РПГ 53
УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 109984
109984

ТЕЖАК

основан 1869

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Издавач
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Власник
За Српско пољопривредно друштво
Претседник Д-р **МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ**
Професор Београдског Универзитета

Уредник
Инж. **ВУКАШИН ТОСКИЋ**
Доцент Универзитета

За 1940 год.

Година излажења LXVIII

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА * БЕОГРАД *

БЕОГРАД
1940

ПРЕГЛЕД

САДРЖИНЕ „ТЕЖАКА“ ЗА 1940 ГОДИНУ

Објашњење: бр. значи број „Тежака“; стр. значи страна; чл. значи чланак; бел. значи белешка; п. и о. значи питања и одговори; доп. значи допис; некр. значи некролог; књ. значи књижевност; књ. пр. значи књижевни приказ.

А) САРАДНИЦИ

Алексић Милан: Подизање винограда зрелим калемљењем на сталном месту, чл. у бр. 6 стр. 176.

Банковић инж. А.: Виноградари удружујте се за набавку плавог камена, чл. у бр. 6, стр. 182. — Више стрпљења, чл. у бр. 9 стр. 276. — Утисци са прве пленарне седнице Управног одбора Српског пољопривредног друштва, чл. у бр. 16 стр. 497. — Бугарско пољопривредно друштво и његов рад, чл. у бр. 16 стр. 501. — Осврт на овогодишње изложбе и сајмове, чл. у бр 21 стр. 671. — Слава Српског пољопривредног друштва, чл. у бр. 23 стр. 743.

Белић д-р Јован: Како да отхранимо добру пролетњу прасад, чл. у бр. 7 стр. 198.

Благојевић Тад.: Стојан Ст. Павловић, некр. у бр. 5 стр. 151. —

Благојевић Тод.: Драгутин Ц. Павловић, некр. у бр. 15 стр. 493.

Богдановић Љубомир: Зашто се суше шљиве, доп. у бр. 24 стр. 775.

Борисављевић инж. Рад.: Подизање винограда стоним сортама, чл. у бр. 3 стр. 89. — Да ли треба садити воћке по винограду, чл. у бр. 4 стр. 119. — Комињак и шилер, чл. у бр. 4 стр. 121. — Резидба винограда овога пролећа, чл. у бр. 6 стр. 178. — Кад треба садити калемове винове лозе, чл. у бр. 7 стр. 206. — Којим калемовима је најбоље подизати

виноград, чл. у бр. 8 стр. 240. — Плави камен и виноградари, чл. у бр. 11 стр. 351. — Типизирање вина, чл. у бр. 13 стр. 416. — Одбрана винограда од града „топовима“, чл. у бр. 14 стр. 448. — Да ли треба бојити винске судове, чл. у бр. 15 стр. 481. — Одбрана винограда од птица и штеточина, чл. у бр. 17 стр. 544. — Једна корисна справа при преради грожђа, чл. у бр. 18 стр. 574. — Заслађивање шире безтрошаринским шећером, чл. у бр. 19 стр. 603. — Чување свежег грожђа преко целе зиме, чл. у бр. 20 стр. 639. — Обнова старих већ дотрајалих винограда, чл. у бр. 22 стр. 706. — Приватни лозни расадници, чл. у бр. 24 стр. 765.

Бунтак Никола, ветеринар: Како треба да изгледа добар свињац, чл. у бр. 13 стр. 408. — Болести код говеди и њихово лечење, п. и о. у бр. 13 стр. 419. — Откуд крв у млеку, п. и о. у бр. 14 стр. 454. — Зашто се краве сименталске расе слабо теле, п. и о. у бр. 16, стр. 518. — Зашто краве и јунице сименталске расе не траже бика, п. и о. у бр. 16 стр. 519. — Угињавање оваца при кашљању и шмркању, п. и о. у бр. 19 стр. 608. — Обољење вимена код оваца, п. и о. у бр. 19 стр. 608. — Заражавање јагњади власцима и лечење, п. и о. у бр 19 стр. 609.

Вакањац инж. Ђорђе: Гајење биљака штитоноша, чл. у бр. 9 стр. 278. — Шафраника, чл. у бр. 11 стр. 340.

Величковић инж. Бож.: Одржавање и нега пашњака, чл. у бр. 8 стр. 230. — Стрижа оваца и поступак са вуном, чл. у бр. 10 стр. 309.

Вељановић Бранислав: Пољопривредна књижница и читаоница у Здравињу испод Јастрепца, чл. у бр. 5 стр. 148. —

Вељовић Пет.: Шаљите децу у пољопривредне школе, чл. у бр. 14 стр. 459.

Видановић М.: Попуњавање празних места у винограду калемљењем на зрело, чл. у бр. 5 стр. 142. — Чиме су раније везани виногради у појединим крајевима, чл. у бр. 12 стр. 389. — Искуства при прекалемљивању старијих воћака, чл. у бр. 13 стр. 411. — Обратити пажњу да се кукуруз у кошевима не убуђа, чл. у бр. 20 стр. 627. — Још неколико напомена око загртања винограда, чл. у бр. 22 стр. 704.

Вукасовић д-р Павле: Шта треба знати о житном жишку, чл. у бр. 1, стр. 3. — Воћарско-сточарска изложба Пољопривредне подружине у Зворнику, чл. у бр. 1 стр. 26. — Како спречити пропадање купуса од мрави, п. и о. у бр. 11 стр.

356. — Црвена штитаста ваш, чл. у бр. 12 стр. 386. — Како уништити ровца, п. и о. у бр. 12 стр. 389. — Зашто се суше шљиве, чл. у бр. 14, стр. 441. — Време је да се бресквe прскају против лисних вашију, чл. у бр. 21 стр. 665. — Репичина буба, чл. у бр. 24 стр. 755.

Вучићевић Рад.: Воћарско-сточарски течај среске Пољопривредне подружине у Цариброду, чл. у бр. 11 стр. 363.

Димитријевић инж. Јордан: Јесење и зимске мере за сузбијање болести и штеточина на воћкама, чл. у бр. 1 стр. 18. — Црвљивост код јабука и крушака и њено сузбијање, чл. у бр. 10 стр. 312. — Гајење јагода, чл. у бр. 17 стр. 545. — Отпатке од културних биљака треба благовремено покупити и уништити, чл. у бр. 21 стр. 663. — Јесењи радови у воћњацима, чл. у бр. 22, стр. 772. — Једно јефтино средство за сузбијање штитасте ваши на шљивама чл. у бр. 24 стр 761.

Димић С.: Воћарски течај Пољопривредне подружине у Великом Поповићу и Медвеђи, чл. у бр. 13 стр. 426.

Динић Слав.: Богомир Савић, некр. у бр. 11 стр. 366.

Ђорђевић инж. Властимир: Уништавање маховине на ливадама и пашњацима, чл. у бр. 3 стр. 73. — Усеви за производњу уља (сунцокрет), чл. у бр. 6 стр. 164. — Пролетње пиљне биљке, чл. у бр. 6 стр. 167. — Да ли се може пепео употребити за гнојење ливада или коју другу сврху, п. и о. у бр. 6 стр. 187. — Рицинус, чл. у бр. 7 стр. 193. — Ким, чл. у бр. 7 стр. 197. — Производите семе од луцерке и црвене детелине, чл. у бр. 12 стр. 369. — Нови начин сетве, чл. у бр. 22 стр. 689. — Засењивање земљишта као мера борбе противу суше, чл. у бр. 23 стр. 721.

Ђорђевић Ђорђе: Размножавање кромпира зеленим ластарима, чл. у бр. 12 стр. 374. — Да ли се може конзервирати (силирати) стабљика од топинамбура, чл. у бр. 23 стр. 723.

Ђорђевић Радуле: Обрада земљишта у воћњаку, чл. у бр. 3 стр. 87.

Ђуровић Наталија: Чему служи сапун, чл. у бр. 11 стр. 355. — Како се кува сапун, чл. у бр. 13 стр. 419. — Сапун од жучи за прање лица, чл. у бр. 14 стр. 453. — Како се справља гибаница, чл. у бр. 15 стр. 484. — Јефтина и хранљива јела — чорба од млека, чл. у бр. 20 стр. 645. — Кисео купус са месом чл. у бр. 21 стр. 679. — Погачице са чварцима, чл. у бр. 22 стр. 709.

Живановић Драгољуб: Јован Коларевић, некр. у бр. 13 стр. 428.

Жорж Андра: Штете од града на кукурузу и процене исте, чл. у бр. 17 стр. 529.

Ивковић К.: О јагњењу оваца, чл. у бр. 1 стр. 11. — Овас, чл. у бр. 3 стр. 75. — Насад и одгајивање пилића, чл. у бр. 6 стр. 170. — Мухар, чл. у бр. 10 стр. 308. — Отровне гљиве чл. у бр. 13 стр. 418. — Мочење конопље, чл. у бр. 15 стр. 471. — Гајење јесењег и зимског спанаћа, чл. у бр. 16 стр. 508. — Лан (ћетен), чл. у бр. 17 стр. 533. — Гајење боба, чл. у бр. 19, стр. 597. — Рен, чл. у бр. 22, стр. 694. — Шума, чл. у бр. 22 стр. 707.

Илић Светозар: Банатска пшеница у околини Пирота, доп. у бр. 6 стр. 188.

Јаковљевић инж. Јар.: Смотра — изложба — сајам приплодне стоке подолске расе у Фрушкој Гори, чл. у бр. 7 стр. 216. — Виноградарски течај Пољопривредне подружине у Иригу, чл. у бр. 12 стр. 398.

Јаковљевић С.: 46 кг. вуне поједе потомство једног мољца за годину дана, чл. у бр. 21 стр. 678.

Јеличић Драгутин: Не остављајте стрниште неугарено, доп. у бр. 16 стр. 523.

Јешић Ст.: Пренос млека, чл. у бр. 2 стр. 47. — Покретна школа за домаћице у Бранковини, доп. у бр. 2 стр. 68. — Миленко Д. Суботић, некр. у бр. 19 стр. 622.

Јовановић Милорад: Гајење луцерке, чл. у бр. 5 стр. 134. — Прорећивање круне воћака, чл. у бр. 21 стр. 667. — Течај за конзервирање воћа и поврћа Пољопривредне подружине у Бабушници, чл. у бр. 22 стр. 715.

Јовановић Светислав: Сељачку децу на занате и у трговину, чл. у бр. 14 стр. 449.

Јовић Сретен: Воћарско-виноградарски течај Пољопривредне подружине у Трбуњу — Блаце, чл. у бр. 17 стр. 558.

Јовковић инж. Бранислав: Значај пошумљавања врбом и тополом у поплавним подручјима, чл. у бр. 23 стр. 735. — Како се врши пошумљавање врбом и тополом, чл. у бр. 24 стр. 769.

Јосифовић д-р Младен: На прагу 1940 године, чл. у бр. 1 стр. 1. — За што приснију сарадњу Друштва и подружина, чл. у бр. 4 стр. 105. — Треба и пољопривредници да пишу, доп. у бр. 4 стр. 122. — Један леп глас из народа, чл. у бр. 6 стр. 185.

Калановић Тихомир: Пошумљавајмо голети, чл. у бр. 15 стр. 489. — Сејмо класирано жито, доп. у бр. 19 стр. 614. — Житарице шкоде шљивацима, доп. у бр. 19 стр. 614.

Катић д-р Реља: Сакагија, чл. у бр. 1 стр. 9. Бруцелоза, чл. у бр. 4 стр. 113. — Обољење од глиста код свиња, чл. у бр. 15 стр. 472. — Обољење оваца изазвано плућним власцима, чл. у бр. 20 стр. 633. — Значај дезинфекције и безопасног укључања лешева за сузбијање сточних зараза, чл. у бр. 22 стр. 697.

Ковачевић Доброслав: Ђубрење воћака, чл. у бр. 4 стр. 116. — Воћарски течај Пољопривредне подружине у Пожези, чл. у бр. 18 стр. 589.

Косановић Бор.: Воћарски калемарски курс Пољопривредне подружине у Љубовији, чл. у бр. 4 стр. 129. — Калемарски течај Пољопривредне подружине у Љубовији, чл. у бр. 17 стр. 557.

Крстовић Милан: Утицај времена сетве на принос кукуруза, чл. у бр. 8 стр. 245. — Гајите црвену детелину, чл. у бр. 15 стр. 488

Лолић М. Јесење калемљење воћака, чл. у бр. 16 стр. 512.

Лукић Стеван: Крушкарство, доста занемарена грана нашег воћарства, чл. у бр. 6 стр. 172. — Резултат огледа прекалемљивања старијих воћака у Дунавској бановини, чл. у бр. 7 стр. 203. — Две болести од којих још сад треба вино бранити, чл. у бр. 11 стр. 353. — Гајење купуса за зимску потрошњу, чл. у бр. 13 стр. 405. — „Дуња“, књ. пр. у бр. 24. стр. 781.

Лукман инж. Фрањо: Трајне етикете или таблице за воћне саднице, чл. у бр. 2 стр. 53.

Љубичић Љ.: Течај за прекалемљивање старих воћака Пољопривредне подружине у Косјерићу, чл. у бр. 16 стр. 524.

Манојловић Алимпије: Пољопривредници, одржавајте чистоћу у раду с млеком, чл. у бр. 13 стр. 410. — Заламање

цвета и уништавање заперака код дувана, чл. у бр. 15 страна 469.

Маринковић Жив.: Милутин Ј. Петровић, некр. у бр. 13 стр. 428.

Марјановић Миодраг: Зимски пољопривредни течај Пољопривредне подружине у Нишу, чл. у бр. 8 стр. 247. — Напомена код исхране стоке зеленом храном, чл. у бр. 9 стр. 282. — Летње мркање и зимско јагњење оваца, чл. у бр. 14 стр. 438. — Шта треба да знамо о парењу домаћих животиња, чл. у бр. 16 стр. 509. — Гостушка овца, чл. у бр. 20 стр. 630. — Нижа пољопривредна домаћичка школа у Параћину, чл. у бр. 20 стр. 649. — Општа пољопривредна изложба Моравске бановине, чл. у бр. 21 стр. 674. — Исхрана суждребних кобила преко зиме, чл. у бр. 23 стр. 726.

Марковић Никола: Свиња Моравка, чл. у бр. 2, стр. 45.

Мартиновић инж. Влад.: Обрада и нега ливада, чл. у бр. 2 стр. 42. — Ђубрење и наводњавање ливада, чл. у бр. 22 стр. 693.

Мартиновић инж. Милица: Главница пшенице и њено сузбијање, чл. у бр. 18 стр. 561.

Матић Вића: Никола Ст. Цоловић, некр. у бр. 2 стр. 70. — Наша домаћа радиност и народна ношња, чл. у бр. 16 стр. 516. — Извозимо ђубре на њиве и заоравајмо га, чл. у бр. 18, стр. 566.

Миладиновић Миладин: О пољопривреди и пољопривреднику, доп. у бр. 22 стр. 713.

Милојевић Ж.: Златоје Јовић, некр. у бр. 16 стр. 526. — Тешка несрећа задесила је наше воћарство, чл. у бр. 20 стр. 625. —

Мирковић Станко: Гајење грашка за пролетњу рану потрошњу, чл. у бр. 21 стр. 662.

Михајловић Душан: Пореско ослобођење малих поседа, чл. у бр. 14 стр. 451.

Мишовић Љубомир: Заштита ловом од зеца, чл. у бр. 24 ср. 764.

Момировић Јован: Овог пролећа треба обрадити и посејати сваку стопу земље, чл. у бр. 7 стр. 209.

Монашевић Божидар: Пољопривредни течај у Вел. Селу, чл. у бр. 12 стр. 396.

Нагулић инж. Радомир: Шта треба радити са воћкама страдалим од града, чл. у бр. 11, стр. 349.

Немчанин инж. Цвијета: Житни мољац, чл. у бр. 15, стр. 465.

Нешић Љ. Бор.: Имовна безбедност пољопривредника, чл. у бр. 2, стр. 60. — Зидање дома Пољопривредне подружине у Чачку, доп. у бр. 2, стр. 65. — Радивоје Л. Петровић, некр. у бр. 3, стр. 98. — Мијалко Бугарчић, некр. у бр. 6, стр. 189. — Чеда Солујић, некр. у бр. 10, стр. 327. — Српско пољопривредно друштво у првом полгођу 1940 године, чл. у бр. 14, стр. 433. — Наша спољна трговина у првом полгођу 1940 године, чл. у бр. 18, стр. 584. — Значај редовног чланства у Српском пољопривредном друштву, доп. у бр 19, стр. 615. — Пољопривредни течај у Жагубици, доп. у бр. 21, стр. 683. — Један важан иметак пољопривредника, чл. у бр. 24, стр. 753.

Никетић инж. Мил.: Поводом воћарске изложбе у Ресну, чл. у бр. 1, стр. 13. — Ове године биће оскудица у рафији, чл. у бр. 10, стр. 305. — Како се припрема воћна пулпа, чл. у бр. 12, стр. 383.

Николић д-р Драгиша: Жир као храна за свиње, чл. у бр. 3, стр. 80. — Поводом нашег овогодишњег збора, чл. у бр. 6, стр. 161. — Да ли ваља јагњад за приплод и продају хранити заједно, п. и о. у бр. 8, стр. 243. — Треба ли телад и јагњад појити док сишу млеко, п. и о. у бр. 9, стр. 289. — Утисци са изложбе и сајма говеди и коња у Иригу, у бр. 11, стр. 342. — Осврт на сточарску изложбу у Петровцу на Млави, у бр. 23, стр. 747.

Николић Ђура: Одбрана воћњака од болести и штеточина, чл. у бр. 3, стр. 84.

Николић Н. Илија: Моје искуство и мишљење о шљиви пожегачи, доп. у бр. 5, стр. 145.

Николић инж. Ћирило: Како треба да киселимо купус, чл. у бр. 19, стр. 605.

Павловић Миодраг: Удружење пољопривредног огледа у Горњој Врањској, у бр. 5, стр. 149. —

ПОЉОПРИВРЕДНА БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

Пејић инж. Обрен: О исхрани крава музара, чл. у бр. 3, стр. 76.

Перишић инж. Миливоје: Шта треба знати о средствима за борбу против биљних болести и штеточина, чл. у бр. 19, стр. 593. — Шарка шљива, чл. у бр. 22, стр. 700.

Пестухов инж. Леонид: Одгој телади, чл. у бр. 12, стр. 375. — Исхрана крава музара, чл. у бр. 18, стр. 567.

Петровић Влада: Рад Пољопривредне подружине у Бабушници, чл. у бр. 14, стр. 461.

Петровић Спасоје: Зашто су нам потребне пољопривредне подружине, доп. у бр. 18, стр. 588.

Пеурача инж. Миленко: Исхрана стоке силажом, чл. у бр. 4, стр. 110. — Утицај силаже на млеко и млечне производе и млечност, чл. у бр. 5, стр. 136 .

Поповић Жика: Како се показао кукуруз „Грчићев зубан“ у Топлици, чл. у бр. 4, стр. 123. — Које врсте воћа да производимо, доп. у бр. 7, стр. 212. — „Како посејеш онако ћеш и жњети“, доп. у бр. 9, стр. 293. — Још која реч о шљиви пожегачи, доп. у бр. 12, стр. 394. — Жетва стрних усева, чл. у бр. 14, стр. 435. — Борба против мишева и пацова, доп. у бр. 17, стр. 553.

Поповић Јоца: Воћарски течај у Владимирцима, чл. у бр. 19, стр. 617.

Поповић В. Мил.: Утисци са 66 редовног годишњег збора Српског пољопривредног друштва, чл. у бр. 8 стр. 225.

П. А.: Прикупљајте семе багрема, јер се оно може лепо уновчити, у бр. 24, стр. 767.

Пуцељ инж. Иван: Репини резанци, чл. у бр. 11, стр. 345. — Прехрањивање и одлучивање прасади, чл. у бр. 21, стр. 657. — Плодност код домаћих животиња, чл. у бр. 24, стр. 758.

Ранковић Вел.: Један леп пример, доп. у чл. 20, стр. 651.

Ремизов д-р М. Рефес: За унапређење прераде воћа у нашој земљи потребни су на првом месту наши стручњаци, чл. у бр. 15. стр. 476. — Слика данашњег искоришћавања воћа у Југославији, чл. у бр. 17, стр. 537. — Воћарске прилике које наводе на размишљање, чл. у бр. 19, стр. 599.

Ристивојевић С. Арсен: † Милоје М. Ђорђевић, некр. у бр. 1, стр. 29.

Роси Љ. Никола: Важност креча у исхрани стоке, чл. у бр. 15, стр. 474. — Сточна храна треба да садржи довољно креча, чл. у бр. 17, стр. 534. — Штете од метиљавости, чл. у бр. 22, стр. 695 .

Савић Б. Кр.: Сарадња са друштвом Југословенске домаће радиности, чл. у бр. 9, стр. 297. — Пољопривредна књижница и читаоница у Ср. аријском, чл. у бр. 17, стр. 556.

Симић С. Радосав: Воћарско-виноградарски течај Пољопривредне подружине у Грабову, Срез Деспотовачки, у бр. 24, стр. 780

Симовић Александар: Вештачка ливада у Гружи, доп. у бр. 11, стр. 362. — Моје искуство о огртању кукуруза, доп. у бр. 13, стр. 424. — Гајите озими сточни грашак и грахорицу, доп. у бр. 20, стр. 648.

Слепчевић Витко: † Симат Скулић, некр. у бр. 15, стр. 493.

Спасојевић инж. Владимир: Како се постиже већи принос кромпира, чл. у бр. 4, стр. 107. — Обратите пажњу на сетву кромпира, у бр. 5, стр. 132. — Коловишта на њивама и борба са њима, чл. у бр. 12, стр. 371. — Како повећати принос кукуруза; чл. у бр. 13, стр. 402.

Спремић Драг.: Изложба Пољ. подружине у Љубовији, доп. у бр. 3, стр. 95. — За напредак наше пољопривреде, чл. у бр. 5, стр. 129. — Пољопривредници су доста и сами криви што не напредују, чл. у бр. 15, стр. 482. — Пољопривредници, спремајмо себи зимницу, чл. у бр. 17, стр. 547. — Да ли треба шљиву калемити, чл. у бр. 20, стр. 634. — Наше грешке су нам често сметале у напретку, чл. у бр. 20, стр. 641.

Срећковић инж. Милан: Прскајте воћке, чл. у бр. 9, стр. 283. — Огртање винограда, чл. у бр. 21, стр. 686. — Зимски радови у воћњацима, чл. у бр. 23, стр. 729.

Станковић инж. Душан: Подлога за калемљење шљиве „босанка", п. и о. у бр. 1, стр. 23. — Неродност шљива ранки, п. и о. у бр. 1, стр. 23. — Како побољшати наше воћарство, чл. у бр. 2, стр. 48. — Леска као воћка, чл. у бр. 4, стр. 115. — Шта да се ради са ракијом, чл. у бр. 8, стр. 233. — Како унапредити нашу пољопривреду, чл. у бр. 11, стр. 337.

— Пажљиво брано и паковано летње воће боље се продаје, чл. у бр. 12, стр. 381. — Зашто се летње воће брзо квари, чл. у бр. 15, стр. 479. — Шта да се ради кад лист воћака прерано отпадне због пламењаче, п. и о. у бр. 18, стр. 578. — Обрада земљишта у воћњацима у циљу сузбијања суше, чл. у бр. 19, стр. 602. — Предавање у Пољ. подружини у Капицији, бел. у бр. 19, стр. 618. — Један од пионира нашег пољопривредног напретка, чл. у бр. 21, стр. 685. — „Воћарство Југославије", књ. пр. у бр. 24, стр. 782.

Станојевић Вукосава: Рад женске пољ. подружине у Јагодини, у бр. 5. стр. 149.

Станојевић Сава: Досушивање недозрелог кукуруза, чл. у бр. 19, стр. 599. — Припрема земље и семена за сетву озимих усева, чл. у бр. 20, стр. 628.

Станчевић С. Асен: Справљање калем-воска, чл. у бр. 2, стр. 52. — О сађењу воћака, чл. у бр. 3, стр. 81. — Неколико речи о крушци масловци, чл. у бр. 3, стр. 88. — Да ли рецељ од грожђа може заменити обичан шећер, п. и о. у бр. 4, стр. 126. — Досетљивост једног управника расадника у Бугарској, у бр. 8, стр. 244. — Извоз јагода из Бугарске, у бр. 8, стр. 245. — Прскање шљива бордовском чорбом ради сузбијања пламењаче, у бр. 9, стр. 286. — Кад и како треба брати трешње, вишње и мареле, чл. у бр. 10, стр. 316. — Справљање мармеладе од крушака, чл. у бр. 18, стр. 570. — Како се справља туршија од поврћа, чл. у бр. 18, стр. 576. Алекса Милојевић, чл. у бр. 19, стр. 619 — Справљање туршије од крушака, чл. у бр. 23, стр. 730. —

Стевић инж. Богоје: Оглед је јако важан за млекарство, чл. у бр. 19, стр. 597.

Стојановић инж. Првослав: Огледи и увођење нових култура у газдинству, чл. у бр. 2, стр. 41.

Тодоровић М. Маша: Једна корисна справа, у бр. 1, стр. 8. — Зимски радови, чл. у бр. 3, стр. 93. — Гајите кудељу, чл. у бр. 4, стр. 109.

Тоскић инж. Вукашин: Ђубрење винограда комином, п. и о. у бр. 1, стр. 21. — О размаку за златну шаслу и афузали, п. и о. у бр. 1, стр. 22. — Шпалирско гајење валандовског дренка, п. и о. у бр. 2, стр. 62. — Резидба при шпалирском начину гајења вал. дренка, п. и о. у бр. 3, стр. 94. — Поводом педесетогодишњице Пољ. подружине у Краљеву, чл. у бр. 4, стр. 126. — Задружни календар, књ. пр. у бр. 4, стр. 130. — Календар „Напред" за 1940, књ. пр. у бр. 4, стр.

131. — Жилавка као винска сорта, чл. у бр. 5, стр. 140. — Избор сората за гајење стоног грожђа, чл. у бр. 6, стр. 180. — Правац редова и начин сађења стоних сората винове лозе, чл. у бр. 7, стр. 208. — Лечење киселе ракије, п. и о. у бр. 7, стр. 210. — Размак за сађење багрема, п. и о. у бр. 7, стр. 211. — Зашто се вино узмути после филтрирања, п. и о. у бр. 8, стр. 142. — Наслон за лозу при гајењу стоног грожђа, чл. у бр. 9, стр. 288. — Наслон за лозу при гајењу стоног грожђа, чл. у бр. 10, стр. 317. — Пероноспора на грожђу, чл. у бр. 14, стр. 445. — Нега винограда оштећеног пламењачом, чл. у бр. 16, стр. 514. — Сељачка читанка, књ. пр. у бр. 16, стр. 525. — Како се и где производи суво грожђе, чл. у бр. 18, стр. 571. Како се справља домаћи вински квасац, чл. у бр. 20, стр. 638. — Загртање и орезивање винове лозе оштећене пероноспором, п. и о. у бр. 21, стр. 677. — Пекмез од бурјана, чл. у бр. 23, стр. 731.

Турк инж. Руролф: Значај соје за исхрану стоке, чл. у бр. 21, стр. 660.

Фазлагић инж. М.: Мајска Елзашка јабука, чл. у бр. 2, стр. 51. — Наша домаћа крушка церовача, чл. у бр. 5, стр. 138. —

Фемељиди инж. Никола: У чика-Симином винограду, чл. у бр. 2, стр. 54. — Како да уштедимо код прскања винограда, чл. у бр. 13, стр. 413.

Ферјанчић Марјан: Колика — трбобоља, чл. у бр. 8, стр. 233. — Како отклонити неправилности задњих ногу код ждребета, п. и о. у бр. 15, стр. 485.

Филимоновић Бор.: Воћарски течај параћинске подружине и пољ. школе у Ћуприји, чл. у бр. 13, стр. 425.

Црнчевић д-р Властимир: Избор флаша и запушача за вино, чл. у бр. 2, стр. 57. — Које чињенице треба узети у обзир код подизања винограда, чл. у бр. 8, стр. 238. — Накнадно врење младих вина, чл. у бр. 10, стр. 320. — Да ли је погодније прскати или запрашивати виноград, чл. у бр. 14, стр. 446. — Брање, сортирање и паковање стоног грожђа, чл. у бр. 17. стр. 541. — Утицај винских судова на вино, чл. у бр. 23, стр. 733.

Чубрило Владимир: Изложба Пољ. подружине у Вишеграду, у бр. 2, стр. 66.

Чоловић М. Ст.: Нужност преоријентације наше пољопривреде у брдским крајевима, доп. у бр. 21, стр. 682. — За већу употребу вештачког ђубрива, у бр. 22, стр. 714.

Шеварлић инж. Јарослав: Кретање цена пољопривредним производима у првој половини априла, чл. у бр. 9, стр. 290. — Кретање цена пољ. производима у другој половини априла, чл. у бр. 10, стр. 322. — Кретање цена пољопривредним производима у првој половини маја, чл. у бр. 11, стр. 357. — Кретање цена пољопривредним производима у другој половини маја, чл. у бр. 12, стр. 391. — Кретање цена пољопр. производима у првој половини јуна, чл. у бр. 13, стр. 420. — Кретање цена пољопр. производима у другој половини јуна, чл. у бр 14, стр. 454. — Кретање цена пољ. производима у првој половини јула, чл. у бр. 15, стр. 485. — Кретање цена пољ. производима у другој половини јула, чл. у бр. 16, стр. 520. — Кретање цена пољ. производима у првој половини месеца августа, чл. у бр. 17, стр. 549. — Кретање цена пољ. производима у другој половини августа, чл. у бр. 18, стр. 581. — Кретање цена пољ. производима у првој половини септембра, чл. у бр. 19, стр. 611. — Кретање цена пољ. производима у другој половини септембра, чл. у бр. 20, стр. 645. — Кретање цена пољ. производима у првој половини октобра, чл. у бр. 21, стр. 679. — Кретање цена у пољ. производима у другој половини октобра, чл. у бр. 22, стр. 710. — Кретање цена пољ. производима у првој половини новембра, чл. у бр. 23, стр. 740. — Кретање цена пољ. производима у другој половини новембра, чл. у бр. 24, стр. 773. —

Б) САДРЖИНА

Објашњење: бр. значи број „Тежака"; стр. значи страна; чл. значи чланак; бел. значи белешка; п. и о. значи питање и одговор; доп. значи допис; нек. значи некролог; књ. значи књижевност; књ. пр. значи књижевни приказ.

I ЧЛАНЦИ ОПШТЕГ ПРИВРЕДНОГ ЗНАЧАЈА

Оглед и увођење нових култура у газдинству, у бр. 2 стр. 41. — Имовна безбедност пољопривредника, у бр. 2, стр. 60. — За напредак наше пољопривреде, у бр. 5, стр. 129. — Овога пролећа треба обрадити и посејати сваку стопу земље, у бр. 7, стр. 209. — Како унапредити нашу пољопривреду, у бр. 11, стр. 337. — Пред оговодишњу жетву, у бр. 13, стр. 401. — Пољопривредници су доста и сами криви што не напредују, у бр. 15, стр. 482. — Наше грешке су нам често сметња у напретку, у бр. 20, стр. 641. — За већу употребу вештачких ђубрива, у бр. 22, стр. 714. — Један важан иметак пољопривредника о коме се мало води рачуна, у бр. 24, стр. 753.

II РАТАРСТВО СА ПАШЊАРСТВОМ И ЛИВАДАРСТВОМ

Обрада и нега ливада, у бр. 2, стр. 42. — Овас, у бр. 3, стр. 75. — Гајите кудељу (конопљу), у бр. 4, стр. 109. — Како се показао кукуруз „Грчићев зубан“ у Топлици, у бр. 4, стр. 123. — Гајење луцерке, у бр. 5, стр. 134. — Усеви за производњу уља, у бр. 6, стр. 164. — Пролећне пићне биљке, у бр. 6, стр. 167. — Банатска пшеница у околини Пирота, у бр. 6, стр. 188. — Одржавање и нега пашњака, у бр. 8, стр. 230. — Утицај времена сетве на принос кукуруза, у бр. 8, стр. 245. — Гајење биљака штитоноша, у бр. 9, стр. 278. — Производимо соју, у бр. 9, стр. 285. — Мухар, у бр. 10, стр. 308. — Шафраника, у бр. 11, стр. 340. — Вештачка лива у Гружи, доп. у бр. 11, стр. 362. — Производите семе од луцерке и црвене детелине, у бр. 12, стр. 369. — Како повећати принос кукуруза, у бр. 13, стр. 402. — Моје искуство о огртању кукуруза, доп, у бр. 13, стр. 424. — Жетва стрних усева, у бр. 14, стр. 435. — Заламање цвета и уништавање заперака код дувана у бр. 15, стр. 469. — Мочење конопље, у бр. 15, стр. 471. — Гајите црвену детелину доп. у бр. 15, стр. 488. — Не остављајте стрниште неугарено, доп. у бр. 16, стр. 523. — Лан, у бр. 17, стр. 533. — Досушивање недозрелог кукуруза, у бр. 19, стр. 595. — Гајење боба, у бр. 19, стр. 597. — Сејмо класирано жито, доп. у бр. 19, стр. 614. — Обратите пажњу да се кукуруз у кошевима не убуђа, у бр. 20, стр. 627. — Припрема земље за сетву озимих усева, у бр. 20, стр. 628. — Гајите сточни озими грашак и грахорицу, доп. у бр. 20, стр. 648. — Нови начин сетве жита, у бр. 22, стр. 689. — Ђубрење и наводњавање ливада, у бр. 22, стр. 693. — Рен, у бр. 22, стр. 694. — Засењавање земљишта као мера борбе против суше, у бр. 23, стр. 721.

III ПОВРТАРСТВО

Како се постиже већи принос кромпира, у бр. 4, стр. 107. — Обратите пажњу на сетву кромпира, у бр. 5, стр. 132. — Размножавање кромпира зеленим ластарима, у бр. 12, стр. 374. — Гајење купуса за зимску потрошњу, у бр. 13, стр. 405. — Гајење јесењег и зимског спанаћа, у бр. 16, стр. 508. — Гајење јагода, у бр. 17, стр. 545. — Гајење грашка за пролетњу рану потрошњу, у бр. 21, стр. 662.

IV ПРЕРАДА ВОЋА

Шта да се ради с ракијом, у бр. 8, стр. 235. — Како се припрема воћна пулпа, у бр. 12, стр. 383. — Справљање мар-

меладе од крушака, у бр. 18, стр. 570. — Справљање турши-је од крушака, у бр. 23, стр. 730. — Пекмез од бурјана, у бр. 23, стр. 731.

V БИЉНЕ БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНЕ

Шта треба знати о житном жишку, у бр. 1, стр. 3. — Јесење и зимске мере за сузбијање штеточина на воћкама, у бр. 1, стр. 18. — Одбрана воћњака од болести и штеточина, у бр. 3, стр. 84. — Прскајте воћке, у бр. 9, стр. 283. — Прскање шљива бордовском чорбом ради сузбијања пламењаче, у бр. 9, стр. 286. — Црвљивост јабука и крушака и њено сузбијање, у бр. 10, стр. 312. — Црвена штитаста ваш, у бр. 12, стр. 386. — Пероноспора на грожђу, у бр. 14, стр. 445. — Да ли је погодније прскати или запрашивати виноград, у бр. 14, стр. 446. — Житни мољац, у бр. 15, стр. 465. — Главница пшенице и њено сузбијање, у бр. 18, стр. 561. — Шта треба знати о средствима за борбу противу биљних болести и штеточина, у бр. 19, стр. 593. — Време је да се бресквe прскају против лисних ваши, у бр. 21, стр. 665. — Шарка шљиве, у бр. 22, стр. 700. — Једно јефтино средство за сузбијање лисних ваши на шљивама, у бр. 24, стр. 761. — Заштита воћака од зеца, у бр. 24, стр. 764.

VI СТОЧАРСТВО И МЛЕКАРСТВО

Једна корисна справа, у бр. 1, стр. 8. — О гајењу оваца, у бр. 1, стр. 11. — Свиња моравка, у бр. 2, стр. 45. — Пренос млека, у бр. 2, стр. 47. — Уништавање маховина на ливадама и пашњацима, у бр. 3, стр. 73. — О исхрани крава музара, у бр. 3, стр. 76. — Жир као храна за свиње, у бр. 3, стр. 80. — Исхрана стоке силажом, у бр. 4, стр. 110. — Утицај силаже на млеко, млечност и млечне производе, у бр. 5, стр. 136. — Насад и одгајивање пилића, у бр. 6, стр. 170. — Како да отхранимо добру пролетњу прасад, у бр. 7, стр. 198. — Сада је најповољније доба за извођење пилића, у бр. 7, стр. 201. — Напомене код исхране стоке зеленом храном, у бр. 9, стр. 282. — Стрижа оваца и поступак са вуном, у бр. 10, стр. 309. — Репини резанци, у бр. 11, стр. 345. — Одгој телади, у бр. 12, стр. 375. — Како треба да изгледа добар свињац, у бр. 13, стр. 408. — Пољопривредници одржавајте чистоћу у раду с мелком, у бр. 13, стр. 410. — Летње мркање и зимско јагњење оваца, у бр. 14, стр. 438. — Важност креча у исхрани стоке, у бр. 15, стр. 474. — Шта треба да знамо о парењу домаћих животиња, у бр. 16, стр. 509. — Сточна храна треба да садржи довољно креча, у бр. 17, стр. 534. —

Исхрана крава музара, у бр. 18, стр. 567. — Оглед је јако важан за млекарство, у бр. 19, стр. 597. — Гостушка овца, у бр. 20, стр. 630. — Прихрањивање и одлучивање прасади, у бр. 21, стр. 657. — Значај соје за исхрану стоке, у бр. 21, стр. 660. — Да ли се може конзервирати (силирати) стабљика од топинамбура, у бр. 23, стр. 723. — Исхрана суждребних кобила преко зиме, у бр. 23, стр. 726. — Плодност код домаћих животиња, у бр. 24, стр. 758.

VII СТОЧНО ЛЕКАРСТВО — ВЕТЕРИНАРСТВО

Сакагија, у бр. 1, стр. 9. — Бруцелоза, у бр. 4, стр. 113. — Колика — трбобоља, у бр. 8, стр. 233. — Оболење од глиста код свиња, у бр. 15, стр. 472. — Оболења оваца изазвана плућним власцима, у бр. 20, стр. 633. — Штете од метиљавости, у бр. 22, стр. 695. — Значај дезинфекције и безопасног уклањања лешева за сузбијање сточних зараза, у бр. 22, стр. 697.

VIII ВОЋАРСТВО

Како побољшати наше воћарство, у бр. 2 ,стр. 48. — Мајска елзашка јабука, у бр. 2, стр. 51. — Справљање калемвоска, у бр. 2, стр. 52. — Трајање етикета или таблица за воћке и саднице, у бр. 2, стр. 53. — О сађењу воћака, у бр. 3, стр. 81. — Обрада земљишта у воћњацима, у бр. 3, стр. 87. — Неколико речи о крушци хардијевој масловци, у бр. 3, стр. 88. — Леска као воћка, у бр. 4, стр. 115. — Ђубрење воћака, у бр. 4, стр. 116. — Да ли треба садити воћке по винограду, у бр. 4, стр. 119. — Наша домаћа крушка церовача, у бр. 5, стр. 138. — Моје искуство и мишљење о шљиви пожегачи, у бр. 5, стр. 145. — Крушкарство, доста занемарена грана нашег воћарства, у бр. 6, стр. 172. — Резултат огледа прекалемљивања старијих воћака у Дунавској бановини, у бр. 7, стр. 203. — Које врсте воћа да производимо, у бр. 7, стр. 212. — Када и како треба брати трешње, вишње и мареле, у бр. 10, стр. 316. — Шта треба урадити са воћкама страдалим од мраза, у бр. 11, стр. 349. — Како извући што већу корист од нашег воћарства, у бр. 12, стр. 378. — Пажљиво брано и паковано летње воће боље се продаје, у бр. 12, стр. 381. — Још која реч о шљиви пожегачи, доп. у бр. 12, стр. 394. — Искуства при прекалемљивању старијих воћака, у бр. 13, стр. 411. — Зашто се суше шљиве, у бр. 14, 441. — За унапређење прераде воћа у нашој земљи потребни су на првом месту наши стручњаци, у бр. 15, стр. 476. — Зашто се летње воће брзо квари, у бр. 15, стр. 479. — Јесе-

ње калемљење воћака, у бр. 16, стр. 512. — Слика данашњег искоришћавања воћа у Југославији, у бр. 17, стр. 537. — Воћарске прилике које наводе на размишљање, у бр. 19, стр. 599. — Обрада земљишта у воћњацима у циљу сузбијања суше, у бр. 19, стр. 602. — Житарице шкоде шљивацима, доп. у бр. 19, стр. 614. — Да ли треба шљиву калемити, у бр. 20, стр. 634. — Прорећивање круне воћака, у бр. 21, стр. 667. — Зимски радови у воћњацима, у бр. 23, стр. 729. — Зашто се суше шљиве, доп. у бр. 24, стр. 775.

IX ВИНОГРАДАРСТВО СА ПОДРУМАРСТВОМ

У чика-Симином винограду, у бр. 2, стр. 54. — Избор флаша и запушача за вино, у бр. 2, стр. 57. — Подизање винограда стоним сортама, у бр. 3, стр. 89. — Комињак и кмилер, у бр. 4, стр. 121. — Жилавка као винска сорта, у бр. 5, стр. 140. — Попуњавање празних места у винограду, калемљење на зрело, у бр. 5, стр. 142. — Подизање винограда зрелим калемљењем на стално место, у бр. 6, стр. 176. — Резидба винограда овога пролећа, у бр. 6, стр. 178. — Избор сората за гајење стоног грожђа, у бр. 6, стр. 180. — Виноградари удружујте се за набавку плавог камена, у бр. 6, стр. 182. — Кад треба садити калемове винове лозе, у бр. 7, стр. 206. — Правац редова и начин сађења винограда при гајењу стоног грожђа, у бр. 7, стр. 208. — Које чињенице треба узети у обзир код подизања винограда, у бр. 8, стр. 238. — Којим калемовима је најбоље подизати виноград, у бр. 8, стр. 240. — Наслони за лозу при гајењу стоног грожђа, у бр. 9, стр. 288. — Наслони за лозу при гајењу стоног грожђа, у бр. 10, стр. 317. — Накнадно врење младих вина, у бр. 10, стр. 320. — Плави камен и виноградари, у бр. 11, стр. 351. — Две болести од којих још сада вино треба бранити, у бр. 11, стр. 353. — Чиме су раније везивани виногради у појединим крајевима, у бр. 12, стр. 389. — Како да уштедимо код прскања винограда, у бр. 13, стр. 413. — Типизирање вина, у бр. 13, стр. 416. — Одбрана винограда од града „топовима“, у бр. 14, стр. 448. — Да ли треба бојити винске судове, у бр. 15, стр. 481. — Нега винограда оштећеног пламењачом, у бр. 16, стр. 514. — Брање, сортирање и паковање стоног грожђа, у бр. 17, стр. 541. — Одбрана винограда од птица и штеточина, у бр. 17, стр. 544. — Како се и где производи суво грожђе, у бр. 18, стр. 571. — Једна корисна справа при преради грожђа, у бр. 18, стр. 574. — Заслађивање шире безтрошаринским шећером, у бр. 19, стр. 603. — Тешка несрећа задесила је наше виноградарство, у бр. 20, стр. 625. — Како се справља домаћи вински квасац, у бр. 20, стр. 638. — Чување свежег грожђа преко зиме, у бр. 20, стр.

639. — Огртање винограда, у бр. 21, стр. 668. — Још неколико важних напомена око загртања винограда, у бр. 22, стр. 704. — Обнова старих и дотрајалих винограда, у бр. 22, стр. 706. — Утицај винских судова на вино, у бр. 23, стр. 733. — Приватни лозни расадници, у бр. 24, стр. 765.

X ДОМАЋИНСТВО

чему служи сапун, у бр. 11, стр. 355. — Сапун од жучи за лице, у бр. 14, стр. 453. Како се справља гибаница, у бр. 15, стр. 484. — Пољопривредници спремајмо себи зимницу, у бр. 17, стр. 547 — Како се справља туршија од поврћа, у бр. 18, стр. 576. — Како треба да киселимо купус, у бр. 19, стр. 605. — Јефтина хранљива јела, у бр. 20, стр. 645. — Погачице с чварцима, у бр. 22, стр. 709.

XI ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Да ли је комина подесна за ђубрење винограда, у бр. 1, стр. 21. — Где се добијају вијоке и како се подиже и негује виноград са сортом афуз-али и шасла, у бр. 1, стр. 22. — Која је подлога за калемљење шљиве босанке, у бр. 1, стр. 23. — Шта је узрок неродности шљиве ранке, у бр. 1, стр. 23. — Како треба подесити шпалире за стоно грожђе, у бр. 2, стр. 62. — Која би резидба одговарала за шпалирско гајење грожђа, у бр. 3, стр. 94. — Како се кува слатко од рецеља од грожђа, у бр. 4, стр. 126. — Може ли се пепео употребити за гнојење ливада, у бр. 6, стр. 187. — Како излечити ракију која има укус на загоретину, у бр. 7, стр. 210. — Колико далеко од међе у виноградима се може садити багрем, у бр. 7, стр. 211. — Од чега долази мућење вина после избистравања филтром, у бр. 8, стр. 242. — Телад и јагњад за приплод да ли треба хранити заједно са теладима и јагњадима намењеним за клање, у бр. 8, стр. 243. — Да ли младу телад и јагњад треба појити док доје, у бр. 9, стр. 289. — Има ли начина да се спрече мрави који избуше земљу у младом расаду, у бр. 11, стр. 356. — Како се уништавају ровци, у бр. 12, стр. 389. — Како се познају и лече неке болести говеда, у бр. 13, стр. 419. — Шта је узрок крви у млеку код оваца, у бр. 14, стр. 454. — Како помоћи ждребету које задњим ногама не стоји право, у бр. 15, стр. 485. — Узрок слабог телења крава сименталске расе, у бр. 16. стр. 518. — Како натерати да краве траже бика, у бр. 16, стр. 519. — Шта да се ради са воћкама које су прерано изгубиле лист услед пламењаче, у бр. 18, стр. 578. — Од које болести угињавају овце када се јавља кашаљ и шмркање код њих, у бр.

19, стр. 608. — Каква је болест кад овцу заболи виме, у бр. 19, стр. 608. — Од чега јагњад добијају болест „власац“, у бр. 19, стр. 609. — Како се овце лече од плућних власаца, у бр. 20, стр. 644. — Шта да се ради са виноградима који су 1938 страдали од пламењаче а 1939 од града, у бр. 21, стр. 677. — Како сузбијати плесан на виновој лози, у бр. 24, стр. 771. — Којим ђубривом ђубрити виноград, у бр. 24, стр. 772.

XII БЕЛЕШКЕ

Разне вести, савети и обавештења, у бр. 1, стр. 24. — Стечај за управника огл. добра П. Ш. факултета у Земуну, у бр. 2, на корици. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 2, стр. 63. — Кратке вести, савети и обавештења, у бр. 4, стр. 125. — Кратке вести, савети и обавештења, у бр. 5, стр. 148. — Кратке вести, савети и обавештења, у бр. 6, стр. 187. — Стечај за универз. доцента, у бр. 8, стр. на корици. — Кратке вести, савети и обавештења, у бр. 8, стр. 244. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 10, стр. 325. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 11, стр. 361. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 12, стр. 393. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 13, стр. 423. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 14, стр. 457. — Пореско ослобођење малих поседа, у бр. 14, стр. 451. — Конкурс за пријем ученика у Ср. пољ. школу у Букову, у бр. 15, стр. корице. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 15, стр. 487. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 17, стр. 552. — Семе пшенице за овогодишњу сетву, у бр. 18, на корицама. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 18, стр. 579. — Наши угледни пољопривредници, у бр. 18, стр. 590. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 19, стр. 609. — Наши напредни пољопривредници, у бр. 19, стр. 619. — Обавештења о плуговима и тријерима, у бр. 20, на корицама. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 20, стр. 644. — Један леп пример, у бр. 20, стр. 651. — Обавештења о набавкама робе, у бр. 21, стр. на корицама. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 21, стр. 678. Наши напредни пољопривредници, у бр. 21, стр. 685. — Обавештења о набавкама робе, у бр. 22, на корицама. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 22, стр. 709. — Обавештење о одржавању скупштина подружина, у бр. 23, на корицама. — Обавештење о течају пољ. стручњака — секција за Дунав. бан., у бр. 23, на корицама. — Ситне вести, савети и обавештења, у бр. 23, стр. 740. — Обавештења о набавкама робе, у бр. 23, на корицама. — Свима пољ. подружинама, у бр. 24, стр. 777.

XIII КЊИЖЕВНОСТ

Држава и привредни интереси (из „Пољ. гл.“), у бр. 1, стр. 28. — Сељачки календар, у бр. 1, стр. 28. — Каква је грађа најбоља за зграде и стаје на селу, у бр. 2, стр. 69. — Како да очувамо говеда од слинавке и шапа, у бр. 2, стр. 70. — Пољопривредни гласник, у бр. 3, стр. 96. — Задружни календар Г. С. З. З., у бр. 4, стр. 130. — Календар „Напред“, у бр. 4, стр. 130. — Банов. угледно пољ. добро „Добричево“, у бр. 4, стр. 131. О потреби контроле продуктивности код свиња, у бр. 5, стр. 150. — Рад држ. огледне и контролне станице у Сарајеву, у бр. 5, стр. 150. — О соји и њеном гајењу, у бр. 8, стр. 248. — Једна одлична врста тополе за пољ. газдинства, у бр. 8, стр. 248. — Посебна свеска „Пољ. гл.“, о пољопривреди Италије, у бр. 8, стр. 249. — Архив Министарства пољопривреде, у бр. 10, стр. 326. — Пољопривредна Шведска у слици и речи, у бр. 11, стр. 365. — О сигурности при раду на вршалицама, у бр. 13, стр. 427. — Будућност нашег воћа, у бр. 13, стр. 427. — Задругарство од В. Зидарића, у бр. 14, стр. 462. — Сељачка читанка, у бр. 16, стр. 525. — Улога домаће флоре за одгајивање подлога у воћарству, у бр. 19, стр. 621. — Архив Министарства пољопривреде, у бр. 19, стр. 621. — Важност огледа у пољопривреди, у бр. 20, стр. 653. — О култури пиринча, у бр. 20, стр. 653. — За боље обрађивање земље у Ј. Србији, у бр. 21, стр. 686. — Значај прив. рада на оплемењивању биља, у бр. 21, стр. 686. — Грожђани мољац и његово сузбијање, у бр. 22, стр. 716. — Брање и чување зимског воћа, у бр. 22, стр. 717. — Дуња, у бр. 24, стр. 781. —

XIV НЕКРОЛОЗИ

† Милоје М. Ђорђевић, у бр. 1, стр. 29. — † Никола С. Цоловић, у бр. 2, стр. 70. — † Радивоје Л. Пантовић, у бр. 3, стр. 98. — † Стојан Ст. Павловић, у бр. 5, стр. 151. — † Милојко Бугарчић, у бр. 6, стр. 189. — † Цветко Д. Антонић, у бр. 8, стр. 249. — † Чеда Солујић, у бр. 10, стр. 327. — † Богомир Савић, у бр. 11, стр. 366. — † Јован Коларевић, у бр. 13, стр. 428. — † Милутин Ј. Петровић, у бр. 13, стр. 428. — † Симат Скулић, у бр. 15, стр. 493. — † Златоје Јовић, у бр. 16, стр. 526. — † Миленко Д. Суботић, у бр. 19, стр. 622. — † Јулије Винтер, у бр. 20, стр. 654.

XV ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ

Зидање дома подружине у Чачку, у бр. 2 стр. 65. — Поводом педесетогодишњице подружине у Краљеву, у бр. 4, стр. 126. — Пољопривредна књижница и читаоница у Здравињу, у

бр.. 5, стр. 148. — Рад женске пољ. подружине у Јагодини, у бр. 5, стр. 149. — Зимски пољ. течај. подружине у Нишу, у бр. 8, стр. 247. — Сарадња са друштвом Југословенска радиност, у бр. 9, стр. 297. — Домаћа радиности Драгачеву, у бр. 14, стр. 460. — Рад. Пољ. подружине у Бабушници, у бр. 14, стр. 461. — Једна захвалница Пољ. подружине у Падежу, у бр. 15, стр. 492. — Пољопривредна књижница и читаоница у Срезу ариљском, у бр. 17, стр. 556. — Предавања у Пољ. подружини у Капицији, у бр. 19, стр. 618. —

XVI ПОЉОПРИВРЕДНА НАСТАВА, КУРСЕВИ И ПРЕДАВАЊА

Воћарско-калемарски курс Пољ. подружине у Љубовији, у бр. 4, стр. 129. — Воћарско-сточарски течај Пољ. подружине у Цариброду, у бр. 11, стр. 363. — Пољопривредни течај у Великом Селу, у бр. 12, стр. 396. — Виноградарски течај Пољ. подружине у Иригу, у бр. 12, стр. 398. — Воћарски течај Параћинске пољ. подружине у Ћуприји, у бр. 13, стр. 425. — Воћарски течај подружине у Вел. Поповићу и Мећеји, у бр. 13, стр. 426. — Течај за прекалемљивање старијих воћака Пољ. подружине у Косјерићу, у бр. 16, стр. 524. — Калемарски течај Пољ. подружине у Љубовији, у бр. 17, стр. 557. — Воћарско-виноградарски течај Пољ. подружине у Трбуњу-Блаце, у бр. 17, стр. 558.— Воћарски течај Пољ. подружине у Пожези, у бр. 18, стр. 589. — Воћарски течај у Владимирцима, у бр. 19, стр. 617. — Пољопривредни течај у Жагубици, у бр. 21, стр. 683. — Течај за конзервирање воћа и поврћа пољ. подружине у Бабушници, у бр. 22, стр. 715. — Воћарско-виноградарски течај у Грабовици, срез Деспотовачки, у бр. 24, стр. 780. —

XVII ИЗЛОЖБЕ И САЈМОВИ

Воћарско-сточарска изложба у Зворнику, у бр. 1, стр. 26. — Изложба Пољ. подружине у Вишеграду, у бр. 2, стр. 66. — Изложба Пољ. подружине у Љубовији, у бр. 3, стр. 95. — Сајам приплодне стоке у Фрушкој Гори, у бр. 7, стр. 216. — Са изложбе и сајма говеди у Иригу, у бр. 11, стр. 342. — Осврт на овогодишње изложбе и сајмове, у бр. 21, стр. 671. — Општа пољ. изложба Моравске б. у бр. 21, стр. 674. — Остврт на сточарску изложбу у Петровцу на Млави, у бр. 23, стр. 747. —

XVIII РАДОВИ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Распис бр. 3, о цени робе, у бр. 1, стр. корице. — Распис бр. 2 о набавци протуметиља, у бр. 3, на корици. — Позив на 66 редовни састанак, у бр. 4, на корици. — Распис бр. 3 о семену лана, конопље и еспарзете, у бр. 4, на корицама. — Позив на 66 редовни састанак Друштва, у бр. 5, на корицама. — Позив на 66 редовни састанак Друштва, у бр. 6, на корицама. — Распис бр. 4 — пажња подружинама да не предузимају ништа без споразума с Друштвом, у бр. 6, стр. 191. — Распис бр. 5 о повластицама за 66 редовни састанак, у бр. 6, стр. 192. — Распис бр. 6 о томе да продавница Друштва не може бити отворена на дан одржања састанка, у бр. 6, на корицама. — Распис бр. 7 о претконференцији пре састанка Друштва, у бр. 6, на корицама. — Стечај за издавање и штампање поучних књига, у бр. 8, на корицама. — Резолуција са 66 збора Друштва, у бр. 8, стр. 277. — Распис бр. 8 о тражењу повраћања сувишних календара од подружина, у бр. 8, стр. 270 — Распис бр. 9 о недавању попуста на Еберхартове плугове у бр. 8, стр. 270. — Распис бр. 10 о набавци багремових садница, у бр. 8, стр. 270. — Распис бр. 11 о набавци плавог камена, у бр. 8, стр. 270. — Распис бр. 12 о тешкоћама набавке неке робе из иностранства, у бр. 8, стр. 271. — Распис бр. 13 да се не набавља роба непосредно већ преко подружина, у бр. 8, стр. 271. — Програм рада С. П. Д. за 1940 годину, у бр. 9, стр. 295. — Распис бр. 14 о набавци плугова, у бр. 10, стр. 333. — Распис бр. 15 о томе да су календари раздати, у бр. 11, на корицама. — Распис бр. 16 о плуговима које Друштво има, у бр. 11, на корицама. — Распис бр. 17 о томе да су Кумулус копачице распродате, у бр. 11, на корицама. — Распис бр. 18 о цени жетелица руководачица, у бр. 11, на корицама. — Утисци са прве плен. седнице С. П. Д., у бр. 16, стр. 497. — Резолуција са пленарне седнице 30 јула 1940, у бр. 16, стр. 499. — Једно обавештење о одликовањима напредних пољопривредника, у бр. 20, стр. 655. — Резолуција пленарне седнице У. О. С. П. Д. од 11 новембра 1940, у бр. 23, стр. 737. — Пољопривредним подружинама поводом несреће Битољаца, у бр. 23, стр. 750. —

XIX ЗАПИСНИЦИ УПРАВНОГ ОДБОРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Извод из записника 40 седнице, у бр. 1, стр. 30
Извод из записника 41 седнице, у бр. 2, стр. 71
Извод из записника 42 седнице, у бр. 3, стр. 99
Извод из записника 43 седнице, у бр. 3, стр. 102

Извод из записника 44 седнице, у бр. 3, стр. 103
Извод из записника 45 седнице, у бр. 4, стр. 132
Извод из записника 46 седнице, у бр. 4, стр. 133
Извод из записника 48 седнице, у бр. 4, стр. 135
Извод из записника 47 седнице, у бр. 5, стр. 153
Извод из записника 1 седнице, у бр. 6, стр. 189
Извод из записника 2 седнице, у бр. 7, стр. 220
Извод из записника 3 седнице, у бр. 7, стр. 221
Извод из записника 4 седнице, у бр. 8, стр. 250
Извод из записника 5 седнице, у бр. 8, стр. 250
Извод из записника 6 седнице, у бр. 8, стр. 252
Извод из записника 7 седнице, у бр. 8, стр. 255
Извод из записника 8 седнице, у бр. 8, стр. 257
Извод из записника 9 седнице, у бр. 8, стр. 259
Извод из записника 10 седнице, у бр. 8, стр. 261
Извод из записника 10 седнице, у бр. 9, стр. 298
Извод из записника 11 седнице, у бр. 9, стр. 299
Извод из записника 11 седнице, у бр. 10, стр. 328
Извод из записника 12 седнице, у бр. 10, стр. 328
Извод из записника 13 седнице, у бр. 10, стр. 330

Одлуке Управног одбора Српског пољ. друштва од 26 марта 1940 у бр. 11, стр. 366. — Одлуке Управног одбора С. П. Д. од 28 марта 1940, у бр. 11, стр. 367. — Одлуке Управног одбора С. П. Д. од 4 априла 1940, у бр. 11, стр. 368. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 11 априла 1940, у бр. 12, стр. 399. — Важније одлуке Управног одбора од 17 априла 1940, у бр. 12, стр. 399. — Важније одлуке Управног одбора од 24 априла 1940, у бр. 12, стр. 400. — Важније одлуке Управног одбора од 2 маја 1940, у бр. 12, стр. 400. — Важније одлуке Управног одбора од 9 маја 1940, у бр. 13, стр. 429. — Важније одлуке Управног одбора од 17 маја 1940, у бр., стр. 430. — Важније одлуке Управног одбора од 23 маја 1940, у бр. 13, стр. 431. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 30 маја 1940, у бр. 14, стр. 464. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 4 јуна 1940, у бр. 14, стр. 464. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 13 јуна 1940, у бр. 15, стр. 495. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 20 јуна 1940, у бр. 15, стр. 496. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 27 јуна 1940 у бр. 15, стр. 496. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 4 јула 1940, у бр. 16, стр. 528. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 11 јула 1940, у бр. 16, стр. 528. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 18 јула 1940, у бр. 17, стр. 559. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 25 јула 1940, у бр. 18, стр. 591. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 31 јула 1940 у бр. 19, стр. 623. — Важније одлуке Управног одбора С. П.

Д. од 8 августа 1940, у бр. 19, стр. 624. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 22 августа 1940, у бр. 20, стр. 655. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 29 августа 1940, у бр. 20, стр. 656. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 5 септембра 1940, у бр. 21, стр. 687. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 12 септембра 1940, у бр. 21, стр. 688. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 19 септембра, у бр. 22, стр. 717. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 26 септембра 1940, у бр. 22, стр. 717. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 4 октобра 1940, у бр. 22, стр. 718. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 10 октобра 1940, у бр. 22, стр. 719. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 17 октобра 1940, у бр. 22, стр. 719. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 17 октобра 1940, у бр. 24, стр. 783. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 24 октобра 1940, у бр. 24, стр. 783. — Важније одлуке Управног одбора С. П. Д. од 31 октобра 1940, у бр. 24, стр. 784. —

XX РАЗНО

На прагу 1940 године, у бр. 1, стр. 1. — Покретна школа за домаћице у Бранковини, у бр. 2, стр. 68. — Зимски радови, у бр. 3, стр. 93. — За што присниј сарадњу Друштва и подружина, у бр. 4, стр. 105. — Треба и пољопривредници практичари да пишу, доп. у бр. 4, стр. 122. — Удружење пољ. огледа у Горњој Врањској, доп. у бр. 5, стр. 149. — Поводом нашег овогодишњег збора, у бр. 6, стр. 161. — Конкурс „Политике“ за подизање угледног крушкара, у бр. 6, стр. 175. — Један леп глас из народа, у бр. 6, стр. 185. — † Др. Ђорђе Радић, први уредник „Тежака“, у бр. 7, стр. 217. — Утисци са 66 редовног годишњег збора С. П. Д. у бр. 8, стр. 225. — Братски поздрав бугарских земљорадника српским земљорадницима, у бр. 9, стр. 273. — Више стрпљења, у бр. 9, стр. 276. — „Како посејеш онако ћеш и жњети“, доп. у бр. 9, стр. 293. — Ове године биће оскудица у рафији, у бр. 10, стр. 305. — Коловишта на њивама и борба са њима, у бр. 12, стр. 371. — Отровне гљиве, у бр. 13, стр. 418. — Српско пољопривредно друштво у првој половини 1940 године, у бр. 14, стр. 433. — Сељачку децу на занате и у трговине, у бр. 14, стр. 449. — Шаљите децу у пољопривредне школе, доп. у бр. 14, стр. 459. — Пошумљавајмо голети, у бр. 15, стр. 489. — Једна плодна сарадња у бр. 15, стр. 491. — Бугарско пољопривредно друштво и његов рад, у бр. 16, стр. 501. — Говор г. Др. Младена Јосифовића на годишњој скупштини Буг. пољ. друштва у Софији на дан 5 маја 1940 године, у бр. 16, стр. 505. — Наша

домаћа радиност и народна ношња, у бр. 16. стр. 516. — Штета од града на кукурузу и процена исте, у бр. 17, стр. 529. — Борба против мишева и пацова, у бр. 17, стр. 553. — Наша спољна трговина у првом полгођу 1940 године, у бр. 18, стр. 584. — Зашто су нам потребне пољопривредне подружине, доп. у бр. 18, стр. 588. — Значај редовног чланства у Српском пољопривредном друштву, у бр. 19, стр. 615. — Нижа пољопривредна домаћичка школа у Параћину поводом десетогодишњице њенога рада, у бр. 20, стр. 649. — Отпатке од културних биљака треба благовремено покупити и уништити, у бр.21, стр. 663. — Подижимо шуме, у бр. 21, стр. 671. — Нужност преоријентације пољопривреде у нашим брдским крајевима, у бр. 21, стр. 682. — Шума, у бр. 22, стр. 707. — О пољопривреди и пољопривреднику, доп. у бр. 22, стр. 713. — Значај пошумљавања врбом и тополом у поплавним подручјима, у бр. 23, стр. 735. — Слава Српског пољопривредног друштва, у бр. 23, стр. 743. — Прикупљајте семе багрема јер се оно може лепо уновчити, у бр. 24, стр. 767. — Како се врши пошумљавање врбом и тополом, у бр. 24, стр. 769. —

XXI КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА

Кретање цена пољопривредним производима у току прве половине месеца априла, у бр. 9, стр. 290. — Кретање цена пољ. производима у току друге половине месеца априла, у бр. 10, стр. 322. — Кретање цена пољ. производима у току прве половине месеца маја, у бр. 11, стр. 357. — Кретање цена пољ. производима у току друге половине месеца маја, у бр. 12, стр. 391. — Кретање цена пољ. производима у првој половини месеца јуна, у бр. 13, стр. 420. — Кретање цена пољ. производима у другој половини месеца јуна, у бр. 14, стр. 454. — Кретање цена пољопривредним производима у првој половини јула, у бр. 15, стр. 485. — Кретање цена пољ. производа у другој половини јула, у бр. 16, стр. 520. — Кретање цена пољопривредним производима у првој половини августа, у бр. 17, стр. 549. — Кретање цена у другој половини августа, у бр. 18, стр. 581. — Кретање цена пољ. производима у првој половини септембра, у бр. 19, стр. 611. — Кретање цена у другој половини септембра, у бр. 20, стр. 645. — Кретање цена пољ. производима у првој половини октобра, у бр. 21, стр. 679. — Кретање цена пољ. производима у другој половини октобра, у бр. 22, стр. 710. — Кретање цена пољ. производима у првој половини новембра, у бр. 23, стр. 740. — Кретање цена пољ. производа у другој половини новембра, у бр. 24, стр. 773.

XXII СЛИКЕ

Житни жижак, у бр. 1, стр. 4. — Житни жижак међу зрневљем, у бр. 1, стр. 5. — Сечка за сточну храну, у бр. 1, стр. 8. — Стадо оваца награђено на изложби, у бр. 1, стр. 12. — Са воћарске изложбе у Ресну, у бр. 1, стр. 14. — Са воћарско-сточ. изложбе у Зворнику, у бр. 1, стр. 27. — Рад са коњским грабуљама на имању Ср. пољ. школе у Ваљеву, у бр. 2, стр. 43. — Свиње из запата М. Никодијевића из Азање, у бр. 2, стр. 46. — Млекарице из околине Ваљева, у бр. 2, стр. 47. — Матичњак с подлогама америчке лозе, у бр. 2, стр. 55. — Регистратура за чување флаша, у бр. 2, стр. 59. — Са изложбе пољ. подружине у Вишеграду, у бр. 2, стр. 67. — Група ученица школе за домаћице у Бранковини, у бр. 2, стр. 68. — Сетва, у бр. 3, стр. 75. — Једна крава музара са изложбе у Н. Саду, у бр. 3, стр. 77. — Ученици грађ. школе, у бр. 3, стр. 85. — Правилно подигнут и однегован воћњак, у бр. 3, стр. 82. — Плитко посађена воћка, у бр. 3, стр. 83. — Двогодишњи виноград у Бан. расаднику у Ср. Карловци, у бр. 3, стр. 90. — † Радивоје Пантовић, у бр. 3, стр. 98. — Кромпир на изложби у Битољу, у бр. 4, стр. 108. — Крава сименталске расе са два телета, у бр. 4, стр. 111. — Један леп шљивик, у бр. 4, стр. 117. — Један део жупског виногорја са воћкама по виноградима, у бр. 4, стр. 120. — Воћарско-калемарски курс у Љубовији, у бр. 4, стр. 130. — Рад са колутастим ваљком, у бр. 5, стр. 133. — Добра крава сименталске расе на изложби у Паланци, у бр. 5, стр. 137. — Подлога винове лозе припремљена за калемљење у процеп, у бр. 5, стр. 143. — Старија подлога окалемљена у процеп, у бр. 5. стр. 144. — † Илија Ницић, у бр. 5, стр. 150. — † Стојан Павловић, у бр. 5, стр. 151. — Са прошлогодишњег збора С. П. Д., у бр. 6, стр. 162. — Дрљање после сетве, у бр. 6, стр. 168. — Ћурка као водиља пилића изведених на инкубатору, у бр. 6, стр. 171. — Зимско и пролетње прскање воћака, у бр. 6, стр. 173. — На практичном предавању о резидби винограда у Сопоту, у бр. 6, стр. 179. — † Мијалко Бугарчић, у бр. 6, стр. 189. — Биљке рицинуса, у бр. 7, стр. 194. — Плодови рицинуса, у бр. 7, стр. 195. — Прасад од 70 дана од исте мајке, у бр. 7, стр. 199. — Приплодни амер. бронз. ћуран, у бр. 7, стр. 202. — Нега калемова у прпоришту Пољ. школе у Букову, у бр. 7, стр. 207. — Уздужни пресек јабуке Нонетит, у бр. 7, стр. 214. — Са овогодишњег збора С. П. Д., у бр. 8, стр. 226. — Са овогодишњег збора С. П. Д., у бр. 8, стр. 228. — На имању Пољ.-шум. факултета у Ржичанима овце са јагањцима, у бр. 8, стр. 231. — Прпориште пољ. школе у Александровцу, у бр. 8, стр. 241. — † Цветко Антонић, у бр. 8, стр. 249. — Мирођија и друге биљке штито-

ноше, у бр. 9, стр. 279. — Култура аниша, у бр. 9, стр. 280. — Мешов. воћњак у Пољ. школи у Букову, у бр. 9, стр. 284. — Прскање шљива лећном прскалицом, у бр. 9, стр. 286. — Прскање шљива пред крај цветања прскалицом на колицима, у бр. 9, стр. 287. — Ткачки течај у Погледу, у бр. 9, стр. 297. — Овце липског соја, у бр. 10, стр. 310. — Приплодни ован одгајен на Влашићу, у бр. 10, стр. 311. — Мешовити воћњак у цвету, у бр. 10, стр. 313. — Брање трешања, у бр. 10, стр. 316. — Учвршћивање стубова помоћу камена, у бр. 10, стр. 317. — Учвршћивање стубова помоћу подупирача, у бр. 10, стр. 318. — † Чеда Солујић, у бр. 10, стр. 327. — Са изложбе говеди у Иригу, у бр. 11, стр. 342. — Крава подолске расе са изложбе у Иригу, у бр. 11, стр. 343. — Правилно негована шљива у цвету, у бр. 11, стр. 349. — Изглед старог шљивика, у бр. 11, стр. 350. — Воћарско-сточарски течај Пољ. подружине у Цариброду, у бр. 11, стр. 364. — † Богомир Савић, у бр. 11, стр. 366. — Мужа крава на Бељу, у бр. 12, стр. 376. — Прошлогодишњи обилан род воћа у околини Ваљева, у бр. 12, стр. 379. — Упаковане јагоде у холандским сандучићима, у бр. 12, стр. 382. — Крушке нападнуте од црвене штитасте ваши, у бр. 12, стр. 387. — Са једне пољ. изложбе у Битољу, у бр. 13, стр. 406. — Свиње корнвал расе на паши, у бр. 13. стр. 409. — Чокот винове лозе очуван прскањем, у бр. 13, стр. 414. — Воћарски течај параћинске пољ. подружине у Ћуприји, у бр. 13, стр. 425. — † Милутин Петровић, у бр. 13, стр. 429. — Направа за жетву обичном косом, у бр. 14, стр. 437. — Делимично или потпуно суве шљиве једног воћњака, у бр. 14, стр. 442. — Сув шљивик који је прошле године преродио, у бр. 14, стр. 443. — Ученице домаћичке школе у Ртима, у бр. 14, стр. 460. — Са предавања учитељима о пошумљавању у Бабушници, у бр. 14, стр. 462. — Вршидба у Крајини, у бр. 15, стр. 467. — Јуница сименталске расе на изложби у Н. Саду, у бр. 15, стр. 475. — Са прошлогодишње воћарске изложбе у Ресну, у бр. 15, стр. 480. — Драг. М. Стевановић, у бр. 15, стр. 495. — † Драгутин Павловић, у бр. 15, стр. 494. — Са скупштине Буг. пољ. друштва, у бр. 16, стр. 503. — На скупштини Буг. пољ. друштва — Др. Јосифовић говори, у бр. 16, стр. 506. — Бик сименталске расе на изложби у Н. Саду, у бр. 16, стр. 509. — Народна ношња у Малчи код Ниша, у бр. 16, стр. 517. — Са течаја за прекалемљивање сатријих воћака у Косјерићу, у бр. 16, стр. 525. — † Златоје Јовић, у бр. 16, стр. 527. — Прашење кукуруза у околини Ваљева, у бр. 17, стр. 530. — Рад при пуњењу силоса на имању пољ. школе у Ваљеву, у бр. 17, стр. 535. — Са прошлогодишње воћарске изложбе у Ресну, у бр. 17, стр. 538. — Грожђе у холандском сандучићу, у бр. 17, стр. 542. — Делови за мишоловку, у бр. 17, стр. 554. — Мишо-

ловка, у бр. 17, стр. 554. — Чланови пољ. подружине у Трбуњу са управником г. Миљковићем, у бр. 17, стр. 559. — Главница пшенице, у бр. 18, стр. 562. — Буре удешено за дезинфекцију семена прашивима, у бр. 18, стр. 563. — Бикови сименталске и алгајске пасмине на Бељу, у бр. 18, стр. 568. — Једите што више грожђа, у бр. 18, стр. 573. — Кревет за цеђење измуљаног грожђа, у бр. 18, стр. 575. — Са воћарског течаја Пољ. подружина у Пожези, у бр. 18, стр. 589. — Берба и паковање шљива за извоз у Крагујевцу, у бр. 18, стр. 590. — Дијаграм за мешање средстава, у бр. 19, стр. 594. — Златиборски пашњаци и овце, у бр. 19, стр. 598. — Део баште с купусом у Букову, у бр. 19, стр. 606. — Предавање дипломе Радивоју Витићу у Подружини у Азањи, у бр. 19, стр. 616. — Са воћарског течаја у Владимировцима, у бр. 19, стр. 618. — Са предавања у Капицији, у бр. 19, стр. 619. — Деда Алекса Милојевић слуша једно предавање, у бр. 19, стр. 620. — † Миленко Суботић, у бр. 19, стр. 622. — Вишередна сејалица, у бр. 20, стр. 629. — Гостушка овца, у бр. 20, стр. 631. — Калемљење шљива из руке, у бр. 20, стр. 635. — Берба грожђа у Жупи, у бр. 20, стр. 639. — Из домаћичке школе у Параћину, у бр. 20, стр. 650. — † Јулије Винтер, у бр. 20, стр. 654. — Крмача мангалица са осам прасади, у бр. 21, стр. 658. — Јуница сименталске расе награђена на изложби, у бр. 21, стр. 660. — Лук на пољ. изложби у Битољу, у бр. 21, стр. 663. — Део гранчице бресквe са јајима лисних вашију, у бр. 21, стр. 665. — Летораст бресквe нападнути од лисних вашију, у бр. 21, стр. 666. — Стари начин превоза и стоварања грожђа у Венчачком виногорју, у бр. 21, стр. 669. — Др Младен Јосифовић и Драгиша Цветковић на изложби у Нишу, у бр. 21, стр. 671. — Штанд С. П. Д. на Београдском сајму, у бр. 21, стр. 672. — Милутин Тошић, у бр. 21, стр. 685. — Сетва омашке руком, у бр. 22, стр. 690. — Обична сетва на редове, у бр. 22, стр. 690. — Унакрсна сетва, у бр. 22, стр. 691. — Сетва у збијеним редовима, у бр. 22, стр. 691. — Јуница сименталске расе награђена на изложби, у бр. 22, стр. 695. — Лишће шљиве заражено шарком, у бр. 22, стр. 700. — Плод шљиве са знацима шарке, у бр. 22, стр. 701. — Воћке са непроређеном круном, у бр. 22, стр. 703. — Са течаја за конзервирање воћа и поврћа у Бабушници, у бр. 22, стр. 715. — Истоварени зелени кукуруз гази се стоком, у бр. 23, стр. 724. — Ансилирање кукуруза, у бр. 23, стр. 724. — Покривање ансилираног зеленог кукуруза, у бр. 23, стр. 725. — Покривање кукуруза земљом, у бр. 23, стр. 725. — Пастуви полукрвни арапи на сточарској изложби у Петровцу, у бр. 23, стр. 727. — Део савременог подрума са судовима, у бр. 23, стр. 734. — Са славе С. П. Д., у бр. 23, стр. 744. — Са славе С. П. Д., у бр. 23, стр. 745. — Поглед на сточарску

изложбу у Петровцу на Млави, у бр. 23, стр. 748. — Овце липског соја на изложби у Петровцу на Млави, у бр. 23, стр. 749. — Репичина буба, у бр. 24, стр. 755. — Справа за уништавање репичине бубе, у бр. 24, стр. 757. — Близнаци у говедарству, у бр. 24, стр. 759. — Штитаста ваш на шљиви, у бр. 24, стр. 761. — Зимско прскање воћака, у бр. 24, стр. 762. — Слушаоци течаја са наставницима, у бр. 24, стр. 781.

XXIII ОГЛАСИ

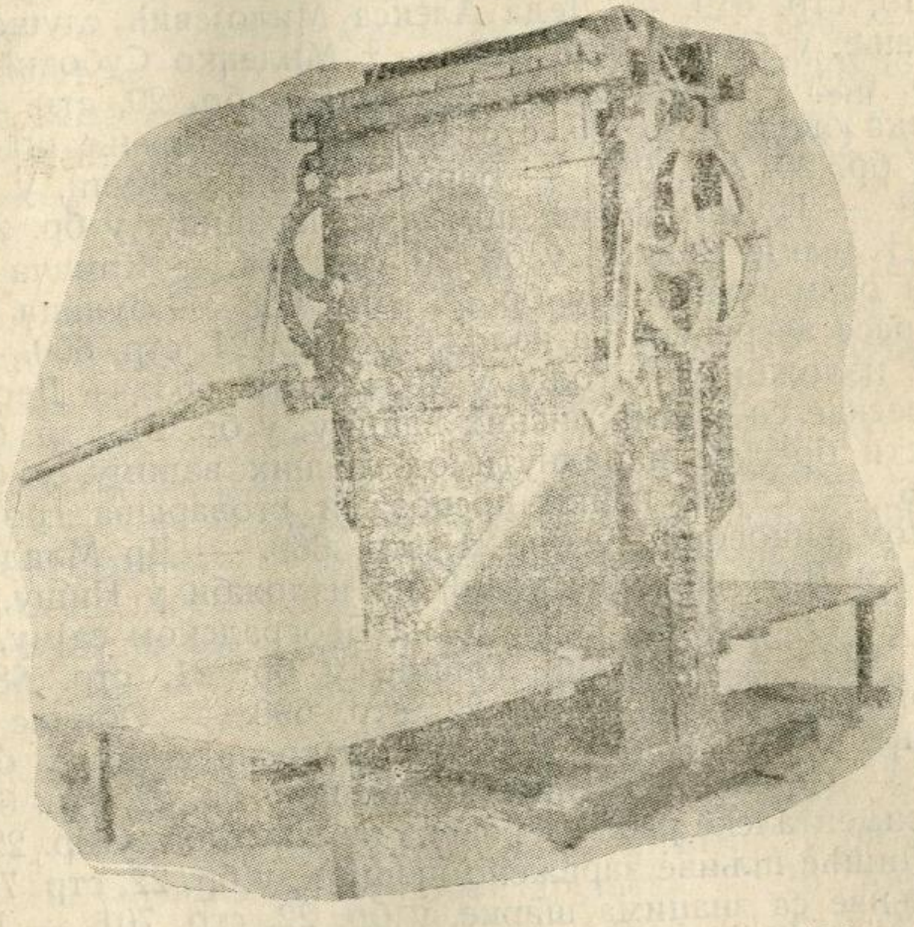

ПРЕСА ЗА СЕНО „Далит“, тежина око 700 кгр.

за ручни погон. Дрвени делови из храстовине и боровине, величина ормара 95×47×186 см. Величина „бале“ 95×47×60 см, тежина „бале“ око 60 кг. Капацитет: 3—4 радника продуцирају за 1 сат до 8 бала.

Штампа „Слога“, Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 1 БЕОГРАД, 1 ЈАНУАР 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

НА ПРАГУ 1940 ГОДИНЕ

У 1939 годину ушли смо са великим неспокојством у души. Црни облаци који су се ковитлали на европском небу претсказивали су буру, која човечанству ничег доброг није могла да донесе. И стварно, олуја је захватила многе земље; страшни град се сручио и изазвао је пустош... Неки народи изгубили су своју слободу. Са европске карте ишчезле су до јуче независне државе... Страшно невреме и даље траје. Сирене у многим европским градовима својим злокобним пиштањем скоро свакодневно објављују долазак облака крилатих аждаја, које сеју смрт. И тешка страва рата уселила се у срца људи, становника скоро свих крајева света, који се питају са зебњом шта ће им сутрашњица донети.

Над нашом државом још је ведро. Надајмо се да ће благотворно сунце мира растурити градобитне облаке и да ће наш народ и даље моћи, у својој мучној стеченој слободној Отаџбини, да продужи свој рад, своја прегнућа ка напретку, за бољи живот.

Чини нам се да је данас потребније него икад озбиљно приступити раду; учинити све да се што више производи. И у време правог мира благостање се може подићи само умножавањем разних добара. Данас, кад је прави мир нарушен, кад су многе земље у отвореном рату, нама, нашем народу, нарочито нашим пољопривредницима намеће се ду-

жност да нашу народну производњу, нашу пољопривредну производњу што више оснажимо. У времену у коме живимо, наш је готово животни интерес да нарочито оно што служи за животне потребе, за исхрану народа производимо у што већој могућој мери. Производи нашег земљарада треба данас да буду у што већем изобиљу. Нема већег зла за народ од глади. А ми не смемо да дозволимо да ма ко у нашој земљи гладује, па били у миру или у рату, јер су пространа наша поља и брежуљци благословени да уз племените напоре ума и мишица наших пољопривредника, дају богату жетву и бербу. Због тога сви они који се земљорадњом баве удвостручити своје напоре да би наша народна груда дала што више рода.

Прилике које у свету владају такве су да ће се сви вишкови наше производње моћи уновчити под врло повољним условима. Пољопривредни производи нарочито су тражени са свих страна и добро плаћени. Можемо очекивати да ће њихове цене у будућности бити још повољније. А са повећаним приливом прихода, наше село моћи ће, уверени смо, брже да се подигне и наша пољопривреда, та основна радиност нашег народа, брже да се унапреди.

Јасно је да ће наши пољопривредници моћи добити пуну вредност за своје производе, ако државна управа буде правилно организовала наша тржишта. Учиниће се право злочиначко дело према селу ако главна зарада буде остала у џеповима посредника, ако та зарада не буде дошла у жуљевите руке оних који плуже и зној ем заливају бразду.

Али земљардници не смеју чекати да им правичну цену осигура искључиво државна власт. Они морају кроз своје економске организације: задруге и подружине да сами заштићују своја права. Код њих мора да се развија дух солидарности и да удруженим снагама прилазе решавању разних тешкоћа. Разбијени као што су до сад у већини били, они нису у стању не само да осигурају повољно уновчавање својих производа, него су неспособни да и своју производњу подигну на виши ступањ. Међутим кад су сврстани у својим житарским, сточарским, воћарским, виноградарским, млекарским и др. задругама, они ће моћи да постигну најповољнију могућу цену.

Преко својих пољопривредних подружина пак моћи ће да побољшају своју стручну спрему, да се оспособе за савршенији, бољи рад у пољопривреди и да се снабду истовремено потребним производним срествима: бољим плуговима, сејалицама, прашачима, дрљачама, прскалицама и другим справама и алатима као и добрим семеном, ђубривима, срествима за заштиту гајених биљака од болести и штеточина и т. д.

Српско пољопривредно друштво учиниће све са своје стране да помогне нашег земљорадника у његовом тешком

послу. Оно ће и даље само са још већом снагом, да му пружа добру поуку преко свог часописа „Тежака“ и преко посебних писмених упустава и подесних књига; да га стручно просвећује живом речи на предавањима, течајевима и празничним подружинским школама; да га потстиче на изградњу савременијих пољ. објеката наградним стечајевима; да изазива племениту утакмицу на пољ. изложбама итд. итд. А бескаматним сезонским кредитом Друштво ће омогућити многим својим члановима да набаве разна пољоприв. оруђа и друга средства за бољу обраду земље, за савршеније неговање културе и стоке; за бољу прераду добијених производа. На тај начин Српско пољопривредно друштво жели само да испуни свој дуг према селу, како би наш пољопривредник могао својим радом осигурати себи и својима бољи живот и лепшу будућност.

А Српско пољопривредно друштво сматра за своје право да позове наше пољопривреднике да збију своје редове, да се окупе у што већем броју у своје подружине и да заједно с њим настану да крче још трновити пут, који води бољитку.

Претседник
Српског пољопривредног друштва
Д-р Младен Јосифовић,
проф. Универзитета

ШТА ТРЕБА ЗНАТИ О ЖИТНОМ ЖИШКУ[1])

Са више страна жале се на житног жишка и траже се савети шта да се против њега предузме. Види се да је прошла година била родна и да је и код земљорадника заостало жита које се угагричило током лета, као што уосталом свако жито код нас мора да буде нападнуто од жишка ако од године до године остане.

О жишку је већ доста писано и Савез здравствених задруга дао је и једну књижицу о штеточини од инж. В. Тарасова, која се може од истог Савеза добити (Скерлићева улица 24). Само ма колико питање сузбијање жишка изгледало лако када се о њему пише и говори, у пракси је врло тешко изводљиво и већина препоручиваних мера или се тешко примењује или мало успеха даје.

Пре но што се говори о начинима сузбијања жишка, мора се знати како штеточина живи. На приложеној слици види се једна одрасла буба на нападнутом зрневљу, као и

---

[1]) Ово је истовремено и одговор на питања једног претплатника из Космаја, и г. Милоја Радовановића из Шутаца.

њене лаврице или црви. Женка носи јаја у само зрно. Из њега се убрзо испили лаврица која остаје у зрну, буши га и храни се док не израсте. Остајући у зрну претвара се у луткицу и одраслу бубу, која затим напушта зрно. Заражено зрно избушено је и упропашћено. Одрасла буба живи од неколико недеља до неколико месеци. Од пролећа до

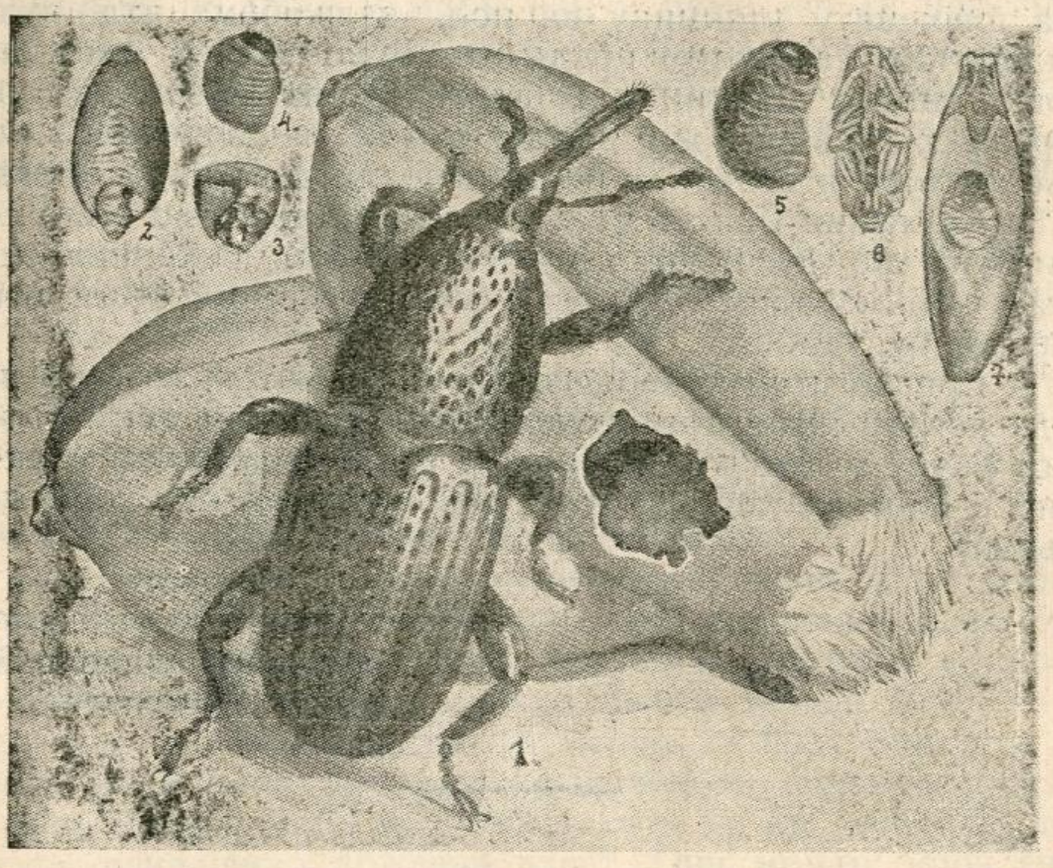

Сл. 1. *Житни жижак:* 1 буба на избушеном зрневљу; 2 избушена рупа у коју ће бити снесено јаје; 3 јаја у унутрашњости зрна; 4 и 5 ларве (црвићи бубе) извађене из зрна, у разном добу развића; 6 луткица; пресск зараженог зрна са ларвицом

јесени и она се храни. Тада избуши и сасвим изједе врло велики број зрна, наносећи и на тај начин врло велику штету. Најзад, зрнасти и ситан измет буба, кога увек има у великој количини у зараженим житима, исто тако је штетан и на пр. гагричав јечам изазива код коња опасно запаљење прибора за дисање.

Кад наиђу јесење хладноће велики део буба напушта гомиле зрневља и тражи разне заклоне као што су покотине у зиду, таваници, гредама, или одлази испод прага и дасака патоса, у вреће, простирке, асуре итд. да презими, а с пролећа се наново враћа у жито. Остали жишци презимљују у избушеном зрневљу и нерадо га напуштају, те се брзим прегледом жита и не запазе.

Жижак нарочито воли **мрачне просторије са устојалим влажним ваздухом** и уколико је зрно **влажније**, тим му је **милије**. Саме лаврице, у току развића, избацују велике ко-

личине влаге погодне за клијање семенчица разних плесни или буђа, којих увек има у ваздуху, тако да се гагричаво жито и брзо уплесњиви, и ово је четврта штета од бубе. Жижак исто тако **воли мир** и тријерисање или лопатање жита врло неповољно дејствује не само на одрасле, већ и на лаврице у зрнима.

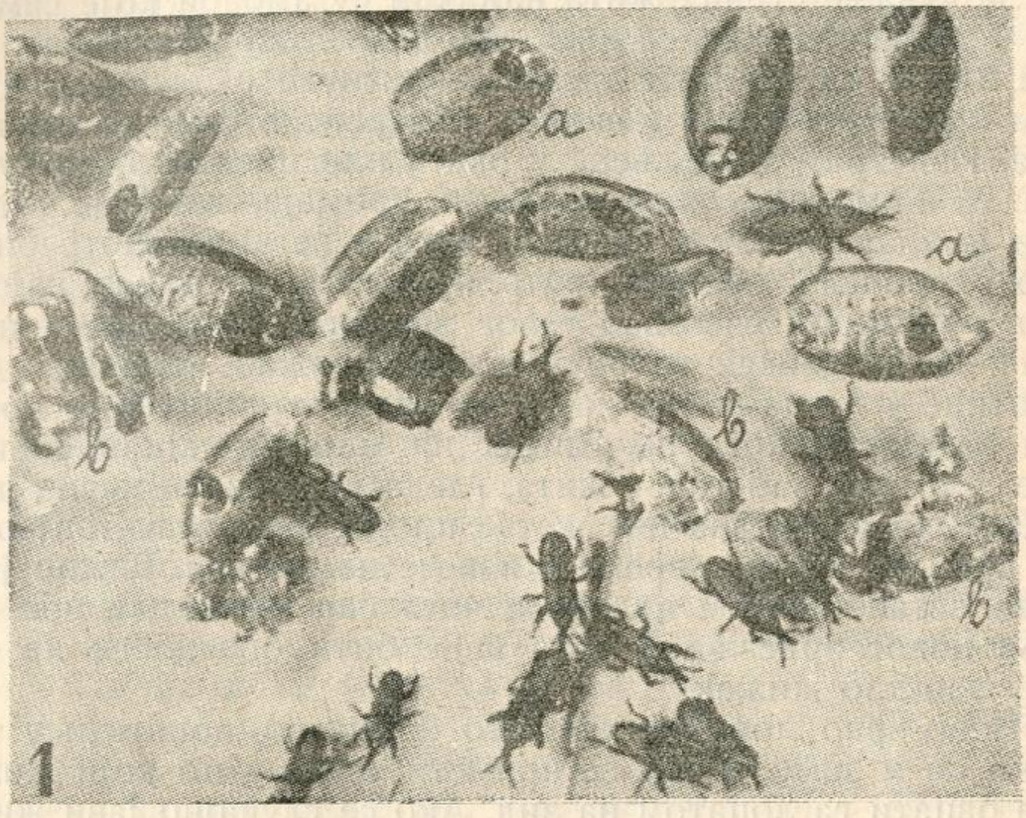

Сл. 2. *Житни жижак*: жишци међу зараженим зрневљем. Зрна са округластим отворима *а* била су нападнута од л рвица; скоро потпуно изгризена зрна *в* уништили су одрасли жишци.

Влага и топлота врло јако утичу на развиће лаврица, на број јаја које женка снесе и, дакле, на брзину множења и величину штете. Рачуна се да у повољним приликама од једне једине женке, од пролећа до јесени, може се намножити до 60.000 потомака. Дакле, од пролећа до јесени јаве се више нараштаја бубе, тим многобројнији уколико је топлије, а увек их има по три-четири. Са јесењим пак хладноћама жижак престаје да се множи и храни, сем ако се налази у топлом месту. Али испод 15⁰ степени топлоте, свака активност код жишка престаје.

Како сада можемо да се боримо против овакве штеточине? Природно је да најпре треба спречити да жижак дође у пшеницу и да је зарази. У нашим обичним, нормалним приликама ово се може лако постићи и штета од жишка може се избећи.

У обичним, нормалним приликама наш земљорадник обично не стигне да сачува пшеницу или друго стрно жито од године до године, или ако му нешто и остане, у питању

су само мале количине. Своју пшеницу од вршидбе до пролећа, када ће је најкасније продати, са мало воље и труда може потпуно да обезбеди од жишка ако је **не меша са старом, заосталом пшеницом,** ако је унесе у **сасвим очишћен амбар,** житницу или друго спремиште, и ако је током јесени и зиме **с времена на време лопата.**

За чување стрних жита најбољи су амбари које сам виђао у Мачви. То су сасвим одвојене зградице, просто зидане или и од греда и дасака, издигнуте од земље, са добрим кровом али без таванице и одређене само за смештај жита. Изнутра су издељене у окета или пресеке помоћу дасака. У њима увек има довољно промаје, жито је суво а зими је хладно, дакле све што жижак не воли. Потребно је само с пролећа, када се жито прода, да се амбар **најсавесније очисти** од свег заосталог зрневља и све друге нечистоће, да се жижак не би у њима задржао до новог зрна. Пукотине у гредама где жито не дохвата најбоље је премазати катраном, кога ни жижак ни мишеви или пацови не маре. Ако има заосталог жита, гледати на сваки начин да се најдаље на месец-два пре жетве прода, а остатак тријерише или провеје, стави у вреће и изнесе из амбара. **Важно је да амбар остане сасвим празан и чист бар месец-два пре уношења новог зрневља** и тада неће бити опасности да је у њему заостао жижак.

Ново зрно мора се, као што је речено, лопатати у току јесени па и зиме, а ако се примети у њему по који жижак, онда бацати га лопатом на зид. Ако се случајно јави жижак у већој мери јер амбар није био очишћен као што треба, или је остало у њему старог жижљивог жита, **најбоље је чим зима прође тријерисати и што пре продати.**

У многим крајевима не постоје овакви амбари, већ се жито чува у тако званим житницама, магазама, често и собама, где лежи на гомили у једном углу или разастрто по поду. Овакве одаје служе истовремено и за смештај најразличнијих ствари: буради, каца, справа, старих крпа, зелени итд. Понекад су грађене од тврдог материјала, други пут од греда и дасака. Понеке имају патос од дасака и таваницу, друге су без њих итд. У њима се жито много теже може од шишка бранити јер исти у јесен налазе много већи број најразличнијих заклона у које могу да се повуку и презиме. Сем тога у таквим просторима обично се не одржава чистоћа. Зрневље запада у пукотине зидова, под патос и праг, и у њему се залеже довољно жишка да заразе жито за најкраће време. **У њима и нова пшеница може већ током јесени да се јако ужижљиви.** Шта тада треба радити?

Овако загађене просторије морају се најбрижљивије очистити. Најпре, разуме се, потпуно испразнити, а затим олепити зидове обраћајући нарочиту пажњу на пукотине око врата и прозора; прегледати патос и прагове и ако је

потребно подићи их ишчистити сву нечистоћу која се испод њих накупила, јер је у њој често легло заразе; закитовати све пукотине у вратима, прозорима, даскама и гредама или премазати густим катраном; орибати патос јаким цеђом, окречити таваницу и зидове додајући у креч плавог камена. Није рђаво и окадити са сумпором, и тада ће наша житница бити чиста и спремна да наново прими жито. Само пак жито пре уношења добро тријерисати и очистити од свег зараженог зрневља. Ако је јаче заражено мора се употребити течност **сумпоругљеник,** о којој ће бити говора мало касније. Природно је да и ствари које су биле у житници морају бити очишћене, а крпе и вреће добро истресене и попарене кључалом водом.

У многим случајевима овакво темељно чишћење не може се спровести. Тада тријерисати, чекати пролеће па продати што пре и зидати нов амбар као што треба. Или оставити стари празан годину-две, да се жижак из њега расели. За ово време у њега се не сме стављати никакво жито, рачунајући ту и кукуруз.

Остају нам још и велике житнице, магазе у којима се жито стално из године у годину чува. За нас су оне мање важне, јер редак је земљорадник који их има и зато о њиховом чишћењу и чувању жита у њима нећемо сада говорити. Уосталом за њих важи све што је раније речено.

Могли би још само да видимо шта да се ради са мањим количинама жита које ипак преостану преко лета. Ако су чуване у чистим амбарима, у њима ће бити мало жишка и довољно је тријерисати их и провејавати, пролопатати с времена на време. Јако заражено жито може се лако очистити од жишка на један други начин, помоћу нарочите течности **сумпоругљеника.** Течност се добија у дрогеријама и има врло јак задах. На ваздуху брзо испарава и паре су јој отровне и јако запаљиве, те се сав посао са њом мора вршити што даље од ватре. Тријерисано жито стави се у буре или кацу која се може добро дантетом затворити. По могућству жито треба да испуњава суд. Затим се у њега сипа непосредно, или још боље у дубок тањир који се после стави на жито, сумпоугљеник. За сваких 100 кг жита треба око 40—50 грама течности. Ако суд није пун, додати и за празан простор (рачунајући по 50 грама за 1 кубни метар. Суд се што брже затвори, препокрије још са поњавама да се отровни гас не растура и остави на миру дан и ноћ. Затим се жито изручи и проветри.

Сузбијање жишка када се јави није лака ствар, као што се види. И зато је најбоље гледати да га уопште не буде, а за ово је потребно само мало више љубави за свој посао, више пажње и воље, и више знања.

Д-р **П. Вукасовић**

ЈЕДНА КОРИСНА СПРАВА

И ове године суша је причинила велике штете земљораднику, принос је свуда подбацио, и сада се у свему опажа оскудица, а највише у сточној храни.

Многи земљорадници још сад оскудевају у сточној храни, те су принуђени да стоку пуштају на испашу, и ако паше нема. По пољима види се стока али је мала вајда од паше, те мора да се дохрањује сувом храном, — сеном и шашом, а нарочито радна стока.

У многим крајевима, а нарочито брдским стока се врло слабо храни, а када дође зима са снегом онда стока скапава од глади, и до пролећа толико ослаби да није за рад.

Није то било одавно, када је на збору Српског Пољопривредног друштва било делегата који су плакали и тражили помоћ од државе са напоменом да стока од глади липсује. —

Морамо рећи истину, да за ово зло које може доћи, нису узрок само сушне године, велика је кривица и до самих земљорадника, који не штеде и не чувају сточну храну када је има. Ми и данас на све стране видимо како земљорадник сточну храну не чува, растура и баца немилосрдно и то нас нагони да ово неколико реди упутимо земљораднику, и да му препоручимо поред штедње и ову корисну справу — „Сечку“ за сено, шашу и сламу.

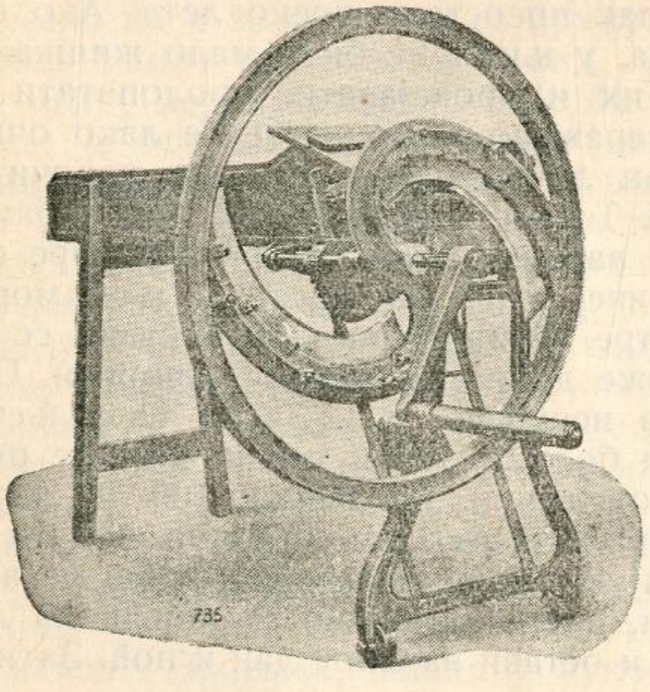

Сл. 3. Сечка за сточну храну

Слика 3. показује ту корисну справу коју у данашње доба сваки земљорадник треба да има.

Колико се уштеде чини у сточној храни то ће бити свако уверен после мале употребе и као и то да је ова справа за исхрану стоке од великог значаја.

Сечком се разноврсна храна меша и нема отпадака нити растура, она сву храну чува и штеди и стока све поједе; што је данас реткост код земљорадника да се сва храна разумно троши.

И за време лета може да се меша зелена и сува храна исечена на овој сечки, и тиме се избегне опасност од надуна и уштеде хране, и прелаз са суве на зелену храну.

Ова корисна справа може се добити код Српског Пољопривредног Друштва и њених подружина.

Велики је грех према стоци, ако се иста за време зиме не чува, не храни и не негује. Како је то ружно видети с пролећа мршаву стоку, која од изнемоглости не може ни да иде, а за рад је апсолутно неспособна.

Одмах набавите сечку, храну чувајте и штедите па ће те сами видети велике користи, од ове мале али корисне справе.

Маша Н. Тодоровић
економ

САКАГИЈА

Сакагија је неизлечива заразна болест која се преноси са коња и на људе. Од ње могу оболети поред коња, магарца, мазге, још и неке дивље животиње — лав и тигар. Последњи се заразе ако једу месо од коња који је угинуо од сакагије. Говеда, овце, свиње и птице не могу оболети од сакагије. Ова зараза је смртоносна и за коње и за људе. Број угинућа од сакагије некада је био врло велики.

1) **Начин заражавања коња.** Ову заразу узрокују заразне клице сакагије. Њих убија сунце за 24 сата, а у кључалој води пропадају за пет минута. Поред сунца и топлоте, заразне клице сакагије могу уништити и разна дезинфекциона средства као што су: креолин, лизол, сублимат, карболна киселина и друга. Оне се излучују из рана оболелих животиња заједно са гнојним исцедком. Коњи се најчешће заразе од сакагије код напајања, ако су се пре тога на том појилу напајали болесни коњи. Осим овога ова се зараза може преносити и употребом коњског прибора који је био у додиру са оболелим коњима (зобницама, четком, чешагијом итд.). Затим преко заражених јасала што се најчешће догађа по друмским механама-хановима, у чије се штале уводе свакојаки коњи па међу њима и заражени. Поред горе набројаних начина ширења заразе, она се може ширити и директним путем — од коња на коња (код додира главом када фркањем бивају избачене из носа ситне капљице гноја, које улете у нос или у око здравог коња). Директно се може још пренети зараза за време врућине када коњи један другог додирују, којом се приликом може догодити да допре заразни гној у нос здравог коња. Даље се још могу коњи заразити и удисањем ваздуха у коме се налазе распрштене ситне капљице гноја (плућна сакагија).

2) **Начин заражавања људи са сакагијом.** Људи се заразе најчешће ако долазе у додир са оболелим коњима или

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 Г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 1 јануар 1940 | Број 1

Из наше земље — Црнојевића Ријека

САДРЖАЈ: Д-р *Младен Јосифовић:* На прагу 1940 године; Д-р *П, Вукасовић:* Шта треба знати о житном жишку; *Маша М. Тодоровић:* Једна корисна справа; Д-р *Реља Катић:* Сакагија; *К. Ивковић:* О јагњењу оваца; Инж. *Мил. Ј. Никетић:* Поводом воћарске изложбе у Ресну; Инж. *Јордан Димитријевић:* Јесење и зимске мере за сузбијање болести и штеточина на воћкама; Питања и одговори; Разне вести савети и обавештења; Рад наших подружина — Д-р *П. Вукасовић:* Воћарско-сточарска изложба Пољ. подружине у Зворнику; Из пољопривредне књижевности; Некролог: † Милоје М. Ђорђевић: Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

Ценовник справа

које се могу добити код Српског пољоприв. друштва у Београду, важе од 1 јануара 1940 године.

Еберхартов плуг Јота бр. 5	Дин.	855.—
„ „ Сервус бр. 5	„	935.—
„ „ „ „ 5 са репом	„	970.—
„ „ „ „ 5 са патент капислама	„	990.—
„ „ „ „ 5 РБ окр. даска	„	970.—
„ „ „ „ 5 РБ са пат. капислама	„	990.—
„ „ „ Комет 4 Р „ обич.	„	1045.—
„ „ „ „ 4 Р „ пат.	„	1090.—
„ „ Атилус „ 4 Б „ обич.	„	1100.—
Осјечки плуг „Змај“ марке „Бик» пат. кап.	„	830.—
„ „ „Вила“ „ „ „ „	„	800.—
Кулски „ Полих и Варга „ „Идеал“ пат. кап.	„	800.—
„ „ „ „ „ „ „Алфа“ „ „	„	830.—
Бехеров „ знак „Чаша“ Л. 5. Н. с репом на дасци	„	880.—
„ „ „ „ 5. Р. Б. окр. даска	„	950.—
„ „ „ „ 4. Р. пат. каписле	„	1000.—
„ Обртач „ „ лакши (око 40 кгр.)	„	680.—
„ „ „ „ тежи „ 50 „	„	800.—
Крушачи за кукуруз, марке „Бик“ без педале	„	700.—
„ „ „ „ „ са педалсм	„	770.—
„ „ „ „ „ без пед. са ветром	„	850.—
Дводелне лакше дрљаче Кулске (30 зуба, четвртасги)	„	460.—
Троделне теже „ „ 60 „ „	„	850.—
„ лакше „ „Бик“ 45 „ овалних	„	660.—
Дводелне теже „ „ 40 „ „	„	550.—
Ливадска држача, ланчаре „ за детелишта	„	770.—
Житне бране, ланчаре, за затрпавање семена и дрљање	„	720.—
Сецкалице за репу, марке „Бик“ мале	„	430.—
„ „ „ „ „ велике	„	1400.—
„ „ кукурузовину и сламу, велике	„	1600.—

Ручни прекурпачи »Бик« број 1 и 2 Дин. 450.— и 650.—

Цене су необавезне, а важе франко друштвени магацин, без икаквог попуста. Поруџбине вршити одмах, јер су плугови набављени у ограниченим количинама.

стварима које су биле у њиховој близини. Људи се заразе преко повређене коже или слузнице очију и носа. Преко слузнице очију и носа зараза се може пренети сасвим изненада, ако коњ случајно фркне па улете капљице гноја у нос или у око. Осим горе наведеног случаја заражавања, људи се још могу заразити ако деру коже од коња угинулих од сакагије. Даље се зараза може пренети на људе још и приликом убијања болесних коња — ако су људи необазриви у раду па се повреде или им гној прсне у нос или око.

3) **Знаци оболења код коња.** Код коња постоје три облика сакагије:

а) **Плућни облик** тешко је тачно утврдити.

Животиње које болују од плућне сакагије кашљу, а у раду брзо се умарају и зноје. Овај облик сакагије може трајати и по две године.

б) **Носна сакагија.** Овај облик је најчешћи. Одмах нам пада у очи исцедак из носа, који у доцнијем току болести постаје гушћи, сивкасте је боје и садржи ситне капљице крви. У носу, на носној прегради, налазе се ранице и бубуљице. Дно ових раница слично је боји сланине а рубови су црвени. Може се догодити да ове ранице и зарашћују и то се познаје по звездатим ожиљцима. Подвиличне пљувачне жљезде отечене су и тврде — непомичне, безболне и хладне, — **за разлику од ждребећека где су топле и праћене боловима.**

3) **Кожна сакагија.** Одликује се ситним чворићима, који су испрва тврди, па се доцније провале. Они су величине лешника до шљиве а поређани су поред лимфних судова и изгледају као бројанице. Често пута ови чворићи су густо поређани један поред другог па изгледају као чврсти конопци — пруге, које се вијугају под кожом. Осим овога јави се и оток задњих ногу а понекад отекну и мошнице.

У свима оваквим случајевима ово треба пријавити општинској управи да би она могла да обавести среску власт ради изаслања марвеног лекара који ће установити право стање ствари и предузети мере за њено угушење.

Начин сузбијања сакагије код коња

1) Сваку сумњу на ово оболење и сваки случај овог оболења, треба одмах пријавити општинској управи, која ће обавестити среску власт ради заслања марвеног лекара који ће предузети све мере за спречавање даљег ширења заразе. Коњи за које се докаже да су оболели од сакагије убијају се и држава према процени плаћа сопственику отштету.

2) Са угинулих животиња кожа се не скида, већ се затрпава заједно са лешом.

3) Слама која се је налазила поред оболеле животиње (испод ње) мора се запалити а јасла и појила треба темељно и савесно дезинфиковати.

4) Сумњиве коње за које се још не зна сигурно да ли су болесни или не, а за које је наредио марвени лекар да су под присмотром, треба држати строго по његовом упуству.

5) Увек треба избегавати остављање коња у кафанским шталама јер су оне понекад легла и разносачи сакагије. Ово нарочито долази у обзир ако је у том крају раширена сакагија или су пак у близини крајеви где је ова зараза раширена.

Начин сузбијања сакагије код људи

1) Приликом гледања оболелог коња човек увек мора држати главу по страни од коњске главе, а никада се несме истурити лицем према носу коња.

2) Не дирати ране и нос оболелог коња.

3) Никада не пити воду из судова из којих се пое коњи.

4) Онај који ради око коња по обављеном послу увек треба опрати руке нарочито пре јела или завијања цигаре.

5) Лица која имају ране на рукама несмеју долазити у додир са оболелим коњима.

6) Са угинулих животиња кожа се не сме дерати.

Д-р **Реља Катић**

О ЈАГЊЕЊУ ОВАЦА

Овце носе младо своје 4½ месеца, а кад и кад се јагње на неколико дана пре или после одређеног времена.

За све време док су овце с јагње, ваља их добро неговати и чувати од свију с пољних утицаја, који би могли да буду узрок, те да се овца или поболи или да јагње побаци, или да ојагњи слабо јагње.

Овце сјагње треба чувати од велике зиме, затварати их ноћу у стаји, а особито на кишовитом времену, не терати их на удаљене пашњаке, који не смеју бити ритовити ни мочварни, и у последње време треба их штедети од трчања, скакања и т. п. Храна сјагњеним овцама треба да је у опште добра и здрава, и бар треба да је у неколико боља неголи за обичне овце, јер с јагњеним овцама треба хране толико да и себе и јагње у утроби нахране, али одвећ јака храна као јарма од жита или сувишно давање трица (мекиња) може да буде сјагњеним овцама шкодљиво, осим после јагњења кад се почну мусти.

Овце се јагње врло брзо и доста лако. Тешко јагњење ретко је код њих. Но ипак треба за време јагњења са пажњом мотрити на овце, јер се често ојагње тако слаба јагњад, да не могу да се опораве, нити могу да дође, услед чега и угину. Или се деси да овца не трпи своје јагње, те у таквим

случајевима, треба јагње неколико пута поднети руком под виме и задојити га док се не опорави, или док се овца на дојење не привикне.

Кад се време јагњета приближи, ваља овцама бирати најбоље и најздравије пашњаке, а и да су најближи дому или стаји (трлу) како би се овце или ојагњени јагањци, у случају хрђавог времена под кров могли да донесу — до-

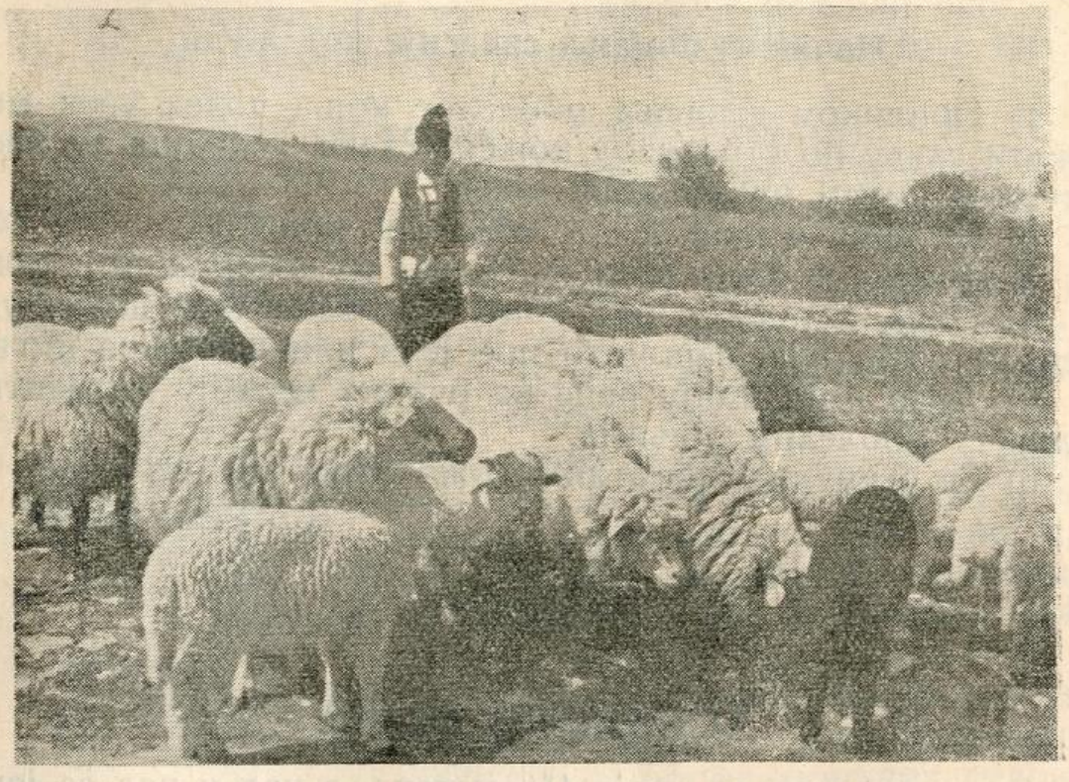

Сл. 4. Стадо оваца награђ. I-ом наградом на сточар. изложби у Ражњу, својина Настаса Миленковића, земљ из Послона
(Сн. Петар Жугић)

веду. Кад се која овца облизни, онда такву овцу ваља хранити боље него ли остале и не треба је никако мусти. У прво време док су јагањци још слаби не треба их остављати на торишту, а нарочито на хладним и кишовитим ноћима или на кишовитом времену, не треба са њима ни торити (држати их у затвореном простору на њиви или ливади се држати 50—60 комада.

Од каквоће хране зависи и каквоћа њиховог млека. Од здраве хране, овце дају и здраво млеко, од укварене пак нездраво, тако да се јагањци од њега разболе и почну угинути. На ово треба мотрити, па храну или пашу променити, а то се највише дешава на кишовитим годинама.

Ни овце ни јагањце не треба изјутра рано изгонити на пашу, докле год роса или слана траје. А на хладним ноћима или на кишовитом времену, не треба са њима ни торити (држати их у затвореном простору на њиви или ливади ради ђубрења), јер тада овце понајвише пропадају.

Кад се овце с пролећа пусте на пашу, не треба их остављати да се на једном месту сите напасу, него да прихвате узгред, јер кад би се наједанпут најеле сочне траве, оне би се поболеле, а и надун добиле.

Јагањци обично дође 3—4 месеца. Они после јагњења на две недеље дана почну да једу и воду да пију. И од тога времена треба их од оваца одвајати преко дана, а пуштати их да дође само два пута преко дана.

Одбијање јагањаца од дојења просто је т.ј. кад дође време да се јагањци одбијају, онда их треба само по једанпут доводити овцама да дође, а ноћу треба их држати подаље од оваца затворене као и дању на паши, и напослетку их сасви модбити, што то обично бива о **Духовима,** али им међутим бирати најбоље пашњаке, и то поред чисте воде. Ако би случајно које јагње остало без мајке, то га не треба под другу овцу потурити која такође своје јагње дође, јер би се сопственом јагњету млеко омалило, те би оба јагњета закржљала и то онда, кад би овца трпела страно јагње да под њом дође. Но обично се у оваквом случају тражи овца којој је јагње угинуло.

К. Ивковић

ПОВОДОМ ВОЋАРСКЕ ИЗЛОЖБЕ У РЕСНУ

Пољопривредна подружина у Ресну, чланица Српског пољопривредног друштва, приредила је 29 октобра 1939 год. једно воћарску изложбу у Ресну, на којој су узели учешћа воћари среза преспанског.

Већином пољопривредне изложбе имају нечег стереотипног. Све оне личе једна на другу с том разликом што су негде веће негде мање; негде је број изложених предмета већи, негде мањи; величина просторија и начин декорисања утичу на општи утисак. У сваком случају пољопривредни стручњаци налазе за себе, како онде где изложба успе тако и онде где она не успе, доста материјала за стручно проучавање и студирање.

Воћарска изложба у Ресну у овом погледу чини изузетак. Стручњак одмах отклони све оно што изложби даје површни утисак успеха или неуспеха. Он целу приредбу посматра са чисто стручног гледишта. Он успех види и онда када сви остали са изложбом нису задовољни и обратно. Приликом воћарских изложаба треба разликовати двоје: површност и општи утисак који делује на неупућене у правцу воћарства, и стручност коју разумеју само они који су упућени у разноврсне проблеме воћарства посматраног са гледишта важног народног капитала и основе за опстанак

једног читавог света коме је воћарство једини или најглавнији извор прихода.

Воћарска изложба у Ресну на нестручњаке била је једна обична изложба из реда оних многобројних изложби које се приређују по разним воћарским крајевима. Она није задовољавала великим просторијама у којима је воће изложено. Није опсењивала шаренилом декора нити вешто изведеним постројењима за постављање воћа. Она је у овом погледу била проста и једноставна, што је одговарало једноставности живота тамошњег скромног и вредног сељака и варошанина којима је воћарство главно занимање.

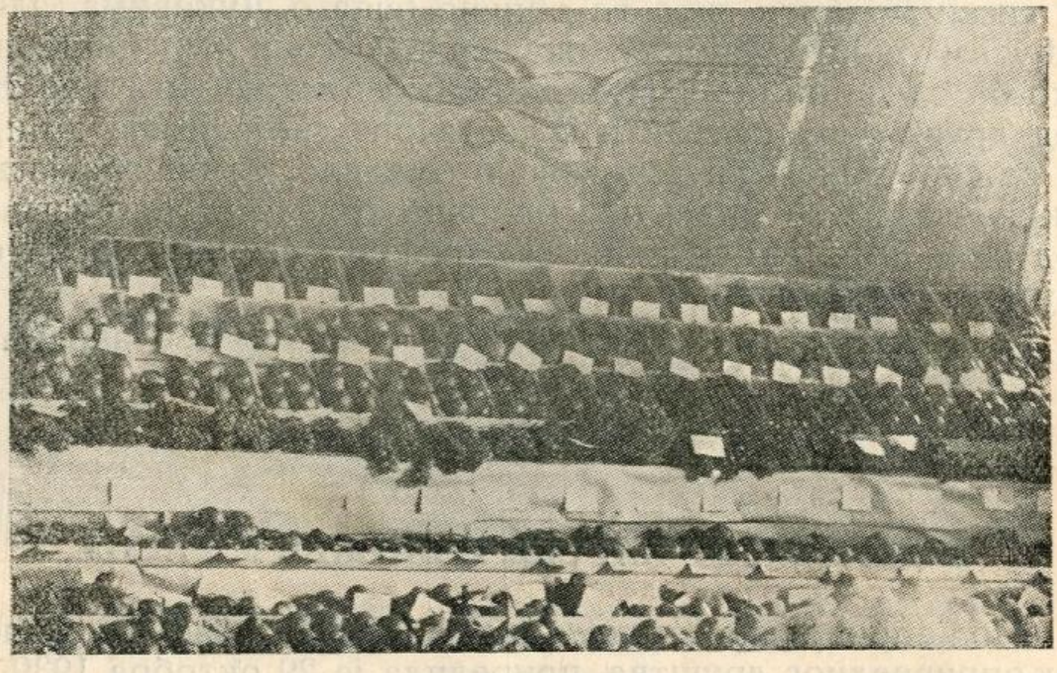

Сл. 5. Са воћарске изложбе у Ресну

За стручњака је воћарска изложба у Ресну било једно изненађење у погледу сортимента који је вековима тамо постојао и који је као такав пронео глас преспанског воћарства како широм отоманске простране царевине, која је у овим крајевима владала петстотина година, тако и далеко изван ње. Изненађује новом преоријентацијом коју намеће нов укус потрошача јер су се нова тржишта и нов укус потрошача из основа изменили. Изненађују повољним климатским условима за успешно гајење воћака. И најзад изненађује бистрином и интелигенцијом са којом тамошњи воћари располажу, који су се свим најновијим невољама које је наметнуо захтев за преоријентацијом у воћарству и потреба борбе противу нових невоља које сналазе наше воћарство, прилагодили и прилагођавају се.

Мало је крајева где су услови за воћарство тако повољни као у срезу преспанском. Преспанско воћарство је на надморској висини од око 900 метара. Оно има један објекат који му одржава климатске повољности, који спречава по-

јаву града, пролећне слане, промене између ноћне и дневне, зимске и јесење топлоте, спречава разне климатске суровости које утичу рђаво на развој воћака, цветање и заметање плода, правилно рашћење и зрење плода. Тај сталан објекат јесте на првом месту Преспанско Језеро, а тек на другом велики шумски комплекси. Језеро је сталан објекат који регулише климатске повољности за воћарство, а уколико се те повољности буду временом умањавале то ће бити због сече шуме која допуњује и помаже језеру да се отклоне разноврсна климатска невремена.

Ово је можда једини воћарски крај где воће стално рађа, где је град ретка појава, где пролећна слана не причињава штету воћу, где се борба противи великих летњих суша врши наводњавањем из планинских река и извора којих има у изобиљу. Оно што се у другим крајевима са великим новчаним жртвама и напорима постиже ту је овде природа бесплатно дала. Природне повољности су пољопривредници допунили својим напорима око правилне неге воћака а нарочито око правилног ђубрења воћака. Мало је крајева код нас где су пољопривредници тако озбиљно и правилно схватили потребу воћке за исхраном и заштитом од разних штеточина као што је то у преспанском крају. Под утицајем повољности које је природа дала и неге коју људи дају воћарство је овде дошло до свога пуног изражаја. Поједине мане извесних сората су овде једним делом умањене: америчка јабука делишес добила је месо чвршће и отпорније на убоју, покожица код јабука је јаче црвенија, што је важно с обзиром да се румене јабуке у већини случајева више траже. Крупноћа, пораст и спољни изглед плода код сваке врсте и сорте воћа долази увек до пуног изражаја. Зато не само да није претерано када се каже да је Преспа наша Калифорнија већ је то за Калифорнију једна ласкавост.

Преспа је углавном јабучарски, крушкарски и дуњарски крај. И за друге врсте воћа су овде услови, за неке више за неке мање, испуњени, али многе од њих нису размножене у јачој мери због тога што је овај крај забачен од великих потрошачких места у земљи и најудаљеније од главних извозничких тржишта. Поред тога он нема железницу нити погодне водене путеве и то је утицало да се мекано воће није размножило у толикој мери да претставља озбиљнији доходак.

На изложби је било изложено 1167 примерака. Јасно се изражавају два доба у јабучарству овога краја а то су: 1) **Доба слатке јабуке,** које су сачињавале мноштво сорота међу којима се ни једна не истиче великом економском вредношћу бар не за садање доба када је скоро цео извоз упућен на север односно за потрошаче код којих је укус израђен према киселим или накиселим јабукама. Слатке јабуке су: преспанка (карапаша), црвена и шарена, аламанка крупна и

ситна, шарена блага (слатка), самоник, ђула (особена сорта која не одговара оној из Северне Србије). Све су ово сорте домаћег порекла односно од старих времена донесене са истока, које немају своја помолошка имена уобичајена у светским помологијама. Интересантно је да међу слатким сортама нема тетовке. Уместо ње има једна сорта киселa која се зове тетовка. Ова сорта по спољнем изгледу има извесне сличности са слатком тетовком, али она има једну благу киселину и онда када се стојањем количина киселине сведе на најмању меру.

2) **Доба киселе јабуке** или још боље речено доба нових сората од велике и светске вредности. Старе киселе сорте су ове: кисела тетовка, низељка, мислинка, биширица (ишчезава), ташалма и друге. Једина од ових кисела тетовка би могла да дође у обзир за гајење у већем обиму с погледом на укус плода, спољни изглед његов и с погледом на укус потрошача у северним крајевима. Међу новим сортама избор је пао на оно што се данас сматра најлепшим у јабучарству: боскопка, златна парменка, делишес, јонатан; има доста лепоцветке која није најсрећнија за овај крај; има ромбјутиа чија вредност још није утврђена с обзиром на осетљивост плода према брашњављењу; има: ландсбершке ренете (има вредност ограничену утолико уколико зри раније од зимских сората и у проценту од 5% задовољава потребе за воћем које раније зри), бауманова ренета (има велику вредност), обердикова ренета (показала се одлична).

Од свих новијих киселих сората поклања се особита нада у делишес. Изгледа да ће ова сорта под утицајем јужњачког сунца и културне неге добити месо нешто чвршће те ће јој се умањити слаба страна осетљивости плода на убоју. Уопште, полаже се већа пажња на сорте црвене или шарене покожице него на беле или жуте.

Ниједан наш воћарски крај није доживео један доста тежак потрес као што је то преспански. Тежак је то потрес када један сортименат престане да задовољава потребе потрошача па се тражи да се он измени. Реч „потрес“ је благо речено; пре приличи израз „револуција“. Преокрети у оваквим случајевима врше се уз врло велике штете по произвођаче. Преспанци су преживели и још сада преживљују овај потрес односно преокрет у воћарству. Они се сналазе савршено добро јер следују стручним саветима који им се дају.

Вековима је укус потрошача слатких јабука створио избор слатких сората јабука. Кроз векове се је израђивао такав укус на коме су изграђени дубоки извори за истицање прихода потребног за живот у селу преспанског краја. Цела трговина јабуке у некадањој турској царевини била је заснована на слаткој јабуци. И извозна трговина била је управљена на Оријент, Северну Африку па чак и даљи исток

и даљи и ближи југ. Све се то за релативно кратко време изменило јер су сва ова тржишта отпала, а засад нас не интересују узроци тог опадања. Скоро цела трговина воћарска упућена је на север где се слатка јабука слабо тражи, а и уколико би могла пролазити то би било само са знатно умањеном ценом, што иде на штету произвођача.

Другог излаза није било до ићи за укусом потрошача, а то значи напуштати гајење слатких јабука и прећи на сорте разних нијанса киселина. При избору сората се нису вршили експерименти јер се користило искуством рада у северним нашим крајевима где се деценијама врши избор сората и проучавају његове вредности. Међу сортама које се уносе претежно су оне које уживају глас као најбоље у свету. Да би воћарство било правилно дириговано у своме развоју настоји се да се што скорије оснује воћни расадник у Ресну, који ће дати правац развоја воћарства онако како то интереси тога краја захтевају. Поред засађивања нових воћњака са новим сортама увелико се врши прекалемљивање слатких јабука са киселим. Преспа ће, у то не треба сумњати, постати један најјачи јабучарски крај наш; то ће бити елитни воћарски крај и као такав служиће за пример свима осталим. Она ће постати слетиште стручњака за проучавање доброг воћарства, а ако успе да освоји назив, за који се досада ни један наш крај није усудио на помисли, — назив наше Калифорније, онда ће тај назив бити заслужено извојеван.

У погледу крушке Преспа стоји врло добро. Иако има доста сората крушака ипак је у апсолутној већини сорта калуђерка или како је тамо зову кантарка. Не би се могло рећи да је избор калуђерке најсрећније решен зато што она није зимска сорта већ чини прелаз од јесењих ка зимским. Она је у трговачком погледу боља од најбољих јесењих сорта: али је то бадава кад је потрошна сезона њена ограничења највише и под повољним приликама на два месеца. Калуђерку треба подржавати и даље а њој треба придодати једну-две и три сорте чисто зимске. На изложби је било заступљено неколико типичних зимских сората од којих заслужују да се узму у обзир леринка (екши кута) и зимска декаткиња и то као сорте од велике вредности за јело у свежем стању. Овај крај има врло добрих сората за кување, печење и разну прераду а то су тиранка, ексерка и какичка. Ове сорте су на изложби биле доста заступљене. Колико су потрошачи наметнули овом крају преокретање у производњи јабуке толико је овај крај наметнуо потрошачима из северних крајева употребу ових сората које се само као куване или печене могу јести.

Нису изостале сорте крушака познате у свету, као што су: дилова масловка, зимска декантиња, мадам Верте, клержо, оливијеровка, париска графица и друге, што је знак

да су за све ове сорте, па према томе и друге њима равне, услови врло повољни. Размножавање новијих сората крушака треба подврћи строгој контроли да се не би доцније исправљале грешке када би се те грешке скупо платиле.

Према неколико примера дуња види се да су и за дуњу услови врло повољни. Углавном је била заступљена врањска дуња и само један примерак америчке дуње зване шампијон. Све остало воће било је од споредне вредности: шљива, грожђе, бресква.

Мил. Ј. Никетић

ЈЕСЕЊЕ И ЗИМСКЕ МЕРЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНА НА ВОЋКАМА

Које штеточине можемо сузбијати преко зиме? Од штеточина у јесен и преко зиме можемо уништавати све које презимљавају на воћкама, било у облику јаја, гусеница или одраслих инсеката. Такве су: Губар, Глоговац, Жутотрба, Кукавичија суза, Мали и Велики Мразавац, Јаја од лисних вашију, Крвава ваш на јабуци, све врсте штитастих вашију и др.

Од гливичних болести на воћкама преко зиме можемо сузбијати: Коврцавост листа код бресака, Пламењачу на шљивама, Шљивин рогач, Монилију и др.

Какве мере треба предузимати.

Да би сузбијање било успешно треба предузети следеће мере:

1. У току јесени и преко зиме извршити основно чишћење воћака од сувих, сломљених и болесних грана и гранчица. Ово радити због тога, што су те гране и гранчице главна склоништа за презимљавање разних штеточина и гљивица. Поменуте гране треба сећи у основи без остављање патрљака. Истовремено са сечењем тих грана треба извршити и проређивање круна воћака т.ј. уклонити све непотребне гране које су укршћене и једна другој сметају. Ово је потребно да се омогући продирање сунчаних зрака између круничних грана и да се олакша уништавање штеточина и болести прскањем. Ове радове треба обавити по могућству још у јесен или преко зиме када је лепо време. Све исечене гране треба изнети из воћњака и употребити за горење. Оне морају бити сагорене најдаље до априла месеца, како штеточине које се налазе на њима неби прешле у пролећу на здраве воћке. Воћке које су почеле да се суше услед болести на жилама треба благовремено искрчити и спалити.

Све жиле од таквих воћака треба ископати и спалити, а на тим местима не садити друге воћке бар за 5—6 година.

2) У Јесен и преко зиме треба остругати са дебла дебелих грана сву мртву и напуцану кору и скинути сву маховину и лишајеве са грана и дебла. Ово се врши са нарочитим четкама и стругачима. После овога чишћења дебло и гране премазати кречним млеком у коме се дода 2—3 литра карбокримпа на 100 л. кречног млека. Скидањем мртве коре и маховине уништавамо све штеточине и гливице које се ту завлаче да би презимиле, а премазивањем кречним млеком уништавамо јаја и одрасле штеточине које стругањем коре нисмо уништили.

3) Уклонити са воћака сва гњезда у којима презиме гусенице појединих лептира и јаја која се налазе у гомилици на деблу или гранама воћака.

По опадању лишћа са воћака видимо како остану на неким граничицама по 2—3 листића сасушена, увијена и привезана паучином за неку гранчицу. У тим листићима налазе се гусенице од „глоговца“ које ту презиме а у пролећу излазе из гњезда и једу младо лишће. На другом месту видимо пак како су вршни листови на једној гранчици обавијени у паучини по 4—5 заједно. У тим гњездима налазимо гусенице од лептира „Жутотрба“ које ту презиме а у пролећу излазе и једу лишће. Пошто су та гњезда лако уочљива преко зиме, то их можемо скидати и спаљивати заједно са гусеницама. Скидање тих гњезда вршимо помоћу маказа метнутих на дугачке мотке. Та се гњезда могу спаљивати и на самој воћци помоћу шпиритусних лампа метнутих такође на дугачке мотке.

На кори дебла и дебелим гранама често пута се виђају гомилице јаја по 500—1000 комада у гомилици. Та јаја су крупноће маковог семена, а цела гомилица је прекривена ситним длачицама жућкасте боје тако да изгледа као нека мала гљива (печурка) на кори. Та јаја су од лептира зв. „Губар“. Из тих јаја у пролећу изађу мале гусенице које једу лишће. Ове гусенице су јако прождрљиве, брзо расту, па могу брзо обрстити сво лишће једне воћке. Ако их има у великој количини, оне могу опустошити не само воћњаке него и целе шуме у једном крају. Такав случај је био ове године у срезовима: нишавском и царибродском. У јулу и августу воћке и шуме у тим срезовима биле су без лишћа, а у септембру месецу већ су биле гомиле јаја како на воћкама тако и на шумским дрвећима. Такве гомилице јаја треба за време зиме скупљати и спалити.

4. Зимско прскање воћака ради сузбијања штеточина и болести.

Поред поменутих штеточина на воћкама презиме и друге, које не можемо уништити механичким путем, те смо приморани да их уништавамо са разним хемиским срествима.

Такве штеточине су: лисне ваши, разни мољци и разне штитасте ваши и др.

Њихово уништавање преко зиме можемо вршити прскањем воћака са јаким контактним (додирним) срествима. Таква средства противу штеточина су: разни карболинеуми као што су: карбокримп, дендрин, ресол, шел-биљобран и др. а противу гливичних болести су: сумпорно - кречна чорба, плави камен и солбар.

Средства за зимско прскање воћака, када и како се употребљавају

1. **Карбокримп.** То је течност мрко-црне боје, када се разблажи водом даје млечно белу боју; има јак мирис карболинеума. За прскање се узима 8—10 кгр. на 100 литара воде, без икаквог другог додатка. Са њиме воћке треба прскати само за време мировања т.ј. од када опадне лишће у јесен, па све до пролећа док нису кренули пупови. Најбоље резултате даје прскање крајем фебруара месеца. При прскању воћака са карбокримпом прскач мора тежити да воћка буде потпуно окупана чорбом, како би уништила све штеточине које се налазе на тој воћци. Остали карболинеуми се употребљавају као и карбокримп, а за спремање чорбе даје упуства фабрика која их спрема.

2. **Сумпорно-кречна чорба, спремање и употреба.** Прскањем воћака преко зиме са том чорбом убијамо све гљивице које се на воћкама налазе, а исто тако и неке штеточине. Она је доста јефтина и спрема се на следећи начин: у гвоздени казан сипа се 100 литара воде, 24 килограма сумпорног праха и 12 килограма чистог негашеног креча па метне на ватру да се кува. Када се укува толико да у казану остане око 110 литара, а густина укуване чорбе буде 25—26° по густомеру Боме престане се са кувањем. После тога течност се склања са ватре, остави да се охлади и избистри. Добивена чорба има црвено-розе боју. Када се избистри оцеди се и сипа у плекане или дрвене судове за чување. При употреби за прскање преко зиме узима се 1 литар од те чорбе на 5—6 литара воде за све врсте воћа, сем за брескву и кајсију, где се узима 1 литар чорбе на 10 литара воде.

Прскалице којима се прска та чорба треба да буду месингане, а не бакарне, јер бакарне, та чорба нагриза и квари. Ако смо приморани да употребимо бакарне прскалице, исте пре употребе треба изнутра премазати гушћим минералним или биљним уљем, а после прскања одмах добро оп ати врућом и хладном водом.

3. **Бордовска чорба.** Употребљава се за зимско прскање воћака противу гљивичних болести које презиме на воћкама као што су: коврџавост листа код бресака, шљивин рогач, разне пламењаче и др.

Чорба се спрема тако да се узме 2 килограма плавог камена који се раствори у 80 литара воде, а у другом суду раствори се у 10—15 л. воде један и по килограма чистог негашеног креча или 3—4 кгр. гашеног креча. Ово кречно млеко сипа се уз јако мешање у раствор плавог камена, добро промеша и чорба је готова за прскање. И овде прскање треба вршити по лепом времену, а воћке да се добро окупају чорбом.

4. **Преоравање земљишта у воћњацима.** Многе штеточине презиме у земљи у воћњацима било у облику ларва било у облику одраслих инсеката као што су: разне зоље, рацни смотавци који изазивају црвљивости плодова, цветне пипе и др. Њих можемо уништавати дубоким орањем земљишта у воћњацима доцније у јесен или преко зиме, како би се те штеточине избациле на површину да измрзну или заору дубоко у земљу да ту угину. Преоравањем воћњака у јесен и преко зиме затрпава се и опало болесно лишће и плодови и тиме онемогућује даље ширење заразе.

Све наведене справе и средства за прскање могу се добити код Српског Пољопривредног друштва.

Јорд. Димитријевић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Питање. Имам 4—5 вагона комине преостале од печења ракије од последње бербе. Да ли је иста погодна да се одмах употреби за ђубрење винограда.

Тодор Марјановић,
члан Пољопр. Друштва
Горњи Матејевац — Ниш

Одговор: Ђубрење винограда помоћу комине враћају се земљишту у знатној мери баш они састојци, који су са грожђем и лозом одузети зи њега. Њен значај као ђубрива је у толико већи, што прави виноградарски крајеви, обично трпе оскудицу у стајском ђубрењу.

Комина се може употребити за ђубрење одмах по печењу ракије. Али због спорог распадања боље је да се иста претходно компостира. Комина се спорије распада од стајског ђубрета, јер у њој нема оних бактерија којих има у стајском ђубрету и које играју велику улогу у распадању истог и у погледу плодности.

Компостирањем се пак не може назвати уобичајени начин остављања комине на гомили да се уплесњиви — убуђа или растурање исте у танком слоју да је киша и снег исперу. Компостирање се врши на тај начин, што се комина насла-

же у слоју од 20 см, па се поспе кречом ради бржег распадања. Затим дође танак слој земље и добро се нагази. Затим опет дође слој комине, креча и земље итд. Са комином се могу мешати и други отпаци. Добро би било да се по могућству врши и заливање осоком. Даља нега компоста је слична, као и код компоста од осталих отпадака.

Инж. **Вукашин Тоскић**

Питање: Подизао би виноград, са сортом Златна Шасла и Афус Али; где би могао добити вијоке; који је размак потребан за шаслу на Рипарији Порталис а за Афус-Али на Рипарији Порталис и Рупестрис ди Лоту; какво земљиште одговара Рипарији Порталис; какву резидбу захтева Шасла, кратку или дугачку; да ли код нас може да успева Афус Али; да ли је бољи виноград подигнут зеленим или зрелим калемљењем.

Мијушко Коларов
Почековина

Одговор: Вијоке од Афус-Али свакако да можете добити од виноградара у околини Ниша, Смедерева или од Дворског имања у Демир Капији. Вијоке од Шасле вероватно да можете добити од Дворског имања на Опленцу, код Тополе или од виноградара у околини Сремских Карловаца и Ирига. Обратите се Пољопривредној подружини у Нишу и Сремским Карловцима или Управама Дворских имања у Тополи и Демир Капији.

За Шаслу на Рипарији Порталис, применити размак, мало већи него што је за винске сорте тј. 1.25—1.30 см. За Афус-Али се узима већи размак 1.5—2 метра. На Рипарији Порталис доња а не Рупестрис ди Лоту горња граница.

Афус-Али је сорта која у Србији може да успева, на правилно изабраним положајима и нешто бољем земљишту.

Подлога Рипарија Порталис захтева плодну земљу. На неплодној јако ослаби што има за последицу с мањивање приноса. Поред тога захтева дубоку растреситу земљу, која нема креча или га садржи највише 10—12%. И ако не издржава сушу јер се њен корен грана плитко, испод површине земље, с друге стране не подноси ни сувише влажно, тешко збијено земљиште. Другим речима тражи земљиште које не пати ни од суше ни од сувишне влаге, т.ј. са умереном влажношћу.

Шасла захтева кратку резидбу на 2—3 окца.

Да ли су бољи виногради подигнути калемљењем на зрело или зелено тешко је дати тачан и сигуран одговор. Можда виноград подигнут зеленим калемљењем дуже траје, ал иса обзиром на климатске прилике у Србији сигурније је подизање зрелим калемљењем.

Инж. **Вукашин Тоскић**

Питање: Молим Друштво да ме преко Тежака" извести која је подлога за калемљење шљиве „босанке".

З. П. Бојовић, пољ. из Такова
потпретседник Подружине

Одговор: Да би се могла препоручити најподеснија подлога за шљиву „босанску" потребно је знати какво је земљиште на којем ће се воћњак подићи. Разне подлоге нису подједнако погодне за сва земљишта. У том погледу још се не располаже тачним знањем јер се код нас размножавање шљиве врши највише изданцима. Осим тога, подлоге које се употребљавају — онолико колико се употребљавају — нису тачно одређене, већ претстављају мешавину разноврсног материјала. Најчешће се као подлога за шљиву употребљава џенерика употребљава се као подлога и Сен-Жилијенка (јулијанка), а понекад и изданак. Џенерика је подлога велике бујности, те је подесна само за сува, стрменита, бесплодна и више или мање кречна земљишта. У плодним земљиштима њена бујност долази у највећој мери до изражаја, те су шљиве на њој делимично или потпуно неродне. Јулијанка је подесна за нормална дубока и умерено плодна земљишта, у којима шљиве на овој подлози достижу добар пораст, слепо напредују и изобилно рађају. Изданак је исто тако подесан за нормална, умерено плодна и осредње влажна земљишта, али треба да буде добро одгајен, са добро развијеним жилама. Из ових података се види која би подлога била најподеснија за шљиву „босанку" коју Бојовић намерава да гаји. Треба се руководити према земљишту.

Д. С.

Питање: Шта је узрок неродности шљива ранки, које су посађене пре 20 година, а које су сасвим добро развијене. Поменуте шљиве сваке године цветају, добро понесу род, али се род никако не одржи. Испод воћњака протиче мали поток из једне стублине, а пред воћњаком у нижем положају налази се забран букове шуме.

З. П. Бојовић,
пољопр. из Такова, потпретседник Подружине

Одговор: Немогуће је дати тачан одговор на постављено питање, јер неродност шљива могу да изазову најразноврснији чиниоци. Најчешћи узроци неродности ранке су велика бујност и шљивина оса (Hoplocampa fulvicornis) У овом случају изгледа да може бити у питању и дејство позних пролећних мразева, јер је воћњак вероватно негде на нижем положају пошто поред њега протиче поточић. Ранке су више него друге шљиве изложене штетном дејству позних мразева услед свога раног цветања.

То је у питању штеточина шљивина оса, што се лако распознаје по отворима на отпаднутим плодовима у којима се понекад могу наћи и лаврице, род се може спасти само успешним сузбијањем овог непријатеља шљиве. Добро би било да Бојовић обрати пажњу на ово, па да у сваком случају достави на адресу: **Завод за биљну патологију, Пољопривредни факултет, Земун,** гранчицу са заметнутим плодовима који отпадају, да би се тачно утврдило шта је узрок неодржавању рода.

Пошто на основу датих података о воћњаку не можемо утврдити узрок неродности шљива, немогуће нам је да препоручимо мере којима би се омогућило одржавање рода код поменутих ранки. Ако се не буде могао наћи практичан лек, остаје да се примени прекалемљивање шљива кајсијом или којом другом шљивом. Како се врши прекалемљивање објашњено је у књижици „Прекалемљивање воћака" од г. Д-р М. Јосифовића.

Д. С.

РАЗНЕ ВЕСТИ САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Кредитирање земљорадника за набавку справа, алата и другог материјала које је била увела Привилегована аграрна банка месеца маја пр. године, услед садашњих догађаја обустављено је још од месеца септембра ове године. На интервенцију Српског пољопривредног друштва и Главне земљорадничке набављачке задруге, Привилегована аграрна банка поновно је отпочела кредитирање са нешто измењеним условима. Све молбе које су за ово време послате, налазе се у Банци, која ће по свима тим молбама донети решење.

Поучна предавања из ветеринарства биће дужни да одржавају ветеринари, по могућству што чешће, а на основу расписа, који је недавно упутио г. Министар пољопривреде свима Банским управама и осталим ветеринарским установама. Та ће предавања одржавати ветеринари приликом свога изласка у народ, а нарочито приликом изложаба и разних пољопривредних и других скупова код задруга и пољопривредних друштава. Приликом тих предавања ветеринарима ће се бесплатно стављати од стране Министарства, Хигијенског завода и других установа сва помоћна средства за што бољи успех ових предавања, као што су филмови, диапозитиви, разне слике итд. На овај начин се жели да се ветеринар што више приближи сточару, тако да они буду сарадници на заједничком послу на лечењу стоке.

Задружна фабрика шећера у Старом Сивцу, која већ дуже времена не ради, прећи ће у државне руке, а на основу специјалне уредбе, која ће ускоро бити прописана. И ако са малим капацитетом (око 250 вагона шећера у сезони), ова ће фабрика ипак корисно послужити задругарима, који су у њу инвестирали свој новац.

Уредба о Градским трошаринама припрема се. По тој уредби све градске општине у земљи имаће једнообразно оптерећење производа а нарочито се ради на томе да се пољопривр. производи, који служе за широке народне масе, што мање оптерете.

Отсек за електрификацију села оснива се при Дирекцији за исхрану становништва. Он ће имати за циљ да проучава и координира употребу електр. енергије у селима, не само за осветлење, него и за примену ради покретања појединих пољопривр. справа и машина, које се данас покрећу било ручном било сточном снагом.

Турска ракија наишла је на добру прођу на америчанским тржиштима, где је називају „лављим млеком". Желети је да се и наши извозници заинтересују овим питањем и да покушају, помоћу својих пословних веза у Сједињеним амер. државама да пласирају нашу ракију шљивовицу, која свакако не заостаје по каквоћи иза турске ракије.

Кућна ручна радиност, не само за женски свет, већ и за мушкарце треба што више да се пропагира. Преко зиме се могу израђивати корпе од прућа, зембиљи, асуре од ражане сламе за топле леје и др., штајгне за паковање свежег воћа, те маса других ствари које се, са мало добре воље, могу код куће, за време дугих зимских ноћи израђивати. За њих се може узети лепа сумица, а уз то још и своје производе, кад за то дође време, лепо упаковати те их лакше и дуже моћи транспотовати, па и бољу цену за њих добити. Заиста, штета је и то дупла, кад земљорадник купује корпе за транспорт својих производа, а он их може сам и лако оплести и израдити.

Ограничава се употреба аутомобила и осталих моторних возила, у циљу уштеде горива, а и због тога што се за њих издају веће суме новаца у страној валути, што отежава одржавање стабилности наше спољне трговине. Ето прилике нашим малим људима да опет дођу до неке зараде са својим колима теретним и путничким, јер за коње и осталу запрежну стоку не треба увозити храну.

Нова индустрија стакла основана је, како смо обавештени, домаћим капиталом и њене инсталације, које се налазе у Панчеву, већ су пуштене у рад. Ова ће индустрија бити у стању да подмири велики део потреба у овом важном артиклу, неопходном за село и сељака, а надати се да ће она утицати и на снижење цена стаклу.

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ВОЋАРСКО-СТОЧАРСКА ИЗЛОЖБА ПОЉ. ПОДРУЖИНЕ У ЗВОРНИКУ

Пољопривредна подружина у Зворнику приредила је 15 окт. 1939 г. воћарско-сточарску изложбу за подручје среза звоничког. Леп и топао дан, први после једне дужег кишног времена, омогућио је да се изложба одржи под најповољнијим условима и у присуству многобројних земљорадника.

За одржање изложбе дало је новчану помоћ више разних установа, као Краљевска банска управа и Пољопривредна комора у Сарајеву, Среске пољопривредне закладе у Зворнику и, разуме се, Српско пољопривредно друштво, као матица свих подружина.

Сточарска изложба одржана је на вашаришту покрај Дрине. Учествовало је 80 излагача са 127 грла. Број излагача био би сигурно далеко већи да су прилике у срезу повољније и да је наш свет више обучен на тачност. Оцењивачки суд већ је прегледао половину грла, а увек су нова још довођена, и морала бити одбивена. Многи од излагача долазили су са неколико часова даљине, по скоро непроходним стазама, где су им вести о припремању изложбе тешко стизале. И ово најбоље показује колико је интересовање за овакве јавне приредбе и од каквог су великог значаја за цео крај.

Уопште узевши изглед доведене стоке није био баш задовољавајући и прва награда није ни додељивана. Али ипак било је неколико добрих пастува домаће пасмине, неколико малих бикова и јуница и иначе општем шаренилу изукрштаних раса, тако да је других награда било седам, трећих шеснајест, четвртих осамнајест а петих двадесет и седам.

По свршетку оцењивања изложених грла прешло се на воћарску изложбу, где је у присуству г. г. среског начелника г. Бабића, претседника општине С. Николића и других чланова подружине, као и изасланика Друштва и многих гостију изложба отворена. Претседник подружине, г. Д-р Драгутин Станишић поздрави оје присутне лепим, пригодним говором, у ком је истакао значај и циљ изложбе да се побуди интересовање земљорадника за свој посао, поздравио је све присутне и захвалио им на учешћу, изјавио своју захвалност свим установама које су помогле и омогућиле извођење изложбе.

У свом одговору изасланик Друштва најпре и нарочито је истакао потпун успех воћарске изложбе. И заиста, једна велика сала, врло лепо и укусно уређена и декорисана, била је препуна лепих примерака воћа. Многи од њих би и на великим, земаљским изложбама да заузму прва места и најбоље показују коликим обиљем воћа, и каквим све могућ-

ностима за квантитавину и квалитативну производњу плодова располаже подручје подружине. Нажалост, мора се одмах рећи да цене које произвођачи добијају не одговарају ни квалитету, нити могу служити као потстицај за даљи рад, напори и усавршавање.

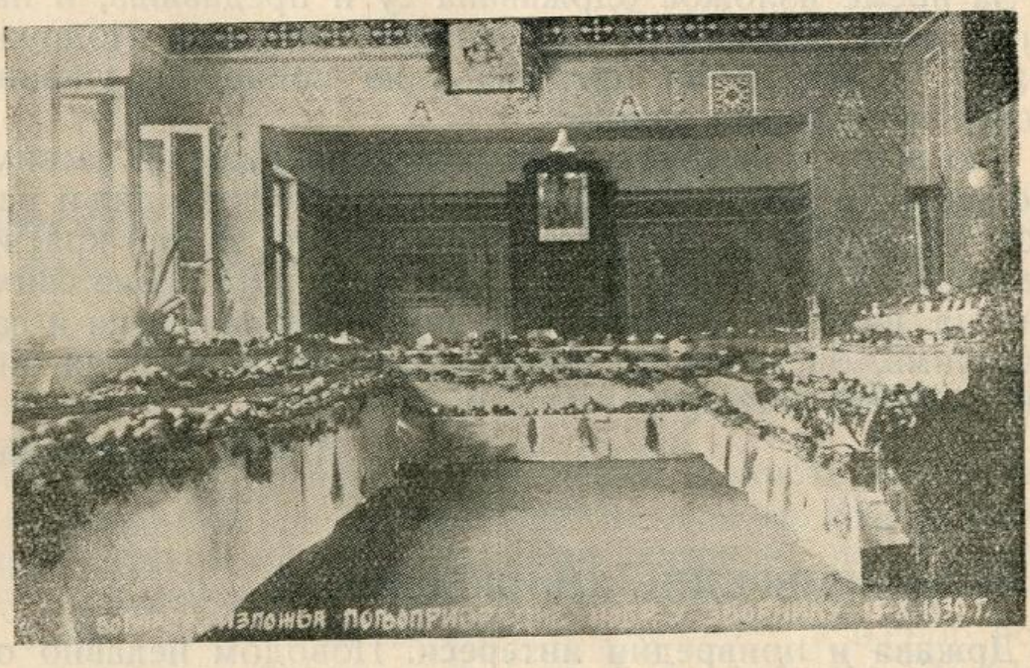

Сл. 6. Са воћарско-сточарске изложбе у Зворнику

Исто тако мора се истаћи врло велики напор и труд Управе подружине, а нарочито г.г. претседника Д-р Станишића и секретара, инж. А. Кононова, на припремању изложбе, за које су им једина награда захвалности и поштовање од стране подружинских чланова, те зато такве људе када се већ јаве, треба добро чувати ради користи свију.

На воћарској изложби било је 57 излагача са 313 примерака разног воћа, сувих шљива, пекмеза итд. Као и на изложбама и овде се могло приметити велико шаренило разних сората, од којих су многе без интереса, али, као што је речено, било је и одличних примерака будимке, колачаре, кожара, зимске златне парменке, ренете, па и нових америчких сората.

Сви излагачи били су награђени, макар и најмањом наградом. Прву награду добио је г. Чеда Поповић из Тржића чија колекција изложеног воћа далеко отскаче од свих осталих и по броју и лепоти примерака, и чинила би част и много већим изложбама. Других награда било је 5, трећих 13, четвртих 13, петих 9. Било је и шест похвалница за расадник, школе и сличне установе које се нису могле новчано награђивати.

Изложбу је посетио велики број мештана и пољопривредника из блиских и даљих места, око хиљаду лица најмање. Други дан изложбу су посетиле све мештанске школе

и друштво Србадија из Бељине са бившим министром г. Пантићем, а 16 т. м. на изложбу је дошао и Министар Пољопривреде, госп. Бранко Чубриловић, и видно задовољан њеним уређајем и постигнутим успехом доделио Подружини на име помоћи 10.000 динара.

За време изложбе одржавана су и предавања, и на пр. другог дана изложбе г. А. Кононов, секретар Подружине, одржао је два краћа предавања из воћарства ученицима основне и грађанске школе.

Као што се из свега види, успех изложбе је сасвим задовољавајући и може служити као потстрек за даљи рад на истом пољу. Она је значила читаву новину за цео крај и интересовање које је побудила, као и најлепша оцена свих посетилаца, најбоља је награда њеним приређивачима и самим излагачима, од којих су многи сатима пешачили да би донели изабране плодове.

Д-р **П. Вукасовић**

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Држава и привредни интереси. Поводом недавно основане Дирекције за проучавање и организацију пољопривреде у сврху исхране земље, „Пољопривредни гласник“ бр. 23, за 1 дец., доноси, из пера J. Јањића, уводник о ставу државе у сукобима привредних интереса. Државна заштита друштвених слабих редова, наглашује писац, не само да је оправдана, већ је у данашњем времену и неопходна. Оснивање споменуте Дирекције има циљ да се становништву обезбеди равномерно снабдевање неопходним животним намирницама. Путем ове организације, уједно, биће очувани и интереси самих пољопривредника и подигнут рентабилитет наше пољопривредне производње.

Сељачки календар. Ових дана изашла је у издању пољопривредног листа „Сељачки Буквар“ књига под насловом „Сељачки Календар“, која садржи поред календарског дела разних такса, мера, васпитних чланака и пољопривредних поука- једну корисну новину за село, а то су правни савети.

У овом делу изложена су обавештења на начин који је сваком сељаку разумљив о томе: Како се ваде тапије и шта их може заменити, како се пишу молбе, ко има право на ослобођење или смањење порезе, како се вади оружни лист, о стицању својине одржајем, заузимању општинске утрине, о споровима око међа, причињавању штете туђем имању и надокнади штете, када се треба обратити општини када другим властима, када се и како вади сточни пасош, када и ко мора кулучити, ко је дужан платити болничке трошкове, колике се таксе плаћају цркви за разна уверења и осталим властима, ко има право на скраћење и ослобођење војног

рока. Затим је изнет списак разних стручних школа и услови за пријем у њих. Песме сељака књижевника, имовински односи здравствено стање, висина трошарина, царина и посредничких зарада указују на стање села и његове узроке. Књига има 10 страна осмине табака и кошта само 6 динара. Може се добити од Администрације „Сељачког Буквара" Београд, Карађорђева ул. бр. 61, чековни рачун бр. 54.256.

---

† МИЛОЈЕ М. ЂОРЂЕВИЋ

Потпретседник пољ. подружине у Рипњу, редован члан Срп. пољ. друштва, б. окружни и обласни посланик и б. претседник општине

На дан 27. октобра т. г. у својој 82 години умро је стари чика-Милоје М. Ђорђевић. Разболео се напрасно и одмах умро.

Чика-Милоје је био познат, цењен и поштован, не само у своме месту већ и у целом срезу врачарском. Био је ратник у старом бугарском рату, окружни посланик око 8 година, обласни посланик, као члан и претседник општине 12 година, потпретседник наше пољ. подружине од њеног оснивања стално и редован члан Срп. пољ. друштва. Затим је био задругар у задругама, ждравственој, набављачкој, месној за пољ. кредит и сточарској као и члан црквеног одбора. Много је волео и помагао задругарство и пољ. организације. Учествовао је у свима приредбама, тако да ни у својим последњим годинама није хтео да клоне, јер је пре две године у својих онда 80 година учествовао у екскурзији са члановима наше Подружине до Пољоприв. школе у Илоку.

Поред своје вредноће, рада и озбиљности био је и добар весељак, добро расположен, што му је помагало да очува своје здравље дочека дубоку старост. За собом је оставио два неподељена сина, Ђорђа и Радоја који, у ово време када се тешко одржавају сеоске задружне куће, због очуване братске слоге и великог поштовања према своме оцу, уживају глас најбољих домаћина на селу. Дочекао је да му је и син Ђорђе био претседник општине. Осим њих оставио је још: жену, 7 унучади, праунучади и 4 снахе.

Чика-Милојев карактер, рад на општем и своме добру, вредноћа, старање за унапређење свога газдинства и веселост, треба да послуже за пример нашем млађем нараштају јер су сад врло и врло ретки овакви старци и која се буде угледала на њих, која буде следовала њиховом примеру и која буде њихову слику у знак поштовања чувала, као своју светињу у својој кући, поред своје славске иконе.

Нека је слава пок. Чика-Милоју.

Арс. С. Ристивојевић

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва. 40 седница (3-XI-1939).

Одлучено је да се прими знању извештај да је извршен преглед касе и рачуна за месец октобар т. г. и да је нађено стање исправно.

Да се усвоји молба Ђуре Николића из Гугља, да може у друштвеном магацину сместити наведену количину јабука и крушака, с тим да накнади све ефективне трошкове уколико их буде било. Да се прими знању да је до сада укупно купљено 30 700 кгр. семена луцерке и црвене детелине, с тим да се покуша наћи згодан магацин ради монтирања машине, пошто је магацин о коме је реч био раније, издат је под кирију.

Да Друштво на изложби у Вишеграду заступа г. др. Драг. Николић. Да се не може усвојити предлог Пољопривредне подружине у Горњем Милановцу да суму од Дин. 3000, која је била одређена за изложбу употреби за прирећивање лутрије; подружина се може обратити посебном молбом за прирећивање лутрије. Да се прими у чланство новооснована књижница и читаоница у Миличинцима, среза подгорског. Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Зворнику о одржаној изложби с тим да се тај извештај штампа у „Тежаку". Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Ариљу о одржаној изложби 13, 14 и 15 октобра т. г. Да се ђачкој библиотеци „Освит" Средње пољ. школе у Букову могу једино доделити бесплатно само оне књиге које су друштвеног издања.

Саопштења и предлози. Г. др. Јосифовић извештава да је 28 октобра т. г. био примљен од стране г. Министра пољопривреде и помоћника г. Цвијановића. Претседник је том приликом поднео молбу Друштва за додељивање Друштву једне парцеле од 25 хектара земље у Панчевачком Риту као и молбу Друштва за помоћ, пошто је Друштво ове године на име помоћи примило свега Дин. 30 000. По првој молби претседник је обавештен, да ће се по питању обраде земљишта у Панчевачком Риту сазвати једна конференција у Министарству пољопривреде на којој ће бити позвано и Српско пољопривредно друштво.

По другом питању Министар је обећао да ће Друштву у границама могућности изаћи у сусрет што се прима знању.

Г. Никетић извештава да је у својству делегата Друштва присуствовао изложби коју је приредила Пољ. подружина у Ресну, 29 и 30 октобра т. г.

Секретар извештава да је г. Миљаковић предао готово све предмете кој ису се код њега налазили у раду, изузев оних предмета за које се чека рецепис о пријему решења, што је примљено знању с тим да се по свима тим предметима настане да се наплата врши што енергичније. По предлогу г. Претседника одлучено је да за наредну седницу буде дежиран г. Милутин Никетић, члан Управе.

Са овим је седница закључена у 18,40 часова.

КАЉЕВА УМЈЕТНА ГНОЈИВА

Кalj је важна и неопходно потребна биљна храна, јер без њега нема биљног живота. Он убрзава раст биља, било да се ово односи на зрелост у физиолошком или техничком смислу речи, висину природа и његов добар и изједначен квалитет. Поред овога на кalj се давно ослања пољопривредна пракса као осведоченог заштитника биљака од мразева и суше, корова, болести и штеточина. Због ових чињеница многи научњаци називају кalj покретном снагом и регулатором свих значајних процеса у биљном животу.

Кalj највише треба гомољасто и коренасто биље: шећерна репа, сточна репа, кромпир и мрква, које је још Либцих назвао: кaљевим биљкама. Али и код житарица доброг квалитета превисоког јечма и добре природе јаре пшенице, ражи, зоби и кукуруза, нарочито на лакшим земљиштима, без гнојења кaљевим гнојивима нећемо никада моћи постићи. Више од житарица кalj требају махуљаче: грах (пасуљ) градашк, леća (сочиво) грахорица, детелина и луцерка, ливадске и пашњачке траве. И индустријске биљке требају знатне количине кaља као: репица, сунцокрет, соја и мак, лан и конопља, духан и хмељ. Овде је нарочито значајан квалитет и једноличност ових производа, као творничке сировине, а код духана и добро горење, а поред тога као и код хмеља добра арома, које особине индустрије ових биљака не само да траже, већ при њиховом откупу и условљавају.

Код воћака и винове лозе кalj суделује у израдби цвета и плода (боја, арома, укус) и њихове трајности при чувању за касniју употребу. Нарочито много кaља треба коштичаво воће: шљива, бресква, кајсија, вишња и трешња, а од сталих воћака јабука и орах.

Много кaља тражи поврће: купус, кељ, корабица, карфиол, краставци, мркварен, кромпир, црвени патлиџан, цикла, ротква, ротквица, целер, бјели и црвени лук, спинат и салата, затим: дуња и лубеница. Производња разног поврћа без гнојења кaљем не да се ни замислити.

Код цвећа украсног дрвећа и шибља, утврђен је утицај кaља на богатство, градњи и трајност цветова, као и на добро презимљавање самих биљака.

Кaљева умјетна гнојива претстављају соли минералног подријетла, које садрже главни састојак кaља, везан или хлором или са сумпорном

киселином. Каљева гнојива добијају се од 1859 године у Страсфурту, касније и код Хановера, а и на другим местима чишћењем и концентрацијом каљевих соли. Од њих су најпогоднија за пољопривреду **40%-тна каљева со** она је одлично и најјевтиније каљево гнојиво.

СУМПОРНО КИСЕЛИ КАЉ

садржи 48—52% чистог каља. Нешто је скупљи од 40% каљеве соли и служи за гнојење биљака, којима се повољнији каљ без клора: винове лозе, хмеља, духана, кромпира, финог воћа и поврћа, а погодан је и за тешка земљишта, на којима се не прави кора на површини.

Према стању земљишта (гнојења стајским или без стајног гноја, претходног или следећег усева), гнојима 48% каљевом соли 100—200 кгр. на јутро или 200—400 кгр. на хектар. Сумпорни кисели каљев 80—160 кгр. на јутро или 160—320 кгр. на хектар. При овом морамо уважити околност да су лака земљишта каљем сиромашна и да га тешка земљишта имају више, али се он у њима често налази у тешко растопљивом стању. Стајски гној је на калију сиромашан и најинтензивније његово распадање брши се лети (при вишој топлини), те тако многим усевима долази прекасно Овим објашњавам чињеницу зашто су и земљишта богата калијем захвална за његово гнојење, јер га добијају у лако растопљивом стању.

Калијева гнојива чувамо на сухом месту и где нема приступа стока и пернард, јер им могу бити штетна. Она се могу непосредно пре употребе без штете мешати са већином других гнојива и одмах расипати. Садашње цене каљевих гнојива необично су погодна и с обзиром на куповину и вредност динара, и с обзиром на цену пољопривредних производа. Зато је данас рентабилитет гнојива калијевим гнојивима потпуно сигуран.

КАЛИ ТРГОВАЧКО А. Д.
БЕОГРАД
КРАЉА МИЛАНА 21/IV

Пољопривредници!

Употребите само опробано средства:

НОСПРАСИТ АРЕСИН АФИДОН

за сигурно сузбијање биљних болести и штеточина у воћарству и виноградарству.

ЦЕРАТАН

прашиво или мочиво дезинфекцијом семена сигурно спречава главницу пшенице и многе друге опасне болести житарнице

ЗЕЛИО-зрна дејствују успешно против пољских и кућних мишева.

ЗЕЛИО-паста за једноставно и успешно тамањење пацова и валухарице.

Средства се добивају код Српског Пољопривредног Друштва у Београду и код Пољопривредних Подружина те изравно код

„ЈУГЕФА“ к.д. Београд Чика Љубина 10/а

„ЈУГЕФА“ к.д. Загреб Прерадовићева 16

Тражите бесплатна упутства и проспекте!

ТВОРНИЦА ПЛУГОВА

ПОЛИХ и ВАРГА у БАЧКОЈ КУЛИ

постоји већ 60 година и производи

све врсте Плугова, Дрљача и Прашача (Копачица)

од првокласног материјала и у најсавршенијој изради, који ни у чему не уступају иностраној роби, а по ценама су **много јефтиније од увезене робе.**

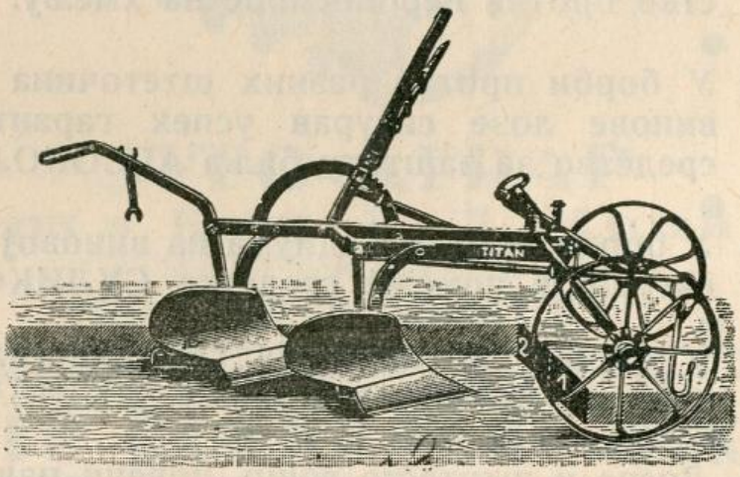

Нарочито препоручује познате и признате плугове **„ИДЕАЛ“ и „АЛФА“, те копачицу „РЕКОРД“,** као и **дводелне и троделне дрљаче** и бране за сетву.

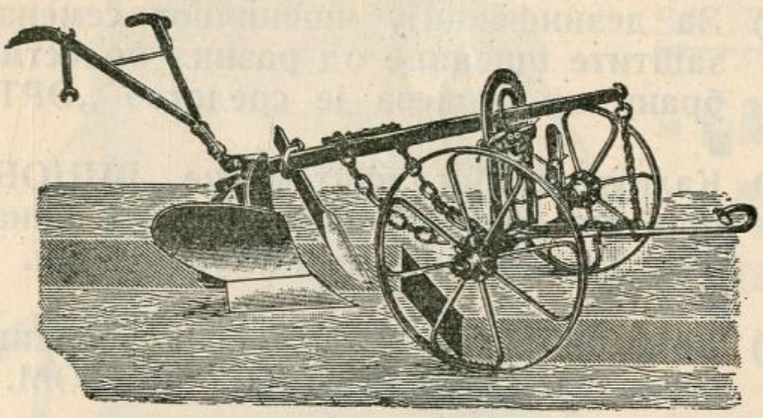

Све поменуте справе могу се добити путем кредита Привилеговане аграрне банке, на једногодишњи почек и уз повољну камату. Обавештења и формуларе за ове кредите даје Српско пољопривредно друштво у Београду (пошт фах 878).

За услове испоруке, цене, проспекте и др. обратити се творници у Кули (Дунавска бановина) Тел 19, или Српском пољопривредном друштву у Београду, које све **њихове справе има на стоваришту.**

PKULAV

Земљорадниче!

Упамти ових десет заповести:

1) Само употребом вештачких гнојива постићи ћеш већи приход и здрав плод.

2) Плави камен марке „ЗОРКА“ заштићује најсигурније виноград од пероноспоре.

3) Бакарни креч „СФИНКС“, опробано је средство против пероноспоре на хмељу.

4) У борби против разних штеточина воћака и винове лозе сигуран успех гарантује само средство за заштиту биља АРСОКОЛ.

5) У борби против оидиума на виновој лози најсигурније помаже средство СУЛИКОЛ.

6) У борби против свију гљивичастих болести воћака одлично средство је ПОЛИБАРИТ.

7) Лисне и штитасте ваши, црвени паук и друге штеточине на воћкама, виновој лози и хмељу сигурно уништава МОРБАФИН.

8) За дезинфекцију пшеничног семена у циљу заштите пшенице од разних болести и за одбрану од мишева је средство „ОРТОСТАН“.

9) Калиумметабисулфит марке „ВИНОБРАН“, опробано средство за сумпорење вина и шире, даје здраво, бистро и укусно вион.

10) Воће, намењено за извоз, конзервише се сигурно са КАЛЦИУМБИСУЛФИТОМ.

ТРАЖИ ПРАКТИЧНА УПУТСТВА ДОБИЋЕШ ИХ БЕСПЛАТНО!

ЗОРКА

БЕОГРАД
пошт. фах 669

СВЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ

СТРОЈЕВЕ и СПРАВЕ купићете најповољније код

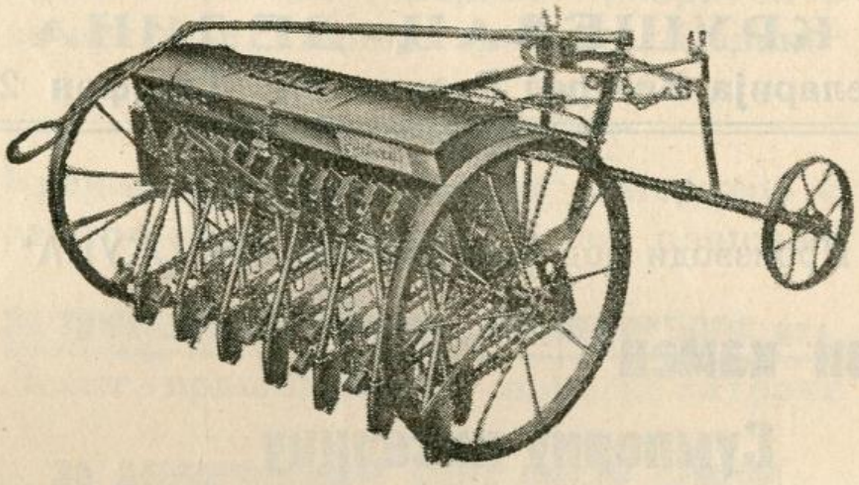

ЈУГО-АГРАР

Лебхерц и Комп. К. Д. Нови Сад

ЖЕЉЕЗНИРКА УЛ. 96

ТРАЖИТЕ ПОНУДУ

»ЕКЛЕР ВЕРМОРЕЛ« ПРСКАЛИЦЕ

ГЕНЕРАЛНО ЗАСТУПСТВО:

» БАРЗЕЛ «

Д. Д.

Суботица

Добивају се код:

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ

Гепратова ул. бр. 64

„ЖУПА“ А. Д.

ИНДУСТРИЈА ХЕМИСКИХ ПРОИЗВОДА

КРУШЕВАЦ - ДЕДИНА

Канцеларија Београд Васина 5/I. Телефон 27-443.

Производи под познатом марком „ЖУПА“

Плави камен

Сумпорну киселину

Глауберову со

Зелену галицу

Плави камен марке **„ЖУПА“** пружа вам највећу гаранцију да сачувате ваше винограде. Купујте зато **плави камен марке „ЖУПА“** који је познат широм целе земље, јер је у практичној примени показао одличне резултате.

Плави камен марке **„ЖУПА“** израђен је из најчистијих сировина и садржи 99—100% јачине

КУПУЈТЕ ДОМАЋЕ ПРОИЗВОДЕ И ПОМАЖИТЕ ДОМАЋУ ИНДУСТРИЈУ ЈЕР ТИМЕ ПОМАЖЕТЕ И САМИ СЕБЕ.

ИСПРОБАНА И ЈЕФТИНА СРЕДСТВА ЗА ПОЉОПРИВРЕДУ:

ЗА ВОЋАРСТВО:

Кречни арсенат „Шеринг“ (Меритол С за прскање) Оловни арсенат „Шеринг“

ЗА ВИНОГРАДАРСТВО:

Кречни арсенат „Шеринг“ (Меритол С за прскање) Меритол П за прашање

ЗА ТАМАЊИВАЊЕ МИШЕВА, КРТИЦА ПАЦОВА, ИТД.

Лепит - прашак. Лепит - плинске патроне

ЗА ДЕЗИНФЕКЦИЈУ СВИХ ВРСТИ СЕМЕНА:

Абавит — Нови.

Проспекте и сва стручна упуства тражите од

Мг. ДРАШКО ВИЛФАН, Загреб, Сребрњак 55.

Јефтини практични и гарантирани

ЗАДРУЖНИ МЛИНОВИ

за просту мељаву

мељу за 10 сати од 1000 кг. одличне и хигијенске просте мељаве на више, потребна погонска снага од 4 К. с. на више

ЦЕНА ОД ДИНАРА 7.000— НА ВИШЕ.

езервни делови за косачице свију врста, за сејачице и остале машине. Првокласне косачице оригинал КНОТЕК сејачице и остале модерне пољопривредне машине и справе уз повољне дневне цене.

Тражите безобвезне понуде код:

»ЕРМА« КНОТЕК и Друг, — Нови Сад, Железничка ул. 77.

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

(Пређе Управа Фондова)
основана 1862 год.

БАНКОМ УПРАВЉА НЕЗАВИСАН УПРАВНИ ОДБОР

ЦЕНТРАЛА У БЕОГРАДУ

Главни Филијали:
Загреб, Љубљана, Сплит, Сарајево. Цетиње, Нови Сад, Скопље, Ниш, Бања Лука и Земун

Филијали:
Петровград и Крагујевац

Агенције:
Ваљево, Чачак, Панчево, Битољ и Пријепоље

Главни послови банчини

Рукује свим државним и јавним фондовима: пупилним, депозитним и црквеним капиталима; манастирским, општинским и задужбинским новцем итд.

Емитује обвезнице и заложнице — Прима улоге на штедњу

Одобрава зајмове на непокретности, а општинама и самоуправним телима на прирез и приход

Есконтује менице новчаних завода

Ломбардује хартије од вредности, акције Народне банке и благајничке записе Министарства финансија. Есконтује наредне купоне својих заложница доларске емисије (Селигман), које су нострификоване у Краљевини.

ЗА СВЕ БАНЧИНЕ ОБАВЕЗЕ ЈАМЧИ ДРЖАВА

За сва обавештења обратити се на адресу.

Државна Хипотекарна банка — Београд

или њеним филијалама

OSJEČKA LJEVAONICA ŽELJEZA

NAJBOLJI SU PLUGOVI I SIJAČICE SA ZNAKOM „BIK"

BIK-БИК
OSIJEK
LJEVAONICA

KAKO OREŠ I SIJEŠ TAKO ČEŠ I ŽETI!

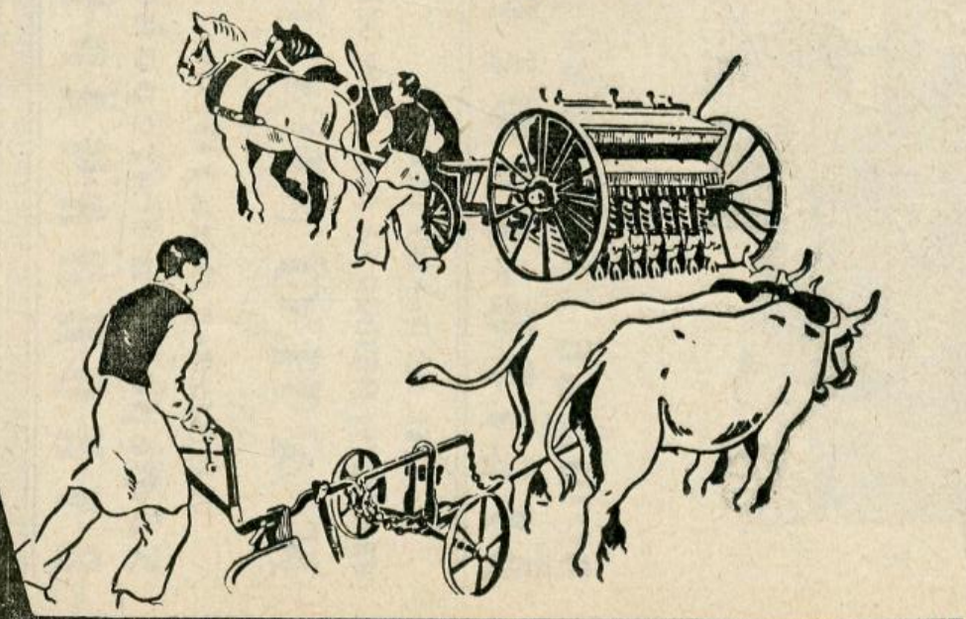

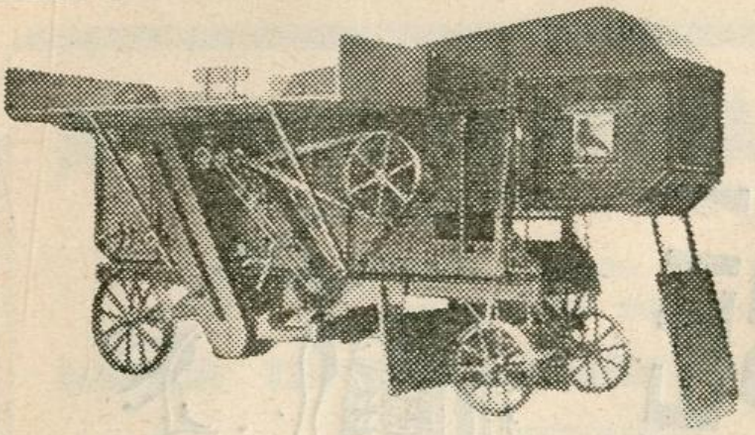

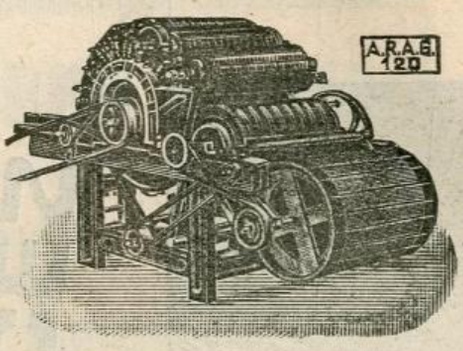

ВРШАЋЕ ГАРНИТУРЕ
АУСТРО-ХОФЕР

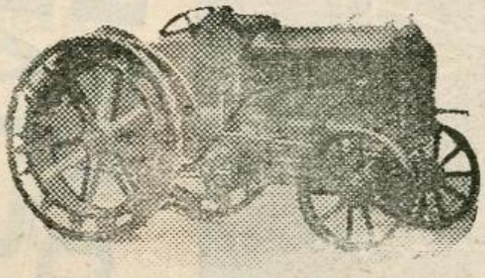

дизел-мотори
на нафту, мотори за гас бензин

ХАНОМАГ

дизел-тракторн
Хоферове и Ригерове

ВУНОВЛАЧАРЕ

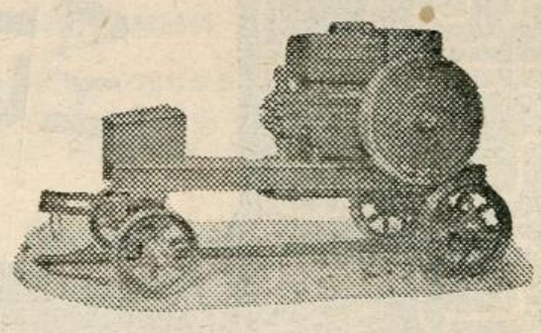

косачице, жетелице, самовезачице Круп
ЕМАГ ~ млинске машине, тријери,
млинови на чекиће и друге машине

МИЛОШ СТРАТИМИРОВИЋ

БЕОГРАД
Карађорђева ул. 71. ~ Тел. 29~187

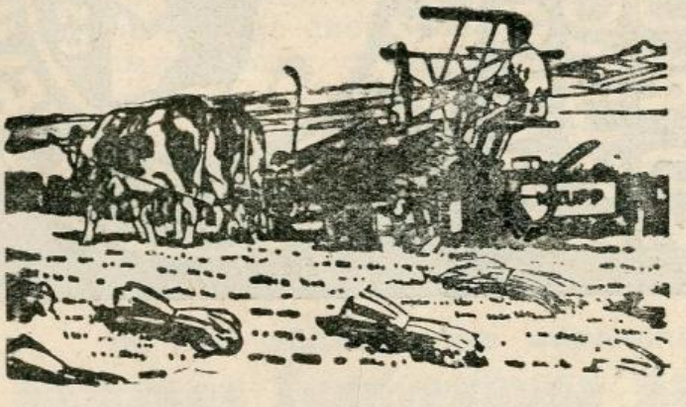

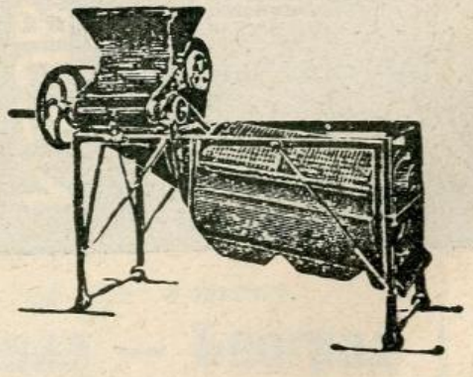

ТРАЖИТЕ БЕСПЛАТНЕ ПОНУДЕ И ПРОСПЕКТ

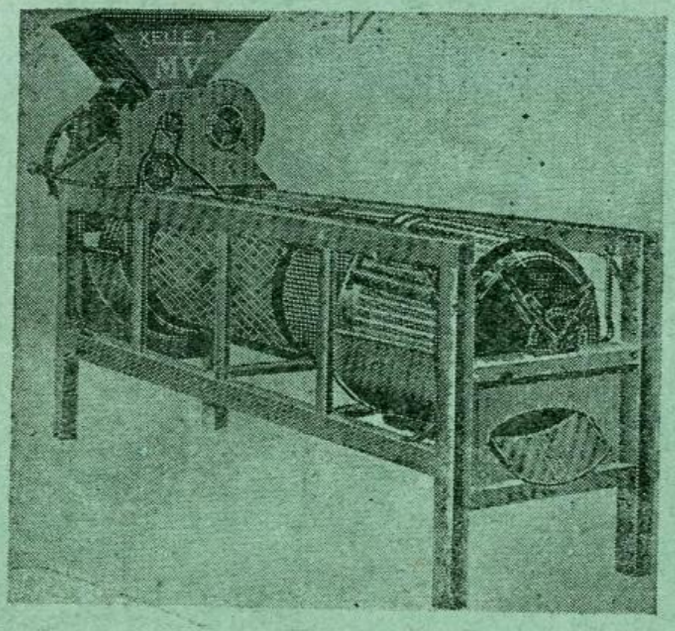

Тријери »Хецел«

у разним величинама, уз најсавршенији рад и израда за коју јамчимо, израђени су од домаћег материјала, са домаћим радницима. Уз повољне цене препоручује:

Прва Југословенска радионица тријера

Јакова Хецела Синови

Радиона тријера **НОВЕ-ШОВЕ** (Бачка) Тел. бр. 4

Дунавска бановина

Главни заступник: **КНЕЗИ ПЕТАР — Нови Сад, Браће Рибникара 11**

Проспекте шаљемо бесплатно

ЈОСИП Д. ГАЛОВАЦ

УВОЗ И ИЗВОЗ СЕМЕЊА, ЧИСТИОНА ДЕТЕЛИНЕ

ОСИЈЕК I., Винковачка цеста бр. 2 и 4

ЧИСТИ

и туђе лањено семе за ушур

КУПУЈЕ

наравно неочишћено **детелинско семење** те господарска семења као од конопље, леће, грахорице, грашка озимог и Викторија, те уљано семење као репица, лањено семе и т. д.

ПРОДАЈЕ

пломбирану детелину 99% чисту, лањено семе за усев 100% чисто, те сјемење грахорице, озимог грашка, конопље и т. д. све очишћено за сјетву.

За радника и земљорадника

0707-68004
Јаки и удобни опанци, са кожним ременом и са гуменим ђоновима, који су појачани гуменим цвокама.

4767-68802
Ево баканџе коју радници и земљорадници највише воле. Масна кравина као и непромочиви гумени ђонови, најбоља су гаранција њене трајности.

17777-672
Високе гумене ципеле, са ушивеним језиком и јаком поставом. На врховима и рубовима појачане нарочитим слојем гуме. За рад на мокром терену.

Бата

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
Београд

Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 15 јануар 1940 | Број 2

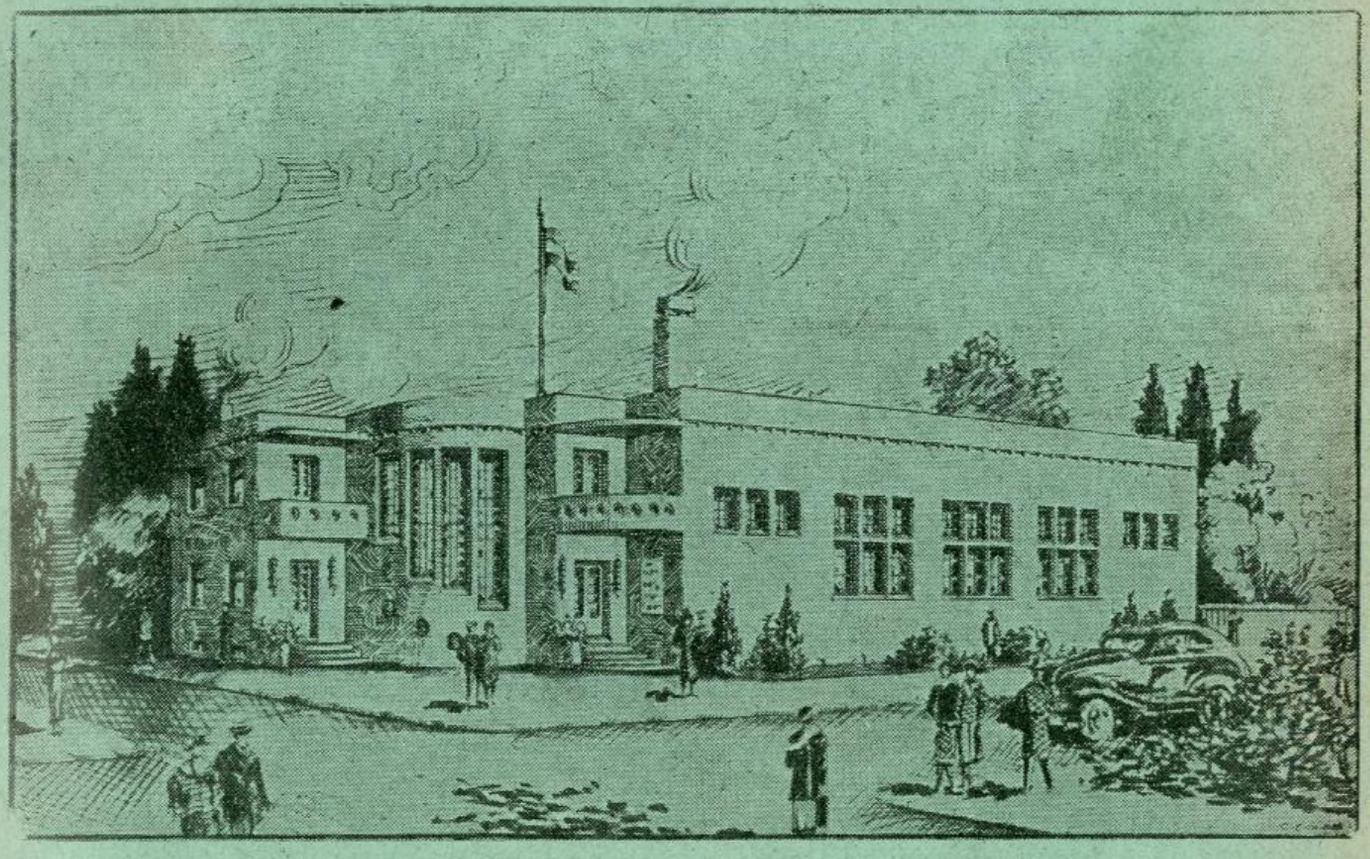

Нови дом Пољопривредне подружине у Чачку

САДРЖАЈ: Инж. *Првослав Стојановић:* Огледи и увођење нових култура у газдинство; Инж. *Влад. Мартиновић:* Обради и нега ливада; *Никола М. Марковић:* Свиња Моравка; *Ст. Јешић:* Пренос млека; Инж. *Душан Станковић:* Како побољшати наше воћарство; Инж. *М. Фазлагић:* Мајска Елзашка јабука; *Асен Станчевић:* Справљање калемвоска; Инж. *Ф. Лукман:* Трајне етикате или таблице за воћне саднице; Инж. *Никола Фемељиди:* У чика Симином винограду; Др. *Властимир Црнчевић:* Избор флаша и запушача за вино; *Бор. Љ. Нешић:* Имовна безбедност пољопривредника; Питања и одговори: Разне вести, Савети и обавештења; Рад наших подружина — *Бор, Љ. Нешић:* Зидање дома пољопривредне подружине у Чачку; *Владимир Чубрило:* Изложба пољопривредне подружине у Вишеграду; *Стеван Јешић:* Покретна школа за домаћице у Бранковини; Пољопривредна књижевност; Некролог † *Никола Ст. Цоловић:* Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

СТЕЧАЈ

за управника — администратора огледних добара Пољопривредно-шумарског факултета у Земуну.

Деканат Пољопривредно-шумарског факултета донео је одлуку да се распише стечај за управника — администратора својих огледних добара са седиштем у Земуну.

На овај стечај могу се јавити само инжињери пољопривреде.

Лица која се желе пријавити на овај стечај дужна су, у року од 15 дана, од првог огласа у „Службеним новинама", да поднесу Ректорату Универзитета у Београду: своју пријаву, опис живота, доказе о свршеним студијама и уверење о досадашњој служби.

Првенство имају они кандидати, који су већ управљали државним или самоуправним пољопривредним имањима и који су добро упознати са администрацијом.

Буџетом је предвиђено место V положајне групе, али могу учествовати на овом стечају и кандидати са нижом положајном групом.

Из Ректората Универзитета у Београду.

ВЕШТАЧКА ГНОЈИВА

осигуравају Вам успех.

●●

Употребљавајте их и Ви.

●●

Сада треба ђубрити РЕПУ, КУКУРУЗ, ВИНОГРАД, СУНЦОКРЕТ, КОНОПЉЕ и ВОЋКЕ.

●●

НЕ ОКЛЕВАЈТЕ — ВРЕМЕ ЈЕ НОВАЦ

Тражите бесплатна упутства од **Српског Пољопривредног Друштва** Београд и његових подружина.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 2 **БЕОГРАД, 15 ЈАНУАР 1940**

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ОГЛЕД И УВОЂЕЊЕ НОВИХ КУЛТУРА У ГАЗДИНСТВО

Ко о томе није имао прилике да размишља тај и не слути од колике је важности оглед, или како се то научно каже експеримената, у пољопривреди. То не значи, да оглед за друге науке, које стоје у тесној вези са праксом, нема велики значај. Напротив, значај огледа је од неоцењиве вредности за све практичне науке. Али, значај огледа за пољопривредну науку и пољопривредну праксу треба нарочито нагласити, због саме природе пољопривредне производње.

Свакодневно читамо по дневним листовима и разним часописима, да појединци уводе нове културе у своја газдинства т.ј. на својим њивама сеју биљке које су околним земљорадницима потпуно непознате или их можда само по чувењу познају.

С друге стране ми знамо, да свака биљка неће да расте на сваком земљишту. Неке биљке за свој пораст, развиће и доношење плода траже више а неке мање воде. Друге опет траже више топлоте (памук, мак) итд.

Из овога се види, да развиће једне биљке зависи од више чинилаца од којих су најглавнији: структура и састав земљишта, светлост, топлота и влага. Али, и сваки од ових чинилаца има своје посебно дејство на поједине биљке. Тако ће на пр. једна биљка лакше подносити и мање трпети недостатак воде него нпр. недостатак топлоте и томе сл.

Кад свему овоме још додамо, да ни две њиве које се налазе једна поред друге, поготову на нашим србијанским изпреламаним теренима, немају истоветне горе поменуте чиниоце производње, онда свакако мора бити јасно да оно, што на једној њиви успева добро, не мора успевати добро и на другој њиви.

Због свега напред наведенога, пре него што ћемо се одлучити за гајење неке нове биљке, биљке коју до сада нисмо гајили, треба да се 1) преко „Тежака“ или којим другим путем упознамо са особинама те биљке; 2) према особинама биљке одредити, ако имамо више њива, која је од њих најподеснија за њено гајење и 3) никада не засејати (засадити) целу њиву новом биљком, већ прво приступити огледу.

Оглед се састоји у следећем: целу њиву, која је по нашем мишљењу најпогоднија за гајење нове биљке, треба лепо обрадити. Један мали део те њиве треба засејати новом биљком а остали део, усевом који нам по плодореду долази на ту њиву. Овде треба водити рачуна о томе, да комадић њиве на коме смо засадили нову биљку има све горе поменуте чиниоце онакве какви су они у осталом делу њиве. Ако је то парче случајно влажније или сувље од осталог дела њиве, светлије или засењеније итд. онда нам цео оглед неће дати очекиване резултате.

Овакво треба сваки напредан пољопривредник да поступи при увођењу нових култура у своје газдинство јер само оваквим радом моћи ће да се сачува од материјалне штете, и других нежељених последица које могу наступити при увођењу нових култура у газдинство без претходно обављеног огледа.

Инж. **Првослав Стојановић**

ОБРАДА И НЕГА ЛИВАДА

У погледу обраде ливада као и код оранице разликујемо основну и површинску обраду (негу). Што се тиче основне обраде, када се први пут преорава стара природна ливада и претвара у вештачку, примењују се исти они радови као и код претварања дивље и неплодне површине у културно стање ради сетве културних биљака. Ту долази крајем лета плитко (од 6 до 8 сантиметара) заоравање травног покривача. Затим, пошто се угари после љуштења, оре се такво земљиште на нешто већу дубину од 10—15 см, што зависи од типа земљишта, и најзад, у јесен, може се орати на пуну дубину од 25—35 см, и оставити отворене бразде до пролећа. У пролеће се припремљена смеша ливадских трава сеје од марта до маја, пошто се претходно цела

површина добро дрљачом или култиватором подрља. После сетве пређе се лаком дрљачом и земљиште се заравни. Прво се сеју детелине (Leguminosae) а затим траве (Gramineae) Од семена трава сеју се тежа и округла семена одвојено од лаких, дугуљастих и са плевицама. Често се употребљава са смешом травног семења још и семе јечма или овса. У смешама се узима већа количина семена, но када се сеје цела површина једном врстом травног семена. Обично се узима 56—75 кг по хектару, и на ову количину долази 30 до 40 кг овса или јечма.

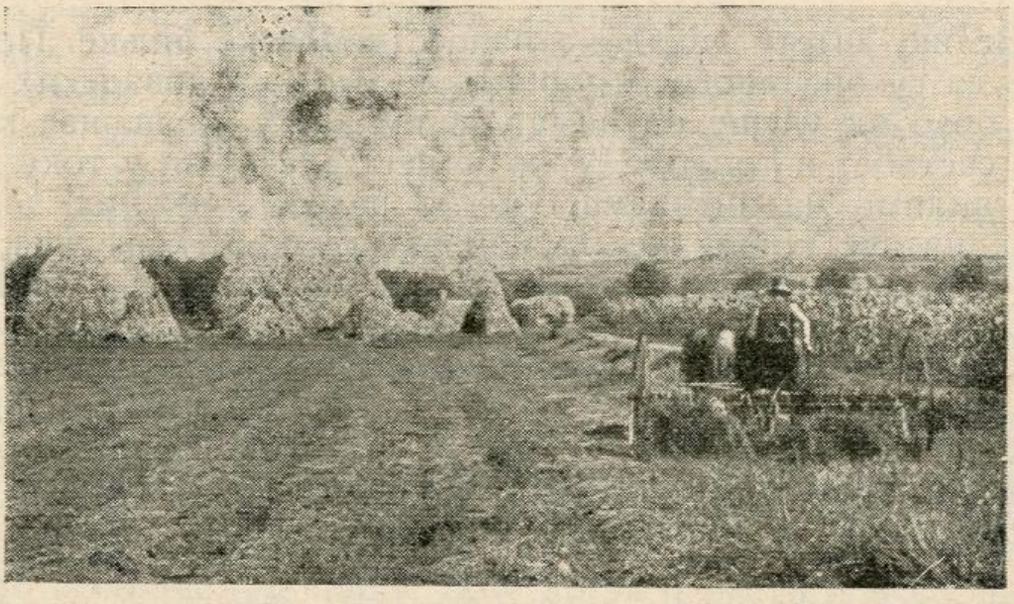

Сл. 7. Рад са коњским грабуљама на имању Сред. пољ. школе у Ваљеву
(Сн. Ст. Јешић)

После основне обраде долази нега ливада која је исто толико важна као и обрада. Једном узорана, припремљена и посејана површина са ливадским травама може годинама да траје, све док већи број трава сам по себи не угине. Али, за све време трајања ливада захтева сталну негу. Занемари ли се, и у најбољој ливади после некога времена почињу да се шире кртичњаци, коровске биљке и маховине по површини и за неколико година уместо добрих, културних трава имамо све остале непожељне и лоше траве.

Ако се примете **кртичњаци** или неравнине на ливадама треба их што пре заравнити, тако да ливаде буду равне. Све увале где се скупља сувишна вода у виду бара треба изравнати, јер се на таквим влажним местима појављују киселе траве, које потискују праве ливадске. Кртичњаци се обично уклањају са тешким глатким ваљком, који притискује и изравњује површину, а у исто време чини да се влага задржава у земљишту и штетни инсекти уништавају. На тај се начин и коренов систем трава боље учвршћује и од мраза заштићује. **Уништавање маховина** врши се такође дрљањем ливадском дрљачом. Појава маховина за ливаде, значи ве-

лико зло за културне траве. Због тога треба предузети одмах дрљање са лаком или тежом ливадском дрљачом према потреби. Један посебни тип дрљаче са заоштреним и напред постављеним ножевима за мале браздице, такозвани **скарификатор,** примењује се са великим успехом за освежавање ливада, јер ваздух притиче у земљиште кроз овакве браздице. На тај начин се потпомаже развиће слатких трава на штету киселих и других штетних трава. Тањирачом се постиже такође пораст трава које имају подземна стабла (ризоме) као и код детелинских трава. И једне и друге оштри тањири секу и изазивају јачи пораст бусења и „главице".

Велику штету ливадама наносе **коровске биљке.** Познато је да су оне много отпорније од слатких ливадских трава и брзо их угуше одузимајући им влагу, хранљиве материје, светлост и топлоту. Тако је чест случај да у току пролећа видимо на ливадама, уместо зелених нежних делова трава, читаве површине од корова: љутића, красуљка, боквице, разних киселих и барских трава, сита, раставића и свакојаких других лоших и штетних биљака. Није редак случај да по мноштву коровских трава познате и какав је тип земљишта на коме оне расту. На тешком земљишту једне запуштене ливаде појављују се често штетни корови: паламида, женетрга, смиљкита, бела росуља, титрица и друге. На тресету и мочварном земљишту расту: шевар, штаваљ, ситарогоз, трска, коњски реп и друге. На кречном и лапорастом земљишту: разне детелине, боквица, жалфија, мајкина душица, грахорица и друге. На пескушама виде се често: горушица, млечика, кисељак, красуљак и друге. На хумусу и богатом земљишту често се налази коприва, репушина, татула, буника и пелен итд.

Слатке траве које имају вредност као ливадско сено може сваки пољопривредник лако распознати по томе што имају округлу и шупљу стабљику, задебљену на коленцима. Стабљике слатких трава личе на житарице.

Киселе траве имају испуњено стабло, често угласто. Коленца се не распознају као код слатких трава. Хранљива вредност киселих трава је врло мала и стока их нерадо једе.

Уколико се покажу на ливади **разне штеточине** као пољски мишеви, кртице, мравињаци и пужеви, морају се што пре уклањати. За мишеве и кртове препоручује се по могућности наводњавање или разни мамци, док се противу мрава успешно може употребити пепео, који се набаца преко мравињака, а затим се узме врућа вода и прелије. Противу голих пужева примењује се живи креч, и то се неколико пута понавља. Са успехом се може применити и раствор модре галице (сулфат гвожђа).

Разуме се да у сваком тежем случају пољопривредник треба да се обрати стручњацима за помоћ.

Инж. **Влад. Мартиновић**

СВИЊА МОРАВКА

Један од главних узрока, што свињарство код нас није унапређено у оној мери, коју би с правом требало да заузме у сточарству, јесте лутање око избора расе која је најпогоднија за наше прилике.

И ако имамо наше домаће свињче, оно је било запостављено. Ишло се у иностранство, и узимале се стране расе свиња. После извесног времена, увидело се, да поједине стране расе, као на пр.: „Јоркширка", нису за наше прилике и за наше село, где преовлађује ситан посед, који није у стању да им пружи ону негу и „господску" храну, коју оне захтевају. — Уводи се понова Мангалица, свиња за маст, која се лакше прилагођује нашим приликама. И ма да и она имаману, да мало праси, и мали прасци су непривлачни за купце и врло се тешко продају на пијаци.

Има један сој свиња, одомаћен и прилагођен нашим приликама. То је свиња Моравка. Постала је укрштањем Беркшира — енглеског свињчета са нашом Шумадинком. Распрострањена је у целој Србији, но највише је има у долини Велике Мораве, по чему је и име добила.

Проучавајући свињарство, које је главно занимање земљорадника у овоме срезу, за време од 4-тири године, дошао сам до закључка, да је Моравка најпогоднија свиња за нашега земљорадника: Издржава врло добро наше прилике; одлично искоришћује пашу. Даје доста и масти и меса. Гоји се врло добро. Искоришћује кукуруз одлично. Угојена достиже тежину до 250 кгр. Трговина је тражи и на иностраним пијацама се добро пласира. Праси 7—14 прасади. Врло добро чува прасце, који су врло лепи, те се на пијаци продају одлично.

Да би се побољшао квалитет Моравке код нас, да би могла издржати конкуренцију на пијаци, треба нези и исхрани, поклонити већу пажњу. Крмачу која дои прасад, треба добро хранити, јер је за прасце најбоље млеко од мајке. Прасци треба да сисају месец до месец ипо дана.

После одвајања прасади од мајке, треба им дати такву храну, која може да замени мајчино млеко. Најпогодније је крављe млеко, а у недостатку њега скува се јарма од овса (по 50 грама у литру воде). Паша такође игра важну улогу, јер прасци треба да су што дуже на свежем ваздуху.

Кад прасци наврше 3 месеца, даје им се јака храна — јарма од јечма, овса или кукуруза, рачунајући на једно прасе, дневно 1 кгр. — Поред тога треба им дати зелене хране, сточне репе или бундеве.

Велика се грешка чини код нашег народа, у погледу исхране приплодних свиња. Ту се може поставити као једно правило: „Хранити их добро, да би им се правилно и брзо развили сви органи, али да се не угоје".

Врло је важно, да се свиње за приплод, крећу што више, лети на паши, зими по дворишту. Крмачице треба да добију нераста тек у 10-сетом месецу. Нераст треба да се пушта на крмаче кад наврши 12 месеци.

Скоро је, редовна појава, да се нерастови, који се додељују народу, за приплод, прерано нагоје и постану неспособни за приплод. Да би се томе стало на пут, препоручује се, да се исти не хране само кукурузом, већ јармом од јечма или од овса, са 8% кукурузне јарме. Поред овога, треба да-

Сл. 8. Свиње из запата Милована Никодијевића из Азање

вати, ситно исецкане сточне репе и куване бундеве, као и зелене хране. — Са оваквом исхраном нераст ће служити за приплод преко 6 година, под условом да се годишње има пуштати на око 50 крмача.

Како свиња заузима прво место у нашем извозу, то ћемо укратко изнети како је треба угојити. — Избор свиња за тов, треба извршити још код прасади од 3 месеца. Том приликом треба се придржавати ових прописа:

1) Прасце намењене товљењу, уштројити у старости од 3—5 месеци;

2) Исхрана кукурузом мора бити постепена, и у почетку не давати више од $^1/_2$ кгр.;

3) На јарму треба прећи тек онда, кад се свиње „Уполоваче“, тј. кад потпуно развију кости и достигну жељену величину. Количина јарме треба да се креће од 2—3 кгр. по оброку, али се и овде постепено повећава, т.ј. додаје се према порасту и гојењу свиња;

4) Оброке морамо давати у исто време и приликом храњења злоране свиње морамо издвајати;

5) У свињцу мора увек бити довољно воде и мора се одржавати примерна чистоћа;

6) Обор мора бити тако грађен, да свиње имају довољно места за кретање и лежање; лети се морамо бринути да имају довољно хладовине, а зими довољно топлог простора.

У циљу да би наша свиња освојила иностране пијацу, треба имати једнообразни материјал. Сматрам, да би за наше прилике била доста погодна свиња Моравка. Наравно, да се поведе мало више рачуна о њој, те избором унапредити је.

Она може са успехом да се гаји у целој Србији, а нарочито у Поморављу.

Никола М. Марковић

ПРЕНОС МЛЕКА

И наши градови се све брже развијају и тиме постају све јачи потрошачи пољопривредних производа. То је за пољопривреднике врло важно поготову за оне из ближе околине вароши, који могу свако јутро да однесу извесне производе потребне варошанима за исхрану и да их на тај начин уновче. На пример, млеко је постало свакидашња потреба. Пољопривредници се, из околине вароши, првенствено баве производњом млека. Сваки од њих има већи или мањи број варошких породица којима свакога дана носи потребне количине млека.

Сл. 9. **Млекарица из околине Ваљева** (Сн. Ст. Јешић)

Наша слика приказује једну млекарницу из околине Ваљева при повратку из вароши, са празним ммлекарским кантама на обрамцима и фењером у руци, после поделе млека. Са фењером је осветљавала пут, јер је у варош пошла пре сванућа. После поделе млека жури кући да настави многобројне послове који је чекају. Ово је једна слика која доказује колико је наша сељанка вредна. Не устаје пре сванућа само она сељанка која треба

млеко да однесе у варош, већ све од реда. О вредноћи и пожртвованости коју наша сељанка чини у циљу среће и благостања своје куће и породице, мало се зна и признања одаје како у јавности тако и од стране кућних старешина.

Узгред користимо прилику да кажемо нешто о томе наштa млекарице треба да обрате пажњу да би своје муштерије задржале и већи број нових придобиле.

У млеко не треба воду сипати да се на тај начин повећала количина. Тиме се губе муштерије. Мора се нарочита пажња обратити на чистоћу судова у којима се млеко преноси од газдинства до потрошача. Њих треба редовно и темељно прати са топлом водом у коју растворити 0,5% соде. Исто тако судови се могу добро прати са кречном водом. Она се прави на тај начин што се у 100 литара воде раствори 15—20 кг креча. После прања и једним и другим средством судове треба испрати са хладном водом.

Млеко се при преносу не сме бућкати и потресати, јер се на тај начин маст издваја и пење на површину. Да би се што више избегло бућкање млека треба канте с млеком пунити до врха и добро затворити. Пошто је ипак немогућно потпуно спречити бућкање млека при преносу, у оваквим приликама, поготову кад се оно преноси на остојања од неколико км., онда млекарице треба да обрате пажњу на једну другу околност, а то је да сваки муштерија — потрошач добије подједнако добро млеко. Треба избегавати да се подела млека врши једним истим редом, јер најмасније млеко добије онај потрошач код кога млекарица прво свраћа. Ради тога ред поделе млека направити тако да потрошач који је данас добио млеко први, да добије сутра последњи.

Ст. Јешић

КАКО ПОБОЉШАТИ НАШЕ ВОЋАРСТВО?

Прекалемљивањем старијих воћака може се најбрже побољшати наша воћарска производња

У данашње време већи део наше воћарске производње намењен је тржишту, домаћем и страном. Земљорадници врло мало воћа задрже за сопствену потрошњу. Према томе, воће се производи за друге, за потрошаче, за продају, за новац. Циљ је да се производ продаје, да би се добио новац. Тако се земљорадник неосетно нашао у систему новчане привреде у којој се он још није снашао. Њему је толико потребан новац да он врло често одваја од уста да би могао узети коју пару више. Кад би цене биле повољне он би најчешће продао све што има од воћа, јер новац има далеко већу вредност него његови производи. Није то тако од вајкада. Није

било давно време када се производило више за домаће потребе него за тржиште, или чак само за домаће потребе. Отада па до данас ствари се много измениле, али се воћарска производња врло мало изменила и побољшала. Земљорадник још увек производи по своме сопственом укусу а за друге. Још се није довољно навикао да угађа укусу потрошача, оних којима мора своје производе да продаје. Још се не интересује у довољној мери за оно што се најбоље плаћа и добро уновчава. Можда је његовој недовољној заузимљивости и старању, да побољша производњу узрок и слаба цена његових производа, његовог воћа нарочито. Можда су више криви они који су дужни да га у том погледу упуте и оспособе. Тако је наша воћарска производња још увек заостала и запуштена, док потрошачи траже све боље воће. Иако имамо првокласне услове за производњу воћа, ми немамо првокласно воће.

Главни узроци томе су недостатак сората које дају првокласне плодове, велики број сората осредњег или лошег квалитета и слаба нега воћака. Таком, ми не добијамо првокласне плодове ни од добрих сората. У нашим воћњацима заступљене су многобројне сорте. То је остало још од оног времена када су земљорадници производили поглавито за домаће потребе и када су због тога желели да преко целог лета имају свежег воћа. Зато су давали првенство раним сортама, од којих само оне најраније могу да имају већу вредност уколико им је и квалитет плода добар. Наши воћњаци не одговарају потребама потрошача и тржишта. Као такви они нису онолико корисни колико би могли да буду. Кад се томе дода све жешћа навали разних болести и штеточина против којих се воћар веома тешко бори, јер није наоружан ни знањем ни средствима за њихову борбу, онда није никакво чудо што воћари губе вољу да се баве воћарством и да воћкама пружају све што им је потребно. Оптерећеност воћњака порезима, нередовно рађање воћака и редовно слабе цене воћу на домаћим пијацама услед неорганизоване или рђаво организоване трговине воћем, која обезбеђује сигурне зараде само трговцима, учиниле су да је зедљорадник просто разочаран у воћарство и не показује онолико труда колико може да уложи у гајење воћака. (Овакво стање није ни „Призад“ нимало побољшао).

Међутим, и под данашњим условима, чак ако узмемо и данашње цене воћу, воћарство не губи своју рентабилност. Његова рентабилност је само умањена услед тога што мало имамо првокласних плодова воћа, што воћке нередовно рађају и што је слаба заштита од болести и штеточина. Када би у нашим воћњацима биле заступљене све само првокласне сорте чији плодови имају велику трговачку вредност, и када би у сваком поједином воћњаку било мало сората — две до три, наши воћњаци би давали много већу корист него

што данас дају. Наши воћарски крајеви су веома подесни за гајење разноврсног воћа, тако да би могле успевати и најбоље сорте. Није потребно нарочито доказивати да се и за првокласне плодове може често добити петоструко већа цена него за лоше или осредње, и да се врло често могу уновчити само добри плодови, јер се лошији обично не могу извозити. Једна одлична сорта заузима исти простор као и најлошија, али је огромна разлика у користи коју доноси.

Из овога је сасвим јасно да воћари немају рачуна да у својим воћњацима држе воћке које дају плодове слабог квалитета. Према томе, не треба да засаде ниједну воћку која припада лошим или осредњим сортама. У последње време воћари се све више труде да тако и поступају. Али воћке се не подижу за кратко време. Оне трају веома дуго — две, три и више деценија. Данас има у нашим воћњацима велики број сората које су у најбољој снази, које су тек почеле да дају пун род. Да ли би било умесно да се такве воћке искрче па да се замене другим сортама, кад се зна да треба да прође читавих 15 до 20 година док поједине врсте и сорте стигну да дају пун род, и кад се зна исто тако да се на месту где је једна воћка извађена не сме посадити одмах друга воћка исте врсте? Можда би се ово и могло препоручити, можда би било боље и то учинити него добијати стално мале приходе од постојећих воћака, али ниједан воћар се не би лако решио да сикиром и будаком поправља грешке које је некад без своје кривице учинио у избору сората воћака. Међутим, постоји један начин да се поједине воћке за неколико година сасвим преобразе у сорте какве ми желимо. То се може постићи прекалемљивањем старијих воћака. Једна старија воћка која је стигла на род, ако се правилно прекалеми, може за 4 до 5 година потпуно да обнови круну и да даје пун род, као што је давала прекалемљена воћка. На тај начин за кратко време може се цео један воћњак преобразити и принудити да даје првокласне плодове. Осим тога овим се умањује број сората, те тако да се врши и уједначење воћарске производње што је веома корисно и за трговину која захтева вагонске количине плодова једне исте сорте. Поред тога има воћака које не дају плодове лошег квалитета, али имају који други недостатак — слабо или нередовно рађају, имају јако оштећену круну услед болести и штеточина, олуја, снега или претеране родности. Све такве воћке се могу прекалемити и тиме натерати да доносе много веће користи него што су доносиле.

Нарочито се лако могу прекалемити крушке и јабуке, које се одлично примају приликом калемљења.

Због тога је потребно да се још првог пролећа предузме све што је потребно да се прекалеме све јабуке и крушке које не дају довољне користи из разлога које смо на-

вели. Али треба знати како се врши прекалемљивање. Овде о томе неће бити речи. Они који желе да се оспособе за овај важан посао треба да набаве књижицу Др. М. Јосифовића „Прекалемљивање старијих воћака“ која се може добити у Српском пољопривредном друштву. У тој књижици је све објашњено. То треба учинити што пре, јер у току зиме треба вршити скраћивање основних грана, припремање воћака за прекалемљивање, а исто тако и набавку калемгранчица првокласних сората које треба да се на овај начин размноже.

Инж. **Душан М. Станковић**

МАЈСКА ЕЛЗАШКА ЈАБУКА

Радећи у своје време на воћарству у Француској — Елзасу, испод Вогеза, а у околини места Бара, имао сам довољно времена да простудирам ондашње прилике.

Крај је створен за фино стôно воће. Постоји тамо више плантажа са чучавим воћем на кржљавим подлогама уз најмодернију негу. Али главни произвођач воћа — сељак остаје при високо — или полустаблашици на подлози дивљаци, не загрева се баш ни мало и не сади племените, на дуго и на широко рекламисане сорте као што су на пр. Ребрача бела зимска, Парменка златна, Канатка, Лепоцветка, него из расадника тражи своју локалну сорту: Мајску.

Иста одговара најбоље његовом интересу и приликама, Стабло је здраво и отпорно, даде и по десет метарских центи плода, који се добро и дуго очува.

Ови нижи крајеви, где се у велико гаји и винова лоза, трпе често од касних пролетњих мразева; а пошто стабла јабуке Мајске листају и цветају тек у другој половици маја месеца, то потпуно одговарају онаким и сличним приликама.

То ме је потстрекло, да сам ради огледа у околину Горажда унео неколико калемгранчица те сорте, те да проматрам њено аклиматизирање. И збиља гледајући овако прекалемљена стабла, проматрајући тип, крупноћу, боју и укус плодова, па кад их успоредим (из сећања) са оним што сам видео у Елзасу држим: да ови благи предели Подриња дају и боље услове тој сорти, него што их има у својој колевци. На сваки начин, не мењајући стандард-сортиментат стôних јабука, ја бих предложио, да се на штету једног дела наших локалних сората: Будимке, Колачаре, Сенабије, Тетовке, Приједорске зеленике и др. прекалеми које стабло овом елзашком сортом и на тај начин би добили један шири суд о њој. Сорта је за ширу потрошњу, врло скромна на обради и издацима, отпорна у свакој неприлици, много родна и дуго

држећа, али ипак лепог изгледа и пријатног освежујућег укуса. Другим речима то је идеал-сорта сељачких односно воћарских слојева.

Што је сорта племенитија, то је и нежнија; ту је и напаст од болести и штеточина већа, према томе и производни издаци већи. А индустријско (интензивно) воћарење на велико се никако не може да исплати, јер воће данас постаје исто тако главни артикал исхране најширих слојева потрошача, који траже много и јевтино. Мало је конзумената, који може н. пр. као у Паризу да плате један комад по 5 франака. Нашим приликама одговарала би цена јабуци за потрошача директно највише по 1.50 динара по килограму и то кроз целу сезону. Виша потрошња увећала би и вишу производњу воћа.

Плод јабуке Мајске је осредњи и округласт, крупнији плодови су купасти и умерено ребрасти.

Кожица жуто-зеленкаста пругаста, гримизно - црвеном бојом обливена.

Месо бело, ситно, једро, укуса киселог освежујућег.

Зри од децембра до маја, у добром спремишту издржи до половине лета.

Издржљива према болестима; добро успева у јачем иловастом земљишту.

Стабла расту бујно, млада имају облик лоптаст, а старија стабла имају гране опружене и дају величанствен изглед једног великог кишобрана који у пречнику има често и 15 метара.

У расаднику се саднице производе међукалемљењем, или на месту у воћњацима прекалемљавањем.

Време цватње је касно. Роди много, сваке друге или треће године.

Инж. **М. Фазлагић**

СПРАВЉАЊЕ КАЛЕМВОСКА

Калемвосак има широку употребу у воћарству, јер он не само да се употребљава при разним начинима калемљења воћних дивљачица и прекалемљивању воћака, него и за премазивање рана код воћака начињене орезивањем, прорећивањем круна, подмлађивањем воћака и при уништавању појединих штеточина: дрвоточ, крушков красник и др. Због тога сваки воћар — пољопривредник треба знати како се справља калемвосак за предње потребе, да га не би увек куповао из трговине. Јер ако га пољопривредници сами спремају испашће им јефтинији за три-четири пута, но кад би га купили у трговини.

Када се спојна места на калемовима и ране на воћкама не би премазивале калемвоском, калемљење би било безуспешно а ране би почеле трулити. Јер кад се калемвоском спојна места и начињене ране премажу, онда се тиме отстрани приступ ваздуха и влаге, због чега ране зарасту лако и брзо.

Калемвосак се може справљати на више начина, али овде ћемо изнети један од новијих до кога смо дошли радом марта 1935 године. Он се од других разликују по томе што је јефтин, а врло добар: лако се размазује, пчеле га не односе и хладан је, те се може употребљавати свакад без претходног загревања. Справља се на следећи начин: 250 грама обичног парафина и 250 грама пчелињег воска ставити у суд и загревати га на ватри да се растопи. Чим се растопи, у течност додати 500 грама калафонијума и лагано мешати да се и он растопи. Затим додати 100 грама обичног зејтина (да би се калемвосак касније што боље размазивао) и 30 грама катрана (да не би пчеле односиле восак) прокувати га још који минут па скинути с ватре да се мало охлади. Када се охлади толико да се у њему може држати прст, онда му додати 200 грама шпиритуса, сипајући га у млазу, мешајући калемвосак непрестано. Ако би се шпиритус сипао у врућ калемвосак, он би се упалио и изгорео би. Потом га ставити на хладно место да се стегне, па га она употребљавати. Овако справљен калемвосак може се чувати неколико година, без да се уквари или стврдне, јер њему свежину поред шпиритуса даје и парафин.

Асен С. Станчевић

ТРАЈНЕ ЕТИКЕТЕ ИЛИ ТАБЛИЦЕ ЗА ВОЋКЕ И САДНИЦЕ

Обично се за обележавање сората код воћних и других садница употребљавају доста издужене дрвене етикете (таблице), које су жутом бојом обојене. На њима се пише обичном оловком (никако мастиљавом). Такве етикете су јевтине, али нису трајне пошто се писмо на њима брзо изгуби.

Ради трајног обележавања сората у воћњацима и парковима најлепше су и дуготрајне таблице од белог порцулана са наштампаним написима сората. Такве су таблице јако скупе. Стога се воћари довијају за јевтинијим таблицама. Неки узимају етикете од алуминија, али су ове утолико непрактичне што је за писање на њима потребно нарочито мастило.

Практичне и доста јевтине су етикете и таблице од цинканог лима (плеха). Узме се обичан цинкани лим у већим таблама и присече се маказама на плочице жељеног облика.

Смеса за писање на таквој етикети (мастило) може се лако спремити у свакој апотеци или дрогерији на следећи начин: узме се 3 дела (грама) калимхлората, 6 делова (грама) плавог камена (модре галице, бакарног сулфата) и 70 делова (грама) дестилиране воде. Спремљена течност је светло плаве боје. На цинканом плеху пише се обичним пером. Чим се течност излије на цинкани лим, одмах поцрни и сасуши се за најкраће време. Течност нагризе лим толико, да написама слова остану сачувана и на киши и по сунцу, лети и зими. Ако би случајно желели написати на таблици какво друго име, можемо прво писмо избрисати само помоћу стаклене хартије (хартија на којој има прилепљених парчића стакла). После таквог брисања можемо на етикети опет истом течношћу исписати друге називе сората.

Верујемо да ће ово упутство добро послужити многим руководиоцима сортиментних и матичних воћњака, управницима расадника, учитељима воћарства, а и самим практичним воћарима.

Инж. **Ф. Лукман**

У ЧИКА СИМИНОМ ВИНОГРАДУ

На истоку се рађала зора и свежина пролетњег јутра стварала је ведро расположење.

Уз лагано труцкање, сељачка кола приближавала су нас циљу нашег кратког путовања.

У колима је нас двојица: чика Сима и ја. Чика Сима је расположен да прича о ратним доживљајима, на што га је навео изглед њиве у пролеће преоране, на којој су разбацане неиситњене грудве земље, „као да је земља гранатама изривена".

Чика Сима је човек од угледа у свом селу. Његова се кућа налази у средишту села до саме општине.

Чика Сима располаже са неких десетак хектара земљишта. Земља је плодна. Као члан сточарске задруге, чика Сима држи само одабрана грла стоке и зна напамет порекло сваког телета од задружног бика. Од пре пет година чика Сима наследио је мало имање од свог покојног брата. Ово наследство га није нарочито обогатило, али донело му је мали воћњак и виноград.

Узалуд се мучио чика Сима да свој виноград уреди тако да му и он буде за углед. Једне године виноград му је страдао од пламењаче, те је од обраног грожђа направио неки бућкуриш, који је пре личио на свако друго пиће, него ли на вино. Друге године виноград му је преродио па и без пламењаче добио је исте резултате. Једу чика Симином није било краја. Он је чак помишљао да прода виноград пошто

је „баксуз у овом занимању“, али га је било срамота да први пут у животу призна, да постоји нешто у пољопривреди у чему он баш ништа не разуме.

Не знам шта је све мислио чика Сима, тек једног дана ево га код нас у школи. После поздрава и уобичајеног увода чика Сима пређе на ствар.

„Причао сам ти да сам наследио пре неколико година виноград па ето ... дошао сам да те замолим, ако имаш времена, да га обиђемо, да ми нешто покажеш и објасниш. Не иде ми некако с том лозом. Само улажем у тај виноград, а кад дође до бербе оно — ништа. Нећу да ми се људи смеју ... дошло ми је да га продам и квит посла.“

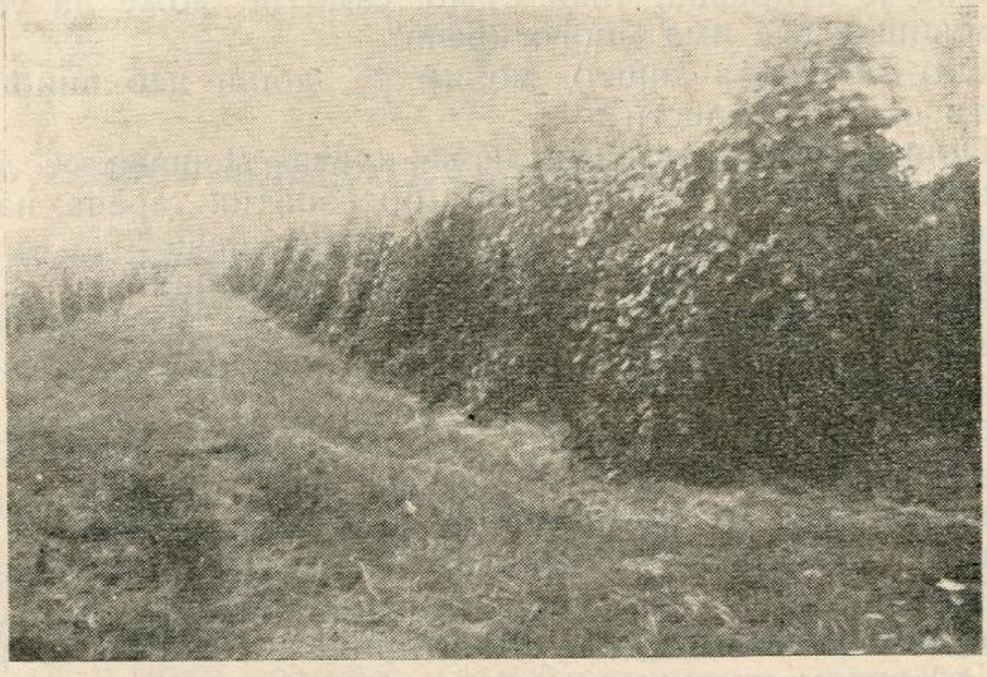

Сл. 10. Матичњак са подлогом Берландијери - Рипарија Телеки № 8 B

„Радује ме, чика Симо, што си дошао до мене, одговорио сам му, ићићу радо у твој виноград. Тамо на лицу места поразговарамо шта и како ваља чинити, да имаш користи од свог винограда.“

„Право да ти кажем, господине, не волим да тражим туђ савет, али знам да разумеш у тој лози, па мислим да неће ми шкодити ако чујем и твоје мишљење.“

„Добро је, чика Симо, ићићемо, ако хоћеш и сутра.“

И ето тако се десило да смо данас чика Сима и ја кренули у његов виноград.

На брежуљку окренутом југу издалека се видео чика Симин виноград.

На први поглед се видело да чика Симин покојни брат изабрао најбољи положај за виноград, који се налазио на благом нагибу окренут југу. Изнад винограда мали шумарак, као да је намерно подигнут да служи као ветробран од

снажних североисточних ветрова. Ово своје запажање саопштио сам чика Сими, који се задовољно испрсио, као да је он имао заслуге за избор места код подизања овог винограда.

Када смо стигли у виноград, прво што ми је пало у очи то је да горњи део винограда пати од жутице.

Зауставио сам се код првих жутичавих чокота, да објасним то чика Сими.

„Видиш, чика Симо, овај горњи део винограда, са жутим лишћем и кржљавим ластарима, болује од једне болести, која је последица неправилног избора дивљаке."

„Па колико ја знам, сав је виноград подигнут на Рипарији. А за Рипарију мислим да је исправна дивљака."

„Она је исправна, чика Симо, само не може да успева на земљишту где има много креча".

„Ето ти сад, а зашто, молим те, доњи део винограда не пати од оне болести?"

„Пошто вероватно има мање креча. Дешава се да на истом земљишту, а нарочито код брегговитих терена, на једном месту има више, а на другом мање креча."

„А како да му знам где има колико креча?"

„То ти наравно не можеш знати али о томе треба мислити још пре подизања винограда, па претходно испитати земљу."

„Па и то сигурно кошта. Ви школовани људи препоручујете нама само оно што захтева неки издатак, а дали се нама то исплати, не водите о томе рачуна. Извини што ову рекох, али тек онако кад већ пријатељски разговарамо."

„Вараш се, чика Симо, испитивање земље не кошта ништа и, ако те занима ја ћу ти испричати како се то ради, ма да то вреди само за случај ако будеш подизао нови виноград."

„Деде, господине, да чујем и то."

„Дакле, видиш, пре подизања винограда треба као што знаш изриголовати земљу . . ."

„То знам."

„Том приликом треба узети три пробе (свега по једнм шаку земље, и то са дубине првог, другог и трећег ашова. Треба завити у неку хартију или новине засебно сваку пробv и забележити на свакој проби са које је дубине узета.

На томе се завршава сав твој труд око тога. Пробе ћеш однети у школу или бановински расадник, где ће се земља бесплатно испитати."

„Па добро, а шта имам ја користи од тога што ћу дознати да у мојој земљи има више или мање креча?"

„Користи имаш у толико што ће ти они у школи или расаднику рећи коју треба дивљаку узети, па да се не деси овај случај жутице, као што је у горњем делу твог винограда. А ових подлога има различитих и свака од њих има своје захтеве у погледу земљишта."

„Е сада, господине, разумем о чему се ради па ћу бар **да некада искористим** овај твој савет.“

„А сада даље, да видимо како је твоја лоза засађена.“

„Засађена је добро, само нешто друго јој фали.“

„Па да видиш и није добро засађена.“

„? . . .“

„Прво и прво твоја је лоза прегусто засађена.“

„А шта то њој смета?“

„Е, чика Симо, а зар не знаш за народну пословицу, која каже: поручила је лоза лози: Одмакни се ти од мене, а ј аћу дати и за тебе.“

Инж. **Никола Фемељиди**

ИЗБОР ФЛАША И ЗАПУШАЧА ЗА ВИНО

Укусно припремљена флаша је најбољи облик у коме се вино даје потрошачу. Ово је уједно и главни начин продаје вина у великим подрумима у иностранству. То нам потврђују и статистике, у напредним винарским земљама, из којих видимо да производња вина у флашама показује сталну тежњу ка повећању. Отуда и значај овог питања.

При избору флаша за вино полажемо највећу пажњу углавном на следеће: 1) облик флаше, 2) величину, 3) квалитет стакла и 4) боју.

Облик флаше. У појединим чувеним винарским областима се у току времена одомаћили разни типови флаша карактеристични за дотичну област не само по облику већ и по боји. Тако су познати у свету: рајнски тип код кога је тело ваљкасто, доста витко и прелази полако у дугачак врат и главу. Боја овог типа је светло жута или зелена. У Француској је познат бордовски тип са ваљкастим телом, вратом релативно кратким који се брзо сужава у главу. Боја је затворено зелена. Чувен је исто тако и шампањски тип који је из јаког стакла, ширег тела но код истих величина рајнског типа. Тело прелази постепено у врат. Овај тип је за разлику од рајнског, краћи. Дно је јако издубљено (има их и са равним дном) а боја је затворено зелена. Бургундски тип је сличан шампањском али који нема тако дебеле зидове. Обично је боје затворено зелене. Осим ових главнијих типова постоје и други као шери тип, који се много употребљава за јужна вина, даље портски тип, токајски, мјелнички и др. У извесним јужним винарским земљама долази вино у трговину у оплетеним флашама (на пр. у Италији тзв. фиаскети). Овакве флаше имају округло дно те им плетиво омогућава стабилност.

Величина флаше. Величина флаше је у разним земљама разна, мада се данас гледа да се у интересу бољег развитка трговине њихова величина нормира. У напредним винарским земљама се стога већ одавна јавља жеља да се производе флаше тачно одређеног облика (патент Ашлеј). За сада су највише у употреби величине уобичајене у Немачкој и то: тзв. цела (1/1) која има садржај од 0,7 л. и половина (1/2) садржаја 3/8 л. тј. 0,35 литра.

Квалитет стакла. Стакло од кога се производе винске флаше мора да буде таквог квалитета да је у стању да одољева дејству киселина. Зато се за ову сврху бирају оне флаше чије стакло нема много алкалија али зато има доста калцијум оксида. Да би смо утврдили дали наша флаша одговара овим захтевима поступамо на следећи начин: у флашу додамо 1/2% раствор винске киселине и загревамо отприлике 1 сат посматрајући да ли се после тога није појавила мутноћа.

Квалитет стакла је од нарочите важности за флаше у којима се вино пастерише. Овде не само да се јавља услед топлоте јаче дејство киселина него таква флаша мора да издржи и високу топлоту а да не прска. Најчешће пуцају флаше чије је стакло рђавог састава, које су приликом израде рђаво хлађене, са зидовима неједнаке дебљине. У стаклу добрих флаша се не смеју видети каменчићи, мехурићи, ситне прслине и друге какве мане.

Боја флаше. Боја флаше има велики значај како за чување вина тако и за давање лепшег изгледа вину. Раније је било омиљено да се вино даје у безбојним флашама. Сунчана светлост је могла у овом случају несметано да дејствује што је било од штете по квалитет и изглед вина. Чим би се вино и најмање замутило то се одмах видело што је наравно имало знатних непријатности по трговину вином. Испитивања и искуство су показали да су за бела вина најбоље кестенасто обојене флаше. У осталом видели смо из ранијег излагања да се најпознатији типови праве у разним бојама што само потврђује важност овог фактора.

Запушачи. — Најбоље сретство за затварање флаша је запушач од плуте. Он се релативно најмање мења на влаги, затим вино нема на њега сувише јако дејство и најзад он задржава релативно добру растегљивост.

Запушачи се праве од коре специјалног дрвета (Quercus suber) које се гаји на сунчаним и сувим положајима у Шпанији, Мароку, Тунису, Сардинији, Корзици, Грчкој и др.

Запушач мора да је направљен од коре дрвета које је добро сазрело и које није расло одвише брзо или полако. Тврди запушач показује да је са дрвета које је расло полако; обрнут случај је код онога чији је пораст био брз. Од доброг запушача се тражи да буде еластичан и да ту особину задржи више година. То се постиже ако се стално

влажи вином што бива у случају када је флаша са вином у положеном положају. Запушачи полирани, фино углађени који се данас налазе у великим количинама у трговини, могу бити горег квалитета но они који су у обичној мери

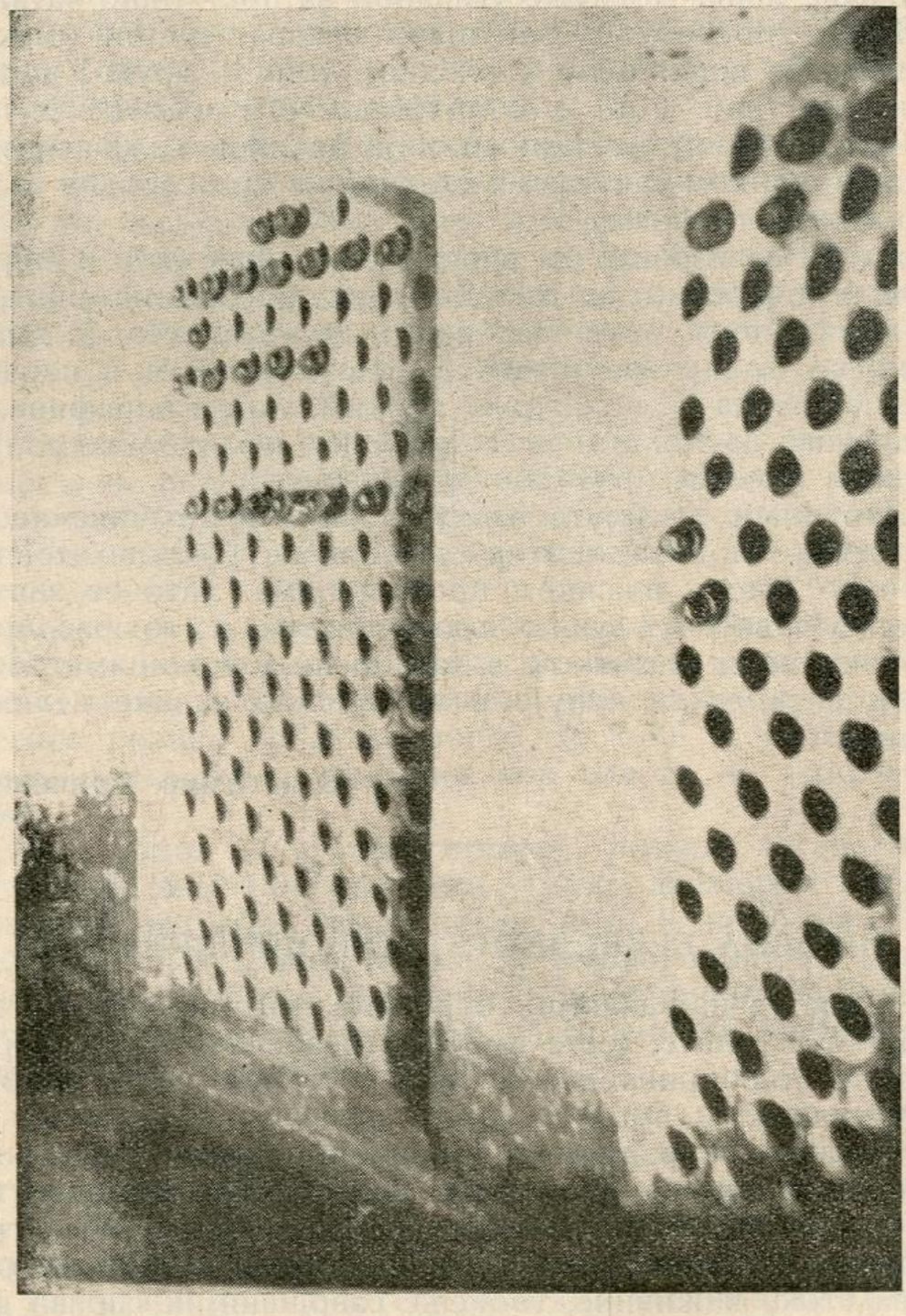

Регистратуре за чување флаша
(Сн. Д-р Цричевића)

шупљикави. Често се полирањем сакрива рђав квалитет запушача. Добар запушач несме да има каналиће, пукотине итд. јер би кроз њих могла да прође плесан као и други штетни микроорганизми чиме се квари квалитет вина и смањује његова цена.

Што се тиче облика запушача то су најбољи они ваљкастог облика, пречника нешто већег но што је грлић фла-

ше. Они затварају грлић целом својом дужином и тиме пружају гаранцију у погледу сигурног запушавања. Поред ових се у употреби налазе и купастог облика. Ови обично служе код ручног затварања флаша. Како им је површина за запушавање мања то служе углавном за претходно затварање.

Пред употребу се запушачи наквасе да би омекшали. Квашење се врши било у хладној, топлој, врућој води или пари. Оно траје 1 до 2 сата. После тога времена се преливају хладном водом. Најпогоднији начин је са паром пошто се том приликом запушач и стерилише тј. ослобађа се штетних микроорганизама.

Да би се избегло да вино добије рђав укус и мирис на запушач потребно је, нарочито за квалитетна вина, употребљавати увек запушаче најбољег квалитета. У циљу да се спречи додир запушача са вином врши се и парафиновање запушача тј. покривање танким слојем парафина. Тиме се спречава да танин и друге материје не пређу из запушача у вино и тиме не проузрокују мућење вина.

Запушачи од плуте имају и своје штеточине као што су гусенице ноћних лептира и мољаца. Њихово дејство је нарочито јако у влажним просторијама. Зато се запушачи најбоље чувају у сувим просторијама и то распоређени по величини и квалитету а затворени у полицама. Не препоручује се да се купују и чувају као залихе велике количине.

Д-р **Властимир Црнчевић**

ИМОВНА БЕЗБЕДНОСТ ПОЉОПРИВРЕДНИКА

Један од најважнијих проблема пољопривреде и њеног напретка у опште, јесте проблем безбедности и сигурности имовине пољопривредника, која се у селу и на отвореном пољу налази.

Никакав напреднији и савршенији начин рада у пољопривреди не може се извести ако имовна безбедност није сигурна. Гајење и неговање одабраних сората воћа, грожђа и других пољских култура, затим гајење најбољих раса и сојева стоке и живине, увођење савршенијих справа и оруђа за обраду земље и прераду пољопривредних производа, може се са успехом изводити само онда, када је пољопривредник обезбеђен и сигуран, да ће плодове свога тешког рада и труда само он брати и уживати.

Пољопривреда је код нас једна од најважнијих грана народне привреде а највише је занемарена: На њу и њено унапређење и на стручно просвећивање и економско јачање пољопривредника најмања се пажња обраћа и најмање се даје.

Пољопривреда је слабо рентабилна. Уложени капитал у пољопривреду, и под најповољнијим приликама, даје само толико, колико да човек најскромније живи. У те најповољније прилике за живот и рад пољопривредника, на прво место долази њихова имовна безбедност.

Док је лична безбедност код нас и у селима и у градовима доста добра, дотле је имовна безбедност у селу и пољу, најблажије речено, слаба.

Нису ретки примери, да се некоме посеку и упропасте стабла воћака када су у најлепшем добу старости и снази за давање плодова. Тако исто било је пуно случајева да се калемови лозе покраду — поваде из прпоришта или већ посађеног винограда и однесу. Затим да се оберу плодови воћа, грожђа, баштенских и пољских усева. Крађе стоке и живине, која се налази на појатама, трлима и у селу, такође нису ретке.

Уморан и савладан тешким пољским пословима, пољопривредник није способан да ноћу стражари и чува своју имовину, а нарочито ону која је од куће удаљена. Њему је потребан одмор, да се освежи и окрепи, за нове напоре народног дана.

Наш народ — пољопривредник не кука на порезу толико, што је она велика и тешка, колико кука на то што ту порезу плаћа а његова имовина није заштићена, што без извесног ризика не може нигде од куће и имовине да се удаљи и што му се послови код власти не свршавају на време.

Наш закон о чувању пољског имања несавремен је. Њега треба што пре изменити у духу данашњег времена и данашњих потреба. Ако се жели, а то је несумњиво, да се заведе ред у унутрашњем животу земљорадничких маса, онда је, поред побољшања општих политичких прилика, неопходна и неодложна потреба, **да се имовна безбедност пољопривредника потпуно осигура.**

Општински и сеоски чувари пољског имања и први извршиоци законских прописа о чувању пољских добара регрутују се често из редова оних, међу којима има и таквих, који за овај положај немају ни најобичније школске, па ни моралне квалификације. Поред овога било је случајева, да баш ти чувари наносе штету пољским усевима, плодовима и другим добрима.

Последњим изменама Закона о општинама и новим Законом о сресним судовима, одузето је право народу и његовим првим претставницима — општинским управама да суде о ситним крађама и потрицама. То није требало да буде. Народ жели да његова прва власт буде у његовој средини. Општинске управе и њихови претставници са народом најбоље познају своје грађане. Они знају који су неисправни и склони да наносе штете и врше крађе, па је право да

му они буду и прве судије. Не може пољопривредник за најмање ситнице да иде у Срески суд, који је од њега удаље по 25 и 30 километара. За један мали и ситан спор он изгуби по неколико дана. Наше судство тражи да се испуне многе формалности за расправу једнога ситнога спора. Много пута те формалности много скупо стају. Изласци судских чиновника ради истраге, судске таксе и адвокатски трошкови стају често пута више од вредности спора. Због овога нису ретки случајеви, да оштећени одустаје од вођења спора, а то даје повода за нове крађе и потрчице.

Према свему што је овде укратко и у бледој слици изложено, намеће се као хитна и неодложна потреба, да се имовна безбедност пољопривредника потпуно обезбеди и осигура. Да би се ово постигло мора се мењати законодавство о општинама, о чувању пољских добара, а у колико је потребно и закон о сресним судовима.

Тако исто се намеће као прека и неодложна потреба, да о имовној безбедности пољопривредника и њихових добара води бригу и старање један државни апарат — **државна пољска полиција,** која ће поред имовне безбедности и сигурности и личну безбедност на селу појачати.

Бор. Љ. Нешић

ПИТАЊЕ И ОДГОВОРИ :

Питање : По расписаној наградној утакмици Задужбине Николе Спасића засадио сам Валандовски дренак. Увео би шпалирски начин гајења. Молио би за обавештење како треба подесити шпалире.

Петар Поп-Петровић
Старково, срез Ђевђелијски

Одговор : За шпалире су потребни стубови и жица. Стубови могу бити дрвени, бетонски и гвоздени. Стубови треба да су дугачки 1.80—2 метра, са обзиром да треба да буду укопани бар ½ метра у земљи. Дрвени стубови на крајевима редова тзв. чеони стубови треба да су дебели 10—12 см а унутрашњи стубови око 7 см. Чеони стубови пошто носи највећи терет морају да буду постављени тако да се не повију ка унутрашњости реда да жица не попусти. То се постиже тако да се стуб побије косо уполе, а жице које пролазе кроз стуб упреду у једно уже и привежу за један већи камен, који се укопа дубоко у земљу. Може се стуб укопати право али се у том случају унутрашње стране подупру помоћу подупирача.

Унутрашњи стубови долазе на сваких 5—6 метара. У колико су слабији могу доћи и нешто чешће. Стубове пре по-

бијања треба нагорети за 60—70 см на крају који ће бити у земљи.

Као што је напоменуто стубови служе за причвршћивање жице, за коју се привезују ластари. Висина прве жице од земље затим број жица на стубовима као и њихова раздаљина зависи углавном од висине основног стабла чокота и до тога да ли се жели избећи везивање ластаре за жицу. У јужним и топлијим крајевима, као што је и околина Ђевђелије, основни облик чокота (пошто се не врши огртање) може да буде нешто виши, те и први ред жица може бити више изнад земље 30—40—50 см; други ред долази 30—40 см над првим а трећи на 60 см над другим.

Као најбоља сматра се цинкована жица № 16. За први ред жица треба свакако узети ту нумеру. За други и трећи ред може се узети и тања жица № 13 или № 14. Жица № 16 дебела је 2 мм а у једном килограму има 23 метра. Утврђивање жице за стубове може да буде на више начина. За дрвене стубове се обично прикуца нарочитим екскерима или се стубови проврте па се жица провуче кроз њих. Дужина редова са жицом не би требало да пређе 75 метара а растојање међу редовима треба да је бар 1.5 метар.

Место описаних шпалира, може се у околини Ђевђелије, Валандовски дренак гајити и на чардаклијама-османлуцима (хасми), јер и на тај начин се добију добри резултати.

Инж. **Вукашин Тоскић**

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Употреба кудеље у изради врећа у нашој земљи, постаће ускоро обавеза за све фабрике ове робе. Ово због тога што се појављују велике тешкоће код увоза јуте, те ће се то, бар делимично, покрити кудељом. Самим тим, произвођачи ове важне индустр. биљке већ сада треба да мисле на евент. повећану тражњу и да се припреме да засеју веће површине од досадашњих.

У Абисинији се врше пробе са гајењем једне нове биљке, која би могла да замени јуту у свима израдама за које се ова употребљава. Хоће ли гајење ове биљке успети, још је у питању.

Једна интересантна статистика изашла је недавно у листу Политика, из које се, поред осталог види, да град Београд годишње потроши око 13.000 вагона намирница, између којих разуме се највише хлеба и то 40 милиона килограма. Одмах иза хлеба долази месо са 23 милиона кграма, а на трећем месту су алкохолна пића (вино, пиво и ракија) којих се потроши 17½ милиона литара. Млеко долази тек на четврто место, са око 15 милиона литара.

Што више читати треба да буде главна мисао сваког уредног и знања жељног земљорадника, јер преко зиме бар има времена и за то. Разуме се да на првом месту треба читати књиге пољопривр. садржине, затим оне о хигијени, па онда и остале корисне књиге.

Пољопривр. књижнице и читаонице чије је оснивање релативно лако, могу лепо попунити празнину која се осећа у књигама за читање, нарочито преко зиме, те их треба оснивати свуда где има могућности и добре воље за то. Упутства и правила даје Српско пољопривр. друштво на захтев бесплатно.

Практично млекарство зове се нов часопис, који је недавно почео да излази и чији је други број већ изашао из штампе. Задатак му је да унапређује млекарство и трговину млеком и његовим производима, да организује продају у земљи и ван ње, да саветима и поукама упућује произвођаче у рационалну прераду и чување мл. производа, да држи предавања, анкете и конгресе о млекарству, да обавештава о ценама производа у земљи и на страни, да предлаже мере за унапређење ове важне гране наше народне привреде, да прикупља статистичке податке итд.

Лист излази једном месечно, а годишња претплата износи свега 50.— динара и шаље се преко чек. рачуна Бр. 56465. Уредник је наш познати млекарски стручњак г. Стеван Шкорић, а уредништво се налази у улици Краљице Наталије 13 Београд. Препоручујемо нашим читаоцима овај једини млекарски лист, без кога не би требало да буде ни једна кућа која гаји стоку и производи млеко.

Сваку стопу слободне земље у овим тешким и судбоносним временима треба поорати, обрадити и засејати било којим усевом. Данас се сви производи продају, а у будуће изгледа да ће им проћа још бити и повећана, па је чиста штета ако се остави ма и најмања површин необрађена, по готову ако је земљиште погодно за обраду. И само Министарство пољопривреде упутило је апел, преко Банских управа, да се овако поступи, али ће нашим читаоцима бити јасно да и без тога треба да изврше своју дужност и да што више земљишта обраде и засеју.

Централно удружење произвођача и товљача стоке оснива своје акционарско друштво, које ће имати за циљ да кредитом и посредовањем потпомаже развитак ове гране наше народне привреде, а и учини што треба за подизање једне модерне кланице, за коју се већ осећа потреба у крајевима јужно од Саве и Дунава

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ЗИДАЊЕ ДОМА

Пољопривредне подружине у Чачку

Остварена је још једна замисао, привредена је у дело још једна идеја. После подизања дома Српског пољопривредног друштва у Београду, изграђује се велепни дом његове најстарије чланице, Чачанске Пољопривредне подружине.

Исто тако, како је нови дом Друштва, творевина и плод рада бројних генерација, тако је и нови дом Чачанске подружине плод рада многобројних пријатеља пољопривреде и њеног напретка и радника на стручном и општем просвећивању пољопривредника и њиховом економском јачању.

Иако простор листа не дозвољава обимна излагања по овом питању, ипак се морају истаћи најважније чињенице, јер је подизање дома од већег значаја.

Пољопривредна подружина у Чачку основана је први пут 1872 године. По оснивању радила је кратко време па се угасила. За овим је у два маха обнављана и гасила се до 1905 године, када је обновљена и од тада до данас непрекидно радила, изузев времена непријељске окупације у доба Светског рата.

Немам података о првим њеним оснивачима, али сам савременик људи који су радили на њеном обнављању 1905 год. и постављању на здраву основу.

Покојници: Драгиша Васић бивши адвокат и народни посланик из Чачка, Мита Ћосић бивши економ, народни посланик и потпретседник Народне скупштине из Паковрћа, Драгутин Радисављевић бивши државни економ среза трнавског и прота Димитрије Михаиловић звани „поп Дишко“ бивши претседник Духовног суда, а од живих г. Младен Протић, окружни економ у пензији из Гуче и г. Радивоје Пантовић апотекар из Чачка, јесу главни радници и сарадници на обнављању Чачанске пољопривредне подружине. Слава покојницима а живима нека Бог подари здравље и крепост да дуже поживе. Само радом на обнављању Пољопривредне подружине у Чачку и њеном постављању на здраву основу, они су се своме народу достојно одужили и своја имена овековечили. Морамо овде истаћи међу заслужнима најзаслужније а то су г. Младен Протић и покојни Драгутин Радисављевић. Њихов рад и старање да Подружина, од самоуправног округа чачанског добије потребно земљиште и да још пре светскога рата дође до свога првог дома, заслужује свако признање. Њихови наследници и радници после Светскога рата имају такође пуно. Заслуга за остварено дело, али су они дошли на доста утрвен пут.

Дом Чачанске Пољопривредне подружине по лепоти је најлепши међу најлепшима грађевинама у Чачку. и по величини он долази међу највеће зграде.

Зграда има приземље и спрат. Површина под зградом износи 482 м. У приземљу има: 1) велику и лепу салу са бином за предавања, позоришне претставе и скупштине, са галеријом у задњем крају и оделењем за кино апаратуру. Сала је величине 25.50 м. дужине, 10 м. ширине и 6.80 м. висине. Висина сале равна је висини спрата и приземље; 2) три оделења за подружинске канцеларије и архиву; 3) чекаоницу; 4) гардеробу; 5) степениште за галерију у сали; 6) један мали стан са два оделења и подрум 4.50 са 2.80 м. На спрату има: 1) степениште; 2) један велики стан са 2 собе, кујном, трпезаријом, купатилом, оставом, успремом-плакаром, терасом и клозетом.

Главни улаз у дом и салу је на углу Карађорђеве и Краља Петра улице са југо-југозападне стране, а за стан на спрату и у двориште из улице Краља Петра.

Иако само са завршеним грубим радовима, фасада зграде и њен изглед у опште, чине најлепши утисак.

Министар пољопривреде г. Др. Бранко Чубриловић 19-XI 1939 г. изволео је посетити грађевину подружинског дома, изјавио честитање претставницима Подружине на успеху, пожелео да дом буде дом културе за просвећивање земљорадничког народа и обећао своју помоћ за дограђивање његово. Хвала му.

Уновчавање плацева од свога земљишта Подружина је дошла до основних средстава за подизање дома. Зидање зграде до сада са кровом стаје око 240.000.— динара. Подружина ће имати својих још 70—80.000.— динара од продаје још непродатих плацева, а још најмање 150—170.— динара мора тражити помоћ или задужење.

Садањи претставници Подружине, као и они који су пре њих одмах после Светског рата, радили на развијању Подружине и постизавању њених циљева, заслужују свако признање, како свога подружинског и друштвеног чланства, тако и највиших државних претставника пољопривредне струке. Посебно и највеће признање и захвалност за подизање дома припада садањим претставницима подружинским на великом и смелом подухвату, за ову културну тековину.

Бор. Љ. Нешић

ИЗЛОЖБА ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У ВИШЕГРАДУ

Подружина је приредила пољопривредну изложбу за срез вишеградски у Вишеграду, која је трајала 3 дана и то: 8, 9 и 10 новембра о. г. На изложби је узело учешћа око 200 излагача-чланова ове подружине и већина пољопривредника из овога среза, који нису чланови подружине. Било је изложено преко 1.000 примерака разних пољопривредних производа. У главном је доминирало свеже воће, ораси и

суво воће, осим тога житарице и поврће и пчеларски производи. Од 1934 год. када је била приређена последња пољопривредна изложба види се да је ова подружина учинила велики утицај и успех на подизање пољопривреде у овом срезу, одржавајући предавања и продајући разне справе и алат потребан пољопривреднику као и разно семе.

Изложба је прошла са врло добрим успехом. Посета исте као и интересовање пољопривредника за рад подружине и за изложене предмете било је одлично. Најбољи произвођачи награђени су разним справама и алатом, књигама и семењем.

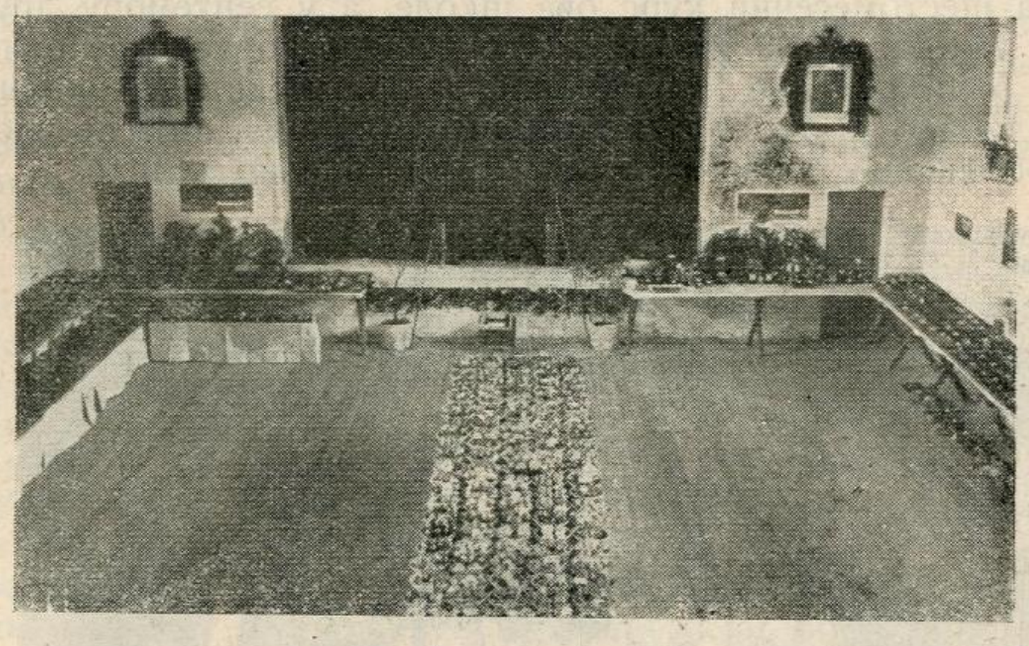

Сл. 12. Са изложбе Пољопривредне подружине у Вишеграду

Подружини су за приређивање изложбе доделили помоћ: Српско пољопривредно Друштво у роби и справама у вредности 1.500 динара, Краљевска Банска Управа у Сарајеву 4.000 дин.; Општина у Вишеграду и пријатељи ове подружине. Сама подружина дала је из својих средстава што у новцу што у роби 1.500 динара.

Од помоћи у новцу купљене су разне справе за додељивање награда.

Воћна прскалица у вредности око 1.000 дин. додељена је најбољим произвођачима из села Халухе и то: Васићу Гојку, Обрену Симићу и Влади Шушњаку; Мурату Ибишевићу из Дубовика и Бориши Мирковићу из Кочарима додељена је по једна ливадска дрљача, Салки Хусовићу из Дубовика, који се показао као највреднији и најбољи излагач са својим производима, дељен је један плуг; Соколској чети у Соколовићима, Мују Демиру из Црног врха, Леки Савићу из Вељег Луга, Фехрату Курспахићу из Коритника, дељен је по 1 плуг; Радоју Пецикози из Косова поља, додељено је једно буре за запрашивање семења. Поред ових предмета подељено је око 25 ручних крушача за кукуруз, 5 ком. но-

вих кошница и другог алата за воћарство и пчеларство и разно семење. Свега је подељено награда у вредности око 7.000 дин. Поред тога има знатан број излагача који су награђени са дипломама.

Владимир Чубрило

ПОКРЕТНА ШКОЛА ЗА ДОМАЋИЦЕ У БРАНКОВИНИ

У Бранковини код Ваљева, годину дана радила је покретна школа за домаћице. У марту о. г. завршило је 30 девојака шестомесечни курс ове школе, а у септембру друга група такође од 30 ученица. Ово наше историско село, где су се родили браћа Ненадовићи, са још неколико околних села, добило је око 60 школованих домаћица, чија ће улога на побољшању живота на селу бити свакако велика.

Сл. 13. Једна група ученица школе за домаћице у Бранковини
(Сн. Ст. Јешић)

Ова школа после одржана два шестомесечна курса у Бранковини, премештена је у село Петницу, које се налази на другој страни Ваљева.

На испитима ове школе у Бранковини, ученице су показале одличан успех. За испит је организована изложба ручних радова, прерађеног и конзервисаног воћа, и др. што су ученице саме створиле.

Предавачи у овој школи су две вредне учитељице за домаћинство. Надзор над извођењем наставе као и целокупном раду ових школа у Дринској бановини води г-ђа Вида Чубриловић-Копривица, бански саветник, која ради са пуно загрејаности и љубави на овом пољу рада.

Покретне школе за домаћице, како кже г-ђа Вида Чубриловић-Копривица, имају циљ васпитања и стручног обра-

зовања женске омладине по нашим селима. У школи се учи, поред осталог, и писменост. Ученице које су завршиле основну школу, имају многе ствари да обнове, а које не знају писати, оне то у овим школама науче. Поред тога уче рачун, земљопис, лепо понашање и хигијену. У стручну наставу долазе у обзир нарочито ствари са којима ће домаћице у животу имати највише посла. То је млекарство, живинарство, свињарство, повртарство, воћарство, прерада воћа, газдовање, кување, познавање робе, гајење и нега деце, итд.

Преко школа се подиже здравствено стање и исхрана. Уносе се нове биљке. Нарочито се води борба против моде и луксуза, а пропагира народна ношња и вез. Ученице за време школе раде практично на спремању зимнице. Свака за своју кућу има понешто да спреми. На овај начин њени старији се упознавају са спремљеним производима, па ће доцније да јој дозволе и даду могућности да настави рад на спремању зимнице.

У школу се примају ученице од 15 до 30 година, а и старије. Дешава се да у школу долазе удате жене са кћеркама. Преко 60%, а у неким селима чак 100% су неписмене. Али у школи, за време од 6 месеци, свака научи читати и писати. Примећено је да ученице примењују са приличним успехом стечена знања у школи, код својих домова. Домаћини набављају разбоје за брзо ткање, машине за шивење, итд.

У Дринској бановини раде 54 покретне и 2 сталне школе за домаћице. Сталне су у Сарајеву и Чајетини. Требало би основати већи број таквих школа како би се створило замашнији број школованих домаћица, које би заједничким радом лакше успеле да њихов утицај преовлада и освоји конзервативну средину наших села. Треба једном стати на пут незнању које влада по селима. Зашто да се сеоски свет тако лоше храни, одева и живи, поред толико производа, само због тога што не знају да производе спреме, производњу одеће убрзају и усавршe и да живот лепше удесе.

Мислимо да је најкраћи пут да се културни и просветни ниво нашег села подигне помоћу образовања домаћица.

Стеван Јешић

ПОЉОПРИВРЕДНА КЊИЖЕВНОСТ

Каква је грађа најбоља за зграде и стаје на селу. У избору грађе при подизању кућа и стаја на селу код нас се много греши. Те једном почињене грешке после се морају исправљати уз несразмерно велике трошкове, а често се и не могу више исправљати. У 24 свесци „Пољопривредног гласника“ (од 15. XII) налазимо о овоме за нашег сељака еминентно важном питању стручан, опсежан чланак, на уводном месту, од инж. Богдана Јаракуле, бан. пољопр. инспектора. Нагласивши важну потребу да се пре

почетка грађења тачно зна природа, преимућства и лоше стране појединих врста грађе, писац опширно говори о сваком материјалу посепце, и новим искуствима о томе. Чланак је проткан многобројним сликама и скицама које служе што бољој јасноћи текста.

Како да очувамо наша говеда од слинавке и шапа? Сточне заразе слинавка и шап починиле су последњих година по целој Европи, па и код нас, огромне штете у сточарству. Досад предузимане мере за заштиту од те велике невоље показале су се као недовољне и неефикасне. Занимљив чланак, који указује на једно новопронађено ефикасно сретство, које имунизира говедо против ових зараза, налазимо у 24 свесци „Пољопривредног гласника". Аутор, наш истакнути одгајивач говеда Ник. П. Јурковић из Радвања (Словенија) износи ту своја властита врло повољна искуства и опажања о новоме сретству, једном заштитном цепиву којим се говедо цепи и тиме успешно одолева инфекцији. Ову вакцину производе досада у Европи свега три државе, — Данска, Немачка и Југославија.

---

† НИКОЛА СТ. ЦОЛОВИЋ

Коњички бригадни генерал у пензији

На дан 14 децембра 1939 год. испустио је племениту и херојску душу, јунак и војсковођа, у минулим ратовима за ослобођење и уједињење: Срба, Хрвата и Словенаца, коњички бригадни генерал у пензији, Никола Ст. Цоловић, а сахрањен је 15 ист. месеца на Новоме гробљу.

Никола Ст. Цоловић, рођен је 12 јуна 1874 год. у Зајечару. Одрастао је и добио домаће одлично васпитање, у признатој поштеној трговачкој породици. То своје примерно домаће васпитање, задржао је у себи у гимназији и војној академији, за све време школовања. Те особине, прожете националним духом и осећањима, пренео је он, као млад официр и на своје војнике. Сматрао их је, као своју млађу браћу, или синове. Дисциплину, врло чврсту, одржавао је љубављу, правичношћу и поштовањем. То су његови војници осетили, заволели га и сваки је био готов дати живот, за њега као за свога старешину.

Име овога великога војсковође и старога ратника, чувено је било и дубоко поштовано у целој нашој земљи и ван њених граница. То се знало за време његовог живота, а потврдило се при величанственом спроводу тела славнога покојника, до његове вечне куће. Неутешна породица кретала се скрушено за ковчегом. За њиме је приступала многобројна елита, генерала, ратних другова пок. Цоловића, на челу са изасланицима Њ. В. Краља, Господина Министра Војске и морнарице, помоћником Министра војске и морнарице. Тако исто и остали виши и нижи официри и војници,

ратници и претставници разних удружења увеличавали су овај тужни спровод. Са њима су били измешани најодабранији грађани престонице, лични пријатељи, познаници и поштоваоци, драгога нам покојника. Поворка је била заиста диван израз величине овога ратника, војсковође и човека.

Говори, који су при спроводу држали ратни другови и поштоваоци пок. Цоловића, оцртали су живом речју његова славна дела, при стварању наше државе и учешћу у свима напредним покретима, у народу. Многобројни венци, положени су на гроб покојника. Међу тим венцима, нарочито је запажен венац Министарства војске и морнарице и, венац Удружења Тимочана и Крајинаца, у коме је био 5 година претседник. За то време на врхунцу напретка Удружење је приредило прославу стогодишњице ослобођења Тимочке Крајине, 1933 године. На тој прослави, приређена је пољопривредна и сточарска изложба, која је оставила дубок утисак, на све Тимочане и Крајинце.

Ми ово све износимо за читаоце „Тежака“ и пољопривреднике, који су свога ђенерала познавали и као одличнога пољопривредника. Он је један од оснивача и „Друштва Југословенска домаћа радиност и ношња“ и 8 година био је његов претседник Надзорног одбора. Своје мудре савете, уносио је у ово друштво и истински му помагао. На томе положају и смрт га је уграбила.

Нека је слава великом војсковођи, пријатељу пољопривреде и народа, неумрлом генералу Николи Ст. Цоловићу.

Вића П. Матић

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва 41 седница (9 XI 1939).

Одлучено је:

да се штампа у 5000 примерака упутство бр. 4 „О грожђаном мољцу“ од Д-р Павла Вукасовића.

Да се прими к знању извештај Финансијског одбора а и извештај књиговође о стању на дан 31 октобра т. г. за које је констатовано да је потпуно задовољавајуће, као и да наплата друштвеног потраживања даје задовољавајуће резултате.

Да се набави:

1) 1 сејалица, врстачна од 13 реди и 1 вршалица за сточну запрегу; 2) 500 килограма врећа без шава од фабрике у Младеновцу; 3) 300 килограма трифолин прашка. Да се прими знању да је до сада купљено укупно 31.426 кгр. семена луцерке и 110 кгр. црвене детелине.

Да се прими у чланство Друштва ново основана књижница и читаоница у Пуковцу, среза добричког. Да се по

молби 8 чланова подружине у Тодорином Долу да им се плаћање дуга одложи, не може изаћи у сусрет јер Друштво кредитира само подружине а не и појединце. Да се по молби Пољопривредне подружине у Великој Врбници, која је у отплату дуга за плави камен послала 10.000 динара, одобри да остатак дуга у Дин. 5.950 плати најдаље до 15 децембра т. г.

Саопштења и предлози: Претседник г. Д-р Јосифовић саопштава да је са секретаром Друштва посетио 7 ов. мес. директора Привилеговане аграрне банке г. Животића, по питању давања кредита земљорадницима за набавку справа. Г. Животић је обећао да ће то питање у најкраћем времену бити решено, али ће вероватно камата бити повећана, јер банка са каматом од 5%, колико је до сада наплаћивала није могла да покрије своју режију, па је одлучено, да се банка поново умоли да се робне кредите поново одобрава и то по могућству првенствено са досадањом или бар са што мањом каматом.

Претседник даље саопштава да ће се помен почившем Краљу Александру I Ујединитељу и преминулим добротворима, утемељачима и почасним члановима, као и свима осталим члановима одржати 10 т. м. у 9,,30 часова у Вазнесенској цркви у Београду, пошто се парастоси недељом не могу одржавати.

Г. Д-р Драгиша Николић извештава да је био спречен својим послом да отпутује у Вишеград да присуствује отварању изложбе коју је тамошња подружина приредила.

Г. Алекса Петровић извештава да је присуствовао 8 ов. мес. конференцији у Заводу за унапређење спољне трговине по питању утврђивања количине и цене семена луцерке за извоз.

По предлогу г. др. Николића одлучено је да Друштво споразумно са Главним савезом срп. зем. задруга сазове седницу ужег координационог одбора друштава, која раде на селу.

По предлогу г. Николе Ж. Петровића одлучено да се г. Министру пољопривреде упути једна претставка и умоли да приликом склапања новог споразума са фабриком плавог камена настане да услови буду што повољнији. По предлогу г. д-р Драг. Николића одлучено је да се по могућству што пре одрже конференције у Српском пољопривредном друштву по разним питањима која интересују пољопривреду, а у првом реду о пољопривредним справама и о осигурању стоке.

Ценовник справа

које се могу добити код Српског пољопривр. друштва у Београду, важе од 1 јануара 1940 године.

Еберхартов плуг Јота бр. 5	Дин.	855.—
„ „ Сервус бр. 5	„	935.—
„ „ „ „ 5 са репом	„	970.—
„ „ „ „ 5 са патент капислама	„	990.—
„ „ „ „ 5 РБ окр. даска	„	970.—
„ „ „ „ 5 РБ са пат. капислама	„	990.—
„ „ „ Комет 4 Р „ обич.	„	1045.—
„ „ „ „ 4 Р „ пат.	„	1090.—
„ „ Утилус „ 4 Б „ обич.	„	1100.—
Осјечки плуг „Змај“ марке „Бик» пат. кап.	„	830.—
„ „ „Вила“ „ „ „ „	„	800.—
Кулски „ Полих и Варга „ „Идеал“ пат. кап.	„	800.—
„ „ „ „ „ „ „Алфа“ „ „	„	830.—
Бехеров „ знак „Чаша“ Л. 5. Н. с репом на дасци	„	880.—
„ „ „ „ 5. Р. Б. окр. даска	„	950.—
„ „ „ „ 4. Р. пат. каписле	„	1000.—
„ Обртач „ „ лакши (око 40 кгр.)	„	680.—
„ „ „ „ тежи „ 50 „	„	800.—
Крушачи за кукуруз, марке „Бик“ без педале	„	700.—
„ „ „ „ „ са педалом	„	770.—
„ „ „ „ „ без пед. са ветром	„	850.—
Дводелне лакше дрљаче Кулске (30 зуба, четвртасти)	„	460.—
Троделне теже „ „ 60 „ „	„	850.—
„ лакше „ „Бик“ 45 „ овалних	„	660.—
Дводелне теже „ „ 40 „ „	„	550.—
Ливадске дрљаче, ланчаре „ за детелишта	„	770.—
Житне бране, ланчаре, за затрпавање семена и дрљање	„	720.—
Сецкалице за репу, марке „Бик“ мале	„	430.—
„ „ „ „ „ велике	„	1400.—
„ „ кукурузовину и сламу, велике	„	1600.—
„ „ „ „ мање „Бик“	„	1200.—
Ручни прекурпачи »Бик« број 1 и 2	Дин.	450.— и 650.—

Цене су необавезне, а важе франко друштвени магацин, без икаквог попуста. Поруџбине вршити одмах, јер су плугови набављени у ограниченим количинама.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ ЧЕЛИК А. Д.

САРАЈЕВО

ГЕНЕРАЛНА ДИРЕКЦИЈА

Брзојавни наслов: ЧЕЛИК, Сарајево - Тел.: 38-01, 38-02, 38-03, 38-04
Чековни рачун код Поштанске штедионице бр. 2222
Текући рачун код Државне хипотекарне банке

ПРЕДУЗЕЋА:

Рудници гвоздене руде у Љубији и Вареш-Мајдану
Рудници угља у Зеници и Брези
Железаре у Вареш-Мајдану и Зеници

ПРОИЗВОДИ:

Мрки угаљ, ● Гвоздена руда, ● Сирово гвожђе и сви полуфабрикати нз гвожђа и челика, ● Бетонско шипкасто, фазоновано и обручно гвожђе ● Носачи, ● Ваљана жица, ● Груби, средњи и фини лимови, ● Железничке, трамвајске и рудничке шине, везице и плоче, ● Вучена жица и ексери ● Сименс-Мартинов и специјални челик, ● Електрочелик и легирани челик, ● Ливена трговачка, машинска и канализациона роба, ● Ливене цеви и сав прибор за водоводе, ● Пумпе, витлови, вагонети и сав остало рударски прибор.

ПРОДАЈА:

Бетонског, шипкастог, фасонованог и обручног гвожђа те ваљане жице преко КОМЕРЦИЈАЛНОГ БИРОА ЈУГОСЛОВ. ФАБРИКА ГВОЖЂА

у ЗАГРЕБУ, Мартићева ул. 14 I и БЕОГРАДУ, Краља Петра 18/I

Вучене жице и ексера за СРБИЈУ преко БИРОА за продају жице и ексера у Београду, Кр. Петра 18/I

Трговачког лива преко Картелног бнроа у Београду.

СВЕ ОСТАЛЕ РОБЕ ПРЕКО
ГЕНЕРАЛНЕ ДИРЕКЦИЈЕ ЈУГОСЛОВЕНСКОГ ЧЕЛИКА А. Д.
у САРАЈЕВУ, Палата Државне хипотекарне банке

ШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

...тска библиотека

ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 1 фебруар 1940 | Број 3

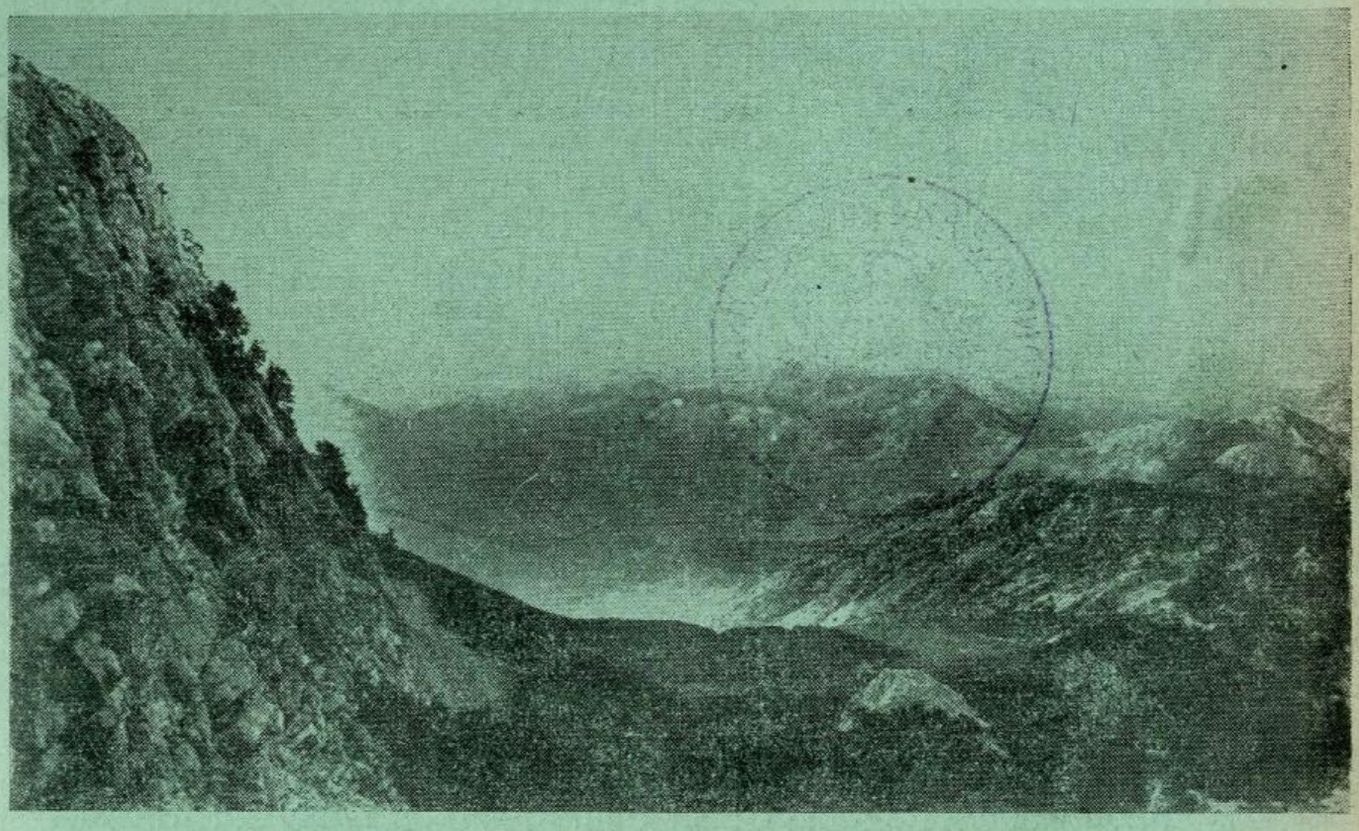

Из наше земље -- Ловћен

САДРЖАЈ: Инж. *Властимир Ђорђевић:* Уништавање маховине на ливадама и пашњацима; *Коста Ивковић:* Овас; Инж. *Обрен Пејић:* О исхрани крава мужара; Др. *Драгиша Николић:* Жир као храна за свиње; *Асен Станчевић:* О сађењу воћака; *Ђура Николић:* Одбрана воћњака од болести и штеточина; *Радуле М. Ђурђевић:* Обрада земљишта у воћњаку; *Асен Станчевић:* Неколико речи о крушци Хардијевој масловци; Инж. *Рад Борисављевић:* Подизање винограда стоним сортама; Разне вести савети и обавештења; *Маша Л. Тодоровић:* Зимски радови; Питање и одговори; Рад наших подружина: *Драг. Ј. Стремић:* Изложба пољопривредне подружине у Љубовији; Из пољопривредне књижевности; Некролог † *Радивоје Л. Пантовић*; Извод из записника Српског пољопривредног друштва.

РАСПИС Бр. 1. Скреће се пажња свима **Подружинама и члановима** друштвеним на следеће:

1. Све цене роби, које су објављене или се повремено објављују, **необавезне** су, Друштво не гарантује да ће их и у будуће моћи држати, те препоручује свима да поруџбине врше одмах, не чекајући пролеће и праву сезону;

2. Друштвени **ценовник** ће се штампати тек крајем месеца фебруара ове године, те нека се нико за њега не обраћа, већ се користити ценама које су изашле у Тежаку Бр. 24 од прошле године, као и ценама које, за поједине справе, већ излазе и у овој години у истом листу;

3. Цене пролетњем семењу, које Друштво обично држи на стоваришту и продаје својим организацијама и члановима, још нису утврђене, нити су сва семена набављена, па са њима за сада не можемо изаћи, те сачекати главни ценовник;

4. Свима су познате тешкоће са којима се данас боримо код куповине робе, нарочито оне која долази са стране или је њена израда скопчана са израдом од материјала кога данас немамо довољно у земљи, те се препоручује куповина само онога што је већ поручено или ће се сигурно продати, јер се никаква роба и ни под којим условима натраг неће примати;

Предња напомена нарочито важи за плугове, прскалице и ситан алат.

5. Поруџбине справа и машина преко Привилеговане аграрне банке вршити по постојећим упутствима и на време, како би се исте могле добити за рад у сезони посла са њима, јер се и кредити одобравају према учињеним пријавама, а и сама процедура око овог посла траје мало дуже.

РАСПИС Бр. 2 После доста тешкоћа, Друштво је успело да осигура куповину препарата за лечење метиљаве стоке, званог **протуметиљ** и од сада га продаје по следећим ценама: Капсула за овце Дин. 0,50, а капсула за говеда Динара 2.— по комаду. Паковање: за овце 100 комада у кутији, а за говеда 50 комада у кутији, те подешавати поруџбине на целе кутије. Протуметиљ израђује Државни завод, роба је свежа и ефикасна. Цене су само за готово.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 3 БЕОГРАД, 1 ФЕБРУАР 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

УНИШТАВАЊЕ МАХОВИНА НА ЛИВАДАМА И ПАШЊАЦИМА

Маховине се врло често јављају на ливадама и пашњацима. Каткад појава маховина на овим површинама може узети велике размере, тако да ливаде или пашњаци изгледају, као да су покривени зеленим ћебетом. Узрока, који изазивају појаву маховина по ливадама и пашњацима има више. У првом реду маховине се јављају због тога што се ливаде и пашњаци не обрађују, затим због претеране влажности земљишта и оскудице земљишта у кречу и најзад због тога што се по пашњацима и ливадама пушта стока да пасе, када је земљиште влажно — услед чега се површина гази; постаје непропустљива за воду — те се вода задржава на површини земљишта.

Маховине су врло штетне за ливаде и пашњаке и њихово налажење на њима сигуран су знак да се дотичне ливаде или пашњаци налазе у стању пропадања или да су пропале. На ливадама и пашњацима обраслим маховинама, корисне траве не могу расти, нити пак овакве ливаде и пашњаци могу давати велике и по каквоћи добре приносе. На оваквим ливадама и пашњацима могу расти само лоше траве, затим киселе и коровне биљке. Развиће корисних трава на ливадама и пашњацима обраслим маховинама није могуће из следећих разлога:

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

а) што маховине спречавају улазак ваздуху и топлоти у земљиште;

б) што оне не дозвољавају да се вода, која долази кишама, оцеђује у дубље слојеве земљишта и

в) што маховине спречавају бокорење корисним травама — тј. подмлађивање.

Из до сада реченог јасно је да су маховине штетне за ливаде и пашњаке. Стога их треба уништавати.

Уништавање маховина може се постићи на више начина. Овде ће се изнети само они најпростији — које може сваки пољопривредник сам да изведе. О начинима који су скопчани с извесним техничким радовима неће се говорити. Као најпростији и најподеснији начин за уништавање маховина сматрају се: зимско дрљање ливада и ђубрење ливада кречом.

Зимско дрљање ливада и пашњака у циљу сузбијања маховина врши се крајем зиме, и то онда, када је земља још у смрзнутом стању у доњим слојевима, а само се мало по површини откравила. У овом времену треба приступити дрљању ливада и пашњака, и то уздуж и попреко, неколико пута. Дрљањем ће се огулити маховине. Огуљене маховине треба скупити, осушити и спалити. За дрљање ливада и пашњака треба употребити ливадске-ланчасте дрљаче, али у недостатку ових могу се употребити и њивске гвоздене дрљаче.

Други начин — ђубрење ливада и пашњака кречом у циљу уништавања маховина — предузима се на јако влажним земљиштима — тј. тамо где само зимско дрљање не би много помогло. Разуме се, да поред ђубрења кречом не треба изоставити зимско дрљање.

Ђубрење ливада кречом ради уништавања маховина врши се ујесен. За ђубрење треба креч припремити у виду ситног праха. Припремање креча у виду праха постиже се тако, што се печени креч ставља под какав наслон (трем) — да упије влагу из ваздуха. Упијањем влаге креч се распада у прах. Овако припремљен креч треба најпре равномерно растурити а затим добро задрљати. За један хектар довољно је, ако се сваке 4—5 године употреби 800—1000 кгр. креча.

Инж. **Власт. Ђ. Ђорђевић**

Пољопривредници читајте, ширите и претплаћујте се на ваш лист „Тежак“

ОВАС

Овас се може сејати и **с јесени** и у **пролеће.**

Јесења сетва овса много је боља од пролећне, јер је зрно јесењег овса много и једрије и крупније а и теже од пролећњег, а и принос је већи за 20—40%. Озими се овас с јесени сеје у септембру месецу, а **пролећни** с **конца фебруара и почетком марта.**

Сл. 14. Сетва
(Сн. Ст. Јешић)

Овас спада међу најстарије сточне усеве, и заједно са јечмом, он је најраспрострањенији. Ни једна врста стрних усева не може да се мери са овсом у погледу његове културе, јер он успева на најмршавијој земљи, где други усеви не могу. Овас само не воли пескушу, кречушу и јако влажну земљу. Али одлично успева на крчевини, исушеним мочварима и другим новим земљама. Њега не треба узастопце сваке године сејати на једном месту, већ **сваке четврте.** Обично се сеје после стрних усева, као пшенице, јечма, ражи и др. Такође, овас, одлично успева и после окопавина, детелишта и угара.

Овас је најбоља храна за стоку, нарочито за **коње,** од којег они добијају снагу, хитрину и издрљивост, а млада се

стока добро и правилно развија, кад се храни овсом, а добија јаке и чврсте кости. Такође је добра сточна храна и његова слама и плева, а нарочито кад се спреме са сточном репом, резанцима и др. Од овса се прави и прекрупа, која је одлична храна за млечну стоку, јер она одлично утиче на млечност музара. Раније је овас имао најмању цену од свију житарица, међутим данас његова је цена већа и од јечма, од како се повећала његова потрошња по гарнизонима због исхране коња и мазги у војсци.

Овас се гушће сеје него други стрни усеви зато што се он не бокори тако јако као други усеви. Клија после сетве кроз 7—8 дана, а треба га посејати у дубини 2—5 см. у ситно припремљеној земљи. Сеје се омашке руком или у редове са сејалицом. Кад се сеје омашке, онда треба семена по једном хектару око 140—170 кгр., док сејалицом (врстачно) 100—120 кгр. семена највише. Наравно да је много боље сејати га сејалицом но руком, само ако је то у могућности, јер сејан сејалицом у редове даје већег прихода за једно 20—30% па и више, а и бољег је квалитета.

Семе треба да је чисто од корова и др. примеса, (а то се постиже тријерисањем), да је клијаво, здраво, ново и тешко (једро). Пре но што се посеје, за сетву га треба дезинфиковати због главнице са опробаним средствима.

Овас се обично жање у јулу и августу (на много високим местима). Пошто му зрно лако испада из класја, то га треба жети кад је већи део зрна узрео, а не чекати на потпуно дозревање осталог зрна. Зрно које прво узре, бива најбоље.

Пошто се овас пожање може се одмах повезати у снопове ако није влажан и трављив, па се онда снопови дену у крстине или стогове; или се, ако је влажан, остави да прележи у руковетима на њиви у редове, па ако је потребно, онда се једанпут преврне, па се тек после везује, — изјутра или с вечера, кад мало овлажи да не би испадало зрно из класја, — уснопове.

Са једног хектара добија се зрна око 1500—3000 кгр., а сламе око 2500—4000 кгр.

Коста Ивковић

О ИСХРАНИ КРАВА МУЗАРА

Хранљиви састојци који се налазе у млеку стварају се из хране. У органима за варење ти састојци претрпе разне промене, па затим прелазе у крв. Из крви ови састојци преко крвних судова долазе у виме где се прераде као у некој фабрици, па од њих постају хранљиви састојци млека. Пошто се састојци за стварање млека налазе у храни, краву музару треба добро хранити да би могла дати довољно

млека. Млечност краве зависи од расе и од исхране. Ако је крава млечне расе, па се не храни довољно онда ће она у почетку давати доста млека али ће слабити, пошто ће састојке за стварање млека морати да узима из свога тела. Ако се оваква крава и даље слабо храни и количина млека ће постепено опадати, док најзад сасвим не пресуши. С друге стране обилним храњењем не можемо краву слабе млечности претворити у добру млекуљу. Она ће се угојити али неће постати млекуља. Да би крава музара могла да даје довољно млека и да би била здрава треба: 1) Да се добро и правилно храни; 2) Да је распоред исхране и муже правилан; 3) Да се добро негује.

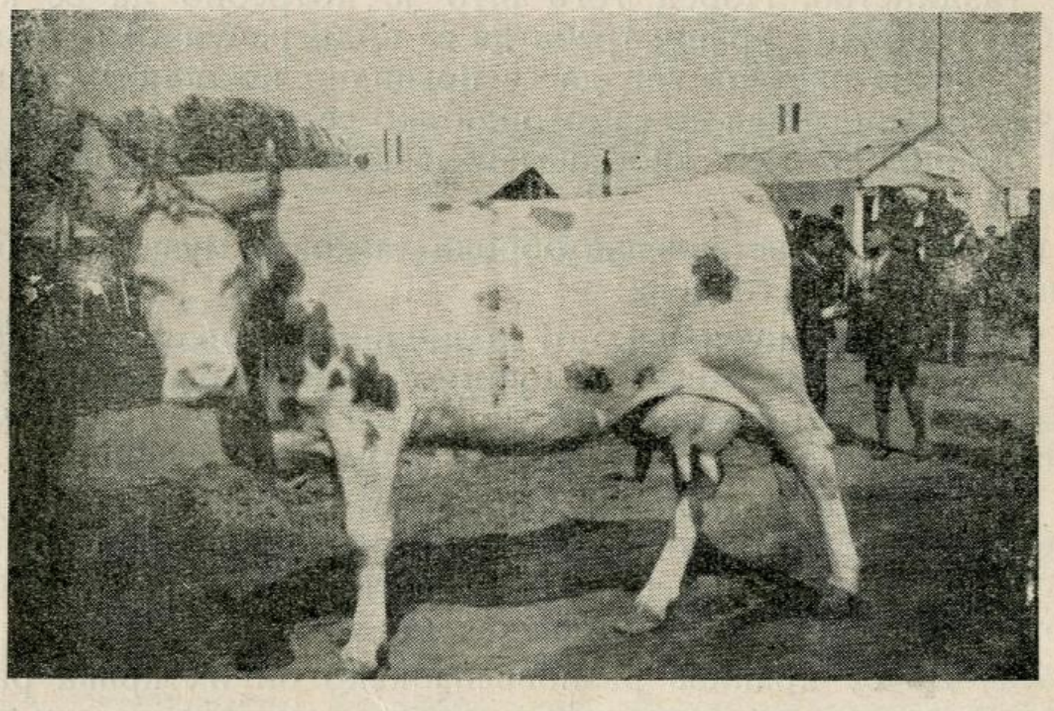

Сл. 15. Једна добра крава музара са прошлогод. изложбе у Н. Саду
(Сн. инж. Б. Ж. Стевић)

Исхрана крава музара је двојака:

1) Зимска, када се крава поглавито храни са додатком сочне.

2) Летња, где је главна храна млада сочна трава, а као додатак (ако нема довољно траве) служи нека јача храна и добро сено.

Храна која служи за зимску исхрану крава јесте у главном:

1) **Сува кабаста:** сено луцерке и детелине кошене у цвету или пре цвета, сено ливадско са бољих ливада и сено са вештачких ливада.

2) **Слабија сува храна:** сено луцерке кошене дуго после цветања, сено луцерке са кога је окрупљено лишће, лошије врсте ливадског сена, слама, кукурузовина (шаша) и плева.

3) **Сочна храна:** сточна и шећерно-сточна репа, мрква, кромпир, силажа од младог кукуруза и сунцокрета, силирани резанци шећерне репе и бундеве.

4) **Јака (концентрована) храна:** пшеничне мекиње, кукурузна, јечмена и овсена прекрупа, сточни грашак и боб и суви резанци шећерне репе.

За правилну зимску исхрану крава неопходно је имати поред добре суве хране и доста сочне хране, која необично повољно утиче на органе за варење и на саму млечност. Код нас изгледа да се на то не обраћа довољно пажње и ако би сточне репе или бар бундеве могле имати свако наше газдинство. Поред тога што је потребно да се крава добро и обилно храни, треба да се води рачуна и о томе да се храна не растура већ да се правилно искористи. Уштеда хранива спровешће се само онда ако се краве не хране онако одприлике, већ ако за њих састављају оброци (следовања).

Приликом састављања оброка за краву музару треба да имамо у обзир следеће:

1) Коју храну и у којој количини имамо у газдинству; 2) Коју би храну могли да купимо; 3) Коју би храну могли сами да производимо; 4) Да ли се храна коју купујемо може купити продајом друге хране коју имамо у сувишку.

Колику ћемо количину хране дати крави зависи од: 1) Живе мере; 2) Масноће млека која може бити: слаба (2—2,5% масти), средња (3—3,5% масти) и велика (3,5—4%). Потребно је још да се води рачуна:

1) Да су хранива разноврсна како би их крава радије јела, а да се она хран коју крава радије једе даје у већој мери; 2) Да се увек поред суве хране даје и сочна; 3) Хране да се даје толико колико крава може да поједе без растурања. Разноврсност хранива веома повољно утиче на јешност и здравље краве па о томе треба да се вод рачуна.

Ево како изгледају неколико оброка — следовања за краву музару, тешку 400 кгр. која даје 10 литара млека дневно, а млеко је средње масноће 3—3,5%.

1) Оброк (добар)

1)	Добро луцеркино сено	3 кгр.
2)	Пшеничне мекиње	1 „
3)	Кукурузна прекрупа	2 „
4)	Ливадско сено	3 „
5)	Кукурузовина	3 „
6)	Сточна репа	20 „
7)	Слама обична пшенична	2 „
	Свега	34 кгр

Оброк је разноврстан, и укусан. Крава ће за цело време муже бити доброг изгледа и даваће довољно млека. Бураг и црева нису оптерећени:

2 оброк (слабији)

1) Мекиње пшеничне	2 кгр
2) ливадско сено	4 „
3) кукурузовина	10 „
4) овсена слама	4 „
5) бундеве	10 „
Свега	30 кгр

Крава неће слабити али ће давати мање количине млека а бураг и црева су доста оптерећени.

3 оброк (слаб)

1) кукурузовина	12 кгр
2) сено ливадско	8 „
3) Пшенична слама	12 „
Свега	32 кгр.

Млека ће бити мало, крава ће слабити и имаће слабу јешност, а бураг и црева биће доста оптерећени.

При састављању оброка треба да се пази и на то, како се која храна вари. Хранива која се добро варе могу се давати више, а она која се теже варе дају се много мање.

Лако се варе: све јаке хране, затим репа, кромпир и силажа као и резанци шећерне репе. Теже се варе све врсте сена. Тешко се варе лошија сена, слама и кукурузовина.

Нарочито треба да се пази да се не даје сувише суве кабасте као ни сувише сочне хране. Ако дајемо јаку храну и већу количину сочне хране онда треба да се дода 2—3 кгр грубе хране на 100 килограма живе мере.

Краве се хране три пута дневно. Време храњења и распоред веома су важни па се о томе мора водити рачуна. Ако се не хране на време онда се доста узнемирују, а ако се често хране онда немају добру јешност и растурају храну. Храна се даје овим редом: Прво јака (концентрована) и сочна па тек онда сува.

Облик у коме се поједина хранива јесу следећи: мекиње нешто мало овлажене; кукуруз и друга зрнаста храна прекрупљени; слама и кукурузовина као сечка; репа исечена.

Хранива се дају редом једна за другим.

Горе наведени оброци служе као пример колико ће се дати крави од које хране, а пољопривредник ће се управ-

љати према њима отступајући тамо где то прилике у газдинству налажу, водећи рачуна о здрављу и млечности грла.

Хранива која су прашљива или имају какав мирис треба да се дају само после муже, да неби прашина са њих падала у млеко и покварила га или да неби какав непријаган мирис прешао у млеко.

Поред храњења важно је и појење. Зими се краве поје 3 пута дневно. Када једу суву храну краве треба чешће појити јер оне онда брже жедне но кад једу сочну или зелену храну. Вода не треба да је сувише хладна јер то може веома неповољно да утиче на здравље па и на млечност. Краве и стаје треба да се редовно чисте, а кад год је лепо време краве треба пустити да се прошетају по чистом ваздуху.

Инж. **Обрен Пејић**

ЖИР КАО ХРАНА ЗА СВИЊЕ*

Познато је да свиње жир радо једу. Раније док је у Србији било више шума у којима је готово сваке године било некад више а некад мање жира, он је играо значајну улогу у исхрани свиња нарочито назимади и оних које су требале да се употребе за товљење. Свиње су се у јесен пуштале у шуму где су остајале до у дубоку јесен. Ту су оне, нарочито у годинама кад је род жира био обилан, налазиле довољно хране и могле су се прилично угојити. Било је потребно да се још 1—2 месеца хране кукурузом па да буду зреле за клање. На овај начин исхрана свиња била је много појевтињена. Данас су шуме далеко ређе па је у вези с тим и род жира мањи и његова улога у исхрани свиња увелико смањена.

Жир (букови и храстов) у свежем стању садржи око 50% воде, око 2,2% беланчевина. У погледу хранљивости 2—3 кгр жира према квалитету вреде колико 1 кгр кукуруза или јечма. Жир садржи прилично велике количине танина и зато је сланина од свиња које се хране жиром врло чврста и жућкасте боје. Ако се свиње пред крај товљења хране 1—2 месеца кукурузном прекрупом онда ће њихова сланина потати мекша и бела.

Одраслим свињама може се давати дневно жира да једу по вољи тј. колико хоће. Супрасним крмачама није препоручљиво давати жир јер може да дође до побачаја и поремећаја у органима за варење. Њима се могу давати само мање количине прокуваног жира, јер кувањем вода из жира извуче горке састојке. Исто важи и за прасад. Осталим при-

* У место одговора Роману Хорвату из Загреба.

плодним свињама може се према њиховој тежини давати дневно 1—2 кг жира. Жир који се даје свињама не сме бити ужегнут нити буђав.

Жир се може у јесен скупљати и сушити ради чувања за зиму. Сушење се може обавити у сушницама за шљиве или на јаком сунцу. Да би се могао успешно чувати осушен жир не сме да садржи више од 20% воде тј. сушењем жир треба да изгуби око 1/3 од своје тежине у свежем стању. Према томе осушен жир је за толико хранљивији од свежег жира. Осушени жир треба чувати на сувом месту. Треба га чешће проветравати и по могућности пребацивати да се не ужегне или убуђа.

Жир је нарочито подесан за исхрану оних свиња које спадају у групу масних свиња тј. које дају доста масти као што су: мангалица (шумадинка), туропољска свиња и багун. За исхрану меснатих свиња где спадају: јоркшир, немачка оплемењена жир није подесна храна.

Др. Драгиша Николић

О САЂЕЊУ ВОЋАКА

Од великог је значаја како и на који ће се начин посадити воћне саднице, јер од тога зависи будуће напредовање и рађање воћака. Зато сађењу треба посветити што већу пажњу како касније не би дошло до негативних резултата, који се после тешко отклањају, те ће посађене воћке годинама пратити узастопна неродност. Да до тога не би дошло, треба при подизању воћњака водити рачуна да се изаберу и што боље припреме за сађење саме саднице, а и да се сађење изврши што правилније. У овом ће чланку бити речи и о једном и о другом послу, како би читаоцима „Тежака“ пружили што јаснији приказ о том сађењу.

1. Избор и припрема садница за сађење

Садници треба да буду здраве и добро развијене, са лепом и здравом круницом која треба имати 6 подједнаких правилно распоређених грана. Стабло мора бити право и глатко, а коренов систем јак и развијен без сржне жиле. Саднице не смеју бити старије од четири године.

Пре садње жиле на садници треба орезати. Ако на њој има пуно жила, које се међусобно укрштају, онда их ваља проредити; но при прорећивању пазити да се ипак на садници задржи што већи број здравих жила правилно распоређених. Здраве и дугачке жиле орезати — скратити највише за 1/3, док кратким само врхове уклонити. Повређене и

болесне жиле сасвим отстранити, или их, пак, скратити до здравог места. При орезивању жила пазити да пресеци буду **прави,** а не коси како се до сада препоручивало. Јер прав пресек је увек мањи, те ће рана брже зарасти и уједно из пресека избити што већи број жила — сисалица. Круна се, пак, припрема на тај начин, што се све гране скрате за једну половину, т.ј. на 6 до 10 пупољака, пазећи при томе да све побочне гране буду у истој висини. Ако се жели котласта круна, онда водиљу уклонити до дна, док ако се хоће пирамидална круна, водиљу у том случају орезати за два-три пупољка дуже од осталих грана. Пресеци на гранама морају бити коси, а косина окренута супротној страни

Сл. 16. Правилно подигнут и однегован воћњак

(Сн. А. С Станчевић)

пупољка. При том пазити, да пресеци буду у истој висини с пупољком. Пупољци, изнад којих се орезују бочне гране, морају гледати у поље.

Ако се сађење врши упролеће, онда се садницама орезују одмах и жиле и круна, док ако се сади ујесен садницама орезати само жиле, а круну оставити за пролеће. Јер кад би се круна орезала још усејен може се десити да преко зиме последњи пупољци измрзну.

Кад је садница орезана, онда јој жиле све до кореновог врата потопити у кашасту смесу, која се справља од два дела свеже говеђе балеге и једног дела иловаче разблажене с водом. Ово потапање има за циљ да се садница што пре прими, зато што та кашаста смеса не дозвољава директан притицај ваздуха на жиле.

2. Сађење воћних садница

Да би се сађење правилно извршило потребна су два лица, од којих ће једно држати садницу усправно уз сам колац, а друго ће сађење извршити. Лице, које ће сађење вршити, мотиком нанесе у рупу што плоднију земљу (оранicу) до потребне висине, па око колца ту земљу уздигне у виду кртичњака. Затим први радник постави садницу до самог колца на уздигнуту земљу, па жиле лепо распореди на све стране. При томе увек се пази са које ће стране колца садница доћи. На заклоњеним и јако сунчаним положајима садницу треба ставити са северне стране колца, како би је он штитио од јаке припеке сунца и нагле промене у

Сл. 17. Плитко посађена воћка због чега је ветар ишчупао из земље
(Сн. А. С. Станчевић)

температури, нарочито с пролећа. Напротив, ако је положај отворен и изложен јаким северним ветровима, онда садницу поставити увек с јужне стране колца, како би колац штитио воћку од тих ветрова. Кад се садница постави уз колац на припремљену земљу у рупи, онда треба обратити пажњу, да се садница не посади нити плитко нити пак дубоко. Јер ако се плитко посади може се десити да се жиле потпуно открију и изложи пропасти. Сем тога, плитко посађене саднице ветрови лако искриве, или их, пак, ишчупају из земље (в. сл.). Предубоко, пак, посађена садница једва животари, јер њеним жилама недостаје ваздуха и топлоте, те не може да дише, а на влажним земљиштима, која тешко пропуштају гасове, жиле се убрзо угуше. Да не би до тога дошло садницу треба посадити на оној дубини на којој је била у растилу расадника, т.ј. до кореновог врата. Када

се одреди на којој ће се дубини садити, онда други радник лопатом или мотиком нагрне на жиле плодну растреситу земљу, па исту добро угази, како би се она што боље припила уз жиле и тиме истисла сав ваздух око њих. Затим преко те земље стави се слој компоста (мешанца) или слој згорелог стајског ђубрета, па преко њега опет земља, док се рупа не испуни. Ако је садња извршена ујесен, онда се садница не залива, већ око ње уздигне земља у виду хумке и тако остави. Ако је, пак, садња вршена с пролећа, онда се око посађене саднице направи чинија (здела) па садница залије са 5—6 литара воде. Потом, кад земља упије воду, преко чиније ставити сламасто ђубре, које ће спречавати брзо испаравање воде. Тек после тога садницу привезати за колац да би чвршће стајала, како је не би ветар искривио или извалио. Привезивање вршити рафијом (ликом) или врбовим прућем (ракитом) и то на два места у виду положене осмице (∞). Горња веза мора бити увек јача од доње, јер се на горњем делу воћка увек више таре о колац. Воћка се не сме приљубити уз сам колац, већ мора бити од њега удаљена бар за 5-6 см. При везивању пазити да се веза удеси тако, да се воћка при слегању земље спушта заједно са земљом, јер у противном воћка би остала обешена о колац, због чега би се осушила.

Асен С. Станчевић

ОДБРАНА ВОЋЊАКА ОД БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНА

Воћарство је од увек играло важну улогу у нашој привреди. Испитивањем медецинских стручњака установљено је да воће садржи веће количине не само хранљивих, него и лековитих састојака као: шећера, витамина, танина итд. па се зато код културног света не може ни замислити народна исхрана без додатка воћа и воћних производа, било да се воће троши у свежем стању, било да се троши прерађено у разним пекмезима, конзервама или напитцима.

Зато се потрошња у читавом свету знатно повећала, па се зато намеће питање: које ћемо, како ћемо, где ћемо воће садити и како ћемо га гајити?

Данас многи воћари знају воће калемити и садити. Али је данас најважније питање: **одбрана наших воћњака од разних болести и штеточина.**

Ми смо имали горкога искуства са губитцима наших шљивика од штитасте ваши и са њима смо изгубили милионска богатства! Сада се у неким крајевима показује још опаснији непријатељ наших воћњака — Сан - Жозефска ваш; исто тако ми сваке године претрпимо огромне штете од

црвљивости, пламењаче и трулежи плодова, тако да плодови већим делом опадну пре дозревања, а они који преостану, бивају деформисани, натрули, шантави или црвљиви, и зато на нашем тржишту имају слабију прођу, а на страним тржиштима трпимо велику конкуренцију, а воћке често постају изнурене и закржљале.

Зато, ако желимо да наше воћњаке сачувамо у здравом стању и спречимо од непријатеља — разних болести и штеточина, морамо још сада предузети потребне мере за одбрану од истих.

Сл. 18. Ученици грађанске школе из Пожеге у воћњаку Ђуре Николића слушају предавање о сузбијању болести и штеточина

Пре свега, треба воћњаке добро очистити од маховине, сувих грана, сасушених плодова итд. и спалити их, јер ће се са њима спалити и сва легла штеточина, као и изврсни узрочници болести. Воћњаке треба преорати и по могућству зађубрити стајским ђубретом, а где то није могуће, по воћњаку треба по могућству посејати неке легуминозне биљке као на пр. грахорицу, грашак, експарзету, лупину, сој или слично и на другу јесен плитко заорати и тако извршити зелено ђубрење.

Воћке преко зиме треба пре кретања сокова попрскати раствором карболинеума. У пролеће пре кретања и развијања лисних пупољака треба воћке добро испрскати бордовском чорбом, по могућству петопроцентним раствором. Воћку треба добро попрскати, а после једнога сата поновити прскање што боље, тако да се воћка потпуно бордовском чорбом окупа. Приликом прскања течност не треба штедети.

После цветања, пре него што почну крунични листићи

да опадају, треба воћке добро испрскати двопроцентним раствором плавог камена у који треба додати 150 грама уранијe зеленила, кује претходно добро измешати у кречном млеку и пре употребе добро измешати са поменутим раствором, па воћку добро попрскати да се сви делови што боље наквасе. Приправљену чорбу за прскање не треба штедети. После 15 дана кад се плодови заметну треба прскање поновити као за време цветања старајући се да се сви плодови што боље попрскају јер исти не смеју остати довољно неиспрскани. После цветања и заметања кад плодови буду у величини лешника треба и трећи пут добро попрскати све плодове водећи рачуна да сви плодови буду потпуно окупани.

Исто тако често се дешава да нам воћке буду нападнуте преко лета лисним вашима и да нам причине велике штете.

Зато чим се лисне ваши појаве на воћкама треба одмах воћке прскати и то: Јабучасто воће треба прскати дуванским екстратом рачунајући 2 литра на 100 литара воде. Коштичаво воће, нарочито бресквe треба прскати са квасијом која се претходно прокува рачунајући 2 кгр. квасије на 100 литара воде којој се дода 1 кгр. зеленог пераћег сапуна. Воћке треба добро покропити тако да се воћка у течности окупа.

На случај да се воћка упусти и да се лишће сковрча, треба течност насути у већи лавор и врхове грана савити и у течност потапати. Ја сам последњих година рукујући великим сортиментским воћњацима Задужбине Николе Спасића вршио практичне опите на многим врстама и сортама и добио сам ове резултате:

Све воћке које су биле на изложени начин попрскане болести и штеточина није било, плодови су били здрави, једри и добро развијени. Лишће на њима било је потпуно здраво и сачувало се и одржало на гранама све до краја новембра месеца а пупољци су били једри, добро развијени и потпуно здрави што се видно уочава.

Сва контролна стабла која нису прскана у току зиме и лета изгледала су очајно. На њима су плодови слабо заметали, у колико су се заметали, били су слабо развијени и деформисани, крастави и црвљиви а пре времена опадали. Лишће преплануло и прекривено чађавом превлаком, које је од половине лета почело опадати. Пораст је био слабији а пупољци слабо развијени.

Исто тако, они делови воћњака који су били засејани легуминозним биљкама и на зелено нађубрени у току следеће године су бујније расли и много боље изгледали што је се могло из далека запазити. Плодови на овим воћкама били су изванредно добри тако да су се много — скоро дупло скупље могли уновчити.

Време прскања воћњака од претсуднога је значаја. Важно је истаћи да код прскања колико год сретства за пр-

скање толико и време игра важну улогу — време не само у једном дану, већ често пута и у једном сату.

На први поглед извођења ових радова око одбране воћњака од биљних болести и штеточина изгледа доста скупо. Али кад се имају у виду сви губитци које због ових болести и штеточина преживљујемо, несумњиво је да ће се сви трошкови око одбране воћњака многоструко надокнадити.

Сва потребна сретства за одбрану наших воћњака од биљних болести и штеточина могу се добити код Српског пољопривредног Друштва у Београду односно код њених подружина где их има.

Ђура Николић
пољопр. из Гугља

ОБРАДА ЗЕМЉИШТА У ВОЋЊАКУ

Народ је увидео штетност траве у воћњаку и слабо напредавање свих воћака око којих се земљиште не обрађује, али није редак случај на селу, видети воћњак са кржљавим полусувим воћкама, а између њих пластове сена. Овако гајење воћака је слабо могућно, а где је могућно не рентира се, јер су воћке кржљаве, слабо рађају, подлежне болестима и брзом пропадању.

Данас у времену најезде разних болести и штеточина на културно воће и у времену када на пијаци просперира само квалитетно воће, — морамо за успешно воћарење и црпљење жељених користи од воћака обратити нарочиту пажњу на негу и узгој воћака. Основна и главна нега, која се никада не сме пропустити јесте обрађивање целокупне земљине површине у ваћњаку. Обрађивање земљишта у ширини круне недовољно је и треба га вршити онда када се целокупна површина не може обрадити: као што су каменити или спирању подложни терени.

Користи од обрађивања земљишта у воћњацима су вишеструке: У обрађеним земљиштима воћњаци су напреднији, дуговечнији и не подлежу тако често разним болестима и штеточинама. Онда, воћке редовитије рађају и дају веће количине квалитетних плодова. А напротив, у необрађеним воћњацима имамо ливадске или коровске траве, које за своју узраст узимају хранљиве материје из земљишта и тиме умањују његову плодност. Траве служе инсектима и штеточинама: као одлично склониште од непогода и место за њихов развој. Необрађено земљиште је јако збијено, а у збијеном земљишту приступ влаге и ваздуха је умањен што има за последицу слабо растварање минералних материја.

Обрађивањем земљишта воћкама се успешно обезбеђује влага, која је летњим месецима врло потребна. Чест је узрок неродности воћака и опадању плодова недовољна количина влаге у земљишту.

Да би отклонили све ове штетне чињенице — да би воћке биле напредне и доносиле добре приносе — морамо земљиште у воћњацима обрађивати. Обрађивањем земљишта треба одржавати површину у растреситом стању, не дозволити да се корови размножавају и капиларност успоставља.

Радуле Ђурђевић

НЕКОЛИКО РЕЧИ О КРУШЦИ ХАРДИЈЕВОЈ МАСЛОВЦИ

У 24 броју „Тежака" за 1938 годину г. инж. агр. Фрањо Лукман описао је ову сорту, изневши јој подробно све њене добре особине плода и дрвета. На крају свог рукописа вели: „Било би добро ако би и други познаваоци ове сорте изнели своје мишљење о њој да би се тако свесрдно оценила њена вредност."

Познавајући доста добро привредне и помолошке особине ове сорте, ја се придружујем мишљењу г. Лукмана и топло препоручујем ову сорту за гајење по целој нашој Домовини. Јер њени љупки, сочни и врло укусни плодови маме купце, због чега се много тражи и троши те се одлично уновчава, а сем тога одлично рађа редовно и уредно скоро сваке године.

Дрво ове сорте успева готово на свим положајима, дајући одличне резултате. Па и према земљишту није бог-зна какав пробирач, нити, пак, тражи велику негу око одгајивања, те је зато за наше воћаре у том погледу изврсна. Дебло јој је право, глатко и врло јако, а круна пирамидална и густа, те је треба првих две-три године редовно прорећивати. Најбоље резултате даје ако се гаји као полувисока воћка, чије дебло не премаша висину од 1,20 м. Према биљним болестима је врло отпорна, те не изискује никаква прскања и запрашивања са скупим препаратима. Рано проради (још у 3—4 години) рађајући редовно и врло обилно. Плодови са дрвета скоро и не опадају.

Плод је средње крупноће чиграстог или јајастог облика, чија је највећа ширина на 1/5 од чашице. Петељка је средње дугачка а дебела и повијена је увек на једну страну. Чашица је отворена, чији шиљасти листићи су усправно насађени и кожасто обојени. Смештена је у средње дубоком удубљењу. Покожица је средње дебела и помало рапава, но ипак је гипка и одваја се од меса. Основна јој је боја зеленкаста,

која у зрењу постане лимун-жута, док боја превлаке је кожаста (бронзастосмеђа) те много личи на јабуке кожаре. Месо је врло сочно и топиво, финог накиселог укуса, чија се арома меса може такмичити са свима сортама крушака које спадају у класу масловки. Боја меса је жућкаста. Семена кућица је средње велика и полуотворена.

Сазрева у првој половини августа, када је треба и брати и стајањем на складишту знатно побољша укус, јер се зрела и стајањем на складишту знатно побољша укус, јер се изграђује, те кроз десетак дана постане врло сочна и топива. Као зрела може се чувати највише месец ипо дана. Транспорт и паковање одлично издржава.

Из свега напред изложенога види се: да је Хардијева масловка одлична асталска сорта, а врло је подесна и за прераду. Поред тога отпорна је и према болестима, те не тражи бог-зна какву негу, а рађа редовно и уредно.

Асен С. Станчевић

ПОДИЗАЊЕ ВИНОГРАДА СТОНИМ СОРТАМА

У нашем дневном листу „Политици" у броју од 3 новембра прошле године оштампан је један чланак према коме ће Друштво „Призад" доделити награде за подизање винограда стоним сортама грожђа подесним за извоз у иностранство. Пошто ово тако важно питање захтева ближе стручно објашњење то ћу покушати да овим чланком изнесем ближе на шта треба обратити пажњу при подизању винограда стоним сортама.

И ако под климом наше државе која има претежно континенталну климу грожђе свуде више или мање сазри, ипак стоно грожђе има већих захтева него обично грожђе за вино. Под јужном климом као што је наша Јужна Србија, а специјално у Тиквешу грожђе и раније и боље сазри па је бољег укуса и лепше боје, него грожђе у севернијим крајевима државе на пример у виногорјима Моравске бановине, па о томе се мора водити рачуна при подизању винограда стоним сортама. Услед ранијег пролећа у јужним крајевима лоза креће раније, па према томе и грожђе пре сазри, па је стога за сваку препоруку овде подизати винограде са оним сортама грожђа које имају кратак вегетациони период и већ сазревају јула или најкасније августа месеца. На против ако се узму сорте, које сазревају релативно касно у јесен као што је на пример Афус Али, који се скоро искључиво извози у иностранство из Бугарске, деси се извесних година, услед сушног лета које је скоро редовна појава јужних

крајева, да остане грожђе ситно и са недовољно шећера. Затим грожђе јужних крајева сазри 10—15 дана раније од грожђа осталих крајева и то је велика добит како у цени исто тако и у сигурној продаји. Због свега овога за јужне крајеве треба препоручивати само ране и најраније стоне сорте грожђа, то су Јулск мускат (чабски бисер) и разне ранке (шасле).

Сл. 19. Двогодишњи виноград у бановинском лозном и воћном расаднику Сремски Карловци
(Сн. Ж. Милојевић)

Положај на ком се подиже виноград има скоро исти утицај као и клима. Јужни и сунцу окренути положај добијају више сунчане топлоте него северни, па се и о томе води рачуна при подизању винограда стоним сортама.

Ако су јужни крајеви издашни у топлоти, на против земљиште, у овим крајевима је у већини каменито, шљунковито, посно и слабо плодно, па се стога мора нарочито обратити пажња, да земљиште на коме се подижу виногради са стоним сортама буде што плодније, у толико пре што ђубрета нема довољно, да се то надокнади.

Поред климе и земљишта о којима се мора водити рачуна при подизању винограда стоним сортама грожђа, такође се мора узети у обзир и близина железничке пруге, јер шта вреди, неком крају, што су земљиште и клима повољни, када је железничка пруга далеко и грожђе при

преносу колима до железничке станице се измуља и поред најбољег паковања и изгуби много у квалитету, па разуме се и цени. Пожељено је, да виноград буде у непосредној близини жељезничке станице и да се директно из винограда товари у вагоне. У овом погледу виногорја Моравске бановине су у врло повољним приликама, пошто скоро кроз сва пролази жељезничка пруга, док Јужна Србија нема довољно жељезничке мреже.

Наши виноградари су дугом праксом стекли довољно искуство око подизања и обраде винограда, али виногради са стоним сортама захтевају и специјалну обраду и негу, па и то се мора узети у обзир при њиховом подизању. Виногради са стоним грожђем захтевају шпалирско гајење, отуда и резидба и растојање морају бити другојачји него иначе. Растојање на коме се саде стоне сорте треба да је веће него код винских сората; 1,40—1,50 ред од реда, а тако исто и у реду чокот од чокота, јер само орезивање шпалира то захтева. Стога сорте у већини захтевају дугачку резидбу: На 4—6 окца, па је стога и немогуће подизати их уз притке, јер ако се тада ореже дугачко, гроздови се налазе високо изнад земље, па добијају мање топлоте, и теже сазре, поред тога не могу и добро да се изложе сунцу да добију и лепшу боју, као што је то случај са шпалирским гајењем. Има више начина шпалирског орезивања, али се за наше прилике показао као најбољи Гијов начин: једнокраки или двокраки. Дужина лука зависи од бујности чокота и сорте грожђа, али је обично на 4—5 окаца, ређе више, а лук се положи и привеже за прву жицу шпалира. Да би идуће године имали лукове за резидбу, поред лукова треба оставити испод њих и по један резник на два окца, из кога избију ластари, већином неродни, за наредну годину. Шпалирско орезивање много роди и брзо исцрпи чокот, па као што сам већ напоменуо, виноград са стоном сортом треба подићи на дубоком и плодном земљишту, или проређивањем сувишних гроздова смањити родност, нарочито на ово ће се обратити пажња код старих винограда или који су подигнути на слабом земљишту.

Као што сам већ рекао, сорте грожђа које треба садити не би требао да буду исте за све виноградарске реоне. За јужне, топлије и сувље реоне би требало узети сорте које рано сазре, да се што раније могу да изнесу на пијац и постигне већа цена, а то су јулски мускат и разне ранке, или оне сорте које могу да се суше, и у томе стању продају, а то су султанија и коринт, док у севернијим крајевима, као што је предратна Србија, треба садити позне па чак и најпозније сорте, да се могу да изнесу на пијацу кад другог грожђа већ више нема, новембра месеца, а за то су најбољи Афуз Али, Смедеревка и Струмички бели дренак. Стоне сорте морају бити беле јер више примамљују купце и постижу бољу цену.

Инж. **Рад. Борисављевић**

РАЗНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Штитаста ваш на шљиви опет се појавила у неким нашим крајевима (околина Ивањице и др. места) те прети да нанесе озбиљне штете овој нашој драгоценој воћки. Потребно је још сада предузети потребан материјал (воћни карболинеум) у довољној количини, као и справе за извођење овог важног посла, а то су, на првом месту, прскалице, па чим време попусти, предузети борбу противу њих прскањем, које ваља завршити пре него што се појаве пупољци на шљивама, јер би онда већ било касно.

Још у току зиме, кад нема много послова у пољу, ваља припремити сав пољопрвредни алат и справе, тако да се рад са њима може отпочети одмах чим се за то укаже потреба. Ту долазе, на првом месту, разне држалице од дрвета, затим оштрење и клепање раоника, набавка рез. делова који се у месту немогу добити, а нарочито оних који се не израђују у земљи (случај са деловима од косачица и жетелица) и за чије је добављање потребно више времена. Уредан домаћин никад неће дочекати сезону рада са неисправним справама или са алатом без држалице.

Плетење корпи од прућа и асура од сламе те других ручних израђевина преко зиме, најкориснији је посао за земљорадника, јер се он може обављати у кући, у топлој соби или радионици, није заморан, а доноси лепе користи. Правилно искоришћавање воћа и поврћа не да се ни замислити без довољно и доброг материјала за паковање, а њега ваља припремити сад, кад се има највише слободног времена за израду напред поменутих и других предмета.

Поправка ограде око окућнице и воћњака сад треба да се изврши, а израда нове ограде, тесање тарабе, коља за виноград и воћке, дирека за ограду од бодљикаве жице, такође је сад на дневном реду. Ти се послови могу обављати и онда кад се ништа друго ван куће неможе радити.

Винска криза у Француској решена је, за сада, на тај начин што ће се војницима на фронту редовно давати извесна количина вина, у виду следовања уз исхрану. И наши ратници на Солунском фронту су добијали такво следовање, о коме и данас, после толико година, говоре и сећају га се.

Пиринач је врло важна културна биљка за исхрану људи, јер долази одмах после пшенице. Рачуна се, у целом свету, да његово гајење заузима површину од око 46 милиона хектара, што је довољно да истакне његову велику важност у исхрани. Највише се производи у Азији (Кина) па онда и на осталим континентима. Код нас такође, у неким крајевима Вардарске бановине, гајење пиринча узима

маха, што је доказ да се може и код нас успешно гајити. Желети је да се његово гајење што више рашири, јер се, у недовољним приликама као што су ове под којима данас живимо, увоз ове робе тешко обавља и скупо плаћа.

Неговање стајског ђубрета преко зиме врло је важно. Ово нарочито због тога што се главни део његове производње обави баш преко зиме, за време стајског храњења стоке, када се ове драгоцене материје највише и добије. Мешање гвозденим вилама, претурање, збијање гомиле, заливање ососком коју треба пажљиво прикупљати, то су најглавнији послови око неговања стајског ђубрета у току зиме. Разуме се да ваља имати и правилно израђено и бетонирано ђубриште, а где овога нема ипак се некако може помоћи на тај начин што ће се ово ископати и набити иловачом, да колико толико послужи намењеној сврси. Више о овом важном послу могу читаоци наћи у недавно изашлој књижици г. Власте Ђорђевића, која се може добити код Срп. пољопр. друштва у Београду, по цени од 6.— динара.

ЗИМСКИ РАДОВИ

Дошла је зима, пољски радови престали. Зима, мраз и хладно време не дозвољавају да се обављају већи радови. Вредан земљорадник треба да мисли и на оне радове који ће после зиме доћи.

Добар део земљорадника зими проводи време седећи у топлој соби или кафани, и када дође пролеће и настану велики пољски радови он није спреман за њих.

Нама је намера да земљораднику скренемо пажњу на те радове који се сада обављају преко зиме када се у пољу не може радити.

1. Да своју стоку (хранитеља) разумно храни, тимари, негује и чува, да пази на храну да се не растура, а стока да је лепо очувана и одхрањена, — па када дођу велики пољски радови да је сигуран да са њоме може поорати, засејати и све послове свршити на време, а стока да је здрава и за рад способна;

2. По зградама и стајама, очистити и све довести у ред, и да је свака ствар на своме месту;

3. Спремити коље за виноград и воћке, да би се с пролећа све урадило на време;

4. Сваку справу и алат сада довести у ред, како би с пролећа своје пољске послове свршили на време и са успехом.

5. У ове зимске дане и дуге ноћи, треба се сетити новина и корисних књига, у којима има врло много лепих и корисних савета и поука.

Ми имамо данас доста новина и корисних књига за земљорадника, али која ваљда када се врло мало читају, и због тога наш земљорадник нема довољно знања, јер неће да чита корисне листове и књиге.

Српско Пољопривредно Друштво има пуно, лепих и корисних књига за сељака, оне су јевтине и лако написане да их може свако лако разумети. Сељачка кућа не сме да буде без „Тежака“ у њему има пуно поука и савета, и свакога може набавити преко своје Пољопривредне Подружине, а ако ове нема од Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

Маша П. Тодоровић
економ

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Питање: Према расписаној наградној утакмици Задужбине Николе Спасића, засадио сам Валандовски дренак. Увео би шпалирски начин гајења. Молио би за обавештење која би резидба одговарала за шпалирски начин гајења.

Петар Поп-Петровић
Старково, срез ћевђелијски

Одговор: За наше прилике при шпалирском гајењу долази у обзир ниско а топлим крајевима средње високо стабло. На таквом стаблу може обављати кратка или дугачка резидба или обадве истовремено, тј. мешовита резидба. Искуство у другим земљама а нарочито у Француској и Бугарској а и у нашим крајевима је показало да је за шпалирски начин гајења најбољи тзв. Гијов начин резидбе или како би се могла назвати „резидба на лук и кондир“.

Орезани чокот носи један кондир са два окца и један лук од 6—10 окаца, који се положи водоравно и привеже за први ред жица. На кондиру се остављају 2 ластара а на луку само ластари који носе род. Са стварањем облика чокота почиње се одмах по сађењу. Калем се при сађењу ореже на 1 окце. У току прве године, ако је избило више ластара, сачува се само један а остали се лачењем уклоне. У јесен се тај ластар ореже на 1 окце тј. на резник. За време лета друге године ако је избило више ластара остави се само један и то онај који је избио из резника а остали се уклоне. У јесен исте године нижи ластар се ореже на кондир Треће године из чокота обично потера више ластара али се оставе само два и то на кондиру а остали се лачењем уклоне. У јесен истегодине нижи ластар се ореже на кондир

од 2 окца а горњи на лук од 5—10 окаца или 40—80 см дужине што зависи од бујности чокота. Тај лук се повије и у севернијим крајевима загрне земљом. У пролеће пошто се изврши одгртање лук се исправи и пошто пређе опасност од слане, привеже се за најнижу жицу на шпалиру, која је висока од 25 до 50 см. Четврте године у пролеће из кондира избију 2 ластара. Ако ластари од којих се задрже само они који носе род. Пете године у пролеће лук са ластарима се одбаци. Исти се пресече у основи а од 2 ластара избилих на кондиру, доњи е опет ореже на кондир од 2 окца а горњи на лук до 6—10 окаца. Лук се привеже за жицу као и претходне године. Следеће годиме се опет лук одбаци а од два ластара из кондира доњи се ореже опет на кондир а горњи на лук.

Овај начин резидбе може се применити и код положених и усправних кордуница па и код чардаклија, само што се претходно одгаји високо односно дугачко стабло, па кад је исто довољно ојачало приступа се резидби на горе описани начин.

Инж. **Вукашин Тоскић**

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ИЗЛОЖБА ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У ЉУБОВИЈИ

Вредна и агилна Пољопривредна подружина среза азбуковачког у Љубовији, навршујући 10 година свог плодног рада, одржала је своју пољопривредну изложбу у дане 12, 13 и 14 новембра прошле године. Пре стварања, саме изложбе, вредни претседник подружине, г. Илија Полић, поздравио је изаслинике Српског пољопривредног друштва и Дринске бановине, а затим госте, старешине појединих надлештава и све присутне, захвалио је установама и лицима која су новчано помогли држање ове изложбе. Бански изасланик г. Словић, говорио је о важностима воћа у исхрани народној. Изасланик Друштва г. Спремић одржао је кратак говор о подружини, њеној величини и агилности у раду. и поделио изабринм редовним члановима, дипломе добивене од Друштва, а затим је отворио изложбу и позвао присутне на разгледање.

У воћарском делу било је изложено око 800 изложбених предмета. Међу овим било је највише изложено јабука, а међу њима Колачара је по броју и по квалитету била на првом месту. Поред Колачаре запажено је доста одличних примерака Будимке која по лепоти и крупноћи не

уступа ни мало својој сестри из Пожеге и Ариља, тако исто плодовима Лепоцветке. Најзад вредно је овде истаћи једну новину за овај крај, а то је да су на овој изложби изложени први плодови амерички сората јабука Џонатан и Вајсеп, чији су плодови као новина својом спољном лепотом и крупноћом привукла пажњу посетиоца. Поред јабука изложено је велики број предмета разних крушака, дуња, мушмула, ораха, сувих шљива, крушака и јабука, пекмеза од разног воћа, компоти слатко и ракије. Све изложено било је узорно и првокласно. Исто тако изложени предмети из ратарства и повртарства чији број износи на 200 примерака с пуним правом може се рећи били су врло добри. Одлични су били предмети предивних биљака, конопље и лана.

Сви изложени предмети од стране оцењивачког одбора пажљиво су прегледани и оцењени и као такви награђени разним наградама које се састоје у дипломама, похвалницама, справама, алатима, књигама и нешто у готовом новцу.

Према свему изложеном, а с обзиром на сиромаштво овога краја, његове личне климатске прилике и земљине особине може се с правом и слободно рећи да је ова изложба једна од најуспелијих изложаба. Један једини недостатак који би се могао навести јесте што ову и овако лепу и успелу изложбу није посетио и видео већи број трговачког света ван граница њеног реона.

Завршавајући овај извештај, сматрам за своју дужност да и овом приликом у име своје, а нарочито у име Друштва, изјавили захвалност оснивачу и воћи љубовијске подружине госп. Богољубу О. Косанићу, управнику расадника, на његовом неуморном раду у подружини. Они се својим радом у овако кршном и сиромашном срезу створио овако јаку и агилну подружину, који као таква чини част томе крају, као и Дринској бановини а нарочито Срп. Пољопр. Друштву.

Исту захвалност заслужује поред Косанића и вредни пољопривредни референт г. Сава Станојевић.

Драг. Ј. Спремић
делегат Друштвени

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

ПОЉОПРИВРЕДНИК ГЛАСНИК илустровани Пољопривредни часопис кога издаје и уређује г. д-р Емил Поповић-Пеција у Н. Саду улази у 19 год. свога живота. У време оснивања Пољопривредног гласника наша се пољопривреда налазила у знаку послератне своје обнове. Без радних, производних и помоћних средстава и без капитала а у многим

присаједињеним крајевима аграрна реформа тек је стварала самосталан пољопривредни сталеж.

У то доба наша пољопривредна штампа имала је да испуни тежак задатак у ширењу пољопривредног образовања, савршенијих начина рада, организацији пољопривредне производње и уновчавања пољопривредних производа, према новостворени приликама и потребама. Од 1926 до 1936 пољопривредна производња улази у кризу, пољопривредник у ценама пољопривредних производа не добија ни производне трошкове. Ово, и несразмерно високе цене његових потреба индустријског порекла, стварају застој у развитку, напретку и повећању наше пољопривредне производње. С променом производних система није ишло брзо и лако, јер су она тражила нове жртве у раду, капиталу и времену.

Из ово неколико редака види се кроз које је све невоље наша пољопривреда пролазила и тешкоће које је имала да савлађује и пољопривредна штампа у своме раду. За Пољопривредни гласник ово је било у толико теже, пошто је ризик сносила приватна личност т.ј. његов издавач. Па ипак, он је своју улогу испуњавао савесно и за то добио признања наше и стране пољопривредне јавности.

Пољопривредни гласник доноси чланке и расправе из свих грана пољопривреде и многе поучне белешке; он прати пољопривредни живот и рад не само код нас, већ и свему значајном што се догађа у пољопривреди целога света. У овом погледу прошла нам је година донела два посебна издања: издање посвећено пољопривреди Швајцарске и Пољопривреди Вардарске бановине. Нарочиту пак пажњу посвећује нашој и страној пољопривредној књижевности која је објективно приказана с обзиром на примену у пољопривредној пракси.

Пољопривредни гласник овако како је уређиван с много лепих и успелих слика омогућава читаоцу да рентабилност свога газдинства повећа, да губитке који се у пољопривредној производњи појављују као „нужно зло“ смањен и да тачно буде обавештен о свим пољопривредним новинама и важним пољопривредним догађајима код нас и у иностранству.

У овој години Уредништво ће издати као засебна издања „Пољопривреду Шведске“ и „Пољопривреду нове Италије“. У овом кратком приказу желимо да скренемо пажњу нашим читаоцима на Пољопривредни гласник и да ако сами нису у могућности да се на њега претплате, траже од општинских и јавних читаоница — ако га не примају —, да оне то учине.

J.

† РАДИВОЈЕ Л. ПАНТОВИЋ, апотекар

редован члан Српског пољопривредног друштва

На дан 7 децембра 1939 године умро је у Чачку Радивоје Л. Пантовић апотекар, редован члан Чачанске пољопривредне подружине и редован члан Српског пољопривредног друштва.

† Радивоје Л. Пантовић

Смрћу покојног Пантовића угасио се је живот човека који је у јавном раду дао плодне резултате. Радио је искрено и предано у свима хуманим установама у Чачку и околини не жалећи ни време ни лична материјална средства. У многима од тих установа био је истакнут претставник или функционер, не тражећи од тога рада никакве користи за себе.

Марљивим, истрајним и потпуно исправним радом у свом апотекарском послу, он није стекао неко велико богатство, али је материјално био ипак добро обезбеђен, што га је ставило у повољан положај да може да даје обилне прилоге и чланарине за разне социјалне и хумане установе.

Покојни Пантовић је био први претседник општине Чачанске после Светског рата, који је варош почео савремено да уређује и заводи корисне новине. По угледу на свога предратног претходника покојног Весу Милекића, желео је да граду Чачку остави видне и трајне успомене те је активно радио на просецању и изради нових улица, подасипању и калдрмисању велике пијаце, изради нове основне школе и др.

Све хумане установе у Чачку као и сама варош у покојном Пантовићу губе једнога од својих најагилнијих и најбољих чланова и грађана, који су за собом оставили видне резултате и племените успомене.

Пољопривредна подружина у Чачку посебно а највише има да жали губитак пок. Пантовића. Он је био међу првим оснивачима њеним 1909 године а затим стални њен благајник од овога доба па све до 1922 године, када је се сам због других великих послова повукао.

Ценећи његов рад и заслуге, како у Пољопривредној подружини тако и на терену, Српско пољопривредно дру-

ство изабрало га је за свога редовног члана што је покојник јако волео и ценио као велико морално одликовање.

Сахрана покојног Радивоја извршена је 8 децембра уз учешће велике масе грађанства и претставника свих хуманих установа и удружења.

У име Српског пољопривредног друштва и Чачанске пољопривредне подружине и њених чланова са покојником се пред црквом опростио претседник Подружине г. Милош В. Поповић и изнео заслуге покојника за ову народну установу.

Слава и вечан помен Радивоју Пантовићу!

Бор. Љ. Нешић

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва 42 седница (17 XI 1939).

Одлучено је: Да се прихвати писмо г-ђе Даринке К. Главинић, којим поклања из библиотеке свог почившег мужа Косте Главинића, бив. министра и члана Управе Срп. пољ. друштва 30 разних књига пољопривредне садржине за библиотеку Друштва, с тим да се г-ђи Главинић изјави највећа благодарност;

Да се прими знању да је „Пољопривредни календар“ за 1940 годину готов, те да се:

а) уредник хонорише са 350 динара од штампаног табака;

б) да се писцима исплати по 0,90 динара од једног штампаног реда;

в) да се уреднику да 25 примерака календара бесплатно;

г) да се бесплатно изда календар свима подружинама, књижницама и читаоницама као и установама и лицима по списку бр. 11444.

Да се Друштву „Насушни хлеб“ пошаље на име помоћи Дин. 100, — Да се прими знању извештај финансијског одбора да је у току прошле недеље наплаћено на име потраживања Друштва од подружина 147.702,30 динара.

Да се набави: 1) 500 килограма семена багрема, берба 1939 г.; 2) 200 килограма хартије за паковање са потребном количином канапа за везивање. Да се прими знању да је до данас купљено 32.415 килограма луцерке и 1065 килограма црвене детелине.

Да се по молбама пољопривредних подружина у Ст. Селу, Д. Крчину, Рашкој, Томиславцу, Н. Селу и Азањи, одобри да своја заостала дуговања исплате и то, једну половинуод дуга који сада дугују до 1, а другу половину од 15 децембра текуће године. Да се по молби Студентског удружења Београдског Гајрета „Осман Ђикић“ пошаље по једна

колекција разних књига читаоницама у: Ђурђевику и Живинцима, културном дому у Сеони и Повереништву „Гајрета“ у Пољицама, све у срезу тузланском и по 1 прим. нових правила Друштва. Да се по предлогу Пољопривредне подружине у Петровцу млавском, сматра да је Подружина у селу Кнежици ликвидирала с тим, да се Подружина у Петровцу овласти да сакупи имовину подружине и о томе извести Друштво.

Да се по тражењу Пољопривредне подружине у Краљеву и Лебану упути инспектор да приликом накнадног путовања изврши преглед и тих подружина. Да се по питању Пољопривредне подружине у Љубовији о утрошку остатка суме од 30 динара од одобрене помоћи за предавања, та сума исплати предавачу који буде одржао предавање у најближем селу подружинског реона. Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Вишгераду о одржаној пољопривредној изложби с тим да се тај извештај штампа у „Тежаку“, а да се Подружини пошаље по један примерак повеља и диплома ради набавке за награде излагачима. Да се бесплатно пошаље Културној задрузи војвођанских насељеника по једна колекција разних књига, које се дају и другим установама, као и ценовник књига. Сем тога Задругу обавестити да ће Друштво по предлогу Задруге слати по једну колекцију књига свакој насељеничкој колонији где буде основана књижница и читаоница. Да се прими у састав Друштва ново основана Пољопривредна књижница и читаоница у селу Тршићу, среза зворничког с тим да се од ње захтева да пошаље припадајући члански улог.

Исто тако тражити и од осталих ново основаних књижница да члански улог шаљу по досадањим правилима, докле се нова правила не буду израдила и одобрила од стране Министарства просвете. Да се прими знању извештај друштвеног инспектора о извршеном прегледу и нађеном стању код пољопривредних подружина које је прегледао с тим да се:

а) подружине код којих је стање нађено у свему сређено и исправно похвале;

б) Подружинама код којих стање није било сређено и у свему исправно да се скрене пажња и препоручи да по стављеним примедбама поступе;

в) Подружини у Мијајловцу код Трстеника да се нареди да од досадашњег благајника одузме благајну и да исту преда писменијем и сигурном члану, а Подружини затим препоручи да од благајника одмах наплати суму коју је он од чланова наплатио, а Друштву није послао. Исто тако наредити члановима управног одбора да одмах исплате сва дуговања подружини, а подружина да своје дуговање наспрам Друштва измири најдаље до 1 децембра текуће године. Ако то не буде урадила у одређеном року, онда ње-

ну меницу протествовати и предати адвокату ради наплате.

г) Подружинама, које су тражиле по прегледу изводе текућих рачуна, ти изводи да се пошаљу.

Тим поводом по предлогу претседника одлучено је: Да се изради нарочити формулар за записник прегледа подружина. Тај формулар израдиће споразумно инспектор са секретаром и пре његовог штампања поднети управном одбору на одобрење.

Прочитан је записник 3 седнице Надзорног одбора, која је одржана 13, 14 и 15 новембра т. г. који је примљен знању.

Саопштења и предлози: Претседник саопштава да је обавештен од стране Пољопривредно-шумарског факултета да је позив факултету за славу био затурен, те због тога факултет није био на слави претстављен, што је примљено знању. Тако исто извештава да позив г. Министру пољопривреде није био уручен, те му је он упутио писмо и скренуо пажњу на ту околност.

По позиву Јадранске страже — обласни одбор Београд, на славу Страже 18 новембра т. г., одлучено је да друштвени заступник на тој слави буде г. Никола Ж. Петровић.

Секретар извештава да нас је Прометна банка известила, да је благајнички запис у коме друштво има удела у износу од Дин. 130.200 примила, с тим да ће та сума Друштву бити исплаћена на дан 17 октобра 1940 године, па је одлучено да се Прометној банци упути предлог да тај благајнички запис есконтује и Друштву исплати горњи износ по одбитку одговарајуће камате.

Секретар чита позив задружне организације „Југославија“ на скупштину која ће се одржати 19 новембра т. г., па је одлучено да Друштво на тој скупштини заступа г. Никола Ж. Петровић.

Секретар извештава да је од Пољопривредне коморе Дунавске бановине добијен извештај да је Дирекција за исхрану упутила потребну претставку пољопривреде поводом претстојећег новог уговора са фабрикама плавог камена, што је примљено на знању с тим, да и Друштво са своје стране упути претставку Министарству.

Секретар извештава да је Банска управа Дунавске бановине известила да сада нема буџетских могућности да исплати претплату на 93 комплета „Тежака“ за 1939 годину, који су слати пољопривредним установама са подручја управе што је примљено знању.

По предлогу претседника одлучено је да идуће недеље буде дежуран г, Никола Белобрк, члан Управе.

Секретар извештава да је сачињен списак чланова и функционера пољопривредних подружина које би требало предложити Министарству пољопривреде за одликовања и да су од свих тражени потребни подаци, што је примљено знању с тим да се ти предло'зи накнадно изнесу Управном одбору.

43 седница (23. XI 1939).

Одлучено је:

Да се упутство бр. 4 о грожђаном мољцу од др. Павла Вукасовића које је изишло из штампе, достави заинтересованим подружинама с тим да се приликом раздеобе одрже прикладна предавања по том питању.

Да се набави: 1 преса за сено и сламу од фирме „Вероста". 1 тријер „Хецел"; 1 сејалица од 16 реди; 1 дрљача тањирача; 400 кгр. багремовог семена од Добривоја Марића. Да се по понуди г. Миовића из Марибора за набавку разних препарата тражи претходно мишљење г. Др. Вукасовића и Др. Градојевића. Да се по поруџбини пољопривредне подружине у Ресну претходно тражи извештај од Банске управе у Скопљу о додељеној помоћи подружини, пошто Подружина за ту суму поручује робу с тим да је плати кад новац од Банске управе буде примила.

Да се у свему усвоји предлог одбора бр. 387, која се односи на додељивања награда за напредније начине рада, с тим да се све заинтересоване подружине посебним распису упознају са овом одлуком. Да се Пољопривредној подружини у Чачку додели сума у Дин. 10.000 и књижи на рачун пропаганде. Да се Пољопривредној подружини у Ратају, по њеној молби, рок исплате дуга продужи до 15 децембра 1939 г. Да се Пољопривредној подружини у Пироту пошаље сума од 100 динара на име хонорара њеним стручњацима за два одржана предавања у околним селима. Да се по предлогу г. Николе Борисова о прегледу стања Подружине у Сувој Реци, тај предлог држи у евиденцији и узме у обзир тек приликом наредног путовања инспектора.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Лебану да заосталу робу у вредности Дин. 6.018 пренесе у идућу годину, претходно утврди количина робе, па на случај потребе да се роба врати о друштвеном трошку. Да се по извештају Пољопривредне подружине у Алексинцу о предвиђеним радовима на одржавању предавања и течајева, тражи претходно конкретни подаци о тим приредбама. Да се по молби Миладина Мировића из Призрена за помоћ у воћним садницама не може изаћи у сусрет. Да се по извештају Бранислава Думића, учитеља у Банатском Карађорђеву о одржаној скупштини Подружине у истом месту 19 т. м. није могло поступити пошто је извештај доцкан стигао. Да се по питању неспоразума у Женској пољопривредној подружини у Јагодини, не може донети никаква одлука, пошто Друштву није поднет никакав писмени извештај. Да се усвоји и умножи нацрт протокола прегледа о раду и стању пољопривредних подружина, с тим да се почевши од наредне 1940 године преглед подружине врши по њему и то тако, да се један протокол о прегледу оставља код Подружине а други подноси Друштву. Да инспектор Друштва прегледа следеће Подружине и то: Аранђеловац, Топола, Божурња, Томисла-

вац, Прокупље, Рудник, Пожега, Краљево, Ниш, Лебане, Житковац, Параћин, Младеновац, Ужице и Пожаревац.

Саопштења и предлози: Секретар извештава да је од Министарства пољопривреде примљен пројекат Уредбе о воћарству и виноградарству, па је одлучено да се да на мишљење г. .г. Јосифовићу, Тоскићу и Петровићу.

Прочитан је реферат секретара о учешћу Друштва на конференцији коју је за 28 тек. месец заказала Пољопривредна комора Дунавске бановине у Новом Саду, по питању ликвидације земљорадничких дугова, па је одлучено да на тој конференцији Друштво заступају г. г. др. Драг. Николић и инж. Аћим Банковић, секретар Друштва.

Прочитан је реферат канцеларије о предлозима за одликовања функционера подружина па је одлучено, да се тај предлог у што краћем времену достави Министарству пољопривреде.

Г. Никола Ж. Петровић, члан Управног одбора Друштва извештава да је у својству делегата Друштва присуствовао скупштини Удружења задружне омладине која је одржана 19 т. м. То Удружење основано је прошле године сада има око 1200 чланова. Његов је задатак да ради на стварању организација задружне омладине свуда по држави, да ствара књижнице и читаонице и просвећује сељака. Чули су се паметни говори од стране омладинаца-студената а и од омладинаца сељака. На скупштини је био присутан и г. Михаило Аврамовић творац нашег земљорадничког задругарства. Даље, реферише да је 18 т. м. од стране Друштва био на слави Јадранске страже.

Г. Петровић реферише даље да је 19 т. м. по подне био на свечаности пошумљавања, одржаној код II пешад. пука.

На предлог претседника одлучено је да у наредној недељи буде дежуран г. Никола Ж. Петровић.

44 седница (30 новембра 1939).

Одлучено је: Да се летак, који је израдио г. др. Драгиша Николић, штампа као упутство у 5000 примерака под насловом: **„Како треба хранити овце преко зиме“** и пошаље бесплатно подружинама у заинтересованим крајевима, с тим да се летак преда уз прикладно предавање.

Да се прими знању да је у току прошле недеље наплаћено на име друштвених потраживања Дин. 64.006, и да се због тога упутити писма свима подружинама и тражи да све своје дугове измире до краја ове године; у противном све те менице протествовати и одмах предати адвокату ради наплате.

Да се прими знању да је до сада купљено укупно 1065 кгр. црвене детелине и 33.426 кгр. луцерке; Да се по понуди Прометне централе из Н. Сада филијала — Петровград набави 3—4000 килограма луцерке и 2—2.500 кгр. црвене детелине. Да се сав новац дат појединим подружинама или по-

јединцима за набавку луцерке повуче, пошто је готово свака понуда престала.

Да се по тражењу Пољопривредне подружине у Прокупљу, за исплату хонорара њеном секретару за 1939 годину, тај хонорар може исплатити, тек кад Подружина своје дуговање буде потпуно ликвидирала и када буде обновила рад у идућој години. Да се Српском просветном друштву у Сарајеву издаду 5 комплета разних књига, који се дају на поклон ради раздеобе путем томболе на дан 27-I т. г. Да се по молби Подружине у Божурњи, да своје дуговање исплати до 15 децембра т. г., Подружина упути на решење Управног одбора, по питању заосталих дугова од данас; Да се Пољопривредној подружини у Руњанима не може одобрити да остатак свога дуга за тријер у 1200 динара исплати тек крајем 1940 год. већ Подружина има то своје дуговање исплатити до краја ове године, у противном њену меницу протествовати и наплату тражити судским путем. Да се по тражењу г. Малешевића, да он до скупштине подружине у Краљеву врши и даље дужност секретара Подружине, и ако је из Краљева премештен, молиоц извести, да то питање на основу подружинских правила спада у надлежност подружинске управе у Краљеву.

Саопштења и предлози: Секретар извештава да је Финансијска дирекција одбацила жалбу Друштва о разрезу допунске преносне таксе, па је одлучено: а) Да се ступи у везу са свима сличним друштвима и организацијама, ради предузимања заједничких корака, а о евентуалној тужби Управном суду изнети тај предмет Управном одбору на ново решавање; б) Да се тражи од надлежних пореских власти одлагање плаћања по овом задужењу.

Поводом прочитаног реферата г. Николе Петровића са примедбама на пројекат Закона о воћарству и виноградарству, одлучено је да се те примедбе усвоје и пошаљу Министарству пољопривреде.

Секретар извештава да је Централа за хигијенско искоришћавање воћа — **„Центрохив“, известила да жели да се** упише за утемељача Српског пољопривредног друштва. У исто време позвала је Друштво да се и оно упише у њено чланство. Одлучено је: Да Друштво не може да се упише у чланство Центрохива, пошто се ни до сада није учлањавало у сличним организацијама.

Г. др. Драг. Николић извештава да није присуствовао са секретаром конференцији која је одржана у Н. Саду по питању измене Уредбе о ликвидацији земљорадничких дугова, те ће се узети учешћа на конференцији коју би сазвао Савез пољопривредних комора. Одлучено је да секретар изради реферат по том питању, као мишљење Српског пољ. друштва. Одлучено је да у току наредне недеље буде дежуран г. А. Рашковић.

ВЕШТАЧКА ЂУБРИВА

осигуравају Вам успех.

Употребљавајте их и Ви.

Сада треба ђубрити РЕПУ, КУКУРУЗ, ВИНОГРАД, СУНЦОКРЕТ, КОНОПЉЕ и ВОЋКЕ.

НЕ ОКЛЕВАЈТЕ — ВРЕМЕ ЈЕ НОВАЦ

Тражите бесплатна упутства од **Српског Пољопривредног Друштва** Београд и његових подружина.

Позив

На 66 редовни годишњи збор Српског пољопривредног друштва који ће се одржати, на основу чл. 20—24 друштвених правила у недељу 24 марта 1940 године у 9 часова пре подне у друштвеном дому у Београду у улици Адмирала Гепрата бр. 64, са овим дневним редом:

1) Избор два оверача записника и бројача гласова и три члана верификационог одбора
2) Извештај Управног одбора о раду у 1939 години и читање завршних годишњих рачуна за 1939 годину.
3) Извештај Надзорног одбора.
4) Давање разрешнице члановима Управног и Надзорног одбора за рад и рачуне у 1939 години.
5) Предлог Управног одбора о задужењу Друштва.
6) Предлог Управног одбора о продаји непокретног имања, као и подизању зграда.
7) Предлози подружина и појединих редовних чланова.
8) Предлог Управног одбора о висини улога чланова подружина за рачун Друштва у 1941 години.
9) Избор Управног и Надзорног одбора.
10) Избор редовних и почасних чланова.

Предлоге по тачци 7 дневнога реда, могу чинити подружине и поједини редовни чланови, који на основу чл. 20 Правила Друштва имају пуноважно право суделовања у раду Збора, с тим да ти предлози буду достављени Друштву најкасније 15 дана пре Збора.

Право учешћа на Збору имају делегати пољопривредних подружина-чланица Друштва и редовни чланови Друштва, који су и чланови у некој од друштвених подружина, што се има доказати чланском картом.

Позивају се подружине да по чл. 20 друштвених правила упуте своје делегате са пуномоћијем, а редовни чланови да на Збору дођу и у раду његовом учествују, ако су чланови и у некој од друштвених подружина.

На основу члана 20 Друштвених правила, право учешћа на збору имају само оне подружине, које су у дотичној години обновиле рад и то на сваких 50 чланова имају права на један глас. Разломци преко 25 сматрају се као потпун број, док се разломци испод 25 не узимају у обзир изузев случаја, ако је у питању један једини делегат подружине.

Број делегата за овај збор одређује се према броју чланова подружине на дан 15 марта 1940 године.

Извештај Управног одбора редовни чланови могу добити на захтев од Друштва, а чланови подружина од својих подружина.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Бр. 1161
8 фебруара 1940
Београд

Секретар,
Инж. А. Ј. Банковић

Председник,
Д-р Младен Јосифовић

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 4 БЕОГРАД, 15 ФЕБРУАР 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ЗА ШТО ПРИСНИЈУ САРАДЊУ ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА

У много прилика била је истицана потреба да у управи Српског пољ. друштва учествују и људи који активно раде у подружинама, који су у непосредном додиру са народом, јер се очекује да ће ти људи, захваљујући свом искуству, моћи да дају многе корисне савете и предлоге за што успешније остварење задатака које је Друштво себи поставило.

Ово гледиште је прихваћено од прошлогодишњег друштвеног Збора, и у нова правила унета је одредба да од дванаест чланова Управног одбора њих пет буду делегирани од пет највећих подружина. Тако на идућем збору, који ће се одржати у другој половини месеца марта, биће изабрани у Управни одбор између Београђана претседник, потпретседник и пет чланова а пет чланова ће доћи као преставници првих пет по броју чланства најјачих подружина. На овај начин биће успостављена најприснија сарадња између централе у Београду и њених радних организација на терену, што ће, свакако, ускладити напоре свих сарадника нашег Друштва и осигурати им потпунији успех у њиховим настојањима да се наш земљорадник стручно просвети и материјално оспособи за бољи, напреднији рад.

И у Надзорни одбор ући ће два члана као преставници подружина које долазе на шесто и седмо место по броју својих чланова.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Према томе у вођењу друштвених послова узеће непосредног учешћа и седам првих највећих подружина, што ће представљати, верујемо, једну корисну новину.

Упозоравајући наше подружине на ову околност, ми их позивамо да пожуре са уписом чланова, јер ће се за делегирање преставника у Управни и Надзорни одбор Друштва узети — по чл. 20 Правила — стање чланства у подружинама на дан 15 марта.

И да није у питању ово утврђивање најјачих подружина у вези са избором Друштвене управе, сматрамо да је од опште користи да се пољопривредници упишу за чланове подружина одмах у почетку године. Прво, ово је потребно да не би настао дужи прекид у примању „Тежака", јер је зимско време нарочито погодно за читање. Друго, добро је кад управа Друштва зна већ у фебруару месецу бројно стање свога чланства, јер тада може благовремено да изврши набавке потребних справа, алата и другог материјала, и да на тај начин буде у стању да одговори у прави час поруџбинама које буде дошло од тог чланства. Још би најбоље било кад би до краја овог месеца све подружине дале Друштву требовања за робу коју желе код њега набавити и обавестиле у исто време на колики кредит рачунају за ову годину. На тај начин стварно могло би се осигурати најрационалније снабдевање Друштва: да се купи онолико колико треба — ни више ни мање —, јер није добро нити кад Друштво купи превише робе, нити кад у јеку сезоне не буде имало у своме магацину оно што подружине од њега траже. Такође потребно је да Друштвена управа дозна што раније које ће од подружина користити робни кредит и у коме износу, како би се благовремено предузели кораци да се тај кредит подружинама и осигура, јер Друштво не располаже неограниченим новчаним средствима и мора да га тражи од Аграрне банке. А зна се да добијање зајма код банака не иде ни лако ни брзо.

Уверени смо да водеће личности у нашим подружинама увиђају оправданост ових наших навода и да ће настати да се оствари што хармоничнија сарадња између Друштва као централе и његових радних јединица на тлу, јер ће само тако организовани пољопривредници моћи да добију потпуну потпору од своје организације.

Измењене прилике које су настале у свету и у нашој земљи, налажу нам да се што пре приступи јачању пољопривредне производње, економском подизању земљорадника и побољшању живота на селу. У томе правцу мора бити усмерена читава државна политика. Али и сваки појединац је дужан да учини са своје стране све што може убрзати остварење овог задатка, од кога ће зависити благостање читавог нашег народа.

Д-р Младен Јосифовић

КАКО СЕ ПОСТИЖЕ ВЕЋИ ПРИНОС КРОМПИРА

Кромпир је биљка која данас у нашој земљи заузима површину од око 250.000 ха, али чији принос износи свега око 60 м. ц./ха, што значи да су приноси врло ниски, јер једва довољан принос би морао пребацити 150 м. ц./ха. У извесним земљама је тај принос већ давно подигнут на преко 350 м. ц./ха, а да не говоримо о најновијим резултатима селекције према којима су приноси кромпира подигнути на преко 800 м. ц./ха.

Путеви којима је културни свет дошао до тих резултата нису нимало тешки и неостварљиви и за наше прилике. Бацимо један поглед на факторе који могу повољно или неповољно деловати на висину приноса. Њих има више, али задржимо се на важнијима као што су: температура, светлост, ваздух, вода и хранљиве материје, земљиште и његове особине, обрада земљишта, материјал за сађење, начин и време сађења, нега и сл.

Већ од момента сађења температура игра знатну улогу, тако да би почео процес клијања температура земљишта мора бити најмање 7° С, међутим најповољнија температура је 17—18° С. Ако је температура нижа од 7° С клица не може кренути, ако је пак температура земљишта преко 20° С тада кртоле губе велику количину влаге што знатно успорава процес клијања. У току вегетације температура има такође знатно дејство; тако пролетњи мразеви са температуром већ на 0° С делују убитачно на надземне делове младе биљке, па и у току целе вегетације кромпир тражи приличну количину топлоте. Употребом сората с обзиром на климатске прилике дотичног реона и дрљањем тешких и влажних земљишта која се теже загревају, овај фактор се може унеколико регулисати. По негде се употребљавају и специјална сретства, као посипање тресета по површини земље, који се због своје црне боје добро загрева и осим тога врло добро предаје своју топлоту земљишту. Обрнуто, у крајевима где је температура врло висока врши се посипање земљишта белим материјама (слама, струготине и сл.), да би се њено штетно деловање паралисало.

Узрок смањеном приносу може бити и позно стасавање неке сорте, при чему високе температуре и суше ометају нормално формирање кртола. Постоји још једна незгода, наиме, да после дуготрајних суша падну веће количине атмосферских талога, чији резултат је образовање нових кртола ситних димензија које се у народу зову „деца“, јер израсту из окаца кртола, а што иде на уштрб општег квалитета. Ако је пак у питању рâна сорта, она ће успети да умакне штетном дејству високих температура тим што су кртоле дефинитивно формиране пре наступања суша.

Недовољно осветлење може знатно утицати прво на раст и развиће биљке а затим и на висину приноса, јер сунчана светлост потпомаже израду скроба у листу, који се затим транспортује у кртоле кромпира на рачун кога ће се идуће године развити нова биљка. Од количине његових наслага зависи и величина кртола. Густо посађене биљке кромпира засењују једна другу, ометају приступ довољне количине светлости, а тим самим и образовање скроба. То значи да се не може очекивати висок принос тамо где је кромпир сувише густо посађен.

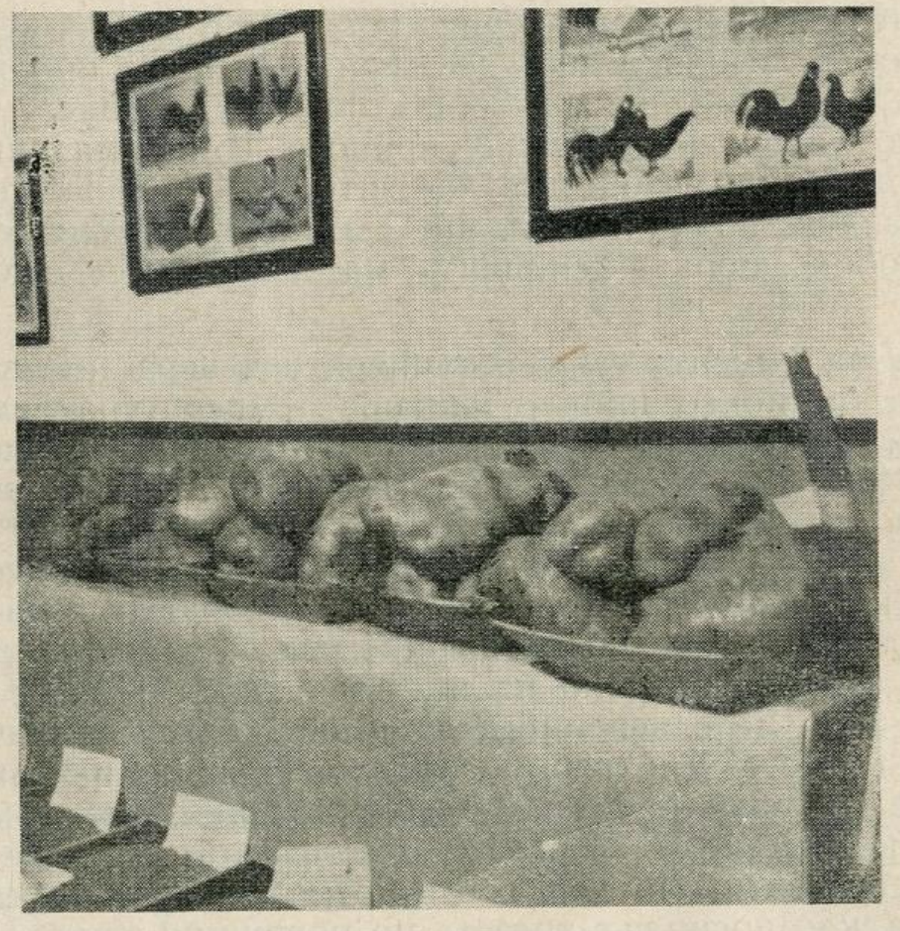

Сл. 2. Кромпир из Ниженоља на изложби у Битољу
(Сн. Б. Наумовић)

Ваздух је такође неопходан за дисање, исхрану и развиће корена, јер ако је лето влажно а земља засићена водом, тада ваздух не може да продре до корена те овај због тога пати, стагнира у расту или гине. Из тих разлога треба избегавати тешка, збијена и глинаста земљишта за гајење кромпира или их треба током лета чешће браздати да би се проветрила.

Као што смо напоменули клица у почетку троши резервне материје из кртоле, али убрзо се развијају млади коренчићи и зелено лишће те биљка почиње да се прехрањује самостално користећи при томе воду из земљишта и у њој растворене хранљиве састојке. Главни хранљиви састојци

кромпира су: **азот,** кога биљка троши у почетку више (до цветања), **калијум,** чија је потрошња обрнута азоту, тј. до цветања мање а после цветања више и најзад **фосфор,** чија је потрошња мање или више равномерна у току целе вегетације. Ове потребе би требало имати у виду приликом додавања ђубрива.

Што се тиче количине воде сматра се као апсолутно довољна количина ако у току лета падне око 300 мм. атмосферског талога у виду кише. Свакако да та количина може бити и мања па да се добије висок принос, но ако је и сувише мала тада заливање не сме изостати.

Нема дискусије о томе да је земљиште важан чинилац за биљну производњу. Његов састав и стање у коме се налази јесте једно од мерила какав се принос може очекивати. У том смислу може се рећи да су за гајење кромпира најзгоднија лакша, песковита, пропустљива, умерено влажна и доста плодна земљишта. Згодно је ако су такве површине још и равне и у сваком погледу изједначене. Није препоручљиво садити кромпир на једном истом месту више година, јер се унесена ђубрива не могу правилно искоришћавати само једном културом. Осим тога постоји могућност да се на дотичном месту и болести нагомилавају из године у годину.

Стајско ђубре претходне културе врло добра је подлога за кромпир, а ако кромпир долази после озиме или уопште ране зрнасте културе потребно је после жетве извршити љуштење на дубину од 6—7 см. На 20 дана после тога може доћи дубоко орање и уношење добро спремљеног ђубрива.

Почетком априла земљиште мора бити потпуно спремно, згорело стајско ђубре равномерно растурено и што је могуће пре заорано, јер ако ово стоји дуже изложено на површини постоји опасност да изгуби вредне састојке. Препоручљиво је да се дрљање изведе по могућству двапут у два правца.

Инж. **Владимир Спасојевић**

ГАЈИТЕ КУДЕЉУ (КОНОПЉУ)

Није то било одавно када се конопља код нас у предратној маленој Србији, свуда гајила као једна веома корисна биљка. Гајена је зато што се домаћа радиност није могла замислити без конопље, тежине. Она је служила за ткање платна, за ткиво сламњача, ужарије, канапа и много и много друге домаће потребе.

Видимо да се рат све више шири, и видимо исто тако да се на светским тржиштима сва роба више тражи, а нарочито кудеља која се за ратне сврхе много троши; видимо да су цене кудељи све јаче.

Конопља је наша домаћа биљка, која је наше старе пре сто година одевала, јер онда није било памука и финих свилених кошуља. Има и данас доста наших крајева где конопља игра врло важну улогу у погледу израде платна за кошуље. То су већина они сиромашни крајеви где принос са имања не може да да толико да би неко мислио на платно од памука (који данас стаје 180—220 динара килограм), него су задовољни када имају тежинске кошуље, проје и пасуља.

Наша је дужност да ово време искористимо и гајимо оно што се тражи, а тражња кудеље тако је велика да ми нисмо у стању ни нашу домаћу потребу да подмиримо.

Ми не апелујемо да народ скине платно и свилу па да носи тежињаво одело, већ да за индустрију створимо сировине, и нашу кудељу сада када је тражња продамо по добре цене, и да запослимо нашу радну снагу, и да наша држава извози кудељу.

Ми имамо две врсте конопље која се код нас гаји. Ми би за сада земљорадницима препоручили да гаје у што већим површинама индустриску конопљу. Она бујно расте, влакна су јој ређа и чврста, а стабло је дрвенасто и високо, и оно даје доста влакна које је дуго преко 2 м. Бар за сада док је рат ова се кудеља све више тражи, а иста не тражи велики рад, само тражи јаку добро разрађену земљу.

За данас је на нашем тржишту цена кудељи следећа:

1. Сељачка кудеља 1 кгр.	16—16.50 дин.
2. „Вијана“ кудеља 1 кгр.	18—20.— „
3. Чешљана кудеља 1 кгр.	20—25.— „
4. „Брада“ кудеља 1 кгр.	25—28.— „
5 Отпаци кудеље 1 кгр.	13—13.50 „

Сушена непрерађена кудеља I класе иде до 15 дин. 1 кгр. II класа 8—10.— а III класа 5—6 дин. килограм.

Из овога се види да су цене кудељи високе, а сигурно је да ће у месецу априлу бити више са 50%.

Гајење конопље је један веома лак и корисан рад и зато ми свакоме земљораднику препоручујемо, да овог пролећа засеје ову индустриску конопљу, јер је за сада гајење конопље веома рентабилно.

Марко Маша Тодоровић

ИСХРАНА СТОКЕ СИЛАЖОМ

Наши пољопривредници не постижу одговарајуће успехе у одгајивању стоке у главном због слабе исхране. Тамо где је исхрана слаба по количини и каквоћи, не помажу никакви други методи одгајивања или оплемењивања.

У нашој земљи постоје два периода исхране, на која треба да се обрати нарочита пажња. То је период **зимске**

исхране и период исхране за време **сушног лета.** Доказано је да је најбоља сточна храна паша. У њој стока налази поред потребне количине угљених хидрата, масти и беланчевина још и витамине, који су за нормалне функције организма неопходни.

У укишељеној сточној храни — силажи — не уништавају се витамини и баш због тога многи научници приписују силажи толики значај. Но и поред тога изгледа да је целокупан распоред и однос хранљивих једињења у силажи врло повољан и силажа као да потстиче организам на бољи физиолошки рад а нарочито на боље варење хране. По испити-

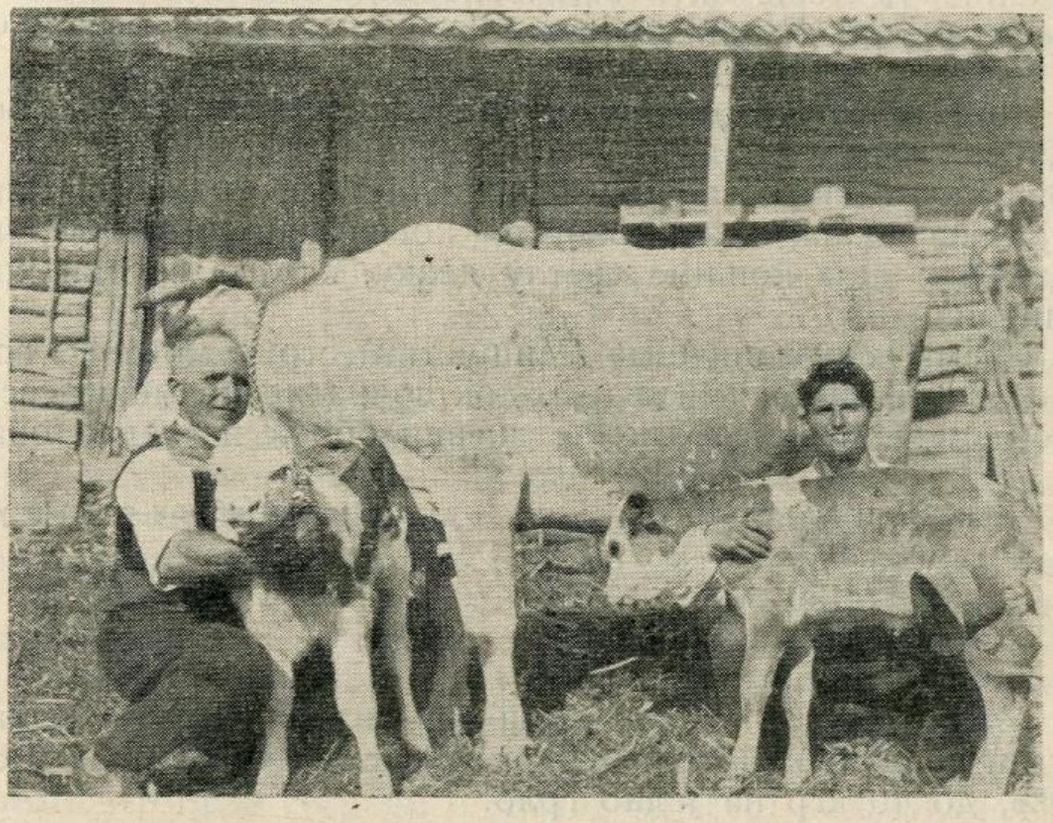

Сл. 21. Крава сименталске расе са 2 телета
Одгајивач: Стојан И. Стојимировић из Салаша (Крајина)

вањима многих научника можемо добру силажу по каквоћи сматрати као храну која је готово слична доброј паши.

Према томе силажу треба да узмемо у обзир за исхрану стоке онда када нестане те паше. А то су у нашим приликама баш та два периода, зимски и летњи.

Мислило се, да се стоци не сме давати већа количина силаже због нагомилавања киселина, које рђаво делују на организам. Испитивања у том правцу казују, да се стоци може на 1 кгр живе мере дати без штете 1 грам млечне киселине, а толику количину млечне киселине не добије ни она стока, чији би цео оброк била само силажа. Силажа не само што не делује рђаво на организам, него се по испитивањима научника количина бактерија у измету животиња хра-

њених силажом знатно смањује. Слично се дешава и када човек једе кисело млеко. Истина, ако храна није добро укишељена, па има више него што треба сирћетне киселине, онда таква силажа уопште се и не сме дати стоци за храну, јер ће стока добити пролив, а сем тога, ма да сирћетна киселина у малим количинама помаже варење хране, у већим количинама изгледа да делује неповољно, јер раствара црвена крвна зрнца.

За исхрану једног одраслог грла од 500 кгр живе мере потребан је оброк од 12 до 15 кгр сувих материја, од које количине 1/3 може бити замењена силажом т.ј. око 20 кгр силаже дневно. У пракси се често ова количина прекорачује без икаквих штетних последица.

Коњима се даје силажа у мањим количинама. Они боље подносе силажу добивену „топлим“ кишељењем, јер од оне добивене „млаким“ начином, лако добију колике. У Енглеској цене силажу као храну за коње, која освежује, чува здравље и даје коњима светлу длаку, као да се они хране на паши.

Према неким писцима (Мишустин) стоци може 2/3 грубе хране да се замени силажом, док сочна храна може сасвим да се змени. Према томе би дневни оброк изгледао овако:

Жива мера у кгр	Дневни оброк силаже у кгр
300—350	22—23
360—450	25—27
460 и више	35—40

Меснатој стоци и стоци за тов силажом се може заменити и до 90% кабасте хране а ако нема друге хране и свих 100%, до 40 кгр на једно грло.

Теладима се силажа почиње давати у малим и постепено све већим оброцима, тако да им се у шестом месецу даје 2 до 4 кгр, у осмом 6 до 8 кгр, а у дванаестом до четрнаестом месецу око 16 килограма на дан.

Овце и козе могу пождерати дневно 2 и по до 3, па и читавих 5 килограма.

Научници препоручују да се **стеоним кравама** у последњем месецу бременитости смањи оброк силаже на 6 кгр, да би се избегло кварење варења хране код мајке а стим и побачај. Други исто тако не препоручују већу количину укишељене хране ни један месец после телења, да теле не би добило пролив. По другима пак, несмањен оброк не делује рђаво, сем у случају ако се крава сувише тови, па јој то смета да се обрати пажња на то, да се стеоним кравама даје нешто мања количина силаже, а нарочито да се обрати пажња, да јој се даје добра силажа.

Свиње, живина и зечеви такође узимају врло радо силажу. Живини се даје за 100 кокошака око 20 кгр силаже од детелине и кукуруза.

Приликом исхране стоке силажом треба да се обрати пажња на следеће:

1) **Силажа треба да је свежа,** т.ј. узети је из силоса пред само давање стоци, јер се ван силоса може лако покварити.

2) Ако је стока пре тога јела суву храну, онда се **мора постепено привикавати на силажу,** исто као кад прелази са сена на пашу.

3) **Ако је силажа промрзла,** не сме се давати стоци већ чекати да се открави.

4) Пошто је силажа обично сиромашна у беланчевинама, треба да се **дода стоци хране, која је богата у беланчевинама,** (сено детелине, луцерке, мекиње, разне погаче и др.).

Силажа се као и остала храна даје стоци три пута дневно: ујутро, у подне и увече.

Инж. **Миленко Ј. Пеурача**

БРУЦЕЛОЗА

О овој болести читаоци „Тежака" сигурно су мало чули, али ово није ни чудо када се има у виду чињеница да се је она почела изучавати од скора. Код ове заразе 5% инфицираних људи умире од ње. Обично траје 5—6 месеци, а може трајати и годинама. За време трајања ове болести човек се осећа неспособан за сваки рад а зарази се од животиња које су оболеле од ње. Ова се је болест некада називала код људи малтешком грозницом а код животиња заразни абортус — побачај (Банг). Тада се је мислило да се ради о двема различитим заразним болестима и да се човек не може заразити са овом болешћу од животиња. Данас ми овако не мислимо јер овде се ради о једној те истој болести и називамо је једним именом — Бруцелоза.

Од животиња оболе следеће: говече, овце, козе, свиње, коњи и козе па и пси. За људе је најопаснија зараза овца и коза, па после бруцелоза свиња, док је обелење говеда и других животиња, мање опасно по људе. Од ове заразе најчешће оболе оне особе које долазе у додир са оболелом стоком и њиховим продуктима.

а) **Начин ширења заразе.** Ову заразу код људи и животиња изазивају једне те исте клице које се излучују из тела оболелих животиња. Ово бива путем кашља, мокраће, балеге, млека и побаченог плода. Заразне клице ове болести могу остати живе у млеку 20—60 дана; у мокраћи до 90 дана; на кожи 30 дана. Иначе оне се могу уништити разним срествима за дезинфекцију.

У тело човека могу допрети кроз уста, кожу и плућа. Зараза код људи обично наступи код додира са оболелим животињама, код клања, приликом пружања помоћи живо-

тињама за време порођаја, употребом млека и млечних производа који воде порекло од болесних животиња. Пошто оболеле животиње излучују из себе заразне клице, постоји могућност да се овако рашире на све стране и да допру у воду и храну.

Од важности је да се спомене да се и од људи може пренети ова зараза на животиње. Осим овога зараза се може пренети и полним актом.

б) **Знаци оболења код животиња.** Први знаци оболења јављају се после неколико **недеља од дана уласка заразних** — клица у тело животиње. Као најважнији знак оболења може се сматрати побачај — отуда и назив болести заразни побачај. Код крава се обично појави на неколико дана пре побачаја црвенило стиднице а после иде слуз. Код бикова и осталих неуштројених животиња болест се јавља углавном са затечењем мошница — отицањем јаја.

в) **Знаци оболења код људи.** Код људи болест се јавља подмукло. Оболеле особе осећају се потиштене и притом осећају општу слабост. Јавља се главобоља и бесаница, људи су раздражљиви. Доцније се јави и запалење зглобова. Пошто и код човека постоје тешкоће у установљењу болести узима се крв која се шаље на лабароториски преглед. Исто радимо и са крвљу оваца ако нисмо пре тога видели побачени плод.

Начин сузбијања бруцелозе

1) Побачени плод мора се попрскати са раствором креолина и дубоко закопати. Исто ово важи и за место на коме се је налазио плод до његовог уклањања. Пре овога мора се позвати марвени лекар ради установљења узрока побачаја

2) Људи који су оболели од ове заразе не смеју долазити у додир са оболелом стоком.

3) Некувано млеко не сме се никада употребљавати за људску храну.

4) Код указивања помоћи приликом порођаја дотична особа мора бити обазрива да се неби заразила ако се ради о зарази.

5) Особе које долазе у додир са болесним животињама по обављеном послу морају се пресвући и опрати руке са неким дезинфекционим среством.

Д-р **Реља В. Катић**

ЛЕСКА КАО ВОЋКА

Мало је воћака које би могле да буду тако рентабилне као леска. Не изискује ни нарочито повољну климу, ни плодно земљиште, ни негу и одбрану од болести и штеточина За своје добро успевање тражи врло мало, а доноси редовно драгоцене плодове. Може да успева на сваком земљишту, па и на оном на коме би се друге воћке једва одржавале. Зрели плодови леске могу се неограничено дуго чувати без икаквог кварења и превозити и на највеће даљине без паковања. Њихова цена је увек задовољавајућа.

Леска подноси засењивање боље него све друге воћке, те се може искористити за попуњавање празних места у воћњаку или за гајење између других воћака. Празна места у двориштима, баштама, могу се врло добро искористити засађивањем леске. Исто тако се у истом циљу могу искористити и ивице путова, стаза, појединих њива. Иако је леска тако корисна, код нас се врло мало гаји. У том погледу нема занемареније воћке. Због тога се у нашој земљи произведе тако мало лешника да то није довољно ни за подмирење домаћих потреба, те се редовно увозе веће количине лешника из иностранства. Тако је 1938 године увезено лешника за преко 4 милиона динара. За последњих десет година увезено је просечно за 3.388.000.— динара годишње. То је за нашу привреду ненадокнадива штета, која се лако може отклонити. Међутим, када би се лески посветила мало већа пажња, ми би могли не само подмирити домаће потребе, него и извозити плодове лешника у иностранство.

Размножавање леске је врло лако и врши се углавном на два начина — нагртањем и изданцима. Изданке треба неговати пре сађења на стално место — окопавати земљу око њих, проређивати их, пресађивати на плодније земљиште ради њиховог јачег пораста и бољег развијања корена. Да би се појачало јављање изданака треба земљиште око лешника мало дубље прекопавати. Чешће се леска размножава нагртањем, јер се врло много бокори, пушта велики број избојака. Уколико је земљиште плодније, утолико ће се појавити више избојака. Ако се жели да се јави што више избојака, да би се добило што више садница, препоручује се да се леска која служи за размножавање ујесен или рано у пролеће сасече скоро до саме земље. Треба и земљиште око леске добро обрадити. Упролеће кад вегетација крене појавиће се маса избојака. Ове треба оставити да се развију за 10—15 см, па их тада покрити у доњем делу земљом, тако да стрче врхови. Земља која се нагрће око младих избојака треба да буде ситна, плодна, влажна и топла. Уколико се избојци развијају, утолико повећавати банак земље око њих. Тако у неколико махова до половине лета. На тај ће начин приземни делови избојака да се ожиле. Исте године ујесен,

кад се вегетација заврши, одгрнути земљу од избојака, па их што пажљивије отсећи са што више жила. Овако ожиљени избојци могу се садити на сталном месту. Да би се избојци што боље ожилили, потребно је да се обезбеди што боља влажност земље нагрнуте око избојака.

Кад се млади ожиљени избојци саде на сталном месту, потребно их је скратити на 15—20 см.

Леска се гаји у облику жбуна. Ради тога се пусти да се неколико основних грана развију из саме земље — 4—6 грана. Остале гране уклонити. Старати се да ове гране буду добро распоређене. Идуће године рано упролеће и ове гране скратити ниско. Првих неколико година вршити орезивање леске у циљу образовања облика. Доцније само, по потреби, прорећивати круну и чистити је од сувих грана и гранчица.

То је најважније што треба знати о размножавању и неговању леске.

Наши воћари треба већ сада да се постарају о овој корисној воћци, и да благовремено припреме све што треба за њихово сађење.

Инж. **Душан Станковић**

ЂУБРЕЊЕ ВОЋАКА

Порастом воћних стабала, скидањем плодова са истих, искоришћавањем земљишта са другим културама, испирањем и одношењем хранљивих састојака из земље, као и разним хемијским једињењима у земљи, из године у годину, земља постаје све поснија и све сиромашнија у хранљивим материјама, а упоредо са овим опада пораст и родност воћака на истом земљишту.

Земљорадници - воћари, у већини случајева, привидно задовољавају се тиме што од својих воћњака добивају бољи или слабији род сваке треће године, сматрајући ову појаву нормалном под сугестијом да се воћњаци за време неродних година одмарају. Многи воћари задовољавају се тиме, што им свиње торе и рију по воћњацима.

Извесан број воћара увиђа важност ђубрења воћњака, исте с времена на време ђубре, али недовољно и једнострано, те им воћњаци, и ако дају бољи род, не рађају редовно и обилно. Овако ђубрење може се упоредити са недовољним храњењем добре краве музаре, која би уз бољу исхрану могла дати много више млека. Да би воћњаци редовно рађали, квалитет плодова био бољи, отпорност воћака била већа, здравствено стање повољније, воћњак дуговечнији и рентабилитет што већи, воћњаци се морајм редовно, обилно и потпуно ђубрити.

За ђубрење воћњака служи нам у главном: стајско, вештачко, људско и зелено ђубре, као и компост.

Од свих врста ђубрива најбоље је и најпотпуније стајско ђубре, које поред тога што обилно храни воћке, поправља физичке особине земље, умножава земљишне бактерије и потпомаже њихов биолошки рад, тешке земље чини растреситијим а лакше повезанијим. Овим ђубретом ђубри се цела површина воћњака, најбоље с јесени са полузгорелим ђубретом, или преко зиме и раног пролећа са нешто згорелијим ђубретом, које по растурању треба заорати на 4 до 8 сантиметара дубине.

Сл. 22. Један леп шљивик. Шљиве су са правилном круном
Сн. Д. Станковић)

Ђубрење стајским ђубретом треба изводити обилно сваких 3 до 4 године. Оно се у земљи врло неједнако троши, тако да се у првој години истроши око 40%, у другој око 30%, у трећој око 20% а за четврту годину остаје врло мало, или ни мало хранљивих састојака. Слетствено опадању хранљивих састојака у земљи опада и принос воћа.

Као допунско ђубриво поред вештачких ђубрива може се употребити са одличним успехом разблажена осока са водом и то једна трећина осоке а две трећине воде. Осоком је најбоље преко године ђубрити два пута. Прво ђубрење треба извести марта месеца, а друго концем маја и почетком јуна. Да би осока што ефикасније деловала, треба испод целе круне по могућству равномерно расути пазећи да не отиче, већ да се постепено упија у земљу. Огледима је утврђено да су воћњаци ђубрени са осоком давали много више здравих и лепих плодова, те је се употреба овог допунског ђубрива показала врло рентабилном.

У газдинствима у којима се оскудева са стајским ђубретом, или се воћњаци налазе на теренима на које се стајско ђубре не може дотерати, може се са врло добрим успехом употребити односно применити зелено ђубрење. Ово врло добро утиче на физичке особине земље. Тешке земље обогаћује са хумусом, услед чега постају растреситијим, а лакше, као на пр. песковите, везанијим и компактнијим.

Да би се воћњак на овај начин што боље нађубрио, најбоље је у септембру месецу посејати по воћњаку озиму грахорицу, или озими грашак у смеси са озимом ражи, па овај усев у пуном цвету месеца маја следеће године заорати. Поред овога, за препоруку је да се у априлу а најдаље у месецу мају по воћњаку посеје жута лупина или серадела, па овај усев у јесен у пуном цвету заорати. Како овај пролетњи усев преко лета воћкама одузима много влаге, то се у пролеће може сејати наведени усев у сврху зеленог ђубрета само у хладним и влажнијим земљиштима, те је према томе за сувље и топлије земље препоручљивије сејати у сврху ђубрења воћњака неки од поменутих усева с јесени а с пролећа га заорати.

У допуну горе наведених ђубрива напредњи воћари употребљавају за ђубрење својих воћњака и вештачка ђубрива као: чилску шалитру, калијеву 40% со, суперфосфат и креч. Ова ђубрива употребљавају се чиста, или у смеси једно са другим, осим суперфосфата и креча, која се ђубрива не смеју мешати, нити исте године давати услед тога што се у земљи једине стварајући неутралну со звану неутрални калцијум фосфат, који је за биљке неупотребљив.

Креч у исхрани воћака игра врло велику улогу. Он поред тога што служи као храна воћкама поправља земљу: тврду прави растреситијом, хладне земље загрејава; неутралише земљишне киселине и веже их у лако употребљиве соли, које у томе облику служе за исхрану биљу; повећава отпорност дрвета против извесних болести и хладноће; омогућава и поспешава рад микроорганизама у земљи, који су од великог значаја за исхрану воћака; потпомаже развитак цветних пупољака и изградњу коштице код коштичавог воћа.

Ради овога неопходно је потребно воћњаке с времена на време ђубрити са кречом, где год га нема у земљи у довољној количини. Код ђубрења са овим сретством воћар треба да зна, да креч у већим количинама може и штетно деловати, те ради тога пре ђубрења треба земљу испитати на садржај креча код најближе државне, или бановинске установе, па ако земља садржи испод 0,50% креча ондах приступити ђубрењу са истим.

Најбољи је живи креч, који је се под утицајем ваздуха претворио у ситан прах. Поред овога за препоруку је иско-

ристити отпатке креча заједно са пепелом са кречана, које пре употребе треба просејати на ретко сито за просејавање шодера, тако да евентуално камење неби дошло у воћњак. Исто тако за препоруку је сатурациони креч, који се добива при фабрикацији шећера.

Кречом је најбоље ђубрити у јесен, затим преко зиме и рано с пролећа. На један хектар потребно је од 2.500 до 3.000 кгр. која је количина довољна за 3 па и више година.

Воћари, који буду своје воћњаке ђубрили на описани начин и наведеним ђубривима, имаће пун успех у своме раду и неће им се десити да им воћњаци у рађању праве веће паузе и непотребне „одморе", већ ће уживати пун и редован род, што је и циљ свакога воћара.

Добросав Л. Ковачевић

ДА ЛИ ТРЕБА САДИТИ ВОЋКЕ ПО ВИНОГРАДУ

Ако у пролеће за време цветања воћки, прођемо кроз наше виноградарске крајеве, видећемо да се они беле од цветова разних воћки, које су по њима засађене, и виногради више личе на воћњаке него на винограде. Ту се налазе све врсте воћака, почев од бресквe, која се још од давнина сади по виноградима, па кајсија, бадема, ораха, крушака, шљиве, дуње па чак и јабуке. Виноградари саде воћке по виноградима услед оскудице земљишта, а поред тога и земљиште се за виноград дубоко риголује па воћке на њему врло добро успевају, а и виноград је увек под чешћим надзором, па су ту воћке мање изложене потрици сеоских крадљивица. Али воћке, нарочито поједине врсте штетно утичу на развој и принос винове лозе, само неке причињавају веће а неке мање штете и виноградари треба да о томе воде рачуна, те да не би једнога дана на место винограда имали воћњак. Сада да видимо какве и колике штете поједине врсте воћки причињавају виновој лози.

1. Бресква је тако рећи сталан гост наших винограда, често и сама никне и развија се. Виноградари је и сами радо саде не само по крајевима винограда већ и по целој површини. То је као што знамо воћка која се и најмање развија и са својим ретким лишћем и слабо развијеном круном најмање или тако рећи никакве штете не причињава виновој лози, и ако нешто црпе земљу својим жилама, па према томе је и једина врста воћки која се може да толерира у винограду, јер не заклања својим лишћем лозу а опет за њен плод узме се лепа пара.

2. Кајсија је, и ако и она слабога пораста, нешто веће дрво од бресквe и живи нешто дуже од бресквe. Али она

има широко лишће и засењује лозу, па јој није место у винограду, сем што може да се толерира по крајевима винограда и поред стаза.

3. Бадем је прилично велико дрво. Развија се доста у висину, али и он има ситно и ретко лишће и донекле могао би и да се толерира по крајевима винограда. Уосталом по нашим виноградима и није много размножен сем у околини Ниша.

4. Шљиве, нарочито пожеге се мало виђају по нашим виноградима, али ипак их има, нарочито ранке, мада и по природи земљишта на коме су виногради и клими, ту им и није место. Оне исто тако причињавају својом хладовином штете лози и њих нико не треба садити по виноградима.

Сл. 23. Један део Жупског виногорја са воћкама по виноградима
(Сн. Ђ. Радовић)

5. Дуње су мале воћке, живе кратко време, али имају густо и велико лишће и њих треба садити само по крају поред ограда винограда.

6. Крушке се врло често виђају по виноградима, и то некада старе и преко стотину година. Виноградарско земљиште је веома погодно за њихово успешно напредовање али се оне толико развијају, да личе на праве храстове и својим великим хладом заклањају много чокота и потпуно и осуше. Стога нису за препоруку ни по крају нити уопште да се саде пи виноградима.

7. Јабуке, и ако се по где-где нађу по виноградима ипак се ретко виђају, јер виноградарско земљиште и клима нису подесни за њен успешни развој и слабо доносе род, нарочито позне јесење сорте, па их не треба ни садити.

8. Орах је тај који се, поред бресквe, најчешће виђа по виноградима, и то се у по неким крајевима виђају ораси ве-

личине правих храстова, засађених вероватно још када су били виногради од старе домаће лозе. Он ту налази и земљиште и климу врло погодну за свој живот, те је стога и толико размножен. Орах живи дуго, сто и више година, и за то време се толико развије, да заузме у пречнику и по тридесет метара. Лишће му је крупно и кожасто и прави дебелу ладовину и све чокоте у његовој близини осуши или слабо напредује па и не може да донесе никакав род.

Стога орах не треба никако да се сади ни по крајевима у винограду, сем случаја када се жели, да се виноград доцније замени орашаром.

Из предњега се јасно види које воћке се могу да саде по винограду и које и колике штете причињавају, па нека виногрдари сами процене и према томе се и управљају.

Инж. **Рад. Борисављевић,**

КОМИЊАК И ШИЛЕР

Према § 9. Закона о вину забрањено је и кажњиво стављати у промет и продавати комињак. Смисао закона о вину треба тако разумети, да се под именом комињак има подразумевати пиће које се добија од комине и воде, пошто се претходно оточи шира са комине за бело вино или пак кад се оточи црно вино по превирању и комини дода више или мање воде, према вољи сопственика. То значи да комињак није природно вино, већ разводњено вино и врло често садржи само 3—4% алкохола, па је логично и у интересу виноградара забранити да се такво пиће продаје и конкурише правом природном вину. Ова забрана продаје комињака је истакнута и у тачки 11 извода важнијих одредаба Закона о вину који сваки продавац мора да на видном месту да истакне у својој радњи, те како би потрошачи и сами, читајући га, знали да је његова продаја забрањена.

Међутим у својој вишегодишњој пракси као контролни орган по Закону о вину у једној бановини где је виноградарство веома развијено, врло често дешавало ми се, да наиђем по продавницама на вино које сопственик продаје под називом „комињак“, а кад га ја упозорим, на Закон о вину, да је по њему забрањено стављати у продају комињак, сопственик се или чуди или покушава да се извињава, да он то није знао и разним изговорима гледа да избегне законске последице. Кушањем сам, у већини случајева, установио да ово вино није комињак, већ природно црно вино, па да би то и стварно проверио слао сам у више прилика овај „комињак“ на анализу Енолошкој станици и увек се установило, да се не ради о комињаку у смислу Закона о вину, већ

да је природно црно вино. Ово ми је дало повода, да се заинтересујем, шта виноградари и продавци подразумевају под именом комињак, па сам утврдио, да се скоро у свима крајевима Моравске бановине, а нарочито у околини Ниша, Пирота Прокупља под називом комињак подразумева природно црно вино, које се не отаче после превирања са комине, већ остаје на комини преко целе зиме и точи и директно ставља у продају. Овако вино има пријатан укус због угљене киселине која се ствара у току врења. Овакав комињак спремају нарочито продавци који га непосредно из бачве точе у чаше и служе гостима. Они пак виноградари који продају вино гостионичарима или винарским трговцима скоро увек отачу црно вино са комине одмах пошто преври, а такво црно вино зову самоток.

Оно пак што се по Закону о вину сматра комињак народ овде у већини зове „шилер“ или „шиљер“ и разуме се да га и не ставља у промет, већ га у већини случајева виноградари спремају за домаће потребе, што је и законом о вину дозвољено.

Извесни пак виноградари и продавци додају шилеру пре врења шећера, да му повећају постотак алкохола и тако добијају пиће које се зове „петиот“, ма да је и ова радња законом о вину строго кажњива.

Сматрао сам за потребно да предњем изнесем преко нашега листа „Тежака“ те како би, виноградари, продавци и потрошачи били упућени, шта је то комињак а шта шилер, и како их Закон о вину третира.

Инж. **Рад. Борисављевић**

ДОПИС СА СЕЛА

ТРЕБА И ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ ПРАКТИЧАРИ ДА ПИШУ

Уредништво Тежака је од увек настојавало да осигура сарадњу практичара пољопривредника и то како оних који су прошли кроз коју пољ. школу тако и оних који су као самоуци, искуством, обогатили своја стручна знања. Од неоспорног интереса је за све пољопривреднике кад један од њих, сељак практичар саопшти резултате до којих је дошао у току свог рада. Његов успех врло убедљиво делује и његовом искуству често много се више верује него искуству каквог школованог економа.

Због тога врло радо дајемо места у нашем листу доњем допису, у коме г. Живојин Поповић, земљорадник из Тмаве, износи своја посматрања о успевању сорте кукуруза зване „Грчићев зубан“ у Топличком крају.

Надамо се да ће се и други читаоци „Тежака“ угледати на пример г. Поповића и да ће отпочети да живље сарађују

на овом свом часопису, како би се њиховим искуствима користили сви чланови Подружина. А постоји изобиље питања о којима се може писати, јер је рад пољопривредника врло сложен. Не треба мислити да се има писати само о успесима. Напротив, треба износити и неуспехе и узроке тих неуспеха, како се грешке не би понављале. Треба писати такође и о искуствима у ситним пословима, јер многе ситнице чине крупне ствари а читав рад пољопривредника се стварно и састоји из дугог низа послова.

Ми знамо да већина земљорадника није вична писању. Али ми обећавамо да ће сваки њихов интересантнији допис, са села ма како неумешно написан, бити исправљен и штампан.

Д-р **М. Ј.**

КАКО СЕ ПОКАЗАО КУКУРУЗ „ГРЧИЋЕВ ЗУБАН“ У ТОПЛИЦИ

Од Пољопривредне подружине у Прокупљу добио сам 5-пет килограма кукуруза у зрну сорте Грчићев зубан за семе, око 1 маја прошле 1939 год. Мада је било прилично доцкан за сејање ипак сам овај кукуруз засејао и гајио у току лета на три разна земљишта. Један део семена засејан је на њиви н којој је пре тога била пшеница; земљиште је било средње јачине, поугарено с јесени и обрађивано као обично што се кукуруз у овоме крају обрађује; опрашен је кад је имао 5 листа, а доцније, кад је израстао око 60 см. огрнут је.

Други део семена засејан је на земљишту на коме је била луцерка па је с јесени заорана, а с пролећа поново поорано и засејано под мотику на кућице, око 70—80 см. једна од друге далеко. И овде је прашење и огртање извршено као и на првој парцели.

Трећи део засејан је у башти на којој се гаји поврће, и преко лета кад је обрађивано, заливано и окопано поврће обрађиван је и заливан кукуруз а земљиште је било истог пролећа добро нађубрено стајским ђубретом.

На првој парцели овај кукуруз израстао је просечно 1,60 м. висине и имао је на сваком струку по један клип а ретко на којем по два клипа. Услед јаке суше која је у току овог лета владала, сви клипови нису били добро развијени већ је имало много напола празних окомака или су клипови били једностранасти — или са много ретким зрнима (бабице).

Известан број клипова сазрео је али их је много више било зелених. Стабљике су већим делом биле зелене у време бербе.

На другој парцели израстао је кукуруз просечно око 2 мет. висине; имао је на струковима по један добро развијен

и по један слабији или сасвим слаб клип. Овде је виноградски положај земљишта а земља је мрка иловача, те је сазревање било боље него на првој парцели, тако да су они добро развијени клипови прилично сазрели, а они слабији били су већим делом недозрели.

Стабљиек су у време бербе биле још сасвим зелене; дебљина им је била већа него на првој парцели.

На трећој парцели — у башти — израстао је овај кукуруз просечно око 2,70 м. а било их је и преко 3 м. висине. На њима су клипови били тек на висини око 1,50 м. а код понеких и на 2 мет. висине. Дужина ових клипова била је од 25—30 см., пречника око 6—7 см. а имали су по 18 редова зрна а по неки је имао и по 22 реда. И овде је било слично као и на другој парцели, по један добро развијен клип а други много слабији. Више од два клипа на једној стабљици ретко је на коме струку било изузев поједине на којима је било и по 4—5 малих клипова на једној истој петељци.

Ова сорта кукуруза даје у опште бујне и много дебеле стабљике, које за храну стоке нису тако подесне на начин како то наши сељаци раде, дакле, да само пред говеда метну сноп кукурузовине, већ се мора сарезати па тек онда стоци давати.

Лишће је врло широко и дугачко. Ресе су средње величине и са довољно прашника те је оплођавање код ове сорте врло добро. Клипови су сразмерно много дебели а на врло танким петељкама, које се лако ломе те је ова сорта врло подесна за комишање. Зрна су код ове сорте златно жуте боје пљосната и удубљена на спољној површини те изгледа као да је та спољна површина спарушена.

Окомци (шишарке) су црвене боје и доста дебеле.

Услед одоцњеног сејања, што је вероватно главни узрок овогодишњој недозрелости овог кукуруза, није се могао овога пута тачно утвудити његов принос по хектару, нити извршити упоредне пробе са осталим сортама кукуруза које се овде гаје те се то мора доцније учинити — у овој години, али у главном може се за сада о њему донети овакав закључак: да је ова сорта кукуруза врло бујног пораста, те је треба сејати ређе од осталих сората, дакле на јачим и довољно влажним земљиштима никако мање од 80 см. ред од реда а бар 60—70 см. једна биљка од друге.

Услед речене бујности вегетација траје дуже, те је ову сорту кукуруза потребно што раније сејати.

За своје правилно развиће и добро успевање захтева јачу земљу бољу обраду и довољно влаге.

У погледу родности спада у врло родне сорте кукуруза, те заслужује да се што више гаји свуда где према предњем има услова за његово гајење.

Тика Поповић
економ из Тмаве

КРАТКЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Пролетња сточарска изложба — одржаће се ове године у Новом Саду, у времену од 20 до 22 априла, на новом сајмишту. Како је ово једна од важних пољопривредних приредаба своје врсте, препоручујемо нашим сточарима да још сада поведу рачуна о томе и да припреме грла која мисле изложити. Истовремено треба да спреме потребне податке и документа о својим грлима, како их не би тражили пред саму изложбу и на брзину.

Откупне цене семена од уљарица повећане су, јер су оне биле утврђене још у августу месецу прошле године, пре него што је избио рат, док се после тога ситуација на тржишту знатно изменила. Садашње цене су следеће: сунцокрет 235.— (раније 185.— дин. за 100 кгр); уљана репица 350.— (275.—); бели мак 450.— (350.—); сезам 520.— (400.—); коштице од бундева 280.— (235.—); семе лана 360.— (330.—); рицинус 420.— (400.—); и најзад, семе од памука динара 100.— место раније предвиђених 80.— дин.

Виноградари из Вршца — траже да се куповина вина повери Призаду, те да се винска криза колико толико ублажи извозом ове робе.

Пољопривредна комора Дунавске бановине — заводи једну врло корисну новину у свом Гласнику. Она ће, у будуће, доносити цене свих пољопривредних производа (како сточарских и ратарских, тако и вина, ракије, куделье итд.) и то по ценама **које земљорадник добија** за њих. На тај начин, шира јавност биће у могућности да запази разлику која постоји између цене коју произвођач добије и цене коју извозник добије кад исту прода. То ће бити у исто време и мерило зараде коју поједини посредници имају пре откупу тих производа од земљорадника. Наши читаоци ће такође, с времена на време, бити упознати са тим ценама.

Око 2000 вагона пиринча — троши се годишње у нашој држави, а највећи део се увезе из Италије, док на домаћу потрошњу и на увоз из других држава долази мала количина.

Француска тражи дебеле овце — од наших извозника и нуди пристојну цену за њих. Тешкоћа је у томе што су наши сточари неупућени у товљење оваца, те је потребно да се и то питање на неки начин реши, кад већ постоји могућност уновчавања оваца на страном тржишту.

Грчка влада укида разна ограничења о увозу наше стоке у ту земљу, те ће се, вероватно, извоз стоке и сточних производа за Грчку повећати. Ово нарочито треба да искористе наши сточари из Вардарске бановине, као најближи суседи ове увозне земље, због краћег превоза до Солуна.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Да ли може послужити рецељ од грожђа место шећера за справљање слатка и како се врши кување с њим.

Будимир Благојевић
Костурна—Струмица

Одговор: Рецељ од грожђа је врло укусна и пријатна прерађевина, која садржи око 55—65% шећера. Шећер у рецељу не може никад потпуно да замени обичан шећер, зато што се је овај карамелисао приликом справљања рецеља, те отуда му је и боја мрка или црна.

Рецељ преко зиме, а нарочито за време божићних и ускршњих постова, може да замени многе оброке у исхрани, док често се употребљава и за заслађивање чаја и грејање ракије. Може се употребити уместо шећера и за справљање слатка, али то слатко никад се не може мерити са слатком справљеним са шећером, зато што неће имати укус правога слатка, него ће потсећати на рецељ, а и боја ће му бити мрка или црна. Обично од сваког слатка тражи се да има своју својствену боју и да иста буде што светлија. Тако на пример: слатко од белих трешања, шљива, бресака и крушака мора имати светложуту боју, од црвених трешања, вишања и марела јасноцрвену, од малина рубин боју, од кајсија златножуту, док једино код купина, зелених орашчића и црних рибизли мрку или црну. Зато са рецељем може се справити слатко а да се боја не промени само од купина, зелених орашчића и црних рибизала, док код других слатка рецељ мора боју да му измени.

Асен С. Станчевић

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ПОВОДОМ ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ СРЕЗА ЖИЧКОГ У КРАЉЕВУ

На дан 28 јануара ове године Пољопривредна подружина среза Жичког у Краљеву одржала је 50 редовну скупштину, под претседништвом Инж. агр. професора Милорада Божовића директора Пољопривредне школе у Краљеву, а у присуству већег броја гостију и великог броја чланова и пријатеља подружине. Основана пре 50 година на Св. Саву, иницијативом тадашњег управитеља Ратарске школе у Краљеву Паје Тодоровића и наставника исте школе, Подружина прославља и своју педесетогодишњицу под претседништвом директора Пољопривредне школе. Ово је најбољи доказ потребне и корисне сарадње између Школе и Подружине, које

су се допуњавале, јер је Школи у многоме било олакшано да путем Подружине унапређује пољопривреду у срезу Жичком а Подружина је захваљујући школи и њеном особљу могла да се развије у једну од најјачих подружина Српског пољопривредног друштва.

Педесет година је довољно да се оцени рад једне организације а нарочито да се оцени рад и тежња њених оснивача и дужност нам налаже да се поводом педесетогодишњице сетимо на првом месту њих, оживљујући неколико момената из првих дана живота и рада Жичке подружине.

Године 1891 на Св. Саву одржан је збор пољопривредника среза Жичког у Краљеву ради оснивања „Српског пољопривредног друштва — подружине Жичке". Скупу присуствује и Епископ Жички Сава. У име сазивача збор поздравља управитељ ратарске школе Паја Тодоровић (доцније начелник Министарства Пољопривреде), који између осталог каже: Греота би било да се у постојбини првог просветитеља српског не заинтересујемо за пољопривредни напредак, у толико пре што је овде и једно средиште (ратарска школа) која има да руководи тим напретком.

У почетку рада скуп бира за претседника збора Јову Новаковића трговца а за деловођу Мијајла М. Милошевића учитеља више основне школе, а наставник Ратарске школе г. Благоје Д. Тодоровић (доцнији начелник Министарства Пољопривреде а који је још у животу) говори о важности пољопривредних подружина. Он у своме говору између осталог каже: И ако у 19 веку људи далеко лакше савлађују своје послове но они раније ипак је и овај век за многе трновит и ипак има људи који се пате и муче. Овим мислим на сељаке, који цео свет хране и чији производ иде у сиротињске колебе и у царске палате, међутим пољска привреда која је њихов посао је темељ свеколиком народном животу и најглавнији извор народног благостања и основ снаге и моћи државне. Говорећи даље о раду подружине и школе између осталог каже: Желим да Ратарска школа и Подружина које се данас рукују, задобију лепо поверење код народа ове околине и да му буду свакад искрени пријатељи помагали и саветници.

После свога предавања г. Тодоровић чита правила подружине, која збор усваја а за тим се једногласно бира за претседника Подружине „Његово преосвештенство Епископ Жички Господин Сава" за потпретседника Паја Тодоровић управитељ Ратарске школе, за секретара Благоје Тодоровић наставник ратарске школе а за чланове управног одбора: Божа Новаковић економ, Пера Спасојевић трговац, Милутин Јовановић срески начелник, Александар Мијоковић наставник Ратарске школе, Аксентије Богдановић занатлија; Михајло Чебинац индустријалац, Танаско Радомировић земљорадник, Антоније Сеничанин земљорадник, Мато Гвоз-

деновић земљорадник, Јован Терзић економ, Коста Бугарџић свештеник и Јовица Ђуровић земљорадник.

Интересантан је састав овог првог Управног одбора Подружине. Ту видимо удружене претставнике цркве, пољопривредне стручњаке, претставнике власти, земљораднике, занатлије, трговце и индустријалце у циљу да заједнички раде на унапређењу пољопривреде. Епископ Сава се прима претседништва и активно сарађује у Подружини а на скупу одржаном на Сретење исте године у Жичи, између осталог каже: Ми морамо сви да радимо на унапређењу пољске привреде, јер је државна управа радила на унапређењу других струка много више но за напредак пољске привреде, те је за то ова важна привредна грана и дан данас у првобитном стању, јер се и данас ради с оца на сина, тј. онако како је рађено можда још пре неколико стотина година. То је побудило прваке да оснивају оваква друштва, то гони учене људе да о томе пишу књиге и то је и нас натерало да по оваквој вејавици и студену дођемо и отворимо овај скуп. Завршавајући свој говор Епископ Сава одлази да одслужи у манастиру вечерње, с тим да га замени потпретседник Паја Тодоровић, који позива Александра Мијоковића наставника Ратарске школе да одржи предавање о избору приплодних грла.

На истоме скупу присуствовао је и Мијајло Церовић старешина Рудничког округа који, поводом предлога Петра Лазаревића из Крушевице „да се од подружинског новца заснује каса у виду какве штедионице, па из ње да се даје сиромашним сељацима на позајмицу, те да се народ сачува од узимања новаца под интерес од оних људи који га ваљују у дуг и од којих пропада“, узима реч и каже: Сељак је одиста у великој незгоди, јер се мора задуживати код појединих зеленаша, који му за дуг продаду вола, кућу и све што има. Овај скуп, за упис у подружину, изазвао је горњи важан предлог. Пољопривредне подружине за вас су браћо најпре удружење и зато ваља да га од своје стране увек посећујете и потпомажете.

Епископ Сава био је пет година активни претседник а затим доживотни почасни претседник и на једној годишњој скупштини Подружине завршава свој поздравни говор следећим речима: Позивам вас, ако желите себи сретне будућности, да се за успех овог корисног друштва заузмете што боље сложније брже и мудрије. Ово друштво није својина појединаца, већ је оно опште добро свију нас, па с тога се и позива на озбиљан рад и истрајност сваки онај грађанин, ма ког реда, звања, положаја и стања био, а који је спреман свесан и увиђаван колико му допушта знање, положај и време да допринесе његовом напретку а са тиме и народној срећи и бољој будућности простране нам и благословене домовине.

Мислимо да горњим речима није потребан никакав коментар. Оне јасно показују колико је интелигенција пре 50 година била ближе земљораднику, него што је то данас. И ако се у пољопривреди за 50 година одмакло далеко напред, речи почившег Епископа Саве изговорене пре 50 година нису ни данас изгубиле од свога значаја за све оне који реално гледају на ствари и догађаје а на пољопривреду као темељ наше државе.

Инж. **Вукашин Тоскић**

ВОЋАРСКИ КАЛЕМАРСКИ КУРС ПОЉ. ПОДРУЖИНЕ У ЉУБОВИЈИ

Пољопривредна подружина у Љубовији у споразуму са управом бановинског воћног расадника у Љубовији организовала је и приредила осмодневни калемарски курс који је одржан од 22 до 29 октобра 1939 године. На курс се пријавило 37 младића синова пољопривредника већином чланова пољопривредне подружине.

Курсом је руководио Богољуб Косанић управник расадника и секретар Пољопривредне подружине уз припомоћ Саве Станојевића ср. пољ. референта и члана управног одборабора подружине.

При отварању курса на првом предавању курзистима је објашњено циљ и задатак курса и исти упознати о циљевима и раду подружине и Српског пољопривредног Друштва на унапређењу пољопривреде и побољшању прилика на селу у коме правцу и наша организација — пољопривредна подружина са својим бројним члановима ради већ пуних десет година са задовољавајућим успехом.

После овога прешло се на теоријска предавања и практичне радове из области унапређења воћарства.

Поред поменутих практичних и теоријских предавања, курзистима су држана предавања из сточарства о подизању хигијенских стаја и бетонских ђубришта о избору приплодних грла, нези и исхрани истих, затим разне поуке из Пчеларства, Ратарства и Градинарства.

Организацију и приређивање овога курса помогло је Српско пољопривредно друштво у алату и књигама у вредности 500 динара и Краљевска банска управа Дринске бановине са 2000 динара, из које су помоћи сви посетиоци курса награђени по завршетку истог са калемарским ножевима, воћарским маказама и књигама а најбољи и са воћарским тестерицама, — курзисти су на овоме курсу пока-

зали задавољавајуће успехе и очигледно задовољни са примљеним наградама у алату и књигама отишли су својим домовима.

Сл. 24 Воћарско калемарски курс у Љубовији.

Колика је важност ових практичних курсева не треба много говорити када се зна да је срез Азбуковачки брдовит са слабим ораницама и где већина пољопривредника живи и издржава своје чланове из прихода од воћарства и сточарства те је желети да се оваки па и дуготрајнији курсеви што чешће одржавају.

Бор. Е. Косанић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Задружни календар Главног савеза српских земљорадничких задруга за 1940 годину. И ове године Савез је издао свој календар намењен у главном члановима задругарима. Вредно је напоменути да овогодишњи календар отскаче како у опреми тако и садржајем од свих послератних издања. Насловна страна украшена је уметнички израђеном сликом сељанке из околине Београда а као прилог се налази слика Њ. В. Краља Петра II и Кнеза намесника Павла. Календарски део је допуњен рубриком „Радови у задрузи" за сваки месец, сликама великих задружних радника из целога света, пробраним мислима из задружне идеологије и поучним сликама из задружног живота.

После календарског дела, приказан је данашњи састав управе: Главног савеза, Главне набављачке, Главне сточарске, Главне произвођачке и Главне земљорадничке задруге.

Даље се налази 32 чланка из задругарства из пера познатих задружних радника из различитих грана задругарства, са сликама писаца: Осим ових чланака стручног карактера налази се 7 чланака забавног карактера.

Календар је нарочито добио у својој вредности са тзв. пољопривредним календаром, у коме су описани пољопривредни радови засебно за сваки месец. Овај део допуњен календаром о бременитости стоке. На крају се налази списак поштанских, телеграфских и телефонских такса и вашара.

Календар је украшен великим бројем слика које приказују лепоту наше земље, моменте из пољопривредних радова и задружног живота.

Инж. **Вук. Тоскић**

Народни календар „Напред" за годину 1940. — У издању Издавачке задруге „Политика и Друштво" под уредништвом Александра Вучковића, изашао је под горњим насловом један врло врло добро уређен календар.

Поред календарског дела и историјског календара долазе: Поуке о здрављу, поуке из пољопривреде које обухватају разне гране пољопривреде. Даље долази већи број чланака политичке садржине о свим актуелним политичким проблемима, затим већи број разноврсних чланака социјалног, историјског и забавног садржаја. Сви ти чланци су измешани са већим бројем песама. На крају је списак вашара и панађура у Србији. Цео календар садржи 232 стране а стаје свега 10 динара.

Инж. **Вук. Тоскић**

Бановинско угледно пољопривредно добро „Добричево". За ово угледно добро у долини Мораве, плодном и напредном крају Србије, које се последњих година нагло подиже, ударени су темељи још 1852. Тадање „Правитељство књажевине Србије" основано је ту, првобитно, државну ергелу, а касније је добро добило назив „Државни сточарски завод". Год. 1921, тај се завод укинуо и основано је садање „Угледно држ. пољопривредно добро", којем је постављен задатак да размножава боље семе и бољу стоку, ради ширења у народу. О развоју, садашњем раду и процвату овога узорног државног поседа налазимо опширан, богато илустрован напис у „Пољопривредном гласнику" (свеска 2, за 15 јан. о. г.), из пера управника Ђорђа Ђорђевића. Наведени подаци ауторови сведоче да ово добро, чија површина запрема 803 хектара, и у ратарском и сточарском погледу даје завидне резултате.

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва, 45 седница (7 децембра 1939).

Одлучено је: Да се по питању набавке ради претпродаје књиге „Сточарство" од Дуњића, цео предмет упути на мишљење г. др. Драгиши Николићу. Да се прими знању да је прегледано стање касе и рачуна за месец новембар т. г. и да је нађено да су сва документа како примања тако и издавања правилно прокњижена. Да Пољопривредна подружина у Власотинцима може заостали плави камен повратити Друштву с тим, да она плати подвоз до Лесковца, а од Лесковца до Београда подвозне трошкове сноси Друштво. Да се рачуну г. Павла Миљаковића, адв., одобри сума од 2.146,50 динара, на име издатих такса с тим, да се одговарајућим износом задуже рачуни дотичних подружина. Да се по претставци секретара г. инж. Аћима Бановића, на депозит, који се код Друштва налази за његов рачун рачуна од 1 јануара 1939 године камата од 4%.

Да се набави:

1. 1 врстачна сејалица од 15 реди пољског фабриката за Дин. 3000,—.

2. 2000 кгр. неодендрина а да се закључи даља набавка карболинеума, пошто већ и иначе у друштвеном магацину има око 1500 кгр. карбокримпа. Неодендрин набавити само у том случају, ако Контролна и огледна станица да повољно мишљење по овом препарату.

3. 3 ком. пумпи од Ђорђа Делића по дин. 900, с тим да продајна цена истих буде 1100 динара.

4. 200 комада разних дрљача, 30 комада разних крунача, 10 комада ветрењача, 10 комада сецкалица за репу и шашу и 50 комада домаћих плугова по ранијим ценама и условима, без каса шконта, с тим да спецификацију изврши Набављачки одбор.

Да се за раније купљених 15 тона плавог камена тражи испорука од Фабрике „Жупа". Да се набави 285 килограма воћног и шумског семена и 110 разних делова за плугове.

Да се прихвати понуда за монтирање трифолин машине под условима изнетим у реферату секретара Друштва.

Поводом пораста цена појединим алатима и справама које Друштво продаје после дуже дискусије одлучено је:

1. Да се ова заостала роба продаје друштвеним члановима по досадашњим ценама.

2. Да се купцима на веће количине роба продаје само по дозволи претседништва и то по нарочитој цени.

3. Да се купцима робе из кредита Привилиговане аграрне, сва заостала роба даје по досадањим ценама, а накнадно набављена роба по ценама које ће се накнадно утврдити. Ове цене за Привилеговану банку биће у обавези 15 дана.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Љубовији, за исплату хонорара њеном секретару-благајнику Богосаву

Косанићу за рад у подружини у 1939 години, исплати аконто тог хонорара сума од 900 динара, пошто му је новац за болест у породици неопходно потребан. Да се по молби Пољопривредне подружине у Алексинцу изда алат у вредности 400 динара и 300 динара у готову на име помоћи за течајеве и предавања по подчетом распореду. Да се прими знању да је Подружина у Зворнику заказала своју годишну скупштину за 31 децембар т. г. Да се по тражењу Пољопривредне коморе Дунавске бановине, за мишљење Друштва о сеоској кући, тражи мишљење од Савеза здравствених задруга, као најкопентентније установе п отом питању.

Саопштења и предлози: Г. Никола Ж. Петровић, члан Управног одбора Друштва, извештава да је као делегат Друштва присуствовао конференцији, коју је за 6 децембар т. г. заказала Пољопривредна комора дунавске бановине. На конференцији су углавном дочети следећи закључци:

1. Примљено је знању саопштење државног правобраниоца, да он није могао да да своје мишљење о уговору државе са фабриком „Зорка", пошто се оригинални уговор није могао пронаћи. 2. Да се фабрика дозволи законска зарада, 3. Да се нарочито изабраном одбору, у који је ушао и претставник Друштва, повери вођење акције за подизање једне фабрике плавог камена на задружној основи.

По предлогу претседника, после дуже дискусије одлучено је: Да се претседништву повери избор једног чиновника са комерцијалном спремом за помоћника пословође и једног чиновчика са средњом пољопривредном школом за помоћника секретара.

Претседник саопштава да је секретаром посетио претседника Привилеговане аграрне банке г. Барића поводом обуставе даљег давања кредита до 2000 динара за набавку справа, алата и другог материјала. Г. Барић је обећао да ће то питање бити испитано на једној од наредних седница и да је то питање према добивеним информацијама већ и решено, што је примљено знању.

По предлогу претседника одлучено је да до наредне седнице буде дежуран г. Вукашин Тоскић члан Управног одбора Друштва.

46 седница (14 децембра 1939).

Одлучено је:

Да се по молби Пољопривредне подружине у Аранђеловцу, за продужење рока њеном заосталом дуговању у 9.749.50 динара, тај рок продужи до 31 јануара 1940 г., но с тим да Подружина Друштву изда нову меницу са роком исплате за 31 јануар 1940 године и да меницу потпишу сва она лица која су и ранију меницу потписала. У противном, ако Подружина до одобреног јој рока не исплати дугујућу

суму, њену меницу предати адвокату ради утужења.

Да се Друштву за васпитање и заштиту сиромашне деце изда на име Божићне помоћи Дин. 100.

Да се набави:

1) По понуди М. Матића, из Свилајнца 2700 кгр. семена луцерке и 300 кгр. семена црвене детелине;

2) По понуди Радојка Павловића 400 кгр. семена гледичја. Да се прими знању да је по указаној потреби поручено 100 комада „Еберхартових" плугова и то од фирме **Кузман Николић** — овде, по учињеној понуди.

Тим поводом је даље одлучено да се прими знању реферат секретара да је магацин за смештај трифолин станице узет у закуп са месечном киријом од 1000 динара у улици Адмирала Гепрата бр. 85 и да су зидарски радови погођени за Дин. 5.660 а инсталација за Дин. 9000.— док ће се накнадно тражити понуда за увођење електричне инсталације.

Да се прими у састав Друштва ново образована књижница и читаоница у селу Вучићу, среза лепеничког.

Да се бесплатно изда по једна колекција разних књига и то:

1) Народној књижници и читаоници у Глибовцу — ср. јасенички бан. Дунавска;

2) Југословенској књижници и читаоници у Јањи код бијељине;

3) Књижници женског хришћанског покрета у Београду и

4) Народној књижници и читаоници „Напредак" у Златарима, среза преспанског, Вардарска бановина.

Да се Пољопривредној подружини у Жагубици додели помоћ у готовом Дин. 300 за пропагандистичка предавања с тим да подружина о томе поднесе накнадно извештај.

Саопштење и предлози: Прочитан је реферат секретара, да је потребно да Друштво овласти једног чиновника, који ће давати од стране службеника потпис за обавезе Друштва, на основу чл. 11 Правила друштвених, па је одлучено да то потписивање врши секретар Друштва г. инж. Аћим Банковић.

По понуди штампарије „Слога" за штампање „Тежака", одлучено је да се усвоји понуда поменуте штампарије за штампање „Тежака" по досадањим условима и ценама и то само за месец јануар, а у будуће, о евентуалној промени цена, споразумети се благовремено.

Прочитан је реферат секретара по питању оснивања набављачке задруге ради лакше набавке алата и справа које продаје Српско пољопривредно друштво, па је одлучено да се тај предлог упути Програмском одбору.

По молби Веље Ј. Стојановића, трговачког помоћника, одлучено је да се г. Стојановић прими у службу као при-

правник са платом од Дин. 1000.—, с тим да Друштво сноси све државне дажбине и за осигурање.

По предлогу претседника одлучено је да за идућу недељу буде дежуран члан Управе г. др. Павле Вукасовић.

Секретар извештава да има 36 ново пријављених лица и установа за помажуће чланове Друштва, па је одлучено да се сви пријављени приме и заведу у књигу помажућих чланова од бр. 1282 до 1381.

48 седница (28 децембра 1939 год.).

Одлучено је:

Да се предлог Пољопривредне подружине у Становима — Крагујевац да непродату робу у вредности 2.540 динара пренесе у идућу годину, не може усвојити, већ Подружина има ту робу вратити на трошак Друштва. Да се предлог г. Банковића и г. Нешића, инспектора за отпис суме од Дин. 4.952.70, колико Друштво потражује од 14 разних подружина, установа и приватних лица, изнесе поново на решавање приликом састава закључних рачуна. Да се предлог Пољопривредне подружине у Маљевићу, да свој дуг у Дин. 7.079.10 пренесе у идућу годину не може усвојити, већ се и са тим потраживањем има поступити као и са потраживањима од осталих подружина из 1939 године.

Да се прихвати понуда г. Л. Хирта извозника, за чишћење 3 вагона семена луцерке.

Да се набави и то: 1) 1000 комада вреће без шава за семе луцерке од Младеновачке фабрике; 2) 300 килограма трифолин прашка; 3) 1 центимална вага од 1000 килограма по цени од 3.450.— дин.

Да се не може усвојити предлог Подружине у Лебану да заостали дуг у Дин. 6.018 пренесе у идућу годину пошто има нераспродате робе, већ Подружина има сву нераспродату робу вратити на свој трошак до железничке станице Лесковац, а од Лесковца до Београда на трошак Друштва. Да се прими у састав Друштва ново основана књижница и читаоница у Мисачи, среза орашачког, бановине Дунавске.

Да се Подружини у Крушевцу изда помоћ у књигама у вредности 500 динара за награде на течају који подружина приређује од 25—30 т. м. Да се по предлогу Пољопривредне подружине у Прокупљу не може примити за утакмичара за подизање ђубришта и нужника њен члан Радомир Поповић, као доцкан пријављен. Да се Пољопривредној подружини у Зворнику пошаље 200 динара за одржана предавања. Да се годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Чачку, која ће се одржати 28 јануара идуће године друштвени делегат буде г. Илија Бошњак, члан Управе, а да се умоли г. Др. Вељa Стојковић, да на скупштини одржи предавање „О задругама за производњу и продају ораха". Да се Пољопривредној подружини у Приштини пошаље за награде курсистима књига у вредности 200 динара; воћарског алата и

справа за Дин. 200 и у готовом 300 динара. Да се достави Министарству пошта и телеграфа цео предмет Пољопривредне подружине у Ратају о непредовању „Тежака“ адресантима и продаји појединих бројева на кило. Да се Пољопривредној подружини у Паланци пошаље 500 динара за одржана предавања у 1939 години. Да се молба Подружине у Паланци за помоћ од 5.000 динара за пропагандни рад у 1940 години држи у евиденцији и узме у расматрање тек када се буде вршио распоред новаца и осталим подружинама у горњу сврху. Да се извести Банска управа у Нишу да је г. Владан Малешевић предао дужност секретара и благајника подружине у Краљеву, и да се умоли г. Тихомир Кузмановић да изврши преглед ове подружине. Да се по предлогу Подружине у Краљеву исплати хонорар за рад у 1939 години њеном секретару и благајнику г. Владану Малешевићу и то тек пошто подружина одржи годишњу скупштину и обнови рад за 1940 годину. Да се по питања утрошка имовине Пољопривредне подружине у Богатићу потражи савет од адвоката Друштва г. Ј. Здравковића.

Саопштења и предлози: Претседник извештава да је по питању повишења цена плуговима и осталих пољопривредних справа посетио г. Министра пољопривреде и да му је том приликом поднео и претставку. Г. Министар је известио, да је он то питање већ покренуо у Економском комитету министара, па му је једно овако мишљење од стране стручњака добро дошло да се то питање реши били приморањем били снижењем царина што је примљено знању.

Г. Тоскић извештава да је 17 овог месеца присуствовао скупштини Виноградарске задруге у Пожаревцу, а према молби Пољопривредне подружине у Пожаревцу. Том приликом г. Тоскић је одржао предавање „О раду виноградарских задруга и о њиховој корисности за успех виноградарства“ што је примљено знању.

Г. Тоскић даље извештава да је са депутацијом заинтересованих виноградара био примљен код Министра Пољопривреде и пом. мин. финансија, а по питању увођења трошарине на вино и ракију и да ће та иста депутација бити у току 29 овог месеца и код претседника владе што је примљено знању с тим, да се г. Тоскић овлашћује да приликом тог пријема заступа Српско пољопривредно друштво.

Г. Претседник Јосифовић предлаже да се прими за чиновничког приправника Друштва Миодраг В. Лазаревић, свршени ђак Ниже пољопривредне школе и Задружно-винарске школе у Вршцу са месечном платом од 1500 динара што је и усвојено, с тим да се на дужност јави по могућству 15 јануара идуће године; затим је одређен за дежурног члана за идућу недељу Др. Михаило Градојевић.

РАСПИС БР. 3. Многе се подружине обраћају и траже семе конопље, грахорице, лана и еспарзете.

Услед рђавог приноса и велике тражње свих ових врста семена, и услед великог трошаринског става у Београду, који наплаћује Општина београдска, нисмо били у могућности да семе раније набавимо, а сада се у нашој земљи не може ни наћи.

Како смо сада предузели извесне кораке да се евентуално ово семе набави у иностранству, то препоручујемо подружинама и њиховим члановима, да нам се за ове врсте семена не обраћају, јер ћемо ми, на случај да набавку извршимо, то објавити преко „Тежака". **Срп. пољ. друштво**

Приватни лозни расадник

Петра Љ. Исаковића

Доња Шаторња

(срез орашачки, бановина Дунавска)

има и ове године велику количину првокласних ожиљених лозних калемова на најбољим америчким подлогама. од разних домаћих и страних стоних и винских сорти грожђа, као и велики избор најодабранијих чардаклија.

Цене су умерене. Ценовник на захтев шаље расадник бесплатно.

Пољопривредници!

Сузбијајте болести и штеточине на виноградима и воћкама. Са мало трошка можете си обезбедити здраву и богату бербу.

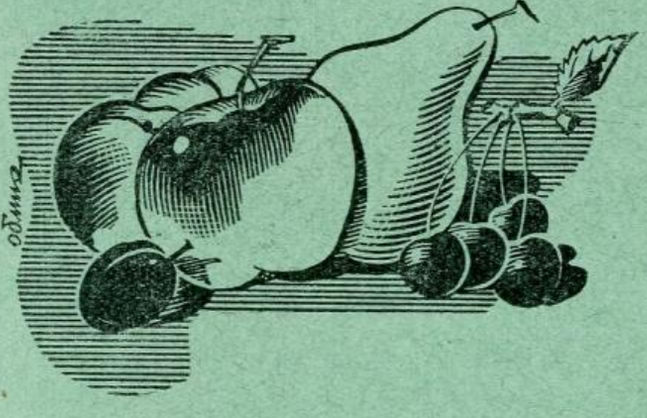

Арзокол сузбија сигурно ј бучног црва, грожђане мољце и друге штеточине, које нагризају зелене делове биљака.

Полибарит сузбија краставост плодова, рупичавост лишћа, плесан на бресквн, гриње, те друге гљивичне болести.

Продаје и упутства даје:
Српско пољоприв. друштво,
Београд
Адмирала Гепрата 64

и

ЗОРКА

Београд, Француска ул. 9

ТВОРНИЦА ПЛУГОВА

ПОЛИХ и ВАРГА у БАЧКОЈ КУЛИ

постоји већ 60 година и производи

све врсте Плугова, Дрљача и Прашача (Копачица)

од првокласног материјала и у најсавршенијој изради, који ни у чему не уступају иностраној роби, а по ценама су **много јефтиније од увевене робе.**

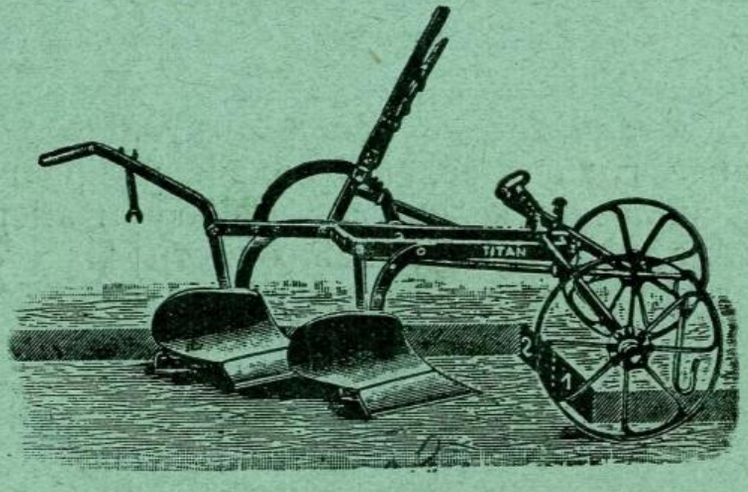

Нарочито препоручује познате и признате плугове **„ИДЕАЛ“ и „АЛФА“, те копачицу „РЕКОРД“,** као и **дводелне и троделне дрљаче** и бране за сетву.

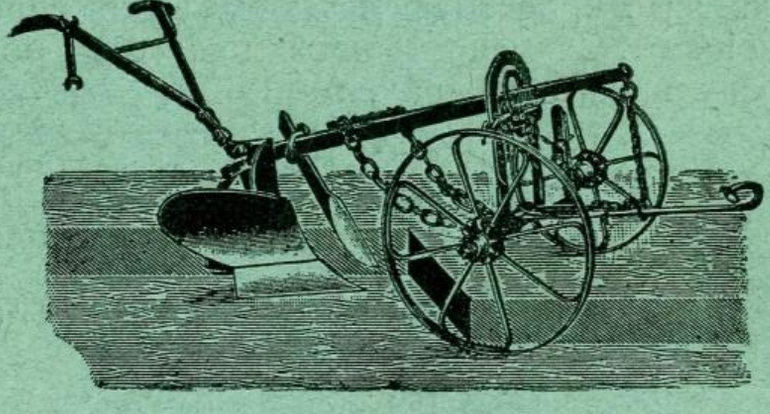

Све поменуте справе могу се добити путем кредита Привилеговане аграрне банке, на једногодишњи почек и уз повољну камату. Обавештења и формуларе за ове кредите даје Српско пољопривредно друштво у Београду (пошт фах 878).

За услове испоруке, цене, проспекте и др. обратити се творници у Кули (Дунавска бановина) Тел 19, или Српском пољопривредном друштву у Београду, које све **њихове справе има на стоваришту.**

PKULAV

Универзитетска библиотека
Београд

. У ГОТОВУ

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 1 март 1940 | Број 5

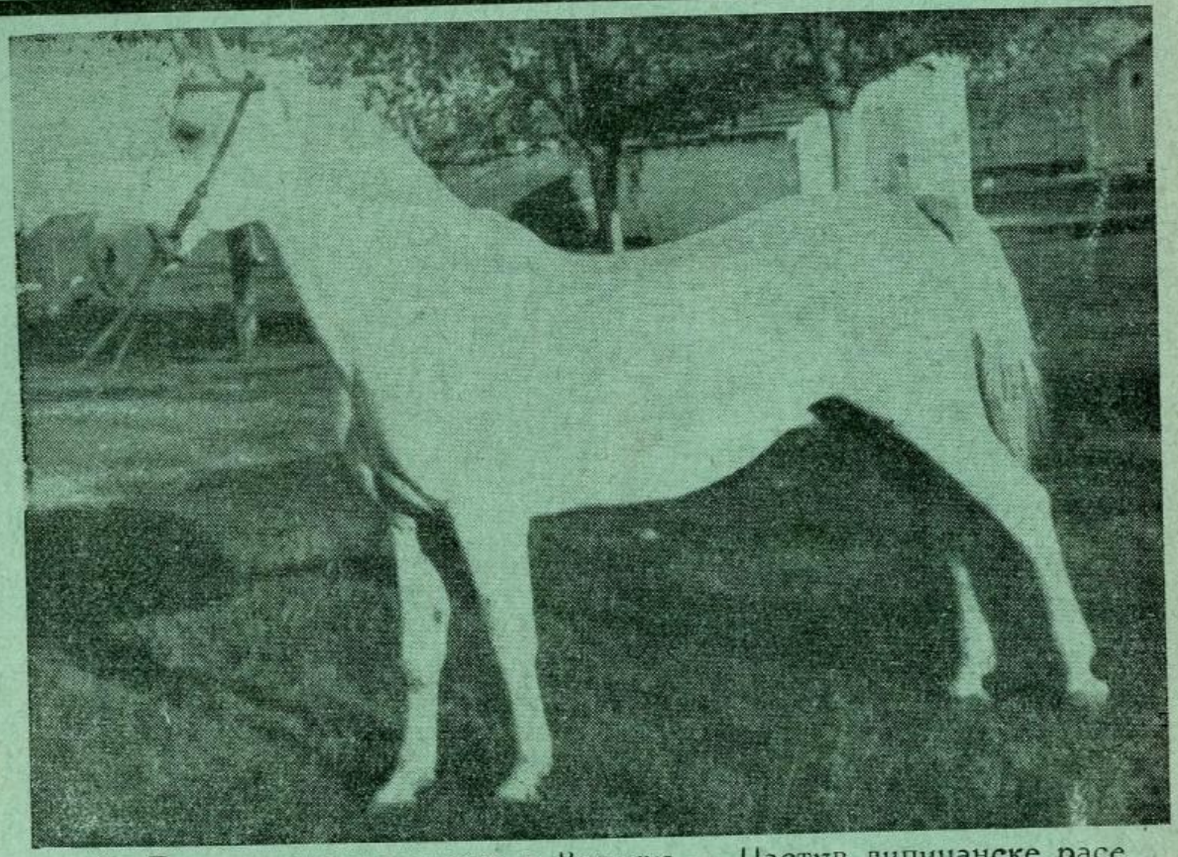

Из Пољопривредне школе у Ваљеву — Пастув липицанске расе
(сн. Ст. Јешић)

САДРЖАЈ: *Драг. Ј. Сремић:* За напредак наше пољопривреде; Инж. *Владимир Спасојевић:* Обратите пажњу на сетву кромпира; *Милорад А. Јовановић:* Гајење луцерке; Инж. *Миленко Ј. Пеурача:* Утицај силаже на млечност, млеко и млечне производе; Агр. *М. Фазлагић:* Наша домаћа крушка церовача; Инж. *Вукашин Тоскић:* Жилавка као винска сорта; *М. П. Видановић.* Попуњавање празних места у винограду калемљењем на зрело; Допис са села — *Илија Н. Николић:* Моје искуство и мишљење о шљиви пожегачи; Кратке вести савети и обавештења; Рад наших подружина — *Браниислав Вељановић:* Пољопривредна књижница и читаоница у Здравињу испод Јастрепца; *Миодраг Поповић:* Удружење пољопривредног огледа у Горњој Врањској; Рад женске пољопривредне подружине у Јагодини; Из пољопривредне књижевности; Некролог † Стојан Ст. Павловић; Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва; Биланс Српског пољопривредног друштва за 1939 године.

Позив

На 66 редовни годишњи збор Српског пољопривредног друштва који ће се одржати, на основу чл. 20—24 друштвених правила у недељу 24 марта 1940 године у 9 часова пре подне у друштвеном дому у Београду у улици Адмирала Гепрата бр. 64, са овим дневним редом:

1) Избор два оверача записника и бројача гласова и три члана верификационог одбора
2) Извештај Управног одбора о раду у 1939 години и читање завршних годишњих рачуна за 1939 годину.
3) Извештај Надзорног одбора.
4) Давање разрешнице члановима Управног и Надзорног одбора за рад и рачуне у 1939 години.
5) Предлог Управног одбора о задужењу Друштва.
6) Предлог Управног одбора о продаји непокретног имања, као и подизању зграда.
7) Предлози подружина и појединих редовних чланова.
8) Предлог Управног одбора о висини улога чланова подружина за рачун Друштва у 1941 години.
9) Избор Управног и Надзорног одбора.
10) Избор редовних и почасних чланова.

Предлоге по тачци 7 дневнога реда, могу чинити подружине и поједини редовни чланови, који на основу чл. 20 Правила Друштва имају пуноважно право суделовања у раду Збора, с тим да ти предлози буду достављени Друштву најкасније 15 дана пре Збора.

Право учешћа на Збору имају делегати пољопривредних подружина-чланица Друштва и редовни чланови Друштва, који су и чланови у некој од друштвених подружина, што се има доказати чланском картом.

Позивају се подружине да по чл. 20 друштвених правила упуте своје делегате са пуномоћијем, а редовни чланови да на Збору дођу и у раду његовом учествују, ако су чланови и у некој од друштвених подружина.

На основу члана 20 Друштвених правила, право учешћа на збору имају само оне подружине, које су у дотичној години обновиле рад и то на сваких 50 чланова имају права на један глас. Разломци преко 25 сматрају се као потпун број, док се разломци испод 25 не узимају у обзир изузев случаја, ако је у питању један једини делегат подружине.

Број делегата за овај збор одређује се према броју чланова подружине на дан 15 марта 1940 године.

Извештај Управног одбора редовни чланови могу добити на захтев од Друштва, а чланови подружина од својих подружина.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Бр. 1161
8 фебруара 1940
Београд

Секретар,
Инж. А. Ј. Банковић

Председник,
Д-р Младен Јосифовић

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 5 БЕОГРАД, 1 март 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ЗА НАПРЕДАК НАШЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ

Тачно је, а то и ми сами пољопривредници видимо, да је наша пољопривреда на врло ниском ступњу свог развића. Отуда се врло често постављају питања шта је томе узрок и како се тај узрок може отклонити. У говорима, расправама, писању преко стручних и дневних листова, вршеним анкетама и појединим резолуцијама наших стручњака и меродавних каже се да је овоме главни узрок непросвећеност и пољопривредно необразовање нашег пољопривредника. Исто тако каже се да за ово главну одговорност носи сама држава, јер је она досада на просвећење пољопривредника и унапређење пољопривреде врло мало радила и врло мало сретстава уложила. Неоспорно да је ово и једно и друго тачно, јер држава је збиља према важности наше пољопривреде и броју становника који се њоме бави врло мало радила а још мање средстава уложила. Отуда је и оправдана тражња стручњака и меродавних да држава треба бар отсада снажније и обимније да ради на овоме. Кад се ово тражи и чини апел на државу, треба ми сами пољопривредници, пре него што приступимо овом апелу наших стручњака, да видимо и потражимо да ли и поред горе наведених разлога не постоји и још неки и ко за исти носи одговорност. Другим речима да ли поред одговорности која се за овај назадак баца на терет државе и ми сами пољопривредници не носимо један део исте. Јер ако то не изнађемо, биће нам уза-

БИБЛИОТЕКА

лудно тражење обилније сарадње и помоћ државе, јер ћемо и поред тога остати и даље онакви какви смо били. Ако при овом истраживању будемо били објективни и истини у очи погледали, ми ћемо видети и признати да сем првог узрока за назадак наше пољопривреде има још један који долази баш од нас самих пољопривредника и за који ми лично носимо одговорност. Разуме се да ова одговорност не пада на све пољопривреднике, јер међу нама има, али, на жалост, мали број добрих, напредних и узорних пољопривредника који су тога приговора поштеђени, а баш овај мали број драгоцени су примери као доказ одговорности нас осталих. Јер кад су они могли бити такви, зашто онда нисмо и ми, кад смо радили под једним истим приликама и околностима. Ако се постави питање у чему се састоји та наша одговорност, одговор је прост: ми смо пуни **мана и грешака** које нас спутавају и коче да у пољопривреди будемо бољи и напреднији. Ми те наше мане и грешке љубоморно чувамо и одржавамо, па чак сматрамо да другојачије не сме бити. Да је ово тачно, о томе би могли навести много и много примера, али овом приликом да наведемо само неколико главних:

Држава је ради просвећивања и обуке нас пољопривредника још пре четрдесет година поставила среске и окружне економе, установила воћне расаднике и окружне пољопривредне станице са задатком да срески и окружни економи буду наши први непосредни и бесплатни пољопривредни учитељи, и као такви да нас пољопривреднике обуче и упуте да правилно и на време извршујемо све наше пољопривредне радове, да нам дају поуке и своје савете у свима пословима нашег домаћинства. Воћни расадници и окружне станице да нам служе као угледна добра и школа где можемо видети шта је боље и шта је добро, где се можемо лично поучити како се и шта ради, где можемо слати своје млађе на курсеве и течајеве из пољопривреде и најзад одакле можемо по најнижој цени добити најбоље сорте садница воћака и лозе као и осталих потреба. Сад после пуних четрдесет година постојања економа и ових установа упитајмо сами себе: шта је ко од нас и колико се користио економом и овим установама? И да ли смемо рећи да нас није имао ко и нигде поучити и савета дати. На жалост, морамо признати да је врло мали број нас који смо по нешто научили од тога, а много већи број ни најмање. Велики број од нас чак ни данас не познаје свога среског економа, а ако га познаје то је познавање случајно или наметнуто, но никако својевољно и по стварној потреби. Већи број од нас ни до данас није ушао и расмотрио свој воћни расадник, па чак ни они који поред њега врло често пролазе, а за окружне пољопривредне станице и да не говорим. Врло је мали број нас који с вољом и редовно посећујемо пољопривредна пре-

давања, течајеве и курсеве, а ако их посећујемо то чинимо више под морањем, него што осећамо потребу за то.

Исто тако поред државе на унапређењу наше пољопривреде радиле су код нас и међу нама поједине установе. Већ пуних седамдесет година има како на унапређењу наше пољопривреде ради наше Српско пољопривредно друштво, а четрдесет година Савез српских земљорадничких задруга. Задатак је ових установа да дођу у непосредан додир, са нама пољопривредницима да нас живом и писаном речју просвете и за нашу пољопривреду оспособе да би знали боље и савршеније радити, да нам помогну око набавке свих наших пољопривредних потреба по најнижој цени и на кредит без икаквог интереса. Кад упитајмо сами себе да ли смо ми и колико послушали савет ових установа и искористили њихову улогу у своју корист? На жалост, врло мало. Јер ако прелистамо списак чланова ових установа, видећемо страшну лику. Видећемо да је од нас десет до дванаест милиона пољопривредника учлањено у обе установе једва која десетина хиљада.

Из свега изложеног види се у чему смо ми пољопривредници грешили и стога носимо одговорност за сав назадак пољопривреде, јер држава и наведене установе и ако мало, пружиле су нам и дале могућност да себи прибавимо бар основно знање из пољопривреде али ми од тога, просто рећи, нисмо хтели ништа искористити. Сад код нас оваквих какви смо, настаје питање да ли смемо и да ли имамо право да тражимо од државе јачи рад и обилнију помоћ за унапређење наше пољопривредно просвећење и образовање кад ми ни ово што смо имали нисмо искористили. С пуним правом може нам се рећи: „Не тражите ништа више, јер ово што је дато, лежи неискоришћено". Кад ово кажемо, знамо да ће нам многи рећи: „Па нисмо били у могућности да искористимо зато што за то немамо довољно времена и средстава итд." Верујемо да и ова тешкоћа постоји, али ипак она није толика да се није могла савладати, само кад се хоће и за то има добре воље. Да је ово тачно, да наведемо само овај доказ: Многи од нас, ако не и сви, увек и кад треба и кад не треба и у најрадније доба године створимо себи могућност да врло често одемо и посетимо адвокате, партијске прваке, њихове штабове, конференције, зборове и да слушамо њихове придике и говоре, да се уписујемо у партијске организације и плаћамо чланарину. Пак кад можемо за све ово имати времена и средстава, откуда смемо рећи да тога немамо кад треба посетити економа, расадник, пољопривредна предавања, течајеве и курсеве и бити чланови наведених установа. Једном речју: ми радо створимо себи могућност за све ово и још слушамо и лако упамтимо шта се тамо говори, али зато нерадо посећујемо и слушамо економа, а још мање памтимо и усвајамо што нам говори

и саветује. Код оваквог нашег поступка зар можемо рећи да ово није наша прва, основна и највећа мана — грешка која нас спутава да дођемо до пољопривредног знања и вештине за обављање наших пољопривредних радова и подизања наше пољопривреде и зар за ово не носимо ми лично највећу одговорност.

Драг. Ј. Спремић

ОБРАТИТЕ ПАЖЊУ НА СЕТВУ КРОМПИРА

У прошлом броју „Тежака" било је речи, како се постиже већи принос кромпира. Напоменуто је да у том погледу велику улогу игра избор материјала за сетву и сама сетва, те ће мо се истом и позабавити.

Кртоле за сађење морају бити одабране још много раније, можда још током фебруара у данима доколице и што је још главније у данима када још располажемо са већом количином па смо у могућности да за сађење одабирамо бољи материјал. Могло би се поставити питање који материјал долази у класу „бољи"? Да би дали одговор на ово питање морамо се претходно упознати са извесним особинама изградње кртола. Пре свега морамо имати у виду да се кромпир може размножавати на неколико начина и то: кртолама (окцима) клицама, положницама, семеном и пелцером. Напоменимо да се различитим манипулацијама, као сечењем кртола, затим расађивањем и сличним мерама може из једне кртоле по 15—20 биљака добити, но при таквим операцијама продуктивност је сразмерно ниска.

Погледамо ли кртолу видећемо да су на њој готово спирално распоређена окца којих може бити до 10 па и више и свако од њих има по три пупољка од којих се обично средњи развија. Дакле, свако окце може дати по једну биљку. Осим тога место где се столон спајао са кртолом може се лако уочити и назива се „пупком". Део кртоле који је до столона по своме постанку је старији, а део супротан њему млађи и он је обично богатији са окцима и код њега су сва окца већином активна, жива и она најпре клијају, за њима клијају бочна, док у пупчаном делу она клијају најдоцније а осим тога има их и мртвих. То познавање је важно, као што ћемо видети доцније, ако се врши сечење кртола.

Приликом сађења постоје две могућности што је у зависности од тога дали ћемо се руководити економским моментом, тј. штедњом материјала за сађење или не, те према томе дали ћемо садити целе кртоле или ћемо их сећи.

Сечење кртола се данас, по могућству, избегава готово свугде, а ако ипак томе приступамо онда одабирамо нешто

крупније и здраве кртоле и сечемо попречно употребљавајући за сађење млађи део, тј. онај који је супротан пупчаном делу.

Иако се приговара да при сађењу целих кртола велики део кртоле остане неискоришћен у земљи, јер биљка чим добије корен и лишће почиње само да се храни, ипак многобројни резултати говоре да за сађење употребљавамо целе кртоле. Још увек је спорно питање дали употребљавати крупне, средње или ситне кртоле. Мишљења се у томе погледу јако разилазе. Има и најновијих података који говоре у прилог крупних кртола, јер крупне и уопште ране сорте дају највећи број клица и најпродуктивније су. Ми-

Сл. 25. Рад са колутастим ваљком на имању Пољ. школе у Ваљеву
(сн. Ст. Јешић)

шљења смо да би било најзгодније заузети средину и узимати кртоле средње величине, тј. 70—90 гр. и при томе потпуно здраве, остављајући их да извесно краће време пре сађења провену и изгубе сувишну влагу, што поспешује клијање и развиће корена.

Као што је већ напоменуто сађење мора почети већ током априла и то што раније ако не постоји опасност од мразева. Сађење се врши под мотику или под плуг. Постоје и специјалне сејалице, али за данас оне нису још од нарочите препоруке или бар не извесне познате марке. Што се тиче саме технике сађења, то постоји много разних препорука, али задржимо се на нама најприступачнијем начину. Ако се врши сађење под мотику добро је да се маркером претходно обележе отстојања и то између редова 60 см., а у редовима 35—37 см. и на пресецима тих линија праве ку-

ћице. Препоручује се да се у кућице поспе танак слој згорелог стајског ђубрета а преко њега слој растресите земље Исто растојање се прави и при сађењу под плуг, при чему се кртоле на одговарајућим отстојањима забадају плитко у бок бразде, млађим делом навише и то на дубину од 7—9 см. Сађење у бок се врши с разлога да би ратресита и плодна земља била и испод, као што је около и изнад кртола.

На неколико дана после сетве треба по правилу извршити дрљање, да би се уништила покорица ако се она већ створила. Огртање и окопавање се мора вршити већ када стабљике достигну висину од око 15 см. Пред цветањем извршити још једном исти посао а крајем јуна или почетком јула и по трећи пут.

Техничка или пуна зрелост кромпира утврђује се моментом када су се надземни делови потпуно сасушили и сасвим лако се чупају из земље. Препоручује се да и после тога кртоле остану извесно време у земљи да би се у њима довршили неки процеси.

Дешава се да се при оваквој интензивној обради у једној кућици кртоле образују у неколико спратова, да њихов број достиже и до 40, а укупна тежина и до 4 кг. То нам је одличан индикатор о томе какви се укупни фриноси могу очекивати.

Инж. **Владимир Спасојевић**

ГАЈЕЊЕ ЛУЦЕРКЕ

— Луцерка земљу гноји, а стоку храни и гоји —

Несумњиво је, да ако се састанете са ма којим пољопривредником, прве тужбе биће на несташицу у сточној храни, а нарочито пред крај зиме. И прошла година и ако погодна за пораст трава, показала је да је ипак недовољно сена само, са природних ливада. Ливада је све мање, њива све више, а за већи број њива треба више стоке. И у овој години, нема сумње, рећи ће хвала Богу онај, који је имао на газдинству више луцерке. Она је још увек непозната за многа наша газдинства и ако носи прву и обилну помоћ сваком сточару и домаћину који је гаји.

Она својим растом не слаби земљиште већ га ђубри, те после ње веома лепо успевају све стрмине. Луцерка даје велике приносе у храни, стока је радо једе, а на сушним земљиштима даје четири пута више приноса од природне ливаде. Њено гојење не изискује нарочиту негу, а засејана једном траје више година.

Најважнији моменат у гајењу луцерке су: избор семена, клима и земљиште, припрема земље, сетва и нега после сетве.

Семе. — Добро семе од луцерке је плавичасто жуте боје, а старо мрке боје. На изглед да одаје здраво и једро семе, Најбоље је семе од 2 године старости, старије семе има мању клијавост. Чистоћа семена треба да је 95%, а клијавост 90%. Најбоље семе може се добити код Срп. пољопривредног друштва или Земљорадничких задруга. Од приватних трговаца увек тражити гаранцију.

Клима. — У опште говорећи где год успева кукуруз и винова лоза успева и луцерка. У хладним пределима треба јој дати присојан положај, а избегавати сва она земљишта где се вода у пролеће задржава.

Земљиште. — Сва она земљишта која имају дубоку здравицу; где се у горњим слојевима не задржава вода, која имају довољно креча и на којима је претходни усев ђубрен или биле окопавине, погодна су за луцерку. Најбоља су земљишта пропустљиве и растресите иловаче. Земљиште не сме бити закоровљено.

Припремање земљишта. — Како луцерка пушта дубоко корен, то ваља земљу дубоко узорати да би се млад корен лако пробијао кроз земљу и имао што више резерве у влази и храни док узме маха. Орати треба на дубини од 30 см., добро продрљати и уситнити земљу пре сетве, а преко зиме њиву оставити у грубим браздама да делује мраз, да би се земља боље истрошила и уситнила за сетву. Земља треба бити уситњена и припремљена као за леју, веће грудве стварају ћелава места.

Сетва. — На припремљеном земљишту се најпре одреде појасеви од извесне ширине, што зависи од замаха сејача који сеје, али под условом да ширина не буде већа од 2—3 мет. по дужини њиве. Појасеви се обележе грудвама или кочићима, те да би се боље и правилније засејавала. Семе је ситно и невидљиво па се тешко контролише сетва на већој ширини. Да би се семе равномерно засејавало меша се са песком или ситном земљом.

Најбоље је да се семе усеје са неким јачим усевом, који ће бити заштита и засена луцерки. Најпре се завлачи крупније семе јарог усева дрљачом, па онда усеје луцерка и завлачи браном од трња. Семе се сеје на дубини од 2 цм. Дубље посејано семе иструли, јер нема довољно резерве да истера клицу. Сеје се с јесени и спролећа. С јесени сетва се врши у септембру, али само у топлим пределима, **а с пролећа око Благовести.**

Нега луцерке. — Посејана луцерка ускоро ниче. Ако се деси између тога периода плаха киша и створи покорица ваља ју лаком дрљачом разбити — изложити без икакве бојазни по младе клице, јер је корист већа од штете. Дрљањем се плитки коров почупа, а земља више упија воде и има већи приступ ваздуха. Овом приликом и све веће грудве, које дрљача не уситни, ваља избацити.

За време зиме луцериште ваља покрити плевом, која служи и као ђубре, а сваке године почев од друге, луцериште с пролећа дрљати. Ако је са луцерком усејан и јари усев онда њега на време скинути да не би луцерку гушио. Ако се покаже потребно ово урадити и пре потпуне зрелости јарог усева па и на зелено.

Милорад А. Јовановић

УТИЦАЈ СИЛАЖЕ НА МЛЕЧНОСТ, МЛЕКО И МЛЕЧНЕ ПРОИЗВОДЕ

Многобројним огледима а и постигнутим чињеницама у пракси утврђено је да силажа повећава млечност код крава, оваца и др. стоке. Како се сада код наших напреднијих пољопривредника, који имају на свом газдинству силос, исхрана стоке врши силажом, а како о утицају силаже на млеко и млечне производе има разних нетачних тврђења, која круже, жеља нам је да о тим питањима обавестимо наше пољопривреднике и да им иста изнесемо у светлости пољопривредне науке.

Данас је позитивно утврђено да млеко животиња, храњених силажом, има **већу** вредност од млека животиња, храњених сеном.

Истина, у прво време, док се нису испитивали сви процеси у кишењењу хране и док се нису знали прави узроци, тврдило се да млеко добија карактеристичан **мирис на силажу.** Данас је утврђено да то долази једино од тога, што је млеко, већ помужено, упило мирис силаже, која се налазила у стаји за време муже, као што оно радо упије и сваки други мирис. Зато силажу треба давати кравама после муже, како би од исхране до поновне муже протекло 6—7 часова, за које време треба да се стаја проветри. Сем тога да се суд за доношење силаже не оставља у стаји, а из јасала да се покупе случајно непоједени остаци.

Али, у колико једна биљка као зелена има утицаја на мирис млека, она ће и силосана имати донекле тај утицај. Код неких биљака тај утицај слаби при „топлом" кишењењу, као и разни укуси биљака.

Силажно млеко **садржи све витамине,** које садржи млеко крава храњених на паши. Нарочито је богато са витамином С.

Проценат масти у млеку крава храњених силажом тако исто се повећава са 3.5% често и на 4%.

Године 1912 Министарство пољопривреде у Немачкој забранило је употребу силажног млека за **дечју исхрану,** наводно због укуса, мириса и неких других неповољних осо-

бина. То је било озбиљно угрозило ширење силаже у Немачкој, а с друге стране дало повода многим научницима да се баце на истраживање овог питања. И многи научници су доказали том приликом, да **силажа повишава количину витамина,** потребних нарочито дечјем организму.

Д-р Френдел је организовао огледе у дечјој клиници, хранећи децу силажним и обичним млеком и није приметио никаквих разлика. Други један лекар вршио је огледе на Универзитетској дечјој клиници у Минхену и потврдио вредност силажног млека. Многи европски градови троше данас

Сл. 26. Са једне изложбе у Паланци — Једна добра крава сименталске расе са телетом

у главном силажно млеко. Оно се данас цени и као дечје млеко, јер је богато витаминима и не само да оно дејствује горе на људски организам од обичног млека, већ чак и **боље.** У Америци данас се скоро искључиво употребљава силажно млеко.

Масло добивено из силажног млека жуће је боје, слично по боји маслу, добивеном из млека од паше. Укус и мирис масла поглавито зависе од тога шта смо киселили, па ако је та биљка као зелена имала утицаја на мирис и укус масла, имаће је и као укишељена. По огледима научника утврђено је даље, да се код силажног млека увећава број крупних масних капљица. Сем тога при давању већих количина осећа се тенденција снижавања, тачке плављења и тачке очврснућа масла.

Као и силажно млеко, тако и силажно масло богатије је витаминима од масла, направљеног од млека крава, храњених сеном.

Што се тиче прављења **сирева** из силажног млека, ту и данас постоје многа нејасна места и још и данас се врше

испитивања. Меки сиреви могу се без тешкоћа правити од силажног млека, али до сада није се успело, да се од силажног млека направи добар швајцарски „ементалер", јер се он јако испупчи, што долази од извесног бацила (амилобактер). Пренос микроба силаже у млеко исхраном потпуно је искључен. Једино са деловима хране или измета, који падну у млеко за време муже, могу они доспети у млеко. Тако су научници нашли у измету код крава храњених сеном 460 клица бацила амилобактера, док код крава, храњених силажом тај број се попео прво на 560.000 а даљим храњењем на 2,700.000 и изгледа да је у пракси немогуће потпуно остварити спољне утицаје па ни ове од Бац. амилобактера, чијих спора је довољан ма и најмањи број па да се сир испупчи. Пастеризација не помаже јер споре овог бацила и на температури $+80^0$ C остану живе.

Остали тврди сиреви могу се правити од силажног млека као и меки сиреви. Дакле, ствар је још спорна само за ементалер, ма да се ипак успева понекад да направи ементалер и од силажног млека. Мишљења по овом питању, у недостатку прецизног огледа, још се разилазе.

Инж. **Миленко Ј. Пеурача**

НАША ДОМАЋА КРУШКА ЦЕРОВАЧА

На задњој конференцији воћарских стручњака у просторијама Српског пољопривредног друштва у Београду констатирао је један наш познати помолог из Далмације, да се код нас уводе сорте маслина из Америке под звучним именима, а то су у ствари исте наше домаће, које наши исељеници прије више деценија пренијеше у Нови Свијет.

Тако је и унесена н.пр. наша домаћа шљива пожегача у Немачку, па је Французи зову Немачком шљивом и ако баш ту није највише пространена и унешена је из крајева гдје су за ту шљиву сви бољи услови. Случај је и с нашом једном добром љетном крушком званом Церовачом, која је код нас била скроз непозната, а године 1895 расадничка фирма Л. Шпет у Риксдорфу код Берлина почела је издавати као своју новину под називом Рихова безсјемена масловка.

Познати чески помолог покојни Х. О. Буриан писао је у својој књизи „Наше ческо воће", да је у Нови Бицов (Чешка) ту крушку под називом Церовача донио из Крижеваца др. Карло Ламбл, а који је био прије тога организатор и директор ондашње средње пољопривредне школе. Ова крушка је у оно вријеме била наводно раширена по Славонији и Срему, те по Босни у долини Дрине до Вишеграда. Из

врта посједника Рихе продате су те калемгранчице фирми Л. Шпет, те је тамо добила назив Рихова безсјемена масловка. Под таквим именом зна је данас сваки воћар, а ми смо јој код нас опет дали њено старо име Церовача.

У Горажду, према предњим наводима, њеној старој колијевци та се крушка показала као врло добра.

Дрво расте бујно. Летораст осредње дугачки, подебели, равни, жућкасто-смеђе боје са изражајем светло-зеленим

Пупови мали, кратки, тупи, терминални пуп готово невидљив. Цветни пупови стварају се на двогодишњем дрву, с малим дршком.

Дебло је здраво, смеђе-зеленкасто док је младо, касније тамно-смеђе.

Лишће тврдо, бледо-зелено до смеђе.

Крошња широка, густа облика пирамиде док је млада, под старост иде више у ширину него у висину.

Вегетација ове сорте је нешто каснија од осталих крушака, па је подесна за крајеве који страдају од касних пролетњих мразева.

Плод док је незрео тамно-зелене боје; концем августа са стабла већ пане по неки дозрео плод. То је време кад се плод бере са стабла, те остави да одлежи до потпуне зриобе.

Ова сорта по квалитету је између Клаповке и Вилијамовке; у сортименту крушака има ту предност, што се може гајити и у долинама изложеним болести фузикладиу.

Плод је велик до врло велик. Облик је лијеп, правилан, пун, осредње дуг, чуваст. Облик може да буде и јајолик, некад мало спљоштен. На један килограм дође 5—7 плодова

Чашка отворена, мала и неразвијена, у широкој плиткој јамици.

Држак раван, дрвен, тамно-смеђе боје 2,50—3 цм. дугачак.

Семењача је празна, гдјекад у њој нађемо и неразвијене сјеменке у облику безбојне кожице. У плодовима на врху убраним имаде по који пут и сјемена.

По лежању зрео плод је бледо-жут са рђастом мрежицом. Цијела крушка је њежним тачкицама као нашкропљена. Кожа је јака, суха.

Месо је чисто бијело, врло сочно, умјерено слатко, слабо кисело. Укус корјеновит, пријатан и освјежујући. Миришљив.

Ова сорта је преко зиме отпорна, често рађа. На дуњу окалемљена лијепо расте, даје лијепе облике, те се препоручује за мање башче.

Агр. **М. Фазлагић**

ЖИЛАВКА КАО ВИНСКА СОРТА

Радивоје Шапић земљорадник из Доњег Ступња, пита да ли сорта Жилавка даје добар квалитет вина, јер би хтео са њоме да подиже виноград.

Жилавка је позната сорта за производњу белог вина у Херцеговини, где се у главном и гаји. Та сорта је, уз врло добру прераду и негу, подигла глас херцеговачких вина на завидну висину, не само код нас у Југославији него и у осталим земљама Средње Европе, као што су бивша Аустрија, Чехословачка и др. Без претеривања се може рећи да од свих сората заступљених у Херцеговини и то у околини Мостара и Благаја, Жилавка даје најбоље бело вино. Истина има писаца, који сматрају Жилавку и другоразредном сортом, која даје добра и врло добра али не и одлична вина. Ова разлика у оцени може да потиче од разлике у схватањима, шта је карактеристично за квалитет једног вина а и од различитог порекла вина од Жилавке. Узгред напомињемо да у трговини под именом „Жилавка" пролази врло много вина, која немају никакве везе са Херцеговином а још мање са сортом Жилавка.

Ако упоредимо анализе шире и вина од Жилавке из различитих година и крајева видимо да њихов састав може знатно да варира. Тако н. пр. 1935 год. садржале су шире од Жилавке из:

Мостара: 20.2—22.6% шећера и 4.8—5.8‰ киселине, што одговара вину од 11.9—13.3% алкохола;

Љубушког: 17.0—22.7% шећера и 7.0—7.5‰ киселине, што одговара вину од 10.0—13.3% алкохола;

Столца: 19.5—22.0% шећера и 4.5—6.1‰ киселине, што одговара вину од 11.5—12.9% алкохола.

Испитана вина такође се разликују по своме саставу, што показује неколико, на брзу руку прикупљених анализа.

„Жилавка" из 1901 год.: Алкохол 13.1%, екстракт 26.6‰, киселине 8‰;

„Жилавка" из 1927 год.: Алкохол 12.7%, екстракт 22.2‰, киселине 5.9‰;

„Жилавка" из (?) год.: Алкохол 11.9%, екстракт 23.0‰, киселине 7.6‰;

„Жилавка" из 1935 год.: Алкохол 12.4%, екстракт 21.3‰, киселине 5.4‰;

„Жилавка" из 1935 год.: Алкохол 13.4%, екстракт 20.2‰, киселине 5.6‰;

„Жилавка" из 1935 год.: Алкохол 14.0%, екстракт 20.0‰, киселине 4.9‰.

Горњи подаци односе се на шире и вина из Херцеговине. Најважније је пак у постављеном питању, какве би резултате поменута херцеговачка сорта дала у осталим крајевима. У том погледу енмамо много искуства али изнећемо неке

податке, који нам могу послужити као одговор на постављено питање.

У сортименту Задружно-Винарске школе у Вршцу Жилавка је дала следеће резултате:

Године	Шећер у %	Одговарајући алкохол у %	Киселине у ‰
1929	19.4	11.4	9.5
1930	21.8	12.8	6.4
1932	20.7	12.2	9.9
1934	18.8	11.0	8.8
1935	20.7	12.2	9.0
1936	21.5	12.6	7.7
1938	25.8	15.2	11.6
Просек	21.2	12.5	9.3

Као што се види количина шећера са кретала од 18.8—25,8%, што би одговарало вину од 11—15,2% алкохола. Сортиментски виноград Задружно-Винарске школе налази се у равници, на јаком земљишту, што свакако иде на штету садржине шећера, односно јачине вина од Жилавке, а у корист киселине, која је нешто виша него у Херцеговини. Негативан утицај земљишта и положаја је у извесној мери умањен подлогом — Рипарија Порталис, — на којој грожђе раније сазрева и нешто доцнијом бербом, него што се обично иста врши у Вршцу и околини. Али поред свега може се извести закључак да је Жилавка дала задовољавајуће резултате.

Карактеристичнији резултати, бар што се тиче виногорја у Србији, дала су нам испитивања у сортиментском винограду Средње Пољопривредне школе у Букову, који су изнети у следећој табели:

Године	Шећер у %	Одговарајући алкохол у %	киселине у %
1923	24.7	14.6	7.2
1924	24.4	14.4	5.6
1931	19.4	11.4	7.9
1932	21.5	12.6	8.7
1933	23.6	13.3	9.3
1934	24.4	11.4	6.7
1935	24.7	14.6	6.7
Просек	23.1	13.6	7.4

Као што се види из изложених података Жилавка је у Букову дала шире са 19.4—24.7% шећера, што би одговарало вину од 11.4—14.6% алкохола. У неким годинама шира јој је била слађа и од Ризлинга и Семијона, а киселина је нешто виша, што је корисно јер многе сорте у Србији, поред високог шећера имају мало киселине.

Горњи подаци нам потврђују да Жилавка са обзиром на количину шећера и киселине у шири и алкохола у вину,

може да успева на добро изабраним положајима у Србији. Међутим то није довољно да се у Србији добије и типично вино „Жилавка". Вина од Жилавке карактеришу, према мишљењу Енолошке станице у Топчидеру, поред високе садржине алкохола, односно остатка непроврелог шећера, нарочито пријатне органолептичке особине тј. типична орама и финоћа букета. Другим речима, како каже Огледна и контролна станица у Сплиту, вино од Жилавке одликује се особитом хармонијом свих састојака и нарочитим букетом. Ранковић у своме „Винарству" каже: Бело вино од Жилавке је зеленкасте боје, јако око 13—14% алкохола, пуно и ароматично са изразитим мирисом Жилавке. Стојановић у своме „Виноградарству" каже за Жилавку: Да даје одлична вина са 12—14% алкохола, и 6—8‰ киселине, а квалитет јој потиче од специјалног карактеристичног мириса, који се развија већ у другој години.

Познато је да вредност појединих сората долази потпуно до изражаја само у једном или у јако сличним виногорјима. Од тога свакако не одступа ни Жилавка, која даје пуну вредност само у Херцеговини и то у појединим виногорјима и добро изабраним положајима и земљишту. У виногорјима у Србији, вероватно да ће се добити више или мање приближно вино и то на најсунчанијим положајима, на кречном, сувом, слабо каменитом земљишту.

Сорта је бујна, родна, гроздови средње величине са збијеним, средње крупним, зеленима на сунчаној страни жутим бобицама. Због добре родности подноси добро кратку резидбу — кондири са 2—3 окца.

За калемове и резнице треба се обратити Бановинском лозном расаднику Љубушки—Херцеговина.

Инж. **Вукашин Тоскић**

ПОПУЊАВАЊЕ ПРАЗНИХ МЕСТА У ВИНОГРАДУ КАЛЕМЉЕЊЕМ НА ЗРЕЛО

Попуњавање празних места у старијим виноградима стално је на дневном реду. Ова празна места као што је познато најчешће настају, од недовољно сраслих зрелих калемова на спојеном месту и од повреде стабла чокота — подлоге — приликом обраде винограда.

Док је виноград млад лако га је попунити ожиљеним калемовима јер се дотле они добро примају пошто се земља још није слегла и нису засењени од околног чокоћа. После 3 год. старости ово је већ теже, те се због тога често саде прпорци америчке лозе који се друге године по сађењу калеме било на зелено или на зрело.

Према приликама дакле добар је и један и други начин јер је родност чокоћа у оба случаја огарантована.

У овом чланку описаћемо калемљење америчке лозе на сталном месту на зрело.

Доба калемљења

Као и воћке, и лозу калемимо на зрело **с пролећа у време струјања сокова,** а то је **прва половина априла месеца.**

Алати и материјал за калемљење

Од алата потребна је тестерица, јачи воћарски нож за урубљивање и прављење расцепа, маказе и калемарски нож. А од материјала: рафија и танка мека жица за везивање; чисто платно, и земља глинуша за замазивање окалемљеног места.

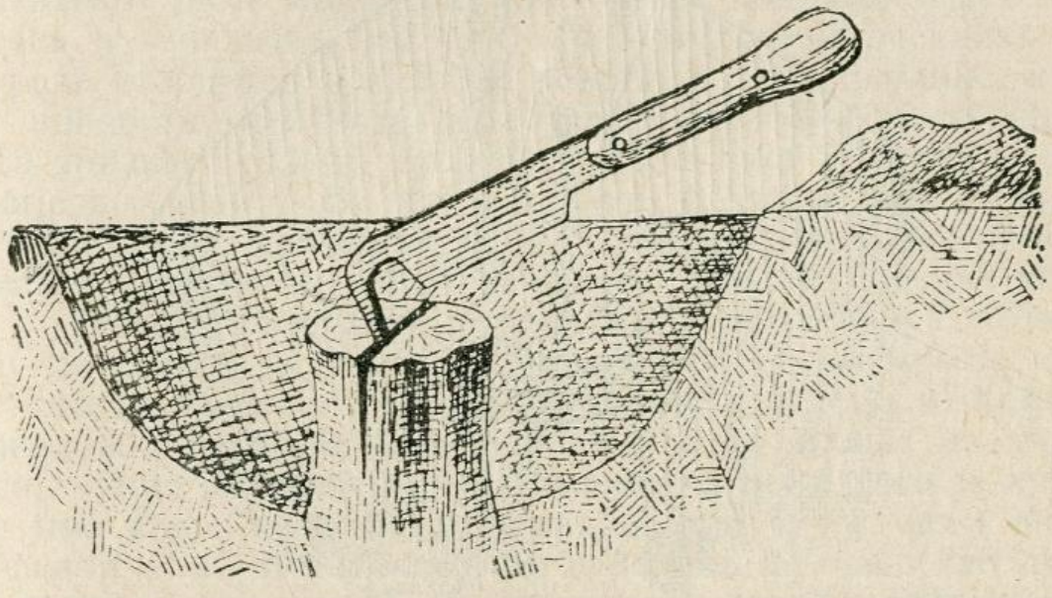

Сл. 27 Подлога припремљена за калемљење у процеп, са калемарским ножем за калемљење.
(по П. Благочправову)

Начин калемљења и извођење (техника) посла

Ако подлога није дебља у пречнику од 1.5 см. калеми се енглеским спајањем (као резнице за стратификовање), или на тзв. пун процеп. Дебље подлоге калеме се у процеп са две вијоке с једне и с друге стране процепа.

За пун процеп (који се чешће примењује но енглеско спајање) подлога се маказама преруби и ножем заглади па преко средине начини процеп. Вијока се заклиси са обе стране за око 2 см у виду клина, и у процеп увуче. Води се и овде рачуна да се кора вијоке и подлоге поклопе. Веже рафијом, омаже глином и земљом загрне, па кочићем обележи.

Старије чокоће које добро не прецветава (као што је сорта гавран и неке друге) па их желимо заменити, имају дебље стабло те их ваља прекалемити у процеп са две вијоке са стране. На вијокама се овде начине пресеци у виду реза од ножа. Вијоке се постављају тако да су окца окренута у поље. При увлачењу у процеп служимо се клинчићем од сувог чврстог дрвета, или се то изводи помоћу нарочитог ножа за калемљење у процеп. Због дебљине подлоге овде

се преко средине расцепа мете парче платна да се не би увукла земља. Калем се прво веже рафијом, а пошто она брзо трули, препоручљиво је за старије подлоге преко рафије обавити мекшу танку жицу, коју у августу исте год. скинути, затим се окалемљено место глином замаже. Калем се и овде земљом загрће да га ветар и сунце не осуше.

Проценат примања код калемљења лозе на сталном месту на зрело, пребацује 70. Резултати су бољи када се калеме једногодишњи леторасти ниско до земље, само је код прекалемљивања старијег чокоћа то често неизводљиво јер није сигурно да ће из пресеченог чокота идућег лета избити дивљака — летораст за каледљење.

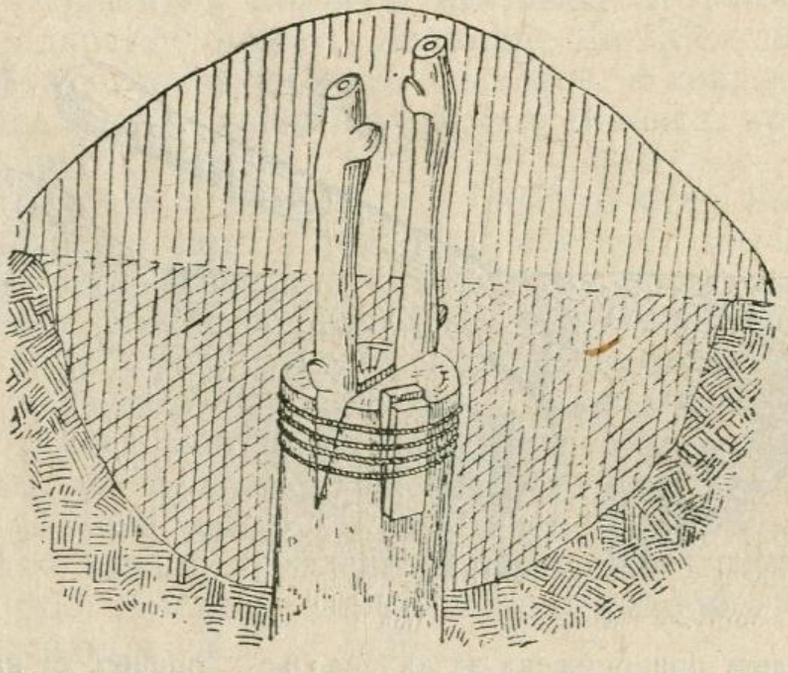

Сл. 28 Старија подлога окалемљена у процеп са 2 вијаке
(по П. Благонправову)

Окалемљена лоза на зрело прородиисте године (у толико пре ако је вијока узета од родног кондира), и израсте по метар и више у висину. Неки виногрдари потапају још у јесен, или преко зиме, зреле леторасте амер. лозе на околна празна места, па чим дође април месец калеме их на зрело, тако да се од једног чокота добију 1 калем где је матица и неколико са стране. Ови калемови потопљени са стране, отсецају се од мајке за 1—2 год.

Потерале изданке преко лета ваља чистити.

У последње време многи се наши виногрдари враћају овом старом начину калемљена и прекалемљивања лозе и са успехом попуњавају празна места, или замењују нежељене сорте у виноградима.

У току ове године запазио сам овакав рад код наших одличних виноградара г. Стојана Илића трг и г. Ђорђа Ристића учитеља у Пироту и још неких који су са великим успехом изводили овај корисни посао на својим имањима.

М. П. Видановић

ДОПИСИ СА СЕЛА

МОЈЕ ИСКУСТВО И МИШЉЕЊЕ О ШЉИВИ ПОЖЕГАЧИ

Од 1929 године па наовамо у „Тежаку“ је нарочито доста расправљано питање о шљиви пожегачи, да ли је треба калемити и на коју подлогу или задржати најстарији начин њеног размножавања изданцима. Та важна питања требало је да се потпуно реше на воћарском конгресу у Чачку и анкетом Српског пољопривредног друштва. Али на жалост мишљења и искуства наших стручњака су различита, те је остало све по старом. Што се тиче пољопривредника-воћара, мало је њих дало свој одговор на та питања. Ја сам то желео да учиним, али сам сматрао да ми није место да о томе излажем своје мишљење, иако имам довољно искуства, доказа и запажања, јер сам као млад човек очекивао да то ураде старији и искуснији воћари из ове околине, који су у воћарству постигли лепе успехе, па били и награђивани. Ти признати старији практичари још нису упутили „Тежаку“ ниједан допис о шљиви пожегачи, те ја сматрам да више не треба на њих да чекам, него да изнесем своја искуства пред младе воћаре, читаоце „Тежака“, са жељом да им користе.

Већина воћарских стручњака и практичара потврдили су да шљиву не треба калемити, али их има доста који се с тим не слажу и сматрају да је боље калемити. Хемијском анализом плода шљиве утврђено је да шљива из изданака даје више шећера, него калемљена, а осим тога је крупнија и има више меса. Од стручњака који су се овим питањем бавили, г. С. Којдл каже да џенерика не ваља као подлога ца пожегачу, док М. Пудић наводи сасвим супротно, а Д. Спремић тврди да шљиву уопште треба калемити.

По мом мишљењу ствар стоји друкчије кад је гледамо ми пољопривредници. За нас шљива из изданка има већу вредност, јер пре проради и уредно и обилно рађа, а даје плодове одличне каквоће, те као таква најпре и најбоље нам плати труд и рад и запремљено земљиште, што је у интересу сваког пољопривредника који мора да води рачуна шта ради и шта сади, па да не доведе кућу у питање.

Ја сам једном узимао изданке из воћњака чича Милана Томића, из Доње Шаторње, за који се свуд причало да врло лепо и обилно рађа. Било је ту и шљива калемица које су слабо рађале. Када смо узимали изданке, чича Милан нам је рекао: „Бирајте, децо, ви сами те правије, али ове криве боље роде“.

Причао ми је једном чика Никола Аврамовић, искусан воћар и виноградар, један од оснивача Венчачке виноградарске задруге, како је још пре рата узео из Крагујевца 400 садница калемљених шљива, па су му те шљиве само два пута добро родиле. У мојој околини има и данас неколико воћњака на џенерици који слабо рађају (чији су све не могу

да поменем да се не би замерио власницима). Мој пок. отац који је још пре Светског рата важио као добар економ и љубитељ воћа, што је у оно доба много значило, у свакој парцели шљива које је с браћом засадио убацио је по неку калемицу на џенерици ради упоређења. Те шљиве су се увек добро разликовале од шљива добијених од изданака, јер су имале усправно и поносно грање. Додуше, неке су од ових калемица добиле награду у Аранђеловцу, али која вајда.

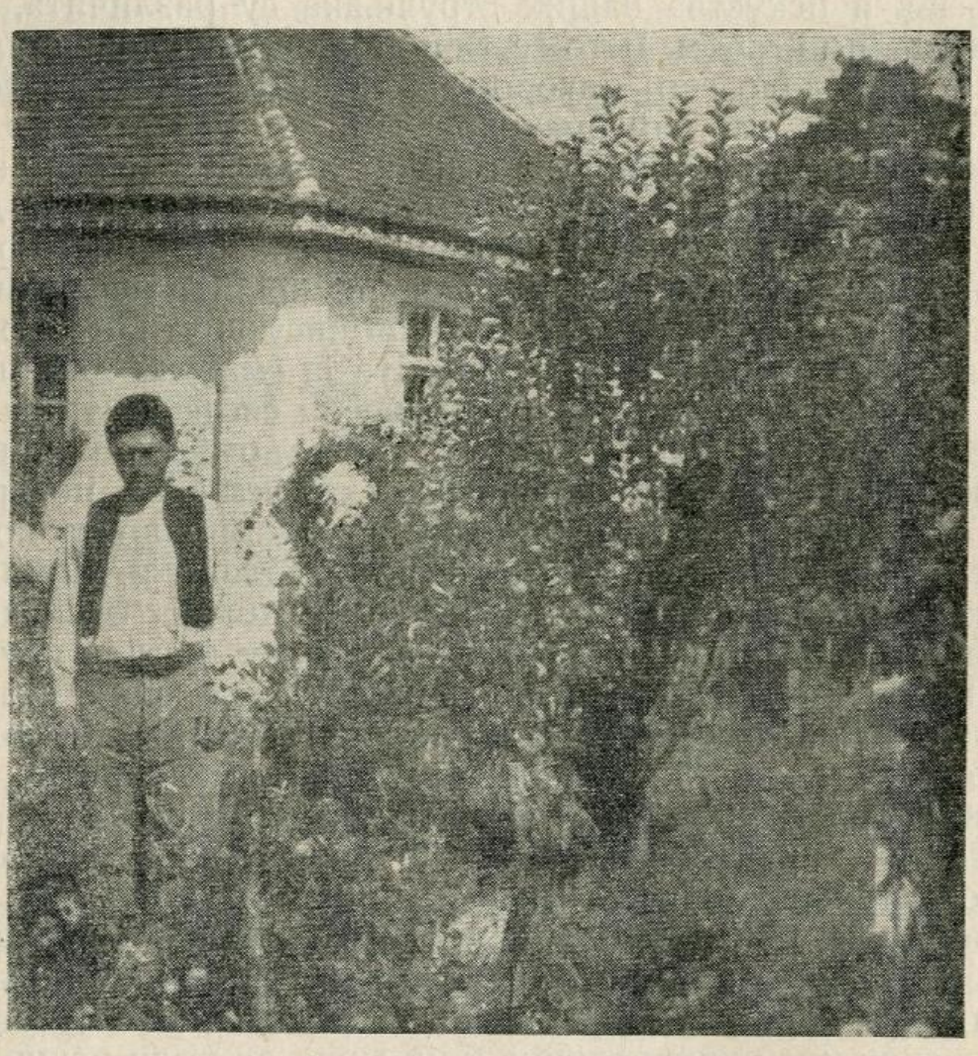

Сл. 29 Илија Ницић, један од најнапреднији воћара у Крагујевачкој Јасеници у својој башти
(Сн. Д. Станковић)

1927 године, после деобе са стричевима, посадио сам на доброј земљи са братом 40 садница пожегаче из изданака. Наредне године, 1928, посадио сам још 40 садница пожегаче на џенерици. Ове саднице сам посадио мало ниже на једној падини, где је земљиште нешто слабије, онако како се препоручује за џенерику. Ове саднице сам сâм произвео, узимао сам калемгранчице са родних шљива које дају крупне, лепе плодове. Обе шљиве су досада само два пута родиле, и то неједнако: неке добро, неке по мало, а више дрвета ни мало. Осим тога плодови су им краћи, ситнији,

воденији, неукуснији. Шљиве добијене из изданака породиле су у трећој години, а у петој на многима је било родило по 7 кг. Исто тако је урадио и мој брат од стрица, па се сада и он каје што није засадио све шљивом из изданака.

Све ово што сам изложио не значи да сам ја против калемљења уопште. Разуме се да има сората шљива, као што је случај и са осталим воћкама, које не треба и не ваља размножавати док се не наврћу на разне подлоге, али пожегачи је можда сам творац доделио да се размножава изданцима који верно преносе одлике матичних дрвета.

Рекао сам напред да све остаје по старом, јер нема сваки пољопривредник прилике да бар чита, ако не може да чује, тврђења стручњака по разним питањима, па да после расмотри разна гледишта и мишљења и да се одлучи. Догађа се да поједини само нешто прочитају и, ако су млади и напредни, усвоје. Тако једном био сам у неком расаднику док су вадили људи калемљење шљиве. Ваде шљиве и смеше се, а један ми чак рече: „Ваља једна пет динара, видиш како су напредне и како им је стабло право као штап". А ја ћутим и жалим их у себи јер сам уверен да су награисали. Један мој пријатељ, док је разгледао саднице шљиве из изданака, пита ме: „Како ми велиш, ове саднице ми се не свиђају, а могао би да добијем из расадника калемљене шљиве: стабло има право као штап".

Ето неколико мојих запажања о шљиви пожегачи. Зато сваки стручњак треба да води рачуна о ономе што народу препоручује, јер млади људи на селу данас доста лако примају новотарије, па кад претрпе неуспех они говоре против данашње напредне науке, док старији задржавају старо искуство и начин рада. У потврду тога да наведем само овај пример. Пре неколико година стручњаци у живинарству препоручивали су нове расе кокошију, говорећи да са шаренилом једаред треба престати. То се и мени допало. Саградим живинарник и набавим кокоши чисте расе „Род ајланд" и „бели легхорн". Али ове кокоши су мање отпорне према зими и болестима него наше расе, те и поред моје најбоље воље и неге живинарник ми опусте. Било их је који су набавили инкубаторе за вештачко извођење пилића и звали ветеринаре да им шприцају кокошке, па су ипак ликвидирали. Дакле, шаренило није увек рђаво.

Илија Н. Николић-Ницић
пољопривредник из Винче (Краг.)

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!
ОСНИВАЈТЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ

КРАТКЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Пет и по милиона сандука јужног воћа лежи нагомилано у палестинској луци. Ово због тога што је извоз у северне земље јако ограничен, ради тешкоће превоза морским путем и ратног ризика, те сада произвођачи тог воћа траже начина да у другим земљама нађу купце.

Вештачке шуме — од белог багрена свуда се подижу, да би на тај начин надокнадиле сечу природних шума, којих је све мање. Подизање ових шума није тешко. Потребно је, још сада, преко зиме, преорати или бар прекопати место где ће се багремар садити, па с пролећа, чим то време дозволи, узети саднице и на растојању од 1 до 2 метра засадити. Тамо где нема садница, могу се оне врло јефтино из семена произвести и такве су саднице боље од изданачких. Семе је јефтино и може се добити код Срп. пољ. друштва у Београду.

Стални правнички одбор дао је **закључак,** по питању познатог уговора државе са фабриком „Зорка" који гласи: „Текст члана 3 уговора може се тумачити само на тај начин да цена домаће бакарне галице има да одговара висини цене енгл. бак. галице за енглеску потрошњу, додавши тој цени нормалне (мирнодобске) трошкове подвоза са енгл. тржишта до места потрошње у Југославији. Тој се цени неможе додавати скупни порез (законски), јер то уговором није предвиђено и јер стопа скупног пореза није иста за страну и домаћу бакарну галицу".

На овај начин ликвидирано је на штету виноградара питање тога уговора, које је било предмет многих дискусија на разним скуповима и конференцијама по питању снабдевања наших виноградара овим важним и потребним артиклом.

Рад наших подружина

ПОЉОПРИВРЕДНА КЊИЖНИЦА И ЧИТАОНИЦА У ЗДРАВИЊУ ИСПОД ЈАСТРЕБЦА

Пољопривредне читаонице једине су установе, за стручно просвећивање земљорадника, па према томе треба да их има свако село. Јер књижнице имају за циљ: да путем издавања књига на читање, предавања, концерата, забаве шири просвету за савремене начине рада, јер ми земљорадници данашње генерације не можемо се задовољити оним начином живота којим су се задовољавали и живели наши стари. Сваким даном бива повећање становништва а према томе земље је све мање, дакле животни простор је све мањи, а накнаду за то можемо добити ако будемо упућени и употребили савремене начине рада.

За сав тај смер основана је пољ. књижница и читаоница у селу Здравињу, које је недалеко од „Јастрепца“, среза прокупачког. Иницијативу за оснивање књижнице дао је Миладиновић Миладин, свршени учен. пољ. школе у сарадњи са учитељом г. Бранимиром Вељановићем.

Желимо да се овом идејном мисли загреју сви они којима лежи на срцу добро села и сељака, који су у непосредном додиру са њим. Ко буде решио да оснује књижницу нека затражи од Српског пољоприв. друштва готова правила која се дају бесплатно.

Бранислав Вељановић, учит.

УДРУЖЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ОГЛЕДА У ГОРЊОЈ ВРАЊСКОЈ

Ово удружење сматра за своју дужност да захвали свима посетиоцима нашег села, који раде на његовом просвећивању, као на пр. Д-р Вукасовићу, који нас је упознао са борбом против разних штеточина у воћарству и виноградарству, као и са разним огледима у том правцу.

Старе навике, разне непогоде велике су сметње нашем напретку али стрпљиви рад и добра воља предавача све то савлада. Ми смо пре 3 год. одржали пољопривредни течаја, ове године женски домаћички течај и изложбу млекарских производа.

Испит на течају и изложба завршени су 24 новембра прошле године и обоје су показали да се иде напред.

Молимо све оне који желе добра селу да нас помогну, јер нам је та помоћ јако потребна. Позивам и све наше чланове да се и сами помогну и да уложе што више труда ради бољег напретка.

Миодраг Павловић
редован члан Српског Пољ. друштва

РАД ЖЕНСКЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У ЈАГОДИНИ

Женска Пољопривредна подружина за конзервисање воћа и поврћа, одржала је у току септембра и октобра 1939 год. следећа предавања: 1) 24 септембра у Винорачи о правилној исхрани на селу и о конзервирању воћа и поврћа. Раздато је сељанкама 15 комада тегли. Присутних је било преко 30.

2) 27 септембра у селу Деоници, са истом темом. Раздељено је 10 комада тегли. У овом селу предавање је било најпосећеније.

Сл. 30 Са предавања женске пољ. подружине у Међурачи

3) 8 октобра одржано је предавање у Међурачи, са истом темом. Раздељено је 10 комада тегли. Присутних је било преко 50. У сваком селу показано је практично конзервисање воћа и поврћа.

Вукосава Станојевић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

О потреби контроле продуктивности код свиња. Чињеница да наше свиње доста слабо искоришћују храну има више узрока. Систематском контролом продуктивности свиња, и њиховом селекцијом, могла би се знатно смањити количина хране потребна за кг. живе мере, а истовремено и побољшати квалитет самих свињских продуката. Подвукавши овај факт, Д-р Драг. Николић у посебном опширном напису објављеном у „Пољопривредном гласнику“ бр. 3, за 1 фебруар, истиче да се до данас још ништа стварно није учинило што би омогућило систематски рад у овом погледу, иако је свињарство једна од најважнијих грана сточарства у житарским крајевима наше државе. Зато, скреће пажњу меродавним факторима, и одгајивачима (товљачима) свиња на важност овога рада и потребу његова хитног извршења.

Рад Држ. пољопривредне огледне и контролне станице у Сарајеву. Априла 1937 основана је у Сарајеву Пољопри-

вредна станица за огледно-истраживачки рад и контролну службу, са циљем да путем експерименталног рада утиче на квантитативно и квалитативно побољшање и унапређење биљне производње. У трећој свесци „Пољопривредног гласника“ од 1 фебруара налазимо обилно илустрован приказ ове Станице, из пера њеног директора г. инж. Влад. Мартиновића. Истакавши, уводно тешке проблеме за унапређење села и пољопривреде у овим крајевима, аутор приказује склоп и досадашње резултате ове корисне установе, те на крају истиче потребу њеног проширења, да би резултати били још бржи и ефикаснији.

---

† СТОЈАН СТ. ПАВЛОВИЋ

члан пољопривредне подружине у Петровцу, редован члан Српског пољопривредног друштва, бивши дугогодишњи народни посланик и претседник општине Петровачке

У пуном напону стваралачке и радне моћи, дана 25 децембра 1939 год. напрасно је преминуо у Београду један од првих синова Млаве, истакнути народни трибун, упадљиви заштитник и бранилац села и сељака Стојадин, Ст. Павловић, књижар из Петровца.

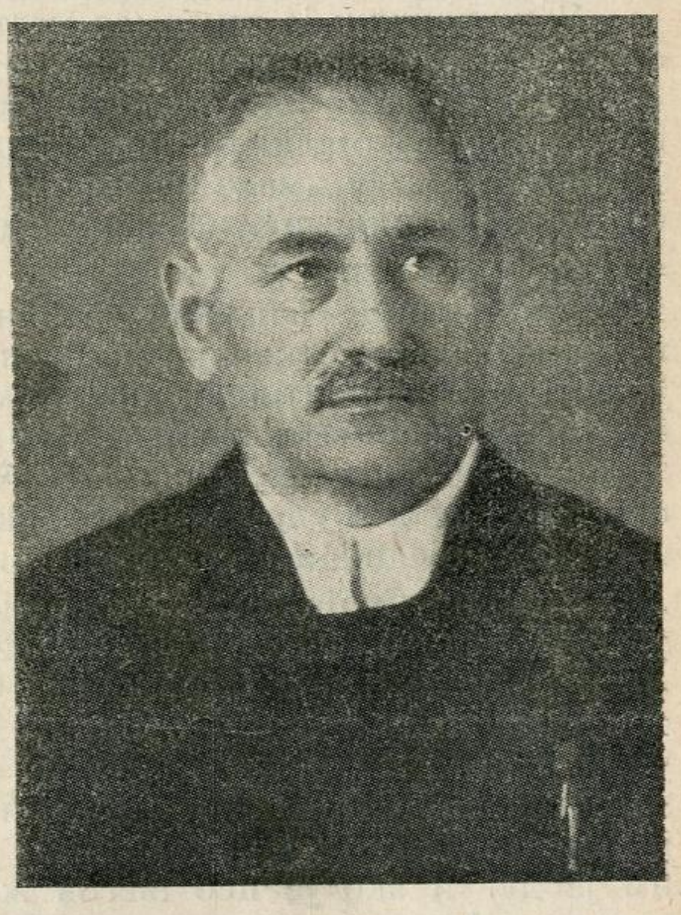

† Стојан Ст. Павловић

Рођен је у селу Црљенцу у срезу млавском 1880 год. у честитој сељачкој кући, која му осим основне школе није могла пружити никакво више образовање. Али покојни Стојадин по нагону своје природне интелигенције и потпомогнут храбрењима и похвалама свога сеоског учитеља, тежио је, да превазиђе круг видика његових родитеља и осталих сеоских сугрђана. И у својој тежњи је успео. Изабрао је пут којим су пошли и други наши много познатији народни великани, који су кроз живот ишли без школе, дакле узео је за сталног животног сапутника — књигу. Још као

мали сеоски чобанин повазда је за стоком држао књигу у руци, према којој је годинама све више љубави гајио. По изласку из школе одлази у општину за писара. Ту почиње упознавати народ и законе. У тесној сарадњи са просветним радницима у селу, он почиње систематски рад на културном и економском подизању села и оно постаје најпросвећеније и најнапредније село у срезу млавском. Одатле одлази за деловођу највеће општине у срезу у Рановцу где такође наставља свој плодни рад.

Све своје слободно време проводио је у читању. Сваки грош који му је по помирењу најосновнијих животних потреба преостајао, давао је за књиге. Већ пре рата постао је добротвор „Матице српске“ и „Српске књижевне задруге“. Таквим својим радом, покојни Стојадин је још као врло млад у друштву запажен, као човек ретке интелигенције и организаторске моћи. По природи положаја почиње се мешати у политику и прилази радикалној партији.

Одмах после рата бива изабран за народног посланика и тај положај заузима све до распуштања скупштине 1929 год. Од тада није био члан парламента све до 1938 год. када огромном већином бива поново изабран за посланика са положаја претседника општине Петровачке, који је заузео после избора у 1936 год.

У скупштини је заузимао место првог секретара и чланство у разним одборима, и он своје послове на тим положајима отправља на опште задовољство партије и парламента. Поред тога Стојадин је пратио рад и био члан свих оних установа које су имале хумане и просветне циљеве, а нарочито је пажљиво пратио и помагао рад пољопривредне подружине.

Заиста, није са њеним сарадницима залазио у села, да му политички противници не би пребацили да то чини ради јачања свога политичког престижа, али је се преко њеног вођства увек интересовао за њен рад и исти у сваком потребном моменту свесрдно помагао. Но, он не само да је помагао рад тих удружених сељака, већ је очински помагао и сваког појединца у свакој његовој невољи.

Покојни Стојадин је као ретко ко волео свој народ, а зато је и сам од народа био вољен и цењен. У својим бригама и раду за народ Стојадин је био заборавио и на своју сопствену кућу и своју породицу. И ако је толике године заузимао та места, на којима су му се показивале перспективе за богаћење, Стојадин је живео и умро као сиромах човек, и у место да својим покољењима остави богатство, оставио им је дуг и ако је цео његов живот испуњен упадљивом скромношћу.

Колико је био вољен и цењен од народа најбоље је се видело на дану његовог погреба, када је у присуству огром-

ног броја пријатеља и поштоваоца из вароши и села обављен посмртни црквени обред у петровачкој цркви, а потом ковчег са посмртним остацима пренет у Црљенац ради сахране.

Нека му је слава и вечан помен.

Тад. Д. Благојевић

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва 47 седница (21 децембра 1939 год.)*

Одлучено је:

Да се трошковник г. Миљаковића, адвоката од 5-IV т. г. бр. 4505 у суми од Дин. 1271 одобри и прокњижи на рачуну г. Миљаковића, а да се са одговарајућим износом терете рачуни подружина. Да се по молби Пољопривредне подружине у Мионици не могу признати протестни трошкови у Дин. 99,50 пошто је меница била попуњена са роком за 1 децембар, те да није била протестована потписници менице би испали и зобавезе. Да се молба Подружине у Лозни код Трстеника не може одобрити и подружина ослободити плаћања камате и судских трошкова. Да се меница Пољопривредне подружине у Гор. Топлици преда адвокату и утужи с тим да адвокат тужбу поднесе 1. јануара идуће године. Потписницима упутити писмо и скренути им пажњу на трошкове које ће из тога призаћи. Да се трошкови учињени око утужења Пољопривредне подружине у Босути прокњиже на рачун трошкова Друштва. Да се предмет дуговања Пољопривредних подружина у Гор. Мушићу и Глобару упуте адвокату ради утужења но с тим, да им он претходно упути опомене. Да се Одбору за зимску помоћ изда на име божићног поклона Дин. 100.

Да се обавезе пољопривредних подружина која своја дуговања до краја ове године не буду измириле предаду адвокату на даљи рад, но с тим да их он претходно опомене и остави им крајњи рок за ликвидацију потраживања Друштва.

Да се набави:

1) 2000 кгр. неодендрина, а на основу раније одлуке Управног одбора, пошто је од пољопривредне огледне и контролне Станице из Топчидера добијен извештај да је неодедрин препоручљив и да је његова употреба одобрена.

2) 10.000 кгр. пломбиране црвене детелине, с тим да се испорука изврши почетком фебруара месеца идуће године.

3) 5 ком. тријера кл. II/1-а,
5 ком. тријера кл. V/-а

4) 50 ком. ножева за сено.

---

* Омашком овај Записник је испуштен из прошлог броја „Тежака", у коме је изашао последњи Записник из 1939 год.

Да се по понуди М. Митића из Квилајнца откупи према ранијој одлуци Управног одбора понуђено семе луцерке и црвене детелине.

Да се по предлогу секретара попис робе продавници изврши на дан 31 децембра 1939 године, те су образоване две комисије којима су одређени за чланове и то: г. г. Тоскић и Никола Петровић у првој комисији и г. г. Белобрк и Р. Томић у другој комисији.

Да се препоручи Пољопривредној подружини у Банатском Карађорђеву, да се имовина подружине не може раздељивати међу члановима, већ подружина има набавити ситније справе и машине, ако нема могућности да набави вршалицу, јер је Министарство тај новац и дало подружини за набавку вршалице.

Да се бесплатно изда једна колекција књига: Акционом одбору огранка „Сељачког кола“ у Ливну — а Српској читаоници у Соки (Румунија и Заједници студената-питомаца Београдског Гајрета „Осман Ђикић“, издати по један примерак књига друштвеног издања, а сем тога им слати „Тежак“ бесплатно за целу идућу 1940 годину.

Да се прими знању извештај Женске пољопривредне подружине у Јагодини о одржаним предавањима и извештај Пољопривредне подружине у Цариброду о одржаном воћарском течају, с тим да се оба ова извештаја штампају у „Тежаку“.

Да се не може усвојити предлог Пољопривредне подружине у Зајечару да се прими за утакмичара по расписаним стечајима за напредније начине рада њен члан Вељко М. Живковић, пошто се доцкан пријавио.

Да се по молби Илије Јовановића, секретара-благајника Подружине у Белој Води за исплату хонорара за рад у 1938 години не може изаћи у сусрет, а што се тиче хонорара за 1939 годину, тај ће се хонорар исплатити када се испуне сви потребни услови.

Да се исплати по предлогу Пољопривредне подружине у Цариброду по 100 динар г. г. Радивоју Вучићевићу, среском пољ. референту и Ратиславу Брзаковићу, управнику расадника у Цариброду за одржана предавања на воћарско-сточарском течају.

Да се прими знању да ће се скупштине подружина одржати и то:

1) Пољопривр. подружине у Пожези Ужичкој 31 тек. месеца, па је одлучено да делегат на истој буде г. Милутин Никетић;

2) Подружине у Параћину 21 јануара 1940 године, па је одлучено да делегат на скупштини буде Др. Драг. Николић;

3) Подружине у Сопоту 28 јануара 1940 г., па је одлучено да по жељи Подружине делегат буде г. Др. Млад. Јосифовић.

Да се Пољопривредној подружини у Иригу пошаље из одобрене јој помоћи, тражене воћарске справе, алат и књиге у вредности 500 динара, као и 500 динара у готову за исплату хонорара предавачима; Да се по предлогу Подружине у Андрејевцу исплати по 150 динара на име хонорара за одржана предавања г. г. Илији Вучковићу, среском пољ. референту и Љубиши Јаковљевићу.

Да се по предлогу Савета срп. култ. друштва и установа да Друштво потпише меморандум који Савет упућује Краљевској влади по питању преуређења државе, тај предлог усвоји.

Да се по предлогу секретара оснује при Друштву набављачка задруга, с тим да се одмах приступи изради правила и по том сазове оснивачка скупштина.

Да се по предлогу секретара, умоле новчани заводи и друге установе да приликом закључења својих годишњих рачуна доделе помоћ за набавку књига Народним књижницама и читаоницама.

Да се прими знању извештај инспектора о нађеном стању приликом прегледа рада подружина о томе известе подружине.

Даље је одлучено:

1) Да се умоли Краљевска банска управа у Скопљу, да од Јована Раичевића, ранијег секретар и благајника Подружине у Лебану наплати суму од 2160 динара, колико је Раичевић неправилним радом узео од Подружине;

2) Да се умоли Краљев. бан. управа у Нишу, да нареди Владану Малешевићу, среском пољопривредном референту у Вучитрну, ранијем секретару и благајнику Подружине у Краљеву, да подружинске рачунске књиге и готовину одмах преда Подружини.

3) Да се од Димитрија Марковића, ранијег учитеља у Предејану и прет. пољ. подружине у истом месту, а сада учитеља у Лесковцу, тражи да преда имовину Пољопривредне подружине у Предејану;

4) Да се упути распис свима подружинама, да у будуће робу могу враћати Друштво ако квалитет робе не би био задовољавајући.

5) Да се фабрици „Митри“ скрене пажња, да ће Друштво продају њених производа обуставити, ако и даље буде нудила робу подружинама по нижој цени него што је продаје Друштву.

Саопштења и предлози: По предлогу претседника одлучено је да се за превоз робе траже понуде од превозника.

Г. Д-р Вукасовић извештава да ће са курзистима Централног хигијенског завода посетити Друштво, па је одлучено да им се изда по једна књига друштвеног издања.

Одлучено је да наредне недеље дежура г. Бошњак.

Секретар извештава да је упућена жалба Управном суду поводом разреза таксе из Тбр. 12 тачке 12.

Издаци на пропаганду			474.071	95
Трошкови			514.675	15
Расходи друштвеног дома . . .			109.380	45
Интерес и трошкови на дуг Привилегованој аграрној банци .			136.383	50
Камата фондовима			5.904	—
Расход Трифолин станице . .			6.893	—
Сумњива потраживања . . .			4.367	50
Отписи:				
непокретности	95.813	58		
намештаја и прибор	16.871	53		
трифолин машине	20.963	60	133.648	71
Равни трошкови			12.030	50
Вишак прихода у 1939 години Динара 143.489.27				
Од тога дотирано главници 25% (чл. 32 Правила)	35.872	32		
„ „ „ пољ. фонду (чл. 33 т. 3 Правила)	14.348	92	50.221	24
Остатак пренет као вишак у 1940 годину чл. 54 Правила . . .			93.268	03
			1,540.844	03

1. фебруара 1940 год.
у Београду

Претседник Управног одбора:
Др. Млад. Јосифовић, с. р.

Чланови Управ
Мил. Никетић, с. р.
Др. Мих. Градојевић, с. р.
Ник. Ж. Петровић, с. р.
Др. Павле Вукасовић, с. р.
Рад. М. Томић, с. р.

На основу чл. 17 Правила Српског пољопривредног друштва
књигама и осталим документима и нашли

16 фебруара 1940 г.
Београд

Чланови Над
Дим. Г. Марјановић, с. р.
Тихомир Кузмановић, с. р.

расходи у 1939 г.

Улози чланова			313.081	25
Претплата на „Тежак“			5.674	75
Огласи у „Тежаку“ и „Пољопривредном календару“ . . .			20.498	62
Приход друштвеног дома . . .			526.043	—
Приход трифолин станице . .			9.972	50
Приход од продаје робе . . .			571.678	64
Приход од продаје књига . .			10.378	62
Помоћ:				
Министарства пољопривреде . .	30.000	—		
Народне банке	20.000	—	50.000	—
Разни приходи:				
ликвидација ранијих година . .	22.505	50		
наплаћена отписане потраживања	5.559	50		
разни ванредни приходи . . .	5.451	65	33.516	65
			1,540.844	03

Потпретседник Управног одбора:
Алек. П. Рашковић, с. р.

Књиговођа,
Тома Петровић, с. р.

ног одбора:
Ник. С. Белобрк, с. р.
Ил. Бошњак, с. р.
Инж. Вукашин Тоскић, с. р.
Др. Драг. Николић, с. р.
Др. Александар Ђаја, с. р.

испитали смо ове Приходе и расходе сравнили их са главним и споредним да су у свему тачни и исправни.

Претседник Надзорног одбора,
Стев. Д. Лукић, с. р.

зорног одбора:
Инж. Властимир Ђ. Ђорђевић, с. р.
Др, Драг. Ђосић, с. р.

ИМОВИНА

Биланс на дан 31

Готовина:				
у каси		20.413	66	
код Поштанске штедионице		12.304	62	32.718	28
Хартије од вредности				
50 ком. акција Привилеговане аграр. банке				9.750	—
Вредности фондова:				
пољопривредног фонда		4.303	—	
осталих фондова		2.697	—	7.000	—
Роба и књиге:				
роба по попису		2,107.498	85	
књиге по попису		317.245	15	
по повукама и доплатама		3.199		2,427.943	—
Дужници:				
пољопривредне подружине		857.237	63	
разна лица и установе		286.047	22	
добављачи		4.419	—	1,147.703	85
Намештај и прибор		168.712	53	
10% отписа		16.871	53	151.841	—
Непокретности		8,318.463	83	
20% отписа вредности зграда		95.813	58	8,222.650	25
Трифолин машина		209.631	60	
10% отписа		20.963	60	188.668	—
Преносна актива				85.556	25
				12,273.830	63
Супергарантне менице				
у каси	Дин. 1,916.548,34			
код адвоката	„ 426.138,50	2,342.686	84	
Комисиона роба и књиге		136.191	—	
Кауције		9.200	—	
Оставе		12.624	—	
Кредити код Привилеговане аграрне банке		3.000.000	—	5,500.701	84
				17,774.532	47

1 фебруара 1940 год.
Београд

Претседник Управног одбора
Др. Млад. Јосифовић, с. р.

Чланови Управ
Мил. Никетић, с. р.
Др. Мих. Градојевић, с. р.
Ник. Ж. Петровић, с. р.
Др. Павле Вукасовић, с. р.
Рад. М. Томић, с. р.

На основу чл. 17 Правила Српског пољопривредног друштва књигама и осталим документима и нашли

16 фебруара 1940 год.
Београд

Чланови Над
Дим. Г. Марјановић, с. р.
Тихомир Кузмановић, с. р.

Главница				
стање на дан 31 децембра 1938 г.		6.663.813	71	
на основу чл. 32 Правила дотирано 25% од чистог вишка у 1939 год.		35.872	32	6,699.686 03
Фондови				
пољоприв. фонд Дин. 3,040.922.69				
на основу чл. 33 т. 3 Правила дотирано од чистог вишка у 1939 године . . „ 14.348.92		3,055.271	61	
остали фондови		217.688	24	3,272.959 85
Дуг Привилегованој аграр. банци				1,954.149 —
Привремени рачуни				
разни рачуни		90.801	41	
неисплаћени пошиљаоци комисионе робе		35.864	—	126.665 41
Равни повериоци:				
пољопривредне подружине . .		32.058	30	
добављачи		46.404	15	78.462 45
Преносна пасива				48.639 86
Остатак вишка прихода у 1939 г. пренет у 1940 г. (чл. 54 Правила)				93.268 03
				12,273.830 63
Полагачи супергарантних меница		2,342.686	84	
Пошиљаоци комисионе робе и књига		136.191	—	
Полагачи кауција		9.200	—	
Остављачи остава		12.624	—	
Издати акцепти		3,000.000	—	5,500.701 84
				17,774.532 47

Потпретседник Управног одбора,
Алек. П. Рашковић, с. р.

Књиговођа,
Тома Петровић, с. р.

ног одбора:

Ник. С. Белобрк, с. р.
Ил. Бошњак, с. р.
Инж. Вукашин Тоскић, с. р.
Др. Драг. Николић, с. р.
Др. Александар Ђаја, с. р.

испитали смо овај „Биланс“ сравнили га са главним и споредним да је у свему тачан и исправан.

Претседник Надзорног одбора,
Стев. Д. Лукић, с. р.

зорног одбора,

Инж. Властимир Ђ. Ђорђевић, с. р.
Др. Драг. Ђосић, с. р.

Земљорадниче знаш ли већ:

Да се **Калијева** ђубрива и поред поскупљивања осталих вештачких ђубрива као и пољопривредних производа продају по пређашњим ниским ценама;

Да је 1 кг. **чистог Калија** у калијевом ђубриву јефтинији него 1 кг. фосфорне киселине у фосфорном — или 1 кг. азота у азотном ђубриву;

Да смо до сад ђубрење **Калијевим** ђубривом запостављали и ако се ђубрење њима најбоље исплаћује;

Да се **Калијево** ђубриво с успехом употребљава и за ђубрење на лист лоше презимелих усева: пшенице, ражи, репице и озимног лана;

Да се **Калијево** ђубриво у облику 40% калијеве соли и калисулфата може поручити преко земљорадничких задруга и **Српског пољопривредног друштва** где се могу и сва обавештења добити.

Приватни лозни расадник

Петра Љ. Исаковића

Доња Шаторња

(срез орашачки, бановина Дунавска)

има и ове године велику количину првокласних ожиљених лозних калемова на најбољим америчким подлогама од разних домаћих и страних стоних и винских сорти грожђа, као и велики избор најодабранијих чардаклија.

Цена су умерене. Ценовник на захтев шаље расадник беспатно.

УПОЗОРЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНИЦИМА ДУНАВСКЕ БАНОВИНЕ!

Позивају се пољопривредници, који до данас нису уплатили паушални улог за пословну годину 1939/40, да га одмах уплате. Једновремено с уплатом улога за 1939/40 годину треба платити и сав дуг на име паушалног осигурања из ранијих година.

Крајњи рок благовремене уплате јесте 31 март ове год.

Ко дотле не уплати сав прописани му паушални улог и све заостатке из прошлих година, губи у случају града право на накнаду штете и она му неће бити исплаћена, а поред тога дужни паушални улог и заостаци из ранијих година биће му егзекутивним путем наплаћени.

Зато треба да одмах, а најкаснија до 31 марта о. г., уплетите све заостатке и паушални улог за 1939/40 пословну годину, па вам у случају штете од града на вашим усевима, виноградима и воћњацима, **она мора бити сигурно и у сваком случају још ове године накнађена и исплаћена.**

Из завода Дунавске бановине за обезбеђење од града.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

Сузбијајте болести и штеточине на виноградима и воћкама. Са мало трошака можете си обезбедити здраву и богату бербу.

АРЗОКОЛ

сузбија сигурно јабучног црва, грожђане мољце и друге штеточине, које нагризају зелене делове биљака.

ПОЛИБАРИТ

сузбија краставост плодова, рупичавост лишћа, плесан на бресквн, гриње, те друге гљивичне болести.

Продаје и упутства даје:
Српско пољопривредно друштво
Београд, Адмирала Гепрата 64

и

ЗОРКА

Београд, Француска ул. 3

Универзитетска библиотека
Београд

Ђ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 15 март 1940 | Број 6

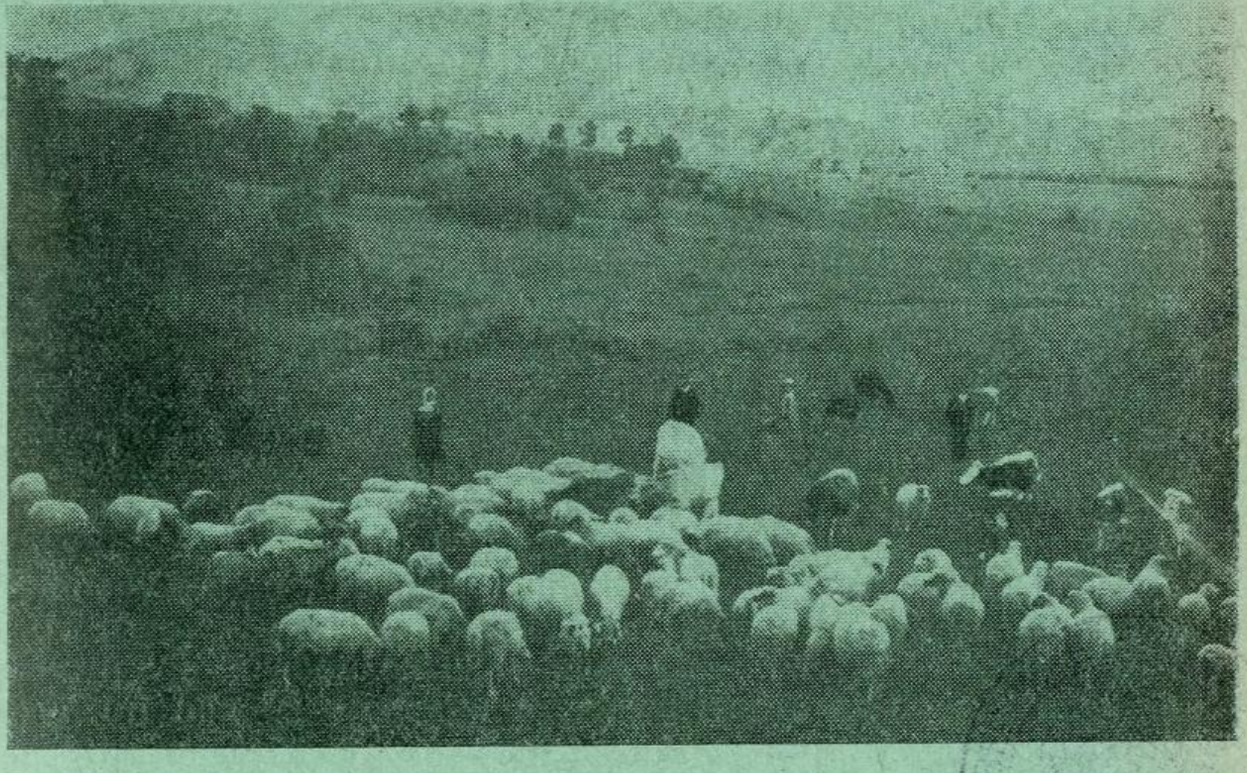

Из наше земље — Златиборски пашњаци са стадом
(сн. А. Станчевић)

САДРЖАЈ: Др. *Драгиша Николић:* Поводом нашег овогодишњег збора; Инж. *Властимир Ђорђевић:* Усеви за производњу уља (сунцокрет); Инж. *Властимир Ђорђевић:* Пролетње пиљне биљке; *Коста Ивковић:* Насад и одгајивање пилића; *Стеван Лукић:* Крушкарство доста занемарена грана нашег воћарства; Конкурс „Политике" за рационално подизање и одржавање крушкара; *Милан К. Алексић:* Подизање винограда зрелим калемљењем на сталном месту; Инж. *Радисав Борисављевић:* Резидба винограда овога пролеће; Инж. *Вукашин Тоскић:* Избор сората за гајење стоног грожђа; Инж. *Аћим Банковић:* Удружите се за заједничку набавку плавог камена; Др. *Младен Јосифовић:* Један леп глас из народа; Питања и одговори; Кратке вести савети и обавештења; Допис са села — *Светозар Илић* из Присјана: Банатска пшеница у околини Пирота; Некролог † Мијалко Бугарчић; Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

Позив

На 66 редовни годишњи збор Српског пољопривредног друштва који ће се одржати, на основу чл. 20—24 друштвених правила у недељу 24 марта 1940 године у 9 часова пре подне у друштвеном дому у Београду у улици Адмирала Гепрата бр. 64, са овим дневним редом:

1) Избор два оверача записника и бројача гласова и три члана верификационог одбора.
2) Извештај Управног одбора о раду у 1939 години и читање завршних годишњих рачуна за 1939 годину.
3) Извештај Надзорног одбора.
4) Давање разрешнице члановима Управног и Надзорног одбора за рад и рачуне у 1939 години.
5) Предлог Управног одбора о задужењу Друштва.
6) Предлог Управног одбора о продаји непокретног имања, као и подизању зграда.
7) Предлози подружина и појединих редовних чланова.
8) Предлог Управног одбора о висини улога чланова подружина за рачун Друштва у 1941 години.
9) Избор Управног и Надзорног одбора.
10) Избор редовних и почасних чланова.

Предлоге по тачци 7 дневнога реда, могу чинити подружине и поједини редовни чланови, који на основу чл. 20 Правила Друштва имају пуноважно право суделовања у раду Збора, с тим да ти предлози буду достављени Друштву најкасније 15 дана пре Збора.

Право учешћа на Збору имају делегати пољопривредних подружина-чланица Друштва и редовни чланови Друштва, који су и чланови у некој од друштвених подружина, што се има доказати чланском картом.

Позивају се подружине да по чл. 20 друштвених правила упуте своје делегате са пуномоћијем, а редовни чланови да на Збор дођу и у раду његовом учествују, ако су чланови и у некој од друштвених подружина.

На основу члана 20 Друштвених правила, право учешћа на збору имају само оне подружине, које су у овој години обновиле рад и то на сваких 50 чланова имају права на један глас. Разломци преко 25 сматрају се као потпун број, док се разломци испод 25 не узимају у обзир изузев случаја, ако је у питању један једини делегат подружине.

Број делегата за овај збор одређује се према броју чланова подружине на дан 15 марта 1940 године.

Извештај Управног одбора редовни чланови могу добити на захтев од Друштва, а чланови подружина од својих подружина.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Бр. 1161
8 фебруара 1940
Београд

Секретар,
Инж. А. Ј. Банковић

Претседник,
Д-р Младен Јосифовић

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 6 БЕОГРАД, 15 март 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ПОВОДОМ НАШЕГ ОВОГОДИШЊЕГ ЗБОРА

24 марта одржаће се 66 редовни годишњи збор Српског пољопривредног друштва. Као и сваке тако ће, несумњиво, и ове године на њему узети учешћа велики број подружинских делегата и редовних чланова Друштва. Скупиће се неколико стотина угледних пољопривредних стручњака и пријатеља села и сељака из разних крајева наше државе да чују извештај о раду управе у протеклој години; да изнесу многобројне муке и невоље са којима се свакодневно бори наш сељак и да мушки и отворено као и у век досада укажу меродавним на те тешкоће и мере које треба предузети да се оне олакшају и створе бољи услови за напредак нашега села.

Ми већ више година на нашим зборовима указујемо на те мере које треба предузети и доносимо резолуције али скоро без икаквог успеха. Многобројна необично важна питања као што су: питање повољног кредитирања земљорадника; укидање царине на плугове и смањење њихове цене; смањење цена цементу, цепивима за свињску кугу, плавом камену; организација откупа пољопривредних производа и омогућавање земљораднику да за своје производе добије пристојне цене; боља организација и успешније ширење писмености и пољопривредног знања на селу путем повећаног броја основних школа; оснивање продужних школа пољопривредног типа и већег броја практичних пољопривредних

ња тих најважнијих проблема нашега села од стране мерошкола; реорганизација данашње пољопривредне и ветеринарске службе у народу и још безброј других, — годинама се покрећу на нашим зборовима и годинама чекају своје решење. На овогодишњем збору сигурно ће бити понова покренута многа од ових питања а сем тога чуће се и протести против државне трошарине на вино и ракију чије је заво ђење нанело огромну штету произвођачима и укочило готово целокупни промет ових производа. Чуће се и понова подвући једногласна жеља да се радикалном решавању ових питања што пре приступи у духу досада безброј пута на многобројним скуповима и зборовима пољопривредних ор-

Сл. 31. Са прошлогодишњег збора Српског пољ. друштва
(сн. Ст. Јешић)

ганизација једногласно донетих и у јавности довољно познатих резолуција, али је, нажалост, велико питање да ли ће се ипак најзад нешто стварно предузети и учинити у том погледу.

Многима изгледа неразумљиво како је могуће да се последњих година готово свуда подвлачи и увиђа огроман значај пољопривредне производње, потреба њеног унапређења и економског и културног подизања села и сељака, а да се ипак у том правцу не предузимају никакве ефикасне мере. Каже се с правом да је пољопривредник најбројнији сталеж у нашој земљи; да је он неисцрпан извор снаге за обнову градова и главни стуб на коме почива држава, па ипак њему се не посвећује потребна пажња. Ако погледамо откуда то долази видећемо одмах да је то последица с једне стране његове недовољне организованости и слабе просвећености и с друге стране недовољног разумевања и схватања тих најважнијих проблема нашега села од стране мере-

давних фактора. Наш пољопривредник је још увек слабо организован у односу на друге сталеже. То је чињеница која се не може побити. Стога његови интереси нису на меродавном месту заступљени и брањени ни близу онако као што су интереси других сталежа. Разумљиво је онда зашто њихово решавање увек остаје на последњем месту. Стога пољопривредник мора разумети и правилно схватити свој тежак положај. Он се мора организовати и преко својих организација извојевати своја права. Када би сваки пољопривредник сматрао као своју основну дужност да се организује бар у једну пољопривредну организацију и да у њеном раду активно учествује онда би снага, углед и уплив тих организација били далеко већи него што су данас. Нажалост, та свест о потреби организовања није још потпуно продрла у све наше крајеве. Има још доста села, општина па чак и срезова где нема ниједне значајније пољопривредне организације. Под оваквим околностима јасно је да се преко пољопривредних организација не може много постићи.

Српско пољопривредно друштво ради већ пуних 75 година на економском подизању села и просвећивању пољопривредника. Оно је у том погледу несумњиво учинило доста, али све то није ни близу ономе што је оно требало и могло да учини да је његова снага у народу била већа тј. да је број његових подружина и чланова би већи. Нажалост, тај број ни данас, ма да је већи него је икада досада био, није онолики колики би требао да буде с обзиром на његове многобројне задатке и користи које пружа својим члановима. Када би код нашег пољопривредника било више смисла за организацију онда би број чланова требало да прелази стотину хиљада. Колика би у том случају била снага и уплив Српског пољопривредног друштва и од колико веће користи би оно могло бити својим члановима, мислим да је свима јасно. Кад је то јасно онда нам је дужност да сви својски поведемо акцију у том правцу. Истина мутни облаци који круже над Европом и који могу лако да залутају и над нашу земљу не стварају најповољнију ситуацију за ову акцију, али без обзира на то, дужност је свих чланова да раде на организовању нових подружина и прикупљању нових чланова. Ако се тако буде поступило онда ће наше друштво поћи напред много снажнијим корацима него што је досада ишло; онда ће оно моћи са више права и успеха да заступа интересе свога чланства и да бар у дванајестом часу убеди меродавне факторе да приступе решавању горућих питања нашег села и сељака.

Наш овогодишњи збор и ако пада у тешко време треба да буде посећенији и достојанственији од свих досадашњих На њему треба да се види наша снага, да се отворено чује мушка реч и жеља нашег чланства, нарочито оног који живи од земље и који својим жуљевитим рукама и у зноју ли-

ца свога храни себе и све остале; онога који је мушки и јуначки бранио и одбранио ову државу и који ће је сутра ако затреба опет први бранити. Не треба се обзирати што ће те многобројне жеље остати можда моментално само вапај изгубљеног у пустињи. Њих треба изнети и подвући а једном мора доћи време, пре ако се понављају чешће него ако се не чују никако, када ће оне бити услишаване пре свих осталих. Од организованости и свести пољопривредника зависи дали ће то време доћи пре или касније. Стога доћи на збор и на њему изнети кратко и јасно све сметње општег значаја које спутавају бржи напредак села и предлоге за њихово уклањање треба да буде основна дужност свих подружинских делегата и редовних чланова нашег друштва. Из њихових уста треба да се и овог пута чују протести против занемарености села и одлагања радикалног решавања многобројних питања која спутавају бржи напредак пољопривреде и економског и културног подизања села и сељака.

Др. **Драг. Николић**

УСЕВИ ЗА ПРОИЗВОДЊУ УЉА

(Сунцокрет)

Међународни догађаји, који се данас одигравају у Европи, који су заталасали скоро цео свет, и прете да узму још веће размере — намећу нам потребу да нашу пољопривредну производњу унеколико преоријентишемо или боље рећи допунимо, и да на тај начин постанемо по могућству што независнији од иностраних (туђих) тржишта. Ово захтевају интереси наше народне одбране. Поред пшенице и кукуруза, као два најважнија производа који служе за производњу хлеба и др. жита — јечма и овса — који служе за храну домаћим животињама, морамо гајити још неке усеве, а поглавито биљке из чијег се семена добија уље. Међу овим биљкама има једних које дају уље за јело (стоно) и других које дају уље за техничке потребе. И једне и друге су нам потребне. Гајењем ових биљака успећемо да своје потребе у уљу, обезбедимо, ако не у потпуности, оно бар већим делом. Ово можемо постићи, јер природни услови у нашој земљи то дозвољавају. Позване установе већ су у овом правцу предузеле потребне кораке, да се код нас прошири гајење уљаних биљака а на нашим је земљорадницима, да ово прихвате, утолико пре што су одређене цене за откуп овога семена такве, да ће се гајење ових биљака доста добро исплаћивати.

Од свих уљаних биљака — за нас су највише ове две: сунцокрет и рицинус. Откупне цене за сунцокрет износе 235 дин. за 100 кгр., а за рицинус 470 дин. Ове је цене одредило

Привилеговано друштво за извоз (Призад) под условом да се закључи уговор са неком фабриком уља. Обе ове биљке могу код нас успевати. У овом чланку изнеће се укратко како се гаји сунцокрет, а наредном рицинус.

Сунцокрет је усев, који наши земљорадници познају, те га нећемо описивати — већ ће мо укратко изнети само његово особине и како се гаји.

Поред осталих производа који се могу добити од сунцокрета ова се биљка углавном гаји ради производње семена. Сунцокретово семе садржи око 25—30% уља (у 100 кгр. зрна 25—30 кгр. уља). Уље добивено из семена сунцокретовог служи за јело, али се може искористити и за техничке потребе. Код сунцокрета се разликују многобројне сорте, и то по дужини вегетације: ране, средње и позне; по крупноћи семена: крупнозрне и ситнозрне; по боји семена: беле, црне, плавичасте, шарене итд. За производњу уља долазе у обзир ситнозрне сорте, те ове сорте треба и гајити. Ово приликом напомињемо још и то, да код нас треба гајити поглавито ране сорте — тј. оне које стасавају најдаље до краја месеца августа. Гајење ових сората важно је не само стога, што ће бити обезбеђено потпуно сазревање семена — него још и за то што после бербе сунцокрета има још довољно времена за обрађивање земљишта за наредне усеве, а поглавито за озима жита — ове за нас најважније усеве. Поред овога, ране сорте имају још једно преимућство над позним, а то је да су оне нежније — те за собом после сечења стабала, остављају у виду корена и надземних делова стабала мање остатке, што омогућава лакшу и бољу обраду земљишта.

Обрађивање земљишта за сунцокрет треба извршити што боље и по могућству што дубље. Земљиште треба да је обрађено с јесени. При јесењој обради земљишта сунцокрет као и остали усеви, даје веће приносе. Ако је земљиште уједен било ваљано и на време обрађено, онда га упролеће не треба понова орати, већ га треба само, чим се довољно по површини просушило, подрљати и одржавати у растреситом и чистом од корова стању све до сетве.

Ђубрење земљишта за сунцокрет врши се стајским ђубретом и вештачким ђубривима. Ако се земљиште ђубри стајским ђубретом, онда исто треба растурити и заорати уједен. Да стајско ђубре не би изазвало велику бујност усева — наиме појаву бочних грана, треба да је згорело, а уз то да се употреби у мањим количинама — од 200—300 товара по хектару.

Од вештачких ђубрива за ђубрење земљишта под сунцокрет долазе у обзир фосфорна и калијумова ђубрива. Ова два ђубрива не само да утичу на повећавање приноса, већ изазивају и повећавање количине уља у семену. Од фосфорних ђубрива обично се употребљава суперфосфат, а од калијумових 40% калијумова со. Оба се ова ђубрива растурају

упролеће — на неколико дана пред сетву, у количини од 250—300 кгр. по хектару. По растурању ђубрива треба добро задрљати.

У плодореду сунцокрет може доћи, пошто је окопавина, иза сваког усева, а добар је предусев за све остале усеве.

Сунцокрет се сеје упролеће. Пошто није много осетљив према хладноћи — може се сејати рано — још у месецу марту. Рана сетва је боља од позније — јер обезбеђује веће приносе и раније сазревање усева. Пред сетву семе треба припремити, тј. одабрати клијаво и здраво семе. Исто тако и земљиште за сетву треба припремити. Да би семе што брже и боље клијало — препоручује се потапање семена млаку воду. Ово потапање врши се увече, а сетва се изводи сутрадан.

Сунцокрет се сеје на кућице (оџаке) у размаку 60 см. у квадрату. На јачим и плоднијим земљиштима размак између кућица како између редова тако и у реду може бити већи до 70 см. Обратно — на слабијим земљиштима мањи (50 см.). Сетва се може извести сејалицама, под маркер и под мотику. За сетву хектара потребно је од 15—30 кгр. семена.

Нега усева састоји се у окопавању, прашењу и разређивању. Ови се послови изводе као и код кукуруза. Разређивање усева врши се, пошто биљке одрасту до 10—15 см., на тај начин што се у свакој кућици оставља по једна биљка. Код сунцокрета се предузима још и закидање бочних грана на стаблу, јер ове утичу на слабије развиће главног цвета а према томе и на смањивање величине приноса.

Жетва (берба) сунцокрета врши се кад семе сазри. Зрело семе распознаје се по томе што добија своју одговарајућу боју и што довољно очврсне. Берба се врши сечењем глава (цветова). Отсечене главе могу се набити на своја стабла и оставити да се суше на њиви, или се пак везују по неколико у ките, и суше се у каквом промајном, али заштићеном од птица простору. Сунцокрет уопште треба чувати од птица — јер га ове могу много оштетити.

Вршидба сунцокрета врши се на нарочитим вршалицама за сунцокрет. У недостатку ових вршалица, вршидба се може извршити и тако, што се по осушеним главама лупа једним штапићем при чему семе опада. Разуме се да у овом случају главице са семеном морају бити добро суве.

Овршено семе треба најпре овејати, а затим сместити у какав сув и промајан простор на даље досушивање. Ни у ком случају семе сунцокретово када је ма и мало влажно не треба стрпати у велике гомиле — јер може да се загреје, због чега наступа ужегнутост.

По хектару сунцокрет може дати од 1200—2000 кгр. семена

Инж. **Власт. Ђ. Ђорђевић**

ПРОЛЕТЊЕ ПИЋНЕ БИЉКЕ

Производња њивских сточних пићних биљака код нас се из године у годину све више шири. Но и поред тога стање производње не задовољава потребе нашег сточарства. У многим крајевима несташица добре и у довољним количинама сточне хране редовна је појава. Стога треба настојати да се гајење њивских пићних биљака још више рашири. У овом чланку биће речи о гајењу неколико најважнијих за наше прилике пићних биљака.

Међу пићним биљкама постоје једне које живе само једну годину и друге које живе више година; даље једне се сеју ујесен — озиме пићне биљке, а друге упролеће — пролетње или јаре пићне биљке. Како се ускоро приближује време када треба приступити сетви пићних биљака, то ће се овде говорити само о гајењу једногодишњих пролетњих пићних биљака.

Од пролетњих једногодишњих пићних биљака, које се с успехом могу гајити код нас у нашој земљи, најважније су: пролетња грахорица, сточни боб, зелени кукуруз — сачма, мухар и суданска трава. Прве две су из групе махунастих биљака, а остале из групе трава.

Пролетња грахорица. Ова биљка за своје успевање захтева дубока, умерено влажна, довољно растресита и плодна земљишта. Поред овога потребно је да земљиште садржи и умерене количине креча. Земљиште за ову биљку треба да је обрађено ујесен — јер ће се усев на оваквом земљишту, због већег садржаја влаге боље развијати и дати веће приносе. Пролетња грахорица сеје се од друге половине марта. Пошто пролетња грахорица има нежно и полегљиво стабло, не сеје се чиста, већ у смеши са неким житом. Најчешће се она сеје у смеши са овсом. Овас — односно стабла овса — у овом случају служи као ослонац грахорици, да би се њена стабла одржала у усправном положају. Пред сетву земљиште треба припремити — тј. иситнити и поравнати, што се постиже дрљањем и ваљањем.

Сејање грахорице може се извршити омашке (из руке) и на редове — врстачним сејалицама. Сетва на редове боља је од сетве омашке — јер омогућава боље развиће усева и уштеду у семену. За сетву површине од једног хектара потребно је од 100—120 кгр. семена грахорице и 30—50 кгр семена овса. Пред сејање семе грахорице треба добро измешати са семеном овса, а затим извршити сејање. Сетва пролетње грахорице може се извршити и подвојено од овса. Ако се овако ради, онда најпре треба посејати семе грахорице, а затим семе овса. По извршеном сејању, семе треба покрити, што се врши дрљањем њиве.

Нега грахорице је проста и састоји се у ваљању и дрљању. Ваљање усева предузима се само у случају, ако се по

површини земљишта пре ницања ухвати покарица — кара — која не дозвољава избијање усева. Иначе дрљање се врши пошто усев избије на површину.

Жетва — односно косидба грахорице — врши се када усев почне да цвета. У ово доба треба усев покосити, а затим осушити и зденути у стогове. Ако ће се грахорица употребљавати за исхрану стоке у зеленом стању, онда се коси у исто време као и за сено, само је не треба посејати одјед-

Сл. 32. Дрљање после сетве
(сн. Ст. Јешић)

ном (у исто време) на целој површини, већ у размацима од 7—10 дана. На тај начин грахорица неће цветати у исто доба — те ће се моћи сва искористити.

По хектару пролетња грахорица може дати од 10.000—12.000 кгр. зелено лишће или 4.000—5.000 кгр. сена.

Сточни боб. Ова пићна биљка за разлику од пролетње грахорице подноси нешто тежа, збијенија и влажнија, али плодна земљишта. У погледу обрађивања, све оно што је речено за пролетњу грахорицу, важи и за сточни боб. Сеје се у другој половини марта. У јужним крајевима може се гајити и као озими усев.

Сточни боб може се гајити као чист усев или у смеши са неком другом пићном биљком. — Најчешће се сеје са пролетњом грахорицом.

Сетва сточног боба изводи се обично на редове у размаку од 15—20 см. Ако се сеје у смеши са грахорицом, најпре треба посејати семе боба, а затим семе грахорице, пошто је семе боба крупније, те га дубље треба сејати.

За сетву хектара, као чист усев употребљава се од 180—200 кгр. семена боба, а у смеши са грахорицом 120—140 кгр. семена боба и 60 кгр. семена пролетње грахорице.

У погледу сетве, неге и косидбе све што је речено за грахорицу важи и за боб. По хектару и боб даје приближно исте приносе, само је он подеснији за потрошњу у зеленом стању, него у облику сена.

Зелени кукуруз — сачма. Гајење кукуруза — сачме — за сточну храну нашим је пољопривредницима добро познато. Ипак овде ће се изнети неке напомене — о којима се мора водити рачуна о гајењу зеленог кукуруза. Најважније је истаћи, да зелени кукуруз, да би се добили што већи приноси, треба гајити на што јачем и добро пођубреном земљишту. Друго, да се зелени кукуруз који ће се тражити за исхрану стоке у свежем стању, сеје гушће, од кукуруза за силажу. Гушћа сетва кукуруза за потрошњу у свежем стању, потребна је због тога, да би се добила што нежнија пића — јер ће је стока радије и боље јести. За силажу ово није потребно, пошто се стабла кукуруза при ансилирању сецкају.

Сетва кукуруза за сточну храну врши се у месецу априлу. За ансилирање кукуруз се може сејати и после жетве разних усева: оз. јечма, оз. грахорице, оз. грашка и др. Зелени кукуруз за потрошњу у свежем стању као и кукуруз за ансилажу сеје се обично на редове, само што се први сеје гушће а други ређе. Кукурузу за потрошњу у свежем стању даје се растојање између редова од 20—30 см. а између биљака у реду од 10—15 см., док за силажу 40—60 см. између редова и 25—30 см. између биљака у реду. Ово се чини зато, да би се с једне стране добила што већа количина пиће, а с друге стране да би кукуруз заметнуо клипове — што разумесе повећава хранљиву вредност силаже. За сетву кукуруза за потрошњу у свежем стању потребно је од 80—100 гр. семена, а за силажу 60—80 кгр. семена по хектару. Овде се напомиње још и то, да кукуруз за потрошњу у свежем стању не треба посејати истог дана на целој површини већ у размаку од 7—10 дана, из истих разлога које смо навели код грахорице.

Неговање кукуруза за потрошњу у свежем стању, своди се само на то, да се пошто никне и одрасте до 10 см. једанпут подрља. Међутим за кукуруз за силажу поред дрљања, врши се још једно до два прашиња.

Жетва кукуруза за потрошњу у свежем стању врши се пред цветање или кад избију метлице, а за силажу нешто касније — пошто се образују клипови.

По хектару кукуруз може дати од 20.000—30.000 кгр. зелене масе.

Мухар-мувар. Отпорна пићна биљка према суши — те је стога погодна за гајење у сушним крајевима. Стасава за 12 недеља од сетве. Због ове своје особине гаји се најчешће после жетве раних усева — као други усев у истој години. Може се сејати омашке и на редове — у размаку од 12—15 см. За сетву хектара потребно је око 40—50 кгр. семена. У погледу неге код мухара се предузима само дрљање, и то пошто усев никне. Жетва се врши — кад усев почне да цвета. Позније пожњевен мухар је груб, те га стока нерадо једе. По хектару може дати од 8.000—10.000 кгр. зелене пићне или 2.000—3.000 сена.

Суданска трава. И ово је пићна биљка сувих крајева као и мухар. Разликује се од мухара по томе што је већа по порасту и што даје два откоса. Она се гаји као главни усев — дакле не као други усев у години. Иначе у погледу сетве, неге и жетве све што смо казали за мухар важи и за суданску траву — с том разликом, што се суданској трави између редова даје нешто веће растојање — око 20 см. Суданска трава може дати по хектару од 12.000—16.000 кгр. зелене пиће или 4.000—6.000 кгр. сена.

Инж. **Власт. Ђ. Ђорђевић**

НАСАД И ОДГАЈИВАЊЕ ПИЛИЋА

За насад увек треба узимати **свежа јаја,** јер су она најбоља. До три недеље стара јаја још се могу употребити, ако се чувају у хладном и промајном простору и свака два-три дана окрећу Прљава јаја треба опрати у млакој води, па затим обрисати чистом сувом крпом и у гнезду под квочку положити. Гнездо треба да је толико пространо, како би се могла сва јаја у њему поређати да леже једно до другог а не једно на друге да најаши. За време лежања квочке, прљава јаја поново се оперу у млакој води. И то се све понавља до самог пилења. Ако се овако не поступа са прљавим јајима од њих се неће имати користи, јер зачетак у њима угине, пошто су поре на јајима затворене, те ваздух не може унутра да продире. Добро је с времена на време у гнездо под квочком посути прашак сумпорног цвета противу вашију (пипе) које лежање врло често запате. Гнезда треба мало уздићи и учврстити, т.ј. оградити даскама или циглама да се неби јаја, приликом комешања квочке, скотрљала на-

поље. У гнездо положити сламу или сено, пазити да у средини гнезда буде ситније сламе или сена. Лежиље не треба држати где су носиле, но обашка, да се неби узнемиравале и чешће с гнезда дизале. У простору где су лежиље увек треба чешће држати у суду чисте воде, коју треба чешће мењати, а у крају простора пепела или ситног песка, поред хране, да се, чим устану ради чишћења и храњења, исчепркају због гамади. Храна треба да је зрнаста, да неби, другом храном меком, добила пролив.

Сл. 33. Ћурка као водиља пилића изведених у инкубатору
(сн. Сивицки)

Извођење траје код кокошака просечно 21 дан, код пловака 28—29 дана, код гусака 28—33 дана, код ћураке 27—29 дана. Ако хоћемо код још непрокљувених јаја да утврдимо: да ли се у њима налазе живи пилићи, ваља их ставити у чинију са млаком водом, и свако живо јаје у води прави трзања, а остала јаја или падају на дно суда или пливају по површини воде.

За 24 часа пилиће не треба скидати са гнезда, нити им давати хране, јер они за то време имају у себи резервне хране од јајета. Чим се примети пилење, треба пилиће узимати испод квочке и држати их у каквом суду у топлој соби и суд покрити каквом топлом крпом, или их оставити у гнезду, ако је квочка мирна, али љуске избацити напоље, да се пилићи не гуше у њима. После 24 часа дићи квочку с гнезда и покрити јој пилиће. Неиспилена јаја или су мућкови, или се још нису испилили. Мућкове побацати, а неиспилена јаја потурити под другу квочку, па их после подметати под мајком.

Као прва храна даје се пилићима тврдо саситњено јаје кувано, забркано пројино брашно, иситњене мрве од пројиног или пшеничног хлеба, каша од овса, проса или хељде, измешана са иситњеним тврдо скуваним јајима. Затим се пилићима, ако су у затвореном простору, додаје млада трава ситна, сецкана коприва, спанаћ, салата и свакојаки отпатци од поврћа и меса. После 2—3 недеље пилићи су већ прилично одрасли, да они поред напред поменуте хране, могу јести и зрневље пшенице, хељде, проса, ражи и т. д.

Да старије кокошке не би пилићима храну јела, оплете се од врбовог или другог прућа кош (котарка) и на њему оставе уски пролази колико да кроз њих могу проћи пилићи, и у овај кош баца се храна пилићима.

Када се пилићи већ у пола одрасли, њима више није потребна нарочита нега, јер они тада напуштају своју мајку и на легала и храњења иду са осталом старијом живином.

Најбољи су пилићи који се с пролећа и с јесени испиле.

К. Ивковић

КРУШКАРСТВО, ДОСТА ЗАНЕМАРЕНА ГРАНА НАШЕГ ВОЋАРСТВА

Воћарство у нашој земљи има огромну привредну и социјалну важност. Оно из године у годину напредује, истина не онако како би се то могло очекивати с обзиром на услове који постоје за развој ове привредне гране код нас.

У воћарству постоји једна грана која је знатно занемарена, то је крушкарство. Крушка добра и укусна радо се тражи на свима пијацама; она је јако цењена и у преради: за компоте, мермеладе и томе слично, а у севернијим крајевима и за вина. С друге стране крушка је мањи пробирач земље и положаја но неке друге воћке (бресквe, кајсије, те и јабуке). Па ипак и поред свега тога у нашој земљи нема толико крушкових стабала колико би их требало да буде и према условима и према користима које од њих могу воћари да имају.

Сврха овог написа је да код наших воћара пробуди веће интересовање за гајење ове племените воћке, да их упозна са недостатцима и манама досадањег рада на гајењу крушака и најзад, да их упути како треба радити па да се постигну што веће користи.

Први недостатак садањег гајења крушака јесте сразмерно мали број крушкових стабала у поређењу са укупним бројем стабала воћа у држави. Према последњем попису у Југославији има укупно око 63.870.000 воћних стабала од чега на крушке долази око 4.403.000 стабала или 7%. Међутим, има довољно услова за успешно гајење крушака, чак

више но за гајење јабука. Код нас има довољно сунца, а оно, као што је познато, врло повољно утиче да крушке буду лепо обојене, мирисне и слатке. Даље, на највећем делу наше државе ретке су сувише јаке зиме од којих пуца дрво и камен, а ово је врло важно кад се зна, колико јаки мразеви штетно утичу на крушково стабло. Затим крушке код нас сразмерно мање пате од штеточина и болести, од јабуке, бресака и трешања.

Други недостатак нашег крушкарства у томе је што се код нас гаје претежно неквалитетни сортименти крушака. За ово су најбољи доказ наше пијаце на којима су лепе и цењене крушке, било летње било зимске, права реткост, а то са разлога што таквих и немамо много. Код нас преовла-

Сл. 34. Зимско и пролетње прскање воћњака

ђују летње и јесење сорте крушака на штету зимских. Међутим зимске сорте крушака имају далеко већи значај од летњих сората, јер стижу за потрошњу онда када свежег воћа има врло мало. То не значи да треба потпуно занемарити летње и јесење сорте, већ их свести на мањи број и гајити само квалитетне.

Зато би била брига да се сортимент крушака поправља што енергичније и са што мањим бројем само квалитетних сората. Стечено искуство у том смислу казује да би за наше прилике биле подесне ове квалитетне сорте:

а) **Летње: Клаповка** — зри у првој половини августа; **Вилијамовка** — зри крајем августа и у првој половини септембра.

б) **Јесење:** — **Клерожо** и **Дилова** — стасавају за употребу у октобру и трају до половине новембра; могу трајати и нешто дуже при јако повољним условима чувања.

в) **Зимске: Хардепонова** — за употребу стигне крајем новембра и у децембру. **Деканткиња зимска** — стасава крајем децембра и у јануару, а може се чувати и до краја марта. **Оливијеровка** може трајати и до краја марта. **Красанка** — такође права зимкуља одличног квалитета.

Напред описане сорте су сасвим довољне да озбиљно поправе наш сортимент крушака у квалитетном смислу. Наравно да има још и других квалитетних сората крушака. Но у тежњи за смањењем броја гајења сората, ми смо горе одабрали као најбоље.

Трећи недостатак нашег крушкарства што стабла по сађењу на стално место, не добивају скоро никакву негу и одбрану од болести и штеточина. Земља се у воћњаку тако слабо обрађује да се може рећи као да се опште не обрађује, због чега се брзо уледничи. Међутим напредно воћарство захтева редовну потпуну обраду земље, и ђубрење када затреба, ако се жели да воћке рађају редовно и довољно.

Број штеточина и болести на воћкама из године у годину све је већи. Одбрани воћака од штеточина и болести код на се тако мало пажње обраћа, да се слободно може рећи да таква акција још и не постоји. Због овога штеточине и болести сваке године отимају воћару највеће количине плодова, а оно и што му оставе тако је неугледно да не претставља скоро никакву вредност.

Уз примену напред изложених мера, т.ј. ако поправимо сортимент са неколико најбољих сората крушака; ако редовно и добро обрађујемо земљу на којој крушке гајимо, и ако их редовно бранимо од болести и штеточина, ако дакле све то извршимо, онда се можемо надати знатно већим приходима од гајења крушака. А већи приходи земљорадницима су свакада потребни.

— Увидевши слабо стање у коме се налази наше крушкарство, нарочито у границама Србије, и у тежњи да постакне наше воћаре за поправку те ситуације, уредништво највећег београдског дневног листа „Политике“ даваће сваке године награде оним воћарима, који, по условима подигну и одржавају угледне крушкаре. Таквих награда биће сваке године по пет, а свака награда износи 2.000 динара.

У продужењу овог чланка саопштавамо конкурс „Политике“ за подизање угледних крушкара, како би се што већи број чланова наших Подружина са истим упознао и евентуално користио. Уколико појединцима треба више обавештења по том Конкурсу, могу се обратити непосредно уредништву „Политике“ — Београд, а и нама.

Стеван Д. Лукић

КОНКУРС „ПОЛИТИКЕ“

за рационално подизање и одржавање узорних крушкара

Познато је да се у воћњацима у Србији врло слабо гаје или никако не гаје квалитетне сорте крушака. То се најбоље види по довозу крушака на пијацу које ни по квалитету ни по осталим особинама доброга квалитетнога воћа не задовољавају ни наше а камоли стране потрошаче. Међутим, у границама Србије има много могућности и теренских и климатских за гајење квалитетних крушака.

Да би се дало потстрека напредовању ове гране воћарства, уредништво „Политике“ расписује конкурс за рационално подизање и одржавање узорних крушкара. Они који желе да учествују у овом конкурсу треба:

1. — Да засаде крушкар на најмањој површини од једног хектара, а на положају и земљишту подесном за гајење крушака.

2. — Саднице крушака морају се поставити у потпуно правилне редове на растојању 6—7 метара од реда до реда и од саднице до саднице.

3. — Саднице треба да буду средњо стаблашице или с круном образованом на 90 сантиметара до 1 метра висине стабла.

4. — Код сваке саднице, одмах по сађењу, мора се наместити колац и да свака садница буде привезана.

5. — У овом крушкару могу се садити само ове сорте крушака: Клапова 5%, Вилијамовка 15%, Хардепонова 15%, Деканткиња зимска 15%, Оливијеровка 25% и Красанка 25%. Пожељно је да се сади што више зимских сората. Од споменутих сората Клаповка и Вилијамовка летње су, Хардепонова је јесења и зимска крушка, док су све остале чисто зимске сорте. Све саднице горњих сората морају бити окалемљене само на дивљој крушци.

6. — Власници ових крушкара у свом сопственом интересу биће дужни да пред садњу добро обраде земљу на којој ће крушкар бити, и да негују воћњаке по извршеном засађивању воћака.

Они који желе да учествују у овом конкурсу пријављиваће се писмено уредништву „Политике“ сваке године најдаље до краја августа. У том писму треба јавити тачно: име и презиме, место и срез, затим да јаве површину земљишта на коме желе крушкар да засаде са назначењем његовог положаја, као и да изјаве да су му сви услови за подизање узорних крушкара познати и да ће се по њима управљати.

Право на пријем награда имаће сваки учесник конкурса после три године откада је засадио крушкар, за које ће се време оценити рад и старање око неговања крушкара.

Право на конкурс почиње ујесен 1940 године, тако да се за прву годину уредништву треба пријавити до краја августа ове године.

На конкурсу могу учествовати земљорадници-воћари из воћарских крајева Србије и Јужне Србије, а сем њих сеоске основне школе, манастири, цркве и воћарске задруге са исте територије.

Сваке године даваће се пет награда по 2000 динара. Сем тога додељиваће се и писмене похвалнице.

ПОДИЗАЊЕ ВИНОГРАДА ЗРЕЛИМ КАЛЕМЉЕЊЕМ НА СТАЛНОМ МЕСТУ

Мојим дугогодишњим радом у лозним расадницима и народу око производње лозних калемова и подизања винограда код пољопривредних установа и пољопривредника дошао сам до питања: да ли треба и на даље производити калемове винове лозе на зрело енглеским спајањем и на зелено простим спајањем, треба ли и на даље вршити стратификовање лозе калемљење на зрело, треба ли подизати и даље винограде куповином-набавком лозних калемова а са обзиром на уложени рад и капитал и на цену калемова.

Томе је навело да поставим напред наведена питања и да потражим подеснији и јефтинији начин подизања винограда.

Ја сам већ више година, а на мањим површинама вршио огледе са **подизањем и попуњавањем винограда калемљењем на зрело енглеским спајањем ожиљених резница америчке лозе на сталном месту.** — Овај начин до сада недовољно опробан показао је се у огледима врло подесан и јефтин за наше пољопривреднике, па било да подижу или попуњавају винограде, те га у њиховом интересу објављујем.

Подизање винограда калемљењем на зрело енглеским спајањем ожиљених резница америчке лозе на сталном месту изводи се с јесени, у току зиме и с пролећа. Одређено земљиште за подизање винограда припреми се и изриголује као и обично за виноград. Риљевина се засади добро сазрелим резницама америчке лозе, које се припреме и засаде с пролећа на сталном месту и на исти начин као када се виноград подиже зеленим калемљењем.

У другој години у фебруару или марту, односно пре него што крену сокови, може се приступити калемљењу напред наведених ожиљених резница.

Поред ожиљених резница још пре мразева имају се обезбедити — спремити вијоке — калемгранчице домаће лозе, које се чувају трапљењем. Они се узимају од старијих винограда, јер је родност сигурнија.

Пре самог калемљења учине се ове предрадње:

Вијоке — калемгранчице исеку се у подесној дужини на једно окце и држе у неком суду са водом, одакле се узимају за калемљење и појединачно пре употребе обришу крпом.

За обавијање и везивање спојног места припрема се хартија и рафија а може и канап.

Око ожиљене резнице — подлоге земља се разгрне и резница добро крпом обрише.

По учињеним предрадњама приступа се калемљењу. Прво се изврши пресек и засек ожиљене резнице-подлоге или њеног летораста, ако је добро развијен, па се према дебљини ове изврши избор, пресек и засек калемгранчице, а по том спајање засецима подлоге и калемгранчице. Све као и код собног калемљења лозе на зрело енглеским спајањем. Ради сигурнијег пријема спојно место обавије се са мало хартије и веже рафијом или канапом, који трају док се развије калус, а после тога калем се покрије земљом и око њега направи хумић чија дебљина над пупољком калема не би смела бити већа од 3—4 см.

Преко лета по калемљењу земљиште се копа и праши, чисте се изданци-ластари из подлоге и ластар из калема чува од пламењаче. Кад ластар достигне висину од 0.50 см хумић се растури односно калем открије, средње жиле подлоге и калемгранчице уклоне, откривена подлога покрије, око ње нагази, а калем-спојно место остави непокривено да сазри чувајући њега и ластар од ломљења.

С јесени кад лист отпадне имаћемо већ добро развијен чокот, који ће се орезати и на мали кондир и покрити. С пролећа друге, односно треће године, чокот ће се открити, добити притку и стручно неговати.

Попуњавање празних места у винограду може се учинити сађењем и оживљавањем резница америчке лозе на сталном месту, њиховим калемљењем на зрело енглеским спајањем и њиховом негом као што је напред наведено.

Напред изложеним приказано је подизање и попуњавање винограда ожиљеним резницама и њиховим калемљењем на сталном месту. Но, подизање и попуњавање винограда може се чинити и прпорцима америчке лозе. (ожиљене резнице у пропоришту), који се засаде на одређено место у винограду, и идуће године калеме на напред изложени начин. Подизање и попуњавање винограда прпорцима америчке лозе сигурније је у погледу процента примања, али се њиме губи једна година.

Калемљењем зрело на зрело енглеским спајањем на сталном месту могли би се врло лако и јефтино заменити хибриди винове лозе, које пољопривредник не крчи, јер би га крчење хибрида, риголовање земљишта и набавка калемова за подизање винограда коштало скупо.

С пролећа пре кретања сокова при повољним атмо-

сферским приликама чокоће хибрида открије се до испод главе и испод ове преструже, па се затрпа земљом и над њима направе округли хумићи. Испод пресека чокота хибрида из притајених-спавајућих пупољака избиће неколико ластара. Од њих се одаберу и оставе највише два ластара, а остали се униште. Идуће године с пролећа при повољним атмосферским приликама, ради сигурности, калеме се оба остављена ластара на напред наведени начин, а преко лета један се уклони ако су се оба примила. Даље је поступање са калемовима као што је напред наведено код подизања винограда.

Овим изложеним начином подизања и попуњавања винограда и замене хибрида винове лозе наш би пољопривредник могао лако, јефтино и сигурно доћи до дуготрајних винограда, а сем тога, ако сам производи калемове штеди: у земљишту за прпориште, стратификали, материјалу (маховини, струготини, сумпору, угљу, сандуцима и др.), раду у стратификали и прпоришту, а ако купује калемове, у новцу; па и из тих разлога препоручујем и наведене начине подизања и попуњавања винограда и замену хибрида винове лозе.

Милан К. Алексић

РЕЗИДБА ВИНОГРАДА ОВОГА ПРОЛЕЋА

У току ове године протекле зиме жива у термометру падала је више пута на двадесет и ниже степени испод нуле. Овако ниска температура је врло ретка у нашим крајевима, али било је још и хладнијих зима по причању наших живих очева, а сви добро, а нарочито виногрдари памте јаку зиму 1928/29 г. која је причинила велике штете њиховим виноградима. Али ипак на срећу виноградара, те године у почетку саме зиме пао је дубок снег и све чокоће дубоко покрио, те ниска температура, и ако је била испод нуле, двадесет степени, није причинила онолику штету коју би иначе причинила, али опет штета је била врло велика, пошто су сва окца па где где и чокоти измрзли.

Међутим ова протекла 1939/40 зима не само што је била и сувише оштра, јака и дуготрајна већ је била нарочито ветровита и наша поља као и виногради остали су потпуно голи без снега и тако изложени још већој штети. Ако сада пак на почетку марта, пред почетак резидбе, пређемо преко наших винограда и обратимо пажњу, запазићемо да су скоро сва окца, па и читави ластари измрзли, а вероватно је и много чокота страдало. Да ли је ластар страдао од хладноће најбоље се познаје, кад се пресече маказама и ако по-

каже црну а не зелену, природну боју значи да је измрзо и не може да донесе род. Ако ластар није страдао, треба пажљиво загледати окца, која такође при пресеку треба да покажу зелену боју, иначе су измрзла и неће донети род.

Из предње изнешених разлога ове године резидба винограда неће и не може да се врши на уобичајени начин и у доба као сваке године, већ се мора да прилагоди садањим приликама.

Пре свега, сваки виноградар резач пре него мисли да почне резидбу свога винограда, треба да прође кроз цео виноград и да на начин који сам рекао, провери да ли су окца

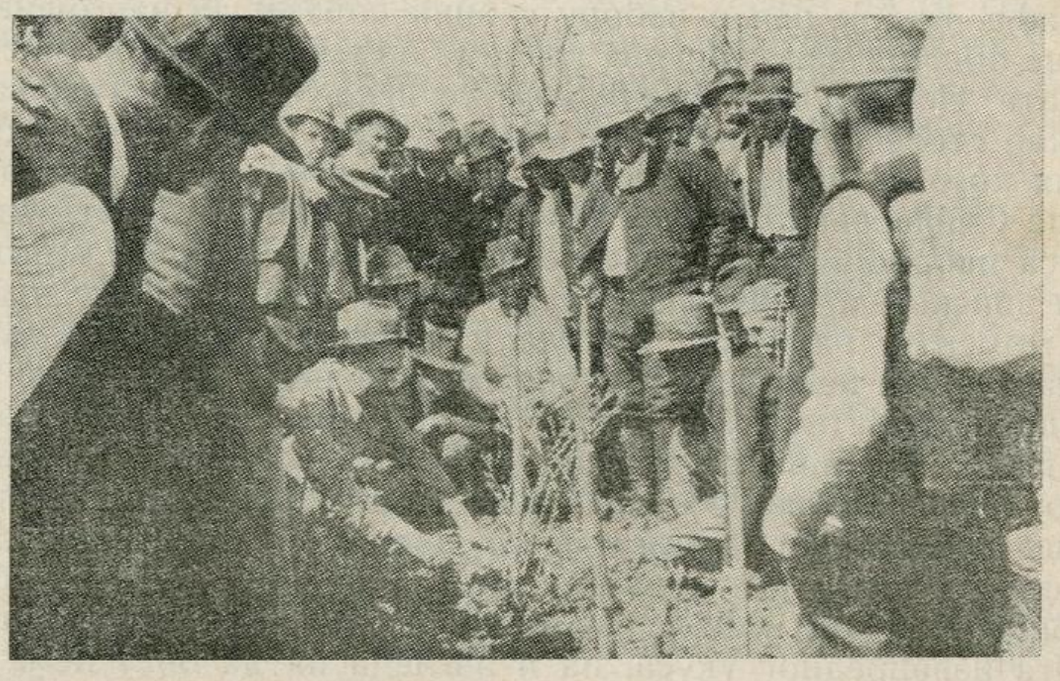

Сл. 35. На једном практичном предавању о резидби винограда члановима Пољ. подружине у Сопоту
(сн. Др. Николић)

и ластари здрави, а ако су страдали у којој мери. У случају, да је његов виноград био јесенас загрнут, што је најсретнији случај, онда су окца вероватно здрава што ипак треба проверити, резидба се тада врши на уобичајени начин и време. Кад виноград није огнут, што је већина винограда, ако су ластари и окца измрзла, са резидбом треба причекати извесно време и резати доцније, када лоза крене и покаже, која су окца и ластари здрави, па њих оставити на род, а све остале у главу орезати. Верујем да ће се по виноградима наићи на такво чокоће, које је сасвим страдало од мраза и изгледи су да ће се сасвим да осуши. Утаквим случајевима треба све ластаре орезати у главу, па чокот огрнути као у јесен и тиме ће се нешто помоћи. Овако огрнуто страдало чокоће треба одгрнути тек доцније у току лета.

Из праксе знамо, да после јаких зимских мразева, виногради понесу много мало рода и ништа не треба да чуди ви-

ноградаре, ако род ове године знатно подбаци и треба да буду задовољни с тим ако не прођу и горе.

Најзад, нека и ова година послужи виноградарима за поуку па да своје винограде у будуће у јесен огрну и тако избегну све рђаве последице које од тога произилазе.

Рад. Борисављевић

ИЗБОР СОРАТА ЗА ГАЈЕЊЕ СТОНОГ ГРОЖЂА

Поред избора, места, положаја, земљишта и подлоге, најважније је свакако избор сората за производњу стоног грожђа. Кад је реч о избору стоних сората, да напоменемо, да не постоји нека сигурна граница између стоних и винских сората. Истина има сората које се искључиво употребљавају као стоне сорте или као винске сорте али је велики број оних које се употребљавају и као стоне и као винске на пр. наша Смедеревка, Мускат хамбург итд. Често пута зависи од укуса потрошача да ли ће се једна сорта сматрати винском или винском и стоном сортом, а често пута одлучују и други моменти, нарочито понуда и тражња стоног грожђа и вина. Опште пак узевши стоно грожђе мора да је лепог изгледа и пријатног укуса. Док се код винских сората на то не гледа. Од њих се тражи да су им гроздови збијени са што мање петељке, бобице са што више шире, шира са што више шећера. Недостаци који се јављају у саставу шире, дају се уклонити при винификацији. Величина, облик и боја бобице нису од велике важности. Може бити једна винска сорта изванредног укуса, па и изгледа па да опет нема трговачке вредности као стона сорта изузев у локалној потрошњи. Код стоних сората велику улогу игра целокупан изглед грозда, затим величина, облик и боја бобице. Предпостављају се већи растресити и разгранати гроздови. Од веће су вредности сорте са дугуљастим, јајастим и елиптичним бобицама. Код белих сората, тражи се златно жута и провидна покожица, са јачим пепељком. Тражи се тврђа бобица, са тврђом — еластичном покожицом, и јачом везом бобице са петељком, ради боље издржљивости транспорта. Неки потрошачи претпостављају обичне а други мускатне сорте. У сваком случају за стоне сорте није сувише јак мирис, јер постаје отужан, и човек се брзо засити. Исто тако од стоног грожђа тражи се да није сувише слатко ни сувише кисело. Тражи се један повољан однос између шећера и киселине.

Избор стоних сората није тако лак ни прост. Стоних сората, има мало. При избору стоних сората, мора се прво повести рачуна, да ли ће се гајити ране , позне или сасвим позне стоне сорте. Најбоље би било да у винограду имамо засађену од најранијих до најпознијих стоних сората у коли-

ко то климатске прилике дозвољавају, да имамо за продају грожђа у току целе сезоне. Даље се мора водити рачуна да ли ће се грожђе извозити у иностранство или ће се продавати на домаћим удаљеним или оближњим пијацама. Ово је потребно са обзиром на издржљивост грожђа у погледу транспорта. Затим се мора водити рачуна и укусу потрошача у земљама где ће се грожђе извозити као и о укусу потрошача на домаћим тржиштима. И овде постоје знатне разлике. Нека тржишта претпостављају слађе, друга нешто киселије грожђе. Нека тржишта траже мускатне, друга обичне сорте, нека траже беле а друга црвене и црне сорте, једна тражи веће гроздове, друга ситније. Даље треба водити рачуна и о тој чињеници да се може десити да се грожђе не може продати у свежем стању ни у иностранству ни у земљи, те да смо приморани да га прерадимо у вино. Са обзиром на ту околност препоручује се садња оних стоних сората које дају и добро вино.

У нашој земљи гаји се велики број стоних сората, чија је вредност различита, јер поред врло добрих има много више таквих које су локалног значаја и без икакве трговачке вредности. Ово је дало повода да се на I Земаљској конференцији о грожђу, која је одржана 1932 године у Смедереву, узме у оцену и питање избора стоних сората за нашу земљу. На основу свестраног проучавања конференција је за нашу земљу препоручила следеће стоне сорте:

а) **Најраније и ране**

Чабски бисер (Јулски мускат), Кармелитанка (Љуљатика, Ранка), Слатки Марсељац, Шасла фонтенебло, Црвена Шасла.

б) **Мускатне — миришљаве сорте:**

Мускат Хамбург, Мускат Александријски, Мускат жути, Мускат терацински.

в) **Позне сорте**

Афус-Али, Цибиб бели, Смедеревка, Пагадебит сплитски, Солин бели.

г) **Најпозније сорте**

Валандовски црвени дренак, Тројка, Криваља бела, Солин црни, Шљива херцеговачка.

Од побројаних сората нарочито су за препоруку Чабски бисер, Шасла, Мускат Хамбург, Мускат Александријски, Црвени Дренак, докле остале побројане сорте долазе у обзир више за Далмацију. Како Смедеревке имамо у довољној количини, то би за сађење у будуће дошле у обзир остале сорте и то Александријски мускат и Валандовски црвени дренак у јужним крајевима — Средње Повадарје, а остале сорте како у јужним тако и у средњим деловима наше државе,

тј. Србија, Фрушка Гора итд. У тежњи да потпомогне ширење, Задужбина Николе Спасића у Београду расписала је два пута наградну утакмицу за гајење стоних грожђа. При расписивању утакмице узете су у обзир сорте: Чабски бисер, Златна Шасла, Шасла Фонтенебло, Афус-Али и Валандовски црвени дренак.

У последње време препоручују се неке нове стоне сорте створене у Мађарској* и Италији. Према подацима из дотичних земаља дотичне сорте имају велики број добрих особина. Исте би се морале испробати и код нас да би се утврдила њихова вредност.

Инж. **Вукашин Тоскић**

ВИНОГРАДАРИ, УДРУЖУЈТЕ СЕ ЗА НАБАВКУ ПЛАВОГ КАМЕНА

Међу многобројним срествима која данашња пољопривреда употребљава за предохрану и лечење биљака и животиња од разних болести и штеточина несумњиво да плави камен заузима прво место и то како по свом успешном дејству тако и по количинама које се сваке године потроше. Његова је употреба многострука. Ипак највише се употребљава за предохрану винове лозе од пероноспоре, жита од главнице, за успешну дезинфекцију стаја за стоку, свиларница итд. Али његова примена у виноградарству је најважнија, те се са малим изузетком готово сва произведена количина и потроши за заштиту винове лозе од овог опасног паразита. Због тога ће овде бити речи само о оном плавом камену који се употребљава у виноградарству.

Годишња потрошња плавог камена износи око 700 вагона. Целу ту количину подмири домаћа хемијска индустрија чији је капацитет производње пет пута већи. Благодареће заштити коју ова индустрија има од Земаљске одбране, јер неки њени производи су главна сировина у фабрикацији експлозива, за потрошњу у земљи долази у обзир само домаћи производ. Страни му услед високе царине не може уопште конкурисати. Због тога је цена плавом камену код нас висока, и то несразмерно висока у поређењу са његовим ценама у другим суседним земљама. Ипак висока царина не дозвољава његов увоз, те је наша пољопривреда упућена искључиво на домаћи производ.

Док су производи виноградарства имали повољну цену на тржишту, ове високе цене биле су подношљиве за виноградаре. Али економска криза и финансијска оптерећења којима је вино оптерећено приморали су произвођаче да те-

---

* О овим сортама било је речи у „Тежаку" за прошлу годину, број 15, стр. 476.

же да своје производне трошкове сведу на меру која ће одговарати ценама њихових производа. Отуда борба између произвођача плавог камена с једне стране и потрошача — виноградара с друге стране, и то борба која траје већ годинама и чији се крај не може ни сад сагледати. Борба је из годину у годину све жучнија. У њој су сад ангажоване од стране потрошача, сем званичних органа, задружне и остале земљорадничке организације међу којима и пољопривредне коморе. Та је борба у овој години достигла врхунац, па никад виногрaдари нису имали више наде да ће се то питање најзад решити повољно по интересе њихове. У јавности је чак било речи даје начелно одлучено подизање једне нове фабрике на задружној бази, што би, како се мисли, било решење, које би задовољило виноградаре.

На жалост, од свега тога не може да буде ништа бар за ову годину. Тако виноградаре поред увођења трошарине чека још једно ново разочарење! И ако су се цене вину толико срозале, после увођења трошарине, да виноградарски крајеви преживљују једну од најстрашнијих катастрофа, ипак цене плавом камену не само да неће падати, него ће ићи на више и то, према првим гласовима, за читавих 30—40% изнад прошлогодишњих цена.

Дошло је дакле време, када се не можемо више заносити илузијама и када се мора истини погледати у очи, па рећи да се виногрaдари немају више чему надати, већ само поуздати „у се и у своје кључе".

Говори се да ће цена плавом камену бити изнад 8 динара, и то цена ван шпекулације — а кад се и она појави нико не може рећи на чему ћемо се зауставити.

Овако високе цене фабрике правдају скоком цена бакра, чија је цена за читавих 60% изнад прошлогодишњих цена. Истина је, да бакар улази у састав плавог камена са 25% и да је његова цена тесно везана и за цену бакра, јер је вредност свих осталих састојака незнатна у поређењу са бакром.

Не желимо се упуштати у оправданост ранијих и данашњих цена, већ мислимо настојати да се наши виногрaдари и поред свих ових тешкоћа ипак снабду плавим каменом, и то под што повољнијим условима. Иначе им виногради имају пропасти, а што би то за њих значило не треба нарочито истицати, јер подизање винограда и његово оспособљење за род изискује велике капитале.

Пре свега ваља знати, да нису само фабрике које имају свога удела у добити на плавом камену. Држава у виду порезе наплаћује 3.2% од вредности на име обртне порезе. Поред тога и транспорт железницом и водом доноси јој леп приход. Већи или мањи број посредника поскупљује га такође у знатној мери, у које треба урачунати и шпекуланте, тако да потрошач често пута плаћа читавих 20—30% па и више изнад продајних фабричних цена.

Ако се мора платити фабриканту и дати држави оно што је њено, могу се бар ти посредници и шпекуланти избећи. То ће се постићи само благовременим и организованим заједничким набавкама. Тиме се користе и најповољнији возарски ставови, јер је подвоз најјевтинији, ако се транспортују вагонске количине и то од 15.000 килограма. Од њих су већ скупљи транспорти од десет тона, док су за пет тона за читавих 10—15 пара по килограму возарински ставови још већи. А за мање количине, за тако звану денчану робу, подвоз је за читав динар по килограму скупљи од вагонске робе.

Знамо да нема виноградара, којима је потребан цео вагон, али заједнички интереси налажу им да се они организују за заједничку набавку, тако да од једном набаве ако не 15 а оно 10 или бар 5 тоне. Нека се те заједничке набавке врше преко ма које организације: задруге, подружине, соколске чете или жупе, па и саме општине. Те организације истина не могу набавку вршити директно од фабрике, али од својих савеза и својих централа или Српског пољопривредног друштва могу сваку количину набавити, нарочито ако се благовремено обрате са својим требовањима, тако да им се и мање количине могу послати у заједници са неком оближњом сличном организацијом. Све установе, све организације, па и саме општене могу се учланити у Српско пољопривредно друштво па извршити ове заједничке набавке за све своје чланове и све своје суграђане и то под најповољнијим условима.

Има још једно питање о коме се мора одмах повести рачуна. Новац се мора унапред послати. Фабрике ни једну врећу не шаљу, док им се новац не положи. Знамо да ће у овим тешким приликама, бити мало виноградара који ће располагати материјалним средствима, да се снабду довољним количинама за читавих пет прскања ,колико можда неће требати, а колико добар виноградар мора најмање предвидети. Такви нека се још сада обрате Привилегованој аграрној банци. Она ће појединачно дати кредит у износу до 2.000 динара сваком земљораднику, кредитно способном и то са свега 6% камате годишње. Упутства се могу добити код саме банке или Српског пољопривредног друштва. Али и у овом случају најбоље је још сада кредит обезбедити. Иначе свако га може лично за себе добити, али више виноградара могу ипак поруџбину у што већој количини заједнички извршити, кад им банка новац стави на расположење.

Зато јепотребно да се виногрдари здруже, да помогну један другом, јер на тај начин помажу себи. То је за набавку плавог камена за ову годину једини начин да виногрдари дођу до плавог камена ипак са повољнијим ценама, него што им је иначе могућно. То ће у исто време бити пострект да се у даљој борби за правичнију цену плавог камена истраје

А. Банковић

ЈЕДАН ЛЕП ГЛАС ИЗ НАРОДА

Српско пољопривредно друштво открива све више у редовима чланства својих подружина одличне сараднике, одушевљене раднике на стручном просвећивању и економском снажењу пољопривредника, који улажу велике напоре да наш сељак увиди да ће најбрже и најсигурније побољшати своје тешко стање ако удружен отпочне да савлађује тешкоће на које наилази сада готово на сваком кораку.

Сигурно је, по нашем уверењу, да ће наша пољопривреда постати само онда напредна кад највећи број земљорадника буде окупљен у својим задругама и подружинама и кад ту, као у каквој великој породици, буду решавана како питања производње и продаје пољ. производа тако и питања просвећивања и духовног уздизања народа. У нашој земљи има малог сељачког поседа, само смишљено изведена задружна организација биће у стању да подигне благостање читавог нашег народа.

На скупштинама наших пољ. подружина могу да се чују врло паметна размишљања о приликама које сада владају на селу, о невољама са којима се бори сељак и о мерама које би се имале применити да се те невоље отклоне. И било би добро када би они, којима је поверено да државом управљају, чешће слушали глас народа и за своје одлуке тражили ослонац у здравом схватању широких народних маса, које готово по нагону —инстинктивно осећају шта је добро а шта зло.

Скупштина Млавске пољ. подружине у Петровцу изгледала је и ове године као права седница пољопривредног парламента. На њој су преко три стотине сељака, сакупљени из разних села среза млавског, са свом озбиљношћу говорили како о раду своје подружине, тако и о раду државне управе на побољшању услова за рад и живот земљорадника.

Овакви скупови пољопривредника морају да окрепе, да оснаже човека, јер откривају да у нашем сељачком народу има солидне основе за изграђивање боље будућности.

На овој скупштини прочитано је и писмо претседника подружине г. Драгутина Павловића, који је био спречен болешћу да на скупштину дође. Садржај овога писма учинио је на мене и на све присутне дубок утисак, јер се осећало да свака реч г. Павловића долази од срца, да је искрена и да долази од испробаног народног пријатеља.

Како ово писмо, иако упућено његовим Млавцима, има шири значај, јер се мисли и напомене, које се у њему налазе, односе на све пољопривреднике наше земље, то га у целости износимо како би га прочитали бар сви чланови наших подружина и о њему мало размислили. Оно гласи: „Браћо привредници, на свима годишњим скупштинама био сам

присутан и учествовао у томе корисном послу. Овога пута не могу услед болести свама бити. Али ако нисам физички, ја сам духовно и идејно са вама. Познајем ваше жеље и циљеве и желим успеха.

Последњих неколико година наша подружина осетно је напредовала и у погледу броја чланова и у извођењу програма на пољу просветно-пропагандистичком и посредничко-трговачком. Тако је имала част да постане по својој јачини и раду друга подружина у земљи. Ја вас молим да у вашем сопственом интересу као и у општем настанете да подружина и даље напредује. На сваком кораку осећате да сте спутани и потиснути на последње место и ако је ваше занимање земљорадња најважније. То се у ратним приликама најбоље види, јер и најстрашнија оруђа савремене ратне технике морала би да занеме и ућуте, ако нестане земљорадничких производа — у првом реду хлеба. Меродавни то знају али још увек земљорадњи не поклањају потребну пажњу. Господа на највишим местима како се који промени он издеклемује неколико лепих деклемација да ће земљораднику поклонити сву пажњу и на томе се свршава. А ви још не осетисте користи, толиких обећања. Зато јачајте своје организације, јер права се не поклањају већ отимају. На томе радите сви колико ко може, неко више неко мање: успех генерација зависи од рада појединаца. М ићемо урадити колико можемо, после нас ће други урадити можда више. Јер песник каже: „Што не могох — ти ћеш моћи, где ја стадох — ти продужи".

Смена појединаца као и смена генерација не смеју утицати негативно, већ морају користити и убрзати прогрес. То је у ствари селекција, одабирање и проналажење конструктивних и продуктивних снага за рад.

Помажите подружину! Поред ње ћете се просвећивати и заштићавати своје интересе. Ако има што за критику, критикујте пријатељски, да се види да је то у циљу да се ствари поправљају а не да се руше.

То вам је поздрав од вашег досадашњег председника."

Зар није све ово тако лепо и тако убедљиво речено? Жеља нам је да се овакве и сличне речи што чешће чују на састанцима пољопривредника. Треба ширити дух солидарности међу пољопривредницима, ширити уверење да је самопомоћ коју они могу удружени пружити један другом најсигурнија помоћ. аНрод је одавна казао: „Помози се сам, па ће те и Бог помоћи".

Др. **Младен Јосифовић**

ЈЕСТЕ ЛИ ПОСЛАЛИ ПРЕТЛАТУ ЗА „ТЕЖАК"

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Да ли се може пепео употребити за гнојење ливада или коју другу сврху? Миодраг Николић из с. Ступчевића, члан ариљске пољопр. подружине.

Одговор: Пепео, који се добија свакодневном употребом дрва за огрев или од дрва употребљених за ватру за друге потребе, може се с успехом употребљавати за ђубрење ливада, пашњака а и њива, на којима се гаје други усеви. Ипак, првенствено пепео треба употребљавати за ђубрење ливада и пашњака. На њима пепео најбоље дејство показује. Пепео може на ливадама и пашњацима готово у потпуностима заменити друга ђубрива — јер садржи све минералне састојке потребне за успешно развиће трава.

Али важност пепела није само у томе, што се њиме уносе сви минерални састојци у земљиште, који обезбеђују потребе травама. Пепео још утиче на поправљање особина земљишта. Он то чини својим кречом. У пепелу се налазе знатне количине креча. Креч чини да земљиште постане растреситије, оцедније и топлије, што је од велике користи за развиће трава. Поред тога, креч још утиче на отклањање киселости земљишта, а тиме и на изчезавање киселих трава. Најзад креч сузбија и маховине.

Ђубрење ливада и пашњака пепелом врши се ујесен. Ово се чини стога, да би се минерални састојци до пролећа претворили у подесно стање за усисавање. Ђубрење се врши тако што се пепео најпре равномерно растури по ливади или пашњаку, а затим дрљачом добро задрља. По једном хектару, довољно је ако се сваке или сваке друге године растури од 600—800 кгр. пепела.

Инж. **Власт. Ђ. Ђорђевић**

КРАТКЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Најбоље носиље добијају се од пилића излежених у марту и априлу, зато је највећа грешка продавати прве пилиће. Ове ране кокице не само да снесу највећи број јаја, већ највише носе баш преко зиме када су јаја најскупља, а ово долази отуда што кокице до почетка зиме потпуно полно сазру и преброде митарење. Све домаћице знају али је ипак потребно поновити да се пилићи излегу за 20—22 дана, ћурићи за 27—30 дана, гушчићи за 28—31 дан а пловчићи за 26—30 дана. Прва два дана излеглу живину не треба ничим хранити, јер она у својим органима за варење имају за ово време хране од жуманцета које се кроз пупак увуче по излежењу. Од трећег дана пилићи се хране 5—6 пута дневно и то први пут ситно истуцаним сувим хлебом, другог дана се истуцаном хлебу може додати ситно прекрупљени

јечам, овас или пшеница, трећег дана и ситно прекрупљени кукуруз. Од споменутих 5—6 оброка добро је два да буду овлажена пуним, оплављеним млеком или водом. Ако се има јаја и сира добро је и њега давати младој живини, као и скуване коприве.

Свежина јајета се губи услед испаравања кроз поре љуске. У колико је ово испаравање веће у толико је празан простор код шотке већи а садржина његова мања, те је ово сигуран знак да јаје није свеже. Ово се може видети гледањем јаја према сунцу или у замраченој соби према обичној петролејској лампи а најбоље потапањем јаја у воду. Свежа јаја са већим садржајем а мањим празним простором код шотке тону докле се стара јаја која су због испаравања лакша задржавају на површини воде то јест пливају.

Јаја се кваре због тога што мушка ћелија у оплођеном јајету угине најдаље у року од три недеље од дана оплодње. Чим ова ћелија угине и поквари се преноси се кварење на остали део клице затим на жуманце па на беланце. Из овог разлога најбоље је за дуже чување и конзервисање остављати неоплођена јаја, а исто тако за насађивање употребљивати само свежа јаја никако старија од десет дана, јер се са сваким даљим даном живост клице гаси те пиле буде слабије а у колико су јаја старија од десет дана у толико јемањи проценат излежених пилића, јер много њих угину још у љуски или су толико слаба да немогу ни љуску прокљувати.

J. B. J.

Дописи са села

БАНАТСКА ПШЕНИЦА У ОКОЛИНИ ПИРОТА

У јесен 1938 посејао сам поред наше домаће пшенице и мању количину Банатске пшенице. Сетва је извршена истовремено и под једнаким приликама. Од домаће посејано је 618 а од Банатске 25 килограма Приликом жетве добијено је од домаће 1533 а од Банатске 121 сноп. Сваки килограм домаће пшенице дао нам је скоро по $2^1/_2$ снопа а сваки килограм Банатске по 4 снопа. Сваки пак сноп домаће дао нам је 3 килограма а сваки сноп Банатске дао нам је 2700 грама. Обрнуто према утрошку семена излази, да је 1 килограм домаће дао у 7473 грама а 1 килограм Банатске 13 килограма.

Банатска пшеница је била бољег квалитета, брашно врло лепо и бело а хлеб одличан. Прошле јесени засејали смо већу површину Банатске пшенице, да би видели и у будуће које ће бити боља домаћа или Банатска.

Светозар К. Илић, земљорадник
село Присјана, општ. Камичка — Пирот

† МИЈАЛКО БУГАРЧИЋ

пољопривредник из Кулиновца код Чачка

На дан 24 јануара тек. год. умро је а 25 сахрањен Мијалко Бугарчић угледан и напредан пољопривредник из Кулиновца редован члан Чачанске пољопривредне подружине и Српског пољопривредног друштва.

Рођен у задружном и имућном дому пок. Нике Бугарчића његовог оца, Мијалко је остао увек напредан у свима пословима пољопривредног газдовања.

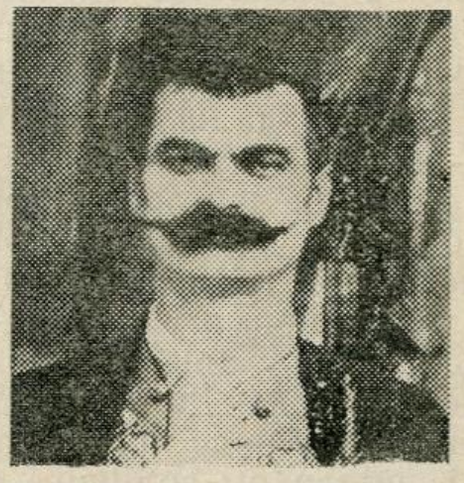

† Мијалко Бугарчић

У доба његове најјаче делатности није било пољопривредних установа, те је његово имање и његовог брата Тихомира и цело њихово газдинство служило за пример и углед целој околини.

Покојни Мијалко је био међу првим оснивачима свих задружних организација како у његовом селу тако и у широј околини. Његово је име и међу оснивачима Чачанске пољопривредне подружине у којој је као редован члан до смрти остао.

Учествовао је на свима пољопривредним изложбама у земљи и на страни и то увек са производима који су као најбољи цењени и награђивани.

Ценећи његов рад и заслуге Српско пољопривредно друштво га је изабрало за свога редовног члана, што је покојни Мијалко ценио и за велико одликовање сматрао.

Кћи покојникова Зора и његов зет Мита Дилбер, желећи да покојника одрже у што дужој успомени и да му име овековече, уписали су га за члана Добротвора Српског пољопривредног друштва са улогом од 1 000 динара.

Слава и вечан помен Мијалку Бугарчићу !

Бор. Љ. Нешић

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва, I седница (3 јануара 1940 године).

Одлучено је :

Да се тражени оглас за „Железничке новости“ не може дати, али да секретар у рекламне сврхе напише један пригодан чланак о раду Српског пољопривредног друштва, за који се неће тражити хонорар.

Да се свима ранијим претплатницима и секретарима подружина пошаље први и други број „Тежака“, без обзира да ли су послали претплату или не.

Да се по молбама пољопривредних подружина у Власотинцима, Ратају, Голубовцу и Стрмову, одобри, да оне своја заостала дуговања из прошле године исплате најдаље до краја месеца јануара 1940 године, пошто су знатан део свог дуговања већ исплатиле. Да Пољопривредна подружина у Великој Круши нераспродату робу врати, с тим да подвоз до Пећи падне на њен терет, а од Пећи до Београда на терет Друштва. Да се по молбама Лиге противу туберкулозе, Друштва за помагање сиротиње и сузбијање просијачења у Београду и Савеза хуманих друштава „Телефонско сироче" откупе маркице које су они већ послали за по 100 динара.

Да се изда налог адвокату да извести све подружине за сва заостала дуговања из прошле године ликвидирају до краја месеца јануара; у противном Друштво ће бити принуђено да за заостала дуговања наплаћују 6% камате и то почевши од 1 јануара 1940 године.

Да се прими у састав Друштва ново основана пољопривредна подружина у Миријеву, среза пожаревачког, бановине Дунавске. Да се Подружинама у Горњем Милановцу и Младеновцу изда помоћ за приређивање пољопривредне лутрије приликом годишње скупштине, и то: Гор. Милановцу Дин. 500 а Младеновцу 300 динара у справама, ситном воћарском алату и књигама, но с тим да се ове помоћи дају изузетно ове године, али да у будуће помоћи у те сврхе Друштво неће давати, јер оно не увиђа оправданост оваквог начина пропаганде. Да се исплати хонорар секретарима следећих подружина и то: Секретару пољопривредне подружине у Прокупљу г. Бориши Филимоновићу Дин. 1 042.—, Илији Јовановићу, секретару подружине у Белој Води 126 динара, а хонорар за рад у Подружини у Власотинцима, има се исплатити по пола и то г. г. Добривоју Мишићу и Светозару Арбутини. Сви ови хонорари имају се исплатити када подружине буду испуниле потребне услове.

Да се одреде за делегате на годишњим скупштинама пољопривредних подружина и то: У ГорњемМилановцу за 29 текући месец г. Д-р Павле Вукасовић, б) На Убу г. Нешић, за 14 јануар с тим да на један дан пре скупштине прегледа рад Подружине и њено стање. Да се по молби Пољопривредне књижнице и читаонице у Д. Крушевици, среза голубачког умоли срески пољ. референат у Голупцу да присуствује годишњој скупштини.

Да се изда помоћ од 200 динара из раније одобреног кредита у 1939 години за држање предавања Пољопривредног подружини у Забрђу, с тим да Подружина по одржаном предавању поднесе Друштву извештај.

Да се прими знању извештај да је Пољопривредна подружина у Љубовији одржала седмодневни воћарски течај, као и извештај о трошку одобрене јој помоћи од 500 динара, с тим да се тај извештај са фотографијом оштампа у „Тежаку".

Да се изда бесплатно једна колекција књига Народној књижници и читаоници у Корману.

Да се предмет Земаљског савеза пољопривредних комора у Београду по питању подизања фабрике плавог камена упути на проучавање г. г. Јосифовићу, Никетићу и Тоскићу.

Саопштења и предлози : Г. д-р Михаило Градојевић извештава, да је у својству делегата Друштва присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Пожези Ужичкој. Скупштина је била добро посећена, па је он одржао предавање.

Г. ннж. Тоскић извештава да је он са осталим делегатима и виноградарских крајева био примљен код претседника владе, поводом увођења државне трошарине на вино и ракију, али да задовољавајући одговор нису добили, јер је Министар финансија одбио да по том питању разговара пошто је већ Уредба израђена и дата у штампу.

Одлучено је: Да се прими у службу Друштва Радомир Денчић, свршени ђак Ниже пољопривредне школе, а да се ради одређивања плате и разврставања тај предмет упути на рад Финансијском одбору, као и предмет Миодрага Лазаревића, који је примљен на ранијој седници.

Секретар извештава да је разговарао са г. Машеком, чиновником „Призада“, коме је поверено извођење 10-годишњег плана за унапређење воћарства које изводи Призад, па је одлучено да се тај извештај прими знању и да г. Банковић те разговоре настави, а да даљу акцију по том питању воде г. г. д-р Јосифовић, Никетић и Тоскић.

Секретар извештава да је од Дипориса добијен одговор, поводом претставке коју је Друштву упутило Мин. пољопривреде по питању смањења цене плуговима и осталим пољ. справама, да су претставници Мин. пољопривреде у одбору стручњака при Економском комитету министара заступали истоветна гледишта по овом питању, као и Друштво, што је примљено знању.

РАСПИС БР. 4. Скреће се пажња свима подружинама, да оне на рачун Друштва не могу предузимати никакве акције и послове без претходног споразума са Друштвом и без његовог одобрења. Исто тако подружине не могу, без одобрења Друштва, вршити вирманисање одобрених кредита и трошити их на сврхе за које нису намењени. Овакве поступке Друштво у будуће неће одобравати.

Неке од подружина приме извесну помоћ за извођење извесних послова, предавања, курсева, течајева, изложаба или екскурзија, обаве ове послове, али Друштву не поднесу извештаје о њима и постигнутом успеху. Овакав поступак омета прикупљање података о раду те су и подружински и друштвени извештаји непотпуни.

Моле се подружине да о свима својим акцијама и пословањима редовно подносе извештаје са свима потребним податцима за штампу. **Српско пољопр. друштво**

РАСПИС БР: 5.

ПОВЛАСТИЦЕ ЗА 66 РЕДОВНИ ГОДИШЊИ ЗБОР СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

За претстојећи 66 редовни годишњи збор Српског пољопривредног друштва, који ће се одржати 24 текућег месеца у 9 часова пре подне у дому Српског пољопривредног друштва у улици Адмирала Гепрата број 64, добијене су ове повластице :

I

Решењем Генералне дирекције државних железница Г.Д. Бр. 16155/40 од 6 т. м. одобрена је повластица у пола цене на државним железницама члановима Српског пољопривредног друштва и свима учесницима 66 редовног годишњег збора.

Ова се повластица има користити под следећим условима:

1) На полазној станици треба купити целу карту и железнички образац **К. 13** чија је цена 2.— динара, која се добија на основу подружинских чланских карата.

2) Ова возна карта служиће за бесплатан повратак уз оверу од стране Српског пољопривредног друштва, да је корисник збору присуствовао и од стране жељезничке станице у Београду при повратку.

3) Ова повластица важи за долазак од 22—24 марта 1940 године закључно, а за повратак од 24 до 26 марта 1940 године закључно, и то у свима класама сем четврте и свима возовима сем експреса.

II

Решењем Дирекције речне пловидбе Краљевине Југославије Бр. 18/40 одобрена је повластица у пола цене на свима паробродима у државној експлоатацији. Ова се повластица користи под следећим условима:

1) Код полазних агенција купити целу бродску карту уз легитимацију без фотографије заједно са легитимацијом сер. бр. 1 жуте боје, која се добија за Дин. 2.—

2) Ова возна карта служиће за бесплатан повратак уз оверу од стране Српског пољопривредног друштва да је корисник збору присуствовао, и од паробродске агенције у Београду при повратку.

3) Ова повластица важи за долазак од 21 до 24 марта 1940 године закључно, а за повратак од 24 до 28 марта 1940 године закључно.

III

Решењем Дирекције пожаревачких железница Дунавске бановине одобрена је повластица у пола цене свима учесницима на 66 редовном годишњем збору Друштва, и то под истим условима као и на државним железницама.

Ова повластица важи за долазак од 21 до 24 марта 1940 г. закључно а за повратак од 24 марта до 28 марта 1940 године закључно.

IV

Тражене су повластице и на бановинским железницама Дринске бановине, али до сада та повластица није добијена, те ће се уколико се иста добије о томе заинтересоване подружине посебним расписом бити обавештене.

V

Тражена су отсуства за учеснике збора од Министарства пољопривреде и просвете, Министарства шума и руда и од свих Банских управа. До сада никакав одговор није добијен. Када се одговор од ових установа буде добио, онда ће се о томе писмом обавестити све подружине.

Добивену легитимацију и возну карту не предавати приликом изласка на овдашњој железничкој станици, већ ту карту и легитимацију оверити у Друштву пре почетка збора или после одржаног збора, како би вам исте могле служити за бесплатан повратак.

Скреће се пажња свима учесницима збора, да се ових упутстава тачно придржавају.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

РАСПИС БР. 6. Услед одредаба Закона о радњама, које важе и за нашу продавницу, немогуће је да продавница буде отворена у недељу 24 марта 1940 године, приликом држања 66 редовног годишњег збора.

Продавница ће бити отворена преко целога дана 23 марта и 25 марта 1940 године, те се моле делегати и посетиоци да никакву куповину робе 24 у недељу не траже.

РАСПИС Бр. 7. Да би рад на претстојећем збору Српског пољопривредног друштва могао да се обави у најбољем реду и у хармонији која приличи нашој установи, одржаће се у суботу 23 овог месеца у 17 часова у дому Друштва претконференција.

На овој претконференцији даће се прилика свима делегатима, да изнесу своје жеље и намере, тако да би се већ за збор могла евентуално израдити и резолуција.

Извештавају се о овоме све подружине с тим да је за делегате осигурано преноћиште за 23—24 март т. г. под повољним условима. С тога они који желе да им се преноћиште резервише имају известити Друштво најдаље до 20 свог месеца.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

ЧУВАЈ СЕ ПЕРОНОСПОРЕ,

највећег непријатеља винограда

Употребом

»Бургундског плавог камена«

сигурно ћеш очувати виноград од ове опасне болести.

»Бургундски плави камен« је готова смеса за справљање Бургундске чорбе. На 100 лит. чорбе довољан је један омот од 3 кг. Начин справљања је сигуран и једноставан. Бургундски плави камен сипа се у одговарајућу количину воде и чорба је готова. Не може се догодити да се прави прејака или преслаба чорба. Није потребно додавање креча. За 3 минута готова је чорба и може се одмах прскати.

У свим напредним виноградарским крајевима целог света прска се винова лоза са Бургундском чорбом.

Тражите Бургундски плави камен код трговаца, задруга или изравно од творнице

ЗОРКА

Београд, пошт. Фах 669

ДРЖАВНА КЛАСНА ЛУТРИЈА

Пошто је лутријски план протеклог 39 кола са својим интересантним изменама наишао на велико одобравање код купаца срећака. јер су све срећке узете од стране овлашћених продаваца и њихових потпродаваца све до последње распродате, то је Државна класна лутрија тај исти план оставила у важности и за наступајуће 40 коло срећака.

Срећке I класе 40 кола готове су и пуштене у продају 12 марта о. г. у 100.000 целих срећака са извлачењима и то:

I класа 12 априла 1940 год.
II „ 10 маја 1940 „
III „ 11 јуна 1940 „
IV „ 11 јула 1940 „
V „ од 9 августа до закључно 7 септембра 1940 год.

Цена срећкама за сваку класу следећа је: једна цела Дин. 200.—, једна половина Дин. 100.— и једна четвртина Дин. 50.—

Укупна вредност добитака у 40 колу износи

Дин. 65,000.000.—

У свих пет класа има 7 премије и то: од Дин. 2,000.000.—; 1,000.000.—; 3 по 500.000.— и два по 300.000.—

Поред ових премија има следећих већих добитака: 7 по 200.000.—; 16 по 100.000.—: 17 по 80.000.—; 17 по 60.000.—; 19 по 50.000.—; 17 по 40.000.—; као и велики број других већих добитака.

У најсрећнијем случају могућим спајањем премија и добитака у V класи може се добити на једној целој срећки

Дин. 3,200.000.—

За исплату добитака јамчи Држава Краљевине Југославије.

Срећке се могу добити код овлашћених продаваци и њихових потпродаваца, којих има скоро у свима већим местима.

Ближа упутства са лутријским планом и општим правилима добијају се на захтев бесплатно код свих овлашћеннх продаваца срећака.

Универзитетска библиотека
Београд

У ГОТОВУ

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 1 априла 1940 | Број 7

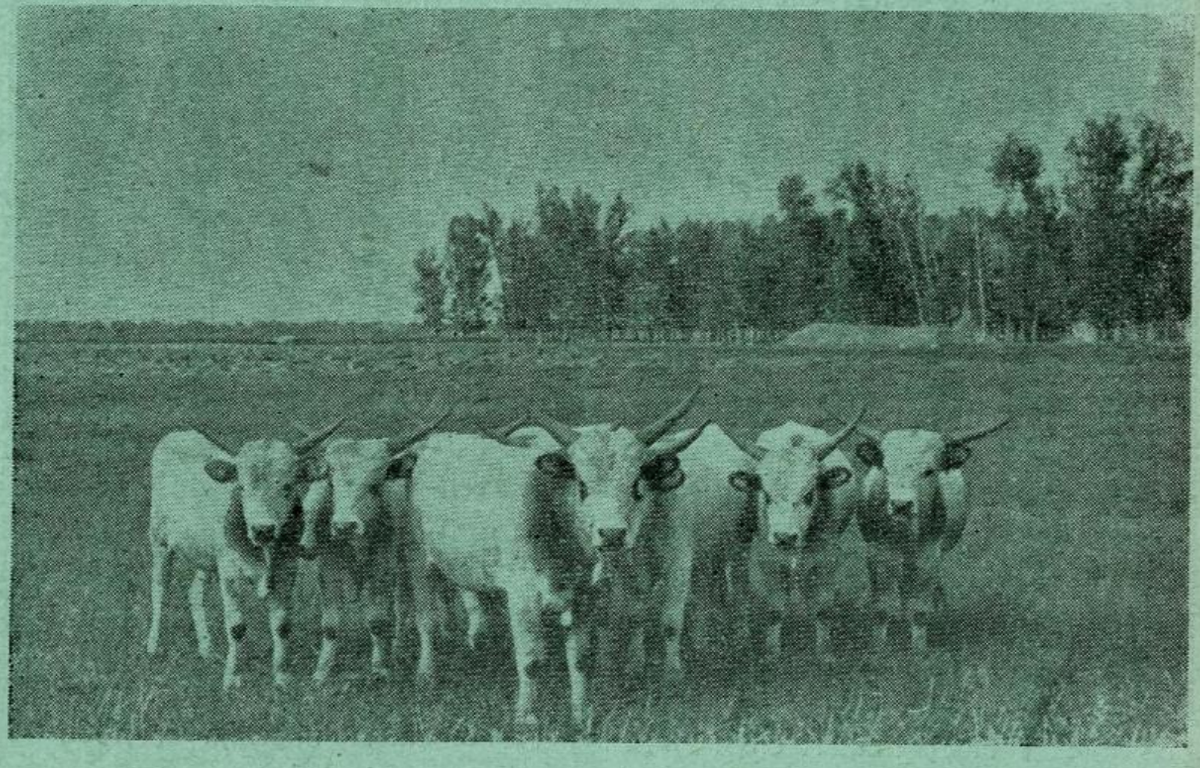

Бикчићи подолске расе
(сн. Др. Д. Николић)

САДРЖАЈ: Инж. *Властимир Ђорђевић:* Рицинус; Инж. *Властимир Ђорђевић:* Ким; Др. *Јован Белић*: Како да отхранимо добру пролетњу прасад; Инж. *Владимир Дрецун*: Сада је најповољније доба за извођење пилића; *Стевин Д. Лукић:* Резултати огледа прекаљемљавања старијих воћака у Дунавској бановини; Инж. *Рад. Борисављевић:* Кад требаа садити калемове винове лозе; Инж. *Вукашин Тоскић*: Правац редова и начин сађење винограда при гајењу стоног грожђа; *Јован Момировић*: Овог пролећа треба обрадити и посејати сваку стопу земље; Питање и одговори; Допис са села: — *Жика Поповић*: Које врсте воћа да производимо; Рад наших подружина - *Јар. В. Јаковљевић*: Смотра - изложба - сајам приплодне стоке у фрушкој Гори; *Алекса Поповић*: † Др. Ђорђе Радић први уредник „Тежака"; Извод из записника Управног одбора Српког пољопривредног друштва; Званична листа извучених згодитака ратне штете.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 7 БЕОГРАД, 1 април 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

РИЦИНУС

У 6 броју „Тежака“ за ову годину изишао је чланак под насловом: „Гајење уљаних биљака“. У овом чланку изнесен је значај гајења уљаних биљака, као и гајење сунцокрета, а у исто време напоменуто је, да ће се у наредном чланку изнети како се гаји још једна за нас важна уљана биљка а то је: Рицинус (сл. бр. 36). Ево укратко нешто о особинама и гајењу рицинуса.

Рицинус или „крља“ — како наш народ назива ову биљку — гаји се код нас као њивски усев одскора, и то поглавито у крајевима преко Саве и Дунава: Банату и Бачкој. Главни циљ гајења ове биљке је производња семена, из кога се добија уље. Рицинусово семе садржи од 45—50% уља у неољуштеном стању, а у ољуштеном још и више — од 60—70%. Рицинусово уље може се употребити у различите сврхе, али му је данас главна примена у ваздухопловству — као мазивно уље за подмазивање аеропланских мотора. Ова примена рицинусовог уља у ваздухопловству долази због извесних његових особина, које немају друга уља — односно уља добивена из семена уљаних биљака. Те особине су: што је рицинусово уље неосетљиво према топлотним променама, што је јако вискозно и што се не суши. Како је данас услед ратова у Европи и Азији потрошња рицинусовог уља врло велика, а увоз семена ограничен из истих разлога, то је код нас од стране позватих установа

предузето што је потребно, да се гајење ове биљке прошири. Код нас ће се ова биљка током наступајућег пролећа засејати на површини од 3500 катастарских јутара. Сав посао око организације производње рицинуса поверен је Привилегованом друштву за извоз (Призаду). Ово ће друштво давати пољопривредницима семе за сетву као и упуства за гајење рицинуса. Да би пољопривредници прихватили гајење ове биљке, поменуто друштво одредило је и цену по којој ће се откупљивати семе рицинусово. Та цена је 470 дин. за 100 кг., под условом да произвођачи склопе уговор

Сл. 36. Биљке рицинуса
(Сн. В. Ђорђевића)

са Призадом. Истина Призад је ограничио производњу само у одређеним местима Бачке и Баната, али ово не искључује да се рицинус може гајити и у другим крајевима. Призад ће откупити семе произведено и у другим местима, али ће се ово семе плаћати за 50 дин. мање за 100 кгр. Према овоме и пољопривредници из других крајева могу гајити ову биљку и рачунати на сигуран откуп уз доста повољне услове — а то је 420 дин. за 100 кг.

Рицинус је биљка топлих крајева — односно крајева који се одликују дуготрајним и топлим летима, али са довољно влаге — водених талога. Наши североисточни, источни и југоисточни крајеви повољни су за гајење ове биљке. У јужним крајевима уколико би дошла у питање несташица влаге — рицинус би се могао гајити уз наводњавање.

Упогледу земљишта као и погледу поднебља рицинус има врло велике захтеве, наиме тражи, да се гаји на плод-

ним дубоким и довољно растреситим земљиштима. Тешка збијена, подводна, слана и песковита земљишта нису подесна за гајење рицинуса.

Обрађивање земљишта за рицинус треба да је извршено ујесен, али може и упролеће. Орање треба да је што дубље. Најмања дубина орања треба да је бар 20 см. Уколико се земљиште дубље оре, у толико је боље. Ово ће врло лепо показати приноси. Што се тиче ђубрења — овде истичемо, да за рицинус имају већу важност вештачка ђубрива од стајског, али се и ово може употребити, само треба да је у

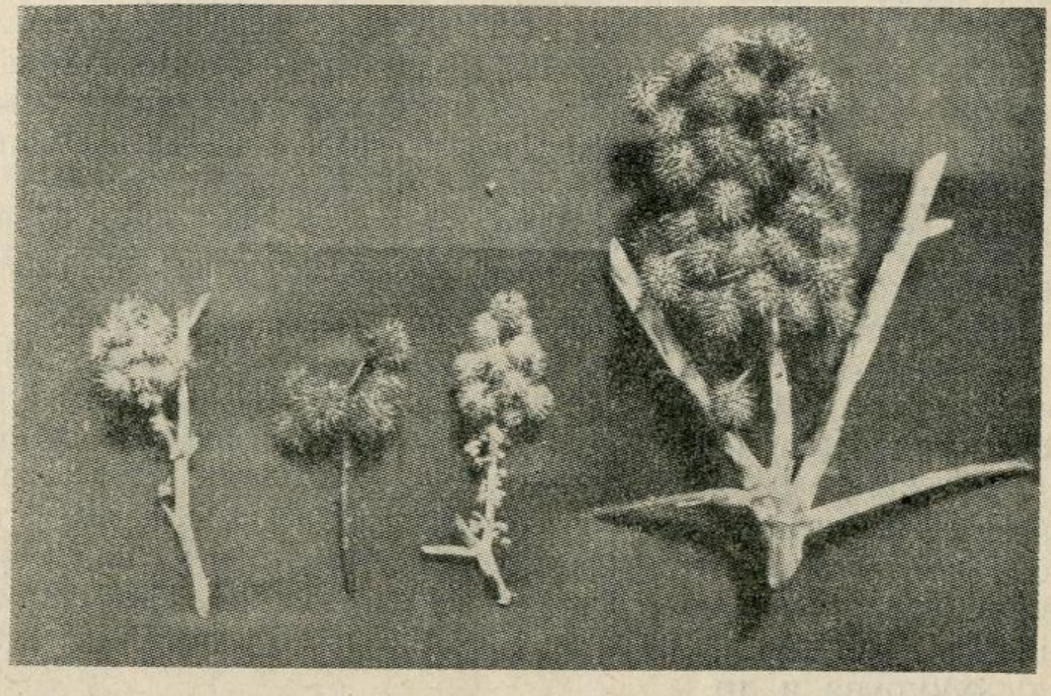

Сл. 37. Плодови (гроздови) рицинуса
(Сн. В. Ђорђевића)

згорелом стању. Од вештачких ђубрива најчешће се употребљавају азотна и фосфорна, а у недостатку калијума у земљишту, и калијумова ђубрива. Од азотних ђубрива долазе у обзир амонијум сулфат а од фосфорних — суперфосфат. У случају потребе калијумових ђубрива треба употребити 40% калијумову со. Сва се ова ђубрива растурају упролеће — пред сетву на неколико дана у количини од 250 до 300 кг. по ха. Ђубрење се врши растурањем ђубрива. После растурања — ђубрива треба задрљати.

У плодореду рицинус може доћи иза сваког усева, а добар је предусев и за остале усеве.

На овом месту морамо да истакнемо једну важну чињеницу од које у многоме зависи успех гајења рицинуса код нас. То је избор сорте. Код рицинуса се разликују многобројне сорте, које се између осталог разликују дужином вегетације (развића). Наиме постоје раностасне и позне сорте. Код нас треба гајити само ране сорте — тј. сорте које стасавају најдаље до краја месеца септембра. Позније сорте

нису сигурне, зато их треба избегавати — пошто њихово сазревање није сигурно.

Сејање рицинуса врши се у пролеће. Рицинус тражи с једне стране много топлоте за клијање (15° С), а с друге стране врло је осетљив према хладноћи, те се због тога мора сејати касније у пролеће пошто време довољно отопли и прође опасност од позних мразева. Рицинус се сеје на кућице, и то у размаку између редова од 80—100 цм, а у реду 60—80 цм. На плодинијим земљиштима и када се гаје бујније сорте, даје се веће растојање, а на слабијим и при гајењу мање бујних сората — мање. При сетви у сваку кућицу треба ставити 2—4 семенке. Семе се сеје на дубину од 6—7 цм. Разуме се да за сетву треба узети зрело, здраво и нормално клијаво семе. Пошто је семењача (опна) семена рицинуса доста чврста, услед чега тешко упија воду, пред сетву семе треба потопити у млаку воду а затим сејати. Потопљено семе ће брже клијати уз остале повољне услове. Потапање семена у млакој води врши се уочи дана сетве. За сетву хектара потребно је од 15—20 кг. семена.

Пошто усев никне — онда се приступа неговању. Неговање рицинуса састоји се у разређивању, окопавању и прашењу усева. Када је говорено о сејању рицинуса, речено је да се у сваку кућицу стављају 2—4 семенке. Према томе избиће 2—4 биљке. Како у свакој кућици треба да остане само једна биљка, то остале треба почупати. Разређивање се врши када биљке одрасту до 10 цм. висине. Окопавање и прашење врши се на исти начин као и код осталих окопавина: кукуруза и др.

Берба рицинуса врши се повремено — подбирањем. Код рицинуса сви цветови не избијају у исто време па према томе и не цветају. Најпре избијају и цветају доњи цветови, а затим горњи. Овим редом иде и сазревање. С тога се и берба изводи повремено. Дали је рицинус сазрео познаје се по томе, што гроздови у зрелом стању добијају мрку боју, а семе у чаурама довољно очврсне. Берба се изводи отсецањем целих гроздова. Обране гроздове треба сместити у суву и промајну просторију да се суше.

Вршидба рицинуса, т.ј. одвајање семена од љуштура чаура врши се на специјалним вршалицама за рицинус. У недостатку ових вршидба се може вршити и овако: обране гроздове треба ставити у тањем слоју на унапред припремљено гувно, које треба да је на сунцу. Под утицајем сунца љуштуре чаурасе суше и пуцају, те семе испада. Како све семе неће испасти из чаура, онда треба узети једну даску и трљати по чаурама, али тако, да се семе не изгњечи.

Приноси рицинуса различити су и зависе од услова успевања и неге која му се пружа. При повољним условима успевања и доброј нези, рицинус може дати од 15—20 товара

зрна по хектару. Стабла рицинуса пошто су отровна могу се искористити за гориво.

У овом кратком упуству, изнето је све што је најважније о гајењу рицинуса, те се пољопривредници, који се одлуче да гаје ову биљку, могу користити. Детаљније о гајењу рицинуса као и осталих уљаних биљака могу наћи у књизи: „Гајење уљаних биљака“ коју могу добити код Српског Пољ. Друштва у Београду.

Инж. Власт. Ђ. Ђорђевић

КИМ*

Ким, или како се у науци назива carum carvi — припада фамилији штитоноша (Umbelliferae), двогодишња је биљка. Код нас се вија по ливадама и пашњацима да расте као дивља биљка. Ако је распрострањена у мањим размерама — онда је пожељна, јер утиче на појачавање апетита и боље варење хране код домаћих животиња. Од ове дивље биљке добивен је културни или питоми ким. Питоми ким због тога што садржи у семену једно етерично уље (око 6%) употребљава се при справљању пецива (хлеба) затим неких врста сирева и ликера. У нашој држави гаји се у малој мери, и то више као баштенска култура.

У погледу поднебља ким не поставља неке нарочите захтеве. Код нас се може готово у целој земљи гајити, а у јужним топлим крајевима може се сејати и ујесен. На супрот томе, према земљишту је осетљивији и у том погледу захтева извесне услове. Наиме ким тражи плодница и растреситија земљишта и земљишта чиста од коровних биљака. Стајско ђубре непосредно не подноси. Зато га треба гајити после усева који су били ђубрени стајским ђубривом. Најбоље је, ако се ким сеје после ђубрених окопавина — јер је после њих и земљиште мање закоровљено. Земљиште за ким треба што боље оградити.

Сетва кима врши се упролеће. Због тога што у првој години живота не доноси семе — треба га сејати после жетве раних усева — најбоље после оз. јечма. Може и после других биљака. У јужним — топлијим крајевима може се сејати као што смо напоменули ујесен, и у том случају даје и у првој години живота нешто семена. Највеће приносе у семену ким даје у другој години живота.

Сетва кима врши се у редове — на размаку 30 см. ред од реда. Семе не треба дубоко сејати — на 1—1.5 см. Може

---

* У место одговора на питање г. Велисава Старчевића из Бешке, члана Фрушкогорске Пољ. подружине.

се код кима и расад произвести. У том случају предузима се расађивање и ким даје веће приносе. За време развића (вегетације), као мере неге, предузима се окопавање и прашење а ако је усев густ и разређивање. За сетву једног хектара потребно је око 10—15 кгр. семена.

Ким се жње српом. Пошто код већине сората кима семе лако испада, (ма да има сората код којих семе не испада) жетву треба вршити пре потпуног сазревања семена. Пожњевен ким се везује у снопове, затим суши. После тога треба га превући и омлатити.

Семе кима после вршидбе треба најпре лепо очистити, а затим сместити у суве и промајне просторије ради даљег досушивања. Пошто семе садржи уља не треба га трпати у велике гомиле.

По хектару ким може дати од 800—1200 кгр. семена, а при бољој обради чак и до 1500 кгр.

Инж. Власт. Ђ. Ђорђевић

КАКО ДА ОТХРАНИМО ДОБРУ ПРОЛЕТЊУ ПРАСАД

Лако је отхранити добру приплодну прасад, када се има све на расположењу, те остаје само да им се одреди правилан оброк. Међутим, тежи је случај то извести у приликама, у којима често има само једно храниво на расположењу, што је доста чест случај на нашем селу.

Многи домаћини тврде да се пролетња прасад много боље и лакше отхрањује, те само ту прасад остављају за приплод. За јесењу пак прасад кажу да се теже отхрањују, што је под данашњим приликама на нашем селу у погледу исхране сасвим и исправно.

Најглавнији узрок томе лежи у паши. Од пролећа, па све до зиме има траве, зеленила, који игра врло важну улогу у исхрани младе животиње, а нарочито под оваквим приликама, које данас владају на нашем селу. Од пролетњег прасења до престанка паше има добрих пола године (од маја до октобра), док је то време од јесењег прасења до престанка у најбољу руку око 2 месеца.

Паша је најпотребнија прасадима после одбијања па надаље. Са мајчиним млеком добија прасад и све храњиве материје, које су им потребне за правилан пораст и развој. Одбијањем од мајке, потребно је те материје надокнадити прасадима у њиховој исхрани како би се и даље правилно развијала. У случају недостатка извесних храњивих материја прасад ће се слабије развијати, па и закржљати. Зато се никако несме штедети на исхрани прасади по одбијању. Није им довољно дати само мало кукуруза или јечма, већ

им се мора давати разноврсна храна а обавезно трава, зелениш, а нарочито ако је могуће *луцерка,* која садржи хранљиве материје, које су баш нарочито потребне за развој прасета. Са употребом зеленишa (траве) уноси прасад у организам уз остале важне хранљиве материје и тзв. витамине, материје неопходне за правилан његов пораст.

Из праксе се то на нашем селу већ зна и што је нарочито за похвалу, то је да су у великој већини случајева прасад, као и остала стока цело време на паши или у шљивику. Уз пашу утиче веома повољно на правилан пораст прасета и сама кретња, затим ваздух, сунце што је све омогућено ако се прасад држи на паши. То је могуће све док има траве, односно до јесени. Значи дакле, да пролетња прасад могу

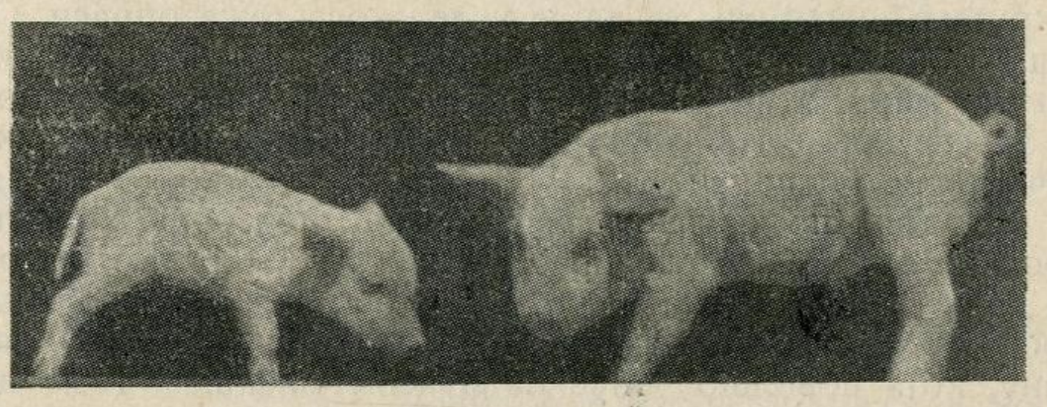

Сл. 38. Прасад од 70 дана старости, од исте мајке. Лево закржљало десно правилно развијено. Лево је тежило 3,750 а десно 14,800 кгр. Расе су домаће беле Мангулице
(Сн. Ј. Белић)

то имати. Није међутим исти случај и са јесењом прасади, која су често само врло кратко време по одбијању на паши. Тада настају хладни дани, без сунца, траве полако нестаје, почињу кише и снегови, што све упућује на одгајивање прасади у свињцу. А познато је да су свињци у већини случајева рђави. Зелениш хране би се још некако могао заменити давањем бундева, тикава, мркве, репе и томе слично, али све то знатно поскупљава његово одгајивање, а у већини случајева и нема се под данашњим приликама на нашем селу. Мислим да је то искусио готово сваки домаћин, те због тога и избегава јесење одгајивање прасади за приплод. Јер треба знати да *није довољно* одбијену прасад хранити само са кукурузом или јечмом, (то је у ствари код нас једина јесења храна за прасад) ако се жели одгајити добар приплод.

Пошто паше има у мају, то би значило да тада прасад треба да су стара око 2 месеца. Значи треба да су опрашена крајем фебруара или почетком марта. Да би пак добили прасад у марту, треба припустити крмачу под нераста 3 месеца, 3 недеље и 3 дана (округло 4 месеца) раније а то би било крајем октобра или почетком новембра месеца.

Ако се тако удеси улази пролетња прасад као добра назимад у зиму, без велике опасности да ће зими под слабијом исхраном закржљати.

Али из досада изложеног не треба закључити да је довољно само пустити на пашу пролетњу прасад, па очекивати одличне приплодњаке, већ уз досад речено треба увек на уму држати следеће:

1) Супрасну крмачу око 3 недеље пред прасење треба хранити боље него дотле, пошто је плод у њој већ увелико развијен, те и он потребује за своје развиће храну, коју добија преко мајке. Ако крмача не добија довољне количине хранљивих материја, она ће слабити, те ће после прасења изгледати врло мршава, што је врло чест случај на нашем селу. Давањем веће количине хране не треба се бојати да ће се крмача прегојити, те да се услед тога теже опраси. Осим тога треба супрасну крмачу у последњој недељи пустити сасвим на миру, а никако је сувише терати, нити узнемиравати. За све време спрасности не треба је никако ударати, да случајно не би побацила.

2) Одмах по прасењу треба крмачу још боље хранити, а нарочито ако има много прасића, пошто јој је потребно доста хране, да би могла дати и доста млека. Треба јој дати оброк по могућству разноврстан, а нарочито треба давати храну, која повољно утиче на лучење млека. У томе циљу многи домаћини дају уз оброк и мекиње. Може се рачунати да је потребно једној доброј крмачи најмање 3 киле хране дневно (зрно и томе слично).

3) Прасадима треба крхати зубе, јер често при сисању угризају крмачу, што доводи понекад до крварења, па и гнојења. У томе случају се крмача боји сисања, јер јој то причињава бол, те нерадо пушта прасад да сисају.

4) После две недеље старости треба прасадима давати по прегршт јечма, као што се то обично каже, да се уче да грицкају. Доцније им давати колико могу да поједу.

5) Затим им треба давати зелениш, по могућству луцерку, коју прасад врло радо једе. Са мајком их пуштати да трче изван свињца, те их помало привикавати на пашу.

6) Прасад треба одбити са 10 недеља старости, а никако са 6, као што се обично ради. То можда крмачу нешто мало више исцрпљује (само у случају ако се она рђаво храни), а прасад су знатно боља.

7) Нарочито по одбијању треба давати прасадима доста и по могућству добре хране. Она треба да су по цео дан на паши, али им уз пашу давати зрнасту храну и то колико год могу да поједу. Добро би било давати им и неку другу храну, која би имала доста беланчевина, али то обично није случај на нашем селу.

Чест је међутим случај да прасад по одбијању не добија довољне количине хране, јер као што је већ једном нагла-

шено за исхрану прасади није довољна само паша, већ мора добијати ујутру и увече бар зрно. У случају да је храна слаба прасад ће кржљати, тј. заостајати у порасту и у тежини. Уштеда у храни је мала, али је штета огромна.

Поменули смо да се под данашњим приликама на нашем селу треба ипак да обрати већа пажња одгајивању прасади. Када се нема за исхрану прасади ништа друго осим кукуруза и јечма, најбољи додатак за исхрану младих прасади би била луцерка, а у њеном недостатку паша.. Оба заједно даће нам добру прасад, а сама паша или само зрно даће нам сигурно кржљаву прасад, јер ни једно ни друго нису довољна храна за прасад која расте.

Д-р **Јован Белић**

САДА ЈЕ НАЈПОВОЉНИЈЕ ДОБА ЗА ИЗВОЂЕЊЕ ПИЛИЋА

Најповољније доба за извођење пилића јесу месеци март и април. То су рани пилићи, јер кокице до јесени порасту, разуме се ако их добро хранимо, и ујесен пронесу и носе целе зиме, када су јаја најскупља. Касни пилићи из маја или јуна не могу да се развију до јесени, у зиму улазе кржљави и ситни и кокице ће тек на пролеће почети да носе.

За извођење раних пилића треба имати квочке, али њих обично у марту и априлу нема довољно, а у мају и јуну, када је за извођење пилића касно, има их и сувише. Први услов да рано с пролећа имамо довољно квочака јесте добар живинарник. Ако кокошке зимују у живинарнику, а не на дрвећу, оне преко зиме носе и у марту се расквоцају, али ако кокошке ноћивају на дрвећу, као што је обичај у нашим селима, зими не могу да носе и тек ће почети да носе када време мало отопли и расквоцају се у касно пролеће, када нам квочке више не требају.

С извођењем пилића треба почети у марту и завршити најкасније крајем априла. Ко с извођењем пилића закасни само један месец, изгубиће у живинарству најмање пола године, јер ће целе зиме бадава хранити своје кокице, пошто оне до јесени неће пронети, него тек на пролеће идуће године. Ако сада немамо довољно квочака, можемо ћурку присилити да седи на јајима. Као квочка ћурка није гора од кокошке, чак је и боља, јер може да покрије већи број јаја, због тога је и зову сељачким инкубатором.

Како можемо ћурку присилити да седи на јајима? Ћурка касније квоца него кокошка, али је ипак рано с пролећа можемо присилити да квоца и да лежи на јајима. То можемо да постигнемо на овај начин: ставимо је у гнездо и покрије-

мо тако, да су јој леђа притиснута, услед чега је принуђена да лежи, али не да чучи или да стоји у гнезду. За неколико дана ће се навикнути да лежи, али за то време је морамо дизати с гнезда да једе и да се очисти.

Како треба направити гнездо? Гнездо треба да буде просто и једноставно. У ту сврху можемо употребити сандук или стару корпу, а можемо да гнездо озидамо од цигле. Главно је да буде чисто, довољно широко и удобно за лежање. Да се јаја не би исушила, потребно је да из земље

Сл. 39. Приплодни амерички бронзасти ћуран, тежак 21 кгр. — Пољ. школа — Буково
(Сн. Сивицки)

добијају довољно влаге, ради чега се на дно гнезда стави исечене ледине, с травом окренутом горе. У гнездо се настре ситна слама или сено и поспе се нешто суве папрати.

Гнезда треба да буду смештена у мрачној али чистој и мирној просторији, где квочка неће бити узнемиравана. Ако имамо више квочака, тада њихова гнезда треба да одвојимо и преградимо даскама, да квочке једна другу не виде, пошто оне увек сматрају да је друго гнездо боље, па ће отићи у туђе гнездо, а своје ће напустити. У томе ће случају напуштени насад пропасти.

Под квочку треба ставити само онолико јаја колико може да покрије. Од величине квочке и крупноће јаја зависи колико јаја можемо ставити у гнездо. Наша домаћа кокошка обично може да покрије 15—17 јаја. Увек је боље ставити једно јаје мање, него више, јер, не само што се неће излећи пиле из оног јајета које је сувишно, већ се неће излећи пилићи ни из многих других јаја, пошто их квочка сваког дана меша и окреће, па је данас једно јаје остало непокривено,

а сутра друго. Довољно је да јаје само неколико сати остане непокривено и да се расхлади, па да у њему угине заметак или пиле.

Квочка треба да буде потпуно здрава и чиста, јер ако уши или неку другу гамад, неће јој дати да мирно лежи на јајима. Има честих случајева, да квочка због уши угине на јајима, а не изведе пилиће. Ако и изведе пилиће они ће првог дана добити уши, услед чега кржљаве и слабе и на крају угину. Зато је потребно да квочку прегледамо пре него је насадимо и ако нађемо уши, морамо је од њих очистити, па тек онда насадити.

Квочку можемо очистити од ушију на овај начин: измешамо сувог пепела и сумпорног прашка и с том смешом посипамо кокошку испод крила, по трбуху и уопште по телу. Треба настојати да прашак дође до коже, а то се најбоље може постићи у мањем сандуку, ако једном руком придржавамо квочку, а другом је посипамо прашком. Место сумпора можемо употребити и далматински бухач.

Када квочку насадимо треба да је оставимо на миру и да јој не досађујемо с храном или с честим прегледавањем. Није добро да јој у гнездо доносимо храну и воду, јер када осети потребу за храном, сама ће устати да једе и да се очисти и окупа у сувом песку или пепелу. То је потребно и за јаја да се мало расхладе и освеже чистим ваздухом. Ако приметимо да квочка не устаје да једе, тада је треба дићи с гнезда, али то радимо пажљиво, јер се често дешава, да крилима или ногама подигне неко јаје и разбије.

Инж. **Владимир Дрецун**

РЕЗУЛТАТ ОГЛЕДА ПРЕКАЛЕМЉАВАЊА СТАРИЈИХ ВОЋАКА У ДУНАВСКОЈ БАНОВИНИ

Српско пољопривредно друштво још пре 4 године покренуло је акцију прекалемљавања старијих воћака, као врло подесну меру за попрвку нашег воћног сортимента, нарочито сортимента јабука и крушака. Сем тога још и да се побољша оних стабала која нису породила или слабо рађају. Воћарски конгрес у Марибору, који је организован и одржан 1937 године од стране истог Друштва, донео је закључак: да такву акцију треба што пре организовати и извести, јер се том мером убрзо може побољшати и квалитет сортимента јабука и крушака, и побољшати родност оних стабала, која, у том погледу не задовољавају.

Дунавска бановина увидела је велику вредност поменуте акције и извођењу исте приступила по нижем реду.

1. Претходним огледима да се утврди какво ће бити срашћивање племки квалитетних сората са сортама које са разних узрока треба прекалемљавати (подлогама).

2. После искуства у погледу срашћивања племки са подлогом, за даљу акцију узети сорте које су дале повољне резултате у погледу срашћивања, и у изразито воћарским крајевима, код приватних, у разним местима, годишње прекалемити око 1500 старијих стабала, у првом реду јабука и крушака. Наравно радило би се са потпуно обученим калемарима, оспособљеним још и за негу и резидбу нове круне у 1, 2 и 3 години по прекалемљавању стабала.

Ово би била друга етапа акције, и када се она изведе онда би се са даљим прекалемљавањем привремено престало док прекалемљена стабла породе.

3. Како се са сигурношћу може очекивати да ће прекалемљена стабла већ у 3—4 години по прекалемљавању породити, и то само најбољим плодовима, таква стабла су довољан и очитан пример оним воћарима код којих прекалемљавање није изведено, и доказ користи од таквог рада. Њима би се, потребне племке дале бесплатно, стручна поука такође, а сем тога и посредовање у способним калемарима за прекалемљавање и негу круне.

По таквом програму огледи су почели у пролеће 1938 године у мањем обиму, у већем настављени у 1939 години. За прекалемљавање узета су само здрава стабла, старости 6—20 година углавном ових сората: стрекњи, будимки, шуматовки и колачарки; дакле те су сорте постале подлоге Подлоге су углавном прекалемљаване сортама: Јонатан, Њутаун, Боскопка, Канатка и Лепоцветка. Прекалемљивање је вршено у добу између листања и цветања воћака, у круни, и „подкору“, на правилно распоређеним већ постојећим гранама. У пролеће 1938 године оглед је извођен само у бановинским расадницима и овако:

а) у Смедереву, у коме је прекалемљено 4 стабла стрекњи старих око 12 година са Јонатаном. Прекалемљено је у круни 4—5 правилно распоређених грана на дужини 30—40 сантиметара. Примање калемова 95%, срашћивање потпуно, пораст летораста одличан. У наредној 1939 години по претходно стручној резидби, нова круна се скоро потпуно формирала и већ створила прилично плодних пупољака.

б) У Старом Бечеју прекалемљено је 8 стабла неселекционисаног Јонатана са селекционисаним Јонатаном чије племке потичу од Трговинске коморе. Стабла здрава, стара 5 година, прекалемљена у круни. Примање 100%, срашћивање врло добро, напредовање летораста одлично, тако да се већ у 1939 години круна потпуно формирала.

У пролеће 1939 године огледи прекалемљивања пренети су у воћњаке приватних власника и изведени су по нижем саопштењу.

У срезу колубарском:

1) У воћњаку Драгомира Миловановића из Стубице, прекалемљено је 12 стабла будимки, стрекњи и колачара — по

4 од сваке. Прекалемљени су сортама јонатан, вински сок, канатка и лепоцветка. Примање калемова 65%, срашћивање са подлогом добро; напредовање летораста осредње.

2) У воћњаку цркве у Петци прекалемљено је 14 стабла, старости 11 година, са истим сортама као и у воћњаку Миловановића, али су сва прекалемљена стабла припадла сорти будимка. Примање 50%, срашћивање добро, напредовање калемова врло добро.

3) У бановинском расаднику у Лазаревцу, прекалемљено је 8 стабла рузмаринке, старости 7—8 година са јонатаном, боскопком и канатском. Примање 95%, срашћивање и напредовање калемова добро.

У срезу космајском:

4) У воћњаку Драгомира Станојевића из Ђуринца, прекалемљено је 40 стабла будимки, старих 10 година са боскпком, јонатаном, канатком делишесом и парменком. Успех: примање калемова 100%, срашћивање и напредовање врло добро.

5) У бановинском расаднику у Сопоту, прекалемљена 3 стабла неселекционисаног јонатана, и 3 стабла крушака водењача. Прекалемљена су селекционисаним јонатама, а крушка са босковом бочицом. Успех примања 100%, срашћивање и напредовање калемова врло добро.

У срезу гружанском:

6) У среском прекалемљено је 5 стабала стрекњи, старости 11 година са јонатаном. Примање 95%, срашћивање и напредовање калемова одлично.

7) У воћњаку Милана Бељаковића из Брестовца, прекалемљено је 3 стабла шуматовки, старости 18 година, са јонатаном. Успех: примање калема 90%, срашћивање и напредовање одлично.

8) У воћњаку Велибора Шпиљевића из Дреновца, прекалемљено 3 стабла стрекњи, старих 18—20 година, са јонатаном. Примање 95%, срашћавање и напредовање калемова одлично.

9) Код Борисава Симовића из Грабовца, прекалемљено 2 стабла киселаче, старих 12 година, са јонатаном. Примање 95%, срашћивање и напредовње калемова одлично.

10) У срезу крагујевачком, у расаднику истог среза прекалемљење 6 стабла колачара и 3 будимке, старости 12 година, с јонатаном, боскопком и канатком. Примање 70%, срашћивање и напредовање калемова врло добро.

11) У Пољопривредној школи у Илоку прекалемљено је 1 стабло стрекње са Њутоном; 1 стабло колачаре са јонатаном, 1 шуматовка са лепоцветком и 1 стабло будимке са канатком. Примање калемова око 74% срашћивање калемова и напредовање летораста добро.

Закључак. Прекалемљено је укупно 106 стабала, старости 6—20 година, сората стрекњи, шуматовки, будимки и колачара. Код крушака прекалемљивање су водењаче.

Разлог за прекалемљивање ових стабала био је врло слаба или никаква родност. Поменуте сорте прекалемљиване су јонатаном, њутауном, боскопском, канатком, делишевом, лепоцветком и парменком. Примање калемова износило је просечно 71%, а напредовање летораста током године било је просечно врло добро. Срашћивање калемова са подлогом скоро потпуно задовољавајуће. Огледи из прве године овога рада дали су ове позитивне резултате:

1. Да се сорте јабука јонатан, њутаун, боскопка, канатка, лепоцветка и парменка, накалемљене на будимку, стрекњу, колачару и шуматовку срашћују врло добро.

2. Да се истим сортама постиже и задовољавајући проценат примања и напредовања калемова.

3. Да се образовање плодних пупољака почиње већ у другој години по прекалемљавању.

Значи: да акцији прекалемљавања неродних стабала и стабала неквалитетних сората има потпуно места.

Стев. Д. Лукић

КАД ТРЕБА САДИТИ КАЛЕМОВЕ ВИНОВЕ ЛОЗЕ

Сађењем калемова винове лозе код нас врши се у јесен, пре него што наступе зимски мразеви или у пролеће кад зимски мразеви попусте. Извесни виногадари радије саде калемове у јесен и тврде, да постижу боље успехе него када саде у пролеће, док други виногадари тврде супротно, да добијају бољи и већи пријем када саде у пролеће. Ко је у праву? Можда и једни и други.

Риголовање земљишта за виноград врши се код нас у већини случајева у току месеца новембра и децембра. Само ако је зима блага ово риголовање се наставља и у току јануара а ретко када фебруара месеца, за то што су виногадари у ово доба године мање заузети другим пословима у пољу и винограду, а и радна снага преко зиме је најјевтинија. Најбоље је да се риголовање за виноград изврши у току месеца новембра-децембра, пошто зимски мразеви риљевину уситне а пролећне кише је набију и тако сађење калемова у пролеће даје сигурнији и бољи проценат пријема.

Из овога излази да, кад се риголује у току новембра-децембра, земљиште се преко зиме довољно, под утицајем зимских мразева и пролећних киша, припреми и сађење калемова се и једино и врши наредногa пролећа. У толико пре, што се тако добије једна година у времену. Само тако проценат пријема калемова је у овом случају увек задовољавајући, кад се сађење правилно и благовремено изврши. Ретко да се 2—3% калемова не прими.

Али кад се из буди којих разлога са риголовањем земљишта за виноград задоцни и оно се изврши преко зиме, јануара,-фебруара месеца, онда се риљевина не слегне и зимски мразеви не уситне, па према томе и сађење треба и мора да се одложи за наредну јесен. Ако би се сађење извршило на таквој риљевини истога пролећа, онда би пријем калемова био недовољан. У овом случају виноградар губи једну годину, ма да се риљевина користи за друге културе: бостан, лук, кромпир, репу или др.

Сл. 40. Нега калемова у прпоришту, у Пољ. школи — Буково
(Сн. А. Станчевић)

Ето из ових разлога извесни виногадари радије саде калемове у јесен, када риголовање изврши доцкан преко зиме, док други који изврше риголовање у току јесени, саде своје калемове наредног пролећа, па и једни и други су у праву, када тврде да постижу бољи пријем.

Што се тиче бојазни, да засађени калемови у јесен могу да страдају преко зиме од зимских јаких мразева, ту нема никаквог оправдања, кад знамо да многи произвођачи калемове остављају и преко зиме у прпоришту, што их у јесен огрну или трапе и чувају у песку под ведрим небом и никада се није десило, и најјачих зима, да измрзну.

Што се тиче саме технике сађења калемова она је иста кад се саде калемови у јесен као и кад се саде у пролеће: ашовом се, на одређеном месту, ископа јама прописне дубине и величине. Жиле калема се претходно орежу на два сантиметра, а ластар скрати на једно окце и стави у јаму, па се затим руком стави на жиле ситна земља и добро ногом нагази. Потом се стави шака-две добро згорелог ђубрета, па јама попуни до врха и онда огрне у виду хумке

кртичњака. Једина је разлика што хумка када се сади у јесен треба да буде нешто већа, пошто се преко зиме земља слегне и може да се деси, да се далем оголи.

Најзад код пријема нема никакве разлике, ако се сађење правилно изврши. Он је исти као у пролећном тако и јесењем сађењу.

Инж. **Рад. Борисављевић**

ПРАВАЦ РЕДОВА И НАЧИН САЂЕЊА ВИНОГРАДА ПРИ ГАЈЕЊУ СТОНОГ ГРОЖЂА

Кад је реч о начину сађења мора се водити рачуна о правцу редова и облику површине која се добије када се повежу четири најближа чокота. У овом погледу постоји извесна разлика између винског и стоног грожђа. Док се код винског грожђа иде за тим да, уз потпуно сазревање, грожђе нагомила што више шећера, дотле се код стоног грожђа води рачуна да је грожђе што лепше и по спољњем изгледу. Исти пак у знатној мери зависи од осветљавања чокота, које пак зависи од правца редова и начина сађења.

Правац редова. У севернијим крајевима иде се да и стоно грожђе добије што више светлости и топлоте, да би успело да сазри. Ово се најбоље постиже ако се редовима да правац север-југ. У колико се више иде на југ, у топлије крајеве, све се више одступа од овог правца и даје се правац исток запад. У тим крајевима топлоте има довољно, те не само да није потребно да грожђе буде изложено директном сунцу, већ је чак и штетно. Сувише јака жега може да изазове ожеготине на грожђу, а што је главно покожица добије код белих сората, прљаву рђасту боју, што иде на штету лепог изгледа.

Начин сађења. Виноград се може садити у квадрат, правоугаоник, равностранн и равнокраки троугао. При сађењу у квадрат чокоће најмање заклања једно друго од сунца те због тога долази више у обзир за севернније крајеве. Кад правоугаоника је то заклањање веће. Чокоће је у реду на мањем одстојању, него у редовима, ластари се јаче приближују нарочито при шпалирском гајењу. Грожђе је мање изложено жези, исушивање земље је мање, те је за препоруку у јужним топлијим крајевима. Сађење у троугао има ту добру страну што је на тај начин земљиште најбоље искоришћено а чокоће најбоље осветљено.

Начин сађења зависи и од начина гајења чокота и од начина обраде земљишта. Ако ће се чокот гајити уз притку може се садити у троугао и у квадрат, док је сађење у правоугаонику најпогодније за шпалирски начин гајења. На-

помињемо да се при шпалирском начину гајења чокота на жици умањује у овом погледу разлика између различитих начина сађења. Што се тиче обраде, ако се иста врши руком може се садити на сва три начина. Ако се обрада врши запрегом најпогоднији је начин сађења у правоугаоник а најнезгоднији у троугао, докле квадрат чини средину. Са обзиром да се за стоне сорте препоручује шпалирски начин гајења уз жицу, и да се обрада, нарочито прашење мора вршити чешће, зашта треба где је год могуће, користити запрежну радну снагу, то би за гајење стоних сората највише одговарао правоугаоник, док би за северније крајеве могао доћи у обзир и квадрат. За сорту Афу-али у Бугарској се са обзиром на горе поменуте чињенице препоручује сађење у правоугаоник.

Инж. **Вукашин Тоскић**

ОВОГ ПРОЛЕЋА ТРЕБА ОБРАДИТИ И ПОСЕЈАТИ СВАКУ СТОПУ ЗЕМЉЕ

Ова година се знатно разликује од последњих. С једне стране налазе се у рату три највеће европске силе: Немачка, Енглеска и Француска. С друге стране зима се много продужила, настала је оскудица у сточној храни. Обрада и сетва пролетњих усева доћи ће нагло једно за другим те се неће урадити као што треба и на време. Рат је проузроковао поскупљавање пољопривредних производа које ће се из дана у дан повећавати. Милиони најспособнијих земљорадника, заређених земаља, оставило је плуг и мотику и узело у руке убојно оружје. Иста је ствар и са радном стоком, и она је мобилисана. Кући су остали старци, жене и клусад која нису подесни за војне потребе. Мобилизација људске и сточне радне снаге имаће за последицу смањење производње ратујућих земаља. Оне ће бити приморане да мањак који је настао услед ратног стања надокнаде увозом из земаља које нису уплетене у рат, из неутралних држава. Нарочито у тешком положају налази се Немачка, као велика индустријска земља која је упућена на огромао увоз животних намирница из ваневропских земаља а нарочито из Северне и Јужне Америке. Ове државе имају велике вишкове земљорадничких производа јер су слабо насељене, а пољопривреда је машинизована. Зато обе Америке продају велику количину робе по врло јефтиним ценама. Међутим су ово важно тржиште Енглеска и Француска, својом моћном морнарицом одсекли од Немачке. Ову згодну прилику за уновчавање земљорадничких производа треба ми као земља која је изван ратних заплета да што више искористимо. Све силе треба упрегнути како би се произвело што више,

јер ће нам се труд богато наградити. Сваку стопу земље треба обрадити. Запуштене њивице чија се обрада до сада није исплаћивала овог пролећа треба посејати.

Поред тога што треба обрадити и најмању површину, овог пролећа треба уложити што више труда да се сетва пролетњих усева обави на време, јер ће радови услед позне зиме задоцнити. Прво треба довести у исправно стање плуг, дрљачу, и остале справе и алате. Затим најстрожије повести рачуна о исхрани радне стоке. И поред оскудице за њу мора бити довољно хране како би издржала велике напоре око пролетњих радова који ће доћи у кратком року. Сваки леп дан треба искористити, јер је рад у пољопривреди и на отвореном пољу зависан од временских непогода. Овог пролећа треба се придржавати народне пословице: „Што можеш урадити данас не остављај за сутра". Ако се обрада и сетва не обави на време снаћиће нас једна друга несрећа а то је суша. Она је наш чест гост те и не треба много о њој писати. Свима су у свежем сећању њене последице. Најуспешнија борба је што ранија обрада и сетва како би биљке дочекале сушне месеце развијене и добро укорењене тако да им суша не моће много наудити.

Јован Момировић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Како да излечим ракију која има укус на загоретину и која је још уз то кисела.

Чедомир Ћалић
члан Пољ. подружине Тржац

Одговор: При печењу ракије на нашим обичним казанима са директним ложењем, дешава се да џибра-кључ загори, постају производи слични теру, који прелазе у ракију те иста добије јачи или слабији укус на загоретину.

Такву ракију разблажити водом до 10 гради, па је претакати и мешати на ваздуху. Ако мирис и укус на загоретину није јак изгубиће се. Кад је пак мирис-укус јачи ракију процедити-профилтрирати кроз угаљ епонит. Према јачини мириса-укуса узме се 100—300 грама угља епонита на 1 хектолитар, помеша се са 1—2 литра ракије, сипа у буре са дотичном ракијом и добро измеша. Мешање се понавља 2—3 пута дневно за 4—5 дана. Оставити да се сталожи. Кушати ракију. Ако се још осећа непријатан мирис-укус, додати још нешто угља и мешање поновити.

Кад се угаљ-епонит сталожи, ракију оточити и процедити кроз платнени филтар — филтар кесе. Ракија ће на овај начин изгубити и свој природни мирис и укус те је треба употребити за мешање са исправном ракијом, или је препећи.

Киселој ракији одузима се киселина кречом. Узме се што чистији креч, справи се кречно млеко. Исто се полако **сипа** у ракију уз јаче мешање. Уз то се чешће у ракију умаче црвена лакмусова хартија. Чим се на тој хартији јави плава боја, престати са сипањем кречног млека. Тој смеши додати пак нешто киселе ракије која је одвојена пре сипања кречног млека, тако да лакмусова хартија при умакању остане црвена.

Такву ракију најбоље је препећи.

Угаљ епонит може се добити код Српског пољопривредног друштва а лакмусова хартија у најближој апотеци или дрогерији.

Инж. **Вукашин Тоскић**

Питање: У дотрајалом винограду хтео бих да засадим багрем за греде и јапију. Међутим около тог земљишта налазе се стари виногради. Колико би морао да се одмакнем од међе да не би плаћао неку отштету суседима кад багрем порасте. Који је размак потребан?

Радич Милутиновић
Голубовац

Одговор: Тачно је да ће багрем кад порасте сметати околним виноградима. Оштећени власници могу да траже накнаду и као што се често дешава долази до спорова. Није тачно прописано (у колико нам је познато) колико треба да се при сађењу измакнете од међе, али би вам саветовали да то буде најмање два метра. Багрем можете посадити у размаку 1 метар у квадрату. Кад достигне дебљину за притке-коље можете га проредити. На првом месту сећи у близини међе и на тај начин у близини исте неће бити високих стабала, те неће бити ни штете суседима. У осталом делу врши се прорећивање према потреби, тј. за притке се сече сваки други а доцније ће се извршити даље прерађивање и на тај начин се добију права и дебља стабла. Брзина пораста зависиће од земљишта. Исто пре садње треба прекопати. Саднице узимати дебљине средњег прста. При јесењој садњи исте скратити на 10—15 см. изнад земље, а упролеће их скратити сасвим до земље, јер онда ће боље потерати.

Инж. **Вукашин Тоскић**

Виноградари! Од правилно неговане лозе зависи развој самог плода

Допис са села

КОЈЕ ВРСТЕ ВОЋА ДА ПРОИЗВОДИМО

У нашој пољопривредној књижевности писало се много о воћкама и воћу, о сортама воћа и њиховим квалитетима, о њиховој привредној вредности; указивало се на мане појединих воћних сората и погрешке у производњи. Даље излагане су размере за одстојање редова и садница у воћњаку, писано је и о обради воћњака, сузбијању штеточина итд. Једном речју писало се безброј пута о свему ономе што се налазило за потребно да пољопривредници знају кад хоће да саде воћке или да подижу воћњаке.

Но, и поред свега тога драгоценог материјала који је стављан пољопривредницима на расположење кроз разне књиге и часописе, а нарочито кроз „Тежак“ и „Пољопривредни календар“, ми, на жалост, данас видимо у многим нашим воћарским крајевима много чега сасвим супротног ономе што наше пијаце и извозна трговина захтевају. На место воћњака засађених на одстојању које захтева природа дотичне врсте воћака, ми често видимо воћњаке, који више личе на какве ораће шуме него на воћњаке. Засађени су без правилности редова, саднице накривљене на све стране, а гране им се мешају већ после неколико година.

Мало се где водило рачуна о дубини сађења, о ширини и дубини јама, о орезивању воћака, о положају воћњака, о саставу земље и влажности земљишта, као и о климатским погодностима за дотичне сорте воћака које су сађене, те видимо да су често пута врло бујне сорте воћака сађене на малом одстојању и обрнуто: кржљаве и кратковечне сорте сађене на великим одстојањима. Сваки је садио по своме нахођењу или по наговору некога, који још горе није знао о томе ништа. Или је сађење напросто остављено радницима на вољу, а они су радили како су знали или како им је најлакше.

Због тога и видимо на пијацама много воћа рђавог, ситног и без вредности за извоз и за на сто.

А од свега најгоре стојимо са воћним сортама. Сваки је садио сорте које су се њему допадале или које му је неко похвалио; или најзад које му је дао дотични расадник из којега је саднице добио. А у расадницима — бановинским и приватним — видимо мешавине од најразноврснијих сората, међу којима има доста добрих али често и много рђавих, које пољопривредници купују са пуним поверењем у дотичну установу или произвођача. Од стране надлежних фактора никаква се контрола не води над производњом садница за издавање, већ сваки калеми шта хоће а продаје под именом сорте коју купац захтева, те се тако деси, да неко тражи Лепоцветку а добије Будимку или Сари Синап... или тражи Лепу Боскопку а добије Парменку или

Рузмаринку белу Тиролску... зато на пијацама видимо шаренило од ко зна колико сората воћа које назива сваки по своме нахођењу без обзира на њихово право помолошко име. Због тга наше воће на страним пијацама и не може да издржи конкуренцију нити да има добру цену.

Због свега напред изложеног, а на основу искуства стеченог дугогодишњим проучавањем воћних сората и њихових особина у разним крајевима наше земље и иностранства, ради бољег упознавања сората и њихових правих помолошких назива изнећемо у „Тежаку“ у идућим бројевима тачне описе најбољих сората воћа под њиховим правим помолошким именима са назначењем свега онога што је потребно о њима знати.

Јабука

Данашња трговина захтева што веће количине једначите „стандардне“ робе, дакле једне исте врсте плодова приближно исте крупноће. Може једна сорта јабука бити сасвим проста, без нарочитих особина, али ако је има у довољним количинама, она се боље продаје него најбоље сорте у малим количинама измешане.

Пољопривредник ће најсигурније доћи до жељених сората ако их сам окалеми. Ако пак мора да купи саднице, куповину треба извршити код савесних произвођача и уз писмену гаранцију за тачност сората.

Од свих добрих сората јабука пољопривредник треба да одабере оне, које у његовом месту или крају дају најбоље плодове с обзиром на бујност дрвета, развијеност плодова, спољашњи изглед и чистоту плодова и отпорност према болестима, како плодова тако и дрвета. Уз то имати у виду и трајност плодова.

Ако су извесне сорте јабука у неком крају непознате и не зна се какве би плодове давале тамо, треба их окалемити на „петровачу“ (патуљасту) или прекалемити неку старију воћку. Тако ће се најбрже добити плодови који ће показати вредност дотичне сорте за тај крај.

У једном воћарском крају не би требало гајити више од 5—6 сората јабука за извоз.

Између осталог треба водити рачуна и о томе да ли се одређене сорте јабука за сађење добро оплођавају. Има сората јабука које због рђавог оплођавања и поред најбољих услова за њихово успевање мало рађају ако у близини нема других сората.

Нонетит

Ова јабука, за коју се смело може рећи да је једна од најфинијих на свету, мало је у нашој земљи распрострањена, док се у Француској, Немачкој и Чехословачкој гаји још од пре 50 и више година.

Име „нонетит“ добила је у својој постојбини Америци. У Европи су је у прво време називали разним именима, као: Мутерапфел, Нонентите, Ноненапфел, Находче из Ростока, Дражесна из Ростока итд., док је најзад индентификована и уведена под именом *Нонетит*.

Испитивањем за последњих 20 година утврђено је, да се ова јабука са успехом може гајити само на земљиштима умерено и довољно влажним — и довољно богатим у хранљивим материјама. А најкрупније и најукусније плодове даје у баштама где се земља редовно ђубри, залива и обрађује. Ту она обилно и непрекидно рађа сваке године, негде

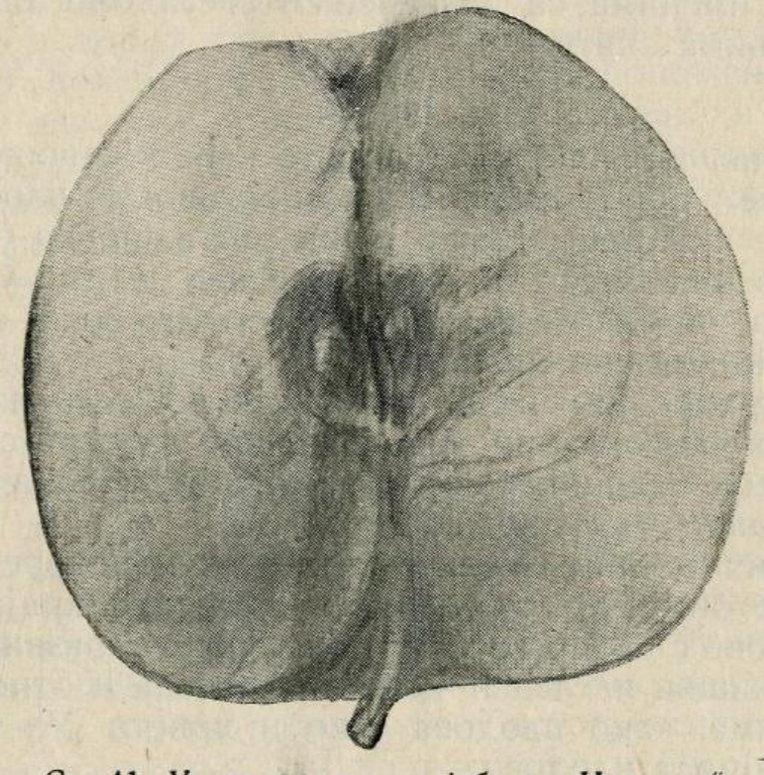

Сл. 41. Уздужни пресек јабуке „Нонетит“

више а негде мање. Прородн врло рано, а догађа се и то, да једна половина њених грана роди једне а друга половина друге године.

На сувопарним земљиштима и онима која се не обрађују у опште је не треба садити, јер дрво страна од сипца а плодови остају ситни. Дрво ове сорте осредње је развијености и треба га садити на одстојању око 8 метара.

Ова сорта даје калемове у растињу средње бујности, али је не треба ниско калемити, већ на жељеној висини на подлогу дивљаке или двогубим калемљењем на коју другу сорту која даје здраво нарочито противу сипца отпорно стабло, као на пр. Сари Синап, Поп Миладин, Бленхајмка итд. Још је боље одгајити подлогу са круном од 6 грана, па свку грану прекалемити на 40—50 см.

Калемити је треба с пролећа, јер се дешава да пупољци код калемљења очењем на спавајући пупољак измрзну.

Ова јабука нема на себи никада никаквих флека, пега или болести како на плодовима тако и на лишћу. Увек је

чиста ма на каквом положају засађена била. Плодови су приближно једнаке величине а то је најважније за пијацу.

Цветови су ружичасте боје и јако мирисни са не баш великим круничним листићима. Оплођава се врло добро.

Облик плода је врло различит. Појављује се највише плодова са дужином већом од ширине, док су други исто толико високи колико и широки, а ретко се дешава да буду више широки него високи. На бујним дрветима бивају приметно ребрасти и то са 4 ребра тако, да та ребра кваре попречну округлину пресека плода. Једна страна плода бива обично за нешто мало нижа. Чашица је мала и обично затворена а ретко на коме плоду мало отворена, у дну зеленкаста, мањава, а састављена из листића који се на ниже тискају, додирују се па се један од другога удаљују а суви вршчићи се у поље повијају. Петељка је танка дрвенаста, зелено и жуто рђаста, толико дугачка, да за неколико милиметара излази ван удубљења у коме се налази. Удубљење је дубоко и широко а зракасто рђасто. Крупноћа плода износи око 150 па до 300 грама тежине, што зависи од погодности земљишта и гајења.

Плодови су на дрвету посути финим пепељком, имају кору танку, глатку, суву а ретко кад мазну — и доста сјајну. После бербе добијају боју жућкасто зелену, доцније златно жуту, већина бива тачкаста или мраморована, тамна донекле мрка али ипак јасно црвена, тамније испрекидано пругаста и шарена; чак и на засењеној страни пружају се испрекидане црвене пруге. Поједини плодови бивају тамни цели, други опет отвореније обојени, док су поједини сасвим слабо обојени. По целом плоду разбацане су црвенкасто рђасте једва приметне пеге, а овде онде бива попрснута сасвим фином ситном рђицом.

Кад се плод расече, месо врло пријатно замирише. Оно је врло фино и чврсто а ипак крто, врло сочно, затвореније жуто а истиче се одличним врло пријатним мирисом и слатким, винастим врло финим укусом.

Кратко округласти простор испод чашице провлачи се у виду уске цевчице подубоко ка семеној кућици. Од ове протежу се жућкасти нерви који семену кућицу опкољавају. Семена кућица има поширу шупљу осовину од које се звездасто протежу неједнаке, неправилне, јако поцепане преграде. У овим преградама се налазе и по једна или две светло мрке семенке.

Ову јабуку треба брати у нашим топлијим крајевима почетком септембра, док у хладнијим нешто доцније. Не треба је брати пре него што добро дозри, јер у том случају плодови нису тако добро укусни и мирисни.

У право време побрани и добро смештени плодови, стижу за јело после 4—6 недеља, па неки пут и раније а то се познаје по њиховом пријатном мирису и златно жутој ос-

новној боји. Може се очувати до новембра месеца па и даље задржавајући до краја своју сочност и одличан укус, и свежину а да се ни мало не спаруши. Дакле, ово је јесења јабука.

Ова је јабука права драгоценост и права посластица на столу а тако исто и украс на пијаци. Транспорт подноси врло добро ко и друге извозне соарте.

Једина јој је мана што не може да издржи **дуже преко зиме.**

Без ове јабуке не би требало да буде ни једна башта, а тако исто ни воћњак где она добро успева. Једном речју она спада међу најукусније, најмиришљавије и најлепше на око јабуке.

Саднице и калемгранчице ове јабуке могу се добити у нашој земљи у Средњој пољопривредној школи, Буково, а код потписатога у Тмави (у мањим количинама).

Жика Поповић
економ из Тмаве

Рад наших подружина

СМОТРА — ИЗЛОЖБА — САЈАМ

Приплодне стоке подолске расе у Фрушкој Гори

Иницијативом Сремског задружног савеза, среске сточарске задруге и Фрушкогорске пољопривредне подружине, приредиће се 14 и 15 априла ове године смотра — изложба — сајам приплодне стоке подолске пасмине у Иригу.

Приликом реонирања раса говеди за Фрушку Гору је одређена Подолска пасмина, која по својим особинама и одговара овоме планинском крају. Увиђајући њене добре особине још пре неколико година почела се већа пажња обраћати не само исхрани и нези већ и чистоћи расе. Из Мађарске су инпортирана најбоља мушка приплодна грла — бикови; са сточарских изложаба у Новом Сду и Младеновцу такође су довођени бикови, те је стање подолске расе знатно поправљено. Да би се овај посао око селекције и поправке подолскога говечета ставио на једну здраву и стручну основу неколико најбољих сточара основали су 1936 год. сточарску задругу у Иригу, која се 1938 претвара у среску. Од овога датума поред селекције мушких приплодних грла обавља се и селекција крава. Овај посао поверен је најбољим стручњацима Савеза и Краљевске банске управе те је убрзо уродио плодом, тако да се сада по читавој Фрушкој Гори виђају дивни примерци подолске расе, који и на изложбама скрећу пажњу и бивају награђивани. Да би се још јасније увидео успех овога посла, као и да би се код још незаинтересова-

них развио интерес и љубав за овом расом и напредним радом, одлучено је да се сваке године одржавају смотре и прва таква смотра биће приређена 14 априла ове године.

На овој изложби узеће учешћа пољопривредници из ових фрушкогорских срезова: иришког, сремско карловачког, илочког, сремско митровачког и румског.

Смотра ће се одржати на иришком вашаришту. Стручни припремни одбор за изложбу, још у току зиме прегледао је већи део стоке и ових дана завршава са радом.

Изложбени одбор сачињавају углавном претставници задружних организација, пољопривредне подружине, општине, трговачког, занатлијског и спортског удружења чији ће чланови од ове приредбе такође имати огромних користи.

Јар. В. Јаковљевић

+ ДР. ЂОРЂЕ РАДИЋ, ПРВИ УРЕДНИК ТЕЖАКА

(Поводом стогодишњице његовог рођења)

Покојни Др. Ђорђе Радић рођен је 22 априла 1839 године, те се на дан 22 априла т.г. пуни равно 100 година од његовога рођења. Он је рођен у Великом Бечкереку, данашњем Петровграду, а отац му је био свештеник. Пољопривредну школу је свршио у Колчавку, код Прага, као први Србин, а испит положио са ознаком „одличан у сваком погледу".

По завршеној школи одлази на праксу, јер је још тада знао да се знање стечено у школи може само онда лепо применити ако се оно комбинује са праксом и радом на терену. Најпре га видимо на имању Кнеза Шварценберга, затим код грофа Туна и надвојводе Албрехта, као и у Пољопривредној школи у Кадену.

Месеца јануара 1861 године већ се враћа у Суботицу, где му је отац тада био са службом и већ тада издаје своје прво дело „Плуг од његовог постанка до данас". Та књига је изашла на Цвети 1861, а штампала ју је Епископска штампарија у Новом Саду. После тога путује по Банату, Срему и Бачкој, где проучава прилике ових наших пољопривредно најбогатијих крајева.

Године 1862 настањује се у Н. Саду, где, уз припомоћ Владике Платона почиње са издавањем часописа **„Сељак"**, који поред назива има и поднаслов „лист за поље, кућу и башту". Исте године предузима научна путовања по Горњој Аустрији, Швајцарској и Баварској ради проучавања сточарства.

Његов „Сељак" осваја читалачку публику и већ 1863 године видимо га у повећаном облику и као недељни лист, док је раније излазио ређе. Те године он опширно описује сорту

лозе Мускат Хамбург, коју је баш у Хамбургу на једној великој изложби видео и запазио, а том приликом је обишао и многе воћарске и виноградарске крајеве у Бадену и Виртембергу.

После тога оснива у Н. Саду своје опитно поље, почиње са гајењем свилобуба и расне живине, коју добија из царског двора у Шенбруну. Следеће 1864 године постављен је за професора реалке у Н Саду, али своје започето дело не напушта, те свој часопис и даље издаје. Исте године путује у Ерфурт, где на лицу места проучава цвећарство и градинарство, две гране које је он заиста најбоље познавао и разумео.

Године 1865 путује по Француској и на Рајну, где проучава сточарство и виноградарство, а наредне године по средњој Немачкој, опет у циљу проучавања. По повратку у Н. Сад позива га Кнез Михаило да пропутује неке округе у Србији и да му поднесе извештај о стању тадашње пољопривреде, што Д-р Ђорђе Радић одмах прихвата.

Године 1867, у својој 29 години, већ пун искуства и знања, он полаже, у Бечу, свој докторат филозофије са пољопривредном дисертацијом, опет као први од Срба тога времена. Исте године путује на Светску изложбу у Париз, па онда по живинарским крајевима Француске и Холандије, одакле шаље расну живину у Топчидер. Његов „Сељак“ и даље излази.

У то време пише му Кнез Михаило да за увек пређе у Србију и каже: „Порадићемо заједнички на унапређењу српске земљорадње“, а тада издаје и своју књигу „Воћа при газдинству“, коју и Кнез Михаило награђује са 100 дуката.

Следеће 1869 године видимо га још увек у Н. Саду, са својим разгранатим пословима, где његов „Сељак“ излази све боље опремљен и уређен. Тада успева и да одгаји памук, што му је донело награду Мађарског министра Пољопривреде.

Године 1869 пада **оснивање Друштва за пољску привреду,** данашњег Српског пољопривредног друштва, а то је и критична година у даљем житову и раду Д-р Ђ. Радића. Оснивачима Друштва није био непознат и није остао незапажен човек какав је био покојни Радић, те покретач оснивања „Друштва за пољску привреду“ покојни Д-р Милован Спасић упућује позив Радићу да пређе у Србију и да се прими дужности Секретара ново-основаног друштва. Д-р Ђорђе Радић прихвата овај позив и у својим белешкама овако пише: „Позват и умољен од доктора Милована Спасића, главног покретача за оснивање „Друштва за пољску привреду“ да са њим сарађујем, а сећајући се и раније изражене жеље Књаза Михаила, ја сам се томе позиву, као родољуб, радо одазвао, уверен да ступам у коло људи са којима ћу радити на остварењу мојих идеала, ја одмах напу-

стим и професуру, и издавање „Сељака“, и опитно поље, и пчеланик и живинарник у Новом Саду, **јер ме српско осећање вукло у Србију,** а Друштво ме изабра за свог **секретара и уредника друштвеног листа Тежака“.**

Као уредник Тежака и секретар Друштва он већ наредне 1870 године организује Прву земаљску пољопривредну изложбу у Крагујевцу, а тада доноси у Србију **прва два гвоздена плуга** и две сточне вршалице. Као секретар и уредник Радић је неуморан. Он путује по Србији, држи предавања, проучава нашу заосталу земљорадњу, пише и штампа своја дела из пољске привреде, а већ следеће 1871 године приређује Другу земаљску пољопривредну изложбу у Топчидеру, која је имала великог успеха и одјекнула широм целе ондашње кнежевине Србије. У то време учествује и у оснивању Земљоделско-шумарске школе у Пожаревцу, која није дуго радила, али је дала леп број врсних пољопривредних стручњака онога доба.

У времену од 1869, када је дошао у Београд, па до 1875 Радић је неуморно радио, поред свог редовног посла, на нашој пољопривредној књижевности и у томе међувремену највише његових оригиналних дела је угледало света.

Године 1875, после 6 година уређивања Тежака, он напушта Друштво за пољску привреду и одлази у Црну Гору, по позиву Књаза Николе, где оснива Земљодјелску школу у Данилову Граду, а затим шири напредну пољопривреду у тим економски заосталим крајевима. Он, поред осталог, тамо доноси и прву културу раног кромпира, за који се раније није ни знало у Ц. Гори.

У Србију се враћа 1879, да прими дужност професора Земљоделско-Шумарске школе у Пожаревцу, када је издао и његово познато дело „Наука о земљоделству“. Наредне две године, поред своје редовне дужности, он продужује са издавањем његовог „Сељака“, а већ године 1882 позван је д аизврши његово највеће дело: **Оснивање Ратарске школе у Краљеву,** поставши њен први управитељ. У том својству остаје све до 1889 године, а то је и време његове највеће делатности, његовог најплоднијег рада, јер се ту заиста нашао прави човек, на правом месту и у право време. Мора се признати да је школа у Краљеву извршила своју културну великог учитеља, како на разним одговорним положајима, тако исто и у приватном животу и у раду на својим имамисију и да су се њени апсолвенти показали достојни свог њима. Његови ученици су одиграли важну улогу у препороду наше пољопривреде, прво као стручњаци, а затим и као патриоти и борци за ослобођење поробљене браће. Све најбоље расе стоке, најплеменитије семење, саднице и др. Радић је уносио у народ преко својих ученика, који су касније постајали његови најбољи сарадници. Пензионисан је 1889 године, управо онда кад је највише могао да дâ.

Од године 1889 па до 1897 трипута је пензионисан и опет враћан у службу, што је било резултат ондашње самоволе Министра народне привреде а и разних политичких и службених смицалица и интрига. . .

Као пензионер, године 1890 и 1891 издавао је свој лист **Домаћин,** чији се поједини бројеви још и данас могу наћи код наших старијих и правих домаћина, као доказ истинске вредности тога листа. Још два пута се враћао на положај управитеља Ратарске школе, да најзад буде дефинитивно пензионисан 1897 године.

Његово ремек дело, (које се данас плаћа и до 1 000.— динара за примерак) **Познавање и нега цвећа** угледало је света 1895 године истовремено кад и трећи део његове Науке о земљоделству.

Д-р Ђорђе Радић је најплоднији пољопривредни писац за последњих 100 година, а свакако ће то остати још врло, врло дуго, док се не појави један нови Радић. Он је написао око 50 **разних дела** стручно и зналачки обрађених, од којих се око 40 још и данас чувају у Народној библиотеци. Многобројни су његови ђаци и поштоваоци, који и данас његове књиге, многи чак и са посветом и потписом аутора Д-р Ђорђа Радића љубоморно чувају и неће да их испусте из руку ни по коју цену. Један доказ више о вредности овог великог човека и стручњака, неуморног радника на унапређењу наше пољопривреде.

У 65 години живота, године 1904 видимо га опет на положају Секретара рСпског пољопривредног друштва, које већ има један леп период рада за собом (35 година) где неуморно ради све до 1910 године, када се повлачи као седамдесетогодишњак и пензионер у његово драго Краљево, где и даље продужује рад на пољопривредној књижевности. Пуних 60 година Д-р Ђорђе Радић је умро у дубокој старости, у својој 84 години, на дан 11 октобра 1922 године. Ово сећање на Д-р Радића нека буде као припаљено кандило на његовом заборављеном гробу.

А. В. П.

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва II седница (11 јануара 1940).

Одлучено је:

Да се о Новој години изда 200 динара и 10 примерака „Пољопривредних календара" за 1940 годину на име напојнице, особљу поште и железнице. Да се призна и одобри рачуну г. Јове Здравковића, адв., дин. 1066.— према поднетом обрачуну, с тим да се са одговарајућим сумама терете рачуни дужника, а да се на име аванса поново изда г. Здравковићу 1000.— динара.

Да се г. Миодраг Лазаревић, који је примљен за чиновничког приправника Друштва на седници Управног одбора од 28 децембра п. г. разврста у II групу II класу, а да мо молби Радомира Денчића потребну одлуку о разврставању на основу Правила о друштвеном особљу донесе претседништво.

Да се фонду сиромашних ђака „Војвода Путник" и Удружењу настојника зграда не може дати никаква помоћ. Да се по молби подружина у Дадинцу, Ваљ. Каменици, Сребрници и Коњуху, одобри да заостала дуговања исплате до краја овога месеца. Да се изради тачан преглед за све подружине о начину и роковима када су своја дуговања плаћале. Овај преглед имаће да служи за информације о кредитној способности појединих подружина.

Да се набави:

1) 1500 кгр. дуванског екстракта пакованог у канте од 5 кгр. 2) 6 комада сецкалица за шашу од Даруварске левaонице.

Да се прими знању, да ће се годишње скупштине појединих подружина одржати по следећем реду и то:

У Конаку 14, Зајечару 13, Прокупљу 13, Б. Карађорђеву 15 и Орашју власотиначком 14 јануара 1940 године, те услед рђавог времена и неуредног саобраћаја не упућивати претставнике Друштва да овим скупштинама присуствују, већ упутити само телеграме, а у Орашју Власотин. умолити г. Боривоја Поповића, среског пољ. референта из Власотинаца да он Друштво на овој скупштини заступа.

Да се на скупштину Пољопривредне подружине на Убу, која ће се одржати 14 јануара 1940 године, извести Подружина да Друштво неће моћи бити заступљено пошто се г. Нешић разболео.

Да се одређивање претставника на скупштинама подружина, које се одржавају у току друге половине овога месеца, изнесе на идућој седници поново на решавање.

Саопштења и предлози: Г. д-р Драгиша Николић извештава да је позват на војну вежбу где ће остати месец дана, па је умолио да се на скупштину Пољопривредне подружине у Параћину, која ће се одржати 21 овог месеца одреди други претставник Друштва, што је примљено знању, па је одлучено да претставник Друштва на тој скупштини буде г. д-р А. Ђаја или г. инж. А. Банковић.

III седница (18 јануара 1940).

Одлучено је:

Да се молба гце Гајић може узети у расматрање тек онда, када се питање евентуалног повишења плата свима службеницима буде узело у решавање, уколико би се појавила потреба да Друштво чиновницима плату повиси.

Да се набави:

1) 60 комада „Бехерових“ обртача.

2) 1000 комада капсула протуметиља за говеда и 500 капсула протуметиља за овце од Државног серум завода у Земуну.

3) 100 ком. платнених вреће од 25 килограма.

Да се изда бесплатно по једна колекција разних књига:

1) Читаоници „Сељачког кола“ у селу Кукуљу, Врбаске бановине; 2) Мачковачкој зем. наб. задрузи; 3) Управнику расадника у Тешњу за награде курзистима; 4) Пољ. књижници и читаоници у Миличинцима и 5) Пољ. књижници и читаоници у Пуковцу, среза добричког.

Да се поводом позива на годишње скупштине упути у Краљево 28 овог месеца г. инж. Вукашин Тоскић или др. Павле Вукасовић, Да се прими извештај Пољопривредне подружине у Орашцу код Власотинаца о одлагању годишње скупштине и да се умоли срески пољопривредни референт из Власотинаца, да настане, да се скупштина што пре одржи. Да се исплати хонорад у Дин. 166 за рад у 1939 години г. Страхињи Ђокићу, секретару и благајнику Подружине у Пожези Ужичкој, пошто је Подружина испунила све услове за исплату истог. Да се прими знању извештај Пољопривредне подружине у Прокупљу о одржаној скупштини а да се по њеном тражењу интервенише код Банске управе у Нишу у вези премештаја њених функционера, и да се г. Бориши Филимоновићу, секретару-благајнику исте Подружине за рад у 1939 години исплати хонорар у износу од 1.042 динара. Да се подружини у Рућанима не може дати помоћ за исплату тријера у 1000 динара, већ да се молба Подружине упути Призаду и Министарству пољопривреде. Да се не може усвојити предлог Сретена С. Манојловића из Кржаве да се Урош Недељковић из Крупња редовни члан Друштва брише из редова чланова Друштва. Да се исплати 240 динара Јовану Васићу из Ропочева на име помоћи за набавку риба за његов рибњак, а према ранијој одлуци Управног одбора.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Сопоту изда на име помоћи за приређивање лутрије приликом годишње скупштине 28 овог месеца Дин. 2.000.— и то половина у књигама а половина у воћарском алату и другом материјалу, пошто је Подружина на ову помоћ рачунала, јер јој је и раније слична помоћ била додељивана. Да се г. Петру Жугићу у Трстенику одобри да оснује нову подружину. Да се прими у састав Друштва ново основана књижница и читаоница у селу Добром Долу, среза ужичког, с тим да јој се одмах пошаље бесплатно једна колекција разних књига, а тако исто да се у будуће књиге бесплатно шаљу

још приликом пријема у чланство свима ново основаним књижницама.

Саопштења и предлози: Претседник извештава да је сходно ранијој одлуци Управног одбора постигао споразум са адвокатом Друштва г. Јованом Здравковићем у погледу његовог хонорара.

Г. Претседник извештава да је по тражењу I Пореске управе, а да би се избегла евентуална егзекутивна наплата, Управи исплаћено 50.000 динара на име допунске таксе по Т.бр. 12 нап. 12 с тим да је од Министарства финансија тражено одлагање плаћања а у вези с овим да Друштво што пре сазове једну конференцију свих установа које су овим питањем заинтересоване. Секретар извештава да је Миодраг Лазаревић, приватни чиновник из Краљева обавестио Друштво да се не може примити службе у Друштву, па је на основу раније одлуке Управног одбора одлучено, да се прими за чинов. приправника IV групе II класе г. Љубинко Несторовић, дневничар Пољопривредне школе у Прокупљу.

Секретар затим извештава да је по одлуци претседништва а на основу чл. 3 Уредбе о друштвеном особљу примљен за служитеља Борисав Милишевић са платом од 750 дин. месечно.

Секретар извештава да је годишњи рачун и биланс израђен, па је по предлогу претседника одлучено да се 23 ов. месеца у 17.30 часова одржи седница Управног одбора са дневним редом: Претрес завршних рачуна и биланса за 1939 годину.

Секретар извештава да је својим личним послом спречен да присуствује годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Параћину, а тако исто је спречен и г. др. А. Ћаја, па је одлучено да тој скупштини присуствује г. А. Рашковић, а на случај да је и он спречен скупштину само поздравити.

Секретар чита поздравне телеграме пољопривредних подружина у Прокупљу и Чуругу, па је одлучено да се истим подружинама заблагодари на поздравима.

По предлогу претседника одлучено је да у току идуће седмице буде дежуран члан управног одбора г. Никола С. Белобрк.

Земљорадници! Кад будете основали пољопривредну подружину придржавајте се строго њених правила

Штампарија „Слога" Душана Т. Поповића — Београд, Кнегиње Љубице 4

Лутријска 2½% државна рента за ратну штету

ДЕФИНИТИВНА ЗВАНИЧНА ЛИСТА

извучених згодитака на 37 вучењу, на дан 1, 4 и 7 марта 1340.

З Г О Д И Ц И:

По 200.000 Динара

Серија	Број	Динара
6941	992	200.000

По 100.000 Динара

Серија	Број
6054	291
7975	53

По 50.000 Динара

Серија	Број	Серија	Број
8059	101	8560	959
8474	797	8783	894
8499	757		

По 20.000 Динара

Серија	Број	Серија	Број
5396	517	6627	725
5603	102	6665	531
6069	435	6921	375
6112	288	8085	56
6267	276	8648	356
6384	19	9064	429
6576	694	9170	319
6585	989		

По 5.000 Динара

Серија	Број	Серија	Број	Серија	Број	Серија	Број	Серија	Број
5075	833	6251	850	7299	954	7966	327	8659	158
5196	746	6322	840	7330	114	7969	542	8661	237
5221	699	6384	432	7458	845	8070	979	8686	726
5333	959	6591	937	7504	694	8087	576	8737	149
5358	101	6625	481	7525	433	8091	472	8761	969
5373	757	6760	298	7539	165	8141	656	8765	515
5632	597	6840	335	7703	56	8242	883	8765	566
5672	393	6862	512	7765	43	8288	834	8813	459
5683	923	7121	899	7816	119	8437	868	9079	80
6152	825	7204	291	7839	39	8557	539	9262	249

По 3.000 Динара

Серија	Број	Серија	Број	Серија	Број	Серија	Број	Серија	Број	Серија	Број	Серија	Број	Серија	Број
5051	434	5962	765	6404	706	6784	214	7406	254	8170	505	8589	810	9015	169
5104	496	5990	9	6413	342	6838	229	7411	320	8239	820	8633	904	9043	234
5331	766	5998	241	6429	579	6939	311	7582	308	8246	546	8664	745	9060	695
5611	624	6003	25	6473	147	6966	626	7623	349	8292	698	8673	942	9101	212
5660	639	6020	147	6484	767	7015	278	7638	445	8305	136	8731	616	9119	421
5667	864	6062	4	6504	124	7041	298	7685	625	8311	269	8746	329	9172	27
5740	273	6066	877	6510	463	7085	518	7814	595	8336	984	8807	105	9195	931
5750	36	6081	220	6554	238	7134	846	7858	5	8376	560	8856	220	9222	531
5810	9	6097	277	6600	208	7159	262	7868	394	8386	568	8857	822	9271	652
5817	924	6107	189	6623	472	7159	272	7991	648	8423	88	8873	768		
5942	927	6168	718	6651	968	7323	275	8005	470	8454	473	8912	735		
5961	947	6170	811	6669	586	7350	160	8044	56	8472	364	8991	33		
5962	362	6176	652	6680	820	7355	539	8066	461	8486	697	9007	211		

ПРИМЕДБА: — Исплату згодитака по чл. 12 Правилника за исплату купона, амортизоварих обвезница и згодитака Лутријске 1½% државне ренте за ратну штету, врши само Одељење за државних дугова и државног кредита.

Згодитци испод 100.000.— динара према члану 13 поменутог Правилника могу се поднети на наплату и преко Пореске управе а згодитке изнад суме од 100.000.— динара исплаћује, непосредно подносиоцу, једино благајна Одељења државних дугова и државног кредита, којој се имају непосредно и поднети.

Ови извучени згодитци почињу се исплаћивати по истеку месец дана од дана извлачења т.ј. од 1 априла 1940 год. по одбитку 10% за фонд ратних инвалида.

Згодитци застаревају за годину дана од дана вучења и према томе право исплате згодитака извучених на овом тридесет седмом вучењу застарева на дан 1 марта 1941.

Обвезница, која је извукла згодитак, па овај не буде наплаћен у року од године дана, губи само право на наплату тога згодитка и искључује се из даљег играња на згодитке, али не губи своју номиналну вредност. По таквој се обвезници доносиоцу исплаћују редовне купони и таква обвезница ужива све остале привилегије по закону.

Из одељења државних дугова и државног кредита

Пролетњи београдски сајам са салоном аутомобила и мотоцикла

одржаће се од 13 до 22 априла 1940

Излагаће се: Аутомобили, мотоцикли, бицикли, — текстил, галантерија, намештај, кофери, ташне, обућа, — метал, машине, мотори, апарати, касе, шпорети, фрижидери, хемија, пресе, пољопривредне машине, грађевинарство, боје, уметно гнојиво, — електротехника, оптика, метална галантерија, шиваће и писаће машине, регистер касе, ваге, машине за резање меса, мишине за кафу, — стакло, порцулан, керамика, дрвени ручни рад, накит, сатови, козметика, — хартија, музички иструменти, књиге, радио апарати, кинематографија, туризам, ревија моде, пропаганда и реклама, — исхрана, алкохолна пића, минералне воде, млечни производи.

Обавештења: Управа Београдског сајма, Сајмиште,
Пошт. фах 538. — Телефони: 28—526, 28—802.
Повластица од 50% на железницама и бродовима.

Kalemljene vinove loze, voćne sadnice i ruže

u garantovanim vrstama za jesensku i prolećnu sadnju

Sve porudžbine izvršava najkulantnije velerasadnik

Ladislav Ševar

dipl. enelog i vlasnik uzornog vinogradarstva
PETROVARADIN, Majurska ul 1. Telefon 71-64

За лозу и воћке

Само прскалица са марком

„МИТРИ“

вреди више него друге три

То потврђује више хиљада задовољних купаца „МИТРИ“ прскалице и њена златна одликовања.

Купите и Ви прскалицу „МИТРИ“ са пуним повереном јер је купујете са пуном гаранцијом и писменим упуством за употребу тражите и купујте „МИТРИ“ прскалице а на отплату добијете по повољним условима код срп. пољ. друштва Београд.

Ценовник шаље бесплатно предузеће „МИТРИ“ прскалица Крушевац Тел. 70

КАРЛ ПЛАЦ

ПРСКАЛИЦЕ

ЗЕФИР Д. Д.

БЕОГРАД

Вишњичка ул. бр. 74

Пошт. фах 750 — Телефон 20-519

ЕБЛЕР ВЕРМОРЕЛ

ПРСКАЛИЦЕ

„ВИНОГРАД“

техничка и гвожђарска радња

БЕОГРАД, Вишњичка ул. 74

Пошт. фах 725 — Телефон 20-519

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
Београд

...ВИТЕЉСТВОМ
...АЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1860 Г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 15 априла 1940 | Број 8

Са овогодишњег збора Српског пољопривредног друштва
(Делегати подружина и чланови).

САДРЖАЈ: *Мил. В. Пойовић*: Утисци са 66 редовног годишњег збора Српског пољопривредног Друштва; Резолуција донета на 66 годишњем Збору; Инж. *Бож. Величковић*: Одржавање и нега пашњака; *Марјан Ферјанчић*: Колика — трбобоља; Инж. *Душан Станковић*: Шта да се ради са ракијом; Др. *Властимир Црнчевић:* Које чињенице треба узети у обзир код подизања винограда; Инж. *Рад. Борисављевић*: Којим калемовима је најбоље подизати виноград; Питања и одговори; Ситне вести савети и обавештења; Допис са села - *Милан М. Крстовић*: Утицај времена сетве на принос кукуруза; Рад наших подружина - *Миодраг М. Марјановић*: Пољопривредни течај пољопривредне подружине у Нишу; Из пољопривредне књижевности; Некролог: † *Цветко Д. Антонић;* Извод из записника Управног одбора Српког пољопривредног друштва; Извод из записника 66 годишњег Збора.

Стечај за издавање и штампање поучних књига

Ради употпуњавања „Тежакове библиотеке“ са практичним поучним књигама из свих важнијих пољопривредних грана, а у циљу да се пољопривредницима могу пружити сва потребна знања за рационалну обраду земље, гајење култура и стоке и одбрану ових од штеточина и болести, Српско пољопривредно друштво расписује стечај за издавање ових књига:

1) О производњи сточне хране
2) О производњи поврћа
3) О исхрани стоке
4) О подизању сило јама и спремању силаже
5) Упутства о правлиној нези стоке
6) Упутства о одгајивању стоке
7) Практично живинарство
8) О нези воћака
9) Упутство за подизање хигијенских стаја за стоку
10) Практично млекарство
11) О производњи семена пићних биљака
12) О обради земље и гајењу усева
13) О најважнијим биљним штеточинама и њиховом сузбијању
14) О најважнијим биљним болестима и њиховом сузбијању

Све ове књиге намењене су пољопривредницима као практичне поуке, те као такве треба да буду написане лаким и разумљивим стилом, да би се са њима могла користити и слабије писмена лица.

Рукописи под бр. 1, 2 и 12 треба да износе до 6 а сви остали до 5 штампаних табака.

Рукописи ће се пристојно хонорисати.

Рукописе треба послати Друштву најдаље до 15 октобра ове године на преглед и оцену.

Рукопис који буде примљен за штампу постаје својина Друштва, а остали ће се на захтев враћати писцима.

Рукописе треба слати под знаком-шифром у засебном омоту, а са истим знаком у засебном коверту име и ближу адресу писца.

Расписујући овај стечај, Друштво позива и моли своје чланове стручњаке и остале писце поучних пољопривредних књига, да се са својим рукописима јаве.

СТЕЧАЈ ЗА УНИВЕРЗИТЕТСКОГ ДОЦЕНТА

Савет Пољопривредно-шумарског факултета, на својој 287 редовној седници од 22 марта 1940 године, донео је одлуку, да се распише стечај за универзитетског доцента при катедри Производња домаће стоке, а за предмет АНАТОМИЈА И ФИЗИОЛОГИЈА ДОМАЋИХ ЖИВОТИЊА.

Кандидати који се желе пријавити на овај стечај дужни су у року од шест недеља, рачунајуће од објаве првог огласа овог стечаја у „Службеним Новинама“, поднети Ректорату Универзитета у Београду своје пријаве, опис живота и научне радове.

На овом конкурсу могу учествовати ветеринари, медицинари, агрономи, биолози и др.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 8 БЕОГРАД, 15 април 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

УТИСЦИ СА 66 РЕДОВНОГ ГОДИШЊЕГ ЗБОРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Интересовање за рад ове старе Српске пољопривредне организације, за последњих 10 година непрестано расте. Број друштвених организација у народу, пољопривредних подружина, пољопривредних књижница и читаоница и омладинских дружина, скоро се удвостручио, а број чланства у опште повећао се за 120%.

Јаче интересовање за рад Друштва огледа се и у посетама његових годишњих зборова и конференција по разним важнијим питањима. Стари друштвени дом био је јако тескобан да прими све делегате подружина и редовне чланове, који желе да узму активног учешћа у раду годишњих скупштина и других приредаба. Подигнут је нов велики дом и у њему остављена једна већа просторија — сала, која може да прими преко 250 лица. И прошле, а још више ове године, показало се да је и ова просторија недовољна да прими само делегате и редовне чланове, а камо ли изасланика разних установа и госте којих је такође из године у годину све више. За наредне зборове, иако нерадо, мора се тражити већа просторија која може да прими све оне, које рад Друштва интересује или као његове сараднике или као пријатеље и госте.

Са 66 редовног годишњег збора Друштва треба истаћи неколико важнијих појава и чињеница.

Први пут после Светскога рата видели смо на Збору изасланике братског Бугарског земљоделског друштва г. г. Ивана Николова и Недељка Делева. Г. Николов је у своме темпераментном и срдачном говору, у име Бугарских земљорадника и у име своје, упутио пуно искрених и братских поздрава српским земљорадницима. Г. Николов је између осталога рекао: **„Ви и ми треба да останемо верни политици зближења... Уједињени у нашем послу ми ћемо моћи да сломимо сваку реакцију и сваку супротну политику интересима наших земаља... За добро два наша братска народа и за обележје у историји само светле и чисте странице, која ће по-**

Сл. 42. — Са овогодишњег Збора Срп. пољ. друштва (претседништво)

колењима давати нова и јача осећања за братску љубав и слогу“. Крај говора г. Николова поздрављен је бурним и дуготрајним аплаузима, што је дало још један доказ више да и наш народ у маси жели слогу и љубав са братским бугарским народом.

Тако исто први пут за последњих 15 година на Збору видимо најизразитије и највише претставнике Српског земљорадничког задругарства, што је знак настојања и добре воље за тешњу везу и јачу сарадњу на просвећивању и економском подизању земљорадника.

Дискусија на овогодишњем 66 збору била је достојанствена и готово без икаквих личних момената. Дискутовало се више од три сата. Ни једна трећина овога времена није отишла на дискусију о пословању Друштва. Највећи део времена посвећен је општим проблемима пољопривреде и пољопривредника: о трошарини на вино и ракију, о високим ценама индустријским производима, о пољопривредном

кредиту, ниским ценама пољопривредних производа док не пређу у руке трговаца и капиталиста, о картелима, о скупоћи средстава за појачање производње: пољопривредних справа, вештачких ђубрива, средства за одбрану култура од штеточина и болести и препарата за сузбијање сточних зараза; о раду Призада на откупу пољопривредних производа и другим. Кратко речено, дискутовало се најдуже о свему ономе што највише тишти главну масу нашега народа — пољопривреднике.

На крају, треба истаћи и то, да у дискусији на овогодишњем Збору није било оних жучних излагања и личних пребацивања. Говорило се искрено и објективно. Било је похвалних изјава о раду Друштва а било је и критике, али је све то било складно и добронамерно. Ова чињеница је доказ да између водећих личности у Друштву и водећих личности у друштвеним организацијама у народу, постоји јачи контакт и више добре воље и разумевања за споразумно извођење свих послова и акција за остварење друштвеног задатка. Ово и овакво стање и однос манифестовани су најлепше у одлукама Збора које су, како приликом избора нове Управе, по новим Правилима, тако и по скоро свима осталим управиним предлозима, доношене једнодушно, без иједног гласа против — акламацијом.

Нас старије, а тако исто и остале сараднике и пријатеље Друштва, јако радује овакво стање у овој старој и заслужној пољопривредној организацији, јер у њему гледамо још лепшу њену будућност.

Мил. В. Поповић

РЕЗОЛУЦИЈА

донета на 66 редовном годишњем Збору Српског пољопривредног друштва 24 марта 1940 године у Београду.

I

Збор констатује да је Уредба о изменама Закона о државној трошарини, која је ступила на снагу 1-I-1940 године нанела велику штету виноградарима и воћарима.

И поред тога што је вино и ракија производ најсиромашнијих крајева, и поред тога што се на винограде и воћњаке плаћа неколико пута већи порез него на остале културе и поред тога што се виногрaдари и воћари боре са великим тешкоћама због скупоће плавог камена и других средстава, место да буду помогнути, намеће им се једна трошарина, са једним системом њеног извођења, који их упропашћује. Промет је сведен на минимум. Цене вину и ракији су пале испод половине а развило се кријумчарење са свим његовим негативним последицама.

Краљевска Влада покушава да учињену грешку ублажи на тај начин, што је ставила у задатак да „Призад“ интервенише на тржишту вина и ракије. Та интервенција је, бар што се Србије тиче, без резултата, и скоро се не осећа, јер је готово и нема.

Збор због свега тога захтева:

Да се трошарина на вино и ракију укине.

Пошто су држави у овим тешким временима потребна већа новчана средства, збор предлаже, да иста даду сви грађани ове земље, па и земљорадници, али сразмерно своме имовном стању, а не само виногрдари и воћари.

Укидањем трошарине је потребно и ради уклањања великог незадовољства које је изазвала — а то незадовољство не би требало стварати у оваквим приликама.

Сл. 43. — Са овогодишњег Збора Срп. пољ. друштва (гости и делегати)

II

Истом Уредбом дозвољено је градовима и општинама да и у будуће заводе високе трошарине. Те високе трошарине и до сада су погоршавале дејство државне односно бановинских трошарина, а што је још горе изазивале су ширење равничких винограда.

Збор захтева, да се градске и општинске трошарине снизе и уједначе за целу земљу.

III

Већ годинама се виногрдари и воћари боре против високих цена плавог камена и других производних средстава. Те високе цене су и без трошарине довеле у питање рентабилитет виноградарства и воћарства.

Збор захтева да Краљевска влада обезбеди јефтиније плави камен и то:

1) Склапањем погодног споразума са постојећим фабрикама.

2) Обезбеђењем јефтинијег бакра из домаћих рудника за производњу плавог камена.

3) Помагањем оснивања једне задружне фабрике за производњу јефтинијег плавог камена.

IV

Познато је колику примену има у виноградарству рафија. Умољава се Краљевска влада да хитно обезбеди увоз довољне количине тог артикла, пошто је време употребе на прагу.

V

Ветеринарска помоћ и лекови за стоку су скупи за данашње прилике те се умољава Министарство пољопривреде, да омогући хитно бржу производњу јевтинијих сточних цепива у државном заводу а реорганизацијом ветеринарске службе исту учини приступачнијом и јефтинијом за земљораднике.

VI

И поред снижења царине на увезене плугове цена истих је још висока са обзиром на куповну моћ пољопривредника, те се умољава Краљевска влада да својом интервенцијом омогући да ово основно производно оруђе буде што јефтиније.

VII

Умољава се Краљевска влада да приликом расподеле упутница за бесплатан превоз сточне хране, додели сразмеран број упутница и Српском пољопривредном друштву, као што је то учињено са неким другим организацијама.

VIII

Умољава се Министарство пољопривреде, да уложи сав свој утицај да Дирекција за исхрану благовремено обезбеди пасивне крајеве људском и сточном храном.

IX

Пошто се осећа велика несташица у сточној храни, умољава се Министар пољопривреде за интервенцију да се хитно забрани извоз мекиња и сличне сточне хране.

X

Познато је да се у Србији осећа све већа глад за земљом. Знатне површине земље су под општинским утринама и шикарама, које овакве какве су не користе никоме.

Умољава се Министар пољопривреде да се реши питање поделе тих утрина и шикара, јер би исте стављене под културу доносиле много више користи земљорадницима и држави, него што је то сада случај.

XI

Уредбом о ликвидацији земљорадничких дугова земљорадник је тако рећи остао без кредита. Збор умољава Краљевску владу да реши питање земљорадничких кредита путем земљорадничког задругарства, јер без повољног кредита нема напретка у пољопривреди.

XII

Најзда Збор умољава Краљевску владу да се приликом доношења Закона и Уредби, које, у коме било погледу погађају земљораднике, узму у обзир и мишљења и предлози Српског пољопривредног друштва.

ОДРЖАВАЊЕ И НЕГА ПАШЊАКА

Позната је чињеница да тежак живот наших сточара у планинским крајевима — који готово једино живе од стоке — долази отуда што држе већином тако мало стоке, поред тога што је њихова стока слабе економске вредности, да се од прихода може само животарити. Да би му се пак пружила могућност да повећа број стоке или да своју стоку боље одгаји како би дала више прихода, треба прво наћи начина како да повећа производњу сточне хране и то јевтине сточне хране. Основа од које треба поћи у раду око повећања сточне хране јесу пашњаци, који дају најјевтинију и најздравију сточну храну.

Планински пашњаци у нашој земљи, изузев Словеначке, су толико запуштени, закоровљени, слаби и исцрпљени да дају неколико пута мање приноса, него што би давали да нису такви. На њих се не обраћа никаква пажња од стране нашег сточара и они су из године у годину све гори.

Основне мере које треба предузети за побољшавање пашњака јесу: 1) чишћење пашњака, 2) сузбијање и уништавање корова, 3) равномерно растурање сточних балега по пашњаку, 4) ђубрење пашњака, 5) кошење непопашених места, бусена и џбунова, 6) дрљање и ваљање и 7) паметно искоришћавање пашњака.

1) Чишћење пашњака од камења, дрвећа и свега другога што је нането на пашњак треба увек савесно обављати. Покупљено камење треба набацати у јаруге и рупчаге па онда покрити земљом да би се заравнио пашњак и да се

камење не би поново растурало. Ако има много камења а пашњак је стрм, врло је корисно покупљено камење слагати у виду зида стварајући више заравни-тераса али и у овом случају камење треба покрити земљом.

Користи од оваквог рада су врло велике јер не само што се чишћењем повећава површина под травом, већ тиме што се пашњак заравњује и ублажује му се стрмина, земљиште са њега бујице мање односе а и влага се више задржава те и трава бујније расте.

2) Корови на нашим пашњацима узимају све више маха, зато што су отпорнији, прилагодљивији и што се брзо множе, те би требало сложно приступити њиховом уни-

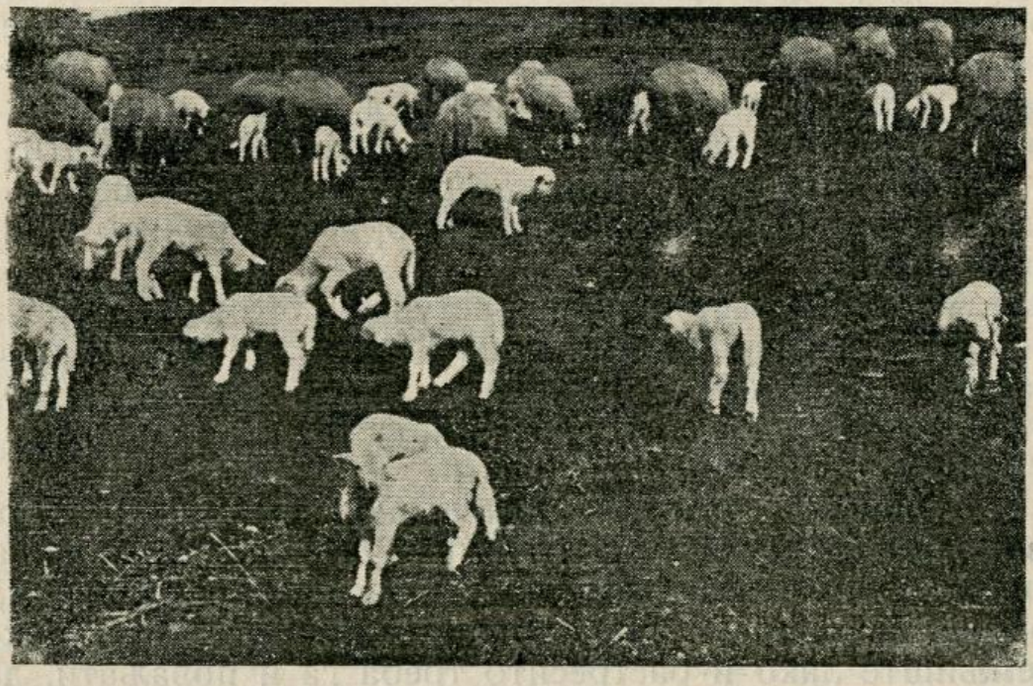

Сл. 44. — На имању Пољопривредно-шумарског факултета — Ржаничани — Скопље (Овце са јагањцима на пашњаку)

Снимак: Д. Станковић

штавању и сузбијању. Они се уништавају и сузбијају: чупањем, сасецањем, ваљењем, честим кошењем пре цветања, једнаким растурањем сточних балега по пашњаку и ђубрењем. За уништавање корова треба употребити беспослене чобане, који би за време напасања стоке могли много од тога да ураде, па им треба објаснити значај и користи од таквог рада и упутити их како ће да раде.

3) Сточна балега коју стока даје на самој паши онако како је она даје врло мало може да користи па чак може да штети пашњаку. Ово нарочито важи за говеђу балегу. Кад балега падне на гомилу она на томе месту дуго спречава пораст трава, а за то време она изгуби на ваздуху много од оних састојака који су потребни биљкама. Кад пак после неког времена на томе месту израсте пребујна трава стока је због загађености неће да пасе те она огруби

и задрвени се чиме се стварају пребујна места, на којима се касније развија коров. Зато треба свежу сточну балегу равномерно растурити односно разбацивати по пашњаку и то нарочито на оним местима која су слабо обрасла травом или су гола.

4) Ђубрењу пашњака код нас би требало обратити велику пажњу с обзиром да су они годинама само искоришћавани и исцрпљивани, јер им се није ништа враћало у облику ђубрета, а рекли смо већ да је ђубре које стока оставља на самој паши најчешће врло слабо користило

За ђубрење односно поливање пашњака добро је употребити осоку разблажену водом. Но још боље од осоке је течно ђубре спремљено од 1 дела чисте балеге измешане са осоком и са 4—5 делова воде за пролетње и јесење поливање, а 10 делова воде за летње поливање. За пашњаке је врло добар и мешанац-компост од разних отпадака сложених у плитким наслагама да би се могле превртати плугом. Затим долази у обзир стајско ђубре уколико га има на газдинству, и најзад вештачка ђубрива, нарочито она која садрже креча.

5) Услед неравномерног растурања сточних балега на пашњаку и неравномерног попасивања, на нашим пашњацима има врло много прораслих места, бусења и жбуња, што би требало после испаше покосити, како би трава могла бујније и равномерније расти.

6) Пашњаке са много кртичњака, замуљене и обрасле травом (маховином) треба продрљати ливадском дрљачом како би се заравнило земљиште, разгрнули кртичњаци, отстранила маховина и проветрило земљиште. Тамо пак где је земљиште лако и растресито треба га и повaљати, да би се биљке боље припиле уз земљу и сачувале влагу од испаривања.

7) Поред побројаних мера за негу пашњака треба нарочито добро пазити и на разумно искоришћавање пашњака. Не треба дозволити да се стока, нарочито сад у пролеће, док је трава млада и нежна, а земљиште влажно, задржава сувише дуго на једном месту и да пасе сувише збијена једна поред друге, јер ће тиме не само огромне штете нанети гажењем, већ ће жељна зелене хране одгризати траву до саме земље тј. до корена те ће се касније она тешко моћи да поправи. За ово су нарочито опасне овце које шиљатом губицом одгризају траву до саме земље. И касније када трава буде бујна не треба напасати стоку толико дуго на једном месту да се пашњак превише оголи, ради чега ће се трава морати осушити, пошто нема довољно биљног покривача који чува и задржава влагу у земљишту.

Најбољи начин напасања стоке је у тзв. прегонима тј. у одељеним и ограђеним местима. На једном се прегону стока задржава само толико, колико неће моћи много да

оштети пашњак, па се онда гони у други прегон, а на првом попашеном се обављају сви послови око неге и ђубрења пашњака. При оваквом начину напасивања није потребан чобанин за чување стоке, већ он обавља друге послове око неге пашњака. Затим пашњак даје ради тога већи принос а и равномерније се опасе и најзад се може прво напасивати она стока којој је потребна већа количина хране као што је млада и музна, после ње долази јалова и друга стока.

инж. **Бож. Величковић**

КОЛИКА — ТРБОБОЉА*

Такозвана колика заправо није болест, већ је то један скупан назив за она оболења, која имају своје седиште у органима, који се налазе смештени у трбушној шупљини — стомак, црева, бешика, бубрези итд. — и која се оболења испољавају изразитим знацима, као на пример: изненадна узнемиреност болесника, знојење, копање и шарање ногама, окретање главе ка задњем трупу, наизменично лежање и устајање, немилосрдно бацање на земљу, често намештање за мокрење и балегање итд.

Напоминьем, да се знаци колика појављују и код ждребих кобила и то приликом ждребљења, односно побацивања.

Колика је врло честа болест код коња и са доста великим процентом угинућа — до 17%, у случају да није на време указана стручна лекарска помоћ.

Болест траје или сасвим кратко, свега пола сата, или неколико сати, а може да буде и дуготрајнија, неколико дана па чак и више.

Као код осталих оболења важи и код колике као правило, да је лакше болест спречавати но лечити. Кад сопственик води рачуна о своме коњу, о његовој правилној исхрани, о хигијени рада, о његовом смештају, о хигијени тимара и о свему шта је са овим у вези, онда неће доћи, или неће доћи барем тако често до појава колике. Јер већим делом сви случајеви колике јесу последица неправилног храњења и појења и храњења покваренoм (буђавом или плеснивом) храном.

До оболења од колике долази:

1. — Због грешака у самој исхрани: недовољно сув овас и сено, тако исто и веће количине — и ако здравог — јечма, кукуруза, даље веће количине мекиња, резанаца од шећерне репе, кромпир. Коњи су за овакву храну веома осетљиви.

---

* Одговор на питање Пољопривредне подружине из Брзана.

2. — Услед давања хране у већим количинама, но што сточни организам може да савлада.

3. — Услед сувише хладне, односно топле хране.

4. — Услед рђавих зуби, услед чега се храна недовољно сажваће и следствено томе недовољно изложи дејству сокова. Оваква храна долази у стомак недовољно припремљена и изазива у органима за варење разне надражје.

5. — Услед храњења буђавом или плеснивом храном.

6. — Услед давања већих количина средстава за чишћење, због чега долази до катара стомака и црева и

7. — Услед разних назеба.

У главноме разликујемо 3 врсте колике:

а. — Затворна колика или опстипациона;

б. — Грчевита колика и

в. — Надимање, изазвано услед нагомилавања гасова у желудцу и цревима.

Има још неколико врсти колика, изазватих другим узрочницима, али не долазе толико у обзир, пошто се ређе појављују.

А. — Затворна колика појављује се првенствено код старих коња са дефектним зубима и код којих већ постоји извесна млитавост црева. Због тога храна не може да буде у довољној мери сажвакана нити је она довољно изложена варењу. Ако се поред тога овакви коњи добро хране, а при томе се слабо крећу мора доћи до нагомилавања хране у стомаку и цревима и до количних напада.

Б. — Грчевита колика појављује се код свих коња без обзира на старост, који су изложени назебу, било да су ознојени остали незаштићени на невремену, или врући уведени у хладну шталу непокривени и неосењани, било да у ознојени и уморни појени хладном водом.

В. — Надимање — код коња доста опасна болест, код преживара мање, појављује се од хране, која подлежи врењу, услед чега се у желудцу и цревима — код коња нарочито у слепом цреву — нагомилавају гасови у толикој мери да долази до прскања појединих органа (стомака, црева, пречаге) ако није грло већ пре тога угинуло од угушења. Ова врста колике захтева најхитнију лекарску помоћ.

Лечење оболења. — У првоме реду потребна је дијета. Код појединих лакших случајева колике биће довољно да болесник један дан гладује.

Постоје ли оболења у вези са проливом, што се нарочито дешава код грчевите колике — онда је за препоруку, да болесник одмах у почетку болести добије једно од средстава за чишћење, као на пр. горку со, карсбадску со, рицинусов зејтин, или обичан зејтин у количини до 400 грама. Код јачих пролива утопљавамо трбух помоћу сувих, топлих ћебади пошто смо претходно трбушне зидине издашно измасирали камфорним шпиритусом. На уста, помоћу флаше

дајемо болеснику млак чај од камилица са додатком од 300 грама животињског уља. Храна мора да је строго дијетална. Воду давати само постојану и у мањим количинама.

Код колике од затвора — опстипационе — давати веће количине горке или карлсбадске соли или рицинусов зејтин до 500 грама. Коња клистирати што чешће. За клизму употребљавати млаку воду у којој смо растворили сапуницу. Болесника кретати у ходу и не дозвољавати, да се у лежишту преврће или немилосрдно баца на земљу, јер би том приликом могло доћи до тежих спољних или унутарњих повреда па чак и прснућа појединих унутрашњих органа.

Код надима настати, да нагомилани гасови што пре излазе. То постижемо јаком масажом трбушних зидова, издашним кретањем у ходу, полевањем задњег трупа хладном водом, обилним клизмама хладне воде и строгом дијетом. Не одуговлачити са лечењем и код тежих случајева одмах позвати ветеринара, који ће болеснику указати стручну помоћ. Ова врста је по живот коња најопаснија. Зато избегавати оне врсте хране, које подлежу врењу: кукуруз, јечам, боб, влажна детелина, закисла трава, лишће од репе, плеснива храна.

Често намештање коња на мокрење могло би изазвати код неупућених утисак, да коњ у опште не може да мокри. То није тачно. Има случајева оболења, где је мокраћна бешика потпуно празна или нормално напуњена. Ова појава изазвана је чисто рефлекторно услед повећаног притиска на мокраћну бешику услед болова у трбуху.

Марјан Ферјанчић, ветеринар

ШТА ДА СЕ РАДИ СА РАКИЈОМ

— Поводом Уредбе о изменама и допунама Закона о трошарини на вино и ракију —

Никога брига не прати тако нераздвојно као земљорадника. Ако летина омане, велика је брига како да се опстане, како да се састави крај с крајем, ако је летина добра, опет се не може без бриге: како да се вишкови производа добро уновче. За воће и воћке прерађевине брига је већа него за за све друго. Годинама се узалуд очекује добра берба, а када се сачека не искористи се како треба. Цене воћу и воћним прерађевинама су тако слабе, да се једва надокнади труд и рад око брања или прераде воћа. Прошле године имали смо изобилну бербу воћа — нарочито шљива. (За последњих десетак година шљиве су само још два пута добро родиле). Услед изузетно рђавих међународних прилика извоз свежих шљива је био слаб, те се врло мало извозло у свежем

стању. Нешто је осушено. Највећи део је претворен у ракију. Од тога је земљорадник очекивао највеће користи. Иако је испечено доста ракије, више него икада досада, њена цена је до почетка ове године достигла око 4 дин. по литру „десетке". Иако је и ова цена једва задовољавајућа и таман покрива трошкове производње, ипак су земљорадници с њом били задовољни и почели нагло да продају ракију, јер их је на то нагонила и велика оскудица („Нужда купује, нужда продаје").

Целокупан терет трошарине пао је на произвођаче

Међутим, почетком ове године ступила је на снагу Уредба о изменама и допунама Закона о трошарини која је ракију оптеретила за 2½ динара по литру. По Уредби тај терет имао би да сноси потрошач. Али се од самог почетка показало да је, без изузетка и у потпуности, сав терет овог уствари неоправданог намета пренесен на произвођаче. Треба имати у виду да би се кола ломила преко леђа сељака-произвођача чак и да је остварена замисао оних што су Уредбу доносили — да је њоме оптерећен само потрошач. Ако би произвођач добио праву цену, независно је од државне трошарине, потрошач би морао, примајући оптерећење које је изазвала Уредба, плаћати ракију 2½ динара скупље. Тако осетно поскупљење овог производа, који није нарочито потребан, изазвало би његову слабију потрошњу, или би за толико умањило општу куповну моћ потрошача, те би они били принуђени да у мањој мери троше друге пољопривредне производе. У том случају би се догодило да цене ракије падају, ра је произвођачи теже и по неповољнијој цени уновчавају. Требало је да надлежни то имају у виду. Трошарина на вино и ракију, која пада на терет произвођача, потпуно је неоправдана. Или је бар неоправдана толик колика је. Али произвођаче нико не пита да ли им је тај терет претежак и могу ли да га поднесу. Можда ће га издржати. Не дај Боже шта се трпет може. Али после не треба нико да се зачуди ако земљорадници буду сасвим занемарили воћњаке и престали са даљим сађењем шљива.

Шта да се ради

Од свега је сада најважније питање шта да се ради са великим количинама ракије, коју слабо ко тражи и за коју се плаћа цена која не може задовољити. Тешко је дати добар савет. Требало би тачно предвидети даљи развој догађаја, па тачно рећи шта би било најкорисније да се ради. А свако предвиђање је несигурно и тешко чак и у нормалним приликама. Зато препоручујемо да се о предлозима које ћемо навести добро размисли, користећи се при томе досадашњим искуством. Пре свега треба обновити поку-

шаје код надлежних да се трошарина ако не укине а оно бар ублажи, да би била подношљивија. Тражити од надлежних да се, у случају нарочите кризе, омогући и олакша размена ракије за који други производ, за жито или сточну храну, а да ракија у том случају не подлеже државној трошарини. Ракију засада, по овако ниској цени нити продавати, нити је нудити. Оскудица на селу се повећава из дана у дан, али треба трпети и подносити све. У крајњем случају продавати само мање количине, тек колико да се састави крај са крајем, да се поткрпи. Самим тим, када се обустави свака понуда ракије, њена цена мора почети да скаче чим се њене резерве исцрпе. Ако се упролеће утврди да неће бити шљива, цена ракији може у толикој мери да скочи, да ће се њена продаја исплатити и поред трошарине. Ако не постоји нарочита криза да се ракија продаје, треба је чувати и до идуће године, чекајући повољнију цену. Идуће године (1941) упролеће ако се утврди да ће берба шљива бити слаба (а то се може догодити) ракија ће достићи сигурно врло добру цену. Ако се те године род шљива одржи, цена ће пасти. Међутим ако се то догоди, ракију не треба продавати, а од нових шљива испећи што мање ракије, те ће њена цена опет морати да скаче. У свему овоме веома је важно да произвођачи не нуде ракију трговцима, да је не износе на тржиште. Ако у томе буду сложни, цена ракије може и поред Уредбе да буде задовољавајућа. Још нешто. Не треба нипошто сву ракију истурити из руку. Чим она пређе из сељачких у туђе руке, њена цена се пење. Ракија може да стоји дуго. Не квари се.

Треба се још сада припремати и оспособљавати за друге начине прераде шљива

Ове године произвођачи воћарских крајева имали су врло рђаво искуство с ракијом. То није једино рђаво искуство. Дешавало се да сељаци испродају ракију по врло ниској цени и да се, чим код њих ракије нестане, чим она пређе у туђе руке, та цена удвостручи. Сељаци треба да увиде да се од ракије не може имати велике вајде. Ако су понекад и добијали „лепу пару“ за овај производ, то је било само за то што су највећи део шљива претворили у ракију. Заборавља се како је „лепа пара узимана за свежу шљиву. Ракија кошта док се произведе. Попије се много код куће, а то је сува штета. Ракија се не извози. Сва се попије у земљи. Потрошачи ракије мање су способни да у довољној мери троше друге пољопривредне производе — хлеб, маст, млеко, јаја, месо. Зато треба још од сада помишљати на прераду шљива у друге производе — у храну — компоте, мармеладе, пекмез и друго. Биће то корисније и за наше воћаре и за целу народну привреду. За тај посао

треба наши произвођачи још одсада да се оспособљавају, да траже обавештење, да читају књиге, да набављају по коју справицу за прераду воћа. Кад се тако припреме и оспособе, неће морати највећи део шљива да претворе у ракију. Уместо тога ће добити храњиве производе који ће сами корисно употребљавати као храну, а које ће моћи по повољној цени да уновчавају и код нас и на страни. Тада изобиљне бербе неће бити брига већ радост произвођача

Инж. **Душан Станковић**

КОЈЕ ЧИЊЕНИЦЕ ТРЕБА УЗЕТИ У ОБЗИР КОД ПОДИЗАЊА ВИНОГРАДА

Да ли ће подизање новог винограда да нам се исплати или не, другим речима да ли ће виноград бити рентабилан, зависиће од многих чиниоца. У првом реду ће ту, свакако, најважнију улогу имати климатске прилике (поднебље, положај, земљиште) краја у коме се виноград буде налазио, затим привредне (овде долази у обзир како ће се грожђе и његови производи моћи уновчити, да ли у дотичном крају има довољно радне снаге и по којој цени, као и могућност употребе стајског или вештачког ђубрива) и најзад ће рентабилност зависити и од искуства и вредноће самог сопственика.

Да бисмо ово излагање јасније разумели рећи ћемо да се под рентабилношћу, односно нерентабилношћу, подразумева онај добитак или губитак који се добија када се од свих примања одбију целокупни трошкови. У примања би дошао сав онај добитак од грожђа и шире, затим од комине и евентуално, ако је у винограду међукултура, и од међукултуре. Трошкови би, пак, обухватили амортизацију капитала који је у виноград уложен, награде радницима, награде за употребу теглеће стоке, издатке око заштите од болести и штеточина, вредност кољa и другог материјала за везивање, вредност ђубрива (природних и вештачких). Ту треба урачунати даље и награду коју би чланови породице могли на другој страни да добију за свој рад, затим издатке на одржавање у исправном стању оних зграда које су са виноградарством у вези, па порез, трошарину и разне друге издатке. Упоредимо ли на крају сваке пољопривредне године ова примања и издавања видећемо да ли нам је наш виноград рентабилан или не.

Ако би желели да проучавамо посебно климатске и привредне прилике видели би смо да процењивање рентабилитета у климатским областима где се винова лоза одавна гаји не претставља тешкоћу. Овде ће нам виновради који

одавна постоје дати потребне податке на основу којих ћемо лако моћи закључити да ли нам се на том месту исплати или не исплати подизање винограда. Сасвим ћемо другојаче да поступимо у оним крајевима где винограда уопште није било или где су некада били. Овде ћемо морати да се ослонимо на податке које можемо да добијемо из најближих виноградарских крајева у којима владају ако не исте а оно бар приближне прилике. Али треба том приликом имати на уму да ту треба радије узети, за основ израчунавања рентабилности, све неповољне околности које могу моћи у обзир јер се иначе може лако да деси да доживимо рђаво искуство и да тиме одмах у почетку рада будемо разочарани.

Идемо ли, у проучавању климатских прилика и даље, видећемо да на рентабилност имају велики утицај земљишне прилике и положај. Од особина земљишта, тј. да ли је оно каменито, песковито, на брду или у равници, зависиће и издаци, односно висина основног и обртног капитала. Истовремено ће са овим особинама земљишта и положаја бити у тесној вези и количина и квалитет производа. Сваки непогоднији положај који би захтевао подизање потпорних зидова или тераса и томе слично повлачиће са собом, неминовно, и веће улагање капитала. Да би се овај могао исплатити потребно је да се повећа принос квалитетних сората које ће моћи са истим режијским трошковима дати веће приходе. А ово је опет у најтеснијој вези са климатским приликама.

Посматрамо ли рентабилност са привредног гледишта видећемо да она у великој мери зависи не само од тога како ће се грожђе и његови производи моћи уновчити, што ие свакоме јасно, већ и од радничких цена које у доба најважнијих радова у винограду владају у дотичној области. Раднички рад је овде утолико важнији јер се баш у виноградарству јавља највећа и готово искључива потреба за ручним радом. Мало где се може да употреби стока. Мислимо да нећемо погрешити ако кажемо да, рачунајући на 1 хектар, на 180 до 250 дана код којих је искључиво ручни рад, отпада 14 највише 25 дана на рад са теглећом стоком.

Рачунајући и даље да ли ће нам се виноград исплатити или не, не смемо да заборавимо да за неке радове у винограду морамо да употребимо и раднике који су специјално упознати са извесним важним радњама у виноградарству. То је случај код орезивања, прскања и томе слично. Сви ови ручни радови претстављају више од половине укупних издатака око брађивања винограда.

Рентабилност винограда свакако ће бити мања у местима где је тешко доћи до стајског ђубрива — неопходног за успешан напредак винограда. Стајско ђубриво се не може, бар код винове лозе, надокнадити вештачким. Вешта-

чка се ђубрива могу само успешно допунити. У оним крајевима где је виноградарство у вези са осталим пољопривредним гранама питање стајског ђубрива не долази у обзир. Исти је овај случај и у близини већих места. Али тамо где је изразито виноградарски крај, код кога је баш услед винограда смањено гајење стоке, тамо је снабдевање стајским ђубривом тешко и захтева велике материјалне издатке. Овде морамо помишљати на куповину вештачког ђубрива, прављење компоста, што повећава трошкове односно смањује рентабилност. У колико би смо, пак, желели да избацимо ђубриво из употребе тиме би смо ишли само на штету себи јер би се винограду смањио принос а истовремено развиће и трајање самог чокоћа. Услед недовољног ђубрења смањује се квалитет вина; слаби отпорност лозе према болестима.

Овако би изгледале најважније чињенице на које треба мислити код подизања винограда. На њих треба увек обратити највећу пажњу јер ће од њиховог доброг познавања зависити рентабилност неког подузећа. Ово имати стално пред очима јер је чињеница да подизање и одржавање винограда тражи велике материјалне издатке и знатан ризик.

Др. **Властимир Црнчевић**

КОЈИМ КАЛЕМОВИМА ЈЕ НАЈБОЉЕ ПОДИЗАТИ ВИНОГРАД

Првих година при обнављању винограда на америчкој подлози једини начин калемљења код нас био је калемљење „на зелено". На изриглованом земљишту се засади у јесен или пролеће америчка лоза, на одређеном растојању, исто као кад се сади и за матичњак. Тек друге, односно треће године, дивља лоза пусти довољно јаке ластаре и преко лета — јуна месеца врши се калемљење са домаћом лозом. Примљени калемови се под јесен потопе ту на лицу места и тако створи чокот. Извесних година и код извесних бујнијих чокота из дивље подлоге избију, и њих виногрдари користе, два три па и више ластара, који се окалеме. Пошто је за образовање чокота потребан само један калем, виногрдари остале отсеку до дна и користе за попуњење оних места где се калем није примио. Да би пријем био што већи и сигурнији, напреднији виногрдари одсечене калемове прве године прпоре у попоришта да се ожиле па их тек онда саде на стално место у виноград.

Овај начин подизања винограда има ту рђаву страну што је сувише спор; треба нјмање пет до шест година од кад се посади дивља лоза па док винограда породи; по-

ред тога и сам проценат пријема је, нарочито сушних лета, веома слаб, те у винограду многа места остану празна, а која је тешко или скоро немогуће попунити, па је разумљиво, да су се виногрaдари и виноградарски стручњаци трудили, да пронађу бољи и практичнији начин подизања винограда и у томе су успели са зрелим калемовима.

Пошто се калемови изнесу из стратификале прпоре се у за то нарочито подесно земљиште и нарочито припремљено за ту сврху, да би проценат пријема био што већи и да би се калемови прве године што боље ожилили, те да би доцније у винограду проценат пријема био што већи. Подизање винограда зрелим калемовима је данас најсигурнији и најбољи начин. Проценат пријема на сталном месту у винограду је више него задовољавајући; кад се правилно и благовремено засаде, 95—96%. Посушене калемове је лако

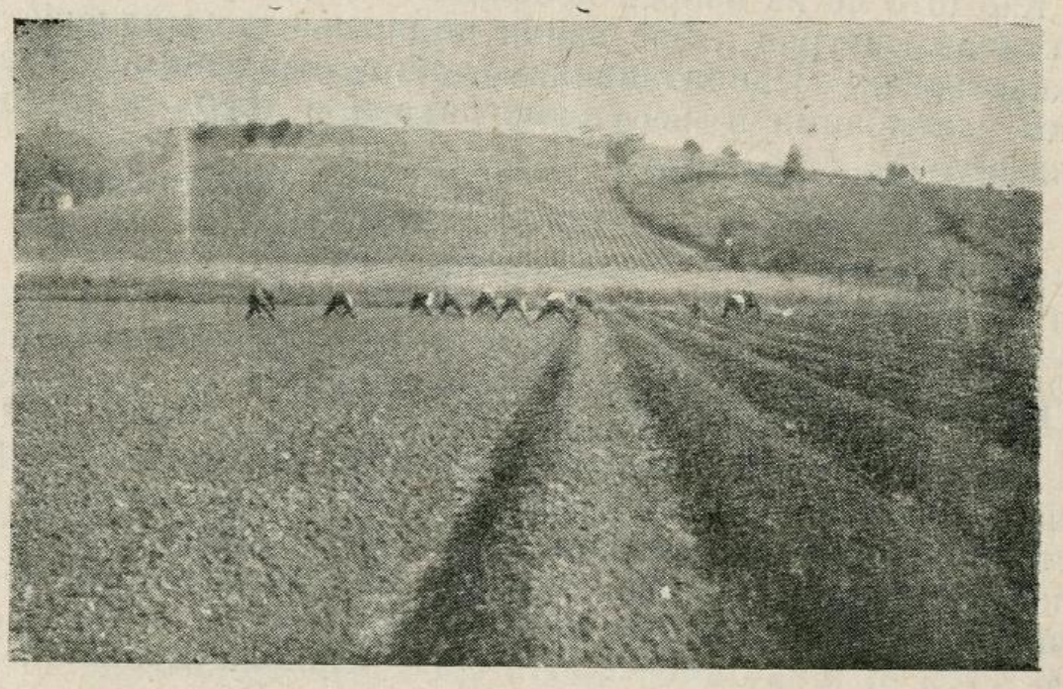

Сл. 47. — Из Пољопр. школе у Александровцу — Жупа — Прпориште.
(сн. Ђ. Радовић)

идуће године попунити и тако виноград остаје без празних места. Виноград подигнут зрелим калемовима већ требе године по природи и четврте године донесе нормалан род.

Неки виногрaдари у место да калемове прве године стављају у прпориште и тамо их однегују, непосредно из сандука их саде на стално место у винограду. Они тврде да тако добијају једну годину у времену. Овим сађењем „пиљака“ непосредно из сандука у виноград, у времену се много не добије, јер калемови и иначе морају да се ожиле прве године, па било то на сталном месту или прпоришту, свеједно је. Али проценат пријема „пиљака“ није исти када се саде непосредно у виноград или у прпориште. „Пиљци“ прве године, морају да имају нарочиту негу, да се што већи

број ожили и бољи пријем постигне, што им се може да пружи само у прпоришту, а никако на сталном месту сваком појединачно. Отуда проценат пријема „пиљака“ на сталном месту у винограду је извесних година, нарочито сушних лета испод 30—40%. Ово доцније отежава његово попуњење па се често виде виногради, подигнути пиљцима, са много празних места, што је само на штету виноградара.

Извесни виногрдари, да би осигурали већи пријем „пољака“ на сталном месту у винограду, саде по њих два у исту јаму. Али и тиме се мало постиже и само калемови узалуд троше.

Са извесних страна неки пут се чује, да виногради подигнути зеленим калемљењем дуже живе, пошто се при потапању ластар савије у круг и тако чокот добије више жиле, па дуже издржи. Ово међутим није доказано.

Као што се из напред изложеног види, једини за сада, практичан, сигуран и брз начин подизања винограда је подизање зрелим једногодишњим добро ожиљеним и развијеним калемовима и њега виногрдари и треба да се придржавају.

инж. **Рад. Борисављевић**

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Имам једну количину вина од последње бербе. И ако сматрам да је потпуно проврело, није се добро избистрило. После филтрирања кроз филтар кесе са азбестом вино је било бистро али се након два дана узмутило. Од чега то долази и како се лечи?

Никола Ераковић
Бресница

Одговор: На постављено питање тешко је дати одговор пре него што се вино прегледа и испита. Ако је ваше вино потпуно проврело, по правилу би требало да се досада избистри, ако сте га правилно претакали тј. ако сте га благовремено оточили са талога и ако сте га сада у марту још једном преточили. Има година када је састав вина такав, да се тешко само од себе избистри и поред редовног претакања, те се мора предузимати вештачко бистрење односно филтрирање.

Ако је вино проврело, ако је вино здраво и ако нема никаквуману после бистрења односно филтрирања, под претпоставком да је исто извршено правилно, треба да остане бистро. Ако пак такво вино садржи нешто шећера под утицајем претакања, филтрирања и повећане температуре почеће да превире а то превирање изазива и мућење

вина. Други узрок мућењу вина а и промени боје могу да буду преломи и то тзв. бели (сиви), црни и мрки прелом. Ту се под утицајем ваздуха (односно кисеоника) врше извесне хемијске промене у вину, које имају за последицу да се код вина промени боја а са тиме да се изазове и мутноћа. Ове године је врло честа појава тзв. мрког прелома, који се јавља код вина (било белих или црних) која потичу од натрулог (буђавог, плесњивог) грожђа. Таква вина су у бачви-бурету нормална, али чим дођу у додир са ваздухом (при претакању) филтрирању боја им се промени и узмути се. Напослетку вино може да се мути и услед неке болести.

Најбоље је да пошаљете 1 литар вина Енолошкој станици Београд-Топчидер, ул. Генерала Ковачевића, да вино испита и да упутство за лечење.

инж. **Вукашин Тоскић**

Питање: Да ли треба младу телад и јагњад, која су намењена за приплод, хранити заједно са оним која су намењена за клање односно продају?

Стојадин Милосављевић
Ласово

Одговор: Одговор на ово питање је кратак и гласи: телад, јагњад, а ово важи и за сва млада грла која ће служити за приплод, треба хранити одвојено од оних која су намењена за клање односно продају. Овако се мора поступати ради тога, што од начина исхране зависи у многоме да ли ће се теле или јагње правилно развијати и да ли ће моћи дати одгајивачу оне користи које он очекује. Од телади и јагњади која ће служити за приплод ми очекујемо много. Очекујемо да добијемо доброг приплодног бика ако је теле мушко или добру краву ако је теле женско; доброг овна или добру овцу према томе да ли је јагње мушко или женско. Од телади и јагњади коју намеравамо заклати или продати за клање тражимо да буду што дебља. Зато се она морају хранити на други начин, тј. оном врстом хране од које се млада грла брзо и добро гоје.

За исхрану телади и јагњади која ће служити за приплод најбоља храна је млеко њихових мајки. Кравље млеко садржи све састојке за правилан и брз пораст телета, а овчије млеко опет све хранљиве састојке потребне за пораст јагњета. Само је важно да се краве и овце што боље хране да би могле лучити што више млека; да се телету и јагњету даје довољна количина млека и да исхрана са млеком траје за телад бар 8 месеци а за јагњад најмање 4 месеца. Кад телад и јагњад мало одрасту онда их треба прихрањивати и то са по мало најбољег сена и са мешавином прекрупе од овса, јечма и грашка или соје.

Телад и јагњад за клање треба у почетку 2 до 3 месеца хранити млеком тј. оставити их да дође да би што више порасла а потом их хранити са другим врстама хране које добро гоје као што је кукурузна јарма. Разуме се да им поред јарме треба дати и добру пашу или доброг сена ако нема паше.

Др. Николић

КРАТКЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Боја жуманцета има утицаја на хранљивост и састав јајета. Јаје се састоји из 50% воде, 25% масти и 15% беланчевина и 10% лецитина који је жуто-црвене боје а у хемијсом саставу претставља средину између масти и беланчевина. У колико јаје има више лецитина у толико је његово жуманце обојеније је и обрнуто. Лецитину из жуманцета у погледу хранљивости придаје се велики значај, а нарочитог утицаја има на јачање живаца. Болесна живина и живина која узима мало зелене хране има жуманце отворене боје, јер је у њему и лецитина мање.

Живинарник се гради према броју и врсти живине коју намеравамо држати. Том приликом треба водити рачуна да по могућству пола предње стране буде под прозорима или најмање 1/3. Светлост и сунчани зраци су најбоља дезинфекција живинарника. Код одређивања његове величине треба водити рачуна, да на један квадратни метар пода дођу 4—5 кокошака, 4 пловака, 3 ћурке или гуске. Гнезда се праве широка, висока и дубока 40 см. а на сваких 5 кокошака треба имати 1 гнездо у коме сламу мењати бар једном у месец дана а по потреби и двапута. Седала се постављају на висини од 80—100 см., испод седала коса даска за прикупљање измета. Прво седало удаљити од зида за 25 см. остала по 45 см. једно од другог. На 25 м седала рачуна се једна крупна кокош. Ширина гредице за седала треба да је од 4—6 см., јер се само на оваквом седалу чије су ивице заобљене живина може одморити и наспавати.

J. B. J.

Досетљивост једног управника расадника у Бугарској

У близини Државног воћног расадника у Павлову код Софије налази се фабрика хартије, која повремено испира своје машине речном водом па је после испуста у оближњи поточић. Та прљавожута вода, којом су испране машине, када испари оставља на земљишту хартију налик на картон. Управник поменутог расадника г. Цочо Спасов искористио је ту прилику и том водом залио цело семениште и пикири-

ште свога расадника. Када је вода испарила, на површини је остао слој картона, који је спречавао испаривање влаге из земљишта и избијање корова, док младицама (дивљачицама) ништа није сметао око правилног рашћења. Шта више, контролна леја младица, која није била заливена том водом, и која је редовно плевљена, прашена и заливана обичном речном водом дала је слабије резултате. Ово износимо интересантности ради.

Извоз јагода из Бугарске

У прошлој 1939 години извежено је за Немачку и Чешко-Марвски протекторат само из Пловдивске области из Бугарске 14,315,700 килограма јагода, од којих 2,364,500 кгр. у свежем стању, 11,328,460 кгр. конзервисане у пулпама и 622,740 кгр. у виду каше. Требало би да се и наши пољопривредници угледају на Бугаре и гајењу јагода посвете што већу пажњу, зато што код нас има одличних услова за успевање ове културе, чије се гајење врло рентира.

Ас. С. Ст.

УТИЦАЈ ВРЕМЕНА СЕТВЕ НА ПРИНОС КУКУРУЗА

Како сам извршио пробу раним орањем и сејањем кукуруза, то износим у продужењу чланак под горњим насловом. Године 1934 у почетку исте у јануару месецу извукао сам у једну њиву од 60—70 ари око 40—50 хиљада кгр. стајског ђубрета на веће гомиле од 2000 кгр. Чим ми се указала прилика и лепи дани, баш мислим око Св. Саве, ја сам одмах како је та њива била раније ледина приступио орању са узгредним растурањем ђубрета, испред орања али не много раније, да исто незаорано не би ветрело и губило азот. Орање сам извршио за два до три дана у дубини од 20—25 см. и тако поорана њива, остала је неповлачена до 1 априла по старом календару. За то време било је доста помразица, те је та земља орана као ледина искомадана, измрзла, и истрошила се, а од пролетњих киша накисла и натопила се влагом и када је око првог априла влачена била је уорена не као ледина, већ као најбоља и најтрошније уорена шашина. Влачење, дрљање извршио сам лако, по сувом времену, и одмах по томе приступио сам сејању кукуруза, врстачком сејалицом, са семеном кукуруза сувог добро зрелог и сушеног на чађи. Сејање сам извршио дубоко 10 см. и после 7 дана извршио сам и сејање бундева и пасуља. После један месец дана, око 7—8 маја по старом календару, приступио сам прашењу кукуруза који је био 3—4 пера, а одрастао око 10 см. а који се беше прилично отра-

вио. Како је баш тај дан био леп топал и сув а радника сам имао довољан број то сам целу њиву истог дана опрашио. Трава се онако исечена исушила и кукуруз је и ако је пролеће и лето било суво, растао на замерак. После 6 недеља извршио сам другу копњу (огрт) истога, али се деси то, да у очи тога дана удари лепа и добра киша, и како сам опет имао довољан број радника, те се приликом огртања кукукуза тога дана она влада сачува а кукуруз је растао и напредовао као и да је кишна година а не сушна. И ако је та година била претерано сушна тај мој кукуруз је растао што се каже као из воде тако, да је око половине јуна по старом календару, био већ израстао и класао и после 15 дана осекао и запурењачио. Служио је за пример осталим кукурузима а и пролазницима. Како је била њива крај бановинског друма тај кукуруз био је предмет чуђења. Иако је та година била претерано сушна, те моје комшије који доцкан посејаше кукурузе врло слаб принос имадоше. Неко мало а неко нимало а моја њива је дала врло добар принос.

Прошле 1939 године исто сам тако у ледини а како сам раније објаснио, извршио ђубрење и орање око Богојављења а сетву око 8 априла по старом. Кукуруз и остали усеви по њему расли су као из воде и како је њива крај бановинског друма, био је тај кукуруз за пример. У јулу месецу око 10—15 наишла је јака олуја са градом а кукуруз је већ тада био осекао и пресвилао и почео је да зри. Град је и њему нашкодио али само за један трећи део а на осталима који беху доцкан посејани и који нису били тада класали можда је остала једна трећина, или једна четвртина доприноса. Ето шта значи раније сејање и у оваквим годинама како делује рано сејање његовом доприносу.

Практично сам на кукурузу испитао и као сигурно тврдим да је рано орање, рано сејање спас. Ако климатске прилике дозвољавају не чекати, не оклевати, не плашити се да ће пропасти семе у ладној земљи итд. Здраво, суво и добро семе не пропада сем у подводним местима. Ми земљорадници смо ти практичари који морамо све начине да испробамо и тек онда о овоме и ономе можемо као испробаном начину рада дати суд.

На жалост, већина од нас баш чланова подружине нећемо да читамо часописе наше ни ма шта по упутствима да испробамо, већ чак и критикујемо поједине чланке наших стручњака. Кажемо лако је писати чланке како треба радити. Баш смо ми позвани као земљорадници да радимо и све испробамо а њихово је као стручњака, да нам дају упутства.

Милан М. Крстовић, земљ.
из Клатичева, ср. Таковски
члан пољ. подружине

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ЗИМСКИ ПОЉОПРИВРЕДНИ ТЕЧАЈ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У НИШУ

Потврђујући доказ, да само очигледна настава може бити од користи за синове наших пољопривредника, који су потребама газдинства спречени да посећују пољопривредне школе, Окружна пољопривредна подружина у Нишу одржала је у времену од 24 до 30 новембра пр. г. зимски пољопривредни течај у овдашњем бановинском лозно-воћном расаднику.

Рад овог течаја био је истовремено и нека врста продужне наставе и практичних радова за све оне учеснике, који су узели учешћа на пролећном течају ове Подружине изведеном у времену од 22 до 31 марта пр. г. На течају је било укупно 56 младића из среза нишког и суседних срезова.

Рад течаја био је теориски и практичан и саображен потребама пољопривредника овога краја. Од практичних радова учесници су били упознати са сетвом воћног семена, вађењем воћних младица из семеништа, припремом калем гранчица за зимско калемљење, скидањем и трапљењем лозних резница, припремом виоки, вађењем лозних калемова из прпоришта, њиховим класирањем и чувањем до продаје, вађењем и сађењем воћних садница на сталном месту. Поред овога упућени су у радове око сађења и огртања винограда, зимско орезивање воћа и окопавање чинија.

Објашњено им је уз практичне радове како се врши набавка и припрема семена за сетву, начин сетве, нега и обнављање ливада и пашњака.

Овом приликом учесници су имали могућности да један део свог боравка поклоне нези и исхрани стоке у расаднику. Том приликом објашњено им је о прелазу с летње на зимску храну, како треба хранити младу и одраслу, млечну, приплодну, бремениту и радну стоку. Истовремено указано им је и на најпотребније услове, које стока захтева у погледу неге.

На крају течаја упознати су учесници са пољопривредним организацијама и њиховим радом за добро пољопривредника и пољопривреде.

Као предавачи на овом зимском течају били су г. г. Милутин Ђулизибарић, управник бановинског лозно-воћног расадника, Лазар Мутавџић и Св. Милановић, помоћници управника, Р. Милосављевић, економ у пензији и Ћирило Јовановић, калемар расадника.

На завршном течају учесницима је као успомена и награда на овом течају предате књиге практичне пољопривредне поуке из воћарства, сточарства и ливадарства.

Миодраг Л. Марјановић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

О соји и њеном гајењу. Соја, прастара културна биљка Далеког истока, због својих богатстава у беланчевини и уљу у новије време све више скреће пажњу и европских пољопривредника, научника и практичара. Послератни покушаји са овом културом померају гајење њено на европски југоисток, па је у нашој држави соја већ изишла из оквира огледнога гајења. Год. 1939 било је њоме засејано 6650 хектара, који су дали принос од 50.000 мтц. зрна. У најновијем броју „Пољопривредног гласника", свесци 5, за 1 март, налазимо из пера Јаше Јањића опширан, богато илустрован чланак, у којем се подробно описује ова биљка, износе њена преимућства и начин култивисања. Писац завршно подвлачи да је на нашим пољопривредницима да гајење соје искористе на одржање својих земљишта у доброј снази и трајној плодности.

Једна одлична врста тополе за пољопривредна газдинства. Реч је о једној код нас још непознатој, америчкој врсти тополе („Популус робуста"), која, боље него багрем, успева и на песковитом, и мочварном, слатинастом и уопште лошем земљишту. Подробније о томе налазимо у засебном, илустрованом напису, у најновијој свесци „Пољопривредног гласника" (бр. 5, за 1 март). Писац, гласовити мађарски пољопривредни стручњак Бела Дорнер, имао је прилике да на једном властелинству види ванредне успехе са овом тополом, коју назива „чудо од дрвета", и несумњиво би вредело и код нас учинити покушаје са културом свога дрвета, које врло брзо расте, а уз то је одличне каквоће, те употребљиво за разне сврхе.

Посебна свеска „Пољопривредног гласника" о пољопривреди Италије. У духу свога постављеног програма, да повремен, посебним едицијама, приказује у речи и слици пољопривреде напредних земаља, „Пољопривредни гласник" спрема сада нарочиту, опсежну свеску „Пољопривреда Италије". Својим грандиозним мелиорацијама некултурних земљишта, наглим подизањем жетвених приноса, и целокупним новим устројством пољопривредног рада, данашња Италија побуђује дивљење у свету, и заслужује да се нарочито проучи. Споменута свеска, за коју дају чланке најбољи талијански агрономски стручњаци, уз многобројне снимке, биће истовремено и занимљива и корисна за наше пољопривредне кругове, који се овим путем могу подробно упознати са начинима, успесима и тековинама пољопривредног рада ове напредне земље. Свеска стаје свега дин. 12, а поручује се од администрације „Пољопривреднога гласника", Нови Сад, Сремска 6.

† ЦВЕТКО Д. АНТОНИЋ

школован пољопривредник

У селу Врбићу на дан 12 јануара 1940 године умро је у 52 години живота Цветко Д. Антонић, школовани економ и дугогодишњи члан пољопривредне подружине у Крупњу.

Покојни Цветко био је угледан, напредан, честит и врло агилан пољопривредник. Године 1903 свршио је Пољопривредну школу у Краљеву. По завршеној школи Цветко се враћа на своје имање јер је био велики љубитељ пољопривреде. На своме имању Цветко је стечено знање у школи почео одмах видно примењивати. Радио је на унапређењу свих грана пољске привреде а нарочито је се истицао на воћарству и виноградарству. На своме имању успео је да подигне један узоран воћњак и виноград који су тада у селу Врбићу служили за пример широј околини а као такви и данас служе. На овим је гранама све до своје смрти неуморно радио и тиме давао видног примера пољопривредницима у своме крају. Данас у селу Врбићу има маса лепих и узорних винограда и воћњака које је цветко својим радом и саветима подигао.

† Цветко Д. Антонић

Цео живот пок. Цветка био је испуњен марљивим и поштеним радом. Његова практична знања као што се види није само за себе задржавао већ је давао и осталима савете и поуке.

Његова кућа је у свему раније а и данас истицала међу првима и као таква од увек и данас служи у његовој околини међу првима и за пример, јер је у истој слога, љубав

Смрћу покојног Цветка, пољопривредна подружина у Крупњу изгубила је једног од најбољих сарадника на привредном и задружном пољу.

Нека му је у име свију чланова пољопривредне подружине слава и хвала за његов неуморан рад а његовој породици утеха за ненакнадиви губитак.

Пољ. подружина у Крупњу

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва

IV седница (23 јануара 1940).

Одлучено је:

1) Да је према поднетом извештају стање годишњих рачуна потпуно задовољавајуће, јер је прошла пословна година завршена са потпуним успехом.

2) да се у дефинитивном билансу изврши књижење као „сумњива потраживања“ сума од: Динара 3 911.

2) Да се по свима потраживањима Друштва изнетим у реферату секретара и инспектора бр. 12532/39, а која су према билансу за 1938 годину књижења као сумњива, не предузимају никакве мере, већ да се сматрају потпуно ликвидираним, пошто су неостварљива.

3) Да се на основу чл. 51 алинеја 3 Друштвених правила смањи вредност следећим књигама и то:

а)Гласник Српског пољопривредног друштва — издање 1927 год. за 1949 примерака за 25%; б) „Пољска полиција у Срба“ — издање 1920 год. за 894 примерака 100%; в) „Мара живинарка“ — издање 1921 године за 1717 примерака од 5,50 динара на дин. 1.—. г) „Пољопривредни речник“ — издање 1933 године за 4196 примерака за 20%, с тим да се свима читаоцима и књижницама и пољопривредним подружинама пошаље по 2 примерка бесплатно, а пољопривредним школама по 5 примерака, као и да се у свакој прилици по 1 примерак овог речника даје бесплатно. д) Да се књизи „Подизање врба“ — издање 1922 година за 1203 примерака вредност не смањује, већ да се та књига увек има давати на плетарским течајевима бесплатно.

Како ће и поред свега овога ипак престати извесна сума новаца, као вишак прихода, то је одлучено:

1) Да се на основу чл. 32 Правила главници дотира 25%

2) Да се на основу чл. 33 Правила сталном капиталу пољопривредног фонда дотира 10% од чистог вишка;

3) Да се остатак од 65% од чистог прихода пренесе у наредну годину на основу чл. 54 друштвених правила, с тим да се од годишњег збора тражи за то потребна сагласност.

Како је приликом дискусије о завршним рачунима констатовано, да наплате друштвених потраживања нису дале задовољавајуће резултате то је одлучено: Да се сви предмети друштвених потраживања предаду адвокату, уколико то већ није учињено, с тим да се по свима тим предметима траже извршења најхитнијим путем.

V седница (25 јануара 1940).

Поводом предлога Пољопривредне подружине у Пироту одлучено је: 1) Да „Тежак“ не може доносити берзанске извештаје о ценама пољопривредних производа, пошто он није дневни лист.

2) Да се за информације за набавку садница заинтересовани могу обратити надлежном среском пољопривредном референту, пошто банске управе њима дају тачне податке где се саднице могу набавити. 3) Да се уведе у „Тежаку“ стална рубрика, у којој ће пољопривредници из унутрашњости доносити своја опажања по свима гранама пољопривреде.

Одлучено је:

Да се усвоји предлог финансијског одбора, у погледу повећања премије за осигурање трифолин станице у суми од Дин. 776,50, пошто је сада трифолин станица смештена у згради слабог материјала.

Да се набави: 1) 400 комада прскалица „Верморел“; 2) 500 комада прскалица „Плац“; 3) 2 сечке средње величине. Да се према споразуму са заступницима „Верморелових“ и „плацових“ прскалица изврши замена прскалица у дефекту које се налазе код Друштва.

Да се приме у састав Друштва ново-основане књижнице и читаонице и то:

1) У Крушедолу среза иришког, бановине Дунавске и 2) „Вел. Селу, среза нишавског, бановине Моравске с тим да им се бесплатно пошаље по једна колекција разних књига. Да се прими у састав Друштва ново основана Пољопривредна подружина у Вароши Лапову, среза лепеничког, бановине Дунавске, с тим да инспектор приликом првог службеног путовања у том правцу, сврати у Лапово и присуствује примопредаји имовине старе подружине новој подружини. Да се по предлогу Пољопривредне подружине у Душановцу код Призрена уврсти у ред утакмичара по расписаним стечајима за напредније начине рада Видоје Јанковић, претседник Подружине и насељеник, за подизање стаје за стоку, пошто му је стару стају порушила снежна мећава 10 ов. мес. Да годишњој скупштини у Иригу која ће се одржати 4 фебруара ове године присуствује од стране Друштва г. инж. Вукашин Тоскић.

Саопштења и предлози: Претседник извештава да је било потребно поправити и боље осигурати магацин где се сада налази трифолин станица, па предлаже да се усвоји понуда г. Томе Јовановића да овај посао обави за Дин. 966, што се усваја с тим, да канцеларија претходно покуша да добије и повољнију понуду.

Претседник извештава да ће Друштво, према добијеном одобрењу од Удружења велетрговаца семеном, извести 2 вагона семена луцерке за Немачку.

Секретар извештава да је од Министарства пољопривредне примљен пројекат Уредбе о ограничењу сађења винограда, па је одлучено да се тај пројекат да на мишљење г. Николи Петровићу.

Одлучено је да се акциони одбор за плави камен извести да ће Друштво у подизању фабрике плавог камена моћи учествовати са сумом од 1,000.000 динара.

По позиву Универзитета у Београду на прославу Св Саве, одлучено је да Друштво заступа г. Никола Ж. Петровић, члан Управног одбора.

VI седница (1 фебруара 1940).

Одлучено је: Да се усвоје и потпишу закључни рачуни и биланс за 1939, о чему се има известити и претседник Надзорног одбора;

Да се предлог буџета за 1940 годину, упути на даљи рад Финансијском одбору.

Да се по молбама пољопривредних подружина у Лебану и Сребрници за продужење рока исплате њиховог заосталог дуга, одобри, да свој дуг исплате до краја овога месеца. Ово ако не учине до одређеног рока, онда им се камата има рачунати 6% од Јануара па до наплате.

Да се молби Уредништва „Телеграма“ и Велимира Митровића, да се из стана бр. 24 могу иселити до 5 ов. мес. не може изаћи у сусрет, већ да „Телеграм“ има остати у том стану до 1 маја 1940 г., као што и уговор гласи.

Да се прими знању да је трифолин машина потпуно монтирана, и да је рад према извршеном прегледу пречишћеног семена потпуно задовољавајући, те због тога даље чишћење форсирати, па евентуално радити и ноћу, а издатке за монтирање трифолин машине, ставити на терет помоћи Народне банке за трифолин машину.

Да продајна цена за стандард вреће буде 30 динара по комаду.

Да се прими знању да је од Немачке централе за набавку семена примљена закључница за 2 вагона семена луцерке, па је одлучено да се та закључница подпише и један примерак врати Централи, с тим да је продајна цена семену утврђена на 195 Р. М., франко Беч, а да Друштво исплати у егализациони фонд по 1,50 дин. од килограма.

Да се начелно усвоји евентуално набавка семена конопље из Мађарске, а према реферату секретара.

Да се исплати хонорар секретарима-благајницима следећих подружина и то: 1) Марку Златановићу, у Пожаревцу 112.— дин., 2) Николи Коцићу, у Шапцу 434.—, 3) Радојку Ђоковићу у Ужицу 290.—, 4) Алекси Анђелковићу у Мионици 124.—, 5) Милисаву Стевановићу у Руњанима 88.—, 6) Драгољубу Ст. Младеновићу у Пироту 218.—, 7) Илији Ст. Лекићу у Звездану 92.— и 8) Миливоју Жијовићу у Свилајнцу 286.— динара.

Да се Пољопривредној подружини у Иригу исплати помоћ за одржана предавања у 1939 години у Дин. 500.— а Пољопривредној подружини у Пећи Дин. 200.—.

Да се извести Начелство среза вршачког да Друштво може упутити свога инспектора да изврши тачан преглед књига Пољопривредне подружине у Конаку, а поводом извештаја Подружине у поменутом месту: да је срески начелник прекинуо годишњу скупштину и заказао нову за 4 ов. мес., и то тек пошто Начелство прегледа и утврди стање подружине на основу књига и осталих докумената.

Да се за делегата на скупштини Пољопривредне подружине у Скопљу одређује г. д-р Павле Вукасовић или г. А. Рашковић, с тим да се том приликом делегат обавести у ком се стању налази питање плаца, које Аграрно повереништво има намеру да поклони Друштву.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Косјерићу одобри Подружини помоћ у 300 динара, и то једна половина у књигама а друга половина у воћарском алату, ради приређивања воћарског течаја. Да се за делегата н скупштини Пољопривредне подружине у Смедереву одређује г. д-р Мих. Градојевић или г. Ник. Ж. Петровић, с тим да том приликом делегат одржи предавање из виноградарства или воћарства. Да се поводом извештаја Пољопривредне подружине у Јагодини, да се 31 јануара т. г. одржава конференција по питању увођења трошарине на вино и ракију, то питање да на проучавање одбору у који улазе и то: г. Ник. Ж. Петровић, инж. Вукашин Тоскић и Милутин Никетић. Такође заказати у Друштву једну конференцију по истом питању и упутити свима већим заинтересованим подружинама писмо да поднесу извештај о ефекту који је та мера изазвала у њиховом крају и ко је том мером погођен, — произвођач или потрошач. Да се прими знању да је као делегат Друштва присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Ваљеву г. инж. Аћим Банковић, секретар Друштва. Да се изда бесплатно једна колекција разних књига Пољопривредној књижници и читаоници у селу Ртима, среза драгачевског.

Да се за делегата на скупштини у Петровцу, која ће се одржати 15 т. м. одређује претседник Друштва г. д-р Младен Јосифовић.

Да се Пољопривредној књижници и читаоници у Тешњу, поред раније бесплатно издате колекције разних књига, изда још једна колекција књига у вредности Дин. 100.— друштвеног издања.

Да се половина припадајућег хонорара за рад у у Пољопривредној подружини у Власотинцима у 1939 години у износу од Дин. 138 исплати г. Светозару Арбутини, секретару те Подружине, а друга половина у износу 138.— дин. г. Добривоју Мишићу.

Саопштења и предлози: На предлог претседника г. д-р М. Јосифовића, одлучено је да годишњи извештај буде го-

тов најдаље до 11 фебруара т. г., с тим да се у извештају унесе све оно што је Друштво радило, па било са успехом или без успеха, као и да се унесе рад подружина из сопствене иницијативе.

Г. претседник даље извештава да је г. Тома Петровић хонорарни књиговођа Друштва поднео оставку, па је одлучено да му се та оставка уважи.

Даље претседник извештава да је у својству делегата Друштва присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Сопоту, која је била одлично посећена и којом је приликом одржана забава са лутријом. Г. Јосифовић је том приликом одржао предавање што је примљено знању.

Г. д-р Павле Вукасовић извештава, да је у својству делегата Друштва присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Г. Милановцу 28 овог месеца, која је тако исто била одлично посећена. На скупштини су се чули протести због увођења трошарине на вино и ракију, јер је цена тим алкохолним пићима за последњих месец дана пала за читава 2 динара по литру — што чини око 50%. На скупштини је по том питању донета и једна резолуција која је достављена Друштву на даљи рад. Овај извештај г. Вукасовић примљен је знању.

Г. инж. Тоскић извештава да је у својству делегата Друштва присуствовао годишњој скупштини и прослави 50-годишњице Пољопривредне подружине у Краљеву која је одржана 28 прошлог месеца. Скупштина је била одлично посећена и протекла је у реду, а највећа је дискусија вођена око рада ранијег секретара г. Малешевића, што се прима знању с тим, да се у новим правилима, када се она буду радила, унесе одредба да је свака подружина дужна да своју имовину даје на приплод Друштву.

Г. Никола Ж. Петровић извештава да је као члан Акционог одбора за подизање фабрике плавог камена, био примљен од стране Министра пољопривреде са целим акционим одбором. Том приликом г. Министру је предат нацрт Уредбе, по којој фабрике плавог камена имају продавати уз сараду од 10%, колико је законом дозвољено, или да споразумно претставници фабрика са претставницима заинтересованих организација и потрошача утврде цену и најзад ад се створи финансијска могућност, да држава са своје стране учествује, у евентуалном подизању једне фабрике плавог камена, са 10—15 милиона динара. Г. Министар је обећао да ће у границама могућности овој молби изаћи у сусрет, што је примљено знању, с тим да је потом истом питању 31 јануара т. г. у Српском пољопривредном друштву одржана једна конференција, на којој је одлучено да исти акциони одбор и даље настави започету акцију док се ствари не приведу крају.

Г. Нешић, инспектор Друштва извештава, да је као делегат присуствовао 28 пр. мес. годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Чачку, која је била одлично посећена и која је успела у сваком погледу. Нарочито је са великим интересовањем примљен извештај Грађевинског одбора, о подизању подружинског дома, на који је до сада утрошено око 250.000 динара, а претстојећи радови на довршењу изнеће још толико.

На овој скупштини је одржао предавање о орашарским задругама г. д-р В. Стојковић, те је одмах приступљено оснивању прве такве задруге са седиштем у Чачку.

Секретар Друштва г. инж. А. Банковић, извештава да је у својству делегата Друштва присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Ваљеву. Скупштина је била одлично посећена, али су се на скупштини чуле замерке у погледу рада Друштва, а нарочито је изражена жеља да Друштво подигне коначиште за преноћиште чланова који својим послом долазе у Београд.

Тако исто г. Банковић даље извештава, да је Подружина пословала непосредно са фабриком „Зорка“, чији су претставници обећавали подружини да ће из „Зорка“ дати 5.000 кгр камена на кредит, до чега, наравно, није дошло, па је по предлогу г. Банковића одлучено да се фабрика „Зорка“ извести, да она оваквим својим радом ствара пометњу у раду наших подружина, те да у будуће наше подружине за све набавке упућује на Друштво.

Секретар извештава да је од г. Николе Петровића примљен одговор по питању Уредбе о ограничењу сађења винограда, па је одлучено да се исти пошаље Мин. пољопривреде.

Секретар извештава да је г. Љубинко Несторовић ступио на дужност 1 ов. мес.

VII седница (8 фебруара 1940).

Одлучено је: Да се на терет помоћи Народне банке за трифолин машину, ставе само издаци око монтирања машине.

Да се прими за сталног чиновника и распореди у II класу II групе г. Никодије Стаменковић, пензионер и дневничар овог Друштва, с тим да му се принадлежности рачунају од 15 ов. мес.

Да се набави и то: 1) 100 килограма пломби, 2) 5 комада сецкалица за сточну храну. Да се од Народне банке тражи дозвола за увоз 15.000 килограма маниле и 20.000 килограма рафије, с тим да се накнадно утврди која ће се количина набавити. Да се од Народне банке и Призада прикупе обавештења о начину повраћаја врећа за луцерку која се шаље у иностранство.

Да се исплати хонорар секретарима-благајницима следећих подружина и то:

1) Г. Петру Бели из Ковина Дин. 94.—, 2) г. Сави Аџићу из Суботице—Палић 80.—, 3) г. Крсти Савићу из Ариља 184.—, 4) Крсти Антићу из Грудаша 50.—, 5) Јовану Стошићу из Смољинца 32.— динара. Да се по тражењу Пољопривредне коморе Моравске бановине за помоћ за давање награда на пољопривредним течајима, који се имају одржати у 20 срезова, помоћ изда на тај начин, што ће се Комори поред књига купљених од Друштва у горњу сврху дати бесплатно за 50% износе од извршених набавки књига за готово. Да се прими знању извештај г. Тихомира Кузмановића о прегледу рада и стања Пољопривредне подружине у Краљеву и достави исти Подружини на знање. Да се не може усвојити предлог Пољопривредне књижнице и читаонице у Д. Крушевици за преглед рада и стања књижнице.

Да се одобри издатак од 500 динара Пољопривредној подружини у Петровцу на име исплате хонорара за одржана предавања у прошлој години, а тако исто да јој се одобри и издатак од 600 динара, која је сума утрошена за одржана предавања, с тим да се подружине посебним расписом преко „Тежака“ обавесте да се вирманисање утрошених кредита у будуће неће одобравати без претходне сагласности са Друштвом.

Да се изда бесплатно по једна колекција књига и то: 1) Пољопривредној књижници и читаоници у Мркоњић Граду, 2) Манастиру Миљкову код Свилајнца, 3) Народн. књижници и читаоници у Лапотинцу, среза јабланичког, бановине Моравске.

Да се прими у састав Друштва ново основана подружина у Блазнави, среза орашачког, бановине Дунавске.

Да се прими знању да је Министарство пољопривреде известило да нема буџетских могућности за шиљање младића на пољопривредну праксу у иностранство.

Саопштења и предлози: Г. Претседник саопштава, да је се на расписани конкурс за сталног књиговођу Друштва пријавило више лица, па је по испитивању свих поднетих молби одлучено да се за сталног књиговођу прими г. Љуба Дудић и распореди у 4 кл. I групе, с тим да се на дужност јави 15 овог месеца.

Г. д-р Мих. Градојевић реферише да је 4 т. м. присуствовао у својству делегата Друштва годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Смедереву, која је била добро посећена и на којој је он одржао предавање о савременим методама борбе противу инсеката, што је примљено знању.

Г. инж. Вукашин Тоскић реферише, да је у својству делегата Друштва 4 т. м. присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Иригу, која је била доста до-

бро посећена. На скупштини су била потрзана разна питања која интересују у првом реду виноградаре, као што је питање цене плавом камену и трошарини на алкохолна пића.

Секретар реферише да је дефинитивно израђен предлог буџета за ову годину, који износи дин. 1.710.800, како на страни примања тако и издавања, па је одлучено да се овај предлог дефинитивно усвоји.

Прочитан је реферат секретара о сазиву 66 редовног годишњег збора Друштва, па је одлучено да се збор одржи 24 марта т. г. у друштвеном дому у Београду с дневним редом на основу чл. 21 друштвених правила.

По позиву Акционог одбора за оснивање Југословенско-бугарске привредне коморе на оснивачку скупштину која ће се одржати 11 ов. мес., одлучено је да Друштво на тој скупштини заступа г. д-р Младен Јосифовић.

По позиву Земаљског савеза пољопривредних комора да Друштво одреди сталног делегата за шири Акциони одбор по питању цене плавог акмена, одлучено је да Друштво и даље заступа г. Ник. Ж. Петровић.

VIII седница (13 фебруара 1940).

Секретар реферише да је г. д-р Николић дао повољно мишљење о рукопису г. Влад. Дрецуна о исхрани кокошака и пилића и подизању живинарника за кокошке, па је одлучено да се та два рукописа штампају, као летци бр. 7 и 8 у по 5.000 примерака.

Одлучено је: Да се по претставци Пољопривредне подружине у Аранђеловцу да се одложи извршење платног налога по коме је она осуђена да плати заостали дуг Друштву, не може изаћи у сусрет.

Да се прими за помоћника пословође г. Светомир Коларевић, трговачки пословођа и свршени ђак Више школе београдске трговачке омладине, с тим да се распореди у 2 гр. II кл.

Да се по претставци г. Јована Здравковића, адвоката, одобри његов трошковник за месец јануар у износу 687 динара, с тим да се са одговарајућим износом терете подружине, као и да се г. Здравковићу да писмен налог да наплату друштвених потраживања може вршити егзекутивним путем.

Да се по реферату хонорарног чиновника г. Душана Михаиловића за плаћање уговорне таксе за друштвено особље, та такса исплати Пореској управи, и то за сво особље за 3 године, изузев Радомира Денчића, за кога платити свега за једну годину, пошто је његова служба са роком мањим од године дана.

Да се по понуди фирме Миовић из Марибора, набави 1.000 кгр неодендрина, као и 500 килограма миксдрина, с тим да се прими понуђених 100 кгр. бесплатно ради пропаганде.

Да се Пољопривредној подружини у Прокупљу по њеном тражењу изда на име помоћи алат за извођење акције за прекалемљавање старијих воћака и то: 1) 10 ком. „Кундеових“ аклем. ножева од 10 см. 2) 2 кресаћа ножа и 3) 50 прим. књижице по овом питању од д-р М. Јосифовића, све у вредности Дин. 500.—, а да све то остане својина подружине.

Да се исплати хонорар за рад у 1939 години у Пољопривредној подружини у Г. Милановцу њеном претседнику г. Војиславу Нешовићу у износу 912.— динара, а за рад у подружини у Зворнику њеном секретару и благајнику г. Алек. Коновићу у 332.— дин.

Да се Пољопривредној подружини у Цариброду изда упола цене 100 кгр карбокримпа из помоћи Нар. банке, с тим да Подружина сноси делимичне трошкове подвоза. Да се по молби Пољопривредне подружине у Смедереву, за помоћ ради приређивања лутрије о подружинској слави и забави, не може изаћи у сусрет. Да се изда бесплатно једна колекција разних књига Народној књижници и читаоници у Зубетинцу, но с тим да пошаље претплату на „Тежак“ за ову годину. Да кредит подружинама за ову годину буде до 300 динара по члану, с тим да се ти кредити одобравају само оним подружинама које су исплатиле дугове за 1938 и 1939 годину. Да се као делегат Друштва на скупштину Пољопривредне подружине у Младеновцу упути г. Д-р Јосифовић.

Саопштења и предлози: Г. д-р Јосифовић извештава да је присуствовао оснивачкој скупштини Бугарско-југословенске коморе, која је протекла у најбољем расположењу, па је предложио да се Друштво учлани у Комору, тек пошто се буде цело питање детаљно проучило.

Г. Јосифовић даље извештава, да се је том приликом упознао са г. Савом Дацевим, новинаром и почасним чланом Српског пољопривредног Друштва, о чијем се раду г Дацев изразио најласкавијим речима, па је одлучено да се г. Дацеву пошаље „Тежак“ и календари за 1937, 1938 и 1939 годину, пошто те публикације није примио.

Затим Претседник предлаже да се ступи у ближи контакт и сарадњу са Бугарским земљоделским друштвом у Софији, па је одлучено да се Бугарско земљоделско друштво позове на годишњи збор Српског пољопривредног друштва, а затим да се умоли да по могућству пошаље Друштву све своје публикације, а тако исто да Друштво и са своје стране пошаље Бугарском друштву своје публикације.

Г. д-р П. Вукасовић извештава да је присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Скопљу, која је протекла у реду, ма да није била добро посећена. Он је ту прилику употребио да се обавести како стоји са плацевима, које Аграрно повереништво има да уступи Друштву.

IX седница (22 фебруара 1940).

Одлучено је:

Да се прими знању да је у току прошле недеље наплаћено 17.392,50 на име отплате подружинских дугова из ранијих година.

Да се ранија одлука о кредитирању подружина допуни утолико, што ће подружине за одобрени кредит моћи набављати плави камен свега за 2/3 одобреног кредита, док ће остатак имати да утроше за набавку друге робе. Да се од фирме Галовац набави: 1) 5 000 кгр. семена грахорице, 2) 2 000 кгр. семена сточне репе.

Да се по поднетим понудама за превоз робе, усвоји понуда Кузмана Стајића, превозника из Београда.

Да се приме у састав Друштва ново основане подружине и то:

1) У Ћуприји, среза раваничког; 2) У Доброљупцима, среза жупског, бановине моравске; 3) У Врањевићу, среза колубарског, Дринске бановине.

Да се исплати хонорар за рад у појединим подружинама у 1939 години функционерима и то: 1) Петку Милутиновићу, секр.-благ. — Сокобања, дин. 690.—; 2) Алек. Јанаћковићу, секретару — Сокобања, дин. 110.—; 3) Манојлу Илићу, секретару, Б. Паланка, дин. 192.—; 4) Велимиру Ранковићу, секретару, Почековина, дин. 216.—; 5) Перивоју Цвркотићу, секретару, Каменица В., дин. 92.—; 6) Јарославу Јаковљевићу, секр. благајнику, Ириг, дин. 256.—; 7) Милану Петровићу, секретару, — Крушевац, дин. 380.—; 8) Милошу Т. Милошевићу, секретару-благајнику — Калудра, дин. 92.—; 9) Радосаву Ст. Симићу, секретару — Грабовица, дин. 50.—; 10) Рајку Обрадовићу, секретару — Команица, дин. 58.—; 11) Станоју Станковићу, претседнику — Зајечар, дин. 354.—; 12) Радојку Томићу, секретару-благајнику — Сопот, дин. 1322.—.

Да се умоли срески пољ. референт среза левачког, да извиди рад Пољопривредне подружине у Лепојевићу и о своме налазу извести Друштво. Да се бесплатно изда једна колекција књига Народној просветно-пољској читаоници у Д. Стрижевцу. Да се по жалбама неколицине чланова Подружине у Мрчајевцима о неправилном раду скупштине пољ. подружине, рад те скупштине поништи као противан подружинским правилима. Да се по тражењу Пољопривредне подружине у Сокобањи и Пожези Ужичкој, тражи од прве да поднесе програм и распоред предавања, па тек после да јој се одреди помоћ, а Подружини у Пожези да се изда на име помоћи за воћарски течај Дин. 400 и то једна половина у воћарском алату, а једна половина у књигама за награде течајцима.

Да се по предлогу Пољопривредне подружине у Ресну за измену и допуну правила, тај предлог држи у евиден-

ција и узме у обзир приликом израде правила за све подружине. Да се поводом неправилног рада Пољопривредне подружине у Лапову упути г. инж. А. Банковић, секретар Друштва, да присуствује ванредној скупштини, која је заказана за 3 март т. г. Да се по молби Александра Марковића, да Подружина у Голобоку обнови рад, не може изаћи у сусрет, пошто та подружина дугује Друштву из ранијих година, а сада постоји Подружина у Паланци Смед., где се он може учланити.

Да се усвоји предлог о додељивању награда пријављеним утакмичарима за подизање хигијенских стаја за стоку, ђубришта и нужника, сило јаме и сађења и гајења но с тим:

Да се награде и то:

1) За подизање хигијенских стаја за стоку 80 утакмичара; 2) За подизање ђубришта и нужника 50 утакмичара; 3) За подизање сило-јама 8 утакмичара и 4) За сађење и гајење ораха 12 утакмичара — укупно 150 утакмичара, зашта ће бити потребна сума од око 120.000 динара, која ће се дати из средстава Друштва.

Б) Да се за утакмичаре приме и то: **по један** из подружина које имају до 30 чланова; **по два** са 50 чланова; **по три** са 100 чланова; **по шест** са 200 чланова; **по осам** са 300 и **по 10** са 400 чланова, с тим да се код подружина које су пријавиле већи број утакмичара узме одређени број по редном броју списка који је подружина поднела.

В) Да се Друштво обрати молбама Министарству пољопривреде, Народној банци и Заводу за унапређење спољне трговине, да га материјално потпомогну, како би се накнадно и већи број утакмичара наградило, с тим да се приликом додељивања награда назначи из којих се средстава та помоћ даје.

По предлогу претседника одлучено је да се првих дана месеца марта одржи конференција редовних чланова Српског пољопривредног друштва по питању увођења трошарине на вино и ракију. Референт да буде г. инж. Вукашин Тоскић, а дан конференције да се накнадно утврди.

Прочитан је записник 4 седнице Надзорног одбора, као и извештај надзорног одбора спремљен за годишњи због 1940 које је примљено знању.

Саопштења и предлози: По предлогу г. Д-р Младена Јосифовића, одлучено је да се упути распис подружинама да одговоре, да ли би било опортуно одржати 23 марта т. г. претконференцију, на којој би се узели у претрес поједина питања, која ће се решавати на 66 ред. састанку па тек по пријему одговора подружина о томе накнадно донети потребну одлуку.

Г. д-р Јосифовић даље извештава да је као делегат Друштва присуствовао годишњој скупштини Пољопривре-

дне подружине у Младеновцу 18 ов. мес. и у Петровцу Пожаревачком 15 т. м. Обе су скупштине биле добро посећене и оставила добар утисак како по броју присутних чланова, и поред рђавог времена, тако и током саме дискусије, што је примљено знању.

Г. Алек. Рашковић, потпретседник Друштва извештава да је у својсту делегата Друштва присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине у Почековини, која је и поред рђавог времена била врло добро посећена. Г. Рашковић је том приликом нарочито скренуо пажњу, да подружине треба да врше набавку од Српског пољопривредног друштва не само у границама одобреног кредита, већ и друге набавке за готово.

По предлогу г. Др. Николића одлучено је, да годишњој скупштини Пољопривредне подружине, среза врачарског, која ће се одржати 25 ов. мес. у сали Српског пољопривредног друштва, присуствује претседник Друштва г. Јосифовић.

Секретар извештава да има 206 лица и установа који желе да се упишу за помажуће чланове Друштва, па је одлучено да се сви пријављени приме и уведу у књигу помажућих чланова од бр. 1 до 206.

Секретар даље извештава да је г. Светомир Коларевић, који је примљен за помоћника пословође известио Друштво да се прима те дужности, с тим да ће се на дужност јавити 1 марта т. г., што је примљено знању.

10 седница (29 фебруара 1940) г.

Прочитан је записник 9 седнице Управног одбора који је усвојен са следећим примедбама:

1) Да се у погледу избора чланова подружина, који ће учествовати на расписане течаје за подизање хигијенских стаја, сило јама и ђубришта и нужника, траже подаци о имовном стању чланова оних подружина које су предложиле већи број својих чланова, него што на то имају право, а према одлуци Управног одбора, па ће Управни одбор донети дефинитивну одлуку, који ће од пријављених утакмичара бити награђен.

2) Г. Претседник Јосифовић је на скупштини пољопривредних подружина одржао предавања и то:

1) У Младеновцу: „Шта удружени пољопривредници могу учинити за унапређење пољопривреде.“

2) У Петровцу: „Удео државе и пољопривредних организација у економском снажењу села“.

Одлучено је:

Да се прими знању, да је у току прошлих 7 дана наплаћено на име потраживања из ранијих година укупно Дин. 17.135,74.

Да се овлашћује претседништво да изврши набавку 300 комада плугова по накнадној спецификацији и то у првом реду од Београдске земљорадничке задруге, а на случај да она ту набавку не може да изврши, онда набавку извршити од Кузмана Николића и Ко. пошто је царина на плугове смањена за 75%, те је потребно извршити што пре експедицију већ поручених плугова.

Да се прими знању да су примљене и већ исплаћене прскалице „Плац“ и „Верморел“.

Да се прикупи материјал као и цене за штампање ценовника с тим да се претходно изнесе на решавање Управном одбору.

Да се Централном хигијенском заводу у Скопљу, по његовом тражењу понуде прскалице „Верморел“.

Да се у будуће ново-основаним подружинама, књижницама и читаоницама издаје бесплатно велика колекција књига, које ће садржавати све књиге друштвеног издања, чија је продајна цена 260 динара, а и даље давати малу колекцију (у вредности 100 дин.) оним читаоницама које се за то обрате.

Да се прими у чланство Друштва ново основана књижница и читаоница у Душановцу, среза неготинског, Моравске бановине.

Да се изда бесплатно по једна велика колекција разних књига и то:

1) Пољопривредној читаоници Пољопривредне подружине у Жабарима; 2) Соколској чети у Новом селу — Врњци; 3) Српској читаоници „Слога“ у Дероњи.

Да се по молбама пољопривредних подружина за помоћ за одржавање воћарских течаја, та помоћ изда и то:

1) Пољопривредној подружини у Шапцу у дин. 400.—; 2) Пољопривредној читаоници у Бабушници у дин. 300.—; и 3) Пољопривредној читаоници у Цариброду у дин. 300.— и 200.— динара за држање предавања, с тим да се помоћ за течајеве изда једна половина у књигама а друга у воћарском алату.

Да се по преставци неколицине чланова Пољопривредне подружине у Краљеву, да се поништи рад 50 годишње скупштине, тај предмет узме у расматрање, тек када се од Подружине добије писмени записник са 50 годишње скупштине. Да се по молби Пољопривредне подружине у Жагубици не може одобрити помоћ за вођење пропаганде за прикупљање нових чланова, већ истој препоручити да организује предавања, те ће јој се за то одобравати помоћ кад је буде затражила. Да се жалба Сретена С. Манојловића из Крупња, поводом предлога да се г. Урош Недељковић изабере за редовног члана Друштва, одбаци као неумесна.

Наставиће се

ИЗВОД

Из Записника 66 редовног годишњег Збора Српског пољопривредног друштва, одржаног 24 марта 1940 године у 9 часова пре подне у Друштвеном дому у Београду

Збор је отворио Претседник Друштва г. д-р Младен Јосифовић, професор Универзитета у заказани час поздрављајући делегате и чланове.

Претседник затим одређује за записничара г. Илију Мустецића, чиновника Дирекције за исхрану, а Збор по предлогу претседника бира за оверач записника г. г. Војислава Нешовића, претседника Пољопривредне подружине у Г. Милановцу и Николу Синђелића, претседника Пољопривредне подружине у Сопоту, а за чланове Верификационог одбора: г. г. Грујицу Кузмановића, делегата Пољопривредне подружине у Параћину и Ђуру Николића, претседника Пољопривредне подружине у Пожези Ужичкој и Вучу Савића, претседника Подружине у Голубовцу, који су одмах приступили прегледу пуномоћија подружинских делегата.

По предлогу Претседника упућени су поздравни телеграми: Његовом Величанству Краљу Петру II; Његовом Височанству Кнезу Намеснику Павлу; г. г. Д-р Ивану Перовићу и д-р Раденку Станковићу, Краљевским намесницима и Д-р Бранку Чубриловићу Министру пољопривреде.

Пошто је прочитао текст телеграма Претседник г. д-р Јосифовић поздравио је даље делегате Бугарског земљоделског друштва из Софије г. г. Ивана Николова, члана Управе и Неделчу Делева, директора поменутог друштва и прочитао писмо г. Дацева оснивача Бугарског земљоделског друштва и члана Бугарске академије наука, иначе почасног члана Српског пољопривредног друштва, што је Збор поздравио дуготрајним аплаузом.

Претседник је затим поздравио г. Будисава Цвијановића, помоћника Министра пољопривреде и претставника истог Министарства; г. Д-р Добру Тодоровића, декана Пољопривредног шумарског факултета; Војислава Ђорђевића, претставника и претседника Главног савеза српских земљорадничких задруга; г. Велизара Милосављевића, претставника Главне земљорадничке набављачке задруге; г. Новака Милованчева, претставника Главне земљорадничке произвођачке задруге; г. Ђорђа Давидовића, претставника и секретара Главног задружног савеза; г. Милана Бацака, претседника и претставника Савеза пољопривредних комора; Недељка Дивца, претставника Пчеларског и Професорског друштва; г-ђу Персу Продановић, претставницу Друштва домаће радиности и Кола срп. сестара, г-ђу Станку Лозанић, д-р Милорада Недељковића, претставника Друштва „Аграрна мисао"; Владислава Колара, претставника Удружења хрватских пољопривредних стручњака из Загреба; Милорада

Јефремовића, генерал. директора Привилеговане аграрне банке; Станоја Недељковића, проф. Пољопривредног шумарског факултета; Ковачевића Михајла, претставника Народне банке; Д-р Танасија Митровића, проф. Универзитета и почасног претседника Друштва; г. Фрању Лукмана, претставника Удружења југословенских агронома; г. Николу Ж. Петровића, претставника Удружења југословенских пољопривредних стручњака; г. Петра Крстића, претставника Банске управе Дунавске бановине из Н. Сада; г. инж. Вукашина Тоскића, претставнипа Савеза срп. земљ. задруга из Н. Сада; Д-р Павла Вукасовића, делегата Централног хигијенског завода и Савеза здравствених задруга; г. Д-р Милана Јоцковића, ветеринарског капетана и претставника Друштва за заштиту животиња и растиња; Радомира Виријевића, претставника Пољопривредне коморе Моравске бановине и Чедомира Поповића, претставника Пољопривредне коморе из Сарајева.

Претседник г. д-р Јосифовић је потом саопштио да је према извештају Верификационог одбора Збору присутно 191 подружинских претставника и 203 редовних чланова, тако да је на основу Правила Збор властан да пуноважно решава по свима предметима који су стављени на дневни ред.

Затим је претседник дао реч г. Ивану Николову, делегату Бугарског пољопривредног друштва, који поздравља Збор и предлаже што тешњу сарадњу наша два сродна Друштва и два братска народа. (Говор г. Николова биће у целости штампан у идућем броју Тежака).

Г. Будисав Цвијановић, помоћник Министра пољопривреде и заступник Министарства пољопривреде, извињава г. Министра пољопривреде који је био спречен другим пословима да збору лично присуствује. Збор су исто тако поздравили: г. Војислав Ђорђевић, претставник Главног савеза срп. земљ. задруга и свих Главних задруга и госпођа Перса Продановић, претставница Кола српских сестара и Друштва „Југословенска домаћа радиност“.

Прелазећи на другу тачку дневног реда, претседник г. Д-р Јосифовић изложио је Збору политичке и економске прилике, које су у прошлој години утицале на нашу пољопривреду неповољно, па и на рад Друштва. Затим је секретар Друштва г. инж. Аћим Банковић, изнео преглед рада Друштва у прошлој години.

У дискусији која је потом настала, први је говорио г. Стеван Чоловић, делегат Пољопривредне подружине из Арања, који одмах изјављује да је рад Друштва у прошлој години био задовољавајући и у свом дужем говору износи тешкоће рада у масама, о високим ценама индустријских производа, које не може регулисати Друштво, јер је индустрија картелисана. Апелује на земљораднике да се удружују створе јаке економске организације, да створе своје кар-

теле, јер се само тако сељак може супроставити индустријским картелима, а ове ће пољ. организације у исто време сељака економски, здравствено и клутрно подизати.

Говорећи о тешкоћама на селу: бесплодним њивама, селима без путева, несташици кредита и д-р г. Чоловић нарочито подвлачи да се на земљораднике апелује да у име Отаџбине повећају производњу. Он пак у име Отаџбине апелује на меродавне, да помогну сељаку са кредитом и производним средствима, које ће сељак касније вратити.

Најзад поново апелује на све земљораднике да се организују и буду бројно јаки и да Друштво у својим редовима има не само 15 и 20 хиљада већ 100 и 200 хиљада чланова-земљорадника, јер ће једино тако моћи да претстављају јешкоћама.

Претседник је захвалио Чоловићу на лепом и документованом говору и дао реч Николи Марковићу делегату Пољопривредне подружине из Параћина, који истиче да је рад Друштва у прошлој години био добар, али изражава жељу да рад у васпитно-пропагандистичком правцу буде још јачи. Затим ставља неколико предлога у погледу издавања илустрованог ценовника справа, алата и друге робе коју Друштво продаје. Тражи да експедитивност у раду друштвене канцеларије и стоваришта буде већа. Нарочито инсистира да Друштво на подружинске скупштине редовно шаље своје делегате, а поготову ако неке подружине изричито то захтевају.

Претседник даје обавештење по свима истакнутим питањима и напомиње да је Друштво по многим напоменама већ предузело потребне мере и да ће илустрован ценовник ускоро бити израђен.

Затим је говорио г. Душан Николић, делегат Пољопривредне подружине у Г. Милановцу, који се такође осврће на број чланова у Српском пољопривредном друштву, Што се тиче рада Друштва у прошлој години, он каже, да је задовољавајући, али позива све земљораднике да број наших чланова не буде само оволики, колико Друштво сада има у својим редовима, него да броји и до 1 милиона, ако желимо да имамо успеха од заједничког рада. Српско пољопривредно друштво са тим бројем чланова свакако моћи ће показати много веће резултате и са још већим ауторитетом учествовати у решавању разних општих и привредних питања.

Говорио је још о откупу шљива од стране Призада и критикује тај рад обзиром да држава не даје паритет за сваку железничку станицу чиме се знатно убија цена шљиви, те тражи да се ово исправи. Нарочито се задржава на питању трошарине на вино и ракију, која је много погодила произвођаче. Тражи да се ова трошарина, ако се већ мора платити, убира паушално, јер би њу онда сносили потрошачи, а овако је директно погодила произвођаче.

После г. Николића, узео је реч г. Драгомир Шуњеварић, претставник Пољопривредне подружине из **Пожеге Ужичке** који износи преглед рада Друштва и каже да се рад подруна у неким срезовима знатно осећа. Подвлачи да је пољопривреда у његовом срезу кренула напред, стање земљорадника се бар донекле побољшало и ако су прилике тешке За овакав напредак на селу и код сељака, каже г. Шуњеварић, у многоме се има захвалити Срп. пољ. друштву и друштву и другим пољопривредним организацијама кроз које се овакав рад спроводи. Као пример наводи село Горобиље, које је за последњих неколико година знатно напредовало.

Извесни учесници прекидали су говорника критикујући га што каже да је на селу добро.

Претседника изјављује онима који критикују г. Шуњеварића, да ми сви знамо какве су тешкоће на селу, али да не треба само кукати, већ ако има лепих примера треба их такође изнети, јер то успех нашег заједничког рада т.ј. рада, како г. Шуњеварић каже, једне наше подружине, чиме се треба поносити.

Г. Видановић, члан Пољопривредне подружине из Пирота, критиковао је рад Призада у погледу откупа вина. Каже, да је ово једно преко питање коме треба поклонити пуну пажњу, јер су виноградари доведени у питање. Затим је говорио још о високој цени плавог камена, несташици рафије и др.

Осврнуо се на рад Друштва и на питање огледног пољопривредног добра у Панчевачком риту, на коме би Друштво могло да врши разне опите у погледу семена, савременијег начина рада, као што је например сејање пшенице на кућице и сл.

Г. Јарослав Јаковљевић, секретар Пољопривредне подружине у Иригу, у свом документованом говору изнео је тешкоће виноградара у Срему због високе цене плавог камена. Осврће се на рад Друштва у прошлој години и подвлачи да је исти дао одличне резултате с обзиром на прилике у којима се налазимо.

Потом је говорио о високим ценама плугова и других пољопривредних справа, као и да су цене пољопривредних производа ниске, например: вина, ракије, шљива, тако да се често ни производни трошкови не могу покрити. Апелује на чланове и све оне, којима лежи на срцу добро народа, да помогну акцију за окупљање и организовање земљорадника, каок би се створиле што јаче организације преко којих се једино може брже постићи успех у раду.

Г. Радован Лукић, члан Ваљевске Пољопривредне подружине, износи штетност Уредбе о увођењу државне трошарине на вино и ракију, која је много погодила произвођаче. Замера г. Министру пољопривреде што није присутан на овом збору, где би могао добити тачну слику стања на

селу. Предлаже да се омогући обезбеђење градинарских усева од града.

Говорећи о сточним болестима и цепљењу стоке истиче потребу оснивања фонда из кога би се давала помоћ земљорадницима на случај угинућа стоке. Затим говори о држању курсева за спремање људи, који би могли у хитним случајевима да врше цепљење стоке на терет општине. У даљем свом говору износи да Дирекција за проучавање и организацију пољопривреде у сврху исхране неће испунити свој задатак ако кукуруз, пшеницу и другу сточну храну купује од трговаца, а не непосредно од произвођача. Осуђује досадашњи рад Дирекције утолико што се ова храна откупљује од трговаца-извозника, по високим ценама, и то иста она храна коју су земљардници јесенас морали врло јевтино продати, те су на тај начин земљорадници великим сумама оштећени.

Г. инж. Вукашин Тоскић, члан Управног одбора Друштва реферише скупштини шта је све Друштво предузело по питању трошарине на вино и ракију и каже да је још у 1929 години, када је уведена ова трошарина, Српско пољопривредно друштво у свакој прилици доказивало да је иста штетна за произвођаче и земљораднике и да је предузимало све мере да се ово стање повољно реши. Међутим, крајем прошле године, каже г. Тоскић, доноси се нова уредба којом се заводи државна трошарина на вино и ракију.

Српско пољопривредно друштво је, по овом питању интервенисало код Претседника владе, Министра пољопривреде и Министра финансија. Међутим, у Мин. финансија одговорено је да се трошарина не може укинути, јер то захтева држава ради стварања финансијских средстава, која су јој у овим приликама јако потребна. На том месту су уверавали претставнике Српског пољопривредног друштва да трошарина уопште неће погодити произвођаче већ само потрошаче. Међутим, као што се је доцније видело, ова је трошарина искључиво погодила произвођаче, па ће зато Друштво и даље настојавати код меродавних да се одредбе поменуте Уредбе бар ублаже, ако је већ немогуће укинути је, јер су на овај начин наши воћарски и виноградарски крајеви доведени у питање.

Потом је у дискисији учествовало још неколико говорника и то: Јанко Недић, члан Шабачке пољ. подружине, Ранко Марић, претставник Пољопривредне подружине из Мионице, Ђура Николић, претставник Пољопривредне подружине у Пожези Ужичкој, Живојин Милојевић, претставник Пољопривредне подружине из Сремских Карловаца и најзад Драгојло Дудић, делегат Пољопривредне подружине из Ваљева, па је потом претседник поставио питање Збору да ли прима извештај Управног и Надзорног одбора. Збор је једногласно прихватио поднете извештаје и дао разреш-

ницу Управном и Надзорном одбору за рад и рачуне у прошлој 1939 години.

Претседник г. д-р Јосифовић је затим тражио у име Управног одбора Друштва овлашћење за задужење Друштва у случају потребе, те је Збор једногласно дао следеће овлашћење:

„На основу чл. 21 т. 5 а у вези чл. 24 ст. 2 и 3 овлашћује се Управни одбор Српског пољопривредног друштва да на подлози друштвене имовине може и даље користити зајам од Дин. 4,000.000.— колико му је већ и одобрено на 65 редовном годишњем збору, и то првенствено код Привилеговане аграрне банке за набавку плугова, материјала и натуралног семена луцерке, као и за подизање трифолин станице".

Тако исто Збор акламацијом даје Друштву следећа овлашћења:

1) „На основу чл. 21 т. 6 а у вези чл. 24 ст. 2 и 3 овлашћује се Управни одбор Српског пољопривредног друштва да у циљу прибављања средстава за пословање може продати плацеве које има у улици Адмирала Гепрата бр. 64 и у Новој улици бр. 208 и 201."

2) „На основу чл. 21, а у вези чл. 24 ст. 2 и 3 Правила Српског пољопривредног друштва овлашћује се Управни одбор да може саградити потребне просторије за смештај трифолин станице."

Претседник г. д-р Јосифовић, саопштава затим да је редован годишњи Збор Друштва надлежан да решава о висини чланског улога, који имају плаћати чланови подружина за рачун Друштва у 1941 години.

Износи да су режијски трошкови врло велики и да је чланарина од 20 динара колико сада чланови подружина плаћају Друштву, мала и не може да покрије ни издавање „Тежака" и „Пољопривредног календара", те моли збор да реши хоће ли се чланарина за идућу годину повећати или не.

Збор одлучује да се чланарина и за идућу годину не повиси, већ да остане 20 динара за Друштво.

Претседник г. д-р Младен Јосифовић саопштава да на основу чл. 9 и 15 нових Правила друштвених, подружине које су на дан 15 марта имале највећи број чланова делегирају за чланове Управног одбора и Надзорног одбора по једног свог члана.

На основу примљених извештаја ти делегирани чланови су:

I У Управни одбор : 1) Радојко Томић, управник бан. садника и делегат Пољопривредне подружине из Сопота. **Заменик:** г. Никола М. Синђелић, економ из Ропочева и ред. чл. Друштва. 2) Милан Крстић, земљ. и делегат Подружине из Крушевца. **Заменик:** Сретен Костић, секретар Подружине.

3) Илија Полић, пољ. делегиран од Подружине у Љубовији. **Заменик:** г. Филипа Степановића, члана Управе подружинске и ред. чл. Друштва. 4) Војислав Нешовић, пољ. — делегиран од Подружине у Г. Милановцу. **Заменик:** Здравко Бојовић, пољ. из Такова. 5) Тихомира Н. Кузмановића, учитеља — делегиран од Подружине у Краљеву. **Заменик:** Миленко Радојевић, агр. из Витановца.

II У Надзорни одбор: 1) Миша Даниловић, пољ. из Мијева — делигиран од Подружине у Београду — Заменик: Танасије Живојиновић из Ресника. 2) Живојин Никодијевић, ср. економ у пензији — делегиран од Подружине у Петровцу Пож. — **Заменик:** г. Мита Милановић, земљ. из Великог Поповића.

Претседник даље констатује да на основу нових друштвених правила, Збор има да изабере између редовних чланова Друштва из Београда у Извршни Управни одбор: претседника, потпретесдника и 5 чланова и за Извршни Надзорни одбор: претседника и 2 члана.

Затим г. Претседник пита Збор, хоће ли се изабрати кандидациони одбор, или да одмах саопшти поднету листу. Збор захтева да се прочита, поднета листа, на којој су били кандидовани у:

I Извршни Управни одбор: Претседник: д-р Младен Јосифовић, проф. Универзитета; Потпретседник: д-р Павле Вукасовић, биолог Централног хигијенског завода. **Чланови:** Александар Рашковић, помоћник Управника Двора;инж. Вукашин Тоскић, доцент Универзитета, Д-р Драгиша Николић, в. д. директора Завода за испитивање вуне, инж. Милутин Никетић, инспектор Мин. пољопривреде и Никола Петровић, инспектор Мин. пољопривреде у пензији.

II Извршни Надзорни одбор: Претседник: г. Стеван Лукић, воћарски инспектор у пензији. **Чланови:** инж. Властимир Ђорђевић, доцент Пољопривредног факултета и Илија Мустецић, чиновник Дирекције за исхрану.

По прозивању претседник је поставио питање Збору, да ли прима предложену листу. **Збор је акламацијом — једногласно усвојио предложену листу кандидата.**

Пошто је избор извршен акламацијом, Претседник предлаже да се изаберу још два члана заменика за Извршни Управни одбор и један члан-заменик за Извршни Надзорни одбор, па предлаже за заменике: а) **У Извршном Управном одбору:** г. г. Николу Белобрка, инспектора Мин. пољопривреде у Пензији и д-р Михаила Градојевића, професора Универзитета; б) **У Извршни Надзорни одбор:** г. Јеврема Драгојевића, чиновника Дирекције за исхрану, што Збор једноглесно усваја.

Најзад је прочитан предлог Управног одбора за избор 347 редовних чланова Друштва. Предлог Управног одбора усвојен је једногласно.

Најзад је г. инж. Тоскић, члан Управног одбора Друштва прочитао резолуцију која се има доставити меродавнима. Резолуција је једногласно прихваћена. (Текст резолуције штампан је у овом броју Тежака, уз уводни чланак.).

На крају претседник је заблагодарио присутнима на корисној сарадњи и закључио Збор.

После подне у 3 часа, сви учесници на Збору присуствовали су као гости Друштва престави у Позоришту на Врачару у коме је даван комад из народног живота са певањем: „Коштана".

РАСПИС БР. 8 — Моле се све пољопривредне подружине, које су тражиле и добиле већи број пољопривредних календара- него што имају чланова у овој години **да преостале примерке календара одмах врате Друштву.** Ово је неопходно потребно да би се календари могли дати ново-оснивaним подружинама, као и онима које имају више чланова него што су календара примиле.

РАСПИС БР. 9 — Скреће се пажња пољопривредним подружинама и члановима, да могу добити одличне једногодишње багремове саднице, из семена произведене, по цени од 15 до 20 динара за стотину према величини. На мање од 500 садница се не испоручује, а поруџбине прима Пољопривредна подружина у Мрчајевцима. Друштво такође може да врши испоруку.

РАСПИС БР. 10. — И ако је у друштвеном ценовнику јасно истакнуто да се на Еберхартове плугове (Сервус, Јота и Комет) не даје никакав попуст, многе Подружине ипак траже и обрачунавају 5% попуста, те се скреће пажња поручиоцима да то не чине. Такође им се скреће пажња да постоје тешкоће код снабдевања овом врстом робе и да се цене мењају, као и то да Друштво не плаћа подвоз за справе које се поруче преко Прив. агр. банке.

РАСПИС БР. 11. — Ускоро ће бити време за набавку **Плавог камена,** те се скреће пажња Подружинама да **још сада** спреме све што је потребно ради набавке истог и да Друштву још сада, **бар приближно и необавезно,** јаве које ће им количине ове робе требати и на који начин мисле да је набаве (за готово, на кредит код Друштва, на кредит код П.А.Б.), како би и Друштво било у могућности да предвиди стварну или бар приближну потребу у овом артиклу.

РАСПИС БР. 12. — Услед рата у Европи роба се из неких земаља, а нарочито из оних које се сада налазе у ратном стању, са врло великим тешкоћама набавља, услед чега Друштво има огромних незгода. Ове су незгоде појачане и нередовним саобраћајем и то како на сувом тако и на води.

За сада се Друштво налази у немогућности да набави из иностранства: рафију, манилу и чилску шалитру, и ако се више пута обраћало Народној банци за добијање дозволе за увоз. Због тога Друштво извештава своје чланове да ће оно ове артикле моћи да набави само у ограниченим количинама, те је потребно да сваки сведе своје потребе у овим артиклима до најмање мере.

Сличан је случај и са плуговима. И ако су плугови били благовремено наручени и утовар благовремено извршен, услед нередовног саобраћаја Дунавом они ни до данас нису приспели. Чак је једна партија из лађа претоварена и послата железницом. Али и та партија још није стигла мада је требало да буде у Београду већ пре више дана.

Из ових разлога Српско пољопривредно друштво моли своје чланове да при поруџбинама о свему овоме воде рачуна, јер како изгледа настале тешкоће ће бити све веће и веће.

РАСПИС БР. 13. — Често пута поједини чланови наших подружина врше набавке непосредно од Друштва и ако имају у своме месту или срезу своју подружину у којој су учлањени.

На тај начин стварају Друштву велике тешкоће око експедиције малих количина робе, а исто тако и пошиљке се оптерећују великим поштанским и подвозним трошковима, те набавка бива скупља.

Поручиоци појединци често захтевају, не водећи рачуна о свима овим тешкоћама и о малим количинама које наручују да им се одобри 5% попуста у цени.

Српско пољопривредно друштво овим извештава своје чланство да ће у будуће попуст у цени од 5% на робу која се набавља од Друштва за готово одобравати само својим подружинама а не и појединим члановима. Препоручује се пак подружинама које се налазе у близини да своје поруџбине по могућству групишу и да их врше одједном, јер ће у том случају подвоз јевтиније коштати.

ОБАВЕШТЕЊЕ: Извештавају се Подружине и чланови да Друштво нема више семена луцерке.

ОДГАЈИВАЧИМА СВИЛОБУБА

Извештавају се одгајивачи свилобуба, да су сви послови око унапређења свиларства прешли у надлежност Министарства пољопривреде, које ће се од сада старати о производњи свилочаура.

За северне крајеве наше државе одређене су за 1940 годину следеће откупне цене, и то:

Динара 18.— за I класу по килограму сирових чаура;

Динара 15.— за II класу по килограму сирових чаура;

Динара 5.— за III класу по килограму сирових чаура;

Поред ових цена исплаћиваће се одгајивачима свилобуба још и **премије по килограму произведених чаура**, чији ће се износ накнадно утврдити од старне Министарства пољопривреде.

Кредит за откуп свилочаура већ је осигуран тако да ће исплата чаура уследити одмах по примо-предаји на откупним станицама и местима, која ће се накнадно објавити.

Пријаве се примају код најближих излежитеља или свиларских повереника Држ. Надзорништва Свиларства, која раздају **бесплатно** дудово семе, дудове саднице, семе (јаја) свилених буба, бубарску хартију и термометре као и **бесплатне** савете и штампане упуте о гајењу свилобуба.

За све напред наведено одгајивачи свилобуба, као и сви остали, могу се обратити непосредно и Министарству пољопривреде — Отсек за свиларство било дописницом, писмом или службеним актом.

Подижите дудове! Гајите свилобубе у што већем броју, јер вам је **зарада лака и сигурна.**

За лозу и воћке

Само прскалица са марком

„МИТРИ“

вреди више него друге три

То потврђује више хиљада задовољних купаца „МИТРИ“ прскалице и њена златна одликовања.

Купите и Ви прскалицу „МИТРИ“ са пуним поверењем јер је купујете са пуном гаранцијом и писменим упуством за употребу. Тражите и купујте „МИТРИ“ прскалице а на отплату добијете је по повољним условима код срп. пољ. друштва Београд.

Ценовник шаље бесплатно предузеће „МИТРИ“ прскалица Крушевац Тел. 70

Штампарија „Слога“ Душана Т. Поповића — Београд, Кнегиње Љубице 4

»БУРГУНДСКИ ПЛАВИ КАМЕН«

Производ фабрике „ЗОРКА“ најбоље је средство за прскање винове лозе против пероноспоре. Тражите ценовник и упутства од фабрике

ЗОРКА

БЕОГРАД
Поштански фах 669

Важно за пољопривреднике

»Уљарица« а. д. БЕОГРАД

извештава пољопривреднике, старе и нове произвођаче соје;

да је отпочела с примањем пријава и закључивањем уговора за овогодишњу сетву соје;

да је за ову годину утврдила откупну цену соји на дин. 240.— за 100 кг.;

и да даје произвођачима прилагођено семе и цепиво „радицин“ као позајмицу;

исплату соје врши одмах по њеном утовару или предаји;

стоји свима интересентима на услузи за давање свих обавештења и савета о гајењу соје непосредно или преко својих агронома и повереника.

Соја је скромна у погледу земљишта.

Она богати земљиште азотом и оставља га у чистом и ралом стању. Соја снажи и припрема земљиште за друге усеве, стога

СЕЈТЕ СОЈУ!

Пролетњи београдски сајам са салоном аутомобила и мотоцикла

одржаће се од 13 до 22 априла 1940

Излагаће се: Аутомобили, мотоцикли, бицикли, — текстил, галантерија, намештај, кофери, ташне, обућа, — метал, машине, мотори, апарати, касе, шпорети, фрижидери, хемија, пресе, пољопривредне машине, грађевинарство, боје, уметно гнојиво, — електротехника, оптика, метална галантерија, шивање и писање машине, регистер касе, ваге, машине за резање меса, мишине за кафу, — стакло порцулан, керамика, дрвени ручни рад, накит, сатови, козметика, — хартија, музички иструменти, књиге, радио апарати, кинематографија, туризам, ревија моде, пропаганда и реклама, — исхрана алкохолна пића, минералне воде, млечни производи.

Обавештења: Управа Београдског сајма, Сајмиште, Пошт. фах 538. — Телефони: 28—526, 28—802.

Повластица од 50% на железницама и бродовима.

Виноградари и воћари!

ОИДИУМ-ЛУГ на виновој лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу примеша

СУЛИКОЛ

Грожђане мољце, јабучног црва и друге живе штеточине сузбија се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ

Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм. Гепрата 64 и

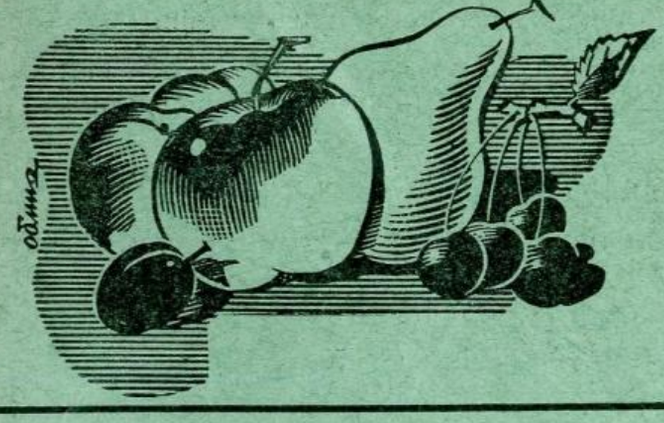

ЗОРКА

Београд

Француска 9

ШАЋЕНА У ГОТОВУ
...нтетска библиотека
...рад

ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1860 Г.
ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 1 маја 1940 | Број 9

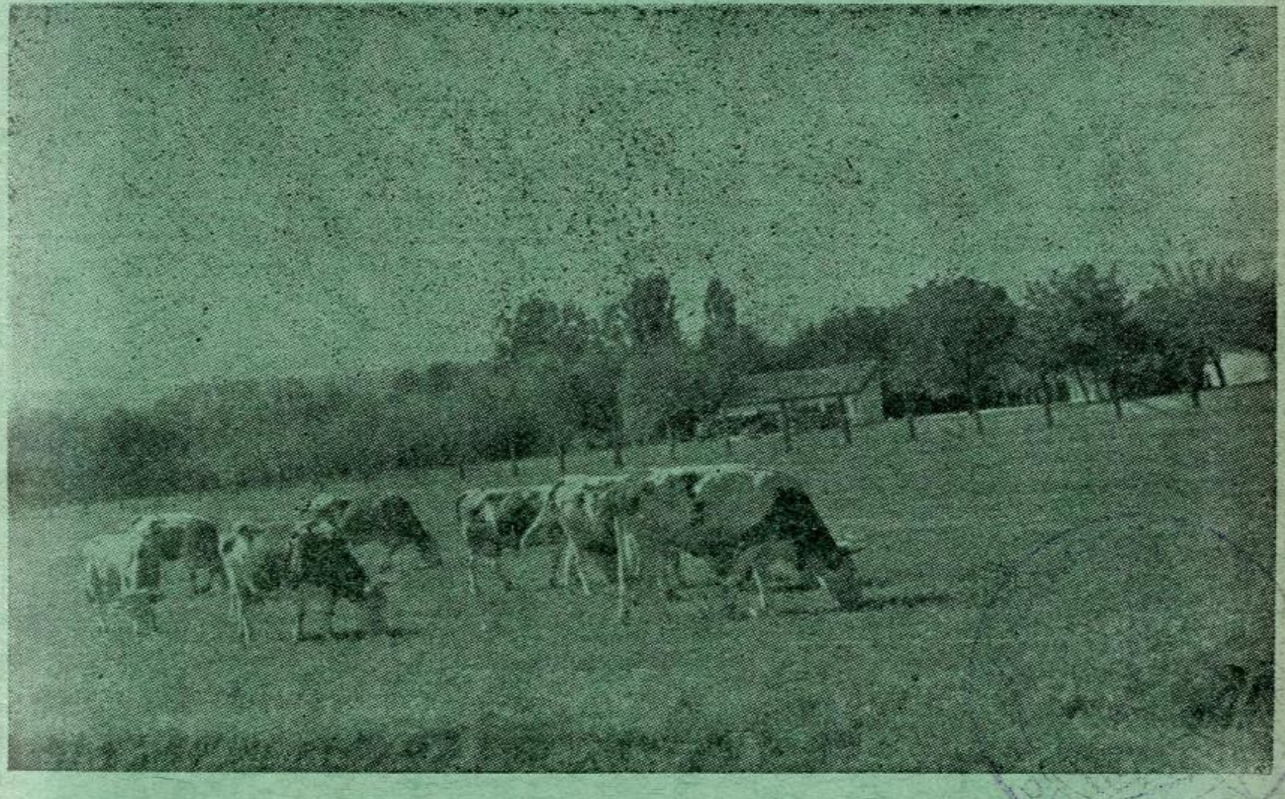

Краве сименталске расе на паши — Пољ. школа Ваљево.
(Сн. Ст. Јешић)

САДРЖАЈ: Братски поздрав Бугарских земљорадника Српским земљорадницима; Инж. *Аћим Банковић*: — Више стрпљења; Инж. *Ђорђе Вакањац*: Гајење биљака штитоноша; *Миодраг Марјановић*: Напомене код исхране стоке зеленом храном: Инж. *Милан Срећковић*: Прскајте воћке; Производимо соју; *Асен С. Станчевић*: Прскање шљива бордовском чорбом ради сузбијања пламењаче; Инж. *Вукашин Тоскић*: Наслони за лозу при гајењу стоног грожђа; Питања и одговори; Инж. *Јарослав Шеварлић*: Кретање цена пољопривредним производима у току прве половине месеца априла; Допис са села - *Жика Поповић*: Како посејеш онако ћеш и жњети; Програм рада Српског пољопривредног Друштва за 1940 годину; Рад наших подружина - *Кр. В. Савић*: Сарадња са Друштвом Југословенске домаће радиности; Извод из записника Управног одбора Српког пољопривредног друштва;

Виногрaдари и воћари!

ОИДИУМ-ЛУГ на винової лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу примеша

СУЛИКОЛ

Грожђане мољце, јабучног црва и друге живе штеточине сузбија се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ

Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм Гепрата 64 и

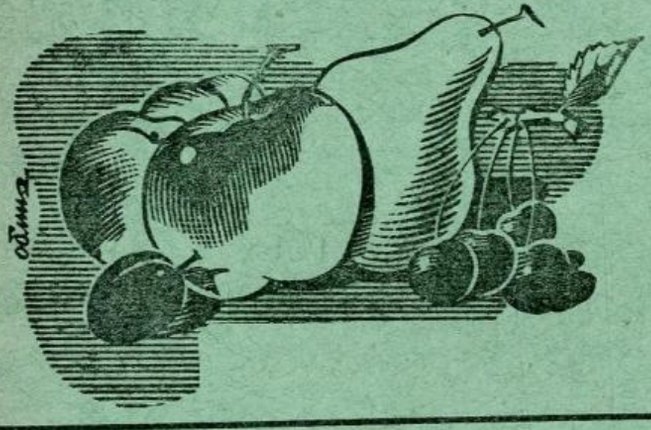

ЗОРКА

Београд
Француска 9

Важно за пољопривреднике

»Уљарица« а. д. БЕОГРАД

извештава пољопривреднике, старе и нове произвођаче соје;

да је отпочела с примањем пријава и закључивањем уговора за овогодишњу сетву соје;

да је за ову годину утврдила откупну цену соји на дин. 240.— за 100 кг.;

и да даје произвођачима прилагођено семе и цепиво „радицин" као позајмицу;

исплату соје врши одмах по њеном утовару или предаји;

стоји свима интересентима на услузи за давање свих обавештења и савета о гајењу соје непосредно или преко својих агронома и повереника.

Соја је скромна у погледу земљишта.

Она богати земљиште азотом и оставља га у чистом и ралом стању. Соја снажи и припрема земљиште за друге усеве, стога

СЕЈТЕ СОЈУ!

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 9 БЕОГРАД, 1 мај 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

БРАТСКИ ПОЗДРАВ БУГАРСКИХ ЗЕМЉОРАДНИКА СРПСКИМ ЗЕМЉОРАДНИЦИМА*

Господине Претседниче,

Драга браћо,

Налазећи се у вашој средини, у братској нам Југославији, осећам се нарочито срећан да изразим Господину претседнику и свима члановима Српског пољопривредног друштва у име нашег претседника и нашег Бугарског пољопривредног друштва као и у моје име, наше најтоплије и најсрдачније жеље поводом 66 годишње скупштине братског нам Српског пољопривредног друштва и 71 годишњице од његовог оснивања.

Ми смо нарочито почаствовани вашим љубазним и братским позивом и необично смо радосни да смо у вашој средини, поред вас, да видимо дело Српског пољопривредног друштва, грађено непрекидним трудом и великом енергијом и вољом у току 71 године.

Господо, земљорадња је једна од најсложенијих и тешких заната, али истовремено и најблагороднији. У сваком другом занату техника и комбинације су простије зато што

---

* Говор г. Ивана Николова члана Управе Бугарског пољопривредног друштва на овогодишњем Збору Српског пољопривредног друштва.

се ради непрерађена материја од које човечија рука може да направи какав год жели предмет. У земљорадњи је обратно — ради се са живим бићима при условима, независним од воље човека. Земља би могла да се обради и побољша техничким средствима према жељи човека, али климатски услови, бактеријална флора, живот биљака и многи други фактори су ван снаге и могућности човека. При таквом стању, ми видимо, да би земљорадник могао да се снађе у овом сложеном процесу земљорадничке производње и да искористи најрационалније свој труд, он треба да буде просвећен, да има довољно знања из свих оних наука које су везане са правилним газдовањем.

Земљорадник треба да буде добар организатор, да предвиђа, да разуме економију, да има знања из ботанике, физике, хемије, математике; да буде механичар и др., једном речју треба да буде широко и добро просвећен. Нажалост, такво стање може само да се зажели, па чак и у најкултурнијим земљама. Не желим да поричем велики напредак учињен у том правцу, али ипак сељаку је потребно да има вишу културу и вишу просвету.

Тачно је, да земљорадници чине огроман друштвени ред, зато се на њих спорије утиче и спорије се постиже успех. Али тачно је исто тако, да бисмо имали веће и брже резултате, само бриге и напори у том правцу треба да се повећају, како од стране државних органа тако и од других установа и лица, која су позвана да просвећују сељака и да олакшају његову невољу.

Културни радници и образовани људи који су се посветили земљорадњи већ су одавно притекли својим снагама и својим знањем да помогну земљорадницима. Остављени да раде подвојено ти културни радници нису могли да постигну велике успехе, зато што су се расплинула и материјална средства и човечији напори те и поред њиховог обилног рада нису добијени велики резултати. Ове подвојене снаге треба да се скупе и да делају заједно.

Ето зашто је у вашој средини још пре 71 године, слично ономе што се дешава и у другим земљама, основано Српско пољопривредно друштво, које је себи ставило у задатак: да се просвети земљорадник, да се подигне његова култура, да се упути у један смишљенији и рационалнији посао, да се помогне техничким средствима, да му се да могућност да се упозна са неопходним знањем из свих наука да би могао до максимума да искористи снагу земље и њену производну моћ. Преко њега треба земљорадник да очекује изобилну жетву, да искористи пијаце и све могућности да би се повећао његов доходак, да се побољша његов занат да би могао да живи слободно и задовољно као прави човек. Ваш рад у том правцу, ваши успеси су ту, ваш биланс је пуна илустрација вашег рада. Ми пратимо ваш рад и ваше успехе десетак година на овамо, и дивимо се делу Српског пољо-

привредног друштва. Угледајући се на вас ми се исто тако трудимо скромним снагама да направимо оно што ви радите ту у Југославији, и да идемо вашим стопама са чврстином и истрајношћу.

Слично вашем Друштву и код нас је пре 46 година основано Бугарско пољопривредно друштво, које је по циљу и задатку, по организацији и по крви својих чланова вама најближа организација.

Радећи одвојено, ваше и наше Друштво свако за себе ради у својој средини, са вером и убеђењем, да се ствара нешто. Ви имате забележене огромне успехе, ми вам се радујемо. Ми исто тако имамо извесне успехе код нас, али нека ми буде дозвољено да кажем да и одвојено свако Друштво биће корисно за своју земљу, али ако она раде у споразуму и пуној сарадњи и ако буде постављен тешњи контакт оба Друштва би могла да буду много кориснија за своје народе. У том правцу, ми сматрамо да два братска народа треба да пруже један другом руку, и, базирајући се на пољопривредној сарадњи, да раде на зближењу, са више разумевања и са више узајамног поверења, да би могли преко тога да дођемо до узајамног упознавања и политичког пријатељства које је пре 3 године тако свечано било проглашено код влада двају братских народа. У том смислу имали смо један нов доказ — оснивање братских пољопривредних комора у Београду и Софији, што је један велики корак унапред на пугу узајамног разумевања и пољопривредне сарадње.

Ви и ми треба да останемо верни политици зближења вашег Блаженопочившег Краља Александра и Његовог Величанства Цара Бориса III, који су створили могућност за братско и искрено пријатељство између два народа. Уједињени у нашем послу ми ћемо моћи да сломимо сваку реакцију и сваку супротну политику интересима наших земљака. Раније грешке у прошлости су биле главни узрок да се забележе доста црних страница у историји два братска народа.

Наша жеља, наша воља и наш напор треба да буду упућени само ка разумевању и сарадњи. За добро два наша братска народа треба да бележимо у историји само светле и чисте странице која ће бити поколењима нова и јача осећања за братску љубав и слогу.

Са овим речима дозвољавам себи да вам још једанпут испоручим у име нашег Бугарског земљоделског друштва и да пожелим да рад два пољопривредна друштва буде упућен и проширен како у пољопривредном правцу тако и у братском узајамном разумевању, и да помогнемо макар и са нашим скромним снагама, зближење два братска народа и њихов напредак и да створимо услове југословенским и бугарским земљорадницима за миран, спокојан живот и потпуно благостање.

Да живи Српско пољопривредно друштво!

Да живе српски земљорадници!

ВИШЕ СТРПЉЕЊА

Ових дана се навршује осам месеци од како је рат крвавији можда од свих досадањих захватио један велики део Европе. Туку се највећи народи и то народи за које се сматрало да су најкултурнији и најпросвећенији, народи који су носиоци данашње цивилизације. Благодарећи тој околности и напретцима данашње науке, војске зараћених народа стављају у службу своје народне одбране сва средства, и оруђа, која је данашња техника пронашла.

Та ратна техника изискује за своју производњу не само огромна финансијска средства него и сировине свих врста па било да су оне производ пољопривреде или ма које гране људске делатности или да су производ које је природа по својој узвишеној моћи створила. Другим речима, ратна техника гута све. Кад се ради о ратним потребама, пита се само да ли има и ако има што има да служи за земаљску одбрану, посредно или непосредно, а о цени уопште никако се питање не прави. Због тога рат на први поглед поред свих недаћа има ту добру страну што ствара повољну коњуктуру бар привремено за производе свих врста.

Та повољна коњуктура нарочито се осећа у пољопривредној производњи, ваљда због тога, што су готово сви њени производи светском привредном кризом били највише погођени. Довољно је само напоменути да је куделља за читавих 300 до 400% скупља него пре садањег рата. Житарице, које су биле највећи баласт и најтежи проблем за целокупну привредну политику доживеле су последњих дана такве скокове, да се њихова цена приближује цени пре светске депресије. За жаљење је само што се те високе цене јављају тек сад, кад се готово све заостале количине тих производа налазе у рукама шпекуланата — докле с јесени, опет као последица ратних догађаја произвођачи за те исте производе нису могли да узму ни онолико, колико је држава силом свога ауторитета прописивала! Сличан је случај и са многим другим производима како земљорадничким тако и индустријским, где се нарочито осетио скок код гвожђа, бакра и других метала.

И поред овако високе цене сировина, и њих а и сву прерађену робу тражи не само ратна индустрија него и сви други потрошачи, јер се боје још већих скокова, док се с друге стране робу све теже и теже добити. Наступио је период када се роба више не нуди него се тражи. Данас нису више фабрике приморане да шаљу своје агенте да налазе купца. Наступио је обратни случај! Данас потрошачи морају да се распитују где се шта може набавити. Због тога су и настале велике тешкоће у пословању установа које раде с робом. Због тога и Српско пољопривредно друштво наилази на све веће и веће тешкоће у снабдевању својих чланова справама, алатом, семеном и другим материјалом потребним у пољопривреди.

Да ово наше тврђење поткрепимо само са неколико примера. Држава је недавно увиђајући потребу да се наш пољопривредник снабде што бољим плугом, а да су цене плугова изнад домашаја његове финансијске моћи, била одлучила да смањи царину на плугове за читавих 75%, тако да им је цена према тежини пала за 100—200 динара по комаду. Међутим, са тако смањеним ценама Друштво је могло да добије само једну малу партију плугова — јер је фабрика „Еберхарт", чији се плугови код нас највише и траже попела цену плуговима управо за онолико колика им је цена због снижене царине смањена! Шта више, посматрајући са каквим се све тешкоћама бори Немачка баш за набавку гвожђа мало има изгледа да ће Еберхарт и моћи у опште лиферовати плугове и са овим а и већим ценама. Друштво је дакле силом околности упућено да изналази нове пијаце, где ће плугове набављати, јер домаћа индустрија није у стању да нам пружи ни приближно онолико колико нам треба.

Што се тиче плавог камена, држава је силом закона одредила цену, са којом фабрике имају камен продавати, која је знатно нижа од оне коју су захтевале фабрике. Таква одлука донета је после дуге борбе, коју су водиле пољопривредне организације и задружни савез као природни претставници потрошача. Фабрике су, да би паралисале такав рад тих организација донеле одлуку да им више не признају посреднички проценат, који износи, нарочито ако је промет мали, управо онолико, колико је потребно да се подмире трошкови око организације продаје и дотурања плавог камена до потрошача, и ако је уговором државе са фабриком „Зорка" тај задругарски попуст предвиђен. Другим речима Друштво ако жели снабдевати своје подружине плавим каменом мора бити скупље од фабрика, јер свако вагонску робу може добити непосредно од фабрике по максимираној цени од Дин. 6,68 по килограму, чему треба додати скупни порез од 0,22 по килограму, трошкове утовара и подвоз од фабрике до места испоруке. Немамо ништа начелно против овога, али овако су потрошачи остављени сами себи да набавке врше како знају и умеју, а где ће то одвести и ко ће тиме бити оштећен, не мислимо да треба нарочито доказивати. Разуме се, да ће Друштво као и друге организације и савези предузети нарочите мере да овакву акцију сузбије, али не треба заборавити да нам фабрике овакве одлуке саопштавају тек ових дана у доба када је дотурање плавог камена потрошачима већ требало да почне!

Са рафијом и манилом тешкоће долазе с друге стране. То су артикли који се увозе са стране. Они се могу увести само са дозволом Комитета за увоз при Народној банци. Овај је Комитет стао на гледиште да рафију и манилу може увести и то у знатно смањеним количинама, само они, који

су их и прошле године увозили. Друштво је та два артикла набављало преко заступника, тако да оно сад не може да добије дозволу за увоз. Заступник, који му је раније ову робу лиферовао, моћи ће да му уступи сразмерно увозу у који му је одобрен ове године, а то је свега једну петину од онога што је Друштво набавило и уновчило прошле године. Међутим потребе наших чланова остале су исте ако нису и веће, а и да не говоримо о оним подружинама, које раније код Друштва нису ни набављале, а сад траже невероватне количине.

Разуме се, да се Друштво обраћало свима, на које је рачунало да му могу помоћи, да се ово питање повољно реши, али бар до сада никаквих успеха од тих интервенција није било.

Сличне су тешкоће и са свом другом робом. Међутим, потрошачи нису свесни свих тешкоћа — него у својим набавкама траже да буду задовољени математичком тачношћу, уносећи у своје рекламације и сувише борбености и жучности и бацајући често кривицу баш на оне коју су најмање за то криви! Нека се они обазру око себе и нека виде у коме добу живимо, нека запитају своје старије како се пре двадесет и пет година оскуђевало и зашта се све оскуђевало, па нека имају више стрпљења.

Сами на тај начин помоћи ће да се што брже реше многобројни проблеми око снабдевања који се сваким даном постављају.

Инж. **А. Банковић**

ГАЈЕЊЕ БИЉАКА ШТИТОНОША

Биљке из фамилије штитоноша уопште одликују се зељастим шупљикавим стаблом, расцепљеним и с раздвојеним урезима лишћем, које је често перасто. Обично већина имају задебљао вретенаст корен. Цветови су најчешће двополни, груписани у цваст штит. Многе штитоноше се убрајају у лековите и отровне биљке. Друге служе као зачинске или се много гаје у повртарству. Тако на пр. аниш даје анишово уље, које се употребљава у медицини, али је његова главна примена у справљању разних ликера и у посластичарницама. Морач даје семе које служи као зачин или додатак разним лековитим чајевима, али се највише примењује у индустрији етеричних уља, фабрикацији сапуна у козметици, као зачин ликерима и др. Кимово семе је познати кухињски зачин за хлеб, сиреве, ракију или ликере. Садржи кимово уље са карактеристичним мирисом. Употребљава се и у медицини. Кори андар се, такође, употребљава у лекарству као средство за органе варења, додаје се и разним мирисним води-

цама и при фабрикацији ликера. Анђелика је, такође, лековита биљка чији се корен употребљава у медицини.

Овде ће се описати оне штитоноше које се гаје као лековите и зачинске, изузев кима о коме је било речи у „Тежаку“ бр. 7.

Аниш — једногодишња је биљка из ове фамилије. Гаји се ради семена. Постојбина му је Средоземно море. У Јужној Србији се често гаји. За употребу служи семе као зачин при фабрикацији ликера, а у лекарству за разне чајеве.

Аниш успева најбоље на влажним климатским местима

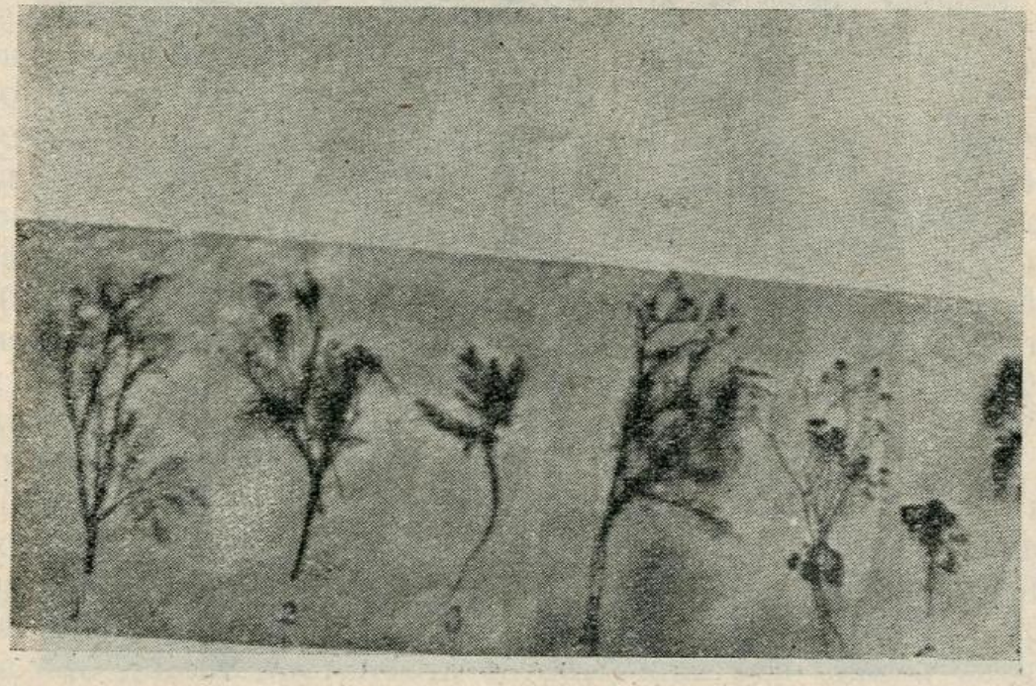

Сл. 46. — 1) Мирођија, 2) Аниш, 3) Ким у 1-ој год., 4) Морач, 5) Кориандар, 6) Бухач.
(Сн. Ђ. Вакањац)

на плодном земљишту добре структуре које особито садржи креча. Черноземни реон је погодан за његово гајење. Захтева нарочито за време цветања топло време, пошто киша и обилна влага у то доба изазивају трулење те жетва може да подбаци, није подесно директно ђубрење стајским ђубретом под ову културу, пошто би се више развили зелени делови на рачун семена. Боље је ђубрити претходни усев. Најбољи предусев за ову биљку је која окопавина (репа, кромпир). Често се сеје заједно с репом, а аниш се већ у августу може пожњети. Време за сетву најбоље је март, после опасности јаких мразева. Сетва се врши у редове размака 25×25 см. Количина семена 8—14 кг. по 1 ха. Од неге код ове културе се препоручују 1—2 прашења и прорећивање у реду, када је усев густ. Жетва се обавља у августу у моменту када семе добива сиво-мрку боју, а стабљика почиње да жути. Да се не би семе много осуло, боље је жетву обавити нешто пре потпуног сазревања и то ујутро рано када је биљка још влажна. Жање се српом или косом. Веже

се у танке снопове који се постављају усправно с плодовима на више ради досушивања и дозревања. Потом се довози и врши млаћење, за овим долази вејање и чишћење. Чисто семе се разастре на какву поњаву лопата и суши. Гајење аниша може бити рентабилно. Принос по 1 ха може износити 600—1000 кг. Клијавост и брзина клијања му је 89% за 2—4 недеље.

Сл. 47. — Култура аниша — Пољ. школа Ада.
(Сн Ђ. Вакањац)

Морач — дугогодишња је биљка из фамилије штитоноша. Веома је сличан мирођији, отуда се назива још и „дивља мирођија". Биљка се гаји на сличан начин као и аниш с којим је морач као биљка веома сличан, само што му је стабљика у порасту виша и семе дугуљастије и крупније. Постојбина морача јесу земље око Средоземног мора.

Култура ове биљке је слична донекле киму и може да траје 3 године, само када су зиме благе. Успева на добром и дубоко обрађеном земљишту топлијих места. У плодореду је најбоље када дође после ђубрених окопавина. Примена стајског ђубрета долази у обзир само у свежем стању и то под претходни усев. Вештачка ђубрива могу се применити, нарочито друге године и то првенствено фосфорна и калиумова, док азотног ђубрива не треба много. Сувишна количина азотног, нарочито стајског утиче јаче на развиће зелених делова на штету семена. Количина ђубрива одговара средњим количинама као за житарице. Размножава се

или семеном или расадом из леја. За расад је потребно 5—7 кг. семена на 1 ха. Размак редова износи 40×30 см. Жетва је у августу или септембру. Иначе се у свему поступа као и са претходно описаним културама.

Клијавост и брзина клијања: 66% за 3 недеље.

Морач слатки (италијански) — је двогодишња штитоноша. Постојбина му је Италија. Лишће му је перасто, ситно са задебљалим дршкама, које обрађују неку врсту главице. Гаји се за кување и употребљава у лекарству. У Јужној Србији осушени плодови служе као зачин за хлеб или се додаје разним алкохолним пићима (ракији).

Кориандар — једногодишња биљка из фам. штитоноша. Цветови су беле и ружичасте боје на цвасти која је у облику амбреле. Има грубљи мирис од аниша (зелени делови заударају на стеницу). Семе (плод) се не распада, већ остаје цело, округло је и шупље у средини. Постојбина му је Средоземно море, Индија, Исток. Расте дивље самоникло. Култура му је доста раширена у Војводини. Гаји се ради семена, иначе у цвету добра је паша за пчеле. Начин културе кориандара је скоро истоветна анишу и киму. Пошто ова биљка необично брзо стасава и сазрева за 3 месеца, може да се гаји као предусев. Често се сеје с кимом заједно, пошто је ким двогодишња биљка. — Размак редова је 25—30 см. Клијавост му је 84% за 2—3 недеље. Количина семена 17—21 кг. по 1 ха. Принос 1000—1400 кг.

Анђелика — ароматична лековита биљка из фам. штитоноша. Са великим лишћем и белим и ружичастим цветовима. Неке врсте ове биљке гаје се у повртарству ради корена, особито код северних народа. Друге расту поред река, бара као дивље врсте. Али се најчешће ова биљка употребљава као зачинска биљка у посластичарницама, при справљању медених колача. Плод често служи и при фабрикацији ликера. Корен јој је дебео, гранат, споља мрке боје, а унутра беле, необично јаког мириса. Корен ове биљке се вади или рано у пролеће или касно у јесен. Сеје се у леје, па се после расађује.

Да се још помене да овој фамилији, поред осталих врста, припадају и неке дивље врсте, које имају интереса за пољопривреду: **кукута** лековита биљка, чији су сви делови отровни; **бедринац,** у народној медицини се употребљава корен, **псећи першун,** баштенски коров са отровним лишћем, **водени морач,** расте по баровитим местима и отровна је за стоку, неки препарати од ове биљке се употребљавају против астме.

Многе, дакле, биљке из ове фамилије су лековите, међу којима има и отровних. Овамо спадају и свима познате повртарске биљке: першун, мрква, паштрнак, целер, мирођија.

Инж. **Ђорђе Вакањац**

НАПОМЕНЕ КОД ИСХРАНЕ СТОКЕ ЗЕЛЕНОМ ХРАНОМ

Зелена храна преставља првокласан материјал за исхрану све врсте стоке и живине. Али и поред ових особина, зелена храна може бити и штетна нарочито, ако се прелаз са зимске на пролећно храњење изводи брзо и без икакве контроле. У овом последњем случају настају разна оболења као: надун, пролив, трбобоља, а код бремените стоке и побачај.

Да би се овим штетним незгодама благовремено стало на пут и осујетило њихово дејство, потребно је пре саме употребе учинити поступан прелаз на зелену храну. Тај прелаз изводи се према систему исхране и чувању стоке на следећи начин:

Код стајског храњења прелаз на зелену храну врши се постепено мешањем сена или ситно исецкане сламе са мањим количинама зелене хране — пиће. Зелена храна пре употребе мора бити довољно сасушена и чиста, па се зато обично оставља у танке слојеве разастрета на лествице или канате да се ту просуши и измеша са сувом кабастом храном. Није за препоруку да се свежа и још росна зелена храна меша, јер је штетна по желудац самих животиња.

Полагање хране стоци изводи се тако, што се у почетку додаје један незнатан део зелене хране, који по навршетку 15—20 дана замењује суву кабасту храну. Овај постепени ред и повећање зелене хране мора се изводити најсавесније.

Код стоке која се изгони на пашу поред постепеног прелаза, потребно је да желудац ових животиња буде бар делимично испуњен сувом кабастом храном, јер ако се без ове подлоге стока изгони, настаје надун, трбобоља и пролив. У планинским крајевима у којима су јутарње росе и у априлу хладне, препоручљиво је да се стока изгони на пашу тек пошто роса спадне, али зато задржати стоку дуже преко дана.

Зелена храна било од трава, детелина или лишћа јесте првокласна храна за све врсте домаћих животиња. Код музне стоке она услед садржине воде, беланчевина и соли може послужити и као храна за производњу млека, али ни у ком случају као једина, јер може бити штетна, поготову ако је стоци давана у неограниченим количинама. Велике количине зелене хране-пиће штетно делују на желудац, боју мирис и укус млека. Чињени огледи доказали су, да музаре храњене искључиво зеленом храном дају воденасто млеко, које у преради задаје знатне тешкоће. Сем тога оваквог млека много више је потребно за израду једног килограма путера или сира. Употребом трава: преслице, папрата, камилице и других млеко добија горак укус, који се кувањем делимично може отстранити.

И код радне стоке настају извесне последице употребом већих количина зелене пиће. Оваква стока поред опуштеног

стомака, тромог покрета много се зноји и постаје млитавија у раду. Код гојазних грла (говеди, свиња или овнова) зелена храна у почетку товљења јесте одлична храна које треба послужити проширењу црева и бољем искоришћавању хране.

Благодареħи садржини витамина и соли, као и беланчевинама, зелена храна одлична је за младу стоку и живину, која поред добре паше налази услове за кретање и развиħе органа свога тела.

Потребно је по завршеном прелазу одредити и количину зелене хране. Узима се да на једно грло 500 кгр. живе мере може се дневно дати 15—25 кгр. зелене хране уз придодатак и друге концентрисане хране. Код стеоних грла, као и код женских грла која доје, ту количину зелене хране треба смањити на рачун концентрисане.

Миодраг Л. Марјановић

ПРСКАЈТЕ ВОЋКЕ!

Свима нашим пољопривредницима добро је познато, колику штету њиховим воћњацима причињава разне болести и штеточине. можемо мирне душе рећи, да је штета огромна и да по свој прилици износи преко 50% од рода, а понекад је ова цифра још и већа. Наши воћари не смеју више да оклевају и да гледају скрштених руку како им болести и штеточине харају и уништавају воћњаке, већ се морају латити посла, како им рад не би био узалудан. Пропадање воћака и њихових плодова не претставља само штету за наше воћаре, већ је то и велики национални губитак за целу нашу државу. Ови велики губитци могу се избећи једино правилном негом воћака. У негу воћака убраја се и прскање, о коме ћемо се на овоме месту позабавити.

Прскање је једна опробана радња у воћарству и виноградарству и до сада је показала врло добро и завидне резултате. Воћарима прскање може врло много користити, ако се у право време изведе. Они морају бити веома обазриви и предузимати прскање на време, како би се спречиле биљне болести и штеточине да се уопште појаве.

Воћке се прскањем одржавају у добром здравственом стању. Хемиска средства чувају лишће и спречавају га од болести и штеточина. Само здраво лишће може да производи храну која је неопходно потребна за развиħе воћака и изградњу воћних плодова. Не могу се очекивати плодови за развиħе воћака и изградњу воћних плодова. Не могу се очекивати плодови добре каквоħе, ако су воћке болесне. Воћари могу имати првокласне сорте воћака па да ипак имају лошу робу, ако су воћке за време лета биле нападнуте било

од болести или штеточина. Да би се од воћака имале што веће користи, потребно је, исте прскати сваке године. Погрешно би било мишљење, да се младе воћке не морају прскати, него само оне, које су стигле на род. Познато је, да болести и штеточине не само да причињавају штете воћним плодовима већ и целом дрвету. Само здраве воћке могу дати и здрав плод. Од здравственог стања воћака зависиће родност у идућој години, сем ако пупољци преко зиме не измрзну или их пак не задесе какве временске неприлике у цветању.

Сл. 48. — Из Пољопривредне школе — Буково - Мешовити воћњак (кајсије и бресквe).
(Сн М. Срећковић)

Справљање раствора није баш тако једноставан посао. Ово може вршити само оно лице, које је већ обучено. Познато је, да су готово сви препарати, који се употребљавају за прскање, јачи или слабији отрови. Лица неупозната са овим препаратима могу причинити било себи или другоме какву штету. Тако исто могу проузроковати велике штете и самим воћкама, ако погреше, па ставе већи % него што је потребно.

Прскање може понекад бити врло скупо, ако се недовољно и непажљиво врши, те ће се у том случају само стварати излишни трошкови без икаквих позитивних резултата. Воћари могу своје воћњаке успешно само онда испрскати ако сваку гранчицу, лишће и плодове окупају танким слојем раствора. Добро или рђаво прскање зависи у великој мери од саме прскалице. У колико је притисак у прскалици већи, у толико ће и раствор излазити у ситнијим капљицама — у облику магле. Ако прскалица не ради добро, већ испу-

шта веће капљице, онда то може бити врло штетно, јер капљице могу опружити лишће.

Један од најважнијих услова за прскање воћака јесте право време. Понекад ово време може бити врло кратко и да траје свега неколико дана. Ако се у то време не обави прскање, свако друго прскање биће безуспешно и без икаквих позитивних резултата.

Прскање воћака, против разних болести и штеточина, је само једна мера предострожности, па се баш због тога и мора вршити пре појаве болести. Са прскањем требало би почети пре појаве кише, пошто се после киша у великој мери развијају и шире разне болести. Напротив, ако после опрсканих воћака падне киша, неће бити штете, ако се слој раствора, којим су воћке биле опрскане, осушио.

Број прскања не може се одредити тачно, пошто то зависи од временских прилика. У колико година буде кишовитија, у толико ће бити потребан и већи број прскања.

Данас фабрике израђују врло велики број различитих препарата за уништавање болести и штеточина на културним биљкама. На свакоме од ових препарата налази се кратко упуство о начину справљања, дејству и његовој употреби.

Првокласни препарати за прскање воћака од болести и штеточина могу се наручити од **Српског пољопривредног друштва у Београду.**

Инж. **Милан Срећковић**

ПРОИЗВОДИМО СОЈУ !

Соја је биљка слична пасуљу, али је по великим количинама масти и беланчевина, које садржи кудикамо хранљивија од пасуља.

Њена је нега једноставна, слична нези других окопавина, а тако исто и сетва и жетва.

Главна преимућства због чега је нарочито у овим тренутцима треба сејати сваки пољопривредник јесу: што она има особину као и детелине и неке друге биљке да богати земљу неким састојцима из ваздуха, тако да она знатно поправља земљу; што је њена цена унапред одређена на дин. 2.40 од кгр. испод које цене не може да буде нижа а за ову годину, уколико ће бити већа, зависиће од цене других производа.

Сва упутства како се ова биљка производи може се добити бесплатно код „Уљарице“ а. д. Београд — Престолонаследников трг бр. 35.

ПРСКАЊЕ ШЉИВА БОРДОВСКОМ ЧОРБОМ РАДИ СУЗБИЈАЊА ПЛАМЕЊАЧЕ

Скоро сваке године пламењача на шљиви причињава велике штете нашим шљивацима, поготову ако су лета била кишовита. Јавља се на лишћу у виду жутоцрвених пега, величине 2 до 6 мм. у пречнику. Појединих година може се у толико великој мери појавити, да све лишће прекрије тим пегама, којих може бити од 40 до 60 комада на једном листу. Лишће овако заражених шљива најчешће опадне у другој половини августа месеца, баш када је оно најпотребније воћкама за одгој плодова, стварање цветних пупољака за наредну годину и сазревање младара. Дешава се, да по опадању тог зараженог лишћа шљиве поново олистају до јесени, те и исцрпе и последњу резерву, те се тако сасвим изнуре. Ако се и идуће године појави пламењача, онда су таква шљивова стабла осуђена пропаст.

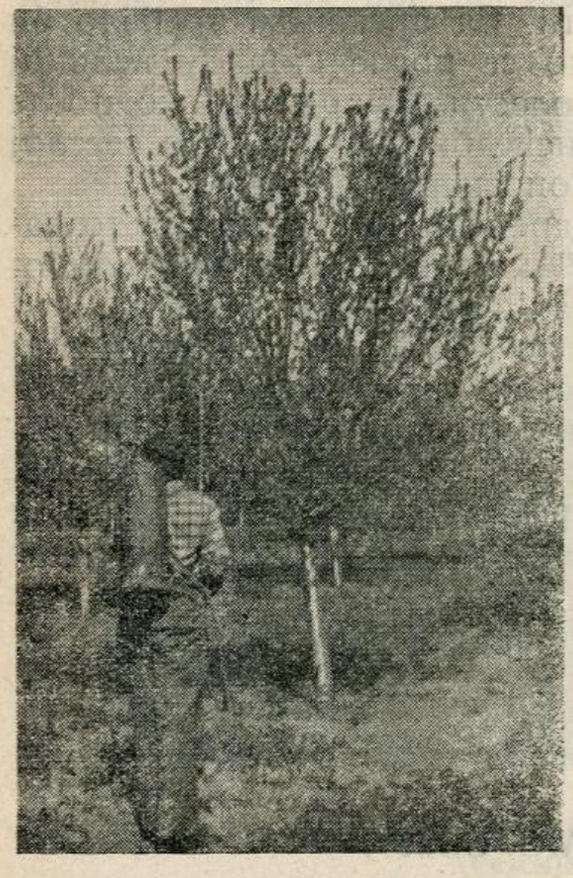

Сл. 49. — Прскање шљива лећном прскалицом.
(Сн. А. Станчевић)

Ова пламењача не напада подједнако све сорте шљива. Највише страда од ње пожегача или како је још друкчије називају: бистрица, мађарка, модрица, читловка, каланица, јесенка, домаћа цепача итд. Сорту краљице Босне (цар Душан) врло слабо напада, те њој не може причинити неке осетне штете. Сорте шљива из групе бардаклија, ренклода и мирабела скоро и не напада.

Како се пожегача гаји по нашим шљивацима, зато што је она најважнија и најбоља сорта не само за јело у свежем стању, већ и за сушење и пекмез, то је у толико пламењача и штетнија за наше шљиваке.

Ова опака болест сузбија се скупљањем опалог лишћа с јесени и прскањем шљива бордовском чорбом пред крај цветања. Како све заражено лишће не опадне са шљива до пролећа, нити се, пак, оно што је опало може све покупити и спалити, то ако се с пролећа не изврши прскање бордовском чорбом, шљиве ће сигурно бити опет нападнуте од пламењаче, која се преноси путем тог зараженог лишћа. Зато прскање треба вршити сваке године. Огле-

дима је утврђено да је за сузбијање ове болести довољно једно прскање, које треба обавити пред крај цветања, када буду опали крунични листићи цветова за 80%. У крајевима, где се пламењача често појављује и ако после првог прскања киша буде падала узастопно неколико дана, треба шљиве испрскати по други пут на 15 дана после првог прскања. За ова прскања справљати чорбе са 1% плавог камена, који мора да се добро неутралише кречом не од ока, већ помоћу лакмусове хартије или фенолфталеина. Уколико се по цветању прскање пре изврши, утолико ће бити већа сигурност да ће се зараза сузбити. Нарочито је важно

Сл. 50. — Прскање шљива пред крај цветања, воћарском прскалицом на колицима.
(Сн. А. С. Станчевић)

да по цветању шљиве не дочекају кишу неопрскане бордовском чорбом. Ова прскања поред тога што сузбијају пламењачу на шљиви, умањују и дејство монилије на плодовима.

Прскање се врши било лећним воћним прскалицама, било прскалицама које се крећу помоћу точка. Код обе прскалице пужеви морају бити постављени на дугачким бамбусовим трскама, како би се могле испрскати и највише гране. Могле би се употребити и виноградарске прскалице за прскање, но са њима ће рад ићи и тешко и споро. Предње слике показују прскање шљива са лећном воћном прскалицом марке „Ное“ и са прскалицом која се креће помоћу точка марке „Верморел“.

Асен С. Станчевић

НАСЛОНИ ЗА ЛОЗУ ПРИ ГАЈЕЊУ СТОНОГ ГРОЖЂА

Винова лоза за производњу винског грожђа може се гајити са наслонима или без наслона. У топлим крајевима, где долази и наша Далмација, не употребљавају се никакви наслони. Ластари ниског или полувисоког чокота расту једно време у вис, затим се услед властите тежине и тежине лишћа и грожђа, савију на ниже према земљи. На тај начин се ствара сенка која заштићује грожђе од јаке жеге а земљиште од јаког исушивања. У неким крајевима да би се избегли наслони, ластари се везују са порастом на 3—40, затим на 70—80 см и најзад на један метар. Овај начин је заступљен у Крајини и Жупи, код старијих винограда, на подлози Рупестрис ди Лот; само што се у овим крајевима врши заламање-прекраћивање ластара сувише ниско на 60—70 см, што неповољно утиче на исхрану чокота и развијање и сазревање грожђа.

Док се гајење винове лозе без наслона за производњу вина може оправдати у топлим крајевима, дотле се гајење стоног грожђа не може замислити без наслона како у топлијим тако и у умеренијим крајевима. Код нас се чокоту даје ниски облик ради загртања. Ластари су бујнији, сочнији и тежи. Грожђе треба доста сунчане топлоте, светлости и ваздуха и мора искористити и ону топлоту која се одбија и зрачи из земље С друге стране ниско заламање утиче још неповољније код стоног грожђа. Ради тога лоза се мора привезати за наслоне. У противном би велики део ластара са лишћем и грожђем био заклоњен од сунца, слабије би се загревао, што би имало за последицу рђаво сазревање грожђа и здрвењавање лозе као и развиће у већој мери гљивичних болести. Поред тога у нашој земљи ластари се морају везивати за наслоне да их ветар не поломи, и да се грожђе подигне од земље, те се мање прља и мање је изложено труљењу. Наслони се могу поставити одмах у првој години а у крајњем случају треба их поставити у трећој години*).

Наслони могу бити веома различити. Код нас долазе у обзир притке-коље и шпалири (стубови са жицом). Коље може бити од различитог дрвета. Код нас долазе у обзир: храст, багрем и јела. Храстово се сматра за најбоље, под претпоставком да је за исто употребљена срчевина старијих стабала, у ком случају може трајати до 20 година. Јело и смрека дају коље које мање траје али које са нестанком храста улази све више у употребу. Међутим нестајањем храстових шума, све већу улогу игра коље од багрема. Довољно је да виноградар одвоји 10 ари лошијег земљи-

*) Прве године могу послужити краће и тање притке, направљене од старих притака или мало дебљих грана.

шта и да га засади багремом, па ће са исте површине добијати годишње око 2500 комада колаца, што је довољно за снабдевање једног хектара винограда.

Коље може бити цепано, стругано или као облице. Код нас је обично цепано коље од храста и багрема, стругано од јеле а облице од багрема. Цепано коље је боље, стругано је за око лепше. Облице од багрема су лошије него цепано коље, али су јевтиније због брзог пораста. Код облица треба безусловно скинути кору, јер иста задржава влагу те коље лакше труне. Поред тога кора служи и као одлично скровиште за разне штетне инсекте.

Узима се као правило да колац треба да је дугачак изнад земље, онолико колико је удаљен чокот од чокота или ред од реда. Узмимо да је тај размак бар 120 см, а колац треба да уђе у земљу 30—40 см. значи да треба да је дуг 150—160 см. Међутим како се сваког пролећа коље побија још нешто у земљу, или се заоштравањем скраћује, треба да је дугачко 170—180 см. Код нас се често употребљава кратко коље, тако да над земљом често нема ни пун метар. Како се често скраћивање ластара врши у висини кола, то се добијају кратки ластари, што није добро ни за винско а поготову за стоно грожђе. Дебљина кола зависи од врсте дрвета од дужине. Ако је коље дуже и од меког дрвета обично је дебело 6—8 см. а ако је краће и од тврдог дрвета може да буде и тање 4—5 см.

инж. **Вукашин Тоскић**

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Да ли младу телад и јагњад треба појити док сишу млеко?

Стојадин Милосављевић — Ласово

Одговор : Теладима и јагањцима све док се хране млеком тј. док им је млеко главна храна не треба посебно давати воду јер млеко које она посисају садржи довољну количину воде која је потребна за правилан развитак младог организма. Утврђено је да млеко садржи око 85% воде тј. у 10 литара млека има око 8½ литара воде. Тек доцније кад телад и јагњад одрасту и кад се знатно смањи количина млека које она добију за један дан тј. кад се почну хранити и сувом храном тј. сеном, мекињама, прекрупом јечма, овса, кукуруза, грашка, соје и другим треба им почети давати и воду. Количина воде коју она треба да добију је различита и креће се према количини млека које посисају и количини суве хране коју поједу. На сваки кг наведене суве хране треба рачунати око 4 литра воде. Ако је теле посисало напри-

мер 4 литра млека и појело 2 кг суве хране, онда треба да добије око 4—5 литара воде на дан пошто је у 4 литра млека већ добило око 3,5 литра воде.

При појењу мушке телади треба бити врло обазрив да теле не добије сувише воде јер у том случају добија велики трбух који није пожељан код приплодних бикова. Вода за појење телади и јагњади треба да буде чиста, здрава и умерено хладна. Најбоља је здрава бунарска или изворска вода која није сувише хладна.

Д-р Николић

КРЕТАЊЕ ЦЕНЕ ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ТОКУ ПРВЕ ПОЛОВИНЕ МЕСЕЦА АПРИЛА

Наши читаоци изразили су жељу да се у циљу што бољег уновчења пољопривредних производа стално обавештавају о кретању цена.

Прикупити податке о кретању цена на разним мањим тржиштима, на која редовно износе робу ситни произвођачи врло је тешко и захтева доста труда. Поуздани података о кретању цена пољопривредним производима има само на берзама. Мада између берзанских цена и цена на месним тржиштима има великих разлика, наиме, цене су на месним тржиштима редовно ниже за износе транспортних трошкова и посредничких награда, ипак оне показују, када цене расту а када опадају, те према томе пољопривредници могу одлучити у даном тренутку, када је најбоље да изађу са робом на тржиште. Такође је од великог значаја да пољопривредници знају колико износе посредничке награде јер ће их то кад сазнају свакако нагнати да траже боље путеве за уновчење својих производа.

Ми ћемо читаоце „Тежака“ овим путем стално обавештавати о кретању цена пољопривредним производима на нашим а касније и неким страним берзама.

У току прве половине месеца априла на нашим берзама је била велика живост и цене су расле готово свим производима. Највећи пораст био је код цена хлебним житима. Тражња производа била је велика а понуда доста слаба. Понуда је слаба због отежаног саобраћаја и слабих изгледа на овогодишњу жетву услед великих поплава. Цене су биле на нашим берзама следеће:

ПШЕНИЦА :

Седиште берзе	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
				31/III до 6/IV 1940	7/IV до 14/14 1940	Разлика	
						Расте	опада
Београд	Србија гл. пруга	78	2	209 д.	221 д.	12 д.	
Загреб	славонска	78	2	215	232	17	
Љубљана	Г. Бачка	78—79	2	215	240	24	
Н. Сад	барањска	78—79	2	217	226	9	
Скопље	косовска	77—78	5—6	219	228	9	
Сомбор	Г. Банат	78—79	2	209	227	18	

Цена пшеници још је расла и на дан 18 априла, те је тога дана према берзанским извештајима, достигла на београдској берзи цену од 240—250 динара за 100 килограма. На берзи у Новом Саду за бачку пшеницу околина Н. Сад 263—265 динара, горњо-бачка 263—265, сремска 262—264, славонска 263 до 265, банатска 263—265, бачка лађа Тиса 264—266 динара. Има 2—3 дана како је пораст цена заустављен. Имаоци робе надају се да ће цена пшеници порасти на 300 динара а кукурузу на 250 динара, док купци теже да пораст вештачки зауставе.

КУКУРУЗ :

Седиште берзе	Врста робе	Седмодневни просек			
		31/III до 6/IV	7/IV до 14/IV	Разлика	
				расте	опада
Београд	1939 паритет Инђија	168 д.	177 д.	9	
Загреб	за пром. паритет Инђија	169	186	17	
Љубљана	фр. Постаја	172	184	12	
Нова Сад	банатски стари	168	173	5	
Скопље	банатски стари	168	173	5	
Сомбор	бачки стари	172	175	3	

Цена кукурузу била је такође у порасту, али је тај пораст нешто заустављен и на дан 18 априла на Београдској берзи цена кукурузу за паритет Инђија била је 208 динара, Србија гл. пруга 240—250 динара, Банат 203—205 динара, Обреновац бели 210—215 динара. На Новосадској берзи бачки и бачки паритет Инђија и Вршац 204—206 динара.

	Седиште берзе	Врста робе	Хектолитар тежина	Процењат уродице	Седмодневни просек 31/IV до 6/IV	7/IV до 14/IV	Разлика расте	Разлика опада
Јечам:	Београд	македонск косов.		5-6%	160	175	15	
	Загреб	озими сремски	64—65		187	192	5	
	Љубљана	бачки и сремски	64—65		200	204	4	
	Нови Сад	сремски	64—65		202			
	Скопље	кумановски			168	169	1	
	Сомбор	околина Сомбора	64—65	3-4%	190	193	3	
Раж:	Београд	вагон Банат			175	184	9	
	Загреб	подравски			170	180	10	
	Љубљана	нови бачки	72	2%	187	194	7	
	Нови Сад	бачки	72	2%	179	185	6	
	Скопље	кумановски			170	173	3	
	Сомбор	бачки			178	187	9	
Пасуљ:	Београд	Србија гл. пруга		2%	420	420		
	Загреб	трешњ. међумур.		б врећа	640	540		
	Љубљана	препеличар			550	550		
	Нови Сад	бели сремски		2%	440	445	5	
	Скопље	тетовски крупни		б. врећа 3-4%	450	450		
	Сомбор	бели бачки		2%	439	444	5	
Овас:	Београд	српски ваг. роба			169	177	8	
	Загреб	нови босански			181	186	5	
	Љубљана	нови бачки			185	190	5	
	Нови Сад	сремски			172	178	6	
	Скопље	косовски			167	169	2	
	Сомбор	бачки			172	177	5	

Стока: Цене стоци услед ограниченог извоза доста стабилне. За лаке свиње цене су се кретале од 10,50 до 11 динара за један килограм живе мере, за тешке свиње 10,50 до 11,75 динара. Волови I-а квалитет 6,50 до 7,75 динара, II-а 5 до 6 динара по 1 кгр. живе мере. Телад 9,50 до 10 динара, јагњад 8—9 динара и то на тржишту:

	Седмодневни просек	
	31/III до 6/IV	7/IV до 14/IV
Лаке свиње (од 100 до 140 кгр.)		
Срем. Митровица	10,75—11,60	10,50—10,75
Пожаревац	10,50—10,60	10,25—10,40
Смедерево	10,50—10,75	10,25—10.40
Тешке свиње (преко 140 кгр.)		
Срем. Митровица	11,50—11,75	11,20—11,30
Пожаревац	11,25—11,35	10,80—11,00
Смедерево	11.25—11,35	10,80—11,00
Волови Ia Свилајнац—Параћин	5,50—7,00	6,50—7,00
IIa Свилајнац—Параћин	5,00—5,50	5,00—5,50

Инж. **Јарослав Шеварлић**

ДОПИСИ СА СЕЛА:

„КАКО ПОСЕЈЕШ ОНАКО ЋЕШ И ЖЊЕТИ“

У Топлици се редовно примећују грешке„ које пољопривредници чине приликом сађења кромпира, због чега он ретко када добро роди, већ обично остаје ситан и неразвијен, или га у опште не буде никаквог.

Као што је познато, прошле 1938 и 1939 године биле су много сушне. У 1938 години у Топлици је било родило врло мало кромпира и он је био сувише ситан, изузевши планинских крајева и оних где је било могуће наводњавање, — те су пољопривредници многих места морали за сађење употребити кромпир који није крупнији од ораха. Сви ти пољопривредници добили су у прошлој 1939 години од засејаних ситних кромпира још ситније кромпире.

Ја сам на једној парцели засадио кромпир овако: Одабрао сам кромпире на три групе по крупноћи, тако, да су у прву групу дошли најкрупнији, у другу средње величине, а у трећу најситнији. Сејано је редом, прво најкрупнији, исечени на половине а полагани у бразду пресецима, наниже, затим средње величине — цели, и најзад сасвим ситни. Обрађивано је све једнако и једновремено, а земља је на целој парцели била једнаке јачине и влажности.

За време пораста кромпира могло се приметити следеће: На оном делу парцеле на коме је засађен најкрупнији кромпир изникле су стабљике дебеле и бујне, али малобројне. На другоме делу, где су били сађени цели кромпири било је

више стабљика, али оне су биле мало слабијег пораста. А на трећем делу парцеле, где је засађен ситан кромпир, изникле су многе стабљике али сасвим слабе и танке.

Приликом вађења кромпира био је овакав резултат:

На првом делу парцеле, где су засађене најкрупније кртоле, исечене на половине, било је само крупних и врло крупних кромпира, који су имали просечну тежину од 80 па до 300 грама а по неки комад прелазио је и 500 грам тежине.

На другоме делу парцеле где су сађене целе кртоле средње величине, било је бројно много више кромпира, али ситнијих од првих; но по тежини добијеној са једнаких простора, скоро никакве разлике није било.

На трећем делу парцеле, где је сађен само ситан кромпир, било је само ситних кромпирића и једва по који мало крупнији кромпир, али највећи број тако ситних, који се у обичним приликама и не узимају.

Дакле, каква је била сетва, онаква је била и жетва.

Овде морамо напоменути још једну ствар за производњу кромпира.

У Топлици обично саде кромпир на кућице (на оџаке), а ретко када у бразду. У једну кућицу ставља се по три до четири кромпира, а кућице су удаљене једна од друге око 60 см. а исто толико и редови. Међутим то је погрешка, због које се добије мање кромпира, него што би се са исте површине могло добити ако би се садило у бразду, зато, што при сађењу на кућице многе стабљике изникну у групи а на малом простору, те немају ни довољно светлости ни довољно хране и влаге, а између ових кућица лежи много празног и неискоришћеног простора. Напротив код сађења у бразду сав се простор искористи а свака стабљика има довољно светлости и простора за стварање кртола у земљи.

Многи чине погрешке и у погледу ђубрења земљишта за кромпир, јер пођубре стајским ђубретом исте године пред сађење, а то чини да кромпир рђаво изникне и да доцније већ изникле стабљике напрасно вену, а кромпир мало роди и остане ситан. Земљиште треба пођубрити с јесени и засејати стрним житом — јечмом, пшеницом, итд., па одмах после жетве поугарити плитко, а рано с пролећа дубоко поорати, избраздати плугом огртачем (копачицом, удешеним за огртање) и садити у те бразде на 15—20 см. једну кртолу од друге, па покрити дрљањем, — влачењем или разоравањем између бразда истом копачицом којом су и бразде прављене.

Жика Поповић, економ из Тмаве

ПРОГРАМ РАДА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА ЗА 1940 ГОДИНУ

ПРОПИСАН НА ОСНОВУ ЧЛ. 1 И 2 ДРУШТВЕНИХ ПРАВИЛА

I Васпитно пропагандистички рад

1) Да се путем друштвених издања, отпуком одабраних поучних књига и брошура, издавањем погодних сезонских летака и растурањем ових, као и путем практичних предавања, ради на ширењу савременог знања и подизању стручног образовања пољопривредника.

2) Да се путем конференција, а ако се потреба укаже и путем конгреса, расправљају важнија и савременија питања из разних пољопривредних грана, затим о пољопривредном законодавству, индустрији, царини, трошарини, превозним тарифним ставовима и другим. Закључци по овим питањима да се достављају надлежнима и од њих тражи да се исти изврше.

3) Да се ради на извршењу расписаних стечаја за напредније начине рада.

4) Да се поред расписаних стечаја за штампање разних поучних књига као следећих свезака Тежакове библиотеке распише стечај и за ове књиге:

а) Упутства о правилној нези стоке.
б) Упутства о одгајивању стоке.
в) Практично живинарство.
г) О нези воћака.
д) О обради земље и гајењу усева.
ђ) Упутство за подизање хигијенских стаја за стоку.
е) Практично млекарство.
ж) Производња семена пићних биљака а нарочито луцерке, детелине, сточне репе и грахорице.
з) О најважнијим биљним болестима и њиховом сузбијању.
и) О најважнијим биљним штеточинама и њиховом сузбијању.

5) Да се и у овој години ради и сарађује са државним, бановинским, задружним, соколским и другим организацијама на приређивању пољопривредних изложаба, курсева, течајева и предавања.

6) Да се ради на одржавању постојећих и оснивању нових пољопривредних подружина и пољопривредних књижница и читаоница и омладинских дружина, и да се са овим друштвеним организацијама одржава што тешња веза у циљу већег успеха у раду.

7) У циљу правилније и боље исхране стоке, као и ради увођења плодореда у гајењу култура, да се пропагира гајење свих врста пићних биљака а нарочито луцерке и детелине.

8) Да се, у споразуму са Пољопривредним одељењем Вардарске бановине, у Скопљу одржи један шесто-дневни течај за среске пољопривредне референте у циљу пропаганде за оснивање пољопривредних подружина у Вардарској бановини и вођење ових организација.

II Посредничко-набављачки рад

8) Да се ради и настојава, да подружине и чланови, од Друштва добијају справе и материјал најбоље каквоће. Пре издавања ових у народ да се испита њихова ваљаност и практична употреба, ако нема доказа да је то раније урађено.

9) Да се при раду у набавци справа, алата, семена, вештачких ђубрива, препарата и другог материјала, настојава, да се исти члановима и подружинама дају под најповољнијим условим, а у колико је могуће и на кредит.

10) Да се преко подружина и подружинских и друштвених чланова врши откуп семења луцерке и детелине, у циљу декускутирања (чишћења од вилине косице) и раздавања у народ чистог и селекционисаног семена.

11) Да се рад Трифолин станице подеси тако да она најбоље послужи циљу коме је намењена и да се на њој могу чистити и најмање количине појединаца, а у првом реду друштвених и подружинских чланова.

12) Да Друштво сарађује са Привилегованом аграрном банком на кредитирању пољопривредника у набавци пољопривредних справа, семења и препарата за одбрану култура од болести и штеточина.

III Остали радови

13) Да се ове године изврши инспекција што већега броја друштвених организација у циљу контроле њиховога пословања и материјалног стања и давања инструкција за правилан и јачи рад.

14) Да се настави пришлогодишњи рад у циљу што тешње сарадње и координације са свима пољопривредним и задружним установама и организацијама и пољопривредним коморама.

15) Да се ради на подизању потребних зграда и просторија за Трифолин станицу, проширење друштвених робних слагалишта и за друштвено коначиште.

16) Да се настојава и надлежнима скреће пажња да спречавају досадање поступке извесних савеза, друштава и удружења, која организују извесне приредбе - изложбе, сајмове и конгресе, дајући им карактер земаљских приредаба, док установа која приредбу обавља, па и сама приредба има чисто локални карактер.

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

САРАДЊА СА ДРУШТВОМ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ДОМАЋЕ РАДИНОСТИ

Пољопривредна подружина у Ариљу, одржала је крајем прошле год. општу и прву пољ. изложбу којом је приликом позвала на сарадњу и друштво Југословенске домаће радиности из Београда.

Друштво је на дан изложбе, преко својих делегата, разделило излагачима народне ношње и народних рукотворина као и девојкама у народним костимима већи број награда у

Сл. 51. — Ткачки течај у Погледу — Ариље

виду: модерних преслица, ђерђефа за вез, маказа за кројење, повеља ит.д Поред ових награда дриуштво је поклонило подружини разбој за брзо ткање у вредности од 2000 дин. и једну модерну преслицу на којим се имају обучавати у брзом ткању и предењу сељанке чији су мужеви чланови подружине.

У циљу продужења срећно и добро започетог рада на повратку нашега села својим кошуљама и хаљинама и изради кућевног намештаја и свих домаћих потреба од својих производа и својим рукама, друштво је а, у договору са управом подружине, одмах после изложбе послало своју стручну учитељицу у овај срез ради одржања течајева о брзом ткању и предењу.

Први кораци на овоме путу као и све новине код нашег сељака, били су исмејавани и тешки тако да је првих дана на течај долазило једва по 5—6 течајки, а сваким даном

број је знатно растао тако да их је при завршетку имало толико да су се просто гушиле у соби и свака је желела да се течај продужи да би што више видела, чула и научила.

Завршетку течајева обично су присуствовале и старије жене и људи показујући пуно интересовања и пажње свему ономе што су виделе и чуле.

Поред обуке за самосталан рад на модерном разбоју и преслици учитељица је залазила и по домовима течајки и на лицу места давала им савете из домаћинства и хигијене.

По одржању неколико оваких течајева учитељица је напустила овај срез одлазећи да исти посао продужи у неком другом крају, течајке су остале али не више са примитивном преслицом прираслом за кук и старим и спорим разбојем, већ са модерном преслицом и разбојем на коме је рад много и лакши и бржи.

Захваљујући овоме раду већ до данас је поручено око десетак модерних преслица, а има неколико сеоских мајстора решених да по угледу на подружински разбој сами исте израђују с тим да само поједине делове набаве од друштва.

Ово би донело олакшање у раду и уштеду у времену наше сељанке, а које би искористила радећи и одржавајући кућу своме мужу и тим га одвојила од кафане, коцке и пијанчења, што би била велика добит за наше село и награда и хвала свима онима који би ма шта и колико дали радећи

Кр. Б. Савић

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва, 10 седница (29-II-1940).

Одлучено је: (наставак)

Да се по претставци неколицине чланова Пољопривредне подружине у Мрчајевцима поништи рад одржане скупштине Пољопривредне подружине у Мрчајевцима, а да се скупштина сазове за 10 март 1940 год. којој ће као друштвени делегати присуствовати г. г. Милош Поповић и Љубомир Ћосић из Чачка с тим да Друштву поднесу извештај.

Да се по претставци неколицине чланова Пољопривредне подружине у Ресну за поништење рада годишње скупштине, та жалба достави Пољопривредној подружини у Ресну да да извештај по томе, а да инспектор Друштва згодном приликом изврши ревизију Подружине.

Да се исплати хонорар за 1939 годину следећим функционерима подружина и то:

1) Павлу Павловићу, секретару Подружине у Крагујевцу у Дин. 112.— и 2) Зарију З. Стојановићу, серкретару-благајнику Подружине у Орашју код Власотинаца 292.—.

Саопштења и предлози: Претседник г. д-р Младен Јосифовић извештава да је секретар Пољопривредне подружине у Петровцу Пожаревачком г. Тодор Благојевић, срески пољопривредни референт отпуштен из бановинске службе, па је због тога од стране Друштва упућена молба Бану Моравске бановине да се г. Благојевић поново прими у службу и врати на исто место. Тако исто упућена је молба и Министру пољопривреде за његову интервенцију. Предње се прима знању, с тим да се предсетдништво овлашћује да и даље по свом нахођењу настане у име Друштва да се г. Благојевић поново прими у службу.

Г. Јосифовић извештава да је у својству делегата Друштва присуствовао годишњој скупштини Пољопривредне подружине за срез врачарске у Београду, која је одржана у сали Друштва у недељу 25 ов. мес. Скупштина је била врло добро посећена. Нарочито је било доста посетиоца из околних села. На крају скупштине приказан је филм који је врло добро успео и изазвао велико интересовање код пољопривредника.

Г. Јосифовић даље предлаже, да се такође приликом годишње скупштине Друштва прикаже један или више филмова који имају интересовање за пољопривреднике, а да се умоли Народно позориште да том приликом да један комад из народног живота, што се једногласно прихваћа, с тим да се за идућу седницу прикупе подаци о материјалним издацима и изнесу Управном одбору на решавање.

11 седница (7 марта 1940) г.

Одлучено је:

Да се прими знању да је за последњу седмицу наплаћено на име потраживања од подружина из ранијих година **Дин. 7.141.**— Да се по молби Друштва за подизање соколског дома у Гардиновцима не може изаћи у сусрет. Да се одобри Пољопривредној подружини у Кијеву кредит од 7.000 динара. Да се прими знању да је Друштво упутило свима подружинама распис о кредитирању за ову годину чији је текст прочитан.

Да се набави и испоручи Министарству пољопривреде 10.000 килограма сумпора у комадима.

Да се испоручи задужбини Николе Спасића по њеној поруџбини разне робе за сузбијање биљних болести и штеточина, а тако исто и Привилегованој аграрној банци за потребе банчиног имања у Молу.

Да се набави:

1) 100 кгр. азбеста у пакетима од 1 килограма; 2) 20 кгр. азбеста у пакетима од 10 килограма; 3) 300 комада „Кундеових“ малих калемарских маказа.

Да се прими знању да је набављено свега 50 комада плугова „Сервус“ и 30 комада плугова „Јота“ с тим да се

настоји да се по могућству плугови набаве од Београдске земљорадничке набављачке задруге.

Пословођа извештава да је сакупио потребан материјал за штампање ценовника, па је потребно утврдити цене појединим артиклима, те је после краће дискусије решено:

1) Да продајна цена семену црвене детелине буде 24 динара килограм а продајна цена семену луцерке Дин. 27 килограм, с тим да се попуст од 5% даје само подружинама кад робу набаве за готово.

2) Да продајна цена семену сточне репе буде 16 динара килограм, а тим да се претходно утврди клијавост репе која је преостала од прошле године, па евентуално и ова продаја.

3) Да продајна цена прскалицама буде и то:

а) Прскалици „Плац“ дин. 530 комад са 5% попуста за готово; б) прскалици „Верморел“ 475 комад са 5% попуста за готово; в) прскалици „Аустрија“ дин. 450 комад са 5% попуста за готово и г) прскалици „Митри“ дин. 480 комад са 5% попуста за готово.

4) Да се цена плуговима за сада не одређује, а да се поводом понуде г. Кузмана Николића упути претставка Министарству пољопривреде, Трговине и индустрије и Министарству финансија, пошто су цене у поменутој понуди и сувише високе.

Да се изда по једна колекција (мала) књига Народној читаоници у Д. Селу код Спужа и Народној књижници и читаоници у Баричу код Голубовца. Да се Народној књижници у Денти — Румунија изда једна велика колекција састављена из свих књига друштвеног издања. Да се поновној молби Пољопривредне подружине у Ресну, да јој се одобри измена правила не може изаћи у сусрет, већ Подружини препоручити да она може радити све оно што је по досадањим правилима предвиђено. Да се по предлогу Пољопривредне подружине на Убу за исплату хонорара њеном секретару Свет. Радојичићу, тај предлог узме у расматрање тек пошто се г. Драгојевић, ранији секретар ове подружине споразуме са г. Радојичићем, колико ће коме од тог хонорара припасти. Да се поводом неспоразума насталих у Пољопривредној подружини у Банатском Карађорђеву, одобри рад скупштине оне групе чланова, који су донели одлуку да Подружина за додељену јој помоћ од стране Министарства пољопривреде изврши набавку справа, с тим да за то претходно тражи одобрење од Министарства пољопривреде.

Да се по предлозима са годишње скупштине Пољопривредне подружине у Ваљеву, учине потребне преставке само за оне предмете који не буду ушли у резолуцију, која ће се донети на наредном збору Друштва. Да се Пољопривредној подружини у Прокупљу изда 100 килограма карбо-

кримпа у пола цене, на терет помоћи Народне банке, с тим да се по тој истој цени карбокримп даје и члановима подружина. Да се одобри пољопривредним књижницама и читаоницама у Гушевцу, Лугу код Бајине Баште и Вучићу, да за ову годину њихова улагања код Друштва буду по старим правилима, а тек од почетка идуће године по новим правилима.

Да на седници Омладинске секције Савета културних друштва и установе 8 т. м. присуствују г. г. Борисав Нешић, инспектор Друштва и г. Љубинко Несторовић, чин. приправник, с тим да течају који ће Савет одржати од 11 марта до 12 априла т. г. присуствује г. Несторовић. Да се Пољопривредној подружини у Владимирцима одобри на име помоћи за приређивање воћарског течаја за прекалемљивање старијих воћака дин. 400.— и то половина у књигама а половина у воћарском алату, а Пољопривредној подружини у Соко Бањи за држање 16 предавања по послатом програму 400 динара у готову.

Да се исплати хонорар за рад у подружинама у 1939 г. и то:

1) Чедомиру Петковићу, секретару у Житковцу, динара 210.—; 2) Сретену Јовићу, срекретару у Трбуњу дин. 94.—; и 3) Благоју Јевтићу, претседнику у Приштини дин. 234.—.

Саопштења и предлози: Г. Тоскић извештава да је као претставник Друштва присуствовао конференцији ради утврђивања цена плавог камена, која је одржана 1 ов. мес. у Министарству трговине и индустрије, а по иницијативи г. Министра пољопривреде, јер плави камен није ушао у артикле који су подложни Уредби о скупоћи.

Конференција је имала за циљ споразумно утврђивање цене плавог камена, али до споразума није дошло јер „Зорка“ плави камен нуди по 8,46 а „Жупа“ 7,96 франко свака железничка станица. На те цене присутни нису пристали, те је умољен претставник Министарства трговине да настане да плави камен уђе у Уредбу о контроли цена, што је примљено знању.

Секретар извештава, да је у својству делегата Друштва присуствовао ванредној скупштини Пољопривредне подружине у В. Лапову. Скупштина је изабрала нову управу, пошто је стара уступила, те има изгледа да ће ова подружина моћи да напредује без икаквог застоја, што је примљено к знању.

— Наставиће се —

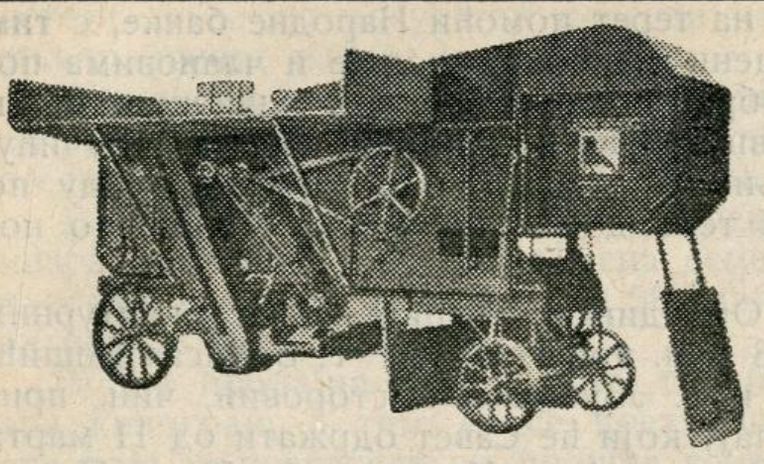

Неиадмашива по капацитету по чистоћи рада по брзини рада

Израда из најбољег сувог дрвета осовине у кугличним лежајима

АУСТРО-ХОФЕР-ове ВРШАЛИЦЕ

за погон:

Шлител-Дизел-мотор или **Ханомаг-Дизел - Трактор**

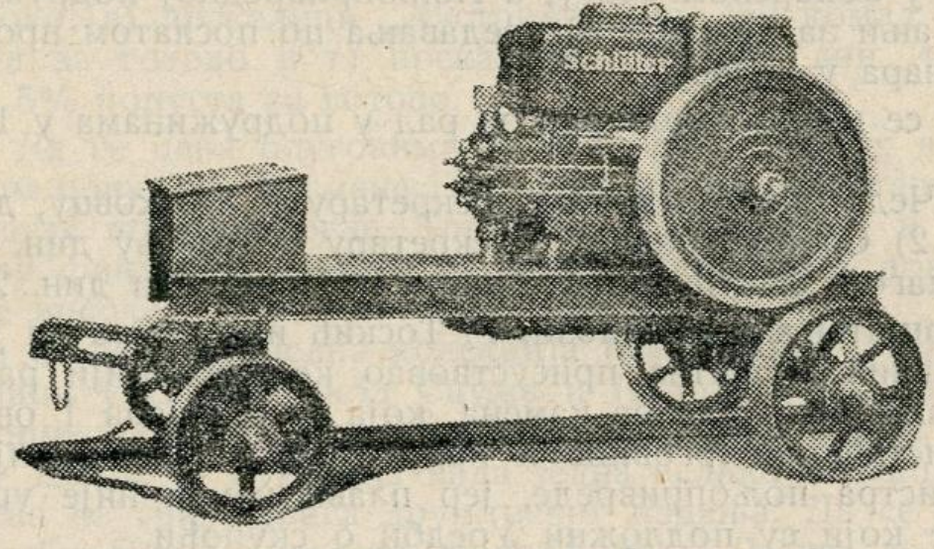

Генерално заступништво за Југославију

Милош Стратимировић, Београд, Карађорђева 71/II Тел. 29-157

Ове и све друге машине, млинове, уређаје за производњу вејтина

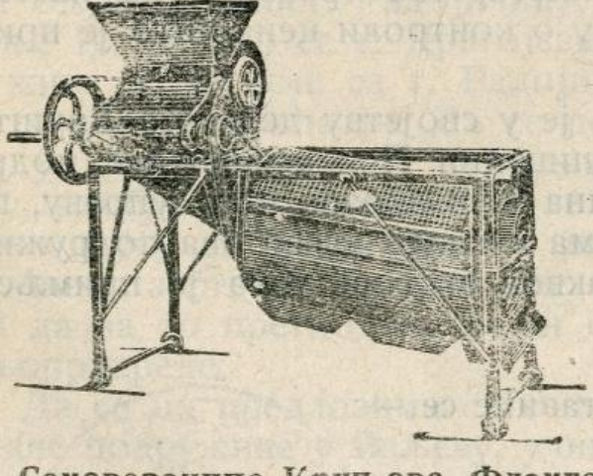

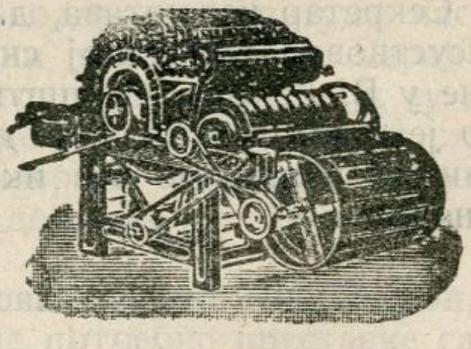

Самовевачице Круп-ове, Фламгер-ове тријере, Ригер-ове вуно-влачаре. Тражите безобавезне понуде.

ТВОРНИЦА ПЛУГОВА

ПОЛИХ и ВАРГА у БАЧКОЈ КУЛИ

постоји већ 60 година и производи

све врсте Плугова, Дрљача и Прашача (Копачица)

од првокласног материјала и у најсавршенијој изради, који ни у чему не уступају иностраној роби, а по ценама су **много јефтиније од увевене робе.**

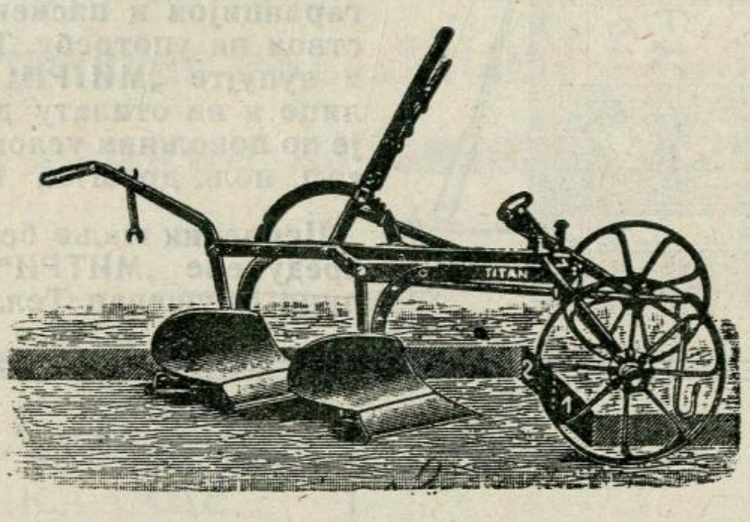

Нарочито препоручује познате и признате плугове **„ИДЕАЛ“ и „АЛФА“, те копачицу „РЕКОРД“,** као и **дводелне и троделне дрљаче** и бране за сетву.

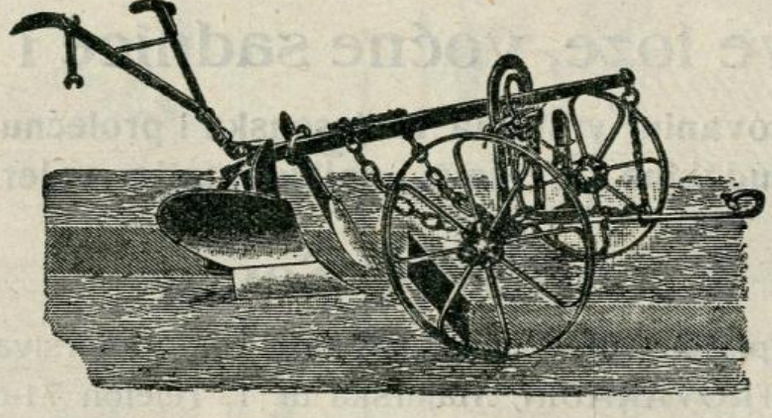

Све поменуте справе могу се добити путем кредита Привилеговане аграрне банке, на једногодишњи почек и уз повољну камату. Обавештења и формуларе за ове кредите даје Српско пољопривредно друштво у Београду (пошт фах 878).

За услове испоруке, цене, проспекте и др. обратити се творници у Кули (Дунавска бановина) Тел 19, или Српском пољопривредном друштву у Београду, које све **њихове справе има на стоваришту.**

PIK KULA V

За лозу и воћке

Само прскалица са марком **„МИТРИ“**

вреди више него друге три

То потврђује више хиљада задовољних купаца „МИТРИ“ прскалице и њена златна одликовања.

Купите и Ви прскалицу „МИТРИ“ са пуним поверењем јер је купујете са пуном гаранцијом и писменим упуством за употребу. Тражите и купујте „МИТРИ“ прскалице а на отплату добијете је по повољним условима код срп. пољ. друштва Београд

Ценовник шаље бесплатно предузеће „МИТРИ“ прскалица Крушевац Тел. 70

Kalemljenje

vinove loze, voćne sadnice i ruže

u garantovanim vrstama za jesensku i prolećnu sadnju
Sve porudžbine izvršava najkulantnije velerasadnik

Ladislav Ševar

dipl. enelog i vlasnik uzornog vinogradarstva
PETROVARADIN, Majurska ul. 1. Telefon 71-64

Штампарија „Слога“ Душана Т. Поповића — Београд, Кнегиње Љубице 4

ПЛАВИ КАМЕН

ЗОРКА

Најсигурније и најјефтиније сретство за сузбијање пероноспоре на виновој лози.

КАРЛ ПЛАЦ
ПРСКАЛИЦЕ

ЗЕФИР Д. Д.
БЕОГРАД
Вишњичка ул. бр. 74
Пошт. фах 750 — Телефон 20-519

ЗА РАДНИКА И ЗЕМЉОРАДНИКА

129

0767-64704

Ципеле ва радника и земљорадника од чврсте масне кравине, са јаким кожним ђоновима.

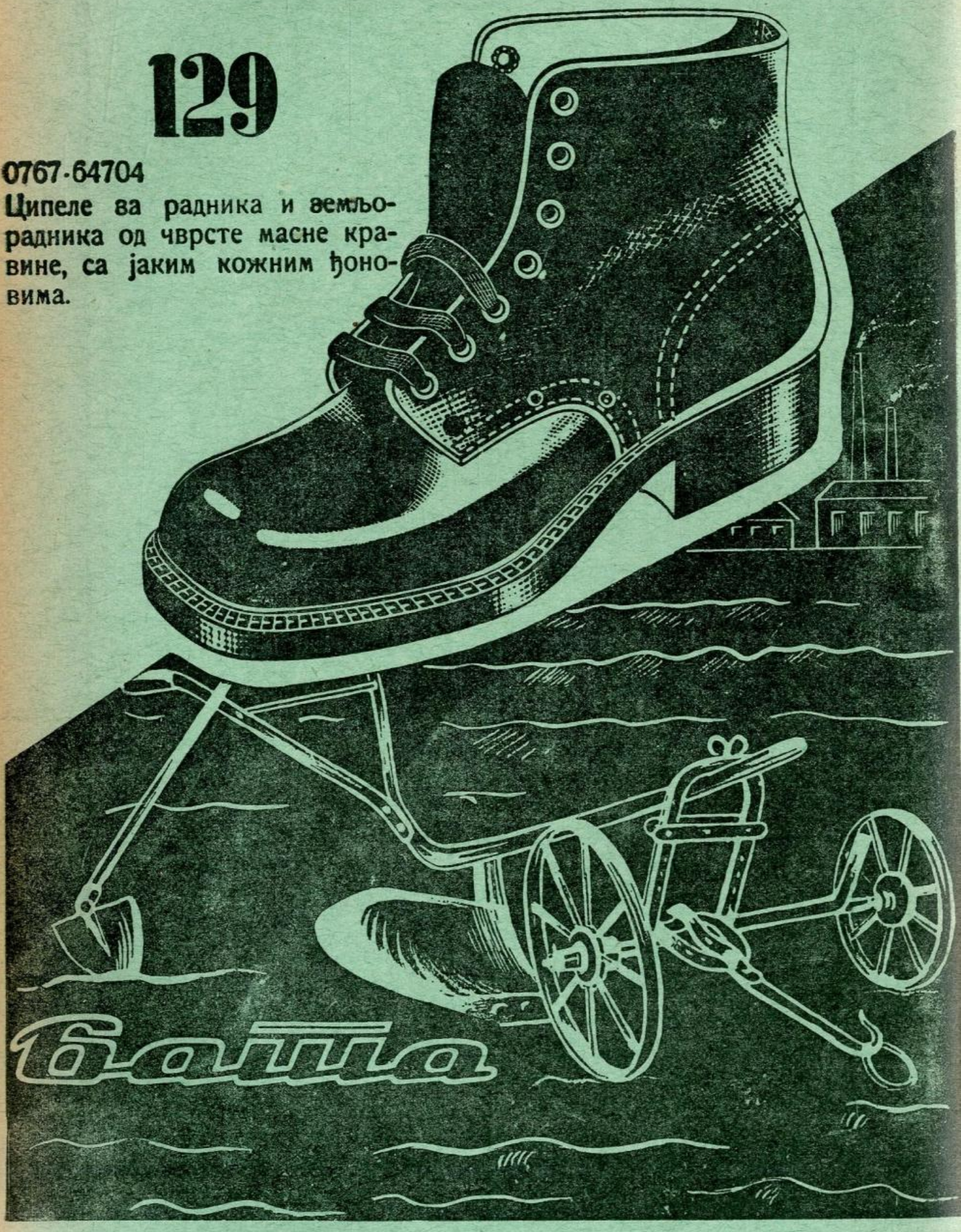

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
Београд

Ђ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 15 маја 1940 | Број 10

Са прошлогодишње изложбе приплодне стоке у Новом Саду
(Сн. Др. Николић)

САДРЖАЈ: Инж. *Мил. Ј. Никетић*: Ове године биће оскудица у рафији; *Коста Ивковић*: Мухар; Инж. *Бож. Величковић*: Стрижа оваца и поступак са вуном; Инж. *Јордан Димитријевић*: Црвљивост јабука и крушака и њено сузбијање; *Асен С. Станчевић*: Када и како треба брати трешње вишње и мареле; Инж. *Вукашин Тоскић*: Наслони за лозу при гајењу стоног грожђа — Шпалири; Др. *Властимир Црнчевић*: Накнадно врење младих вина; Инж. *Јарослав Шеверлић*: Кретање цена пољопривредним производима у току друге половине месеца априла; Ситне вести савети и обавештења; Из пољопривредне књижевности; Некролог: † Чеда Солујић, трг. из Чачка; Извод из записника Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

(пређе Управа фондова)
основана 1862 год

Централа у Београду

Главни филијали:

Загреб, Љубљана, Сплит, Сарајево, Цетиње, Нови Сад, Скопље, Бања Лука, Земун и Ниш

Филијали: Крагујевац, Петровград и Ваљево

Агенције: Чачак, Панчево, Битољ и Пријепоље

Банка рукује свим државним и јавним фондовима; пупилним, депозитним и црквеним капиталима; манастирским, општинским и задужбинским новцем и т.д.

Емитује обвезнице и заложнице

Прима улоге на штедњу

Одобрава зајмове на непокретности, а општинама и самоуправним телима зајмове на подлози приреза и прихода

Обавља све остале врсте банкарских послова

Укупна сума банчиног биланса на дан 29-II-1940 износи Дин. 16,444.886.552.08
Банчина обртна сретства достижу Дин. 9,000.000.000.—

Банком управља Независан управни одбор
За све банчине обавезе јамчи држава.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 10 БЕОГРАД, 15 мај 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ОВЕ ГОДИНЕ БИЋЕ ОСКУДИЦА У РАФИЈИ

Скоро је осам месеци како три највеће европске државе ратују и тај рат се постепено шири и на остале земље, тако да није искључено да се он претвори или у општи европски или чак и светски рат. У овом рату су највеће светске државе целу своју привреду упутиле у правцу рата. Напуштени су најосновнији досадањи принципи трговине. Ограничена је производња у пољопривреди да би се задовољило ратним потребама. Укида се слободан начин исхране и заводе се најстрожија ограничења у исхрани јер се не зна докле ће рат трајати и какав ће он бити. Поједине земље ограничавају и слободу одевања у интересу целине, и уколико рат буде трајао дуже и уколико буде оштрији утолико ће и остале земље, па и оне најбогатије у свима сировинама, бити принуђене да ова ограничења чине да само ратна производња не би трпела. Последице рата осећају како оне земље које ратују тако и оне које не ратују; има их које још нису увучене у рат па трпе због рата више него оне које су у рату највише изложене.

Привреда за мирно време чини једну органску целину. Она је заснована на природном току ствари и свака земља је своју привреду управила онамо где то најбоље одговара њеним интересима и општим могућностима. Постојала је једна фина равнотежа на привредном пољу где је свака земља нашла себи место према својој снази и богатству. Кад на-

стане рат све се поремети. Поготову овај рат је пореметио толико привредни поредак да се у појединим земљама затварају читаве индустрије због оскудице у сировинама, јер су групе земаља које ратују тако подвојене да су поједине земље отсечене од главних извора сировина. Рат ће утицати неповољно и на производњу у пољопривреди, а нарочито у погледу њеног квалитета.

Један од артикала који је услед рата у оскудици у многим земљама па и код нас јесте рафија. Оскудицу рафије осетиће многи наши виноградари а нарочито они где се лоза привезивала било због тога што је то уобичајено или што се без привезивања не може замислити гајење винограда. Ми још не знамо колико ће се у рафији оскудевати али је сигурно да ње неће бити толико да сваки у потпуности задовољи своју потребу.

Поставља се питање шта треба радити. Да ли треба пустити да се ствара штета због оскудице у рафији или треба предузети мере да се виноградари снађу што боље и да не претрпе велике штете. Намећу се две могућности: 1) да се рафија замени са неким другим везивом, и 2) да се подеси гајење лозе која се не мора привезивати.

Може ли се рафија заменити нечим другим

Сва везива која би дошла у обзир из реда текстилних биљака не долазе у обзир зато што се баш сад осећа врло велика оскудица у њима, јер оне имају врло велику примену у рату па су врло скупе и, с обзиром на садању цену вина и грожђа, њихова употреба би била луксуз за виноградаре. Па и када се не би постављало питање цене оваква везива се тешко могу добити, па било да се производе од домаћег материјала или да се увозе са стране.

Као најпогодније везиво које би могло рафију да замени јесте лика. Лика је позната сваком пољопривреднику јер она има пуно примене у домаћинству и ситним пољопривредним индустријама. Раније, када су трговачке везе са прекоморским земљама, одакле се рафија искључиво добија, биле слабе, употреба рафије у виноградарству била је слаба. Уместо ње употребљавала се лика. Лике је тада било доста јер су липове шуме, од које се лика добија, биле обилне. У погледу квалитета лика је у потпуности задовољавала можда боље него ли рафија, али се количина лике из године у годину смањивала јер се шуме сатиру и липове шуме све је мање. Да се добије лика мора се липово стабло или уништити или осакатити. Уколико се виноградарство ширило утолико је потреба за везивом постајала све већа па су виногради све више били упућивани на рафију.

Данас се у Југославију увезе просечно за једну годину око 800.000 килограма рафије. Скоро целокупна ова количина употребљава се за везивање винограда, а само једним

малим делом она се употребљава и за друге сврхе. Оволико количину тешко да би могле да замени рафија па и у оно време када је липове шуме било доста, док је то данас немогуће. Значи да се рафија мора заменити неким другим везивом. Ово питање не поставља се само код нас. Оно се поставља још јаче у другим земљама које у овоме рату више трпе услед поморске блокаде. Ово питање није ново. Оно се је постављало и за време прошлог светског рата од 1914 до 1919 године за све земље Централне Европе које су тада биле услед рата блокиране. Ово питање поставља се и у нормалним приликама за оне који имају могућности да купују рафију па им се дају савети како и чиме рафију да замене.

Као најпогодније везиво за виноград за сада се може узети у обзир ражена слама. Она се је и раније препоручивала виноградарима који нису у могућности да набаве рафију. Раж која ће се употребити за везивање винограда треба да се посеје на јачем земљишту да би израсла што вишља и да би као таква могла да веже и јаче развијено чокоће. Она се пожање као и обично. Класје треба омлатити водећи рачуна да се слама (стабљике) не поломи. Сламу треба свезати у снопове и склонити до употребе. Пре употребе њу треба потопити у раствор плавог камена са 5% јачине. Увече се потопи она количина која ће се сутрадан потрошити. Плави камен очврсне сламу и тако она постане издржљива на времену. Треба три стабљике усукати и њима везивати. Боље је везивати влажним стабљикама; треба се трудити да се одржава влажност стабљика било држањем снопића на влажном месту или их повремено квасити.

Ето то су упутства за употребу рафије за везивање винограда. Као што се види, посао није лак нити једноставан у упоређењу са рафијом, али ако другог излаза нема са овим се мора рачунати, утолико пре што ми не знамо колико ће рат трајати и какви ће обрти услед њега да настану.

Може ли се избећи везивање

Ово питање потрже се у виноградарству и иначе. Има данас пуно виноградара који винову лозу не везују више због оскудице или скупоће притака-кола а мање због оскудице у рафији, више да би избацили један рад који није баш јевтин а мање због неких стручних виноградарских разлога. Избацивање везивања може се извести само онда ако се ластари јако заламају када ће остављени део ластара јаче да очврсне и да као такав може на себи носити терет грожђа, лишћа и споредних ластарића и заперака, чија тежина није мала.

Али овако јако заламање долази у опреку са општим правилима у виноградарству а наиме да изнад највишљег грозда има најмање пет листова који ће бити у стању да правилно изграде грожђе, да исто правилно сазри, да чокот

у своме раду не буде оштећен и тако даље. И поред свих незгода које са собом повлачи јако заламање оно се ипак данас доста практикује. Али се оно не може практиковати у свима крајевима нити за сваку сорту лозе без осетне штете по количину и каквоћу грожђа. Везивање се може изоставити, односно јако заламање се може вршити у крајевима топлијим где остављени ластари могу да очврсну толико да могу носити терет грожђа на себи. Виноградари су на ово присиљени услед несташице дрвета и скупог виноградарског кољa. Они се мире са свима незгодама које им јако заламање доноси јер другог излаза немају. Они због тога неповољних година осећају и то добро осећају због лошијег квалитета грожђа. Зато видимо да они виногрaдари који су свесни штете коју им јако заламање доноси ипак налазе начина да обезбеде коље за виноград.

У крајевима хладнијим, а такви се сматрају северни и северозападни крајеви наши као и они крајеви где преко лета падају честе кише, где лоза теже сазрева, јако заламање тешко се може извести а у неким крајевима оно је немогуће.

Јако заламање тешко подносе оне стоне сорте које траже високу резидбу, чији су гроздови крупни и тешки, као и винске сорте које се режу ниско а имају крупне гроздове. Услед недовољне здрвењености ластари се савијају и грожђе тада довата земљу и каља се. Поред тога зрење грожђа биће под много тежим приликама него у топлијим крајевима. Такође се тешко гаји виноград без привезивања ластара код оних сората које по природи имају слабе ластаре који су склони савијању и полагању, као што је малага.

Ето то су савети који се дају виноградарима данас када се поставља питање оскудице у рафији и везиву уопште за виноград, а које ће се питање доцније, можда, постављати у још много оштријем облику. На виноградарима је да размисле и учине онако како сматрају да најбоље одговара њиховим интересима.

Мил. Ј. Никетић

МУХАР

Мухар успева врло добро после сваког усева, а тако исто и сваки усев после његове косидбе, али он је најбољи на **угару.** За мухар земља треба да се пооре с јесени једанпут дубоко, па онда с пролећа, пред сејање, пооре још једанпут плиће, или само подрљати. Што се ђубрења тиче, мухар је у томе веома скроман, али ипак најбоље успева после усева на оним земљама, које су за њих непосредно ђубрене. Али ако је баш потребно непосредно њиву ђубрити за њега, онда то се може извршити само с јесени.

Мухар успева и на онаквим земљама где не могу да успевају ни црвена детелина, ни луцерка, ни еспарзета, ни грахорица, нити пак кукуруз. Најрадије воли и најбоље успева на иловачи у којој има прилично песка. На оваквим лаким земљама, а нарочито на крчевинама, мухар даје бољи принос но ма који други пићни усев. Добро успева и на тешкој земљи, само кад се ова добро обради. Сувишну влагу у земљи мухар не може да подноси.

Мухар је врло отпоран на сушној години што ниједан усев не може да поднесе такву сушу као он. Кад детелина већ сасвим изгори, и кад кукуруз сасвим увене, онда мухар још стоји зелен и весео. А кад наступи прекомерна суша, онда му се лишће отромбољи као код кукуруза. Али ако у то време падне и најмања киша, или нека буде и најмање росе, он се одмах опоравља.

Као храна мухар се стоци може давати или зелен преко лета, или осушен у виду сена преко зиме. У оба случаја он је врло добра храна, здрава и снажна за рогату и ситну стоку, а што је најглавније кад се код преживара у зеленом стању даје **не проузрокује надун,** као детелина.

Он је нарочито добра храна за коње.

Мухар се сеје **од половине маја до половине јуна. Он се нарочито преко лета сеје на оним њивама где су усеви од поплаве или града уништени** или где је усев полегао, те се морао покосити за исхрану стоке.

Мухар је једногодишња биљка и спада у врсту ситне проје. Влат (клас-кунина) му је ваљкаст и доста дугачак у коме се налази његово семе. Влат испрва има зелене, а доцније мрке длачице. Стабљика висока а лишће узано и сабљасто.

Семе у мухару или је жуто или мрко, дугуљасто, на оба краја зашиљено, а нешто ситније од зрна проса. Њега нарочито живина веома радо једе.

Семена иде на један хектар 15—25 кгр. Са једног хектара добија се зрна — семена — 500—800 кгр. 3—5000 кгр.

К. Ивковић

СТРИЖА ОВАЦА И ПОСТУПАК СА ВУНОМ

Правилно обављена стрижа оваца омогућава добијање пуне количине вуне коју овца даје, чува њен квалитет и способност за прераду те тиме повећава рентабилност гајења оваца. Зато наши одгајивачи оваца треба пред овогодишњу стрижу да се постарају да уклоне све оне многобројне грешке при стрижи и после стриже које они чине, поготову сада када нам вуна може послужити као неопходна сировина за одбрану земље.

Треба обратити пажњу на следеће:

1) Пре стриже добро је да се вуна опере на самој овци, чиме би се отсранила прашина, стајска нечистоћа и све оно што се може отстранити у хладној води.

Најбоље је овакво прање обавити у реци која је плитка, чиста, са шљунковитим или пешчаним дном, са тихим током и температуром воде преко 17 Ц. Само треба имати на уму да се вуна на овци несме прати у оним крајевима где је време хладно и са јаким ветровима, већ је боље да се у оваквим случајевима вуна стриже неопрана. Окупане овце не треба држати на јаком сунцу већ негде у хладу док се не

Сл. 52. Овце липског соја
(Сн. Др. Д. Николић)

осуше, јер јако сунце утиче штетно на опрану и мокру вуну.

2) Стрижу не треба обављати сувише рано док је време хладно и ако има још јаких и хладних ветрова. Не треба чекати са стрижом ни сувише дуго, већ строго водити рачуна да овце не почну одбацивати вуну, већ раније обавити стрижу.

3) Стрижу је најбоље обавити у затвореним просторијама које морају бити суве, светле и чисте. Може се обавити и под отвореним небом али само онда, када је време лепо, и без ветрова. Најбоље је за стрижу направити нарочита постоља од дасака у висини пола метра. У недостатку ових може се стрићи и на поду само мора бити застрт и чист.

4) Вуна на овцама пре стриже мора бити сува. Ако су овце пре стриже случајно покисле мора се чекати да им се вуна потпуно осуши.

5) Овце треба шишати по групама издвајајући их према полу, узрасту и квалитету вуне, да би се вуна могла лакше сортирати.

6) Болесне овце се стрижу засебно, а острижена се вуна држи одвојено. После стриже се мора извршити дезинфекција маказа и свега онога што је дошло у додир са таквим овцама.

7) Пре стриже за 10—12 часова овцама не треба давати хране и воде, јер се са пуним стомаком тешко подносе гњављене и узнемиривање при стрижи.

Сл. 53. Приплодни ован одгајен на Влашићу („балканска праменка“)
(Сн. Др. Д. Николић)

8) Овце треба хватати за задњу ногу и тако доводити ономе који стриже, а не за вуну, јер се лако може да почупа.

9) Онај који стриже мора бити добро извежбан, да стриже без озледа и посекотина, да зарез буде на пуну дубину поред саме коже, да не буде степеничасто овца острижена. У случају да је зарез захватио високо несме повраћати на истом месту и правити други зарез, јер кратка вуна другог зареза улази у руно, квари праменчиће и онемогућава добро сортирање.

10) Острижено руно мора бити цело, да се не распадне.

11) За време стриже с овцама се мора благо поступати, несмеју се тући, узнемиравати и незграпно превртати.

12) Стрижу обавити овим редом: прво одстрићи унутрашњи део ноге и трбух, затим се овца окрене на десну страну и стриже од трбуха према леђној линији, а остри-

жени део руна пребаци преко десне стране, затим се овца преврне на леву острижену страну а десна стриже од леђне линије према трбуху. Напослетку се стриже вуна на глави ногама и репу.

13) Острижено руно сваке овце треба измерити и записати, да би се при парењу знало која овца даје колико вуне и под кога овна треба да дође и да би се за приплод могла изабирати у првом реду она грла која дају више вуне.

14) После стриже сваку овцу треба прегледати и ако има која посекотина дезинфицирати је двопроцентним раствором креолина, затим посути на озледе нафталин да се не би окупљале муве. Најбоље је онда овцама одрезати и папке ако су прерасли и предузети мере да се очисте од крпеља, вашију и шуге ако су од ових нападнуте.

15) Вуну треба после стриже сортирати по квалитету и боји. То се ради на нарочито направљеном столу са решеткастим дашчицама кроз чије рупе пропада нечистоћа и оно што треба издвојити из руна. Руно се на таквом столу распростре и истресе да испадне прашина и прилепљива нечистоћа па се онда руком изваде груби предмети као трње, чичкови и др. Тада се из руна издвоје и груби делови вуне са доњих делова ногу и репа и одвајају у засебне корпе.

16) Острижено руно се после сортирања смота, завеже и онда стави на чисто суво и прозрачно место, да се постепено суши. Вуна се несме сушити на сунцу или нечем топлом нагло јер онда страдају све њене добре особине те постаје крта и изгуби боју. Најбоље је сушити је на тавану или сличним местима.

17) Не треба вуну паковати у бале, сандуке или џакове док није потпуно сува, па и кад је сува не треба је сувише набити, јер се може угрејати сама од себе, у коме случају опет много изгуби у квалитету.

18) Вуна се несме чувати у влажним и непрозрачним просторијама, несме лежати на земљи већ уздигнута од земље или на дрвеном поду, а просторије се морају често проветравати.

Инж. **Бож. Величковић**

ЦРВЉИВОСТ КОД ЈАБУКА И КРУШАКА И ЊЕНО СУЗБИЈАЊЕ

Црвљивот код крушака и јабука изазивају неколико инсеката, међу којима најчешћи и најопаснији је јабучни савијач, или како се научно зове Карпокапса поманела. То је мали лептирић, чије се ларве увлаче у плодове и то за свог време развића плодова и једу семенке, због чега плодови закржљају и опадну пре времена са воћке. Напада све врсте воћа из групе јабучастог воћа, али највећу штету на-

носи на јабукама и крушкама. Сваком воћару је познато да му тај црвић уништи преко 50—60% плодова у воћњаку и то често пута и најфиније плодове.

У овом чланку желимо да упознамо наше воћаре са овом штеточином и са мерама и срествима за сузбијање. Са овим мерама и срествима не можемо се сасвим спасити од те штеточине, али можемо је у већој количини смањити.

Опис и живот јабучног и крушковог црва

То је мали лептирић, са раширеним крилима, достиже величину од 2 см. Предња крила су му пепељаво сиве боје са више попречних вијугастих пруга кафено мрке боје; на задњем крају предњих крила има по једну крупну мрљу тамно кафене боје, која је опкољена са 4—5 мрљица жућкасте боје.

Сл. 54. Мешовити воћњак у цвету
(Сн. А. Станчевић)

Лептири лете рано у пролеће, у другој половини априла, онда када воћке цветају. Они су јако осетљиви према хладноћи, па зато њихово појављивање у пролеће у разним крајевима и у разним годинама није увек у исто доба. По појављивању лептирица лети свега 12—15 дана и за то време се оплоди и носи јаја. Једна лептирица може да снесе 80—100 јаја. Ношење јаја лептирица обавља обично после залаза сунца, али када температура није мања од 15—16 Ц. У нашим приликама ношење јаја се обавља у мају, али по некад може да продужи и у јуну. Из тих јаја се излегну мале ларвице (црвићи) и то је прва генерација. Јаја лептирица носи појединачно и то прва генерација најчешће у самој чашици цвета или на лишћу, а ређе на плодовима, јер

су они онда јако мањави. После 8—9 дана из јаја изађу ларвице које су испочетка беличасте боје са црном главом, а доцније када уђу у плодове добијају црвенкасто жуту боју. Неке од њих прогризу кору плода па се увлаче кроз месо чак до семене кућице и ту поједу семенке, а друге улазе у плод из цветне чашице преко тучка. Нападнути плодови престају да расту, смежурају се и опадну док су још мали. У један плод улази само један црвић. У плоду црвић остаје 25—30 дана, а после тога излази из плода и тражи место за учауравање. Опадање плодова од прве генерације се јавља највише у јуну, а понекад продужи и у јулу месецу. Ако ларва изађе из плода докле је исти још на дрвету, она се пушти по концу на земљу и ту тражи подесно место за учауравање. Најчешће се учаурава испод мртве коре и у неким пукотинама на воћкама, а може се учаурити и у земљи или на другим предметима у воћњаку. Чаурица је мала, нешто већа од овсеног зрна. У току јула месеца из тих чаурица изађу опет лептири и то су лептири друге генерације. Ти лептири у току 12—15 дана почињу да носе јаја и то на самим плодовима, бирајући најчешће место где се додирују два или више плодова. Из тих јаја изађу ларвице које прогризу кору плода и праве ходник до семене кућице и ту поједу семенке и нешто меса. Плодови у којима су црвићи, престају да расту, пре времена сазру и опадну са воћке, често пута пре него што је црвић изашао из плода. Црвићи друге генерације се налазе у плодовима у августу и септембру, а понекад и у октобру.

Код овог лептира у топлим крајевима може се појавити и трећа генерација. Ларве друге генерације се учауравају на исти начин као и оне из прве генерације и у тим чаурама презиме, па у пролеће из чауре излазе лептири прве генерације.

Средства за сузбијање

1. **Хемиска средства.** Ту долазе разни отровни препарати од којих се спремају чорбе и прскају воћке да би се ларве, при нагризању зелених делова, отровале. Прскањем јабука и крушака са отровним препаратима по упуствима која ћемо препоручити смањиће се црвљивост плодова за 50%.

Уранија зеленило. То је најраширенији препарат арсенових једињења за сузбијање штеточина и релативно најјефтинији, само има једну незгоду што при неповољним временским приликама изазива код неких сората јабука пржење листа. За спремање чорбе узима се 100—120 грама на 100 литра воде. При спремању чорбе мора се увек додавати креча и то ако је чист негашени креч додава се око 300 грама, а ако је чист гашени креч додаје се око 1 кгр. за 100 литара чорбе. Најбоље је да се креч додаје само толико да се кисела реакција чорбе претвори у слабо базичну реак-

цију, а то се одређује помоћу црвене лакмусове хартије. Чорба се спрема овако: у мањи суд се сипа одређена количина креча па се сипа толико воде да се од креча створи густа каша, па се у ту кашу сипа одређена количина уранијe и онда дуго меша да се створи једнака зеленкаста каша у којој се више не примећује прашак од уранијe. Овако спремљена каша се разреди водом и процеди кроз густо сито у суд већи од 100 литара и дода воде још толико да буде свега 100 литара, па добро промеша и чорба је готова за прскање. При прскању чорбу треба чешће мешати.

Оловни арсенат. То је најважнији арсенов препарат који се употребљава противу црвљивости јабука и крушака у Америци. Он је бољи од уранијe због тога што никада не пржи лишће и остале зелене делове и што је спремање чорбе од њега врло једноставно (одређена количина се само раствори у води). Друга добра страна је што се лагано таложи у чорби, добро се лепи за плодове и лишће и што се може мешати са бордовском чорбом и са сумпорно-кречном.

Мана оловног арсената је само та што се тешко спира са опрсканих плодова, па ако се са њиме прска када су плодови доста порасли, може да буде опасност да се људи отрују ако поједу опрскане и неопране плодове и друго што је мало скупљи од уранијe зеленила.*) Продаје се у праху или у виду густе течности. Ако је у прашку узима се 250—300 грама на 100 литара воде. Чорба се спрема тако да се одмери жељена количина оловног арсената и добро раствори у 10 л. воде, па се тај раствор пребаци у већи суд и дода још толико воде да буде свега 100 литара, добро промеша и чорба је готова за прскање.

2. **Механичка средства.** У јесен и преко зиме скидати са воћака мртву кору и уништавати чауре које се ту налазе. У току септембра месеца постављати на воћкама склоништа од набране хартије, гужве од обичне хартије, сена, сламе, и др. у којима ће се ларве увлачити за учауравање и презимљивање, а преко зиме та склоништа скидати и спаљивати заједно са чаурама. Црвљиве плодове купити чим падну са воћке и гњечити докле ларве нису још изашле из плода. Земљиште у воћњацима треба чешће преоравати, нарочито у јесен у новембру и децембру ради избацивања ларве које су се завукле у земљи ради учауравања и презимљавања.

Инж. Ђорђе Димитријевић

*) Плодове на којима је остала чорба од оловног арсената при прскању, пре употребе треба опрати у 3% раствору соне киселине.

КАДА И КАКО ТРЕБА БРАТИ ТРЕШЊЕ, ВИШЊЕ И МАРЕЛЕ

Бербу треба вршити према циљу за који се трешње, односно вишње и мареле имају употребити. Тако на пр., ако се трешње имају употребити одмах за прераду или за продају на блиским тржиштима, онда бербу вршити када наступи потпуна зрелост за јело, а то је: када плодови добију своју својствену боју и када се иста што јаче истакне; када мирис и укус постану што интензивнији; када месо унеколико омекша, јер се тада ћелице размакну, због чега се и крупноћа повећа, а плодови постану пријатнији за јело; када плодови постану потпуно сочни и када се у њима развију сви они хемијски састојци, који одају карактеристику појединих сората. Јер само потпуно зреле трешње, односно вишње и мареле, биће најукусније, најсочније и најмиришљавије, а при том и најкрупније, зато што плодови највећу крупноћу достижу у потпуној зрелости. Ако се, пак, трешње по берби имају транспортовати на удаљенија тржишта, онда их брати за онолико дана раније, колико ће провести на путу, тако да путем дозру и на тржиште доспу сасвим зреле. Ако би се за удаљенија тржишта брале потпуно зреле, онда би се у путу нагњечиле, због чега би изгубиле за 50% од своје вредности, а можда би почеле и да труле.

Сл. 55. Брање трешања)
(Сн. А. Станчевић)

Било да се трешње беру за прераду и јело, било за експедовање на удаљенија тржишта, бербу треба вршити рано ујутру, по хладовини, чим роса опадне, зато што су трешње тада најсвежије, због чега су врло сочне и јако миришљаве. Док ако би се брале по врућини, изгубиле би много од своје свежине, а уједно и од свог мириса и укуса. Трешње, вишње и мареле беру се увек са петељкама, пазећи при томе да се при берби не повреде пупољци. За бербу су потребне двокрилне лествице (види слику), корпе и куке за савијање грана. Сав тај прибор олакшава бербу, због чега се за краће време набере знатно већа количина. Обране трешње, вишње и мареле склонити одмах у хладовину, јер ако стоје дуже времена на сунцу изгубиће у свежини, боји, укусу и мирису.

Асен С. Станчевић

НАСЛОНИ ЗА ЛОЗУ ПРИ ГАЈЕЊУ СТОНОГ ГРОЖЂА

Шпалири

Кад је реч о гајењу стоног грожђа поставља се питање да ли је боље употребити коље — притке или шпалире. Коље чини један велики издатак у виноградарству због несташице дрвета и из године у годину је скупље, те се мора ићи затим да се исто замени шпалирима, нарочито тамо где су исти јефтинији. Поред јефтиноће шпалири имају још неколико добрих страна. Олакшавају борбу против болести и штеточина, ради лакшег прскања и запрашивања, олакша-

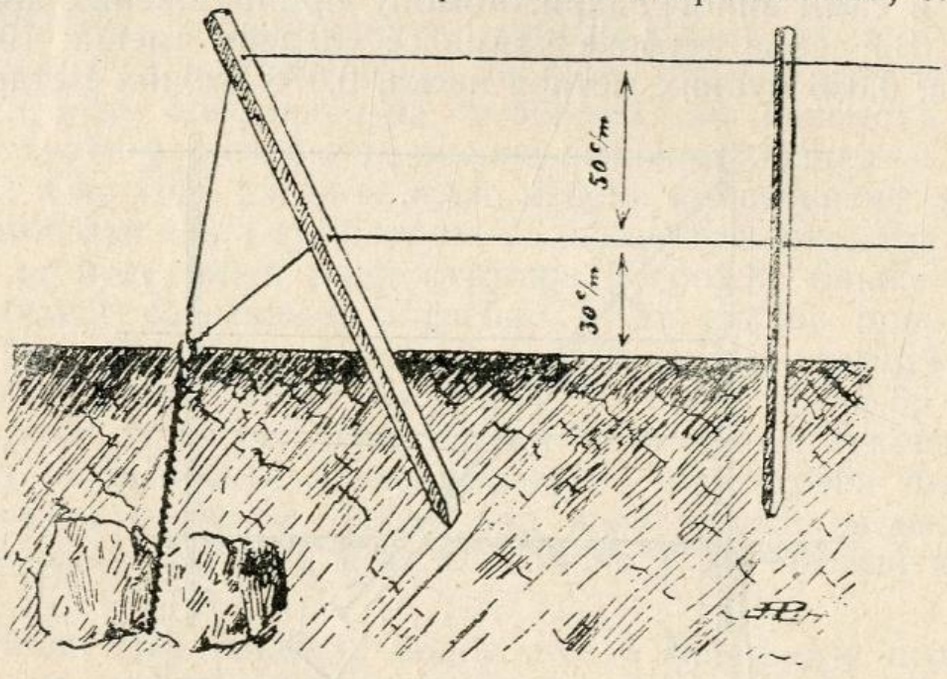

Сл. 56. Учвршћивање стубова помоћу камена укопаног у земљу

вају обраду запрегом јер је по правилу размак између редова већи. Другим речима шпалирски начин гајења винове лозе је економичнији. Што је пак најважније, са шпалира се добије лепше стоно грожђе него при гајењу уз притку. При гајењу уз притку ластари се привежу тако да је многи грозд прекривен, сунце до њега не допире, те се слабије развија — сазрева и не добије тако лепу боју. Поред тога грожђе на чокоту треба да буде што боље распоређено и подигнуто од земље да се не би прљало земљом под утицајем кише, што се теже постиже гајењем уз притку. Што је најважније највећи број стоних сората захтева дужу резидбу а тој резидби много боље одговара шпалирски начин гајења него гајење уз притку. Шпалирски начин гајења може се применити и за сорте са кратком резидбом.

За шпалире се употребљавају стубови и жица. Стубови могу бити дрвени, бетонски и гвоздени. Код нас су најчешће у употреби дрвени, ређе бетонски и гвоздени. Од дрвених најчешће долазе у обзир храстови и багремови стубови. Са поскупљавањем дрвета почињу да се примењују и бетон-

ски а ређе и гвоздени стубови. Стубови треба да су дугачки изнад земље 130—150 см, а да се добро учврсте треба да уђу у земљу бар 50 см. Дебљина им је различита према материјалу. Разликујемо две врсте стубова тј. чеоне који су код дрвених дебели 10—12 см и унутрашње који су слабији тј. око 7 см.

Бетонски стубови су обично следећих димензија: при основи 12,5×10 а при врху 10×7,5 см. Раде се од армираног бетона. Обично се узима округло бетонско гвожђе дебљине 6 мм и у сваки стуб се стави по четири шипке у четири угла, увучене по 2 см од ивице. Овакве стубове могу израђивати и сами виноградари, помоћу припремљених дрвених калупа. За чеоне стубове узима се следећа смеша: 100 кгр цемента, 0,056 кубних метара песка, 0,076 кубних метара ту-

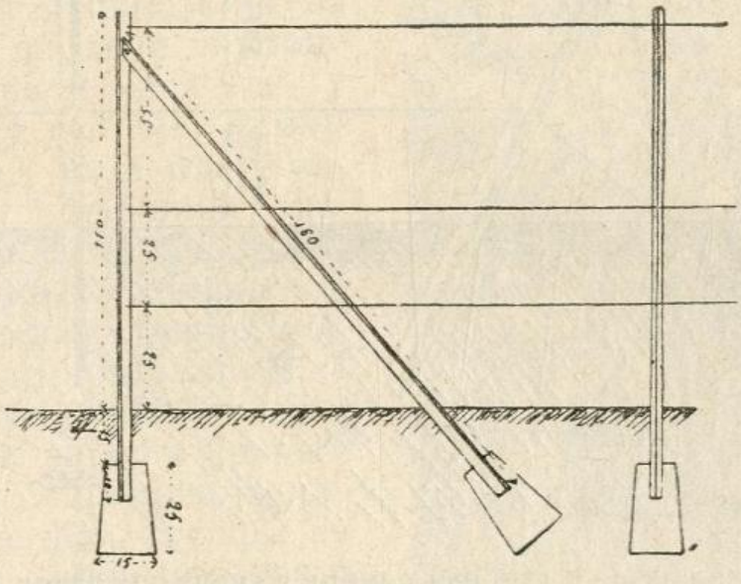

Сл. 57. Учвршћивање стубова помоћу подупирача

цаника, чији је највећи пречник 2,5 см и 17 литара воде ако је песак сув а 14 литара ако је песак мокар. За стубове који се постављају између чеоних узима се следећа смеша: 50 кг цемента, 0,05 кубних метара песка-шљунка, чији пречник не прелази 1,9 см и 17 литара воде ако је песак сув или 13 литара ако је песак влажан. Од наведених смеша направљени стубови стоје у калупу лети око 24 часа, затим се изваде из калупа и ставе у хлад десетину дана и поливају се 2 пута дневно водом. Оставе се до употребе бар 2—3 месеца.

Најређе се код нас употребљавају гвоздени стубови, док су у земљама где је гвожђе јевтиније врло много у употреби. За ову сврху најбоље је гвожђе облика T чије су димензије: 4×4 или 3,5×4 см. Ради бољег учвршћивања гвоздени стубови се усађују у бетонске главе, што се може учинити било пре било при утврђивању на лицу места. Сл. 57.

Чеони стубови пошто носе највећи терет морају да буду постављени тако да се не повијају ка средини реда те да жица не попусти. То се постиже у главном на два начина.

Чеони стуб се побије косо под углом од 45 степени упоље, а жице које пролазе кроз стуб упреду се у једну, која се привеже за један већи камен, који се укопа дубоко у земљу (слика бр. 56). Овако се обично учвршћују дрвени стубови. Бетонски, гвоздени а ређе и дрвени стубови се учвршћују помоћу подупирача. Исти се косо укопа у земљу са унутрашње стране те спречава повијање чеоног стуба унутра (слика бр. 57).

Унутрашњи стубови постављају се на сваких 5—6 метара. Уколико су слабији могу доћи и нешто чешће. Могу се стубови и комбиновати, тј. да чеони буду од бетона или гвожђа а унутрашњи да буду дрвени.

Као што је напоменуто стубови служе за причвршћавање жице за коју се везују ластари. Висина прве жице од земље, затим број жица на стубовима као и њихова раздаљина зависи у главном од висине основног облика — стабла чокота и од тога да ли се жели избећи привезивање ластара за жицу или не. Са обзиром на наше прилике, где чокот мора да буде нижи ради огртања а грожђе ближе земљи ради бољег сазревања, потребно је да висина првог реда жице буде 20—25 см изнад земље. Други ред утврђује се на 25—30 см изнад првог. Трећи ред поставља се на 50 см изнад другог. Први ред жице служи за везивање лукова. Други ред за везивање зелених ластара, које треба што пре обезбедити од ветра. Трећи ред жица служи за везивање већ одраслих ластара, који се обично у тој висини и заламају.

Мањи број жица је недовољан а већи није потребан, изузев ако се жели избећи везивање зелених ластара. У том случају поставе се четири реда жица на сваких 25 см почевши од земље и то наизменично један ред са једне а други ред са друге стране стуба. Ластари се провлаче између њих те се сами помоћу рашљика учврсте за жицу, те отпада њихово привезивање за исту.

У јужним и топлијим крајевима (Јужна Србија — Јужно Повардарје, Далмација) основни облик чокота, пошто се не мора вршити огртање, може да буде и нешто виши, те и први ред може бити више изнад земље 30—40 см, други ред 30—40 см над првим а трећи на 50—60 см над другим.

Као најбоља сматра се поцинкована жица № 16. За први ред треба свакако узети ту нумеру. За други и трећи ред може се узети и тања № 13 и № 14. Жица № 16 је дебела 2,7 мм и у једном килограму има 23 метра.

Утврђивање жице за стубове може да буде на више начина. За дрвене се обично прикуца нарочитим двокраким ексерима или се стубови проврте па се жица провуче кроз њих. Код бетонских стубова при изради се поставе кукасти ексери-алке, за које се жица привеже. Може се жица оба-

вити и око стуба. Гвоздени стубови се проврте па се жица провлачи кроз њих.

Дужина редова са жицом не би требало да буде већа 75 метара а растојање међу редовима треба да буде бар 1,5 метар.

Инж. **Вукашин Тоскић**

НАКНАДНО ВРЕЊЕ МЛАДИХ ВИНА

Ниска или сувише висока топлота, у доба главног и тихог врења, може често да спречи да вино потпуно превре. Али сем овог узрок недовољном превирању могу бити још и велика количина шећера, коју сви квасци не могу подједнако да поднесу нити су у стању да до краја изврше његово разлагање, као и веће количине алкохола у коме све гљивице не могу подједнако да раде. То значи, простије речено, да ће неки квасац моћи да превире и даље ако у шири има и преко 300 грама шећера на литар или ако у вину има већ створено и преко 14% алкохола, док ће други престати да ради већ код количине од 200 грама шећера односно код јачине од 12% запр. алкохола. Али нису само ови чиниоци у стању да спрече врење. Има ту и других фактора, као што је сумпор диоксид. Ако се шира, односно вино сувише јако засумпоришу може да се деси да се не изврши у потпуности главно односно тихо врење јер сумпор диоксид спречава гљивице у раду.

Било како било, вина која су недовољно преврела обично се замуте, нарочито ако садрже још доста непревреног шећера, и са топлим данима отпочињу накнадно превирање. Дешава се да се и то врење прекида, поново отпочиње, вино се избистри па опет замути итд. Таква вина лако обољевају од разних болести и мана у коме случају је накнадно превирање тешко изводљиво и често неуспешно.

Накнадно превирање недовољно преврелих младих вина врши се помоћу селекционираног винског квасца који је навикао на сумпор — оваква се вина по неки пут морају сумпорисати — и веће количине алкохола. Зато је пре набавке квасца, из Енолошке станице, потребно најпре дати да се вино, које се жели да подвргне накнадном врењу, хемијски и бактеролошки испита у погледу количине шећера, алкохола као и да се утврди да ли је здраво или није. Другим речима станица мора да одреди да ли је вино способно за накнадно превирање или не. Тек када се то тачно утврди станица шаље одговарајућу количину и врсту квасца. Једино се овако, под условом да је младо вино здраво, може од квасца очекивати задовољавајући успех.

Накнадним превирањем се повећава трајност вину, подиже садржај алкохола, ослобађа извесних мана и најзад се могу и стара вина са празним укусом освежити. Нарочито се често изводи накнадно врење да би се побољшала трајност вина. Ово обично врше трговци који од виноградара купују вина која нису довољно или добро преврела. Они их у оваквом случају подвргавају накнадном врењу побољшавајући им квалитет.

Извесни стручњаци препоручују накнадно превирање као врло погодно средство за бистрење вина која се иначе бистрењем помоћу разних средстава за бистрење или филтер-апарата не могу добро или уопште избистрити.

Како су због овогодишње јаке зиме многа вина била у немогућности да правилно превру а како ће, изгледа, топли дани нагло доћи то треба највећу пажњу обратити на накнадно врење које ће, нарочито код вина са већом количином непревреног шећера, са првом појавом већих топлота у подруму неминовно доћи.

Квасац за ово превирање се шаље обично у боцама од по пола или три четврти литра. Размножавање овако добијеног квасца врши се у једном делу оног вина које ће доцније бити подвргнуто накнадном врењу. За ту сврху се вино, које служи за размножавање, загреје да би се ослободило алкохола, умерено се зашећери па кад топлота таквог вина спадне на око 20° С. онда се инфицира квасцем. Рачуна се тако, да се садржај једне боце квасца размножи у 3—4 литара вина које је приправљено на горе поменути начин. Овако размножени квасац (3—4 л.) је довољан за 100 литара вина (1 хектолитар). Температура вина за време врења треба да се одржава у границама од 20° до 25° С.

Ако имамо болесна вина, али се утврдило да се још могу поправити, онда се она прво јаче засумпоришу (са 20 до 25 грама калијум-метабисулфита на 100 литара вина) па се после тога изврши превирање са селекционираним сумпорним (сулфитним) квасцем. У овом случају треба вино оставити око недељу дана у миру, преточити га, па затим извршити превирање. При справљању овако сулфитног квасца мораћемо вину, које је справљено на начин који смо горе описали, додати још и одговарајућу количину калијум-метабисулфита. Овај квасац неће одмах да бурно превире, као онај без сумпора, већ после неколико дана.

Квасац који је спремљен на изложени начин, па било да је сулфитни или не, додаје се осталом вину када се налази у стадијуму бурног врења. У осталом, уз сваку пошиљку квасца из Енолошке станице иде увек и потребно упутство.

Д-р **Властимир Црнчевић**

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ТОКУ ДРУГЕ ПОЛОВИНЕ МЕСЕЦА АПРИЛА*)

У току друге половине месеца априла није било веће живости на берзама. Ранија предвиђања имаоца робе, да ће цена кукурузу изаћи на 250 динара а пшеници на 300 динара, нису се обистинила. Напротив, и цена пшеници и кукурузу крајем априла налазила је се у лаганом паду. Понуда пшенице била је слаба а и тражња се смањује јер народ узима за своју исхрану друга јевтинија жита. Паду цене кукуруза допринела је и вест да ће влада донети уредбу о бесцаринском увозу кукуруза. Вест је се обистинила и како дневна штампа доноси, већина чланова владе већ је потписала Уредбу. Уредбом се предвиђа пописивање залиха кукуруза преко 5000 кгр. и даје се овлашћење Призаду да може да увезе из иностранства потребну количину кукуруза а највише до 5000 вагона. Пошто Румуни нуде кукуруз по 135 динара и ако се тој цени додаду подвозни трошкови, који до Сиска износе око 22 динара за 100 килограма, румунски кукуруз коштаће у Сиску око 157 динара 100 килограма. Према овоме, вероватно је да цена кукурузу неће више расти, барем за сада, него ће можда још и опасти. Као што се види, нашло се пута и начина да се заустави пораст цене кукурузу, вину, ракији и другим пољопривредним производима а плугу, плавом камену и цементу још не.

Седиште берзе	Врста пшенице	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просеци			
				од 14 до 21 априла		од 21 до 28 априла	
				цена у дин за 100 кгр.	+повећ. или —смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или —смањ.
Београд	Србија гл. пруга	78	2	242	+21	241	—1
Загреб	славонска	78	2	258	+26	256	—2
Љубљана	Г. Бачка	78—79	2	264	+24	269	+5
Н. Сад	барањска	78—79	2	259	+33	256	—3
Скопље	косовска	77—78	5—6	245	+17	248	+3
Сомбор	Г. Банат	78—79	2	252	+25	244	—8

Има неколико дана како су цене пшеници доста стабилне и на дан 3 маја на Београдској берзи за пшеницу Србија главна пруга и Србија Дунав цена је била 245 динара. На берзи у Новом Саду, пшеница бачка околина Нови

*) Табеле уз текст показују цене на нашим берзама.

Сад 250—262 динара, горњо-бачка 250—262 д., сремска 250—252 д., славонска 250—252, горњо-банатска 250—252, бачка лађа Тиса 252—254 динара. На берзи у Загребу, пшеница горњобачка 254—257, бачка 250—252, славонска 249—251 дин. На берзи у Љубљани пшеница јужнобанатска 252,5—255, горњобачка 260—262,5 динара.

Седиште берзе	Врста кукуруза	Седмодневни просек			
		од 14 до 21 априла		од 21 до 28 априла	
		цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или —смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или —смањ.
Београд	1939 паритет Инђија	201	+24	191	—10
Загреб	за пром, паритет Инђија	202	+16	193	—9
Љубљана	фр. Постаја	204	+20	209	+5
Нова Сад	банатски стари	200	+17	192	—8
Скопље	банатски стари	196	+23	202	+6
Сомбор	бачки стари	196	+21	194	—2

Цена кукурузу на 3 маја ов. г. на берзи у Београду била је за паритет Инђија 192 динара, а Банат и Вршац по 193 динара за 100 килограма. На берзи у Новом Саду, кукуруз бачки и бачки паритет Инђија 195—197 дин., Вршац 194 до 195 динара. На берзи у Загребу за кукуруз паритет Вршац 193—195 д., међумурски за промет. паритет Чаковец 210 до 215 динара. На берзи у Љубљани за кукуруз паритет Инђија 192,5—195 динара.

На тржишту ракије у Београду влада осетно мировање. Цене су доста стабилне, ракија „шљивовица" од 10 гради продаје се од 8,50 до 8,75 дин. (овде је урачуната државна 2,5 д. и општинска трошарина 1,5 д.). Означене цене односе се за ангро количине.

Тражња угојене стоке доста је велика али је понуда мала. Цене стоци су доста стабилне. Нарочито је био велики догон мршаве стоке јер ситни произвођач нема довољно хране да стоку исхрани а нема ни средстава да сточну храну купује јер су цене сточној храни доста високе (цена сену на месним тржиштима по унутрашњости долазила је до 250 динара 100 кгр.). Поред тога мали произвођач морао је да докупљује себи храну.

Производња дебелих свиња вероватно ће се умањити јер нису цене дебелим свињама у сразмери са ценама сто-

	Седиште берзе	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
					од 14 до 21 априли		од 21 до 28 априла	
					цена у дин за 100 кгр.	+повеђ. или —смањ.	цена у дин за 100 кгр.	+повеђ. или —смањ.
Јечам:	Београд	македонск косов.		5 6%	180	+5	180	+0
	Загреб	озими сремски	64—65		208	+16	206	—2
	Љубљана	бачки и сремски	64—65		208	+4	210	+2
	Нови Сад	сремски	64—65		204	—	204	+0
	Скопље	кумановски			175	+6	185	+10
	Сомбор	околина Сомбора	64—65	3-4%	202	+9	204	+2
Раж:	Београд	вагон Банат			190	+6	190	+0
	Загреб	подравски			185	+5	185	+0
	Љубљана	нови бачки	72	2%	210	+16	216	+6
	Нови Сад	бачки	72	2%	205	+20	204	—1
	Скопље	кумановски			188	+15	200	+12
	Сомбор	бачки			200	+13	198	—2
Пасуљ:	Београд	Србија гл. пруга		2%	420	0	420	0
	Загреб	трешњ. међумур.		6 врећа	640	0	640	0
	Љубљана	препеличар			550	0	550	0
	Нови Сад	бели сремски		2%	445	0	439	—6
	Скопље	тетовски крупни		6. врећа 3-4%	450	0	450	0
	Сомбор	бели бачки		2%	445	+1	445	0
Овас:	Београд	српски ваг. роба			177	0	192	+15
	Загреб	нови босански			198	+12	197	—1
	Љубљана	нови бачки			201	+11	205	+4
	Нови Сад	сремски			192	+14	194	+2
	Скопље	косовски			173	+ 4	188	+15
	Сомбор	бачки			190	+13	192	+2

чних хранива. Вредност утрошене хране и остали трошкови код товљења стоке већи су, за сада, од вредности повећане тежине. Лаким свињама, цене су се кретале од 9—10,5 д за тешке 11—11,5 д. Одлуком Дирекције за спољну трговину повећана је цена масти намењеној извозу за Немачку од 18,15 на 19,50 динара за 1 кгр., а месу 13,25 на 14 динара, сланини од 16,75 на 17,75 д. Немци ће јести наше месо јевтиније у Немачкој него ми у Југославији. Јагњеће коже сортиране 100 комада тежине 50—70 кгр. продају се на београдској пијаци од 1500 до 2100 динара.

	Седмодневни просек	
	од 14 до 21 априла	од 21 до 28 априла
Лаке свиње (од 100 до 140 кгр.)		
Срем. Митровица	10,25—10,50	10,25—10,50
Пожаревац	10,0—10,30	10,0—10,30
Смедерево	10,0—10,30	10,0—10.30
Тешке свиње (преко 140 кгр.)		
Срем. Митровица	11,20—11,30	11,20—11,30
Пожаревац	11,50— 11,0	10,50— 11,0
Смедерево	10·50— 11,0	10,50— 11,0
Волови Ia Свилајнац—Параћин	6,5— 7,0	7,0—7,20
IIa Свилајнац—Параћин	5,0—5,50	6,0

Инж. **Јарослав Шеварлић**

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Бензин-петролеум и нафта за пољопривредне сврхе

1) Засад се издају само дозволе за куповину бензина, бензинске мешавине и петролеума за пољопривредне сврхе, а нафта је још увек предмет слободне трговине;

2) За погон трактора и мотора чија се механична снага употребљава искључиво за пољопривредне сврхе, издаје се бензинска мешавина без наплате државне трошарине као и петролеум без наплате монополске таксе без ограничења; ограничење се неће вршити све дотле, док буде могућности да се за ове сврхе издају потребне количине течног горива.

3) За куповину бензинске мешавине за пољопривредне сврхе и денатурисаног петролеума, који се издаје без наплате монополске таксе, за пољопривредне сврхе постоје специјални прописи, по којима свако лице које жели да му се одобри куповина ових горива без наплате државних дажбина, мора да се **обрати на надлежни Одељак финансиске контроле** са прописно таксираном молбом, уз које се прилаже и потребно уверење.

Повлачење из оптицаја старог сребрног новца од 1 динар и 20 динара. Решењем Господина Министра финансија од 13 октобра 1939 године повлачи се из оптицаја стари метални новац од 1 динар и на дан 21 априла ов. г. престао је бити законско средство плаћања. Другим решењем госпо-

дина Министра финансија од 22 марта ове године повлачи се из оптицаја стари ковани новац од 20 динара (велике двобанке) и на дан 1 маја ове године престао је бити законско средство плаћања. На благајнама Народне банке и државних и финансијских установа (пореске управе, поште и др.) моћи ће свако без икаквих одбитака заменити повучени новац и то динаре до 20 октобра а старе двобанке до 1 новембра ов. год.

Министарски савет је на предлог Министра пољопривреде и финансија решио да откупна цена за шећерну репу (до 11% шећера) у овој години буде 32 динара за 100 килограма. За репу која има више од 11% шећера за сваки даљи проценат шећера још по 1,50 динар.

Десета пољопривредно-сточарска изложба и сајам приплодне стоке одржаће се у Новом Саду на новом сајмишту од 18 до 21 маја закључно. Изложбу приређује Завод за приређивање изложби при Пољопривредној комори у Новом Саду. Посетиоци изложбе имаће попуст на државним железницама 50%.

Избори за већнике Пољопривредне коморе Дунавске бановине одржаће се 9 јуна 1940 године.

Ј. Ш.

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

АРХИВ МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ

У издању Министарства пољопривреде и под уредништвом д-ра **Бранка Р. Пешића,** изашла је шеснаеста свеска ове научне пољопривредне смотре, која доноси оригиналне радове и реферате из области пољопривреде и приказе важнијих домаћих и страних пољопривредних радова. Шеснаеста свеска има 200 страна великог октава и доноси четири оригинална рада: **Никола Баранов:** Маслинова мушица; д-р **Виктор Нејгебауер** и инж. **Ђорђе Танасијевић:** Одређивање лако приступачног калиума у земљишту методом Пејве; д-р **Властимир Црнчевић:** Прилог познавању домаћих винских гљивица врења; д-р **Ђуро Филиповић** и д-р **Слободан Павловић:** Испитивање млечности и млека код липске овце. Од реферата доноси ове: д-р **Ђуро Филиповић:** Улога обележавања говеда, а нарочито крава музара, при сузбијању туберкулозе; инж. **Виктор Витоловић:** Испитивање сората винове лозе у калничко-крижевачком виногорју; инж. **Злата Киршнер:** Прилог познавању дубровачке овце; **Милан Т. Тупајић:** Проблем ефикасне заштите стоке код инвазија голубачке мушице; д-р **Едуард Мозбахер:** Опасности по здравље

при пољопривредном раду; д-р **Павле Вукасовић:** Међународни виноградарски конгрес у Креузнаху; д-р **Драгиша Николић:** IV међународни сточарски конгрес у Цриху; д-р **Жељко Ковачевић:** † Д-р Божидар Хергула; д-р **Ото Франгеш:** † Проф. Макс Серинг; д-р **Властимир Црнчевић:** † Д-р Јан Шатава. инж. **Артур Старц:** Идеја о популацији тла. На крају „Архив" доноси велики број приказа страних и домаћих публикација (55 на броју) и то: из биљне производње (31). зоотехнике (11), ветеринарства (5), пољопривредног газдовања (2), аграрне политике (4) и часописи и разне пољопривредне публикације (3). „Архив" се може добити у Свесловенској књижари у Београду, Поенкареова ул. бр. 36, а ова свеска стаје 20 динара.

† ЧЕДА СОЛУЈИЋ

трговац из Чачка

Вредна и напредна чланица Српског пољопривредног друштва — Чачанска пољопривредна подружина трпи осетне губитке у врсном чланству. Још свеже, сузама орошене хумке, њених најбољих чланова Радивоја Пантовића и Милојка Бугарчића, нису ни месец дана навршиле, а подиже се и трећа Чеде Солујића старог и угледног трговца из Чачка, који је умро 30 а сахрањен 31 јануара т. г. уз велико учешће грађанства.

† Чеда Солујић

Покојни Чеда био је редован члан Чачанске пољопривредне подружине све од 1921 године. Помагао је сваку акцију и рад на стручном просвећивању пољопривредника и побољшању пољопривредне производње.

У доба инвазије штитасте ваши на шљивама покојни Чеда је сам из својих средстава купио велику прскалицу „Нехвил" на точковима и већу количину препарата за сузбијање штеточине, па је то све дао Подружини у циљу пропаганде и давања пољопривредницима на бесплатну употребу.

Узимао је активног учешћа на пољопривредним изложбама и конгресима. На воћарском конгресу и изложби у Чачку запажени су његови производи — суве шљиве одличног и укусног паковања.

Слава Чеди Солујићу!

Бор. Љ. Нешић

ИЗВОД ИЗ ЗАПИСНИКА Управног одбора Српског пољопривредног друштва

11 седница (7 марта 1940 г.)

(наставак)

По предлогу секретара за 66 редовни годишњи збор Друштва одлучено је:

1) Да се са задовољством прими знању писмо Бугарског пољоделског дружества, да ће скупштини Друштва присуствовати његов претседник Молов, бив. министар а сада професор универзитета и инж. Неделчо Делев, директор Друштва, те учинити све потребне припреме да делегати буду лепо дочекани као гости Друштва. Да се одржи претконференција на дан 23 марта 1940 године у 17 часова по подне. 3) Да се обавесте подружине да ће продавница на основу Закона о радњама бити 24 ов. мес, затворена.

Секретар извештава да је по предлогу г. Ђире Ђирковића „Каштел" фабрика фармацејских производа из Загреба, поклонила Друштву један филм „О метиљу", што је примљено знању с тим да Друштво изјави фабрици благодарност.

Секретар извештава да је Уредништво „Телеграма" упутило претставку којом моли да се поравна за дугујућу кирију на тај начин, што ће Друштву исплатити 3.000 динара, а с тим да се одмах исели, па је одлучено да се овај предлог прихвати.

Секретар чита свој реферат од 22 фебруара т. г. којим предлаже да се откупи мала машина за рачунање „Астра" за Дин. 5.500, што се усваја.

Секретар саопштава да је Пољопривредна подружина из Рипња са своје годишње скупштине упутила писмени поздрав Друштву, па је одлучено да се истој изјави благодарност.

12 седница (14 марта 1940) г.

Одлучено је:

Да се прими знању да је у току минуле недеље наплаћено на име потраживања Друштва од подружина из прошле године Динара 6.729.50.—

Да се одбору студената економ. организације у Београду не може дати тражена помоћ.

Да се г. Јовану Здравковићу, адвокату, призна 85 динара за писање тужбе противу Пољопривредне подружине у Блацу, што се има књижити на рачун трошкова.

Да се прими извештај г. Јована Здравковића, адвоката о стању наплате потраживања Друштва у срезу трстеничком.

Да се одобре кредити следећим подружинама и то:

1) Подружини у Руњанима дин. 7.500.—; 2) подружини у Голубовцу дин. 70.000.—; 3) подружини у Љубовији дин. 30.000.— и 4) подружини у Сопоту дин. 26.000.—.

Да се набави од фирме „Зефир" 150 комада „Калимакс" прскалица са бамбусовом трском.

Да се усвоји понуда фирме Ферхтовић за набавку 10 комада ралица и 20 комада равњака са једним точком.

Да се тражи одобрење од Народне банке за увоз 30.000 килограма чилске шалитре.

Да се приме у састав Друштва новооснована Пољопривредна подружина у Рачи Крагујевачкој, среза лепеничког бановине Дунавске, с тим да се претставници старе подружине позову преко среског начелства да имовину старе предаду новој подружини.

Да се прими у састав Друштва ново основана Пољопривредна књижница и читаоница у Турековцу, среза лесковачког, бановине Вардарске.

Да се исплати помоћ за подигнуте објекте, а према расписаним стечајима, члановима подружина у Течињу, Приштини и Јагодини, пошто су њихови чланови већ те објекте подигли, но с тим да претходно те објекте прегледа срески пољопривредни референт и један од најближих чланова управног одбора дотичне подружине.

Да се не могу сматрати као утакмичари за хигијенске стаје, већ само за ђубриште и нужник чланови подружине у Ужицу Светислав Цицварић и Остоја Јањић, а примљени члан Подружине у Трбуњу да се узме као утакмичар за подизање хигијенске стаје, а не за ђубриште и нужник.

Да се по молби Подружине у Руњанима не може узети други утакмичар уместо раније пријављеног Цветка Ћосића, који ће по расписаном стечају учествовати за подизање хигијенске стаје.

Да се прими знању извештај г. г. Милоша Поповића и Љубомира Ћосића, који су као делегати Друштва присуствовали ванредној скупштини Подружине у Мрчајевцима, с тим да се сачека елаборат подружине.

Да се исплати хонорар секретарима-благајницима следећих подружина и то:

1) Живомиру Милојевићу у Сремским Каловцима у дин. 422.—; 2) Миодрагу Л. Рогићу, у Младеновцу у 454.—; и 3) Миодрагу Марјановићу у Нишу дин. 508.—.

Да се изда помоћ за приређивање воћарских течајева и то Пољопривредној подружини Грабовици 150 динара у воћарском алату и 150 динара у књигама, а Подружини у Параћину 450 динара у калемарском алату 100 динара у књигама и 200 динара у готову на име хонорара предавачима пошто ће се течај одржати у Ћуприји.

Да се по тражењу Подружине у Грабовици упути као делегат Друштва на њену годишњу скупштину и том приликом одржи неко погодно предавање г. Бориша Филимоновић, учитељ пољ. школе у Ћуприји.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Трбуњу за помоћ ради приређивања воћарског течаја, Подружина упути на Пољопривредну Подружину у Блацу, да заједнички течај приреде у Пољопривредној станици у Блацу.

Да се поводом жалбе претседника Надзорног одбора и потпретседника Управног одбора Пољопривредне подружине у Руднику, на рад редовне годишње скупштине, тражи извештај од Подружине.

Да се изда бесплатно по једна колекција разних књига и то: Народној књижници и читаоници у Кијевцима код Бос. Градишке, Народној књижници и читаоници у Прислоници, среза љубићског и „Сељачком колу“ у Петрињи — Хрватска бановина.

Да се по тражењу начелства среза љубићског, изда начелству 100 примерака књижице о прекалемљавању старијих воћака од др. Младена Јосифовића у вредности 300 динара.

Да се за 300 динара помоћи примљене од Прометне банке за набавку књига, та сума заведе као ванредни приход, а за исту суму пошаљу књиге Народној књижници и читаоници у Кијевцима код Бос. Градишке и о томе Банка извести.

Саопштења и предлози: Г. Др. Драгиша Николић извештава, да су састављене две колекције књига друштвеног издања које ће се давати бесплатно подружинама и пољопривредним књижницама и читаоницама, с тим да ће се у будуће при доношењу одлуке назначивати која ће се од тих колекција дати мала или велика, што је усвојено с тим да је вредност велике колекције дин. 300, а мале дин. 150

Секретар извештава да су примљена 3 предлога за редовну годишњу скупштину и то у одређеном року, како је по чл. 21 т. 8 правила предвиђено. Приликом испитивања ових предмета утврдило се да ни један од ова 3 предмета не спада у надлежност збора, па је одлучено, да се подносиоци предлога о томе обавесте.

13 седнице (22 марта 1940)

Одлучено је:

Да се одобре кредити следећим подружинама: 1) У Смољинцу дин. 6.000.—; 2) у Заклопачи дин. 14.000.—; 3) у Коњуху дин. 5.000.—; 4) у Вел. Сејаници дин. 34.000.—; 5) у Чуругу дин. 32.000.—; 6) у Пепељевцу дин. 8.000.—; 7) у Драгинцу дин. 5.000.—; 8) у Крупњу дин. 18.000.—; 9) у Орашју Бач. дин. 15.000.—; 10) у Сопоту дин. 26.000.—; 11) у Сребрници дин. 12.000.—.

Да се помоћ за подизање дома, коју је тражила Пољопривредна књижница и читаоница и омладинска дружина у Кржави-Крупањ, не може одобрити.

Да се прими знању да је у току прошле седмице наплаћено од подружина у отплату дуга Дин. 5.825.—.

Да се набави:

10 комада сејалица за кукуруз, као и да се одобри набавка већ поручених 3 комада сејалица. 20 комада тријера

од фабрике „Хајд“, 50 гарнитура дводелних дрљача, 3 сечке за сточну храну, 6 сечке за репу, 5 дворедних сејалица за кукруз, 1500 килограма семена багрема, 100 комада лаких плугова обртача марке „Бехер“, с тим да се исти понуде Министарству пољопривреде. Да се претседништво овлашћује да набави 2000 килограма семена луцерке декускутиране од фирме Херман Шајн, по цени од највише 20 динара за килограм.

Да се учине следеће понуде банским управама и то:

1) Банској управи на Цетињу 5000 кгр. луцерке и 500 кгр. сточне репе; 2) Банској управи у Бањој Луци 5000 кгр. семена црвене детелине и 2600 килограма луцерке; 3) Банској управи у Сарајеву 3000 кгр. луцерке, све по раније утврђеним ценама. Да се прими од Главне земљорадничке набављачке задруге на чишћење 7.000 килограма семена луцерке. Да се прими знању извештај пословође, да су добијена сва потребна документа за извоз 2 вагона луцерке у Немачку.

Да се набавка луцерке може вршити и то са највећом ценом за луцерку по дин. 16 за килограм а за црвену детелину по 14 динара килограм.

Да се приме у састав Друштва ново основане Пољопривредне подружине у Горњем Ступњу, среза жупског, у Ријевитици среза трстеничког и Медвеђи среза деспотовачког

Да се исплати хонорар за рад у прошлој години секретарима следећих подружина и то:

1) Свети Радојчићу, Уб, 193 дин.; :) Илији Јовановићу, Б. Воде, 126 дин.; 3) Тодору Благојевићу, Петровац, 1082 динара.

Да се не може усвојити молба Добривоја Вукићевића из Опарића, да у Опарићу оснује нову подружину, пошто стара подружина није Друштву дуг измирила, већ именованом препоручити да настане да стара подружина што пре одужи дуг Друштву.

Да се по предлогу Пољопривредне подружине у Крупњу, исплати њеном члану Милану Живановићу 1000 динара на име помоћи по расписаним стечајима за подизање хигијенске стаје за стоку.

Да се по предлогу Пољопривредне подружине у Белој Паланци издаду из Бановинског расадника у Б. Паланци орахове саднице за 6 пријављених утакмичара, а једном утакмичару Пољопривредне подружине у Љубовији да се изда орахова садница из расадника у Љубовији.

Да се прими знању извештај г. Борише Филимоновића учитеља Пољопривредне школе у Ћуприји, да је присуствовао ванредној скупштини у Грабовици, којом је приликом одржао предавање о избору приплодних грла стоке.

Да се усвоји предлог Пољопривредне подружине у Чачку, да се њен члан Драгослав Богдановић из Прислонице,

који је био примљен за утакмичара по расписаним стечајима за подизање ђубришта и нужника, уврсти у ред утакмичара за подизање хигијенске стаје за стоку.

Да се прими знању одговор Пољопривредне подружине у Ресну поводом жалбе Владимира Корунчевића, с тим да се тај предмет води у евиденцији и стави у дужност инспектору за подружине, да о томе води рачуна приликом свог првог путовања ради прегледа подружине у том крају.

Да се Пољопривредној књижници и читаоници и омладинској дружини у Гушевцу изда 400 динара за набавку воћних садница, које ће се бесплатно издати најбољим њеним члановима.

Да се по питању неспоразума у чланству подружине у Банатском Карађорђеву, поништи рад редовне скупштине и закаже ванредна скупштина за 14 април т. г., на којој ће као делегат друштва присуствовати г. Нешић, инспектор за подружине.

Да се изда бесплатно Пољопривредној подружини у Урошевцу 2 комада „Кундеових" кресачких ножева; 2 калемарска ножа; 2 тестерице „Кунде" и 2 маказе „Кунде", све у вредности 300 динара, са којим ће алатом подружина одржавати воћарске течајеве.

Да се изда по једна мала колекција књига бесплатно и то: 1) Народној књижници и читаоници у Житићу Селу код Плашког и 2) Српској народној читаоници и Саравали — Румунија.

Да се по молби Народног универзитета у Скопљу за помоћ у књигама, ради раздавања истих приликом држања предавања изда по 5 примерака 5, 7, 8, 9 и 10 свеске „Тежакове" библиотеке у вредности 180 динара.

Пољопривредној подружини у Иригу издати на име помоћи 1200 динара за награде члановима подружине и излагачима на изложби стоке која ће се одржати и у алату на дан 31 марта т. г. а на коју је за делегата одређен г. др. Драгиша Николић, или ако је он спречен г. инж. А. Банковић с тим да одржи предавање у подружини.

Да се по молби Пољопривредне подружине у Ковину, умоли Краљевска банска управа у Н. Саду да г. Јована Милетића постави за практиканта у среском расаднику у Ковину, с тим да г. Милетић као стручњак у исто време ради на уређењу подружинског имања.

Да се за програм рада у 1940 години узме као база програм рада у 1939 години, с тим што би се поред расписаног стечаја за штампање разних књига, расписао стечај за штампање још и ових поука за нрод: 1) О правилној нези стоке; 2) о правилном одгајивању стоке; 3) о обради земље и гајењу усева; 4) практично живинарство; 5) правилна нега воћака.

После краће дискусије по предлогу претседника одлучено је да се 66 редовном годишњем збору Друштва изнесу следећи предлози:

1) Да се на основу чл. 21, а у вези чл. 24 ст. 2 и 3 Правила Српског пољопривредног друштва овласти Управни одбор, да може саградити потребне просторије за смештај трифолин станице.

2) Да се на основу чл. 21 т. 6 а у вези чл. 24 ст. 2 и 3 овласти Управни одбор Друштва да у циљу прибављања средстава за пословање, може продати плацеве које има у улици Адмирала Гепрата 64 и у Новој улици бр. 208 и 201.

3) Да се на основу чл. 21 т. 5, а у вези чл. 24 ст. 2 и 3 овласти Управни одбор Друштва да може и даље користити кредит у износу од 4 милиона динара, колико му је већ на 65 редовном годишњем збору одобрено.

4) Да се збору предложи да чланси улог буде за 1941 годину за друштвене чланове дин. 25.—.

5) Да се за редовне чланове Друштва предложе и то: сва лица заведена у списку од бр. 1 до 39, као и у списку од бр. 1 до 328.

Саопштења и предлози: Поводом претстојећег 66 редовног годишњег збора одлучено је:

Да се у Мањежу закупи 150 места за преставу „Коштана" која се даје 24 т. м. у 3 часова по подне. Ове карте дати бесплатно првенствено делегатима подружина, а затим редовним члановима из унутрашњости. Да се закупи за преноћиште делегата који долазе из унутрашњости потребан број кревета, првенствено у Учитељском дому, а ако не буде довољно, онда и у неком од београдских хотела.

РАСПИС БР. 14

Друштво скреће пажњу свима својим члановима и Подружинама, да постоје велике тешкоће код набавке разне робе, а нарочито код куповине плугова, који се доносе са стране, због ратних прилика у Немачкој, која је до сада била главни произвођач ове робе.

Истовремено, а у вези са предњом напоменом, извештавају се чланови да су плугови Јота и Сервус потпуно распродати, а нове се партије тешко могу добити.

И поред предњих тешкоћа, Друштво је успело, бар за сада, да се снабде извесним бројем плугова **домаће производње ПОЛИХ И ВАРГА,** који у свему одговарају немачким плуговима и то: **ЈУПИТЕР** (тип Јота), цена 900.—, **ИДЕАЛ** (тип Сервус) цена 950.— и **АЛФА** (тип Комет) цена 1000.— дин. комад, са по једним рез. раоником. Колица ових плугова су **са патент капислама,** а сви су **солидно израђени и одлично раде.**

Од плугова марке **БИК** Друштво има такође неколико типова и то: Вила (одговара лаком Сервусу) по 900.— дин. и Змај (одговара тежем Сервусу) по 975.— дин. комад. И ови су плугови **са патент капислама** на колицима и у **раду се показали као врло добри.**

Најзад, Друштво, бар за сада, има и мањи број одличних **БЕХЕРОВИХ** (чешких) плугова и то Бр. Л. 5 (одговара Јота типу), са округлом или шиљатом даском, по цени од Дин. 850.— исти плугови Бр. 5 РБ. (тип Сервус) са округлом даском, по цени од Дин. 900.— и најзад Бр. 4 РБ (одговара типу Комет), по цени од Динара 1000.— за комад. И код ових су плугова **колевке са петент капислама,** а у пракси су се показали као **врло добри и трајни.**

Препоручујемо члановима који желе набавку плугова, као и онима који то врше из кредита Привил. агр. банке, да предње напомене имају у виду и да поручују само оно што сада има на стоваришту, те да избегавају излишну преписку и рекламирање онога што се неможе набавити и испоручити.

Цене прскалицама, дрљачама, тријерима и копачицама, у главном су остале исте, док ових справа има у магацину, а нове цене зависиће од могућности набавке.

Као што је орачу потребан плуг, косачу коса, писару перо....

...тако су сваком одгајивачу потребне помоћне таблице:

1) Прописи за исхрану говеди, према узрасту, млечности, напору и т. д.

2) Преглед садржаја хранива;

3) Пропис количине млека за исхрану телади....

да састави правилан оброк који чини стоку напредном а исхрану уносном. Налазе се у брошури:

Кључ за смишљену исхрану говеди

од Драгојла Обрадовића

Цена 8.— динара

Добија ле код

Српског пољопривредног друштва

у Београду

ЕКЛЕР ВЕРМОРЕЛ

ПРСКАЛИЦЕ

»ВИНОГРАД«

техничка и гвожђарска радња

БЕОГРАД, Вишњичка ул. 74

Пошт. фах 725 — Телефон 20-519

БЕОГРАДСКА ОПШТИНСКА ШТЕДИОНИЦА

у својој згради у Бранковој ул. бр. 2
са својим филијалима

у Београду
Краља Александра ул. 97

у Земуну
Краља Александра ул. 8

Прима улоге на штедњу, повољно их укамаћује и исплаћује на захтев улагача издаје улагачима своје „УЛОЖНИЦЕ“ са интересом 5%

За све обавезе Штедионице гарантује Општина града Београда неограничено у неопозиво својом чистом имовином од

Дин. 2,939.715.000.—

резервни гарантовани фондови штедионице износе

Дин. 46,079.944.99.—

Даје меничне и менично хипотекарне зајмове на имања у Београду специјално за ново изграђивање

Отвара текуће рачуне.

Даје гарантна писма и обавља све остале Банкарске послове.

Укупан пласман штедионице износи

Дин. 174,743.988.25.—

Штедионица је самостална, популарно сигурна новчана установа.

Штедионицом управља Саностални управни одбор.

»ЖУПА« А. Д.

ИНДУСТРИЈА ХЕМИСКИХ ПРОИЗВОДА

КРУШЕВАЦ — ДЕДИНА

Канцеларија Београд Васина 5/I Телефон 27-443

Производи под познатом марком "ЖУПА"

Плави камен

Сумпорну киселину

Глауберову со

Зелену галицу

Плави камен марке **»ЖУПА«** пружа вам највећу гаранцију да сачувате ваше винограде. Купујте зато **камен марке »ЖУПА«** који је познат широм целе земље, јер је у практичној примени показао одличне резултате.

Плави камен марке **»ЖУПА«** израђен је из најчистијих сировина и садржи 99-100% јачине

PLUGOVI

izrađeni iz prvorazrednog

čelika

dokazana su najbolji za naše prilike.

Dobija se kod SRPSKOG POLJOPRIVRED. DRUŠTVA BEOGRAD

Prospekte šalje :

KNEZY PETAR
NOVISAD
Br. Ribnikara ul. 11

ПЛАВИ КАМЕН

ЗОРКА

Најсигурније и најјефтиније средство за сузбијање перо-носпоре на виновој лози.

За лозу и воћке

Само прскалица са марком

„МИТРИ“

вреди више него друге три

То потврђује више хиљада задовољних купаца „МИТРИ“ прскалице и њена златна одликовања.

Купите и Ви прскалицу „МИТРИ“ са пуним поверењем јер је купујете са пуном гаранцијом и писменим упуством за употребу. Тражите и купујте „МИТРИ“ прскалице а на отплату добијете је по повољним условима код срп. пољ. друштва Београд

Ценовник шаље бесплатно предузеће „МИТРИ“ прскалица Крушевац Тел. 70

Виноградари и воћари!

ОИДИУМ-ЛУГ на виновој лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу примеша

СУЛИКОЛ

Грожђане мољце, јабучног црва и друге живе штеточине сузбија се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ

Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм Гепрата 64 и

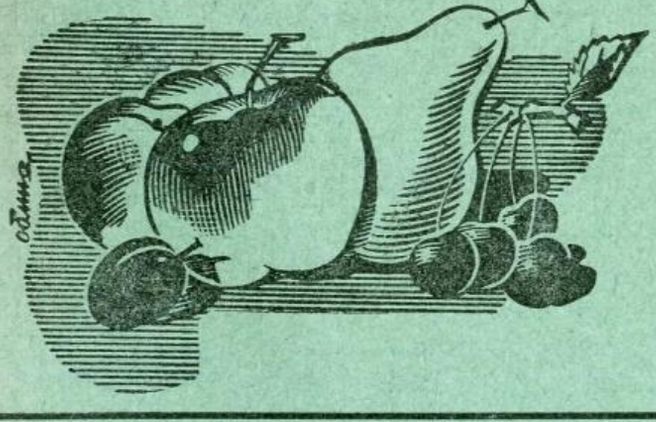

ЗОРКА

Београд

Француска 9

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
Београд

ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 1 јуна 1940 | Број 11

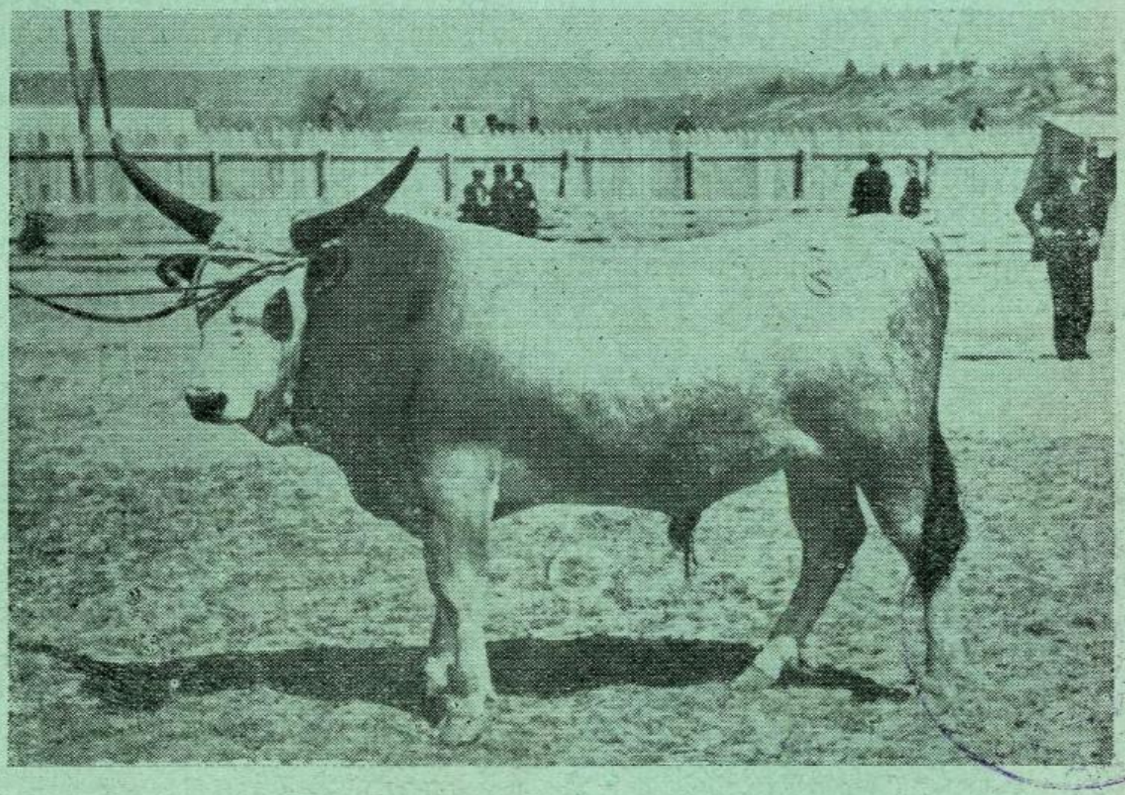

Са изложбе говеди у Иригу - Приплодни бик подолске расе „Гомбош" - награђен плугом - наградом Српског пољопривредног друштва - Одгајивач Филип Ћирић из Ривице, члан пољ. подруж. у Иригу.

САДРЖАЈ: Инж. *Душан Станковић*: Како унапредити нашу пољопривреду; Инж. *Ђорђе Вакањац*: Шафраника; Др. *Драгиша Николић*: Утисци са изложбе и сајма говеди и коња у Иригу; Инж. *Иван Пуцељ*: Репини резанци; Инж. *Радомир Ж. Нагулић*: Шта треба урадити са воћкама страдалим од мраза; Инж. *Рад. Борисављевић*: Плави камен и виноградари; *Стеван Д Лукић*: Две болести од којих још сада треба вино бранити; За наше домаћице — *Наталија Ђуровић*: Чему служи сапун; Питања и одговори; Инж. *Јарослав Шеварлић*: Кретање цена пољопривредним производима у току прве половине месеца маја; Ситне вести, савети и обавештења; Допис са села — *Александар Симовић*: Вештачка ливада у Гружи; Рад наших подружина — *Рад. М. Вучићевић*: Воћарско-сточарски течај Среске пољопр. подружине у Цариброду; Из пољопривредне књижевности; Некролог: † Богомир Савић; Одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

РАСПИС Бр. 15. Извештавају се Подружине да су сви **календари раздати** до сада уписаним члановима, те да се више за њих не обраћају Уколико имају нових чланова, нека за њих одаберу разне **поучне књиге по друштвеном ценовнику,** рачунајући **6.— динара по члану** и да те књиге поруче и раздаду члановима који се сада уписују или се касније упишу и положе чл. улог за ову годину. Такође се саопштава новим члановима да је „Тежак“ бр. 1 исцрпљен, слаће се од 2-ог па на даље.

РАСПИС Бр. 16. И ако је у распису бр. 14 објављено шта Друштво има од плугова, ипак се многе подружине и поједини чланови обраћају и траже баш оне врсте плугова, за које смо објавили да их немамо. То је знак да многи не прочитају „Тежак“, те се скреће пажња свима да на питања, која су расписом објављена, нећемо слати посебне одговоре.

РАСПИС Бр. 17. Извештавају се чланови и подружине да су **копачице Кумулус распродате,** како се за њих не би више обраћали. У друштвеном магацину има још мањи број копачица Рекорд, тежине око 35 кгр. чија је цена Дин. 450.— по комаду, а стигла је и нова партија познатих и одличних Бехерових прашача и огртача марка „Чаша“, чија је **нова цена** динара 620.— по комдау, о чему се такође обавештавају заинтересовани.

РАСПИС Бр. 18. Друштво је добило мањи број оригиналних **Мелихар**-ових **жетелица руковедачица,** за наступајућу сезону и продаваће их, **док има на стоваришту** и то: са једним рудоносом Дин. 7000.— а са два рудоноса (предњак) Дин. 7500.— комад. Жетелице су одличног квалитета, како у раду тако и у материјалу, имају затворено и аутоматско мазање, све лежаје на куглицама, подвозне су и лаке за руковање. Како се ове године осећа оскудица у везиву за снопове **(Манили)** и није сигурно да ће је бити довољно, препоручује се члановима и подружинама да, бар за ову годину, купују руководачице. Ово у толико пре што је радна снага скупа и што се, нарочито за жетву, тешко долази до добрих и јефтиних радника.

Предње цене важе и за набавку жетелица преко Привилеговане аграрне банке.

Нудим гарантоване најбоље косе

за све крајеве у свим величинама, са паковањем и поштарином уз поузеће или унапред дозначени новац; један комад 60 динара. Ако не одговара након пробе од 8 дана враћам уплаћени новац.

Без доброг бруса

(белегије) ни најбоља коса не може потпуно задовољити, па ради тога имам најбоље квалитативне рудне брусове уз цену од 20 до 80 Дин. по комаду и препоручујем уз сваку косу набавити и квалитативно рудни брус.

Салих Дедић
Мрковић Град
Врбаска бановина

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 11 БЕОГРАД, 1 јуни 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

КАКО УНАПРЕДИТИ НАШУ ПОЉОПРИВРЕДУ

Рад и труд удружени са знањем и умењем могу и под данашњим приликама у пољопривреди обезбедити добар успех.

Привредна снага села у највећој мери обезбеђује привредну снагу народа и државе. Многи то увиђају и признају, али их је веома мало који у том смислу и раде. Зато је побољшање пољопривредне производње и по квалитету и по количини — веома споро. Било би опасно за нашу народну будућност да се у том погледу остане и даље у овако великој запуштености .Нарочито у данашње време када се јасно увиђа сав значај привредне снаге земље у обезбеђењу народне одбране. Зог тога главна брига и државе и свих јавних радника треба да буде унапређење села и пољопривреде и озбиљна строга заштита њихових интереса, јер се ти интереси поклапају са интересима државе. Није то ни лако ни тешко онолико колико се сматра. За остваривање тога посла, у већем обиму и за краће време, постоје углавном два схватања. По једном схватању потребно је најпре створити повољније услове за унапређење пољопривреде, што зависи и од промене и побољшања и општих политичких услова. Све дотле — вели се — узалудно је улагати ма како велике напоре у том смислу. По другом схватању, и под данашњим условима, иако су они за пољопривреду многоструко неповољни, могу се у пољопривреди постизавати много већи успеси, од којих би и пољопривредници имали велике ко-

ристи. Да би се то постигло потребно је сељаке оспособити да, наоружани већим и обимнијим знањем и умењем, из земље извлаче веће користи него што су ове које сада постизавају.

Најбоље би било кад би се остварило и једно и друго, јер се мора признати да би побољшањем општих политичких услова и прилика, нарочито аграрно-политичких, и пољопривреда достигла пунији замах свога развитка, благотворног за народ и државу. У данашње време не поклања се пољопривреди она пажња коју она заслужује. Дешава се често да многи корисни покушаји на унапређењу пољопривреде не успевају само зато што их спутавају они који би их морали, у интересу државе, помагати. Многа средства, црпена из општих народних и државних прихода, намењена за унапређење пољопривреде, оду у руке за које нису одређена. Цела пољопривреда трпи велике штете само за то што се још није како ваља решило питање кредитирања пољопривреде, регулисање праведнијих цена пољопривредних производа, појефтињавање оруђа и средстава за пољопривреду (плугови, плави камен), појефтињавања и организовања заштите биља и домаћих животиња од болести. Има још безброј тешкоћа са којима мора да се бори пољопривреда, не рачунајући оне које јој чини сама природа, као што су поплаве, суше, град, болести и штеточине. Све то чини неповољне услове за њено успешно развијање и унапређење. Повољније цене пољопривредних производа у највећој мери би утицале на унапређење појединих пољопривредних грана. Али то се не увиђа.

Политика, која је за последње две деценије потисла код нас сва друга питања у позадину, вишеструко је нашкодила пољопривреди: изазивала је код сељака велико интересовање за партиску политику, за туђ рачун; обећавала им све не позивајући их да сами ураде колико могу и умеју; ометала их да се сами оспособљавају и да раде на унапређењу пољопривреде. Код једних је убила вољу за напреднијим радом, а друге је подржавала стално у ишчекивању „благотворних“ политичких промена. Мора се признати да је такво стање нездраво и да су такви услови неповољни за унапређење пољопривреде. Али ако тако неповољни услови, чије мењање ми морамо да желимо и тражимо у интересу државе, ометају већи и обимнији замах пољопривреде, они нису у стању да укоче сваки рад на њеном подизању и побољшању. У том погледу тачније је оно друго схватање, по коме се знањем и умењем уз исти труд и рад може много помоћи, много поправити и средити. Више вреди рад који се обавља са знањем и умењем под неповољним условима, него рђав рад без знања и умења у повољним условима, јер само ситан рад може довести до великих циљева. Овакво схватање преовлађује у народу, иако се сељаци по њему не

управљају. Ко више зна и уме, тај ће са истим средствима и уз исте напоре постићи много веће успехе у производњи него онај који мање зна и уме. То лепо може да се види кад се оде у напредније пољопривредне земље, у којима је земљиште често лошије него код нас, а постизавају се увек доста већи приноси. То може и код нас да се види: њива до њиве, па је једна добро родила а друга слабије; виноград до винограда па је један страдао од пламењаче а други није; воћњак до воћњака па је један родио а други није.

Применом знања у пољопривреди може се много постићи. Њиме се могу, уз исте напоре и готово уз исти труд са мало више заузимљивости, постићи не само већи приноси него и бољи квалитет производа, што је од нарочите важности у данашње време. Многи сељаци на ово кажу: „Шта то све вреди кад су цене тако слабе да се никакав труд и рад не исплате". Немају право они који тако кажу. Зар није боље и корисније да се са једног хектара добије 30 уместо 15 товара пшенице, да једна крава да 20 уместо 10 литара млека дневно, да овца даје добру уместо рђаву вуну, да кокошка снесе 250 уместо 50 јаја годишње, да један воћњак да два вагона уместо 20 товара, да виноград да три вагона уместо 30 товара. А исти труд и рад. Зар то није исто као кад би се за двапута повећале цене? Зар то онда није најбољи начин за повећање рентабилности пољопривреде? А без тога: мале цене, мали приноси, слаб квалитет. Кад се ради са више знања, умења и заузимљивости све се то може побољшати.

Међутим, код нас сељаци сматрају да довољно знају. Знају они доста али у данашње време морали би да знају много више. Знање у пољопривреди се стално проширује искуством и испитивањима. Треба се користити искуством напреднијих пољопривреднијих земаља које су у пољопривреди постигле велике успехе.

Колико има сељака код нас који тачно знају како се распознају и сузбијају сточне и биљне болести, од којих се годишње трпе штете које достижу близу две милијарде; како се правилно подижу и негују воћке; како се добро може прерадити или сачувати воће; како се може добити добро вино; како изабрати најбоље подлоге за винову лозу с обзиром на особине земљишта; како сузбити сушу. А од свега тога зависи успех у пољопривреди. Зато наша пољопривреда трпи велике штете, које би се могле избећи. Применом знања пољопривреда постаје све мање зависна од ћуди природе. Све је мање „у божијој руци". Ето зашто је важно да уз рад и труд у пољопривреди буду и знање и умење. Ето зашто је боље умети него имати.

Због тога морамо рећи да сељаке обмањују они који им обећавају благостање, не позивајући их даураде најпре сами све што могу. Онима који се сами не помажу ни бог не може помоћи. У се и у своје кљусе. То је једини пут који

сељаке води бољем животу. Труд и рад уродиће плодом када буду удружени са знањем и умењем. Да би то постигли, сељаци треба колико год могу да читају, да слушају пољопривредна предавања, да траже савете од стручњака, да се угледају на напредније пољопривреднике. То је најбољи савет који им се може дати у ово време, када треба тежити повећању и побољшању пољопривредне производње у нашој земљи. Радећи тако не треба губити из вида да се слогом и удруживањем може много више постићи и на унапређењу производнње и на заштити интереса села и пољопривреде. То треба да буде циљ свих оних који желе овоме народу добро.

Инж. **Душан Станковић**

ШАФРАНИКА

Шафраника је једногодишња биљка из фамилије композита (главочика). Од давнине је у свету позната као биљка за бојење, али се гаји и као уљана биљка. Род шафранике обухвата ботанички неких 20 врста. Најраширенија и најпознатија је **шафраника за бојење** (Картамус тинкториус). Ова биљка достиже висину до 65 см., мало је бодљикава и много потсећа на чкаљ. Цветови су жуто-црвенкасти и груписани у засебну главицу на врху гранчице. Постојбина ове биљке је Исток, али се одомаћила и у јужним крајевима као и на северу (где се гаји у баштама као лековита и украсна биљка). Шафраника је била тражена и цењена на тржишту боја све до 19 века, када је њену прођу потиснула индустрија вештачких боја. У Немачкој и Чешкој и Француској доста се гаји, као и у неким ваневропским земљама (Анатолија, Авганистан, Индија). У цвету шафранике постоје две бојене материје: једна жута, растворљива у води, друга црвена (картамин), нерастворљива у води, али више цењена. Прва се може издвојити водом, а друга само раствором алкалија, а мање раствором алкохола и етра. Ова црвена боја, није тако постојана, али се још и данас употребљава за бојење свиле и памука.

За шафранику као уљану биљку главно је производња семена. У семену садржи уље које може бити добро јестиво (из ољуштених семенки) или служи за осветљење (неољуштено). За гајење ове биљке ради уља веома је важно порекло семена, затим хектолитарска, апсолутна тежина (1000 зрна), као и % клијавости. Тако, например, за средње-европске климатске прилике азијске сорте су подбациле, док су се европске сорте прилагодиле.

Поред форми са бодљама код плодова шафранике постоје облици без бодљи, а, такође, и много прелазних фор-

ми између ове две. Бодљикаве форме имају уопште већу моћ образовања семена, него ли форме без бодља. Оне прве још и боље подносе сушу и сувље положаје. Што се тиче гајења и спољних услова, за шафранику се може навести да је то степска биљка и да подноси суву климу.

Више воли кречна оцедна земљишта, често са кречним љуштурицама, док кисела и слабо кисела земљишта са недовољном пропустљивошћу нису подесна за ову биљку.

Сетва шафранике треба да се обави што раније, већ средином или крајем марта. Ако се сеје у априлу често повољан исход жетве откаже. Ова биљка није уопште осетљива према мразевима и у томе се огледа њен степски карактер. Као уљана биљка, шафраника има пуно захтева у погледу ђубрења. Воли обилну примену ђубрива, чак и у оним количинама које би за друге биљке биле од штете. Наравно да то још зависи од састава и плодности земљишта. Сетва се врши у редове на размаку 30—35 см. Количина семеног материјала при врстачном сејању износи 24 до 30 кг. по 1 ха. Дубина сетве око 3 см. Семе мора да се добро забрана и препокрије због птица (голубова).

За жетву шафранике нису потребне неке нарочите мере, нити то претставља неке тешкоће. Пошто чврсти омотач цветних заштитних листића идеално спречава осипање семена, то се са сечењем не треба журити пошто нема бојазни за губитак семена. Такође, је жетва ове биљке осигурана од птица баш услед тог свог заштитног цветног омотача. На супрот оном код сунцокрета.

Приноси у семену варирају од 28—30 метарских центи по 1 ха. Свакако да код неољуштеног семена шафранике знатан проценат отпада на љуштуру плодовг омотача. Стога се за производњу уља код ове биљке мора познавати садржај масти и беланчевина у ољуштеном делу — језгру. Ољуштено семе може да садржи 21—25% сирових масти и 14 до 16% сирових беланчевина. Према томе и принос по 1 ха се креће:

сирових масти	5.20—8.76 мет. центи
сирових беланчевина . . .	3.47—6.09 мет. центи

Види се да је шафраника једна приносна летња уљана биљка. У нормалним приликама сличан принос није могао бити постигнут ни код лана нити код мака. Једино што олајна репица надмашује шафранику у том погледу. То је биљка од ванредне вредности, тим пре што може да опстане и успева на земљиштима и на оним положајима, где друге уљарице не могу да успевају. Шафраника се данас може сматрати више као уљана, него ли биљка за бојење.

Инж. **Ђорђе Вакањац**

УТИСЦИ СА ИЗЛОЖБЕ И САЈМА ГОВЕДИ И КОЊА У ИРИГУ

21 априла одржана је у Иригу изложба и сајам приплодне и радне стоке подолске расе и приплодних кобила и пастува из иришког и осталих срезова из околине Ирига. Ову изложбу и сајам организовали су Пољопривредна подружина и Среска сточарска задруга у Иригу. Циљ ових приредби био углавном да се прикаже подолско говече и да се изврши пропаганда за његово боље гајење у иришком и околним срезовима. У свему је било изложено 26 бикова, 70 крава, 92 пара волова све подолске расе и 22 пастува и 13 кобила разних раса — претежно мешавина липицанске и арапске расе с разним другим расама.

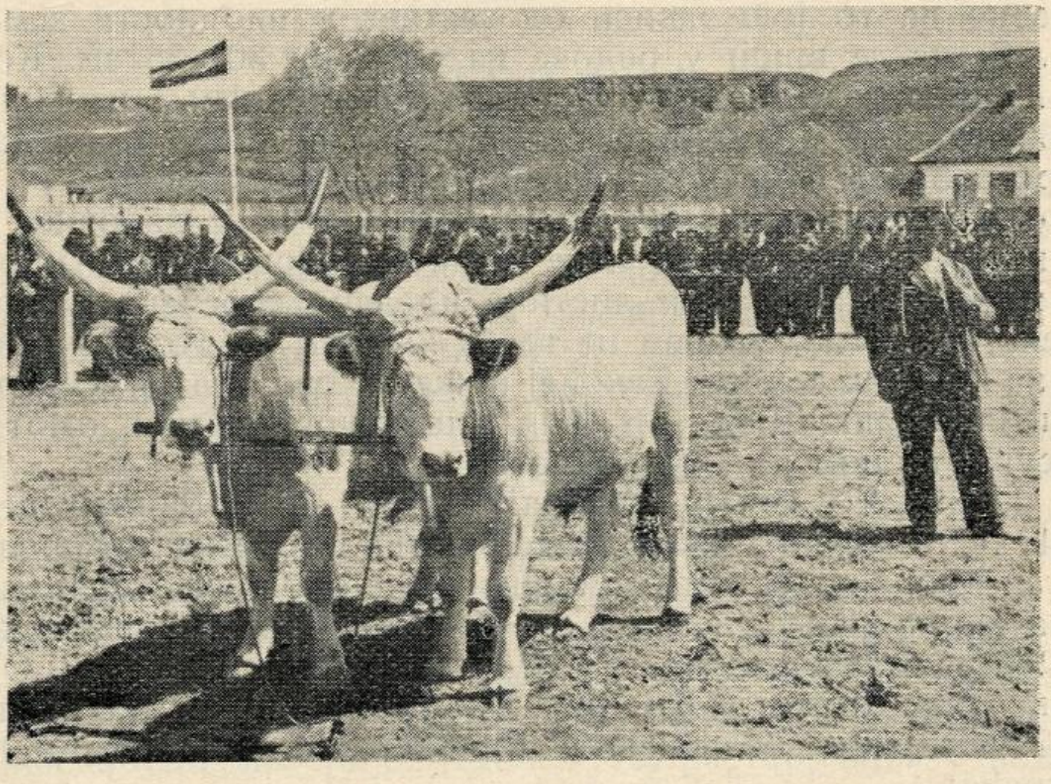

Сл. 58. Са изложбе говеди у Иригу — Најбољи пар волова подолске расе
(Сн. Д. Николић)

Подолско говече које се још од давнина гаји у иришком и околним срезовима и које у погледу издржљивости и радних способности стоји испред свих осталих познатих раса говеди налази се после рата у осетном опадању и дегенерацији. Главни узроци овоме су: слаба исхрана и нега, нарочито младих грла; одсуство сваке систематске селекције; парење у сроству и недостатак добрих приплодних бикова. Овоме је допринело и послератно увођење сименталске расе у ове крајеве услед чега је настало мешање ових двеју раса које иначе немају међусобно ничег заједничког. Сви ови недостатци јасно су се могли запазити на већини изложених грла. Нарочито су се јасно примећивале последице

недовољне исхране која је ове зиме, услед њеног дужег трајања и несташице хране, била страховито слаба. Већина изложених грла била је претерано мршава и у врло слабој кондицији. Изузев десетину грла која су била у нешто бољој кондицији, на свима оталим јасно су се видели знаци недовољне исхране, а код неких и формалног гладовања. Нажалост ово није случај само у овом крају већ и у већини других наших крајева исхрана стоке је слаба. Ово се нарочито јасно опажа када зима дуже траје него обично као што је био случај ове године. Овакве и сличне ситуације се појављују већ више година и појављиваће се све дотле, док наши одгајивачи стоке не увиде да је правилна исхрана основа без које се у сточарству не могу постићи никакви успе-

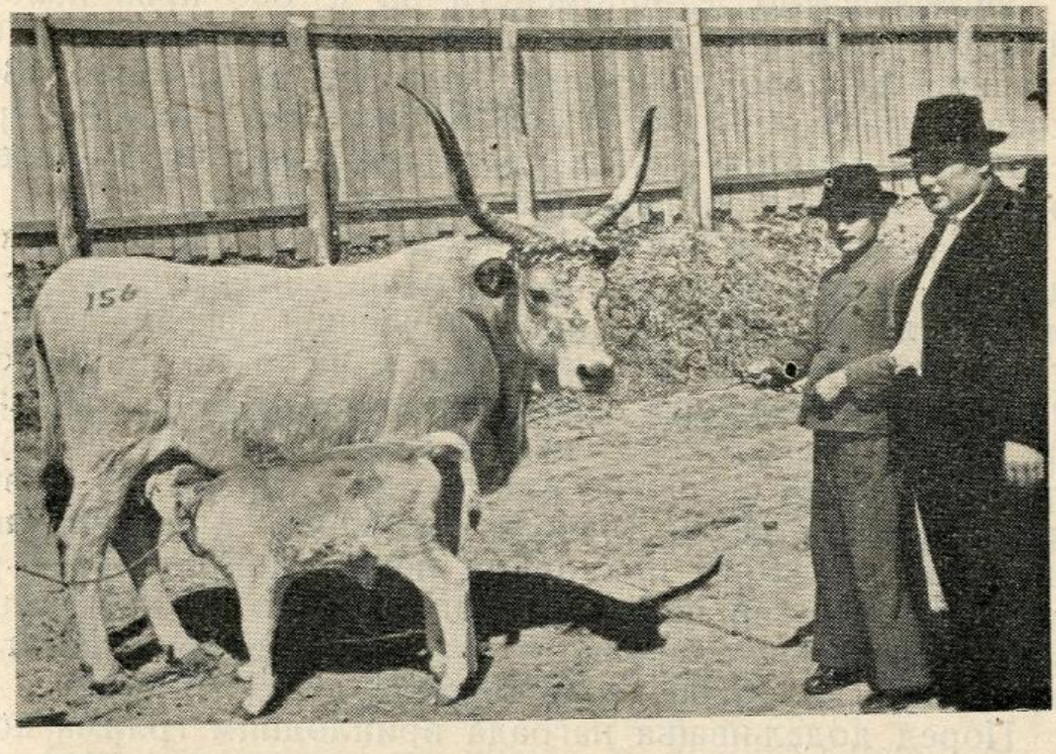

Сл. 59. Са изложбе говеди у Иригу. — Крава подолске расе „Јагода". Награђена дрљачом — наградом Српског пољопривредног друштва. — Одгајивач: Мита Георгијевић из Нерадина члан Пољ. подружине у Иригу
(Сн. Д. Николића)

си и да је за правилну исхрану нарочито за време зиме потребно припремити довољно сточне хране која се мора у првом реду производити на ораницама (луцерка, детелина, грахорица, сточна репа, силажа и др.).

Према досадашњим запажањима увидело се да је за иришки и остале срезове који су на падинама и подножју Фрушке Горе подолско говече најподесније и да га ради његових извесних добрих особина треба по сваку цену одржати у овим крајевима и побољшати у границама могућности. Његове изванредне радне способности, скромност у погледу исхране и невероватна издржљивост у сваком погледу довољне су да оправдају потребу његовог одржања.

Његови недостатци који се састоје у касном стасавању, спором развоју, малој млечности и слабој гојазности могу се бољом исхраном, негом и селекцијом знатно побољшати и на тај начин оно учинити далеко кориснијим него што је данас.

На овој изложби се, надаље, јасно видело да овај крај оскудева у добрим приплодним грлима. Од изложених 26 бикова било је свега неколико који одговарају условима доброг приплодног бика. Сви остали су са већим или мањим недостатцима који су углавном: закржљивост, недовољна дубина и ширина грудног коша, слаба леђа и слабе кости што се нарочито опажа на ногама. Исти недостатци јасно су се видели и код изложених крава.

Интересантно је напоменути да је ово прва изложба на којој су изложена радна грла и то у знатном броју. Они су сачињавали гро изложених грла јер их је било 184, а бикова и крава свега 96. И они су били као бикови и краве у слабој кондицији изузев свега неколико пари. Највећи број није требало ни доводити на изложбу.

Оцењивачка комисија била је доста широке руке и доделила знатан број разних награда. Интересантно је напоменути да су подељени поред новчаних награда и једног плуга и дрљаче које је поклонило Српско пољопривредно друштво и 6 пехарова. Ова појава награђивања пехаром, који узгред буди речено ситном сељаку ничему не служи, нити он у већини случајева има где да га држи, све се више шири. **Сматрам да би господа, установе и организације који желе да својим поклонима нешто допринесу за унапређење сточарства паметније урадили ако би као награде давали семе пићних биљака и разне пољопривредне справе и алате које ће сељак моћи корисно да употреби.**

Поред додељивања награда приплодним грлима комисија је извршила и класирање изложених волова. При овом класирању она се је ослањала само на спољни изглед волова тј. развијеност и кондицију а не на њихове радне способности и издржљивост. Сматрам да је при овоме било неопходно потребно да се њихове радне способности испитају у плужној или колској запрези јер само овакво испитивање може бити сигурно мерило за правилно оцењивање радне стоке. Овакво оцењивање могло се је извршити јер је било времена и могућности а то би и саме одгајиваче заинтересовало и упутило их на прави поступак при куповини и оцени радне стоке.

Изложени пастуви и кобиле били су у бољој кондицији од изложених говеда што је последица велике љубави који тамошњи сељак гаји према коњу. Само се по изложеним грлима могло јасно констатовати да у том крају преовлађује липицанска и арапска крв и да о чистоти раса нема ни помена. Све ово доказује да су говедарство и ко-

њарство, а слично стоји и са овчарством и свињарством, у овом крају доста заостали и да се мора уложити доста труда да се садашње стање побољша. Опет подвлачим да на прво место долази побољшање исхране и неге стоке.

На крају морам напоменути да у изложба и сајам технички били одлично организовани и да би у том погледу могле послужити као пример и углед и другима али да по изложеном материјалу и постигнутом ефекту не прелазе оквир једне обичне задружне смотре.

Иницијатива организатора је нема сумње похвална и корисна те сматрам да би у овом правцу требало и у будуће радити с напоменом да непотребну рекламу треба изоставити и свести у границе стварности.

Др. Драг. Николић

РЕПИНИ РЕЗАНЦИ

Пољопривредна подружина у Ваљеву поручила је по жељи својих чланова из фабрике шећера 1 вагон сувих репиних резанаца за исхрану стоке.

Цена резанцима са подвозом била је 0,95 динара по килограму.

Резанци су били врло брзо разграбљени, и на питање: **„Зашто вам се резанци толико допадају?“** добио сам од појединих чланова подружине следеће одговоре:

Први: „Ја сам добављао то и раније, јер замењује потпуно зелену пињу. Од резанаца овце боље дође јагњад, прашчаре боље дође прасад, а млади јагањци и телад радије се и пре натуре на храну. И крупна стока вата пре прву травку. Кравама дајем 2—3 кгр. дневно, због чега оне боље дође и освеже се. У исто време резанци потпомажу кабасту храну да дође хранљивија и боља“.

Други: „Прво и прво згодни су јер се могу згодно и дуго чувати. Стока резанце радо једе јер помажу варењу, нарочито са сламом и грубом храном. Кад немамо сена баш онда и тражимо резанце. Млеко је слађе од резанаца него од обичне репе. И за овце су добри, јер утичу на већу количину млека те на тај начин могу да одоје добро јагањце. И за живину су згодни и врло их радо једе, уопште за сву врсту стоке.“

Трећи: „Резанци су каогод кад се даје јарма или мекиње. Стока веселије изгледа и лепшу длаку добија. Мршава стока може да се добро поправи. Суви резанци напрегну, стога их треба поквасити млаком водом, јер се више набубре. Ја сам квасио резанце са топлом водом, то-

плом као што је млеко топло, и 2 кгр. резанаца вуче 6 кгр. воде. Најпре сам поквасио у вече, али то не ваља него треба квасити резанце на 2—3 сата пре давања стоци. Тек сам почео да их дајем и млеко се већ побољшало. Због резанаца стока једе и сламу одлично и то после њих, док дотле стока није хтела да једе сламу. И коњи и ждребад одлично једу резанца."

Четврти: „Досад сам давао крави 4 кгр. мекиња и то је вукло 2 кгр. воде, а сад дајем 3 кгр. резанаца и 1 кгр. јарме, а то вуче 9 кгр. воде, и крава је побољшала за један и по литар млека. Чак и јањци мали једу резанце, свиње исто. Само их треба поквасити и то врућом водом и одједанпут, док у вече то не ваља јер се отпусте, ублатњаве се много."

Пети: „Унесем 5—6 кгр. сламе и 1 кгр. резанаца и крава се музе као о светом Илији, кад пасе".

И тако даље и тако даље.

У свим тим одговорима има много истине, али и понешто није тачно, што је претерано.

Да видимо пре свега што су то репини резанци а затим каква је њихова хранљива вредност, дејство, и како и у којој количини их треба давати стоци, као и то да ли су у упоређењу са другим хранивима резанци јефтинији или скупљи?

Репини резанци су отпадак при производњи шећера из шећерне репе. За ту сврху репа се најпре опере, а затим исецка и искува. Сок се исцеди и даље укувава и пречишћава, све док се најзад не добију кристали шећера, а искувани делови остану и називају се **резанци.** Них има свежих и сувих.

Свежи репини резанци су незнатне хранљиве вредности, јер садрже много воде, око 93%, а врло мало беланчевина и минералних материја, нарочито мало креча и фосфора. Погодни су једино за товљење говеди и донекле за краве музаре у дневној количини до 20 кгр., али само уз добро ливадско сено и фосфорно-кисели креч. Веће количине свежих резанаца проузрокују лошу каквоћу млека и масла, **млитав**ост, поремећаје у варењу, а према околностима и **врло** тешка оболења. Пошто се свежи резанци обично не могу брзо потрошити, стога се они чувају у јамама, где долази до превирања, а то су потом **кисели репини резанци,** који су још лошији него свежи.

Друкчије стоји ствар са **сувим репиним резанцима.** Они су врло добра храна за све врсте домаћих животиња како за одрасла тако и за млада грла. Њих суше саме фабрике и као такве продају. Суви резанци, пошто садрже врло мало воде, свега 13%, могу се дуго чувати а подесни су и за

пренос. Добри резанци морају имати светлу боју, пријатан мирис и у води треба брзо да бубре.

Суви репини резанци садрже око 4% шећера, што им даје сладуњав укус ради чега их стока и радо једе. И баш због тог шећера, изгледа, суви репини резанци утичу врло повољно на млечност.

С друге стране пак, суви репини резанци имају врло мало беланчевине, само 3,6%, —а то је онај најдрагоценији састојак, из којег се једино ствара месо, млечна беланчевина итд.

Но упркос томе, свеукупна хранљива вредност сувих резаната једнака је мекињама, с том разликом што у мекињама има око 11% беланчевина, а то значи 3 пута више него у резанцима.

1 килограм сувих резаната има отприлике исту хранљиву вредност као 10 килограма сточне репе.

Сувих резаната даје се дневно по грлу: кравама музарама 3—4,5 кгр., товним говедима 5—7 кгр., теглећим воловима до 6 кгр., коњима до 2,5 кгр., младим грлима и свињама 0,5—1,5 кгр., а овцама до 0,5 кгр.

Пре храњења суве репине резанце треба поквасити водом или сурутком, да не би бубрили у желуцу и тиме надимали стоку, — мада се могу и као суви хранити, само у мањим количинама и смеси са сечком, јер их тада стока боље сажваће.

Према мерењима у Средњој пољопривредној школи у Ваљеву 1 кгр. сувих резаната који заузимају 4,2 кубна десиметра запремине, или добра 4 литра, треба поквасити са 3,5 литара хладне воде да би бубрењем за око 3 сата нарасли на своју највећу запремину — 8,5 литара. За те сврхе топла вода погоднија је него хладна, јер 3,5 литра топле воде већ за десетак минута набубри 1 кгр. сувих резаната на 9,5 литара запремине, дакле више и брже него хладна.

Из тога произилази да је суве резанце најбоље квасити са топлом водом „топлом као што млеко топло“, са 3—4 литра на сваки килограм сувих резаната. Тиме ће се њихова запремина бити највећа, а то је 2—3 пута толика количина сувих репиних резаната.

А како стоји са ценом? Колико стаје у резанцима хранљива јединица, колико 1 килограм беланчевине, а колико то исто у другим хранивима?

То ћемо видети из следећег табеларног прегледа:

Назив хранива	100 килограма			Цена у динарима	
	Цена у дин.	има хранљив. јединица	сварљив. беланчев. у кгр.	хранљива јединица	1 кгр. сварљивих беланчев.
Кукуруз	155	100	6,6	1,55	23,47
Зоб (овас)	160	80	7,2	2,00	22,22
Мекиње пш.	120	75	11,3	1,60	10,62
Сено	100	40	3,6	2,50	27,77
Сладове клице	100	70	11,4	1,43	8,77
Репини резанци	95	75	3,6	1,28	26,38

Ко је прочитао предње бројеве и расмотрио их, тај може да се увери да је хранљива јединица — ако узмемо да је једна хранљива јединица једнака 1 килограму кукуруза — најјефтинија у репиним резанцима, где стаје 1,28 динара кгр., а најскупља у сену, 2,5 дин. С друге стране пак у резанцима је беланчевина много скупа, јер стаје 26,38 дин .килограм, а најјефтинија у сладовим клицама, 8,77 дин.

Препоручљиво би стога било, у крајевима где влада оскудица у сточној храни, или где су остала хранива у поређењу са репиним резанцима и сладовим клицама много скупа, мешати резанце са сладовим клицама.

Ако се узме место 4 кгр. репиних резанаца само 2 кгр., а остала 2 кгр. замене са сладовим клицама, онда се тиме хранљива вредност оброка неће ни мало смањити, већ напротив, додатком 2 кгр. сладових клица обогаћује се оброк за 230 грама беланчевине, а то је количина из које може да се створи скоро 5 литара млека. То важи, разуме се у првом реду за краве музаре, које ће после таквог оброка млечност још више повећати него кад се храни само репиним резанцима као искључивим снажним хранивом.

инж. **Иван Пуцељ**

ЗЕМЉОРАДНИЦИ! Кад будете већ основали пољопривредну подружину, придржавајте се строго ЊЕНИХ ПРАВИЛА!

ШТА ТРЕБА УРАДИТИ СА ВОЋКАМА СТРАДАЛИМ ОД МРАЗА?

Да је бојазан наших пољопривредника од мраза била оправдана, види се по томе што је велики број стабала измрзао и уништен за навек, док један доста велик број стабала делимично оштећен. Страдале су скоро све врсте воћака, али највише је страдало коштичаво воће, и то: кајсија, бресква и нарочито шљива. Мада су кајсија и бресква у неким крајевима потпуно страдале, ипак шљиве су страдале највише а причињена штета шљиварству иде на мили-

Сл. 60. Правилно негован и обрађиван шљивак у цвету
(Сн. М. Р. Симића)

оне. Страдале су све врсте шљива и то како оне на равници, тако и оне на падинама. Затим страдали су стари, али изгледа много више млади воћњаци. Тако да се сматра да је у околини Ваљева око 30 до 40% ок укупног броја стабала, потпуно уништено.

Постоје неколико разлога што су баш ове зиме воћке толико страдале од мраза. Први и најглавнији разлог лежи у прошлогодишњем обилном роду свих врста воћака. Шљиве су родиле, како одавна нису. Да би сви плодови могли да достигну нормалну величину, била је потребна огромна количина хране. И воћка је сву храну изнуравајући себе трошила на изграђивање плодова.Тако да је огроман број стабала изнурен зашао у зиму са нездрвењеним ластарима и гранчицама и скоро без икаквих резерви у храни. А да би несрећа била још већа, дошла је врло рано оштра зима, за време које је температура спуштала и 35 С. степени испод

нуле. Ниска температура, хладни ветрови који су дували у току зиме и мразеви учинили су да је огроман број стабала измрзао.

Поставља се питање, шта треба сада предузети, да се штета колико толико умањи.

Ако је воћка потпуно измрзла и сада је потпуно сува, не остаје нам ништа друго него да таква стабла исечемо и уклонимо из воћњака. Јер ако то не урадимо таква стабла могу послужити као легло штеточина. Са стаблима која нису потпуно страдала да би се понова оспособила за род, неопходно је орезивање и уклањањем премрзлих и сломљених грана, извршити нèку врсту подмлађивања.

Сл. 61. Изглед старог шљивика

Шљиву не треба орезивати, већ само очистити од премрзлих и сломљених грана, јер шљива је довољно бујна да ће се до идуће године потпуно опоравати.

Стабла бресака нарочито старија треба скратити на 15 до 30 сантиметара од врата воћке. Најбоље је сачекати да избију несмрзнути ластари, па онда оставити најдоње окце, а све горње уклонити.

Код кајсије скратити све преостале гране на једну трећину претходне дужине, да би избили нови ластари из притајених окаца.

Непотребне водопије код свих врста воћака треба уклонити.

На младим садницама, ако не потера ни један ластар мора се цело стабло скратити на 30 до 40 см. од земље, како би се из доњих окаца развиле гране из којих би се могла образовати нова круна.

Том приликом треба све пресеке загладити и премазати калемарским воском, како не би дошло до инфекције рака или до напада крваве ваши.

По могућству згодно је извршити ђубрење стајским или вештачким ђубривима. А ако завлада суша потребно је извршити и заливање.

Инж. **Радомир Ж. Нагулић**

ПЛАВИ КАМЕН И ВИНОГРАДАРИ

Потрошња плавог камена код нас у држави износи око 1.000 вагона годишње, кад нешто више, а кад нешто мање што зависи од атмосферских прилика у пролеће. Кишних година потрошња камена је већа, пошто и број прскања винограда против пероноспоре (пламењаче) је већи четири пет, док нормалних и сушних година овај број прскања је уобичајен на три. Исто тако и цена камену утиче на његову већу или мању потрошњу. Кад су цене ниже, потрошња је већа и обратно, када је цена већа, потрошња је мања. Поред овога и цена вина утиче на потрошњу плавога камена. Ако је цена вину боља, виногрдари су у већој могућности да га набаве и чешће прскају своје виногрде, док ако је цена вину ниска, виногрдари се често пута задовољавају и са два прскања у години, јер им се не исплати.

Целокупна потрошња плавога камена се троши на одбрану винограда од пероноспоре, сем неке незнатне количине која се употребљава за друге сврхе и то опет у пољопривреди: као потапање семена од пшенице противу главнице и прскања воћки противу извесних болести те према томе и целокупни терет сносе виногрдари.

До пре десетину година плави камен је увожен из Енглеске и Италије. Међутим, да би се избегла зависност од иностранства у овако важном артиклу, држава овлашћује акционарско друштво **„Зорка“** и са њиме везује уговор о фабрикацији плавог камена, и од тада се код нас и једино троши плави камен произведен у овој фабрици. Пре пак неколико година отворена је и друга фабрика која производи плави камен у Крушевцу под фирмом **„Жупа“**, али су се обе фабрике картелисале и у заједници му одређују цену.

Цене плавом камену док је увожен из Енглеске и Италије варирале су према цени бакра, од чије цене скоро и једино зависи цена и плавом камену и од веће и мање царинске стопе, али је цена камену скоро увек била у сразмери а ценом вина и далеко нижа него што је цена камену

данас кад се производи у домаћим фабрикама. Али од како се плави камен производи у фабрици „Зорка“, цене у место да буду ниже, на против цене се из године у годину повећавају, да ове године достигне рекордну висину од 8 динара килограм франко фабрика, тако да је држава морала да максимира цену која са порезом и утоваром износи 6.90 динара по килограму франко фабрика.

Ми се сада питамо, да ли су наши виноградари у могућности да поднесу овако високе цене за плави камен, у толико пре, што су цене вину врло ниске, а после увођења трошарине на вино, многи виногадари неће моћи да продаду своје вино ни по најнижој цени, и велике ће се количине вина покварити преко лета и отићи у казан за печење ракије и неће ухватити ни трошкове зроизводње, и шта ће да раде у оваквим приликама. Ако оставе винограде неопрскане, пероноспора ће све да уништи и идуће године немају се чему надати. Ако прскају винограде откуда паре, да се купи камен, када вино стоји непродато, а плави камен се продаје само за готов новац.

Овако високу цену плавом камену фабрика „Зорка“ правда тиме, што је цена бакру, због његове велике потрошње у ратној индустрији у свету, знатно скочила. Али ми знамо, да се бакар производи у нашој држави у Борском руднику, па је свакако требало предвидети и осигурати потребне количине за наше потребе у толико пре, што баш овај рудник димом из својих димњака чини велике штете нашим пољопривредницима у његовој ближој околини.

Производња плавога камена код нас узимана је у претрес на многим скуповима, како виноградара тако исто и разних пољопривредних друштава, удружења, савеза земљорадничких задруга и најзад и од стране пољопривредних комора као сталешких представника заштите пољопривредних интереса. Али се увек наилазило на једну те исту препреку: уговор државе са фабриком „Зорка“ по коме цену плавог камена она одмерава по овом уговору према цени плавом камену на берзи у Лондону (Енглеска) плус трошкови за превоз до наше државе. Па како је Енглеска сада у ратном стању са Немачком, цене бакру су много скочиле, па и цене плавом камену, па је разумљиво, да је фабрика „Зорка“ ову коњуктуру добро искористила у своју корист.

Али ипак на срећу и радост наших виноградара, рок овога уговора истиче у току ове године и надамо се, да ће виногадари једнога лепога дана видети своју заједничку задружну фабрику, која ће радити са малом добити и цене камену биће у сразмери цени бакру и цени вина. Само на овом већ почетом путу треба истрајати и помоћи оне који раде и мисле на виноградаре.

Инж. **Рад. Борисављевић**

ДВЕ БОЛЕСТИ ОД КОЈИХ ЈОШ САДА ТРЕБА ВИНО БРАНИТИ

Велики број вина наших малих виноградара због рђаве неге и чувања, чим наступе топлији дани нападају у јачој мери винске болести: цикнулост и вински цвет. Наравно обе болести знатно умањују вредност вину; често пута толико га покваре да је за пиће сасвим неупотребљиво.

Прву болест проузрокује једна бактерија а другу једна гљивица. Обадве пак живе у ваздуху и толико су ситне да се могу видети само под увеличавајућим стаклом. У овој поуци нас се не тичу њихова имена, јер то овде није много важно. Важније је да знамо да су оне узрочници и цикнулости и винском цвету у вину, и да знамо шта да радимо па да вино сачувамо од њих.

Бактерија која ствара цикнулост вина, када се размножи у довољној мери, толико укисели вино да се ни у уста не може ставити, а камо ли пити. А ствара цикнулост када се у вино усели на разне начине, и када је повољна температура локала у коме се вино чува.

Сирћетна бактерија долази у вино:

а) када се бере и прерађује у вино испрскано грожђе, те оне дођу још у ширу и кључ;

б) када кључ — шира превире у судовима већ зараженим цикнулошћу;

в) када комина за време врења шире, није стално потопљена у ширу и када је у врнохици много топло;

г) када је у подруму много топло, више но што треба;

д) када се бурад **редовно** не доливају, већ држе мање или више отпражњена.

То су услови под којима сирћетна бактерија укисели вино.

Вински цвет се ствара у вину само онда ако вино остаје дуже времена у присуству ваздуха, т. ј. ако судови у којима се вино држи, нису потпуно напуњени и како треба затворени. Цвет обично напада слабија вина. У почетку заразе на површини начини се бела убрана навлака, која се зове цвет. Доцније, када зараза ојача, цвет се пушта дубље у вино. Гљивице винског цвета наносе главну штету алкохолу у вину, цепајући га у главноме у угљену киселину и воду. Када се цвет јаче размножи, вино је безукусно, бљутаво и отужно, те није низакакву употребу.

Зими, док је хладно, услови за брже размножавање и бактерија и гљивица сасвим су неповољни, те је и штета од њих скоро непримећена. Али упролеће, и даље када време, јаче отопли, услови су све повољнији. То ће наступити ових дана, зато смо овом поуком упознали наше ма-

ле виноградаре и позвали да још одмах приступе нижим мерама те да сачувају бар она вина која још нису цикнула ни цветала.

Цикнуло вино тешко се може и лечити, и то док је болесној у мањој мери, стога је и лакше и јефтиније урадити што је сада могуће па да вино не цикне. Садања предохрана противу цикнулости састојала би се у овим радњама:

а) да се свима могућим начинима спречи јаче загревање подрума у коме се вино чува, чега ради ноћу отварати прозоре да уђе хладан ваздух, а дању сасвим затварати и врата и прозоре да се спречи улажење топлог ваздуха; по потреби на прозоре стављати дању и подесне капке;

б) **редовно** — једанпут недељно доливати судове у којима се вино држи тако да **стално** буду потпуно пуна. Доливати само потпуно здравим и бистрим вином, приближно бар исте каквоће какво је оно које се долива;

в) бурад држати стално потпуно добро затворена, како би се испаривање вина свело на што мању меру, и што боље спречио приступ спољњег ваздуха.

Те би радње биле углавном довољне па да се преко лета спречи цикнулост у вину, под условом да се редовно и савесно примењују.

Противу појаве винског цвета. Све што рекосмо да треба урадити противу појаве цикнулости, довољно је па да нам се појави ни вински цвет у вину, те о томе нарочито нешто друго и не препоручујемо: И ова се болест док је у мањој мери може лечити, али је то скупље и теже. него исту спречити.

— Онамо где су се виноградари удружили у виноградарске задруге тих брига нема, нити има болесних и манљивих вина. Задружни подруми у могућности су да вина изграде и негују потпуно стручно, што малом виноградару није могуће. За њих је најбоље да се уписују у виноградарске задруге, јер ће себи олакшати не само негу вина, но ће га сигурно боље и уновчити.

Стеван В. Лукић

ПОСТОЈЕ две врсте људи: они који увек хоће да раде нешто а одлажу од данас за сутра и само говоре, — и они који одлучно легну на посао и немају више времена да причају.

ЗА НАШЕ ДОМАЋИЦЕ

ЧЕМУ СЛУЖИ САПУН

Један од важних послова за сваку домаћицу јесте одржавање чистоће тела, стана и рубља. Чистоћа утиче на здравље, зато се и каже: чистоћа је пола здравља.

Неуредна, неопрана човека избегава друштво и зато се на чистоћу мора обратити што већа пажња. За прање рубља употребљава се сапун. Лепо опрано рубље је понос сваке домаћице. Али није довољно да рубље буде често, већ је исто тако важно, да се оно што дуже одржи читаво. Зато домаћица пази и рубље пере опрезно, јер се и у прању цепа; и друго, подерано рубље окрпи на време.

Прањем се рубље чисти од мрља, које улазе у рубље с поља или из нашег тела. Кожа излучује из тела зној и маст. Ова маст се спаја са прашином из ваздуха, са ољуштеном перутом покожице, и тако се стварају мрље, које остају на рубљу. Рубље све то упија. Тако запрљано рубље непријатно је за кожу, осећа се непријатан задах, а и за здравље је штетно, јер спречава правилно дисање коже.

Рубље не ваља држати дуго запрљано, јер од нечистоће пропада. Већи део нечистоће је од таквих материја, које лако труну, од чега и влакна од тканине почну да труну. Затим се мрље теже скидају, јер се устоје, зато се мора добро трљати, а тиме се већ више цепа. Најбоље је рубље прати сваке 2—3 недеље или бар једанпут месечно.

Прљаво рубље треба да се чува на сувом промајном месту, у каквој корпи, а још боље је да је обешено. Зној но и мокро рубље треба прво осушити, па онда оставити на своје место.

Рубље болесника треба одмах опрати у цеђу и не остављати га са прљавим рубљем здравих.

Рубље се пере сапуном у топлој меканој води, зато што се нечистоћа у рубљу састоји од масних мрља. Оне се не растварају у чистој хладној води, већ се у воду морају додати такве материје, које могу растворити мастне мрље, а то је сапун и цеђ. Тврда вода има врло много креча, зато није подесна за прање рубља. Ако немамо мекане воде — кишнице или речне, онда тврду воду, можемо учинити меканом ако се она прокува са цеђом.

Цеђ се прави од пепела или соде.

Пепео од дрва има много лужине у себи, луг се врло лако топи, јер је со. Има га највише у пепелу букова дрвета. Ако се пепео прелије врућом водом, онда се у њему раствори луг од пепела.

Луг се може добити и од соде, ако је растворимо у води. Али свакако је најјефтиније за сваку кућу, па и сеоску, направити луг од пепела. Ако се рубље пере лугом,

онда се њиме масне мрље растворе, и вода их прими у себи. Зато је вода у прању прљава. Прање рубља је брже и боље ако је цеђ јачи, но ипак треба имати у виду да јаки цеђ разједа влакна на платну као и покожицу руке. Зато рубље треба прати цеђем који није сувише јак.

*

Сапуном и топлом водом се пере и тело. Бар једанпут недељно треба се окупати. Може се окупати у великом кориту. После купања се човек осећа лак и свеж, зато у свакој кући треба да се зна ред, и једанпут недељно да се сви укућани окупају. То је најбоље у суботу, када се сви послови посвршавају. Домаћица окупа мању децу, а одрасли то ураде сами.

Наталија Ђуровић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Пре неколико дана посадио сам рани купус који се лепо примио и добро напредује. Али на више места приметио сам како су мрави избушили земљу око струкова и такви су се струкови, ма да су се лепо примили, осушили. Молим вас да ме известите има ли каквог начина да се ово спречи јер ће ми се, плашим се, сав купус осушити.

Душан Стевановић — Ћуприја

Одговор: Струкови који су се осушили налазе се сигурно на мравињаку, који су мрави почетком пролећа у земљи направили. Од мравињака ће сада почети да праве ходнике на све стране али ипак нема опасности за цело купусиште. Разуме се да морате гледати да мраве што пре растерате, а да при томе биљкама што мање штете нанесете. Препоручио бих вам стога да место заражено мравима што чешће прашите и два-три пута добро залијете било раствором чилске шалитре, узимајући по једну добру шаку на 5—6 литара воде, било разблаженом осоком. И једно и друго мрави много не подносе. Ако не помаже, раскопајте заражено место сасвим, избаците на површину луткице мрава и уништите их. У раскопан мравињак ставите негашеног креча, полите га добро са водом и када почне да ври, затрпајте наново рупу.

Ако можете да нађете хлорног креча, поспите га свуда где има мрава и они ће се отселити.

П. В.

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ТОКУ ПРВЕ ПОЛОВИНЕ МЕСЕЦА МАЈА

У току прве половине месеца маја није било већег колебања на берзама код цена пољопривредних производа како то показују приложене табеле. Код пшенице и кукуруза забележена су мала колебања. Цене пшеници првих дана месеца маја биле су нешто пале. Највећи пад био је забележен на берзи у Љубљани и износио је 9 динара по 1 мц. и у Загребу 7 динара (просек прве недеље). Ове цене су се у другој недељи нешто поправиле. Код кукуруза имали смо нешто већи пад што је разумљиво после доношења Уредбе о безцаринском увозу кукуруза. На берзи у Љубљани пад је износио 19 динара а у Скопљу 12 динара по 1 мц. На осталим берзама пад је био нешто мањи. Са увозом укуруза Призад је већ отпочео и како смо обавештени увоз ће се вршити из Бугарске и Румуније. После овога вероватно је да ће цене кукурузу још нешто пасти. Паду цена кукурузу, радују се нарочито пасивни крајеви који морају да га купују за исхрану. Код пшенице је доста мала понуда и тражња, док је код кукуруза понуда мала а тражња нешто већа. Да није било Дирекције за исхрану и Призада ситуација на тржишту робе била би сасвим друкчија. Ове су установе куповале робу на берзама и месним тржиштима и уступале су народу по истим ценама или уз известан попуст. Досада је Дирекција за исхрану разделила народу око 325 вагона пшенице и 1733 вагона кукуруза по цени коштања (од раздељене количине пшенице отпада на саму Дравску бановину 300 вагона а од раздељеног кукуруза отпада на Зетску 917 вагона, Врбаску 458 вагона и Дринску 265 вагона). За набавку хране која је раздељена бесплатно Дирекција је издала око 3 милиона и 189 хиљада динара (од тога отпада на Врбаску бановину 896 хиљада, Зетску 872 хиљаде и Дринску 595 хиљаде динара). За набавку хране која је издата по сниженој цени за пола динара по 1 килограму Дирекција је издала око један милион и двестотине осамдесет и пет хиљада. Као помоћ поплављеним за набавку семена Дирекција је издала један и по милион динара. На безкаматни зајам, издато је осам милиона и пет стотина седамдесет хиљада динара. Поред овога Дирекција је раздала општинама, соколским четама, задругама и др. установама око 1650 упутница за бесплатан превоз хране (једна упутница за један вагон). Да није било Дирекције, разни шпекуланти који су покупили храну по врло јевтиним ценама у току лета и јесени зарадили би у овој години милионске суме и народ би био доведен у врло тежак положај. Добро би било да се овакве акције спроводе упоредно и у другим привредним секторима (код индустрије, трговине).

На дан 17 маја ов. г., цена пшеници била је на берзи у Новом Саду, пшеница бачка околина Нови Сад 248—250 дин. На берзи у Загребу, славонска пшеница 247—250 динара. На берзи у Љубљани горњо-бачка пшеница 260—262,50 динара. На берзи у Сомбору горњо-банатска и бачка 246—248, на берзи у Скопљу, пшеница косовска 248—250 динара.

Седиште берзе	Врста пшенице	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просеци			
				од 28 априла до 5 маја		од 5 до 11 маја	
				цена у дин за 100 кгр.	+повећ. или —смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или —смањ.
Београд	Србија гл. пруга	78	2	244	+3	245	+1
Загреб	славонска	78	2	249	—7	250	+2
Љубљана	Г. Бачка	78—79	2	260	—9	260	—
Н. Сад	барањска	78—79	2	250	—6	249	—1
Скопље	косовска	77—78	5—6	248	—	249	+1
Сомбор	Г. Банат	78—79	2	245	+1	246	+1

Цена кукурузу на дан 17 маја ов. г. била је на берзи у Београду паритет Инђија, 190—193 динара. На берзи у Скопљу 190—192; у Скопљу, кукуруз бачки нови 189—191 динара. На берзи у Љубљани, кукуруз паритет Инђија 192,50—195; у Загребу 190—193 д; у Новом Саду кукуруз бачки 191—192 динара.

Седиште берзе	Врста кукуруза	Седмодневни просек			
		од 28 апр. 5 маја		од 5 до 11 маја	
		цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или —смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или —смањ.
Београд	1939 паритет Инђија	190	—1	190	—
Загреб	за пром, паритет Инђија	194	+1	193	—1
Љубљана	фр. постаја	190	—19	201	+11
Нова Сад	банатски стари	189	—3	192	+3
Скопље	банатски стари	190	—12	193	+3
Сомбор	бачки стари	190	—4	193	+3

На берзи у Новом Саду на дан 17 маја цена јечму била је 204—206 д, раж бачка 200—202 д., овас сремска 200—202 д., пасуљ бели сремски и бачки 435—440 д., мекиње бачке 162—165 д., маст свињска (канте по 25 кгр. бруто за нето) 1825—1850 динара.

	Седиште берзе	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек од 28 апр. до 5 маја: цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или —смањ.	Седмодневни просек од 5 до 11 маја: цена у дин за 100 кгр.	+повећ. или —смањ.
Јечам:	Београд	македонск косов.		5-6%	180	0	180	0
	Загреб	озими сремски	64—65		210	+4	210	0
	Љубљана	бачки и сремски	64—65		210	0	210	0
	Нови Сад	сремски	64—65		204	0	204	0
	Скопље	кумановски			190	+5	195	+5
	Сомбор	околина Сомбора	64—65	3-4%	204	0	204	0
Раж:	Београд	вагон Банат			194	+4	195	+1
	Загреб	подравски			—	—	—	—
	Љубљана	нови бачки	72	2%	215	—1	215	0
	Нови Сад	бачки	72	2%	202	—2	202	0
	Скопље	кумановски			200	0	205	+5
	Сомбор	бачки			198	0	200	+2
Овас:	Београд	српски ваг. роба			198	+6	198	0
	Загреб	нови босански			197	0	197	0
	Љубљана	нови бачки			205	0	205	0
	Нови Сад	сремски			198	+4	200	+2
	Скопље	косовски			200	+12	200	0
	Сомбор	бачки			192	0	198	+6
Пасуљ:	Београд	Србија гл. пруга		2% б врећа	424	+4	425	+1
	Загреб	трешњ. међумур.			—	—	—	—
	Љубљана	препеличар			550	—0	550	0
	Нови Сад	бели сремски		2% б. врећа	435	—4	435	0
	Скопље	тетовски крупни		3-4%	450	0	450	0
	Сомбор	бели бачки		2%	435	—10	435	0

На тржишту ракије у Београду цена је нешто порасла. Ракија **„шљивовица“ од 10 гради продаје се од 8,70—9,00** динара (овде је урачуната државна трошарина 2,50 д. и општинска 1,50 д.). Цене, овде означене, односе се за ангро закључке.

Тражња угојене стоке и даље расте и цене су се нешто попеле. И док је раније постојала увек разлика између цена стоци намењених за извоз у Италију и цена стоци за извоз у Немачку, које је плаћао Уред за контролу извоза стоке, сада је та цена одлуком Дирекције за спољну трговину изједначена. Цена **воловима** одређена је за I класу 8,50 д., III класа 6,75 д.; **млади бикови** I класа 8,50 д., II класа 7,50 д., III класа 5,50 д.; јунад I класа 9,50 д., II класа 8,50 д., III класа 6,75 д.; млади бикови I класа 8,50 д., II класа 7,50 д., III класа 6,75 д.; Означене се цене подразумевају за 1 кгр. живе мере и то за извоз у Италију франко Ријека а намењене за извоз у Немачку франко Марибор и Хеђешал. За **свиње** је утврђена цена за I класу 13,50 д., II класа 13,20 д., III класа 12,20 динара за 1 килограм живе мере франко Марибор или Хеђешал. Ове цене ступају на снагу за Немачку од 30 маја ов. г. а за Италију од 18 маја. **На Београдској пијаци цене стоци су се кретале у времену од 11 ов. м. до 18 ов. м. за 1 кгр. живе мере и то: говеда 6—7,50, телад 10,50—12,00, јагњад 6—7,50, свиње 11,00—12,50 динара. Упоређујући ове цене стоци из прошле недеље** цене су порасле ипак нешто. Нарочито је је био осетан пораст код цена свињама (за 23,7%).

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 28 апр. до 5 маја	од 5 до 11 маја
Лаке свиње (од 100 до 140 кгр.)		
Срем. Митровица	10,25—10,60	10,25—10,60
Пожаревац	10,0—10,40	10,0—10,40
Смедерево	10,0—10,40	10,0—10.40
Тешке свиње (преко 140 кгр.)		
Срем. Митровица	11,20—11,3	11,20—11,30
Пожаревац	10,50— 11,0	10,50— 11,0
Смедерево	10·50— 11,0	10,50— 11,0

Инж. **Јарослав Шеварлић**

ПОЉОПРИВРЕДНИЧЕ! Ако желиш бољу и бржу обраду земљишта са много мање труда, потребне су ти савремене пољопривредне справе, па зато ако си у могућности да их набавиш, не оклевај, већ то одмах и учини.

СИТНЕ ВЕСТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Многе подружине обраћале су се Српском пољ. друштву, да предузме што је потребно да се цена петролеума од стране извесних трговаца не диже изнад цене коју је одредио монопол. Од стране управе државних монопола добијен је следећи одговор:

„У вези вашег акта Управи државних монопола је част известити вас, да је решењем Министра финансија прошле године утврђена продајна цена петролеуму на динара 7.— за један литар. Како нису искључене злоупотребе код продаје петролеума, то је ова Управа наредила одељцима финансиске контроле и умолила среска начелства да организују што ефикаснију контролу и да сваки случај скупље продаје најстрожије кажњавају."

*

Цемент је код нас скупљи за 90%. Према извештају Београдске инжењерске коморе просечна фабрична цена цементу у Југославији већа је за 90% од просечних фабричних цена у Немачкој, Француској, Чехословачкој, Белгији и Италији.

*

Министарство пољопривреде одредило је откупне цене за свилене коконе за 1940 годину произведене у северним крајевима наше државе и то: 18 динара за прву класу, 15 динара за другу класу и 5 динара за трећу класу по 1 килограму сирових чаура. Накнадно ће Министарство одредити и **премије** које ће давати одгајивачима свилене бубе. За детаљнија обавештења о овоме треба се обратити писмом Отсеку за свиларство Министарства пољопривреде.

*

Лица која се налазе на војној вежби могу сада бити потпуно мирна Комитет министара на предлог Министра правде допунио је Уредбу о одлагању извршења противу лица позваних на војну вежбу и не могу се предузети никакве мере извршења док се таква лица налазе на вежби и 30 дана после тога. Извршна власт дужна је по службеној дужности прибавити сама податке да ли се дужник налази на вежби.

*

Штедња животних намирница. Министарски савет на предлог Министра трговине и индустрије прописао је Уредбу о штедњи животних намирница по којој се забрањује **уторком** и **петком** продаја свежег телећег, говеђег и свињског меса. Продаја закланих прасади и меса од истих дозвољена је само четвртком и недељом. По истој Уредби забрањено је клање женске телади и јунади испод једне године старости. Клање бремените стоке свих врста забрањује се.

*

Ускоро ће се донети Уредба о откупу вуне. По овој Уредби предвиђа се да држава преко Призада интервенише на тржишту вуне. Призад би откуп вуне вршио преко задруга и вуну продаваo нашој текстилној индустрији.

*

И Југославија је обновила трговинске односе са Совјетском Русијом. Ових дана вратила је се наша делегација из Москве где је провела три недеље и после врло срдачног пријема и обављених преговора закључен је трговински споразум између наше државе и Совјетске Русије. По овом уговору Југославија ће увозити из Русије памук, петролеј, бензин и пољопривредне машине а Русија ће у замену двозити из Југославије бакар, цинк, олово, свињску маст и др. Вредност робе која ће се увозити односно извозити износиће у овој години око 176 милиона динара. Сада ћемо и ми иако скоро последњи имати обновљене односе са братском Русијом која је у прошлости била наш најбољи пријатељ.

На великим поседима обавезно сејање рицинуса. Министарски савет прописао је Уредбу по којој Министар пољопривреде у споразуму са Министром финансија и Министром војске и морнарице може да пропише обавезно сејање рицинуса на државним и самоуправним имањима и на великим поседима изнад максимума. Министар пољопривреде је већ потписао решење којим се наређује великим поседима у Дунавској бановини да засеју рицинус 3% од зиратне површине. Унутрашње потребе државе овим ће бити подмирене јер ће бити засејана површина од око 1700 хектара.

Ј. Ш.

ДОПИСИ СА СЕЛА:

ВЕШТАЧКА ЛИВАДА У ГРУЖИ

У селу Добрачи, постоји један крај села звани „Ратковац“ који је увек под ливадама. После јаке зиме године 1928-29, приметио сам на местима где је за време зиме ветар носио снег остављајући брежуљке голе, да је нестало лепих и питомих трава.

И мени је један крај ливаде, у величини 0.25 ха страдао од мраза, те је трава била ретка и рђава. Године 1930 разорао сам тај крај ливаде и посејао кукуруз а 1931 опет сам посејао кукуруз, имајући намеру да се земља што више уситни и оспособи за сејање вештачких трава:

Почетком 1932 год. добио сам од Крагујевачке пољопривредне подружине семе вештачких трава и засејао целу

обрађену површину у смеши са заштитним усевом (овсом). Траве имајући повољне услове, развијале су се тако да су у току прве године, дале врло добар принос, а после прве косидбе добио сам и лепу отаву. А у току 1933 године вештачка ливада је у току вегитације за време цветања изгледала као нека леја разноврсног цвећа, а и принос је био два пута већи од суседних ливада.

За време сушног пролећа 1934 год., вештачка ливада је се знатно истицала од осталих, својим порастом, благодареће биљкама које су имале дужи корен, који је имао већу способност продирања у дубље слојеве земље, узимајући потребну влагу. После сушног пролећа, имали смо кишовито лето и јесен, природне ливаде су дале, други откос, а вештачка ми је дала, још три откоса. Од 1934 год. па до данас, вештачка ливада ми је давала, у кишевитим годинама увек четири откоса, док у сушним два. А природне ливаде су давале, у кишевитим годинама два откоса, а у сушним један слаб откос.

Поред ове користи, које сам добијао, 1935 године оставио сам један део ливаде за семе. Семе које сам добио, посејао сам на другом земљишту и приносе сам имао исте, али на овој новој вештачкој ливади, запазио сам да смеша трава није била распоређена, као на првој вештачкој ливади. Ово је било, мислим због тога, што се појединo ситно семе, једним делом, приликом вршидбе губило. Године 1937 оставио сам, целу вештачку ливаду за семе, које сам опет сејао и једну количину продао суседима, који су сејали и хвалили се да су имали врло добре приносе сена.

Пошто наше природне ливаде, местимично дају лоше приносе, јер често на својој површини имају већи проценат корова, него добрих пићних биљака, то је потребно њихов биљни покривач уништити и засејати га семеном културних вештачких трава.

Александар Симовић, земљорадник
из Добраче — Баре Гружанске

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ВОЋАРСКО-СТОЧАРСКИ ТЕЧАЈ СРЕСКЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У ЦАРИБРОДУ

Српско пољопривредно друштво и ове године помогло је Среску пољопривредну подружину у Цариброду, која је у времену од **8 до 12 децембра** 1939 год. у овдашњем Бановинском воћном расаднику одржала један воћарско-сточарски течај за младиће из Среза царибродског.

Српско пољопривредно друштво за одржавање овога курса дало је у воћарском ситном алату и поучним књигама

у вредности од 300 дин. Среско начелство у Цариброду дало је 15 комада пољопривредних књига у вредности од 100 дин. Свега динара 400.

Течај је посећивало 40 младића из свију општина Среза царибродског.

Програм је био следећи:

1) Теориски део: а) важност воћарства за овај срез, прикупљање, чување и сетва воћног семена, нега младица, избор подлога за калемљење, избор и чување калемграничица, врсте калемљења, нега калемова, избор земљишта за воћњак, растојање код појединих врста воћака;

Сл. 62. Воћарско-сточарски течај Пољ. подружине у Цариброду

б) важност сточарства, које врсте и расе стоке треба гајити у овоме срезу, избор приплодних грла, исхрана бремените стоке, исхрана код појединих врста стоке за време сисања, одбијање од сисе, исхрана после сисања и нега стоке.

2) Практични део: а) извођење практичног калемљења свих врста, справљање калем воска, копање јамића, као и само сађење, привезивање и орезивање садница и нега истих;

б) справљање хране и храњење стоке, тимарење и чишћење стаје.

Течај је отворио у присуству неколико грађана среза царибродског г. д-р Душан Росић, шеф сточарског одсека Моравске бановине, који је поздравио курзисте, израживши задовољство што их види тако окупљене, пожелевши им сваку срећу, напредак и корист од знања којег буду добили на овом курсу.

Курсом су руководили и били наставници г. г. Вучићевић М. Радивоје, референт и Брзаковић Ратислав, управник расадника.

На крају обављен је испит и раздељене су награде.

Да би се постигао жељени успех потребно је у току једне године одржати већи број оваквих курсева. Ову племениту акцију Српског пољопривредног друштва треба увек да подпомогне јавна и приватна иницијатива.

Рад. М. Вучићевић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Пољопривредна Шведска у речи и слици. Највећа земља Скандинавије, позната широј јавности нарочито по својим рудним богатствима, има и високо развијену пољопривреду и сточарство. Успркос терена, климе и других природних услова који не погодују много процвату пољопривреде, ова је ипак, захваљујући високој просвећености шведског пољопривредника, великој задружној свести и савршеној пољопривредној организацији, достигла завидно висок степен. — Код нас о пољопривреди ове културне државе досад скоро нимало није писало. Зато, нарочито ће добро доћи баш данас, када је Шведска у центру светске пажње, једна посебна велика публикација о шведској пољопривреди, коју спрема да изда, током маја месеца, наш познати стручни часопис „Пољопривредни гласник“. Многобројни чланци, о свима гранама пољопривреде, њеној организацији, задругарству и структури уопште, потичу из пера најбољих шведских стручњака, а многобројне илустрације расветљаваће обилни текст. Наше се пољопривредне прилике, дабогме, у многоме разликују од оних у Шведској, али прегалачки рад овога вредногa и сложног северног народа, нарочито у погледу организације и задружне свести, може нашега пољопривредника у многоме поучити и бити му од користи. „Пољопривреда Шведске“ може се већ претходно поручити од управе „Пољопривредног гласника“, Нови Сад, Сремска ул. 6. Цена је 12 динара.

---

† БОГОМИР САВИЋ

трг. из Вел. Поповића

На дан 11 фебруара 1940 год. умро је а 12 сахрањен Богомир Савић угледан и напредни трговац и пољопривредник редован члан пољопривредне подружине у Вел. Поповићу.

† Богомир Савић

Рођен у сиромашној породици пок. Богомир још у младим годинама је радио на унапређењу села и сељака, учествовао у оснивању свих организација. За време окупације покојник је у најтежим данима страдања српског народа не жалећи себе и свој живот одлазио код окупационих власти и спасао многе Поповчане са вешала.

Нема човека у Вел. Поповићу који пок. Богомиру Савићу не би дао вечиту захвалност за његов плодан рад на унапређење села и сељака.

Слава и вечан помен Богомиру Савићу.

Слав. Д. Динић, управ. расад.

ОДЛУКЕ УПРАВНОГ ОДБОРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА ДОНЕТЕ НА СЕДНИЦИ 25 МАРТА 1940 ГОД.

1) За уредника „Тежака“ изабран је г. инж. Вукашин Тоскић, доцент Пољопривредно-шумарског факултета и члан Управног одбора Друштва а за уредника „Пољопривредног календара“ г. др. Павле Вукасовић, п.претседник Друштва. На случај да се г. др. Вукасовић те дужности не буде могао примити, онда се за уредника календара бира г. др. Драгиша Николић, такође члан Управног одбора, остављајући им да се споразуму, да евентуално за 1941 годину календар заједнички уреде.

2) Одлучено је да се изаберу два члана, чија ће дужност бити робно пословање Друштва и два члана чија ће дужност бити рад Друштва у пропагандистичком васпитном правцу. Они ће по свима питањима оја спадају у њихов делокруг рада давати своја мишљења и подносити

Управном одбору на решење или у хитним случајевима на одобрење.

На основу предњег одлучено је да се робно пословање Друштва повери г.г. Николи Петровићу и др. Драгиши Николићу, а рад по свима питањима, која се односе на пропаганду г.г. др. Вукасовићу Павлу, п.претседнику и Алек. Рашковићу, члану Управног одбора.

3) Усвојен је буџет који показује на страни примања и издавања Дин. 1,759.300.

4) Одлучено је да се у будуће додељују награде за израду темата о слави, ученицима средњих пољопривредних школа у Ваљеву и Букову. Висина награда за ову годину да буде по 500 динара, те о овој одлуци одмах известити дирекције школа — а Факултет известити да се за идућу годину предвиђа награда за светосавски темат од дин. 1000.

5) Одлучено је да се тражи мишљење већих подружина да ли да се у новим подружинским правилима предвиди да рачунска година почне 1 децембра и да се завршава 30 октобра, а годишње скупштине да се одржавају у времену од 1 децембра до 15 јануара.

ОДЛУКЕ УПРАВНОГ ОДБОРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА ДОНЕТЕ НА СЕДНИЦИ 28 МАРТА 1940 ГОД

Одлучено је:

1) Да по позиву Главне земљорад. набављачке задруге на годишњој скупштини, 29-Ш-1940 Друштво заступа г. инж. Вукашин Тоскић.

2) Да по позиву Главне земљорад. сточарске задруге на годишњој скупштини 30-Ш-1940 Друштво заступа г. Др. Павле Вукасовић.

3) Да се одобре кредити пољопривредним подружинама у: Ивановцима 6800, Рошцима 7500, Азањи 7000, Светојевцу 11000, Прокупљу 50.000, Блазнави 9600, Вел. Поповићу 5000, Стрмову 6000, Грабовици 5000, Жабарима 30.00о, Лозовику 13.000, Д. Трепчи 7000, Калудри 14000 динара.

4) Да се поново учини претставка Народној Банци за увоз чилске шалитре.

5) Да се додели Пољопривредној подружини у Алексинцу као помоћ за држање предавања у местима где има највише чланова 300 дин.

6) Да се додели Пољопривредној подружини у Љубовији, као помоћ за држање течаја за прекалемљавање старијих воћака 300 дин. у алату и 100 дин. у књигама Прекалемљавање старијих воћака од Др. Јосифовића.

7) Да се додели Пољ. подружини у Трбуњу као помоћ за држање 6-дневног воћарско-виноград. течаја 150 дин. у алату и 150 дин. у књигама за награду течајцима.

8) Да се додели Пољ. подружини у Великом Поповићу као помоћ за држање воћарског течаја 150 дин. у алату а 150 дин. у књигама друштвеног издања.

9) Да по позиву Савета Српских културних друштава на годишњој скупштини Друштво заступа претседник Др. Јосифовић, п.претседник Др. Вукасовић, а ако буду спречени секретар инж. Банковић.

10) Да се резолуција годишњег збора преда Министарству Пољопривреде и осталим заинтересованим до 30-Ш-1940.

ОДЛУКЕ УПРАВНОГ ОДБОРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА ДОНЕТЕ НА СЕДНИЦИ 4 АПРИЛА 1940 ГОД.

Одлучено је:

Да се на основу поднетих молби подружина одобри кредит и то подружини у: Грудашу Дин. 4000, Тршцу Дин. 12000, Марковцу Дин. 3000, Врујцима Дин. 5000, Г. Ступњу Дин. 10000, Омашници Дин. 7000, Руњанима Дин. 3000, Маљевић Дин. 6000, Ковину Дин. 14000, Почековини Дин. 26000, Лаћиследу Дин. 21000, Забрђу Дин. 18000, Жагубици Дин. 32000, Течњу Дин. 10000.

Да се Пољопривредној подружини на Убу изда помоћ за одржавање воћарског течаја у износу од 300 динара и то 150 у воћарском алату и 150 динара у књигама.

3) Да се у вези молбе Пољопривредне подружине из Блаца преглед подигнутих објеката за напредније начине рада може вршити не само од стране среских пољ. референата, већ и од стране управника бановинских расадника и пољопривредних сточ. станица, па и у овом случају тако поступити.

4) Да се на основу реферата г. Б. Нешића, инспектора за подружине, да су истекли раније расписани стечајеви за подношење рукописа за издање нових свезака „Тежакове библиотеке“, да се распишу нови стечајеви за израду следећих рукописа и то:

а) О производњи сточне хране; б) О производњи поврћа; в) О исхрани стоке; г) О подизању сило јама и спремању силаже; д) Упутства о правилној нези стоке; ђ) Упутства о одгајивању стоке; е) Практично живинарство; Ж) О нези воћака; з) Упутство о подизању хигијенских стаја за стоку; и) Практично млекарство; ј) О производњи семена пиљних биљака; к) О најважнијим биљним болестима и њиховом сузбијању; л) О обради земље и гајењу усева; љ) О најважнијим биљним штеточинама и њиховом сузбијању; с тим да се рукописи пошаљу Друштву на преглед и оцену најдаље до 15 октобра текуће године.

Рукописи би били хонорисани по досадањим условима.

Саопштења:

Г. др. Павле Вукасовић присуствовао је у својству делегата Друштва годишњој скупштини Главне земљорадничке сточарске задруге, а г. инж. Тоскић годишњој скупштини Главне земљорадничке набављачке задруге.

Г. Никола Петровић присуствовао је годишњој скупштини Друштва Југословенска домаћа радиност.

»ЖУПА« А. Д.

ИНДУСТРИЈА ХЕМИСКИХ ПРОИЗВОДА

КРУШЕВАЦ — ДЕДИНА

Канцеларија Београд Васина 5/I Телефон 27-443

Производи под познатом марком "Ж У П А"

Плави камен

Сумпорну киселину

Глауберову со

Зелену галицу

Плави камен марке **»ЖУПА«** пружа вам највећу гаранцију да сачувате ваше винограде. Купујте зато **камен марке »ЖУПА«** који је познат широм целе земље, јер је у практичној примени показао одличне резултате.

Плави камен марке **»ЖУПА«** израђен је из најчистијих сировина и садржи 99-100% јачине

ПЛАВИ КАМЕН

ЗОРКА

Најсигурније и најјефтиније средство за сузбијање перо-носпоре на виновој лози.

Виноградари и воћари!

БИДИУМ-ЛУГ на виновој лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу промеша

СУЛИКОЛ

Грожђане мољце, јабучног црва и друге живе штеточине сузбија се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ

Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм Гепрата 64 и

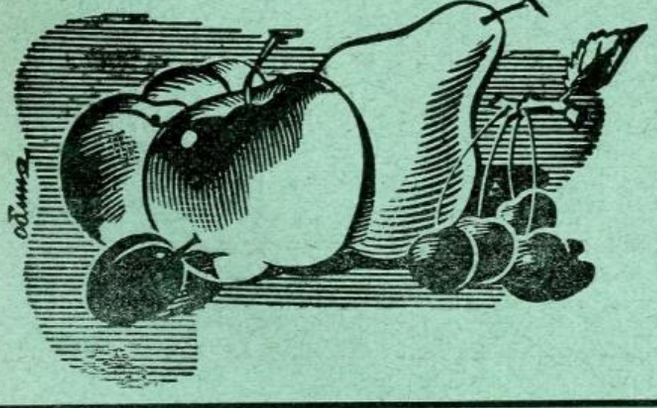

ЗОРКА

Београд
Француска 9

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
Београд

ОСНОВАН 1869 г.

Н.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 15 јуна 1940 | Број 12

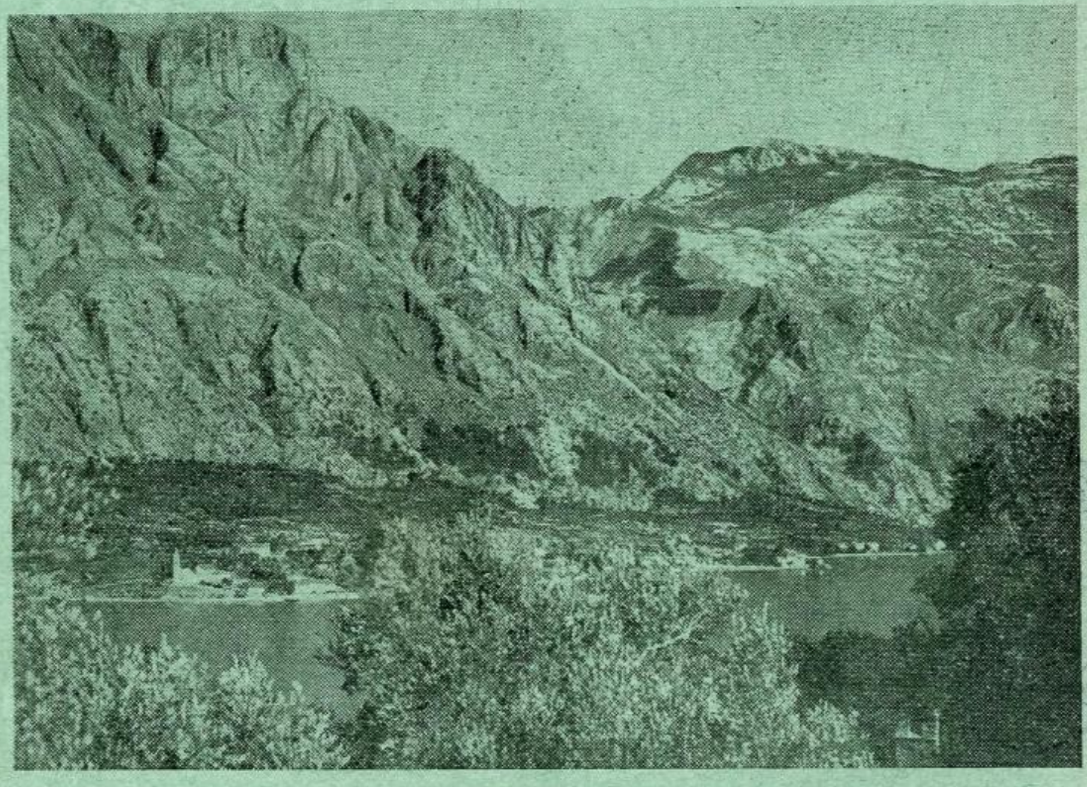

Из наше земље — Бока Которска — Которски залив и огранци Ловћена

САДРЖАЈ: Инж. *Властимир Ђорђевић*: Производите семе од луцерке и црвене детелине; Инж. *Владимир Спасојевић*: Коловишта на њивама и борба са њима; Инж. *Леонид Петухов*: Одгој телади; Како извући што већу корист од нашег воћарства; Инж. *Душан Станковић*: Пажљиво брано и паковано летње воће боље се продаје: Инж. *Мил. Ј. Никетић*: Како се припрема воћна пулпа; Д-р. *П. Вукасовић*: Црвена штитаста ваш; *М. П. Видановић*: Чиме су раније везивани виногради; Питања и одговори; Инж. *Јарослав Шеварлић*: Кретање цена пољопривредним производима у току друге половине месеца маја; Ситне вести савети и обавештења; Допис са села — *Жика Поповић*: Још која реч о шљиви пожегачи; Рад наших подружина — *Божидар Монашевић*: Пољопривредни течај у Великом Селу; *Јар. В. Јаковљевић*: Виноградарски течај Пољопривредне подружине у Иригу; Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва;

СПИСАК КЊИГА

које се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду, а погодне су за давање награда ученицима основних школа, о Видовданским свечаностима:

Воћарство, треће издање: М. Никетић	25.—
Шљива — пожегача: Д. Спремић	10.—
Патуљасте воћке, од Лукмана	20.—
Гајење стоног грожђа, од Ожанића	30.—
О прекалемљивању старијих воћака, Др. Јосифовић	3.—
Гајење ораха, од Станковића	6.—
Јагодичасто воће: П. С. Петковић	5.—
Резидба винограда: Б. Ђ. Ранковић	6.—
Практично виноградарство: Н. Петровић	30.—
Ново винградарство: М. Стојановић	50.—
Практично гајење винове лозе: М. Стојановић	30.—
Виноградарство: М. Никетић	15.—
Луцерка и детелина: М. Ђ. Николић	15.—
Пшеница и раж: М. Ђ. Николић	10.—
Овас и јечам: М. Ђ. Николић	15.—
Кукуруз: М. Ђ. Николић	25.—
Земљорадникова читанка: Р. Вулић	5.—
Гајење конопље и лана: В. Т. Радовановић	5.—
Пиварски јечам од К. Поповића	6.—
Гајење уљаних биљака: В. Ђорђевић	6.—
Искуства једног пољопривредника, од Рогулића	25.—
Стајско ђубре, од В. Ђорђевића	6.—
Поврће и његово гајење: Т. Владисављевић	40.—
Подизање топлих леја, од Васића	10.—
Ливадске траве и њихов избор: Др. Т. Локот	7.—
Ливадарство: Ј. Вукићевић	15.—
За бољу исхрану стоке, од Вукићевића	10.—
Сточарство новог доба: Др. М. Радосављевић	15.—
Сточарство општи део: Драг. Васић	10.—
Гајење свилобуба, од Јовановића	10.—
Практично пчеларство, од Мршуље	10.—
Напредно живинарство, од Др. Стајића	10.—
Гајење питомих зечева: Радојчин и Симић	15.—
Конзервисање воћа и поврћа сушењем: Др. В. Стојковић	12.—
Конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, друго издање: Др. В. Стојковић	6.—
Прерада воћа, М. Никетић	12.—
Чување свежег воћа и поврћа, Др. В. Стојковић	25.—
Берба и прерада шљива, друго изд.: Др. В. Стојковић	12.—
Млекарство, треће издање: А. Г. Јованоић	12.—
Конзервисање воћа и поврћа, од Ђуровићке	15.—
Од бербе до продаје, од Др. В. Стојковића	15.—
Нега вина, од Тоскића	8.—
Најчешће штете воћака: П. Др. Вукасовић	10.—
Сточне заразе: М. Цветковић	10.—
Поткивање стоке: М. Митровић	10.—
Ветеринарске поуке, од Вуковића	10.—

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 12 БЕОГРАД, 15 јуни 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ПРОИЗВОДИТЕ СЕМЕ ОД ЛУЦЕРКЕ И ЦРВЕНЕ ДЕТЕЛИНЕ

Луцерка и црвена детелина су најважније пиљне биљке, не само у нашој земљи, већ и у целом свету. Без ових двеју пиљних биљака напредно сточарство и земљоградња уопште не могу се замислити. Са ових разлога пољопривредници западних напредних народа настојавају да гајење ових двеју биљака што више прошире. Ширење ових двеју биљака могуће је само, ако се има доброг и у довољним количинама семена. У многим земљама где је гајење ових биљака јако раширено, услови за производњу доброг семена а нарочито семена луцерке нису повољни, те су оне принуђене да семе увозе из иностранства, и да га добро плаћају. Наша земља по својим природним приликама изузетно је погодна за производњу семена луцерке и црвене детелине. Наше поднебље омогућава производњу семена од ових двеју биљака одличне каквоће, као ретко где. Стога се иностранa тржишта јако интересују за семе луцерке и црвене детелине произведено у нашој земљи, плаћају добро и траже га. Ову природну благодет наши пољопривредници треба у потпуности да искористе, и да приступе производњи семена луцерке и црвене детелине у много већој мери. Ово треба да чине утолико пре, јер је производња семена од луцерке и црвене детелине врло уносан посао. Природно (натурално) семе — тј. семе које је само овршено и овејано плаћа се од 8—12 дин.

кг.. Када се узме у обзир да се са једног хектара може добити током једне године 300—600 кг. семена луцерке или од 200—400 кг. семена црвене детелине, поред 2—3 откоса сена — онда је јасно да се производња семена луцерке и црвене детелине исплаћује боље него гајење ма ког другог усева.

Семе луцерке и црвене детелине може се производити на обичним луцериштима и детелиштима, намењених за производњу сточне хране или пак на луцериштима и детелиштима, која су искључиво подигнута за производњу семена. И у једном и у другом случају семе се производи на исти начин, сва је разлика у томе, што се луцериште и детелиште подигнута искључиво за производњу семена сеју и гаје другојачије, и што се са њих добија не само по квалитети боље семе, већ и већи приноси по хектару. Како се сеју и гаје луцериште и детелиште за искључиву производњу семена говориће се у једном од наредних чланака.

Семе луцерке и црвене детелине, пошто су оне вишегодишње биљке (прва живи до 7 а друга 3 године) добија се од друге године живота. Према овоме луцерка може давати семе кроз 5—6 а црвена детелина две године. За производњу семена може се употребити први, други па и трећи откос, али се најчешће узима други откос. Други откос код ових биљака развија се у месецима јуну, јулу или августу, — дакле у оно време када има највише топлоте за сазревање семена. Поред овога, други откос у поређењу са првим мање је бујан те даје већу количину семена и најзад други откос је мање закоровљен од првог. Први и трећи откос ређе се узимају за производњу семена, јер нису сигурни — а нарочито трећи — јер њихово дозревање пада у оно доба када може бити кишовито и хладно време.

Сама производња семена од луцерке односно црвене детелине изводи се овако: На површини одређеној за производњу семена треба оставити луцерку или црвену детелину све дотле док се не образују плодови и у њима семе. Пошто се образују плодови, онда наступа постепено дозревање. Луцерка и црвена детелина за семе не смеју се оставити да потпуно сазре, јер ће у том случају код луцерке наступити пуцање махуница а код црвене детелине распадање главица, што за собом повлачи испадање семена. Стога се жетва ових двеју биљака мора извршити нешто раније пре потпуног сазревања. Као најподесније време за жетву луцерке и црвене детелине за семе сматра се онда, када махунице луцерке односно главице детелине добију жуто мрку боју и када је у њима семе довољно очврсло.

Жетва луцерке и црвене детелине може се вршити ручном снагом (косом или српом) и помоћу машина — косачица. Пожњевену луцерку или црвену детелину треба најпре просушити, затим повезати у снопове или покупити у

пластове и најзад превући и зденути у стогове а потом оврћи.

Вршидба луцерке и црвене детелине врши се на нарочитим вршалицама, али у недостатку ових, вршидба се може вршити и на обичним вршалицама за жито, само у том случају треба на вршалици за жито ставити одговарајућа сита а брзину бубња и јачину ветра смањити. По свршеној вршидби да би се отстранила плева семе треба овејати на ветрењачи.

Овако добивено семе зове се натурално (природно) семе и оно није још добро за сетву. За сетву се семе мора још чистити. У семену луцерке и црвене детелине врло често се налази семе вилине косице. И ово се семе мора исчистити из семена луцерке и црвене детелине, јер је вилина косица опасан непријатељ ових двеју биљака, који може потпуно да уништи луцериште односно детелиште. Чишћење семена луцерке и црвене детелинé врши се на нарочитим машинама. Ових машина има више у нашој земљи. Једну такву машину има и Српско пољопривредно друштво у Београду. Српско пољопривредно друштво уједно и купује природно семе од луцерке и црвене детелине. Наши пољопривредници могу сваку количину семена од луцерке и црвене детелине продати Срп. пољ. друштву у Београду или на његовој машини прочистити семе уз јевтин ујам.

Инж. **Вл. Ђ. Ђорђевић**

КОЛОВИШТА НА ЊИВАМА И БОРБА СА ЊИМА

„Коловишта“ или „кола“ јесу изрази које пољопривредници употребљавају у смислу означавања појаве извесног шаренила или боље рећи означавања случајева када се на једној њиви појаве мање површине које се разликују јачином боје а често и порастом биљака. Тако се местимично могу приметити извесни кругови који су вегетативно бујније развијени и имају јаче изражену зелену боју али који обично нешто позније стасавају. Има и обрнутих случајева, тј. да дотична коловишта садрже кржљаве и жуте биљчице, које своју вегетацију завршавају нешто раније него биљке на осталој површини. Такви делови понекад захватају на једној њиви и овеће површине, а пољопривредници их у већини случајева посматрају безазлено, иако су штете од тога често замашне.

Узмимо случај када су означена места бујнија, а дотичне биљке имају интензивну боју. Та разлика ће лагано ишчезавати уколико се биљке приближавају сазревању, но ипак она неће остати без последица и у моменту када је

углавном наступила пуна зрелост, јер док су биљке на осталој површини потпуно зреле и погнуто жуто класје као да жудно очекује жетву, дотле су коловишта још јака и рекло би се да се налазе у ступњу жуте, па чак и млечне зрелости. Пољопривредник обично задржава свој поглед баш на тим местима и сустеже се да приступи жетви, очекујући да му и тај део дозри или да се бар донекле уједначи са осталом површином. Међутим шта се дешава у таквом случају. Увек се догађа то да први део плаћа рачун за овај последњи, јер се жито на сазрелом делу њиве почиње лагано осипати и то утолико више уколико је време сувље и топлије; затим тај део постаје нарочито привлачан за птице које налећу у јатима и које могу причините велике штете за свега 2—3 дана и то било тим што прелетањем са класа на клас поспешују осипање зрелих и једрих зрна, било што приличну количину и саме поједу. Најзад и приликом жетве то презрело класје много се више осипа него ако је исто обављена нешто раније. С друге стране пак, коловишта и поред тога ипак неће постићи пуну зрелост у већини случајева, већ ће се ипак њиховој жетви морати нешто раније приступити, с обзиром на стање већег дела њиве, те су стога зрна таквих класова нешто лакша и немају једрину оних зрна која су постигла пуну зрелост.

Узмимо сада други случај, тј. када коловишта сачињавају закржљале, жуте и ситне биљчице, које као по правилу свој вегетациони период завршавају нешто раније него биљке на осталим деловима, тј. оне улазе у ступањ пуне зрелости, док су класови на осталим деловима обично у жутој зрелости. Сада се догађа обрнута појава оној о којој смо малочас говорили, наиме сада коловишта трпе због остале површине. Осим тога зрна из класова коловишта су готово увек ситна, штура и наборана, па су чак и сами класови сразмерно ситнији. Према томе пољопривредник мора и у овом случају трпети извесну штету.

У случају појаве коловишта најчешће се предузима да се, као што смо напоменули, сачека бар донекле изједначеност у сазревању, а последицу тога ми смо видели у претходном излагању Други излаз који је нешто ређи јесте да се жетва врши у етапама, тј. прво се жање површина која је раније ушла у пуну зрелост, а коловишта се остављају још неколико дана да би сазрела или ако је обрнут случај, тј. ако су коловишта прва сазрела онда се она прва и жању, остављајући осталу површину за нешто касније.

И један и други случај имају својих мана. Пре свега техничка страна извођења овога рада није подесна, јер почињати и прекидати жетву није згодно нарочито у крајевима где се практикују мобе али и иначе пољопривреднику тешко падају ови напредвиђени послови у периоду када сређује своју летину. Најзад то повлачи и отезање вршидбе

у тим данима када је време драгоцено и када пољопривредник жели да жито што пре убаци у амбаре или када једва чека прву погачу од новога жита, с обзиром да је то период када залихе у већини случајева почињу да помањкавају.

Узрок коловиштима може да лежи понекад и у само сетвеном материјалу, тј. у семену. Нису ретки случајеви да се у амбарима нађу по две сорте семена од којих једна може бити раностаснија, те као таква проузроковати коловишта и то тим пре ако семе није измешано пре сетве. Ако је пак семе измешано онда се коловишта неће моћи манифестовати у оном облику који је карактеристичан за коловишта она ће остати скривена за наше око, али то ипак неће бити без последице на принос.

Понекад се догађа да пољопривредник не располаже са довољном количином сопственог семена, те је принуђен да га прикупи или позајми од некога да би своју њиву досејао, па се и на тај начин на истој њиви могу срести две сорте са различитим стасавањем.

Много чешћи случајеви су они при којима узрок коловиштима лежи у самом земљишту. На њиви се могу налазити веће увале у којима се готово увек прикупља и већа количина влаге, па и плоднија земља бива често путем кише у њих донесена што проузрокује бујнија коловишта. Као што рекосмо бујнија коловишта могу бити последица и плоднијег односно јачег земљишта, али може се десити и обрнут случај, тј. да се на извесним местима налази земљиште лошијег квалитета и да то изазове кржљава коловишта која опет имају своје мане.

Према узрочницима коловишта мора се и борба одмерити. Најефикаснији и најрадикалнији лек ће бити ако се границе коловишта тачно обележе у времену када су оне најуочљивије па се жетва изврши у етапама. Снопове из коловишта треба издвојити и посебно оврћи тако да зрна из тих снопова не дођу у ону количину жита која се намерава оставити за семе. На тај начин ћемо отклонити коловишта која би била проузрокована смешом семена ако су она у дотичној години била заиста последица семене смеше. Међутим, као што је напоменуто њихов узрок се налази много чешће у самом земљишту, тј. у конфигурацији и саставу његовом. Стога увале на њивама треба по могућству попунити, испупчења сравнити а земљу, уколико је она разнородна мало измешати. Најзад згодно је ако се врши дубоко орање и дрљање и то у правцу пада земљишта. На тај начин уз мало рада и за релативно кратко време створиће се једна равна површина чији ће сви делови бити равноправни у погледу коришћења влаге и исхране уопште, а то ће за свагда избацити нежељена коловишта са наших њива.

Инж. **Владимир Спасојевић**

РАЗМНОЖАВАЊЕ КРОМПИРА ЗЕЛЕНИМ ЛАСТАРИМА

Огледе са размножавањем кромпира путем зелених ластара — изводио сам на имању Бановинског угледног пољопривредног добра „Добричево“ у Ћуприји.

Крајем месеца маја и почетком јуна, када је кромпир у пољу у прецветавању, сечени су врхови надземних стабала у дужини 10—15 см. Отсечени ластари одношени су одмах у стаклару и доњи — њихов крај равно отсецан оштрим и чистим кундеовим ножем. Сваки овако спремљени ластар одмах је плитко забадан у слој умерено влажног песка.

Овај слој песка састоји се из обичног ситног речног песка, без икаквих примеса глине или органских материја.

У свакој стаклари постоји такав песак, дебљина његовог слоја износи око 12 сантиметара, а налази се на најтоплијем делу стакларе и назива се „множара“. Множара служи за размножавање цвећа вегетативним путем (пелцерима).

И ови ластари кромпира нису ништа друго до пелцери.

Када се нема стаклара, ово се може извести и у топлој леји из које је извађен расад. Ради одржавања млаког стања за време ноћи обично се бира леја која је доцкан пуњена и чије коњско ђубре још није потпуно изгубило температуру. У такву топлу лежу преко слоја постојећег компоста на коме је израстао извађени расад, мете се слој песка дебљине око 12 см.

Слој песка у стаклари односно у топлој леји у коме су забодени ластари одржава се брижљиво у умерено влажном стању, што је од особите важности за стварање **калуса** и жилица.

Због опасности да ластари буду спржени од сунца, а то је нарочито опасно у топлим лејама, врши се засењивање засторима, гушћим или ређим према добу дана, а и стакла креће.

После извесног времена, око 12—15 дана, запажа се калус на пресеку ластара забоденог у песку, а кроз 25 дана, а врло често и много дуже, појаве се жилице. До овога момента, појаве жилица, биљке су постепеним и обазривим мењањем и скидањем застора већ и знатно привикнуте на сунце.

Сада се ново образоване биљке пажљиво ваде са жилицама из песка и пресађују у мале саксијице, испуњене спремљеном мешавином ½ добро сагорелог компоста (хумусног стања) и пола (½) ситног песка. Саксијице са пресађеним биљкама остају и даље у стакленој башти односно топлој леји, залевају се врло умерено, и засењују се за неколико дана, док се биљке не приме, а за тим се излажу сунцу и ваздуху све више и више. У другој половини јула

биљке су се прилично ожилиле у саксијицама и сада их треба расадити на стално место. Пошто расађивање биљака и вегетација, бар у прво време, пада у време најсувљих и најтоплијих месеца, земљиште се мора подесити за наводњавање. Расађивање биљака врши се на тај начин, што се направе јамићи ашовом и у исте полажу биљке извађене из саксијица са целокупном земљом. Посађене биљке одмах се наводне довољном количином воде, преко целе површине земљишта, а чим се процеди цела површина дубоко праши мотиком. До пред јесен расађене биљке се наводњавају још **два** пута, дубље праше и загрну. У другој половини октобра свака таква добро однегована биљка даје око **једног** килограма кромпира. Овај кромпир има светлу покожицу, сличну младом кромпиру, нежно ткиво, сочан је и по укусу је врло сличан младом кромпиру.

Презимљавање овог кромпира успева на месту, ако је земљиште лако и оцедно и ако се биљке пред зиму добро нагрну земљом. Презимљене кртоле добију тамнију боју и чвршћу покожицу, доста су сочни и нешто су нежнијег меса од старог кромпира.

Овај начин размножавања кромпира моћи ће да се примени у научну сврху у случајевима где се путем укрштања из семена добију нове сорте које треба брзо размножити, али није искључено да и у пракси буде много више примењен за производњу „младог“ кромпира.

Ђорђе Ђорђевић

ОДГОЈ ТЕЛАДИ

Питање одгоја подмлатка музне рогате стоке има велики практични значај због веома важне улоге краве музаре у сељачком газдинству. Код недовољног знања и пажње теле ће заостати и место краве са добром млечношћу и добре меснате кондиције, биће једно кржљаво грло са малом млечношћу. Ако се пак сетимо онога, што је утрошено на узгој тога марвинчета, резултат ће бити потпуно негативан. Зато, нормално и брзо развиће, уз појачану млечност, мора бити наш јасно одређени задатак у одгоју музне стоке а која стално морамо имати пред очима.

Главну улогу у развићу телета имају несумњиво они тако звани „унутарњи фактори“, које носи у себи само марвинче. Уз те „унутарње факторе“ стоје непосредно и други помоћни фактори, као што су порекло, раса, старост краве, њено здравље итд. Неопходно је познавање тих помоћних фактора, јер они служе као основа у одгоју и исхрани телета. Телад различитих раса имају различиту тежину а и раз-

личити је однос њихове тежине према тежини мајке у моменту телења. Наше сименталске краве имају просечно око 600 кгр. тежине а дају и крупнију телад која имају 40 и више килограма почетне тежине, тј. 6—8% у односу према мајчиној тежини. Док краве ситнијих раса, као што је монтафонска, овај проценат смањује до 5—6%, пошто су краве ситније, док телад имају 30—35 килограма почетне тежине. Старост мајке је такође од утицаја јер младе краве првотелкиње дају ситнију телад (25—30 кграма), док старе, истрошене краве, нарочито после 12 година старости, ра-

Сл. 63. Мужа крава на Бељу
(Сн. Л. Петухов)

ђају махом такође ситнију телад, која су уз то у животу слабо отпорна. Међутим није правилно оно веровање које сам често слушао, да телад од јуница првотелкиња не треба чувати за приплод, јер су углавном неплодна и слабија. У пракси сам имао више крава од јуница првотелкиња, које су не само биле способне да рађају здраву телад, већ су имале и одличну млечност (26—28 литара на дан). Те јунице, од јуница првотелкиња, биле су ситније и лакше у првој години старости, док су после достизале своје вршњакиње. Као пример навешћу једну јуницу монтафонске расе отељену 24 јуна 1937 године која је код телења имала 25, код мерења 1 априла 1938 160, док је у марту 1939 године дотерала до 320 кг-ма, те је стигла своје вршњакиње. Ово вреди и за бикове који су постизавали још боље резултате.

И поред ових важних чињеница пресудну улогу у разгиђу телета има одгој и исхрана.

Након телења не би требало никако дати телету да сиса

своју мајку. Крава навикова на своје младунче и након одбијања постаје нервозна, смањује млеко, што може да утиче и на здравље вимена. Теле, навикнуто да сиса, после тешко пристаје на напајање те опада у тежини. Најбоље је одмах почети са напајањем телета колострумом, (првим млеком мајке), пружајући му прст место сисе. Пошто је телету у почетку живота желудац слабо развијен (развијено је углавном сириште), треба телету давати млека 3—4 пута дневно по $^3/_4$—1 литру млека за један оброк, повећавајући постепено ову количину. Ако се пак нема могућност да се теле држи у безусловној чистоћи, боље је припуштати га да сиса по 3—4 пута дневно не задржавајући га дуго под мајком. Број припуштања или дневних напајања треба за 10 дана свести на 2 у ком случају се једна мужа користи за млеко. Након 10—15 дана живота теле је довољно јако да посиса млека више него што га може корисно искористити, те треба почети са напајањем пуним млеком. У прве две недеље старости за 1 килограм прираста потребно је телету 4—6 литара млека; у старости 3—4 недеље треба 8—9 литара, док у 5—9 недеља старости троши теле за један килограм прираста 10—12 литара млека. Према томе треба регулисати и дневни оброк млека, дајући дневно телету количину млека која стоји у односу 1:10 према његовој тежини. Наравно, да треба при томе пазити и на индивидуалне особине телета, смањујући или повећавајући дневни оброк. Пошто је пуно млеко сувише скупо, треба га после 6 недеља старости полако одузимати, уводећи у оброк разне комбинације крепке хране. Сточарска пракса препоручује више тих комбинација као: 1) зоб и мекиње у једнаким количинама; 2) зоб и кукурузна прекрупа; 3) 0.5 овса; 0.3 мекиња; 0.1 лана; 0.1 кукурузног брашна итд. Семе добро, никако плесњиво, нарочито од легуминозних биљака неопходно је потребно телету после 3—4 недеље старости.

Уз овакав одгој теле се нормално развија, добије дневно прираст у тежини 0.75—1 кг-м, а кад достигне тежину 100 кр-ма мора му се укинути млеко, јер се већ потпуно оспособило за суву храну. Није за препоруку одузимати телету млеко пре него што напуни поменуту тежину, јер онда мења своје „млечно“ месо уз велике губитке у тежини, а није пак ни потребно сувише дуго остављати теле на млеку пошто га на свој пораст много потроши, док се постигнути успех у тежини изједначи у другој години старости са својим вршњацима.

Инж. **Леонид Петухов**

КАКО ИЗВУЋИ ШТО ВЕЋУ КОРИСТ ОД НАШЕГ ВОЋАРСТВА*)

Цењени и у целој земљи познати часопис већ деценијама пажљиво и стручно прати све појаве пољопривредног живота наше земље. „Тежак" је несуњиво запазио све нарочите појаве на воћарском сектору наше пољопривреде. Нема сумње, да баш на овом сектору треба да се предузму радикалне и неодложне мере, али шта, како и са којим снагама?

На највеће жаљење мора се утврдити, да, иако се све меродавне и за воће заинтересоване установе и личности слажу у томе, да се неопходно морају извршити промене на нашем воћарском тржишту, код ових установа и личности не постоји једногласност о томе, **шта и како** треба поступити у овом правцу.

Организација **Центрохив** има потпуно јасан и озбиљно израђен програм о неопходним реформама на нашем воћарском тржишту. Овај програм полази од тог становишта, да се **наше воће на првом месту мора прилагодити потребама сопственог становништа, а тек после жељама извозничких организација.** Парола „извозити, само што више извозити" без одговарајућих организација и потребних реформи у правцу искоришћавању нашег воћа, ствара хаос на воћарском тржишту, доводи до ометања сваког предузимачког духа у односу на потребе саме земље. Таква парола наноси тиме у крајњој линији штете и самом извозу, јер неорганизовано или дезорганизовано тржиште никад не може да даје те количине и квалитете производа, које би могла да пружи плански организована привреда, тесно спојена са пољопривредом.

Наше се воћарство може сликовито приказати као даска за љуљање, која је у средини причвршћена, баш у тачци најживотнијих интереса самог народа. На једном крају даске скупљају се елементи, који показују интересовање за воће само за време бербе, а то су скупљачи воћа, који сигурно нису особито идеолошки настројени, професионални извозници воћа и специјалне установе које се баве извозом наших пољопривредних продуката. Својом многобројношћу и погодном организацијом претеже ова страна даске, док се на другој страни грчевито држе, високо у ваздуху, беспомоћни и апсолутно неорганизовани воћари са својим свежим воћем. Они не само да нису на неки начин трговачки организовани, него морају продавати своје воће по сваку цену, јер сваког дана ризикују, да ће им воће пропасти услед недостатка погодних просторија за лагеровање и прећутног

*) Писмо које је Уредништво „Тежака" добило од Централе за хигијенско искоришћавање воћа у Југославији.

споразума прекупаца воћа. Исто то важи и за произвођаче примитивног пекмеза и сушених шљива, који су упућени искључиво на извесне монополне извозне организације и чија роба мора да пође уз прописане цене путем извоза; најзад, на овој страни даске видимо и неколико људи који непрекидно раде и који верују, да би се уз мало добре воље мо-

Сл. 64. Прошлогодишњи обилан род воћа у околини Ваљева
(Сн. Ст, Јешић)

гли утврдити и други односи у нашем воћарству. У најмању руку требало би постићи то, да се даска за љуљање доведе у равнотежу, како за време бербе не би одлетела у ваздух цела, још слабо зидана зграда нашег воћарства, само услед тога, што друга страна има несравњено већу тежину.

Морамо без даљега признати: ми се налазимо на лакшем крају те даске за љуљање у нашем воћарству. Ми присталице и сарадници здравствених и економских идеја Центрохива постајемо из месеца у месец све бројнији и морално снажнији. Али то није довољно за наш успех: нама недостаје оно, стварно и јединствено средство, које поседују гру-

пе на другој страни даске: наиме новац. Када бисмо ми располагали само малим делом оних износа, којима лако и слободно располажу групе на другој страни даске, могли бисмо сигурно за кратко време постићи следеће врло важне резултате:

да наш народ навикне на то, да правилно цени воће уопште и да га категорички тражи за своју сопствену потрошњу;

да се у нашем воћарском газдинству научи, како се може правилним лагеровањем и пажљивим сортирањем воћа изнети на тржиште воће несравњено бољег квалитета, чиме се постижу много боље цене;

да се стварањем погодне школе мајстора модерне прераде воћа методички уведу у наше воћарство те снаге за унапређење нашег воћарства, које му сада потпуно недостају;

да ове нове снаге за кратко време пруже народу као и извозу сасвим друге воћне прерађевине, него што су само пекмези врло непривлачивог изгледа и доста примитивно сушене шљиве, чији квалитет и цене не одговарају високом квалитету сировине;

да се овим и још многим другим мерама у смислу програма **Центрохива** пробуди интересовање сељачког задругарства и приватног капитала за послове са југословенским воћем;

да иностранство престане са потцењивањем квалитета југословенског воћа и његових малобројних прерађевина, за које постоји ограничен круг интересената и за које се увек плаћају само најниже цене;

да се у погледу нашег искоришћавања воћа пође најзад оним истим путем, којим су одавно пошле многе друге земље, као Италија, Француска, Немачка, Холандија, Швајцарска и од пре неколико година суседна Бугарска. Пример Бугарске треба да буде за нас најубедљивији доказ, да програм **Центрохива** није ништа друго, него реалност и актуелност.

Јасан програм **Центрохива** и његови напори у правцу горе набројаних резултата претставља морални капитал **Центрохива.** Само овим не може Центрохив да уравнотежи обе стране даске за љуљање, али може се ускоро догодити, да нас са нашом моралном снагом не могу узимати тако олако, да би нас без даљег бацили у ваздух. Ми нећемо пасти са даске за љуљање и ми ћемо се бринути за то, да се у нашем воћарству не приређују више за време бербе вежбе са љуљањем на штету целог народа и наших воћара.

Ко је на нашој страни? Ко прихвата наше жеље и наде? Ко хоће да нам помогне? Ко хоће да нам се придружи?

Молимо уважене читаоце „Тежака“, да нам саопште своје мишљење на горња питања преко уредништва листа „Тежак“ са следећом ознаком: **Анкета о воћу.**

Унапред захваљујемо свима онима, који ће нам одговорити на овај наш позив, јер ће се тиме допринети ствари истинског унапређења нашег воћарства. Такође изражавамо своју захвалност уредништву листа „Тежак“ на уступљеном простору.

ПАЖЉИВО БРАНО И ПАКОВАНО ЛЕТЊЕ ВОЋЕ БОЉЕ СЕ ПРОДАЈЕ

Како ће се и када летње воће брати и паковати то зависи од тога чему је оно намењено. Неће се подједнако поступити са воћем које је намењено за домаће тржиште, затим са оним које треба да се извози и најзад са воћем намењеним за прераду. Треба добро имати у виду да је летње воће само по себи, веома подложно кварењу и пропадању услед своје природне нежности и осетљивости. Његово кварење и пропадање убрзавају у највећој мери топлота, влага и повреде. На топлоти се воћни плодови брзо мењају, до потпуне зрелости дозревају, а после презревају и кваре се. Влага утиче на брзо развијање гљивица буђи. Повређени плодови се за најкраће време кваре под дејством буђи, јер су сами по себи више или мање сочни те тако пружају врло повољне услове за развијање гљивица. Али и неповређени плодови могу се убуђати ако се само овлаже по површини покожице. Кишовитих година, или у местима која обилују влагом у земљишту, плодови су сочнији, садрже више течности, те су као такви много подложнији кварењу и пропадању него у нормалним приликама. Ове године је услед честих киша летње воће изложено бржем и јачем кварењу.

Кад се све ово зна, потребно је приликом брања, паковања и превоза с воћем тако поступати, да се што више избегну сви они чиниоци који убрзавају његово кварење. Зато брање вршити изјутра чим спадне роса, или ако је било кише чим се плодови мало просуше. Тада су плодови нешто хладнији услед расхлађивања у току ноћи. Није за препоруку да се воће бере предвече, после јачих жега, јер су плодови преко дана у извесној мери загрејани, те су мање способни да се одупру узрочницима брзог кварења.

Чим се једна корпа напуни, треба је однети у хладовину или у какву хладнију чисту просторију.

Приликом брања не смеју се плодови повређивати. Нарочито код бресака и кајсија, које су веома осетљиве, јер се на њима примећују и најмањи притисци прстима на по-

кожици. Брати целом шаком. Плодове пажљиво спуштати у корпе постављене меком материјом или обложене чистим здравим лишћем. Није за препоруку да се плодови стављају у торбе, јер се ту стално мешају, те се могу и повређивати. Најбоље је имати за ту сврху мање плитке а доста широке корпе.

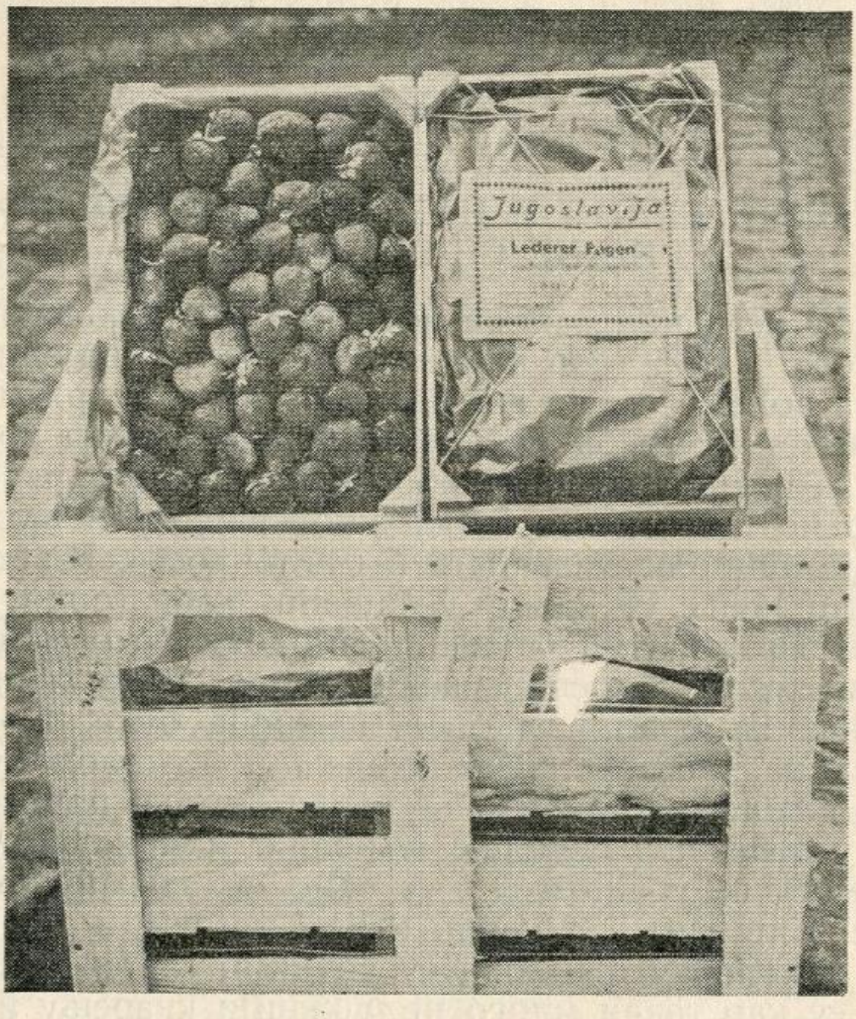

Сл. 65. Упаковане јагоде у холандским сандучићима

Поред правилног брања потребно је да се воће правилно упакује и обазриво превози. Воће добро упаковано, претходно умешно сортирано, издржи дужи и даљи превоз и има много већу привлачност, те се лакше и боље продаје. За воће намењено извозу треба истаћи ове напомене. Брати уједначено и средње дозреле плодове. Ни сасвим зреле ни недовољно зреле. Први су мекани те се брже кваре, а други би имали слабији квалитет — недостатак ароме, недовољно шећера, слабији изглед. Приликом паковања морају се сортирати. У сваком поједином завоју морају бити само плодови исте сорте, приближно исте крупноће и боје покожице. Недозрели, презрели, црвљиви, градобитни, повређени, прегави, прљави плодови не смеју се извозити као стоно воће. Завоји у које се пакује морају бити израђени од су-

вог јеловог, буковог или смрековог дрвета, рендисани, без икаквог страног мириса, прописне величине. Употребљавају се углавном штајгне, холандски и амерички сандуци. За кајсије и бресквe употребљавају се отворени холандски сандуци који могу бити већи и мањи. Први имају ову величину: дужина 52 сантиметра, ширина 41 см, висина 15 см; а други: дужина 50 см, ширина 30 и висина 15 см. За извоз крушака употребљавају се за финије летње сорте холандски сандуци, а за обичније — штајгне величине: капак — 45×32 см, дно 30×17 см и висина 18 или нешто веће: капак —50×35 см, дно —35×18 см и висина 22 см. Јабуке се извозе у холандским и америчким сандуцима величине 45×28×17 см изнутра.

Кајсије и бресквe морају се паковати увек у мање сандучиће. То исто важи и за финије крушке. Приликом паковања треба дно и стране обложити чистом белом хартијом. За бресквe и кајсије може се употребити и зелена хартија, али чиста. Бресквe и кајсије слажу се тако да им је петељка окренута надоле, јабуке исто тако, а крушке се стављају положено, али тако да се лепо наслажу, да се празнине што боље попуне.

За унутрашње тржиште не постоје никакви прописи. Дозвољено је да се пакује како ко уме и може. Али би било корисно да се паковање врши као и за извоз, водећи рачуна о сортирању. Једино би услед близине тржишта плодови могли бити брани нешто доцније, када су доста зрели, јер ће и тако зрели моћи да издрже краћи транспорт.

Превоз мора да буде што пажљивији. Најбоље би било имати кола с федерима. У недостатку ових може се на један практичан начин довити: расточити кола што више. Са стране ставити облице од сировог дрвета које се савијају. Ако је жега, сандуке покрити уколико се превоз не врши ноћу.

Инж. **Душан М. Станковић**

КАКО СЕ ПРИПРЕМА ВОЋНА ПУЛПА[1])

Под воћном пулпом подразумева се свеже воће које је путем хемикалија или излагања извесној топлоти сачувано привремено од кварења и превирања. Ово чување од сварења и превирања зове се конзервисање. Сврха конзервисања је у томе да се воће привремено сачува од кварења док се не преради, јер је свеже воће врло подложно кварењу а сезона прераде без конзервисања била би кратка а

---

[1]) У место одговора на питање П. Васића, члана Пољ. подружине Жабари.

за појединo воће и веома кратка. Затим, прерада се врши у великом броју случајева далеко од места потрошње где зрело воће тешко доспева у здравом стању, па се мора до прераде сачувати.

Конзервисање воћних пулпи путем загревања код нас се готово не практикује, већ се врши само помоћу извесних хемикалија. Воћне пулпе се конзервишу како за наше домаће потребе тако исто и за извоз. Највише их тражи Енглеска за справљање националног пекмеза званог „џема".

Воћне пулпе се справљају од разног а највише од меканог воћа: јагода и малина; доста је у употреби кајсија, нешто рибизла, мање бресква, извесне сорте шљива, а најређе јабука и крушка. Зато се пулпа дели на два дела: од меканог воћа и од тврдог воћа. Воћна пулпа од тврдог воћа употребљава се мање, не зато што је конзервисање њено теже, већ зато што се џемови (мармеладе) мање справљају од њега. Кад је реч о тврдом воћу могу бити два поступка при конзервисању: први је да се плодови као цели конзервишу, и **други** као измуљани. Лакше је конзервисање измуљаних него целих плодова, зато се често пута твудо воће и конзервише не хемикалијама већ кувањем.

Овде ће се објаснити конзервисање воћних пулпи само од јагода и малина, а то важи и за остало меко воће као и оно које се претходно измуља. При конзервисању воћних пулпи показују се две потребе: **прва** је да плодови сачувају свој облик, и **друга** где се не води рачуна на облик плода.

Воћне пулпе од јагода и малина. Што је гајење малина последњих година узело врло великог маха код нас и што је малина постала један важан трговачки артикал има се захвалити највише потражњи воћних пулпи. Читави крајеви наши постали су малинарски. Има села где је малина најглавнији извор прихода. Највише је развијено малинарство у околини Чачка, Ваљева, дуж Западне Мораве, а шири се и даље где за малину има природних услова. Исти је случај и са јагодом.

Малину и јагоду треба брати када су добро зреле, и то без петељке. У сваком случају води се рачуна да плодови нису трули нити каквом другом квару изложени јер ће се теже чувати. Купци који хоће да плодови сачувају свој облик траже од произвођача да бербу врше што пажљивије и да приликом преноса чувају плодове од гњечења. Када се то не захтева онда се малина и јагода једноставно сипају у одређене судове (најчешће качице од око 100 литара садржаја) где се сипа хемикалија ради конзервирања.

До скора се конзервисање воћних пулпи сматрало као велика вештина и тајна.

Конзервисање воћних пулпи код нас је од новијег датума. Поједине стране фирме, у оскудици свога воћа, поручивале се јагоде и маличе од нас. Оне су у исто време да-

вале упутства како се врши конзервисање њихово и наше фирме су то чувале као тајну јер су се бојале конкуренције. Било је случајева да су они који су хтели извозити воћне пулпе а нису знали како се оне конзервишу плаћали само за савет по 500—1000 дин. од једног вагона. Данас се дају савети свакоме да их користи било за домаћу потребу или за извоз.

Конзервисање воћних пулпи вршило се разним средствима, док се сада оно ограничава у свима земљама скоро само на једно и то са сумпорним двооксидом. Сумпорни двооксид се продаје у течном и чврстом стању. Бољи је онај у чврстом стању, било у кристалима или таблетама, што је познато у винској трговини под именом калијум метабисулфит. За јагоду и малину узима се 200 грама сумпорног двооксида, а за друго чврсто воће 150 грама. Калијум метабисулфит садржи 57% сумпорног двооксида, а у пракси се сматра да садржи 50% па се њега узме дупло више него што је означено да треба сумпорног двооксида: за јагоде и малине 400 грама а за чврсто воће 300 грама на 100 килограма плода.

Ако се жели конзервисање на пр. 1000 кг воћа у једном суду или у подељених 10 мањих судова онда се ради овако: узме се 4 кг калијум метабисулфита па се исти раствори у води и са њиме се постепено прелива воће приликом сипања у каце. Овде је нарочито важно да сумпорни двооксид буде равномеран у свима деловима воћне пулпе у суду. Ако се за ово не би водило рачуна онда би се десило да воће, у оним деловима где сумпорног двооксида има мало или где га нема, почиње да превире и конзервисање неће ту успети. Поред равномерног додавања раствореног калијум метабисулфита треба воће још и промешати. Кад је реч о воћу које треба да сачува свој облик онда се мешање врши лагано и пажљиво, у противном мешање се врши без особите пажње.

Важно је напоменути да калијум метабисулфит може бити у облику натриског метабисулфита (што је ређе), онда он садржи сумпорног двооксида 76%. Метабисулфит у овом облику мање је уобичајен у трговини али у сваком случају треба на ово обратити пажњу.

Са горе означеном количином, воће односно воћне пулпе могу се сачувати од превирања годину дана. Ако се жели оно да сачува за краће време онда се може употребити мање. Теже ће се од превирања сачувати она пулпа која је почела да превире, а утолико теже уколико је превирање више маха узело. Временом сумпорни двооксид испарава, а приликом прераде воћне пулпе се пресипањем проветравју да би се убрзало ово испаравање што се ради у фабрикама и радионицама где се пулпе прерађују.

Да воће сачува облик и чврстину

Када се жели да јагода и малина сачувају свој облик онда није довољно само пажња приликом брања, преноса и мешања са растворeним калијум метабисулфитом већ се морају додати извесне материје које ће плодовима унеколико сачувати чврстину и облик. То се постиже додавањем калцијум (кречни) бисулфита и то у сразмери 3:1 са сумпор диоксидом, тј. ако се на 1000 кг пулпе узме 4 кг калијум метабисулфита, што одговара 2 кг сумпордиоксида, онда кречног бисулфита треба 6 кг. Овај се раствори у хладној води и додаје се полако воћу приликом његовог сипања у судове.

Калијум метабисулфит се раствори у толико воде да цела маса од воћа огрезне у води и да један танак слој воде плива над воћем. Када све буде готово судови се затворе, ако су бурад онда се стави данце, тако да остане према данцету празнина од 4—5 см.

Има земаља где се конзервисање врши са бензојском киселином и то са 150 грама на 100 кг воћа. Наши прописи још нису установили са чиме треба воћне пулпе конзервисати, а за оне пулпе које се желе извозити важе прописи земаља увозница, што је важно да се знаде да се не би дошло у сукоб са овоземаљским законима, а да се не би изложили непријатности и штети према прописима земаља у које се воћне пулпе увозе.

М. Ј. Никетић

ЦРВЕНА ШТИТАСТА ВАШ[1])

Чују се наново жалбе против штитасте ваши и на пр. Сретен Ристић из Тополе пише да му је млад шљивак од 8 година почео да жути. Ове године нису га, на жалост, могли поливати већ само кречити. Сада су у ракљама нашли штитасту „крваву“ ваш, па пита чиме може да се уклони и воћњак спасе.

О црвеној штитастој ваши већ је било говора у Тежаку. Пре неколико година — око 1935-36 — ваш се нагло јавила у шљиварским крајевима Мионице, Г. Топлице, Бабајића итд., и изазвала врло велико узбуђење међу воћарима, којима је још у свежем сећању опасна штитаста ваш на шљиви и пустош коју је причинила. Али, мало по мало, као што је дошла, ваш је и ишчезла, сама од себе. Боље рећи воћари су престали да обраћају пажњу на њу, јер ње је од увек и свуда било и увек је има. Ретко је наћи воћку без ње па било да је у питању шљива, или трешња, јабука, крушка итд. Нај-

---

[1]) Научно име: Diaspis leperii

чешће се налази на самом деблу или у рачвама, ракљама, у наборима коре. Када је има мало доста се тешко може уочити јер је бојом слична кори. Само ако се добро загледа виде се сместа на место беличасто-пепељасте љуспице или штитићи вашију, понајчешће по више њих заједно. Ако се врхом ножа или иглицом одигну, испод њих налазе се мање или веће али увек ситне, сасвим пљоснате и црвенкасте боје ваши. Понајчешће боја им је затворено црвена, вишњева, те им одатле и име долази. Када су прилике повољне, ваш се брзо и јако

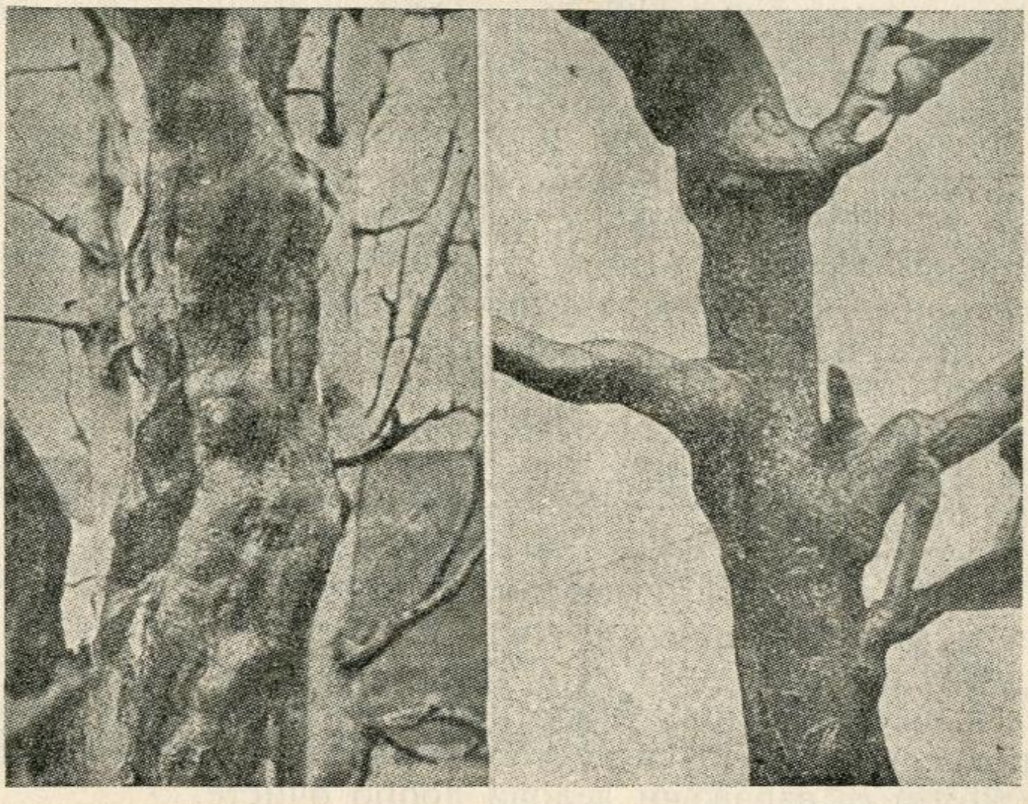

Сл. 66 Крушке нападнуте од црвене штитасте ваши

намножи, прекрије велике делове коре те ова орапави. На њој се створе наслаге од по неколико слојева љуспица, али наслаге су искидане, местимично дебеле, те изгледају као красте. Када се руком згњече и растрљају, остаје црвен траг.

Може се десити да се на воћкама примети нешто слично, само тада је слој љуспица тањи, једнолик, као прави лишај и затвореније, сиво-мрке боје. Испод љуспица не налазе се црвене пљоснате ваши, већ ваши као лимун жуте. Опасност је тада много већа јер се ради о новој, такозваној сан-ђозевској штитастој ваши која се све више по земљи шири и у том случају треба одмах обавестити среског референта или управника најближег расадника, да се предузму све мере и ваш у зачетку уништи.

Колико је опасна наша црвена штитаста ваш? Као што је речено има је свуда али обично у малој мери те не наноси штете и чак пролази сасвим незапажена. С времена на време

пак наједном почне да се множи, шири и читави воћњаци окраставе. Колико сам могао видети ни тада није наносила неке веће штете зараженим шљивама те према томе јој се ни сада не би могла приписати штета на коју се жали Ристић, тј. да му воћњак жути. Ово ће пре бити последица превеликог лањског рода, дуге и јаке зиме и хладног влажног пролећа. Досада на шљивама, трешњама, јабукама ваш се јављала и ишчезавала сама од себе не ометајући углавном развиће и рађање воћака. На крушкама пак, на против, ваш може бити врло штетна јер јој како изгледа крушка нарочито прија и на њој се стално множи. У току времена заражене гране добивају нарочити чворновати, чворугасти изглед јер се нападнута места неправилно развијају, потклобуче се и угну, удубе. Јако заражене воћке обично рђаво замећу или дају жгољаве плодове без велике вредности. И цела воћка временом закржља, суши се, пропада. С тога на крушкама треба ваши обратити велику пажњу и стално је сузбијати чим се примети. А и на другим воћкама, и покрај досадашњих опажања, када се ваш намножи, најбоље је одмах предузети потребне мере противу ње, не чекајући да сама од себе оде. Унапред се не може знати када ће и да ли ће навала престати и колике ће штете нанети. Сигурно да и шљиве после вишегодишње заразе морају претрпети велике штете и зато је боље зло у почетку уништавати. Да видимо према томе шта би се могло предузети против црвене штитасте ваши? Ваш се до сада налазила нарочито на самом деблу или на доњем делу грана, дакле на дохвату руке, где се и најлакше може уништити. Од разних мера најбоље је непосредно уништавање и то на врло прост начин, помоћу четке којом се заражени делови добро очисте.

Најподесније су и најјефтиније обичне четке за рибање пода. Са једном се може очистити по стотину воћака. Могу се употребити и жичане четке, али су скупље и више озледе млађу кору. Најзад, у неким крајевима, чистили су воћке и са кочанкама од кукуруза и тако их добро огулили да су се из далека црвениле.

Четке се могу поквасити раствором неког воћног карболинеума, али је тада чишћење теже, јер капљице прскају на све стране те могу и очи да настрадају.

Прскања сама за себе не дају добре резултате. Наслаге вашију су често тако дебеле да течност не може свуда да продре и да све ваши уништи и прскању мора увек да претходи чишћење четкама. Уосталом, воћни карболинеуми сада се више не могу ни употребљавати за прскање да се не лист спржио, већ само за премазивање стабла и грана. И према томе најбоље, четку у руке па и шљиве истимарити, а затим ради веће сигурности, можете их баш и неким карболинеумом премазати.

Др. П. Вукасовић

ЧИМЕ СУ РАНИЈЕ ВЕЗИВАНИ ВИНОГРАДИ У ПОЈЕДИНИМ КРАЈЕВИМА

У 10 броју „Тежака“ изнето је опширније колике су тешкоће настале око снабдевања пољопривредника рафијом за везивање винограда. У истом чланку наведено је још да се просечно годишње увезе у Југославију око 800.000 кг. рафије од које већим делом иде за везивање винограда.

У моме крају, околини Пирота, до обнове винограда на америчкој подлози (око 1900 г.) виногради су везивани шеваром (Спарганиум рамосум). То је водена биљка која расте готово у свима мочварима, блатиштима, језерима, по речним и поточним обалама. Има троугласто стабло и лишће. Док је млада једу је само коњи. Чупа се када потпуно израсте и почне да жути што настаје око Видова-дне. По чупању распростре се на кровове зграда да се за дан два осуши, па повеже у мање денчиће и чува на сувом и промајном месту до употребе, пазећи да не покисне и убуђа. Пре употребе на 1 сат раније положи се на влажну траву или земљу и попрска водом да омекша. За везивање узму се два струка и саставе тако да један дебљи крај буде на једну, а други на другу страну, мало упреде и приступи везивању чокота. Доста је жилава те је везивање чврсто. За све време док са шеваром у винограду радимо морамо га држати у хладовини, испод каквог дрвета или у оближњој јарузи, покривено да се не осуши.

Пошто овог материјала има скоро свуда довољно, то се са мало труда и трошка може до њега доћи. На тај начин се трошкови у неговању винограда умањују.

М. П. Видановић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Најлепше молим да ми дате обавештење преко „Тежака“ како да уништавам ровца (конштипа), који ми сваке године досађује у башти и прави велике штете на поврћу.

Душан Стевановић, члан Пољопр. подружине у Ћуприји

Одговор: Сузбијање честе и опасне штеточине ровца је изводљиво, али захтева доста труда или трошкова. Најмање ће вас коштати ако лагано откопавате ходнике док не дођете до самог гнезда штеточине, обично скривеног у чврстој земљи која се не обрађује (ивице поља и башта, путање, стазе итд.). Гнездо треба ископати и уништити, заједно са јајима или и младима, којих ће ускоро бити. На тај начин спречићете даље множење штеточине, али обично доста тешко

долази се до гнезда. Покушајте стога да отрујете ровце на следећи начин: измешајте добро у неком суду и помоћу дрвене лопатице или кашике 16 делова мекиња са 1 делом неког од арсенових отровних зеленила (Елафрозин, Уранија зеленило, Швајнфуртско зеленило итд.). Затим наквасите суву мешавину са сланом водом да се мекиње добро напију воде и овлаже али да остану растресите. Овако спремљен отров ставља се с места на место у откривене ходнике па се иста прекрију ћерамидом или црепом да пилеж не једе отровне мекиње. Разуме се да при спремању и растурању мамаца морате пазити да се отров не расипа, да се мешање и стављање отрова врши лопатицом или кашичицом и да се по свршеном послу руке добро оперу сапуном.

Постоје боља средства од арсенових зеленила, истовремено и успешнија а и мање отровна за човека, као на пример баријумов флуосиликат, али се теже могу набавити и справити. Када би се већи број баштована заинтересовао за сузбијање роваца, могло би се и ово много боље средство справити у Друштву и организовати борба против штеточине.

Најзад, одлично средство за чишћење башта од роваца јесте једна течност чије су паре отровне а зове се сумпоругљеник (карбонеум сулфуратом). С места на место избуше се дебљим штапом рупе око 8—10 см. дубоке и у сваку сипа по 15—20 грама течности, а затим наново одмах запуше, најбоље притиском пете. Потребно је око 50 грама на 1 кв. м. те се дакле са 1 кгр. може сигурно очистити површина од 20 кв. м., што је раније коштало око 25 дин., а сада је цена сумпоругљеника најмање за 30% већа. Као што се види, ова мера је прилично скупа, али даје одличне резултате и ако не за целу башту, може се применити бар за топле леје. Једина је незгода у томе што је течност врло запаљива, те се са њоме мора опрезно поступати.

Не говорим вам ништа о закопавању крпа натопљених гасом у земљу, закопавању саксија напуњених водом у које ровци треба да упадају, о наливању било чисте било гашљиве воде у ходнике итд., јер од свега тога мало се користи има. Али врло је важно да у току лета, чим свршите са једном културом, одмах земљу дубоко да прекопате и при томе да све избачене штеточине, ровце и разне беле и жуте црве скупљате и уништавате. А када дође јесен, потсетите ме да вам кажем како се ровац током јесени и зиме уништава, сигурније и боље но током лета.

Др. П. Вукасовић

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ТОКУ ДРУГЕ ПОЛОВИНЕ МЕСЕЦА МАЈА

У току друге половине месеца маја цене су биле са малим изузецима доста стабилне, како код биљних производа тако и код стоке, како то показују приложене табеле.

Цена пшеници је била у лаганом паду. Тај пад је био највећи на Београдској берзи за пшеницу Србија главна пруга и износио је око 14 динара прве недеље а друге 3,50 динара по 1 мц. Код јечма је било мало колебања али је се цена крајем друге недеље попела на 200 динара. Ова цена је највећа досада за јечам у овој години. Код других шита било је доста сличних али малих колебања.

Понуда је доста мала код свих жита и изгледа да произвођачи немају више робе за тржиште или имају сасвим мало. Главне количине залиха налазе се код житарских трговаца. Рђаво и кишно време и дуготрајне поплаве, нису дозволиле да се сетва пролетњих усева обави на време. Озима пшеница је такође доста страдала од поплава и жетва биће у овој години доста слабија. Све је ово имало утицаја на довоз робе на поједина тржишта.

Дирекција за исхрану преко Призада и даље врши интервенцију на тржишту и откупљује људску и сточну храну за пасивне крајеве. Може се рећи да су Дирекција односно Призад и Господарска слога највећи купци робе на тржишту. Дирекција је у времену од 6 до 27 маја уступила по цени коштања, пшенице у вредности око 210.000 динара, кукуруза за око 6 милиона и 700 хиљада и разделила 115 комада упутница за бесплатан превоз људске и сточне хране.

На дан 4 јуна ов. г., цена пшеници на берзи у Београду била је за пшеницу Србија — Дунав 240—245 динара. На берзи у Н. Саду, пшеница бачка околина Н. Сад 247—249 динара. Цена овсу на берзи у Београду за овас Београд-Сава 207 динара, пасуљ Београд-Србија 440 динара. На берзи у Новом Саду, овас сремси 201—203 динара, раж бачка 208 до 210 динара, јечам сремски 205—207,50 динара, пасуљ бели сремски 435—440 динара, мекиње бачке 162,50—165 динара.

На дан 4 јуна ов. г., цена кукурузу била је на берзи у Београду, кукуруз Инђија 200,50 динара, обреновачки бели 208—210 динара. На берзи у Новом Саду, кукуруз бачки и бачки Инђија и Вршац 199—201 динара.

Тражња стоке је средња и цене су стабилне. Догон стоке је доста добар. Нарочито је велики догон јагањаца јер је то најјевтиније месо и као такво у данашње време највише се троши. На велику потрошњу јагњетине утицала је Уредба о безмесним данима која не забрањује употребу у дане оглашене као безмесне.

	Седиште берзе	Врста робе	Хектолитарска тежина	Процентат уродице	Седмодневни просек			
					од 19 до 25 маја		од 25 до 31 маја	
					цена у дин за 100 кгр.	+повећ. или —смањ.	цена у дин за 100 кгр.	+повећ. или —смањ.
Пшеница	Београд	Србија гл. пруг.	78	2	231	—14	227,50	—3.50
	Нови Сад	барањска	78—79	2	248	—1	245	—3
	Скопље	косовска	77—78	5—6	245	—5	243	—2
Јечам:	Београд	макед. косов.		5—6	180	—10	200	+20
	Нови Сад	сремски	64—65		207.50	+3.50	207	—0.50
	Скопље	кумановски			195	0	197,50	+2.50
Раж:	Београд	вагон Банат			196	—4	195	—1
	Нови Сад	бачки	72	2%	200	0	209	+9
	Скопље	кумановски			204	—1	204	0
Овас:	Београд	српски ваг. роба			202	+2	202	0
	Нови Сад	сремски			200	0	201	+1
	Скопље	косовски			200	0	201	+1
Кукуруз:	Београд	1939 пар. Инђија			195	+5	194	—1
	Нови Сад	паритет Вршац			195	+6	195	0
	Скопље	банатски стари			194	+3	194	0
Пасуљ:	Београд	Срб. гл. пруга		2% б врећа	420	—15	420	0
	Нов Сад	бели сремски		2% б. врећа	435	0	437	+2,50
	Скопље	тетовс. крупни		3—4	440	—10	435	—5

Најновијом Уредбом донето мових дана на седници Министарског савета утврђене су за вуну следеће минималне цене: за вуну мерино 55—60 динара; за приморску и другу полумерино вуну 45—50 д.; за цигају 38—40 д.; за шарпланинску, галичку, сјеничку, овчепољску и сврљишку 40—42 д.; за пиротску, кривовирску, липску, стогош-косовску 36—38 д.; за босанску, црногорску, херцеговачку и личку праменку и све друге непоменуте типове вуне 34—46 динара; за каракачанску 32 д.; за јарину 32—34 д.; за вуну од пострига 20

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 19 до 25 маја	од 25 до 31 маја
Београдска пијаца:		
Говеда	5—8	5—8
Телад	10—12	10—12
Јагњад	5—7,5	5—7,5
Свиње	10—12,5	10—12,5
Сремска Митровица:		
Лаке свиње	10,30—10,50	10,30—10,50
Тешке свиње	11,00—11,30	11,00—11,30
Пожаревац:		
Лаке свиње	10,00—10,40	10,00—10,40
Тешке свиње	10,50—10,80	11,50—10,80
Означене цене односе се на 1 кгр. живе мере у динарима		

д;. за табачку вуну са 75 рандмана 36—45 д.; Цене се подразумевају за неопрану вуну и за један килограм. Вуна оваца купаних пре стризања плаћаће се 30% више од горе означених цена. Уредбом је предвиђена казна до 100 хиљада динара за лица која купују вуну по јевтинијим ценама од означених.

Инж. Јарослав Шеварлић

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА:

Потпоре породицама обвезника позватих на вежбу

Пошто су се у последње време појавили случајеви било неправилно додељиваних помоћи породицама обвезника позваних на вежбу, било непосредних и недозвољених интервенција пословних и других људи, потребно је, да би се избегле неправилности, искоришћавања и злоупотребе, да породице обвезника позваних на вежбу знају следеће:

Породице свих оних обвезника позваних на вежбу, које су услед тога остале без нужних средстава за живот, обезбеђене су државном потпором, која је предвиђена Уредбом о потпори породицама лица позваних на војну дужност, донетом од стране Краљевске владе 3 октобра 1939 године, а обнародованом у Службеним новинама број 226 од 4 октобра 1939 године.

По овој Уредби одређена је дневна потпора, која се разликује према местима скупоће, а сем тога овим се поро-

дицама додељује и додатак за свако појединo дете испод 16 година.

За тражење ове потпоре прописано је подношење молбе надлежној општини, односно Градском поглаварству, с тим да одлуку о додели потпоре доносе одбори, установљени у овом циљу код свих среских судова, и то без ичије интервенције и ма каквог посредовања.

Сем потпоре која је одређена према овој Уредби, на изрично тражење Господина министра војске и морнарице од 25 априла т. г. Министарски савет донео је одлуку:

Да се свима оним сиромашним породицама чији су храниоци позвани на војну дужност и које су због тога сада остале без нужних средстава за живот, **одмах изда ванредна потпора од 150 динара за сваку породицу;**

Да се ова ванредна потпора изда независно од потпоре, која се издаје на основу Уредбе о потпори породицама лица позваних на војну дужност и

Да се ова ванредна потпора од 150 динара хитно изда преко надлежних војних округа, који имају то да изврше непосредно преко општинских власти, код којих ће се у ту сврху одмах образовати „одбор за давање ванредне потпоре породицама лица позваних на војну дужност."

Породице сиромашних обвезника имају пуно право на ову ванредну потпору поред оне редовне, и треба да одбију свако посредовање пословних и других људи који, од овог потпуно правилног старања државе за породице оних које је она позвала у своју највишу службу, желе да начине за себе или уносно запослење или да праве извесну агитацију.

(Из Министарства војске и морнарице).

ДОПИС СА СЕЛА

ЈОШ КОЈА РЕЧ О ШЉИВИ ПОЖЕГАЧИ

У последњим годинама много се расправљало о томе, да ли шљиву пожегачу треба калемити на џанарику (коју неки погрешно називају „џенерика"), па у томе расправљању неки су отишли тако далеко, да су џанарику огласили као штетну за подлогу за шљиву пожегачу. За разлоге наводе случајеве слабе родности и слабе квалитете плодова.

Као што је познато, владала је прошле 1939 године јака и дуготрајна суша.

Док појединци пишу, да шљиву пожегачу на џанарику не треба калемити, у Топлици се десило прошле године, да онај који је имао шљивик калемљен на џанарици, добије са једне површине два пута више плода од других који имају

исти толики простор засађен пожегачом из изданака, истих година старости као и први. Што се квалитета тиче, са калемљених дрвета добијени су много крупнији плодови, којима врућина и суша нису сметали да се развију, а количина шећера у тим плодовима била је иста као и код плодова од некалемљених дрвета, а на појединим местима и већа.

На изданачким шљивама је врло мало и сасвим ситног плода где год у шљивику није орано и окопавано, док су калемљени шљивици дали добре, па на неким местима и одличне плодове — и без икакве обраде уокште. Било је и оваква два који најјасније квалификују пожегачу калемљењу на џанарици. На једноме брегу изнад села Тмаве постоје неколико парцела засађених шљивом, од којих свега једна калемљеном на џанарици а остале изданичким садницама. Сопственик овог калемљеног шљивика није у истоме орао већ неколико година, управо од времена кад су се шљиве толико развиле, да усеви под њима нису могли више да успевају. Остали сопственици су у својим шљивицима орали. Прошле 1939 године сви ти шљивици понели су род као ретко кад пре тога. А род је скоро подједнако напредовао све до јула месеца у свима шљивицима, али кад су настали врели ветровити дани, са изданачких шљива почео је плод опадати, те бербу није дочекао ни један пети део онога што је било понето, а тај плод што је дочекао бербу, био је ситан и без икаквог укуса, док су плодови у ономе калемљеном шљивику опадали само у толико у колико је било црвљивих или много груписаних на појединим гранчицама, па се морали проредити, а остали плодови су се одлично развили и својом крупноћом задивљавали пролазнике.

У моме калемљеном шљивику, који се налаза на другоме брегу у Тмави није орано од пре десет година. Земља је сувише лака, од распаднутих меких стена које се распадају од мраза кад се избаце на површину земље, а на дубини од 40 до 50 см. настају каменити слојеви. Поред овог шљивика налазе се изданачки шљиваци мојих суседа, који су редовно орани до прошле године, а прошле године нису били поорани.

У моме шљивику који је подигнут 1914 године било је доброг рода, изузев појединих дрвета, која су настрадала пре неколико година од штитасте ваши те су им многе гране сасушене, а на горњем делу овога шљивака, који је засађен после рата, род је био одличан, крупан и довољно сладак.

У шљивицима мојих суседа није ни вршена берба, јер је због суше сав род опао још у јулу месецу.

Важно је напоменути, да плод на калемљеним шљивама поменутих шљивака није сазревао једновремено са плодом у изданачким шљивацима, већ за читавих 15 до 20 дана доцније и за дуго после зрења није опадао са дрвета те сам

један део бербе извршио цео месец дана доцније него што је вршена берба у изданичким шљивицима. Код изданачких шљива то већ не би могло да буде јер би сав плод за то време опао.

У Топлици је то врло важан факат јер се шљива на други начин не прерађује до једино за печење ракије. Пољопривредници користе ово својство пожегаче калемљене на џанарици, јер побран плод са изданичких шљива — због оскудице у судовима — прераде у ракију па исте судове употребљавају за бербу плода са калемљених шљива.

Још много примера могао бих да наведем, који иду у прилог џанарике као подлоге за шљиву пожегачу, а сада ћу да наведем и извесне мане које сам приметио код шљива пожегача калемљених на џанарику.

Сви калемљени шљивици на џанарици засађени на јаким земљиштима са довољно влаге и при доброј обради а нарочито у близини река природе тек после 10—12 и више година због своје велике бујности, те због тога треба избегавати сађење истих на таквим местима.

Дакле, из свега напред изложеног излази: да пожегачу калемљену на џанарици треба садити на земљишту слабијем и оцеднијем изложеном сунцу и промаји, а на јаким и довољно влажним земљиштима и онима која су у засени треба садити изданачке шљиваке.

Жика Поповић

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ПОЉОПРИВРЕДНИ ТЕЧАЈ У ВЕЛИКОМ СЕЛУ

У недељу **4. фебруара** ове године зваршен је Пољопривредни течај у Великом Селу. Учионица основне школе у Великом селу била је мала да прими све слушаоце, који су били од 15 па преко 50 година старости. Слушаоцима је остављано да бирају тему предавања.

Течајем и предавањима руководио је г. Сарачевић, пољ. референт, којом је приликом одржао неколико предавања нарочито о подизању практичних ђубришта, прибирању и нези стајског ђубрета, гајењу пићних биљака и др.

Г. Никола Фемељиди Директор Пољопривредне школе у Пожаревцу говорио је о избору земљишта за виноград, сађењу и резидби лозе. Предавање је допуњено разним питањима у тесној вези са предавањем. Зрелост питања и њихова садржина као и логичност доказ су пажње слушалаца и вредност предавања.

О гајењу житарица и индустриских биљака — говорио је г. Марко Златановић наставник Пољопривредне школе у Пожаревцу. У срезу Пожаревачком у питомом Стигу не поклања се велика пажња гајењу индустриских биљака. Изузев шећерне репе и нешто мало конопље за домаћу употребу, друге се индустриске биљке не сеју.

Воћарство је нарочито интересовало слушаоце. Предавач је био г. Божидар Живковић наставник Пољопривредне школе у Пожаревцу.

Кроз предавања указано је на грешке које се чине при засађивању воћака, избору сората и гајењу воћа — у првом реду онога намењеног за пијацу.

Велико Село има много одабраног воћа. На околним пијацама појављује се као најбољи одгајивач воћа у срезу Пожаревачком, те отуд и велико интересовање, за предавања ове врсте.

Предавања су допуњена филмом. Филмови са Пољопривредном садржином новина су у нашој земљи, па је надање да ће надлежни схватити њихов значај за пропаганду и учинити да се број таквих филмова умножи.

У току трајања течаја велики број слушалаца уписао се за чланове Пољопривредне подружине у Пожаревцу.

У последње време много се говори и пише шта би требало учинити за наше село да се културно и економски подигне.

Одговор на све ово било би онима који истински желе да притекну у помоћ нашем сељаку.

Што више течајева. Што више предавања опробаних стручњака. То је права помоћ и у добри час нашем селу; а наш сељак доказао је да прима сваку новину и сваки савет кад долазе од правих пријатеља села и сељака.

Течај је завршен скромно, уз топлу захвалност преставника Народне књижнице и читаонице у Великом Селу, која је на себе примила организовање течајева на терену. Слушаоци су се разишли са вером да ће у прве дане кад гране пролећно сунце унети у свој занат ново знање. А кад угледају плодове тога рада, сетиће се да је то дело оних који искрено прилазе нашем сељаку да га поуче и допуне његово знање. Па нека им то уједно буде и хвала за њихов труд.

Божидар Монашевић, учитељ

ВИНОГРАДАРСКИ ТЕЧАЈ ПОЉОПРОВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У ИРИГУ

Пољопривредна подружина у Иригу спада у ред најмлађих друштвених подружина. Основана је 13 јануара прошле године, то јест тачно на дан седамдесетогодишњице друштва. Одмах прве године одржала је у међувремену од 27 марта до 2 априла први виноградарски течај коме је присуствовало 49 пољопривредника из места и околине и на коме је раздељено награда у справама алатима и књигама у вредности од 900 дин. од које суме је друштво дало 400 дин. На апел друштва подружина је одржала дан садње воћа и дрвећа 9 новембра прошле године. Овом дану садње присуствовало је 93 старијих ученика иришких основих школа са три учитеља. Јесенас то јест у међувремену од 28 до 31 децмбра одржан је и воћарски курс у овдашњем расаднику коме је присуствовало 23 пољопривредника а раздељено награда у вредности од 500 дин. коју је суму новца подружини дало Српско Пољ. Друштво.

Пошто су предвиђени течајеви у првој години дали добре резултате то је ове године организован и одржан течај из виноградарства у међувремену **од 4 до 7 марта** који је био рекордно посећен са 72 пољопривредника, различите старости од младића до седих стараца. За три дана трајања течаја обрађено је све што је важније из виноградарства. Нарочито су упозорени слушаоци течаја да у будуће не врше као и до сада прерано бербу, јер тако добију и мање и лошијег вина. Показате су им справе за одређивање бербе, објашњен им је значај и рентабилитет тога посла и одговорност њихова по закону о вину. Било је речи и о болестима винове лозе. Сви су се слушаоци међу којима је било и врло искусних винградара сложили у томе да се нове болести на виновој лози у Фрушкој Гори (труљење сржи, сунђерасте гуке, трулење жила, лако очењивање ластара итд.) појављују нарочито због: предугачке резнице која иде дубље него што је земљиште ригловано те услед немања повољних услова за развијање трули; неотстрањивање пупољака са америчке лозе који после труле и преносе трулеж на споредна окца и срж; полагање зелених пелцера (зелено на зелено) које се врши још у месецу јуну уместо када лоза потпуно сазри заједно са огртачем и због сувише густог — честог сађења које иде и до 40 см. чокот од чокота а које онемогућује правилну негу и одбрану од биљних болести.

Четвртог дана обављен је испит на коме су слушаоци дали одличне одговоре и раздељене су награде у справама, алатима и књигама у вредности од 500 дин. коју је суму новаца дао бановински лозни и воћни расадник у коме је течај и одржан. Предавач и руководилац течаја био је управник расадника г. Јаковљевић, секретар подружине.

Јар. В. Јаковљевић

ВАЖНИЈЕ ОДЛУКЕ УПРАВНОГ ОДБОРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА ДОНЕТЕ НА СЕДНИЦИ:

11 априла 1940 год.

1. Одлучено је да се у будуће преко „Тежака“ саопштавају из записника са седница, само **важније одлуке Управног одбора.**

2. Пошто је Комитет за увоз при Народној банци одбио молбу Друштва, за увоз маниле, рафије и чилске шалитре, одлучено је да се умоли Министарство пољопривреде за интервенцију.

3. По позиву Српског пчеларског друштва на годишњу скупштину 14 априла 1940, одлучено је да Друштво заступа Д-р П. Вукасовић.

4. По позиву Бугарског земљоделског друштва из Софије на 45 ред. годишњу скупштину 5. маја 1940, одлучено је да Друштво заступају г. г. Д-р Младен Јосифовић и инж. А. Банковић.

5. Одлучено је да се одобри кредит подружини у Губеревцу 5.000, каменици 6.800, Руднику 14.000, Трбуњу 5.200, Рачи краг. 13.000, Честину 14.000, Јунковцу 23.000, Удовицама 13.500, Бела Вода 17.000, Блацу 32.000 динара, а пошто попуни меницу, подружини у: Калудри 1000, Азањи 1200, Драгинцу 3600 и Кијеву 1500 динара.

6. По позиву Пољ. подружине у Иригу, на сточарску изложбу 14 априла одлучено је да Друштво заступа Д-р Драгиша Николић.

7. По молби Пољ. школе у Цазину одлучено је да се 14-сторици ђака претплатника „Тежака“ изда по један примерак књиге „Земљорадничка читанка“ и по један примерак књига отписаних по инвентару.

8. Одлучено је да се Пољ. подружини у Белој Паланци за одржавање воћ. течаја изда 150 дин. у воћарском алату а 150 у књигама.

9. Одлучено је да се прими 1000 кгр. кукуруза „Грчићев златни зуб од г. Драгутина Грчића, и да се додели подружинама где је кукуруз главна култура.

10. Одлучено је да се изда бесплатно по 1 мала колекција књига: Српској читаоници у Кључу, Зуботиначкој народној књижници и читаоници у Зубетинцу, а Пољ. подружини у Н. Вароши да се изда 10 кгр. семена сточне репе, за чланове оштећене градом.

17 априла 1940

1. Одлучено је да се одобре кредити подружинама у Мионици 12.000, Миријеву пож. 11.000, Сараорцима 8.000, Врачевићу 7.000, Божурњи 12.000, Тршћу 12.000.

2. Одлучено је да се Подружини у Пироту за одржавање воћарског течаја изда 150 дин. у воћ. алату а 150 дин. у књигама.

3. Одлучено је да се Задружној Омладини Југославије изда 1 велика колекција књига и по 1 примерак „Тежака“ и „Колекција за раније год. у колико их има, а Задружној књижници и читаоници у Бачини и Реснику по 1 мала колекција књига.

4. Одлучено је да се одобри ред 50-годишње скупштине Пољ. подружине у Краљеву а жалба појединих чланова одбаци.

5. У вези реферата инспектора о ванредној скупштини и прегледу Пољ. подружине у Банат. Карађорђеву, одлучено је да се препоручи Подружини да помоћ добијену од Министарства не троши без одобрења министарства.

6. Одлучено је, да се по позиву Савета Српских културних друштава и установа на годишњој скупштини 26 маја да Друштво заступају инж. Никетић, Б. Нешић и Несторовић.

Саопштења: Секретар извештава да је на Конференцији о плавом камену 15 априла у Главном Задружном Савезу, констатовано да фабрике остају при цени 6,68 дин. за кгр. плавог камена франко фабрика без икаквог попуста. На конференцији је одлучено да се умоле меродавни да се фабрика „Зорка“ позове на уговор, пошто би према Лондонској берзи продајна цена камену била испод максималне цене.

24 априла 1940

1. Одлучено је да се одобре кредити подружини у: Мрчајевцима 10.000, Александровцу (Пож.), Голубовцу 20.000, Азањи 900, Н. Селу, 6.600, Скрапежу 10.900 и Вел. Круши 3.200 динара.

2. Одлучено је да се изда бесплатно по 1 мала колекција књига: Нар. књижници и читаоници у Селевцу и Горњој Гори.

Саопштење: Д-р Драг. Николић извештава о резултату сточарске изложбе у Иригу, и излаже да је технички била добро уређена а материјал услед слабе исхране слаб. Плуг и дрљача поклон Друштва дати су као награде за 1 бика и 1 краву члановима тамошње подружине, као и да је било више награда у пехарима, место у корисним справама и алатима.

2 маја 1940

1. Одлучено је да се додели кредит подружинама у: Лепојевићу 8.500, Губеревцу 23.700, Белушићу 10.200, Власотинцима 32.000, Руднику 35.000, Петровцу Пож. 70.000, Сопоту 80.000, Г. Ступњу 1.400, Стрилову 900, Лозовику 20.000, Забрђу 2.400 и Заклопачи 700 динара.

2. Одлучено је да се Пољ. подружини у Краљеву за одржани 6-дневни воћарски течај изда 400 дин. и то 70% у воћ. алату а 30% у књигама а за млекарски течај 200 динара у књигама.

»ЖУПА« А. Д.

ИНДУСТРИЈА ХЕМИСКИХ ПРОИЗВОДА

КРУШЕВАЦ — ДЕДИНА

Канцеларија Београд Васина 5/I Телефон 27-443

Производи под познатом марком "ЖУПА"

Плави камен

Сумпорну киселину

Глауберову со

Зелену галицу

Плави камен марке **»ЖУПА«** пружа вам највећу гаранцију да сачувате ваше винограде. Купујте зато **камен марке »ЖУПА«** који је познат широм целе земље, јер је у практичној примени показао одличне резултате.

Плави камен марке **»ЖУПА«** израђен је из најчистијих сировина и садржи 99-100% јачине

ПЛАВИ КАМЕН

ЗОРКА

Најсигурније и најјефтиније средство за сузбијање перо-носпоре на виновој лози.

Виноградари и воћари!

ОИДИУМ-ЛУГ на виновој лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу промеша

СУЛИКОЛ

Грожђане мољце, јабучног црва и друге живе штеточине сузбија се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ

Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм. Гепрата 64 и

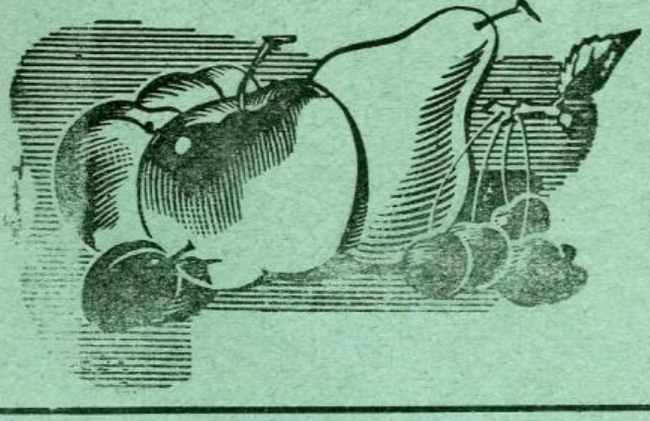

ЗОРКА

Београд
Француска 9

Штампа „Слога“, Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
Београд

ЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1860 Г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 1 јула 1940 | Број 13

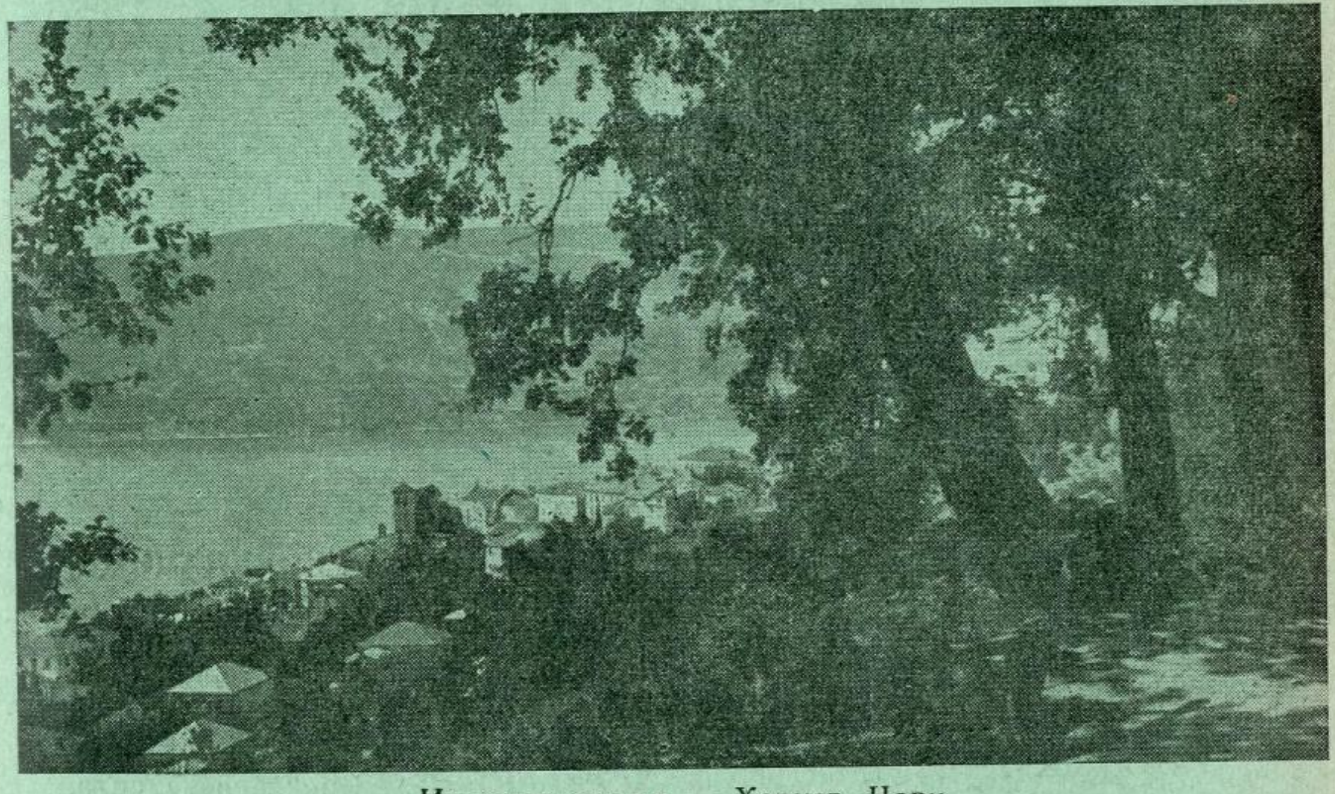

Из наше земље — Херцег - Нови

САДРЖАЈ: Пред овогодишњу жетву; Инж. *Владимир Спасојевић:* Како повећати принос кукуруза; *Стеван Лукић*: Гајење купуса за зимску потрошњу; *Никола Бунтак:* Како треба да изгледа добар свињац; *Алимпије С. Манојловић*: Пољопривредници, одржавајте чистоћу у раду с млеком; *М. П. Видановић:* Искуства при прекалемљивању старијих воћака; Инж. *Никола Фемељиди*: Како да уштедимо код прскања винограда; Инж. *Рад. Борисављевић*: Типизарање вина; *К. Ивковић*: Отровне гљиве (печурке); За наше домаћице — *Наталија Ђуровић*: Како се кува сапун; Питања и одговори; Инж. *Јарослав Шеварлић*: Кретање цена пољопривредним производима у првој половини месеца јуна; Ситне вести, савети и обавештења; Допис са села — *Александар Симовић*: Моје искуство о огртању кукуруза; Рад наших подружина — *Бор. Филимоновић*: Воћарски течај Параћинске пољ. подружине и Пољопр. школе у Ћуприји; *Слав. Д. Димић*: :Воћарски течај Пољ. подружине у Великом Поповћу и Медвеђи; Из пољопривредне књижевности; Некролог: † *Јован Коларевић, Милутин Ј. Петровић*; Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

СПИСАК КЊИГА

које се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду, а погодне су за давање награда ученицима основних школа

	Динара
Поуке о ђубрењу стајским и вештачким ђубривом	10.—
Луцерка и детелина, М. Ђ. Николић	15.—
Пшеница и раж: М. Ђ. Николић	10.—
Овас и јечам: М. Ђ. Николић	15.—
Кукуруз: М. Ђ. Николић	25.—
Земљорадникова читанка: Р. Вулић	5.—
Гајење конопље и лана: В. Т. Радовановић	5.—
Гајење уљаних биљака: В. Ђорђевић	6.—
Стајско ђубре, од В. Ђорђевића	6.—
Воћарство, треће издање: М. Никетић	25.—
Гајење ораха, од Станковића	6.—
Практично виноградарство: Н. Петровић	30.—
Виноградарство: М. Никетић	15.—
Поврће и његово гајење: Т. Владисављевић	40.—
Ливадске траве и њихов избор: Др. Т. Локот	7.—
Ливадарство: Ј. Вукићевић	15.—
За бољу исхрану стоке, од Вукићевића	10.—
Сточарство новог доба: Др. М. Радосављевић	15.—
Гајење свилобуба, од Јовановића	10.—
Практично пчеларство, од Мршуље	10.—
Напредно живинарство, од Др. Стајића	10.—
Конзервисање воћа и поврћа сушењем: Др. В. Стојковић	12.—
Конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, друго издање:	6.—
Прерада воћа, М. Никетић	12.—
Чување свежег воћа и поврћа, Др. В. Стојковић	25.—
Берба и прерада шљива, друго издање: Др. В. Стојковић	12.—
Млекарство, треће издање: А. Г. Јовановић	12.—
Од бербе до продаје, од Др. В. Стојковића	15.—
Нега вина, од Тоскића	8.—
Најчешће штете воћака: П. Др. Вукасовић	10.—
Сточне заразе: М. Цветковић	10.—
Ветеринарске поуке, од Вуковића	10.—

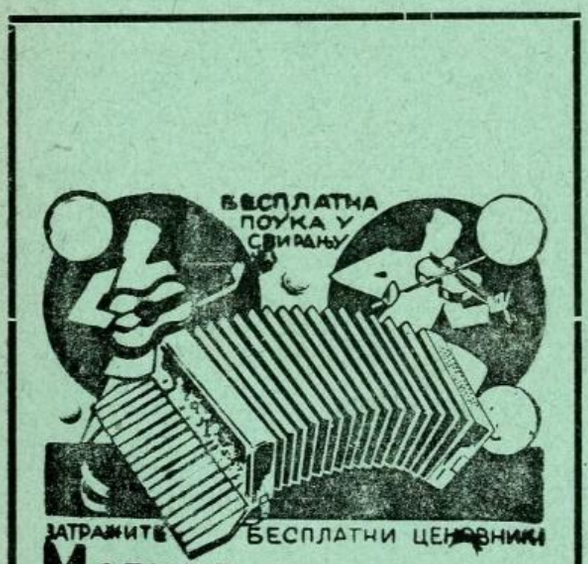

Распис Бр. 19.

ЖЕТЕЛИЦЕ - РУКОВЕДАЧИЦЕ, ориг. **МЕЛИХАР,** са једним рудоносом, комплетно (без тоцила), Дин. 7000.— исте жетелице, са **предњаком,** тј. рудоносом на два точка, Дин. 7500.—

ВЕТРЕЊАЧЕ „Бик“, са 8 сита, подесне за мале поседе, Динара 1600.—

Ближа обавештења, слике и др. податке даје Српско пољоприв. друштво у Београду, на захтев.

Предње справе су набављене у ограниченом броју, са поруџбинама похитати.

Ове важне сезонске машине могу се добити и преко Привилеговане аграрне банке у Београду, по познатим условима.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 13 БЕОГРАД, 1 јули 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ПРЕД ОВОГОДИШЊУ ЖЕТВУ

Иако до нове жетве има још доста времена, почело је се већ сада са извесним припремама за овогодишњи откуп. Преговоре води Привилеговано извозно друштво са трговцима и неким задружним организацијама. Свима је добро познат досадашњи рад „Призада“ на откупу пољопривредних производа од произвођача. Наиме, сви добро знају да тај рад није био од довољне користи сељаку који није добијао ни приближну цену од оне коју „Призад“ остварује. На рачун сељачког зноја „Призад“ је стварао милионске фондове. Да је рад „Призада“ досада био штетан по произвођача признала је најзад и сама Краљевска влада изјавивши недавно о питању уновчења пољопривредних производа следеће:

(Из говора претседника Краљевске владе г. Драгише Цветковића, на седници Пољопривредне коморе Моравске бановине 25 децембра 1939).

„Једно од битних питања је уновчење пољопривредних производа под најповољнијим ценама и стварање услова за рационалну производњу. **Сви имају користи од рада пољопривредника а најмање они сами.** Ову констатацију треба учинити са овог места. Постоји страховита разлика од произвођача до пијаце, а та разлика убија вољу за производњу с једне стране, а с друге стране ће онемогућити бољу и рационалнију производњу. Ниске цене и рђаво уновчавање

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА * БЕОГРАД *

производа на пијаци онемогућавају његов стандард живота. Нашу спољну и унутрашњу трговинску политику треба поставити тако да користи произвођачу и да му подигне квалитет и квантитет његове производње. Ми имамо тај случај да наше жито оде у посредничке руке. **„Призад", који је као повлашћена установа својим радом имао да користи пољопривреднику, водио је рђаву политику,** коју ћемо ми ових дана из основа изменити. Код нас постоји куповина на зелено. Нека и „Призад" купује на зелено, а не по фиксној цени већ по приближној, и да после уновчења у иностранству плати разлику сељаку. „Призад" није за то да зида велике палате са модерно уређеним канцеларијама. Ја овде не мислим да демагогишем. Нисам ја против лепо уређених канцеларија, али мора да постоји једна сразмера са приликама и са стањем онога коме „Призад" служи и коме је намењен. Иначе, овако изгледа као кад би сељаку са опанцима, у подераним панталонама метнули цилиндер на главу. „Призад" треба да користи сељаку. Ми смо се на једној од последњих седница бавили и питањем реформе „Призада" и бољег уновчења пољопривредних производа. Ми имамо велики број сељака који не могу да живе од прихода свог газдинства. Они су принуђени да у знатном броју силазе у град и ту, као пољопривредни пролетаријат, уносе забуну. Они немају класне свести и нуде своју снагу пошто-зашто, нелојално конкуришући правим радницима, стварају сукобе и неморалне односе од којих страда привреда и живот најширих слојева". Скора будућност показаће колико ће се у овоме успети и шта ће се од овог у дело спровести.

КАКО ПОВЕЋАТИ ПРИНОС КУКУРУЗА

Да бисмо се могли користити начином који ће бити у даљем излагању наведен потребно је да се упознамо са извесним особинама и изградњом најглавнијих органа у кукуруза. Тако на одраслој кукурузној биљци у месецу јулу можемо приметити на врху стабла метлицу која се вије као нека перјаница и коју неки називају мацом, султаном и сл. Доле пак, у пазуху једног или више листова налази се један или више брижљиво увијених клипова. Ова два органа су тако важни и уопште један од другога зависни да сачињавају једну раздвојену целину, јер метлица претставља мушке а клип женске цветове. Метлица доноси цветни прах који се просипа и пада на лепљиву свилу, те се тако врши опрашивање и оплођавање женских цветова. Сваки свилени кончић треба да буде опрашен прахом (поленом) метлице да би се заметнула зрна, јер колико буде опрашених кончића

толико ће се и зрна заметнути. Међутим треба имати у виду да се метлица појављује и сазрева 1—3 дана раније него што се појаве клипови са свилом, а ако је у то време суша и велика врућина онда се метлица појављује и сазрева још раније. Овде је незгодна страна у томе што сазрела метлица почиње одмах прашити, испразни се и прах пропадне у великој количини пре него се појави свила. Ова појава има свога одјека и на број заметнутих зрна, јер као што смо рекли број заметнутих зрна биће једнак броју опрашених свилених кончића. Па како често велики број кончића у оваквим случајевима остаје неопрашен у току од 5—6 дана по отварању (а то и јесте време за које су кончићи способни да буду опрашени, јер после тога времена кончићи губе лепљивост а тим и способност да буду опрашени), то клипови постају доцније голуждрави и са врло разређеним зрнима. Проучавајући ову појаву на пољима простране Русије један руски научник је 1936 год. дошао на срећну замисао, да је потребно тај природни недостатак некако неутралисати. Испитивање је настављено у току 1937 и 1938 год. и то како на кукурузу тако и на конопљи, сунцокрету, рицинусу и луцерки. Пошто нâс на овом месту интересује кукруз то ћемо у наредном излагању описати технику рада са овом биљком.

У моменту када се примети да је метлица сазрела (при додиру почиње да праши) треба је веома опрезно оштрим ножем отсећи, а затим држећи је у руци лагано стресати над клиповима, односно над свеже истуреном свилом 4—5 биљака једнога реда. Затим се поново отсече метлица и стреса над клиповима 4—5 нових биљака истога реда, па се посао тако и даље наставља док се не сврши са свима редовима и свима биљкама на једној њиви. После 2 дана добро је ако се цео посао још једанпут понови, а после следећих 2—3 дана није на одмет ако се и по трећи пут изврши то вештачко опрашивање. При овом раду препоручљиво је да се прстима не дирају нежни кончићи, не одмотавају клипови или пипка метлица, него само вршимо лагано трескање метлице држећи је за отсечени крај. У супротном могло би се догодити да повредимо ове нежне органе.

Уместо да се отсеца метлица, може се прикупљати само њен прах трескајући је лагано над широким ситима која су постављена хартијом, а затим се иде од струка до струка и малом четкицом стреса прах из сита над истуреном свилом.

У оба случаја посао иде веома брзо, јер за један дан, само један радник у стању је да на овај начин опраши до 3 хектара кукуруза.

Познато нам је да се на једном струку кукуруза јавља више клипова али не сви истовремено. Исто тако знамо да на целој њиви све биљке не истурају истовремено клипове већ у размаку од неколико дана. Да ови задоцнели клипови не би били са проређеним зрнима или сасвим голи, као што

је напоменуто, потребно је обновити накнадно опрашивање 2 или 3 пута али у размаку од 3—5 дана; но ниуком случају не одуговлачити рад, јер клипови који се доцкан појављују доцкан и зру. Стога не би било препоручљиво да доцније цела њива већ зрелог кукуруза чека са бербом док сазре овај мали број јако задоцнелих клипова. Дакле на два дана после првог вештачког опрашивања извршићемо друго, а после следећих 2—3 дана ако је потребно и треће.

Да би се обезбедиле прашне метлице за потоња допунска опрашивања згодно би било ако би се на 3—4 мале парцелице извршила сетва у 3—4 рока и то на 5, 10, 15 и 20 дана после главне сетве.

Оваквим радовима је током прошле године у Русији постигнуто велико повећање приноса и то за кукуруз 230—1500 кг., сунцокрет 50—580 кг., конопљу 10—300 кг., рицинус 60—300 кг., луцерку 10—150 кг. семена по хектару. Дакле у питању су огромне накнаде за несразмерно мало уложеног труда. Да бисмо добили објашњење оноликом колебању повећања приноса (230—1500, 10—300, 50—580 итд.) послужићемо се примерима који су стварно добивени у Русији. Тако су се у једној области на њиви са кукурузом појавиле прве метлице 9 јула, клипови су почели избацивати свилу 14 јула, а накнадном вештачком опрашивању приступило се свега једанпут и то 29 јула. И поред тога принос је подигнут за око 200 кг. по хектару. Међутим у суседном делу исте области метлице су се појавиле 5 јула, свила 13 јула, а накнадно вештачко опрашивање изведено је свега једанпут али одмах сутрадан по истурању свиле, тј. 14 јула, и захваљујући томе благовременом опрашивању принос је повећан за око 500 кг. по хектару.

Узмимо још један пример са сунцокретом који ће нам приказати значај вишекратног вештачког опрашивања. Дакле, сунцокрет који је био свега једанпут накнадно опрашен повећао је принос, према нормалном дотадањем приносу, за око 150 кг., опрашен двапут за око 240 кг., а три пута — за око 580 кг. семена по хектару.

На крају да напоменемо и то да код нас кукуруз долази на првом месту према простору засејаних површина. Његов принос се креће око 15—20 м. ц. по хектру; додајмо томе приносу повећања (2, 3—15 м. ц. по хектру) која би се могла постићи применом наведеног поступка и затим истакнемо да вештачки опрашени кукуруз раније сазрева, има клипове са збијеним редовима и једрим и пуним зрнима. То све заједно чини ову методу још драгоценијом за примену у нашој земљи.

Инж. **Владимир Спасојевић**

ГАЈЕЊЕ КУПУСА ЗА ЗИМСКУ ПОТРОШЊУ

Нема куће, ни варошке ни сељачке, у којој се купус не једе радо. И мада је купус важан у општој народној исхрани, још већа му је важност за исхрану сељачких породица. Грађани (варошани), само ако имају довољно новаца, не оскудевају у поврћу никако, јер на својим пијацама имају довољно и грашка, и кромпира, и патлиџана, и свег осталог поврћа што им за кућу треба. Али код сељака је сасвим другојаче. Код њих нема колико треба ни пасуља, ни кромпира, а камо ли другог поврћа. Сув хлеб са нешто врло мало и ретко куваног пасуља, а више лука и соли, најчешћа је храна сељачких породица. Наша је народна срамота што је тако. Међутим и најсиромашнија сеоска кућа може произвести довољно поврћа, бар за домаћу потребу, само **ако се озбиљно одлучи да га има.** Наши сељаци већ једном морају се одучити од посве нетачног изговарања: да само баштовани могу успешно гајити поврће а они не. Овом приликом желимо да говоримо о гајењу купуса за зимску потрошњу, пошто већ у јуну треба почети и довршити све што треба па да купус, до јесени и пре мразева, завије добре и чврсте главице.

Шта о купусу морамо знати

Да се одгаје добре, чврсте и што крупније главице купуса, о њему морамо знати ово што се излаже:

1. — Купус воли влажнију и хладнију климу, нарочито где има много испарења, и влаге у ваздуху. Због тога су крај река и потока најбољи купушњаци.

2. — Купус захтева доста воде те му се ова мора додавати наводњавањем или обилним заливањем, ако влага на други начин није осигурана. Наводњавање је од заливања много боље.

3. — Потребна влага за успевање купуса **може се осигурати** и дубоком обрадом земље. Ако се земља пред зиму изриља дубоко 50 см., исто као за виноград, онда преко лета, није потребно никакво наводњавање већ само 1 заливање онда када се купус расади, и чешће прашење, по могућству недељно бар једанпут. Овако припремљена земља напије се зимском влагом од киша и снега, спусти је дубље и преко лета додаје гајеним биљкама у довољној мери за њихово напредовање.

4. — Код нас купус најбоље **главичи ујесен,** када су ноћи мало хладније а ваздух пун влаге. Због тога расадити га у купушњак тако како би главичење почело у другој половини септембра. Према томе за зимске потребе гајити оне сорте купуса којима треба између 140—150 дана од расађивања па до потпуног главичења. Како за зимску потребу

главице треба до краја октобра да буду потпуно чврсте и зреле, то расад треба посадити најдаље до почетка јула.

5. — На 1 ар (100 кв. метара) земљишта може се засадити 200—250 струкова расада зимског купуса. Од толиког броја расада купуса може се пред зиму добити 150—200 добрих главица, или у тежини 300—500 кгр. купуса. Једној породици од 5 чланова доста је за зиму 100 добрих главица

Сл. 67. — Са једне пољопривредне изложбе у Битољу.
Из повртарског одељења
(Сн. Б. Наумовић)

купуса, које се могу одгајити на парчету земље 10 метара дугачком и 7 широком. Толике земље имају и најсиромашнији сељаци. По овим подацима лако је израчунати колики нам купусарник треба да буде, ако је породица бројно већа и купуса треба више.

6. — За 1000 струкова купуснога расада треба око 7 грама семена, те не треба много новаца да се купи ваљано семе. Али производња расада тражи нешто вештине, а када се купује такође није скуп, па је најбоље набавити га од добрих баштована.

7. — Купус тражи јаку земљу, стога купусарник пођубрити добро сагорелим сточним ђубретом, па земљу ашо-

вом ситно изриљати а при риљању затрпавати. По риљању земљу грабуљом поравнати и још боље је уситнити. За овим, помоћу канапа и мере, одредити места где ће се расад посадити, имајући на уму да на сваки метар површине може стати 2—3 струка расада. Места где ће расад доћи залити водом и садиљком направити рупу у коју ће расад доћи.

8. — Расађивати само добар расад, а добар је онај расад који је осредње бујан, чврст, са 5—6 листића и на врху да има пупољчић. Изђикале струкове одбацити, јер такви струкови неће завити главицу. Пре вађења (чупања) расада из леје, ову добро залити да земља омекша те да се расад вади са што више жилица, са мало земље уз њих.

9. — Расађивати само када је време облачно, пред кишом, или пред вече, јер се тада расад боље прима. Расад спустити у рупу **за сантиметар два дубље** но што је дотле у земљи био, јер боље напредује и главичи. Спуштен расад у рупу причврстити меком и влажном земљом помоћу садиљке.

10. — Купус воли ситну земљу. Стога, после 2—3 недеље од расађивања треба га опрашити, па то поновити још два пута до почетка завијања главица. После другог прашења загрнути купус до првог листа ситном земљом, јер он то воли и боље главичи.

11. — Ако се купус може наводњавати онда га наводњавати недељно једанпут. То исто ако се у место наводњавања залива.

Чешће прашење

Знатно се дубље задржава влага у земљи када се купус гаји на изриљаној земљи 50 см. дубине. Онда му не треба ни наводњавање ни заливање, већ само прашење.

12. — Ако неки струк неће да се главичи а има бујно лишће, можемо се помоћи ако ашовом, дубље у земљи, и косо пресечемо му корен у пола. Ако главице због много влаге почну да пуцају, а рано је да се секу, струкове таквих главица ухватити обема рукама, повући навише док жиле не почну да пуцају. После тога престаће и пуцање главица.

Стеван Д. Лукић

ЗЕМЉОРАДНИЦИ!

ОСНИВАЈТЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ, ЈЕР САМО ТАКО УДРУЖЕНИ МОЖЕТЕ ПОСТИЋИ ДОСТОЈНУ НАГРАДУ ЗА ВАШ РАД И ТРУД.

КАКО ТРЕБА ДА ИЗГЛЕДА ДОБАР СВИЊАЦ

Како треба градити свињац, од каквог материјала, да се он изгради, постоје најразличитији погледи и мишљења. Раније су се градили свињци од дрвета или од прућа, које су премазивали жутом земљом. У новије време градили су се, — а још по негде и данас — свињци од бетона и цигле. Својом спољашношћу изгледали су ти свињци боље него куће за становање, али у таквим свињцима млади прашчићи никако нису могли напредовати у зимским месецима, већ су напротив побољевила и закржљавали. Искуство је показало, да је ипак најбољи свињац изграђен од дрвета, да у њему најбоље напредују свиње, па су се стручњаци опет у најновије време вратили старом и опробаном начину дрвене изградње свињаца.

Код изградње свињца треба се руководити овим битним захтевима, т.ј. да свињац мора одговарати овим условима: свињац мора бити сух, зрачан, светао и умерено топао.

Желим да прикажем један свињац који би одговарао средњим газдинствима са ходником и три лежишта. Свињац треба поставити у правцу исток-запад. Дужина свињца је 6 м., ширина 4 м., а висина до таванице 2 м. Једно од најважнијих питања код градње свињца јесте пронаћи погодно место где ће се свињац подићи. За градњу свињца треба тражити што сувље место. Где је влажна и тешка земља потребно је најпре извршити дренажу (канализацију), како свињац не би трпео од стајаће влаге и мокраће, која се исцеђује из свињца. На тешку и непропусну земљу треба навести слој песка (шљунка) у висини од барем 50 см., а место шљунка може се употребити и шљака од угља.

Темељ свињца може се сазидати од бетона или цигле. Дубина темеља може бити 30—40 см., а ширина 50 см. На те темеље долазе двоструки дрвени зидови од дасака или облица. Саставе дасака треба спојити са 3 до 4 см. дебелим летвицама. Између спољњег и унутарњег зида постоји шупљина, тј. спољни зид од унутарњег зида треба да буде удаљен 30 до 40 см. Ту шупљину између оба дрвена зида треба испунити и добро набити сушеним иглицама од јелке или плевом. Висина дрвених зидова треба да износи до таванице 2 метра. Кров може бити на једну или на две воде, с тим да нагиб крова буде што мањи, како би била што мања површина коју захвата ветар. Добро је таваницу одозго премазати жутом земљом, јер ће на тај начин свињац бити топлији. Свињац се може покрити сламом или црепом.

Улаз у свињац треба направити најбоље на његовој западној страни и то уз северни зид. Врата треба да су широка 80 см., а висока 170—180 см. Добро је исто тако тај улаз у свињац заштити једним предворјем које може уједно да служи као неки мали магацин. Улаз у предворје треба

направити с јужне стране. Да би свињац добивао довољно светлости потребно је направити доста прозора. Прозоре треба направити искључиво само на јужној страни свињца. За добро осветљење таквог свињца потребна су три прозора, сваки над својим лежиштем и то у величини сваки од по 0,50 м. Исто тако треба на јужној страни направити отворе за испуст. Отвор треба да је широк 50 см. а висок 70 см. За прозоре као заштита за зиму, треба направити дрвене капке дочим се враташца за отворе у испуст требају направити на шарке, да се враташца могу једноставно подићи.

Сл. 68. — Свиње корнвал расе на паши — позади свињац
(Сн. Б. Обрадовић)

У унутрашњости свињца имамо следећи распоред. Кроз улазна врата у свињац улазимо у један ходник, који је широк 1.50 мет., а налази се уз северну стену на којој не сме бити ни прозора ни никаквих других отвора. Ходник се протеже кроз цео свињац. Уз јужну стену имамо три лежишта. Свако лежиште треба да буде два и по метра дубоко, а два метра широко. У свако лежиште треба направити улаз т.ј. мала вратанца из ходника. Преграде у свињцу треба да су од дрвених пречки и то са размацима. Висина преграда треба да износи 100—120 см. У лежишту најбољи је патос од дрва, а у ходнику од цигле или бетона. Уз лежишта са стране ходника треба направити жљеб за мокраћу. Патос према томе треба да има мали пад према жљебу.

Тако грађен свињац, који одговара свим хигијенским условима може најбоље да послужи домаћину за добро и правилно узгајање свиња а нарочито прашчића, поготово у зимским месецима.

Никола Бунтак,
ветеринар

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ, ОДРЖАВАЈТЕ ЧИСТОЋУ У РАДУ С МЛЕКОМ

Млеко је врло повољна течност за развиће живих ситних бића, микроба у себи.

Да би развитак ових живих штетних бића био што мањи у млеку и да би се могло добити здраво, чисто и пуно млеко, потребно је обратити што већу пажњу на све оно, што повлачи и условљава уношење ових штетних бића у млеко, а то је у првоме реду одржавање највеће чистоће свега оног што долази у додир са млеком.

Сваки је сточар у својој дугогодишњој пракси дошао до сазнања, да се млеко може за неколико сати у потпуности да промени и да постане неупотребљиво, ако је у исто доспела мало већа нечистоћа. — Нарочито је потребно обратити пажњу на чистоћу стаја, музача, судова, на саму мужу и смештај млека као и на чистоћу судова за пренос и прераду млека; чистоћу и исправност хране којом се краве хране, простирке која се употребљава за простирку; водити рачуна о здравственом стању крава, а нарочито обратити пажњу на здравствено стање вимена и музача. — Јер, сваки од ових случајева може штетно утицати на каквоћу млека. Да се ово не би дешавало, може се разумним поступком са нешто више воље и пажње приликом муже и радом око млека после муже исто сачувати свежим и до идућег дана и способнијим за дужу прераду и употребу и пренос.

Немогуће је произвести потпуно чисто млеко, млеко без микроба, иако здраве краве луче чисто млеко. Ово због тога јер је млеко привлачна течност за микробе и они га чак нападају у самим каналима вимена, а ако доспе и кад доспе напоље оно се заражује клицама од прашине, нечистих судова, руку, музача, одела и сваког додира.

Међутим, да би се смањио долазак ових бактерија у млеко и тако што боље сачувало, треба да се обрати што већа пажња у самом почетку рада око истог. Због тога код саме неге крава у стајама, обратити што већу пажњу у почетку и свршетку муже, пазити на млеко док је у стаји и ван стаје, држати чистоћу особља које музе а стаја треба да је светла и зрачна.

У првом реду стаја мора бити светла, зрачна и у свако доба да је окречена и свака три месеца обавити поновно кречење, јер се овом радњом врши дезинфекција зидова, чиме се постиже одржавање веће чистоће. За простирку употребљавати чисту и суву сламу. За време муже у стаји треба да влада мир и у то време не сме бити прашине, а пре муже стају проветрити, по могућству храњење обавити пре муже.

Нега и чистоћа крава треба да је што боља. Увек пре муже краве треба очистити-отимарити, реп опрати и отре-

сти од заосталих капљица воде. Нарочито треба очистити и опрати део око вимена. Пред саму мужу виме опрати млаком водом и избрисати га чистим убрусом.

Музачи морају бити здрави и оспособљени за правилну мужу, јер се брзом и правилном мужом добије више, маснијег и чистијег млека и годи самој крави. — Музачи пре муже морају опрати руке; треба да су им обрезани нокти и да су без најмање огреботине на рукама. Јер ако су руке неопране пре муже, оне ће се касније опрати у млазевима млека. Кажем да се руке пре муже оперу, јер се томе ситном али важном послу мало важности придаје.

На врху сисе има увек прашине, те стога прве млазеве млека треба измусти у засебну посуду а не на под. Помужено млеко треба одмах процедити, што је врло важно а не да се цеди после извесног времена. — Цедила треба да су чиста и увек сува, јер се тада постизава боље цеђење.

Надаље нарочиту пажњу треба обратити чистоћи судова. Све посуђе мора бити опрано у соди са топлом водом. Крпе за брисање млекарских судова морају бити потпуно чисте и суве, јер се у противном постижу штетни резултати. Вода за прање руку, судова и вимена мора бити потпуно чиста и без икаквог мириса.

Све ово што утиче на чистоћу и дуже чување млека за употребу, сваки сточар треба да уочи и на своме поседу да примени, као и оно што није добро поправи и отстрани, како би имао што веће користи од држања крава; треба да му увек буде у памети да је чистоћа у млекарству најважнији услов за постизање доброг, чистог квалитета млека и млекарских производа.

Алимп. С. Манојловић

ИСКУСТВА ПРИ ПРЕКАЛЕМЉИВАЊУ СТАРИЈИХ ВОЋАКА

Правило је када се дебље подлоге дивљачице калеме, или када се калеме гране старијих воћака (јабука и крушака) да се калеме са 2, 3, 4 и више калемгранчица (вијока). Ово се чини из разлога не само што нисмо сигурни да ће се једна калемгранчица примити већ и због тога да би се одржала циркулација сокова, који из корена стално стижу и потпомажу зарашћивање пресечене подлоге, односно гране. Ако бисмо тако пресечену грану само с једне стране окалемили (само једном вијоком, а гране преко 5 см. у пречнику, само са 2 вијоке), она би са друге неокалемљене стране у току године почела да се суши — насупрот томе што су се вијоке с друге стране примиле и бујно расту. То сушење

окалемљене гране продужило би се чак до основе круне тако да би се цела та грана после морала избацити (отсећи), и круна воћке била би на тај начин оштећена. Ето због тога се на дебљим гранама (или дебелим дивљакама) при калемљењу мећу 2, 3, 4 и више калемгранчица.

При прекалемљивању једне јабуке (будимке) старије од 10 год. десило ми се ово: већ пред крај лета, и ако су примљени калемови на једној грани били добро привезани, јак ветар оценуо је две примљене калемгранчице са леторастима. Дотле сам чистио све младаре „јаловаке" који су око калема и испод њега потеривали, тако да је грана била упућена на исхрану и циркулацију сокова само на једну страну. Један је пак калем прошле зиме оценуо својом тежином јак мокар снег, јер вегетација ових калемова дуже траје и лишће остане дуго у зиму. Крушкови калеми због тога често зими измрзну. Због наведеног би требало још септембра месеца бујне леторасте јаче прекратити и снег штапом одмах стресати.

Идућег лета све је остало по старом, чишћење „јаловака" је и даље вршено. Сјесени те друге године констатовао сам да се та прекалемљена грана са оценутим вијокама почела да суши са оне стране где су оценути калеми. Загледао сам пажљиво и утврдио да се сушење гране продужило све до основе. Шта сам могао друго да чиним већ тестерицом да одрежем грану до основе круне (стабла). Круна јабуке била је оштећена.

Други случај. Јабуку црвено кратко петељку од 7 год. прекалемио сам сортом јонатан на 4 гране. На двема гранама калеми су се примили сви, а на ост. нису (због грешке при справљању калем-воска). Тога лета на непримљеним гранама нисам чистио све леторасте (због претходног искуства) већ оставио по 2 летораста са обе стране сваке гране и исте у августу окалемио очењем. Циљ је постигнут, окца су се примила, и ови калемови следећег лета достигли и престигли леторасте на раније зрело окалемљеним гранама, и круна јабуке употпуњена.

Из напред изложеног дâ се извести ова поука. Када ветар на гранама случајно очене калемове, или се они ма због којих узрока не приме, треба пустити и не чистити с гране све потерале леторасте „јаловаке", већ оне са стране где су били оценути или непримљени калемови, задржати (по могућству да су ближе врху до пресека гране) и у августу исте год. окалемити на спавајуће окце. Ако се окца због суше не приме, ове леторасте окалемити идућег пролећа на зрело седластим или простим спајањем. Главно је да је грана у току лета са свих страна опкољена примљеним калемовима (одн. „јаловицама") до њиховог прекалемљивања) јер ако се о овоме не би водило рачуна цела би се грана, као што смо видели, осушила.

У току једне, две и више година, све док се примљене калемгранчице на гранама озго не споје (сједине) дрвеним ткивом, треба водити рачуна да су та места (резотине) стално покривена слојем калем-воска. Ако би нам се калем-восак учинио скуп то у место њега употребити смесу начињену од говеђе балеге и земље глине (по пола). Овим лепом премазати и све остале резотине на воћки, иначе због сунца и ост. атмосферских појава непремазане резотине испуцају и труле. Ово тачно одговара старинском начину калемљења воћака када се за калем-восак није знало те се за мазиво употребљавала говеђа балега па озго и са стране привезивла бела ланена крпа. Крпа и балега су тако на калему годинама остајале.

Да би се у неколико умањило очењивање калемова и убрзало спајање вијокиних ткива озго преко пресечене гране, са успехом се може примењивати у место начина калемљења под кору, калемљење на исечак („козју ногу“). Ако је ипак примењен начин калемљења под кору то на дебљим гранама не прорезивати кору са стране већ се помоћи заоштреним сувим дрвцетом, које начинити у виду уског реза, и њиме претходно одвојити кору са ликом па потом вијоку увући. Ако калемарски нож има коску која овом циљу одговара такође се може употребити.

На примљеним калемовима леторасте идућег фебруара мес. орезати за $^1/_3$ озго да би ојачало спојено место и убрзало спајање ткива преко пресечене гране.

М. П. Видановић

КАКО ДА УШТЕДИМО КОД ПРСКАЊА ВИНОГРАДА

Највеће потребе у виноградарству су рафија и плави камен. Питање замене рафије, која је постала неприступачна, многи виногадари су решили на тај начин што су почели употребљавати лику, ражену сламу и кудељу. Наше фабрике кудеље много би помогли нашем виноградару када би, од кудељних отпадака, израђивали јефтинији канап за везивање лозе. Можда би се на тај начин решило питање везивања лозе, односно зависности нашег виноградарства од увоза рафије. Али за плави камен нема замене, а пошто непрестане кише стварају необично повољне услове за појаву пламењаче, виноградар је принуђен, без обзира на рентабилност производње, куповати и трошити веће количине овог прескупог артикла. У таквим приликама важно се упознати са мерама, који смањују утрошак плавог камена.

Ове мере су:

1. правилно справљање чорбе, 2. конзервисање чорбе, 3. време прскања, 4. употреба савршенијих прскалица, 5. правилна резидба и лечење винограда, 6. узимање сталних и стручних радника и 7. боља контрола прскања.

Виноградарима се одувек препоручивала већа пажња код справљања чорбе. Међутим сада на правилност справљање борд. чорбе треба обратити још већу пажњу, у циљу да се постигне већа економија у плавом камену, не умањујући при том ефикасност чорбе. Код справљања борд. чорбе наши виноградари често чине две грешке и то: 1) употребљавају већу количину плавог камена, него што је то потребно и 2) справљају пребазичну чорбу. Није редак случај, нарочито влажних година, да се справља $2^1/_2$ и $3^0/_0$-на чорба. Међутим такав поступак је неоправдан, пошто се тиме излажемо сувишном трошку.

Сл. 69. — Чокот винове лозе који је потпуно очуван прскањем са 1.5% борд. чорбе
(Сн. Н. Фемељиди)

Чорба је отровна за пламењачу (за њене конидије и зооспоре) и код мање јачине (концентрације). У последње време већи виноградари, за справљање чорбе, употребљавају мању количину плавог камена (од $^1/_2$ до $1^0/_0$) али код слабе концентрације, повећавају број прскања. Тиме они постижу куд и камо сигурнију заштиту лозе, него ли код употребе јаче чорбе. Безбројним огледима несумњиво је утврђено да је бордовска чорба са $1^1/_2{}^0/_0$ плавог камена даје потпуно задовољавајуће резултате и у највлажнијим годинама и да успех одбране лозе зависи више од правилности справљања чорбе и времена употребе исте, него ли од вишка употребљеног плавог камена. Чак, шта више, огледима је утврђено, да вишепроцентна чорба има мању ефикасност и то из следећег разлога: За неутрализацију веће количине плавог камена, треба чорби додати

и већу количину креча. Прскањем лишћа са таквом чорбом стварамо т.зв. „малтер мрље“, односно капљице, код којих се површински слој (скрамица) убрзо запече, као код креченог зида. После краћег утицаја сунца (а нарочито код прскања по припеци) ове капљице постају запечене „малтер мрље“, чиме се губи моћ лаганог растварања чорбине капљице.

Друга грешка код справљања чорбе, коју чине већина виноградара то је справљање чорбе „од ока“, којом се приликом редовно употребљава више креча него што је то потребно.

У већини случајева на 1 кгр. плавог камена додаје се око 2 кгр. гашеног креча, а то је дупло више него што је потребно за неутрализацију.

Да би чорба била лагано растворљива и отровна за пламењачу, треба употребљавати само неутралну чорбу. Наиме, у чорби треба да буде тачно онолико креча колико је потребно за неутрализацију плавог камена.

Количину креча, коју треба додати раствору плавог камена, немогуће је одредити мерењем (по тежини или запремини), пошто је креч различите густине, што зависи од старости креча а поред тога са више или мање нечистоће. Одређивање неутрализације чорбе по боји исте такође је несигурно.

Према изложеном, код справљања чорбе једино је сигурна употреба нарочитог папира и то најбоље т.зв. фенолфтелинског папира (белог папира). Кречно млеко додаваћемо раствору плавог камена све дотле, док папир не порумени (не сме да постане црвен). За неутрализацију 1 кгр. плавог камена, обично је довољно 850 до 950 грама гашеног креча.

Често се дешава да справљену чорбу, најчешће услед кише, не можемо употребити истог дана, а таква чорба другог дана губи много од свога дејства. Већина виноградара, преосталу од прошлог дана, чорбу не употребљавају већ просто просипају. Међутим, да би чорба мање изгубила од своје ефикасности, треба овој чорби додати неко средство за конзервисање. Другим речима, ако смо принуђени да оставимо чорбу да преноћи, треба већ готовој чорби додати колоидалне смоле или млека. На 100 литара чорбе треба додати 1 литар млека.

У погледу времена прскања: треба избегавати да прскамо лозу по роси, када се капљице чорбе разливају по лишћу, а исто тако није препоручљиво прскати за време припеке, пошто наступа сувише брзо сушење чорбе („малтер мрље“), а код осетљивих сората и ожеготина лишћа. Сем у крајној нужди (када лоза пре тога није дуже време прскана) не треба прскати, када је у изгледу киша. Уштеди чорбе много доприноси и употреба савршенијих прскалица.

Код употребе обичних ручних прскалица, чорба се неминовно узалуд просипа (у већини наших винограда има много празних места), док код употребе аутоматских прскалица (једна је рука увек слободна) могуће је моментално заустављање прскања, као и настављење истога под једнаким притиском. На правилност функционисања пужа код прскалице ваља обратити нарочиту пажњу, пошто само при прскању у финим, као магла, капљицама постизава се најбољи резултат код заштите лозе.

Није на одмет да на овом месту споменимо тај факат, да је код правилно орезаног и лаченог винограда утрошак чорбе много мањи, а само прскање, поред тога што је јефтиније, још је и ефикасније. Велику уштеду у чорби представља располагање са стручном радном снагом, односно са умешним прскачима. Мали виноградар, који својеручно обавља прскање, свакако више уштеди чорбе, него ли повремени радник, који често немилице расипа чорбу.

Виноградарима, који су принуђени да се служе најамном радном снагом, препоручује се да узимају исте и то вичне раднике, а поред тога да лично присуствују овоме раду и да чешће контролишу правилност прскања и утрошак чорбе.

Инж. **Никола Фемељиди**

ТИПИЗИРАЊЕ ВИНА

Наши виногрдари последњих година постигли су приличан успех у погледу добијања бољега квалитета вина употребом савременијих справа и бољем прерадом грожђа а нарочито бољом негом и чувањем вина. У овом правцу су радиле разне пољопривредне установе и друштва, која су на многобројним винарским курсевима упућивали виноградаре на напредније начине прераде, неге и чувања вина. Поред овога и тешко уновчавање вина, услед винске кризе, приморала је виноградаре, да обрате више пажње на квалитет свога вина, те како би могли да постигну што већу цену која би исплатила уложени капитал око подизања и обраде винограда. Винске задруге, и велики винарски трговци, као и већи виногрдари могу се с правом да похвале, да су у погледу квалитета вина постигли лепе резултате, док мали виноградари, а којих је код нас и највише, нису скоро ништа учинили и квалитет њиховог вина и даље је остао исти — слаб, да не кажем рђав.

И ако се квалитет наших вина из године у годину поправља, типизирању-уједначењу вина није поклоњена довољна пажња. Ако пробамо вина код једног истог виногра-

дара или продавца вина који сам прерађује грожђе, уверићемо се, да је укус вина из сваког бурета различит, и ова одбија купце, који желе да преко целе године имају вина исте јачине и укуса, јер то захтевају њихови стални гости, који нерадо пију друго вино са различитим укусом. Ово најбоље знају велики винарски трговци који купују од виноградара и сами прерађују грожђе, а који се труде да купе грожђе исте јачине и да га при преради класирају да у свима бачвама буде шира исте јачине и од истих сората грожђа, те како би се добило вино истога квалитета у свима бачвама. Отуда су и вина великих винарских трговаца више мање уједначена у своме квалитету, и наилазе бољу прођу код потрошача.

Винарске пак задруге које прерађују задругарство грожђе труде се, да и оне добију вино једнообразнога типа, али у овоме не успевају сваки пут. Задругарско грожђе је различитога квалитета, пошто потиче са разних положаја, а и сама обрада и нега винограда није иста код свих задругара, па и сама задруга услед велике количине грожђа, које треба прерадити за кратко време не стиже да изврши класирање и уједначи прераду, отуда и неједнак квалитет вина по бачвама.

Ради уједначења - типизирања вина сваки подрум би требало да располаже са једном већом бачвом, а свака задруга би морала да располаже са једном већом цементном цистерном, чија величина треба да буде најмање десет вагона. Само уједначење може да се врши или код шире, што је боље или код вина. Пошто се шира оцеди, треба је сипати у већу бачву односно цистерну док се напуни. Овом приликом је корисно додати калиум метабисулфита, да се шира избистри. Овако очишћену ширу треба потом пребацити у бачве којима треба додати квасац ради правилнијег превирања. Ако се пак не може да стигне, да се изврши уједначење шире, онда то треба учинити са вином.

Пошто шира преври онда треба, при првом претакању, вино из бачве сипати у цистерну. Кад је цистерна пуна, треба вино опет вратити у бачве, да би могло да зри и тако да се добије уједначено вино у свима бачвама истога квалитета.

Малим виноградарима, којих је код нас највише ништа друго не остаје него да се удруже у задруге ради бољег уновчавања свога производа-вина.

Без типизираних вина не може се ни замислити боља прођа ни у нутрашњој трговини, а по готову при извозу вина у иностранство.

Инж. **Рад. Борисављевић**

ОТРОВНЕ ГЉИВЕ
(печурке)

Свакоме је познато шта су гљиве или печурке. Њих има преко целе године, сем зими; оне се употребљавају за јело или као печене саме засебно, или се кувају са месом и другим зачинцима и прави од њих јело, било као сирове, било као осушене. Пошто их има и отровних и неотровних, те се често човек превари да их разликује, и тиме из непознавања које су отровне а које нису, приликом употребе за јело, може да **упропасти целу породицу.** Гљиве се у нашој земљи највише за јело употребљавају код наших Словенаца, те се код њих највише ови несрећни случајеви и дешавају.

Гљиве расту у разним облицима и бојама по нашим шумама, пољима, на ђубровитим местима, на рудинама, на старом дрвећу ит.д. Као отровне гљиве се убрајају: **бљувара, змијара, лудира, тупавка, мувара и курјача,** те се оне никако не смеју јести. Остале се једу.

Али како се често човек у избору ових гљива, као што напред напоменух превари, и за јело у место неотровних употребе отровне, то сматрам за дужност да овде изнесем, како може да се помогне отрованом лицу до **доласка лекара.**

Последице тровања отровним гљивама, укажу се после неколико часова. Болови прво почну у стомаку, па онда наступају грчеви и лице обузме хладан зној. Затим настаје повраћање, наступа велика жеђ, пролив, јака ватра у телу и наступа тешко дисање. У опште, дакле, настаје једно несвесно стање. Чим се ови знаци тровања појаве **одмах треба звати лекара.** Но како се дешава да су поједина места (села) много удаљена од места становања лекара, то се до његовог доласка несме скрштених руку чекати, но треба болеснику притећи, на сваки начин у помоћ. Главно је да се болесник што пре исчисти, било повраћањем, било клистирањем. На повраћање (бљување) може се болесник натерати гурањем прста у грло; или му дати да пије топле воде, такође и доста млека, а за чишћење 1—2 кашике рицинуса. Али у овом случају доста помаже: и, топли облози, топло купање, црна кафа, вода од куване врбове коре, као и добро старо вино.

Но ради сигурности да би се утврдило да ли су убрате печурке отровне или нису, најбоље је да се оне испитају, а то се чини на овај начин: Кад се печурке оберу, треба их пре кувања или печења опрати у сланој води, па их у тој води оставити да извесно време престоје, па ту воду просути, па их затим метнути у воду добро закисељену сирћетом, да бар 2 часа постоје у њој. И ако су гљиве биле отровне, вода ће поцрнети, и те гљиве треба одмах бацити.

К. Ивковић

ЗА НАШЕ ДОМАЋИЦЕ

КАКО СЕ КУВА САПУН*)

Мера: 5 кг. лоја, 1 килограм камене соде 12 л. воде, 125 гр. (шака) соли кухињске.

У казан или какав већи суд, који се за овај посао употреби, стави се говеђи лој и полије се са 10 литара кишнице (воде) а остатак се задржи за доливање за време кључања, да не кипи. Када маса прокључа, кува се још два часа. За време кувања меша се, а када хоће да искипи, дода се помало хладне воде (кишнице). Да ли је сапун скуван, проба се врши у неком малом суду. Маса се сипа, па ако се сав стегне онда је готов, а ако остане цеђа у суду, дода се још кишнице 1—2 л. према количини, да се сједини.

Пре него што се суд са сапуном скине са ватре, дода се со. Кува се још неколико минута. Сапун се сипа у сандук или какво старије корито. Добро се укваси какав стари чаршав и обложи се сандук или корито, па се сипа сапун. Када се стегне, сече се на веће комаде, који се држе на промајном месту, док се не осуше. Тек тада се може употребити.

Друга мера: 4 кг. мрса скупљеног у кући од различитих отпадака меса, сланине, лоја; 1 кг. соде 12 л. кишнице, шака кухињске соли (125 гр.).

Начин кувања је исти.

Овај се сапун може употребити за прање руку, тела и рубља.

Наталија Ђуровић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Питање: Милош Р. Цветковић члан Пољ подружине из Блазнаве упутио је неколико питања, која се односе на неке болести код говеди и њихово лечење. На та питања дајемо следећи:

Одговор. — На ваше прво питање одговарам вам следеће: У поткожју као и у међумишичном ткиву често се јавља попут конца танак 25—40 мм. дугачак црвић. У пролеће и јесен тај црвић узрокује да се на кожи врата и на лопатици уздигну мали чворићи у величини грашка до величине лешника. Након извесног времена ти чворићи пукну а из њих се излије или чиста крв или помешана са гнојем. Након пар дана раница зарасте. На који начин тај црвић долази у тело животиње као и његов развој непознати су. Код раница треба посветити највећу пажњу на чистоћу ра-

*) У место одговора Јанку Т. Николићу, претседнику Пољ. подружине Врујци.

нице. Свакако је добро увек такву раницу испрати креолином, чистом крпицом посушити и након тога напрашити је са фино истуцаним прахом дрвенога угља (угаљ за пеглање).

На ваше друго питање о кукуреку, ево вам одговора: Свуда у нашем народу развијено је веровање, да је кукурек једини и најбољи лек против свих болести. Било да којегод врсте живинче оболи и било од којегод болести, сељак одмах иде и затрављује живинче кукуреком. Кукурек је само обмана и од њега нема никакве користи. Против сточних било заразних, било не заразних болести, имаде лека и то сигурна лека. Против заразне болести као предохрана постоје такозвана заштитна цепљења, а кад је већ заразна болест избила исто се тако може стока спасити у већини случајева ако се одмах оде по ветеринара. Кукуреком се не лече болести, већ се постиже само једно да се одуговлачи са довођењем ветеринара, и онда кад већ нема никаквих изгледа да ће кукурек помоћи онда се или сасвим дижу руке од стоке или пак се иде по ветеринара кад већ ни ветеринар не може помоћи. Пошто кукурек не помаже, иди одмах и на време по ветеринара.

Треће питање о Домусу, Тијаку и Брзаку, не могу вам одговорити ништа јер ми нисте пружили и дали довољно објашњења за те две болести. Да би вам могао одговорити треба да ми опишете ове болести како оне почињу, какве опажате знакове код тих оболења, како дуго трају те како се те болести свршавају. Када ми се јавите опширније, онда ћу вам вероватно моћи нешто и за те болести одговорити.

Никола Бунтак

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА ЈУНА

У току прве половине месеца јуна цене пољопривредним производима биле су доста стабилне. Нешто малих повећања било је код пшенице и кукуруза што се види на приложеним табелама.

На берзи у Београду у Београду пораст **цене пшеници** износио је прве недеље око 12,50 динара, друге недеље 6 динара по 1 мц. Такође је забележен осетан пораст цене пшеници на берзи у Скопљу који је износио у другој недељи око 11,50 динара по 1 мц.

Цена кукурузу налази се у лаганом порасту. Бели обреновачки кукуруз скочио је прве недеље за 4,50 динара а друге недеље за 12,50 динара. Сличну тенденцију имају цене и других производа.

Понуда свих производа је доста мала и тражња превазилази понуду.

	Седиште берзе	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек од 1 до 8 јуна: цена у дин. за 100 кгр.	Седмодневни просек од 1 до 8 јуна: +повећ. или — смањ.	Седмодневни просек од 8 до 15 јуна: цена у дин. за 100 кгр.	Седмодневни просек од 8 до 15 јуна: +повећ. или — смањ.
Пшеница	Београд	Србија гл. пруга	77—78	2—3	241,50	+12,50	247,50	+ 6
	Нови Сад	барањска	78—79	2	247	+ 2	251	+ 4
	Скопље	косовска	77—78	5—6	243	0	254,50	+11,5
Јечам	Београд	макед. косовски		5—6	202,50	0	202,50	0
	Нови Сад	сремски	64—65		205	—2	205,50	+0,50
	Скопље	кумановски			200	+2,50	200	0
Раж	Београд	вагон Србија			197,50	0	197,50	0
	Нови Сад	бачки	72	2	208	—1	209	+1
	Скопље	кумановски			207	+3	210	+3
Овас	Београд	српски вагон роба			203,50	0	209,—	+5,50
	Нови Сад	сремски			201	0	203	+2
	Скопље	косовски			205	+4	205	0
Кукуруз	Београд	бели обреновачки			209	+4,50	222,50	+12,50
	Нови Сад	паритет Вршац			202	+7	211	+ 9
	Скопље	банатски стари			201	+7	213	+12
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга		2 б. врећа	435	+8	435	0
	Нови Сад	бели сремски		2 б. врећа	435	—2	435	0
	Скопље	тетовски крупан		3—4	430	—5	440	+10

На пијаци у Београду **ракија „шљивовица“ од 10 гради** продавана је **на велико** прве недеље **по 8,80—9,00 д.**, друге је недеље цена нешто порасла и продавана је **по 9,00—9,20 д.** (овде је зарачуната општинска и државна трошарина).

„Призад“ је објавио да ће ове године откупити све произведене количине уљане репице и маковог семена. За 100 кгр. семена уљане репице плаћа ће 370 динара, а за 100 кгр.

семена белога мака 520 динара. Откуп ће се вршити преко задруга, трговаца или откупних станица, организованих од стране самога „Призада“.

Цене кудељи су доста чврсте и у порасту су, јер је велика потражња. У току прве половине јуна сељачка кудеља имала је следеће цене: I-а 20—21 д.; II-а 19—20 д.; вијана кудеља I-а 24—25 д., II-а 23—24 д., полувијана 23—24 д., вијана кучина Iа 15—16 д., IIа 13—14 д. за 1 килограм.

Цена стоци је доста стабилна. Слаб је догон добро угојене стоке. Догон јагњади је још увек велики. Догон остале стоке је средњи.

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 1 до 8 јуна	од 8 до 15 јуна
Београдска пијаца		
Говеда	5— 8	5 — 8
Телад	10—12	10,50—13
Јагњад	5— 7,50	5 — 7
Свиње	10—12,50	7,50 10,50
Сремска Митровица		
Лаке слиње	10,20—10,50	10,20—10,50
Тешке свиње	11 —11,30	11 —11,30
Пожаревац		
Лаке свиње	9,50—10,10	9,50—10,10
Тешке свиње	10,30—10,70	10,30—10,70
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

Цене кожи су биле следеће: говеђе 8—12 д., телеће 24 до 28 д., јунеће 12—18 д., свињске 4 д. по 1 килограму. Јагњеће и јареће 20—25 д. по комаду. Маст свињска 19,50 до 20 д. килограм.

Према споразуму који је постигнут између Министарства трговине и индустрије и Министарства пољопривреде **утврђене су цене за сирове чауре** и плаћа се за 1 кгр. у Србији за **I класу 18 д., за II класу 15 д., за III класу 5 динара. Откуп сувих чаура у јужним крајевима вршиће се по цени од 62 динара по килограму** (за квалитет где се може добити од 4 кгр. чаура 1 кгр. свиленог грежа, одмотане свиле). **За чауре слабијег квалитета плаћа ће се 53 динара килограм.**

Поред ових утврђених откупних цена сваки произвођач из северних крајева добиће **на име премије из фонда за свиларство** још 5 динара а из јужних крајева **по 3 динара** за сваки предати килограм сирових чаура.

Инж. **Јарослав Шеварлић**

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА:

Новац од 10 динара повлачи се из оптицаја

Решењем господина Министра финансија од 25 маја о. г. постепено ће се повлачити из оптицаја стари сребрни новац од 10 динара. Ово повлачење почело је 31 маја и трајаће три месеца т.ј. до 31 августа о. г. По истеку овога рока овај новац престаје бити законско средство плаћања. Треба зато свако да настоји да до тога рока изврши замену.

Према подацима које објавило Друштво народа живот је поскупео од почетка рата у Кини за 126%, у Румунији за 30%, **у Југославији за 26% (сада за 30 од сто),** у Енглеској за 14%, у Јапану за 16%, у Шведској за 10 од сто, у Белгији и Норвешкој за 8%, у Швајцарској за 6%, у Мађарској за 4, у Канади за 2%, у Сједињеним америчким државама за 1%.

Ј. Ш.

Максимирана цена манили и рафији

Министарство пољопривреде, односно Дирекција за проучавање и организацију пољопривреде у сврху исхране, известила је Друштво, са налогом да оно извести своје подружине, да је Министарство трговине и индустрије односно Уред за контролу цена при истом Министарству одредио да се манила (канап за везивање жита при жетви) не сме продавати скупље од 27 а рафија скупље од 25 динара по једном килограму.

Власници и руковаоци парних и моторних вршалица и плугова могу бити ослобођени од војне вежбе

Сазнали смо да је Господин Министар војске и морнарице, на предлог господина Министра пољопривреде, а по мишљењу Инспекције народне одбране у циљу благовременог обављања вршаја овогодишње жетве, одобрио да се власници, који су у исто време и руковаоци парних и моторних вршалица ослободе војне вежбе у времену од 1 јула до 15 септембра т. г. Ако власници нису у исто време и руковаоци парних и моторних вршалица онда ће се од вежбе ослобођавати и стручни руковаоци.

Тако исто ослобођаваће се од вежбе руковаоци парних и моторних плугова за орање у времену од 1 септембра до 15 новембра ове године.

Решење о ослобођењу доносиће команданти војних округа на основу молби оје ће им власници и руковаоци подносити уз потврду општинске власти да је дотични заиста власник, односно руковалац такве машине.

Максимирана цена пшеници и кукурузу

Генерални директор Призада г. Тот дао је изјаву 24 јуна тек. год да је Призад одредио цену пшеници на 230 а кукурузу на 170 динара за 100 килограма. По нашем мишљењу ова је мера двојако корисна. Што ће сиромашан и у храни оскудан народ бити заштићен прескупе набавке хлеба а друго што је пре жетве одређена цена новом житу.

Б. Н.

ДОПИС СА СЕЛА

МОЈЕ ИСКУСТВО О ОГРТАЊУ КУКУРУЗА

Постоји мишљење, да је боље огртати кукуруз и да неогрнути кукуруз повијају ветрови и да кукуруз без оџака (хумке) не може имати задовољавајући принос. Па и сама пољопривредна наука није још решила то питање, ма да изгледа да опити иду у прилог неогртања кукуруза. На нама земљорадницима је да и сами вршимо огледе и да се вишегодишњем запажањем уверимо, о бољим и лошим странама код огрнутог и неогрнутог кукуруза.

Свима нама земљорадницима је познато, да приликом огртања кукуруза, мотиком повлачимо подебљи слој трошне земље са површине између кукурузних редова и да ту земљу нагрћемо око кукурузних струкова. Самим тим радом одголићујемо, кидамо и позлеђујемо кукурузне жиле, а још са таквим радом отварамо земљу за што лакше и брже испаравање и исушивање земљине влаге. То такво исушавање, па према томе и само огртање било би оправдано и могло би бити од користи по повољан развитак кукуруза једино у случају јаких и дуготрајних киша и на непропустљивим и мочарним земљама. Али су у нас такви случајеви пре изузетци него правило. У доба најјачег кукурузног пораста ми земљорадници имамо да се боримо више против оскудице него ли против преобиља влаге у земљи. У нас су лета чешће сушна него ли влажна. Још од 1930 године напустио сам огртање кукуруза; кукуруз сам само копао а по десет реда кукуруза остављао сам за оглед и огртао. За време сушних година као што је била 1931, 1935, 1938 па и ове прошле године било је видних разлика између огрнутог и неогрнутог кукуруза. Неогрнут кукуруз у току лета имао је модрикасто зелену боју лепе развијене струкове и клипове. А огрнут кукуруз имао је жутуњаву боју са мањим струковима и штуријим клиповима. Нисам разлику мерио пошто је се јасно могло запазити на око.

У сталим годинама са довољно киша није било никаквих разлика у огртаном и неогртаном кукурузу. Разлике је било само у радној снази. Сам рад око огртања скопчан је

са далеко већим утрошком снаге, него рад око копње. Па и само орање огрнутог кукурузишта мора бити теже, него орање кукурузишта, које је само окопавано.

Што се тиче ветра, у мојим огледним њивама више је страдао огрнути кукуруз, јер га је у огрнутом и учвршћеном оџаку ветар више ломио нарочито у годинама са довољно кише када је кукуруз млад и бујан. Код неогрнутог кукуруза за време ветрова струкови су се само повијали и опет враћали у нормалан положај. Понекад се дешавало да понеки струк остане мало повијен, али је се равнао у приносу као и остали нормални кукурузни струкови.

Зато је неогртање кукуруза за сваку препоруку, јер у сушним годинама даје веће приносе, не подлеже ломљењу од ветрова и штеди радно време што у данашњим приликама, када је најбоља радна снага са села на војној дужности, претствља једну драгоцену вредност.

Александар Симовић
из Добраче

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

Воћарски течај Параћинске пољопр. подружине и Пољопривредне школе у Ћуприји

Параћинска Пољопр. подружина и Пољопривредна школа у Ћуприји, одржале су воћарско калемарски течај: 18, 19 и 20 марта 1940 године. Течај је отворио и истим је руководио г. Петар Бунишевац, директор уз припомоћ наставника пољопривредне школе.

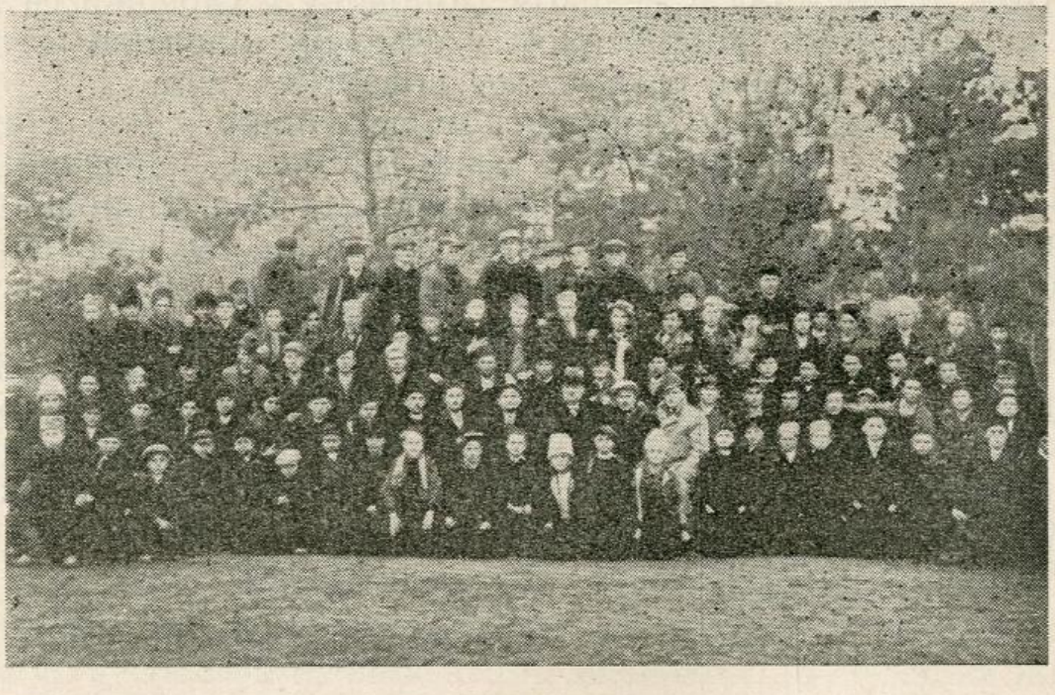

Сл. 70. — Воћарски течај Параћинске пољопривредне подружине и Пољопривредне школе у Ћуприји

После отварања прешло се на теоријска предавања и практичне радове из воћарства и виноградарства (калемљење, справљање калемарског воска, сађење воћака, одгој садница, подизање воћњака, нега воћака, борба противу штеточина и др.). Практичне радове изводио је г. Младен Лекић, учитељ пољопривреде.

Течај је посетило 95 младића из срезова: раваничког и параћинског. Овај завидан број посведочио је да се свест нашег земљорадника буди и да је исти увидео да без стручног знања нема напретка у пољопривреди а да то само може добити од пољоприв. школа и пољопр. организација и стручњака.

Пољопривредни референти срезова: параћинског и раваничког г. г. Никола Марковић и Чедомир Матејић, много су својим трудом допринели да се овако велики број посетиоца пријави, међу којима је било и више старијих људи,

Овај течај помогло је Српско пољопривредно друштво са књигама и алатом у вредности од 750 динара из које су помоћи награђени посетиоци.

Колика је важност оваквих течајева, а нарочито када их посећују и старији пољопривредници, свакоме је добро познато. Због тога треба пожелети да се често одржавају овакви и слични течајеви, како би нашег пољопривредника што боље наоружали стручним знањем.

Бор. Филимоновић

Воћарски течај пољ. подружине у Великом Поповићу и Медвеђи

Пољ. подружина у Великом Поповићу у сарадњи са новооснованом Пољ. подружином у Медвеђи одржала је шестодневни практични калемарски воћарски течај.

Исти је одржан у Бановинском расаднику у Вел. Поповићу, а њиме је руководио г. Славко Д. Димић, управник расадника. Узело је учешћа 22 младића из Вел. Поповића и Медвеђе. Најбољим посетиоцима додељене су награде из помоћи коју је доделило Српско пољопривредно друштво, у ситном воћарском алату и пољопр. књигама.

Предавање је држао г. Славко Д. Димић, управник бан. воћног расадника и секретар Пољ. подружине. Показано је практично калемљење воћа и лозе, спремање калемгранчица, справљање хладног калем воска, орезивање воћа, кречење воћа, сађење окалемљених младица у растило, спремање вијока, стратификовање лозе и прпорење исте.

С. Д. Димић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

О сигурности при раду на вршалицама

Средишни уред за осигурање радника у Загребу издао је књижницу под горњим насловом. Књижица је штампана латиницом, на 25 страна текста, са 8 шема и цртежа, а садржи упутства којих се треба држати при раду са вршалицом, била она на парни или моторни погон. Нарочито се указује на опасности и несрећне случајеве који се могу при раду десити и начине како се све то може избећи.

Даље, у књижици се говори о заштитним мерама код вршалице, о држању и понашању људи који са њима раде, о првој помоћи у несрећним случајевима, о заштити очију, о погодном и јефтином оделу за рад итд. Једном речју, књижица садржи све оно на шта треба скренути пажњу нашим неуким и често необазривим пољопривредним радницима, који су највише и најчешће запослени на овим пољопривредним машинама.

У књижици се нарочито скреће пажња, сасвим оправдана, да је употреба алкохолних пића при вршају строго забрањена, јер су напити људи, а такви се нажалост често виђају око вршалица, најнеобазривији и најчешће настрадају при раду. Са своје стране ми скрећемо пажњу сопственицима вршалица да и пушење забране, јер се често због једне неугашене цигаре деси пожар, који сопственика вршалице доведе до просјачког штапа, да и не говоримо о уништеној летини више домаћина, чији је труд и рад за тили час прогутао пламен.

Отуда се намеће и **потреба осигурања** противу пожара, о којој није било речи у приказаној брошури, али која је сама по себи јасна. Разуме се да је најбоље осигурати код неке задружне установе која се овим послом бави, а у недостатку ње, код неког солидног домаћег осигуравајућег друштва.

Књижица се даје **бесплатно** сваком ко се за њу Уреду обрати, те препоручујемо читаоцима, нарочито сопственицима парних и моторних вршалица, да брошуру затраже, па да се са њеном садржином подробније упознају, како у свом сопственом интересу, тако и у интересу лица запослених на вршалици, о чијој се безбедности мора и сам сопственик, на првом месту, старати.

А. В. П.

Будућност нашег воћа. — Ових дана изишла је из штампе, у издању Централе за хигијенско искоришћавање воћа у Југославији, књига под насловом „Будућност нашег воћа и ми“. У овој књизи приказан је досадашњи рад ове корисне задруге која има за циљ да се стара о најповољ-

нијем искоришћавању воћа, његовом прерадом у хранљиве производе, који би служили не само за народну исхрану него и за извоз. Поред тога, у књизи је објављено и неколико чланака о нашем задругарству и воћарству, о воћу и шећеру у народној исхрани и о могућностима извоза нашег воћа у Совјетску Русију. Сви ови чланци садрже пуно корисних и интересантних обавештења о свему ономе што мора интересовати и наше воћаре и стручњаке и народне масе. Због тога ова књига заслужује сву пажњу наше јавности. Добија се у канцеларији Централе за хигијенско искоришћавање воћа у Југославији — Коларчева 9, — по цени од динара 10 са поштарином.

НЕКРОЛОГ

† ЈОВАН КОЛАРЕВИЋ

На дан 4. марта 1940 године умро је Јован Коларевић, пољопривредник из Горње Буковице, угледан и напредан пољопривредник и редовни члан Подгорске Пољопривредне подружине и Српског пољопривредног друштва.

Именовани је учествовао у свима ратовима, борећи се за Краља и Отаџбину, где је и ослабио услед чега је подлегао смрти у својим још млађим годинама.

После минулих ратова именовани се трудио као један од највреднијих пољопривредника служећи за пример другима, а био је увек члан Подружине радећи на добро исте и на добро свога краја.

Драгољуб Живановић

† МИЛУТИН Ј. ПЕТРОВИЋ,

бив. претседник Пољопривредне подружине у Конопници, стални члан Српског пољопривредног друштва, дугогодишњи претседник школског одбора, члан општинске управе и црквени благајник

На дан 7 марта 1940 године, после дугог али тешког боловања испусти своју напаћену душу у 57 години свога живота.

Рођен је 16 августа 1883 године у селу Конопници, Среза власотиначког, у једној веома сиромашној породици. По завршеној основној школи немајући средстава да продужи школовање одаје се земљорадњи у коју са пуно воље и преданости уноси нове идеје и међу првима у селу почиње земљу рационално да обрађује. Занет тим успехом често је говорио: „Са мога једног дела имања берем више плода, но што смо у задрузи брали сви“. Он је свуда и на сваком

месту истицао да од обраде земље зависи успех и берба. И захваљујући таквој обради пок. Милутин, постепено почиње да купује парче по парче земље, те после низ година од једног веома сиромашног сељачића постаје угледан домаћин, који својим успехом у раду служи за пример свима у селу.

И заиста је велики губитак за село. Јер је пок. Милутин био веома правичан, ретко поштен и напредан сељак.

Његов рад као старешине села остаће увек као светла успомена и пример села.

Пољопривредна подружина у Конопници, смрћу Милутина Петровића, губи свога претседника и оснивача, чије ће одсуство увек осећати.

Црквена управа у Конопници, такође губи дугогодишњег благајника и човека који је највише радио и припомогао обнови црквене зграде.

МИЛУТИН Ј. ПЕТРОВИЋ
из Конопнице, ср. власотиначки

Сахрана пок. Милутина извршена је уз учешће великог броја најугледнијих пољопривредника овога краја. Као захвалност за оснивањем и рад, Пољопривр. подружина приложила му је веома леп венац.

Са покојником се је опростио у име цркве Вук. Ишљамовић, свештеник, а на гробу дирљивим говором у име Подружине Жив. Маринковић, учит. секретар-благајник.

Нека је слава, хвала и вечан помен Милутину Петровићу!

Жив. З. Маринковић
учитељ

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва, донете на седници:

9 маја 1940. Одлучено је :

1. По позиву Друштва за путове, на годишњу скупштину 12 маја, да Друштво заступају Д-р Драгиша Николић и А. Петровић.

2. Да се одобре кредити подружинама у Паланци 24.300 Драгову 9.000, Конопници 5.000, Великој Врбници 15.000, Рибшевштици 8400, Каменици (Ваљев.) 10400, Младеновцу 64800, Орашју (Власот.) 58.000, Горњем Рибнику 7.200, Шишави

15.300, Жабарима (Пожар.) 13.800, Рашци 22.000, Калудри 900 и Блазнави 3.900 динара.

3. Да се удружењу „Телефонско сироче“ изда на име помоћи 100 Дин.

4. Да подружине, које су у овој или прошлој години вршиле од Друштва набавке друге робе и справа било за готово било за кредит могу цео одобрени кредит користити за набавку плавог камена.

5. Да се Пољ. подружини у Зворнику изда 1000 дин. у справама за домаћу радиност и у књигама из домаћинства на име помоћи за приређивање изложбе домаће радиности, која се приређује 2 и 3 јуна и да на истој Друштво заступа члан управ. одбора г. Илија Полић.

6. Да се Соколској чети у Камен-Мосту срез Имотски и Народном Универзитету у Смед. Паланци изда на име помоћи по једна мала колекција књига у вредности 120 дин, бесплатно.

7. Да се прими к знању извештај књиговође о стању Друштва на дан 31 марта, са констатацијом да је исто задовољавајуће.

8. Да се по предлогу претседника Д-р Јосифовића изјави захвалност Бугарском Пољопривредном друштву на гостопримству указаном нашим делегатима на годишњој скупштини.

16 маја 1940. Одлучено је:

1. По позиву Пољопривредне коморе Дунавске бановине на отварање 10 изложбе и сајма, да истом присуствује претседник Д-р Јосифовић.

2. Да се Уред за контролу цена, Министарство Пољопривреде и Народна банка упознају да се рафија продаје у унутрашњости по 30—40 дин. килограм.

3. Да се одобре кредити подружинама у Љубави 8.000, Ратају 5.400, Ново Село 7.800, и Трбуњу 5.200 Дин.

4. Да се Пољ. подружини у Жабљу изда једна мала колекција књига у вредности Дин. 120.

5. Да се прими у састав Друштва новооснована Пољопривредна подружина у Горњем Катуну.

6. Да се прими к знању одговор Управе Монопола на жалбу Друштва, да се со неуредно дотура у поједине крајеве и да је скупља него што је прописано од Управе монопола, да ће Управа монопола појачати контролу и да ће се постарати да се со што уредније доставља.

7. Увези извештаја Д-р Драгише Николића о годишњој скупштини Друштва за путеве да се Српско Пољ. друштво учлани у Друштво за путеве.

8. Да г. Петровић присуствује конференцији акционог одбора за плави камен, по позиву Савеза Пољ. коморе на дан 17 маја, с тим да је мишљење Друштва, да даљу акцију у вези подизања фабрике плавог камена предузму заинтересоване организације.

23 маја 1940. Одлучено је:

1. Да се од Генералне дирекције државних железница тражи, да се изузетно хитно стави фабрикама на расположење потребан број вагона за транспорт плавог камена, јер са утоваром истог иде врло тешко.

2. Да се приме за помажуће чланове 262 пријављена лица и установа и да се уведу у књигу помажућих чланова од бр. 267 до бр. 529.

3. Да се упуте рекламације државним и бановинским установама за сва потраживања како из ранијих тако и из ове године.

4. Да се одобре кредити подружинама у: Ваљеву 34.500, Азањи 1.800 и Сибници 7.250 Дин.

5. Да се прими у састав Друштва Пољопривредна подружина у Доњем Милановцу, пошто је обновила рад.

6. Да се исплати 500 дин., на име половине износа помоћи за подизање хигијенске стаје за стоку г. Радовану Попадићу из Сивог Дола, члану Пољ. подружине у Жагубици.

7. Да се изда бесплатно по једна мала колекција књига у вредности од по 120 дин. и то: Народној књижници и читаоници „Братство“ у Стојачку, срез Јасенички и Соколској чети у Дебелици срез Тимочки.

8. Да се помоћ за одржавање течајева предавања и екскурзије у овој години раздели како је изнето у табели на следећој страни:

Поводом овог учињеног и одобреног распореда начелно је одлучено.

а) Да се на течајевима врши с времена на време контрола од стране Друштва;

б) да се изгради програм рада на воћарским курсевима;

в) да се, по предлогу г. Др. Драгише Николића, проучи на згодан начин акција за конзервирање воћа и поврћа, која се води у Бугарској те због тога упутити писмо Бугарском пољопривредном друштву с молбом да да ближа упутства како се иста акција води у Бугарској, а да се г. Никетић умоли да у месецу септембру, када и иначе путује у Бугарску, то питање проучи на лицу места.

Саопштења. Претседник г. др. Јосифовић извештава да су претставници Бугарске пољопривредне коморе посетили просторије Друштва. Он их је поздравио у име Срп. пољ. друштва, а секретар г. Банковић изнео је задатак и историјат Друштва, што је примљено знању.

Ред. бр.	Подружина	За изложбу	За курсеве	За течајеве	За предавање	За екскурзију	СВЕГА
1	Сува река		100.—		200.—		300.—
2	Косјерић	1.500.—		300.—	200.—		2.000.—
3	Забрђе		400.—		200.—		600.—
4	Пожега	2.500.—		400.—	500.—		3.400.—
5	Свилајнац				400.—	1.000.—	1.400.—
6	Голубовац	3.000.—			500.—		3.500.—
7	Крагујевац	3.000.—			500.—		3.500.—
8	Зворник	3.000.—			500.—		3.500.—
9	Ратаје				200.—	1.000.—	1.200.—
10	Сопот	4.000.—	500.—	500.—	500.		5.500.—
11	Петровац			500.—	500.—	1.500.—	2.500.—
12	Зајечар	3.000.—			500.—		4.000.—
13	Параћин	3.000.—		750.—	500.—	1.000.—	5.250.—
14	Рача			500.—	300.—		800.—
15	См.Паланка			1.500.—	500.—		2.000.—
16	Доброљубц.					500.—	500.—
17	Ражањ			400.—	400.—		800.—
18	С.Карловци	3.000.—		1.000.—	500.—		4.500.—
19	Чачак	3.500.—	1.000.—	500.—	500.—		5.500.—
20	Јагодина			300.—			300.—
21	Орашје Вл.				500.—		500.—
22	Крушевац			2.000.—	500.—	1.500.—	4.000.—
23	Б. Паланка			300.—	300.—	1.000.—	1.600.—
24	Ужице	3.500.—		300.—	500.—		4.300.—
25	Нова Варош	1.500.—		300.—	300.—		2.100.—
26	Куманово			400.—	400.—	1.000.—	1.800.—
27	Младеновац			800.—	500.—		1.300.—
28	Жагубица	2.500.—		800.—	400.—		3.700.—
29	В. Каменица	2.000.—					2.000.—
30	Г. Минанов.	3.000.—		500.—	500.—		4.000.—
31	Рашка	2.000.—			400.—		2.400.—
32	Љубовија	3.000.—		400.—	600.—		4.000.—
33	Прокупље			400.—			400.—
34	Бабушница			300.—			300.—
35	Цариброд			300.—	200.—		500.—
36	Владимирци			400.—			400.—
37	Соко Бања				400.—		400.—
38	Грабовица			300.—			300.—
39	Урошевац			300.—			300.—
40	В. Поповић			300.—			300.
41	Трбуње			300.—			300.—
42	Уб			300.—			300.—
43	Шабац			400.—			400.—
44	Краљево			600.—			600.—
45	Сребрница				350.—		350.—
	СВЕГА:	47.000.—	2.500.—	16.350.—	13.250.—	8.500.—	87.600.—

Штампа „Слога“, Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

Као што је орачу потребан плуг, косачу коса, писару перо...

...тако су сваком одгајивачу потребне

помоћне таблице

1) Прописи за исхрану говеди, према узрасту, млечности, напору и т. д.
2) Преглед садржаја хранива;
3) Пропис количине млека за исхрану телади...

да састави правилан оброк који чини стоку напредном а исхрану уносном.

Налазе се у брошури:

Кључ за смишљену исхрану говеди

од ДРАГОЈЛА ОБРАДОВИЋА

Цена 8.— дин.

Добија се код:

Српског пољопривредног друштва у Београду

ПЛАВИ КАМЕН

ЗОРКА

Најсигурније и најјефтиније средство за сузбијање пероноспоре на виновој лози.

Виноградари и воћари!

ОИДИУМ-ЛУГ на виновој лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу промеша

СУЛИКОЛ

Грожђане мољце, јабучног црва и друге живе штеточине сузбија се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ

Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм. Гепрата 64 и

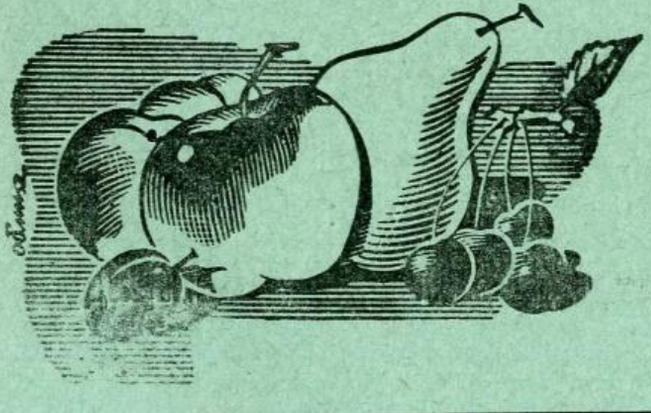

ЗОРКА

Београд
Француска 9

ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

Универзитетска библиотека
Београд

...ВЕСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.
ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 15 јула 1940 | Број 14

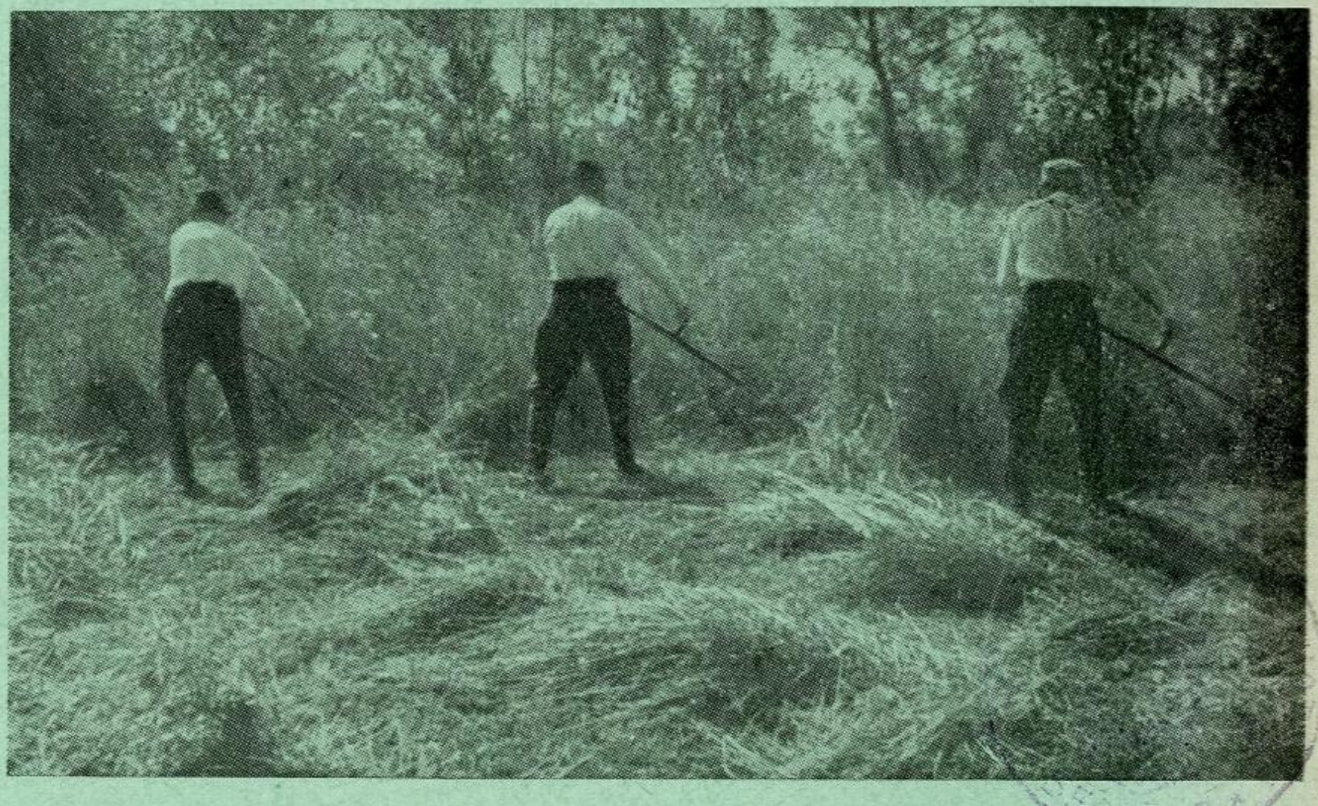

Косидба вештачке ливаде на имању Пољопривредне школе у Ваљеву
(Сн. Ст. Јешић)

САДРЖАЈ: *Бор. Љ. Нешић:* Српско пољопривредно друштво у првој половини 1940 године; *Жика Поповић:* Жетва стрних усева; *Миодраг Марјановић:* Летње мркање и зимско јагњење оваца; *Др. Павле Вукасовић:* Зашто се суше шљиве; Инж. *Вукашин Тоскић:* Пероноспора на грожђу; Др. *Властимир Црнчевић:* Да ли је погодније прскати или запрашивати виноград; Инж. *Рад. Борисављевић:* Одбрана винограда од града „топовима"; *Светислав Јовановић:* Сељачку децу на занате и трговину; *Душан Михаиловић:* Пореско ослобођење малих поседа; За наше домаћице — *Наталија Ђуровић:* Сапун од жучи за прање лица; Питања и одговори: Инж. *Ј. Шеварлић:* Кретање цена пољопривредним производима у другој половини месеца јуна; Ситне вести савети и обавештења; Допис са села — *Пет. Мих. Вељовић:* Шаљите децу у пољопривредне школе; Рад наших подружина — *Крстомир Росић:* Домаћа радиност у Драгачеву; *Влад. Петровић:* Рад Пољопривредне подружине у Бабушници; Из пољопривредне књижевности Важне одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва:

СПИСАК КЊИГА

које се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду, а погодне су за давање награда ученицима основних школа

	Динара
Поуке о ђубрењу стајским и вештачким ђубривом	10.—
Луцерка и детелина, М. Ђ. Николић	15.—
Пшеница и раж: М. Ђ. Николић	10.—
Овас и јечам: М. Ђ. Николић	15.—
Кукуруз: М. Ђ. Николић	25.—
Земљорадникова читанка: Р. Вулић	5.—
Гајење конопље и лана: В. Т. Радовановић	5.—
Гајење уљаних биљака: В. Ђорђевић	6.—
Стајско ђубре, од В. Ђорђевића	6.—
Воћарство, треће издање: М. Никетић	25.—
Гајење ораха, од Станковића	6.—
Практично виноградарство: Н. Петровић	30.—
Виноградарство: М. Никетић	15.—
Поврће и његово гајење: Т. Владисављевић	40.—
Ливадске траве и њихов избор: Др. Т. Локот	7.—
Ливадарство: Ј. Вукићевић	15.—
За бољу исхрану стоке, од Вукићевића	10.—
Сточарство новог доба: Др. М. Радосављевић	15.—
Гајење свилобуба, од Јовановића	10.—
Практично пчеларство, од Мршуље	10.—
Напредно живинарство, од Др. Стајића	10.—
Конзервисање воћа и поврћа сушењем: Др. В. Стојковић	12.—
Конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, друго издање:	6.—
Прерада воћа, М. Никетић	12.—
Чување свежег воћа и поврћа, Др. В. Стојковић	25.—
Берба и прерада шљива, друго издање: Др. В. Стојковић	12.—
Млекарство, треће издање: А. Г. Јовановић	12.—
Од бербе до продаје, од Др. В. Стојковића	15.—
Нега вина, од Тоскића	8.—
Најчешће штете воћака: Др. П. Вукасовић	10.—
Сточне заразе: М. Цветковић	10.—
Ветеринарске поуке, од Вуковића	10.—

Обавештавају се чланови и подружине да су приспели **Хајдови тријери,** као и тријери домаће марке **Хецел** и да ће њихове цене и остали подаци изаћи у **идућем броју „Тежака".**

Такође се ставља до знања члановима и подружинама да у друштвеном стоваришту има још **мали број** врло добрих **ветрењча,** по цени од Дин. 1600.— по комаду и оригиналних Мелихарових **жетелица руководачица,** чија је цена дин. 7.000.— и 7.500— све франко овде.

Нарочито се скреће пажња на жетелице руководачице и препоручује се њихова набавка, јер за употребу везачица **нема маниле,** а без ње се везачице не могу употребљавати.

Житни жижак

уништава у спремиштима и хамбарима спремљено жито и причињава милионску штету.

Још прије жетве мора се овај опасни штетник у његовим скровиштима уништити.

Ради тога попрскајте или премажите под и зидове спремишта са прокушаним сретством

Гродил - Н

Неотровно! Без неугодног мириса! Малени трошкови! 1 литар Гродил-Н помешан са 9 литара воде довољан је за премазивање 75—100 кв. метара површине. Добива се преко Пољопривредних Подружина или изравно од фирме:

„ЈУГЕФА" к. д. — Београд, Чика Љубина 10-а.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 14 **БЕОГРАД, 15 јули 1940**

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ 1940 ГОДИНЕ

Ратни пожар који је у јесен 1939 године захватио велике, а затим у пролеће ове године и многе мање али најкултурније и најбогатије народе у Европи, а који је претио па и данас прети да се прошири не само на све европске, већ и на ваневропске државе, имао је врло јаког утицаја на целокупан привредни и културни живот наше државе и ако је она, благодарећи највише њеном географском положају, остала ван сукоба.

У овом тешком и непрекидно неизвесном времену, јер се није могло знати и предвидети шта ће сутрашњица да донесе, ни од стране појединаца ни од установа и удружења нису предузимане никакве веће и значајније акције и послови. Радило се и набављало само оно без чега се није могло. Робни промет почео је да се отежава и да слаби. Робе је почело да нестаје на тржиштима нарочито индустријске и монополске. Почеле су нагло да скачу цене, да се појављују ратне шпекулације и скривање робе и ко зна где бисмо се зауставили, да државна управа није почела да интервенише.

Ето под таквим општим приликама почела је, а под таквим и готово још тежим и неизвеснијим је завршена прва половина ове године. У овим и оваквим приликама никакав напредак и процват није показала ни једна народна

и задружна установа и организација. Добро су прошле само велике фирме, велика складишта робе и трговине, а пољопривреда, пољопривредници, ситни чиновници и занатлије почеле су да трпе оскудицу од прве појаве ратног пожара, која ће трајати дуго и после завршеног рата.

Поред ових ратних неприлика дошле су и временске неприлике и непогоде. Врло јака и дуга зима изнурила је и до краја истрошила људство, стоку и средства, а штетно је утицале и на многе пољске културе. За овим су дошле страховите поплаве које се ретко памте и које су нанеле огромне штете најплоднијим крајевима наше државе.

Под овим јако тешким приликама, Друштво је такође са тешкоћама спроводило своје пословање и у васпитно-пропагандистичком и у пословно-посредничком правцу.

Ратне прилике имале су утицаја и на развој и напредовање Друштва у погледу оснивања нових подружина и пољопривредних књижица и читаоница и омладинских дружина, као и на бројно стање чланства у овим организацијама. Истина број организација које су у чланству Друштва већи је од броја ових на крају првог полугођа 1939 године. Тако исто већи је и број чланства у пољопривредним подружинама, али је то повећање незнатно према ономе које би сигурно било у нормалним приликама. На крају прве половине 1939 године Друштво је имало 186, а на крају прве половине ове године има 187 пољопривредних подружина, које су активне у раду. Од ових су 9 нове, 9 од старих обновиле рад које у 1939 годи. нису радиле, а 17 од оних које су у 1939 години радиле у застоју су тј. нису обновиле рад у 1940 год. Чланова у подружинама на крају првог полугодишта 1939 године било је 15192 а 1940 године 15480. Према овоме, повећање у подружинама износи само 1 а у њиховим члановима 288. Нових пољопривредних књижница и читаоница основано је 5 те их по регистру има 160.

Због изнетих разлога и узрока, у спровођењу пропагандистичког рада Друштва нису се могле предузимати неке важније и обимније акције, па чак ни оне које су прошле године унеколико биле започете. У овом правцу свога делања Друштво је истицало и активно помагало пољопривредне подружине у држању разних течајева и предавања и радило на извршењу стечајева за напредније начине рада.

И поред мутних и неизвесних општих прилика за сваки активнији рад, ипак су многе пољопривредне подружине на тражење Друштва и по својој иницијативи поднело предлоге за приређивање и одржавање пољопривредних изложаба, разних течајева и предавања. Друштво је ове предлоге својих подружина прихватило и преко 100 хиљада динара распоредило и дало им на име помоћи за ове приредбе.

Спровођење друштвеног рада у пословно-посредничком правцу ишло је још теже. Несташица робе на тржишту, затим нестабилност цена и њихово скоро свакодневно мењање и пењање на више, ометало је сваки агилнији рад и изазивало неоправдано неповерење и љутњу код друштвених организација и чланства.

Велике поплаве које смо напред напоменули, покварили су не само путеве и железничке пруге већ на многим главним линијама онемогућиле су и речни саобраћај. Читав месец дана (од половине марта до половине априла) државна речна пловидба није примала робу на отправљање. Кад се овоме дода оскудица у железничким вагонима због ратних прилика онда се види да су тешкоће, нарочито у првом тромесечју биле велике.

Што се тиче робног промета и обрта он је задовољавајући. Нешто због повећаних куповних цена разној роби а нешто и због јаче тражње обрт и промет већи су него у истом времену у 1939 години.

Привилегована аграрна банка наставила је рад на давању личних кредита пољопривредницима у износу до 2000 динара, чиме је у многоме помогла њихово снабдевање са пољопривредним справама, семеном биљака за храну стоке и плавим каменом.

У циљу реорганизације рада пољопривредних подружина, пољопривредних омладинских дружина и пољопривренних књижица и читаоница, и саображавању њиховога рада са новим друштвеним правилима, израђена су нова правила за ове организације и иста ће се поднети првој наредној седници Ширег Управног одбора на претрес и одобрење, а затим послати на мишљење организацијама на које се односе.

Ако се ратни пожар почне да гаси и наша држава остане ван сукоба, Друштво ће и ову тешку годину завршити са активним билансом његовог рада и материјалног стања.

Бор. Љ. Нешић

ЖЕТВА СТРНИХ УСЕВА

Жетва је неоспорно један од најважнијих пољопривредних радова. Њоме се имају прикупити плодови, добијени целогодишњим напорним радом пољопривредника, у свима гранама пољске привреде, али овде ће бити речи само о жетви стрних усева, као најважнијем раду у овом добу године. Од времена и начина жетве зависи квалитет зрна и његова вредност, па донекле и количина доцније овршеног жита. Дакле, према томе, жетва заслужује да јој се поклони

највећа пажња, да се што је могуће савршеније и увек благовремено изврши и да се за исту примени што је могуће боље и савршеније справе и алати.

Но и поред свега тога у многим нашим крајевима пољопривредници жању своје усеве још увек примитивно, како су то радили њихови прадедови. Њихов је алат за жетву срп, који се у земљама, које га израђују и нашим пољопривредницима продају, — уопште и не употребљава приликом жетве стрних усева. У осталом то је велика грешка, па и срамота, да се људи толико муче, губе у времену, излажу своје усеве опасности да пропадну од елементарних непогода због сувише спорог извођења жетве, кад већ постоји мноштво савршенијих справа, алата и машина удешених за ручни, запрежни и моторски рад, за брзо свршавање жетве.

За мање поседе — до 10 хектара — површина засејане стрним житом, сасвим је довољан ручни рад. За површине од 10 до 30 хектара довољна је једна комбинована косачица са направом за жетву или једна жетелица руководачица.

Пошто у нашој земљи има највише малих поседа, или оних средње величине, то ћемо овде описати најпрактичнији начин обављања жетве ручним радом, дакле обичном косом за косидбу траве, на коју се насади тако звана „грабуља“ за скупљање косом посечених житних стабљика. У неким крајевима наше државе овај је начин жетве одомаћен још из давних времена, али у појединим је или сасвим непознат, или се употребљава понекад само за жетву овса, као што је случај у Топлици.

Ова је направа сасвим проста и моћи ће је сваки пољопривредник израдити сам од дрвета или сваки ковач израдити од челика или гвожђа. Ако се ради од челика или од гвожђа онда се искује једна пљосната шипка у виду шине, дебљине око 3 милиметра а ширине око 2 см., а дужина односно висина одређује се према висини највишег усева који се жели да жање, — а најчешће око 60 до 70 см. (сл. 71а). На доњем крају ове шине направи се једна кривина под правим углом, у дужини колико је гривна на коси широка, а затим на самом крају шине изради се „зуб“, који ће заћи у косило да се грабуља не би покретала

Ова се шина избуши на четири места, а врх исте савије се у правцу косе под правим углом, те се направи пети зубац и то од врха шине, у дужини око десетак сантиметара. Затим се израде 4 зупца од шине и то при основи исте јачине као и основна шина, а идући ка врху све тањи и на самом врху зашиљени, да би лакше кроз жито пролазили. На дебљем крају ових зубаца направе се по два отвора, пречника око 2 мм, један на самоме крају а други за 2 до 3 см даље од првог. Сад се зупци занитују за главну шину помоћу другог отвора од краја, а онај део на коме је први

отвор до краја савије се под правим углом у правцу косила (сл. 71б). За ове отворе вежу се прутови у виду лука и малим ексерчићима прикују за косило у истом одстојању у колико су и зупци удаљени један од другога.

Под гривном на косилу направи се један мали жљеб а на крају овог једна плитка јама, у које се ставља онај савијени део шине са зубом. Са тиме је коса готова са направом за жетву (сл. 71в).

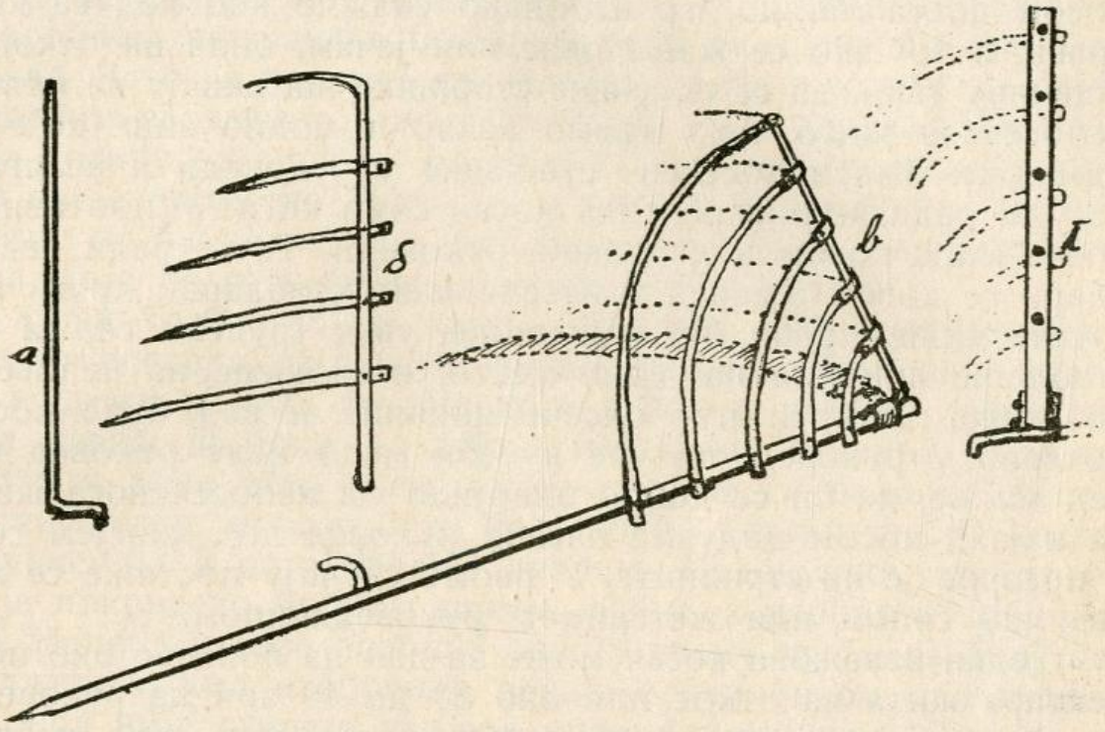

Сл. 71. Направа за жетву обичном косом.

Ако се грабуља ради од дрвета, на место шине узме се дрвена летвица исте дужине и на њој се направе пет отвора, у које се наместе и учврсте зупци од каквог жилавог дрвета, (на пр. дренови, од гледичја, од граба итд.). Први зубац до косе је раван половини дужине косе, а остали сваки за по 10 см. краћи један од другога. Доњи крај летвице окове се шином на којој се направи кривина и зуб и удеси под гривну, као и код првог начина израде (сл. 71г). На истој летвици избуше се других пет отвора у правцу косила и у њих наместе прутови који се савију у виду лукова на другом крају прикују за косило. Сад се зупци повежу парчадима жице за прутове и помоћу исте регулишу да правилно хватају посечене стабљике жита, дакле затежу се или попуштају тј. повијају напред или назад према потреби. Код оба начина израде положај грабуље или зубаца мора се регулисати при самој жетви, јер то зависи од висине лица које ради косом и од тога како је оно навикло да држи косу у раду. Ако грабуља захвата непосечене стабљике, треба је повити ка косилу и обрнуто, ако не хвата све посечене стабљике, треба је попустити у поље. Тако исто и зупце.

Овако опремљена коса може да послужи за жетву свих врста стрних усева.

Ако би се имало жети косом какво сувише краткониско жито, онда је потребно решетку од прутова који везују грабуљу за косило, општити каквом тканином, (платно, саргија) да не би пропуштало посечене стабљике или да се оне не би хватале за решетку и замрсиле посечене стабљике.

Жетва се изводи на овај начин. Жито се коси ударајући косом доста лагано, тј. не онако снажно као кад се коси трава, и то: ако се жање овас или јечам, онда на откос, а пшеницу тако, да се посечене стабљике наслањају на остало непосечено жито. Ако имамо какво помоћно лице које ће одмах скупљати посечене стабљике у руковеди и налагати на уже ради везивања, онда косач само коси. У противном, косач мора косом и да одваја руковеди. То се ради овако: удари се косом једаред и отсече мало стабљика; други пут отсече више, трећи пут још више, увек трудећи се, да све стабљике прикупи на једно место, наслоњене на непосечено жито. Четврти пут одсече највише и кад буде косом дотерао у руковед, повуче к себи мало целу руковед поред земље, да би се добро одвојило од непосеченога жита, па најзад косом подузме лагано руковед под класјем горе и преврне је на стрњиште. У овоме случају постиже се жетва као српом или жетелицом руководачицом.

Један извежбан косач може за дан да пожање око пола хектара жита на откос или око 30 до 40 ари на руковеди.

У крајевима где овај начин жетве још није уведен, пољопривредници би требали одмах да настану да ову направу — (грабуљу за жетву) — израде и да се не разочарају ако им одмах откоси или руковеди не испадну најчистији, јер као и сваки други рад, тако и овај, захтева извежбаности. А сваки па и најмање вешт косач врло брзо научи да рукује овом направом.

Жика Поповић
економ из Тмаве

ЛЕТЊЕ МРКАЊЕ И ЗИМСКО ЈАГЊЕЊЕ ОВАЦА

Рано мркање као и рано јагњење оваца предузима се поглавито у оним газдинствима, која се налазе у близини великих места, где је потражња меса велика, а цена младим јагањцима висока. Сем тога у близини великих насеља постоји могућност за заштиту оваца и јагањаца од хладноће. Овај систем одгајивања ни мало не изостаје и у мањим местима, где је развијена продаја кожа и крзнарска-ћурчиска трговина. Искоришћавајући ова преимућства, пружа се

подесна прилика, одгајивачима оваца да искористе ову повољну коњунктуру раним мркањем, као и раним јагњењем оваца.

Да би успех код извођења био постигнут, потребно је пре мркања обратити пажњу избору јединки, времену и начину парења, исхрани и нези сјагњених оваца, као младих јагањаца.

Ован и овца јесу главне подлоге, које своје спољашње, а нарочито унутрашње особине треба да пренесу и на саму јагњад. Зато се при избору јединки треба руководити овим основним захтевима: да су изабрана грла здрава, без мана и да потичу од здравих родитеља. Код летњег мркања, које има више прометни смисао, захтева се да изабране јединке потичу од близнака, јер само близњење јесте наследна особина, која ће се касније при јагњењу доказати.

Ован треба да је што крупнији, овнујског изгледа, оштрог погледа, са главом средње дужине. Врат овна треба да је дужи и јачи, грудни кош дубок и широк, леђна линија равна, широка, са већим наслагама мишића и да су мишићне везе исто тако добро спојене са задњим делом. Полни органи морају бити безусловно здрави; ребра нешто испупчинија а ноге средње дужине. Целокупно тело треба да је покривено добром меком вуном, а нарочито трбушни део. Напред изнете особине овна у свему треба да буду заступљене и код изабраних оваца, с нарочитом напоменом, да овца није сувише угојена нити пак мршава. Дугуљаста глава, уска прса, кратка и шиљаста леђа, као и спљоштена ребра знак је познозрелости и слабог одгоја, те оваква грла треба искључити код избора.

За приплодне сврхе користе се овнови и овце почев од 1½ до 8 година старости. Специјално код овог случаја користе се овнови стари између 3—4 године, а овце оне које су навршиле 5 година, јер оваквим избором код нашим домаћих оваца-праменки, утврђен је и добар проценат близњења, што је врло пожељна економска особина.

Ради бољег искоришћавања цена младим јагњадима, парење се изводи у половини месеца јула или пак у августу месецу, тако да приплодна грла имају још подесну исхрану на паши, а да се кретањем омогући бољи рад мишића на телу. Појава полне раздражености код оваца не може се увек благовремено уочити. Као главни знаци полног жара јесу: блејање оваца, узнемиреност, чешће мокрење и изливање слузасте материје из стиднице. Ако се ови знаци не могу уочити, онда се у стадо оваца пусти један ован, који испред полног уда има кецељу-прегачу, која брани да се акт оплођавања изврши. Овакав ован тражи овце, код којих су прикривени знаци полног нагона. Овакве овце треба одмах издвојити у посебан испуст, где се држе док се мркање не заврши. Омркане овце треба обележити било по-

моћу ушних шкољки, тетовирањем или неком подесном бојом. Полна раздраженост код оваца траје 24—36 часова. Ако овца није оплођена, понавља се после 2—3 недеље.

Парење оваца у већини случајева изводи се на паши без икакве контроле чобана, тако да се касније не могу утврдити родитељи, нити време јагњења. Да би се ове незгоде избегле, препоручује се скупинско парење, тј. да се крупним месната овцама додели истоветан ован, млечним ован који потиче од млечних родитеља итд. Код раног мркања тежи се да се што пре овце ојагње, као и да јагњад буду што крупнија. Зато се код парења узимају ранозрелији овнови и паре са каснозрелим овцама. Ова комбинација има за циљ да скрати време ношења, јер ранозрела овца носи нешто краће од познозреле.

Овнови и овце су врло подложни родоскрнављењу, које настаје услед недовољног надзора за време мркања. Зато треба овнове који наврше 4 године у једном истом запату искључити и онемогућити дегенерацију будућег подмлатка, која се испољава у слабој грађи, малој плодности, млечности итд. Како овчарство код нас стоји на првом месту, ипак немамо довољан број овчарских задруга за одгајивање приплодних овнова. Остаје ипак многим одгајивачима још једино средство, да тај недостатак изврше разменом овнова са својим суседима, али под условом да исти немају заједничких родбинских веза.

За време парења, као и за што дуже чување, овнови не смеју бити преоптерећени у погледу броја оваца. На једног младог овна за време мркања не треба му дати више од 25 оваца, док код старијих брава тај број може бити удвостручен. Оплођене овце постају мирне, из стиднице не цури слуз и не желе присутност овна.

За време мркања овнови и овце хране се искључиво пашом. Да би овнови могли да изврше намењену улогу, потребно им је за време мркања додати свакодневно у оброку по 0.5—1 кгр. овса, који повољно делује на лучење сперме, као и потребну количину соли. Касније овновима и овцама као храна служи паша, а за време зиме силажа, репин резанац, сено луцерке или које друге детелине. Што се тиче употребе сламе махунастог биља она се може употребити код овнога преко целе зиме, док код оваца у току последњег месеца треба је избегавати у већим количинама, јер изазива затвор. Поред кабасте хране као основне, служи и концентрисана храна: мекиње, прекрупа грашка, соје, олајни колачи, овас и друга концентрисана храна. Давање соли има превелике утицај на развиће, па зато не треба заборавити да у дневном оброку буде увек бар 20—30 гр. соли. Храњење сјагњених оваца мора бити тако подешено, да овце не омршаве нити пак да се обилним храњењем угоје, јер овакви брави троше храну за стварање лоја, услед чега долази и до тежег јагњења.

Овца носи просечно 145—150 дана тако да рано јагњење спада у току месеца децембра и почетком јануара. Млада јагњад за све време користе првенствено мајчино млеко, које се одликује од нормалног богатијим саставом основних градива, а нарочито беланчевинама. По навршетку 15 дана, јагањци почињу да грицкају простирку, када им треба положити сено детелине. У трећој недељи тежина младих јагњади, која после јагњења код наших оваца износи 2—4 кгр. потпуно се удвостручи, па се у овом времену почиње са додавањем овса.

Млади јагањци не сишу дуже од месец дана. Време њиховог сисања зависи од тржишних цена. Важно је напоменути да у колико се јагњад краће исхрањују, дају много подесније крзно. Такав је случај са бухарском или каракулском овцом, чија се јагњад ради добивања „астрагана“ одмах после јагњења кољу.

На крају морамо напоменути, да рано одгајивање јагњади спада у најхладније годишње доба и да хладноћа може бити штетна за младе јагањце, поготову ако немамо затворене и довољно простране овчарнике, који у овом случају имају исто тако једну врло важну задаћу, и без којих се не може овај одгајивачки правац извести.

Миодраг Л. Марјановић

ЗАШТО СЕ СУШЕ ШЉИВЕ

У многим местима жале се да су шљиве овога пролећа рђаво кренуле и да су се многе и сасвим осушиле. Понајчешће се баца кривица на прошлу дугу и јаку зиму, на касно а хладно пролеће, али у последње време све више преовлађује мишљење да је и сувише обилни лањски род главни узрок сушења шљива.

Питање сушења шљива је довољно важно и интересантно да би се са њиме мало позабавили. Оно је истовремено и много сложеније но што се мисли, бар тако ми изгледа према ономе што сам могао видети у расаднику у Лазаревцу и околним шљивацима, као и у околини Београда, Бабајића и Велишевца.

Опажања г. Милановића, управника расадника у Лазаревцу, којима се може поклонити потпуно поверење, показују да је прошла зима заиста нанела врло велике штете нашим воћкама. У расаднику, па и у околини највише су страдале бресквe, старе до 90% а младе скоро и свих 100%. Затим долазе кајсије али са далеко мањим процентом штете, па крушке и међу њима понајвише калуђерка. После крушака долазе јабуке, и нова сорта њутон показала се

нарочито осетљива, док су колачара и вински сок добро презимили. Али најмање штете од зиме претрпеле су саднице шљива, те се тако још једном потврђује раније мишљење да је шљива од свих наших воћака понајмање осетљива спрам зиме. Према томе сама зима не може се окривити за рђаво кретање воћака, за суве гране које се на све

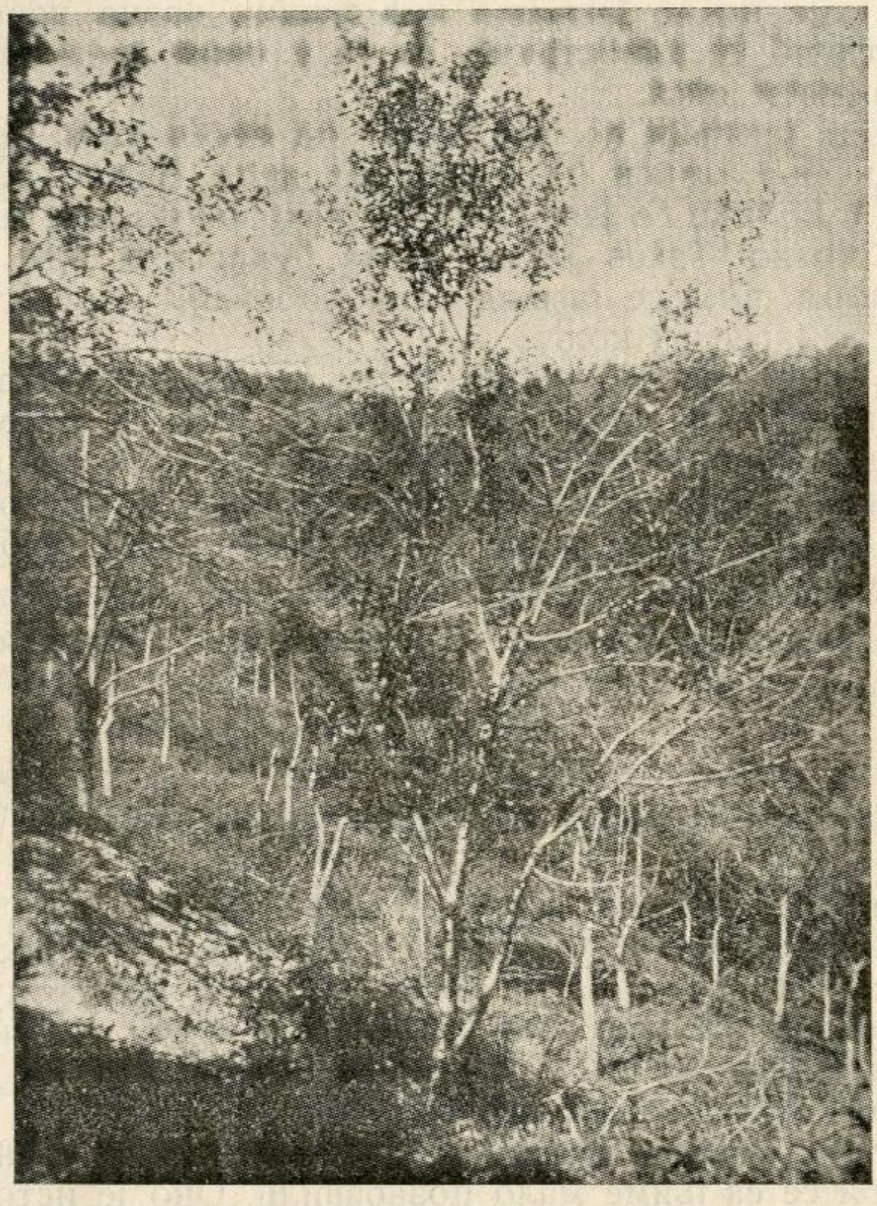

Сл. 72. Делимично или потпуно суве шљиве једног воћњака.
(Сн. Д-р П. Вукасовић)

стране срећу па и за целе суве шљиве. И други узроци имали су удела у овој несрећи, и на пр. у околини Бабајића они се врло јасно испољавају, као што ће се видети из следећих примера. Идући од Бабајића ка Велишевцу наилази се местимично на воћњаке делимично или и сасвим суве. У једном случају ради се о шљивику, на јакој стрмини, у једној јарузи, отвореној ка северу. Снег се на том месту понајдуже задржава. Скоро цео шљивак, сада у пуном роду и добро развијених, јаких воћака је сув, али док

се на воћкама у горњем делу шљивака види још понека зелена грана, уколико се више силази, све је већи број сасвим сувих дрвета. На питање како је шљива прошле године родила, власник најзад признаје да је било доста рода. Његови суседи и сломљене и неисечене гране у крошњи најбоље сведоче да је рода и сувише било. Дакле, шљиве су прво преродиле, а затим налазе се на нарочито хладном земљишту. Шљиваци који су изнад њих већ су много мање страдали иако су добро родили, тим мање у

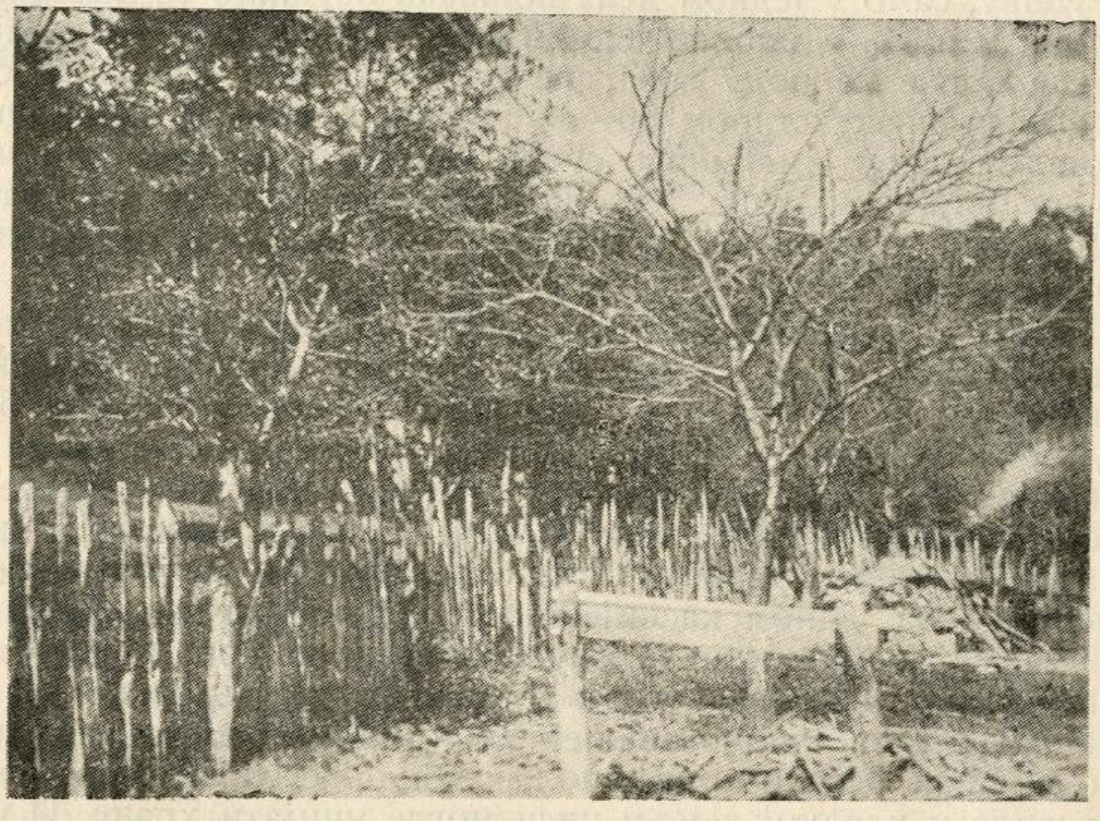

Сл. 73. Сув шљивик који је прошле године преродио покрај сасвим зеленог, који је лане имао мало рода.
(Сн. Д-р П. Вукасовић)

колико се више пењемо на брдо. Изузетак чини један други воћњак, на лепом месту, са лепим шљивама исто тако у пуној снази. Он је понајвише страдао у целој околини. Велики број воћака је сасвим сув, на другим шљивама озеленила се грана-две, или су потерали младари при основи грана. А усред ове пустоши, једна једина шљива сва зелена, без иједне суве гранчице. Власник одмах признаје да је рода било и сувише, сем на зеленој шљиви, која је, не зна се услед чега, мало родила. Дакле и овде је преобилан род главни кривац. А ово се још боље види ако се погледа у суседни шљивак, одвојен само оградом. И у њему су воћке исте величине и истог изгледа само све потпуно зелене и плот одваја ред сувих од реда бујних зелених воћака, као што и слика показује. И овај последњи зелени воћњак лане је мало родио те се према свему овоме мирно може закључи-

чити да је сувишан прошлогодишњи род главни узрок сушења у обиђеним крајевима. Уосталом, ово потврђују најбоље **и сасвим млади шљиваци**, који још не рађају или су мало рода имали, и који уопште нису од зиме страдали. Утицај рода на сушење шљива и сами земљорадници су добро запазили и један познат добар домаћин, на питање како му је воћњак презимио, одговара да се само на шљивама које су преродиле осушила грана-две.

Али не наилази се свуда на овако јасне примере. Тако у Рушњу, само у једном делу воћњака осушило се неколико редова шљива, а околне једино мање лишћа на себи имају. Младе воћке на роду страдале су више од старијих. У суседном воћњаку старом 30—40 година, и који је преродио прошле године, има много сувих грана али ни више ни мање но осталих година. Као што се види, мора се испитати случај сваког воћњака, и јако бих био захвалан свима воћарима, који би ми упутили своја опажања.

Засада углавном изгледа да је и сувише обилан прошлогодишњи род понајвише крив за садашње сушење шљива. Он је исцрпео све хранљиве резерве воћака и оне су, може се рећи, зазимиле гладне, без довољно снаге и хране у себи да најпре проведу зиму, а затим да с пролећа крену и развију прве листиће који ће предузети даљу исхрану. Да је нешто зима била блага, све би се још можда завршило на једном каснијем кретању воћака с пролећа и, разуме се, неродности за ову годину. Али дошла је ретко дуга и јака зима, са наглим прелазима, а следовало јој је хладно, позно, кишно пролеће. Оно мало резервне хране, ако је негде остало крај пупољака било је узалуд утрошено јер жиле у хладној земљи нису могле упијати храну. И читаве гране остале су суве, да касније из њихових основа потерају спавајући пупољци.

У нашим шљивацима, који се врло ретко ору а још ређе ђубре, и обичних година и здраве воћке морају да се боре за свој живот, за воду и храну, а на какву су тек пробу биле стављене ове године. Једно добро јесење ђубрење и орање, једно добро кресање и чишћење воћака преко зиме могло је сигурно многим воћњацима да помогне, али ко мисли да и шљиву треба хранити, иако је то бар прошле године заслужила.

Д-р П. Вукасовић

ПЕРОНОСПОРА НА ГРОЖЂУ*)

После јаке зиме која је у многим крајевима оштетила винограде, јер су на много места страдала не само окца већ и читави ластари, затим после дуге зиме и хладног пролећа што је имало за последицу касније кретање винове лозе за читавих 10—15 дана, имамо опет једно такво лето које са готово свакодневним и пролазним кишама, пљусковима који су често праћени градом пружа најповољније услове за развијање пероноспоре-пламењаче. И заиста, са свих страна се чују жалбе виноградара да им је пероноспора нанела велике штете како на лишћу тако и на грожђу.

О пероноспори је писано врло често и већина виноградара је распознаје врло добро нарочито на лишћу. Међутим има виноградара који пероноспору на грожђу теже распознају и мешају је са другим болестима, нарочито онда када се иста не појави једновремено и на лишћу. Често се чују жалбе како се грожђе у винограду за неколико дана покварило „као да се скувало", „спарило" или се каже: „пероноспоре нема али се јавила бела буђ на грожђу" итд. итд.

Пероноспора је болест која се може јавити на лишћу, зеленим ластарима и на грожђу. На гроздићима се може јавити пре, после или једновремено са пероноспором по лишћу, и то пре, после или за време цветања. Најчешћи је случај да изумре читав гроздић или поједини делови. Зелена боја гроздића се промени у мрку, гроздић се спаруши и због тога неупућени виноградари и кажу: „за неколико дана грожђе се просто скува". Дешава се да такви гроздићи отпадну нарочито ако је се зараза раширила пре цветања. Међутим, ако је се зараза раширила после цветања, често се на бобицама појаве органи који носе тзв. летње споре (летња јаја) које служе за размножавање. Бобице грозда (тј. читав гроздић) изгледају као да их је прекрила нека плесањ те је виноградари и називају „бела буђ" сматрајући је за неку другу болест најчешће оидијум. Међутим и после појаве беле буђи бобице и читави гроздићи се смежурају и отпадну докле код оидијума бобице испрскају и дуже остану на чокоту.

Може да се деси да пероноспора нападне бобице а да се на њиховој површини не појаве органи који носе летње споре, тј. не појави се „бела буђ". У том случају главица живи у бобици и храни се њеном садржином. Бобица услед тога потамне, омекшају често угњиле или се смежурају као дуванкеса ради чега су јој Немци и дали слично име.

---

*) Уместо одговора г. Ненаду Стефановићу, члану Пољ. подружине у Прокупљу.

Дакле пероноспора на лишћу посредно наноси штете грожђу јер се у лишћу ствара храна, дотле, га пероноспора на грожђу директно уништава и може да нанесе веће штете него и сама пероноспора на лишћу. При јачој појави читава берба може да буде за неколико дана уништена.

Борба се састоји у прскању бордовском чорбом. Само оно што важи за пероноспору на лишћу да прскањем болест треба спречити јер се не може лечити, код пероноспоре на грожђу још јаче долази до изражаја, јер ако је грожђе већ зарежено лека му нема. Док се лишће може донекле обновити грожђе је за ту годину изгубљено.

Стога при прскању нарочито треба пазити да се опрска поред лишћа и само грожђе и то што боље. Како се бордовска чорба теже лепи за бобице, требало би повећати лепљивост исте. За ту сврху употребљава се меласа, ланено уље, туткало, сапун у прашку а у последње време се препоручује тзв. виноградска колоидална смола.

Инж. **Вукашин Тоскић**

ДА ЛИ ЈЕ ПОГОДНИЈЕ ПРСКАТИ ИЛИ ЗАПРАШИВАТИ ВИНОГРАД?

Питање преимућства прскања над запрашивањем и обратно је од значаја за напредно виноградарство и захтева да му се посвети пуна пажња. Ово у толико пре, што од правилне употребе једног или другог начина зависи не само успех у раду већ и материјални издаци, који претстављају знатну суму у буџету виноградара.

Као што нам је познато, у виноградарству се највише употребљавају сретства у течном стању којима се виноград прска. Препарати у облику прашка се релативно мало искоришћавају и ако, можда, скривају многе добре особине.

Посматрајмо на пример шта нам пружају сретства у прашку код сузбијања пламењаче (пероноспоре). Свакако, да код ове болести остају бакарне чорбе и даље главно сретство у борби са њом, али се и поред тога не би требала сасвим одбацити употреба препарата у прашку који показују извесна преимућства као: запрашивање је лако и брзо изводљиво, тако да се може на време да спречи ширење пламењаче. Ово је веома важно поготову када се зна да је време инкубације (време од тренутка кад се лоза зарази па до видне појаве оболења) релативно кратко. Даље, употребом сретстава у прашку, отпада оно дуго справљање бордовске или бургундске чорбе. Ово је нарочито важно за мање виноградаре који не справљају на једном велике

количине бакарних чорби већ у више махова. Даље је важно и то, да је за запрашивање довољан мали ручни мех за запрашивање што смањује издатке. Резултати добијени запрашивањем помоћу оваквог меха су врло добри под условом да је препарат, којим се запрашује, довољно фин и лак тако да приликом запрашивања не падне одмах на земљу већ да у облику фине превлаке обавије цео чокот и на тај начин продре у све његове делове. Исто тако можемо да запазимо да употребом сретстава у прашку отпада доношење воде, тако неопходне, за справљање чорбе. Набавка воде је у толико тежа у колико је потребна већа количина чорбе и у колико је виноград или виногради од извора даље а путеви лошији. Зато је и разумљиво да су препарати у прашку од велике користи у крајевима где у летње доба влада велика суша или у виногорјима која не обилују водама.

Употребљавамо ли препарате у прашку морамо пазити да се запрашивање врши рано у зору, док је још роса, и то само онда када нема ветра. Најбоље је запрашивати истовремено помоћу два меха. Поступамо тако да запрашујемо сваки чокот са обе стране. Запрашивати одоздо нагоре, тако да фино распрашено сретство обавије целу површину листа како са лица тако и са наличја. Исто се тако поступа и код грожђа.

Препоручује се, да се комбинују сретства за сузбијање болести са сретствима за сузбијање штеточина. Тако се приликом првог прскања против пламењаче бордовској чорби додаје и арсен ако прети опасност од мољаца. После тога се, након једне недеље, што зависи од опасности, запрашује арсеновим препаратима. Запрашивање или прскање против пероноспоре се врши с обзиром на раширеност заразе и време које за сузбијање имамо на располагању.

Кад говоримо о сузбијању пероноспоре морамо да нагласимо да су препарати у прашку скупљи од бакра и креча, који слуце за приправу бакарних чорби, али зато, као што смо већ и раније нагласили, отпада дуги рад око спремања раствора за прскање па и самог прскања. Нећемо да истичемо шта за виноградаре значи свака уштеда у времену.

Препрати у прашку се се показали као незаменљиви код сузбијања мољаца. Тамо видимо да се запрашивањем арсеновим сретствима обавије лоза навлаком од прашка. Ово је нарочито важно код бобица, на којима се налази танка воштана превлака, на којој се прашак залепи. У овом случају употреба чорбе не може да дâ добре резултате јер се не прима на масној покожици.

Незгодна страна препарата у прашку је што се не могу употребити код ветровитог времена а исто тако и киша може доста лако да их сперe.

Д-р Властимир Црнчевић

ОДБРАНА ВИНОГРАДА ОД ГРАДА „ТОПОВИМА“

У броју 14 Тежака 1939 год. г. инж. Тоскић, доцент универзитета и уредник Тежака, као одговор једном виноградару, изнео је са колико се успеха може рачунати на одбрану винограда од града „топовима“, али сматрам да неће бити сувишно, да и ја изнесем један случај у прилог овога питања.

Пре неких четрдесет година питање одбране винограда од града у Француској је много интересовало не само виноградаре, који су непосредно заинтересовани, већ и многе људе од науке и тражен је практичан пут и начин како ту да се томе злу стане на пут. Међу многим предлозима, више или мање остварљивим, један официр, изнео је и предлог, да се конструишу и нарочити „топови“ којима ће се растерати облаци помоћу нарочитих пројектила избачених у облаке из ових топова. Он је ово своје тврђење заснивао на својим запажањима, да за време рата, у пределу где се воде топовске канонаде, никако или ретко пада град, што је и практично утврђено. Одмах се нашло фабриканата, који су у масама фабриковали ове „топове“ и виногрдари, сасвим разумљиво, полагали су највеће наде у њих. На сваком узвишењу по виноградима су ови „топови“ постављени и пред појаву и мало већег облака „топови“ су стављани у дејство и само се чула грмљавина, баш као на правом бојишту, на све стране, али никаквога успеха није било.

Град се сручио овде или тамо, где је природа одредила. Ово се понављало више година са још више наде у успех и „топови“ су се све више умножавали, али успеха никако. Најзад, увидевши да је сваки труд узалудан, а после свестраног и савесног испитивања од стране стручне комисије, која је утврдила да „топови“ немају никакву ефикасност, виногрдари и сами увиђају да ови топови немају никакво дејство и да само узалуд троше и новац и муницију и време, мало по мало дижу руке, те после некога времена узалудног покушаја руше и бацају топове у старо гвожђе. Ово нам је испричао наш директор школе у Монпељеу, када нас је одвео поред једнога оваквога „топа“ који се налазио у школском винограду, не више да брани виноград од града, већ као предмет за обуку ученика, додајући да је иста судбина ове топове снашла и у другим државама, а специјално у Италији, где их је било на хиљаде.

По завршеној школи вратио сам се у домовину и будем постављен за наставника Виноделско-воћарске школе у Букову код Неготина и обилазећи тамошње винограде запазио сам један овакав „топ“ у винограду једног иначе напредног виноградара. Кад сам ступио у разговор са њим, он није имао речи, да се нахвали како његов „топ“ штити не

камо његов виноград, већ цео потес од града и да од како он пуца, већ двадесет година, града није било. Узалуд су била сва моја убеђивања да то није заслуга његовога „топа“ већ вероватно случајно туда није наишао облак са градом и да његов „топ“ нема никакво дејство јер је то утврђено у Француској. Он је остао при своме и даље је пуцао и трошио муницију узалуд. Али, баш чини ми се ако се добро сећам, још исте или наредне године, наиђе облак и његов виноград као и остале сравнили са земљом, и топ напуни градом. Похитао сам да с њим поразговарам и чујем шта ће рећи. Мислите да је признао да његов „топ“ нема дејства? Не. Он изјави: „Ето, пополне доцкан сам стигао и град потуче све. Само да сам пола сата раније стигао и отпочео паљбу, спасао би свој виноград.“ Ја сам га само погледао и помислио колико је тешко људе разуверити када стекну погрешно мишљење. И он је сваке године и даље пуцао, чини ми се до пре годину дана, када је сиромах умро, али је град и даље чинио своје.

После овога случаја десетину година доцније био сам службено као винарски надзорник у нашој виноградарској Жупи, и једног дана пред кишу чух пуцњеве и сетих се да они још и сада пуцају из „топова“ да растерају град. Саветовао сам им да је то само узалудно и само троше новац за муницију и људе који стражаре. Нису веровали нарочито старији виногадари.

Износим ова два примера као доказ да ови топови немају никакву ефикасност и практичну вредност и да је само узалуд трошити и време и новац на њих. Ово је потребно да знају исви виногадари, а нарочито они из Јужних крајева државе, где се виногради сада подижу, па да се не преваре и даду новац за бескорисну ствар, мада сумњам, да се данас и може наћи фабрика која израђује ове „топове“.

Инж. **Рад. Борисављевић**

СЕЉАЧКУ ДЕЦУ НА ЗАНАТЕ И У ТРГОВИНУ!

Срби у занатима и у трговини у Југославији, нарочито они из предратне Србије, нису заступљени у оном проценту колико би им према њиховом броју и становништву наше државе припадало. Кривица је до наших сељака јер не схватају високи значај тога по економску будућност наше деце.

Према објективним подацима службеног пописа народа у нашој земљи, ми Срби се множимо скоро двапут више него други наши суграђани, па ипак ето ми смо у трговини и у бољим занатима далеко иза њих. Тај диспаритет, по-

главито у великим центрима, толико пада у очи и постаје све озбиљнији, да је крајње време свим силама порадити код наших нарочито сиромашних сељачких породица, да своју децу у што већем броју упућују у те струке као шегрте а деца би требала бити одабрана и способна да од њих с временом могу постати добри грађани у већим и мањим градовима наше земље.

Ми не смемо довека остати само као потрошачи оних који производе, него морамо и ми у градској привреди да производимо те да бар саме себе подмирујемо оним што су наше руке створиле. На тај начин, а због јаког размножавања нашег живља, спречиће се оно опасно цепкање сељачких њива на многе ситне делиће, јер ће се један део омладине упутити у редове градских привредника и неће се као до сада више чинити више страном него свом човеку.

За смештање наше деце, особито сиромашнијих сеоских родитеља, постоји већ 43 године потпуно хумано **Српско привредно друштво ПРИВРЕДНИК у Београду** (Крунска улица 5) **које прима и бесплатно смешта децу у разне струке варошке привреде.** Од онога часа кад дечак дође у **Привредников** интернатски и потпуно бесплатан дом у Београд, управа Привредника одмах узима старање о њему у место његовог родитеља. Она га упућује као шегрта у подесне занате или трговине, с мајсторима и трговцима закључује уговоре а за све време шегртовања својих питомаца, води рачуна о њима, обилази их преко својих повереника који се старају да односи између послодаваца и наших питомаца буду у складу с уговорима. Јер колико се тражи од питомца да буде у свему ваљан и честит, захтева се и од послодавца да с њиме поступа човечно а да га штеди прекомерно тешких послова. Тако радећи, Привредник је до сада сместио преко **35.000** наше расне деце и многи од њих су данас врло угледни и јако богати људи, те и своје сиротне родитеље на селу обилно помажу.

Ова наша благотворна установа троши силне милионе ради подизања нашег подмлатка са села. Она стоји сасвим бесплатно на услузи сваком честитом детету из најсиромашнијих земљорадничких српских кућа. Сваки добар родитељ упућујући честиту децу Привреднику без икакве новчане жртве, учиниће тој деци услугу, као неку задужбину.

Српско Пољопривредно друштво пажљиво прати годинама рад и високо цени благодети Привредника према нашем малом човеку, те мирне савести саветује нашем земљорадницима да своју децу упућује Привреднику. Тиме ће бити поможено и деци и њиховим родитељима, а исто тако и нашој националној привреди јер ће се постепено стварати тако потребан јак средњи сталеж у нашим градовима.

Овој огромној организацији Привредниковој, чиниће једну од најважнијих услуга Подружине Српског пољо-

привредног друштва, ако се својски заузму да, у делокругу свога рада, одабирају крепку и честиту а што бистрију српску децу и шаљу их Привреднику у Београд, да од њих ствара сутрашње срећне људе. Све ове Подружине добиће благовремено упутства како би што успешније вршили овај племенит посао.

„Привредниковац“

ПОРЕСКО ОСЛОБОЂЕЊЕ МАЛИХ ПОСЕДА

— Прописи и објашњења за земљораднике —

Пореским законом, по коме се данас врши разрез и наплата пореза уопште у нашој држави, предвиђено је поред осталога да се на земљишта која се искоришћују у **пољопривредне сврхе** или се могу **искоришћавати пољопривредно,** порез разрезује и наплаћује према утврђеном катастарском чистом приходу (приносу) дотичног земљишта. Висина чистог прихода одређена је по хектару, а према квалитету плодности поједине врсте (класе) земљишта у појединим срезовима. Пре 1 јануара 1929 год. у границама Србије порез на земљиште плаћао се према површини и класи земљишта, а не према приходу од земљишта.

У члану 10 садашњег пор. закона одређено је која су земљишта и под којим условима ослобођена од плаћања земљарине тј. од пореза на приход од земљишта. Одредбе овог ослобођења су изложене у 12 тачака. Последња 12 тачка уз 10 члан донета је најновијом пореском Уредбом Мсбр 1662 од 22 децембра 1939, која је штампана у Службеним новинама од 23 децембра 1939 године.

По тој 12-ој тачки од 1 јануара 1940 год. ослобођена су од плаћања земљарине (пореза на приход од земљишта) земљишта оних земљорадника који се задужују **искључиво земљарином,** ако укупна сума катастарског чистог прихода њиховог земљишта сопственог или сувласног, који се налази на територији **једне** пореске управе не износи више од 1000 динара. Код одређивања ове укупне суме не узимају се у обзир привремена пореска ослобођења и олакшања одобрена по Пореском или ком другом Закону (на пр: привремена ослобађања нових воћњака и винограда).

Уредба предвиђа да се сви чланови једног заједничког кућанства, која имају земљишта, сматрају једним пореским обвезником.

Из ових законских прописа излази: да се ово пореско ослобођење углавном односи на оне земљораднике који имају врло мало земљишта (хектар-два), а на које земљиште према прорачуду катастарски чист приход не износи више од 1000 динара. Закон поред тога тражи још, да **такви**

земљорадници не плаћају никакав други порез (кућарину, службенички порез, рентовни порез, пошто је у Закону нарочито истакнуто, да се ослобођење односи на оне земљораднике који се **искључиво задужују земљарином.**

Земљорадници који буду ослобођени од плаћања земљарине у смислу тач. 12 чл. 10 Зак. о непосредним порезима, неће плаћати никакве друге порезе ни прирезе **осим општинског пореза и приреза за пољопривредну комору.** По правилу општински прирез за 1940 г. не може бити већи од приреза за 1939 г. а мањи може бити. На пр.: ако је стопа општинског приреза износила за 1939 г. 40%, а за 1940 г. износи 60%, онда ће се овим земљорадницима који су ослобођени, разрезати општински прирез по стопи од 40%. Као основица служи **основни порез земљарине,** чији износ пореска власт доставља општинама ради разреза општинског приреза. Али ако би стопа општинског приреза за 1940 год. и наредне године била мања од стопе из 1939, онда ће се по тој мањој стопи разрезати и наплатити општински прирез.

Кад земљорадник има имања у два среза, односно на територији двеју Пореских управа, и на та имања катастарски чист принос не износи више од по 1000 динара, онда ће он бити ослобођен од земљарине на оба имања, т. ј. код једне и код друге пореске управе. Али ако приход од имања у једном срезу износи 1200 динара, а од имања у другом срезу 800, тада ће бити ослобођено само једно имање, оно од 800 дин. чистог прихода, а друго неће.

Код разреза пореза на земљиште за 1940 годину установљена је стопа основног пореза са 10% од катастарског чистог прихода. Али најновијом пореском Уредбом донет је пропис по коме је престало да важи пореско олакшање земљарине у погледу смањења катастарског чистог прихода за 1/3 (једну трећину), а које је олакшање било дато §-ом 48 Закона о буџетским дванаестинама за 1935/6 годину.

То значи, да ће се за 1940 годину узимати као основица за разрез основног пореза на земљиште **несмањени катастарски приход**, те ће тако земљарина за 1940 год. у сваком случају бити већа.

Због ове одредбе многи земљорадници који су у 1939 или ранијим годинама плаћали 100 дин. на име основног пореза земљарине, према смањеном катастарском приходу од 1000 динара, неће сада имати право на пореско ослобођење из тачке 12, јер ће њихов **несмањени катастарски приход** сада бити већи за једну трећину и износиће 1333 динара, колико је износио пре смањења у смислу § 48. Пре ове најновије пореске новеле код обрачуна пореза на земљиште поступак је био овакав: По распореду утврђени принос на земљиште једног пореског обвезника, на пример од 1200 динара, смањивао се прецратавањем за једну трећину и на 2/3, тј. на суму од 900 динара, разрезиван је 10% основни порез на земљиште у износу од динара 90.

Сада не важи смањење пореске основице и земљарина се има разрезати на првобитан катастарски чист приход од 1200 динара у износу од динара 120.

Прописе о пореском ослобођењу по тач. 12 чл. 10 Закона о неп. порезима, пореске и катастарске власти дужне су да спроведу по службеној дужности на основу своји катастарских књига и операта, односно на основу прикупљених података од надлежних општина.

У колико би поједини заинтересовани земљорадници нашли да су оштећени у своме праву на ово пореско ослобођење, они могу молбом без таксе тражити од своје пореске управе на основу пружених података, да им се то право призна. На случај одбијања од тражења лек је жалба Финансијској дирекцији.

Треба имати на уму, да право на пореско ослобођење које закон признаје малим и ситним земљорадницима, по пропису нове тачке 12, **важи од 1-I-1940,** али оно не важи и за раније године. За раније, дуговане, порезе до закључно 1939 године земљорадници су могли молбом, без таксе, тражити отписе својих пореских заостатака у смислу Уредбе о отпису пореских заостатака Мсбр 1667 од 22-XII-1939 најдаље до краја маја ове године.

Душан Михајловић

ЗА НАШЕ ДОМАЋИЦЕ

САПУН ОД ЖУЧИ ЗА ПРАЊЕ ЛИЦА*)

У прошлом броју „Тежака" било је (на страни 419) речи како се кува сапун. У другој реченици где се каже, да се у казан стави лој, изостављена је омашком реч сода, те молимо читаоце да ово исправе.

Лице треба прати блажијим сапуном. Зато сапун са цеђом (содом) није подесан. Сода нагриза кожу, нарочито нежније лице девојака и жена.

Свака домаћица може скувати јефтин и издашан сапун од жучи. Њиме се очисти лице од флека и бубуљица, а при томе још и храни кожу, јер се кува са додавањем лимуновог сока и уља (зејтина).

Мера: ½ кг шихт сапуна (купити у трговини) 50 грама глицерина; 50 грама бадемовог уља (или финог зејтина) 100 грама бадемових мекиња (или финих ситних пшеничних мекиња); сок од лимуна; 6 жуманца и 2 говеђе жучи.

Кува се овако: у чистој шерпењи исече се сапун на танке листиће, дода се глицерин, уље, сок од лимуна, жуманца и жуч. Стави се на ватру и када почне да се кува, меша се за све време. Брзо се скува и познаје по томе што се стегне, када се стави на тањирић. Укваси добро каква чиста крпа њоме се обложи суд (ћувеч) или какво мање сандуче, сапун

---

1) Одговор г. Јанку Т. Николићу, претседнику подружине — Врујци.

се изручи. Када се стегне расече се на четвртасте комаде. Чува се на сувом месту. Овај сапун је много боље употребити, него водице од живе, којим жене мажу лице. Жива је отров и квари лице и зубе.

Наталија Ђуровић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Питање: Већ неколико дана појављује ми се код једне овце крв у млеку. Шта је узрок овој појави и како се сузбија?

Драгољуб Вукашиновић
члан Пољ. подружине
Александровац (пожаревачки)

Одговор: На Ваше питање о појави крви у млеку код Ваше овце, одговарам Вам следеће: Највероватније је да се ту ради о запаљењу вимена, али је тешко рећи који је томе узрок. Највероватније ради се ту о некоме узрочнику инфективне нарави па је најбоље и најсигурније да одведете овцу до Вашег најближег ветеринара који ће у стерилну бочицу узети млеко из вимена и послати га на бактериолошки преглед. То је потребно с тог разлога, јер је то једини начин да се може подузети правилно лечење. Док не доведете овце до ветеринара, добро треба виме измузати и стављати на виме топло-,влажне облоге.

Никола Бунтак

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА ЈУНА

У другој половини месеца јуна, готово сви биљни производи имали су у почетку приличан пораст цена. Нарочито је осетан пораст био код пшенице и кукуруза. Ово је изазвало те је при крају месеца (24 јуна) **Министарски савет прописао Уредбу о максимирању цене и принудном откупу пшенице и кукуруза.** Одмах по објављивању видело је се да је Уредба непотпуна и да ће имати рђавих последица у крајевима где Дирекција за исхрану не интервенише, јер Уредба није регулисавала начин снабдевања житом ових крајева а и сами имаоци робе почели су ометати њено извршење. Није прошло ни десет дана ово је се обистинило. Из већине крајева земље стизали су протести и указивано је на непотпуност Уредбе. Министарски савет био је прину-

ћен да изврши неке измене и да употпуни Уредбу. Измене и допуне ове Уредбе већ су обнародоване (4 јула).

По овој Уредби и донетим изменама, **пшеница и кукуруз из 1939 и ранијих година не могу се продавати по ценама вишим од следећих:** 1) **пшеница** банатска, бачка и барањска, хектолитарске тежине 78 и 2% уродице динара 230; пшеница сремска и славонска, хектолитарске тежине 78 и 2% уродице 227 динара; босанска и србијанска пшеница хектолитарске тежине 77 и 2% уродице 224 динара; 2) **кукуруз** бели 180 динара, кукуруз жути 170 динара. Ове цене важе за произвођаче поставно складиште, вагон или шлеп утоварне станице. За робу која се купује од лица која се баве прометом или прерадом жита рачунаће се на ове цене доказани превозни трошкови од утоварне до истоварне станице и маржа од 12 динара за 100 кгр. Ове цене важе и за закључке учињене пре 23 јуна ако роба до тога дана није била купцу предата или утоварена.

Лица која се баве продајом жита непосредно потрошачу могу цене по којима су набавили пшеницу или кукуруз од произвођача или од других лица додато доказне превозне трошкове и маржу од 12 динара за 100 кгр.

Уредбом су утврђене и количине које су потребне за исхрану и резерву до нове жетве и то: 1) **за лица** до 10 година старости по 30 кгр. пшенице или 60 кгр. кукуруза; за лица преко 10 година старости по 60 кгр. пшенице или 120 кгр. кукуруза; 2) **за стоку** крупну и свиње за товљење по 400 кгр. кукуруза, за ситну стоку 200 кгр. кукуруза по грлу.

Сви вишкови преко ових количина подлежу обавезној пријави надлежној управној власти и даје се право „Призаду“ да може вршити принудан откуп уз горње цене.

Код јечма, овса и других биљних производа цене су у порасту како то показује приложена табела.

Цене кудељи су доста лабаве и налазе се у паду. Сељачка кудеља Ia 17—18 динара, IIa 16—17 д.; вијана кудеља Ia 24—25 д., IIa 23—24 д.; полувијана 23—24 динара.

Мекиње ситне сремске имају чврсту тенденцију и цене се крећу 162,50 до 165 динара.

Цена ракији је у порасту и већа је од цене коју даје „Призад“. Ракија „шљивовица“ од 10 гради продаје се по 5,50 до 6,00 динара (овде није урачуната трошарина).

Цене стоци су доста стабилне. Скупоћа сточне хране одржава чврсте цене које су доста ниске. Како смо обавештени и државне установе које се старају о унапређењу сточарства сматрају да пољопривредници продају доста јевтино своју стоку. Дирекција за спољну трговину плаћа трговцима за свиње тешке 135—165 кгр. 13,20 дин. а преко 160 кгр. 13,50 дин. по килограму живе мере франко југословенска граница. Од тих цена за свиње 160 кгр. произвођачи добивају свега 10 до 10,20 дин., што значи да трговци

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
					од 15 до 22 јуна		од 22 до 30 јуна	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повеђ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повеђ. или — смањ.
Пшеница*)	Београд	Србија гл. пруга	77—78	2—3	253	+ 5,50	236	—17
	Нови Сад	барањска	78—79	2	254,50	+ 3,50	242	—12,50
	Скопље	косовска	77—78	5—6	263	+ 8,50	254,25	— 8,75
Јечам	Београд	макед. косовски		5—6	207,50	+ 5,00	217,50	+10
	Нови Сад	сремски	64—65		210	+ 4,50	213,75	+ 3,75
	Скопље	кумановски			205	+ 5,00	210	+ 5
Раж	Београд	вагон Србија			207,50	+10	215	+ 7,50
	Нови Сад	бачки	72	2	217	+ 8	211,25	— 5,75
	Скопље	кумановски			221	+11	227	— 6
Овас	Београд	српски вагон роба			211	+ 2	225	+14
	Нови Сад	сремски			212,50	+ 9,50	232,50	+20
	Скопље	косовски			207,50	+ 2,50	212,50	+ 5
Кукуруз*)	Београд	бели обреновачки			245	+ 22,50	192	—53
	Нови Сад	паритет Вршац			222,75	+ 11,75	182	—40,75
	Скопље	банатски стари			225	+ 12,00	205,50	—20,50
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга	2 б. врећа		445	+10	455	+10
	Нови Сад	бели сремски	2 б. врећа		441,25	+ 6,25	445	+ 3,75
	Скопље	тетовски крупан	3—4		445	+ 5	455	+10

*) Цене пшеници и кукурузу увећане су маржом за 12 д. на основу Уредбе о максим. цена.

добивају више од 3 динара по килограму живе мере. При оваквим ценама трговци зараде више од 2 динара по килограму живе мере, јер се рачуна да сви трошкови не износе више од 1 динара по килограму. По овом питању недавно је одржана једна конференција у Дирекцији за спољну трговину, између претставника трговаца, неких произвођача и претставника државних установа, које се старају о унапре-

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 15 до 22 јуна	од 22 до 30 јуна
Београдска пијаца		
Говеда	4,50— 7	4,50— 7
Телад	10 —13	10 —13
Јагњад	5 — 7	5 — 7
Свиње	7 —11	7 —11
Сремска Митровица		
Лаке слиње	10,20—10,50	10,20—10,50
Тешке свиње	10,75—11,25	10.75—11,25
Пожаревац		
Лаке свиње	10 —10,50	10 —10,50
Тешке свиње	10,30—10,60	10,30—10,60
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

ћењу сточарства. Какву ће одлуку донети Дирекција за спољну трговину по овом важном питању не знамо још, али пољопривредници с правом очекују веће цене. Онај који улаже највише труда треба да добије и награду за тај труд а не трговци. Политика Дирекције за спољну трговину и „Призада“ не би смела више бити на штету оних, ради којих су и створене ове установе. При максимирању цена и код пољопривредних производа требало је узети за базу производне трошкове и једнако третирати пољопривредне производе као и производе других привредних грана.

Инж. Ј. Шеварлић

СИТНЕ ВЕСТИ САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Нафта — плинско уље за погон вршалица

Министарство пољопривреде, односно Дирекција за проучавање и организацију пољопривреде у сврху исхране, известила је Српско пољопривредно друштво писмом број 17792/IV од 1 јула т. г., да је упутила свима среским начелствима и градским поглаварствима цене нафти, које су разна акционарска друштва и фирме означиле за продају овог погонског средства.

Цене нафти означене су за велики број места која имају железничку станицу и у којима се нафта продаје. Цене су

означене код продаје у бачвама-бурадима и код продаје вагонске робе у цистернама и вагонима. Сопственици вршалица потребне им количине нафте по утврђеним ценама могу набавити за поруџбине које означеним друштвима и фирмама буду достављене до 20 јула текуће године. За потребне количине нафте за погон вршаћих гарнитура треба се обратити директно именованим друштвима или њиховим филијалама, односно њиховим агентима у означеним местима.

Једнаке цене и услове за набавку нафте утврдила су ова друштва: **Југословенско Стандард Вакум Оил Копм. Д. Д.; Југословенско Шел А. Д. и Астра Д. Д. у Београду., Шумадијска кредитна банка у Београду,** улица Адмирала Гепрата број 81 има своје засебне цене које је одвојено од поменутих друштава поднела.

За цене за свако место набавке и ближе услове испоруке, обратити се среском начелству или градском поглаварству као и поменутим фирмама или њиховим заступницима.

Б. Н.

Штедња животних намирница

Министарски савет, на предлог Министарства трговине и индустрије прописао је Измене и допуне Уредбе о штедњи животних намирница, по којој се одређују као безмесни дани **среда, четвртак** и **петак.** Овим је број безмесних дана повећан од 2 дана на 3 дана.

У ове дане забрањује се свака продаја на мало свежег телећег, говеђег и свињског меса. Јела справљена од овог меса не смеју се служити по ресторанима и другим угоститељским радњама.

Женска телад и јунад, ако нису подесна за приплод или наступи случај клања из нужде могу се клати изузетно, али по предлогу ветеринара и одобрењу власти.

Дирекција за спољну трговину позива товљаче свиња да јој под својим потписом пријаве сваког извозника који плаћа мање од 11 до 11.50 дин. за свиње тешке преко 160 кгр. Дирекција сматра да извозници добијају довољно високу зараду и када буду товљачима плаћали горње цене.

Ј. Ш.

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

ОСНИВАЈТЕ ПОДРУЖИНЕ И СТУПАЈТЕ У ЊИХ У ШТО ВЕЋЕМ БРОЈУ, ЈЕР СЕ САМО УДРУЖЕНИ МОЖЕТЕ СА УСПЕХОМ БОРИТИ ПРОТИВУ СВИХ ТЕШКОЋА У КОЈИМА СЕ ДАНАС НАЛАЗИТЕ.

САМО АКО ЗБИЈЕТЕ ВАШЕ РЕДОВЕ ЗА ОДБРАНУ ВАШИХ ЕКОНОМСКИХ ИНТЕРЕСА, МОЖЕТЕ СЕ НАДАТИ УСПЕХУ!

ДОПИС СА СЕЛА

ШАЉИТЕ ДЕЦУ У ПОЉОПРИВРЕДНЕ ШКОЛЕ

Савремено доба поделило је људе на разна занимања. Сваки појединац усавршавао се у своме одређеном послу — занату. Раније су сви они обављали тај посао примитивно, без стручног знања и васпитања. Данас постоје за сва та занимања разне школе, па наравно постоје и Пољопривредне школе за пољопривреднике!

Данас не може занатлија да обавља радњу, без свршене занатске школе и праксе, док сељак може да буде свако чак и без основне школе. Постоји, нажалост, мало пољопривредних школа у нашој земљи (свега око 35) и ако је сељака 13 милиона, а 283 трговачких занатлијских школа, и ако трговаца и занатлија има свега око 2 милиона. Али је још жалосније што ни ове Пољопривредне школе нису довољно посећене — упослене. Писац ових редака, саветовао је, што и сада чини, да из села што већи број омладинаца-сељачића иде у Нижу пољопривредну школу, али се ти савети одбијају разним изговорима.

Код браће Чеха нема сељака бар без ниже пољопривредне школе. По десетак, двадесет, па и тридесет сељака је из једног села са средњом пољопривредном школом, а нису ретки ни пољопривредни инжењери или свршени ђаци Више задружне школе. Не треба се чудити што су Чехословачки сељаци удружени економски и политички, што су равноправни са грађанима, што живе достојно, што их називају „господин сељак". Бугарска иако има свега око 7 милиона становника, и око 5.5 милиона сељака, има 164 пољопривредне школе, које су добро посећене. Да не помињемо напредне Финце, Данце, Швајцарце... У тим земљама неможе се ни замислити пољопривредник-сељак без стручне Пољопривредне школе, па онда је и разумљиво зашто је тамо сељак на достојној висини.

Дете изгуби у нижој пољопривредној школи 20 месеци, када отац мора да плати чобанина за стоку. Рачунајмо по 100 дин. месечно, што износи 2.000.— динара. Других губитака нема, јер издржавање у школи је потпуно бесплатно.

Дете у школи научи да се уљудно понаша и опходи, као отресит, васпитан младић. Научи се **чистоћи,** научи се да гаји оне производе и да негује ону стоку, живину — које се исплати, — научи се умереној штедњи. Као писменији, стручнији од осталих у селу радиће на оснивању читаоница, народних универзитета; — осниваће и помогаће рад набављачких, кредитних, сточарских, млекарских и ост. задруга. Кад буде свршених ђака пољопривредних школа у селима више, они ће **организовати село и економски и политички.** Користи добивене у пољопривредној школи не могу се лако

ни избројати за самог свршеног ђака, његову кућу, село — па тиме и државу, али сигурно све ово вреди за оне једине 2.000 динара.

Тек онда када сељак буде имао пољопривредну школу, биће равноправан са варошанином. Дотле, изгледа, да сељак не може да разуме добре намере ређих појединаца у селу.

Интелектуалци, саветујте сељацима-родитељима да шаљу децу у пољопривредне школе, сељаци-омладинци просвећујте се, родитељи сетите се: „да нема горег срама и стида нег своме чеду не дати вида“.

Пет. Мих. Вељовић

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ДОМАЋА РАДИНОСТ У ДРАГАЧЕВУ

Драгачево је пасиван и забачен крај. Нећемо се упуштати у његове невоље и горак живот. Да би пак колико било олакшали тешке прилике најбоље је Драгачевци да похитамо нашем центру сиромашној Гучи, нашој Пољопривредној подружини и да се са нашим Драгачевом уврстимо у ред наше напредније браће у суседним срезовима.

Сл. 74. Ученице домаћичке школе у Ртима са наставницама и изаслаником г-ђом Чубриловић

И ако је Драгачево пасивно почела је нагло да се шири мода по свим селима, почео је да се занемарује ручни женски рад. Сељаци-сточари овога краја почели су да траже излаз из ове бујице моде, која је јако штетна за развој и напредак пољопривредног газдинства. Послали су молбу Краљевској банској управи у Сарајеву, да им пошаље наставнице домаће радиности са покретном домаћ. школом.

Први течај одржан је у Гучи, после је прешао у Рти. У Ртима су одржана два у засеб по захтеву сељака. После ових течајева, Рти је остало без и једне девојке која није похаћала ове течајеве. Училе су и научиле су доста. Њихов ручни рад био је изложен у Набављачкој задрузи. У исто време био им је и испит. На испиту је био изасланик Краљ. банске управе, проф. Г-ђа Вида Чубриловић-Копривица, која је претседавала и у исто време испитивала ученице са наставницама Маријом Путсковић и Персидом Јелић. Испит су положиле ученице готово све одлично. Г-ђа Вида отишла је од нас сасвим задовољна.

Крстомир Росић,
економ Рти—Гуча

РАД ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У БАБУШНИЦИ

Пољопривредна подружина у Бабушници броји за собом 15 година плоднога рада на унапређењу пољопривреде. Она није свој рад заснивала само на снабдевању својих чланова но је својим програмом обухватила и поучно-пропагандистички рад. У кола њених чланова нису само земљорадници но су ту пољопривредни стручњаци, учитељи и свештеници — који су у непосредном додиру са народом и селом. Помоћу ових својих чланова изводи свој поучно-пропагандистички рад. На почетку ове године одржана су веома успела предавања у неколико села среза лужичког. Обухваћена су углавном она села у којима се могло да прикупе људе из неколико села. Тако у јануару ове године у Доњем Стрижевцу сазвана је оснивачка скупштина и основана пољопривредна читаоница. У истом селу у фебруару одржано је предавање: „Резидба винограда и начин резидбе“, „О сађењу воћака и нези до 5 година и правилно образовање и нега круне“. После предавања слушаоци су нашли лепу разоноду у позоришној претстави пољопривредне читаонице.

У марту је отворен 6-недељни течај за земљораднике. На истом су одржана следећа предавања: „Значај основне обраде земље и циљ допунског обрађивања“, „Пролећна нега озимих усева и ливада“, „Постанак голети код нас и

начин њиховог пошумљавања". Ово предавање одржано је учитељима среза лужичког. Предавачи су били: г. г. Борисав Јовановић пољ. референт, Милорад Јовановић, управник среског расадника. Много су припомогли да се

Сл. 75. Са предавања учитељима о пошумљавању среза лужничког у основној школи бабушничкој

оснује читаоница г. Ћира Јанковић учитељ, да се одржи предавање о пошумљавању г. Душко Ћирић учитељ а рад око пошумљавања помогао је г. Тома Ђурић, школски надзорник. Свим пословима поклонио је пуну пажњу г. Ведрински, срески начелник.

Влада Петровић,
претседник подружине у Бабушници

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ:

ЗАДРУГАРСТВО,

део први, са 204 страна од Зидарића инж. Вјекослава
Цена књизи 30.— динара

Горња књига г. Зидарића претставља савим практичан уџбеник задружне организације у пракси, па је ради тога и сасвим популарно писана, те је приступачна пољопривредницима, пријатељима задругарства те је од велике користи и вредности.

Прво поглавље обрађује историски и теориски преглед задружног покрета, задружна начела, прве неимаре задругарства, теоретичаре и практичаре, принципе задругарства и развој пољопривреде.

Друго поглавље износи историски развитак земљорадничког задругарства у Југославији; Далмацији, Хрватској и Славонији, Словеначкој, Војводини, Србији, Босни и Херцеговини, Јужној Србији и Црној Гори и свих осталих задружних облика. У овом поглављу писац детаљно износи, рад Главног задружног савеза у Краљевини Југославији.

Треће поглавље је најопсежније и приказује, задруге за снабдевање земљорадничких газдинстава, описује кредитне земљорадничке задруге, врсте кредита, ревизију, организацију кредитних задруга, пословање у њима, главну скупштину, прометну главницу, штедњу, ликвидацију задруге, активну прометну главницу, зајмове, начин кредитирања, интабулацију, неплаћање позајмица, начине пословања кредитних задруга, робном и осталом; даље говори о примерима узорног рада кредитних задруга, о карактеристици нашег кредитног задругарства, централи кредитних задруга и ревизиском савезу.

Четврто поглавље обрађује задруге за пољопривредни кредит, као што су обласне, месне и дирекција пољопривредног кредита.

Пето поглавље приказује однос задругарства, према народној банци, државној хипотекарној банци, поштанској штедионици и привилегованој аграрној банци.

Шесто, последње поглавље, говори о нацрту оснивања задружне банке, коју је Законодавац предвидео, као целисходнију организацију кредитног задругарства као врховне новчане централе најближе задругарству.

Задругарство г. Зидарића, препоручујемо свакоме ономе који се интересује за темељан напредак у задружном раду, те нам може корисно послужити као одличан приручник за наше пољопривредне стручњаке, за задругаре и личне пријатеље задругарства. Поред тога, уверени смо, да без „Задругарства“ г. Зидарића, неће бити ни једна једина наша просветна установа а да не говоримо о школама и јавним књижницама.

Књига се може добити директно од писца; Јована Ђорђевића улица број 7, Нови Сад.

Инж. Мил. М. Поповић

ВАЖНИЈЕ ОДЛУКЕ УПРАВНОГ ОДБОРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА ДОНЕТЕ НА СЕДНИЦИ:

30 маја 1940: — Одлучено је: 1) Пошто и поред тражења Друштва, а по предлогу Уреда за контролу цена, није максимирана цена рафији, већ се иста продаје и до 60 дин. кгр да се о томе извести Министарство пољопривреде и Министарство трговине, као и да је Друштво обавештено, да неке фирме имају рафије, коју неће да продају а уједно да се тражи максимирање цене манили; 2) Да се прими извештај секретара, да је Генерална дирекција ставила фабрикама плавог камена потребан број вагона на расположење, тако да су све подружине задовољене у плавом камену; 3) Да се одобре кредити подружинама у: Томиславцу 23.000, Тупаловцима 7250 и Горњем Ступњу 3.900 динара; 4) Да се накнадно одобре помоћи пољопривредној подружини у: Приштини за изложбу 2.500, за воћарски течај 300 и за предавања 300 дин, Андрејевцу за воћарски течај 300, за предавања 300 дин.; 5) Да се Пољопривредној подружини у Цариброду исплати раније одобрена помоћ за одржавање предавања у 200 дин.; 6) Да се у вези расписаних течајева за напредније начине рада исплати: 120 дин. за 120 садница Бановинском воћном расаднику у Белој Паланци, а које су примили: Илија Николић, Милутин Крстић, Милорад Крстић и Александар Деспотовић, утакмичари за подизање орашара; 60 дин. Банов. расаднику у Зворнику за 30 орахових садница, колико је примио Тодор Томић из Тобелоца утакмичар за подизање орашара; 7) Да се Соколској чети у Рићакама и Читаоници у Глибовцу изда по једна мала колекција књига; 8) Да се обавести Воћарско и вртларско друштво из Љубљане шта је до сада предузимано да се зец огласи за штеточину и да му се пошаље цео предмет по томе питању.

Саопштења: Претседник саопштава да је посетио помоћника Министра Пољопривреде у вези са уступањем земљишта у Панчевачком Риту и плацева у Скопљу и обавештен је да ће питање плацева у Скопљу за подизање филијале бити позитивно решено а питање земљишта у Панчевачком Риту, биће решавано када се буде решавало питање колонизације.

4 јуна 1940: — Одлучено је: 1) Да се прими 230 разних лица пријављених за помажућре чланове Друштва и да се упишу у књигу помажућих чланова од бр. 530 до 760; 2) Да се одобри кредит Пољопривредној подружини у Ћаковици у износу Дин. 6.800; 3) Да се Пољопривредној подружини у Ћаковици одобри на име помоћи: а) за воћарски течај 150 дин. у алату и 150 дин. у књигама; б) за предавања у реону подружине 300 дин. у готовом.

Штампа „Слога“, Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

ЦЕНОВНИК ПЛУГОВА,

који се могу добити код Српског пољоприв. друштва у Београду (Улица Адмирала Гепрата бр. 64).

БЕХЕР-ов плуг Бр. 5, знак „ЧАША“, патент колечке (тип Јота) . . .	Дин. 850.—
БЕХЕР-ов плуг Бр. 5 РБ знак „ЧАША“, патент колечке (тип Сервус) . .	„ 900.—
БЕХЕР-ов плуг Бр. 4 РБ знак „ЧАША“, патент колечке (тип Комет) . .	„ 1000.—
Домаћи плуг ВИЛА. знак „БИК“, патент колечке (тип Сервус) лакши .	„ 900.—
Домаћи плуг ЗМАЈ, знак „БИК“, патент колечке (тип Сервус) тежи .	„ 975.—
Кулски плуг (Полих и Варга) ЈУПИТЕР, патент колечке (тип Јота) . . .	„ 900.—
Кулски плуг (Полих и Варга) ИДЕАЛ, патент колечке (тип Сервус) . .	„ 950.—
Кулски плуг (Полих и Варга) АЛФА, патент колечке (тип Комет) . .	„ 1000.—
ЕБЕРХАРТ-ов плуг ЈОТА са обичнм колечкама	„ 860.—
ЕБЕРХАРТ-ов плуг СЕРВУС, са обичним колечкама, лакши . .	„ 930.—
ЕБЕРХАРТ-ов плуг СЕРВУС, са обичаим колечкама, тежи . .	„ 950.—
Обртач БЕХЕР лакши (тежина око 40 кг), на једном точку с црталом . .	„ 720.—
Обртач БЕХЕР тежи (тежина око 50 кг), на једном точку с црталом . .	„ 800.—

Цене су необавезне, а важе док робе има на стовариште и подразумевају се франко друштвени магацин, а по налозима П. А. А. франко станица Београд.

Друштво је добило мању количину **РАФИЈЕ** и продаваће је, док има на стовариште, по Дин. 26.— кгр **на целу балу и за готово.** Цена у детаљу биће Дин. 28.— кграм. Поруџбине слати одмах.

ПЛАВИ КАМЕН

ЗОРКА

Најсигурније и најјефтиније средство за сузбијање перо-носпоре на виновој лози.

Виноградари и воћари!

ОИДИУМ-ЛУГ на винової лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу промеша

СУЛИКОЛ

Грожђане мољце, јабучног црва и друге живе штеточине сузбија се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ

Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм. Гепрата 64 и

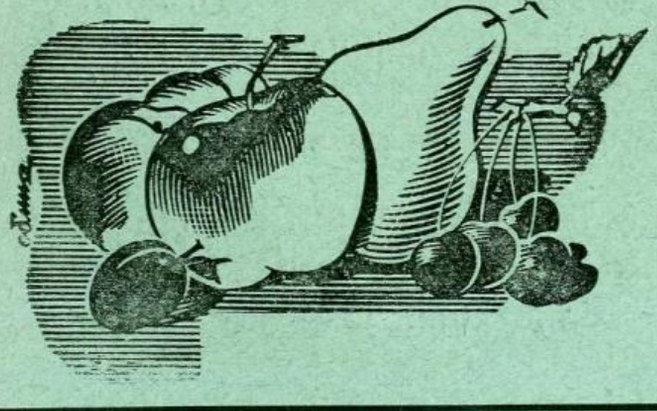

ЗОРКА

Београд

Француска 9

Универзитетска библиотека
Београд

ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Ј.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 1 августа 1940 | Број 15

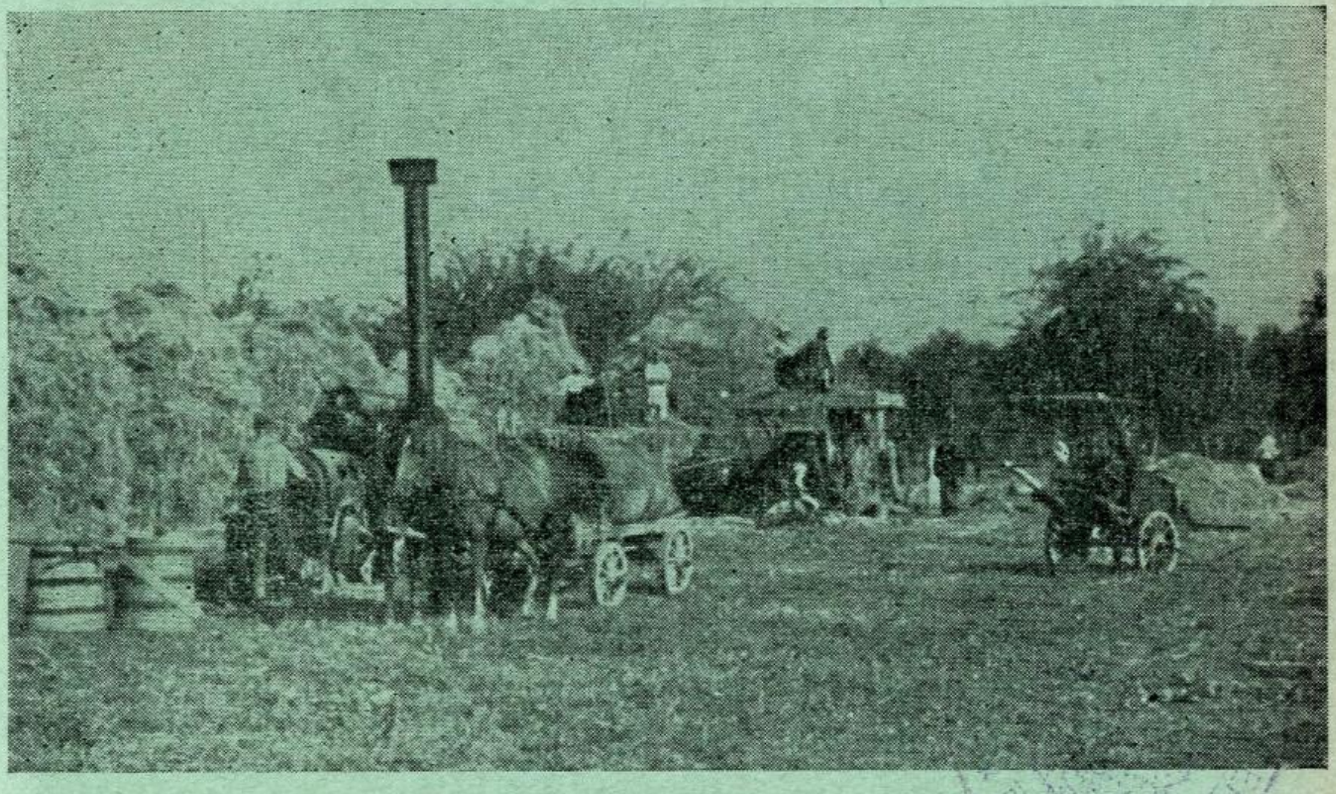

Вршидба у околини Ваљева
(Сн. Ст. Јешић)

САДРЖАЈ: Инж. *Цвијета Немчанин*: Житни мољац; *Алимпије С. Манојловић:* Заламање цвета и уништавање заперака код дувана; *Коста Ивковић*: Мочење конопље; Др. *Реља В. Катић:* Оболења од глиста код свиња; *Никола Роси:* Важност креча у исхрани стоке; Др. *М. Рефес Ремизов*: За унапређење прераде воћа у нашој земљи потребни су нам на првом месту наши стручњаци; Инж. *Душан Станковић:* Зашто се летње воће брзо квари и како његово кварење успорити; Инж. *Рад. Борисављевић*: Да ли треба бојити винске судове; *Драг. Ј. Спремић:* Пољопривредници су доста и сами криви што не напредују; За наше домаћице — *Наталија Ђуровић.* Како се справља гибаница; Питања и одговори; Инж. *Ј. М. Шеварлић*: Кретање цена пољопривредним производима у првој половини месеца јула; Ситне вести савети и обавештења; Допис са села — *Милан М. Крстовић.* Гајите црвену детелину; *Тихомир Ил. Калановић:* Пошумљавајмо голети; *Бор. Љ. Нешић:* Једна плодна сарадња; Рад наших подружина: Некролог: † *Симат Скулић*, † *Драгутин Ц. Павловић:* Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

КОНКУРС

ЗА ПРИЈЕМ УЧЕНИКА У ПРВИ РАЗРЕД СРЕДЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ШКОЛЕ У БУКОВУ НЕГОТИН — КРАЈИНА ЗА ШКОЛСКУ 1940/1941 ГОДИНУ

У први разред Средње пољопривредне школе у овој школској години примиће се свега 20 ученика.

Пријем ученика вршиће Дирекција по утврђеној ранглисти, која ће се саставити из докумената претходног школовања ученика, који се на конкурсу јаве. За пријем ученика у ову школу потребна је претходна школска спрема, и то:

1) Најмање четири разреда гимназије или реалке са положеним Нижим течајним испитом са најмање врло добрим успехом и примерним владањем, или:

2) Потпуном грађанском школом са положеним завршним испитом са најмање врло добрим успехом и примерним владањем, или:

3) Пуна пољопривредна школа, завршена са најмање врло добрим успехом и примерним владањем.

Ради уписа треба Дирекцији школе најдаље до 10 септембра т. г. послати својеручно написану молбу са следећим документима:

а) Крштеница (кандидат да није млађи од 15 ни старији од 19 година),

б) Оригинално сведочанство о свршеној школи,

в) Сведоџбу о држављанству (домовницу),

г) Лекарско уверење од среског лекара

д) Родитељско одобрење и обавезу да ће плаћати све трошкове око школовања, потврђене од стране среског начелника и

ђ) Уверење о владању ако ученик не долази непосредно из школе.

Ученици Нижих пољопривредних школа полажу пријемни испит по утврђеном програму.

Ученици морају становати у интернату школе, а за обскрбу плаћаће се 300 до 500 динара месечно, што још није утврђено с обзиром на непостојане цене намирница. При упису ученик мора положити 170 динара и то 100 за депозит, који се враћа на крају школовања, 50 дин. за ђачку читаоницу и значке и 20 динара за здравствени фонд. Сем тога полаже се 200 динара за набавку воћарског алата (тестерица, маказе и др.), који школа набавља.

Из канцеларије Средње пољопривредне школе у Букову, бр. 1104/40.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 15 БЕОГРАД, 1 август 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ЖИТНИ МОЉАЦ

Житни мољац **(Sitotroga cerealella)** је штеточина која напада све врсте жита, а не штеди ни пасуљ ни неке врсте грашка. Раширен је готово по целом свету, особито у топлијим крајевима. То је лептирић чија дужина износи свега око 0.5 см (5—6 мм), крила су му ресаста, предња жућкаста а задња сива. Дужина развића, од полагања јаја до појаве нових лептирића, зависи од топлоте, па има крајева у којима се овај мољац јавља у пет, па чак и 10—12 нараштаја (Америка), док је у хладнијим пределима, н. пр. у Немачкој, познат је само један. С обзиром на топлоту, запажено је и то да је у земљама с хладнијом климом житни мољац искључиво штеточина амбара и житних спремишта, док се у јужним земљама исто тако размножава и у пољу. Код нас га налазимо и у пољу и у спремиштима, а јавља се у 2—4 нараштаја.

Женка полаже, појединачно или у групи, своја дугуљаста (0.5 мм), прво црвенкаста, а после безбојна јаја и то најрађе између плевица и зрна, а у спремиштима у пукотине између дасака и на друга заклоњена места. Црвенкасто жућкасте или беле ларвице са смеђом главом, продиру у зрно и ту остају, све до завршетка свог развића, хранећи се брашнастим деловима зрна. Претварање у лутку врши се такође у зрну, те из њега излазе тек готови лептирићи, али и изван зрна може се наћи по која лутка или ларвица.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Штета се у првом реду састоји у томе што зрно буде делимично или потпуно поједено), пшеница обично губи на тежини око 5%, кукуруз нешто мање), а јаче нападнуто жито добија такав укус да није погодно ни за људску ни за сточну исхрану. Код кукуруза, осим тога, често страда и клијавост, јер ларва обично продире у зрно у близини клице и при том ју оштети и ако се њом не храни. Штете могу бити огромне, особито у крајевима где овај мољац има више нараштаја, јер један једини пар може под повољним условима дати већ у четвртом нараштају потомство од преко 60 милиона гусеница.

Борба са житним мољцем веома је тешка, те у првом реду налаже извесне мере предострожности, како би се бар донекле ограничило размножавање и ширење те штеточине, а штета локализовала. Прије свега долази у обзир чистоћа, која се мора савесно одржавати по амбарима и свим осталим местима где се жито чува. Треба наиме имати на уму то, да жито неће бити ослобођено опасности заразе ако у спремишту остане и један једини мољац, па је према томе неопходно чишћење и спречавање нагомилавања одпадака, старог зараженог зрневља, паучине, прашине, како по подовима, тако и на гредама, у пукотинама и кутевима око врата, степеница, прозора и т. сл. Исто тако важна мера је и кречење зидова и греда свеже растореним кречом и рибање подова и осталих дрвених делова, у колико их има (н. пр. дашчане преграде) лугом (цеђ) или раствором масне соде. Све ове послове треба извршити пре уношења нових залиха жита у спремиште, а у колико је преостало старог жита, треба тријером издвојити оштећена и нагрижена зрна.

Нове амбаре и спремишта треба подизати тако да одржавање чистоће у њима буде, што је могуће више, олакшано. То ће се постићи ако се буде пазило на то, да у просторијама спремишта буде што мање пукотина или тамних кутева који се тешко чисте, да под буде састављен из дасака које добро прилежу једна уз другу, али се могу вадити да би се могао очистити и простор испод њих. Врло важно је и питање проветравања, те и с обзиром на то треба да су просторије у којидма се жито чува простране и светле, а на прозоре је потребно ставити мрежу од жице, како би за топлог и сувог времена могли бити отворени без опасности да ће у спремиште улетети каква птица или штетни инсекат. У вези с проветравањем треба споменути и то, да је примећено да мољац мање напада жито у кошевима него ли у осталим житним спремиштима.

Препоручује се и превртање жита лопатама (лопатање) с времена на време, док на неколико места треба ставити на миру мале гомиле које ће послужити као склониште за штеточине, јер је познато да инсекти у опште, не воле узнеми-

равање те траже увек мирна места и ту полажу своја јаја. На тај начин се велики део жита бар донекле ослобађа штеточине, а заражене гомилице се спаљују. Само, мора се јако пазити да се оно изврши пре него ли почну излазити нови лептирићи, јер у противном случају, цели овај поступак не само да неће ништа користити, него ће још повећати штету, јер ће се лептирићи појавити у већем броју, пошто ништа није сметало ни спречавало њихов развитак у овим гомилицама. Да би се жито из тих гомилица ипак некако искористило, може се дати кокошима, наравно ако није сувише заражено и ако је од зрна још нешто остало. Али и ту треба настојати да то жито буде потрошено што пре, свакако пре него ли почну излазити лептирићи.

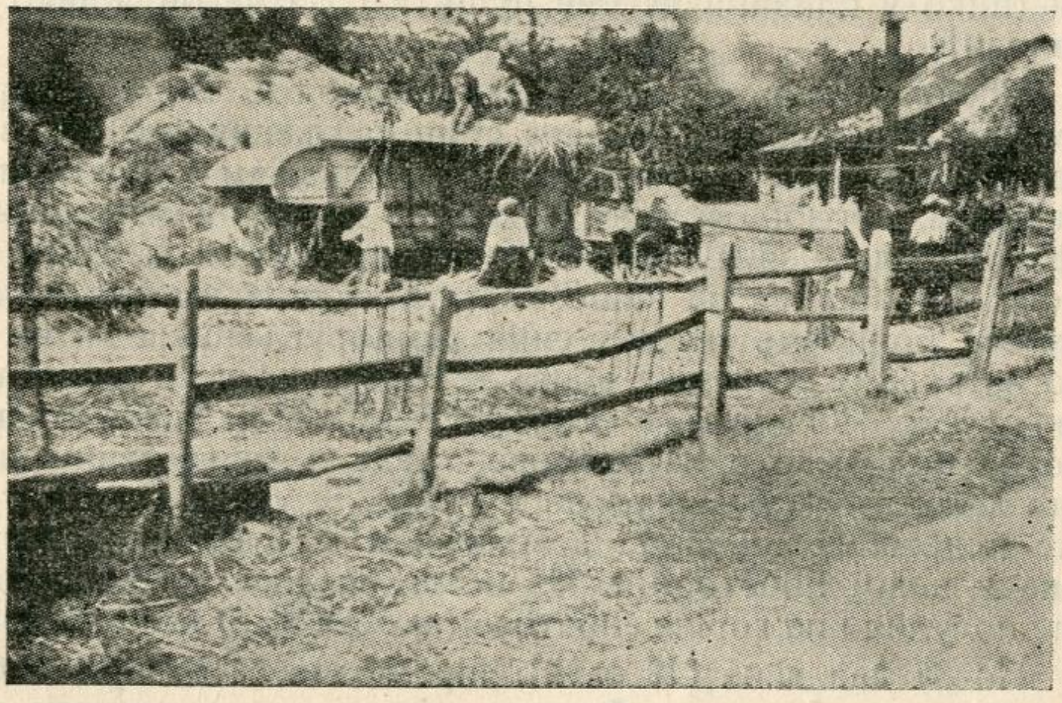

Сл. 76. Вршидба у Крајини
(Сн. М. Р. Симића)

Осим свега овог, велику пажњу треба обратити на вреће које се морају добро прегледати, истрести и очистити жичаним четкама пре него што у њих дође ново жито, јер се у шавовима или под закрпама увек може наћи по који штетник који би непримећен дошао у спремиште и покварио сав посао и труд који је уложен у спречавање заражавања жита и самог спремишта. Ово чишћење треба извести подаље од места где се жито чува и то тако, да све што се буде истресло, падне на неки простирач да би се после обављеног посла могло спалити. Простирач треба с времена на време попрскати водом да се штетници, који би се ту нашли, не би размилели, јер од влаге постају тромији. Уместо свега овог могу се вреће потопити у врелу воду. На тај ће се начин постићи исти успех, а посао је пуно лакши и једноставнији. Поред тога, препоручује се да се узимају дебље

и гушће ткане вреће, јер ће се тиме спречити излажење мољаца из њих, а на тај начин и ширење заразе.

Све ове мере умањују штету и спречавају да дође до заразе, ако је још нема. Али, ако је спремиште већ заражено, особито ако је заражено у већој мери, врло често или никада, неће бити довољно само ово, него се као једино решење намеће дезинсекција сумпоругљеником (угљени бисулфид, CS_2) или којим другим сличним гасовитим средством. Сумпоругљеник је течност непријатног мириса, а има то својство да већ на обичној температури испарава и баш захваљујући томе, употребљава се за уништавање штетних инсеката. Иако су те паре отровне, не шкоде житу, али су лако запаљиве, па се при раду мора врло опрезно поступати (нико у близини не сме пушити!), да не би дошло до експлозије.

Простор који се жели дезинфецирати, мора се прво херметички затворити, да паре сумпоругљеника не би излазиле напоље, а то се постиже облепљивањем и премазивањем врата, прозора и свих пукотина хартијом или глином којој се дода нешто свежег крављег измета. У самој се просторији поставе на више места посудице у које се, чим буду све припреме готове, сипа сумпоругљеник,а затим се брзо затворе и последња врата и облепе на исти начин као и све остало. Посудице са сумпоругљеником не треба ставити само на под, него и на прозоре, греде и друга узвишенија места зато, што су његове паре тешке те услед тога иду на ниже и држе се пода, па дезинфекција не би била равномерна у целој просторији. Из истог разлога треба ставити више посудица на горње спратове (ако их има) него на доње.

После два дана (48 сати), спремиште се отвара, добро проветрава, да би се изгубио непријатан мирис, и чисти, као и жито, од свих одпадака. Најпогодније време за дезинсекцију сумпоругљеником је онда, кад је топло и кад нема ветра. А што се тиче количине сумпоругљеника, на сваки кубни метар простора, даје се обично 40—50 кубних сантиметара односно грама.

Мале количине жита могу се дезинфицирати у јамама које се затрпају земљом (слојем од око 0.5 м) пошто се напуне житом којем се дода посудица са сумпоругљеником. Постоје и нарочити сандуци за оваку дезинсекцију, а за исте сврхе могу послужити и каце или бурад.

Што се тиче сузбијања ове штеточине у пољу, ту се не може ништа учинити, па тако чувење житних спремишта и залиха у њима има још већи значај, јер ако не буде мољаца у њима, неће га бити ни на пољима, бар не у великој мери. Познато је наиме, да ова штеточина у главном презимљује по местима где се жито чува, па тек у пролеће, односно лето, излеће и напада поља.

Житни мољац се код нас јавља сваке године, у већој или мањој мери, и наноси знатне штете нашим житним резервама, те сузбијање ове штеточине није само питање појединца него и целог народа. Стога се препоручује свима, који имају посла са житом и његовим чувањем, да савесно врше сузбијање овог тако опасног лептирића, како у тешким временима, којима можда идемо у сусрет, не би било непријатних изненађења.

Ing. Цвијета Немчанин

ЗАЛАМАЊЕ ЦВЕТА И УНИШТАВАЊЕ ЗАПЕРКА КОД ДУВАНА

Дуван је биљка која се гаји ради производње и употребе лишћа. Лишће претставља најважнији орган дуванске биљке, не само што се због њега ова биљка гаји, него и зато што се у њему врше најзначајније животне појаве и цени квалитативна вредност робе.

По изгледу, величини, облику, главним и споредним нервима, еластичности и миришљавости лишћа цени се квалитативна вредност дувана. Приликом откупа оцењивач обраћа пажњу да ли је дуван произведен од одобреног типа, на одговарајућем земљишту, каква је берба — инсерција и да ли има тражене квалитативне особине добре робе и т. д. Дуван, који има горње особине иде у више категорије и класе па се следствено томе и више плаћа. То су и сами произвођачи увидели те настоје да у току узгоја и обраде дувана пруже сву ону негу и бригу око њега да постигну тражене особине.

Али, како наука иде са напретком, тако и у производњи дувана постоје разне промене и измене у раду на побољшању квалитета, на које се промене садиоци на жалост тешко одлучују и нерадо их примају, то је потребно указати пут како се има поступити у појединим моментима неге дуванске биљке, па да се задовоље све дириговане одредбе и физиолошке потребе саме биљке.

Једна од културних мера која утиче на побољшање квалитета дувана јесте заламање дувана, односно дуванске цвасти. Све до прошле године заламање дувана било је обавезно, да би се добила чистоћа типа, јер је дуван биљка са страном оплодњом. Међутим, пошто је типска чистоћа постигнута и отпала бојазан од мешања типова измењена је одредба о заламању. У појави за садњу дувана у 1940 години остављено је садиоцу да сам одлучи да ли ће заламати цваст Многи садиоци још увек без дубљег размишљања заламају

цвет и не мислећи на штетне последице у погледу самог квалитета дувана.

Зламање дувана је једна од културних мера, која дубоко утиче на физиологију дуванске биљке и сам квалитет дувана као фабричне робе. Заламање утиче на дебљање и огрубљивање ткива дуванског листа, здрвењавање ребара — нерватуре, повећавање садржине никотина и нагомилавање резервних материја специјално скроба и азотних материја, које делују негативно на квалитет дувана. Оваквим радом погоршава се финоћа лисног ткива, специфична тежина, сагорљивост, укус, мирис и арома дувана у његовом уживању. Лишће добивено са заломљених струкова не само што на укусу постаје љуће, већ гребе и гуши у грлу, а уз то још и пали по језику, што пушача отуђује од употребе дувана. Из свега овог, произилази да се заламањем дувана погоршава квалитет истог. С тога, у принципу садиоци не би требало да врше заламање. Заламање се мора схватити само као регулатор примања и испуштања воде, т. ј. само као газдовањем водом у дуванској биљци. У овоме случају садиоцу стоји увек на услузи реонски дувански стручњак, који му је дужан дати свако тражено обавештење и савете. Ако се садилац одлучио на заламање и добио упуство од стручњака ипак у томе не треба да се жури нити пак да пренагли, јер уколико се овај посао обавља касније утолико је боље, пошто се квалитет дувана утолико мање квари. Заламању треба приступити као мери крајње нужде, а никада пре тога. Време крајње нужде за заламање наступа тада, када се је дуван развијао у присуству велике количине влаге, те је дао велик лист, после чега су наступиле суше, а биљка се оспособила да тој појави одоли, услед чега наступа подгоревање доњег лишћа. Но и у овом случају треба да је већа појава подгоревања као разлог за заламање. Исто тако, на песковитим, невезаним земљиштима треба вршити заламање, да би се регулисала правилна исхрана и зрење дувана. У сваком другом случају, и када се дуван нормално развија не треба вршити заламање цвета, већ га оставити за семе, које ће се откупити по доброј цени за производњу уља за којим се појављује велика потреба у нашој земљи. Овим нузпродуктом постиже се већа рентабилност гајења дувана.

И кад је потреба за заламањем, наши садиоци греше и заламају цваст пре него што се потпуно — нормално развила а уз цваст закину и орвшно лишће, што је велика погрешка и штета. Са заламањем не треба хитати, а када се ова радња обавља заломити само цваст, а не орвшно лишће, које је најдрагоценије и, које код оријенталних, ситнолисних и миришљавих дувана претставља врхунац квалитетне вредности, а због којега ови типови дувана имају своје засебно место како у трговини, тако и у фабрикацији. Орвшно лиш-

ће се због своје изванредне миришљавости употребљава за зачин и фине фабрикате.

После заламања цвасти, када биљка расте на нешто плоднијој земљи а уз то је и година влажнија у сваком пазуху листа развијају се заперци, који су штетни по раст и сам квалитет дувана. Да би се ова штетност по матично лишће од заперака умањила морају се заперци закидати и дужан је сам садилац да их благовремено закида и уништава, у противном подлеже под одредбе о томе. Заперци су не само штетни по матично лишће, већ су они погодна подлога за развој свих криптогамских болести, а уз то ометају правилно физиолошко сазревање матичног лишћа.

Алимп. С. Манојловић

МОЧЕЊЕ КОНОПЉЕ

Мочење конопљине трске има двојако: **природно мочење,** кад се лика у стабљици одваја од поздера помоћу воде, ваздуха и топлоте, и **вештачко** мочење, кад се издвајање влакна од стабљике врши помоћу хемикалија — хемијских препарата.

У овом напису ће бити речи само о **природном мочењу конопље.**

Мочење је најглавнији и најважнији посао при обради и сређивању конопљине стабљике, јер од тога зависи квалитет кудељног влакна: **јачина, мекоћа, мрсноћа, белина, гипкост** и све остале друге предивне особине влакна.

На прво место зависи квалитет влакна од **воде.** Да би се могле гљивице или бактерије развити и размножити, без којих је немогућно свако распадање у конопљиној стабљици, вода треба да има **топлоту од 15—30 степени целзија.**

Вода, за мочење конопље, обично се употребљава **речна, поточна** или **чесмена. Слана** и **гвожђана вода није добра** за мочење конопље. Како је вода у рекама преко лета топла, то се конопља може у њима мочити, и то при крају корита у тихој води, где се снопови учврсте — утврде кукастим сојама, да их не би вода однела, и тежим предметом притисну, како би сви лежали у води. Али ово никада не треба чинити у оним рекама и потоцима, који брзо отичу, јер се трска у том случају нагло испира и односи раствор оних слузастих сокова са кудељног влакна, који кудељу чине масном, меком и дају јој онај познати сјај и лепи изглед.

Али ни у великим рекама топљење кудеље **у самом кориту није практично** због тога, што се врло често вода за време бујних киша замути, а поред тога, велики придолазак

воде може и да однесе замочену конопљу, те је с тога најпрактичније да се близу реке или потока или чесме, направе **мочила,** (топила) у виду квадрата или правоугаоника, произвољне дужине и ширине, а дубине око 50—60 см. Ова мочила треба да буду изложена сунцу а не у хладу. Мочила могу бити израђена и од бетона или дасака, која могу дуго трајати.

Пре но што се приступи топљењу конопљиних снопова, треба трсци посећи корење, ако је конопља чупана а не сечена. Даље пазити да снопови буду **овлаш повезани,** а да буду што јаче збијени једно уз друго, како у појединим редовима, тако и на посе, како би се добио равномерни ток превирања у целој партији мочене конопљене трске.

Стабљике треба да буду равномерније и збијене у мочењу сређене, како би температура била јача, и мочење завршило што пре. Трајање мочења свршава се после 7—10 дана.

За време мочења од велике је важности да вода **увек по мало прилива и одлива.**

Најбоље је време мочења конопље месец **јули** и **август,** јер је тада најтоплија вода.

К. Ивковић

ОБОЉЕЊЕ ОД ГЛИСТА КОД СВИЊА

У свакодневном додиру са сељацима, врло често имам прилике да чујем њихово јадање у вези са овим питањем.

Пошто је код нас инвазија глиста код свиња врло развијена и због њих много сточара трпи велике материјалне штете, мислим- да је од интереса да кажемо нешто о њима за читаоце „Тежака“ ово у толико пре што готово све наше напредне српске, сељачке куће примају „Тежак“.

Нас интересују овде глисте које се у науци зову аскариде, а на које најчешће наилазимо код свиња. Код свиња ово обољење највише погађа младе прасице код којих причињава велике губитке, а чему иде највише у прилог чињеница што оно влада у дуготрајном-хроничном облику. Живећи у цреву животиње, глисте сишу храну која је намењена за изградњу тела, услед чега се јавља недостатак у њој, а што има за последицу слабо телесно развиће прасади. Оваква прасад је и поред обилне хране слаба, види се, да је и сувише закржљана, а понекад се јави и омекшање костију — рахитис. Осим овога, глисте повређују унутарњи зид црева, чиме отварају врата за улазак заразних клица у крв животиње (црвени ветар, паратифус, свињска куга, септикемија и др.).

Ове глисте дуге су 10—30 см., а на крајевима су зашиљене. Како смо раније напоменули, оне живе готовански — паразитирају у танком цреву свиња, где се и плоде. Ту мужјак оплођује женку која избацује огромну количину јаја, која са балегом долазе у спољни свет.

Начин заражавања свиња:

Ако се балега ових свиња не дезинфикује, већ пусти да се растура, ствара се могућност за заражавање и других свиња. Јаја ових глиста, на мразу су врло отпорна, јер имају три опне, са чиме им је пружена могућност да остају у животу врло дуго. Свиње се заразе ако поједу храну која је заражена са јајима излученим било од свиња било од човека.

Када ова јаја доспу у органе за варење, јајчана опна пукне и из њих изађу младе глисте. И ако тако малена, она пробија зид желудца и допире у крв. Прво допире у јетру, затим у срце, а одатле у плућа. Из плућа, кроз душник, ови црви допру у усну шупљину када их свинче прогута и тако после дугог путовања поново доспу у црева за чији се унутарњи слузави зид причврсте и тако расту до парења.

Знаци обољења: Први знаци примећују се после 2—2,5 месеца, када животиња почиње да избацује глисте и јаја. Глисте највише погађају прасад од 3—9 месеци. Они су слаби, имају пролив и у расту су много заостали. Осим овога, пробијањем зида желутца, јетре, као и плућа, изазивају оболења и код њих. Често пута се догађа, када се много намноже, да се скупе у облику клупчета и да зачепе црева, те тако спрече правилно пролажење хране. Осим овога, ове глисте излучују и један отров који својим присуством у крви штети организам, нарочито мождани систем. Овакви прасци за 65% су заостали у своме развоју и расту.

Лечење болести: За лечење постоји сигурно и јефтино сретство, само се треба обратити за савет марвеном лекару. Ако власник не примети у балези глисте, а сумња на њихово присуство, нека се обрати марвеном лекару који ће микроскопским прегледом исте утврдити право стање. Противу глиста се прописује САНТОНИН у дози од по 0.05 за сваки килограм живе ваге. Осим овога, овај лек се комбинира и са неким средствима за брже избацивање истих јер после убијања глиста постоји опасност од тровања, јер својим распадањем глисте стварају један врло опасан отров.

Сузбијање болести

1. Треба одмах приступити лечењу и притом се стриктно придржавати упуства датог од стране марвеног лекара.

2. За спречавање даљег ширења болести као и могућности поновног заражења, врло је важно уништење јаја и избачених глиста. Зато се после давања лека, мора балега учинити безопасном а обори и хранила морају се темељно очистити. Свињце и оборе треба очистити са кључалим це-

ђом. Пошто смо ово учинили, сакупимо ђубре у једну, за ово нарочито одређену јаму, поквасимо га па га покријемо са слојем дебеле сламе 10—15 см., а после 4—5 дана слама се добро утаба.

Ово се чини ради тога да би се сагоревање ђубрета обавило брже, како би топлота која се развија приликом сагоревања брже уништила јаја аскарида — црвених црва

Осим овога, ако се ради о зараженим пашњацима, после излечења свиња, треба их мењати — нарочито у оним месецима када је температура повољна за развој младих у јајету (мај, јуни, јули и август). У оваквим случајевима свиње не треба напасати на оваквом пашњаку дуже од 10 дана; док у априлу, септембру и октобру могу остати месец дана — јер је топлота недовољна за сазревање јаја.

Најбоље је не пуштати свиње на заражени пашњак најмање 1 годину, јер је то време довољно да се униште јаја.

Д-р Реља В. Катић

ВАЖНОСТ КРЕЧА У ИСХРАНИ СТОКЕ

Ваљана и целисходна исхрана основ је напретка у сточарству. Напомињем и ваљана и целисходна, јер исхрана стоке са лошом храном има за последицу лош квалитет стоке, а ако се пак храна не даје према потребама животиње, она нам не може дати оно што од ње очекујемо. На пр. друкчије морамо хранити младо грло које је још у развоју, а друкчије једно радно грло или пак краву која дневно даје десетак и више литара. Другим речима начин употребе и искоришћавање стоке важни су моменти који одлучују код исхране.

Сточна храна састоји се из беланчевина, масти, угљених хидрата, минералних соли, витамина и воде.

Минералним солима у почетку није се посвећивало оно-лико пажње колико оне уистину заслужују. Тек у новије време о томе се води више рачуна. Млада животиња, док развија кости, мора да добије са храном све соли за изградњу костура. Крава која даје дневно десет литара млека излучује велике количине соли са млеком, па их храном треба надокнадити. Једним литром млека излучи крава око 5 грама креча, док крмача у једној литри млека излучи око 2,5 грама креча. Кокош излучи чак 6—8 грама креча са сваким јајетом. Видимо дакле да се са свим продуктима из тела излучује креч, па кад га храном не би надокнадили животиња би морала да пропадне. Ако у примљеној храни не буде довољно минералних соли, онда животиња троши оне из тела,

највише из костију. Зато долази код млечних крава које се слабо хране до костобоље и лаганог прелома кости, као и до других поремећаја у телу.

Међу главне соли у исхрани домаће стоке долази креч на прво место. Остале соли као калиј, натриј, магнезиј, гвожђе и фосфор мање више налазе се у довољној количини у храни, док креча врло често недостаје. Тело га међутим треба релативно највише, јер је његова функција у телу врло велика и значајна.

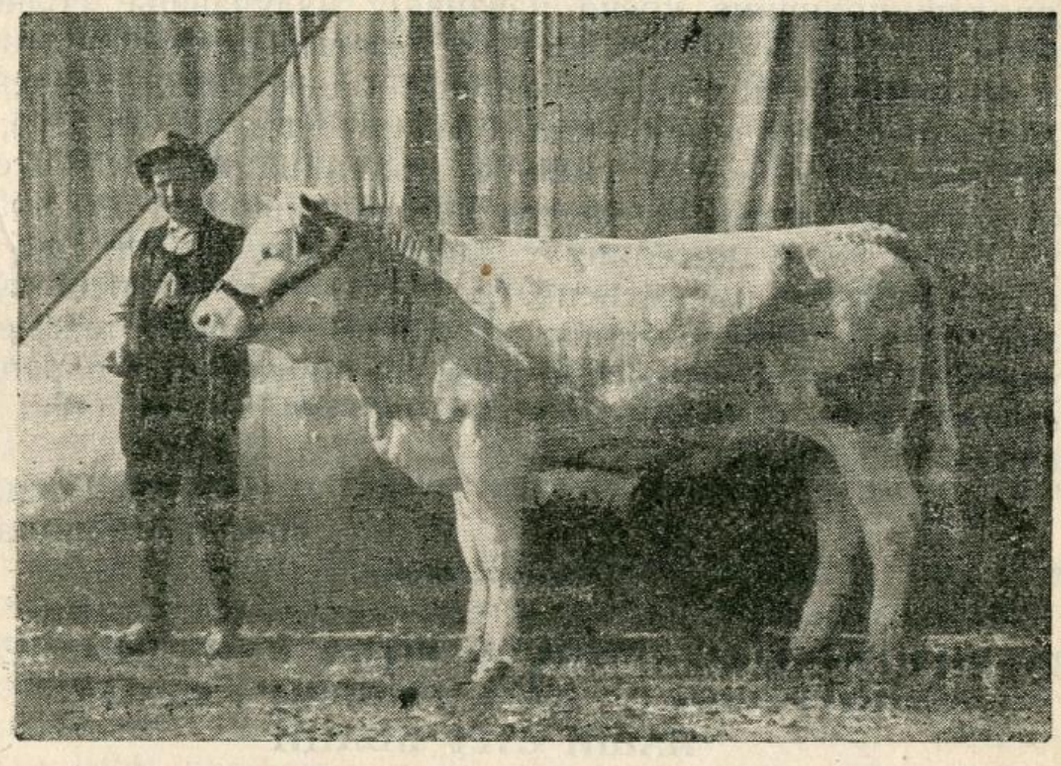

Сл. 77. Са овогодишње изложбе приплодне стоке у Новом Саду
Јуница сименталске расе „Геновева“ награђена I наградом. Одгајивач
Ј. Ђорђевић из Брзана
(Сн. Д-р Николића)

Кад би костима одузели воду и маст, видели би да се у остатку налази 55—70% минералних соли, а од тога опет отпада 85% на кречни фосфат, а 10% на кречни карбонат. Већ самим тим видимо колико је креч важан у изградњи скелета.

Осим у костима креч се налази и у свим другим деловима тела. Мањак креча код младих изазива мекоћу и деформацију скелета пропраћену боловима и наклоности ка свима обољењима. Ову болест називамо код младих животиња рахитис или енглеска болест.

Код одраслих животиња мањак креча често може бити узроком неплодности или побацивања, као и подложности разним обољењима.

Животињама које су бремените морамо давати више креча него иначе ради развоја младунчета. У каснијем добу бременитости врло повољно утиче креч на правилан развој

млечне жљезде, односно на довољно наливање вимена, што свакако стоји у најтешњој вези са продукцијом млека.

Испитивањима се утврдило, да сполне жлезде правилно функционишу кад у телу има довољно креча, а мањак истога ремети правилан рад. Ако само помислимо на то, да цела измена материје у телу стоји међу осталим и под упливом сполних жлезда, онда најбоље видимо колика је улога креча у животињском телу.

Органи за варење такође стоје под упливом креча. Довољне количине креча изазивају излучавање солне киселине у желудцу, а без које се варење беланчевина не може ни замислити. Овај је моменат од особитог значења за младе животиње. У доба кад се млади одбијају од сисе, онда се у њиховом желуцу смањује количина млечне киселине, која је врло важна за варење. Том приликом је сва храна упућена на солну киселину у желуцу; ако пак ни ове нема, онда је варење поремећено. Додатком креча поспешује се излучивање солне киселине и варење се уравнотежује. Међутим ми морамо рачунати стим, да поремећај у варењу избегнемо, а не да чекамо док он настане, па тек онад да га лечимо.

Никола Роси,
срески ветеринар

ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПРЕРАДЕ ВОЋА У НАШОЈ ЗЕМЉИ ПОТРЕБНИ СУ НАМ НА ПРВОМ МЕСТУ НАШИ СТРУЧЊАЦИ

Обе периоде нашег воћарства — **производња воћа** код воћара и **искоришћавање воћа** помоћу других фактора, претстављају данас једну науку која се несумњиво управља према одређеним законима. Меродавна установа за искоришћавање воћа, прилично позната „Централа за хигијенско искоришћавање воћа“ или скраћено ЦЕНТРОХИВ, изнела је неколико тврђења у облику правила. Тако нпр. ЦЕНТРОХИВ тврди да се не може постићи никакво побољшање данашњих жалосних прилика нашег воћарства без правилног искоришћавања обраног воћа. Даље ЦЕНТРОХИВ тврди да се не може постићи правилно искоришћавање воћа **без погодних, поузданих, специјално школованих стручњака.** ЦЕНТРОХИВ доследно ради у духу ових правила и неуморно тежи за оснивањем „универзалне школе искоришћавања воћа“. Ова школа треба да се уреди на изразито произвођачко-практичној основи и треба да спрема практичне, апсолутно поуздане и одговорне мајсторе за модерно искоришћавање воћа.

Ипак има људи који оспоравају ово правило и, сматрају да је школовање сопствених практичних мајстора за

искоришћавање воћа сувишно за наше воћарство и тиме већ унапред за неколико година, одлучују жалосну судбину југословенског воћарства. Овим људима можемо захвалити што Југославија, а на првом месту њен српски део, можда неће у догледно време добити своје сопствене мајсторе искоришћавања воћа и што ће за сада све да остане на староме. Земља ће сваке године доносити плодове. Плодови ће се делом потрошити у свежем стању или извести у иностранство. Један део ће се прерадити у примитивне конзерве (пекмез) или презерве (суве шљиве). Шта се догађа са остатком? Наводим један део из писма једног среског пољопривредног референта, које је упутио **Центрохиву:**

„Скоро сваке године, имајући велике количине разноразног воћа, нарочито ове године (1939), воћари су воће, продавали у бесцење (бресквe за време сезоне од 0,75 до 1,50 на кг), а оно што се није могло продати, прерађено је у ракију (највише), мање у пекмез, компоте и слатко, а мислим да не грешим ако наведем да је већа количина воћа употребљена за исхрану стоке (свиња) или након дугог лежања изгубила привредно-употребну вредност (труло). Жалосна је ова појава, пише пољопривредни референт, када се зна да код нас има и таквих крајева где би се свако воће појело у сласт.“

То је само један глас од многих са терена. **Центрохив** води рачуна о овим гласовима и о неподношљивим приликама у нашем воћарству. **Центрохив** хоће да створи такве стручњаке који би дали нови правац искоришћавању југословенског воћа. Али има и таквих људи који не увиђају ову апсолутну нужност и који су прешли преко иницијативе и напоре **Центрохива.**

Ја лично увек сам се трудио да свакоме објасним сав значај, добијања сопствених југословенских стручњака и практичних мајстора искоришћавања воћа за судбину нашег воћарства. Приликом прве годишње скупштине **Центрохива** 19 маја 1940 г. такође сам одржао о овом питању говор, који је објављен у најновијом публикацији **Центрохива** „Будућност нашег воћа и ми.“ Том приликом отворено сам иступио против мишљења, да би се постојеће пољопривредне школе могле употребити и за спремање потпуно специјалних мајстора и стручњака искоришћавања воћа. Пољопривредне школе су установе за себе, које треба да остану на терену чисте пољопривреде. Практично искоришћавање воћа напушта већ овај терен, прелази у област изразите привреде и подлеже наравно сасвим другим законима. Услед тога предложена „универзална школа искоришћавања воћа“ требала би да буде потпуно самостална, и неоптерећена методама и структуром пољопривредних школа. У даљем излагању додирнуо сам и питање досадашњег школовања наших домаћих подрумара и између осталог рекао:

„Одмах морам да истакнем, да се сви ови покушаји односе скоро искључиво на једну категорију нашег воћа, наиме на грожђе и иду само у правцу алкохолне прераде. Као један од најуспелијих примера таквог покушаја можемо навести „Задружну винарску школу“ у Вршцу, где се спремају будући винари и подрумари. Сам појам поузданих подрумара је по себи тако опсежан, да морам сумњати да ученици вршачке и других пољопривредних школа истог типа могу успешно и одговорно да врше дужност подрумара у неком већем подрумарству, **одмах по свршетку школе.**“

Овим својим речима, нарочито ако се узме у обзир последња подвучена реченица и посебан карактер „Задружни винарске школе“, ни најмање нисам имао намеру да потцењујем значај Вршачке школе. Врло ми је добро познато, какве напоре је морао чинити оснивач и организатор ове школе да би је довео до свог данашњег облика. Морало се борити против укорењених обичаја просечних пољопривредних школа да би се добила таква установа, која би осигурала могућност запослења свршеним ученицима те школе. Баш због тога што познајем историју ове школе за спремање практичних мајстора **алкохолне прераде воћа,** хтео бих да предложену „универзалну школу искоришћавања воћа“, тј. за стручњаке **безалкохолне прераде воћа,** од почетка поставим на другу основу.

Уосталом и вршачка „Задружна винарска школа“ се у приличној мери ослободила терета осталих пољопривредних школа. Она прими годишње око 20 ученика првенствено свршених ученика нижих пољопривредних школа и припрема их после две године учења делом за **виноградаре и подрумаре,** а делом за **задружне књиговође.** Као што се из овога види, задаци и постигнути резултати „Задружне винарске школе“ у Вршцу не поклапају се са правим задататком обичних пољопривредних школа. Могло би се чак рећи да се ова школа већ приближава идеји предложене „универзалне школе искоришћавања воћа“, са том разликом, што би се код ове последње још јаче изразила специјализација.

Истине ради морамо рећи да су напори око правилног уређења вршачке школе донели плода. Ова школа је тек 1935 г. правилно организована. Наравно, како сам то и на скупштини **Центрохива** 19 маја о. г. рекао, ученици вршачке школе **одмах по свршетку школе** нису могли да заузимају дужност водећег и одговорног подрумара у неком већем подрумарству. Али после извесног времена су се солидна теориска и практична знања ученика вршачке школе консолидовала и праксом употпунила, тако да већ у неколико подрумарстава већег стила видимо бивше ученике вршачке школе на одговорним а у неким на полуодговорним положајима. Од тих установа наводимо: Дворски подрум на Опленцу, Венчачка виноградарска задруга, Воћарска и ви-

ноградарска школа у Марибору, Задружна винарска школа у Вршцу, Иришка виноградарска задруга у Иригу, Виноградарска задруга у Сремским Карловцима, Подрум Савеза земљ. задруга у Новом Саду, Власотиначка виноградарска задруга, Јовачка виноградарска задруга, Тетовска виноградарска задруга, Виноградарска задруг у Вршцу, Подрум Бруна Мозера у Земуну, Виноградарска задруга у Триброду, и тако даље.

Ово може такође да послужи као доказ, да је у искоришћавању воћа, у овом случају у **алкохолној** преради грожђа, практичан пут најправилнији. По моме мишљењу, школа са тим карактером уређаја имаће увек велику привлачну снагу за омладину која хоће да се припреми за практичне мајсторе. Не сумњам у то, да ће прилив ученика у такву школу бити увек снажан, јер за спреме мајсторе искоришћавања воћа има и сада, а биће и у будуће увек могућности запослења. Само они који не увиђају потребу новог искоришћавања воћа у Југославији, могу тврдити да нам нису потребни наши сопствени мајстори искоришћавања воћа и да би евентуално свршени мајстори остали без хлеба. Оверавам ове скептике, да се спремни мајстори искоришћавања воћа траже не само у Југославији већ у целом свету. Осим тога истичем поново, да без таквих мајстора модерног искоришћавања воћа нећемо моћи покренути југословенско воћарство са мртве тачке.

Д-р М. Рефес Ремизов

ЗАШТО СЕ ЛЕТЊЕ ВОЋЕ БРЗО КВАРИ И КАКО ЊЕГОВО КВАРЕЊЕ УСПОРИТИ

Кварење воћа је врло неповољна појава, јер погоршава квалитет плодова и ограничава њихову трајашност а самим тим и потрошњу. Кварење зависи од особина самога воћа и од спољашњих услова под којима се воћни плодови беру, пакују и чувају. Плодови са нежном покожицом и месом, сочни и мекани кваре се много брже него плодови који имају чвршће месо и покожицу и који су мање сочни. На трајашност плодова утичу и услови под којима се воћке гаје. У влажнијим местима, и на земљиштима која немају у довољној мери свих хранљивих састојака, плодови ће бити подложнији кварењу. Воће чија је круна рђаво прорећена, тако да су плодови више засењени, даваће воће које ће се брже кварити. Кишовитих година трајашност воћних плодова, када се они чувају у свежем стању, осетно је мања него што је случај у нормалним приликама. С обзиром на

особине плодова треба истаћи да трајашност њихова зависи не само од врста већ и од сората. Познато је да се поједине сорте јабука веома добро и дуго чувају у свежем стању, док су неке сасвим краткотрајне.

Поред наведених услова, на трајашност воћних плодова у свежем стању утичу и прилике под којима се воће чува. Тама или полутама, ниска а стална, непроменљива температура, умерена влажност ваздуха и повремено проветравање веома повољно делују на дуже одржавање плодова у свежем стању. Уколико ти услови отступају од наведених, утолико се воће брже квари. Под истим условима чувања кварењу најбрже подлежу повређени плодови.

Сл. 78. Са прошлогодишње воћарске изложбе у Ресну
(Сн. М. Никетић)

Летње воће је само по себи веома нежно и подложно брзом кварењу, које је нарочито појачано веома неповољним условима под којима се воће бере и чува, а то су висока температура, јака светлост и врло честе повреде на плодовима. Кварење се најчешће испољава у трулењу које обично почиње од повређених места, па се на све стране шири, док не обухвати читав плод. Ово изазивају разне гљивице („плесни“). Што су плодови нежнији и сочнији, а спољашња топлота и влажност већи, кварење је брже. Највише настрадају бресквe, кајсије, трешње, вишње и летње крушке. Неповређени плодови ређе труле услед дејства гљивица, али се ипак кваре било појавом гњилоће било појавом сушења и смежуравања. Ове појаве највише зависе од температуре. Што је топлије, кварење је све брже.

Кад се све ово зна, потребно је са плодовима што пажљивије поступати, да би се у што већој мери избегло све оно што би деловало неповољно на одржање свежих плодова без погоршања квалитета. Брати раније изјутра, али не по роси или влажном времену, док се плодови још нису загрејали, јер би у том случају у себи носили најјачи узрок кварења. Избећи сваку повреду. Брати уједначено зреле плодове, док су још довољно чврсти да могу издржати транспорт. Паковање и превоз морају бити што пажљивији. Од тога ће зависити вредност плодова, њихова прођа и цена.

Инж. **Душан Станковић**

ДА ЛИ ТРЕБА БОЈИТИ ВИНСКЕ СУДОВЕ

Младо вино одмах по превирању је мутно и нема добар укус нити мирис, већ ове особине добија током времена и уколико је вино старије и добро неговано у толико су укус и арома пријатнији. Отуда су и стара вина више тражења и боље се плаћају. Да би вино могло да зри и да добије својства старог вина, потребно је да дође у додир са ваздухом. Ваздух се једини са извесним састојцима у вину, а нарочито са беланчевинама, које лебде у вину и чине га мутним и ствара једињења, која падају на дно бурета и ствара талог који се претакањем избаца напоље и тако се временом вино избистри. Такође се кисеоник из ваздуха једини са извесним састојцима у вину и даје му пријатан укус на старо вино, што повољно утиче на квалитет вина. Ваздух, који је потребан вину долази у додир са њим, приликом претакања вина; али као што знамо вино се претаче само сваких три четири месеца па највише он доспева у вино кроз шупљике дуга бурета.

Кад се вински суд, буре или бачва. обоји, онда боја запуши све шупљике на дугама и ваздух више не може кроз њих да доспева у вино. Обојена бачва је исто што и цементна и стаклена бачва или стаклни балон, у коме вино остане исто онако, као кад је у њих наточено, то ће рећи да не може да се бистри и зри. Из овога разлога вински судови, а нарочито они у којима се чува и негује ново вино, не смеју се бојити на целој површини.

Али ипак да би вински судови дуже трајали, нарочито када је подрум још влажан и без вентилације, а што је нажалост најчешћи случај код наших виноградара, онда треба бојити и то само обруче, који иначе највише страдају од рђе и буђи. За бојење обруча употребљава се миниум —

црвена боја и ово бојење потребно је обнављати сваких пет шест година, пошто боја под утицајем влаге, временом опадне.

Ако се жели да вински суд лепше изгледа, онда се дозвољава бојење само обода-утора бачве, па најзад и самог предњег данцета; иначе свако бојење винских судова иде на штету квалитета вина.

Да би вински суд дуже трајао, треба водити рачуна, да се подрум чешће проветрава, а нарочито се не сме, приликом прања суд затворити пре него што се потпуно не осуши. Исто тако вински суд ако је празан треба неговати и чувати. Нарочито празне судове треба с времена на време сумпорисати да се не буђају и тако дуже трају.

Најзад, да вински суд дуже траје треба изабрати и грађу од које се суд гради. Вински судови се граде у целом свету па и код нас једино од храстове грађе. Али грађа зависи од тога где је храст растао. Онај из равнице, даје мекано дрво па вински суд мање траје, док онај из брда спорије расте и даје тврдо дрво, али за то много дуже траје, па и о томе треба водити рачуна приликом набавке винских судова. Ово најбоље знају велики винарски трговци и они за транспортну бурад узимају искључиво грађу из брда, пошто такво буре много дуже издржи а да се при утовару и истовару не разбије.

Инж. **Рад. Борисављевић**

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ СУ ДОСТА И САМИ КРИВИ ШТО НЕ НАПРЕДУЈУ

Сви ми пољопривредници доста добро знамо да сви наши пољски радови падају у извесно доба године и да за њихово извођење морамо имати на расположењу довољно радног времена како би исте могли благовремено и пажљиво извести како треба и тек тада да се надамо повољном успеху. Међутим може се с правом рећи да већина од нас по неком нашем лошем обичају просто сами себи крадемо то драгоцено радно време услед чега нити можемо наше радове отпочети ни довршити кад и како треба, а ако понеки и то учини, то се ради на брзу руку и како му драго. Ово долази стога што ми по некој нашој заблуди баш у то најрадније доба и јеку наших радова највише празнујемо и светкујемо неке празнике: мале и велике петке, велике и мале Марије, све четвртке од Ускрса до Духова, преполовљене среде, вратоломије, Ћириле и Прокопије, Ветровите Стеване, те празнике против помора стоке, уједа змије, црвљање плодова,

уједа вукова и против града и још многе и многе поред оних које је црква одредила. И кад све те празнике испразнујемо, излази да ми празнујемо више у години него што радимо. И је ли онда чудо што ми за обављање наших радова немамо ни приближно довољно времена и што нам је слаб успех од тих радова. Исто тако већина је од нас потпуно свесна да се ниједан наш рад не може обавити тачно кад треба и како треба и са мање производних трошкова, ако се за то нема благовремено спремљених свих потреба. Ради овога сви смо дужни да све те потребе благовремено припремимо и да оне чекају време наших радова. Место тога сме се рећи да већина од нас сачека моменат почетка тих радова баш без истих и најнужнијих потреба па кад потрчи, тражи ово тражи оно! Ако се и нађе нека алатка. на њој нема држаље, а ако се однекле извуче плуг и дрљача, на њима фали ово или оно, нема кола за воћке и винограде, притке за боранију, бркљи-розги за пасуљ, кола за сено и стогове, вила, лопата, метала, корпи итд. И тад потрчи са тражењем, узајмљуј, купуј по скупе паре и док све то прибавимо, време прође, а стим прође и повољан успех. Да ли можемо и смемо рећи да ли ово и једно и друго није наша грешка и мана која нас спутава да у нашој пољопривреди будемо напредни и да за њу не сносимо лично одговорност.

Ми пољопривредници најбоље знамо какву вредност за нас претставља домаћа стока и да без ње нема напредне пољопривреде. Али и поред овога ми нашу стоку нерадо штитимо и лечимо од заразних болести. Ми знамо да постоји сигуран лек бар од најопаснијих и најчешћих заразних болести: од метиља, свињске куге и пришта, од којих по цела стада пропадају, али ипак за то ми те лекове нерадо тражимо и своју стоку не лечимо правдајући се тиме како су ти лекови скупи. Али зато многи од нас радије па често и скупље плаћамо врачаре и гатаре да нас оне стоку лече и **„чине скидају“** а угинула грла бацамо преко пута по јендецима и потоцима да би болест пребацили на другога. Тачно је да су лекови сразмерно скупи, али кад израчунамо изгубљено време у празновању више дана у години за спас своје стоке у најрадније доба и трошкове око гатања и врачања, излази да то више кошта но набавка сигурних лекова. Зар ово није наша велика грешка која нам се горко свети и спречава бољу и напреднију нашу пољопривреду.

Исто тако ми пољопривредници најбоље знамо какву нам пустош и беду причињава град. Против истог не постоји ни једно одбранбено средство, но једино осигурање код завода и установа које се тим послом баве. Али ипак за то ми се нерадо осигуравамо па чак ни онда кад смо законом позвани да то учинимо, али за то врло радо и скора као обавезно против града гатамо и врачамо и многе дане преко лета празнујемо те да нас то сачува од истог.

Разуме се ми ово правдамо тиме како је осигурање скупо, а врачање и празновање није. Али кад израчунамо колико изгубимо у празновању и гатању и то претворимо у новац, видећемо одмах да то у већини више кошта но и само осигурање а о несигурности тога да и не говоримо. Зар можемо и смемо рећи да и ово није наша мана — погрешка.

Драг. Ј. Спремић

ЗА НАШЕ ДОМАЋИЦЕ

КАКО СЕ СПРАВЉА ГИБАНИЦА

Мера: 1 кгр. брашна, со, 1/2 кгр. српског масног сира, 1/4 кгр. кајмака, 6 јаја, шоља млека за кашу; 1/4 л. млека за коре.

Просеје се брашно на дасци за мешење теста, дода се со и замеси се водом тако да тесто буде чврсто као за резанце. Затим се добро измеси и направи се тесто округло као за хлеб. Затим се исече на 7—8 делова. Од сваког дела направи се танка кора као за резанце. Коре су величине тепсије или шерпење, у којој ће се пећи гибаница. Свака се кора пече на чисто угрејаној платни штедњака. Прво се испече једна страна, па се окрене и испече друга страна. Тако се поступа са сваком кором. За овим се спреми маса са којом ће се пунити гибаница и то: сир се измрви, па се дода кајмак, 6 жуманаца и шоља млека. Од овог се направи житка каша. Сад се направи снег од беланаца и дода се припремљеној маси. Затим се подмаже машћу шерпења или тепсија, у којој ће се пећи гибаница и ређати коре. Да би коре биле мекане, свака се потопи у млеко, пре него што се метне у тепсију, затим се посипа маст преко коре и припремљена житка каша. Пази се само да каша буде подједнако распоређена преко целе коре како у средини тако и са крајева. Тако се поступа са свима корама. Гибаница се одоздо покрива кором.

Сад се ставља у рерну да се пече. Домаћица пази на ватру, да буде умерено јака.

Када је печена гибаница, вади се из рерне и горња кора се попрска хладном водом, па се покрије чистом крпом. Ово се чини зато, да буде мекана.

Гибаница се сече на четвртасту парчад. Износи се топла на сто.

Када домаћица спреми гибаницу, тога дана може скувати само какву чорбу нпр. од кромпира, чорбу од зеља и др. зато, што у гибаници има много материјала, па је чорба са гибаницом довољна за оброк.

Наталија Ђуровић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Од кобиле старе 7 год. добио сам ждребе 5-IV 1940. Отац и мајка су правилно развијени и спадају у лаке тркачке коње. Ждребе пак задњим ногама не стоји правилно већ целом кичицом тешко корача. Молим за одговор шта да предузмем док је ждребе млађе да ову фалинку отклоним.

Ратко Гавриловић ,редован
члан Пољ. подружине — Чачак

Одговор: Овакве и сличне абнормалне појаве нису баш тако ретке код тек ождребљених ждребади. Оне се појављују првенствено на предњим ногама, у изузетним случајевима и на задњим, како је то овде случај.

Исход болести је веома различит. Док у појединим случајевима не треба примењивати никакво лечење и тог недостатка нестаје већ у току првих месеца. Тежи случајеви су веома компликовани, па чак и по живот опасни те овакву ждребад треба одмах подвргавати стручном лечењу, и то најбоље у једној од марвених болница, односно амбуланти, где би ждребе за време лечења било под непрекидном контролом.

Прогноза (претказивање исхода) болести може се сматрати као доста неповољна, јер услед належања долази радо до некрозе и обамрлости делова на кичичином зглавку, па чак и до сепсе (тровања крви) и угинућа.

Лечење отпочети одмах. Наместити танке дрвене шине око ноге, почев од горње ивице копитне рожине па до скочног зглавка. Преко тога се стави завој од гипса. Испод шина, ногу омотати фатом. Лечење траје 8 недеља.

М. Ферјанчић

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА ЈУЛА

Прва половина месеца јула карактерише се чврстим ценама како за производе биљне производње тако и за стоку и производе сточне производње. Уредба о максимирању цена пшеници и кукурузу имала је изгледа утицаја и на цене осталих производа. Прве недеље забележен је пораст цене јечму на тржишту у Скопљу за 7,50 динара. На тржишту у Н. Саду забележен је пораст цене овсу за 6,50 динара. Друге недеље цена ражи у Н. Саду повећала се за 10 динара; за овас на тржишту у Београду 7,50 динара.

Код свих других производа није било готово никаквих промена, како то показују приложене табеле.

За опијум је ових дана Министарски савет донео Уредбу по којој се утврђује цена за опијум. **За јединицу морфи-**

на у килограму опијума утврђена је цена од 40 динара. Откуп ће вршити „Призад“ и откупљиваће опијум из ове и ранијих година. Ова цена важиће до краја септембра о. г. до кога рока треба да се преда сав опијум „Призаду“.

Кудеља на тржишту у Оцацима имала је следеће цене: сељачка кудеља Ia 16—17 д., IIa 15—16 д.; вијана кудеља Ia 23—24 д., IIa 22—23 д., полувијана 22—23 д., вијана кучина Ia 14—15 д., IIa 12—13 д.

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
					од 1 до 8 јула		од 8 до 15 јула	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.
Пшеница*)	Београд	Србија гл. пруга	77—78	2—3	236	0	236	0
	Нови Сад	барањска	78—79	2	242	0	242	0
	Скопље	косовска	77—78	3	236	0	236	0
Јечам	Београд	макед. косовски		5—6	217,50	0	217,50	0
	Нови Сад	сремски	64—65		213,75	0	213,75	0
	Скопље	кумановски			217,50	+ 7,50	217,50	0
Раж	Београд	вагон Србија			215	0	215	0
	Нови Сад	бачки	72	2	211,25	0	221,25	+10
	Скопље	кумановски			227,50	0	—	—
Овас	Београд	српски вагон роба			225	0	232,50	+ 7,50
	Нови Сад	сремски			239	+ 6,50	239	0
	Скопље	косовски			212,50	0	—	—
Кукуруз*)	Београд	бели обреновачки			192	0	192	0
	Нови Сад	бачки			182	0	182	0
	Скопље	банатски стари			182	0	182	0
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга		2 б. врећа	455	0	455	0
	Нови Сад	бели сремски		2 б. врећа	445	0	445	0
	Скопље	тетовски крупан		3—4	455	0	455	0

*) Цене пшеници и кукурузу увећане су маржом за 12 д. на основу Уредбе о максим. цена.

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 1 до 8 јула	од 8 до 15 јула
Београдска пијаца		
Говеда	4,50— 7	4,50— 7
Телад	10 —13	10 —13
Јагњад	5 — 7	5 — 7
Свиње	7 —11	7 —11
Сремска Митровица		
Лаке слиње	10,20—10,50	10,20—10,50
Тешке свиње	10,80—11,30	10.80—11,30
Пожаревац		
Лаке свиње	10 —10 50	10 —10,50
Тешке свиње	10,20—10,70	10,25—10,70
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

Ракија „шљивовица“ од 10 гради на тржишту у Београду продавала се је по 11—11,20 динара. Овде је урачуната државна и општинска трошарина.

Цене стоци доста су стабилне. Догон је био приличан, нарочито догон крупне стоке, свиња нешто мањи. Промет је био нешто слабији због нових ограничења у потрошњи свежег меса.

Инж. **Ј. М. Шеварлић**

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Живина носи јаја у виду грозда око плућа и под левим бубрегом. Зрна овог грозда су у ствари жуманца јаја. Када се жуманце довољно развије и оплоди одмах се обавије опном и одвоји од грозда; падне у јајовод где се опколи беланцетом а касније љуском а тек у задњем делу јајовода љуска добија боју. Услед тога што љуска добија боју када се јаје већ формирало, боја љуске нема никаквог значаја ни утицаја на састав и хранљивост јајета, али је примећено у пракси да се јаја затворенија боје љуске излегу за један дан касније од јаја са белом љуском. Јаја са обојеном љуском на пијаци се више траже јер много њих су у заблуди да су хранљивија.

За приплод се мушка грла живине могу употребити тек онда када се буду потпуно развила и полно сазрела. Ово

бива код петлова у 7 месецу, код ћурана у 1 год., код гусана од 10 месеци, код кокошака од 7 месеци код ћурака од 11 месеци а код гусака од 11—12 месеци. На једног петла лаке расе у коју се убраја и наша домаћа кокош долазе 10 кокошака, докле на теже расе Плимутрок или Родајланд на једног петла дођу 5—6 кокошака; на једног ћурана дође 15—20 ћурака, на 1 гусана 3—6 гусака и на 1 плована 3—6 пловака. Само ако се пољопривредници држе овога правила имаће сва јаја оплођена у противном имаће већи или мањи проценат мућкова што зависи од броја женске живине на једног мужјака. **J. B. J.**

ДОПИСИ СА СЕЛА

ГАЈИТЕ ЦРВЕНУ ДЕТЕЛИНУ

Године 1926 почео сам да гајим ову корисну биљку. Једну њиву од 40 ари засејану у јесен пшеницом, засејао сам око Благовести црвеном детелином. Одмах по сетви и др. на њу пала је киша и детелина је никла после 7 дана. Жетву пшенице сам извршио око Петровог дана, када је детелина била 10—15 см.

Ослобођена детелина је почела брзо да расте и већ почетком септембра је прецветала, те сам је покосио и заједно са стрњиком покупио. Око Митровог дана сам је нађубрио добро згорелим стајским ђубретом. У пролеће одмах по отопљењу снега сам детелину подрљао. Први откос стигас је и покошен почетком маја. Други откос је покошен почетком августа, а трећи касно у јесен. Сутра дан по косидби када је спала роса са откоса растурио сам исте на тање слојеве. Са растурањем и превртањем откоса настављено је и други дан, када је детелина била већ упола сува, те сам приступио дењењу исте у пластове.

Отсекао сам у шуми око 30—35 што правијих и разних стубова, дугих 3—3,5 м, са чешћим гранама које сам прекратио на 30—40 см дужине, тако да се прва грана налазила по 1 мет. висине од дебљег краја. Од ових стубова са прекраћеним гранама направио сам пирамиде. По три стуба побио сам за ½ метра у земљу, тако да су при основи сачињавали равностранн троугао чије су стране износиле по 1 мет. а при врху сам их саставио и везао лозом или жицом. На најниже прекраћене гране са спољних и унутарњих страна пирамиде поставе се мало јаче облице или врљике дугачке 1.5—2 метра.

При дењењу, на те облице односно врљике ставе се први навиљци упола суве детелине. Дењење се продужи тако до

основа пласта остане ужа, средина најшира а при врху се тако заврши да се осигура од прокишњавања. На тај начин већ другог дана по кошењу била је сва детелина на овај начин зденута. Овако зденута у пластове остала је 5—6 дана продужила је постепено да се суши, без велике сунчане топлоте, те се спречи опадање листа, што се дешава сушењем на јаком сунцу, при чему се губи лишће као најважнији део за исхрану.

Кад је сушење завршено, превукао сам сено колима на сењак и опет зденуо на пирамиде само веће. Овако радим и данас и добијам непрегорену, добро осушену детелину са листом и цветом, што је од врло велике важности за исхрану стоке.

Детелина је од велике користи за исхрану готово све врсте стоке, било да се троши као зелена или као сено. Нарочито је корисна за краве музаре, јер повећава количину млека. Затим поправља — ђубри земљу те замењује добрим делом ђубрење. Даје три пут већи принос од обичне ливаде. Кад би је више сејали не би трпели оскудицу у сточној храни, као у почетку ове године, када смо плаћали и 2 динара килограм сена. Док је нисам почео гајити, стално сам куповао сено и давао годишње више од 1000 динара, а сада имам и сам за продају.

Невоља ме је натерала да испробам црвену детелину, коју су нам препоручивали наши стручњаци, и сматрам да би много боље било кад би се много шта испробало од онога што нам они препоручују.

Милан М. Крстовић
земљ. из Клатичева

ПОШУМЉАВАЈМО ГОЛЕТИ

У крајевима у којима је шуме нестало, или је није ни било, бујице наносе велике штете. Са брда сносе све што им стоји на путу: стоку, усеве, плодну земљу, па понекад чак и зграде, а долине засипају оним што свуку с брегова, те тако затрпају усеве. На тај начин оне уништавају и у брдима и у долинама. Код нас у Страгарима била је 1928 године у мају месецу бујица каква се дотада није запамтила. Бујица је све опустошила, наневши огромне штете усевима. Вода је односила све на што је наишла у своме помамном јурењу низ голе стрмине: стоку, плотове, земљу, камење. А било је и већих жртава: настрадала је 17-годишња ћерка Милована Цицића Стојанка која је тада чувала стоку. Њу је бујица однела у неповрат. Колико су поједине њиве у долини биле

затрпане земљом види се и данас на неким местима која нису могла бити очишћена.

После бујице излазила је и комисија, која је само проценила штету, али од тога сељаци нису добили ништа. Главни узрок бујица у овоме крају је као и свуда обешумљено земљиште. Док се то не поправи постоји стална претња и опасност од бујица. Овде су велике површине брдовитог земљишта обешумљене, оголеле, око 200 хектара, биле неспособне за шта друго осим за шумско дрвеће.

Комисија је утврдила да је потребно пре свега позиђивање стрменитих јаруга, а затим пошумљавање. Било је за то потребно средстава. Банска управа у Новом Саду доделила је кредит, те је 1938 године камен извађен, превучен, и употребљен за позиђивање јаруге где је то било најнужније. Исте године отпочело је и сађење багремових и борових садница. Тај посао је најпре обављан кулуком, али се показало да је успех слаб, да је од тога већа штета него вајда, јер је примање било слабо. Тада је Банска управа прибегла другом начину, — узела је надничаре. 1939 године натај начин посађено је око 200.000 садница багрема, бора, јасена и др.

Овај рад је успео. У току лета саднице су израсле по 1—1,5 метар висине. Сељаци су увидели значај пошумљавања. Они чувају ово младо дрвеће које има да их спасе једне велике опасности. Стоку не чувају у том делу, нити је пуштају да улази у шумарак. О овоме води рачуна стари и озбиљни чувар Јован Прокић из Страгара. Његов посао је олакшан јер и сами сељаци, па и деца пазе на младо дрвеће. Сељаци се надају да ће се надлежни заузети да се пошуми и остало непошумљено земљиште. Они ће уложити свој труд. Али је потребна и помоћ, јер нити би без доброг плана и упуства могло добро извршити тај посао нити могу саднице да набаве. На тај начин били би спасени бујица. Поред тога многи старији сељаци верују да се овде може створити лепа шумица, у којој ће се опет да легу дивљи голубови и да роје пчеле, као што је било пре пет до шест векова у овим крајевима.

Изнео сам ово као пример. Треба свуда да се организује пошумљавање голети. То је најбоља брана против бујица. Осим тога, шуме побољшавају и саму климу, те су у таквим местима и суше и град ређи и мање штете наносе.

Тихомир Ил. Калановић, земљ.
Из Страгара

ЈЕДНА ПЛОДНА САРАДЊА

Ове године навршило се пуних 8 година непрекидне и плодне сарадње са Друштвом од стране г. Др. Драгутина Грчића, поседника из Шида, среза шидског сада у Хрватској бановини, члана добротвора Друштва.

Ценећи рад Српског пољопривредног друштва и његове заслуге за стручно просвећивање и економско јачање пољопривредника, а желећи да тај рад и са своје стране директно помогне, г. Грчић се је 1926 године уписао за добротвора са улогом од 1.000 динара. После уписа за члана добротвора г. Грчић је детаљније пратио рад Друштва у свима правцима његовог делања и увидео настојања и напоре да се у извођењу његовог задатка што већи успех постигне. Да би пак са своје стране допринео повећању успеха друштвеног рада, г. Грчић већ пуних 8 година непрекидно указује Друштву поред моралне и материјалну помоћ у разном семену.

Прву помоћ Друштву у семену пољских усева г. Грчић је пружио 1933 године давши му на поклон 1.000 килограма озимог овса и 500 кгр. кукуруза за „Грчићев златни зубан", које је количине Друштво бесплатно раздало својим пољопривредним подружинама са налогом да исто такође бесплатно раздаду својим члановима. У 1934 години г. Грчић је Друштву бесплатно дао 10000 килограма поменуте сорте кукуруза и 50 кгр. семена црвеног мухара, које су количине такође бесплатно раздате друштвеним подружинама и њиховим члановима. Од 1934 године до данас г. Грчић сваке године Друштву даје по 1000 кгр. кукуруза за семе, што значи, да је до данас бесплатно дао 7.500 кгр. кукуруза, 1000 кгр. озимог овса и 50 кгр. црвеног мухара. Када се узме у обзир вредност датог семена као и рад око експедиције истога (јер дародавац већ пуних 7 година сам експедује семе по диспозицијама које Друштво даје), онда вредност овог семена прелази суму од 10.000 динара.

Овом својом активном и плодном сарадњом г. др. Драгутин Грчић долази у ред великих добротвора Српског пољопривредног друштва и један од најактивнијих његових сарадника.

На крају напомињемо да је г. Грчић правник по своме високом школовању, али је по главном занимању пољопривредник, са богатом библиотеком пољопривредне садржине и са много научног и практичног знања из пољопривреде, а нарочито из ратарства и сточарства. Ово потврђује његова угледна економија, која може да стане у ред са бановинским и државним угледним добрима и које служи за пример у околини.

Хиљадили се људи са овако племенитим осећањима. Нека Бог дуго поживи г. Грчића на корист народа и околине у којој он живи и ради.

Б. Љ. Н.

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ПОЉОПРИВРЕДНА ПОДРУЖИНА У ПАДЕЖУ ДАЛА ЈЕ ЗАХВАЛНИЦУ СВОМЕ СЕКРЕТАРУ Г. ДРАГ М. СТЕВАНОВИЋУ УЧИТЕЉУ

Пољопривредна подружина у Падежу основана је 1938 год. Њен оснивалац и главни функционер у 1938 и 1939 години био је г. Драгутин М. Стевановић учитељ, који је установу успешно водио пуне две године.

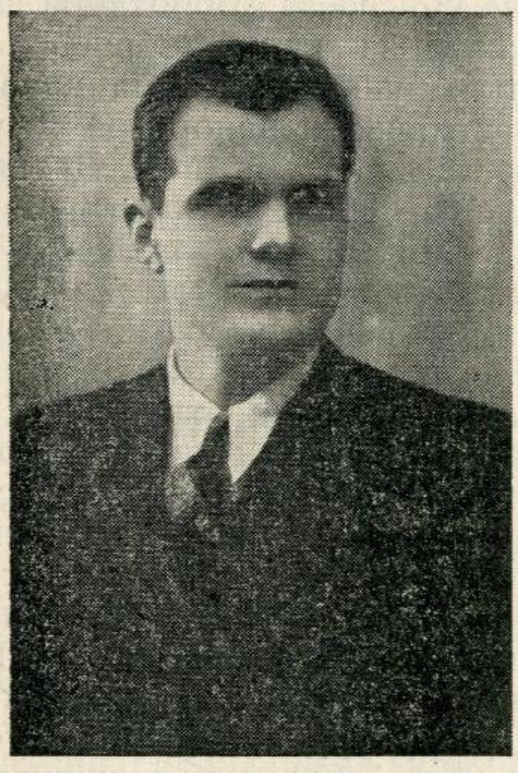

Сл. 79. Драг М. Стевановић, учитељ и бив. секретар Подружине у Падежу Крушевац.

Желећи да помогне и допринесе стручном просвећивању пољопривредника и њиховом економском јачању, г. Стевановић је нашао да ће жељени циљ најпре постићи оснивањем подружине Српског пољопривредног друштва.

Ценећи његов рад и заслуге, Управни одбор га је предложио и скупштина подружинских чланова 1939 године изабрала га је за почасног члана Подружине и предложила га за редовног члана Српског пољопривредног друштва те је на збору 26 марта 1939 године изабран за редовног члана.

Повеље почасног члана Подружине и редовног члана Друштва, предате су г. Стевановићу на свечан начин, уз честитања Управе и чланова подружине.

Г. Стевановић је крајем 1939 год. премештен из Падежа у град Сталаћ срез крушевачки. У знак признања за рад на добру села Управни одбор Подружине издао му је захвалницу, која је и Друштву достављена.

Из Пољ. подружине у Падежу

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

ОСНИВАЈТЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ

НЕКРОЛОГ

† СИМАТ СКУЛИЋ

пољопривредник из насељеничке колоније „Појатиште“

После дужег боловања у селу Појатишту на Косову, умро је и сахрањен на дан 4 априла 1940 год. пок. Симат Скулић, угледан и напредан пољопривредник — насељеник и редован члан Урошевачке Пољопривредне подружине. — Рођен је 1899 год. у угледној и задружној фамилији Скулић у Билећу. Међу првим насељеницима још 1922 год. доселио се је и пок. Симат Скулић у село Појатиште, где је поднео надчовечанске муке, борећи се на косовским шикарама и утринама за свој опстанак и бољу будућност свог насеља — колоније. Покојник је био прави претставник динарске расе, увек одлучан, смео и неустрашив на сваком пољу. Ударци времена нису га могли никад изменити и то му је увек била и одлика. Поред напредник идеја и радова, које је на свом имању и домаћинству спроводио пок. Симат је пожртвовано и несебично радио и сарађивао у свим задружним и пољопривредним организацијама. Новине је увек радо примао и на своме имању с пажњом их проучавао. Поред осталога ценио је своју религију и за њу се својски залагао. Улагао је максимум труда да колонија добије прву цркву, а затим школу у чему је са осталим насељеницима и домороцима своје колоније и успео. Неуморно је радио на организацији и унапређењу села и сељака на што су му насељеници колоније Појатиште, увек били благодарни и биће а то су најбоље доказали када су се последњи пут опростили и испратили покојника до његове вечне куће.

Слава и вечан помен Симату Скулићу!

Слепчевић Витко,
чин. пољ. струке

---

† ДРАГУТИН Ц. ПАВЛОВИЋ

редован члан Српског пољопривредног друштва и претседник Пољопривредне подружине у Петровцу

Дана 18 априла тек. год. заклопио је за навек своје уморне и радне очи Драгутин Ц. Павловић, економ и индустријалац из Петровца, бивши п.претседник и претседник управног и претседник надзорног одбора Пољопривредне подружине у Петровцу.

Рођен је 1888 год. у Великом Селу, у богатом Стигу у честитој кући Цветка Павловића, који беше својој ужој и даљој околини познат као човек ретке памети и интелигенције. По завршеној основној школи родитељи га упутише у

Нижу пољопривредну школу у Краљеву, коју је похађао само две године, после чега се враћа својој кући и своме селу, где наставља културно и економско подизање истога, које беху већ раније започели његов отац са другим напреднијим људима из Великог Села.

Године 1923 покојни Драгутин идући за својим животним позивом долази у Петровац, где се убрзо својим радом на културном, просветном и економском пољу видно истиче. Тај његов плодни рад тим више је вредан хвале и признања када се при свему овоме има на уму и чињеница, да је он имао — баш у времену свога пуног деловања на свима пољима — тешке губитке смрћу ћерке (свршене учитељице) и сина.

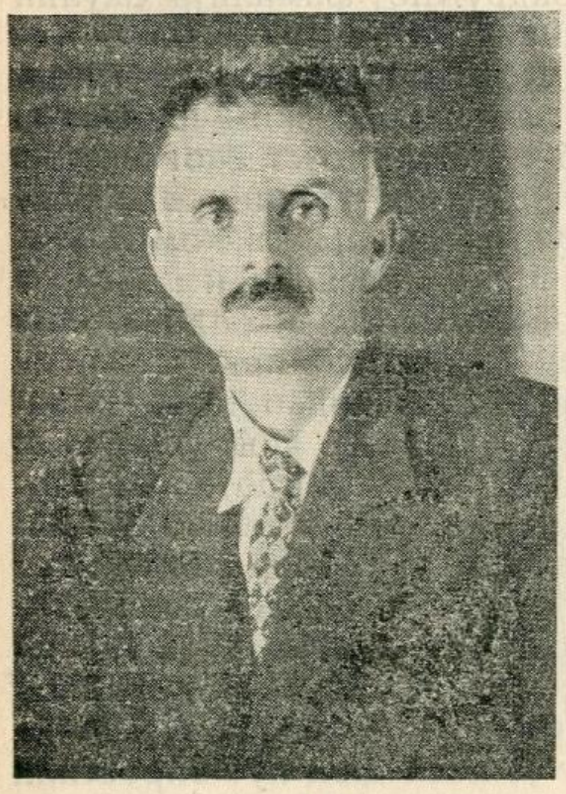

Драгутин Ц. Павловић

Све те велике породичне незгоде, нису биле у стању да зауставе радни точак замајац, који је претстављала јака радна воља.

Покојни Драгутин је помагао сва културно-просветна и хумана друштва, али му је изнад свију на срцу била пољопривредна подружина. У њој је он гледао најмоћнијег фактора, који ће извести из таме млавског сељака, који и ако се налази и живи у једном природном и веома богатом још увек је јако заостао у пољопривредном напретку и животу у опште. Са оваким погледима и у жељи да свесрдно помогне селу и сељаку, Драгутин је у Млавској подружини био не само помагач, него и први сарадник. Његова лична прегнућа на овоме послу су задивљавала околне посматраче и остаће у трајној успомени код млављана, јер су га задњих неколико година могли видети скоро сваке недеље и сваког празничког дана да одлази у села по највећој цичи са економима и другим подружинским сарадницима и држи предавања, и ако је знао, да сваки такав пут по лошем времену и не најбољим подвозном средству (колима) претставља велику опасност за његово јако уназађено здравље и већ до крајних граница изнурени организам.

Драгутин Павловић је био из редова оних људи, којима је природа подарила интелигенцију и говорнички дар високих квалитета, али те благодети он је сам изграђивао уз помоћ књиге. Тим путем он је себе толико оспособио, да су

његове речи на свима друштвеним скуповима са највећом пажњом слушали и људи са факултетском наобразбом, а камо ли тек сељаци у селима, за које је и иначе ретка прилика да чују искрене и остварљиве речи и идеје, а да оне нису нимало прожете демагогијом.

Вредно је истаћи његову спремност да се за интересе подружине и њених чланова и материјално жртвује. Поред многих ситнијих услуга он у двема минулим годинама чини и поред свих незгода спољне ситуације, позајмљује подружини по 30.000—40.000 динара, како би јој омогућио набавку плавог камена по што повољнијој цени, и настоји да се он по најниже могућој цени и продаје члановима, јер увиђа колико је он скуп у поређењу са ценама вину и другим производима, за чију је производњу плави камен као производно средство неопходан.

Рад у подружини Драгутин је упражњавао док му је год здравље омогућавало кретање по земљи. А када то више није могао, онда се задовољавао интересовањем за њен рад, које је показивао све до задњег.

Смрћу Драгутина Павловића Млавска подружина губи свог највреднијег члана, највећег помагача и првог сарадника; млавски сељак свог осведоченог пријатеља и добронелитеља, а његова неутешна породица примерног супруга и нежног родитеља.

Тодор Т. Благојевић

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва, донете на седници:

13 јуна 1940 — Одлучено је:

1. Да се пројекти уредбе о средњим, специјалним и народним пољопривредним школама, које је доставило Министарство пољопривреде даду на мишљење и даљи рад г. Инж. Вук Тоскићу;

2. Да се прими извештај пословође Друштва о раду Трифолин станице у 1940 год. и да се још сада приступи организацији посла око набавке луцерке у наредној сезони.

3. Да се Пољ. подружини у Свилајнцу додели помоћ од Дин. 3000 у књигама, справама и семену пићних биљака за приређивање сточарске изложбе ако се иста буде одржала.

4. Да се по предлогу Пољ. подружине у Ужицу, исплате одређене помоћи за подизање ђубришта и нужника Остоји Јаљићу из Приткова и Светиславу Цицварићу из Николајевића.

5. Да се прими у састав Друштва новоосновано Пољ. књижница и читаоница у Вранима срез ариљски и да јој се изда бесплатно једна мала колекција књига.

6. Да се прими к знању записник 3 седнице Надзорног одбора, с тим да су већ, према ранијој одлуци Управног одбора, сви дужници Друштва позвани да своја дуговања Друштву измире у што краћем року и да је се ефекат тих рекламација већ осетио, јер је знатан део друштвених потраживања већ наплаћен, као и да ће се на рачуне стављати одлуке Управног одбора о исплати.

7. Да се седница Ширег Управног одбора одржи чим се закључи рад за I полугоће, припреми пословник и уредба о особљу и усвоји пројекат подружинских правила, који је разрађен.

20 јуна — Одлучено је:

1. Да се прими к знању извештај пословоће, да је укупан расход Трифолин станице у 1940 год. изнео Дин. 76.905.25 а укупан приход Динара: 90.375.30, да је набављено и очишћено 47.054 кгр. луцерке, од чега је одпадак изнео око 33%

2. Да се Пољ. подружини у Косјерићу пошаље на име помоћи 200 дин. за одржана предавања.

3. Да се изда по једна велика колекција књига у вредности 150 дин.: Држ. школи за домаћице у Блацу, Народној књижници и читаоници у Црној Трави а Поцерској виногр. задрузи у Метлићу — Шабац издати књиге из винарства и виноградарства — Друштвена издања.

27 јуна — Одлучено је:

1. Да Друштво на годишњој скупштини Савеза земљ. задруга у Новом Саду на дан 30 јуна, заступа г. инж. Вукашин Тоскић члан Управн. одбора.

2. Да се прими к знању извештај секретара, да је Банска управа у Новом Саду донела одлуку да ће исплатити 90 комплета „Тежака“ који се достављају Пољ. референтима и пољ. установа на територији Дунавске бановине 1939; да се настави са слањем и у овој години.

3. Да се Пољ. књижници и читаоници у Д. Крушевици и Народној књижници и читаоници у Бегељици — Гроцка изда бесплатно по једна велика колекција књига у вредности од по 150 динара.

4. Да се умноже пројекти правила за Пољ. подружине Пољ. књижнице и читаонице и Омладинске дружине и даду појединим члановима управе, ради евентуалних примедби.

ЈЕСТЕ ЛИ ПОСЛАЛИ ПРЕТПЛАТУ ЗА „ТЕЖАК“

Штампа „Слога“, Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

ГЛАВНИЦА

на пшеници је велики непријатељ пољопривредника.

Борба против ње није тешка а ни скупа ако се за дезинфекцију семена употреби опрбано средство

„ОРТОСТАН“

ДЕЈСТВО „ОРТОСТАНА“ ЈЕ СИГУРНО И ЕФИКАСНО.

ЈОШ МАЛО

па ће сезона за употребу „ОРТОСТАНА“ бити ту, зато се препоручује задругама и трговцима да већ сада набаве потребне им количине.

ПРЕ КУПОВИНЕ „ОРТОСТАНА“

тражите понуду од домаће творнице

ЗОРКА

БЕОДРАД
Француска ул. 9
пошт. фах 669

ИЛИ ОД:

Српског пољопривредног друштва у Београду

Ценовник плугова

који се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду (Улица Адмирала Гепрата бр. 64).

БЕХЕР-ова плуг Бр. 5, знак „ЧАША“, патент колечке (тип Јота)	850.—
БЕХЕР-ов плуг Бр. 5 РБ, знак „ЧАША“, патент колечке (тип Сервус)	900.—
БЕХЕР-ов плуг Бр. 4 РБ, знак „ЧАША“, патент колечке (тип Комет)	1000.—
Домаћи плуг ВИЛА, знак „БИК“, патент колечке (тип Срвус) лакши	900.—
Домаћи плуг ЗМАЈ, знак „БИК“, патент колечке (тип Сервус) тежи	975.—
Кулски плуг (Полих и Варга) ЈУПИТЕР, патент колечке (тип Јота)	900.—
Кулски плуг (Полих и Варга) ИДЕАЛ, патент колечке (тип Сервус)	950.—
Кулски плуг (Полих и Варга) АЛФА, патент колечке (тип Комет)	1000.—
ЕБЕРХАРТ-ов плуг ЈОТА са обичним колечкама	860.—
ЕБЕРХАРТ-ов плуг СЕРВУС, са обичним колечкама, лакши	930.—
ЕБЕРХАРТ-ов плуг СЕРВУС, са обичним колечкама, тежи	950.—
Обртач БЕХЕР лакши (тежина око 40 кг), на једном точку с црталом	720.—
Обртач БЕХЕР тежи (тежина око 50 кг) на једном точку с црталом	800.—

Цене су необавезне, а важе док робе има на стоваришту и подразумевају се франко друштвени магацим, а по налозима П. А. А. франко станица Београд.

Из књиге

КРОЗ ШВАЈЦАРСКА СЕЛА

упознаћете живот и рад најнапреднијег пољопривредника у свету.

Цена овој књизи, без које ни једна кућа не би требала да буде, износи само 10.— више 1.50 динара за поштарину. Ко наручи више од једног комада не плаћа поштарину.

Наруџбине слати на адресу писца:

Стеван Јешић, Пољоприв. школа — Ваљево или код Српског пољопривредног друштва — Београд.

Зечеве домаће, замоцре и питоме голубове треба већу количину у циљу испитивања

ВЕТЕРИНАРСКИ ЗАВОД У ЗЕМУНУ
Батајнички пут

Друштво је добило мању количину **РАФИЈЕ** и продаваће је, док има на стоваришту, по Дин. 26.— кгр **на целу балу и за готово.** Цена у детаљу биће Дин. 28.— кграм. Поруџбине слати одмах.

Универзитетска библиотека
Београд

ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1860 г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 15 августа 1940 | Број 16

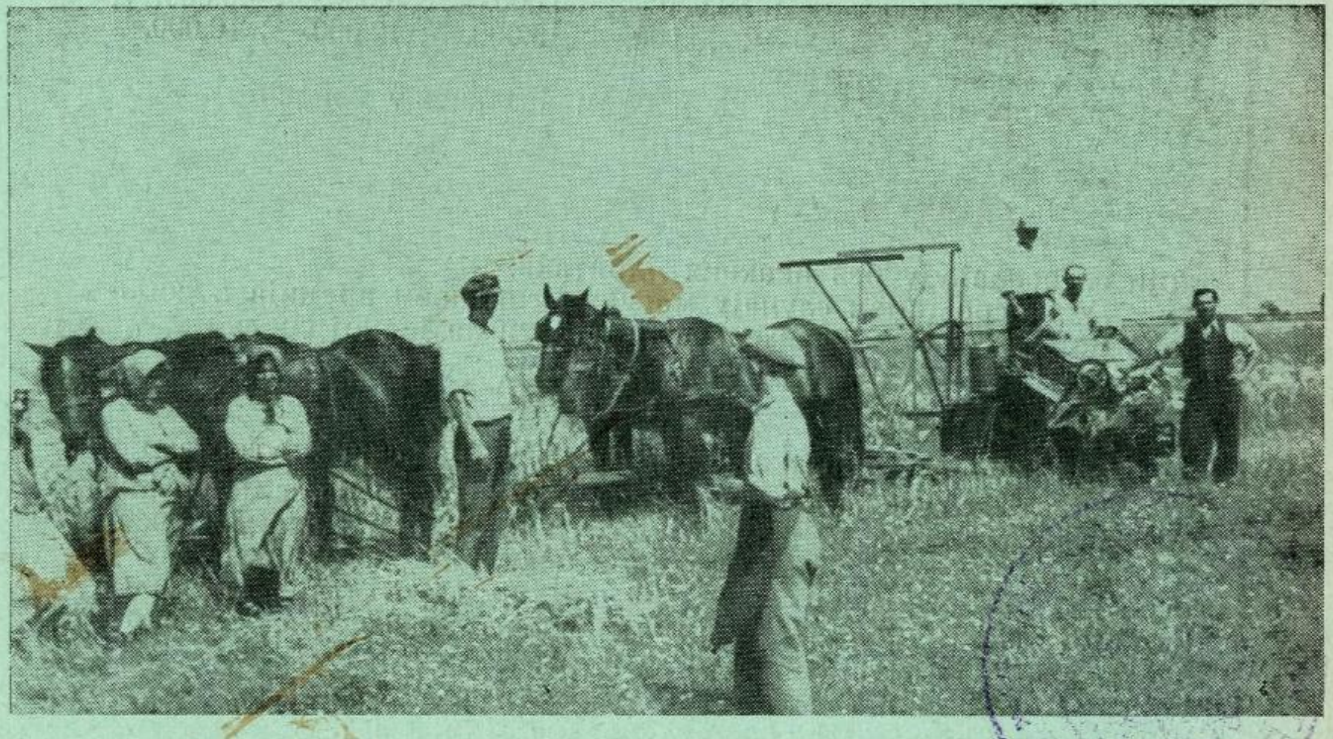

Жетва у Банату са жетелицом - везачицом

САДРЖАЈ: Инж. *А. Банковић*: Утисци са прве пленарне седнице Управног одбора Српског пољопривредног друштва; Резолуција донета на пленарној седници Управног одбора Српског пољопривредног друштва 30 јула 1940 год. Инж. *А. Банковић*: Бугарско пољопривредно друштво и његов рад; *Говор Др. Младена Јосифовића* претседника Срп. пољ. друштва на год. скупштини Бугарског земљ. друштва; *К. Ивковић*: Гајење јесењег и зимског спанаћа; *Миодраг Л. Марјановић*: Шта треба да знамо о парењу домаћих животиња; *М. Н. Лолић*: Јесење калемљење воћака; Инж. *Вукашин Тоскић*: Нега винограда оштећеног пламењачом; *Вића П. Матић*: Наша домаћа радиност и народна ношња. Питања и одговори — Инж. *Ј. Шеварлић*: Кретање цена пољопр. производима у другој половини месеца јула; Допис са села — *Драгутин Јеличић*: Не остављајте стрњишта незаорана; Рад наших подружина; Наши напредни пољопривредници; Из пољопривредне књижевности; Некролог † *Златоје Јовић*; Важније одлуке Управног одбора Срп. пољ. друштва

ДРЖАВНА КЛАСНА ЛУТРИЈА

Извлачење V главне и последње класе текућег 40 кола срећака извршиће се према лутријском плану у времену од 9 августа до закључно 7 септембра ове године и то:

У Београду: 9, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 20 и 21 августа и
У Нишу: 26, 27, 29, 30 и 31 августа и 2, 3, 4, 5 и 7 септембра ове године.

У овоме извлачењу биће 7 септембра ове године извучене три премије и то:

од 500.000.—; 1,000.000.—; и 2,000.000.— динара.

Поред ових премија биће извучен велики број добитака од дин. 200.000.—; 100.000.—; 80.000.—; 60.000.—; 50.000.—; 40.000.—; 35.000.—; 30.000.—; 25.000.—; 20.000.—; 15.000.—; 12.000.—; 10.000.— и других мањих добитака.

Укупан износ добитака у овом извлачењу износи:

Дин. 56,946.000.–

који се исплаћују без икаквих одбитака.

У најсрећнијем случају могућим спајањем премија и добитака може се на овоме извлачењу добити на једној срећки

Дин. 3,200.000.–

За исплату добитака јамчи Држава Краљевине Југославије.

Лица, која већ учествују у игри 40 кола, треба своје срећке IV класе да замене срећкама V класе најдаље до 4 августа ов. г.

Они пак који немају срећку, а желели би да учествују у игри код ове V главне класе, могу исту набавити код овлашћених продаваца и њихових потпродаваца, којих има у сваком већем месту, а уз доплатну цену и то:

За једну целу срећку Дин. 1.000.—
За једну половину срећке Дин. 500.—
За једну четвртину срећке Дин. 250.—

Ближа упуства са лутријским планом и општим правилима добијају се на захтев бесплатно код свих овлашћених продаваца срећака.

Радио станица у Београду уз дневне вести сваког дана извлачења, објављеваће и резултат извлачења за добитке од Дин. 5.000.— па на више.

Куповањем срећке Државне класне лутрије сваки појединац поред личне користи коју може да има, уједно помаже народну привреду, занатство, индустрију и инвалиде, јер се чист приход од продаје срећака сразмерно дели у напред поменуте сврхе.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68. Бр. 16 БЕОГРАД, 15 август 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

УТИСЦИ СА ПРВЕ ПЛЕНАРНЕ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Прошло је више од седам деценија како је основано Српско пољопривредно друштво. Оно је за то време развило своју корисну акцију у народу, стекло много својих чланова и организација, које су се оснивале и напредовале. Неке су се одржале и дан дањи, а неке су се гасиле, да се опет у даном моменту обнове. Али све до скоро, није било могућности, да ти људи, редовни чланови и чланови подружина, верни приврженици Српског пољопривредног друштва и његови верни теренски сарадници учествују и у доношењу одлука и у раду самог Друштва и у извршењу тих одлука. Тек на Збору одржаном 1939 године донета су нова правила, којима је створена могућност да и чланови Друштва из унутрашњости уђу у његов Управни и Надзорни одбор, као делегирани претставници најјачих подружина и да самим тим, активно суделују у раду Друштва и да учине све како би оно било што ближе пољопривреднику и одговарало његовим жељама и потребама. Најзад на збору одржаном 24 марта т. г. овакав Управни и Надзорни одбор су изабрани. Тиме се одговорило давнашњим жељама подружина и многобројних чланова који су увек сматрали да је Српско пољопривредно друштво, и ако чедо неколицине пољопривредних стручњака и интелектуалаца заједничка

тековина свих пољопривредника и њихових пријатеља и сарадника на економском подизању народа.

На дан 29 и 30 јула ове године одржана је прва пленарна радна седница новог Управног одбора, јер је седница која је одржана сутра дан по годишњем збору била чисто информативна. Како су на седници, поред дискусије о редовним пословима Друштва, имали да се донесу пословник Друштва и правилник о његовом особљу, као и правила пољопривредних књижница и читаоница, то су седници присуствовали и чланови Ширег надзорног одбора, да би се чули и њихови погледи на рад и целокупну организацију Друштва и његових организација.

На седници се претресао не само унутарњи рад Друштва него се саветовало и дискутовало о свим проблемима, који моментално интересују пољопривреду. С погледима и закључцима Српског пољопривредног друштва на све те проблеме издат је званичан комунике, који је објављен преко дневне штампе. Ту резолуцију доноси данашњи „Тежак" у продужењу овога чланка.

Али није то све. На седници су се претресала и друга питања која имају значаја само за друштвене организације и њихове чланове. О њима су Подружине већ обавештене, а све остале чланове извештавамо да је потребно повести што живљу акцију ради пропагирања пером, живом речју и делом увођење што напреднијег начина у обради земље. Ови мутни догађаји су изазвали, те су се многи чланови заузети својим свакодневним бригама повукли од рада на општим стварима, који је сад потребнији него ма кад.

Хтели смо исто тако да подвучемо бојазност која се на седници испољила у погледу сточне исхране. Већ годинама, то је питање једно од најболнијих за наше сточарство. Али ваљда никад није имало места толикој бризи као што је то случај ове године!

Зато се Друштво обраћа и својим члановима да прикупљању сточне хране посвете нарочиту пажњу. Исто тако препоручује им се да производњи семена пићних биљака уложе нарочити труд. Тиме ће олакшати производњу тих биљака, јер тешкоће за сточну исхрану са малим изузецима појављују се из године у годину некад у већој, а неке године у мањој мери. Друштво ће нарочито ове године предузети мере да све то произведено семе откупи од својих чланова са што бољим ценама и пласира у првом реду у земљи, а само вишак извезе у иностранство.

Долазе затим други корисни предлози, који се односе на нашу пољопривреду: максимирање цене пшенице, обнова пострадалих и посушених воћњака од мраза, болести и штеточина са испитивањем могућности борбе у циљу предохране и лечења од њих, пречишћавањем семена за сетву,

рационалне обраде и припреме земље за јесење и пролећне усеве, набавка цепива по сниженим ценама итд.

Није толико важно која су се питања претресала на овој првој седници. У друштву се о томе раније говорило и саветовало. За нас је много важније, што већ после ове прве седнице смемо закључити да се и у овом овако проширеном Управном одбору пошло оним стопама, како су то творци Друштва још пре седам деценија желели.

Зато очекујемо од те узајамне сарадње људи из народа са онима који су до сад водили Српско пољопривредно друштво користи и за нашу пољопривреду и за Друштво и његове чланове.

Инж. **А. Банковић**

РЕЗОЛУЦИЈА ДОНЕТА НА ПЛЕНАРНОЈ СЕДНИЦИ УПРАВНОГ ОДБОРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА 30 ЈУЛА 1940

На пленарној седници Управног одбора Српског пољопривредног друштва која је одржана 29 и 30 јула т. г., узета су у претрес поред редовних чисто унутарњих послова Друштва, и она питања која за моменат највише интересују пољопривредника и од чијег решења зависи не само будућност нашег сеоског газдинства него и напредак целокупног нашег привредног живота.

1. По питању максимирања цене пшенице, Српско пољопривредно друштво стоји на гледишту да је одређена цена и сувише ниска, јер услед слабог овогодишњег приноса не покрива трошкове производње, те су тиме погођени произвођачи.

Стојећи на гледишту да је донетом уредбом питање цена пшенице регулисано, Српско пољопривредно друштво тражи њено стриктно извршење све до нове жетве — јер би евентуалним променама били погођени и потрошачи, док би се користили само шпекуланти.

2. По питању сточне исхране Српско пољопривредно друштво констатује да је у појединим крајевима услед честих киша и поплава принос сточне хране у толикој мери подбацио и она је тако рђавог квалитета, да се треба бојати, нарочито на случај дуге и јаке зиме, да ће наша стока, која је и иначе рђаво храњена, скапавати од глади.

Због тога Друштво препоручује сточарима да обрате нарочито велику пажњу на прибирање сточне хране и њено чување, а Краљевску владу умољава да забрани извоз сточне

хране, подразумевајући ту и индустријске отпатке, или бар да тај извоз сведе на најмању могућу меру.

Друштво исто тако препоручује сточарима да посеју што више озимих пићних биљака, које стижу рано с пролећа, као озими грашак, грахорицу, инкарнатску детелину итд.

3. Луцерка и црвена детелина су не само најбоље пићне биљке, него и под данашњим приликама најуносније како са великим приносом најхранљивије сена, тако и производњом семена, које у последње време траже северне земље.

С тога Друштво препоручује још у овој години што већу производњу семена ових биљака, а оно ће сваку количину откупљивати од својих чланова под најповољнијим дневним ценама.

4. Српско пољопривредно друштво констатује да у појединим нашим житородним крајевима и иначе, а нарочито ове године, пшеница има врло много уродице и да је нападнута разним болестима. Нарочито је главница смањила принос а рђа погоршала квалитет.

С тога Друштво препоручује пољопривредницима да сеју само пречишћено и дезинфиковано семе.

5. У извесним воћарским крајевима појавиле су се наново гусеница губар и штитаста ваш на шљиви у већим размерама. Такође је овог лета шљива јако страдала и од пламењаче. Због тога ће бити потребно да Министарство пољопривреде са банским управама омогуће што ефикаснију борбу противу ових штеточина и болести.

Очекујемо да ће средства којима располаже Призад бити стављена на расположење нашим воћарима, како би се са материјалне стране омогућила ова борба.

С обзиром да је плави камен основно средство у борби противу болести на воћкама и лози и против главнице на пшеници, Друштво сматра да треба што пре основати задружну производњу плавог камена, како би му цена била што повољнија за најшире слојеве земљорадника.

6. Констатовано је да висока цена серума и цепива отежава још увек успешну борбу противу болести стоке.

Због тога Друштво апелује на Министарство пољопривреде да убрза производњу ових средстава у Државном заводу за производњу цепива.

ЗЕМЉОРАДНИЧЕ!
ЈЕДАН ДЕО ОД ТВОГ СЛОБОДНОГ ВРЕМЕНА ПОСВЕТИ ЧИТАЊУ СТРУЧНИХ ПОЉОПРИВРЕДНИХ КЊИГА, ПА ЋЕШ ДОЦНИЈЕ У ПРАКТИЧНОМ РАДУ УВИДЕТИ КОЛИКО ТИ ЈЕ ТО КОРИСТИ ДОНЕЛО.

БУГАРСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО И ЊЕГОВ РАД

Српско пољопривредно друштво, желећи што тешњу сарадњу са сличним организацијама у земљи и иностранству, позвало је и Бугарско пољоривредно друштво или Блгарско земљоделско дружество, како га они зову, на свој 66 редовни годишњи збор, који је одржан 24 марта 1940 године. Бугарско пољопривредно друштво прихватило је овај позив пославши као своје делегате г. г. Ивана Николова, члана Управног одбора, помоћника Министра пољопривреде у пензији и Неделчу Делева, директора Друштва. Гости су присуствовали годишњем збору, разгледали просторије Друштва, упознали се са његовим радом и организацијом изјавивши жељу да првом згодном приликом виде у својој средини претставнике Српског пољопривредног друштва. Та се прилика ускоро и указала. Српско пољопривредно друштво било је позвано на 45 редовно годишње „собрание" — које се одржало 5 маја т. г. у Софији. Као делегати били су одређени г. г. др. Младен Јосифовић, претседник Српског пољопривредног друштва и потписати, који су сем Софије посетили и сада већ чувен Пловдивски сајам. Њима је између осталог стављено у задатак да се упознају са радом Бугарског пољопривредног друштва и да проуче могућности набавке пољопривредних справа, а нарочито плугова, у Совјетској Русији обзиром на претстојећу обнову трговинских односа наше државе са том земљом.

Знамо да ће ова два питања највише интересовати и шире кругове наших земљорадника па и читаоце „Тежака", те зато дајемо приказ рада Бугарског пољопривредног друштва, као и наше утиске из совјетског павиљона на сајму у Пловдиву на коме је павиљон СССР изазвао највеће интересовање, пошто ова земља први пут учествује на овом сајму.

Основано 1894 године са задатком да просвети и упути бугарског земљорадника у напредније начине обраде земље и да постигне његову економску и културну моћ, Бугарско пољопривредно друштво у самом почетку пошло је сличним путем као и његов сабрат Српско пољопривредно друштво у Београду. И њега оснивају неколико пољопривредних стручњака у сарадњи са више интелектуалаца и привредника жељних да помогну бугарском земљораднику. И оно одмах покреће своје гласило „Орало", које и данас излази. Његов први уредник Сава Дацов, који је ту дужност отправљао пуних 8 година, живи и данас у Софији. И ако у дубокој старости он је ипак сачувао не само своје здравље него и такву свежину духа, какву је заиста тешко наћи. Г. Дацов са поносом износи да му је „Тежак" онда био водич за „Орало" тако да је увек његова жеља била да тај лист буде за Бугарску оно што је „Тежак" био за тадању Ср-

бију. Колико су те везе између ова два Друштва и ова два листа биле присне види се најбоље из чињенице, што је г. Сава Дацов био изабран за почасног члана Српског пољопривредног друштва још 1896 године, те је и данас остао ревностан читалац „Тежака“, што он у свакој прилици истиче.

И поред ових узајамних веза, оба Друштва развијајући се независно једно од другог према приликама како су где владале, разишле су се донекле по форми; али у суштини остала су иста. Подићи економски пољопривредника васпитањем и просвећивањем било је основно гесло обеју установа. Оно је и данас њихова водиља, само су можда унеколеко различити путеви којим се до циља долази.

Бугарско земљоделско друштво има сада 1325 чланова од којих су 70 колективни а остали лични. Оно дакле нема својих подружина и књижница и читаоница, па ни својих редовних чланова бираних из почасти. Оно је више скуп елитних пољопривредника школованих и нешколованих и њихових пријатеља жељних да помогну не само себи него ширим масама пољопривредника. Због тога, и ако су ова два Друштва истоветна по своме задатку и по своме крајњем циљу, она се разликују по својој структури. Несумњиво, да ће узајамним упознавањем и сарадњом она моћи постепено да се допуњују, што ће несумњиво бити од користи за обе организације.

Један од главних задатака Бугарског земљоделског друштва је да снабдева своје чланове и остале пољопривреднике семеном, вештачким ђубривима, алатом, потребама за обраду земље, поучним књигама из пољопривреде и разним препаратима за предохрану и лечење биљака од разних штеточина и болести. Само снабдевање врши се преко централе у Софији и филијала, које постоје у Пловдиву, Плевни, Видину и у Руси.

У прошлој години обрт на роби изнео је 36.471.144 лева и претставља према прошлој години повећање за нешто више од 15 милиона лева. Друштво сем тога откупљује за рачун Бугарске земљоделске банке, или за свој, пшеницу и кукуруз. Ово робно пословање и набавка хране претставља у исто време главни извор прихода за Дружество. Тако само прошле године оно је од робног пословања имало чист приход од 4.895.319 лева, док је остатак прихода од око 100.000 лева подмирен приходима од угледних имања које Дружество има у Пловдиву и Прославу.

Интересантно је да је Дружество тек недавно ова добра купило и обрађује их у сопственој режији на најмодернији начин. На њима видимо поред разних опитних поља а нарочито употребу вештачких гнојива и културе у стакларама и топлим лејама. На добру у Пловдиву

већ је било зрелих патлиџана почетком месеца маја чија је продајна цена у то доба била преко 80 лева.

Дружество велики део робе набавља у иностранству. Тако између осталог један део својих потреба у плавом камену подмирује у Југославији. Иначе уопште цена плавом камену је тамо доста висока. Она је износила за вагонску робу франко морско пристаниште око 20 лева (8 динара) док му је продајна цена на детаљ била 24 лева.

Сл. 80. За време говора г. д-р Младена Јосифовића на скупштини Бугарског пољ. друштва

Иако Друштво има генерално заступништво немачких фабрика хемикалија, оно са успехом производи у својој режији препарат „главнин", за запрашивање семена пшенице, које је у Бугарској на основу једног специјалног закона обавезно као и тријерисање семена за сетву. Тај се препарат производи из плавог камена и креде и продајна цена му је око 40 лева (16 динара) од килограма, док се код нас исти препарат продаје само под другим именом по цени од 46 динара (115 лева).

Дружество се нарочито бави производњом семена градинарских биљака као и откупом, пречишћавањем и продајом у земљи и иностранству семена луцерке. Оно има две трифолин машине, од који је једна, коју смо видели, потпуно исте конструкције, као и нашег Српског пољопривредног друштва.

Али сем овога чисто пословног правца рада, оно није заборавило и ону своју идеолошку страну, што нас нарочито интересује. Поред свог листа, који се зове „Земљоделије" који је не само гласило за чисто унутарње ствари Друштва, већ и који доноси увек и један леп број чланака по-

пуларног садржаја. Друштво издаје исто тако и друге књиге опет из пољопривреде, практичног или научног садржаја, као и свој други стални часопис „Градинарство".

Са пласирањем књига и часописа и у Бугарској иде тешко, тако да је Друштво на том послу у губитку, јер га тај културно просветни рад стао у току прошле године 329.262 лева.

Нарочито су интересантни опити које је Друштво вршило на својим добрима и на добрима својих чланова у разним крајевима Бугарске са вештачким гнојивима. Ваља знати, да њихова употреба расте из године у годину и ако се сва увозе из иностранства. Опити су чињени на разним земљама, нарочито на градинарским усевима, лозом, пиринчом, памуком, дуваном итд.

Овај и овакав рад Друштва био је живо чак и жучно претресан на овогодишњој скупштини, што је, како кажу, као и обилна посета чланова из свију крајева Бугарске, изузетак ове године. На ранијим скупштинама се није много дискутовало. Ово је само један доказ више да рад Друштва наилази на све веће интересовање код бугарских земљорадника.

Од нарочитог интереса био је наш пут за Пловдив. Пролазили смо долином Марице, где је пољопривреда најнапреднија, и ако је земља сама по себи лошег квалитета. Радом, обилним ђубрењем, заливањем као и другим средствима, којима данашња агрономска наука располаже, створени су повољни услови за најинтензивнију културу. Није претерано тврђење г. Атанасова, уваженог професора Агрономског факултета у Софији да ће цела Јужна Бугарска ускоро бити врт ако се рад на унапређењу пољопривреде настави оваквим темпом. У истини једним знатним делом она то и јесте. Најбољи доказ за ова тврђења јесу огромне количине јагода, грожђа и другог воћа које се сваким даном кроз нашу земљу превезе из Бугарске у северне земље.

Долазећи у Пловдив и прегледајући павиљоне, како бугарске тако и других земаља у које спада и СССР и Јапан, па и наша Југославија, човеку се и нехотично намеће закључак да је огроман напор који чини варош од стотину хиљада становника за одржавање овог сајма, само оличење напора које чини бугарски народ на свим пољима привредне делатности. Много је учињено, али још има много да се уради, како нам рече г. др. Обрешков, претседник Сајма и један од најнапреднијих привредника данашње Бугарске.

Нашу пажњу на сајму нарочито је привукао павиљон СССР. Различити графикони и фотографије показују огроман напредак остварен од револуције до данас у свима правцима. Нас највише интересују пољопривредни машине. Показују нам аутомобиле, тракторе, разне сејалице, плугове. Изјављујемо да имамо намеру да купујемо плугове. Шаљу

нас у Софију у канцеларију „Техноекспорта“. И тамо нам показују каталоге исте које и у Пловдиву, али са разликом што је код сваког плуга утиснута ознака **„не извози се“.** Један од наших пратилаца иначе угледан члан Управног Земљоделског друштва рече нам: „СССР је данас огромна радионица. Њему је раније све недостајало. Индустрија је направила велики напредак. Она врло много производи. Ипак све то још није довољно да подмири њене потребе, јер се тиче огромних комплекса који до скоро нису били ни обрадиви.“

Зато закључујемо, плуговима отуда нећемо подмирити наше потребе бар за сад. Шта ће донети будућност, видећемо.

Напуштајући Бугарску, човек не може а да не зажели да се успеси који је постигла бугарска пољопривреда и који су резултат дугог, мучног и смишљеног рада пренесу на наше крајеве. Сада морамо признати да смо имали шта да видимо и да имамо чему да се дивимо. Зато нека за тај успех прими наше честитање бугарски земљорадник, јер је он главни творац овог дела.

Инж. **А. Банковић**

ГОВОР др. МЛАДЕНА ЈОСИФОВИЋА, ПРОФЕСОРА УНИВЕРЗИТЕТА И ПРЕТСЕДНИКА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ, ОДРЖАНОГ НА ГОДИШЊОЈ СКУПШТИНИ БУГАРСКОГ ЗЕМЉОДЕЛСКОГ ДРУЖЕСТВА 5 МАЈА 1940 ГОДИНЕ У СОФИЈИ

Господине Претседниче, Госпође и Господо,

Драги пријатељи,

Доносим вам срдачне поздраве које су српски пољопривредници упутили својој браћи бугарским пољопривредницима.

У исто време срећан сам што могу у име Српског пољопривредног друштва у Београду најтоплије честитати Бугарском земљоделском друштву на његовом успешном раду у прошлој години. Из поднетог извештаја јасно се види да је Бугарско земљоделско дружество добро радило, много урадило за напредак бугарске пољопривреде, за стручно оспособљавање пољопривредника за побољшање радних услова на селу, али да је такође и много још остало да се у будућности уради, — као што у осталом има много да се уради и за пољопривредника у Југославији.

Истина врло често се истиче и од наших људи и од иностранаца да су Бугарска и Југославија богате земље. Да,

оне су богате, али нажалост, њехов народ, нарочито народ на селу, још је увек сиромашан, још увек живи под врло тешким, мучним приликама. А међутим, нама је свима јасно, да тако не мора бити, да тако и не сме бити.

Због тога је дужност свих правих пријатеља земљорадничког народа, како у Бугарској тако и у Југославији, свих истинских синова оног вредног и честитог народа који својим мишицама облагорођава земљу и од ње добија племените плодове неопходне за живот, — њихова је дужност, да свим својим силама тај народ помогну да се он што брже уздигне, да се што пре економски и културно оснажи.

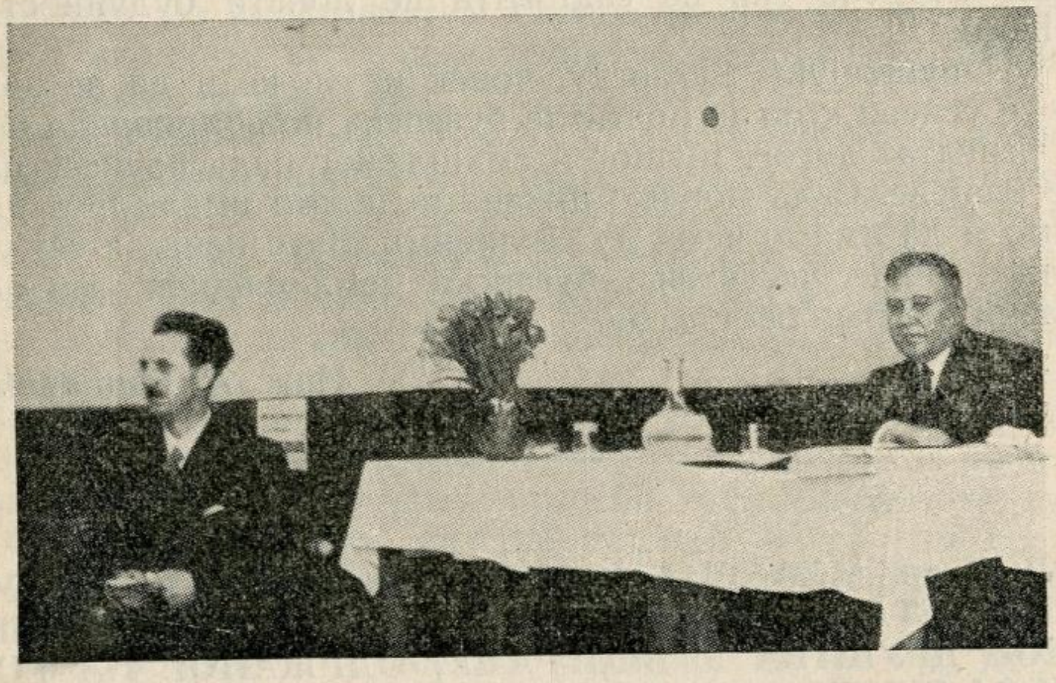

Сл. 81. Претседник Бугарског пољ. друштва г. д-р Ј. Молов, проф. Универзитета и г. д-р Младен Јосифовић — за претседничким столом на скупштини. Г. д-р Јосифовић говори.

Приватној иницијатива у том послу припада велики део; значајна је улога Бугарског земљоделског друштва и других земљорадничких организација. Али до жељеног успеха моћи ће се доћи у догледно време само тако ако и држава ову акцију приватне иницијативе подупре и своју економску политику постави тако да јој основни задатак буде: унапређење пољопривреде.

Желим са задовољством да истакнем да се у Бугарској осећа један систематски рад у овом правцу, рад који се показао успешан. И уверен сам да ће Југославија у многоме следовати примеру братске Бугарске.

Жеља је нас који стојимо на челу Српског пољопривредног друштва да што потпуније упознамо резултате до којих је дошлу у својим настојањимаБугарско земљоделско дружество, да се тим резултатима инспиришемо; да ове две посестримске организације успоставе што присније сарадњу

како би што боље могле користити до сада стечена искуства на једној и на другој страни.

Наша два народа, бугарски и српски, имали су готово исту судбину кроз векове; после једнг полетног изграђивања националне државе дошло је петвековно ропство са свима тешким последицама. Биле су потребне мучне и дуге борбе да се слобода поврати и она је поново задобијена. Имамо сада своје слободне отаџбине, али задобијена слобода још није пружила сељачком народу у њима оне потребне животне услове који осигуравају благостање. Отуда оба наша народа, и бугарски и српски, имају скоро идентичне бриге и исте проблеме да решавају. Још увек је наша пољопривреда великим делом примитивна, село назадно. А да би ово што пре ишчезло неопходан нам је мир; потребан нам је још један дужи период конструктивног рада да би могли стати у ред напредних, културних народа, јер се само у миру и у својој слободној држави може усавршавати народна привреда и подизати животни стандард широких народних слојева.

А мир је данас доведен у питање. И наша национална независност је угрожена. У страшном сукобу великих држава, видели смо како многе мале државе бивају брисане са европске карте.

Ја сам слободан да овде изнесем своје дубоко уверење да ће мир на нашим границама бити очуван, да ћемо очувати своју националну слободу ако свима, како пријатељима, тако и још више непријатељима, буде јасно да се Бугарска и Југославија не налазе и да се неће никаад више наћи у два противничка табора.

Због тога самтрам да је нама свима дужност да у свима приликама и свим својим силама радимо на ширењу духа искрене сарадње и солидарности између наша два братска народа. Можемо бити задовољни са оним што је у оном правцу до сада постигнуто. Почело се добро и само треба наставити. Везе које су успостављене на пример, између задружних организација обеју земаља — Бугарско-југословенско кооперативни институт; између привредних организација — Бугарско-југословенска привредна комора; између наше две посестримске установе: Бугарског и Српског пољ, друштва; између ваших и наших агронома; између ваших Јунака и наших Сокола; између разних професионалних установа; може се рећи везе између свих друштвених редова оба наша братска народа, — те везе нас приближавају, чине да се боље упознамо и да осетимо да између нас има несразмерно више онога што нас зближује него онога што нас удаљује.

Све се стварно више осећа да смо ми судбински везани један с другим. Тај осећај само треба снажити и кад буде

јасно да се интереси наша два народа у потпуности поклапају, онда ће од Црног до Јадранског мора бити образована таква заједница братских нрода чија ће права морати сви поштовати.

Да живи и напредује Бугарско земеделско дружество!

Да живи и буде срећан братски бугарски народ!

ГАЈЕЊЕ ЈЕСЕЊЕГ И ЗИМСКОГ СПАНАЋА

Наш народ доста употребљава за своју исхрану зеље, како ливадско тако и питомо, али је спанаћ много укуснији и бољи за исхрану људи, али се оно на селу мало троши, па с тога се мало, или скоро ни мало, и гаји.

Пошто спанаћ стиже најраније у пролеће, то се у близини градова доста и продаје као рано поврће и пољопривредник — градинар — долази до прве пролећне паре, па га треба што више и гајити.

Спанаћ се може сејати преко целе године. С јесени се сеје од **почетка семптембра до краја октобра.** И он стигне за бербу преко зиме, а од **свршетка октобра до новембра** сеје се за рану пролетњу потрошњу. А пролећни спанаћ бере се преко лета.

Спанаћ тражи јаку земљу и свеже ђубрену, јер тада даје велику количину лишћа. Јесењи и зимски спанаћ треба сејати на оцедне земље. Он не сме доћи на подводно земљиште, јер ту може преко зиме да измрзне.

Пошто се земљиште за сетву спанаћа добро и дубоко обради, затим се на површини земљишта равне леје направе у ширини 1.20 до 1.50 м. а дугачке по потреби. На овим лејама извуку се пет браздица, на подједнаком међусобном растојању, а на 5—6 см. дубине. Он се може сејати и омашке. али је ипак боље сејати га на лејама у засебним редовима. Треба га гушће посејати, па после проредити да остане на међусобном растојању од 4—5 см.

Семе не би дубље требало бити од 5—6 см. Исто се зељом помоћу грабуљице затрпа и мало потаба. Ако нема кише после сетве, добро је да се бар једанпут посејано семе залије.

За сетву зимског спанаћа морају се сејати зимске сорте спанаћа, међу којима су најбољи **зимски холандски** и **ескимо.**

Прашење спанаћа и другу негу вршити по потреби. Ако је густ, онда се при берби и чупа поједино корење тј. струкови, а код ређег пробирају се листови.

К. Ивковић

ШТА ТРЕБА ДА ЗНАМО О ПАРЕЊУ ДОМАЋИХ ЖИВОТИЊА

Настојања човека да савлада природе силе и да њима управља, показала су знатне резултате у праксич Један од многих доказа јесте и парење домаћих животиња, које се код женских грла може извести само у одређено време, тј. код појаве полног нагона (полне жари).

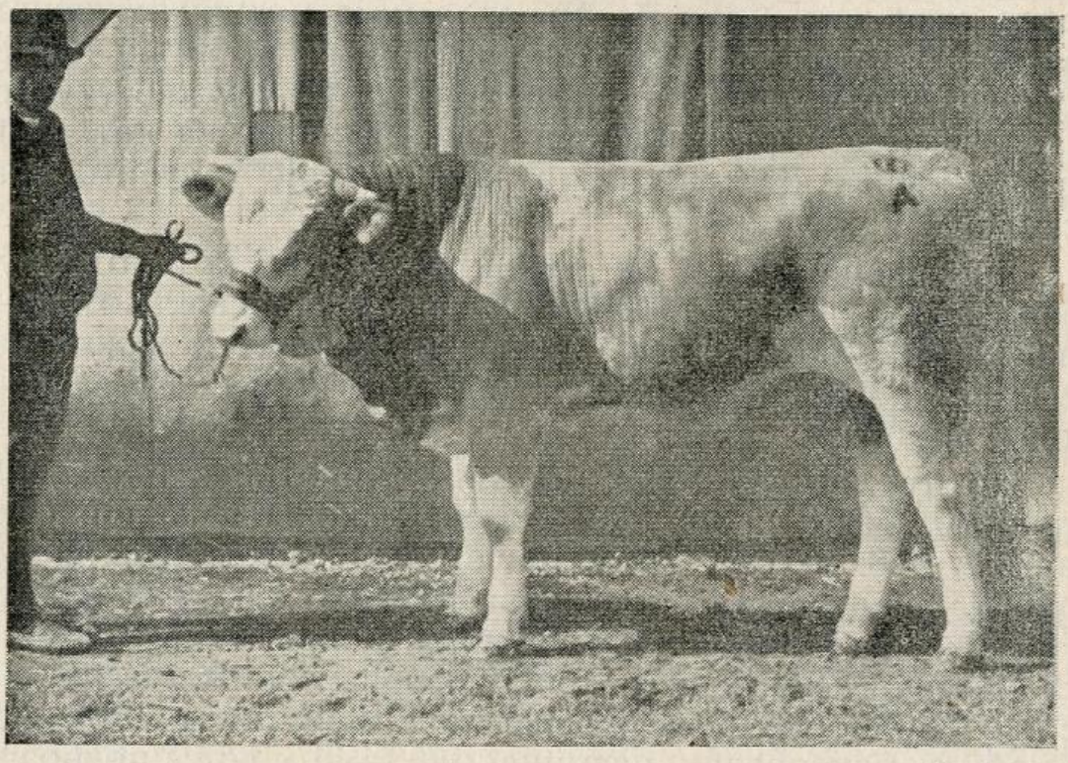

Сл. 82. Бик сименталске расе „Галија", награђен на овогодишњој изложби у Н. Саду Іа класом. Одгајивач: Стеван Арсић из В. Плане.
(Сн Д-р Николића)

Појава полне жари настаје услед тога, што се једно или више зрелих јаја спуштају постепено јајоводним каналом, док коначно не сиђу у материцу да се оплоде. За то време женска грла су узнемирена, ричу, ржу, скачу једно на друго, слабо једу, стидница им је набрекла и врло често мокре. Ако би се овако раздражено грло приближило мушком грлу исте врсте, онда би и знаци узнемирености били знатно умањени. У том времену, ако би дошло до оплођавања, полни нагон, као и његови знаци били би сасвим отклоњени. Не дођели до оплођавања, ови знаци појављују се ипак касније.

Појава полне жари настаје пре времена и то како код грла добро негованих, тако исто и код оних који су умерено храњена. Та прерана појава полног нагона (пубертет) настаје код ждребади и телади у деветом, код јагњаца у петом и код прасади у четвртом месецу старости. Ако би у ово време дошло до спаривања између мужјака и женки,

њихово потомство дошло би на свет неподесно за даљи приплод, зато што сама грла нису била у могућности да за овако кратко време изграде своје тело. Да би се отклонила та прерана појава полног нагона, потребно је да младу стоку издвојимо по полу како би исту заштитили од прераног оплођавања.

Време када ће се грло први пут употребити за парење везано је са извесним чиниоцима, као што је поднебље, храна, нега итд. Тако на пр. грла која потичу из западних крајева, богатих ливадама и пашњацима, добијају пре зубе. Ко таква, могу пре да користе зрнасту и суву кабасту храну, услед чега се пораст њихова тела завршава за пет до шест месеци раније од оних грла, која се гаје у сувим, храном оскудним крајевима.

Упознавши један од важнијих услова који одлучује о ранијем и каснијем дозревању грла за парење, потребно је ипак знати које је време старости мужјака и женке најподесније за парење, као и начине под којима се то парење може вршити.

Потпун пораст тела достижу животиње у различитој старости. Тако на пр. док сименталско говече приспева за парење у 18. месецу, дотле наше планинско говече за читаву годину дана касније стасава за парење; енглески нерастови и крмаче расе јоркшира, беркшира и др. стижу за приплод у 9 месецу, а наше расе тек по навршетку 15 месеци. Узима се као мерило да се за парење могу користити и то: пастуви и кобиле ранозрелих пасмина од 3—3½ год., познозрелих тек од 4 године; овнови и овце ранозреле у 1 год. а познозреле у 2½ године и свиње раностасале по навршетку 9 месеци, док позностасале тек по навршетку 1¼ године.

Да би се избегао овако дугачак период телесног изграђивања и полног сазревања, успели су сточари да путем укрштања и другим средстима смање време полног и телесног сазревања. Тако на пр. укрштањем ранозреле расе јоркширске са познозрелом шумадиском добија се једна средина у погледу самог времена доспећа. Превремено оплођавање изводи се и код омица и то да им се осујети пораст висине. Оваква грла се пре времена паре, да би онемогућили пораст висине и омогућили развиће у погледу ширине тела. Раније оплођавање може бити добро и код крава млекуља, које се после првог парења не пуштају одмах под бика, већ нешто касније, или се музу само пола године, да би се на рачун млека омогућио пораст тела.

Отклањање полног нагона код женки изводи се припуштањем мушких грла, који изливом сперме у стидницу и материцу умирују незгоде створене и испољене за време полног нагона. Према томе, како се сам акт тог оплођавања припуштања изводи, можемо га груписати у следеће начине:

Парење дивље данас је у примени највише код ситне стоке, која је поверена чувању неискусних чобана. Ово парење изводи се једноставно на паши, незнајући родитеље, дан спаривања, а још мање привредне одлике самих грла. Према томе, овај начин није за препоруку.

Парење под контролом човека изводи се како код ситне, тако исто и код крупне стоке под непосредном контролом човека, који бира грла према њиховој вредности. Значај овог начина заснива се у томе, што знамо родитеље и њихове привредне одлике, дан парења, према коме можемо очекивати у одређено време и сам порођај.

Парење у класама наилази на примену највише у овчарству, где се групи оваца са добро вуном одређује ован истих особина. Ако су пак овце млечне или гојазне, може се то исто изводити и са овновима, који потичу од млечних или гојазних родитеља.

Појава полног нагона код мужјака је скоро преко целе године заступљена. Да се не би оваква грла излишно употребљавала и тиме умањила своју приплодну вредност, потребно је предвидети им потребан број женки за оплођавање. Обично се рачуна да у току једне године мушко приплодно грло може да оплоди и то: пастув 25—50 кобила; бик 30—60 крава; ован 30—60 оваца, нераст 30—50 крмача и јарац 50—80 коза.

Приплодна вредност мушких грла продужује се и смањењем броја скокова. У колико је грло млађе, оно добија знатно мањи број од наведених женки. Супротан је случај са старијим грлима, која могу и нешто већи број женки да оплоде.

На крају не смемо заборавити да се услед парења у ближем крвном сродству (оца са децом) умањују привредне одлике женских грла. Зато се мушка грла из истог запата могу употребљавати највише до три године или пак код истих извршити освежење крви уношењем нових мужјака исте расе. Отклањањем родитеља и освежавањем крви избегава се родоскрнављење подмлатка у запату стоке.

Миодраг Л. Марјановић

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ!

МИСЛИТЕ ЈОШ САД НА ЈЕСЕЊЕ ПОТРЕБЕ — ПОРУЧУЈТЕ ОДМАХ ПЛУГОВЕ, МУЉАЧЕ И ПРЕСЕ ЗА ГРОЖЂЕ, ТРИЈЕРЕ И СЕЈАЛИЦЕ.

НЕ ЧЕКАЈТЕ ПОСЛЕДЊИ ЧАС!

ЈЕСЕЊЕ КАЛЕМЉЕЊЕ ВОЋАКА

Већ је наступило време калемљења воћака. Начин који се у овом времену примењује је очење (калемљење за пупољком). Ово калемљење је најбољи начин до данас познат у воћарству. Очењем се постижу најбољи резултати. Пажљивим радом добро извежбаних калемара проценат примања достиже и свих 100%. Изводи се брже од свих осталих начина калемљења. Један калемар може да окалеми до 800 комада дневно. Ово калемљење је рентабилно и због тога што није потребан калемарски восак, те се и са те стране чини уштеда. Калемима нису потребне ни притке. Напослетку ветар који често ломи калеме, код овог начина калемљења је безопасан, јер калеми чврсто прирасту уз подлогу, а уз то су и привезани за патрљ.

И ако је ово калемљење најлакше, најјефтиније и у опште најрентабилније, ипак се чине честе грешке, тако да се успех доводи у питање. Због тога видећемо и данас по неким воћним расадницима па и другим пољопривредним установама да се овај начин калемљења још не примењује, већ да се и даље практикују стари начини калемљења, као: обично спајање, седласто спајање, у процеп, седласто под кору и др.

Код калемљења очењем чини се само једна једина грешка: не погоди се моменат када коју врсту воћака треба калемити. Ако се то тачно подеси, успех је сигуран.

Моменат за келмљење очењем код појединих врста воћака треба подесити тако да се калеми пред сам престанак кружења сокова дотичне воћке. Ако калемимо сувише рано, пупољци до јесени избију, не могу до зиме да се довољно здрвене (аутирају), те као такви лако промрзну. Ако ли калемимо сувише касно, када престане кружење сокова, кора се на подлози не одлубљује, окца се тешко уместају, а што је најгоре, окца не могу да прирасту уз подлогу, те се у том случају ни један једини калем не може примити.

Кружење сокова (вегетациони период) врло је различито између појединих врста воћака, тако да између неких врста достиже разлику од пуна три месеца нпр. између крушке и бадема. Код крушке кружење сока траје до прве половине августа, док код бадема све до конца октобра. Дакле калемити крушку и бадем у једно исто време била би велика грешка. Оваквом грешком претрпео би невешт воћар велику штету.

Да би се ова мала грешка, чије су последице често велике, избегла, а да би се овај начин калемљења као најрентабилнији што више примењивао, изнећемо приближно када треба коју воћку калемити. Време означено може да варира само у неколико дана, што ће зависити највише од воденог талога, који у току године падне.

Калемљење иде овим редом:

1) Крушка од 1—15 августа. После овог времена сокови не круже, кора се не одлубљује, дрво почиње постепено да дрвени (аутира), вегетациони период престаје.

2) Шљива од 15—30 августа. Понекад калемљење се продужује и неколико дана септембра.

3) Јабука од 1—15 септембра.

4) Трешња у другој половини септембра, често и почетком октобра.

5) Дуња у другој половини септембра.

6) Кајсија у другој половини септембра.

7) Бресква у другој половини октобра и

8) Бадем у другој половини октобра.

Као што је напред речено, ако у земљи има довољно влаге, вегетациони период код воћака продужује се за неколико дана више но што је горе назначено. Велика суша, напротив, може да скрати кружење сокова за пуних 15 до 20 дана.

Ако се случајно деси да на време не извршимо калемљење, воћке одређене за калемљење можемо обилно залити. После два три дана оне ће се освежити, кора ће се лакше одлубљивати, и калемљење ће се ипак моћи извршити. Овај начин препоручљив је само за мање површине.

О самом раду око калемљења воћака нећемо говорити, пошто је овај познат сваком напреднијем пољопривреднику.

На крају напомињемо да је калемљење очењем једини добар начин калемљења коштичавог воћа: кајсија, бресака, шљива и трешања. Калемљење у пролеће, на зрело, код ових врста воћака није за препоруку, јер је проценат примања врло мали.

Калемгранчице за скидање пупољака узимати са родних и здравих стабала. Пупољци морају бити добро развијени. Што се тиче сорте узимати оне воћке које су у дотичном месту већ показале задовољавајући успех, а имају добру прођу на домаћим и страним тржиштима воћа. Никад не калемити ма шта, тј. оно што је воћару најближе при руци. У воћарству сорта је главни чинилац.

Селекција... селекција се намеће, нарочито данас, у сваком правцу људске делатности, па и у воћарству.

М. Н. Лолић

ИСПРАВКА

У бр. 15 „Тежака“ од 1-VIII стр. 491 у допису „Једна плодна сарадња“ у првом реду оштампано је „Ове године навршило се пуних 8 година, а треба да буде: „Ове године навршило се пуних 15 година итд.

Молимо читаоце да ову исправку приме на знање.

Б. Љ. Н.

НЕГА ВИНОГРАДА ОШТЕЋЕНОГ ПЛАМЕЊАЧОМ

Милисав Николић члан Пољ. подружине у Ратајима пише следеће: И поред тога што сам прскао виноград 8 пута опет је оштећен пламењачом, нарочито вршни листови, док је грожђа остало мало. Да ли је добро ново избиле заперке закинути на 2 листа и испрскати их. Виноградари сматрају да плави камен фабрике „Жупа" није добар.

Већ дужи низ година наше виноградарство се налази у тешком стању. С једне стране рђава виноградаска и трошаринска политика и скупоћа сретстава за негу винограда а с друге стране елементарне и друге непогоде и недаће као да су се удружиле да виноградаству нанесу што више штете.

Прошла година може се рећи да је била једна испод средњих. Цене вина биле су и поред тога ниске. У јануару долази завођење државне трошарине на вино и ракију, што повлачи веома велики пад цена и једном и другом производу. Јака и дуготрајна зима нанела је виноградима велике штете. Измрзла су великим делом окца и ластари а има случајева где су страдали и читави чокоти. Зима се продужила врло дуго а пролеће је било хладно те је кретање винове лозе јако задоцнило. Виноградари су већ због тога очекивали слабији принос како по количини тако и по квалитету.

Питање цене плавог камена није било решено благовремено. То је пак у вези са сметњама у транспорту утицало да је у многе крајеве плави камен стигао са задоцњењем, што је пак имало штетних последица јер се са прскањем задоцнило. Максимирање цена је у поређењу са ценом вина врло висока и достизала је у ситној продаји и 8 динара, па и више изузев код Задруга и Пољ. подружена где је била знатно нижа. Висока цена је учинила да многи виноградари нису могли на време да купе плави камен. Са максимирањем цена рафији било је још горе. Одређена је цена доцкан тј. када су многи виногради давно морали да буду повезани, међутим су остали неповезани, јер виноградари нису могли да плаћају килограм рафије 40, 50 па и 60 динара.

Оно што нису стигли да учине људи оваквом политиком цена, учиниле су временске прилике. Наступило је једно пролеће, а за њим и лето са готово свакодневним кишама и пљусковима (а по негде је долазио још и град) који су уз повољну топлоту пружиле одличне услове за развијање пламењаче. И она је учинила своје. Из свих крајева наше земље стижу поразне вести. У многим крајевима принос је сведен на половину а у многим и на 10%.

Ово је имало за последицу да је цена вину скочила. Али у чијим је рукама данас вино? У свачијим, само не у рукама ситног виноградара.

Као и увек тражи се кривац. Виноградари поред осталог опет почињу да криве плави камен, верујући да није добар. Као и раније, они, који су прскали плавим каменом једне

фабрике, мисле да је био бољи плави камен оне друге и обратно. Немамо намеру да бранимо ни једну ни другу фабрику. О квалитету плавог камена воде рачуна државне пољопривредне огледне и контролне станице. Оне тврде да за оволике штете од пламењаче није крив плави камен. Да је то тачно доказ су поред осталог поједини очувани виногради како са плавим каменом једне, тако и са плавим каменом друге фабрике.

Није довољно само прскати већ је важно погодити моменат када треба прскати. Ово је врло тешко и за школованог а поготову за обичног винограда. Ово је нагнало да су неке земље приступиле организовању тзв. антипероноспорне службе, која поред осталог има за задатак да извештава виноградаре када треба прскати. Ове године, с обзиром да је се прскало и пред кишу, по киши и иза кише, уобичајене концентрације бордовске чорбе нису биле довољне, а плави камен је био скуп.

Поставља се питање шта да се ради са оштећеним виноградима. Тешко нам је дати савет. Код већине других култура ако наступи каква болест, штета или град, много је у том погледу лакше. Ако је принос за ту годину изгубљен, престаје се са даљим радом и негом. Виноградари нису те среће. Позната је чињеница да берба грожђа у идућој години зависи у великој мери од стања винограда у току ове године. Грожђе које ће донети чокот идуће године ствара се још ове године у родним окцима. Према томе, виноградар мора у току ове године да се стара и о оном грожђу, које се припрема у родним окцима за идућу годину. Мора се обезбедити сазревање ластара и формирање родних окаца. За то је потребно на првом месту довољно лишћа на чокоту. Како је велики део лишћа уништен — оштећен од пламењаче, морамо се постарати да сачувамо ново лишће. На чокоту избијају заперци. Њих не треба очењивати већ закидати на 2—3 листа, и чешће их прскати. Листови ће се развити и донекле обезбедити исхрану чокота, сазревање лозе и формирање окаца. Прскање се мора вршити чешће. Поред прскања морају се обављати и други радови нарочито прашење. Виногради се морају благовремено и огрнути. Све је то за виноградара тешка жртва, али се и то мора поднети ради обезбеђења рода у идућој години и ради спречавања слабљења и окраћивања живота самог винограда. Кад виноградари подносе велике жртве, справом би се могло очекивати од меродавних да им те жртве олакшају а за то има пута и начина.

Инж. **Вукашин Тоскић**

НАША ДОМАЋА РАДИНОСТ И НАРОДНА НОШЊА

Минули ратови и послератне економске прилике, где више, или мање, скоро у целој нашој земљи, уназадиле су нашу домаћу радиност и лепу живописну нашу народну ношњу. Разбоји наших сељанки, за то време, бачени су на таване, или су просто исцепани и погорели на ватри. Оне су у то претешко доба, замењивале мужеве, очеве и браћу у њиви, ливади, ванограду, воћу и око сточице. Орале су и сејале жита, да отхране себе, нејаку децу и старце, косили ливаде, гајили воће и винограде, колико су кадре биле. Понеке разборитије сељанке, очувале су своја газдинства, скоро као и мушкарци. Томе раду наших сељанки у пољима, дивили су се странци, који су то посматрали. Хвалили их и уздизали тај њихов терет, који су јуначки савлађивале.

Наш народ на селу, осетио је велику празнину у изгубљеној домаћој радиности и ношњи. Али са мало средстава, није могао тако брзо да је обнови. Породичне задруге, које су биле стубови наше радиности и морала, разорене су. Иконосна сељанка није могла да стигне, да оде у њиву и ливаду, да спреми и однесе ручак мужу, оцу, или брату, да уједно понегује дечицу и да опреде, исплете и изатка платно за рубље и одело, себи, мушкарцима и дечици. **Морала је те животне потребе, да купи из дућана. Ако није имала новаца, кућа се морала задужити: за набавку справа и алата и најнужније приплодне стоке, коју је рат опустио.**

Те невоље нашега села, опазила је један део наше интелигенције и озбиљно му притекао у помоћ. Међу првима се истакло „Коло српских сестара“, затим друштво „Књегиње Зорке“ и „Књегиње Љубице“, „Београдско женско друштво“, „Друштво српска мајка“, „Здравствене задруге“ и друге установе и личности, које су имале више љубави, према нашем селу и његовој домаћој радиности и ношњи.

И сам је народ увидео, да је најглавнији стуб његовога дома на селу, **израда његових потреби од његових домаћих производа, његовом сопственом руком.** То се нарочито опазило на изложбама Српског пољопривредног друштва, у његовим подружинама које је изложене домаће рукотворине и награђивало. Тако исто и на изложбама и обукама здравствених задруга, па и другим приредбама ове врсте, од напред именованих друштава и установа.

Све ово изазвало је потребу те су љубитељи, наше домаће радиности и ношње у нашој земљи, установили „Друштво Југословенске домаће радиности и народне ношње“. Ово друштво, већ 7—8 година ради на терену у селу. Држи предавања о гајењу предивних биљака и гајењу оваца за бољу вуну. Набавља и снабдева сељанке свршеним разбојима за брзо ткање и преслицама за брже предење вуне, лана и конопље. Држало је и држи течајеве овога рада, у многим

крајевима наше земље. На течајима се поред ткања и предења, врши обука у свима другим пословима, који су потребни у кући на селу.

Ово друштво сарађује на првом месту са Српским пољопривредним друштвом и његовим подружинама. И благодаређи његовој великој пажњи, своје седнице Управа овога друштва одржава у дому Српског пољопривредног друштва. Затим сарађује са Колом српских сестара и осталим удруженьима сличног задатка као и са Здравственим задругама, а у последње време и са Соколским четама.

Сл. 83. Народна ношња у Малчи код Ниша.

Наша земља има све природне услове, да своју домаћу радиност и производњу поправи и унапреди. У нашим плодним равницама око великих река и њиних притока, где су земље од дугогодишњег речног наноса снажне, одлично успева конопља. И зашто онда ми, то наше природно богатство не бисмо још више унапредили и снабдели, прво наше потребе у домовима, а вишак извозили? По нашим висоравнима и благим нагибима, од ветрова заклоњеним, успева лан јесењи и пролетњи врло добро, па и то благо можемо да употребимо, прво за наше домаће потребе, а претек да извозимо. Наша стада оваца, дају и одличну вуну. А планински наши крајеви гаје већи број оваца, са лошијом вуном. Она би се могла поправити мало бољом негом и укрштањем наших оваца са овновима од бољих раса. То наша држава, преко својих пољопривредних установа и чини, али још више и приватна лица то треба да прихвате и пруже очигледне добре примере народу. Ако сиромашан сеоски свет нема услова,

да гаји крупну стоку, може баш најсиромашнији гајити по неколико овчица. Свилобуба исто тако може успешно да се гаји у више крајева наше земље, а нарочито на југу. И само мало више пажње и вредних руку, па бисмо и производњу свиле увећали и користили се. Свила би се већма могла употребити за украсе ланеног, вуненог и кудељног ткива и одела, да се задовољи и лепота наше домаће радиности и ношње. И на то наш народ полаже, па га ваља задовољити. Износимо ове своје погледе пред читаоце „Тежака", наш народ и наше школоване људе, нарочито сељачке синове, да не забораве своје село. Њихова је света и најпреча дужност, да сеоски народ упуте на користан рад, да њиме унапреди свој дом, да пристојније живи и користи на првом месту себи па тиме, посредно и целокупној пољопривреди и привреди наше земље.

Кад наше село својим радом, постане економски јаче и слободније, може онда прећи на заједничке израђевине својих потреба, користећи се техником и њеним најновијим проналасцима. Наше реке и речице, скоро у целој земљи, обилују великом воденом снагом. Ту снагу, технички би са мало труда и капитала, могло би се искористити за електрично осветљење у селу, мливо, прераду скоро свих пољопривредних производа и израду најпречих справа и алата, за народне потребе. Инжињери, сељачки синови, на овим пословима, могли би се истински одужити своме селу, које их је одгајило и школовало. Ти радови, покренули би и државу да их од своје стране помогне, да и сеоски путеви не буду и даље непроходни и ругло наше земље и нације.

Вића П. Матић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Имам две краве сименталске расе, старе седам година, али се слабо теле. Не знам шта је узрок. Оне су доста развијене. Да ли не утиче то што са њима радим стално у колима. Чуо сам за неки прашак да ли то вреди и где бих га набавио.

Милоје Т. Ђорђевић, Шутци
члан Подружине — Белановица

Одговор: Врло је честа појава да код племенитих пасмина животиња буде полни нагон као и полни жар доста слабо изражен па се врло често догађа да се он и због тога превиди. Било би добро кад бисте на ту чињеницу обратили мало већу пажњу. Ако краве добро храните, ништа не смета да с њима радите. Полни жар код крава траје свега 12—36

сати па ако је још слабо изражен онда он може да прође неприметан. Добро би било кад бисте могли краве довести у могућност да буду по неколико дана у близини бика, па ће могуће да се ипак полни нагон и жар јаче изрази. Прочитајте одговор који сам упутио Добривоју Димитријевићу о овој ствари, према којем одговору бисте се и Ви могли донекле управљати.

Никола Бунтак

Питање: Имам краве и јунице (старе 4—5 година) сименталске расе од добрих приплодних бикова и крава али које се нису телиле уопште никако нити траже бика.

Молим друштво да ме извести преко наредногa „Тежака", има ли начина да се краве натерају да траже бика и да остану стеоне.

Боривоје Димитријевић,
члан Пољ. подружине на Убу

Одговор: На ваше питање заиста је прилично тешко одговорити, јер постоји један врло велики број узрока било спољних, било унутарњих који могу бити узрок таквом стању. Готово је тешко и веровати, да код готово свих наших крава и јуница постоји то исто стање.

Хтео бих ипак да Вам скренем пажњу бар на неке моменте који могу бити од знатно великог значења за гоњење а и сам полни жар.

Има известан број крава, код којих је полни жар толико слабо изражен да смо га једва у стању приметити. Полни жар код крава траје свега пола дана до дан и по и може се десити да га због краткоће трајања не приметимо. Могуће је код Ваших крава тај случај, а уз то, ако још немате и свог властитог бика то оне тим пре не испољавају полни нагон као као у обратном случају. Дакле, било би добро да ипак припазите мало боље на гореспоменуте чињенице па ћете могуће ипак уочити код Ваших крава полни жар али једва приметно изражен.

Друга могућност могла би имати свој узрок у томе, да Ви Ваше краве и сувише добро храните, а добро храњење краве исто тако не показују неког нарочитог нагона и жара. Стога је опет потребно краве мало мање хранити па ће се након извесног времена вероватно полни нагон очевидије изразити. Исто тако као што је и сувише добро храњење узрок тим појавама може бити и сувише слабо храњење па у таквом случају треба побољшати исхрану. Осим тога код исхране је важна чињеница да ли у храни имаде свих потребних састојака као и минералних соли које су исто тако од знатног утицаја на полни нагон као и полни жар.

Ето то би било тек 2—3 разлога због којих може да полни нагон буде врло слабо изражен или га уопште нема.

Најбоље би било кад бисте Ви Ваше краве одвели до Вашег најближег ветеринара, који ће Вам најбоље и најсигурније моћи казати после свестрано извршеног прегледа, који су томе разлози и шта треба да радите. Пошто је неизмерно велик број узрока који могу узроковати таква стања, то је тај пут до ветеринара најисправнији јер се само на тај начин може одредити сигурно и успешно лечење.

Никола Бунтак

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА ЈУЛА

По питању уновчења овогодишње пшенице било је доста полемике у дневној штампи, можда и више него што је било ранијих година. Главну борбу водили су и нарочито се истицали Главни савез српских земљорадничких задруга и Пољопривредна комора у Новом Саду, као заштитници пољопривредника с једне стране и претставници житарске трговине и потрошачке организације с друге стране. Преставници произвођача заступали су гледиште да треба пољопривредницима омогућити да дођу до праве цене и да за базу треба узети **производне трошкове као једино исправно мерило при одређивању цена.** Производни трошкови су мерило од кога се и Уред за контролу цена држи при максимирању цена производима из других привредних грана, дозвољавајући трговцима и индустријалцима још и уобичајену зараду. У том циљу, Пољопривредна комора у Новом Саду да би дознала колики су у овој години производни трошкови пшенице, извршила је једну анкету на подручју своје бановине и утврдила за главне производне центре производне трошкове који се крећу од 329 до 379 динара за 100 килограма пшенице. Влада је преко овога прешла и ових дана (29 јула) донела **Уредбу о промету пшенице и државној интервенцији на тржишту пшенице у привредној 1940/41 години,** која је већ ступила на снагу. По овој Уредби за пшеницу суву, здраву, решетану из ове и ранијих година за 100 килограма, франко вагон или шлеп, утврђене су цене изнете у табели бр. 1. За средњи квалитет пшенице хектолитарске тежине 76 кгр. и 2% уродице, цена износи 250 динара. За свики даљи килограм хектолитарске тежине више или мање, цена се повећава односно смањује за 2,50 динара. Исто тако Уредбом је предвиђено и постепено повећање цена за сваки даљи месец. За пшеницу која садржи више од 2% уродице а највише до 5% смањује се цена и то код 3% уродице за 3 динара, код 4% за 6 д. и код 5% уродице за 9 динара. Сваки започети кило-

грам хектолитарске тежине или постотак уродице сматра се као цео.

Према овој Уредби пољопривредници знају цене све до 31 марта и могу одлучити када је за њих најповољније да са робом изађу на тржиште имајући у виду пораст цена с једне стране и трошкове чувања и сасушак с друге стране. За лица која се баве прометом и прерадом пшенице на велико Уредба дозвољава да се горњим ценама могу прирачунати доказани и оправдани превозни трошкови и додатак на име режијских трошкова, растура и зараде највише до 13 динара за сваких 100 кгр. пшенице.

I. таб. Кретање цена пшеници у привредној 1940/41 год. по Уредби о промету пшенице

Хектолитарска тежина пшенице	% уродице	до 15 августа	од 16—31 августа	1 до 15 септембра	16 до 30 септембра	октобар	новембар	децембар	јануар 1941	фебруар	март
70	2	235	238	241	243	245	247	249	251	253	255
71	2	237·50	240·50	243·50	245·50	247·50	249·50	251·50	253·50	255,50	257·50
72	2	240	243	246	248	250	252	254	256	258	260
73	2	242·50	245·50	248·50	250·50	252,50	254,50	226,50	258·50	260,50	262.50
74	2	245	248	251	253	255	257	259	261	263	265
75	2	247·50	250·50	253·50	255,50	257,50	259,60	261,50	263,50	265,50	267,50
76	2	250	253	256	258	260	262	264	266	268	270
77	2	252 50	255·50	258·50	260,50	262·50	264,50	266,50	268,50	270,50	274,50
78	2	255	258	261	263	265	267	269	271	273	274
79	2	257·50	260·50	263·50	265,50	267,50	269,50	271,50	273,50	275,50	277,50
80	2	260	263	266	268	270	272	274	276	278	280
81	2	262·50	265·50	268·50	270,50	272,50	274,50	276,50	278,50	280,50	282·50

За пшеницу која се изручује у магацин а не у вагон или шлеп, може се од напред утврђених цена одбити највише 5 динара за сваких 100 кгр. пшенице на име превозних и утоварних трошкова.

За смештај пшенице, по условима који ће се накнадно прописати, сва јавна и приватна складишта, уз уобичајену накнаду имају се ставити „Призаду“ на расположење.

Општинске управе образоваће одбор од 5 лица који ће сарађивати са управним властима и све примећене неправилности достављати властима.

II. таб. Кретање цена јечму, ражи, овсу и пасуљу

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 15 до 22 јула	од 22 до 31 јула
Београдска пијаца		
Говеда	4,50— 7	4,50— 7
Телад	10 —13	10 —13
Јагњад	5 — 7	5 — 7
Свиње	7 —11	7 —11
Сремска Митровица		
Лаке слиње	10,20—10,50	10,20—10,50
Тешке свиње	10,80—11,20	10.80—11,20
Пожаревац		
Лаке свиње	10 —10,50	10 —10,50
Тешке свиње	10,40—10,70	10,40—10,70
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

III. таб. Кретање цена стоци

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
					од 15 до 22 јула		од 22 до 31 јула	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повеђ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повеђ. или — смањ.
Јечам	Београд	макед. косовски		5—6	217,50	0	217,50	0
	Нови Сад	сремски	64—65		213,75	0	—	—
	Скопље	кумановски			—	—	185	0
Раж	Београд	вагон Србија			215	0	215	0
	Нови Сад	бачки	72	2	221,25	0	—	—
	Скопље	кумановски			—		202,50	0
Овас	Београд	српски вагон роба			237,50	+5	237,50	0
	Нови Сад	сремски			239	0	—	—
	Скопље	косовски			—	0	—	—
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга	2 б. врећа		455	0	455	0
	Нови Сад	бели сремски	2 б. врећа		445	0	445	0
	Скопље	тетовски крупан	3—4		455	0	455	0

Раније донете Уредбе о откупу пшенице у колико се односе на пшеницу престају важити.

Код кукуруза цене су непромењене.

Код осталих пољопривредних производа нема тако рећи никаквих промена како то показује табела бр. 2. Цене су биле чврсте, довоз робе био је доста слаб јер су залихе на измаку. Из нове жетве на тржишту се је појавила пшеница и јечам.

Мекиње ситне сремске, цене се крећу од 162,50 до 165 динара.

Ракија „шљивовица", од 10 гради на београдској пијаци продавана је прве недеље по цени од 11—11,20 динара, друге недеље 11—11,30 динара. Овде је зарачуната општинска и државна трошарина).

Кудеља. На тржишту у Оцацима цене су биле следеће (у динарима по 1 кгр) 1-а сељачка кудеља 16—17 д., 2-а сељачка кудеља 15—16 д., 1-а вијана кудеља 23—24 д., 2-а вијана кудеља 22—23 д., полувијана кудеља 22—23 динара.

Цене стоци су стабилне и готово без промена. Промет је средњи. Догон доста мали. Највећи је догон јагањаца и оваца.

Коже сирове: говеђе 8—12 д., телеће 24—28 д., јунеће 12—18 д., свињске 4 д. све по 1 килограму. Јагњеће 2—24 д., овчије 25—28 динара по комаду.

Инж. **Ј. Шеварлић**

ДОПИС СА СЕЛА

НЕ ОСТАВЉАЈТЕ СТРНИШТЕ НЕУГАРЕНО

Кад смо пожњели стрне усеве морамо приступити припреми земљишта за усеве који ће доћи идуће године. Ту на првом месту долази угар — заоравање стрњике. Користи од тога су вишеструке: земља постаје растреситија, заору се остаци биљака, те се земља ђубри, обезбеђује се боље зимска влага, потпомаже се род корисних бактерија. Другим речима у земље са боље припрема храна за дући усев.

После угара — заоравања стрњике извршити дрљање и ваљање. Семе корова ће проклијати, што је нарочито важно како за сетву озимих тако и раних — пролетњих усева. Изникнули коров се другим угаром — орањем запрете и иструли и на тај начин се спречава његово развиће у идућем усеву. Ако је после скидања усева преостало много корова може се исти скинути јаком дрљачом и то дрљањем унакрст, т. ј. уз дуж и попреко. Коров се скупља на гомилу и спали се уз додатак сламе. После се изврши орање. Може се коров спа-

лити уз додатак сламе, па извршити одмах орање.

Највише наш свет не врши заоравање стрњике, јер пушта у стрњиште стоку на пашу. То је услед недостатка данашњег плодореда. У плодоред мора да се уведе црвена детелина и луцерка и сејање кукуруза на сачму те да се обезбеди исхрана стоке, без стрњишта.

Уосталом за угар говори и чиста рачуница. Ако ми без угара са 1 ха добијемо 30 мет. центи кукуруза, а са угаром добијемо 40 мет. центи а то је 1000 динара више (по старој цени кукуруза) Ако нас угар кошта 250 динара значи да нам остаје 750 динара, а за ту суму можемо безбедити много више сточне хране него што је стока може добити на стрњишту.

Ко није имао прилике да види разлику у приносу кукуруза и других усева са угарених и неугарених њива, нека изврши оглед па ће се уверити. Нека 1/3 њиве угари одмах сада, 1/3 нека пооре зими, а 1/3 тек у пролеће. Нека после тога изврши једновремено сетву кукуруза, па ће видети разлику не само у приносу него и у обради, јер се угарено земљиште много лакше и боље обрађује.

Драгутин Јеличић
Владимировци — Шабац

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ТЕЧАЈ ЗА ПРЕКАЛЕМЉИВАЊЕ СТАРИХ ВОЋАКА — ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У КОСЈЕРИЋУ

Захваљујући помоћи добивеној од Српског пољопривредног друштва, подружина је одржала течај за прекалемљивање старих воћака и то: 5—7 маја. Како је ово први течај ове врсте у овом крају то је за њега владало велико интересовање, тако да је исти био добро посећен.

Течај је одржат при овдашњем бановинском воћном расаднику и истим су руководили управник расадника г. Шећер Шећеркадић са помоћником и секретаром ове подружине г. Николом Љубичићем а у присуству председника подружине г. Адама Јосиповића.

Првог дана посетиоцима течаја теориски је објашњаван значај прекалемљивања старих воћака, као и начине како се исти изводе њбоље, док је другог и трећег дана практично показано на старим воћкама, како у расаднику тако и у оближњим воћњацима чланова ове подружине.

Прекалемљене јабуке су лошијих сората; стрекње, зукве и разних слаткача, а прекалемљавање је извођено са калемгранчицама: боскопке, канадке, парменке и мањим делом јонатана и делишеса.

После одржатог течаја, лицима која су исти похађала раздате су награде у алату и књигама које је поклонило Српско пољопривредно друштво, као и награде од стране ове подружине.

Сл. 84. Са течаја за прекалемљавање старијих воћака при Пољ. подружини у Косјерићу. (Један део учесника на течају)

Како је ово воћарски крај, а у коме су сорте сађене махом лошег квалитета, пожелети је да се ова акција прекалемљивања старих воћака што више рашири.

Љ. Љубичић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

СЕЉАЧКА ЧИТАНКА

У издању Пољопривредне Коморе за Дринску бановину у Сарајеву, а под уредништвом инж. агр. Милана Обрадовића, главног секретара исте коморе изашла је 1 свеска „Сељачке читанке“ још 1938 а сада се појављује и 2 свеска ове корисне књиге.

Прва свеска доноси следеће чланке: Земља и земљиште, шуме и бујице, селекција и оплемењивање биља и животиња, одгојивање сточног подмлатка, сточне стаје, силоси за сточну храну, берба, паковање и чување воћа, економска организација земљорадника, а као додатак: резолуција Пољопривредне коморе у Сарајеву, градски намети на пољопривредне производе.

Друга свеска доноси следеће чланке: заштита земљорадника, земља која нас храни, како сељак мисли и осећа, воћњаци могу рађати сваке године, просвећивање сеоске жене, важност планинских пашњака, наше село и град, картели, трутови, концерни и холдинг друштва.

Поред тога обе свеске су украшене већим бројем слика и цртежа од којих већи део може корисно да послужи селу и сељаку, као што су: бетонско ђубриште, бујични плетар, штала за крупну стоку, стињац, живинарник, силојаме (разне величине и разне израде) берила за воће, бетонски трап за воће, узоран шљивик, запуштени шљивик итд.

Као што се види из садржаја чланци су делом поучно стручног карактера а делом се односе на општа питања која погађају наше село и сељака. Писани су тако да су приступачни за сељака а објашњене цртежима и сликама. Добија се утисак да уредник није жалио труда а Комора да није жалила сретства да ове две свеске „Народне читанке“ буду што боље опремљене.

Ми можемо само пожелети да се са започетим радом настави.

Инж. **Вукашин Тоскић**

---

† ЗЛАТОЈЕ ЈОВИЋ

шеф одсека Министарства пољопривреде у пензији и бив. председник пољопривредне Подружине у Сремским Карловцима

На дан 1 јуна ове године, после дуге и тешке болести, преминуо је Златоје Јовић, шеф одсека Министарства пољопривреде у пензији. Покојни Златоје рођен је 1898 године у чувеној породици Јовића у Сремским Карловцима. Гимназију је завршио у Осеку, затим дипломирао права у Загребу, дипломирао комерционалне науке у Бечу и аграрно-политичке науке у Винсконзину у Сједињеним Државама.

Покојник је био познат и необично цењен у аграрно-политичким круговима. Цео свој живот несебично и неуморно посветио је раду за опште добро села и сељака. И поред своје тешке болести непрекидно је опште добро села и сељака. И поред своје тешке болести непрекидно је радио, не осећајући препоне и узбрдице свакодневног живота. Сељаци су га јако волели и одлазили код њега често. У овим крајевима ретки су људи који су толико волели и помагали сељака.

Покојни Златоје заузимао је високе положаје са којих је систематски радио на унапређењу пољопривреде. Био је дуго година шеф Кабинета код Министара пољопривреде

г. г. д-р Отона Франгеша, Даке Поповића и Зарије Станковића. Болест га је пре времена отерала у пензију, али његов стваралачки дух није клонуо. Он је основао у Сремским Карловцима Винарско-виноградарску задругу и био председник Пољопривредне подружине. Почетком ове године, оборен болешћу, шаље дирљиво писмо годишњој скупштини Подружине, моли да га поштедимо и да је последње савете за даљи рад. Скупштина бира другог претседника а одаје признање пок. Златоју за све што је учинио за Подружину. А учинио је пуно! Тежио је да Подружина развије што јачи васпитно - пропагандистички рад, да донесе што веће користи сељаку.

† Златоје Јовић

Покојник је сахрањен уз огромно учествовање грађана а нарочито сељака. Ма да је за време сахране непрекидно пљуштала киша, нико га није оставио. Његови многобројни другови и пријатељи остали су му верни — отпратили су га до вечне куће — гроба... У име Удружења агронома са покојником се опростио г. инж. Костић, гл. секретар Пољопривредне коморе; у име Завода за обезбеђење од града, где је покојник био хонорарни инспектор и аграрно-правни саветник, опростио се г. инж. Дабић, чиновник Завода а на гробу у име Пољопривредне подружине и Виноградарско-винарске задруге дирљивим говором опростио се г. Стева Илић, в. пристав среског Начелства. Преко десет венаца положено је на гроб покојника. Запажени су нарочито лепи венци: Виноградарско-винарске задруге, Пољопривредне подружине, Завода за осигурање од града, г. д-р Отона Франгеша и др.

Смрћу Златоја Јовића, још младог и конструктивног радника, наша пољопривредна наука, наше село а особито сељачко задругарство много губи. И Српско пољопривредно друштво, чији је редован члан био, упутило је изјаве саучешћа породици и Подружини.

Нека је слава и хвала пок. Златоју!

Ж. Д. Милојевић

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва, донете на седници:

4 јула 1940 г. — Одлучено је:

1. Да се седница **ширег** Управног одбора Српског пољ. друштва одржи 29 јула у 9 часова пре подне;

2. Да се по молби Пољ. подружине у Андрејевцу, исплати помоћ од 500 динара пријављеном утакмичару Гаврилу Ђорђевићу.

3. Да се по молби Пољ. књижнице и читаонице и Омладинске дружине у Кржави код Крупња за награде течајцима на воћарском курсу, који ће приредити Књижница изда на име помоћи 120 дин. у воћарском алату а 120 дин. у књигама, с тим да се течај приреди у споразуму са Подружином у Крупњу.

4. Да се у вези молбе Пољ. подружине у Г. Топлици за помоћ за држање домаћичког течаја, потраже детаљнији подаци о течају, а да се подружини препоручи да ликвидира свој дуг Друштву.

5. Да се прими к знању извештај г. Вук. Тоскића да је на дан 30 јуна т. г. присуствовао, као делегат Друштва годишњој скупштини Савеза земљорад. задруга у Н. Саду.

11 јула 1940 г. — Одлучено је:

1. Да се не може прихватити предлог г. Жике Поповића из Тмаве, да се питања која упућују поједини читаоци „Тежака" претходно објаве у „Тежаку" па да се од приспелих одговора штампа најбољи, јер је највећи број питања хитне природе.

2. — Да друштво на годишњој скупштини Јадранске страже 12 јула заступа претседник г. Јосифовић.

3. Да се предлог „Центрохива" упућен Призаду, а који се односи на установљење сталне изложбе технике искоришћавања воћа, прима у принципу али се не може примити у детаљима.

4. Да се Пољ. књижници и читаоници у Годачеву срез црногорски изда једна већа колекција књига у вредности 150 динара.

5. Д асе по тражењу Савеза срп. културних друштава и установа, достави апел већим подружинама да међу својим члановима изаберу кандидате из редова пољопривредника, од којих ће Друштво изабрати тројицу, који ће узети учешћа на течају за предавање у народу, а који Савез приређује.

Штампа „Слога", Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

ЦЕНОВНИК ТРИЈЕРА

који се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду

Тријери марке **ХАЈД:**

Класа 1 марка 1а, чистач, ради на сат 120 кгр теж. 115 кгр Дин. 2750.—
Класа 1 марка 1, чистач, ради на сат 180 кгр теж. 140 кгр Дин. 3050.—
Класа 1 марка 28, чистач, ради на сат 280 кгр теж. 150 кгр Дин. 3700.—
Класа 2 марка 1 класирач, ради на сат 180 кгр. теж. 140 кгр. Дин. 3900.—
Класа 2 марка 18 класирач, ради на сат 180 кгр теж. 140 кгр Дин. 3900.—
Класа 2 марка 28 класирач, ради на сат 280 кгр теж. 150 кгр Дин. 4300.—
Класа 5 марка 1 сортирач, ради на сат 120 кгр теж. 190 кгр Дин. 4850.—
Класа 5 марка 13 сортирач, ради на сат 130 кгр теж. 150 кгр Дин. 4800.—
Класа 5 марка 22 класирач, ради на сат 220 кгр теж. 190 кгр Дин. 5500.—
Класа 15 марка 1 класирач, ради на сат 250 кгр теж. 180 кгр Дин. 5000.—

Тријери **ХЕЦЕЛ (МАРОТОВ СИСТЕМ):**

Број М Ia, ради на сат 200 кгр чистач, тежина 120 кгр цена Дин. 2625.—
Број М Ic, ради на сат 250 кгр чистач, тежина 135 кгр цена Дин. 3310.—
Број М IIc ради на сат 300 кгр чистач, тежина 165 кгр цена Дин. 4280.—
Број М Va ради на сат 400 кгр чистач, тежина 215 кгр цена Дин. 6000.—
Број М. I. ради на сат 200 кгр класирач, тежина 135 кгр цена Дин. 2965.—
Број М. I. B. ради на сат 250 кгр класирач, теж. 150 кгр цена Дин. 3430.—
Број М. II B ради на сат 300 кгр класирач, теж. 180 кгр цена Дин. 4575.—
Број М. V. ради на сат 400 кгр сортирач, теж. 225 кгр цена Дин. 6260.—

НАПОМЕНЕ:

Хајдови тријери кл. 1 чисте пшеницу на једну класу; кл. 2 чисте пшеницу на две класе, али не одвајају овас и јечам, док сортирачи кл. 5 и 15 чисте пшеницу на три класе а одвајају и овас и јечам. **Тријери кл. 15 нарочито су подесни за преношење,** јер имају леп капацитет, а нис утешки. Уз сваки тријер иде по једно рез. сито округло и по један за тресалицу, као и кључ и мазалица. Сви су ови тријери са металним рамом (ногарима), те са јаким ветром.

ХЕЦЕЛОВИ тријери су израђени по познатом Маротовом систему, те прва 4 раде исти посао као хајдови класа 1, т. ј. чисте само пшеницу на једну класу, следећа три раде као Хајдови кл. 2, т. ј. чисте на 2 класе, али не одвајају овас и јечам, док тријер Бр. М. V, који се за сада сматра ко један од НАЈБОЉИХ, чисти и сортира **пшеницу у три класе,** а у исто време **одваја и овас и јечам из пшенице.** Ово су тријери солидне домаће израде, са **дрвеним** рамом и **ветрилом,** а у пракси су се показали као одлични. Нарочито је овај последњи тријер подесан за рад НА УШУР и за ЗАЈЕДНИЧКУ УПОТРЕБУ, те га као таквог Друштво препоручује.

Тежине свих тријера означене су приближно и упаковано, а рад на сат такође приближно и за зрно нормалне каквоће. Све цене подразумевају се франко Друштвени магацин, упаковано, а за превоз на станицу, тов. лист и утовар наплаћује се по 30.— дин. од комада. Новац слати на чековни рачун Бт. 50350, **на полеђини** означити за који се тријер новац шаље, те дати тачну адресу, нарочито бродарску и железничку станицу.

СВРШЕНОГ РАТАРЦА са практичним знањем повртарства, спремног без порока, ожењеног, старог 30—40 година, тражи фирма за веће пољско имање за надзорника. Понуде уз прилог сведоџби у препису и ознаком награде послати СРПСКОМ ПОЉОПРИВРЕДНОМ ДРУШТВУ — Адмирала Гепрата број 64.

ГЛАВНИЦА

на пшеници је велики непријатељ пољопривредника.

Борба против ње није тешка а ни скупа ако се за дезинфекцију семена употреби опрбано средство

„ОРТОСТАН“

ДЕЈСТВО „ОРТОСТАНА“ ЈЕ СИГУРНО И ЕФИКАСНО.

ЈОШ МАЛО

па ће сезона за употребу „ОРТОСТАНА“ бити ту, зато се препоручује задругама и трговцима да већ сада набаве потребне им количине.

ПРЕ КУПОВИНЕ „ОРТОСТАНА“

тражите понуду од домаће творнице

ЗОРКА

БЕОДРАД
Француска ул. 9
пошт. фах 669

ИЛИ ОД:

Српског пољопривредног друштва у Београду

Универзитетска библиотека
Београд

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 1 септембар 1940 | Број 17

Из наше земље — Старе маслине у околини Бара

САДРЖАЈ: *Андра Жорж*: Штета од града на кукурузу и процене исте; *К. Ивковић*: Лан; *Никола Л. Роси*: Сточна храна треба да садржи довољно креча; *Др. М. Рефес Резмизов*: Слика данашњег искоришћавања воћа у Југославији; *Др. В. Црнчевић*: Брање, сортирање и паковање стоног грожђа; Инж. *Рад. Борисављевић*: Одбрана винограда од птица и штеточина; Инж. *Јордан Дивитријевић*; Гајење јагода; *Драг. Ј. Стремић*: Пољопривредници спремајте себи зимницу; Инж. *Ј. Шеварлић*: Кретање цена пољопривредним производима и првој половини месеца августа; Ситне вести савети и обавештења; Допис са села - *Жика Поповић*: Борба против мишева и пацова; Рад наших подружина: *Кр. Б. Савић*: Пољ. књижњица и читаоница у срезу ариљском; *Б. Косанић*: Калемарски течај Пољ. подружине у Љубовији; *Срећен Ј. Јовић*: Воћарски-виноградарски течај Пољ. подружине у Трбушу — Блаце; Важније одлуке управног одбора Српског. Пољ. друштва:

ГЛАВНИЦА

на пшеници је велики непријатељ пољопривредника.

Борба против ње није тешка а ни скупа ако се за дезинфекцију семена употреби опрбано сресство

„ОРТОСТАН“

ДЕЈСТВО „ОРТОСТАНА“ ЈЕ СИГУРНО И ЕФИКАСНО.

ЈОШ МАЛО

па ће сезона за употребу „ОРТОСТАНА“ бити ту, зато се препоручује задругама и трговцима да већ сада набаве потребне им количине.

ПРЕ КУПОВИНЕ „ОРТОСТАНА“

тражите понуду од домаће творнице

ЗОРКА

БЕОДРАД
Француска ул. 9
пошт. фах 669

ИЛИ ОД:

Српског пољопривредног друштва у Београду

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 17 БЕОГРАД, 1 септембар 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-307
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ШТЕТА ОД ГРАДА НА КУКУРУЗУ И ПРОЦЕНА ИСТЕ

Кукуруз је код нас најважнија пројаста житарица. Позната је само једна врста са преко 60 сората и варијетета.

Све сорте и варијетети подједнако се цене у погледу штете од града; и проценитеље као стручњаке има да руководи родност појединих, јер сем обраде и бонитета земљишта на ову утичу и сорте.

И ако је кукуруз биљка на којој се најјасније виде трагови од туче — града, према овом је најмање осетљив и град мора бити врло јак па да утиче на принос усева.

Ова опажања и руководе проценитеље — агрономе, да процену штете од града не врше одмах по падању истог, него тек у јесен у завршној вегетационој фази — пред саму бербу.

Може да се деси и тако јак град да кукурузна стабла поломи. Прошле године у срезу гружанском је кукуруз од један и по два метра висок са три-четир сантиметра дебелим стаблом на коме је већ био узрњени заметак, био сав тако уништен као да је буздованом шибан и ломљен. Такве се парцеле могу и одмах да цене, **иначе само у јесен.**

Регенеративна моћ кукуруза је врло велика, па ипак и други спољни утицаји одлучују, да ли ће се штета причињена градом да поправи или умањи. Време, климатске прилике, начин обраде и нега одлучују да ли ће се оштећена стабла поправити или не, зато је оправдано одлагање про-

цене до јесени. Тек тада видимо принос, па лако доносимо закључак.

А како се за поломљена стабла, која се брзо и осуше даје пуна — 100%-на оштета, о оваковим нећемо више говорити. Овако оштећена стабла чине само известан проценат. Овај се дода проценту установљеном на осталим стабљикама од удара или повреде заметка.

Сл. 85. Прашење кукуруза у околини Ваљева
(сн. Ст. Јешића, Ваљево)

У првој копњи, када је кукуруз још нежна биљчица па се рањави срчани листићи услед пуштања лепљивог сока улепе, биљка пати и не може да напредује. Зато, што су срчани листићи улепљени, стабло закржљави јер даљи листићи не могу напред. Оваква стабла је најбоље помоћу деце ослободити улепљености и она ће несметано даље напредовати и сустићи неоштећена стабла. Овим је радом дакле отклоњена свака штета.

Дотле, док кукуруз не отсеца, односно док не донесе заметак трагови оштећења виде се или на лишћу које је пантликасто исечено, или на стаблу које има жуто мрке пеге од удара.

Дугогодишњим опажањима великог броја пољопривредних стручњака је утврђено, да на пантлике исечено лишће не омета развој биљке и не смањује принос. Ма колико лишће било исецкано, док је зелено и пуно хлорофила живот и напредак биљке је нормалан.

Ударци на стаблу штетни су тек тада, када су тако јаки да је ткиво оштећено до сржи и ако су ове ране испод самог заметка. На оваковом стаблу клип ће бити кржљав.

У годинама које, као ова обилују у воденом талогу, оштећена стабла ће преболети и највеће повреде, само ће заостати у зрењу, нарочито зубани.

Код кукуруза је период цветања **„Ахаилова пета“.**

Код кукуруза грађа цвета сасвим одудара од осталих житарица. Код њега су мушки цветови зване метлице на врху стабла а женски звани свила у пазуху листа. Дешава се да буде на врху стабла и по који женски цвет или међу женским цветовима по који мушки цвет. Ово је само за научну страну а никако од практичне вредности важно. Код нормалног развоја цветови су обашка. Код кукуруза је врло велика разлика у оштећењу у погледу повреда мушких и женских цветова. Са тим, што би град оштетио у целости или делимично мушки цвет-метлицу на једном струку, не мора на истом бити и штете, јер ће оплођавање доћи са суседног неоштећеног стабла. Доказано је да метлица са једног стабла може оплодити струкове око себе на простору од 4—5 кв. хвати.

Најмања повреда женског цвета-свиле може да проузрокује процентуално врло велику штету.

Мислим да је сваком позната лепа свила која вири из љуштине заметка. Наиђе ли и најмањи град на ову, починиће велике штете, јер колико свилица повреди или уништи, толико ће мање зрна бити на заметку-клипу.

Код установљавања штете од града на клиповима, никад не треба узимати у обзир и врх. Рђаво завршен врх је обично последица наслеђена од родитеља. Код нас је још мало пољопривредника који узимају семе само са потпуно зрном завршеног клипа.

За одређивање штете на пр. на једном катастралном јутру треба узети пет пробних места од једног квадратног хвата.

На **I пробном** месту има 12 клипова од ових је:

7 без штете	—	0%
2 са 10% штете	—	20%
3 са 25% штете	—	75%— 95%

На **II пробном** месту има 10 клип. од ових је

4 без штете	—	0%
2 са 10% штете	—	20%
3 са 20% штете	—	60%
1 са 40% штете	—	40%— 120%

На **III пробном** месту има 11 клип. од ових је

6 без штете	—	0%
1 са 10% штете	—	10%
3 са 25% штете	—	75%
1 са 30% штете	—	30%— 115%

На **IV пробном** месту има 8 клип. од којих је

5 без штете	— 0%	
1 са 15% штете	— 15%	
2 са 25% штете	— 50%	— 65%

На **V пробном** месту има 10 клип. од којих је

4 без штете	— 0%	
2 са 15% штете	— 30%	
3 са 20% штете	— 60%	
1 са 35% штете	— 35%	— 125%

Укупно: = 520%

Прегледали смо 51 клип. Од ових је оштећено 25 са пет пробних места што чини јаких 50% клипова на огледном кат. јутру. Ако сад поделимо 520% на 25 клипова добићемо 20.8% што знмачи, ако би на том кат. јутру родило 20 квинтала зрна штета је 20%, ако од приноса од 10 квинтала зрна, штета је 10%.

При оцени се има водити рачуна и о томе, да ли је клип оштећен у ембрионом стању зрна или у млечној периоди зрна.

У првом случају оштетиће кукуруз онај град, од кога ударац пробије љуштице па заметнуто зрно згњечи на шапурини. На том месту неће бити зрна. Овакве празнине код процене узимају се у обзир само са оне стране клипа са које су ударци града дошли. Нађе ли се празнина на супротној страни, узрочник се има тражити у другом чему али по највише у кукурузном мољцу.

Озбиљна је штета од града и тада, ако овај оштети стабло до сржи под самим заметком или јако оштети држак заметка. Овакви ударци делимично или у целости спрече напредак те добијемо криве јадне клипове.

Јако ударена млечна зрна у рукавцу или луштици или ће да труну или силом да зру, а силом сазрео клип кукуруза лако плесниви.

Потпуно зрелом зрну на клипу, ни највећи град не може нанети никакове штете, једино ако изломи и стабла отежава бербу. Штета је тада у поломљеном листу, који је у већини наших крајева сточна храна. И ако ми осигуравамо род у зрну, на сасвим уништено лишће може се и треба дати бар 10% оштете.

Овај чланак пишем понајвише за оне пољопривреднике, који на све могуће начине протествују што се кукуруз не цени одмах после падања града.

Андра Жорж, агроном
проценитељ Завода Дунавске бановине за обезбеђење од града

Л А Н
(ћетен)

Од лана се добија **фино влакно** за тканину и конце, а од његовог **семена уље,** чији је квалитет одличан, који се може пресовањем ланеног семена добити од 100 кгр. око 30—35 литара уља. Ово се уље може као врло добро употребити за осветлење у фабрикацији разних сапуна и за справљање различитих масних боја, као и за разне друге сврхе. Када се из семена пресовањем исцеди уље, онда остају ланске погаче, које су врло добре за исхрану стоке, јер дају снажну храну за сву стоку, пошто садрже много беланчевине (око 28—30%), пошто имају велику сварљивост и веома добро утичу на здравље стоке.

Влакно лана врло добро је и јако подесно да се од њега прави танка и врло јака прећа, која прерађена, уткана и убељена даје много боље платно но од памука и конопља.

Економска важност лана је велика, те га треба због тога, што више код нас, гајити и овог пролећа га треба што више и засејати. Истина у последње време, пошто се његова важност увидела, почео и више гајити, тако је прошле године било засејано површине од преко 15.000 хектара лана.

Лана има који се с јесени сеје у **септембру**, и спролећа **у половини априла.** Он може да успева у свима оним пределима, у којима успева и стрни усев. Најбоље успева на умерено топлим и мало хладним положајима, где су честе и велике росе, и у опште, где је влажан ваздух. С тога он најбоље успева у пределима планинским и приморским. Тако исто добро успева и у равницама где има доста језера, река и потока. Присојни положаји који су суви, као планински предели који су изложени јаким и сувим ветровима, **нису** за културу лана.

За гајење лана земљиште ваља добро обрадити и да је без корова. Пошто лан плитко пушта корен, земљиште ште треба да је добро растресито а и добро нађубрено. Најбоља је за њега земља која има доста хумуса са иловачом. Лан се несме непосредно сејати на нађубрено земљиште, но после оног усева за који је земља добро нађубрена била. Њега треба сејати на исто земљиште у размаку 5—6 године, а не сваке друге или треће године. Пред лан треба сејати оне усеве, који земљу чисте од корова и праве је меканом, као на пр. репу, кромпир, раж, овас, угар ит., али претходно добро нађубрену. И на новој крчевини лан одлично успева, само ако је та крчевина очишћена од корена и других изданака, и добро уситњена, јер свака крчевина има доста хумуса што лан тражи.

Семе лана за сејање треба да је чисто, здраво, једро отворено смеђе боје, сјајно, да клизи из руке, пријатног ми-

риса на уље, да је доброг укуса у устима кад се зубима загризе, а кад се на усијану пећ баци, да прска.

Семе се лана сеје из руке омашке или сејалицом у врсте (редове). Када се омашке сеје, треба семена по хектару 150 до 180 кгр. а сејалицом од 110—120 кгр.

Са 1 хектара добија се лана, ако је он засејан за производњу семена — јер се он и ређе сеје — око 1000—2000 кгр. семена и око 1600—3000 кгр. стабљика, а ако је лан засејан за производњу влакна — сеје се гушће — добије се семена око 600—800 кгр. и око 2500—4000 кгр. стабљика.

Пошто лан сазре онда се почупа, остави у руковедима на земљи да се осуши, па се затим веже у снопиће и превезе кући или се одмах носи у мочило. Семе му се покида и остави на сунчано чисто место, или цираде, поњаве или цираде да из главице испадне, које се после чува за идућу сетву.

У мочилу лан је готов за 5—7 дана. Он се мочи крај реке или потока у води, или се праве мочила (топила) удаљена на неколико метара од речног корита, и ту се снопићи поређају један до другог, и камењем или даскама притисну да у води огрезну, а ако се мочи крај реке или потока, у речном кориту, онда се утврде снопићи дрвеним кукама да их неби вода однела. Ако је вода топлија, лан раније у води сазри, а ако је вода хладнија, онда доцније, дакле његово мочење зависи од топлоте воде, кад ће он бити довољно мочен. И кад се ови снопићи изваде из воде, онда се распростру око плота или дупке поставе наслоњени један на други да се просуше. Осушене снопиће сместити у какву шупу или испод настрешнице до прераде — трлења. Али ипак има знакова по којима се може познати да ли је лан **намочен онолико,** колико је нужно, а то је кад се стабљика лана узме левом руком за врх па се онда провуче између палца и кажипрста десне руке, и влакно се лако одвоји а не прекине, онда је знак да је лан довољно намочен.

К. Ивковић

СТОЧНА ХРАНА ТРЕБА ДА САДРЖИ ДОВОЉНО КРЕЧА

У 15 броју „Тежака“ од ове године видели смо од колике је важности креч у исхрани стоке. Намеће нам се питање колико морамо додати креча, па да не настане мањак. Треба да знамо да није могуће тачно рећи колико би требали додати сваком оброку креча, па да потребе животињског тела буду намирене. То зависи од много фактора. На првом месту гледамо коју врсту стоке прехрањујемо и које је старости, па онда у коју је сврху држимо тј. како стоку

искоришћујемо. Радни волови имају друге захтеве, млада стока друге, музне краве опет друге итд. Осим тога додатак креча зависи и од тога колико га сама храна у себи садржи. Чим га храна садржи више, тим га мање или никако не треба додавати. Годишње климатске прилике такође делују. Кад је година била сушна тад ће и креча у храни бити мање и обратно. Важно је и то како је било време у доба сушења сена. Влажне јесење кише смањују садржај креча у сену за време сушења. На концу и сам састав земљишта игра знатну улогу у томе хоће ли сточна храна садржавати више или мање минералних соли у себи.

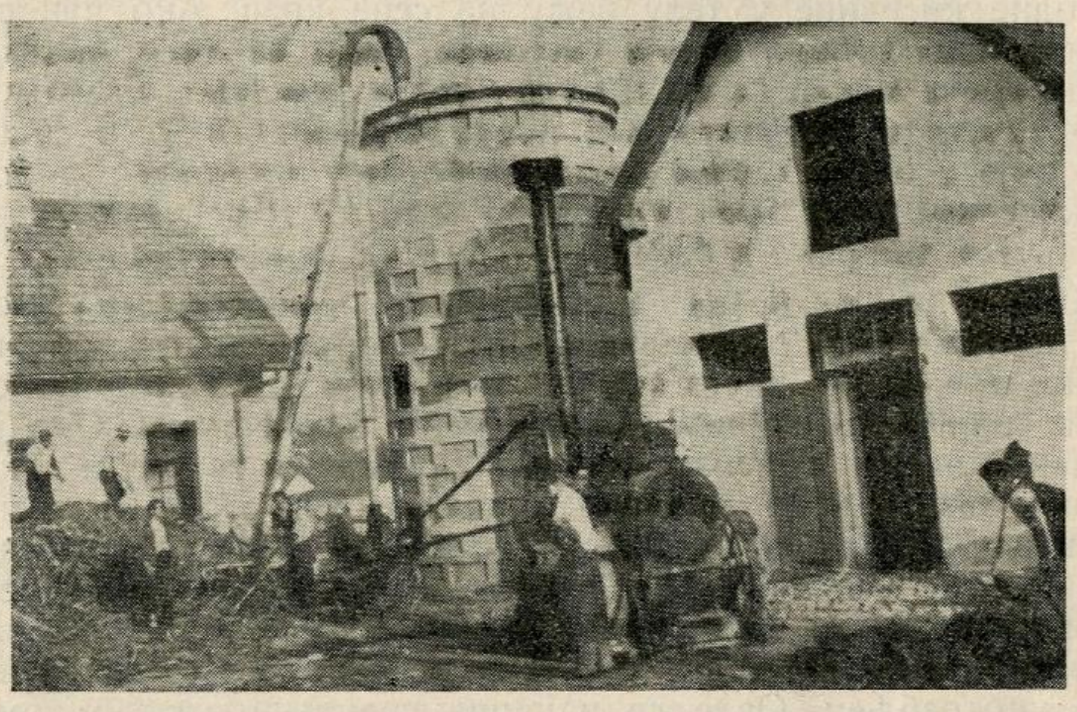

Сл. 86. Рад при пуњењу силоса на имању Пољ. школе у Ваљеву
(сн. Ст. Јешића)

Рекли смо да стока добива креч са храном. Кад је тако, онда морамо водити рачуна о томе која сточна храна садржи довољно, а која мало креча. На пр. репа, репини резанци, кромпир, житарице и посије (мекиње) као и киселе траве садрже врло мало креча. Међутим добра ливадна сена и све врсте махуњача (легуминоза), па траве у цвату, бела детелина, луцерка, шведска и црвена детелина имају довољно креча. Ради тога морамо увек пазити да храну мешамо, да се не деси, да дајемо само једноврсну храну са мало креча.

Волу је потребно одприлике 65 грама креча ако је средње тежине. Осредњој музној крави око 100 гр. Ако стоци полажемо добро сено или још боље детелину, онда је мање више потреба на кречу задовољена. Ако пак прехрањујемо стоку слабијом храном, онда поступамо тако да јој дамо нешто више крепке хране, зрна, посија итд. и да на сваки килограм те крме додамо по 10 гр. креча. Ако пак стоку прехрањујемо закисељеном крмом, ансилажом, или пак пле-

вом и сламом, дакле храном која садржи мало креча, онда морамо на сваки килограм додати по 15 грама креча.

Рекли смо да је младој стоци потребно доста креча. Теладима и ждребадима потребно је да дневно добију око 20—30 грама креча, а младе свиње око 20 гр., док одраслим свињама није потребно више од 10—15 гр. дневно. Дакле релативно мање него младе свиње.

Прије смо напоменули да се креч налази у телу или у облику органских једињења или пак у форми анорганских спојева. Највише га има у скелету. Ту се креч налази са фосфорном киселином у форми калцијевог фосфата. Све слободне киселине у телу вежу на себе креч. Ако пак са храном тело добива много киселина, онда ће лако настати мањак креча макар га са храном давали довољно. Стим морамо рачунати нарочито кад прехрањујемо стоку са силажом, која у себи садржи доста слободних киселина. Слободне киселине вежу креч и он је за тело изгубљен већим делом. Путем мокраће и балеге излучује се неискоришћен.

Ово везивање креча са слободним киселинама има двојако значење и то сједне стране што и поред додатка креча настаје мањак, а с друге стране креч пошто се у желуцу веже са солном киселином слаби варење беланчевина. Ово је ба шврло важан моменат који нас упућује на то кад и како морамо давати креч за време храњења. Кад стоку почнемо хранити у желуцу се производи солна киселина која поспешује варење беланчевина. Пошто је животиња већи део оброка већ појела, онда треба додавати креч, јер се варење беланчевина неће ослабити пошто је већи део солне киселине употребљен. Овде се највише греши и зато о томе морамо водити рачуна. Многи греше и код тога што креч додају храни непосредно пред храњење. Међутим не ваља ни то, а не ваља га ни самог давати, већ га морамо пре оброка добро помешати са једним делом хране, да би извесну количину слободних киселина у храни везао на себе и тако заштитио креч који се у телу налази, а и зато да се не веже у желуцу са остатком солне киселине. Разуме се да остане још доста креча који се у телу употреби.

Видимо дакле да исхрана стоке није баш тако једноставна како на први поглед изгледа. Онима који мало познају квалитетну стоку, исхрана стоке не преставља никакав проблем, међутим из изложеног видимо да познавање технике исхране захтева доста труда.

Никола Љ. Роси
срески ветеринар

СЛИКА ДАНАШЊЕГ ИСКОРИШЋАВАЊА ВОЋА У ЈУГОСЛАВИЈИ

Југославија се убраја у изразито пољопривредне земље, чију економску структуру сачињава четири основна елемента: гајење житарица, шуме, сточарство и воћарство. Прва три елемента: можемо сматрати за више — мање организоване, док последњи — воћарство, налази се још увек у прилично примитивном стању. Силом прилика такво стање доводи до тога, да овај сектор народне привреде ни из далека не доноси становништу и држави такве приходе, какве би могао доносити при донекле правилној организацији. До недавно могло се овакво стање на једној од најзначајнијих области пољопривреде сажаљевати због последица на само становиштво Југославије. Али сада, када рат у Европи прети да разори или барем да промени све постојеће односе, проблем правилног искоришћавања воћа у Југославији добија много шири значај. Због тога је врло занимљиво и потребно видети, како изгледа данас искоришћавање воћа у Југославији.

Ради оцене ових прилика потребно је да се послужимо постојећим статистичким подацима. Према подацима за 1935 год., која је имала просечну бербу воћа, осам главних врста југословенског воћа имали су годишњи принос:

Грожђе 915,622.100 кг; шљиве 345,763.000 кг; јабуке 139,346.100 кг; крушке 31,581.800 кг; трешње 15,010.900 кг; кајсије 7,208.600 кг; вишње 5,504.900 кг; и бресквe 3,792.900. килограма.

Морамо одмах нагласити, да ови статистички подаци имају само релативну вредност и нема сумње да је берба 1935 године дала знатно веће количине од свих ових врста воћа, а нарочито што се тиче последњих пет врста. Не би било погрешно, када би се просечна берба целокупног воћарства проценила са најмање 2 милијарде килограма воћа.

Извоз свежег воћа и разних воћних прерађевина, рачунајући чак и алкохолне производе, даје за 1935 год. следећу слику, која је апсолутно тачно:

Југославија је 1935 год. извезла

Врста воћа	Целокупна количина разноврсног извезеног воћа		Однос извоза према целокупној берби
грожђе	6,955.213	кграма.	0.70%
шљиве	42,300.131	„	12.17%
јабуке	35,395.470	„	25.00%
крушке	52.411	„	0.17%
трешње	63.255	„	0.40%
вишње	790.414	„	15.50%

За кајсије и бресквe не може се ни израчунати извозни коефициент и морамо га обележити са нулом. Услед тога, што статистички подаци апсолутно тачно одговарају ефективно извезеним количинама, док опште цифре приноса стоје далеко испод стварног приноса, свакако су коефициенти извоза у стварности далеко мањи. Ово тврђење треба да служи као доказ томе, да путем извоза југословенско воћарство врло слабо долази до израза: такви односи као 0.7%, 0.17% и 0.4% не претстављају за биланс једне привреде скоро ништа.

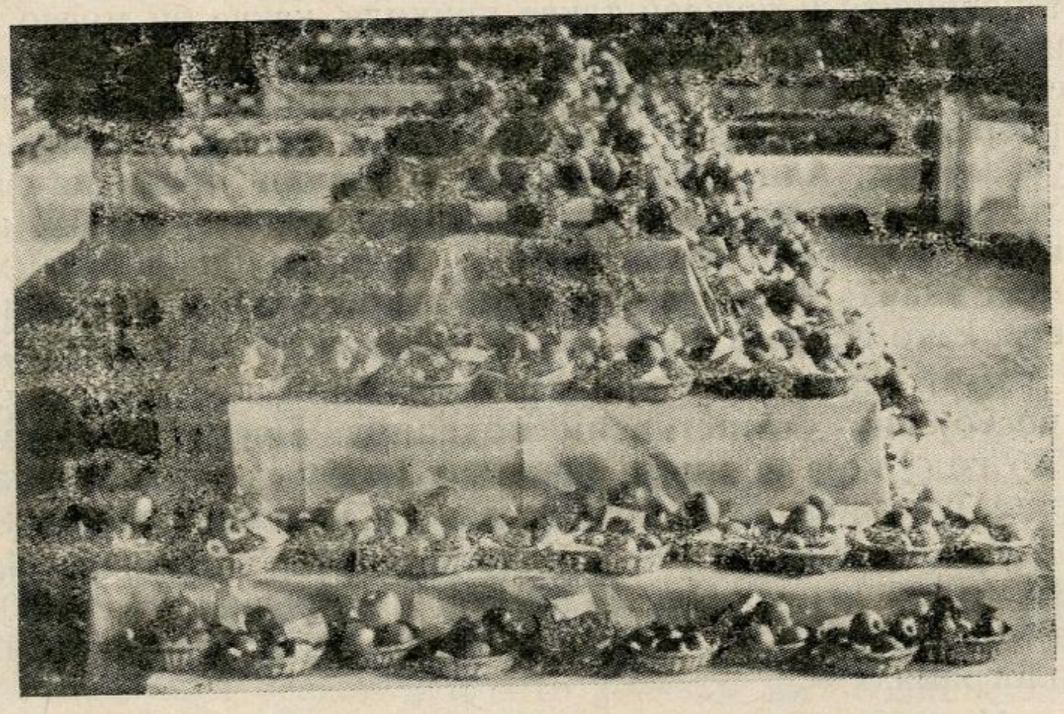

Сл. 87. Са прошлогод. воћарске изложбе у Ресну

Можда ће неко помислити, да је југословенско воћарство тражило и нашло друге путеве осим извоза. Било би сасвим природно, да један народ најпре задовољи своје сопствене потребе за важним животним намирницама и тек сувишак употребљава за извоз. Покушаћемо да дамо на ово донекле тачан одговор на основу одговарајуће анализе званичних статистичких података. По одбитку апсолутно тачних цифара извоза од само релативно тачних података о годишњем приносу, требало би годишње да остане за сопствену потрошњу у земљи:

Грожђе 908.666.887 кг; шљиве 303.462.369 кг; јабуке 103.950.630. кг; крушке 31.529.389 кг; трешње 14.947.656 кг; кајсије 7.208.600 кг; вишње 4.714.486 кг; и бресквe 3.792.900 килограма.

Ове количине воћа свакако су остале у земљи, а чак према нашем горњем тврђењу, ефективне количине воћа, које су остале у земљи за сопствену потрошњу становништва, треба у ствари да буду знатно веће. Али ми хоћемо да за-

снујемо наша разматрања углавном на званичним статичким подацима и само у једном случају хоћемо да се послужимо малом, али оправданом корректуром.

Искоришћавање горе наведених, чисто аритметички прорачунатих количина воћа у Југославији могло се вршити према досадашњој познатој пракси на следеће начине:

а) Производња слабо-алкохолних пића, као што су вина (грожђе).

б) Производња јако-алкохолних пића, као што су шљивовица (шљиве) и ракија (грожђане комине).

в) Производња домаћег ушећереног производа од воћа, познатог под именом „слатко" (шљиве, бресве, јагоде).

г) Производња једног незашећереног производа под именом „пекмез" (шљиве), углавном за домаћу употребу.

д) Сушење воћа (скоро искључиво шљиве).

е) Потрошња у свежем стању.

Наша поменута коректура односа између статистике извоза и статистике прерађевина састојаће се у томе, што за тачке б), в), г) и д) употребљени воћни материјал нећемо одбити од опште количине свежег воћа, јер према нашем убеђењу, те потребе су довољно покривене оним количинама свежег воћа, које нису статистички обухваћене. Међутим код анализе искоришћавања грожђа, тј. код тачке а, морамо друкчије поступити. Овде ћемо строго остати при званичним статистичким подацима, јер у односу на грожђе и вино званични подаци су много поузданији него код свих осталих врста воћа. Према томе можемо претпоставити, да званични статистички бројеви потпуно одговарају ефективним количинама свежег грожђа и произведеног вина. На основу тога несумњиво се највећа количина грожђа претвара у вино, како у сељачким газдинствима, тако и у већим подрумарствима. Прерада грожђа у вино дала је за 1935 годину следећу, статистички утврђену слику према појединим бановинама:

Вардарска бановина 345.057 хл; Врбаска бановина 2.517 хл; Дравска бановина 535.394 хл; Дринска бановина 102.912 хл; Дунавска бановина 1.455.881 хл; Зетска бановина 140.104 хл; Моравска 893.874 хл; Приморска 873.069 хл; Бановина Хрватска (Савска) 1.146.682 хл; и Београд 21.320 хектолитара. Укупно 5.417.810 хектолитара.

Ако претставимо, да просечно добијање сока од грожђа у Југославији може изнети 65%, то би значило, да је за производњу поменуте количине од 541.781.000 лит. вина у 1935 години било потребно 833.500.000 кг свежег грожђа. По одбитку ове количине од укупне бербе грожђа у 1935 години требало је да остане за потрошњу у свежем стању **75.166.887 килограма грожђа.**

Ако ову количину грожђа, која је остала за потрошњу у свежем стању, саберемо са свим осталим врстама воћа у нашој табели за годишње приносе, које нису биле прерађене

ни у алкохол ни у друге воћне прерађевине, добићемо следећу укупну количину воћа, коју је становништво Југославије теоретски требало да потроши у свежем стању 1935 године, не рачунајући при томе остале, уопште непоменуте врсте воћа југословенског воћарства; дакле **544.733.417 кг.**

Значи да је становништво Југославије, округло 14 милиона људи у 1935 год., требало да потроши ову количину од преко пола милијарде кг воћа, што би изнело 38,8 кг свежег воћа по сваком становнику. Када би то заиста било случај код једног народа, који троши само 5 кг шећера годишње по становнику, то би претстављало изванредну компензацију за сасвим недовољну потрошњу шећера у Југославији. Нажалост, потрошња воћа у Југославији изгледа у ствари сасвим друкчије и ни из далека не може да достиже ову теориски прорачунату количину од 38.8 кг по становнику годишње. Против тако оптимистичке процене потрошње воћа у свежем стању говоре многи моменти, а на првом месту следећи разлози објашњавају разне тешкоће и немогућност тако велике потрошње свежег воћа у Југославији:

1) У Југославији не постоје **погодни уређаји за дуже лигеровање** свежег воћа, не говорећи о модерним хладњачама. Воће се већином препушта самом себи; разарајуће снаге природе имају слободан терен за рад и становништво може само врло кратко време да троши свеже воће.

2) Не постоје **никакве организације за погодан транспорт свежег воћа** из изразито активних воћарских крајева у пасивне крајеве. Знатан проценат воћа транспортованог у вагонима приспева у неупотребљивом стању. Воће на пијацама, чак и у великим градовима као Београд, па и у пиљарским радњама има жалостан изглед и показује настали процес труљења.

3) У Југославији не постоје знатније индустрије за прераду воћа, које би производиле трајне воћне прерађевине из лако кварног воћа, као замену за свеже воће.

4) Безалкохолно искоришћавање воћа, изузев неколико мањих фабрика конзерви са врло разноврсним програмом рада, ограничава се само на производњу пекмеза и сушених шљива у оквиру сељачких газдинстава.

Из горе наведених чињеница можемо да извучемо логичне закључке, који налазе оправдања у практичним посматрањима југословенске стварности и које се могу формулисати на следећи начин:

1) Прорачунату огромну количину свежег воћа од 544.733.417 кг, која према званичној статистици остаје годишње у земљи и не претвара се у алкохол, у ствари становништво не утроши ни приближно, ни у свежем ни у прерађеном облику.

2) **Огроман проценат ових количина, који се до сада није могао ни приближно утврдити, пропада несумњиво без ика-**

кве користи, делимично још на самим воћкама, делимично као неискоришћено опало воће, делимично за време лагеровања, а делимично за време транспорта.

3) **Искоришћавање воћа у облику трајних воћних прерађевина врши се врло примитивно и обухвата само неколико врста воћа. У Југославији је практично потпуно непознато оно, што се у другим воћарским земљама разуме под појмом „индустријско искоришћавање воћа" и што је природна и логична последица жеље сваког произвођача, да добије новаца за своје воће, које се не може потрошити у свежем стању.**

Као што се из овога види, слика данашњег искоришћавања воћа у Југославији ни најмање није лепа и задовољавајућа. Ако би се продужило са садашњим искоришћавањем воћа у Југославији, које је пуно недостатака, то би претстављало највећу погрешку југословенске привредне политике, не говорећи о штети, коју би то нанело народном здрављу. Да ли ће се наћи таква организаторска сила, која ће успети да истргне југословенско искоришћавање воћа из садашње стагнације. То је питање, које мора себи свако да поставља, коме судбина југословенског воћарства заиста лежи на срцу.

Д-р М. Рефес Ремизов

БРАЊЕ, СОРТИРАЊЕ И ПАКОВАЊЕ СТОНОГ ГРОЖЂА

Укусно опремљено воће привлачи купца

Грожђе спада у воће које је за транспорт врло осетљиво. Без доброг паковања и нарочитог припремања оно тешко може да издржи какав дужи пут. Међутим, искуство је показало да је употребом погодног материјала за паковање могуће грожђе доправити у руке потрошача без каквих већих штета. Зато овом питању треба и посветити особиту пажњу. То је нарочито важно за она виногорја која су далеко од потрошачких центара.

Јасно је да добро и укусно паковање, ако само грожђе није доброг квалитета, није довољно да обезбеди високу цену. Зато је потребно да оба ова момента буду тесно повезана један с другим тј. да добро паковање не само обезбеди исто тако добром грожђу да здраво стигне на тржиште већ исто тако и да истакне сву његову лепоту. Воће својим лепим изгледом мора да привлачи потрошача. Грожђе као смиљено стоно воће и код нас и на страни, а поготово као важан трговачки артикал, има тим више права да буде лепо припремљено и упаковано.

Као и за остало тако данас и за грожђе влада принцип: одређен и увек сталан квалитет, у одређеном паковању и количини, са стално истом ознаком. Радећи по овом принципу се круг потрошача повећава а уједно се на тај начин појачава и њихово поверење. Завођењем заштитних знакова који гарантују одређени квалитет, сорту, порекло итд. може само ићи у прилог обе стране; продавца и купца. Главни задатак у овој организацији припада, произвођачу. Произвођач односно трговац је тај који мора потрошачу да да грожђе које је добро сачувало свој квалитет, свежину и изглед. Па у чему лежи тај задатак и како треба поступати да би се он успешно испунио? Пођемо ли од почетка биће нам јасно

Сл. 88. Грожђе у холандском сандучићу

да виноградар мора прво да посвети највећу пажњу брању грожђа. Брати треба само здраво и зрело грожђе при сувом времену. Одмах издвојити све оно које је оштећено. Не препоручује се брати код јаке сунчане припеке. Приликом бербе грожђе се мора пажљиво отсећи и што мање у руке узимати да се не би скинула воштана превлака која даје свежем грожђу леп изглед и чува га од квара. Са обраним грожђем мора да се поступа најпажљивије. Не сме да се дају неколико слојева један на други, не треба га сваки час преметати из једног суда у други нити га завијати и гњечити. Најбоље је поређати га у једном слоју на водоравним даскама све до тренутка паковања. Неколико згњечених бобица могу врло лако да покваре изглед целе количине иначе здравог грожђа. Не треба наглашавати да тиме одмах јако пада трговачка вредност таквог грожђа. Зато је потребна код паковања највећа обазривост и пажња. Да видимо сад како треба сортирати грожђе.

Пре него што се грожђе запакује потребно га је разделити с обзиром на квалитет на неколико група. Рецимо на 3 групе: 1. грожђе које је изабрано (екстра), 2. прворазредно грожђе и 3. обично грожђе. Да видимо како поједине групе изгледају.

1. „Одабрано грожђе — екстра". У ову групу спада само изабрано грожђе које није оштећено ни мало, лепог изгледа, коме није скинут прах. Другим речима такво грожђе које својим изгледом и квалитетом претставља најбоље што виноград може да да. За ово грожђе се постиже најбоља цена.

2. „Прворазредно грожђе". Овде спада исто тако врло лепо грожђе али које због какве мање флекице или неке друге мане не може да се стави у прву групу. Ипак оно мора да је неоштећено, здраво, са пепељком, лепог изгледа. Ако се на све ово пази и ова група може постићи одличну цену.

3. „Обично грожђе". У ову групу убрајамо грожђе које је одређено за продају на велико и на мало на тржишту, за прераду у домаћинству итд. Разумљиво је да и овде оно мора бити зрело и по могућству што мање оштећено.

Сваки грозд још приликом бербе треба да буде ослобођен оштећених, недовољно развијених, изгњечених и на сличан начин покварених бобица. Нарочито је важно нагласити да квалитет грожђа мора у целом паковању да буде исти. Треба избегавати онај рђав обичај да се горе стави лепо и здраво грожђе а доле рђаво. На овај начин продавац постиже само једно а то је да купац више никад код њега не купи а чак шта више да му и оно што је купио врати. Обратно, код поштеног произвођача је често довољно само његово име или његов знак па да потрошачу служи као најбоља гаранција у погледу квалитета. Сигурно, то не треба нарочито наглашавати, да сваки добар и поштен произвођач или трговац треба у свом сопственом интересу овом последњем да тежи.

Сем пажљивог брања и сортирања изгледа да још важнију улогу има и питање материјала који служи за паковања. Ово нарочито с тога што од целисходног избора овог материјала зависи не само тежина већ и цена. У разним земљама су вршени многобројни огледи са разним штајгнама, сандучићима, корпицама и сл. па је ово питање у многим тим земљама већ повољно решено. Навешћемо примера ради шта се у бившој Чехословачкој тражило од једне такве штајгне.

1. Мора да омогући брз рад а мора у исто време да буде довољно чврста да заштити грожђе од оштећења за време превоза;

2. Мора бити чиста и омогућавати слободан пролаз ваздуха,

3. Мора да буде на око лепа, складна и погодна за грожђе;

4. Мора имати погодне и увек исте размере, да би се могле лепо слагати и површина под њима што боље искористити;

5. Мора да одговара евентуалним узанцима и навикама тржишта;

6. Мора да буде јефтина и у колико је могуће увек исте тежине.

Поједине врсте грожђа како смо их поделили (на 3 класе) требало би ради бољег распознавања као и лакшег паковања слати у разним штајгнама. Тако би грожђе из прве групе („одабрано-екстра“) требало експедирати у малим штајгнама у којима би сваки грозд био одвојен свиленом хартијом. Тежина би имала да износи највише 3 килограма. Грожђе из друге групе („првокласно“) би морало бити паковано тако да му тежина износи 4 до 5 кгр. Грожђе које смо класификирали у трећу групу („обично“) би требало да се пакује тако да садржина штајгне не изнесе више од 7 до 10 килограма. Као што се види у колико идемо даље од прве групе у толико се дозвољава већа тежина паковања јер у толико мање важности има притисак грожђа на поједине гроздове.

Баш са питањем паковања у Чешкој је покренуто и питање стандардизације грожђа тј. одређивања једног сталног типа. То значи да би рецимо поједине групе имале тачно одређену дужину, облик, боју и % отступања од постављених услова.

Као што се из свега до сада изложеног види ово питање је сложено и тражи доста времена и озбиљног разматрања. Тешко је у једном овако кратком чланку све подробно расмотрити. Главно је то да би данас, у доба велике конкуренције на иностраном тржишту, требало овом посветити особиту пажњу и у сарадњи са задругама и трговцима воћа темељно претрести. Једино тако ће се успети да се наше грожђе на иностраном тржишту добро пласира. Нека нам за пример послужи Бугарска која нас је у врло кратком року истисла са Чехословачког тржишта свежег стоног грожђа.

Д-р В. Црнчевић

ОДБРАНА ВИНОГРАДА ОД ПТИЦА И ШТЕТОЧИНА

Преко целе године виноградари морају да буду на опрези јер њиховим виноградима прете разне штеточине и болести, да би најзад видели користан успех свога рада — грожђе и вино. Преко зиме се боре против мраза, у пролеће против слане, лети против пламењаче, оидиума, разних штетних инсеката, а кад стигне јесен и грожђе почне да зри,

против разних штеточина и птице које се хране грожђем.

Сви виногрдари врло добро знају колике им штете чине разне птице и животиње и колико смање бербу. У јесен, кад грожђе почне да зри, по нашим виноградима се виде читава јата разних птица, које упадају у винограде и једу грожђе. Виногрдари се боре против њих разним средствима и сваки на свој начин.

Од птица које једу грожђе најчешће су дрозд, чворак, кос и друге, које наш народ у сваком крају другојачије зове. Да се одбране од ових незваних гостију, виногрдари постављају разна страшила у виду човека, али се птице навикну и не плаше се. Други пак затегну око винограда канап и овде онде на канап привежу белу хартију. Овај начин одбране је бољи, пошто ветар покреће хартију и плаши птице. Неки пак виногради граде нарочите справе ветрењаче, које се на ветру покрећу и звоне и тако плаше птице. Али се временом и на њих птице навикну и не плаше се. Најзад многи су приморани да поставе сталне чуваре, који уз лупњаву у неки блех или канту, плаше птице. Ово је најбоље, само се мора бити у винограду од сванућа до мрака, док се птице повуку у шуму на преноћиште. Има и таквих виногрдара који их убијају из пушке. Ово последње је најсигурније средство да се виногрдари ослободе извесних гостију, али је штета убијати корисне птице, као на пример дрозда и коса, који нам чине највеће користи преко лета и поједу толико буба и инсеката, а које би сигурно причиниле веће штете од њих, а исто тако и својом дивном песмом увеселављају винограде. Али ако се ове птице толико намноже, онда треба испалити неку пушку. Само у њу треба ставити место олова, зрна од пшенице или јечма, који их не може да убију, већ их само поплаши.

Поред птица мног једу грожђе и чине штете виногрдарима и разне животиње, као што су лисица, јазавац, твор и сеоски пси. Према њима не треба имати милости и треба их прогонити и уништавати без милости свим средствима, пушком или тровати, према приликама.

Инж. **Рад. Борисављевић**

ГАЈЕЊЕ ЈАГОДА

Природни и економски услови за гајење јагода код нас су врло подесни, али и поред тога производња јагода код нас је доста слаба. Гајење јагода има веће преимућство од осталих врста воћа нарочито тамо где су природни и економски услови повољни. То преимућство се састоји у следећем:

1. Што се са јагодама могу искористити и најмање по-

вршине земљишта као што су: баште, стазе по баштама и воћњацима, празни простори по воћњацима и др.;

2. Што су производни трошкови, упоређени са осталим културама, мали а приноси врло велики. Тако напр. један хектар доброг земљишта под јагодама може дати 6—8 хиљада килограма свежих јагода. Ако се узме да се један килограм јагода продаје просечно по 5 динара, онда би принос са једног хектара износио у новцу 30—40 хиљада динара;

3. Јагода рано породи (још у другој години) а највеће приносе даје у трећој и четвртој години.

4. Плодови рано сазревају, још у току маја месеца и тиме дођемо рано до свежег воћа које се лако и скупо уновчава.

5. Јагода је воћка која сваке године роди ако је не омету временске непогоде и доста је отпорна према болестима и штеточинама.

Овде ћемо у кратко описати како се гаје јагоде и које сорте су за препоруку.

1. **Избор места.** Јагода најбоље успева и најбоље приносе даје ако се гаји на земљишта која су дубока, растресита, умерено влажна и умерено богата у хранљивим материјама. На влажним земљиштима пропадају жиле а на сувљим даје ситне плодове. На сувише плодним земљиштима јагода расте бујно али слабо роди.

2. **Положај.** Јагода воли промајна места, која су изложена више сунцу. Засени, а и јаке припеке нису добри. Најбољи положаји су југоисточни и југозападни. Код јагода може цвет често да пати од позних пролетњих мразева, зато тамо где има таквих мразева не треба да се гаје ране сорте јагода.

3. **Припрема земљишта.** Неколико месеци пре сађења јагода земљиште се прериља на дубини 35—40 см., а после тога добро нађубри и ђубре заоре. Ако желимо да на једном месту гајимо јагоде дужи низ година, онда се земљиште подели на 5 парцела, а свака парцела на леје које морају бити широке 150—180 см., а дугачке колико желимо. Кад почнемо да подижемо јагодњак не садимо наједном свих 5 парцела већ постепено по једну тако да кад дођемо да садимо пету прва је већ за крчење те се крчи и земљиште једну годину одмара.

Размножавање. Јагоде се размножавају бокорима и живићима који се стварају по врежама, а могу и семеном што је ређе у примени. За расад се узимају млади и добро развијени бокори и живићи. Расађивање се обавља **од августа па све до октобра,** а може и у пролеће. Боље је расађивати што раније у јесен како би се бокори примили и дали род још у идућој години. Овако расађивање је за препоруку тамо где је могуће да се јагодњак наводњава или залива или где падају често кише у то доба. Сађење јагода доц-

није у јесен није за препоруку јер могу лако измрзнути. Ако се саде у пролеће онда је род изгубљен за целу годину. Само расађивање се врши тако што се на извађеним бокорима и жирићима скрате жиле, па се умоче у раствор балеге и иловаче. На лејама се обележе редови на остојању 50—60 см. ред од реда па се помоћу садиљке бокори саде у редовима на остојању 40—50 см. бокор од бокора. Сорте слабије бујности се могу садити и чешће. Сађење да се обавља када је земља влажна или када је облачно. Ако морамо садити по топлим данима да се садња обавља после подне и да се посађени бокори одмах добро залију.

Нега јагода. По сађењу јагодњак плитко прекопати а доцније прашити да се не развије коров. У јесен дубоко прекопати а ако није добро нађубрено ђубрити са стајским ђубретом. Добро је да се баци сламасто стајско ђубре преко бокора да би их заштитило од зимских мразева. Боље је да се јагодњак ђубри сваке јесени. Када заметну плодове, а нарочито када се појави шарак јагодњак не сме се ђубрити са осоком или несагорелим стајским ђубретом јер би плодови јагода упили смрад од ђубрета. Ако желимо крупне плодове можемо ђубрити са допунским ђубривима (чилском шалитром и суперфосфатом) и то око сваког бокора по 15—20 грама. Још боља ђубрива су мешанци: нотрофоскал и КАС. Приликом прашења треба сећи у основи све врежице које избију из бокора, јер су оне прави паразити за бокор. Ако желимо да добијемо живиће за размножавање, онда оставимо да се на неким бокорима развију вреже и те вреже скраћујемо на 2—3 коленца. Најбоље је да се такве вреже оставе на оној табли коју ћемо у јесен крчити. Када су плодови довољно порасли, неколико дана пре зрења јагодњак се опраши и под сваки бокор се изложи слама, сено, лишће и др. тако да плодови не додирују земљу како се неби прљали. Плодови код јагода су врло нежни и ако се испрљају са земљом не могу се очистити.

Инж. **Јордан Димитријевић**

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ, СПРЕМАЈМО СЕБИ ЗИМНИЦУ!

Познато је правило да без добре хране нема доброг здравља или како се код нас на селу каже — нема снаге. Отуда је и потекла узречица „Снага на уста улази". Али иако је ово тачно, ипак можемо и смемо рећи да је исхрана већине нас пољопривредника слаба, недовољна и једнострана. Ово нарочито у посне дане и доба пролетњих и летњих најтежих радова. Ко од нас у те дане и доба има понеки дан мало пасуља, а у мрсне дане које парче сланине или сира и по које јаје, сматра да се добро храни. Ко тога нема или га има у ограниченој мери, тај се храни сувим хлебом и понекад посном чорбом. Разуме се да је оваква слаба и

једноставна исхрана недовољна за одржавање само животне снаге нашег тела, а камоли за утрошак телесне енергије потребне за савлађивање наших напорних радова. Услед овако слабе и недовољне исхране наш организам малаксава, наше тело постаје тромо и неотпорно и као такво лако обољева. Ради овог ми се морамо побринути да наша исхрана буде боља, јача и разноврснија, јер само на тај начин сачуваћемо своје здравље и повећати телесну снагу потребну за обављање тешких свакидашњих наших радова. И још нешто, што је за нас пољопривреднике такође врло важно: ми ћемо употребом разноврсне хране за исхрану трошити мање хлеба. На име, код наше овако слабе и једноставне исхране, где нам је хлеб скоро једина храна, ми за дневни оброк по грлу примамо два па и више килограма хлеба. Међутим, кад се поред хлеба при сваком оброку употреби за јело и понека друга врста хране, тад нећемо трошити хлеба ни половину наведене количине. Дакле, на тај начин уштедели би у својој исхрани половину хлебног жита, коју би могли уновчити и са тиме подмирити своје друге прече потребе и тиме осигурати себи бољи и удобнији живот. Кад кажем ово, знам да ће многи рећи: „Јест, тако је, и ми волимо бољу исхрану, али зато немамо могућности.“ Ако се узме у обзир мишљење већине пољопривредника да су само сланина, месо и сир јака и снажна сеоска храна, онда би овај приговор био збиља оправдан. Али треба имати на уму да је и ова храна, иако се сматра као снажна, ипак једнострана и недовољна, нарочито ако се спрема — готови онако како се то чини у већини код нас. И кад се иста употребљује сваки дан. Али примамо и признајемо да је ова храна најбоља, али питамо се: шта ћемо кад исте немамо у довољној мери, а каткад и никако? Каква корист од тога за већину нас који у тој храни оскудевамо. Мислимо да можемо рећи да та оскудица у овој храни не сме и не може бити разлог да се ми и даље слабо и недовољно хранимо. Јер ми, хвала Богу, имамо пуно других и разноврсних хранљивих средстава са којима се можемо хранити, ако не баш у потпуности и онако као они са мрсном храном (сланином и месом), а оно посгиурно за 80% боље но што се хранимо сувим хлебом и посном чорбом, тј. другим речима ако многи од нас не може имати довољно или нимало на тавану сланине, зато ту може без изузетка сваки имати венац два разног лука. Ако многи од нас не може имати у подруму чабрицу сира и кајмака, без сумње сваки може имати неколико десетина кила кромпира, роткве, цвекле, који лонац или ћуп пекмеза од разног воћа, кога, хвала Богу, поред питомог имамо у изобиљу и дивљег, коју чабрицу киселих паприка, парадајиза, купуса. Ако многи од нас не може имати обешену шунку и пршуту, онда сваки, па и најсиромашнији, може имати обешених по неколико низова суве бораније, сувих гљива, сувог воћа па и који венац паприка.

Све су ово артикли од првокласног значаја за нашу бољу исхрану, и када се могу и са онако добре воље, труда и разумевања прикупити и припремити. И ко тога има, тај ће се и поред оскудице у мрсној храни ипак добро хранити, а ко уз то и понеки дан дода понешто и од мрсне хране, тај још боље. На основу овог и кажемо: Пољопривредници, наше су потребе разноврсне и велике, отуда су и наше дужности још веће. Ми морамо да радимо што више и све тешке и напорне радове, и да својим радом више стварамо и производимо, те да том већом својом производњом можемо боље, лакше и брже подмирити све своје потребе и тиме себи створили бољи и удобнији живот. Да би пак могли што више и што боље радити и производити, ми треба да смо душевно и телесно здрави, крепки, чили, отпорни и снажни. Да би пак били такви, ми морамо да се сами побринемо и себи спремимо — осигурамо — добру исхрану без које нема здравља, нема рада и добре производње. Ради овог сваки од нас, био богат био сиромах, треба још сад да приступи постепеном припремању своје **зимнице.** На име, да од воћа, како које стиже, скува који лонац пекмеза, а зато су добре шљиве, крушке, јабуке, дуње, малине, шумске јагоде, купине и диње; да на сунцу осуши што више бораније, добрих гљива и разног воћа; да припреми довољно кромпира, лука, паприке, парадајза, роткве и купуса. Све се ово може наћи и припремити лако, брзо и јефтино. Ако се пак понешто и не може, боље је то благовремено и купити, док је јефтиније, јер учињен издатак на ово стоструко ће се накнадити у мањој потрошњи хлеба и бољој исхрани. Примите овај савет у интересу вашем сопственом. Не дозволите сами себи да се храните сувим хлебом, јер је таква исхрана слаба и најскупља исхрана. На посао, сад је време да се отпочне рад на припреми наше **зимнице.**

Драг. Ј. Спремић

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА АВГУСТА

У овом периоду времена цене биљним производима биле су у порасту изузев пасуља, чије су цене у паду, како то показује табела бр. I. Пораст цена је се нарочито осетио на тржиштима крајем друге недеље. Цена пшеници и кукурузу, за које је производе, Министарски савет недавно максимирао цене, такође се налази у порасту јер је понуда ових производа врло мала а тражња доста велика. Принос пшенице у овој години према приносу у прошлој години није наше штампе наклоњене онима који су вазда глобили сељака а све у намери да се од стране владе утврди што нижа подбацио за 30%, како је то приказивано од једног дела цена. У неким крајевима (Шумадија) принос је подбацио

од 50—70%. Овакво стање жетве у овој години потврђују и извештаји Министарства пољопривреде. Сада скоро половина сељака купује храну. Ово ће бити ваљда довољно убедљиво да верују да је принос слаб и они који су досада мислили да сељак неће робу да износи на тржиште у нади да касније добије веће цене. Дакле, принос је ове године подбацио много. Квалитет зрна је такође слаб. Према овоме разумљиво је што је и довоз на тржиште слаб а касније биће свакако још слабији.

Таб. бр. I. Кретање цена биљним производима

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
					од 1 до 7 августа		од 8 до 15 августа	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.
Јечам	Београд	макед. косовски			—	0	225	—
	Нови Сад	сремски	62—65		—	0	265	—
	Скопље	пар. Велес		3—4	202,50	—	212,50	+10
Раж	Београд	вагон Србија			—	0	215	—
	Нови Сад	бачки			231,50	0	240	+8,50
	Скопље	кумановски			222,50	—	225	+2,50
Овас	Београд	српски вагон роба			—	—	237,50	—
	Нови Сад	сремски			—	—	255	—
	Скопље	косовски	40	3—4	199	—	212,50	+13,50
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга			455	0	—	—
	Нови Сад	бели сремски			—	—	—	—
	Скопље	тетовски крупан		3—4	445	0	437,50	—7,50

Цена **јечму** је у порасту и последњих дана изашла је на 270 д., ражи 245 д., овсу до 260 д.

Стање кукуруза и изгледи на овогодишњу бербу није задовољавајуће. Нарочито ће подбацити наши најбољи житородни крајеви по равницама који су у овој години много страдали од сувишне влаге. Према овоме, када се има у виду да је довоз робе у Европу из прекоокеанских земаља онемогућен услед рата и да ће производња у већини европских земаља подбацити због рата и неравномерности водених талога, поставља се питање како исхранити европски народ. Због тога ће тражња хлебних жита бити све већа и

већа у колико будемо дубље улазили у зиму. О овоме је потребно свакога пољопривредника упознати и препоручити **му да обезбеди довољну количину хране за своју породицу за целу годину како не би касније пао у канџе зеленаша и разних шпекуланата.** Грешке чињене у прошлости не треба понављати јер ће се овога пута више светити.

Цена ракији налази се у порасту и већа је од цене коју плаћа „Призад". „Шљивовица" од 10 гради на тржишту у Чачку достиже цену од 7 д. (без трошарине), а на неким другим местима и више. У Београду, на велико, ракија истог квалитета продаје се по 9 до 9,20 динара (овде није зарачуната трошарина).

Кудеља је у паду јер је тражња врло слаба. Нарочито последњих дана, тај је се пад више осетио. На тржишту у Оцацима, цене су биле следеће: Ia вијана кудеља 20—22 д., IIa вијана кудеља и полувијана кудеља 18—20 д.

Цене семену од лана и рицинуса повећане су и то: за 100 кгр. лана 440 д. а за рицинус 500 д.

Цена стоци је у лаганом порасту. Решењем господина Министра трговине и индустрије од 31 јула ов. г. одобрено је повећање цена за 0,50 д. по 1 кгр. живе мере за све врсте и класе говеда која се извозе за Италију. Дирекција за спољну трговину плаћаће у будуће извозницима за волове I класе 10,25 д. франко Ријека.

Таб. бр. II. Кретање цена стоци*

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 1 до 7 августа	од 8 до 15 августа
Београдска пијаца		
Говеда	5 — 8	5 — 8
Телад	6 — 7,50	6 — 7,50
Јагњад	4 — 6	4 — 6
Свиње	7 —10,50	7 —10,50
Сремска Митровица		
Лаке слиње	10,30—10,60	10,30—10,60
Тешке свиње	11,00—11,25	11.00—11,25
Пожаревац		
Лаке свиње	10,20—10,40	10,20—10,40
Тешке свиње	10,60—11,00	10,60—11,00
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

Инж. Ј. Шеварлић

* **Исправка:** У прошлом броју „Тежака" таб. бр. II стављена је на место таб бр. III.

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА:

Плаћање порезе

Трговина кукурузом сада је потпуно слободна. У току штампања „Тежака“ изашла је Уредба (објављена 22 августа) којом се укида Уредба о максимирању цена кукуруза.

Народна банка објавила је 31 јула ов. г., да **новчанице од 100 динара** са натписом „Народна банка Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца“ и датумом издавања 1 децембра 1929 **имју још увек пуно законско средство плаћања** и не повлаче се из оптицаја. Гласови који се протурају о повлачењу неистинити су.

Дрва. По одлуци Уреда за контролу цена утврђене су следеће цене дрвету: букове цепанице Ia 110 д., IIa 100,50 д., IIIa 87,50 д.; букове цепане облице Ia 100 д., IIa 92,50 д.; грабове цепанице Ia 117,50 д., IIa 105,50 д., IIIa 95 д.; грабове цепане облице Ia 100 д., IIa 95 д.; церове цепанице Ia 97,50 д., IIa 90 д., IIIa 82,50; церове цепане облице Ia 77,50 д.; јасенове цепанице Ia 102,50 д., IIa 97,50 д.; храстове цепанице Ia 92,50 д., IIa 80 д.; брестове цепанице 76 д.; мешане тврде цепанице 82,50 д.; храстове, или тврде цепанице мешане IIa 76 д.; мекане машане цепанице 80 д.; липове цепанице 105 д.; букове облице Ia 71,50 д., IIa 62,50 д.; грабове облице Ia 79 д., IIa 70 д.; борове облице 70 д.; јасенове облице 77,50 д.; храстове облице 70 д.; брестове облице 62,50 д.; мешане тврде облице 62,50 д.; мешане меке облице 60 д.; букове полутке 52,50 д.; мешане полутке дина 47,50 д. Ове цене важе за 1 кбм. франко вагон или шлеп утоварне станице.

Кукуруз као огревни материјал. Извозни вишак из Аргентине (Америка) у овој години изнеће око 7 милиона тона. Према предвиђањима, могућности за извоз су врло мале и неће изнети више од једног милиона. Што значи да вишак који не може да се извезе износи око 6 милиона тона. Влада је зато решила да ове количине кукуруза употреби као огревни материјал у индустрији и на железницама.

Потрошња шећера у свету и његове цене. У Југославији просечна годишња потрошња шећера по једном становнику износила је 1936 г. 4,6 кгр., Бугарска 3,6 кгр., Албанија 3,1 кгр., Румунија 4,9 кгр., Италија 7,1 кгр., Грчка 10 кгр., Мађарска 10,9 кгр., Немачка 22,5 кгр., Француска 22,6 кгр., Чехословачка 23,5 кгр. Енглеска 49,1 кгр., Данска 50,3 кгр. и тд.. **Потрошња по једном становнику на селу је далеко нижа.** — Цене су биле следеће у динарима за један килограм: Југославија 13, Куба 2,72, Енглеска 3,74, Данска 4,08, Грчка 6,46, Француска 6.66, Мађарска 11,23, Чехословачка 11,30, Албанија 12,50, Бугарска 12,32, Румунија 12,66, Немачка 13,34, Италија 14,20. **Ј. Ш.**

ДОПИС СА СЕЛА

БОРБА ПРОТИВ МИШЕВА И ПАЦОВА

Мишеви и пацови су велике штеточине и, опасни су непријатељи свакога газдинства. Познато је колике штете наносе где дођу, а нарочито пољопривредницима на њиви, ливади, башти, у стогу, амбару, салашу (кошу), спремници, трапу и т. д. па и у кући, — једном речју свуда и на сваком месту. Кад се узме у обзир још и то да су они, још и главни разносачи заразних клица најопаснији болести у случају какве епидемије, као на пр.: тифуса, колере, куге и др. онда се намеће дужност сваком грађанину а нарочито пољопривреднику који производи животне намирнице, намењене за људску храну, да предузме све мере, потребне за што ефикаснију борбу противу ових штеточина и њихово истребљење.

Мишева и пацова има скоро увек на свакоме газдинству у мањем броју, али било је случајева када се они толико намноже, да постану права опасност, не само на селу, већ и по варошима. Год. 1937 и 1938 било је толико много пацова да су почели нападати чак и на живину, па местимично и на стоку. Тако су једном сељаку живо мало прасенце одвукли у своју јаму, а другом сељаку опет одгризли јагњету ногу.

Много пута смо читали разне рекламе, којима се препоручују средства за утамањивање ових штеточина, читали смо и разна упуства о њиховом сузбијању путем тровања и разних других начина; видели смо и разне справе за хватање истих, — али све то није дало жељене резултате. Употреба отрова скопчана је са опасношћу, да се отров не разнесе и тако нашкоди домаћим животињама или живини, па и самим људима; разне справе нису опет давале задовољавајуће резултате, јер се помоћу њих никад мишеви, — а још мање пацови, — нису могли истребити. Поред свега тога набавка препарата и справа скопчана је и са новчаним издацима који су често пута доста велики.

Зато ћемо овде описати најпрактичнији и најјевтинији начин убијања мишева и пацова направом, коју сваки може сам израдити у оноликом броју колико му је потребно, а да га све то не кошта ништа.

Узме се парче тврдога дрвета и изделье у облику кратке дашчице као што је на слици 89 а претстављено, у дужини од 7 до 8 см., ширини 1 см. а дебљини око 3—4 мм. и та се дашчица на једноме крају заклиси у виду длета. Затим се направи још једна исто таква и толика дашчица, која се на једноме крају истањи као длето (заклиси), а близу другога краја, — на 1 до 2 см. од краја засече се један зарез као што се види на слици 89 б. Напослетку направи се и трећа дашчица исте ширине и дебљине као прве две, али дужине

око 20 см. а може и дуже, која се на једном крају зашиљи, а на другом крају направи се зарез на 3 до 4 мм. од краја, као на слици 89 в, а на дужини од 5 до 5½ см. од овог зареза направи се један исечак дубине око 3—4 мм. (као на слици 89 в). Овај исечак не сме бити са оштром ивицом и много дубок, већ мора бити ивица скинута и што плића (заобљена), само колико да се може закачити за дашчицу 89 а.

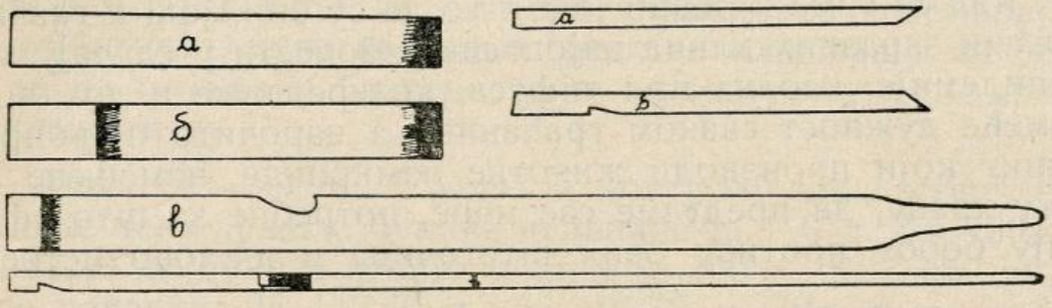

Сл. 89. Делови за мишоловку

Кад су ова три дела готова, нађе се нека плоча, а ако плоче нема онда даска, на коју се стави какав камен или други тежи предмет. Она мора бити прилично пространа и толико тешка, да одржава направу у запетом стању и да

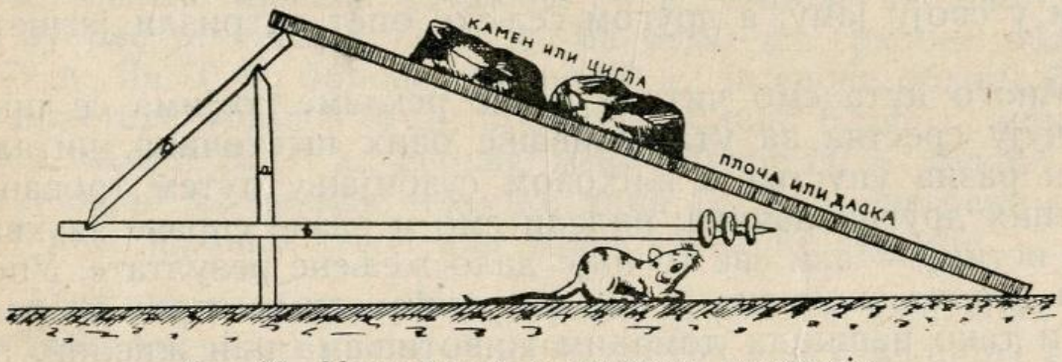

Сл. 90. Мишоловка у запетом положају

је довољна да убије миша или пацова кад на њега падне. Ако се направа ставља на меку земљу онда се мора имати још једна плоча или даска на коју ће се направа поставити.

Кад је све то готово, на шиљасту најдужу дашчицу 88 в натакне се мамац, и то: парче сувог меса или сланине, или хлеба, а најбоље је и најсигурније да се стави на шиљак семе од тикве (дулека, бундеве). На ово семе мишеви трче као луди, а пацови се на какав други мамац тешко и могу преварити.

Сад се узме дашчица 89 а и стави на под или на подметнуту плочу вертикално (усправно) са оним дебљим крајем на ниже а оним тањим на више, а на тај оштар горњи крај стави се зарез дашчице 89б и навали се плоча на њу а доњи длетаст крај држи се руком, затим се узме последња дашчица са мамцем и закачи се зарез на крају за оштар (доњи) крај дашчице 89 б а исечак закачи се за усправно по-

стављену дашчицу 89а и направа је готова — запета. Чим миш додирне мамац плоча ће пасти и убити га.

Ако би се десило да при намештању направе који зарез испусти и да се направа сама одапне, плоча би падом мамац здробила, те би смо морали други намештати; зато треба за сваки случај приликом запињања направе подменути неки предмет под плочу, на пр. парче дрвета док удесимо направу како треба, па кад се уверимо да је исправно намештена, тај предмет уклонити.

Пре стављања мамца на шиљак дашчице 89 в треба направу испробати. Поставити се као што је речено у запето стање, па се прутом додирне шиљак под плочом, односно мамац. Ако се направа одапне лако, онда је исправна, али ако се тешко одапиње, онда треба мало састругати ивицу на усправно постављеној дашчици 89а на месту, где се закачује дашчица 89в, а тако исто и исечак треба заоблити боље да се лакше окида. Јер, ако се од најмањег додира не би окинула, не би било успеха, јер миш би мамац појео а мишоловка се не би одапела да га убије.

На дашчицу 89 б плоча треба ивицом да притиска, јер ако би се увукла више под плочу, може се десити да је поткачи и да она не падне.

Треба знати, да су пацови врло плашљиви и лукави, те не наилазе на мамац, ако нањуше мирис руке човечје, док исти не изветри. Зато се мамац мора после стављања на шиљак дашчице 89в наднети на пламен ватре за неколико тренутака, да мирис исчезне, — или направу запети рано изјутра за идућу ноћ, да би сваки мирис руке изветрео.

Ситну парчад истога мамца који је на шиљак стављен, треба разбацати око направе и под њу, да би се мишеви или пацови прво намамили и ослободили; на пр.: тиквино семе изломити на половине и разбацати под плочу и око ње. Нарочито је ово обавезно код ловљења пацова, јер иначе тешко наилазе на мамац.

Овакве мишоловке треба понамештати свуда по њивама, баштама, амбарима, салашима, спремницама, семеништима, кућама итд. дакле свуда где има мишева или пацова и где би они могли доћи, па с времена на време обилазити и убијене мишеве избацити а мишоловке поново запети.

Догађа се по неки пут, да на мамац наиђу птице, на пр. зебе, кокоши итд., нарочито на тиквино семе, зато на таквим местима где се то може десити мишоловку треба заклонити каквом гранчицом, травом или ма чиме да се мамац не види.

За пацове се мора узети много већа — пространија и тежа плоча или даска са већим тегом, а и дашчице се морају направити јаче и дуже нарочито дашчица 89в да би пацова што дубље под плочу навела, те да не би имао времена да побегне пре него што плоча стигне да падне на њега и убије

га. Ако је могуће, плоча или даска треба да има ширине бар 30 до 40 см. а дужине 40 до 50 см.

Ако се уложи мало више труда, могу се лако за неколико дана истребити сви мешиви и пацови у једном месту, нарочито кад би сви грађани прегли на тај посао. Тиме би се спасли многе штете и опасности од преношења најопаснијих заразних болести, као и загађавања животних намирница.

Жика Поповић
економ из Тмаве

РАД НАШИ ПОДРУЖИНА

ПОЉОПРИВРЕДНА КЊИЖНИЦА И ЧИТАОНИЦА У СРЕЗУ АРИЉСКОМ

Успешним и благотворним радом пољопривредне подружине у Ариљу омогућено је, поред осталог, и оснивање прве пољопривредне књижнице и читаонице у Срезу ариљском.

Замисао о оснивању ове књижнице и читаонице појавила се још пре неколико месеци међу млађим и трезвеним јим члановима подружине, а уз сарадњу среског пољопривредног референта г. Савића ова лепа и племенита замисао остварена је 12 фебруара.

На дан Три Јерарха — ове године једна већа група омладинаца кренула је ка згради Ариљске основне школе. Пре почетка рада више омладинаца изразило је жељу за књигом и просветом и стручним усавршавањем, а тим и бољим животом, па се је прешло на рад око оснивања.

После читања и пријема правила и уписа чланова, изабрана је управа са Ратком Атанасијевићем, школованим пољопривредником, на челу. За књижничара је изабран Радојко Симић, свршени ђак ниже пољ. школе, а за благајника Божа Лончаревић, сви из села Врана где је и седиште књижнице.

На завршетку скупштинског рада срески пољ. референт у својој речи упозорио је чланове на користи које ће имати од свога новооснованог удружења као и чланске дужности, обећавши им пуну своју помоћ и сарадњу, а зашто од њих тражи примеран и узоран рад како би истим дали примера околини и тиме оправдали наде које се у њих полажу.

Имајући у виду да су оснивачи већином млађи и трезвенији људи, међу којима има и неколико школованих, и да су пуни полета, амбиција и тежњи за животом достојним човека и времена у којем живе, сигурно се може рећи да ће ова прва и новооснована пољопр. књижница и читаоница

у потпуности испунити свој племенити задатак на добро како чланова тако и целе околине. Управа Ариљске подружине решила је да продужи са оснивањем ових књижница и читаоница и у осталим општинама среза.

Овако радећи управа сматра да ће успети да оспособи сеоску омладину да: отворено и смело, са пуно енергије и несебичности пружи прст и дигне свој глас против свих зала која данас царују на селу. Ето, зато покрећемо и позивамо омладину на посао.

Кр. Б. Савић

КАЛЕМАРСКИ ТЕЧАЈ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У ЉУБОВИЈИ

У току овога пролећа од 9 до 13 априла, при Бановинском воћном расаднику одржан је калемарски течај извежбаних калемара, ради усавршавања у прекалемљивању старијих неродних, слабо родних или незнатних сората воћа. Курсом је руководио г. Богољуб Косанић управник расадника и секретар Подружине и Саво Станојевић ср. пољ. референт и члан управног одбора Пољопривредне подружине.

Течај је посетило и завршило 18 младића и то већим делом свршених ђака нижих пољопривредних школа.

Посетиоцима је прво објашњен циљ и задатак овога течаја, затим припрема и чување калемгранчица за прекалемљивање, начин и време прекалемљивања воћака, нега прекалемљених воћака у првој и другој години затим даља нега прекалемљених воћака.

Поред наведеног предавано је још о сађењу и неговању воћа, чишћењу и орезивању воћака, болестима и штеточинама воћа, борби противу истих препаратима и времену прскања воћних стабала, као и сви други послови у воћњаку.

По завршетку предавања калемари су изведени на терен и практично им показано прекалемљивање старијих воћака и то у бановинском расаднику, затим у воћњаку Стојана Стојановића из Читлука и Милоја Алексића из Гор. Буковице где је укупно прекалемљено 50 старијих воћака, јабука, шљива и крушака, и то шљиве старости 8 година, јабуке и крушке старости 15 до 20 година.

Поред напред прекалемљених воћака на курсу организовано је прекалемљивање старијих шљива и то са извежбаним калемарима на курсу те је прекалемљено у воћњаку Богосава Станојевића и Младена Николића из Велике Реке 282 шљиве сорте Цар Душан са шљивом Пожегачом, затим у воћњаку Митра Полића из Постења прекалемљено је 100 комада шљива такође сорте Цар Душан која је прекалемљена са шљивом Пожегачом.

Сви посетиоци су оспособљени за прекалемљивање старијих воћака и по завршетку курса награђени су са калемарским ножевима, кресачима, маказама, тестерицама и књижицама за прекалемљивање старијих воћака све у вредности 400 динара, колико је примљено на име помоћи од Српског пољ. друштва. Затим им је у готову новцу на име новчане хране за три дана колико су били на курсу издано по 45 динара, а остатак је дато у калемарским ножевима из помоћи Краљевске банске управе Дринске бановине, од које је за ову сврху примљено 1000 динара.

Ових дана извршен је преглед прекалемљених воћака и констатовано је да је примање прекалмљених воћака врло добро, том приликом на лицу места дају се упуства о нези калема и практично се показују даљи радови око неге калема сопственицима прекалемљених воћака.

Б. Косанић

ВОЋАРСКО-ВИНОГРАДАРСКИ ТЕЧАЈ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У ТРБУЊУ — БЛАЦЕ

Пољопривредна подружина у Трбуњу одржала је воћарско-виноградарски течај од 8—14 априла при овдашњој основној школи, за младиће и чланове подружине.

Течај подружине помогло је Српско пољопр. друштво из Београда и то 150 динара у разним лепим поучно-пољопривредним књигама, а 150 динара у воћарском алату.

Овај течај посећивало је око 60 младића са много воље. Течај је водио г. Сретен Ј. Јовић, учитељ и секретар пољопривредне подружине у Трбуњу. При отварању течаја присуствовала је цела управа подружине, као и стручни предавачи и то г. г. Драгољуб Миљковић, управник Пољопривредне станице — Блаце и Добривоје Миладиновић, економ исте станице.

На сам дан отварања течаја одржао је предавање о теми: „Значај удруживања пољопривредника“ секретар пољопривредне подружине. У току других дан одржао је секретар подружине и друго предавање „Пољопривредне књижнице и читаонице и њихов значај за наше село. Остали део времена посвећен је теоријском и практичном усавршавању течајаца. Тако је г. Миљковић упознао течајце о важности воћа, сетви воћног семена, калемљење, пресађивање, прекалемљивање, облик круна код воћака, берба, конзервирање и корисност од воћака, као и о резидби винограда.

Г. Миладиновић је пак упознао течајце о важности стоке и ђубришта.

Оба стручна предавача су говорила и практично изводила све могуће пољопривредне радње, тако да су течајци на овом течају стекли једно солидно знање.

Сл. 91. Чланови Пољ. подружине у Трбуњу и течајци са управником станице г. Миљковићем

На крају течаја захвалио се предавачима г. Сретен Ј. Јовић, секретар подружине и пожелио да се овакви течајеви што више одржавају, не жалећи труда ни материјалних жртава ни са које стране, само да наша омладина стекне што више знања на корист себи и домовини.

Сретен Ј. Јовић

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва, донете на седници:

18 јула 1940. Одлучено је:

1. Да се прими к знању саопштење штампарије „Слога“ да ће услед поскупљења хартије, штампање „Тежака“ поскупети за износ поскупљење хартије.

2. Да се по молби „Центрохива“ упути писмо Дирекцији за исхрану, да се узме у обзир и та организација када се решава о рационалној употреби воћа и грожђа.

3. Да се у вези одобрене парцелације друштвеног имања и експропријације 5.3 м² плаца, овласти претседник да да пристанак Друштва, да се изврши отпис у земљишним књигама, по могућству уз накнаду а у противном без накнаде.

4. Да се изда налог друштвеном адвокату да тражи одмах наплату дуга Пољопривредне подружине из Старог Села, пошто је платни налог постао извршан.

5. Да се прими извештај Пољ. подружине у Смедеревској Паланци о одржаним предавањима, по раније одобреонм распореду и да се Подружини изда 750 дин. у справама, 750 дин. у књигама а 500 дин. у готовом.

6. Да се Пољ. подружини у Бабушници, за одржање течаја о конзервисању воћа и поврћа изда на послугу 1 стерилизатор за стерилисање воћа, затим у готову 150 дин. на име помоћи за набавку пасираче, лонаца и шерпи, 5 комада тегли од 1 литра, 5 комада тегли од ³/₄ литра као и свима течајцима по 1 примерак књиге Конзервисање воћа и поврћа стерилисањем.

7. Да се Пољ. подружини у Бабушници изда 200 дин. на име одобрене помоћи за одржана предавања у њеном реону.

8. Да се исплати друга половина помоћи за подигнуте хигијенске стаје до 500 дин. раније пријављеним и примљеним утакмичарима: Михајлу Болићу из Постања и Војиславу Ракићу из Грачанице, члановима Пољ. подружине у Љубовији.

9. Да се Аранђелу Митићу из Вргуднице, члану Пољ. подружине у Бач. Паланци, раније примљеном утакмичару исплати 500 дин. на име помоћи за подизање ђубришта и нужника.

10. Да се Соколској чети у Главини изда једна мала колекција књига у вредности од 150 дин.

11. Да се Нишком казненом заводу изда једна велика колекција књига у вредности 300 дин. за библиотеку осуђеника и да се Завод умоли да у будуће врши преко Друштва потребне набавке за потребе имања.

12. Да се Произвођачкој задрузи у Добињу Струмице изда бесплатно једна мала колекција књига.

13. Да се прими у чланство Пољопривредна књижница и читаоница у Топличком Кочану и да јој се пошаље једна мала колекција књига бесплатно.

13. Да се приме за помажуће чланове Друштва 40 лица уписаних у књигу помажућих чланова од бр. 801 до 840.

Штампарија „Слога", Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

Prva jugoslovenska radiona Trieura

JAKOB HETZELA SINOVI,

Nove Šove

(B A Č K A)

želj. stan. Pašićevo

Najsavršeniji trieuri su danas H E C E L trieuri

Izradjuju se u više veličina.

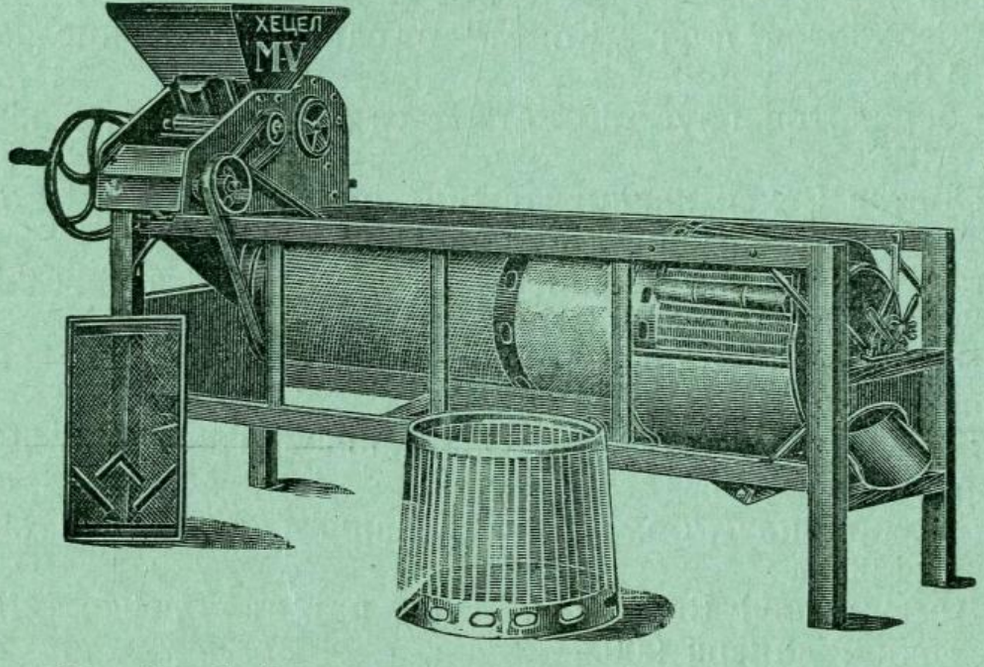

Sortiraju pšenicu, ječam i zob i t. d.

Otstranjuju garantirano sve nečistoće.

Solidna izrada, trajna konstrukcija,

povoljne cene.

Ponudu tražite od generalnog zastupnika za Jugoslaviju

Knézy Petar, Novi Sad

BRAĆA RIBNIKARA 11 **ili od**

Srpskog poljoprivrednog društva BEOGRAD

Ценовник плугова

који се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду

Еберхартов плуг „Јота“ са обичним капислама динара 860.—

Еберхартов плуг „Јота“ са патент капислама дин. 900.—

Еберхартов плуг „Сервус“ 5 патент каписла динара 990.—

Еберхартов плуг „Сервус“ 5 обичних каписла динара 935.—

Еберхартов плуг „Сервус“ 5 Р обичним капислама дин. 935.—

Еберхартов плуг „Сервус“ 5 Р са патент капислама дин. 970.—

Еберхартов плуг „Сервус“ са репом на дасци обичне каписле дин. 970.—

Еберхартов плуг „Сервус“ са репом на дасци патент каписле дин. 990.—

Еберхартов плуг „Комет“ 4 са патент капислама динара 1.090.—

Еберхартов плуг „Комет“ 4 са обичним капислама динара 1.045.—

Обртач Бехер лакши (тежине око 40 кгр. на 1 точку са црталом марка „Чаша“ динара 720.—

Обртач Бехер тежи тежине око 50 кгр. на 1 точку са црталом марка „Чаша“ дин. 800.—

Бехеров плуг бр. 5 знак „Чаша“ патент колечке тип „Јота“ динара 850.—

Бехеров плуг бр. 5 Р. Б. „Чаша“ патент тип „Сервус“ динара 900.—

Бехеров плуг бр. 4 Р. Б. „Чаша“ патент тип „Комет“ динара 1.000.—

Домаћи плуг Вила знак „Бик“ патент колечке тип „Сервус“ лакши динара 900.—

Домаћи плуг Змај знак „Бик“ патент колечке „Сервус“ тежи динара 975.—

Кулски плуг Полих и Варга „Идеал“ патент колечке тип „Сервус“ динара 950.—

Кулски пулг Полих и Варга „Алфа“ патент колечке тип „Комет“ дин. 1.000.—

Кулски плуг Полих и Варга „Јупитер“ патент колечке тип „Јота“ дин. 900.—

Све су ове цене необавезне и то **само за готово без икаквог попуста франко продавница,** а по налозима Привилеговане аграрне банке **франко станица или лађа Београд.**

Чланови се могу користити кредитом само код Привилеговане аграрне банке, за набавку пољопривредним справа, алата и др. Упутства тражити од Друштва.

Српско пољопривредно друштво
Београд, Адмирала Гепрата ул. бр. 64

Универзитетска библиотека
Београд

готову

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 Г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 15 септембар 1940 | Број 18

Из лозног и воћног расадника у Штипу (Главна зграда)

САДРЖАЈ: Инж. *Милица Мартиновић*: Главница пшенице и њено сузбијање; *Вића П. Матић*: Извозимо ђубре на њиве и заоравајмо га; Инж. *Л. Петухов*: Исхрана крава музара; *А. С. Станчевић:* Справљање мармеладе од крушака; Инж. *В. Тоскић:* Како се и где се производи суво грожђе; Инж. *Р. Борисављевић*: Једна корисна справа при преради грожђа; *А. С. Станчевић* Како се справља туршија од поврћа; Питања и одговори; Ситне вести савети и обавештења; Инж. *Ј. Шеварлић*: Кретање цена пољ. производима у другој половини месеца августа; *Бор. Љ. Нешић:* Наша спољна трговина у првом полугођу 1940 године; Допис са села: *Спасоје Петровић:* Зашто су нам потребне пољопривредне подружине; Рад наших подружина: *Д. Ковачевић*: Воћарски течај пољ. подружине у Пожези; Наши напредни пољопривредници: Из пољ. подружине Крагујевац: Милован Благојевић; Важније одлуке Управ. одбора Срп. пољ. друштва.

СЕМЕ ПШЕНИЦЕ ЗА ОВОГОДИШЊУ СЕТВУ

Услед великих елементарних непогода и болести ове године, све сорте пшенице много су страдале, — тако да постоји опасност да ће семе упркос тријерисања и запрашивања ипак бити тако рђавог квалитета, да ће жетва и идуће године силом околности подбацити. Од свих сората пшенице, које се код нас сеју нарочито је велику отпорност показала сорта „Банкут“ — поред других својих одличних својстава. Због тога су краљевске банске управе предузеле мере да се сав овогодишњи рад ове сорте, као и других племенитих сората, раздели пољопривредницима под што повољнијим условима за јесењу сетву. Семе које ће се пољопривредницима уступати има код произвођача бити очишћено на машини за чишћење семена, тако да ће оно бити првокласног квалитета. И ако је цена тој пшеници за читавих 30% скупља, ипак пољопривредници ће га добијати по берзанској цени, с тим да сами плате подвоз од утоварне станице, јер ће разлику платити банске управе из својих средстава. Услед високе цене подвоза денчане робе, а и самим испоручиоцима је немогуће слати семе у врећама услед њихове високе цене, могућно је набавке вршити само на вагонске количине.

Због тога се препоручује да подружине ступе у везу са надлежним среским пољопривредним референтима, тако да се целокупна набавка изврши одједном, а она ће бити могућа само у том лучају, ако се ради о вагонској роби.

За сва даља обавештења, као и о условима плаћања и испоруке обратите се пољопривредним референтима, који већ имају упутства од банских управа како имају даље поступати.

Препоручљиво је да подружине набавку изврше за своје чланове, па је потребно да се што пре споразуму са среским пољопривредним референтима.

Српско пољопривредно друштво препоручује својим члановима да користе ову згодну прилику за набавку семена, јер ће тиме добити не само семе првокласног квалитета, него и сорту која се за данашње време сматра не само најродније него и најотпорнија болестима и штеточинама, дајући уз то и хлеб одличног укуса и високе хранљиве вредности.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Хајдови тријери распродати су.

Нова партија стиже ових дана, а цене ће бити следеће:

Тријер чистач, класа 1	марка 18,	ради	180	кгр.	на	сат	Дин. 3.300.—
„ „ „ 1 „	28 „	„	280	„	„	„	„ 4.000.—
„ „ „ 1 „	43 „	„	430	„	„	„	„ 6.000.—

Поруџбине вршити одмах, а капару слати на чек. рач. 50350

Тријери класа 2, 5 и 15 стићи ће касније, цена ће бити објављене у следећем броју тежака.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 17 **БЕОГРАД, 15 септембар 1940**

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ГЛАВНИЦА ПШЕНИЦЕ И ЊЕНО СУЗБИЈАЊЕ

Пшеницу могу да нападну различите болести. Најопасније су рђа и главница, али док појава рђа углавном зависи од земљишних прилика и временских, нарочито пред зрење пшенице против којих се не можемо борити, дотле главница пшенице јавља се готово сваке године, само некад у мањој или већој мери, што зависи од јачине зараженост семена и времена сетве. Има крајева у нашој земљи где се ова болест јавља редовно и где она понекад смањује принос за 50 и 60%. То је уствари најраспрострањенија и економски најважнија болест пшенице.

Све док је млада пшеница оболела од главнице не разликује се много од здраве. Тек после класања знаци главнице могу да се уоче и то на класовима, којима у ствари ова болест и причињава штету тиме, што брашњави садржај зрна претвара у мрки прах непријатног мириса. После класања на оболелим класовима виде се зелена зрна слична као на здравим, само су нешто већа. Временом ова зрна још се више повећају, услед чега се плеве и плевице размакну у страну, те заражени класови изгледају нешто пунији од здравих, а и отворенији су. Заражени класови нарочито пред зрење имају тамно зелену боју, а осим тога остају и дуже времена зелени. На крају, зрела главничева зрна споља имају тамно плавкасту боју, а унутра су испуњена мрким прахом, који преставља семенчице (споре) главнице. Зара-

БИБЛИОТЕКА

жени класови, услед тога што су главничава зрна лакша од здравих, стоје усправно, тако да се на пољу и по томе могу доста лако да запазе. Присуство главнице се запажа и по мирису који потсећа на покварену рибу.

Пшеница заражена главницом је нешто кржљавија и обично има мање класове, а дозрева и неколико дана после

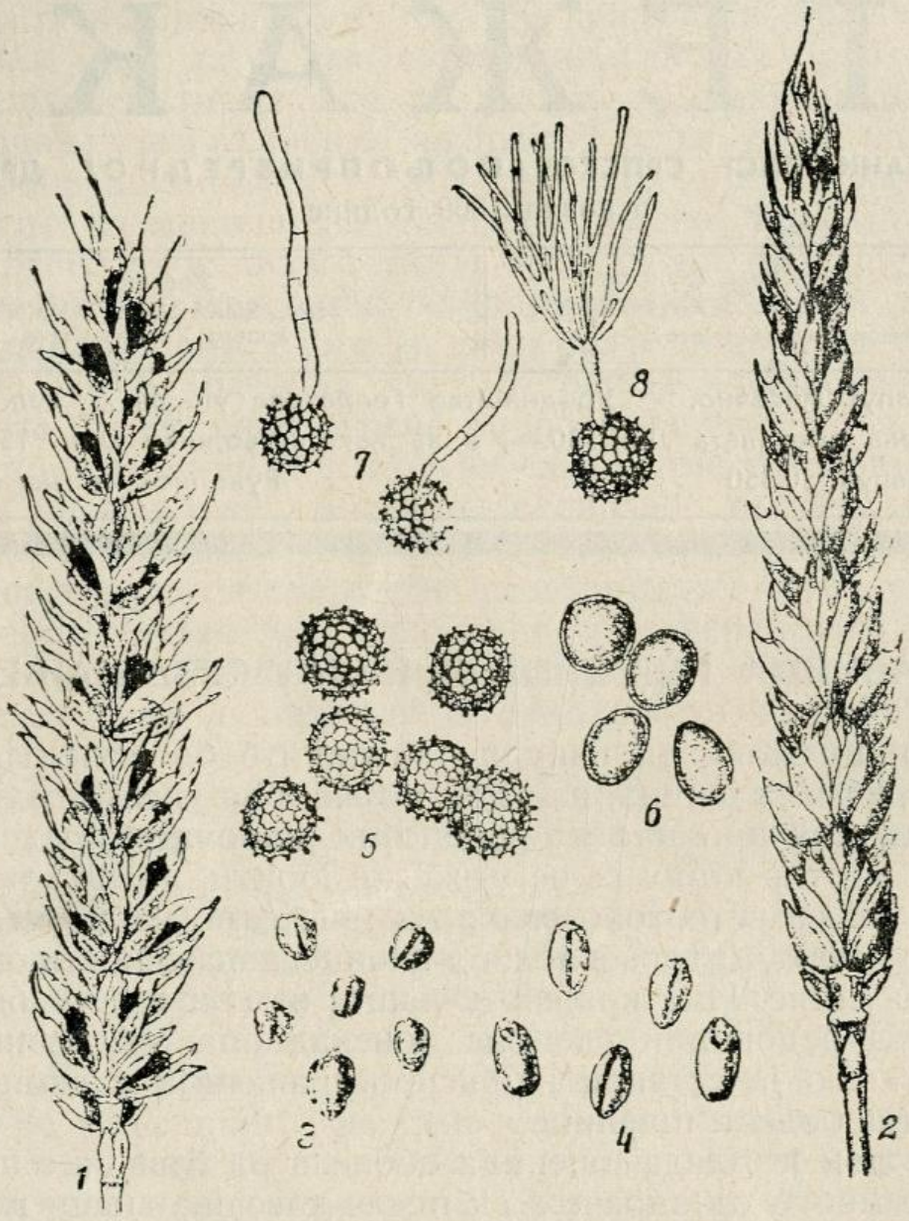

Сл. 92. Главница пшенице. 1. Главничав клас. 2. Здрав клас 3. Главничава зрна. 4. Здрава зрна. 5. Споре главчице. Tilletia tritici. 6 Споре Tilletia levis. 7 и 8 Проклијале споре

здраве пшенице. Најчешће се дешава да су сва зрна у једном класу главничава, али се догађа, само много ређе, да су само нека зрна у једном класу заражена, док остала нису.

Главницу пшенице проузрокују две врсте гљивица, чије је научно име **Tilletia tritici,** која има споре — семенчице лоптасте и са рапавом површином, или **Tilletia levis,** која се разликује по спорама са глатком површином и неправилно лоптастим обликом. Ова њихова разлика у спорама може да се види једино под великим повећањем, других разлика

између њих нема; само што је Tilletia tritici код нас много чешћа.

Главничава зрна никад сама не могу да се отворе. Сви класови здрави као и главничави се пожању, али за време вршидбе главничава зрна могу да се оштете и да се из њих проспе мрки прах-споре главнице. Ослобођене споре прелазе и на здрава зрна, где се најчешће и најлакше задржавају на длачицама-брадици, која се налази на крају црна. Ова заражена пшеница има тамнију боју и непријатан мирис главнице. Пшеница са здравих поља може да се зарази приликом вршидбе, нарочито када се врше после заражене пшенице.

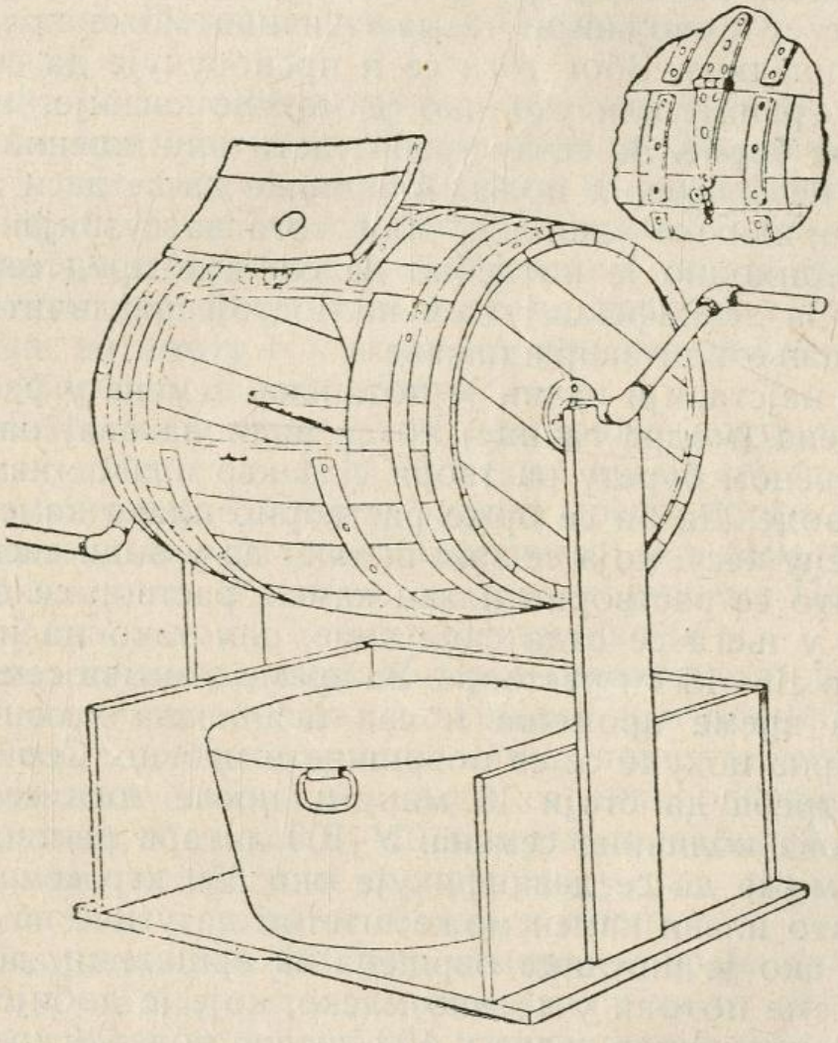

Сл. 93 Буре удешено за дезинфекцију семена прашивима

Идуће године болест се преноси помоћу зараженог семења. Али и заражено ђубриво може да проузрокује заразу пшенице. Приликом клијања пшенице клијају и споре-семенчице главнице, које се налазе на површини зрна пшенице или у земљишту, само овај последњи случај је много ређи. Проклијале семенчице главнице продиру у ткиво младе тек клијале пшенице. Пшеницу главница може да зарази само за време клијања, а доцније не. Услед тога се и овај начин заражавања и зове **клицино заражавање.** Пошто је гљивица

продрла у биљку, постепено се шири у њој. На биљци се не виде никакви знаци оболења све до класања. Пред зрење оболеле биљке, гљивица се скупља у зрну, где сазрева. У зрну се уместо белог садржаја образују многобројне мрке споре главнице. Ове споре могу да сачувају моћ клијања више година.

Као што смо напред казали за заражавање пшенице од великог је значаја време сетве, односно временске прилике за време сетве и клијања пшенице. Тако при нижој или вишој температури (вишој од 18⁰) пшеница брже клија и расте него споре главнице, те тако избегне зарашавање. Међутим, при средњој температури (6⁰—12⁰) услови за клијање спора главнице су повољнији, те да гљивица може врло лако да зарази пшеницу. Због тога се и препоручује да се пшеница сеје што раније или уколико је могуће касније.

Мере борбе. За сетву треба узети ону пшеницу која потиче са незаражених поља. Али може да се деси да се семе зарази приликом вршидбе, због тога за сузбијање ове болести неопходно је потребно да се семе пред сетву дезинфикује. За дезинфекцију семена постоје различита средства за потапање или запрашивање.

Као најстарији начин је потапање семена у раствор **плавог камена** (модре галице) то се ради на овај начин: у каквом дрвеном бурету раствори се 1 кгр плавог камена у 100 литара воде. Да би се брже растворио плави камен се стави у платнену кесу, која се закачи тако да у води сасвим огрезне. Пошто се растворио плави камен, раствор се добро промеша и у њега се сада сипа семе, али тако да изнад њега буде бар 10—15 см раствора. За време мочења семе се с времена на време промеша и сва испливала главничава или штура зрна покупе се са површине и избаце. Семе у том раствору треба да стоји 15 минута, после тога се извади и стави нова количина семена. У 100 литара раствора плавог камена може да се дезинфикује око 350 кгр семена пшенице. Пошто плави камен може штетно да утиче на клицу, нарочито, ако је пшеница овршена на вршалици, добро је да се ово семе потопи у кречно млеко, које је добијено растварањем 1 кгр живог креча у 100 литара воде. У кречном млеку семе се држи 5 минута. После тога се вади и у танком слоју разастире по асури и томе слично да се суши у хладу. Чим се семе осуши, сеје се. Али пошто семе може да се поново зарази, то је добро да се асуре, на којима ће се семе сушити и џакови, у којима ће се семе однети до њиве дезинфикују у 2% раствору плавог камена (2 кгр плавог камена раствори се у 100 литара воде). У овом раствору асуре и џакови се држе 12 часова, после чега се осуше.

Уместо потапања семена у кречно млеко, може да се изврши и запрашивање прахом угашеног креча, чиме се убрза сушење семена.

За дезинфекцију семена потапањем може да се употреби и бордовска чорба, спремљена на следећи начин. У дрвеном суду раствори се 2 кгр живог креча, али тако да се у креч вода додаје постепено, у малим количинама, чим је креч погашен дода се остатак воде од 50 литара. Сада се ова два раствора једновремено сипају у трећи суд који хвата нешто више од 100 лит. Бордовска чорба спремљена на овај начин мора да је плаве боје и да црвени макмус папир (набавља се у апотеци) мења у плаву боју, или фенолфталени у црвену. У готову бордовску чорбу ставља се семе и с времена на време се меша да би се све семе лепо наквасило, а главничава зрна испливала на површину, која и овде треба да се уклоне. После мочења од 15 минута, семе се вади и суши у хладу.

У трговини сада постоје готова средства која служе за мочење семена пшенице и која дају врло добре резултате, и онда када је пшеница много заражена и има велики број главничавих зрна. Таква су средства Гермизан, Церетан — мочиво, Абавит — мокро итд. Начин њихове употребе и потребна количина препарата као и време потапања увек су тачно означени на омоту и у коме се препарат продаје, или упуству које фирма даје уз препарат.

Пошто потапање семена ипак преставља доста велики посао, јер захтева и сушење, у последње време све се више примењује запрашивање семена, разним препаратима, јер се и њима постиже одличан успех, нарочито ако семе не садржи главничава зрна. Од тих средстава помињемо Церетан — прашиво, Абавит нови, Гермизан прашиво итд.

Рад са средствима за запрашивање (прашивима) је врло брз и лак. У нарочити бубањ запрашивач или обично буре удешено за овај посао, како наша слика показује, стави се одмерена количина семена и у њега се сипа одговарајућа количина прашива. Сада се 5—10 минута семе добро измеша са прашивом, после тога се преручи у џак, а у запрашивач се сипа нова количина семена и препарата. Цео поступак око запрашивања 100 кгр семена не траје дуже од 20 минута. Тако за врло кратко време могу да се дезинфикују велике количине семена. Само запрашивање може да се обави у свако доба пред сетву, а и доста раније, јер запрашено семе не може да се накнадно зарази, пошто га онај прах препарата чува. Само треба имати у виду да су сва ова средства јаки отрови не само за споре главнице, већ и за људе и животиње, стога при раду са њима треба бити врло опрезан. Исто тако, треба дезинфиковати онолико семена колико је потребно за сетву јер се мочено или запрашивано семе не може да искористи ни за људску, а ни за сточну храну.

Инж. **Милица Мартиновић**

ИЗВОЗИМО ЂУБРЕ НА ЊИВЕ И ЗАОРАВАЈМО ГА

Мало је у нас домаћина, на селу, који ђубре од своје стоке уредно прибирају, на време га извозе на њиве и заоравају. Такви се домаћини, тако рећи, на прсте дају избројати. Близу градова сеоски домаћини, баве се гајењем поврћа и лепо га уновчавају. Они за гајење поврћа, своје ђубре пажљиво искоришћавају, јер поврће не може да се гаји, без довољно и лепо нађубрене и обрађене земље.

Али ако зађемо по селима подаље од градова, видећемо свуда испод шталица нагомилано ђубре, без икаквог реда, прегорело и изветрило. Не извози се на њиве, Бог зна од кад. Посматрали смо код једног напреднијег сеоског домаћина, који је помоћу здравствене задруге, подигао бетонско ђубриште. Оно је средње величине, а и домаћин је од средњег сталежа. Има око десетину хектара земље. То бетонско ђубриште, пуно је ђубрета и препуно. Над њим га има толико, колико и у дубини ђубришта. Није га изгонио на њиве 2—3 године. До самога ђубришта у обору начинио је јасле, у којима даје храну стоци, везаној за јасле. Стока је угњечкала земљу и ђубре, испред јасала. Папци су јој до чланака у томе глибу од ђубрета, те се врло лако могу разболети од оне нечистоће. Ја то приметих домаћину. Немам просто кад да преместим јасле, (које су сталне и исплетене од дебелог прућа) одговори ми домаћин, па да стоку изведем на суво место и да је ослободим од овога глиба. Видим и сам, да јој ноге могу пропасти, али ето! И кад је оваква занемареност чистоће око стоке, код овога домаћина, који слуша и предавања о томе, у здравственој задрузи, шта је остало за друге непросвећеније и запуштеније. Код њих се виде врло ружне појаве. И таква је велика већина домаћинстава на селу, нарочито малих и инокосних, а она су у огромној већини. **Срамота је, али је горка истина, да баш ни једну кошарицу нисмо видели, да је од ње очишћено и уклоњено ђубре.** Немојмо се заваравати са Оваквим стањем, о напретку наше пољопривреде, не може бити речи. Она је врло назадна и запуштена. аља нам то стање озбиљно лечити.

Земља се годинама црпи, гајењем разних усева. Ми јој врло мало или ни мало не додајемо ону снагу, што смо јој тиме одузели. Она је постала врло посна и слаба, те не може да нам донесе плодове, које је некад давала. Врло се мало земље поправља луцериштима и црвеном детелином. Оскудевамо у ђубрету. Имамо га сразмерно мало, па и то мало што имамо, не исокришћавамо како би се могло и требало. С тога, пренимо се и лечимо наше село од ове запуштености. Питајмо се ми сељаци свако вече, шта смо данас урадили. И не препуштајмо ни један дан, да макар штогод корисно не урадимо. Празни разговори, за нас немају никакве вредности. Оставимо се тих лоших навика, препричавања и

оговарања по селу. Рекла казала, нека изостану. Поранимо свако јутро и урадимо кад је чему време у пољу, у њиви, ливади у винограду, у воћу. Нарочито не заборавимо извозити ђубре од наших шталица, да нам буду чисте за идућу зиму, да нам стока не гличка, прелазећи преко ђубрета, кад улази у шталицу. Томе је најбоље време у августу и септембру месецу. Чим га извеземо на њиве растуримо га и заоримо. Не ваља да остане на њиви, на гомилацама нерастурено. Земља под гомилацама ђубрета, постане неједнако нађубрена и усеви буду неједнаки. А што је најштетније, ђубре на гомилицама изветри и изгуби снагу, те ћемо од њега мало вајде видети. Ако похитамо, те ђубре од наших шталица извеземо и заоремо на време, оспособићемо земљу за усеве идуће године. Ново ђубре, кад од стоке идуће године будемо добијали, моћићемо слагати радом и равномерно га мешати да буде једначије и да правилније прегорева. Завешћемо један ред у прибирању ђубрета и ђубрења. На то навикнимо нашу младеж, мушку и женску, нека се такмичи ко ће боље и чистије држати шталу и тимарити и неговати стоку, а ђубриште одржавати да је подједнако равно. Још је боље ископати четвртасту рупу испод штале и у њу ђубре слагати. То би било просто и јевтино ђубриште, ако не можемо начинити и имати бетонско ђубриште, које наши школовани економи у предавањима препоручују. То је заиста боље, али ако тако не можемо, учинимо оно што можемо, па ће бити добро. Имаћемо од бољег ђубрета и ђубрења боље плодове у њивама и лепше ћемо и пристојније, у домовима живети.

Вића П. Матић

ИСХРАНА КРАВА МУЗАРА

Храна краве-музаре мора увек бити обилна. Млечну краву треба гледати као „живу фабрику“, у којој се биљне сировине мање вредности прерађују у производе за исхрану човека. Као свака фабрика, крава-музара најкорисније ради при „пуном оптерећењу“, тј. када је њена способност производње потпуно искоришћена. Стварно од употребљене хране крава један део троши на „рад машине“, тј. на самоодржавање и само се вишак од те хране прерађује у млеко. Код добре краве-музаре утрошак хране за одржавање и продукцију млека скоро је једнака Ако смањујемо оброк пашће количина млека и то много брже, него што се оброк смањује. Смањимо ли оброк за 25% на млеко ће остати само 1/3 оброка, а не 1/2. Ако пак оброк смањујемо за половину, за млеко не преостаје вишак хране, крава ће ипак давати још

извесну количину млека, које ће производити из својих сопствених резерви, те ће брзо изгубити у тежини а и у здрављу. Ако пак крава-музара добије већу количину хране, него што према својим способностима може прерадити у млеко, исту она ће употребити за гомилање резерви а као гојазна, више ће хране трошити за своје одржавање. Сувишак хране повећава донекле количину млека, нарочито код великих музара прво, половини лактације, те ће млечна жљезда постићи максимум своје продукције. Али, ако наставимо са

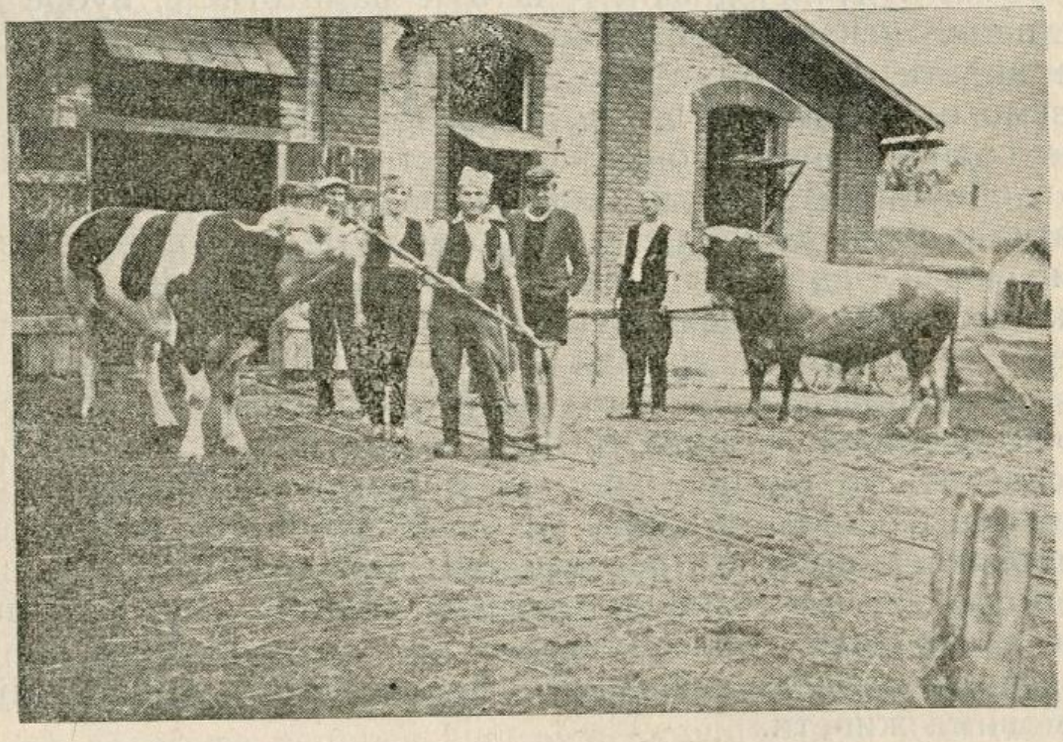

Сл. 94. Са Држ. добра „Беље".
Бикови сименталске и алгајске пасмине
(сн. Л. Петухов)

оваком храном, крава ће се гојити, а гојазност ће спречити обилан рад млечне жљезде. Јачина производње млечне жљезде највећа је после телења, затим постепено опада. Смањивање количине млека је неизбежно током лактације, али брзина тада у многоме зависан од хране. Крава, која се отелила у доброј кондицији, уз добру храну, даће максимум своје продукције и лагано ће попуштати у млеку. Ако се таквој крави не пружи довољна количина хране, њена млечност опада уз губитак сопствене тежине и резерви; ако пак овака недовољна исхрана потраје дуже, поступиће делатност млечне жљезде, те јој неће после помоћи ни обилан оброк. Дакле, продуктивну способност краве можемо потпуно користити само ако је исхрана била довољна без прекида уз правилну исхрану, мужња правилно опада и то првих 6—7 месеци лактације за 5%, у 8—9 месецу до 10—12%, док у следећим месецима за 20%.

Количина оброка мора одговарати обиму органа за ва-

рење. Само уз потребну запремину оброка ради нормално апарат за варење хране и крава није гладна. Запремина пак оброка зависи у главном од кабасте хране, те при састављању оброка увек треба рачунати по 2—3 кгр сена или сламе за 100 кгр живе ваге. У недостатку ове врсте хране крава ће првих дана радо појести свој оброк, али ће после тога наступити поремећај у органима за варење и крава изгуби апетит, а с тиме и своју млечност. Оброк треба да је састављен из разноврсне хране. Ово је нарочито важно за краву са високом продукцијом, пошто се њен апетит мора увек подржавати. Осим тога, разноврсна храна пружи крави могућност да издваја потребна сретства за грађу тела и продукцију млека. Поред волуминозне хране неопходна је за краву-музару добра смеша крепке хране, као и сочна храна у зимској периоди (силажа, сточна репа и др.). Лети пак све те потребе у волуминорној и сочној храни потпуно недокнађује зелена храна. Код састављања оброка узима се обично иста количина волуменозне хране, док количина крепке и сочне хране варира према индивидуалним потребама сваке краве. На пр. ако је свима кравама, просечна тежина од 500 кгр-ма, одређен дневни оброк од 5 кгр-ма сена; 3 кгр-ма зобне сламе, 2 кгр-ма плеве. Онда се као додатак на млечност овом оброку мора додати: 1) 25 кгр сточне репе и 4 кгр смесе крепке хране за краву са 16 литара минималне дневне мужње. 2) 20 кгр сточне репе и 3 кгр. крепке хране за краву са 12 литара; 3) 15 кгр сточне репе и 1½ кгр. крепке хране за краву са 8 литара и 4) 5 кгр сточне репе и 1 кгр крепке хране за краву са 4 литра минималне дневне мужње. Ако би дневна мужња била изнад наведеног минимума треба на сваки 1 литар намуженог вишка додати ½ кгр-ма мекиња. Нарочиту пажњу код хране захтевају младе, стеоне и скоро отељене краве. Младе краве нису завршиле своје развиће, те им и оброк треба повећати за 0.8—1.2 кгр крепке хране. Стеоне краве, ако су у добром стању, не захтевају великог додатка у храни, већ оне краве, које су у доба лактације изгубиле у својој тежини. Музаре са годишњом продукцијом 5—6000 литара млека не могу у прво време након телења појести ону количину хране, која би покривала трошкове око велике дневне млечне продукције. Крава добре кондиције може у то време искористити на производњу млека оне резерве, које је она нагомилала у доба одмора, те ће показати свој врхунац способности.

Обилној исхрани у доба стеоности могла би се пребацити опасност порођајне грознице (парезе), међутим ово је опасност спречена сада на веома прост и добар начин — пумпање ваздуха у виме.

Краве — скоро отељене ваља хранити индивидуално. и пун оброк уводити постепено. Прва 2—3 дана након телења најбоља је храна добро семо и топао напој од 0.8—1.2 кгр

мекиња. После оброк повећати сваки други дан са 0.5—1 кгр крепке хране. У року од 3—4 недеље крава ће постићи своју највећу млечност. Треба пажљиво пратити дневну мужњу а и то како крава реагира на повећавање хране. Ако се мужња не повећава, онда оброк треба смањити довозећи га у везу са мужњом. У случају да је продуктивност краве непозната, или је пре тога лоше храњена, треба прво саставити оброк за пробу, те га после повећавати за 0.8—1.2 кгр крепке хране.

Инж. **Леонид Петухов**

СПРАВЉАЊЕ МАРМЕЛАДЕ ОД КРУШАКА

Од крушака се може справити врло укусна и пријатна мармелада, која преко зиме може да замени разне оброке. Она је поред своје укусности врло хранљива, због чега је у домаћинству јако омиљена. Без ње не би требало да остане ниједна кућа, тим пре што она храну чини разноликом и што донекле може да замени свеже воће, које је преко зиме врло скупо.

Пошто су ове године крушке прилично родиле, то вероватно неће бити много скупе, поготову оне, које су ситне, убивене и флекаве, те за јело у свежем стању нису понајбоље.

За мармеладу су најбоље оне крушке које су сочне и миришљаве и које садрже доста шећера у себи, као што су сорте: Караманка, Вилјамова, Боскова тиквица (бочица), Конгресовка, Хардијева (Гелертова) Масловка, Колмарова масловка и др., без обзира на то што су повређене или флекаве. Одабране крушке опрати прво у чистој хладној води, отстранити им чашицу и петељке, па их онда исећи на кришке — четвртине или осмине. Црвљиве и натруле делове одбацити. Покожицу им не треба љуштити већ заједно с њом кувати, зато што се у њој налазе пектинасте материје, које мармеладу чине укуснијом. Затим парчад ставити у плитке а широке судове или шерпе, прелити их чистом водом да огрезну у њој, метнути на ватру и кувати док се све кришке не раскувају. Ако крушке од којих се справља мармелада, имају тврду и ђонасту покожицу, као што су сорте: Арапка, Мадам Верте, Алфонс Хутен и др., онда чм се покожица тешко раскувава. Да би се раскувавање убрзало треба кришке прелити базичном водом (цеђем од пепела). На један килограм крушака додати 30 грама те воде, која се справља на следећи начин: узети чист дрвени пепео, ставити га у повећи дубљи суд и прелити кључалом водом. Чим се вода избистри оцедити је кроз чисту густу крпу па онда

употребити за преливање крушака. Када се крушке раскувају пропасирати их на пасирачу или, па пропасирану кашу измерити због додавања шећера. На један килограм каше додаје се обично 300 до 400 грама шећера, што зависи од % шећера кога садрже крушке, а и од укуса потрошача. Потом продужити са кувањем све док мармелада не буде готова. Да ли је мармелада готова познаје се по томе, што при мешању варјача оставља пут за собом по дну суда, који не ишчезава брзо. Ако се жели да мармелада буде чврша, може јој се додати „агар — агар", који се може купити у апотеци или дрогерији.

Ако мармелада при кувању није добила жељену боју, може се иста обојити у разним бојама (жута, наранџаста, црвена), али обично се узима за бојење црвена посластичарска боја, која се мармелади додаје при крају кувања. Ако се, пак, жели да јој се мирис поправи, онда јој се може додати такође при крају кувања лимун или каранфилић или пак, андриш, ванила, анасон, лишће од резетле и др.

Готову мармеладу скинути с ватре и одмах изручити у припремљене судове. За то могу послужити стаклене тегле, плехане кутије, глеђосани ћупови или дрвене качице. Изручену мармеладу одмах не треба затворити, већ је оставити извесно време отворену, да би се могло на површини створити покожица, која ће донекле чувати мармеладу од квара. Тек после тога судове затворити. Ако су тегле, онда их повезати дуплим пергамент папиром између кога ставити танак слој вате, док ако су ћупови онда преко мармаладе сипати танак слој растопљеног парафина, који, када се охлади и стегне не пропушта ваздух, те на тај начин чува мармеладу од квара. Могу се ћупови затворити и пергамент папиром, кога треба прилепити на чисто платно, потопити у чист алкохол па добро затегнути и увезато канапом. Овако затворене судове с мармеладом чувати до употребе у сувим, чистим и хладним просторијама.

Асен С. Станчевић

КАКО СЕ И ГДЕ СЕ ПРОИЗВОДИ СУВО ГРОЖЂЕ[1])

Гледајући, врло често, суво грожђе по излозима наших трговачких радњи не само у већим већ и у мањим местима, многи виноградари су се питали где се и како се исто производи. Слична питања су упућивана и уредништву „Тежака" и то у толико чешће у колико је виноградарство било све нерентабилније. Већина виноградара је баш у доба најнижих цена наших виноградарских производа сазнала где

[1]) У место одговора Радосаву Ђорђевићу и Обраду А. Јовановићу.

се производи суво грожђе. Склапајући трговачке уговоре са Грчком, наша држава била се обавезала да увезе знатне количине сувог грожђа из дотичне земље. То суво грожђе било је предмет многих чланака преко стручне штампе, дискусија на многим конгресима и резолуција, које су са тих конгреса упућиване надлежнима. Повод за све то био је тај, што се велике количине увезеног сувог грожђа нису могле утрошити, већ су се употребљавале за производњу ракије комовице па и вина, што је још више снижавало и онако ниску цену тих наших производа, којих и ми имамо у сувишку да би их могли извозити.

Ако изузмемо ову веома неповољну годину у погледу бербе, наша земља производи велике количине грожђа односно вина, више него што се у земљи потроши. Разумљиво је што се настојало и настојава да се вишак тих производа извезе. Према нашој стастици види се да смо у времену од 1932 до 1938 извозили годишње просечно 4.133.988 кгр. свежег грожђа у вредности 11.687.835 динара. Међутим у исто време ми смо увозили годишње просечно 4.040.393 кгр. сувог грожђа у вредности 16.163.494 динара. Другим речима увезли смо по вредности много више сувог грожђа него што смо извезли свежег.

Код таквог стања разумљиво је што наши виноградари питају како се производи суво грожђе и да ли би се исто могло производити и код нас, тако да исто не би морали увозити и код толиког нашег грожђа и за то издавати знатне суме новаца. Покушаћемо према проф. Н. Неделчеву и г. С. Ожанићу да наше читаоце упознамо у кратким потезима са производњом сувог грожђа.

Према намени и квалитету у трговини се јавља више врсти сувог грожђа али се у главном може груписати у три групе: суво грожђе за јело, суво грожђе за мешење разних колача и суво грожђе за справљање разних напитака. Обично се за справљање напитака (вина, сокова, ракије и др.) употребљава лошије суво грожђе за јело и за мешење. За производњу сувог грожђа за јело употребљавају се разне сорте, најчешће Александријски мускат, а за производњу сувог грожђа за мешење употребљава се: бело, црвено и црно каринтско грожђе, султанина и султанија. Код нас у трговини суво грожђе долази под именом розина или цибеба. Ако је грожђе од крупних бобица обично се назива цибебе а ако су од ситних бобица коринте.

Уопште узевши по производњи сувог грожђа најпознатије је било Грчка а у новије време, та се производња усавршила и раширило у Америци, где су пренете поменуте сорте из Грчке. Доста се производи сувог грожђа у околини Смирне, затим у Шпанији а у најновије време и у Аустралији и Јужној Африци.

Сушење грожђа врши се у главном природном топлотом

било на сунцу или у хладу. Грожђе се суши онако какво се узбере са чокота, или се претходно потопи у једну врсту цеђа, односно алкални раствор.

У првом случају тј. када се суши грожђе без потапања у алкални раствор, и то на сунцу обрано грожђе стави се на једну већу површину, која се у новије време прави од бетона. Средином дуже стране налазе се 60—70 см дуги стубићи са прикованим гредицама, за постављање мушеме —

Сл. 95. Једите што више грожђа
(сн. Ст. Јешић)

(цираде) у случају кише и росе. Грожђе се може ставити и на жичане лесе. За време сушења грожђе се меша нарочитим греблима, при чему бобице одпадну од петељке. По сушењу грожђе се пропусти кроз решето да се одвоји од петељке. После сушења ставља се у џакове или на гомиле у складиште, и с времена на време се меша. Најбоље суво грожђе се добија сушењем у сенци. За ту сврху се праве нарочите шупе са надстрешницама, на јако промајном месту. Грожђе се стави у сандучиће или на нарочите стелаже од жице. На жицу се окаче гроздови а стелаже се ставе над бетонираном површином. Шупе су покривене плехом а са стране се став-

ђају мушеме (цираде) које се по лепом времену уклањају а по кишном и влажном намештају. Сушење траје око 20 дана. По сушењу се одвоји од петељке пакује у сандучиће, и ставља у складиште.

Потапање грожђа у алколни раствор пре сушења има за циљ да се убије покожица те да се убрза сушење. Цеђ, односно алкални раствор справља се на више начина а обично се додаје нешто уља на пр. 20 кгр пепела од лозе, 1 лит. масл. уља 100 лит. воде. Грожђе се ставља у нарочите мреже и потапа у врео раствор свега неколико секунди, оцеди се и распростре по напред поменутој површини где се суши 2—3 дана па се гроздови преврну. Пошто је грожђе осушено, подвргава се прању цеђењу, сумпорисању, затим се пакује.

Сушење грожђа природном топлотом било на сунцу било у сенци могућно је у топлим крајевима где грожђе сазрева рано а где је јесен сува и топла. Према Ожанићу производња сувог грожђа могућа је у Далмацији, јер су повољни услови како за гајење одговарајућих сората тако и за само сушење. Мишљења смо да би се суво грожђе могло производити и у неким крајевима Јужне Србије и да би у том правцу требало извршити огледе.

Сушење грожђа може да се врши и у нарочитим сушницама. Чињени су покушаји да се сушење врши у воћним сушницама али се показало да исте нису за то погодне јер грожђе добије укус печеног грожђа. У специјалним сушницама сушење грожђа иде веома лагано и траје по 3—4 дана прелазећи кроз различита оделења у којима је температура и влага различита. Сушење почиње са ниском температуром и влажним ваздухом, па се сушење наставља на све вишој температури и у све сувљем ваздуху, али тако да температура не пређе 75°.

Инж. **Вукашин Тоскић**

ЈЕДНА КОРИСНА СПРАВА ПРИ ПРЕРАДИ ГРОЖЂА

Берба грожђа траје кратко време, десет највише петнаест дана, и за то време мора да се обере и преради често велика количина; педесет па и више вагона грожђа. У току бербе грожђа код нас често падају кише, па мора да се жури, јер кише не само да ометају рад, већ изазивају и трулење грожђа, да се шира што пре стави у судове за превираље. Наши мали виноградари којих је и највише, оберу и прераде за два три дана целокупну бербу. Али винарске задруге и велики виноградари, односно винарски трговци, често прерађују и по петнаест дана радећи дано-ноћно. Њима врло често пристиже дневно по више десетина кола натоварених грожђем, и све ово треба за један дан, пошто су-

традан пристижу нове количине, да се преради и стави у судове за врење. Пошто они најчешће располажу са малим пресама, које не могу брзо свуколику количину да прераде, винарски трговци у Жупи помажу се једном справом, коју они тамо зову „Кревет", па ће свакако бити од користи да исту опишем, како би се винарске задруге, трговци и већи виногрдари и у другим крајевима њоме могли да користе.

„Кревет" је справа у облику једног великог сандука, на-

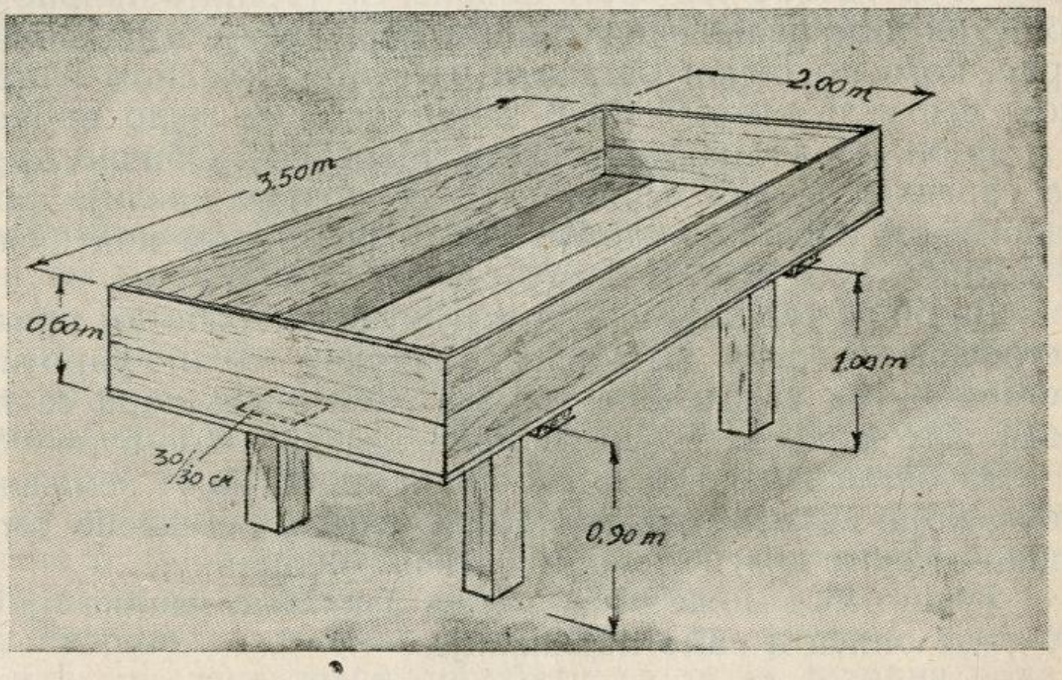

Сл. 96. „Кревет" за цеђење измуљаног грожђа

прављен од букових или чамових дасака. Дужина му је три и по па и више метара, а ширина метар и по до два, према потреби. Од земље је одигнут до три четврти метара. Ногари на једној су страни нешто краћи, десет до петнаест см. На овој нижој страни направљен је отвор, већи или мањи, на који је прикуцана решетка, кроз коју шира отиче у подметнути шафољ (чабар) одакле се после пумпом или кофама пребацује у судове за превирање. Комина која остане у „кревету" се сама од себе оцеди од шире, па и пресовање иде брже и лакше.

На вишој страни „Кревета" стави се муљача у коју се из кола грожђе баца и муља. Како муљање иде брзо, пошто и мала ручна муљача може да измуља више вагона за један дан, то се истовар кола врши брзо и са мало задржавања и кола се ослобађају одмах за нову бербу и не морају дуго да чекају. У овакав један „Кревет" може да стане преко десет петнаест кола грожђа а преко ноћи има времена да се исто испресује и шира стави у судове за врење, те је тако рад око прераде много брже врши. И само пресовање комине се врши много лакше и брже, пошто се кроз решетку велики део шире оцеди па не мора да се пребацује у пресу.

„Кревет" се постави негде у близини пред подрумом, лако приступачном месту, ако се већ нема шупе или врионице, и истовар из кола тече брзо и без задржавања.

Инж. **Рад. Борисављевић**

КАКО СЕ СПРАВЉА ТУРШИЈА ОД ПОВРЋА

Велики део људске хране сачињава поврће, кога преко лета и јесени има у изобиљу. Да не би оскудевали у тој неопходној и врло корисној храни за време зиме и пролећа, треба се постарати да се то поврће на неки начин сачува. Код нас, најчешће се поврће оставља за зиму, у виду туршије и то готово све врсте поврћа. За туршију поврће брати још док није пала слана. Бирати најздравије и најлепше поврће, кога по берби оставити на сувом, хладном и промајном месту да стоји 5 до 6 дана, да би се мало провенуло, а и да би се одвојило натруло и повређено. Обично, туршија се справља на два начина: кад се поврће прелије само са саламуром (сланом водом), или са раствором воде, сирћета и соли.

Да би се туршија што дуже очувала, треба јој приликом остављања додати што већу количину соли; упротивном, остаће мутна и мање ће трајати. Сем тога, мора се претакати сваког трећег дана док не „сазри", т.ј. буде готова.

За остављање туршије обично се узимају: земљани ћупови који су изнутра глеђосани, повеће стаклене тегле, а одличне су и дрвене качице за већу количину.

Туршија се може оставити на неколико начина од којих ћу овде описати само најважније.

1. Туршија од зелених паприка

За ову туршију бирати крупне, здраве и лепе дугачке паприке или бабуре (које се преко зиме употребљавају за пуњење). Затим их оставити на сувом, хладном и промајном месту да стоје 4 до 5 дана да би провенуле. Ако су неке почеле да се кваре остранити их, а остатак опрати у чистој хладној води, па их на неколико места избости иглом и поређати у претходно припремљене и добро опране судове. Између паприка ставити по коју гранчицу целера, или мирођије, лолбера, а и по које зрно бибера, због укуса и мириса. Потом све то налити прокуваном сланом водом, којој се додаје на сваки литар воде 8% соли, тј. 80 грама и 20% винског сирћета, тј. 20 0грама. Затим поврх овога ставити обруч од ластара винове лозе и притиснути га чистим кварцним каменом, да би све паприке огрезле у поменутој течности.

2. Туршија од разног поврћа

За овај начин туршије узети следеће поврће: дугачке паприке, мало бабура због пуњења, зелене патлиџане (парадајз), шаргарепу, целер, купус, било бео или црвен, краставце и бамњу. Све то поврће добро опрати у чистој хладној води, па паприкама и парадајсу скратити дршке и на-

бости их иглом на 3 до 4 места. Затим поврће сложити у претходно припремљене и добро опране судове и то не по врстама, већ мешано, а међу њега ставити по који лист од вишње, винове лозе и дуње или храста. Када се са ређањем поврћа заврши, онда га покрити вишњевим лишћем, ставити на њега обруч од ластара винове лозе и притиснути га чврстим кварцним каменом. Затим поврће прелити прокуваном 5% сланом водом, тј. на 10 л. воде додати 1/2 кгр кухињске соли. Док туршија не сазри треба је претакати сваког трећег дана.

3. Туршија од краставаца

Изабрати мале и свеже краставце, опрати их у хладној води, па их на неколико места набости иглом и оставити да се оцеде. Затим их поређати у припремљени суд и понаособ сваки посолити. Када се суд напуни, ставит на краставце мало мирођије и лишће од вишања, као и два три корена очишћеног рена, ради укуса и чврстоће. Сутрадан прокувати чисту воду, којој се со не додаје према количини воде, већ према броју краставаца. На сваки краставац треба додати по 5 до 10 грама соли, што зависи од њихове крупноће. Када се вода охлади њоме прелити краставце, па их чистим кварцним каменом притиснути да огрезну у њој. Након два три дана треба опробати да ли је дотична вода, којом су краставци преливене, довољно слана, па ако није додати још према укусу.

4. Туршија од печених паприка

За овај начин остављања туршије изабрати месната и дугачке црвене паприке, испећи их на табли од шпорета, па их оставит једну преко друге на даску. Затим их нечим притиснути, да би од себе испустиле мрку течност и оставити их тако да престоје један дан. Сутрадан их поређати у земљане ћупове или стаклене тегле, па између сваког реда ставити по неки лист лолбера, целера или першуна. Потом прокувати чисту воду и додати јој исту количину сирћета колико је воде било, док соли за 50% мање од количине сирћета. Чим се та смеса охлади, њоме налити паприке да огре, зну у њој. Добро би било када би се поврх тога додала нека кришка лимуна и две чаше зејтина. Све то нечим притиснути, па суд добро увезати двоструким пергамент папиром и оставити га да стоји до употребе на сувом, хладном и промајном месту, где зими вода не може да мрзне.

Асен С. Станчевић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ:

Питање: Лист шљива и ораха је настрадао од пламењаче и увелико отпада, а на место овога се почео јављати нов лист. Шта да радим са овим воћкама, да би оне могле издржати зиму?

Спасоје Лишанин, земљ.
из Ласца код Чачка

Одговор: Лишће шљива (нарочито код сорте пожегача) отпада ове године прерано услед тога што је у великој мери оштећено дејством гљивице Polystigma rubrum, која проузрокује црвену лисну пегавост. Овако велико оштећење настало је због изнурености воћака прошлогодишњим родом и услед веома повољних услова за развијање поменуте гљивице (влажност и топлота). Шта да се ради са овако настрадалим воћкама, да би се оне преко зиме, спасле од пропадања коме су изложене? На ово питање не може се, на жалост, дати повољан одговор. Сасвим је доцкан да се предузимају мере које би могле обезбедити успех. Требало је спречити, да се у толикој мери пламењача појави. Ипак се морају предузети извесне мере које ће појачати снагу воћака и тиме их оспособити да успешније савладају дејство мраза. Ради тога још ове јесени извршити осредње дубоко орање целог воћњака и том приликом земљиште што боље нађубрити. Упролеће, када вегетација крене, извршити безусловно прскање шљива 2% раствором неутралне бордовске чорбе. Прскање обавити када се развије 4—5 листова из сваког појединог лисног пупољка. Тиме се спречи појава пламењаче, што ће бити врло важно кад су у питању воћке које су већ унеколико настрадале од ове болести ранијих година.

Ако се рано упролеће, или приликом кретања вегетације, примети да су вршни делови грана настрадали од мраза, треба их потсецати пре него што настане листање здравих грана. Може се и пробањем утврдити оштећеност од мраза: ако гранчице и после двочасовног бављења у води имају мрку и загаситу боју између коре и дрвета, значи да су настрадале од мраза, те их треба отсећи не чекајући да вегетација крене.

Напослетку, ако ново лишће не отпадне до почетка јачег захлађења ујесен, када у нормалним приликама лишће отпада, треба гранчице на којима се оно налази поотсецати пред улазак воћака у зимски одмор. Нарочито треба поотсецати недовољно црвљење летораста.

Код ораха је готово исти случај као код шљиве, само што је овде проузроковач отпадања лишћа друга гљивица — Guomonia leptostyla. Због тога је и поступак сасвим сличан. Прскање би било тешко изводљиво. Код млађих стабала би било за препоруку. Довољно би било испрскати орахе чим буду листали са 1,5% борд. чорбе.

Али има једна ствар која се може препоручити. Треба отсећи одмах (ма да би било боље да је то учињено још у августу) све вршне, нездрвењене гране које су поново листале. Овај посао је заиста заметан и много дангубан, али може доста да користи. Добро би било да се то учини и са нездрвењеним младарима на којима се није ни појавио нов лист, односно са којих нормално лишће није превремено отпало.

Инж. **Д. Ст.**

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Земљорадници, сејте што више уљане репице јер се она добро плаћа. У нашој земљи почела се осећати оскудица јестивог уља па је због тога одлучено да се у будуће сеје што више уљане репице сунцокрета и других биљака из којих се може добити зејтин.

Да би се засејало што више озиме уљане репице која треба да сеје сад првих дана месеца септембра, одлучила је држава да се земљорадницима бесплатно уступи семе за сетву. Семе ће дати Призад.

Осим тога, решено је да се пољопривредницима, на пролеће кад буде берба озиме уљане репице, за килограм репице плаћа по 5 динара. Та је цена више него што је била досадашња али се жели да се што више уљане репице засеје па ће се и плаћати боље.

Пољопривредници који желе да сеју уљану репицу добиће сва обавештења и семе од Призада.

Гајење озиме репице у толико је важније за пољопривреднике што је то први усев који доноси пару после зиме.

И озими лан ће се одлично плаћати. Да би се добило што више лана потребно за сеђење разних техничких уља одлучено је да се земљорадницима јевтино и бесплатно уступи семе за сетву озимног лана. Очекује се да ће се на тај начин засејати више озимног лана него обично.

Уз то је за откуп лана предвиђена врло повољна цена између 6 и 7 динара по килограму. По тој цени откупљиваће Призад већ остатке овогодишње жетве лана, а и плодове нове жетве на пролеће.

Семе и обавештења о сејању лана даваће Призад.

Ове године ће се скупљати и добро плаћати семе од бундева. Како би се скупило што више сировина за добијање зејтина, одлучили су надлежни да се ове и будућих година од пољопривредника откупљује семе од бундева.

Семе од бундева плаћаће се по 4 динара килограм, тако да ће пољопривредници, који су досада ове коштице већи-

ном бацали свињама, моћи да зараде лепу пару без великог труда.

Због тога сви пољопривредници треба да поуче децу, жене и остала чељад на дому да одвајају, суше и остављају на страну семе од бундева које ће се, кроз кратко време, почети да откупљује за рачун Призада и државе.

Ове године пшеница за сетву мора се претходно пречистити. Ове године, услед квалитативно слабе жетве, не само да влада оскудица у пшеници већ је она врло слаба, с малом хектолитарском тежином а много уродице. Када би се та пшеница јесенас засејала, имали би врло рђав принос идуће жетве.

Због тога је неопходно потребно извршити пречишћавање пшенице намењене за сетву.

Пречишћавање ваља извршити тријерисањем и сваки пољопривредник треба благовремено да се постара, у свом сопственом интересу, да осигура код неког пријатеља и знанца, у задрузи или код које друге организације, тријерисање своје пшенице за сетву. При куповини пак пшенице за сетву треба узимати само пречишћену пшеницу.

Да би се олакшало тријерисање семена за сетву одлучио је Призад да из својих уштеда набави хиљаду комада тријера и да их јевтино продаје пољопривредницима. Богатији крајеви наше земље моћи ће тријере куповати од Призада са извесним попустом док ће их сиромашнији добијати за пола или за четврт цене.

Скупљајте жир јер можете да зарадите лепу пару. Да би се осигурало доста сировина потребних за фабрикацију сапуна, одлучили су надлежни да се ове године откупљује шумски жир, нарочито буков, из којег могу да се извуку извесне количине техничког уља. Због тога земљорадници треба да поуче децу и осталу чељад који нису заузети другим пословима, да скупљају овај жир јер ће нарочити откупци ускоро почети да врше откуп по селима па ће пољопривредници моћи овим узгредним послом да зараде лепу сумицу новаца.

Скупљањем жира могу се бавити и учитељи народних школа који са школском децом могу да скупе велике количине, а да приходе од тога употребе за оснивање школских кухиња за прехрану сироте деце у тешким данима.

Из Дирекције за исхрану

Пољопривредници снабдевајте се справама преко Српског пољопривредног друштва.

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА АВГУСТА

Рат који је захватио Европу није поштедео ни неутралне државе. Последице се осећају на свима странама па и код нас. Вал скупоће захватио је нашу земљу више него ма коју другу у Европи. Нигде није толики пораст цена као код нас. Било је неких покушаја да се овоме стане на пут, али пошто те мере које су предузимане нису обухватале производе свих привредних грана већ се поглавито задржавале на пољопривредним производима то ове мере нити су дале нити су могле дати очекиване резултате јер су биле половичне. Цена кукурузу и пшеници ранијом Уредбом утврђена, није се могла одржати, јер је цена осталим житима, која су далеко слабијег квалитета премашила цене ових производа. Морало се је приступити измени Уредбе. 26 августа обнародована је Уредба о мерама у сврху снабдевања становништва и војске хлебом. По овој Уредби сви вишкови пшенице и брашна подлежу принудном откупу. Као вишкови сматрају се све количине преко 300 килограма пшенице или 240 килограма брашна по члану домаћинства. За сваких 100 килограма откупљене пшенице у смислу ове Уредбе раније утврђеним ценама додаје се премија у износу од 50 динара (то јест ценама објављеним у 16 броју „Тежака" додаје се по 50 динара). Ово важи до 31 октобра 1940 г. Уредбом је предвиђено да може Министар трговине и индустрије овај рок помаћи, да важи и после 31 октобра.

Селектирана пшеница за сетву по процени пољопривредних органа може се продавати највише за 30% скупље од цена по овој Уредби.

Овом Уредбом предвиђа се и завођење једноличне мељаве и измељаваће се од 100 килограма пшенице (76 хектолитарске тежине) 70 кгр. хлебног брашна и 10 кгр. белог брашна и гриза.

Цене јечму су у порасту. Најнижа цена била је на почетку друге половине августа и од тада стално расте. При крају месеца цена је била изашла на 385 динара. За пролетњи јечам прелази и преко ове и достиже до 420 динара.

Цена ражи креће се 220 до 280 динара. **Код овса** до 270 динара. Почетком септембра цена овсу излази и на 310 динара.

Цена кукурузу имала је у овом периоду највећи пораст. Или боље речено пораст који је кукуруз достигао на црној берзи Уредбом је озакоњен. При крају месеци цена је била **преко 400 дин.** за 100 кгр.

Иако све берзе бележе велике порасте цена пољопривредним производима ипак од свега тога мало ће сељаци видети користи. Скупоћа није захватила само пољопривредне производе, напротив код производа других привредних гра-

на скупоћа још је већа. За сељака није важна количина новца него је важна куповна моћ тога новца. Важно је колико он може добити индустријских производа за своју робу. Друга је ствар код шпекуланата. Они ће имати једини користи од ових високих цена а остали имају да страдају. Нарочито ће ова скупоћа погодити сиромашнији свет који купује храну. Страдаће и сав радни народ чији дохотци нису повећани. У првом реду највише ће бити погођени радници, сељаци-малопоседници и ситни чиновници.

Таб. бр. I. Кретање цена биљним производима

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
					од 16 до 22 августа		од 23 до 31 августа	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повеђ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повеђ. или — смањ.
Јечам	Београд	макед. косовски	64		265	+40	290	+25
	Нови Сад	сремски	62—65		291,25	+26,25	316,50	+25,25
	Скопље	пар. Велес		3—4	230,50	+18	260	+29,50
Раж	Београд	вагон Србија			245	+30	290	+45
	Нови Сад	бачки			262,50	+22,50	290	+27,50
	Скопље	кумановски			232	+7	265	+33
Овас	Београд	српски вагон роба			262,50	+25	280	+17,50
	Нови Сад	сремски			287,50	+32,50	296,50	+9,00
	Скопље	косовски			226,20	+13	256	+29,50
Кукуруз	Београд	бели обреновачки			192	—	330	+138
	Нови Сад	бачки			—	—	345	—
	Скопље	банатски стари			182	—	287,50	105,50
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга			420	—	437,50	+17,50
	Нови Сад	бели сремски			—	—	457	—
	Скопље	тетовски крупан			437,50	—	435	—2,50

Пасуљ достиже цену од 482,50 динара. **Мекиње** излазе на 180 динара.

Решењем Министарства трговине и индустрије утврђена је цена за семе **сунцокрета** на 300 динара франко творница или вагон односно шлеп.

Цена свежој шљиви доста је добра и како смо обавештени излази на 260 и 220 дин. за 100 кгр. Када се има у виду чињеница да је овогодишњи род премален и довоз отежан услед рата није искључено да не порасте још и више. Са извозом биће слабо, јер је надлежни Уред у Берлину утврдио врло мале цене За 100 килограма свеже шљиве у корпама франко наша граница Немачка је утврдила цену од 21 марку или у динарима око 311 динара. Кад не би било других трошкова ова би цена у овој години била добра за сељака, али ту има читав низ трошкова који се не могу избећи. Следећа калкулација показаће нам како и колико износе ти трошкови. Да се један вагон од 6.000 кгр. превезе из Чачка до границе (преко Суботице) мора се платити за подвоз 2130 д., уверење о каквоћи 60 д., фитопатолошко уверење 200 д., валутно уверење 50 д., амбалажа (корпе, паковање и сл.) 1800 д., комисионару у Немачкој 3% износи 650 д., камата на уложени капитал у робу до исплате рачуна за 3 месеца по 12% 1650 динара и трговачка зарада 10% (како је они рачунају) 1385 динара. Укупни трошкови (без трошкова за ризико које трговци такође рачунају) износе 7.915 динара по вагону. Када ове трошкове одузмемо од цене коју трговац добија на граници тј. 18.648 мање 7915 остаје 10.733 динара за један вагон робе на нашој граници. Што значи да за 1 кгр. дође око 1,80 динара. Према овоме ако се цена не повећа извоз ће бити врло слаб.

Цена ракији је у порасту. Ракији „шљивовица" од 10 гради цена излази на појединим тржиштима унутрашњости до 10 динара.

Таб. бр. II. Кретање цена стоци

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 16 до 22 августа	од 23 до 31 августа
Београдска пијаца		
Говеда	5 — 8	5 — 8
Телад	6,50— 8,50	6,50— 8,50
Јагњад	5 — 7	5 — 7
Свиње	8 —12	10 —14
Сремска Митровица		
Лаке слиње	10,50—10,80	12 —12,25
Тешке свиње	11,50—12,25	12 —13
Пожаревац		
Лаке свиње	10,30—10,50	11 —11,50
Тешке свиње	11 —11,50	11,75—12

Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима

Цене стоци су у порасту. Решењем Министарства трговине и индустрије од 24 августа повећане су цене свињама за извоз у Немачку. За свиње изнад 160 кгр. утврђена је цена на 14 динара по килограму живе мере а за свиње од 140—160 кгр. (В класа) 13,70 динара, франко Немачка граница. С обзиром на велику цену коју има кукуруз товљење свиња ради продаје по оваквим ценама нерентабилно је. Оваква цена утицала је на произвођаче те су обуставили даље товљење свиња и престали са довозом на тржиште.

Инж. **Јарослав Шеварлић**

НАША СПОЉНА ТРГОВИНА У ПРВОМ ПОЛУГОЂУ 1940 ГОДИНЕ

Врло добро уређиван „Привредни преглед“ који излази у Београду као недељни лист за трговину, занатство, индустрију, банкарство и пољопривреду, у бр. 31 од 3-VIII т. г. у рубрици „Стање привреде у првом полугођу 1940 год.“, доноси исцрпне и опширне податке о нашој спољној трговини односно о нашем извозу и увозу за означено време, које податке износимо у изводу сређене тако, да читаоцима „Тежака“ прикажемо одељке и бројеве, који ће интересовати наше чланство, обзиром на пољопривреду као најважнију грану народне привреде уопште, и њен однос према осталим привредним гранама.

Биланс наше спољне трговине.

Извоз наших производа у стране државе за прво полугође ове године износи по количини 1,871.528 тона*) у вредности 3.848.500.000 динара. За исто време у 1939 години извоз је износио 1,663.876 тона у вредности 2.413.800.000 динара. Према овоме извоз за првих 6 месеци ове године већи је од извоза за исто време у 1939 години по количини за 207.684 тоне или 12,48% а по вредности за 1.434.600.000 или 59,43%.

Увоз производа из страних држава у нашу за исто време ове године износи 693.465 тона у вредности 3.089.100.000 динара, а у прошлој години 612.409 тона у вредности 2.527.900.000 динара. Према томе, увоз у овој години је већи по количини за 81.056 тона или 13,24% а по вредности за 561.200.000 динара или 22,20%.

Промет — обрт наше спољне трговине (заједно извоз и увоз) за првих шест месеци ове године по количини износи 2,565.025 тона, према 2.276,285 тона за исто време у 1939

*) 1 тона је тежина од 1.000 кгр.

години, што значи да се наша спољна трговина у овој години по количини повећала за 298.400 тона или за 12.6%.

Обрт наше спољне трговине по вредности у овој години износи 6.935.600.000 динара према 4,947.100.000 динара у 1939 год., што значи да се вредност наше спољне трговине у првој половини ове године повећала за 1,988.500.000 динара или 40.2%.

Трговински салдо[2]) наше спољне трговине за првих шест месеци ове године показују активу[3]) од 757.400.000 динара, док је салдо у прошлој години завршен са пасивом[4]) од 114,100.000 динара.

Стање наше спољне трговине у ратном времену

У току ратног времена од септембра 1939 године до краја јуна 1940 године у Југославији је увезено робе укупно 982.492 тоне у вредности 4,468.800.000 динара, према 1,017.584 тоне у вредности 4.047.200.000 динара у истом времену 1938 до 1939 године. Према овоме, увоз робе у ратном времену смањио се за 35.092 тоне или за 3.45% по количини а повећао се по вредности за 421.500.000 динара или 10.42%.

За исто време извезено је из Југославије 2.965.855 тона робе у вредности 5.953.200.000 динара, према 2,888.427 тона у вредности 4.329.000.000 динара у истом нормалном времену 1938/39 године. Према томе, извоз у ратном времену 1939/40 године повећао се за 77.428 тона по количини или за 2.69%, а по вредности за 1.624.100.000 динара односно за 37,52%.

У ратном времену септембар 1939 — јуни 1940 године, југослов. спољна трговина показује активу од 1.484.400.000 динара према 281.794.973 динара за исто време 1938/39 године. Према томе ратни месеци донели су повећање активе од 1.202.600.000 динара.

Велика актива наше спољне трговине, како у првом полугођу ове године, тако и у означеном ратном периоду, није у повећању извезених количина робе већ у великом порасту цена, који је наступио код свих артикала, али ипак у мањој мери код артикала које наша земља извози, него код артикала које увози, иако је тражња наших производа на страни врло велика.

---

2 Салдо је остатак по вредности који се покаже кад се одузме извоз од увоза или обратно.

3 Актива је вишак вредности извоза од вредности увоза.

4 Пасива је вишак вредности увоза од вредности извоза.

Главни артикли у нашем извозу и увозу.

Главни артикли у нашем извозу у првом полугођу ове године а у упоређењу за исто време у 1939 години, били су следећи:

	1940		1939	
	Тона	Динара	Тона	Динара
Пшеница	64.768	139.100.000	33.828	60.400.000
Брашно	12.275	45.900.000	549	1.700.000
Шљиве суве	23.100	91.600.000	2.810	13.000.000
Вино	10.711	32.200.000	4.413	15.500.000
Биље лековито	1719	20.100.000	1.215	10.100.000
Кудеље	8783	216.400.000	11.819	109.900.000
Дуван	3104	128.400.000	1	—
Стока и сточни производи:				
комада	150654		194.605	
тона	43035	1042.000.000	26.777	683.100.000
Дрво: комада	158380		356.512	
„ тона	807783	795.400.000	554.361	444.600.000
Екстракти за штављење	5112	34.000.000	7.326	31.100.000
Сода амонијачна и каустична	11909	23.500.000	7.325	14.500.000
Калцијев карбит и цијанамид	33124	65.000.000	24.088	40.000.000
Цемент	61178	19.100.000	87.604	25.100.000
Олово	5882	39.800.000	36.115	17.300.000
Бакар	23615	415.500.000	21.610	348.600.000
Копови и руде	618427	235.700.000	633.587	197.000.000
Све остало	99081	498.800.000	192.597	203.800.000

Као што се види седам артикла сачињавају наш извоз по вредности 2.971.500.000 динара или 77,2% од укупне вредностинашег извоза а то су следећи артикли: стока и сточни производи, дрво, бакар, копови и руде, пшеница, дуван и кудеља.

Према овом главно место у нашем извозу заузимају пољопривредени производи затим копови и руде.

Главни артикли у нашем увозу били су следећи:

	Вредност динара	
Текстилни производи (памук, вуна, свила и њихове прерађевине)	1940 925.600.000	1940 727.000.000
Гвожђе и прерађевине	329.400.000	344.600.000
Минерална уља	220.500.000	74.100.000
Коже	37.500.000	27.600.000
Стакло	8.800.000	8.800.000
Предмети за храну	101.500.000	99.200.000
Све остало	1455.700.000	1266.600.000

Према овоме група текстилних производа заузима водеће место у нашем увозу затим машине, метали и предмети за исхрану.

Рационалном прерадом наших текстилних производа, затим поправком наше производње без великих трошкова наш увоз ових могао би знатно да се смањи. Тако исто могао би да се смањи увоз предмета за исхрану. У текстилним производима, затим у предметима за исхрану и неким другим које увозимо има пуно луксузних предмета који не само да нису неопходни већ су донекле штетни и по економске интересе и по социјални поредак у земљи — свила, црна кафа, разно јужно воће и др.

Свакојако да ће читаоце „Тежака“ у овом ратном времену интересовати да поменемо **најјаче учешће неколико страних држава у нашем извозу и увозу у првом полгођу 1940 године.**

У нашем извозу најјаче учешће узеле су ове стране државе:

	Тона	Вредност у динарима
Немачка	366.457	1.245.100.000
Италија	678.486	539.400.000
Француска	102.137	522.300.000
Чешко Мор. Прот.	97.607	392.000.000
Мађарска	209.472	218.300.000
Енглеска	46.407	157.100.000
Швајцарска	52.195	102.800.000

У нашем извозу узело је учешћа још 35 европских држава, али је учешће свих њих по вредности много мањи од учешћа саме Немачке.

У нашем увозу најјаче учешће било је ових осам страних држава :

	Тона	Вредност у динарима
Немачка	256.044	1.409.800.000
Италија	43.793	438.600.000
Сјед. Амер. Државе	23.514	263.800.000
Румунија	87.684	150.900.000
Чешко Мор. Протектор.	77.943	140.900.000
Аргентина	7.079	104.300.000
Енглеска	16.559	103.900.000
Мађарска	21.496	99.800.000

У нашем увозу узело је учешћа још 24 стране државе из свих делова света али њихово укупно учешће по вредности увезене робе код нас не износи ни колико вредност увезене робе само из Италије.

Ради објашњења, потребно је да напоменемо разлике у односу на тонажу — тежину и вреднст код појединих држава које су узеле учешћа у нашем извозу и увозу. Као пр. наводимо Немачку и Италију. У Немачку смо извезли 366.457 тона робе у вредности 1.245.100.000 динара а у Ита-

лију 678.486 тона у вредности 539.400.000 динара. Дакле, у Италију смо скоро дупло више извезли робе него у Немачку чија је вредност знатно испод половине мања од вредности робе извезене у Немачку. Ово долази отуда што смо у Италију извезли велике количине грубе — јевтине робе — дрва, а у Немачку стоке и сточних производа. Сличних односа има и код других држава како у извозу тако и у увозу, што увек зависи од вреднсти робе и њихових цена.

На крају напомињемо, што је и „Привредни преглед" нагласио, да се наша спољна трговина за поменуто време, развијала повољно а на супрот тога наша унутрашња трговина пољопривредним производима није показала и дала ни приближно повољне резултате. Разне уредбе и наредбе о контроли цена и максимирању ових за житарице и кукуруз нису дале жељене резултате и укочиле су правилан развој трговине и снабдевање са свим производима. У погледу трговине са вином, ракијом и вуном не стоји ништа боље. Ми налазимо да је ово садање стање у унутрашњој трговини привремено и прелазно са приватне на државну и полу-државну иницијативу и са правом се надамо да ће се оно поправити.

Бор. Љ. Нешић

ДОПИС СА СЕЛА

Зашто су нам потребне пољопривредне подружине

Подружина сачињава једну недељиву целину и као таква је велики помагач пољопривреднику. Пољопривреда вреди и потребна је колико и земља. Ми пољопривредници живимо од пољопривреде и хранимо цео свет. Пољопривредник ради као једна електрична централа а познато је када централа престане да ради како све потоне у мраку. Ми сељаци обављамо тешке послове и никада се за живота не можемо одмарати. Тако нам је од Бога намењено. Ми сељаци немамо ни пензије. Нама пензија лежи у земљи, ако је обрадимо како ваља. Да би пак земљу обрадили како ваља ми се морамо држати савета наших полопривредних стручњака, који се налазе на челу наше пољопривреде, нашега задругарства и наших пољопривредних организација.

Међу тим организацијама је и наше Пољопривредно друштво са својим подружницама, чији смо ми пак чланови. Оно се брине за наш напредак, за наш опстанак. Оно нам кроз „Тежак" даје много и много веома корисних савета, те се с правом може рећи да је „Тежак" учитељ сељака. Да би пак свој задатак „Тежак" што боље испунио ми га морамо помоћи уписујући се у чланство Пољопривредних подржина, приликом чега уједно постајемо и његови претплатници.

Спасоје Петровић
Липовац — ср. Опленачки

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ВОЋАРСКИ ТЕЧАЈ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У ПОЖЕЗИ

Пољопривредна подружина у Пожези Уж. као најстарија пољопривредна установа у срезу, деловала је преко својих чланова уз припомоћ Српског пољопривредног друштва на унапређењу свих грана пољопривреде а нарочито на унапређењу воћарства. Настављајући своју акцију управа Подружине увидела је потребу за уједначењем производње воћа, као и потребу интензивније неге, не само воћака, већ исто толико и плода.

Сл. 97. Са воћарског течаја Пољопр. подружине у Пожези: Курсисти прекалемљавају старију воћку

У ту сврху Подружина је и ове године у времену од 29 априла до 2 маја приредила воћарски курс на коме је узео учешћа већи број воћара из Среза пожешког. На овоме курсу посвећена је нарочита пажња прекалемовању старијих сората јабука и крушака, подмлађивању изнемоглих стабала, ђубрењу и орезивању. Пошто је последњих година запажено да се без прскања какао у зимском тако и у летњем добу не могу добити здрави и првокласни плодови, то је на течају посвећена нарочита пажња истом изводећи их са разним препаратима у различитој концентрацији. За ову врсту неге воћака курсисти показали су нарочито интересовање.

Код прекалемљавања вођено је довољно рачуна о свима принципима модерне науке, нарочито о избору калемгранчица у односу према подлогама. Да би се пратио успех прекалемљених воћака, установљена је књига са потребним рубрикама из које ће се моћи видети успех акције.

Курсом је руководио г. Добросав Ковачевић, упр. Бановинског расадника заједно са претседником Подружине г. Ђуром Николићем, земљорадником из Гугља на чијем је имању један дан извођена примењена настава и г. Саво Стевановић, в. д. Среског пољопр. референта у Пожези.

Добросав Ковачевић

НАШИ УГЛЕДНИ ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ:

Милан Благојевић

Угледни пољопривредник Милован Благојевић из Кнића, члан пољопривредне подружине за срез Гружански, поред свих грана пољопривреде специјално се бави рационалним воћарством.

Када је штитаста ваш харала у Шумадији он је успео да подигне око 1200 младих шљива пожегача чији је род сада обилан и плаћа му за његов труд и рад а одбрану од штеточина многострука.

Сл. 98. Берба и паковање шљива за извоз на имању Милована Благојевића, Станови - Крагујевац

Поред шљива подигао је према најновијим саветима пољопривредне науке о воћарству сортиментски воћњак разног воћа 500 комада стабала и то чучавих наизменично са високим.

Прошле године извозио је шљиве за иностранство. Приложена слика приказује Милована са породицом при берби и паковању шљива.

Из Пољ. подружине, Станови
Крагујевац.

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва, донете на седници:

25 јула 1940 г. — Одлучено је:

1. Да се прими к знању да је код земљишних књига извршен отпис 5.3 м² друштвеног плаца у корист Градског поглаварства Београд.

2. Да се пријављеном утакмичару Владану Прибековићу из Дубнице, срез лабски, исплати прва половина помоћи од 500 дин. за подигнуту а недовршену стају за стоку а друга половина да му се исплати кад стају буде завршио.

3. Да се исплати помоћ од 500 дин. Драгутину Ж. Миковићу из Брзана среза грачаничког за подигнуто ђубриште и нужник.

4. Да се исплати помоћ од 1000 дин. Станимиру Стевановићу из Брзака среза грачаничког за подигнуту хигијенску стају за стоку.

5. Да се Поцерској виноградарској задрузи у Метлићу изда на име поклона једна мала колекција књига бесплатно.

6. Да се Пољопривредној подружини у Параћину исплати 500 дин. за већ одржана предавања у подружинским реону с тим да Подружина ову суму преда своме секретару г. Николи Марковићу.

7. Да се у вези жалбе на рад Пољ. подружине у Бабушници, одобри рад одржане ванредне скупштине и да се подружини препоручи да и даље ради у духу правила и одлука скупштине.

8. Да се у вези молбе Пољ. подружине у Банат. Карађорђеву истој препоручи да из помоћи Министарства пољопривреде на основу скупштинске одлуке изврши набавку потребних справа и то код Друштва и о томе извести Министарство.

9. Да се прими к знању да су подружине предложиле кандидате за течај Савеза срп. културних друштава и то: Чачак 2, а Свилајнац, Шабац, Срем. Карловци и Вучитрн по 1 кандидат. У вези с тиме да се умоли Савез да све ове кандидате прими на течај као редовне а друштвеног чиновника г. Љубинка Несторовића као ванредног слушаоца.

10. Да по позиву Дирекције за исхрану на Конференцији по питању извоза сточне хране, Друштво заступа секретар инж. А. Банковић.

Пољопривредници, испуњавајте своје обавезе према подружинама, да би вас опет помогле.

Вучење згодитака 2½% државне ренте за ратну штету. — Нове емисије

на 39 вучењу згодитака Лутријске 2½% државне ренте за ратну штету обављеног 1 септембра 1940, извучене су за згодитке следеће серије и бројеви:

З Г О Д И Ц И

По 200.000 Динара

Серија	број	Динара
5118	457	200.000

По 100.000 Дин.

Серија	број
5175	717
7803	532

По 50.000 Дин.

Серија	број	Серија	број
5521	911	8098	51
5923	832	8944	181
6199	312		

По 20.000 Динара

Серија	број	Серија	број
5976	981	7180	532
6290	863	7349	623
6561	901	8554	89
6620	619	8854	794
6903	580	9015	667
6934	668	9143	89
7012	813	9189	454

По 5.000 Динара

Серија	број	Серија	број	Серија	број	Серија	број	Серија	број
5079	952	5836	867	6364	891	7570	996	8407	812
5094	845	5841	308	6506	21	7598	143	8421	129
5102	105	5845	217	6515	582	7617	437	8551	239
5291	324	5929	40	6522	449	7811	695	8695	78
5335	465	6057	963	6562	319	7825	115	8845	864
5415	806	6195	38	6781	791	7934	489	8903	649
5458	842	6211	280	6911	963	7980	494	9194	215
5574	117	6344	224	6921	318	8080	862	9206	704
5644	174	6345	618	6935	288	8099	556	9258	564
5731	408	6358	151	7098	556	8287	294		

По 3.000 Динара

Серија	број	Серија	број	Серија	број	Серија	број	Серија	број	Серија	број	Серија	број	Серија	број
5091	975	5672	292	6280	45	6927	611	7288	426	7888	176	8404	821	9154	360
5100	327	5693	184	6342	795	7085	532	7340	478	7928	878	8472	138	9189	752
5152	382	5759	3 4	6411	396	7097	594	7382	96	7967	316	8526	734	9221	221
5206	848	5756	336	6507	268	7104	8	7444	358	8024	254	8619	69	9228	140
5303	898	5784	206	6526	846	7115	722	7447	556	8100	896	8628	146	9284	411
5360	106	5790	944	6617	684	7144	411	7480	613	8152	445	8866	586	9288	936
5387	821	5823	509	6635	907	7147	106	7499	691	8164	444	8892	898	9297	850
5430	18	5971	936	6775	864	7155	516	7569	668	8167	188	8984	282	9298	890
5433	424	6017	132	6779	947	7162	689	7596	748	8187	85	9015	667	9356	237
5480	648	6044	478	6822	214	7197	758	7631	705	8209	883	9069	470		
5499	398	6072	434	6837	280	7199	445	7663	928	8260	324	9078	201		
5500	132	6152	134	6876	890	7231	26	7730	871	8277	658	9102	564		
5599	259	6177	827	6914	80	7236	981	7795	961	8297	559	9129	232		

Штампарија „Слога", Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

Дезинфекција семена

помоћу **ЦЕРЕТАН** прашива или мочива

1. спречава болести житарица
главницу пшенице, снежну плесан ражи и пшенице, исцепаност лишћа јечма гару овса итд.

2. омогућује штедњу семена
јер побољшава клијање и бокорење. Свако семе дезинфицирано Церетаном проклијаће па га требе 10% мање посејати.

3. доноша здраву и обилату жетву
јер неће бити губитака од разних опасних болести.

Против житног жишка
Grodiln-n
Употребљава се 10%-тном раствору за премазивање житних спремишта

Против мишева
Zelio-зрна
Против пацова
Zelio-паста

Добива се код Српског Пољопривредног Друштва и његових подружина те изравно код фирме

»ЈУГЕФА« к. д., оделење за заштиту биља

Београд
Чика Љубина 10/а

Загреб
Прерадовићева 16

Виноградари и воћари!

ОИДИУМ-ЛУГ на виновој лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу промеша

СУЛИКОЛ
Грожђане мољце, јабучног црва и друге живе штеточине сузбија се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ
Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм. Гепрата 64 и

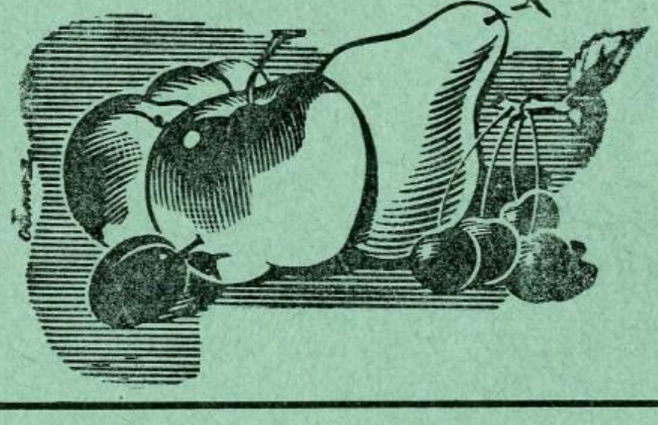

ЗОРКА

Београд
Француска 9

»Бургундски плави камен«

Производ фабрике „ЗОРКА“ најбоље је средство за прскање винове лозе против пероноспоре. Тражите ценовник и упутство од фабрике.

ЗОРКА

Б Е О Г Р А Д
Поштански фах 669

Kalemljenje
vinove loze, voćne sadnice i ruže

u garantovanim vrstama za jesensku i prolećnu sadnju
Sve porudžbine izvršava najkulantnije velerasadnik

Ladislav Ševar

dipl. enelog i vlasnik uzornog vinogradarstva
PETROVARADIN, Majurska ul. 1. Telefon 71-64

Универзитетска библиотека
Београд

ОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1860 Г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 1 октобар 1940 | Број 19

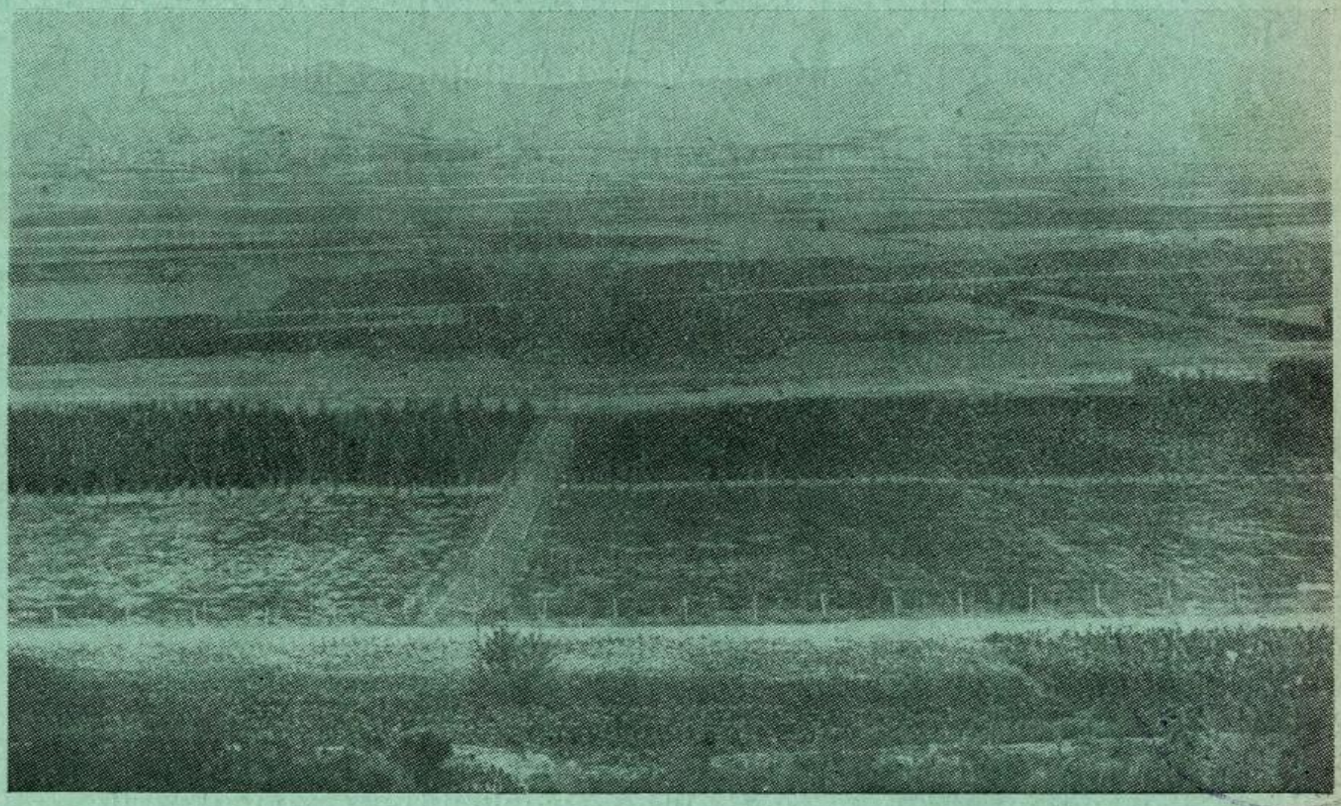

Лозни расадник у Кавадару — део под матичњаком

САДРЖАЈ: Инж. *Миливоје Перишић:* Шта треба знати о средствима за борбу против биљних болести и штеточина; *Сава Станојевић*: Досушивање недозрелог кукуруза; *К. Ивковић*: Гајење боба; Инж. *Б. Ж. Стевић:* Оглед је јако важан за млекарство; Dr. M. *Рефес Ремизов*: Воћарске прилике које наводе на размишљање; Инж. *Д. Станковић*: Обрада земљишта у воћњацима у циљу сузбијања суше; Инж. *Рад. Борисављевић:* Заслађивање шире бестрошаринским шећером; Инж. *Ћирило Николић*: Како треба да киселимо купус; Питања и одговори; Ситне вести, савети и обавештења; Инж. *Ј. Шеварлић:* Кретање цена пољопривредним производима у првој половини месеца септембра; Дописи са села — *Тихомир Калановић*: Житарице шкоде шљивацима; *Тихомир Калановић:* Сејмо класирано жито; *Бор. Љ. Нешић*: Значај редовног чланства у Српском пољопривредном друштву; Рад наших подружина: *Јоца Поповић*: Воћарски течај у Владимирцима; *Д. Станковић*: Предавања у Пољ. подружини у Капицији; Наши напредни пољопривредници: *А. С. Станчевић:* Алекса Милојевић из Сикола; Из Пољопривредне књижевности: Некролог † *Миленко Д. Суботић*; Важније одлуке Српског пољ. друштва.

Ценовник плугова

који се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду

Еберхартов плуг „Јота“ са обичним капислама динара 945.—

Еберхартов плуг „Јота“ са патент капислама дин. 990.—

Еберхартов плуг „Сервус“ 5 РБ. са патент капислама динара 1075.—

Еберхартов плуг „Сервус“ 5 са обичним капислама динара 1020.—

Еберхартов плуг „Сервус“ 5 Р са обичним капислама дин. 1020.—

Еберхартов плуг „Сервус“ са репом на дасци и обичним капислама дин. 1050.—

Еберхартов плуг „Сервус“ са репом на дасци и патент капислама дин. 1075.—

Еберхартов плуг „Комет“ 4 са патент капислама динара 1180.—

Еберхартов плуг „Комет“ 4 са обичним капислама динара 1130.—

Обртач Бехер лакши (тежине око 40 кгр.) на 1 точку са црталом марка „Чаша“ динара 720.—

Обртач Бехер тежи (тежине око 50 кгр.) на 1 точку са црталом марка „Чаша“ дин. 800.—

Бехеров плуг бр. 5 знак „Чаша“ патент колечке тип „Јота“ динара 850.—

Бехеров плуг бр. 5 Р. Б. „Чаша“ патент тип „Сервус“ динара 900.—

Бехеров плуг бр. 4 Р. Б. „Чаша“ патент тип „Комет“ динара 1.000.—

Домаћи плуг Вила знак „Бик“ патент колечке тип „Сервус“ лакши динара 900.—

Домаћи плуг Змај знак „Бик“ патент колечке „Сервус“ тежи динара 975.—

Кулски плуг Полих и Варга „Идеал“ патент колечке тип „Сервус“ динара 950.—

Кулски пулг Полих и Варга „Алфа“ патент колечке тип „Комет“ дин. 1.000.—

Кулски плуг Полих и Варга „Јупитер“ патент колечке тип „Јота“ дин. 900.—

Све су ове цене **необавезне** и то **само за готово без икаквог попуста франко продавница,** а по налозима Привилеговане аграрне банке **франко станица или лађа Београд.**

Чланови се могу користити кредитом само код Привилеговане аграрне банке, за набавку пољопривредним справа, алата и др. Упутства тражити од Друштва.

Српско пољопривредно друштво
Београд, Адмирала Гепрата ул. бр. 64

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 19 БЕОГРАД, 1 октобар 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ШТА ТРЕБА ЗНАТИ О СРЕДСТВИМА ЗА БОРБУ ПРОТИВУ БИЉНИХ БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНА

Данас, када на тржишту имамо безброј разних хемијских препарата, за сузбијање биљних болести и штеточина, тешко се сналазе и многи агрономи, а шта онда тек да кажемо за пољопривреднике.

Ради тога, врло често се код нас праве грешке, при употреби разних средстава за борбу противу биљних болести и штеточина, тако, да се често употребљавају противгљивична средства противу штеточина, а противинсекатска противу гљивичних болести. Исто тако, често се употребљавају контактни (додирни) отрови, уместо стомачних отрова и обратно, при борби са штеточинама. Тако се например дешава да неки воћари прскају са бордовском чорбом противу лисних вашију; други, пак, прскају са париском зелени, и онда се љуте, што нису успели да спрече трулеж плодова, краставост јабука и крушака итд. Неки пак прскају преко зиме воћке са карболинеумом, и онда се у пролеће и лето чуде откуда да им се на воћкама појави у јакој мери коврџавост лишћа бресквe, рогачење плодова шљива и др. болести.

Средства за борбу са биљним болестима и штеточинама су тачно опредељена у погледу ефикасности, коју треба да знају сви наши пољопривредници. Уопште узето, имамо **противгљивична** — фунгисидна и **противинсекатска** — инсектисидна средства. У прву групу (фунгисиди) спадају пла-

ви камен, који се употребљава као бордовска чорба, кречно-сумпорна чорба, сумпор и други препарати, који су, мање више, на бази бакра или сумпора. Друга група — инсектисиди, која средства се употребљавају противу штеточина, могу се поделити у две подгрупе: стомачни и контактни отрови (који делују преко коже — додиром). Подгрупа стомачних отрова обухвата: париску зелен, калцијев и оловни

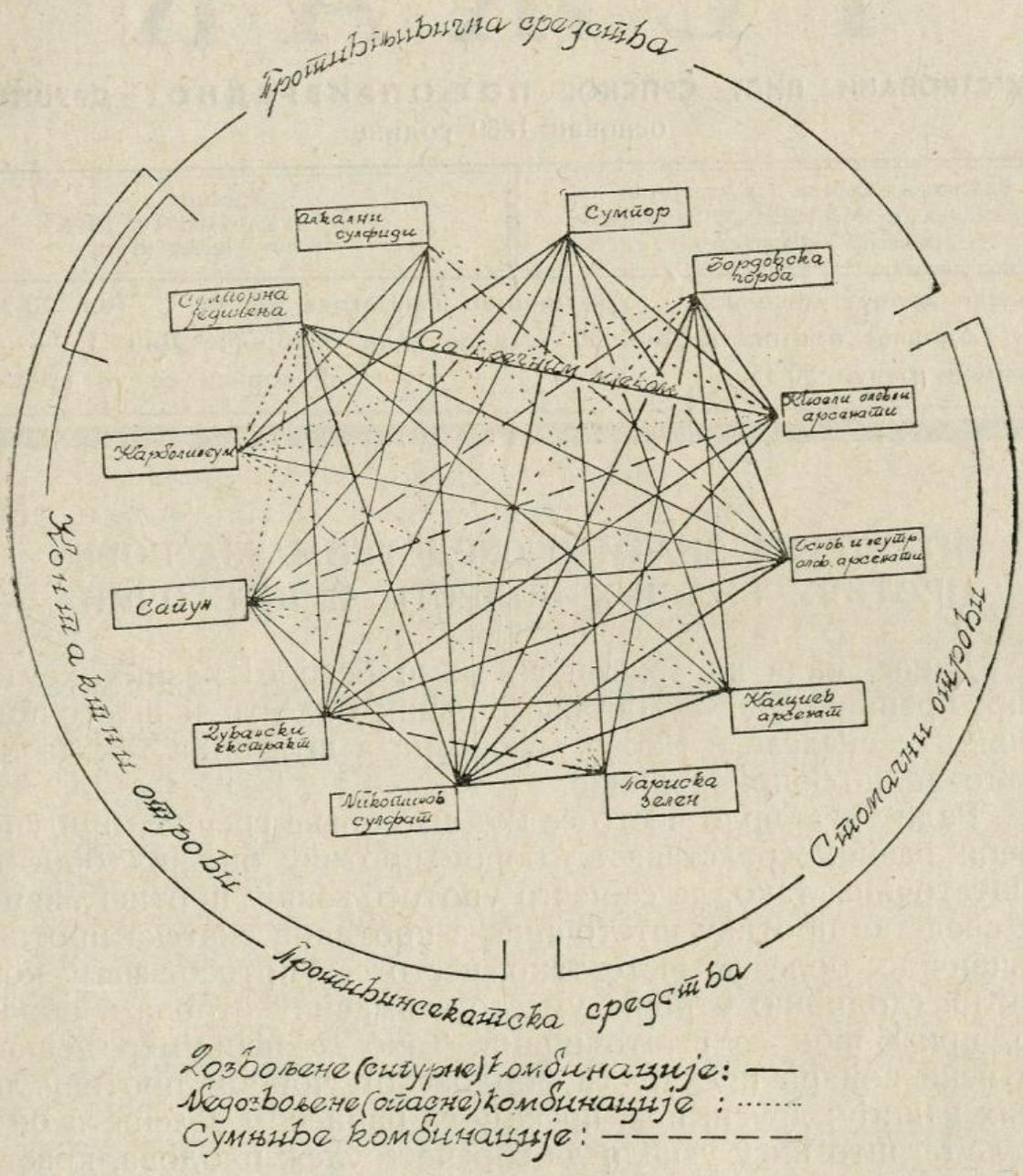

Сл. 99 Дијаграм за мешање средстава

арсенат. Ова средства да би могла да делују, треба да дођу до стомака штеточине, који, природно је, ће моћи да дођу када штеточина једе попрскане делове биљке. Подгрупу т.зв. контактних (додирних) отрова чини: никотин, дувански екстракт и отрови никотинских сулфата, сапуни, и карболинеуми, они делују споља причињавајући угушивање штеточине.

Сва ова средства могу да се употребе појединачно или помешана, то зависи од циља самога прскања. Мешање сваког средства не може се извршити. На приложеном диаграму су дате могућности за мешање најчешће употребљивих средстава. Овај диаграм треба сваки пољопривредник увек да има при руци.

У трговини се данас среће низ комбинованих препарата, који се истовремено могу употребити за сузбијање неких биљних болести и штеточина. Њих, као и све друге препарате треба набављати преко Српског пољопривредног друштва, тада ће мо их имати јефтиније а и сигурније препарате.

По времену употребе средства за борбу противу биљних болести и штеточина, могу се поделити на две групе: за употребу преко зиме и у доба вегетације биљака. У прву групу спадају карболинеуми, концентрована кречно - сумпорна и бордовска чорба. У другу групу спадају сва друга средства која су побројана у предњем диаграму, као и слабији раствори кречно-сумпорне и бордовске чорбе.

Потребно је још нагласити, да зимска борба, није сама довољна, да уништи биљне болести и штеточине, и не треба очекивати, да зимска прскања ће дати преко лета потпуно здраве плодове од болести и штеточина, јер оне могу доћи и из суседних непрсканих воћњака. Ради тога је потребно продужити борбу и преко лета. Зимско прскање је само основ за даља прскања у пролеће и лето, да би добили здрав род. Без зимског прскања успех може бити у неком случају добар, али врло често лош. Зато зимско прскање треба да буде основ, а на њему да се базирају остала прскања.

Инж. **Миливоје Перишић**

ДОСУШИВАЊЕ НЕДОЗРЕЛОГ КУКУРУЗА

Услед хладног пролећа, затим честих киша у току лета а у изгледу је да ни јесен неће бити боља, ради оваког времена све врсте усева у погледу вегетације у застоју су. Кукуруз у нормалним годинама почиње се брати око 20 августа док је ове године у то време још у млечном стању а у већини случајева још није ни прецветао нити формирао клипове. Хладно време још више омета вегетацију и сви су изгледи да кукуруз ове године неће моћи довољно сазрети.

Намеће се питање шта треба да радимо ако кукуруз не сазре довољно а ухвате га слане и јесење хладноће, шта ће радити најбројнији део становништва који се храни са кукурузним хлебом, који после подбачених приноса стрнина

полаже једину наду у кукуруз, — а ако још и он подбаци у приносу и не сазре довољно невоља и глад биће далеко гора но ове године. — Даље, доцкан сазрео кукуруз омета и благовремено сејање стрнина, јер се код нас пшеница сеје после кукуруза, те је и то једна незгода на коју се мора рачунати.

Пошто се предвиђа да ће се морати кукуруз досушивати, то је потребно да унапред знамо како тај посао треба да обавимо. Код нас а нарочито у шљиварским крајевима има довољан број сушница за сушидбу шљива, то ће се исте моћи корисно употребити за досушивање кукуруза. Досушивање кукуруза на сушницама може се вршити на два начина и то: у клипу и окруњен. Ако се суши у клипу лесе које служе за сушење шљива могу се исто тако употребити и за сушење кукуруза, а ако се кукуруз круни па се као такав суши, потребно је да се лесе застру џаковима, пољавама, чаршавима а ако ових нема можемо се послужити и јаком хартијом или пакпапиром.

Сушидба се врши ложењем ватре у пећи сушнице а при томе направити вентилацију; код сушница савременог типа вентилација је удешена при изградњи сушнице а код домаћих сушница, где вентилације нема треба прве доње и најгорње пармаке по мало отворити ради циркулације ваздуха приликом сушења кукуруза. Трајање сушења зависиће од тога како се ложи ватра у пећи, у сваком случају не треба пренагљивати са ватром, јер је боље да сушидба траје постепено, па мало и дуже времена но нагло и брзо. Кукуруз на лесама треба с времена на време прегледати и промешати ради бољег досушивања. После довршеног сушења кукуруз скинути са леса распоредити да се расхлади и потом смести у кошеве или хамбаре.

При брању кукуруза потребно је да се исти пребере и онај клип који није довољно зрео одвојити, ти одбирци код нас се зову палетци и о њима ове године морамо више водити рачуна но раније, ови се палетци код нас потроше за исхрану стоке без икаквог плана, ове године и њих треба осушити па оставити те их млети и употребити за хлеб и исхрану људства и стоке.

Пољопривредници!, водите строго рачуна о прикупљању и чувању жита сваке врсте, јер је до нове жетве далеко а незна се каква нам изненађења у току зиме претстоје, снабдевајте се са житом још у току јесени, јер несташица у храни свакојако претстоји а са стране због изванредних прилика у свету не може се увозити, зато припремајте годишњу храну. Све врсте поврћа и варива спремајте за исхрану, јер иста могу да допуњују исхрану поред хлеба, нарочито обратите пажњу на кромпир, чувајте га јер у случају нужде може се исти корисно употребити мешањем са брашном и печење хлеба.

Сава Станојевић

ГАЈЕЊЕ БОБА

Боб се код нас много у мањој количини троши но грашак, те се с тога и мање производи, и ако је он хранљивији но ма које друго вариво. Он је најхранљивији док је у назрелом стању његово зрно т.ј. док је младо и мекано, а кад оматори, теже се и кува а и губи укус. Зрело зрно боба може да се троши и преко зиме.

И ако боб може да успева на сваком плодном земљишту, али ипак више воли тежу но лаку земљу. Земљиште може јако да подноси, али само **ђубре потпуно зрело.**

Боб се може сејати од **октобра** па и преко зиме, ако време дозвољава, па све до **марта.** Посејан до фебруара, приспева за јело већ у мају. Сеје се у редове размакнуте на 35 до 40 см., а зрно од зрна 15—20 см. Дубина сејања је према крупноћи семена, али је обично 6—8 см.

На 1 ар иде семена 2½—3 кгр. Може да се сеје и на оџаке (кућице) у растојању на 50—60 см., по 4—5 зрна заједно.

Чим боб изникне треба га окопавањем чистити од корова. Боб се не сме окопавати кад је влажан од росе или кише. Кад достигне висину од прилике око 40 см., треба му закинути врх — „шкопити га", а то је обично више десетог листа, да му се спречи пораст у вис, ради развијања зрна, а тиме се спречава и напад **црне ваши,** што обично од ње боб увек пати.

Кад је сушно време, треба га заливати, јер тада буде сочнији и укуснији.

Зрно се боба бере у мају, јуну и јули, и даје приноса са 1 ара око 50—60 кгр.

К. Ивковић

ОГЛЕД ЈЕ ЈАКО ВАЖАН ЗА МЛЕКАРСТВО

По селима се млеко најчешће прерађује у сир и кајмак, мање у масло и кисело млеко. У разним крајевима наше земље у вези са топлотом и влажношћу, са зградама и посуђем за прераду млека, различито треба све те производе израђивати. Како треба радити па да се добију најбољи резултати може рећи стручњак за млекарство, ако је био у томе крају, али то може утврдити и сам произвођач врло лако. Потребно је само огледом проверити сваку радњу у производњи, и видеће се како је најбоље. Ми ћемо дати неколико примера како се оглед изводи.

Говори се, да је трговачко сириште — маја — боље за сир, него сириште које наше домаћице спремају од желуда-

ца јагњади, јаради, ређе свиња. Оглед ће показати да ли је то тачно. Млеко спремно за потсиривање подели се, па се једна проба потсири са трговачком мајом, а друга са домаћим сириштем. Само се пази да се додаду такве количине сириште, како би се потсиривање једновремено извело. Онда се остале радње: сечење груде, цеђење, притискање, сољење и зрење врше подједнако, па ако сир пробе са трговачким сириштем буде бољи, знак је да је томе разлог само сириште.

Сл. 100. Златиборски пашњаци и овце
(сн. Стевић)

Истиче се, да бели сир треба превирати — дозревати — на што нижој топлоти 12—15° Ц. То се лако може огледом проверити. Сир који је добијен из истог млека, на исти начин спремљен, са истом врстом и количином соли посољен, ставља се у две истоветне чабрице од 5—10 кгр. Кад се чабрице напуне, онда се једна однесе у подрум где је топлота стално ниска (12—15° Ц), а друга остави у просторији где је виша топлота. И ако се сир током зрења подједнако негује у обе чабрице, па буде бољи у чабрици која је била на нижој топлоти, знак је да је баш та топлота томе разлог.

Да је чистоћа у производњи сира доброг квалитета важан фактор, оглед ће најбоље показати. Нека се једном млеко помузе са чистим рукама, са чистог и опраног вимена, у чисте судове и нека се потсири са чистим сириштем и посоли са чистом сољу и стави у чисте испарене топлом водом чабрице. Другом приликом нека се не пази толико на чистоћу, већ ради како је уобичајено, па ће се кроз недељу две дана видети шта значи чистоћа и који је сир бољи.

И тако редом се могу све околности које утичу на квалитет сира, масла, кајмака и других производа испитати, пошто сви други услови у производњи остану исти, изузев оних који се испитују, (у нашим примерима сириште, топлота подрума, чистоћа у раду), па ће сваки произвођач за своје услове рада моћи доћи до таквог начина прераде млека, који ће најбоље одговарати његовим приликама.

Инж. **Б. Ж. Стевић**

ВОЋАРСКЕ ПРИЛИКЕ КОЈЕ НАВОДЕ НА РАЗМИШЉАЊЕ

Сада већ имамо апсолутно јасну слику о стању воћарства ове године: имали смо врло мало трешања, вишања, јагода, кајсија и бресака, тј. оне врсте воћа чија је сезона у августу већ прошла. У погледу осталих, каснијих врста воћа које претстављају наше особите специјалитете, као што су шљиве, јабуке, крушке и грожђе, не треба бити пророк па увидети да ћемо ове године располагати врло малим количинама и ових врста воћа.

Али не треба мислити да у овој оскудној години имамо неко наслеђе из прошле, изванредно плодне године у облику трајних воћних прерађевина. Прошле године смо н. пр. имали толико шљива, да ни стари воћари нису памтили тако обилан род. Гране су се ломиле под теретом плодова; у многим крајевима уопште се нису нарочито трудили око брања шљива, већ су их остављали на воћкама или на земљи да иструле. Због чега би се и трудили? Шта су могли да раде са шљивама? Да их суше или прераде у пекмез, па да ове примитивне производе продају по таквим ценама које не покривају ни трошкове производње? Или да од њих пеку шљивовицу? Али све ове врсте прераде воћа имају извесне границе, које је обилан принос шљива прошле године далеко превазишао. Такав рад са воћем, када уновчење воћа уопште није сигурно, не привлачи више нашег паметног сељака. Он ће пре пустити да му воће једноставно пропадне. Овакво расположење нашег сељака може се означити као недостатак поверења према воћу као извору прихода за њега.

Поново истичем да је воће једна од најкориснијих животних намирница.

Ко може пак ове године у Југославији да дозволи себи луксуз и да једе доста воћа? Малине — врло важна врста јагода од велике храњиво-физиолошке па чак и медицинске вредности, продавале су се ове године у Београду, и то врло кратко време, по цени од 8 до 16 дин. по кг. Па

чак и купине, које су се ранијих година у извесним крајевима Југославије продавале по багателној цени од 20 пара по кг, једва се добијају ове године у Београду за 6 и 8 дин. Брескве и кајсије једва се могу приметити на београдским пијацама. Где су резерве свих врста воћа из претходних, изванредно обилних година? Ово питање може сваки грађанин са пуним правом постављати.

Прошле године је било одређено да се за суве шљиве плаћа сељаку 1.80 до 2 дин. по кг. То је имало за резултат: 1. да су на томе многи зарадили милионе; 2. да се код нас ове године једва могу добити суве шљиве и то по цени од 6 до 8 дин. по кг. То су уосталом добро познате чињенице, поводом којих се повремено пролије неколико публицистичких суза, а на крају крајева све остаје по староме...

Докле треба то да иде тако? Најопасније је расположење воћара. Тешка криза југословенског воћарства биће неизбежна ако се не поведе у првом реду борба против овог расположења. Ова борба се може водити само помоћу читавог низа мера које треба плански и са пуно разумевања да спроводи нека позвана установа. Сада се мора енергично радити на повећању поверења у воћарски посао, нарочито услед међународних померања извесних економских интереса. То се може постићи само онда, **ако се целокупно воћарство постави на сасвим другу основу него досада.**

Досада је била тежња југословенске воћарске политике да се воће у својим малобројним облицима (свеже воће, суве шљиве и нешто пекмеза) у што већој количини извезе у иностранство. Главна линија воћарске политике била је постићи што већи контингент за извоз, често обарајући нормалне цене на међународном тржишту. За дуги период од 20 година није се мислило на то, нити је нешто више урађено, да се паралелно са овом главном линијом воћарске политике пође и другим линијама. Зар се није могло радити на томе да се донекле организира и повећа потрошња воћа од стране сопственог становништва?

Ако се изненада или поступно буду спречене експортне тенденције југословенског воћарства? Шта треба тада да се догоди са југословенским воћарством?

Југословенско воћарство се сада налази у опасности. То мора да се каже отворено и храбро, да би се најзад предузеле оне мере које могу да доведу до консолидације и оздрављења воћарства као важног сектора пољопривреде и привреде. По нашем мишљењу треба предузети следеће мере:

1. **Свестрано и убедљиво поучавање народа** о високом храњиво-физиолошком значају воћа.

2. **Поучавање широких слојева становништва** да правилно чувају поједине врсте воћа у свежем стању и да их помоћу јевтиних и погодних техничких средстава претворе у разноврсне трајне продукте у оквиру мањих газдинстава.

3. Организовање унутрашње трговине са воћем и његовим прерађевинама у том смислу, да унутрашња потражња за воћем у целој земљи буде задовољена на здравој основи.

4. **Помоћу високо развијене, на модерну техничку основу постављене индустрије створити велике количине таквих трајних воћних прерађевина, које могу да служе као резерве за исхрану народа и за извоз.**

За извођење ових мера мора се на првом месту претпоставити постојање једног **специјално за то позваног** извршног органа. Оне установе које се данас у било ком погледу баве питањима воћа, нису погодне са извођење поменутих задатака. За једну акцију на потпуном преоријентисању воћарства, која неће бити само у интересу воћара-произвођача, већ целог народа и државе, неопходно је потребно имати једну врло активну, **специјалну** установу снабдевену потребним средствима и првокласним сарадницима. Можда већ постоји ембрион једне такве специјалне установе — мислим овим на „Централу за хигијенско искоришћавање воћа у Југославији“ (ЦЕНТРОХИВ). По себи се намеће мисао о проширењу и јачању ове ембрионалне организације, како би се претворила у активан орган нове воћарске политике у Југославији. Сви пријатељи југословенског воћа топло ће поздравити стварање активног и ауторитативног центра за југословенско воћарство и сви се погледи окрећу при томе ка Министарству пољопривреде, које има неоспорно право да пре свега одлучује о судбини југословенског воћа. Морају се најстрожије осудити сви покушаји да се воћарско питање решава независно од Министарства пољопривреде или чак супротно директивама овог Министарства. Парола данашњице мора да гласи: **акумулација свих расположивих снага и средстава ради јачања воћарства, и никако распарчавање ових снага и средстава, како је то нажалост сада случај.**

Макар ко био позван да поведе правилну воћарску политику у Југославији, морају се имати у виду следеће две заповести:

1. Приређивање **„Сталне изложбе технике искоришћавања воћа“** у вези са читавим низом популарних предавања, као најбољег начина за поучавање широких слојева становништва.

2. Уређење **„Угледног уређаја за универзалну прераду воћа“**, као јединог места где ће се спремати прави национални мајстори модерног искоришћавања воћа.

Без извршења ове две заповести не може се замислити „унапређење воћарства“ у Југославији.

Д-р М. Рефес Ремизов

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА * БЕОГРАД *

ОБРАДА ЗЕМЉИШТА У ВОЋЊАЦИМА У ЦИЉУ СУЗБИЈАЊА СУШЕ

У већини наших воћарских крајева воћке редовно страдјау од суше, која се испољава као најјача сметња за успешно развијање воћака и за њихову нормалну родност. Оскудица влаге веома неповољно утиче на плодове. Познато је да се у доба јаких суша јавља њихово редовно опадање у маси, тако да се појединих година берба вишеструко умањи, а квалитет погорша. Ова појава је нарочито неповољна за шљиве, чији плодови бивају у великим количинама намењени за сушење, те због недовољне крупноће имају малу вредност.

Обезбеђење влаге у воћњацима зависи не само од количине воде која доспе у земљу, већ и од способности земљишта да прими и задржи влагу. Ово, опет, зависи у највећој мери од правилне и умешне обраде земљишта.

Основна обрада земљишта у воћњацима јесте осредње дубоко јесење орање целокупне површине, толико дубоко да се не повређују жиле. Тиме се земљиште оспособљава да прими и задржи велике количине влаге, која ће служити воћкама. Тиме се истовремено земљиште оспособљава да у току зиме у јачој мери ствара биљну храну. Јесењим орањем се откривају гнезда штетних инсеката и излажу зимским хладноћама, од којих ове штеточине угињавају. Најзад, овом обрадом се уништавају корови и траве, које су веома штетне за воћке, јер одузимају велике количине влаге и хранљивих састојака. Али има још једна велика корист од јесењег орања која је нарочито важна за наше шљиварске крајеве. То је затрпавање лишћа зараженог пламењачом (Полистигма рубрум), која је веома много раширена и прети да озбиљно угрози рентабилност шљиварства. Заоравањем зараженог лишћа, које садржи споре, семенчице гљивице што изазива пламењачу, могла би се у знатној мери умањити и опасност од ове болести, под условом да се већина воћњака поору. Ове године је пламењача необично много распрострањена, те би неизоставно требало све воћњаке поорати у току јесени или зиме.

Јесењим орањем ће се земљиште оспособити да задржи велике резерве влаге, али је потребна и допунска обрада, у току пролећа и лета, да би се што више спречило губљење влаге испаравањем и самим тим сузбијала претерана суша. У том циљу треба рано упролеће извршти дрљање или прашење поораног земљишта у воћњацима, да се добије покорица која потпомаже јаче губљење влаге испаравањем и да би се уништили корови. Преко лета опрашити по потреби — једанпут или више пута у истом циљу.

Ако је воћњак млад, па треба земљиште искористити за сетву разних усева, онда сејати окопавине, и то са све већим

размаком од воћака, што су оне одраслије а земљиште бесплодније. Пшеницу и друге житарице нипошто, јер су оне веома шкодљиве за воћке, јер одузимају много влаге и хране из земљишта, збијају земљиште, исушују га и стварају успару, која омета нормалан пораст младих воћака. Ако ово мора да се учини, онда је потребно пшеницу кад никне прекопати око сваке воћке, и то увек нешто шире него што је круна. Ако се и то не буде урадило, потребно је одмах после жетве земљиште око воћака прекопати, да би се спречило јаче губљење влаге.

Обрада земљишта само око воћака недовољна је, јер старије воћке пуштају жиле свуда унаоколо по целој површини и прожимају је. Не користи много обрађивати оно мало земљишта око самог дебла воћака, јер ту има врло мало ситних жила, сисалица које углавном хране воћку.

Обрада земљишта у воћњацима има првокласан значај, те је треба свуда примењивати, јер од тога зависи не само одржавање воћака, већ и њихова родност и квалитет плодова.

Инж. Душан Станковић

ЗАСЛАЂИВАЊЕ ШИРЕ БЕЗТРОШАРИНСКИМ ШЕЋЕРОМ

У свима напредним државама у Европи у којима се винова лоза гаји на већим површинама, још одавно се осетила потреба да се законским путем регулише, шта се има да сматра природно вино и виноградари заштите од разних фалсификата како би своје природно вино боље уновчили а потрошачи такође заштите од несавесних продаваца који, под именом вино, продају разне фалсификате, а који врло често шкодљиво утичу на организам потрошача. Овакав закон „Закон о вину“ донешен је и у нашој држави и по њему се врши контрола још од 1930 год. Овим законом је прописано, шта се има да сматра за природно вино и шта се сме да ставља у потрошњу. И ако је наш закон о вину израђен од наших најбољих виноградарских стручњака уз суделовање представника виноградара и продаваца вина, а по угледу на Законе о вину у страним државама Европе, ипак, као и сваки Закон и овај није могао да предвиди и разне махинације, које наши продавци, а често и произвођачи виноградари практикују, да изиграју законске прописе у њихову корист. Тако је и са заслађивањем шире шећером.

Наш закон о вину и правилник за његово извршење забрањује у принципу додавањем шећера шири, сем изузетних случајева. Али, на жалост ово „изузетних случајева“ је повод разних махинација и злоупотреба, како од стране

продаваца вина, исто тако врло често и од самих произвођача винограра.

Наши стари виногради, пре филоксере подизани су само у оним крајевима и на земљишту које је било подесно за успешно напредовање винове лозе, на коме је грожђе могло и потпуно да сазри, па да се добије добро природно вино. Међутим при обнови винограда после филоксере о томе се није водило довољно рачуна и виногради су подизани и у оним крајевима, где нема довољно услова, да грожђе потпуно сазри и на земљишту које није за виноград. Нарочито су после светског рата подизани виногради и тамо где грожђе не може довољно да сазри, услед недостатка довољне сунчане топлоте, само да се произведе што више вина, да би се задовољила потражња, која је тада била велика, јер су многи виногради били упропашћени у току ратова. Мало по мало после ратова потрошња вина се смањује под утицајем светске кризе и све веће производње вина, тако да се могу да уновче вина само бољега квалитета, док вина слабијег квалитета, она из равнице и севернијих крајева тешко или никако се не продају и употребљавају се за печење ракије комовице или за сирће. Али приход од ове продаје није онолики као кад се прода вино, па често не може да покрије ни издатке око обраде винограда. С тога у оваквим случајевима ови виноградари прибегавају шећерењу шире додавањем природног шећера у циљу да поправе квалитет својих слабих вина. Шећерење шире се много практиковало првих година после рата, када је шећер био јевтин, а вино релативно скупо.

Закон о вину је стао на пут и забранио ову неприродну употребу шећера сем изузетних случајева. Али на жалост и штету виноградара правих виноградарских крајева, ови виноградари скоро сваке године су до сада успевали преко утицајних људи, нарочито преко политичара, да за шећерење шире добију шећер без плаћања државне трошарине, а која је већа од вредности самога шећера и да са тако јевтиним шећером поправе своју ширу и конкуришу виноградарима из правих виноградарских карјева. То је нова филоксера, која прети да уништи наше праве виноградарске крајеве, шећер без плаћене трошарине.

Напослетку прави виноградари немају ништа против тога, да се шира и шећери кад то захтевају изузетно временске прилике преко године и грожђе не може довољно да сазри. Али не разумеју то, да се даје шећер без наплате трошарине на штету правих виноградара и на штету државне касе.

Свакако да је корисније и по државне приходе и по интересе народа да се смањи трошарина на шећер за неки динар по килограму и омогући његову већу потрошњу ширих слојева, а не овако да се помажу они виноградари, који

и нису прави виноградари, а који су своје винограде подигли на земљишту подесном за друге пољопривредне културе.

Надамо се, да се убудуће ова грешка неће више поновити у толико пре, што се и иначе осећа оскудица у шећеру, а смањивањем трошарине на шећер нема бојазни, да се произведене количине шећера не могу да утроше.

Инж. Рад. Борисављевић

КАКО ТРЕБА ДА КИСЕЛИМО КУПУС

Кисели купус добро спремљен и очуван важи као изврсна храна за човека. Он је нарочито користан и значајан онда када се нема другог поврћа у довољним количинама у свежем стању. Наши земљорадници врло добро познају његову важност у домаћинству, те према томе готово свака кућа има га за употребу преко целе зиме. Кисели купус има преимућство над осталим поврћем што се са мањим трошковима може, да чува преко зиме у конзервисаном стању. При његовом конзервисању треба обратити велику пажњу на чистоћу судова. Мада је кисели купус наша народна храна преко зиме; ипак када се кисели занемарују се извесни моменти, који су од првокласног значаја за добијање доброг и чврстог укишељеног купуса. Кисели купус може, да се оставља на два начина: да се главице купуса ситно исеку — као рибанац или да се кисели цела главица.

1) Кисео купус рибанац

У току месеца октобра или почетком новембра одаберу се чисте и здраве главице купуса и исеку на ситно великим рибежом или брадвом (сатаром). За припремање рибанца употребљавају се дрвени судови (каце, чаброви или бурад са извађеним данцетом). Судове треба прво добро опрати врелом водом, у којој смо претходно растворили соде за бурад или пепела (цеђ). Количина соде зависи од величине судова. Обично се узима $^1/_2$ кгр соде за суд од 100 л. Када смо суд изрибали четком, опере се још два до три пута хладном водом. У таквим очишћеним и опраним судовима може, да се приступи конзервисању купуса. Количина, која је добивена сечењем купусних главица, усоли кухињском соли и добро меша све дотле док купус сам од себе не пусти воду. Затим се приступа слагању у кацу или чабар и сваки ред — слој добро набија дрвеним и чистим мањем, дотле, док се каца не напуни. Ово пресовање врши се из разлога, да између слојева остану што мањи међупростор, како би

се што више сузбило штетно дејство оних сићушних организама, који су при овом конзервирању нежељени. Ако хоћемо, да рибанац има добар укус, треба при слагању у судове сваком слоју или реду додати нешто сувог семена од мирођије, крупног црног бибера, лорбера и по неко зрно кукуруза за добијање лепе жуте боје и чврстине. Неко додаје по коју танку кришку миришљаве јабуке, коре од ли-

Сл. 101. Из Пољ. школе Буково — део баште са купусом
(сн. Ђ. Николић)

муна или дуње. Кад се заврши овакво слагање купуса треба, да се покрије опраним, целим лискама. На ове лиске стави се чиста бела крпа; а поврх ње дрвени поклопац, који се притисне добро здравим речним каменом. Ако желимо, да нам рибанац стигне раније за употребу, суд у коме се налази оставља се извесно време да стоји на неком топлом месту (8—10 дана). После тог времена треба га пренети у хладне просторије и употребљавати за своје потребе. Када се конзервира или справља за домаћу употребу није препоручљиво, нити је практично, да се пуне велики судови с таквим купусом. Ово се избегава, да се не би рибанац покварио услед дужег стајања у отвореном суду. Боље је узимати мање судове тако, да се рибанац добро искористи и брже потроши. Тамо, где се поклања већа пажња неговању рибанца и чистоћи може, да се очува и до априла месеца. Нега се састоји у томе, што при сваком узимању рибанца (купуса) треба да се опере крпа, којом је покривен дрвени поклопац и поново добро притисне каменом или малом пресом.

2) Добијање киселог купуса целих главица

За ову сврху узимају се тврде, ситније као и главице средње величине, које су морале прво три до четири дана, да стоје на неком сувом месту. Ове се главице лепо очисте од спољашњег лишћа, извади им се тврди део под именом „корен“ до меких делова. Затим се у свако удубљење стави по мало кухињске соли. Тако припремљене главице слажу у добро очишћену и опрану кацу. Кад се напуни каца, одозго се стави све оно што важи и за рибанац или оплетен венац од винове лозе. То се добро притисне са 2—3 речна камена или пресом. Кад смо ово урадили, додаје се одређена количина кухињске соли и прелије чистом хладном водом. Обично се узима 5—6 кгр. кухињске соли на 100 л. воде. Да би купус добио пријатнији укус, требало би у сваку кацу величине 150—200 л. убацити 2—3 лимуна исечена на парчиће. Неки додају хрена; други мирођије и др. што све зависи од укуса самог домаћина. После 10—15 дана врши се претакање, тако да се оточи на славину расо и поново сипа одозго. Кад се ова радња изводи у исто време проба се да ли је расо довољно слан. Ако смо случајно додали личина. После других 15—20 дана врши се друго претакање, затим треће, а понекад потребно је и четврто. То претакање је потребно ради боље расподеле соли, равномернијег заслањивања, да купус развије пријатан укус и да се сачува од кварења тј. појава слузи. Ако пак хоћемо, да нам се купус дуже времена одржи; а да не буде прекисео, треба у месецу фебруару променити расо тј. оточити га и бацити; а додати онолико чисте воде колико се расола оточило. Овај расо не мора увек сав, да се баци; него може се оставити извесна количина у флашама, које су затворене запушачом. Овакав расо претставља врло добро освежавајуће пиће за време летњих жега.

3) Остављање купуса рибанца, и у главицама у једној истој каци

Врло често се дешава да неко нема два суда; а жели, да има киселог купуса и у главицама и као рибанац. То се остављање врши на следећи начин: прво долази на дну суда један слој добро осољеног рибанца. Дебљина или висина овог слоја треба да буде око 20 см, затим ред целих главица и тако редом; док се каца не напуни. Последњи слој, треба увек, да буде рибанац. Даљи поступак исти је као и код горњег начина кисељење купуса.

Инж. **Ћирило Николић**

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: угињавају ми овце. Болест почиње са шмркакањем, кашљем, затим их ухвати нека ватра и слине им иду из носа, што траје 4—7 дана па угину. Употребљавао сам разна средства, без успеха.

Милош Остојић, Срезојевци

Одговор: Према вашим опажањима и датим подацима могу закључити да се код ваших оваца ради о плућним власцима.

За плућне власце има лека, али тај лек не можете Ви сами да дадете, пошто се лек даје са шприцом у душник. Отиђите до Вашег најближег ветеринара те му објасните ствар и замолите га да вам дође и спречи даље угињавање оваца.

Н. Бунтак

Питање: Пре извесног времена једну ми овцу заболе виме и половина истог отече и отврдну као камен. После неколико дана на вимену се појавише ране. Хладио сам водом а ране засипао терпентином и плавим каменом, да спречим навалу мука. Убрзо ми се разболе друга затим трећа и четврта овца. Молим за савет каква је болест и како се лечи.

Миленко Љубић, Рошци

Одговор: Према вашим подацима јасно се види да се ту ради о једној инфекцији — зарази вимена, која се преноси с једне овце на другу. Која је заразна клица узрочник обољења вимена треба установити, а то може само ветеринар узевши материјал из оболелог вимена. Једини исправни пут је тај да позовете ветеринара, који ће тачно установити узрок оболења вимена. На тај начин моћиће се подузети и исправно лечење. Док не позовете ветеринара добро је на виме стављати топло-влажне облоге, а не хладне као што сте то ви радили.

Облог ставићете на тај начин: око целог вимена метните доста кучине. Узмите затим једну саргију и свежите на сва четири ћошка по један комад канапа. Тако подешену саргију треба ставити испод вимена да држи кучину, а канап треба свезати одозго на крстима. Након тога кад сте то учинили онда узмите један литар топле воде, колико вам рука може издржати топло и лепо са стране заливајте на кучину. Тако можете залевати 4—5 пута на дан. Облог према томе не треба скидати. Те облоге стављајте само тако дуго док не дође ветеринар да вам да сва потребна упутства ради лечења. Само облози нису довољни да би бољка престала, тј. да би се излечила.

Н. Бунтак

Питање: Молим за обавештење од чега јагњад добијају болест „власац“ и како се лечи.

Обрад М. Обреновић,
члан Пољ. подр. Рудник — Качерски

Одговор: Овце се заражују плућним власцима по правилу на ливадама пасући а и пијући воду. Обично су заражене тим власцима оне ливаде које су водоплавне и мочварне. Међутим то не мора увек бити правило већ се може десити да наилазимо на овце оболеле плућним власцима које пасу на сувим и брдовитим ливадама. Ларве плућних власаца ушавши са храном и водом у животињу, путем крви долазе у плућа ту се настане и из њих се развије танани плућни власац.

Лека против плућних власаца има али је тај лек тешко давати па га ради тога може да даје и изводи само стручњак-ветеринар. Лек се уштрцава шприцем на два маха у размаку од недељу дана у душник. Отиђите ради тога до Вашег среског ветеринара и замолите га да вам дође те да вам лечи и спасе овце.

Бунтак

Одговор Атанасу Ђорђевићу, Рувац општина Бела Црква

Из вашег писма могло би се са доста вероватности закључити да се код ваших оваца ради о плућним власцима. Такве овце обично кашљу те истовремено налазимо често исцедак из носа. Код тешких случајева заражења власцима долаци често до упале плућа што се може констатовати по тешком и убрзаном дисању, са повишеном температуром која може достићи 41 степен. Плућни власци могу се уништити лечењем. Лечење таквих оваца треба поверити ветеринару. Лека против плућних власаца има само је велика потешкоћа тај лек дати и ради тога га може дати ветеринар-стручњак. Одмах позовите ветеринара да би сте још на време почели са лечењем док није прекасно те тиме да не штети због евентуалног угињавања.

Бунтак

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

У току штампања „Тежака“ сазнали смо да је „Призад“ постигао повишење цена грожђу само на 30 марака или 444 динара за 100 кгр.

За 100 кгр. свеже непаковане шљиве извезене у Аустрију утврђена је цена 18 марака или око 266 динара.

Призад дели тријере

Привилеговано извозно друштво донело је одлуку да у овој години из остварених уштеда набави око 1.000 комада тријера које ће продавати пољопривредницима уз попуст од 25—75%.

Густина пољопривредног становништва

Према попису од 1931 године густина насељености на 1 км² обрадиве земље у појединим земљама била је следећа: Бугарска 116, Југославија 114, Румунија 97, Пољска 91, Италија 90, Мађарска 72, Немачка 52, Француска 48, Енглеска 30, Сједињене Америчке државе 17, Канада 11 становника. Пренасељеним се крајем сматра ако има на 1 км² преко 40 становника. Вишак становништва преко овог броја треба да добије упослење у некој другој привредној грани а поглавито у индустрији.

Укида се трошарина

У циљу да се омогући што лакше снабдевање београђана животним намирницама, Београдска општина донела је одлуку да укине трошарину **на маст, пасуљ, кромпир, црни и бели лук.**

Ј. Ш.

За прављење ликера узимати само добро зрело воће које је ароматично и које има пријатан укус и лепу боју. Ракија за ликер мора бити чиста и без мириса и ако се мора разблажити то се чини дестилованом или прокуваном водом.

Изданке и водопије на воћкама треба безусловно уклонити и не дозволити да воћке уђу у зиму с њима, зато што ће оне до пада лишћа из воћака изцрпети много хране, те воћке неће моћи добро да здрвене леторасте, због чега ће зими да страдају од мразева.

А. С. Ст.

Рок за плаћање првог оброка земљарине, продужен до 1 октобра. Плаћање првог оброка земљарине, законом о порези остављен је до 15 августа сваке године. Обзиром на то, што је принос житарица ове године јако подбацио, као и на то, принос од нове жетве неби морали да уновчавају у прво време и по најнижој цени, у циљу плаћања првог оброка земљарине, Краљевска влада је донела уредбу, по којој се рок за плаћање првог оброка земљарине продужава до првог октобра текуће године.

Пословање привилеговане аграрне банке. Из извештаја о раду ове новчане установе за месец мај тек. год. види се да она све јаче почиње да одговара намењеном циљу — земљорадничком кредиту и подизању земљорадње.

Поред привођења крају питања регулисања земљорадничких дугова, банка је одобрила и дала 57.000.000 динара зајмова и кредита задружним и другим пољопривредним организацијама у виду текућих рачуна са 6% интереса. Затим дала је преко 900 индивидуалних — личних кредита појединцима пољопривредницима у износу више од 3.000.000 динара за набавке пољопривредних справа семена и плавог камена.

Б. Љ. Н.

Расељавање мрави. Мрави се могу најлакше отерати са свакога места, па и из највећега и најстаријега мравињака, ако се на месту где се мрави појаве или где се већ налазе, поспе нафталином у прашку (у љушчицама), или се штапом направе још и рупе у самим мравињацима, па се у њих сипа по мало нафталина. Исто тако нестаће мрави са свакога места, које се полије гасом (петролеумом).

Ж. П.

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА СЕПТЕМБРА

У првој половини месеца септембра цене пољопривредним производима већином су имале пораст, како то показују приложене табеле.

Цена **пшеници** на берзама креће се у границама цена Уредбом предвиђених. Промет је изгледа нешто већи.

Цена **јечму** имала је највећи пораст на берзи у Скопљу. Најнижа цена у земљи била је 280 а највиша 360 динара.

Цена **ражи** кретала се је од 295 до 365 динара, према врсти и квалитету.

Цена **овсу** кретала се је од 295 до 310 динара. Понуда је била доста слаба а тражња велика.

Цена **кукурузу** излазила је на 400 динара али се није могла дуго одржати и половином септембра пала је на 340 динара. Тражња је доста велика и више се тражи за људску исхрану него за сточну. Неизвесност која још увек влада у погледу овогодишње бербе утицало је да су се имаоци робе теже одлучивали да излазе на тржиште. Залихе код сељака су врло мале и уколико их и имају не журе се да их износе на тржиште док се тачно не види какав ће бити исход овогодишње бербе кукуруза, да им се не би десило да касније своју робу купују по већим ценама.

Цена **пасуљу** је колебљива и креће се око 450 динара. Интересантно је напоменути да на берзи у Скопљу „тетовац крупни“ има најнижу цену.

Таб. бр. I. Кретање цена биљним производима

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
					од 1 до 7 септембра		од 8 до 15 септембра	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.
Јечам	Београд	макед. косовски			285	— 5	285	0
	Нови Сад	сремски	62—65		341,50	+25	352,50	+11
	Скопље	пар. Велес		3—4	307,50	+47,50	337	+29,50
Раж	Београд	вагон Србија			305	+15	305	0
	Нови Сад	бачки			—	—	362,50	—
	Скопље	кумановски			295	+30	322	+27
Овас	Београд	српски вагон роба			295	+15	295	0
	Нови Сад	сремски			307,50	+11	306	—1,50
	Скопље	косовски			279,50	+23,50	297,50	+18,—
Кукуруз	Београд	бели обреновачки			395	+65	365	—30
	Нови Сад	пар. Вршац			393,50	+48,50	354,50	—39,—
	Скопље	—			—	—	—	—
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга		2% б. врења	467,50	+30	455,—	—12,50
	Нови Сад	бели сремски		2% б. врења	477,—	+20	457,50	—19,50
	Скопље	тетовски крупан		3—4%	430	— 5	445	+15

Цена **свежој шљиви** у порасту је и на неким тржиштима по унутрашњости прелази 250 динара. Овогодишњи извоз досада је био доста слаб. Овоме су узрок ниске цене које су утврђене за извоз у Немачку. После најновијег повећања можда ће извоз и нешто порасти. Повећање износи 2 марке а за шљиве франко мађарско-немачка граница 3,50 марке. Према овоме повећању цена за 100 килограма паковане шљиве, бруто за нето франко југословенско-немачка граница, изнеће око 340 динара. Ако би трговци били скромнији у тражењу своје зараде сељаци би могли ове године видети неке користи од својих шљива.

Цена **грожђу** за извоз је сада доста мала. За извоз у Немачку цена је утврђена на 26 марака. Ова цена не конве-

нира нашим произвођачима те је извоз доста слаб. Дирекција за спољну трговину сада води преговоре да се цене повећају и очекује се окончање преговора ових дана. Према обавештењима која смо добили, изгледа да ће се утврдити цена на 36 марака, франко југословенско-немачка граница, што у нашем новцу према садашњем курсу марке износи око 533 динара за 100 кгр.

За **јабуке** непаковане за сорту златну парменку и њој сличне сорте 25 марака или око 370 динара, за јабуке за потрошњу а слабијег квалитета 18 марака или 266 динара, за јабуке за индустриску прераду 10 марака или 148 динара све франко југословенско-немачка граница.

Ракија „шљивовица“ од 10 гради на велико продаје се у Београду по 13,70 до 14 динара. Овде је урачуната и трошарина која износи 3,75 д. Слаб овогодишњи род код шљиве утицаће те ће цена ракији и поред великих пореза још порасти.

„Призад“ би сада могао доста помоћи сељаку а и одговорио би своме задатку, ако би вишак остварен на ракији повратио произвођачу. Ове године тај вишак доста је велики и већи је од цена по којима је „Призад“ откупљивао ракију.

Таб. бр. II. Кретање цена стоци

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 1 до 7 септембра	од 8 до 15 септембра
Београдска пијаца		
Говеда	5 — 8	5 — 9
Телад	6,50— 8,50	10 — 13
Јагњад	5 — 7	5 — 7
Свиње	10 —14	11 — 14
Сремска Митровица		
Лаке слиње	13 —13,50	13 — 13,50
Тешке свиње	14,50—15,50	15 — 15;50
Пожаревац		
Лаке свиње	12 —13	12 — 13
Тешке свиње	13,50—14,50	14 — 15
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

Цена **стоци** доста је чврста. Догон је још увек слаб док је тражња велика. Нарочито је велика потражња дебелих свиња.

Инж. **Јарослав Шеварлић**

ДОПИС СА СЕЛА

СЕЈМО КЛАСИРАНО ЖИТО

Сетва озиме пшенице је на прагу, те се већ сада треба припремати за тај посао. Пољопривредници врло мало обраћају пажњу на чишћење и класирање семена за сетву. Не знају колико је то корисно и важно.

Ја већ десет година тријеришем жито пред сетву и добијам врло добре резултате. Тријеришем жито на тријеру марке „Маро", № 6, који је Пољопривредна подружина у Страгарима добавила преко Српског пољопривредног друштва. Овај тријер класира пшеницу на три класе.

Ове године је пшеница свуда много подбацила, али ја сам са приносом задовољан, иако ми је жито било полегло. Био сам изненађен просто када сам вршио тријерисање. Сам онај полог ми је приликом тријерисања давао 70% у првој класи, а остатак у остале две класе. Сматрам да је тај успех постигнут највише зато што сам увек сејао прву класу. Ја то овако тумачим: развијеније зрно је имало више хране за клицу и стабљичицу у прво време њеног развијања. Тако је после пшеница могла боље да напредује, јер је у самом почетку била доста напредна. Развијеније зрно дало је развијенију стабљику, ова је обезбедила и већи клас, који даје првокласно жито.

Овај пример треба да покаже да много зависи и од семена. Зато сад пред сетву пољопривредници треба највећу пажњу да обрате на то шта сеју, какво је семе, јер какво је семе, таква ће бити и жетва, или како народ каже: „Каква сетва — таква жетва".

Зато, пољопривредници сејте само првокласно пшенично семе.

Тихомир Ил. Калановић, земљ.
Страгари код Аранђеловца

ЖИТАРИЦЕ ШКОДЕ ШЉИВАЦИМА

Стручњаци су нам увек говорили да су житарице шкодљиве за воћњаке, али ми у то нисмо били довољно убеђени.

Ја сам то испитивао и утврдио да је огромна грешка сејати по воћњацима, нарочито шљивацима, пшеницу, јечам или овас. Сматрам да ће бити корисно да ово моје искуство о штетности жита у шљивацима изнесем преко „Тежака", како би га пољопривредници имали у виду, па да избегавају такве грешке.

Ове године у моме младом шљиваку била је пшеница. У мају месецу долазио је мојој кући наш познати стручњак за воћарство г. Душан Станковић, иначе и наш земљак, који је запазио пшеницу у воћњаку и скренуо ми пажњу

како је то штетно. Чак ме је мало и прекорео. Том приликом ми је препоручин да око воћака изниклу пшеницу прекопам, како, она не би ракла и око самих стабала.

Ја сам га послушао и почео да радим онако како ми је предложио. Али тај посао нисам успео да довршим, јер су ме омели други прешни послови, те је остао један део воћњака сасвим под пшеницом И пошто је у једном делу воћњака био кукуруз, земљиште у њему било је тројако обрађено: један део што је под кукурузом добро прашен, један део само прекопана пшеница око воћака, и једна део под пшеницом. Шта се десило? На окопаваном делу земљишта под кукурзом шљиве су најнапредније — младари добро израсли, лист једар и мало страдао од пламењаче. На оном делу који је окопан по предлогу г. Станковића лист је бледожут, пораст младара осредњи, штете од пламењаче приличе. На делу воћњака под неокопаном пшеницом лишће жуто, пораст младара сасвим слаб, а штете од пламењаче тако велике да су неке шљиве још половином августа изгубиле лишће.

Ово сам изнео као поуку другима, са жељом да упутим наше пољопривреднике да избегавају засејавање житарица по воћњацима, чак иако су млади, јер је и мој шљивак био млад.

Тихомир Ил. Калановић
земљ. из Страгара код Аранђеловца

ЗНАЧАЈ РЕДОВНОГ ЧЛАНСТВА У СРПСКОМ ПОЉОПРИВРЕДНОМ ДРУШТВУ

Српско пољопривредно друштво има чланове оснивач велике добротворе, добротворе, утемељаче, почасне, редовне и помажуће. Оснивачи су они који су 1869 год. основали Друштво. Велики добротвори су она физичка или правна лица која Друштву положе на име улога најмање 5.000 динара у новцу или другим вредностима, или обезбеде Друштву завештањем један сталан годишњи доходак у најмањем износу од 500 динара. Чланови добротвори су она физичка и правна лица која положе Друштву једном за свагда улог од 1.000 динара у новцу или другим вредностима, или обезбеде Друштву годишњи доходак у износу најмање од 100 динара. Чланови утемељачи су она физичка и правна лица, која положе Друштву једанпут за свагда улог од 200 динара.

Почасним чланом може постати лице које се нарочито истакло својим радом на унапређењу пољопривреде или ко-

је је имало особитих заслуга за постигнуће друштвених циљева.

Редовним чланом могу постати пољопривредни стручњаци, обични пољопривредници као и лица која се баве помоћним пољопривредним наукама а која активно сарађују са Друштвом и својим радом омогућавају да се што потпуниј еостваре друштвени циљеви.

Сл. 102. Из Пољ. подружине у Азањи — предавање дипломе г. Радивоју Витићу

Помажућих чланова има двојаких, са улогом од 30 и са улогом од 10 динара годишње. Они са улогом од 30 динара имају право на бесплатно примање „Тежака“ и пољопривредног календара и на куповину потреба од Друштва, а они са улогом од 10 динара, само на куповину потреба.

Све чланове, сем почасних и редовних, прима Управни одбор. Почасне и редовне чланове бира и прима Редован годишњи збор по образложеном предлогу Управног одбора Друштва — чл. 4 друштвених правила.

Из овога излагања се види, да се највећи морални значај и важност придају почасним и редовним члановима Друштва. Почасним због особитих заслуга у раду на унапређењу пољопривреде и пољопривредне науке и постизавању друштвених циљева, а редовним као активним и најбољим непосредним сарадницима Друштва, затим као посленицима у друштвеним организацијама и као напредним пољопривредницима, који својим радом омогућавају што потпуније остварење друштвених циљева.

Ако су редовни чланови Друштва у исто време и чланови ма које пољопривредне подружине-чланице Друштва,

оно имају право учешћа на свима друштвеним зборовима са правом гласа у одлучивању.

Важност и значај редовног чланства у Друштву лепо и правилно схватају и пољопривредне подружине, које за редовне чланове предлажу своје најврсније чланове из редова најнапреднијих и најугледнијих пољопривредника и најзаслужнијих својих претпоставника и посленика.

Колико се важности и значаја овоме избору придаје види се из слике која приказује предају повеље претседнику Управног одбора Пољопривредне подружине у Азањи г. Радивоју Витићу пољопривреднику који је ове године на 66 редовном годишњем збору Друштва, по предлогу Подружине, изабран за редовног члана. Да би овај чин, предаје повеље, био што свечаније обављен одржана је свечана седница Управног одбора Подружине, на којој су чланови износили своја мишљења и гледишта на рад и успехе у раду Српског пољопривредног друштва и потребу читања поучних пољопривредних књига и листова.

Слика приказује моменат, када је секретар - благајник Подружине г. Јован Даниловић одмах по отварању свечане седнице честитао г. Витићу избор и предао му повељу која се види на столу.

Бор. Љ. Нешић

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА:

ВОЋАРСКИ ТЕЧАЈ У ВЛАДИМИРЦИМА

Пољопривредна подружина у Владимирцима, среза Посавско-тамнавског, Дринске бановине, схватајући важност воћарства у пољопривреди овога краја, приредила је овога пролећа уз новчану помоћ Српског пољ. друштва и Кр. банске управе у Сарајеву, воћарски течај за прекалемљавање старих воћака у циљу поправке сортимента.

Течај је одржан у овдашњем банов. воћном расаднику. Течајем су руководили г. г. Љубомир Нешић, управник воћног расадника и Ђуро Алексић, срески пољопр. референт.

Течај је одржан у месецу априлу тек. год. и трајао је четири дана. Исти је похађало 25 пољопривредних омладинаца из околине.

Поред теоријске наставе из области воћарства, главни рад састојао се је из практичног обучавања течајаца у прекалемљавању старијих, воћака тако да су течајци извршили прекалемљавање на већем броју старијих воћних стабала у воћњаку расадника, која су још раније припремљена за прекалемљавање.

С обзиром на повољне услове под којим је овај течај одржан уз помоћ горе наведених установа, течај је подпуно успео.

Сл. 103 Са воћарског течаја у Владимировцима — слушаоци са предавачима

По завршеном течају, течајцима су дате награде у разним корисним воћарским алаткама и књигама тако, да је сваки течајац добио награду према успеху који је на течају показао.

Претседник подружине
Јоцо Поповић

ПРЕДАВАЊА У ПОЉ ПОДРУЖИНИ У КАПИЦИЈИ

На дан 16 јуна т. г. одржана су у Пољопривредној подружини у селу Капицији два предавања. Том приликом говорили су г. Костић, секретар Подружине из Крушевца и г. Станковић, асистент Унив. из Београда, први — о неговању винограда, са нарочитим обзиром на сузбијање пламењаче на виновој лози, а други — о значају воћарских и других произвођачких задруга. Предавању су посетили преко 60 пољопривредника, који су са великим интересовањем пратили излагања предавача. Показало се и овом приликом да наши пољопривредници желе да о своме раду сазнају што више, само када им се пруже знања која су им најкориснија, а која им недостају.

После предавања Станимир Раденковић, из Капиције, захвалио се предавачима на труду, истакао важност рада пољопривредних стручњака и позвао присутне да се свим силама труде како би се што више наоружали пољопривред-

Сл. 104 Са предавања у Пољопривредној подружини у селу Капицији
(сн. Д. Станковић)

ним знањем и умењем, и како би тиме унапредили своју производњу, што је у данашње време од непроцењиве важности за народ и државу.

Д. С.

НАШИ НАПРЕДНИ ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ

АЛЕКСА МИЛОЈЕВИЋ, ПОЉ. ИЗ СИКОЛА

Многе подружине Српског пољопривредног друштва имају у крилу свога чланства врло вредне и напредне пољопривреднике, који су својим плодним радом на селу створили боље услове за живот, уонсећи на своја газдинства савршеније пољопривредне справе, одабрано семе, боље сорте воћака и винове лозе, као и добре расе приплодних грла стоке. За све то има највише да захвале „Тежаку“ и „Пољопривредном календару“, који редовно доносе врло корисне чланке из свих грана пољопривреде; као и разним пољопривредним предавањима, која слушају од пољопривредних стручњака.

Међу тим пољопривредницима с правом се може убројити г. **Алекса Милојевић,** пољопривредник из Сикола, Среза крајинског, који се већ пуних 70 година бави пољопривредом, неуморно радећи на подизање општег благостања села и сељаштва. Ма да је већ ушао у 82 годину он ипак будно прати све новине у пољопривреди, желећи да их примени на свом лепом и врло уређеном газдинству.

„У двадесетој години, прича деда Алекса, наследио сам од оца свега 3 ха ораће земље, пар волова и неколико брави оваца. Данас имам 20 хектара под ратарским културама, воћњацима и виноградима; 2 пара добрих радних волова,

Сл. 105 Деда Алекса Милојевић (са брадом) слуша једно пољопривредно предавање
(сн. Ас. С. Станчевић)

2 краве, стотину оваца и још друге ситне стоке. За све то имам највише да захвалим, вели деда Алекса „Тежаку“ и „Пољопривредном календару“ из којих сам црпео знање и исто преносио на терен.“

Иницијативом деда Алексе пре двадесет и више година је основана Пољопривредна подружина у Салашу, чији је он био потпретседник и претседник пуних 20 година. „Пре неколико година, вели он, уступио сам своје место у Пољопривредној подружини свом унуку, да он као млађи ради у Подружини, док сам се ја повукао, али не сасвим, јер ипак пратим рад Подружине и Српског пољопривредног друштва у Београду, читајући редовно поред стручног текста у „Тежаку“ још и извештаје управног одбора Пољ. друштва у Београду.

Газдинство деда Алексе је врло лепо уређено и видно

се истиче од газдинстава других пољопривредника. Ма да он има природне ливаде, ипак гаји луцерку и црвену детелину. Држи сименталску расу говеди, кривовирски сој оваца, шумадинку свиња, а од живине емденске гуске, домаће ћурке, пекиншке пловке и штајерске кокошке. Под виноградима има око 1 ха а под воћњацима скоро 2 ха. Остало земљиште искоришћује разним ратарским културама. Вредно је напоменути да деда Алекса има и мало ратарско огледно поље, на коме испитује вредност разних култура.

Асен С. Станчевић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Улога домаће флоре за одгајивања подлога у воћарству. Постоји стручњачко мишљење да би се питање воћних подлога (дивљака) за наше прилике решило најуспешније ако би се биљке домаће флоре узеле као основа онде где постоје за то услови. У 15—16 свесци. „Пољопривредног гласника“ (двоброј, за месец август), г. Станко Шнајдер, винарски надзорник, даје опширан, илустрован напис о горњој теми, на основу властитих вршених огледа. Тај огледни рад има да испита уколико извесне биљке наше домаће флоре долазе у обзир за одгој нашим приликама прилагођених подлога које би омогућиле што рационалније гајење коштичава воћа. Уколико би се код нас приступило систематском одгајивању таквих подлога, као основни материјал — према мишљењу писца — не би требало мимоићи од полудивљих и дивљих воћака које се у чланку описују: трновачу (фрушкогорску) и рану тургуњу од шљива, а вишањ и вишњик од вишања. Одређене подлоге које би имале позитивна својства ових биљака, свакако би допринеле рационализацији нашег воћарства.

Архив Министарства пољопривреде

У издању Министарства пољопривреде и под уредништвом **д-ра Бранка Р. Пешића**, изашла је осамнаеста свеска ове научне пољопривредне смотре, која доноси оригиналне радове и реферате из области пољопривреде и приказе важнијих домаћих и страних пољоприведних радова. Осамнаеста свеска има 200 страна великог октава и доноси пет **оригиналних радова,** и то: **д-р Павла Вукасовића:** Прилог познавању житног мољца (Sitotroga cerealella Ol.); **д-р Јована Белића:** Прилог познавању екстеријера босанског товарног коња; **д-р Фран Пасковић:** Технолошка испитивања

наших важнијих сората конопље; инж. **Велимир Вучковић:** Упоредно испитивање гљивица „дингач", „пијавичина", „м.о." и „шери"; **д-р Властимир Црнчевић:** Проблеми код подизања подрума за вино; Од **реферата** доноси ове: **инж. Вјекослав Зидарић:** Пољопривредно и задружно школство у Чехословачкој; **д-р Стеван Николић:** XVIII међународни пољопривредни конгерс; **инж. Звонимир Вишњић:** Д-р Ото Франгеш, поводом његове седамдесетогодишњице. На крају „Архив" доноси већи број приказа страних и домаћих публикација (19 на броју), и то: из биљне производње (5), зоотехнике (7), ветеринарства (3), пољопривредног газдовања (1), аграрне политике (2), часописи и разне пољопривредне публикације (1). Архив се може добити у Свесловенској књижари у Београду, Поенкареова ул. бр. 36, а ова свеска стаје 20 динара.

НЕКРОЛОГ

† МИЛЕНКО Д. СУБОТИЋ
извозник из Ваљева

Крајем 1939 године изненадно је умро Миленко Д. Суботић, извозник из Ваљева, дугогодишњи члан и активни сарадник Пољопривредне подружине у Ваљеву.

Име овог одличног привредника и пољопривредника остаће у најлепшој успомени свих пољопривредника овога краја, јер је на сваком кораку помагао, било својом акцијом, било материјално, сваки покрет који би користио унапређењу пољопривреде. Почивши Миленко је то чинио ради тога што се и он родио у Осеченици, у једној сиромашној породици наших брдских сељака, па је био још у најранијим годинама упознат са њиховим тешким животом. Поред тога Миленко Суботић је спадао у ред ретких и угледних извозника који су знали да се трговина, а нарочито извозничка, не може унапредити дотле док се не буду имали такви пољопривредни производи који ће својим квалитетом на страним тржиштима моћи

† Миленко Д. Суботић

да придобију потрошачку публику. А такве пољопривредне производе може да донесе на пијацу само напредан и потпомогнут пољопривредник.

Миленко Суботић је сматрао пољопривреднике својим истинским сарадницима, јер они производе артикле са којима он и његове колеге раде. Он је „Тежак", „Пољопривредни календар" и друге књиге и листове које је као члан Пољопривредне подружине примао делио пољопривредницима, који су код њега у већем броју свакодневно навраћали да читају.

На неколико дана пред смрт изразио је жељу да се упише за добротвора Ваљевске пољопривредне подружине, као установе која ради за напредак и добро сељака. Али смрт га је претекла те није успео да то учини. Иако он то није успео, ми, чланови подружине сматрамо га подружинским добротвором, јер је у њој свесрдно сарађивао.

Нека му је вечан помен и слава.

Ст. Јешић

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва, донете на седници:

31 јула 1940. Одлучено је:

1. У вези плаћања допунске таксе, да се исплати износ за текућу годину а да се предмет да на даљи рад стручњаку за пореске ствари, пошто је Друштво већ у спору са државом;

2. Да се да оглас у „Политици" у вези са продајом плацева.

3. Да се прими к знању извештај секретара о конференцији, одржаној у Дирекцији за исхрану, по питању извоза сточне хране, као и то да је се конференција сагласила да се умоли Краљ. влада да не дозволи извоз сточне хране или да га сведе на најмању могућу меру.

4. Да се по молби Пољ. подружине у Чачку исплати 1000 дин. Драгославу Богдановићу из Прислонице за подигнуту хигијенску стају за стоку.

5. Да се по молби Пољ. подружине у Г. Милановцу исплате по ½ помоћи, по 500 дин. Љубиши Солујићи из Бермића и Добривоју Продановићу из Леушића, за подизање хигијенске стаје за стоку, а на основу поднетих доказа од стране Подружине и општ. управе, да су пријављене објекте подигли.

6. Да се прими у чланство Пољопр. књижница и читаоница у Зуквама, срез Тетовски, с тим да чланарину плати по

старим правилима и да јој се пошаље бесплатно једна колекција књига.

7. Да се Пољ. књижница и читаоница у Кржави изда помоћ од 1000 дин. за зидање дома али тек кад добије право својине на земљиште и када обезбеди сва потребна средства за подизање дома.

8. Да се умоли Савет срп. културних друштава да прими накнадно на течај Добривоја Недељковића из Белог Поља а по предлогу Пољ. подружине у Г. Милановцу.

9. Да се прими к знању записник I седнице Ширег надзорног одбора с тим да књиговодство у што краћем року картотеку робе прегледа, и сравни са документима.

8 августа 1940. Одлучено је:

1. Да се поднети пројекат предрачуна за подизање трифолин станице усвоји и да се позову понуђачи, да поднесу понуде за подизање Трифолин станице.

2. Да се Народној књижници и читаоници у Гргуревцима изда бесплатно једна колекција књига.

3. Да се Пољ. подружини у Грабовици изда 300 динара на име помоћи за организовање домаћичких течаја.

4. Да се по тражењу Пољ. подружине у Честину, умоли г. М. Калановић дир. Пољ. школе у Крагујевцу, да одржи једно предавање из сточарства или ратарства.

5. Да се Пољ. подружини у Пожези ужичкој исплати 500 дин. на име помоћи за одржана предавања, пошто подружина поднесе детаљнији извештај.

6. Да се Пољ. подружини у Петровцу повећа помоћ за екскурзију на 2500 дин., с тим да екскурзију води један од стручњака функционера.

7. Да се Пољ. подружини у Свилајнцу исплати одобрена помоћ од 400 дин. за одржана предавања.

ЗЕМЉОРАДНИЦИ!

Кад будете већ основали пољопривредну подружину и постали њени чланови, придржавајте се строго њених правила. Јер само онде где има реда, дисциплине и узајамног поштовања, може бити и успеха.

Штампарија „Слога", Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

Дезинфекција семена

помоћу **ЦЕРЕТАНА** прашива или мочива

1. спречава болести житарица
главницу пшенице, снежну плесан ражи и пшенице, исцепаност лишћа јечма, гару овса итд.

2. омогућује штедњу семена
јер побољшава клијање и бокорење. Свако семе дезинфицирано Церетаном проклијаће па га треба 10% мање посејати.

3. доноша здраву и обилату жетву
јер неће бити губитака од разних опасних болести.

Против житног жишка
Grodiln-n
Употребљава се 10%-тном раствору за премазивање житних спремишта

Против мишева
Zelio-зрна
Против пацова
Zelio-паста

Добива се код Српског Пољопривредног Друштва и његових подружина те изравно код фирме

»ЈУГЕФА« к. д., оделење за заштиту биља

Београд
Чика Љубина 10/а

Загреб
Прерадовићева 16

Виноградари и воћари!

ОИДИУМ-ЛУГ на виновој лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу промеша

СУЛИКОЛ
Грожђане мољце, јабучног црва и друге живе штеточине сузбија се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ
Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм. Гепрата 64 и

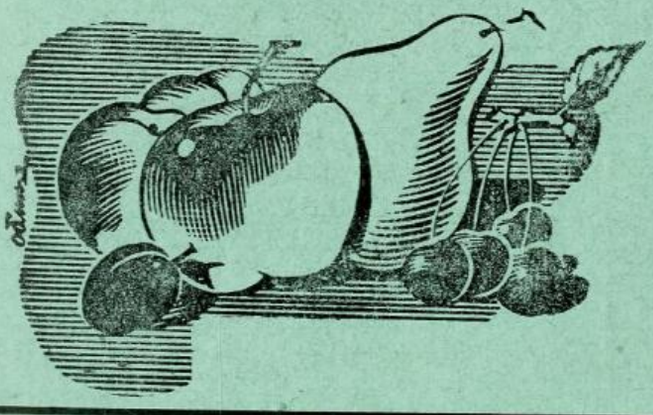

ЗОРКА

Београд
Француска 9

»Бургундски плави камен«

Производ фабрике „ЗОРКА“ најбоље је средство за прскање винове лозе против пероноспоре. Тражите ценовник и упутство од фабрике.

ЗОРКА

БЕОГРАД
Поштански фах 669

Калемљење винове лозе, воћне саднице и руже

у гарантованим врстама за јесенску и пролећну садњу.

Све поруджбине извршава најкулантније велерасадник

Ладислав Шевар

дипл. енолог и власник узорног виноградарства

Петроварадин
Мајурска ул. 1. Тел. 71-64

БЕСПЛАТНА ПОУКА У СВИРАЊУ !!!
ЗАТРАЖИТЕ БЕСПЛАТАН ЦЕНОВНИК

МАЈНЕЛ и ХЕРОЛД
ЈАЛ ТВОРНИЦЕ ГЛАЗБАЛА **МАРИБОР** 69

Поштарина плаћена у готову

Универзитетска библиотека
Београд

ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 Г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 15 октобар 1940 | Број 20

Из Жупског виногорја — Повратак из винограда у берби.

САДРЖАЈ: *Ж. Д. Милојевић*: Тешка несрећа задесила је наше виноградарство; *М. П. Видановић*: Обратите пажњу да се кукуруз у кошевима не убуђа; *Саво Стојановић*: Припрема земље и семена за сетву озимих усева; *Миодраг Марјановић*: Гостушка овца; *Др. Реља Катић*: Оболење оваца изазвано плућним власцима; *Драг. Ј. Спремић*: Да ли треба шљиву калемити; Инж. *Вукашин Тоскић*: Како се справља домаћи вински квасац; Инж. *Рад. Борисављевић*: Чување свежег грожђа преко зиме; *Драг. Ј. Спремић*: Наше су нам грешке; често сметња у напретку; Питања и одговори; Ситне вести савети и обавештења Инж. *Ј. Шеварлић*: Кретање цена пољопривредним производима у другој половини месеца септембра; Допис са села — *А. Симовић*: Гајите озими сточни грашак и грахорицу; *Миодраг Марјановић*: Нижа пољопривредна домаћичка школа у Параћину; *Вел. Ранковић*: Један леп пример; Из пољопривредне књижевности; Некролог † *Јулије Винтер*; Важније одлуке Управног одбора Српског Пољ. друштва.

Обавештење о плуговима и тријерима

Извештавају се чланови и Подружине да су плугови ЕБЕРХАРТ распродати. На стоваришту има још мали број КОМЕТ плугова са патент капислама, чија је цена Дин. 1180.— Бехерови плугови типа Сервус, т. ј. Бр. 5. тежи, такође су распродати, као и обртачи Бехер обе врсте. Према томе, за сада се могу добити још једино, поред предњег плуга, ДОМАЋИ плугови ВИЛА и ЗМАЈ, по досадашњим ценама од 900.— и 975.— дин. те плугове из Куле (фабрикат ПОЛИХ И ВАРГА), чија је цена, почев од 15 ов. м. следећа: ЈУПИТЕР (тип Јота),Дин. 950.— ИДЕАЛ (тип Сервус) Дин. 1000.— и АЛФА (тип Комет) по Динара 1050.— Сви су плугови са ПАТЕНТ КАПИСЛАМА, од првокласног материјала и препоручљиви за наше прилике (земљиште и јачину запреге), те се саветује члановима да своје потребе још сада подмире, јер са набавком ове врсте робе иде врло тешко.

Цене су необавезне, нето (без икаквог попуста), франко магацин друштвени, само за готово.

ТРИЈЕРИ КЛАСА 1, марка 18, 28 и 43, недавно добијени, потпуно су РАСПРОДАТИ. Следећа партија ХАЈД-ових тријера стиже крајем октобра и то: класа, 2, марка 18 и 43 и класа 5, марка 13, 22 и 35. Цене и проспекте Друштво шаље на захтев и бесплатно, као и чековне уплатнице за слање новца.

Тријери класа 1 марка 28 и класа 2 марка 28 неће скоро стићи, јер се њехова испорука може очекивати тек почетком идуће године.

Kalemljenje
vinove loze, voćne sadnice i ruže

u garantovanim vrstama za jesensku i prolećnu sadnju
Sve porudžbine izvršava najkulantnije velerasadnik

Ladislav Ševar

dipl. enolog i vlasnik uzornog vinogradarstva
PETROVARADIN, Majurska ul 1. Telefon 71-64

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 20 БЕОГРАД, 15 октобар 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-30
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ТЕШКА НЕСРЕЋА ЗАДЕСИЛА ЈЕ НАШЕ ВИНОГРАДАРСТВО

Виноградарство је можда једина грана пољске привреде о којој се код нас није до сада водило довољно рачуна, које се није на време ставило на здраве ноге, већ се оклевањем и полумерама дочекало да два милиона сиромашних људи дочека ову тешку, катастрофалну годину у којој ће многи морати гладовати. У целој земљи виноградарство је ове године задесила тешка несрећа, која може имати катастрофалних последица. Оштра зима, непрекидне кише, хладно и магловито лето, тешке привредне прилике, утицале су рђаво на благовремено обављање послова у виноградима, те је опасна гљивична болест пламењача - пероноспора ухватила маха и уништила готово целокупну овогодишњу бербу. У почетку ове године, а нарочито током лета, виногадари су имали непрекидно нејасну ситуацију на тржишту вина, које је врло слабо тражено а у колико је и било потражње, нуђене су цене далеко испод најскромнијег рентабилитета. На другој страни производни трошкови: плави камен, рафија, сумпор и радна снага, достизали су висину која је била неподношљива. Једно време положај виноградара био је веома тежак, јер није било сретстава за обраду винограда. Велике количине вина отишле су у бесцење месеца маја, јуна, па чак и јула. Тек када су виногадари, после великих жртава, увидели да је узалудна сва борба за одржање бербе, када су

већ дигли руке од својих винограда, када је и Призад по врло ниској цени откупио извесне количине вина, цене су почеле нагло да скачу, али то је било већ касно. Вина која су једне недеље плаћана 3 динара, одмах друге недеље за исто вино нуђено је 6 динара!

О виноградарству се има погрешно мишљење! Није вино у типично виноградарским, брдским и сиромашним крајевима луксуз, већ то је „течни хлеб". Не производе виногради у правим виноградарским крајевима алкохол, односно вино и ракију, ради тога што воле тиме да се баве, већ зато што на кршевитим, стрмим и посним теренима не може успевати ништа друго, већ само винова лоза и воћке. Овакви крајеви били би пусти и ненасељени да није вредних руку виноградара који од зоре до мрака проводе око своје лозе, сагоревајући на врелом сунцу за парче сува хлеба.

Виноградарство у свима типично виноградарским крајевима јесте **култура нужде,** те о њему треба водити више рачуна. Жалосно је да код нас још немамо Закон о виноградарству и воћарству а имају га земље са много мањим природним условима за ове гране. Пројектована Уредба о ограничењу сађења винове лозе на типично виноградарске крајеве још увек није донета! Била је хитна потреба да се забрани сађење винове лозе на плодним пољима на којима и друге културе могу успешно да се гаје. Само на тај начин може се решити проблем виноградарства у типично виноградарским крајевима, где је винова лоза култура нужде а вино „течни хлеб".

Питање јефтиније набавке плавог камена и других сретстава у борби против болести и штеточина у виноградарству и воћарству од особитог је значаја. Пропаганда у борби против штеточина и болести не може постићи жељене резултате, ако се не стави сељаку на расположење сигурно и јефтино сретство. Држава би требала да отвори фабрику за производњу потребних инсектицида и фунгицида, које би по цени коштања продавала народу. Доста су наши сељаци плаћали плави камен и друга сретства скупље него ма која земља у Европи, доста је било нереда и неистина у погледу рекламирања појединих сретстава и издавања дозвола за безначајна сретства, чији је хемијски састав непознат а дејство врло сумњиво. Уговор између државе и фабрике „Зорке" истекао је 30 јуна ове године, те виногради очекују да ће држава подићи своју или задружну фабрику плавог камена. Нико не може ни помислити да ће држава продужити уговор са домаћим фабрикама а још мање да ће и даље дозволити да фабрике наплаћују подвоз од Лондона и да урачунавају износ царине и цену! Са неколико милиарди оштећено је наше виноградарство и воћарство за последњих десет година са прескупим ценама плавог камена и других сретстава.

Најзад још две неправде притискују наше виноградарство и воћарство: велика земљарина на винограде и воћњаке, често два пута већа, него на оранице исте класе и трошарине.

Дакле, пет важних питања у воћарству и виноградарству очекују хитно решење. То су: а) Закон о воћарству и виноградарству; б) Уредба о ограничењу сађења винограда на типично виноградарске терене; в) подизање државне или задружне фабрике плавог камена и других препарата за сузбијање биљних болести и штеточина; г) поправка пореског система и д) укидање трошарине на вино и ракију или преношење исте на паушалан систем плаћања, које би плаћали гостионичари.

За сада је најактуелније питање: како ће виногрдари и воћари платити држави порезу и како ће презимети идућу зиму.

Ж. Д. Милојевић

ОБРАТИТИ ПАЖЊУ ДА СЕ КУКУРУЗ У КОШЕВИМА НЕ УБУЂА

Сазревање свих плодова ове године у закашњењу је за 2—3 недеље па је тај случај и са кукурузом. То је узрок да се на потпуно зрење није чекало, као и због несташице хране за људе и за стоку, у вези са прошлогодишњом сушом. Јединствено је нпр. ове године да је цена кукурузном зрну већа од цене пшеници.

У хитњи дакле да се дође што пре до хране, обран је ове јесени кукуруз на многим местима још рујан, или са већом влажношћу, често са комушином још зеленом. Ако се овако влажни кукурузни клипови саспу у кошеве за 6—7 дана убуђаче и „упалити“ се, при чему ће кукуруз изгубити сву хранљиву вредност.

У данашње време, када се храна људска и сточна цени више од свега, штета од убуђалог кукуруза некнадива је. Стога смо побуђени да пољопривредницима скренемо пажњу да благовремено спрече појаву буђи на клиповима кукуруза.

1. Окомишани кукуруз оставити у танком слоју неколико дана на гумну или под тремом да га сунце и промаја просуше па га тек онда сипати у кошеве. При овом послу одвојити пабирке и недозреле клипове и засебно и њих у што тањем слоју и на већој висини (због промаје) сместити, обично на тавану коша. Исто тако засебно издвојити од буђи већ нападнуте клипове, ако таквих има. Дршке ако их где буде на класовима очистити.

2. Кошеви да су подигнути на узвишеном месту, и бар 1 м. изнад земље; да их не заклања никаква зграда или дрвеће, чиме је струјање ваздуха омогућено са свих страна. Ширина кошева да није већа од 2 м. Где је опасност од буђања јача, ту се међу попречно у кошу (још при грађењу) гредице, или се усправно забадају дебља права сува дрвета или левкови исплетени од прућа, ради вентилације.

3. Смештени кукуруз у кошеве, или на таванима, треба чешће прегледати па ако се и поред све предострожности примети буђ на клиповима, источити га из кошева, односно скинута са тавана, и у тањем слоју разредити на промаји или сунцу да се просуши па затим вратити на своје место.

Ако се не поступи како је овде изложено, узалуд је пољопривредник улагао толики труд у току године да дође до рода. На крају ће испустити да пропадне. Народна је мудрост: „Дође и до уста па пропадне!“ Где постоје нарочите сушнице, у којима се кукуруз претходно суши, ту опасност од буђања не постоји. У свима осталим приликама, опасност је ту.

М. П. Видановић

ПРИПРЕМА ЗЕМЉЕ И СЕМЕНА ЗА СЕТВУ ОЗИМИХ УСЕВА

Приноси овогодишњих озимих и јари стрнина у велико су подбацили а нарочито пшенице. Пошто је сезона сетве озимих усева на прагу морамо се одмах постарати да се посеје што више озимих усева: пшенице, јечма, ражи и овса, који би нас усеви на почетку наступајућег лета подмирили у исхрани, јер резерве хране у колико се буду овогодишњом жетвом створиле, моћи ће по прилици да нас подмире негде мање, негде више али просечно до месеца априла или маја идуће године у то време а и после истога изгледа да ће оскудица у храни бити највећа и ко не буде имао посејаних озимих усева тешко ће се моћи снабдети са хлебом а нарочито ако кукуруз подбаци.

Код нас је уобичајено да пшеница и у опште сви стрни усеви према плодореду долазе после окопавина т.ј. сеју се на земљишту после обратог кукуруза, јер је то главна и највише заступљена окопавина код нас. Пошто је у неким крајевима кукуруз у закашњењу то нам се намеће питање где ћемо посејати озимице а да ипак са сетвом не одоцнимо, јер је познато да у колико озимице раније посејемо боље ће се убокорити према томе боље и презимити. Како ћемо се снабдети са здравим и једрим семеном када знамо да нам

је овогодишњи принос озимица био слаб а зрно већином штуро, затим како треба семе да припремимо за јесењу сетву да би га спасли од уродице и главнице.

Ако немамо довољно земљишта где су биле окопавине а нарочито кукуруз треба одмах приступити угаривању земље изван кукурузних култура а у крајњем случају и ако се пшеница не сеје после пшенице ове године принуђени смо у колико не би имали расположивог земљишта да стрништа одмах угаримо у колико то већ није на време урађено и употребимо понова за сејање озимих усева.

Сл. 106 Вишередна сејалица и потребан број радника при раду исте
(Сн. М. Р. Симића)

Обзиром да се ове године оскудева у добром семену и да се семе пшенице не може ни у житним крајевима наћи онако како треба, потребно је да сваки пољопривредник целокупну количину добивене пшенице протријерише и од целокупног приноса добије и одвоји најкрупније и најздравије зрно и њега употреби за сетву. Из овако пречишћене целе количине пшенице добиће се свакако толико здравог зрна које се може употребити за сетву.

Поред добре обраде земље, здраво и чисто семе главни је услов за добру жетву. Овогодишњи принос пшенице поред слабог зрна обилује и са главницом а познато је да се клице главнице не могу на тријеру одстранити од семена пшенице, ради тога је потребно да се семе запраши са неким дециифекционим средством за коју сврху најбоље је да се употреби „порзол", „цератан" или „тилантин". Ова средства могу се набавити код пољопривредних референата или пољопривредних подружина у срезу а како се са овима пре-

паратима ради треба питати економа који ће према врсти препарата дати и одговарајућа упуства. Који од пољопривредника не би могао ни до ових препарата доћи нека се послужи са потапањем семена у раствор плавога камена о чему је било речи у 18 броју „Тежака“ од 15 септембра.

Пољопривредници! сејању озимица поклоните највећу пажњу, поред пшенице немојте занемарити и сејање озимог јечма, ражи, као и зоби, јер ће ти усеви приспети нам баш онда када будемо били у критичном стању, када више нећемо моћи купити нити наћи жита како за људску тако и за сточну храну. Немојте очекивати ни државну помоћ, јер је врховна управа и сувише заузета другим важним питањима око земаљске одбране и нема се толике могућности да се бави и снабдевањем хране слободног и радног становништва, наша је дужност да Државну управу својим радом и производњом помогнемо, омогућимо и олакшамо њену функцију.

Саво Станојевић

ГОСТУШКА ОВЦА

Према својим особинама гостушка овца припада групи наших праменки и за сада распрострањена је на јужној страни Мицора, као и на огранцима Старе Планине. Само пак име ове овце, или боље рећи соја проистиче од истоименог села Гостуше у срезу Нишавском, бановине Моравске.

Овца је према општем изгледу тела ситна, живе мере око 28 до 35 кгр. Просечна висина овце до гребена износи око 63 см. Цело тело обрасло је вуном. Глава, као и вуна већином су беле боје, али исто тако има примерака код којих је глава почев од чела па све до губице браонкасто-црне боје. Овце су без рогова, док овнови имају развучене рогове у облику спирале, који су при основи дебљи, у средини спљоштени, а при крајевима веома танки. Реп има од 13—18 пршљенова.

Гостушки сој оваца јесте резултат поднебља, земљишта и оскудице у концентрисаној храни. Док преко лета и с пролећа има обилатне паше, дотле се зими оскудева не само за концентрисаном, већ и за сувом кабастом храном у толико пре у колико је предео кршнији. У оним крајевима где се житарице гаје, као и где је и ова овца заступљена ту су услови и квалитет овце много бољи од планинских оваца.

У погледу привредних подобности које ова овца пружа сопственику, може се рећи да су те подобности комбиноване, јер поред млека, и вуне, даје врло добро месо. Ма да код нас не постоје контролне муже у планинским пределима, према

причању више њих домаћина, ова овца у току лактације даје око 60 до 70 литара млека. Млеко је веома масно и служи специјално за израду качкаваља.

Као што је напред речено овца је ситна и мала, али ипак зато има преимућство у свом месу, које је по квалитету врло добро не само код млађих, већ и старијих грла, која преко зиме у оскудици сточне хране троше створене резерве лоја, омршају, тако да сваког пролећа почињу са обнављањем новог лоја, који не заудара, што нарочито добро условљава продају старијих и за даљи запат неспособних грла. Жива мера од ових оваца износи 12 до 15 кгр. Сем тога овце су позностасале и доспевају тек по навршетку 18 месеци.

Сл. 107. Гостушка овца
(Сн. М. Марјановић)

Вуна, у колико је до данас испитана на најпримитивнији начин, је средње каквоће и служи првенствено за подмирење домаћих потреба (израда шајка, ћилимова, чарапа и слично). Дужина влакна износи око 13 см. и оно је право без вијуга.

Ради добивања вуне, овце се стрижу према месту на коме бораве. У колико је место узвишеније и хладније, овце

се стрижу тек почетком јуна, док у топлијим крајевима стрижу се крајем маја месеца. Стрижом добија се око 1½—2 кгр. неопране вуне.

Што се тиче плодности оваца, она је према напред изнетим осталим условима средња. Овца јагњи обично једно, веома ретко по два јагњета. Јагњење оваца почиње од краја јануара па све до почетка априла.

Као исхрана младој јагњади служи једино мајчино млеко које сише око 2 или два и по месеца уз веома оскудан придодатак неког снажнијег хранива. Често се дешава, да се младо јагње одмах по навршетку два месеца продаје без обзира на друге особине, јер у овом пределу крај је веома сиромашан те нерадо троше новце за куповину друге снажне хране.

Износећи ове карактеристичне одлике ове овце потребно би било да се овај сој оваца поправи и то не само уношењем пићних биљака и зрнасте хране, већ и другим мерама које су још давно предузимали други.

Ради поправке крупноће тела, требало би обновити укрштање ове овце са кривовирском или гулијанском, где би се бар у неколико побољшао и квалитет вуне, која у овом крају преставља једну веома важну домаћу и индустријску сировину.

У нижим пределима напред поменутог среза, где постоји могућност боље исхране концентрисаном храном, требало би ово укрштање изводити између гулијанских и цигајских оваца ради поправке онога, што је бар за сада код ове овце нездраво и о чему је напред речено.

Радећи у том правцу намеће се као нужно оснивање једне овчарске станице у овом срезу, како би се контролисао рад на самом лицу места у току извесног времена, тако да би искуства и стечене резултате ова установа касније могла да користи и за остале крајеве ради унапређења овчарства.

Миодраг Л. Марјановић

ГЛАВНИЦА ПШЕНИЦЕ И ЊЕНО СУЗБИЈАЊЕ

Под овим насловом изашао је у 18 броју „Тежака“ од 15 септембра т. г. чланак од Милице Мартиновић. У томе чланку на страни 565 омашком слагача испуштен је један део друге реченице, јер иста треба да гласи:

„У дрвеном суду раствори се 2 кгр. плавог камена у 50 литара воде а у другом суду се погаси 2 кгр. живог креча али тако да се у креч вода додаје постепено у малим количинама а чим је креч погашен дода се остатак воде од 50 литара“.

Молимо читаоце да ову грешку исправе.

Уредник

ОБОЛЕЊЕ ОВАЦА ИЗАЗВАНО ПЛУЋНИМ ВЛАСЦИМА

Ово оболење много је раширено код наших оваца и нашем овчарству наноси велике штете. Нарочито страдају од овог оболења овце у подводним и плавним крајевима.

Особито много страдају јагањци.

а) **Знаци оболења :**

Ово оболење јавља се средином лета. Код оболелих оваца прво се примећује кашаљ, који је испрва сух, кратак и слаб. У даљем току болести, кашаљ бива све јачи и јачи и примећује се да животиња код кашљања осећа бол. Ускоро после овога из носа оболелих оваца почиње да иде слуз, која понекад делимично затвори носне проходе, услед чега видимо да овца тешко дише — фркће и тресе главом. Услед великог лучења слузи бива поред околине носа и уста, и руно на врату упрљано. У даљем току болести, кашаљ бива још јачи и болнији и упадно се примећује да овце слабе.

б) **Начин заражавања овца.**

Ово оболење настаје усељавањем у плућа танких белих црвића које наш народ назива власцима. Ако разрежемо плућне гране душника овце која је угинула од нападнутости са овим црвићима, видећемо велики број клубета танких белих црвића који су зачепили ваздушне пролазе плућа.

Оваква плућа су црвена и њихова растегљивост је умањена. Плућни црви као и сви остали црви излучују из себе отров који руши снагу организма и смањује његову отпорност према заразама. Њихова рушилачка моћ појачава се и деловањем отрова који се развијају услед распадања угинулих власаца.

Овце се заразе са плућним власцима на следећи начин. Власци се множе у плућима оваца где избацују огромну количину јаја; при кашљу и избацивању слузи из плућа милиони оваквих јаја долазе из плућа у уста, одакле бивају прогутана. У цревима из ових јаја излазе личинке које са балегом долазе у спољни свет и пошто су пробавиле 5—6 дана ван црева овце постају способне за заражење оваца.

У барама, стајаћим водама, блату и на трави, ларве (личинке) могу врло дуго живети до годину дана. Влага и топлота претстављају најбоље животне услове за њих. Овим се и објашњава велика раширеност овог оболења за време кишовитих лета. Ларве које су биле 5—6 дана ван органа за варење, потпуно сазревају и ако буду прогутане од оваца са травом или водом, из желутца допиру у крв и са њом у плућа. У плућима се из ларви развијају танки бели црви који временом зачепе ваздушне путеве.

Важно је да споменемо, да су ларве способне за инфекцију само за 5—6 дана од избацивања из црева овце; ако буду ларве прогутане пре овога рока из њих се неће развити власци ради тога што исте нису још довољно сазреле.

Овце које су нападнуте са власцима, расејавају заразу на све стране, тако се може догодити да за врло кратко време оболе и остале овце из тога стада као и друге овце које би биле случајно дотеране на испашу на овакав пашњак.

Главне изворе заразе претстављају поред оваквих пашњака, још и инфицирани водопоји, баре и стајаће воде (где су напајане инфициране овце).

Установљење болести од стране лаика тешко је. Ово може установити само ветеринар секцијом лешева угинулих оваца услед овога оболења.

в) **Како да се боримо са овом болешћу.**

Лечење ове инвазије је доста компликовано и изискује пуно воље и разумевање ствари. Основни услов за сузбијање ове болести је спречавање ширења ових глиста на пашњацима и појилима. Ово је важније и лакше од самог лечења оболелих оваца.

Ми смо раније напоменули да су блатњави пашњаци најглавнија легла ове болести. Због ове околности потребно је да наше пашњаке тако уредимо да буду потпуно заштићени од поплава и да на њему нема стајаћих вода. Због овога наша је дужност још за време зиме да се побринемо за ово. Први и најглавнији посао треба да нам буде уређење водопоја. За ово је најпогоднија текућа вода, а никако баре.

Пашњак треба поделити на парцеле. На оном делу где су пасле инфициране овце не треба пуштати здраве овце до идућег лета. Сунце, топлота и ваздух, за ово време могу потпуно да униште јаја ових црва. Треба избегавати пуштање оваца 10—15 дана, после испаше оваца које су биле заражене са власцима, јер су личинке опасне за инфекцију тек после 7 дана. У ово доба постоји највећа могућност за инфекцију.

Д-р Реља В. Катић

ДА ЛИ ТРЕБА ШЉИВУ КАЛЕМИТИ

По овом важном питању до сада је код нас много говорено, расправљано и писано. И сваки онај ко је све то пратио а нарочито ко је читао „Тежак“, Пољопривредни календар и извештаје штампане о раду воћарског Конгреса држаног у Чачку и Сарајеву, врло добро зна какво је мишљење стручњака па и лично моје по овом питању. Према томе могло би се рећи да засада не би требало о томе говорити. Међутим г. Илија Н. Николић у своме чланку „Моје искуство и мишљење о шљиви пожегачи“ изашлом у 5 броју „Тежака“ од ове године, на основу његовог искуства покушава да обеснажи мишљења присталица калемљења, међу које спадам и ја.

Био сам и биħу увек присталица калемљења шљива. То убеђење стекао сам својим дугогодишњим искуством радећи више од 30 година по разним шљиварским крајевима и различитим квалитетима положаја и земљишта. Ја не потцењујем искуство г. Николића већ га у потпуности одобравам и као исправно примам, али само не као опште правило са важношħу за све, но само за њега, његову околину па и остале одгајиваче по шљиварским крајевима са сличним условима, положајем и земљиштем, какве има г. Николић. Под нашим пространим шљиварским небом и на нашим различитим положајима и земљишту има пуно и пуно места како за калемљену тако и за некалемљену шљиву.

Сл. 108. Калемљење шљива из руке

Г. Николић лепо каже „за нас шљива из изданака има већу вредност, јер пре природи и обилно рађа, даје плодове одличне каквоће, те као таква најпре и најбоље нам плати труд и рад и запремљено земљиште, што је у интересу сваког пољопривредника који мора да води рачуна шта ради и шта сади па да не доведе кућу у питање. Ово је мишљење о изданачкој садници г. Николића потпуно оправдано, и на свом месту. Ја сам лично до сада увек говорио, расправљао и писао да ми можемо тражити и тражити, али ипак нећемо наћи боље саднице за подизање шљивака од изданачке саднице, јер је она била и биħе увек једна од најбољих. Ово је неоспорно и без дискусије. Али питање је данашњице за кога је она најбоља? На жалост, не за све наше одгајиваче односно не за све положаје и земљишта, но само за оне одгајиваче који су у могућности да својом властитом руком

могу извршити потпуно сигуран избор изданачке саднице, која потиче од најбољих елитних стабала, а нарочито за оне одгајиваче које је природа обдарила да имају све повољне услове за добро успевање изданачке саднице. За оне пак наше многобројне одгајиваче који нису у могућности да властитом руком изаберу садницу која потиче од најбољих стабала, и којима је природа одузела или поумањивала погодбе доброг успевања изданачке саднице, морамо ми тражити садницу која ће нам с једне стране бити прави претставник најбољих стабала од којих потиче, а с друге стране која се може прилагодити и лошијем квалитету положаја и земљишта. Постићи и једно и друго, могуће је само помоћу калемљења.

Из овог као што видимо, потребна калемљења шљива не само што није за одбацивање но је једна нужна и прека потреба без које данас нема сигурног и општег успеха од подигнутог шљивака. Да бих ову потребу калемљења шљива још јаче доказао, нужно је рећи да та потреба није само она која јој се обично намеће, а то је да је циљ калемљења да се брже лакше са мање труда и времена добију боље снажније, праве и на око лепе саднице које се као такве радије траже и скупље плаћају.

Прво, помоћу калемљења се даје одгајивачима могућност најпотпунијег избора најбоље саднице у погледу њеног порекла. Наиме, освештано је правило да свака воћка па и шљива све своје особине, како добре тако и лоше, преноси на своје потомке, тј. на саднице од њих произведене. Отуда, као што видимо, основна дужност сваког одгајивача је да изабере само ону садницу која потиче од здравих, снажних, добро и уредно рађајући стабала и која доносе доста и доброг плода. Да ли је код овакве наше производње и добаве изданачких садница могуће учинити такав избор? Тешко и претешко, па чак и немогуће. Међутим нема тога одгајивача који није у могућности да одабере калем-гранчицу са најбољих стабала било својих или туђих па да помоћу калемљења са истом дође до најбоље саднице, и друго, што се калемљењем на ову или ону подлогу могу произвести саднице које се могу доста добро прилагодити и нешто лошијем положају и земљишту, где изданачка садница тешко може успевати. На име, ми данас имамо огроман број одгајивача по свима шљиварским крајевима, на чијим положајима и земљишту, услед погоршаних услова, више изданачки шљива не може успевати онако како је некад успевала. Поправити — побољшати те услове немогуће је, а повратити и садити наново изданачку садницу бескорисно је. Али зато помоћу калемљења шљива на ову или ону подлогу може се произвести јача и отпорнија садница која се доста добро прилагођава и лошијем положају и земљишту. Другим речима, кад не можемо поправити и прилагодити положај и

земљиште према садници, ми помоћу калемљења можемо прилагодити садницу према положају и земљишту.

Ето из ова два изложена разлога потребе калемљења јасно се види да је калемљење шљива прека и нужна потреба за све одгајиваче, како оне код којих изданачка некалемљена шљива повољно успева, тако и још више за оне код којих она тешко може данас успевати. Употребом изданачке саднице за подлогу тј. калемљењем пожегаче шљиве на свој издан или младицу произведену из коштице ни уколико се њена својства доброг рађања не мењају, но чак побољшавају. Узимањем пак, ове или оне подлоге, место изданачке, добија се јача снажнија и отпорнија садница за лошије положаје и земљишта. То су два битна разлога зашто сам и сам убеђени присталица општег калемљења шљива.

Г. Николић даље каже како је чича Милан рекао „Бирајте, децо, ви само те праве саднице, али ове криве боље рађају". Ова напомена чича Милана је тачна, али није трајна. Наиме свака добра здрава и права садница у младости расте бујније и изграђује више дрвену масу, отуда нешто касније породи, али зато доцније добро рађа и доноси доста рода и много дуже живи. Међу тим крива, рапава, чворнаста садница исте старости по сађењу спорије расте и мање тера у дрво, али зато по закону природног и самоодржавања пре породи, али као таква не може никад доцније дати онаковог и онолико плода нити може имати дуг живот као права и здрава посађена садница.

Исто тако г. Николић даље вели како му је чича Авромовић причао да је још пре рата посадио 400 калемљених шљива на ћенарици, као и да у његовој околини има још таквих шљивака па чак и он има неколико стабала и да све те шљиве врло слабо рађају. Све је то потпуно тачно у шта верујем. Али ипак то не може се приписати у грех калемљења шљива ни оним који су увели калемљење но то је грех оних који нису знали где такве калемљене саднице треба садити. Тако нпр. стручњаци из Хрватске кажу да су они калемљењем шљиве на подлози ћенарике решили обнову њиховог шљиварства. Босански стручњаци кажу да за њихове висинске брдовите и кршевите положаје и земљишта нема боље шљиве од шљиве калемљене на ћенарици. Значи да калемљена шљива на ћенарици збиља није за Винчу и њену околину и зато је тамо не треба ни садити нити је изданачка садница за Хрватску и Босну, но да свака од њих има своје одређено место, а то је баш оно што нам јасно и потврдно каже да о каквом одбацивању калемљења шљива не може бити ни речи.

Драг. Ј. Спремић

КАКО СЕ СПРАВЉА ДОМАЋИ ВИНСКИ КВАСАЦ[1])

Познато је да са грожђем долазе у ширу разне расе винског квасца, друге гљивице сличне квасцу, разне друге гљивице и бактерије. Врење шире врше само разне расе винског квасца а све остале гљивице и бактерије га ометају. Подрумар је приморан да помогне рад винског квасца а да омете рад свих оних гљивица и бактерија које ометају рад винског квасца. То се постиже углавном на два начина: сумпорисањем шире и кључка и додавањем винског квасца. Сумпорисањем се за извесно време у шири и кључку онеспособе за рад сви живи микроорганизми: гљивице и бактерије, па и вински квасац. Међутим вински квасац има ту особину, да се после тога први оспособи за рад и почне да ствара алкохол. Штетне гљивице и бактерије кад се од сумпорисања оспособе за рад наилазе на већ створени алкохол а исти их у неколико такође смета у њиховом штетном дејству. На тај начин се добије боље вино.

Још боље се вино добије, кад се у ширу дода вински квасац, јер у колико га има више у толико лакше издржи борбу са штетним вљивицама и бактеријама. Шири и кључку се може додавати тзв. селекционисани квасац и обичан домаћи квасац. Селекционисани квасац одабирају са најбољих положаја и сората и гаје га наше Енолошке станице: Буково, Вршац, Београд. Кад се тај квасац поручи, добије се и тачно упуство за размножавање и употребу. Домаћи квасац може справити и сам виноградар.

На 2—3 дана пред бербу грожђа, оцеди се нешто шире од најбољег грожђа, стави се у чисто буре, засумпорише се са 30 грама калиум-метабисулфита по хектолитру, и стави у топлу просторију. Док не почне врење врши се претакање шире. После 2—3 дана обично наступи врење. Сумпорисањем се постиже да се размножи само вински квасац, који се додаје шири кључку у количини по 2 литра на хектолитар. Овај квасац извршиће правилно врење шире и кључка, поготову ако се изврши њихово слабије сумпорисање са 5—10 грама калиум-метабисулфита по хектолитру и ако је квасац додан пре почетка врења. Потребна количина квасца сипа се у један шафољ у који се точи шира и враћа се натраг у буре. Ако је квасац у бурном врењу а берба је одложена у исти се додаје сваки дан по десетак литара свеже засумпорисане шире.

Инж. **Вукашин Тоскић**

---

1) У место одговора Радосаву Ст. Симићу секретару Пољ. подружине у Грабовици — Деспотовац.

ЧУВАЊЕ СВЕЖЕГ ГРОЖЂА ПРЕКО ЗИМЕ

Права је благодет како за здраве, а нарочито за болешљиве људе, што већа употреба свежега грожђа, јер његова хранљива и освежавајућа вредност не да се заменити никаквим вештачким апотекарским лековима. У културним државама, као на пример у Француској, има лекара, који својим болесницима уместо разних апотекарских дрога препоручују лечење дијетом свежим грожђем и резултати оздрављења често су изненађујући. Па кад знамо ово, онда се треба постарати и сачувати грожђе у свежем стању што дуже преко зиме, и тако га што дуже користити.

Сл. 109. Из Жупског виногорја — берба грожђа

Употреба свежега грожђа у пракси је ограничена само на два до три месеца: август, септембар и октобар, пошто пре августа, под нашом климом грожђе не може да сазри, а после октобра оно презри и већ само од себе под утицајем кише и хладноће иструне. Ретке су године код нас кад се нађе зрело свеже грожђе и ван овога времена.

Да би имали свеже грожђе што раније у лето виногради се помажу сађењем раних сорта, а то су јулски мускат (чабски бисер) и разне ранке, које су потпуно већ зреле почетком августа, а да би имали грожђе што доцније у јесен, они пак саде оне сорте које доцкан по природи зру, а то су разни дренкови и специјално струмички и валандовски дренак, које зре тек у новембру, а чија дебела покожица спречава да иструне.

Поред свега овога ипак је потрошња свежег грожђа

временски ограничена, али виноградарски стручњаци су пронашли, да бар у неколико очувају свеже грожђе и после бербе, ако не много дуго оно бар месец два дана после бербе, што је ипак корисно. Један од тих начина је следећи.

За чување свежега грожђа мора се имати на расположењу једна одаја у којој топлота много се не мења и да је што нижа и да је умерено влажња. За ову сврху изгледа ми да су врло добри наши подруми, али у њима не сме се држати ништа друго ни вино, ни купус, кромпир и др. Још ако је овај подрум и цементираног пода онда може врло добро да послужи. У оваквим подрумима имао сам прилике да нађем на грожђе, у Крајини, после Божића у још врло добро очуваном свежем стању, иако није било спремљено како ваља, а у подруму се налазило вино па чак ту и превирало.

Да би се простор у овим одајама што боље искористио треба направити стелаже од дрвених летава. Величина ових стелажа може бити различита, али не смеју бити ни превелике нити сувише мале. Главно је направити их тако да се што боље искористи простор и да се гроздови не додирују кад се о њих обесе. На летве се закуцају ексери у растојању од 10 до 15 см. један до другога а на 40 до 50 см. један испод другога, да би се избегло додиривање гроздова међусобно. Ови ексери служе да се о њих окаче гроздови помоћу кукица направљених од жице.

За чување грожђа преко зиме треба одабрати сорте са дебелом покожицом и чији гроздови нису збијени, а што доцније у јесен зре, а то су разни дренкови, хамбург, а нарочито му се чини, да је Афус Али за ову сврху врло добар. Да би се грожђе што дуже очувало, треба гроздове по берби проредити, а што би још боље било када би се гроздови проредили намењени чувању одмах после цветања јер се тако добију растреситији гроздови али са крупнијим зрневљем. Само по себи се разуме, да грожђе за чување треба обрати по лепом и сувом времену, а добро га је и претходно држати на сувом месту да се провене, па онда вешати на сталаже. Ако би на неком грозду било трулих или нагњечених зрна, њих треба шиљастим маказама пажљиво отстранити.

Одаја у којој се чува грожђе мора да буде више тамна, што се постизава кад се на прозоре ставе завесе од саргије, али она се мора проветравати по хладном и сувом времену али никако када мрзне, да се грожђе не поквари.

Да се грожђе не поквари, и да се што боље и дуже очува, добро је сваких 10—15 дана одају сумпорисати. У неки суд, стару шерпу, ставити два три угљена ватре, па преко ње шаку две сумпора, према величини одаје, па потом затворити прозоре и врата и не улазити дан два.

Исто тако је потребно с времена на време прегледати

грожђе у каквом је стању и том приликом одстранити сва зрна која су почела да се кваре па и целе гроздове.

На овај начин може врло добро да се очува грожђе у доста свежем стању чак до Божића, па и доцније што је ипак од користи нарочито за домаће потребе или чак и за пијац и много је боље, него што раде наши виноградари, чувањем на креветима са сламом, а стаје врло мало.

Други пак један начин је нешто скупљи, али ипак лако изводљив а то је чување у води.

Грожђе се на исти начин од истих сората грожђа опере и припреми, само се грозд не одваја од ластара већ ластар одсече на целој својој дужини. Са горње стране грозда треба оставити ластар дужи, а на доњој страни, у колико је то могуће такођер одсећи дуже и то косо. Али горњу страну ластара треба замазати воском, најбоље онаквим као што се употребљава за калемљење воћки, а доњи део се стави у воду. За ову сврху су најбоље тегле од једног литра са уским грлом. У воду тегле се стави мало дрвеног ћумура, не сувише ситног и мало сумпора, да се спречи да се вода у тегли не квари. Тегле са грожђем треба ставити тако да грозд слободно виси, на сталажама, и да један другог не додирују. Разуме се да одаја у којој се грожђе оставља мора бити хладна и тамна.

С времена на време такођер се грожђе мора прегледати и вода у теглама мењати.

Овај други начин иако компликованији врло је добар и помоћу њега грожђе се држи много дуже и боље у свежијем стању и за препоруку је за оне који располажу са више времена и воле да се посвете овоме послу.

Инж. Рад. Борисављевић

НАШЕ ГРЕШКЕ СУ НАМ ЧЕСТО СМЕТЊА У НАПРЕТКУ

Поред многобројних наших грешака које чинимо било свесно или несвесно које нам спутавају напредак наше пољопривреде да овде наведемо само следећу: На име, ми сви знамо да за повећање и побољшање наше пољопривредне производње треба имати и уложити поред знања воље и труда још извесну суму новаца (за оправку справа, набавку нових, набавку бољег семена, повећања радне снаге, итд.). Ми та новчана средства врло тешко стварамо, а још теже одвајамо и улажемо у то. Ако пак и то учинимо то чинимо у крајњој нужди и у најмањој мери, јер велимо како се нема и не може. Разуме се да та средства тешко падају на нас,

али ми морамо бити свесни тога да то не чинимо луксуза ради но ради веће и боље наше производње која ће нам омогућити подмирење свих наших потреба и зато баш та средства требамо да стварамо и употребимо. Многи ће на ово рећи „Па не може се и нема се од чега створити то“, то би било тачно, али само кад би били тако скромни и у осталим нашим издавањима, али док ми нећемо или како кажемо, не можемо да створимо ова сретства за своју већу производњу, дотле ми по неком нашем обичају без поговора стварамо и нађемо много више средстава на оно што нам не користи баш ништа. Наиме, ми имамо и одржавамо многе наше обичаје: славе, светковине, гозбе, крштења, свадбе ,подушја-даће, итд. По неком нашем настраном појму ми те наше благе дане морамо провести најбучније и најлуксузније, не питајући шта и колико то кошта. Ми сматрамо за најбољег домаћина оног који тих благих дана потроши више јела а нарочито пића, који своје госте милом па чак и силом, разним шалама и упадицама нагони да што више пију и ко више тад пије тај је највећи јунак. По угледу на ове овакве домаћине ми се такмичимо у томе. За овакву бучну проводњу ових наших обичаја без поговора ми по сваку цену нађемо потребну суму новаца не питајући како и откуда, јер сматрамо да то мора бити и да се без тога не сме остати. Не велимо да ове наше лепе обичаје треба изоставити. Не, на против, ми исте треба и даље да чувамо и изводимо, али са мање хуке и луксуза, за које се често задужујемо. Ми те наше лепе обичаје много лепше, боље, достојније и свечаније можемо са пуних 60—80% јевтиније провести и са уштедом само на овоме ми би могли набавити лекове за стоку, осигурати летину против града и докупити још нешто што нам треба. Јест могли би, али пусте навике и обичаји то нам не дају. Да ли смемо рећи да је овакав обичај добар и да ли исти доноси какве стварне користи? Пре треба да признамо да је ово наша стара и општа грешка која нам се свети.

Из свега изложеног јасно се види у чему се састоје наше мане које нас спутавају да у пољопривреди будемо бољи и напреднији и за које ми носимо одговорности. Кад ово знамо, сад настаје питање да ли смемо отсада као и досада бити под теретом тих мана и радити као што смо радили? Интерес наш сопствени налаже нам да се што пре тргнемо и тих мана отресемо. Ради овога, раскинимо са тим и пођимо бољим путем ка стварању боље и веће наше производње а с тим и подизању наше пољопривреде на већи ступањ развића а преко овог бољем и удобнијем нашем животу. Ово ћемо постићи тако:

а) да сваки од нас засебно па и у заједници потражимо свог среског економа, да му са поверењем приђемо, да га сматрамо као свог најбољег пријатеља и учитеља, да од

њега тражимо поуке и савете за све наше радове. Једном речју да без његовог упута и савета не предузимамо и не радимо ништа. Да што чешће посећујемо пољопривредна предавања, течајеве, курсеве и изложбе — да походимо своје воћне расаднике и отуда набављамо све што нам треба. Јер само тако ми пољопривредници стећићемо потребног основног знања без кога нема напретка у пољопривреди;

б) да најтачније и најсавесније извршујемо све одредбе и прописе пољопривредних закона и њихових правилника без чега нема напретка у пољопривреди;

в) да се уписујемо у чланство подружина Српског пољопривредног друштва;

г) да примамо и читамо лист „Тежак“ и остале пољопривредне поуке;

д) да све потребе набављамо преко подружина где ћемо исте добити као најбоље и најјефтиније и на кредит без интереса. Да посећујемо подружинске скупове и предавања;

ђ) да ступимо у земљорадничке задруге свих облика и да ове сматрамо као своје породичне задруге;

е) да се одрекнемо празноверица, врачара и гатара, да се одрекнемо празновања свих оних празника које Света Црква није одредила, јер није грех у раду но у нераду. На тај начин имаћемо доста радног времена те ћемо лакше, лепше и брже извршивати своје радове и кад и како треба;

ж) да зими не седимо беспослени и велимо како се нема шта радити но да спремамо све оно што нам треба за брже, боље и благовремено извођење свих наших доцнијих радова, односно да сечемо и свлачимо дрва за лето, сецимо и оправљајмо палице, држаље, дрвене виле, рогуље, метле, корпе разних величина, грабуље лопате, коље за воћке и винограде, за сено и стогове, притке за боранију, бркље-розге за пасуљ и остало, плетимо лесе за сушење шљива, спремимо семе за сетву, оправимо стари и набавимо нови алат. Једном речју, спремимо преко зиме и у дане кад се не ради у пољу све оно што нам при радовима треба и што можемо сами припремити, јер не само што ће нам то олакшати и убрзати наше радове но ћемо све то лакше и много јефтиније припремити тада но доцније.

з) да своју стоку боље хранимо и негујемо, на време и по савету ветеринара пелцујемо, да појаву болести код стоке пријављујемо месној власти, да угинула грла одмах закопавамо у земљу да се болест не шири, да одбацимо напред наведено празновање, гатање и тражење гатара, јер то су варалице. Но кад без поговора дајемо ујам-ушур на вршалици, крушач, ветрењачи, тријери, млин, подајмо исто тако драговољно и ујам од своје стоке, тј. кад се не може другчије, продајмо једно грло и за добијени новац купујмо и лечимо других десет до петнајест и више грла. Само радећи овако ми ћемо нашу стоку сачувати а без стоке нема напретка у пољопривреди;

и) да при извођењу наших лепих старих обичаја изоставимо све оно што је штетно и излишно и прескупо и што нам често скрнави те обичаје и светиње. Славимо своје крсно име, проводимо и све остале благе дане и весеља, дајмо и подушја покојницима али све то у знаку свечаности и скромности и своје могућности. Не расипајмо у томе јер то расипање не увеличава те благе дане но их у већини скрнави;

ј) да своју летину осигуравамо против града код државних и бановинских завода, а да се оканемо врачања и празновања као заштите од истог јер то је штетно и несигурно.

Радећи све ово што је у ово неколико тачака изложено, ми ћемо пољопривредници себе наоружати потребним основним знањем; ми ћемо себи створити више средстава и радног времена за боље и савршеније извођење наших радова, ми ћемо се сачувати излишних и штетних издатака, а уштедом од тога осигурати своју летину и набавити лекове за лечење своје стоке. Једном речју ми ћемо поћи ка већој и бољој нашој производњи, а кроз ову и бољем и угоднијем животу.

Драг. Ј. Спремић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Одговор Светозару Лишанину из Доброг Дола. — На Ваше питање да ли има лека плућних власаца и како се овце лече од плућних власаца желио бих само да Вам скренем пажњу да о томе имаде много написано а могло би се рећи и потпуно у „Тежаку“ бр. 19 од 1 октобра 1940 године и то на страни 608 и 609. Прочитајте одговоре Милошу Остојићу, Обраду Обреновићу и Атанасу Ђорђевићу па ћете добити потпуну и јасну слику о лечењу оваца против плућних власаца.

Бунтак

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Земљорадниче, ако не желиш да ти чељад и стока гладују, мисли на зиму! Сети се како прошла зима била тешка. Ове године летина је још слабија па ће ти, ако се не припремиш, бити још теже.

Остављај зато хране и за чељад и за стоку. Искористи све што имаш. Утрапи довољне количине кромпира, остави зимнице, поврћа, пекмеза, сувих шљива и других својих плодова.

Скупљај и пажљиво склони све што се за стоку може да употреби. Не бацај ништа. У сило јаме које можеш по нужди да направиш и у земљи остави одмах сачму, лишће од репе и све што се киселити може. Не пуштај да ти шаша стоји на пољу, кисне и пропада.

Обрати се што пре најближој пољопривредној власти, онај дужна да ти бесплатно да сва објашњења и упуства о чувању хране.

Уради све одмах. Сваки пропуштени дан значи штету а зима не зна за милост!

Из Дирекције за исхрану

Јефтина а хранљива јела — Чорба од млека. За 6 особа треба 3/4 л. млека, кашика масти, 2 кашике гриза, 2 кашике (јеловне) киселе павлаке и једно јаје.

Чорба се кува овако: у лонац од 2 литра стави се маст да се добро загреје, па се тада дода гриз. Он треба да буде добро упржен, а позна се по изгледу спољашњем и по пријатном мирису. За време пржења се меша. Чим је упржен, сипа се у лонац млеко и исто толико воде. Сад се посоли и остави се, да се кува још пола часа.

Пре изношења на сто чорба се зачини киселом павлаком и јајетом. Павлака се умути са јајетом у чинији из које ће се служити чорба. Да се јаје не би спарило, чорба, која се сипа у њу, мора бити прохлађена.

Чорба се износи топла на сто.

Наталија Ђуровић

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА СЕПТЕМБРА

После дуже полемике вођене у штампи о цени и приносу пшенице у овој годин најзад се изашло мало на чистину. Прикупљени подаци су сређени и неки листови су већ објавили. По овим извештајима потврђује се да је принос у овој години био најслабији за последњих двадесет година (6.5 мц. по хектару). Они који су раније тврдили да је жетва пшенице релативно добра увиђају сада у колико су заблуди били, али ипак то им не смета сада да о берби кукуруза певају исту песму. Треба само да мало дуже потрају хладни дани како су почели иако падне једна слана па ће отићи сав позни кукуруз, којег је у овој години доста. Због те неизвесности још увек треба чувати свако зрно и на тржиште не износити количине потребне за редовну исхрану.

Цене пољопривредним производима на берзама су доста колебљиве како то показују приложене табеле.

Цене **пшеници** крећу се у границама цена предвиђених Уредбом од 24 августа ов. г. Тражња пшенице је још увек велика а довоз врло слаб, због чега су и неки млинови умањили мељаву а неки и рад обуставили.

Цена **јечму** је колебљива и кретала се је од 295 до 360 динара. Прве недеље била је у порасту на свим берзама док међутим у другој недељи на берзи у Скопљу имамо и пад који износи 13 д по 1 мц.

Цена **ражи** осим на берзи у Београду налази се у паду и кретала се је од 315 до 360 динара.

Цена **овсу** била је прве недеље колебљива на свима берзама а друге недеље показује пораст који износи 2 до 6,50 динара по 1 мц.

Таб. бр. I. Кретање цена биљним производима

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
					од 16 до 22 септембра		од 23 до 30 септембра	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повеђ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повеђ. или — смањ.
Јечам	Београд	јужно србијански	64		295	+10	295	0
	Нови Сад	сремски	62—63		357,50	+ 5	357,50	—
	Скопље	пар. Велес		3—4	335	— 2	322	—13
Раж	Београд	вагон Србија			315	+10	320	+ 5
	Нови Сад	бачки			357	—5,50	347	—10
	Скопље	кумановски			320	— 2	315	— 5
Овас	Београд	српски вагон роба			305	+10	307	+ 2
	Нови Сад	сремски			300	— 6	302	+ 2
	Скопље	косовски	40	3—4	302,50	+ 5	309	+ 6,50
Кукуруз	Београд	бели обреновачки			365	—	355	—10
	Нови Сад	Бачки			343,50	—11	345,50	+ 2
	Скопље	—			—	—	—	—
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга			430	—25	420	—10
	Нови Сад	бели сремски			433	—24,50	422,50	—10,50
	Скопље	тетовски крупан		3—4	445	—	465	+20

Кукуруз је у лаганом паду јер се на тржишту почео појављивати „нови“. На берзи у Скопљу нема га скоро месец дана. Цене су се кретале од 340 до 365 динара.

Пасуљ је исто тако колебљив. Цене су се кретале од 415 до 465 динара. У току прве недеље на берзи у Београду и Новом Саду имао је доста велики пад док је на берзи у Скопљу цена скочила.

Кромпир на Београдској пијаци продаје се по 2 д килограм.

Цена **пшеничним мекињама** излази до 190 динара.

Цена **свежој** шљиви намењеној за извоз у Немачку износи око 363 д (23 марке), за 100 кгр франко југословенско-немачка граница. На корпе **на Београдској пијаци продаје се шљива по 3,50 до 6 динара килограм.**

Јабука стона пакована, цена износи око 395 д (25 РМ), непакована т.зв. потрошна јабука око 284 д (18 РМ), индустриска око 158 (10 РМ) све за 100 килограма франко југословенско-немачка граница. Тражено је од надлежног немачког уреда повећање за 3 марке (око 48 д) али још није добивено а очекује се да ће се добити. **На Београдској пијаци продаје се јабука по 4 до 8 динара килограм. Крушке се продају по 4 до 10 д** (у овој цени је зарачуната и трошарина).

Цена **грожђу** намењеном за извоз у Немачку за смедеревку и сличне сорте креће се око 474 динара (30 РМ). **На Београдској пијаци грожђе се продаје по 4 до 12 динара по килограму.**

Таб. бр. II. Кретање цена стоци

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 16 до 22 септембра	од 23 до 30 септембра
Београдска пијаца		
Говеда	5 — 8.50	5 — 8
Телад	10 —13	9 — 13
Јагњад	5 — 7	5 — 7
Свиње	9 — 14	9 — 14,5
Сремска Митровица		
Лаке слиње	14,50—15,50	14,50—15,50
Тешке свиње	15,50—16,25	15,50—16;50
Пожаревац		
Лаке свиње	14 — 15	14 — 15
Тешке свиње	15 — 16	15 — 16
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

Цене **стоци** су доста ниске, нарочито свињама. Увозне земље (Немачка и Италија) плаћају цене слабе те је извоз свиња такорећи престао. Сељаци се уздржавају да тове свиње при оваквим ценама што је и разумљиво јер је ова грана сточарства постала нерентабилна. За производњу 1 кгр. живе мере сматра се да треба утрошити око 5 кгр. кукуруза што према садашњим ценама кукуруза кошта 15 до 20 динара не узимајући у обзир и остале трошкове који су доста велики.

Инж. **Јарослав Шеварлић**

ДОПИС СА СЕЛА

ГАЈИТЕ ОЗИМИ И СТОЧНИ ГРАШАК И ГРАХОРИЦУ

Године 1931 добио сам од Среског пољопривредног референта 25 кгр. озимог сточног грашка, и крајем септембра сам посејао, у смеши са 6 кгр. пшенице, на 0.20 ха. кукурузовишта. Грашак је лепо никао, одрастао и већ у мају почео је да цвета. Када је био у половини цветања, онда сам један мали део покосио, и хранио говеда, осталу површину оставио сам за семе. Када је грашак сазрео, пожњео сам га и овро на обичној вршалици. Крајем септембра, исте године грашак сам посејао, у шљиваку, и то цео хектар, употребивши 150 кгр. грашка у смеши са 30 кгр. озиме пшенице.

Половином маја су се јављали први цветови. Тада сам почео хранити стоку, и оставио сам један крај за семе на вршалици.

Наредне јесени посејао сам грашак у млади јабучњак. Овога пута узео сам у смеши са грашком раж. Прво сам посејао и плитко заорао грашак, па после неколико дана посејао сам раж и дрљачом повлачио. Раж расте високо и добар је грашку за ослонац. Како је 1934 година била с пролећа незапамћена суша то су траве у ливадама биле сасвим мале, па и детелине су биле мање, док је грашак у смеши са ражју дао најбоље приносе. Крајем маја сав сам грашак утрошио за исхрану стоке. Млад јабучњак сам поорао, и посејао пасуљ, до младих редова јабука а даље између редова кукуруз.

Благодарећи кишовитом лету, пасуљ и кукуруз су се добро развијали и узрели, те сам тако добио два приноса са једне исте површине.

1935 године добио сам на пољопривредној изложби у Крагујевцу озиму сточну грахорицу која се такође добро показала. За семе се од исте троши око 120 кгр. на хектар, у смеши са 25 кгр. житарица.

Сваке године гајим, ове корисне пиће биљке и стока их радо једе у зеленом стању, а овршени грашак и грахорица у

зрну, могу корисно послужити као прекрупа стоци. Како овде већином преовлађују земљорадници са ситним поседима то би за њих било од велике користи, да гаје ове корисне пиљне биљке јер би на једној истој површини земљишта имали често два приноса, што би утицало на већи успех у газдинству.

Озими сточни грашак и грахорица, поправљају земљу, на тај начин што је обогаћавају са једним од најважнијих састојака, потребног свакој биљци а то је азот. Затим ове биљке поправљају и физичке особине земљишта. Ово нарочито важи за оне крајеве где је земља сиромашна, и где се тешко стајским ђубретом може земља нађубрити.

Александар Симовић, земљорадник
из Добраче, з. п. Баре Гружанске

НИЖА ПОЉОПРИВРЕДНО-ДОМАЋИЧКА ШКОЛА У ПАРАЋИНУ

(Поводом 10-то годишњице њеног рада)

Питање образовања сеоских девојака постаје из године у годину све већа потреба, како би се женском нараштају у селу и граду пружила корисна замена за изнемогле руке својих родитеља. Ово питање наилазе на своје разумевање у толико пре, што у Краљевини Југославији према статистичким подацима имамо око 3 милиона неписмених жена, од кога броја отпада око 75% на сеоске домаћице.

Неписменост, слабо васпитање и образовање сеоских девојака не долази услед недостатка културне активности на селу, већ као последица економских прилика и укорењеног патријархалног схватања да се женско дете не сме удаљити ван куће. Погрешно схватање многих домаћина да њиховој женској деци није потребно читати, писати или рачунати, дом украшавати и т. д. долазило је отуда, што се од женске као и од мушке деце тражила замена у радној снази и привређивању. Под оваквим околностима морало се озбиљније мислити у каквом облику треба пружити образовање сеоским девојкама?

Овај друштвени недостатак који је имао штетне последице како за село, тако и за град, решен је од стране Банских управа и других надлежних фактора оснивањем домаћичких течајева, а касније и пољопривредно - домаћичких школама. Међу школама намењеним васпитању сеоске деце, Моравска бановина има и три Ниже пољопривредно-домаћичке школе, међу којима је најстарија школа у Параћину, која је у току ове године навршила десет година свога рада, и васпитала око 350 сеоских девојака.

Ова установа намењена је првенствено сеоским девојкама из свију срезова Моравске бановине, које у школу ступају као бановинске питомице. Као такве користе бесплатно стан, огрев, осветлење, обућу, кецеље, храну, лекарску негу, док одећу и преобуку, као и материјал за ручни рад доносе од куће. Сем девојака са села, школа прима и девојке из града, али као приватне ученице уз месечно издржавање од 100 динара.

Да би се ученице што боље прилагодиле домаћинском реду, школа је интернатски уређена, тако да не постоји никаква бојазност за младе девојке које се први пут одвајају од куће. Уз то, окупљене из разних крајева долазе до бољег познавања ствари и јачања дружељубља.

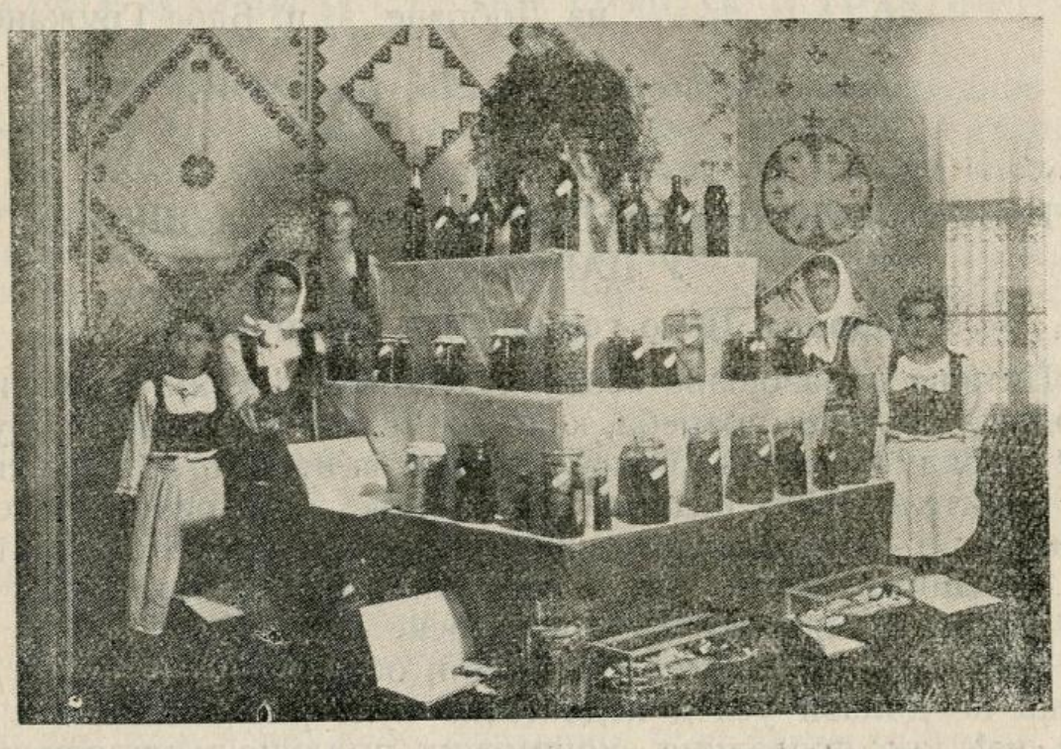

Сл. 110. Из Домаћичке школе у Параћину — Изложба ђачких радова и прерађевина

Настава у школи траје годину дана почев од октобра до јула. Наставни програм састоји се из практичних радова и теориских предмета, тако да су ученице у сталној вези између теорије и практичних радова. Од практичне наставе нарочита пажња посвећена је домаћинству ,кувању, мешењу, шивењу, ткању, узимању мера за одећу, преради меса, млека, поврћа и воћа. За спровођење практичне наставе школа располаже имањем у површини од 16 ха, стакленом баштом, кравама, живином, свињама итд.

У дане 26 и 27 јула т. г. обављени су испити у школи у присуству изасланика Министра пољопривреде г. Николе Симића, изасланика бана Моравске бановине г. Хаџи-Пешића, ђачких родитеља и гостију. Успех показан како из теоријских предмета, тако исто из предмета практичне вредности био је одличан. Овај успех који припада како ученицама та-

ко и вредном управитељу и наставном особљу, био је једновремено најглавније оличење њихових напора у току године.

У немогућности да се за два дана прикаже сво стечено знање ученица, Управа школе приредила је за ђачке родитеље и публику из Параћина и других места једну малу изложбу ђачких радова. Пространа учионица била је са свију страна украшена разним ручним радовима, моделима хаљина направљених од хартије, затим конзервирано: поврће, воће, слатко итд. Уз ову опрему следовале су и разне забелешке ученица груписане у једној већој свесци, где су била упутства у погледу кувања, мешења, узимања мера итд. Ова одаја била је с пуним правом практично обележје рада ученица, потребно да се прикаже нашем пољопривреднику.

Двориште интернатско било је лепо декорисано цвећем произведеним у школској стаклари, где ученице проводе дежурство.

Кухињу која је одлично уређена и што је најглавније беспрекорно чиста. У интернату владала је свуда примерна чистоћа и савршени ред, тако да су посетиоци имали утисак да је ово један од модернијих васпитних завода. Јефтини и укусни прекривачи, чист постељни веш и хармонично постројени кревети служили су посетиоцима као пример, кога треба унети и код наших сеоских домова.

У последњој учионици постављен је већи сто на коме су стајали разни кућевни предмети. То су награде Пољопривредне коморе Моравске бановине, приватних лица и Банске управе.

Завршавајући са приказом ове установе потребно је још једном регистровати велики труд и добру вољу уложену од стране наставног особља и управитеља, а сеоским девојкама и њиховим родитељима препоручити да и у будуће што више одашиљу своју децу у овакве школе.

Миодраг Л. Марјановић

ЈЕДАН ЛЕП ПРИМЕР

Члан Управног одбора Срп. пољ. друштва г. Александар П. Рашковић, помоћник Управника Двора Њ. В. Краља, рођен је у селу Почековини, среза трстеничког. За све време свога беспрекидног државног службовања од четрдесет год. г. Рашковић није никад заборавио своје родно место. Иако је као државни чиновник, 40 година удаљен од свога родног места, душом је био увек у њему. То се види из његових писама упућиваним својим пријатељима, која су пуна моралних поука, савета из пољопривреде и свега онога што уздиже морални и економски напредак нашега села и сељака.

Познавајући свој крај, чинио је све што је у његовој моћи да га културно уздигне, жртвујући и дајући материјалне помоћи својим почековцима како би створио утакмицу за изградњу напреднијег газдинства. Он зна да сељак мора имати на првом месту добру књигу, која ће му послужити као водич, за што боље и напредније искоришћавање земље и његовога тешкога труда и рада. У том циљу при Држав. Нар. школи у Почековини, ствара једну пољопривредну књижницу, која ће се ставити на расположење грађанима свога села. Књижница је основана у току 1939 год. под називом „Школска Књижница и Читаоница „Негосаве и Павла Т. Рашковића" — Почековина — Трстеник, са укупно 550 књига већим делом са градивом из пољопривреде. Књиге нису остале у орману већ су почеле да круже од ратара до ратара, тако да је г. управитељ школе у току 1939/40 год. издао на читање око 240 ком. књига, из чега се види да књижница у сваком случају служи намењеном циљу.

Но књижница није остала ни без материјалних средстава. Г. Рашковић се и за то побринуо уписујући своје родитеље, браћу и сестре за добротворе ове књижнице са укупном сумом од 1.000 (хиљаду) динара, која је по његовој жељи предата на приплод код Поштанске Штедионице.

Како г. Рашковић у овој години пуни четрдесет година беспрекидне и беспрекорне државне службе, желео је да и то своје славље обележи у свом родном месту једним скромним даром. Пошто у Почековини постоји Пољоприв. Подружина која је основана његовом иницијативом, то је г. Рашковић упутио писмо Српском Пољ. Друштву и Управном одбору ове подружине које у изводу гласи:

„Шаљем Друштву 400 Дин., с молбом да се подели као награда члановима или домаћинствима пољопривредне подружине у Почековини, среза трстеничког и то: првенствено у селу Почековини, а у колико не би било онда и члановима из осталих места ове подружине.

1) Сто динара најбољем одгајивачу стоке — телета у овој години;

2) Сто динара најбољем одгајивачу живине, првенствено онима који имају и чистокрвних грла и живинарник;

3) Сто динара оној девојци која на дан Св. Тројице буде имала на себи најбоље одело од домаће рукотворине и ово сама радила;

4) Сто динара оној домаћици која у овој години има најлепше уређено двориште са цвећем.

Оцену и додељивање награда сматрам да би могли извршити г. г. претседник, секретар и благајник Подружине, или ако ови не би могли из ма којих разлога, подружина би могла одредити друга лица.

У нади да ће Српско пољопривредно друштво одазвати се овој мојој молби, молим да препоручи Подружини извр-

шење предњег, те да би заиста била од користи и потстрека.“

Управни одбор ове подружине примивши предње писмо и писмо Српског пољ. друштва обавестио је све своје чланове о предњој жељи г. Рашковића. Чланови су се дали на рад. Ужи одбор од претседника, секретара и благајника одредио је дан за додељивање поменутих награда Св. Тројицу. Одбор је поменуте награде доделио следећим лицима:

1) Сто динара за најбоље одгојено теле додељено је Радовану Белопољцу, зем. из Почековине.

2) Сто динара за најбоље одгајену живину и угледан живинарник додељен је Живојину Митровићу, зем. из Почековине.

3) Сто динара за најбоље одело од домаће рукотворине Радмили кћери Вучете Радовановића из села Лопаша.

4) Сто динара домаћици Адама Симића, Даринки за лепо уређено двориште с цвећем.

Из предњих лепих примера г. Рашковића, можемо извући поуку да се сви на њега угледамо и учинимо све што до нас стоји за напредак нашега села и сељака.

Ја му се у име Управног одбора, грађана и чланова ове подружине као и наставника ове школе, најлепше и најтоплије захваљујем. Нека Господ Бог поживи наше великане који раде на изградњи културног, економског и социјалног подизања нашега села и сељака.

Вел. Ранковић,
учитељ и секр. подружине

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Важност огледа у пољопривреди. Да би се напредак у пољопривреди убрзао, служимо се разним огледима, које се изводе на имањима огледних станица и самих пољопривредника. Са планским извођењем, таквих огледа почело се отприлике пре сто година. У најновијој свесци „Пољопривредног Гласника“ (двоброј 17—18, за месец септембар) налазимо, из пера инж. Рудолфа Лебхерца, опширан напис о важности огледа у пољопривреди. Писац разлаже суштину огледа, улогу и потребу пољопривредних огледних станица, и вршење огледа на имањима самих сељака. Са задовољством истиче поједине примере где сељаци наши изводе просте огледе на својим имањима, подвлачи користи од тога и истиче потребу организовања друштва у свакој општини, у циљу извођења демонстративних огледа.

О култури пиринча. Култура пиринча има у свету крупну привредну важност. Засејана површина износи преко 70 мил. хектара, са приносом од подруг милијарде квинтала,

дакле по површини долази одмах за пшеницом, док по приносу стоји на првоме месту. У последњој свесци „Пољопривредног гласника“, (двоброј 17—18, за 1 и 15 септ.) налазимо, из пера инж. Лазара Бабамовића, са пољопривредне огледне станице у Скопљу, опширнији стручан напис о овој култури, чија привредна улога и за нашу државу никако није за потцењивање, јер су за то погодне и климатске и друге прилике. Аутор образлаже зашто култура пиринча може да буде једна од најрентабилнијих култура за нашег пољопривредника, и поздравља акцију нашег Министарства пољопривреде да се организује Отсек за културу пиринча у Кочанима, најглавнијем средишту наше производње пиринча.

---

† ЈУЛИЈЕ ВИНТЕР

виши ветеринарски саветник и редован члан Српског пољопривредног друштва

10 септембра ове године Врњачка Пољопривредна подружина изгубила је једног најбољег свог члана, јер је тога дана у 6 часова преминуо Јулије Винтер, виши ветеринарски саветник у пензији, резервни ветеринарски капетан а редован члан Српског пољопривредног друштва.

† Јулије Винтер

Јулије се родио у Словачкој 16. септембра 1880 године где је свршио основну школу и гимназију, а ветерину је свршио у Будимпешти. Као ветеринар служио је у Босни, Бачкој, Банату, Краљеву, Нишу и Врњцима, где је и пензионисан. У служби је био необично педантан и савестан, па с тога где год је био са службом уживао је велику љубав свију грађана, а нарочито сељака.

Смрћу покојног Јулија највише је изгубила српска пољопривреда и наш сељачки живаљ, јер је он пољопривреду волео од свег срца, и помагао је, где год му се указала прилика. Сељаци пак у њему губе искреног ветеринарског пријатеља, који им је указивао у свако доба, где год је могао, своју ветеринарску помоћ, којом је приликом увек одржавао пригодна предавања о узроцима разних сточних болести.

У свему је био добар друг, искрен пријатељ и велики Југословен. Бог да га прости и лака му југословенска земља

ОБАВЕШТЕЊЕ

Указом Краљевских намесника који је обнародован у бр. 221 „Службених новина“ од 26-IX т. г. на предлог Министра пољопривреде одликован је већи број претставника и посленика пољопривредних подружина — чланица Српског пољопривредног друштва, са наводом да су као такви и за рад у овим организацијама одликовани. Овим указом нису обухваћена сва лица која је Друштво за одликовање предложило, те знатан број претставника и функционера, такође врсних и заслужних друштвених чланица — пољопривредних подружина, није одликован.

Обавештавамо о овоме пољопривредне подружине и њихове претставнике и посленике с тим да ће Друштво преко надлежних настојавати да се рад његових сарадника, а нарочито претставника и функционера његових организација у народу, призна, истакне и одликује.

Српско пољопривредно друштво.

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва, донете на седници:

22 августа 1940 године — одлучено је:

1. Да се рукопис г. инж. Душана Станковића „Како очувати воће и поврће у свежем стању“ штампа као упутство број 9 у 5.000 примерака и разда бесплатно свима заинтересованим подружинама.

2. Да се подигне једна шупа на плацу Друштва у Гепратовој улици за смештај угља.

3. Да се по новом Правилнику о особљу Друштва, а које ступа на снагу 1-IX-1940 особље Друштва овако распореди:

1 Инж. Аћим Банковић, секретар у I групу, 7 класу;
2 Борисав Нешић, инспектор у I групу, 6 класу;
3 Алекса В. Петровић, пословођа у I групу, 5 класу;
4 Сава М. Ратковић, благајник у I групу 4 класу;
5 Љуба Н. Дудић, књиговођа у I групу 4 класу;
6 Славка Белцер, писар у II групу 2 класу;
7 Никодије Стаменковић, економ у II групу 1 класу;
8 Љубинко Несторовић и 9 Светозар Коларевић у групу чиновничких приправника;
10 Радован Милошевић; 11 Чедомир Дамњановић; 12 Никола Шкундрић; 13 Борисав Милошевић у служитеље; 14 Јелена Бошковић, дактилограф и 15 Миодраг Јордановић настојник зграде као службеници по посебном уговору а 16 Јован Здравковић, адвокат и 17 Душан Михајловић порески стручњак као хонорарни.

4 Да Друштво узме учешћа као излагач на Бановинској пољопривредној изложби у Нишу;

5. Да Друштво препоручи свима подружинама на територији Моравске бановине да активно сарађује на бановинским и коморским органима и да у приређивању изложбе узму активног учешћа;

6. Да се Пољ. подружини у Нишу изда на име помоћи за 10 дневни пољ. течај 350 дин. у алату а 350 д. у књигама.

8 Да се Пољ. подружини у Сопоту повећа помоћ за плетарски курс за 200 дин.;

9. Да се Соколском друштву Вела Лука, Корчула, Народној књижници и читаоници у Врчину срез Грочански изда по једна колекција „А" разних књига, а Пољ. књижници и читаоници у Александровцу Жупском 2 примерка књиге „Стајско ђубре", од В. Ђорђевића.

10. Да се Радославу Грујићу члану Пољ. подружине у Мионици изда 500 дин., као прва рата за подигнуту хигијенску стају за стоку;

12 По предлогу Драг. Спремића да Друштво прошири свој рад у пропагандистичко-васпитном правцу, одлучено је да г. Спремић изради једну брошуру у том смислу.

29 августа — одлучено је:

1. Да цене роби за продају морају бити утврђене а ако се појави потреба за одступање од утврђених цена, пословођа се има претходно споразумети са секретаром и дежурним чланом;

2. Да се подизање Трифолин станице повери инж. г. Чедомиру Јанчићу а тачну погодбу да изврши одбор у који улазе Александар Рашковић, Никола Петровић, Д-р Драг. Николић, арх. Богојевић и секретар Банковић;

3. Да на годишњој скупштини Савеза Здравствених Задруга на дан 1.-IX-1940 Друштво заступа г. Д-р Драгиша Николић;

4. Да се приме пријављених 170 лица и установа за помажуће чланове Друштва и заведу у књигу помажућих чланова од бр. 841 до 1010;

5. Да се усвоје услови за куповину натуралног семена луцерке и црвене детелине;

6. Да се Пољ. подружини у Краљеву изда 500 дин. у справама и књигама за приређивање плетарског курса;

7. Да се по предлогу Пољ. подружине у Сребреници исплати помоћ за подизање нужника и ђубришта Солку Нешићу из Братунца;

8. Да се по предлогу Пољопр. подружине у Андрејевцу исплати помоћ за подизање хигијенске стаје Станиславу Тасићу пољ. из Д. Зунича.

9. Да се по предлогу Пољ. подружине у Шапцу исплати помоћ од 1.000 дин. за подигнуту стају, Душану Аћимовићу из Двориштa.

Штампарија „Слога", Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

ГЛАВНИЦА

на пшеници је велики непријатељ пољопривредника.

Борба против ње није тешка а ни скупа ако се за дезинфекцију семена употреби опробано средство

„ОРТОСТАН“

ДЕЈСТВО „ОРТОСТАНА“ ЈЕ СИГУРНО И ЕФИКАСНО.

ЈОШ МАЛО

па ће сезона за употребу „ОРТОСТАНА“ бити ту, зато се препоручује задругама и трговцима да већ сада набаве потребне им количине.

ПРЕ КУПОВИНЕ „ОРТОСТАНА“

тражите понуду од домаће творнице

ЗОРКА

БЕОГРАД
Француска ул. 9
пошт. фах 669

ИЛИ ОД:

Српског пољопривредног друштва у Београду

Дезинфекција семена

помоћу **ЦЕРЕТАНА** прашива или мочива

1. спречава болести житарица
главницу пшенице, снежну плесан ражи и пшенице, исцепаност лишћа јечма, гару овса итд.

2. омогућује штедњу семена
јер побољшава клијање и бокорење. Свако семе дезинфицирано Церетаном проклијаће па га треба 10% мање посејати.

3. доноша здраву и обилату жетву
јер неће бити губитака од разних опасних болести.

Против житног жишка
Grodiln-n
Употребљава се 10%-тном раствору за премазивање житних спремишта

Против мишева
Zelio-зрна
Против пацова
Zelio-паста

Добива се код Српског Пољопривредног Друштва и његових подружина те изравно код фирме

»ЈУГЕФА« к. д., оделење за заштиту биља

Београд
Чика Љубина 10/а

Загреб
Прерадовићева 16

Виногрдари и воћари!

ОИДИУМ-ЛУГ на виновој лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу промеша

СУЛИКОЛ
Грожђани мољци, јабучни црви и друге живе штеточине сузбијају се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ
Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм. Гепрата 64 и

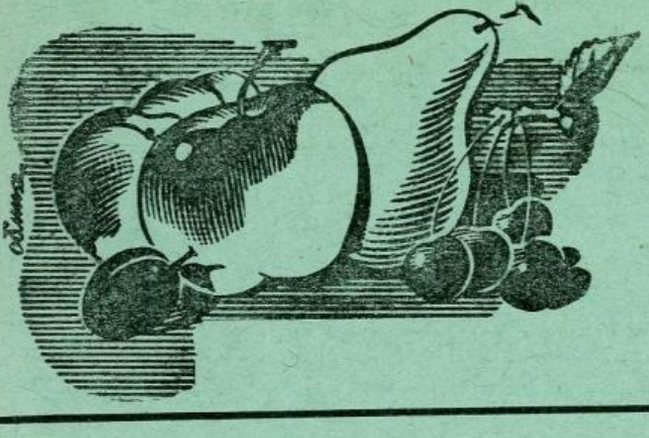

ЗОРКА

Београд
Француска 9

Универзитетска библиотека
Београд

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 1 новембар 1940 | Број 21

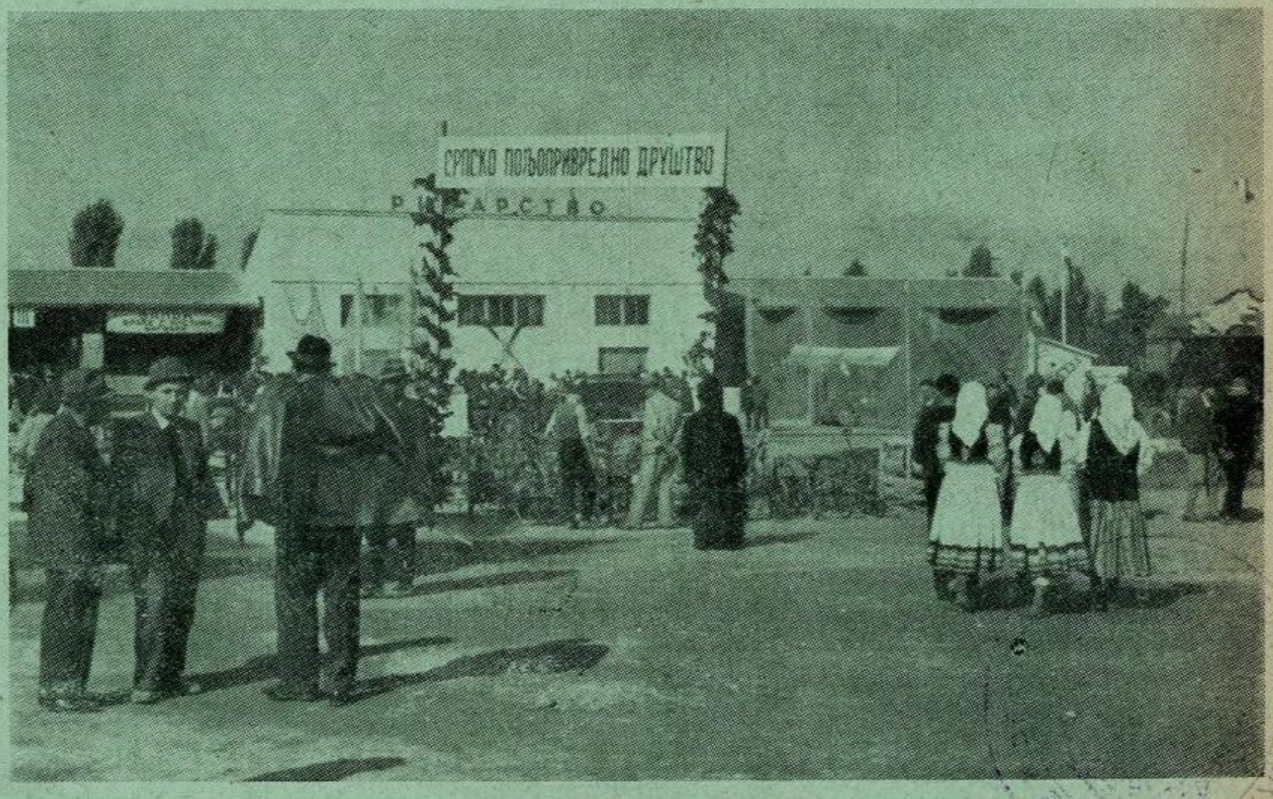

Са I Бановинске пољопривредне изложбе у Нишу, септембра 1940
Одељење пољопривредних справа Српског пољопривредног друштва

САДРЖАЈ: Инж. *Иван Пуцељ:* Прихрањивање и одлучивање прасади; Инж. *Рудолф Турк:* Значај соје за исхрану стоке; *Станко Мирковић:* Гајење грашка за пролетњу ранў потрошњу; Инж. *Јордан Димитријевић:* Отпатке од културних биљака треба благовремено покупити и уништити; Др. *П. Вукасовић:* Време је да се брескве прскају против лисних вашију; *Милорад А. Јовановић:* Прорећивање круне код воћака; Инж. *Мил. Ј. Срећковић:* Огртање винограда; Подижимо шуме; Инж. *А. Ј. Банковић:* Осврт на овогодишње изложбе и сајмове; *Миодраг Л. Марјановић:* I Општа пољопривредна изложба Моравске бановине; Питања и одговори; Ситне вести, савети и обавештења; Инж. *Јарослав Шеварлић:* Кретање цена пољопривредним производима у првој половини месеца октобра; Допис са села — *Ст. М. Чоловић:* Нужност преоријентације пољопривреде у нашим брдским крајевима; *Бор. Љ. Нешић:* Пољопривредни течај у Жагубици; Наши напредни пољопривредници — *Душан Станковић:* Један од пионира нашег пољопривредног напретка; Из пољопривредне књижевности; Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва.

ОБАВЕШТЕЊА О НАБАВКАМА РОБЕ

Рат у неким суседним земљама из којих добијамо справе и алате које продаје Српско пољопривредно друштво, изазвао је да се сва роба добија неуредно и са великим закашњењем, а неки артикли се не могу у опште ни добити. Исто тако тешко се добија и роба која се фабрикује и у нашој земљи.

Српско пољопривредно друштво имало је све ово у виду, па је још пре неколико месеци наручило сву робу коју оно продаје. Међутим, напред наведене тешкоће из дан у дан расту, тако да и поред благовремених поруџбина, Друштво врло често оскудева за робу, те је и оно принуђено да испоруку врши са знатним закашњењем.

Сем тога, из разлога који су свима познати, цене својој роби се врло често мењају, тако да и ако Друштво сву робу продаје по утврђеним ценама, оно није у могућности да те цене у напред одреди, јер и саме фабрике често робу не продају на фиксни рачун, него по ценама које важе на дан испоруке.

Чланови подружина изгледа да не схватају све ове тешкоће, те робу **наручују доцкан** са жељом да им се одмах испоручи. Сем тога, у својим поруџбинама нису довољно јасни, што све изазива рекламације и непотребну преписку.

Стога Српско пољопривредно друштво препоручује својим подружинама и својим члановима следеће:

1) Робу наручивати по могућству **што раније,** а Друштво ће у колико појединих артикала нема испоруку **вршити само по реду пријема поруџбина** — без обзира да ли је поручено на доплату, повуком или је новац послат у напред или је поруџбина по налогу Привилеговане аграрне банке.

2.) Поруџбина мора бити **кратка и јасна** са ознаком **цене — и најбоље изјавом да ли поручиоц пристаје да плати повуком разлику на случај промене цена.**

3.) У поруџбини увек треба назначити **тачну адресу купца и железничку, односно паробродску станицу ил пошту,** преко које се има роба слати.

Све примљене поруџбине, **које испуњавају све напред наведене услове,** биће што је могуће пре извршене, ако дотичне **робе има;** а ако робе **нема,** пошиљаоц ће бити дописном картом обавештен **о пријему поруџбине са напоменом,** да ће испорука бити извршена касније, одређујући и приближан рок испоруке, ако то буде било могуће — али без икакве обавезе од стране Друштва да ће испорука и то тако утврђеном року моћи да се изврши.

На случај да се поручиоцу такви услови не свиде, **он може поруџбину и повући.**

За сада је нарочито велика оскудица у Еберхатовим плуговима нарочито типа **„СЕРВУС“,** тако да и ако ових дана стиже једна већа партија, ипак **сва тражња неће моћи да се подмири.** Тако и од других марака неке врсте плугова не достају, а затим и **дрљаче,** а једна већа **партија Хајдеових тријера као и крућача и сечки стиже ових дана.** Сва је та роба на путу, те се Друштво нада да ће све досадање поруџбине моћи да изврши у догледном року.

Сви ови услови важе у свему и **за поруџбине из кредита Привилеговане аграрне банке,** с тим да Друштво на основу споразума са Банком, задржава право, да на случај промена цена **разлику наплати повуком.**

Најзад, скреће се пажња свима поручиоцима да фабрика Еберхарт плугове за сад израђује **само са патент капислама,** те ће се у будуће само такви плугови моћи слати, без обзира ако су наручени плугови са обичним капислама.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 21 БЕОГРАД, 1 новембар 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ПРИХРАЊИВАЊЕ И ОДЛУЧИВАЊЕ ПРАСАДИ

Мада је о правилној исхрани прасади већ више пута писано у „Тежаку“, још увек се у том погледу много греши, нарочито пак што се тиче прихрањивања и одлучивања прасади. Нити се оно у већини случајева изводи **како треба** нити **када треба.** Последице тога јесу мала, ситна и кржљава грла, која се доцније врло тешко поправљају.

Једном за увек треба запамтити да је исхрана младих грла један од најважнијих услова за успех у сточарству, и да ће само онда од прасади постати добре крмаче и ваљани нерастови — претпостављајући да потичу од добрих родитеља — ако се обрати довољна пажња на исхрану прасади.

Прва и најбоља храна за прасад је млеко мајке-крмаче. Сви могући и врло често препоручивани рецепти, који иду за тим да саставе мешавину сличну саставу свињског млека, не могу мајчино млека ни издалека потпуно заменити. Па чак ни подметање под туђу крмачу, јер у мајчином млеку има нешто што годи само њеним прасадима. Ипак, у случају да крмача не може да дoји своју прасад, нити има друге за подметање, онда је још најбоља замена козје или овчје млеко, док је кравље млеко за те сврхе већ мање подесно.

Дневне количине млека које прасад посише различите су, и зависе од млечности крмаче — што је особина расе —

и од храњења. Стога треба крмачу која дoји хранити што обилније и то хранивима која повољно утичу на лучење млека. Таква хранива су овсена и јечмена прекрупа, пшеничне мекиње, оплављено млеко, сурутка и разни отпаци из кухиње, а преко лета млада зелена пића, нарочито детелина. Правилно храњење крмача може дневно да лучи око 3 кг. млека, што значи скоро 300 грама на свако прасе. Ако се узме, да прасе удвостручи своју тежину за око 10 дана, тј. од 1,2 кг., колико мери прасе одмах после рођења, на 2,4 кг., онда произилази да дневни прираст прасета у то доба износи око 120 грама, односно да је за 1 кг. прираста потребно око 3 кг. свињског млека (или тачно 3,4 кг.).

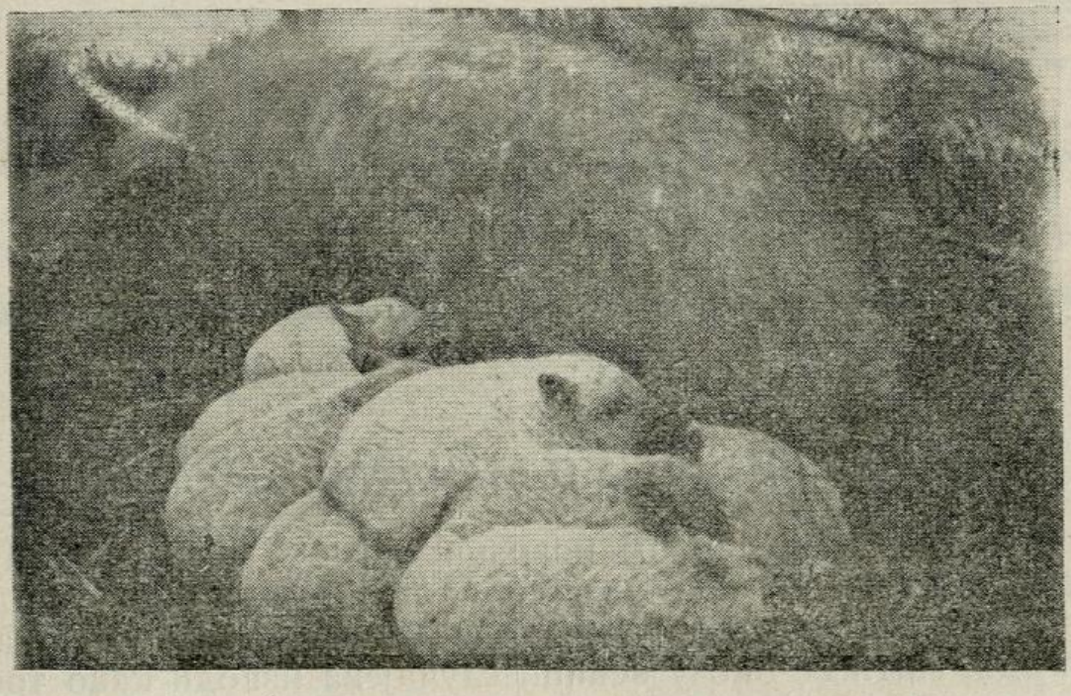

Сл. 111. Крмача мангалица са 8 прасади после обилног оброка.
(Снимак И. Пуцеља)

Прасад долазе на свет са врло оштрим крајњим секутићима и очњацима (свега осам зуба), којима често израњаве сисе и тиме узнемиравају крмачу. Да би се то избегло, треба прасадима неколико дана по прасењу исећи зубе малим кљештима.

Већ у четвртој недељи старости прасадима није довољно више само мајчино млеко, него их треба почети прихрањивати. За ту сврху је најбоља јечмена прекрупа, а као беланчевинасто храниво оплављено млеко.

Прихрањивање прасади почиње заправо већ **у трећој недељи** и то додавањем прасадима нешто јечма или пшенице у зрну, уз извесну количину креде, земље, дрвеног пепела и коштаног брашна. То се даје прасадима због тога, да би отирали зубе и научили да жваћу.

После седме недеље старости може се прасадима један део јечмене прекрупе заменити овсеном, док међутим **куку-**

руз није за младу прасад, јер он само гоји а порасту не помаже. Врло подесна беланчевинаста хранива у дневној количини од 50—200 гр. по грлу су и брашно од соје, пасуља или неког другог семена махунастог биља, као и млада детелина. Пошто сва поменута хранива не садрже довољно креча, то прасадима треба истога давати у облику креде у количини од 10 грама дневно по грлу.

Мешавина хране треба да буде у облику густе каше. Обично се у том погледу греши те се прасадима, као и свињама уопште, даје више течна него чврста храна.

Прасад треба оставити под крмачом најмање осам недеља, али ако је иако могуће онда десет недеља. Врло је погрешно одлучивати прасад већ са шест недеља, што наши сточари најчешће раде, или пак већ после пет недеља, што такође није редак случај.

Рано одлучивање прасади поједини одгајивачи свиња правдају тиме, што крмача за време дужег дојења, сувише омршави и што млеко од 6—8 недеље, и то у оне дане када се крмача букари, штетно утиче на прасад. Међутим, ни једно ни друго није тачно. Нити сме крмача при правилној исхрани у другој половини дојења да мршави даље (напротив, она мора да се поправи), нити пак млеко за време полног жара штетно утиче на прасад. Пролив, који се код прасади појави каткад за време док се крмача букари, безазлен је, и брзо пролази без икаквих штетних последица.

Има, сем тога, још и таквих пољопривредника, који рано одбијају прасад због тога да би могли крмачу опет што пре припустити. Међутим, рано одлучивање иде на уштрб правилног развоја прасади и од њих нема пољопривредник шта да очекује. Због тога прасад намењена за приплод треба да сишу најмање осам недеља.

Осам недеља стара прасад мере већ око 15 кг. по комаду. Мушка прасад су обично тежа, а женска лакша, Њихов дневни прираст износи у то доба око 250 грама. Брже напредовање мушких прасади објашњава се тиме, што су она већ испочетка јача и крупнија, па изаберу млечнију сису. А и од хране којом се прихрањују, мушка прасад приграбе највећи део.

После одлучивања продужује се исхрана прасади са храном као дотле: јечменом и овсеном прекрупом замешаном оплављеним млеком у виду густе каше. Кукуруз, као искључива храна за прасад, ни после одлучивања није подесан. Но, у недостатку других хранива кукуруз може ипак да замени један део снажне хране нарочито ако се у дневном оброку налази оплављено млеко. Ванредан значај за развој младих прасади има и паша.

Поред паше, ако је има, прасад треба хранити до засићења три пута дневно.

Инж. Иван Пуцељ

ЗНАЧАЈ СОЈЕ ЗА ИСХРАНУ СТОКЕ

У разговорима вођеним са сељацима, произвођачима соје, имао сам, много пута, прилике да се уверим како већина од њих у опште незна какву вредност претставља соја као сточна, па и људска храна. Коначно, то није ни чудо, јер они који су тражили од сељака да гаји соју имали су пред очима, вероватно, само своје интересе, а то је гајење искључиво у продајне сврхе. Сигурно је да и тај начин уновчења није лош, уколико је продајна цена толико висока да надмашује корист настале исхраном тим производом. Али

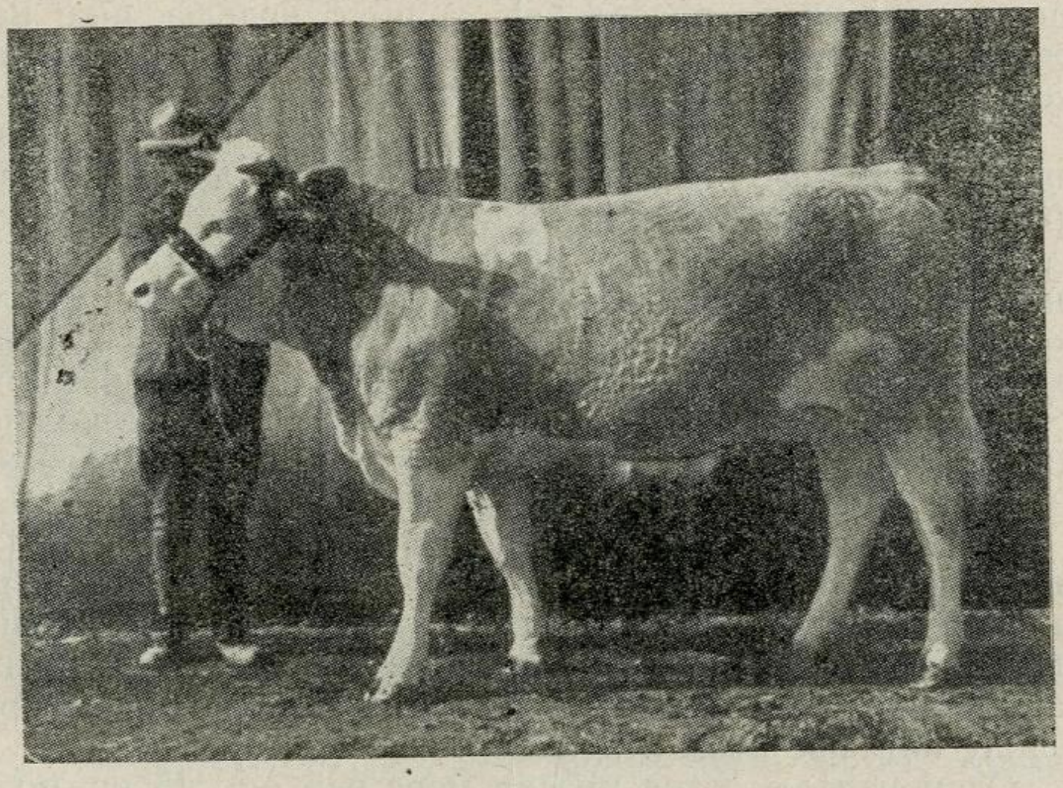

Сл. 112. Јуница сименталске расе „Грета“ стара 27 месеци, награђена на овогодишњој изложби приплодне стоке у Новом Саду I наградом. Одгајивач: Негован Ивановић из Доброводице (Лапово)
(Снимак Др. Николић)

ако је цена ниска онда се већ поставља питање, да ли је боље продати у зрну или дати стоци као храну. Лош би био онај домаћин, који би од пијачне цене кукуруза 3.20 дин. по кгр и продајне цене свиња по 10 дин. по кгр живе мере почео товити (гојити) свиње. Та иста рачуница важи и за све остале производе, који се могу продати или искористити за исхрану стоке. Дакле, како ћемо проступити одлучује пијачна цена зрна на једној страни, а на другој вредност утрошене хране за прираштај 1 кгр живе мере (1 литра млека и слично). Овамо долазе и други трошкови, као што су: вредност утрошеног рада, издатак за лечење стоке и сл. трошкови скопчани са узгојем стоке. У горњем примеру лако ћемо установити да се не исплати товити свиње, јер знамо,

да се за прираштај 1 кгр живе мере мора утрошити најмање 5 кгр кукуруза. То значи, кад би куповали кукуруз коштао би нас прираштај 1 кгр живе мере 16 динара, док продајом добијамо за 1 кгр живе мере свега 10 дин.; значи губимо 5 дин. само на зрну, а где су тек остали трошкови. Пример са кукурузом лако је схватити, јер са кукурузом као храном за товљење свиња имамо већ искуство. Друкчије стоји ствар са сојом, која се тек недавно почела код нас гајити и која се досад продавала. Већина произвођача није знала за други начин уновчавања. Међутим, недостатак сточне хране, и ниска откупна цена соје принудили су земљорадника да размишља како сојy искористити у самом газиднству, а при томе постићи исту — ако не већу — корист него код непосредне продаје по цени од 3.30 дин. по 1 кгр.

Кад први пут видите сојино зрно пада вам одмах у очи његова жута боја. Нехотице помислићете на жуманце; и нисте погрешили. Сојино зрно садржи 40% беланчевина по хранљивој вредности једаких беланчевинама у месу, јајима и млеку. Само с том разликом што их у месу има свега 19%, у млеку 3%, у грашку 17% у пасуљу 19%. Као што је познато свако живо тело за свој опстанак и развитак треба разне храниве састојке од којих су најглавнији: беланчевине, безазотне материје (влакно-целулоза, скроб, шећер и масти) и минералне материје. Количина тих хранљивих састојака потребних домаћој стоци мења се према старости, стању и начину употребе стоке. Тако на пр. недораслој стоци поред хране неопходне за одржавање живота потребно је додати хранљивих материја за узраст, стеоној крави за развитак телета, крави музари за стварање млека итд. То је такозвани „оброк за производњу“, који мора садржати много више беланчевина него ли „уздржни оброк“. Тако на пр. крава од 600 кгр. живе мере која даје дневно 15 литара млека треба да добије дневно:

1) као „уздржни оброк“: 300 гр. сварљивих беланчевина и 4.2 хранидбене јединице (1 хранљива јединица једнака је по хранљивој вредности 1 кг. јечма. Она служи као мерило вредности сточне хране, тако на пр. 1 кгр зоби садржи 0.84 хранљивих јединица, то значи да је по својој хранивости једнак 0.84 кгр јечма).

2) као „производни оброк“ на сваки литар млека 45 гр. сварљивих беланчевина и 0.33 хранљивих јединица; то значи за 15 литара млека 675 гр. сварљивих беланчевина и 4.75 хранидбених јединица.

„Уздржни оброк“ може се донекле подмирити добром кабастом храном, док се „производни оброк не може подмирити без крепке хране (јарме). Пошто наша уобичајена сточна храна не садржи довољно беланчевина у односу према хранљивим јединицама то се тај мањак подмирује било на газдинству произведеним легуминоза (махуњачама) (соја,

сточни грашак, боб, грахорица и др.) или куповином мекиња, разних врста уљаних погача и хране животињског порекла. Од свих махуњача најприкладнија је соја, која у погледу хранљивости и садржине беланчевина надмашује све врсте махуњача, скоро све врсте уљаних погача а скоро је једнака храни животињског порекла (рибље брашно, месно брашно, крвно брашно и т. д.). Већ малим додатком сојине прекрупе 10—20 гр. на 1 кгр. уобичајене сточне јарме (кукуруза, јечмене или зобне препрупе) надокнађују се потребне беланчевине и тако питање набавке беланчевинасте сточне хране са стране отпада. Од каквог је то значаја за газдинство знаће свако ко се бави узгојем младе стоке, а нарочито свиња. У сваком случају код садашње цене соје (Дин. 3.30 по 1 кгр. немамо од ње јевтиније беланчевинасте хране.

Зато сваки одгајивач стоке у колико сам гаји сој треба да задржи извесну количину соје за исхрану стоке. У колико је сам не производи мора, за сада, набавити семе како би бар идуће године произвео потребну количину ове за напредно сточарство веома важне сточне хране.

Инж. Рудолф Турк

ГАЈЕЊЕ ГРАШКА ЗА ПРОЛЕТЊУ РАНУ ПОТРОШЊУ

На нашем селу о гајењу раног грашка, наш пољопривредник врло мало зна. Такав је случај и са осталим мање познатим градинарским биљкама. Рани грашак сејан с јесени месеца новембра стиже месеца априла и маја за потрошњу, а сејан месеца фебруара и почетком марта стиже крајем пролећа у току лета. У то време немамо ни једну градинарску биљку, која би нас могла прихватити после зиме. Зна се да је хранљива вредност грашка равна хранљивој вредности меса.

За грашак, земљиште треба да је оцедито, на присојном и промајном месту, јер на таквом земљишту увек боље успева и роди.

Земља за грашак најбоља је иловачаста пескуша са мањим процентом креча. Непосредно ђубрење не подноси.

Земљиште пред сетву грашка дубоко обради, затим се на површини припремљеног земљишта направе браздице размакнуте за ниске — чучаве сорте грашка 40—45 см. а за високе сорте 50—55 см. — У браздице се сеје семе грашка нешто гушће, јер услед зимске влаге и штеточина, семе грашка не може сво нићи.

Семе се после сетве загрне земљом помоћу грабуљица, 6—7 см. дубоко. Од сорти грашка имамо: чучавце и прит-

каше; сорте са округлим зрном и сорте са смежураним зрном. За зиму су све подједнако добре, изузев сорте са смежураним зрном, које су боље за летњи узгој.

Сетву грашка треба обавити пред саму зиму, тако да исту не дочека већи од 4—5 см. У противном случају крто стабло грашка ће се под притиском снега поломити и од сувише влаге иструлити.

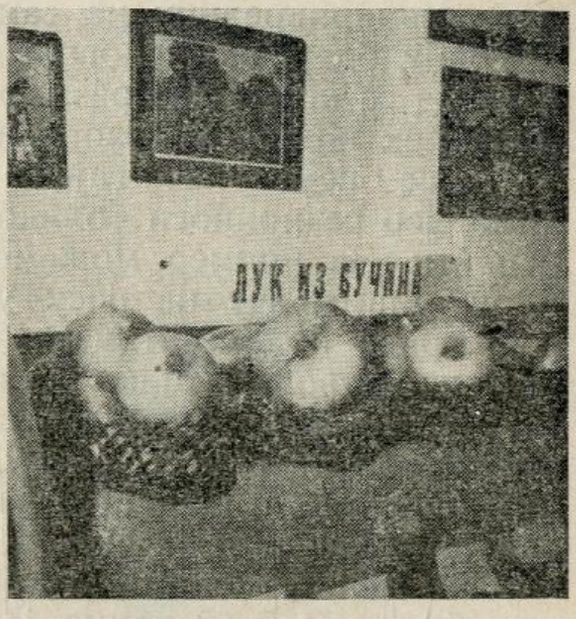

Сл. 113. Са пољопривредне изложбе у Битољу. Лук из Бучина.

Кад се снег отопи и наступе топлији дани, грашак одмах креће. Нега се састоји у прашењу и плевљењу, по по-8—10 см. одмах се уз њега потреби. Чим достигне висину од боду притке. Приликом побадања притки пазити на то, да врхови притака буду спојени како би се грашак што боље повезао са својим вршљикама. Место притака, могу се употребити шумско грање. Ако је грашак чучава сорта, уз њега треба побости мале притке.

Берба грашка у зрну врши се, пошто зрно буде чврсто и светло бело-бело; а грашак шећерац кад образује махуну.

Приликом бербе пазити: да лице које врши бербу левом руком држи стабло и петељку, а десном руком да откине махуну од петељке. Има случајева где невешт берач својом неправилном и непажљивом бербом изломи младо крто стабло. Семена на један ар иде 1½ до 2 ½ кгр. Принос грашка шећерца од 1 ара земљишта је 60—100 кгр. махуна 20—30 кгр. зрна код крупца.

Станко Мирковић

ОТПАТКЕ ОД КУЛТУРНИХ БИЉАКА ТРЕБА БЛАГОВРЕМЕНО ПОКУПИТИ И УНИШТИТИ

Велики број штеточина и гљивица, које наносе штету културним биљкама, презиме на остацима, које пољопривредник оставља после жетве по њивама, баштама и воћњацима и одатле у пролећу опет нападају културне биљке. Тако например многе штеточине и гљивице презиме на опалом лишћу и плодовима који остају непокупљени по воћњацима. Житна рђа и друге гљивице такође презиме на стрништу и разбацаној слами по њивама. Остављањем кукурузне шаше по њивама или купљењем и чувањем исте за употребу

у идућој години, пољопривредници праве велику услугу разним штеточинама и гљивицама које наносе штету кукурузу, јер оне ту презиме.

Неуништавањем остатака после бербе, нарочито ако су заражени, и код других културних биљака као што су: пасуљ, купус, парадајс, сунцокрет, олајна репица, конопље, и др. пољопривредник не само да помаже да се штеточине сачувају од разне непогоде и непријатеља, него им омогућава да се што брже размножавају у идућој години. Последице пак њиховог брзог размножавања у једном крају су те, да се онемогућава гајење појединих култура у тим крајевима, јер се приноси толико смањују да се гајење даље не исплати. За пример можемо навести: пламењачу на кромпиру, пламењачу на пасуљу, житну рђу, кукурузног црва, жилогриза код коштичавог воћа, смотавце који изазивају црвљивост воћних плодова и тд.

Само један мали део штеточина и гљивица презиме у земљи или на самом семену, док све остале презиме на самим биљкама, а нарочито на оним деловима биљке које одбацујемо као неупотребљиве пошто су заражене. Према томе, ако желимо да смањимо болести и штеточине на културним биљкама, неопходно је пре свега да редовно уништавамо све отпатке који остану после жетве на њивама, по баштама и воћњацима. Због тога сваки пољопривредник поред дезинфекције обезаражавања семена пре сетве треба радити и ове радове:

1. Одмах после жетве да уништава све непотребне отпатке, а после тога земљиште преорати. Тамо где је могуће остаци да се искорене и спале.

2. Биљни делови као што су: слама, шума, гране од заражених дрвећа и др. које смо приморани да чувамо било за простирку или гориво, ако се не употребе до првог априла идуће године да се спале.

3. Кукурузна стабла остала по њивама или чувана за гориво да се одмах после марта месеца идуће године покупе и спале.

4. Стабљике од кукуруза, сунцокрета, ражене сламе и др. могу се употребити за покривање и друге сврхе али се морају пре тога умочити у 3—5% раствор плагог камена, те да би се убиле на њима све гљивице.

5. По воћњацима треба скупити и спалити сво опало лишће. Опале црвљиве и натруле плодове треба покупити и прокувати у кључалој води па онда бацити на ђубре. Сасушене плодове на воћкама, а такође и суве гранчице треба скидати и спаљивати.

6. Болесне воћке које се не могу излечити, треба благовремено искрчити и спалити.

Овакав поступак пољопривредника може јако умањити штету од болести и штеточина на културним биљкама, а нарочито ако сви пољопривредници у једном крају тако поступају.

Инж. Јордан Димитријевић

ВРЕМЕ ЈЕ ДА СЕ БРЕСКВЕ ПРСКАЈУ ПРОТИВ ЛИСНИХ ВАШИЈУ

Ако су с пролећа бресквe биле нападнуте од лисних вашију и ако им је лист био уковрчен, **време је да се прскају.**

Неколико разних вашију нападају брескву. Једне се јављају током лета, пепељасте или плавичасте су и од њих се лист не коврча. Оне се сузбијају када се појаве. Друге

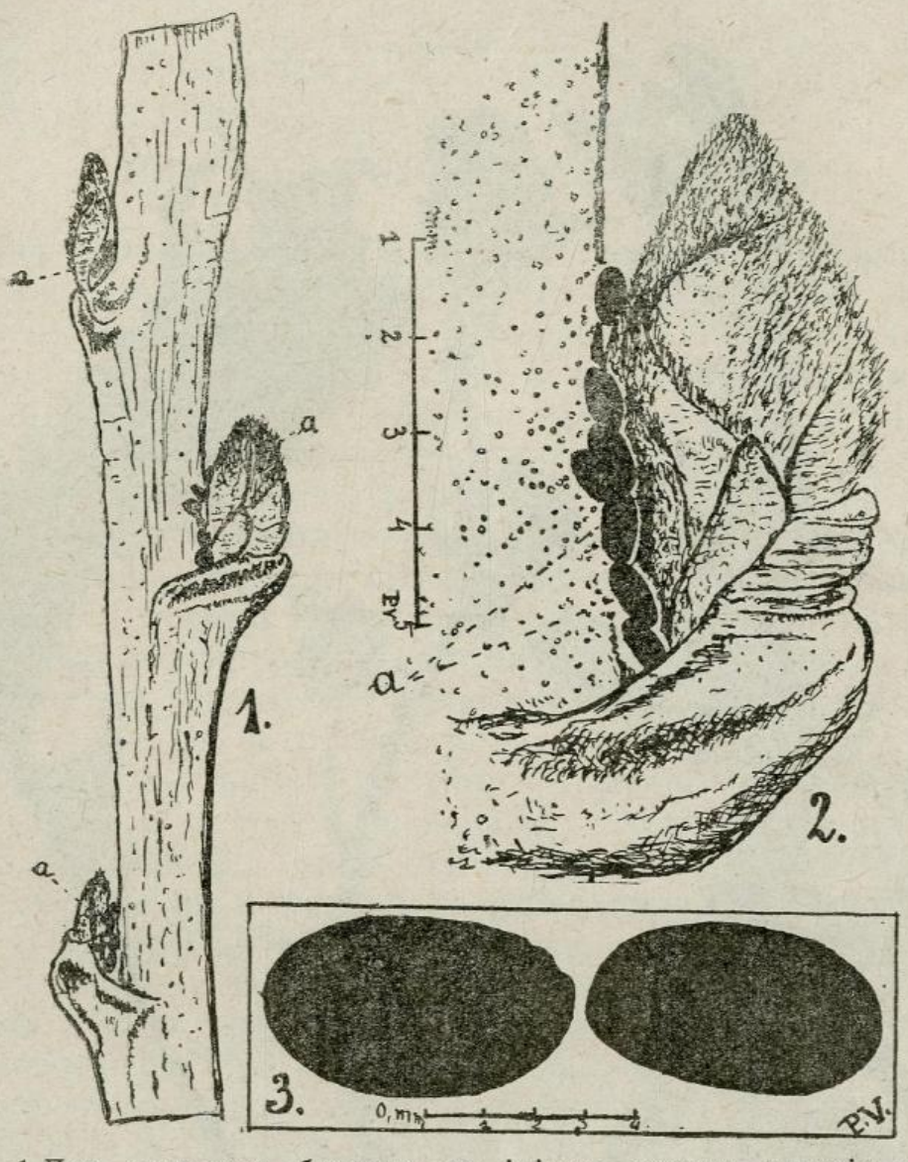

Сл. 114. 1.Део гранчице бресквe са јајима лисних вашију крај пупољака; 2. један пупољак увеличан; 3. јаја лисних вашију врло јако увеличана (ориг.).

се, напротив, јављају већ с пролећа и нападнуто лишће посавије се, изувија се, исковрча и збије у гужве препуне зеленкастих или жућкастих вашију.

Почетком лета гужве остају празне, али тада су ластари већ толико упропашћени, закржљали, да је најбоље да се исеку. Ваши које су у њима биле добиле су крила и отишле на разне корове да проведу лето. У јесен враћају се наново на бресквe и носе врло отпорна зимска јаја. Она су јако ситна али се могу видети голим оком, дугуљаста су,

сјајне црне боје и налазе се у пазуху пупољака. Првих топлијих пролећних дана из њих се испиле прве ваши и крај пупољака чекају да се развију листићи, те да их нападну. И скоро сваке године закасни се са прскањем, јер када се једном лишће почне да коврча, већ је препуно вашију, до којих

Сл. 115. Летораст бресквe нападнути од лисних вашију, са уковрченим и у гужве сакупљеним лишћем.
(Снимак П. В)

течност тешко продире и још теже их уништава. Овако заражене ластаре требало би целе замочити у течност, а ово је често неизводљиво..

Зато је најбоље уништавати јаја, и пошто су бресквe осетљиве на прскања, најбоље је испрскати их сада, у јесен, чим лист отпадне, када ће им јака средства, која уништавају јаја вашију, најмање штете нннети.

Прскти са неким од воћних карболинеума, који се

под разним именима **(арборин, лозол, резол, карбокримп, либекс итд.)** продају, и које је најбоље набављати преко Пољопривредног друштва.

Воћка мора бити добро наквашена, нарочито врхови гранчица где су јаја најчешћа. За прскања изабрати што топлији, сувљи и мирнији дан.

П. В.

ПРОРЕЂИВАЊЕ КРУНЕ ВОЋАКА

Ова година је била изузетно тешка по земљорадника, а воћке и остало културно биље трпели су велике штете од криптогамских болести и од штеточина. Ово нам намеће задатак да ове јесени све послове у воћњаку изведемо тачно и марљиво како би смо надокнадили путем неге оне недостатке које нам је донела једна рђава година.

Ако је круна воћке формирана као што треба и ако се развија по жељи, наша интервенција није ни потребна. Ово није чест случај, што се морају све млађе воћке сваке друге или треће, а старије сваке шесте године прегледати. Овом приликом треба из круне уклонити све оне гране које сметају правилан развој и облик круне, све болесне или поломљене гране од ветра или рода. Исто тако ваља уклонити све гране које стварају густину у круни, које се укрштају и тару једна о другу, које залазе у круну друге воћке или сметају саобраћају поред стаза или обради испод воћака; све гране које су паралелне а растојање им је мање од 70 цм. Овај је рад најбоље изводити у јесен док је на воћци још лист да се може познати сирова грана од суве. При свему треба добро мотрити и „два пута мерити једном сећи“, јер отсечена грана се тешко надокнади. Најбоље је када овај посао обављају два лица од којих једно испод воћке, а друго на воћци. Лице које је на воћци треба да има на себи гумену обућу или опанке да не би у тврдој обући рањавало и штетило гране. Овом приликом се предузима и подмлађивање воћака о чему ће бити говора на другом месту. Врло је важна ствар при овом послу даља нега рана насталих од резидбе појединих грана. Све ране ваља ножем загладити и премазати калем воском. Веће ране ваља премазати по ивици калем воском, а средину катраном. Несме се катраном мазати ивица гране, јер катран убија живе ћелице те на тај начин ивица ране не зацељује. Калем восак и катран не помажу зарашћивање како то многи сматрају но они само штите рану од влаге да не би почела да трули пре него ли зацели. У недостатку калем воска можемо се послужити и балегом од два дела и једног дела иловаче па превезати кр-

пом док се блато скори. Приликом сечења грана ваља пазити да се грана сече до основе и мало косо. Ако се грана сече даље од основе остаје патрљ, који тешко зарашћује и прелази у трулење. Ако се сече сувише испод основе она је рана велика и исто тако тешко зарашћује. Приликом сечења грану увек треба засећи до пола одозго за 10 см. даље од места прекраћивања, затим одозго тачно на месту где се жели да грана прекрати. На овај начин неће настати никад зацепљивање грана.

Милорад А. Јовановић

ОГРТАЊЕ ВИНОГРАДА

Загртање винограда у јесен је врло важан посао, а нарочито у оним крајевима где се јављају јаки зимски мразеви. Ову радњу не би требало пропустити, јер се њоме штити лоза од штетног и убитачног дејства зимских мразева. То је једноставан посао, који не изискује никакво стручно знање, већ је потребно мало добре воље, па да се постигне жељени успех. Загртање винограда може се вршити у главном на два начина људском или сточном радном снагом, што зависи да ли је виноград засађен гушће или ређе. Ако су виногради посађени на већем размаку загртање се може вршити сточном радном снагом, т. зв. плугом огртачем. Густо посађене винограде можемо загртати мотикама и огртачима. Загртање винограда мотикама боље је него огртачима, због тога, што се мотикама земља равномерније распореди и боље западне између лозе на чокоту. У колико има мање простора за улазак хладног ваздуха и снега, у толико ће бити и већа сигурност од измржњавања лозе. Напротив, ако је загртање извршено огртачима, онда није свуда земља добро запала, те се због тога поправка мора извршити мотикама.

Загртањем винограда не само, да се избегава измржњавање лозе и окаца (пупољака), већ се и земљиште у винограду обрађује и обогаћује у хранљивим материјама. Све оне биљке, које нису уништене преко лета, загртавањем се затрпају, зими натопе влагом, а у пролеће наступа трулење, које је за врела лета нарочито јако. Позанто је, нашем народу, да је мраз најбољи „орач", због тога је потребно земљу у јесен преврнути, да би је мраз преко зиме иситнио. Како се у земљи налазе многи инсекти и њихове ларве, које могу понекад бити врло опасне по жиле винове лозе, то се превртавањем земље ларве избацују на површину, па услед зиме многе угину, а неке ће птице позобати. Загртањем лозе чува се извесна количина влаге у земљишту,

која је неопходно потребна за кретање винограда у пролеће. Приликом загртања винограда потребно је водити рачуна, да се неколико окаца затрпају земљом.

Сл. 116. Из Венчачког винограда. Стари начин превоза и истоваривања грожђа.

Загртање винове лозе потребно је у толико више, у колико је лошија била година, па лоза није могла добро да сазри. Оне сорте лозе, које су по својој природи бујне изложене су већој опасности од зимских мразева. Тако нпр. Тамњаника црна, Чауш, Мускат, Хамбург и др. могу врло лако измрзнути преко зиме, јер су бујне па не могу лако да сазру. Оне сорте винове лозе, које доцније сазревају, пре ће пропасти за време зимских мразева него оне, које раније сазревају, јер раније сорте пре завршавају вегетацију.

Загртање не сме бити на малој дубини, јер у колико је већа дубина загртања у толико ће бити и већа сигурност лозе од измржњавања.

Инж. Мил. Ј. Срећковић

ПОДИЖИМО ШУМЕ

Земаљски одбор за пропаганду пошумљавања решио је: да се **дани сађења дрвећа и пропаганде пошумљавања одрже ове јесени** за време од 27 октобра до 9 новембра.

Препоручује се подружинама у колико је могуће да учествују у свима манифестацијама и акцијама, које ће се

тих дана вршити у њиховом делокругу. На јавним састанцима треба тих дана држати предавања и обавештавати чланове и јавност, нарочито децу и омладину о важности и користи шума за народну привреду и народно здравље. Исто тако треба упознати чланове по потреби сађења плодоносног дрвећа и о воћу као најздравијој храни и непресушном врелу прихода.

Расписом Земаљског одбора позвани су срески и месни одбори за пропаганду пошумљавања, као и сва друштва и школске управе, који на овој акцији за пошумљавање сарађују, да израде петогодишњи програм пошумљавања. При томе нарочиту пажњу обратити уређењу расадника. Ове јесени кампања на пошумљавању водиће се под геслом: **Подижимо гајеве Краља Петра II.** Свако друштво, свак ашкола и свака установа треба да настоји да подигне гај који ће носити име Његовог Величанства. Ови гајеви биће поклон наших националних, просветних и културних друштава и установа Његовом Величанству приликом Његова преузимања Краљевске власти на дан пунолетства 6 септебмра 1941 године.

Сва васпитна, културна, привредна и здравствена друштва треба да са својим члановима, а нарочито са својом омладином, активно учествују у сађењу дрвећа, подизању паркова, дрвореда и пошумљавању голети, а нарочито на уређењу гајева Његовог Величанства.

Ако у месту Вашег друштва не постоји Одбор за пропаганду пошумљавања, који треба да узме иницијативу за ширење пропаганде и за сађење дрвећа и пошумљавање терена нека оно поведе акцију, како би ти дани што боље успели.

Пошумљавање треба изводитеи било на општинском било на приватном земљишту, а саднице ће се моћи добити бесплатно из шумских расадника општих управних власти и расадника шумских управа.

Расаднике треба уредити и у школским вртовима и код других васпитних, привредних и здравствених установа, која располажу потребним земљиштем.

Воћно дрвеће треба садити по свима двориштима, вртовима, по рубовима њива и по другим местима, која нису искоришћена. Воћне саднице можете добити у сресним расадницима.

Упуства за пошумљавање издао је и разаслао школама Земаљски одбор за пропаганду пошумљавања, а ако та упуства требате можете их добити од Одбора.

ОСВРТ НА ОВОГОДИШЊЕ ИЗЛОЖБЕ И САЈМОВЕ

Још од свога оснивања Српско пољопривредно друштво организовало је разне приредбе у циљу вођења пропаганде за унапређење пољопривреде и културно подизање пољопривредника. Те су приредбе биле врло различите: предавања, течајеви, утакмице у обради земље или у производњи у ма ком облику, стечајеви за напредније начине рада, изложбе итд. Познато је да је прву пољопривредну изложбу

Сл. 117. Претседник Краљевске владе г. Драгиша Цветковић са претседником Српског пољопривредног друштва г. Д-р Младеном Јосифовићем пред изложбеним штандом Српског пољопривредног друштва на изложби у Нишу 28 септембра 1940 год.
(Снимак Инж. Драг. Ј. Грујића)

приредило Српско пољопривредно друштво 1870 године, па су оне после биле приређиване готово сваке јесени у различитим видовима. Било је већ ушло у правило да се сваке јесени приреди о друштвеној слави Св. Краљу Милутину по једна таква изложба, понајчешће воћарска или виноградарска.

Доцније када су поједине пољопривредне подружине ухватиле довољно корена међу земљорадницима и када су се довољно оспособиле за самостално пословање и извођење појединих корисних акција, оне су саме почеле да организују овакве и сличне приредбе, а и данас их изводе. Друштво овакав њихов рад помаже широкогрудо и морално и материјално.

Међутим, време чини своје. Последњих година изложба Друштва су се истина разредиле, а последњих 10 година их није ни било, али подружинске су се умножавале. Друштво је од приређивања својих изложаба одустало не зато што налази да оне нису корисне него због тога што њихово

приређивање изискује велике материјалне жртве. Сем тога обиље материјала изискују нарочиту организацију и просторије са којима не само да Друштво није располагало него их уопште није ни било у Београду. Због тога се још пре неколико година појавила у привредним круговима наше престонице замисао да се изради стално сајмиште на коме ће бити толико расположивих просторија, да ће изложбе бити ревије целокупне наше привреде на којој ће и пољопривреда наћи своје достојно место.

Сл. 118. Штанд Српског пољопривредног друштва на београдском сајму, јесен 1940 год.

После рада од скоро десет година, та је замисао најзад остварена. На водоплавном терену сада обезбеђеном преко пута старог Београда, у Земунском пољу подигнуте су огромне зграде које потпуно одговарају стварној потреби за извођење повремене смотре целокупне производње наше привреде. И ако потребне просторије намењене нашој пољопривреди и селу уопште још нису подигнуте, ипак наша пољопривреда и њене организације узимају све више учешћа на појединим сајмовима. И Српско пољопривредно друштво, верно својој традицији на овогодишњем Јесењем београдском сајму одржаном 7—16 септембра т. г. видно учествује излажући како справе, алате и књиге, које оно препоручује и продаје, тако исто и разне графиконе у чисто пропагадном смеру. И ако оделење Друштва није било пространо, ипак је пружало врло лепу слику јер је било укусно и брижљиво опремљено да је изазвало опште допадање.

Друштво је желело и пројектовало да ове јесени што већи број подружина приреди своје реонске изложбе. Многе се подружине то биле и унеле у свој програм. На жалост, само мали број подружина, могао је ту своју замисао да оствари. Тешка времена која преживљујемо, нарочито због рата у суседству, општа нервоза која нас је све захватила а и рђави приноси у производњи наше пољопривреде, а нарочито воћарства и виноградарства, приморали су готово све подружине да од заказаних изложби одустану. Зато је Српско пољопривредно друштво било у могућности да сајму у Младеновцу приређеном 14 до 16 септембра т. г. додели две лепе награде и то једну сечку за шашу и једне за репу, којима су награђени најбољи одгајивачи-чланови покопривредне подружине у Младеновцу.

Али од свих приређених изложби ове године несумњиво да је највећи успех и изненађење изазвала општа изложба моравске бановине приређена од 28—30 септембра у Нишу. Њен се успех не састоји у некој нарочитој организацији или у изложеном материјалу, који истина заслужују сваку пажњу. Њен је успех нарочито у великој посети од стране земљорадника. Цени се да је изложбу посетило преко 65.000 лица — цифра која се лако не постиже на ма којој приредби у унутрашњости. И на овој изложби узело је учешћа Српско пољопривредно друштво. Оно је поред пропагадног материјала који је био већ углавном изложен на сајму у Београду организовало и своје продајно одељење. Сем тога оно је издало на име награда врсним излагачима-члановима пољопривредних подружина са територије моравске бановине, разне справе, алата и књига у вредности од 8.000 динара.

На тај начин пружена је прилика целом привредном свету Моравске бановине, да на згодан начин покаже шта и колико вреди, шта и колико производи. Сваки непристрасан посетилац мора без претеривања признати да је изненађен великим привредним напретком Моравске бановине. Тако великим успесима имају се поносити сви, а нарочито они напредни пољопривредници, који својим радом дижу дух, морал и самопоуздање трудбеника свих професија и наду у лепше дане. Зато Друштво сматра за дужност да такве и сличне манифестације наше привреде помаже и у њима учествује.

Инж. **А. Ј. Банковић**

ИСПУЊАВАЈТЕ СВОЈЕ ОБАВЕЗЕ ПРЕМА ПОДРУЖИНИ

I. ОПШТА ПОЉОПРИВРЕДНА ИЗЛОЖБА МОРАВСКЕ БАНОВИНЕ

У времену од 28 септембра до 1 октобра т. г., Пољопривредна комора Моравске бановине у сарадњи са Министарством пољопривреде, трговина и индустрије, Банском управом и Градским поглаварством у Нишу, приредила је I. **Општу пољопривредну изложбу Моравске бановине,** које је истовремено послужила као нека врста смотре привредних напора и делатности пољопривредника у овој бановини. Изложба је обухватила све гране пољопривредне производње омогућујући учешћа произвођачима из свију срезова, како би што јасније приказала богатства Моравске бановине. Независно од овога, извођење ове приредбе носило је у себи јасније обележје утицаја пољопривредних стручњака и њиховог рада на унапређењу пољопривреде, васпитању сеоског живља, као и њиховом расположењу да стечено знање и искуство примену и прикажу ширем оцењивачком форуму.

Упркос дугој зими, елементарним непогодама, које су нанел амного штете, као и услед других недаћа, које су током године код произвођача настале ипак учешће излагача на овој изложби било је веома велико, што је за похвалу, поготову ако се у оцену узму овогодишње прилике.

Добар део изложеног материјала био је смештн у два стална озидана павиљона, док је стока и живина била сконцентрисана у привремено подигнутим стајама.

У првом сталном павиљону изложено је семење житарица, варива, уљаних биљака, сточног и индустријског биља приватних произвођача. У овом богатом и лепо украшеном павиљону могло је се запазити, шта се све гаји у Моравској бановини. Изгледу овог павиљона знатно су допринели Огледна станица у Крушевцу и Бановинско пољопривредно добро „Добричево", које су поред изложених сората оплемењеног семења разних жита, варива, уљаних и индустријских биљака размножених на подручју ове бановине, приказали многе дијаграме, фариограме и слике штеточина и болести биља.

Интересантнији део павиљона био је штанд Фабрике дувана из Ниша, која је овог пута изложила само типове дувана заступљене у одгајивачким реонима у Моравској бановини, разне дуванске прерађевине и минијатурне справе и сушнице за дуван. Исто тако и туристичко друштво крозвећи број модела смештених у лепим и пространим орманима приказало је народну ношњу из неколико срезова Моравск бановине.

У овом павиљону имало је своје одељење и Српско Пољопривредно друштво са књигама, ситним алатом и другим потребама, док су крупније пољопривредне справе биле изложене у штанду ван павиљона.

Други павиљон, који је био намењен воћарству и виноградарству, био је попуњен многоструким примерцима воћа, грожђа, вина, ракије, меда, воска и разних повртарских, медених и воћних прерађевина, што је исто тако упадљиво за годину, као што је била ова. Изложени предмети били су скоро из свију крајева, ма да са воћем срез жички, трстенички, жупски, прокупачки и други били су бројно и квалитативно најбоље заступљени. У овом делу и наша Средња пољопривредна школа из Букова поред изложених предмета из воћарства, била је упадљива са примерцима врањанске дуње, као и са својим сточарством, свиларством и пчеларским збиркама. Своје производе изложиле су и Пољопривредне школе у Александровцу, Зајечару, Прокупљу и Ћуприји. Пољопривредно-домаћичке школе из Параћина и Прћиловице на маленом простору укусно су приказале рад ученица како у преради воћа и поврћа, тако и ручним радовима, који су декорисали високе зидове овог павиљона.

Једна реткост на овој изложби био је рибарски павиљон са својим акваријумом, справама за хватање риба, базеном за рибе, живим рибама и т. д., тако је за многе овај павиљон био права сензација.

Од коња изложено је било око 150 грла приплодних коња почев од оплемењених енглеских раса, арапских, нониуса, липицанаца, босанско-брдских до наше домаће расе коња. Исто тако и број говеди био је солидно заступљен, али се између раса знатно истицала сименталска раса из среза ресавског, зајечарског, тимочког, бољевачког и т. д. Планински срезови приказали су неколико лепих примерака монтафонског говечета, док излагачи из среза белопаланачког, лужничког и лапског приказали су исто тако лепе примерке наше домаће буше.

Важно је овде нагласити, да је сваком добронамерном посматрачу пало у очи, да је број женских грла знатно већи од мушких. Тим поводом потребно је опоменути одгајиваче да у будуће посвете већу пажњу одгајивању мушког приплодног материјала, који на изложбама бива радо тражен и добро плаћан.

Што се пак тиче продајне цене она је била доста висока, тако да је код шампиона износила 18.000 динара; код коња 8—10 хиљада динара, а код остале говеди просечно од 7 до 12 хиљада динара.

У боксовима смештеним у дворишту изложене су биле свиње јоркширске, беркширске, мангалице, црна моравка и здравињско свињче, а од оваца: овце сврљишке, кривовирске и неколико примерака сјеничких оваца и мериноса.

У живинарском делу изложено је било највише кокоши и то домаће и расне живине. И овде је примећено да је број изложених ћурака био веома мали, и ако Моравска

бановина извози ћурке. Исто тако и број изложених гусака био је знатно већи од предвиђеног броја. Овде је учешће приватне иницијативе дошло до најлепшег изражаја, како расном тако и домаћом живином.

Млекарство и млекарско задругарство било је заступљено преко појединаца и млекарских задруга од којих се нарочито истакла Жичка млекарска задруга, која је изложила око 18 врста разних сирева и својих специјалитета. Успех излагача млечних производа био је у толико већи, што је сва донешена роба била распродата и стваране нове закључнице — погодбе.

Рачуна се да је ову изложбу посетило преко 70.000 посетиоца, нерачунајући групне посете школа, војске и васпитних завода. Необичан значај изложбе био је увеличан и посетом Претседника владе, Министра пољопривреде, као и мађарског министра пољопривреде и многих других званичних преставника.

Излагачи на овој изложби били су солидно и награђени, јер је изложбеном одбору стављено на расположење сума од 600.000 динара на име награда. Поред ових општих награда биле су и специјалне награде и то:

1) Награда Њ. В. Краља Петра II. један тријер, кога је добио Жика Поповић из Тмаве, среза прокупачког за највећи број изложених првокласних примерака свију производа;

2) Награда Намесника г. Д-р Раденка Станковића у износу од 2000 динара додељена је Милутину Бунарџићу из села Дедевца, среза жичког за најлепше примерке воћа;

3) Награда Намесника г. Д-р Иве Перовића у износу од 2.000 дин. примили су Ана и Блажо Бошковић, учитељ из села Чокота среза нишког за изложени мед, восак и медене прерађевине.

4) Награда Претседника Владе г. Драгише Цветковића у износу од 20.000 динара има се распоредити излагачима из свију срезова за најлепше примерке воћа, грожђа, вина, стоке и живине. Из ове награде награђен је једним плугом г. Милутин Ђулизибарић, управник расадника из Ниша за највећи број и најбољу живину изложену на овој изложби.

5) Пехар Министра трговине и индустрије добио је г. Инж. Милан Јоксимовић, поседник из Белотинаца за најлепше примерке свиња;

6) Награду Министра пољопривреде најбољем одгајивачу коња добио је Михаило Јовић из с. Великог Лаола, среза млавског.

Поред ових биле су и друге награде Српског пољопривредног друштва, Ђоке Дунђерског и других које ће у току овог месеца бити излагачима распоређене.

Миодраг Л. Марјановић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: С обзиром да нам је 1938 и 1939 град а 1940 пламењача оштетила винограде, да ли је потребно исте загрнути ове јесени; да ли је боље пре загртања исте орезати; да ли је за белину и лисичину довољно оставити 2 кондира са једним, два или три окца; да ли је потребно главу чокота очистити четком или бритвом па је окречити и напослетку загрнути; да ли у пролеће раније или доцније одгрнути.

Душан Петровић, члан Пољ. подружине — Дражањ, Гроцка

Одговор: У нашој земљи изузев Далмације и јужног Повардарја, огртање винограда је потребно. Истина, има година када би се могло проћи и без њега али нису ретке ни зиме када се температура спусти тако ниско да винова лоза страда и да измрзну не само окца него и ластари као што је било прошле године. У таквим годинама нарочито страдају виногради на влажнијим земљиштима и сорте које касније сазревају. Кад је реч о винограду који је оштећен градом или пламењаком и то неколико година узастопце, огртање се мора безусловно извршити. Винова лоза у таквом случају је у ствари један болесник. Град или пламењача утичу да ластари не могу правилно и добро да сазру, нити пак да се пупољци — окца формирају и да нам идуће године обезбеде пуну родност. Такву лозу треба огрнути и заштити од зиме и што што раније и што боље. О самом огртању видети и чланак у овом броју на страни 668.

Позната је ствар да је младе још неојачале винограде до 3—4 година старости и сувише старе и изнурене винограде боље резати у јесен. Остали нормално бујни виногради режу се у пролеће. Само резидбу у јесен треба вршити тек по опадању лишћа у противном ако се резидба изврши док је лишће на чокоту, не само да се потпомаже јачање младог или изнуреног винограда, већ се још више доприноси њиховом слабљењу, јер се са лишћем односи и један део хранљивих материја, које би се искористиле за сазревање ластара и за формирање окаца. С обзиром да је ваш виноград већ три године оштећен, претпостављамо да је доста и ослабио те би га могли орезати у јесен по опадању лишћа па га после загрнути.

Белина, коју ви помињете сигурно је исто што и Смедеревка — реже се на 3—4 окца а Лисичина слична Пловдини на 2—3 окца, да би се добио нормални род. Колико ће се пак кондира оставити за род, зависи од бујности чокота. Обично се оставља по 3—4. Код слабијег чокота мање а код јачег више. С обзиром да је ваш виноград оштећен више од 3 кондира не би били за препоруку.

Добро је пре загртања са чокота скинути стару кору, нарочито ради сузбијања разних штеточина, које презимљују испод коре, као што је случај са грожђаним мољцем, који се учаури у виду лутке. За ту сврху постоји и нарочита гребла а и челичне четке, које се могу добити код Српског пољопривредног друштва. Кречење главе чокота са густим раствором креча неће шкодити чокоту али му неће ни користити, јер сам креч нема у погледу уништавања штеточина и болести оно дејство које му се раније приписивало.

Виноград орезан у јесен по паду лишћа нешто раније креће, али се доцнијим одгртањем кретање успори ако за то има потребе т. ј. ако је виноград на положају где су чешћи пролетњи мразеви.

Инж. Вукашин Тоскић

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

46 кг вуне поједе потомство једног мољца за годину дана

Против тога зла морала је модерна наука да поведе озбиљну борбу и да спречи немилосрдно уништавање и штету коју причињавају домаћинству, трговинама, крзнарским радњама и свим местима где има вунених и кожних предмета, јер се ларве мољаца искључиво хране вуном и са предметима од животињских влакна, док се сами мољци не хране. Немачка хемијска индустрија успела је пре више година да произведе неку нову безбојну боју, којом се као и сваком другом бојом натапају и „боје“ сви текстилни производи и тако се имунизирају и заштите сигурно од мољаца. И већ израђене тканине и предмети могу се осигурати од мољаца помоћу овога радикалног сретства. Тканине и предмети који су на овај начин осигурани, задржавају то своје својство докле год постоје, поред тога „Ојлан“ има још и ту предност, да је без икавог мириса и да се може употребљавати под свим климатским условима и приликама.

С. Јаковљевић

Кисео купус са месом. За 6 особа треба 1.5 кгр. купуса, 1 кгр. — 1.200 кгр. свињског меса, неколико листа лорбера, зрна бибера; за запршку: кашика масти, главица црна лука и две кашике брашна, соли и паприке по укусу.

Купус се кува овако: у шерпу, у којој ће се кувати, ређа се ред купуса ред меса, а заврши се купусом. Ако је купус у главицама, тада се исече на мање делове. За овим се налије толико воде, колико је потребно, да огрезне у њој. Дода се затим крупан бибер и лорбер.

Ако је купус прекисео, онда се претходно добро исцеди од расола и тек тада се ређа у шерпу.

За време кувања, купус не треба мешати, већ шерпу само протрести. Када је месо кувано прави се запршка.

Маст се добро загреје у тигању и дода се брашно. Чим је оно у пола упржено, дода се ситно исечени црни лук, а када је и он упржен дода се паприка по укусу. Запршка се разреди хладном водом и сипа се у шерпу. Купус са запршком се кува још пола часа. Купус треба пробати да ли је довољно слан, па ако није, тек онда га треба солити.

Наталија Ђуровић

Не бацајте кости пошто их можете продати

У нашој земљи је завладала оскудица у неким вештачким ђубревима која су веома важна за ђубрење земљишта, а нарочито нема супер-фосфата.

Како фосфорних ђубрива има веома много у костима, одлучивали су меродавни да се забрани извоз брашна добивеног млевењем костију и да се по целој земљи скрене пажња становништву да више не баца кости већ да их скупља.

У нашој земљи има неколико фабрика које врше откуп костију за млевење коштаног брашна, а сада ће се тај рад још и појачати па зато треба пажљиво прибирати и остављати на страну све количине костију како би их, када дођу откупци, могли продати.

Не заборавите да остављате бундевско семе

Већ је објављено да ће се у нашој земљи убудуће откупљивати све количине семена-коштица из бундева, како би се из њих могло да цеди уље. У овој години семе ће се откупљивати на терену по цени од 4 динара килограм а откуп ће вршити или сам Призад или фабрике уља за његов рачун.

Пошто сада залазимо у главну сезону потрошње бундева поново скрећемо пажњу свеукупном становништву а нарочито сеоском да не баца семенке од бундева пошто за њих, без великог труда, може да добије лепу пару.

Из Дирекције за исхрану

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА ОКТОБРА

У овом периоду, цене биљним производима биле су доста колебљиве како то показује приложена табела бр. 1.

Цена **пшеници** на појединим берзама кретала се је у границама цена Уредбом предвиђених. Промет је био доста слаб.

Цена **јечму** показивала је највећи пораст на берзи у Београду. Прве недеље цена је скочила за 30 динара по мц. На берзама у Новом Саду и Скопљу, не само да није било повећања, него је наступило и смањење. У току друге недеље ситуација је нешто повољнија. Најнижа цена јечму била је 308 динара, највећа 355 динара.

Цена **ражи,** осим на берзи у Београду, била је у паду и прве и друге недеље. Најнижа цена била је 305 д а достизала је до 337,50 д.

Цена **овсу** била је у порасту. Овај пораст је нешто већи у току прве него што је био у току друге недеље (највећи је био на берзи у Новом Саду). Понуда је доста слаба а тражња велика.

Таб. бр. I. Кретање цена биљним производима

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
					од 1 до 7 октобра		од 8 до 15 октобра	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повеђ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повеђ. или — смањ.
Јечам	Београд	јужно србијански			325	+30	325	0
	Нови Сад	сремски	62—66		352,50	+ 5	347,50	— 5
	Скопље	пар. Велес		3—4	310	—12	310	— 0
Раж	Београд	вагон Србија			320	0	320	0
	Нови Сад	бачки			336	—11	327	— 9
	Скопље	кумановски			307,50	— 7,50	301	—6,50
Овас	Београд	српски вагон роба			313,50	+ 6,50	316	+ 2,50
	Нови Сад	сремски			310	+ 8	314	+ 4
	Скопље	косовски			310	+ 1	311,50	+ 1,50
Кукуруз	Београд	бели обреновачки			345	— 5	345	0
	Нови Сад	пар. Вршац			341	— 3,50	343	+ 2
	Скопље	—			—	—	—	—
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга		2% без вреће	417,50	—2,50	417,50	0
	Нови Сад	бели сремски		2% без вреће	411,50	— 10	408	— 3,50
	Скопље	тетовски крупан		3-4%	495	+30	495	—

Цена **кукурузу** и даље опада. Најнижа цена забележена је на берзи у Новом Саду која је износила 388 д. за 100 кгр. Берба раних кукуруза углавном је извршена а берба позних је у току. Релативно лепи сунчани дани који су били ове јесени повољно су утицали те су позни кукурузи прилично узрели. Ипак ово зрење није потпуно извршено до краја те ће се морати кукуруз да суши како би се спречило кварење клипова.

Цена **пасуљу** сем берзе у Скопљу показује опадање. Овај пораст на берзи у Скопљу износио је прве недеље око 30 д по мц.

Цена **јабукама** пакованим и непакованим намењеним за извоз у Немачку износи око 505 д (32 РМ), „потрошне" јабуке 332 д (21 РМ), јабуке за мошт 205 д (13 РМ) све франко југословенско-немачка граница.

Цена **грожђу** за „смедеревку" и сличне сорте 521 д (33 РМ) франко југословенско-немачка граница.

Цене **стоци** су без промене. Догон је нешто већи. Ако ова цена кукурузу буде и устаљена производња дебелих свиња за тржиште још увек ће бити нерентабилна. Сељаци ће боље урадити ако продаду кукуруз а не да га дају свињама и преко свињских прерађевина уновчавају.

Таб. бр. II. Кретање цена стоци

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 1 до 7 октобра	од 8 до 15 октобра
Београдска пијаца		
Говеда	5 — 8	5 — 8
Телад	9 —14	9 — 14
Јагњад	5 — 7,50	6 — 7,50
Свиње	10 —15	10 — 15
Сремска Митровица		
Лаке свиње	15—15,70	15—15,70
Тешке свиње	15,75—16,20	15,75—16,20
Пожаревац		
Лаке свиње	15—15,30	15 —15,30
Тешке свиње	15,50—16	15,50—16
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

Инж. Јарослав Шеварлић

ДОПИС СА СЕЛА

НУЖНОСТ ПРЕОРИЈЕНТАЦИЈЕ ПОЉОПРИВРЕДЕ У НАШИМ БРДСКИМ КРАЈЕВИМА

Неоспорна је истина да наш сељак у брдским крајевима врло тешко живи. Наш културни ниво је низак, исхрана рђава, станбене прилике још горе. Главни узрок свему томе лежи у условима нашег живота. Многи од тих услова за сада се не могу променити, али има таквих који би се могли и дали изменити. Ми се преко целе године мучимо и радимо, а на крају године једва саберемо толико да нас одржи до идуће жетве. Многи немају ни то, него се надницом издржавају. Ми „горштаци" или „брђани", како нас називају имамо доста услова да коракнемо у живот напредне пољопривреде.

Али треба учинити један одлучан корак напред, треба извести један одлучан преокрет. Од **сваштарске** морамо прећи на **специјализовану** привреду. Самосталних сељачких газдинстава бива све више, зиратне земље релативно све мање. Кад помисли човек шта све кошта оно што ми производимо и на тој земљи, мора доћи до закључка да је права лудост овако даље радити. Па ми и ово земље што имамо упропашћујемо. У борби за хлеб, сваке године трљај по њој, ори. И сваког лета, најмања водена бујица заједачи преко тих јадних „њива", па нам са замљом однесе и усев и ђубре и муку. Идуће године опет трљај оранцу наново, сиј и ђубри сваки струк кукуруза руком, док вода опет не однесе, и тако у бесконачност. Искрчисмо шуме, оголе нам земља. У овом дивном рају од природе створило се право проклетство за живот.

У искључивом воћарству и сточарству једини спас

Не вреди се само зарити у земљу па од ње тражити оно што она нема и не може дати. Природа је зато човеку створила свест да подигне главу, да разгледа и размисли, и ако ту нема да на другом месту потражи, нађе и створи боље услове живота. Тапкати у месту, у животу није паметно.

Решити да не одбијеш ни једну једину бразду у име сетве жита за исхрану, није мала ствар. Поћи новим путевима, за нас, још неиспробаним, није лако. Па, ипак, док се тако не учини, живот се неће поправити. Место што таворећи сваштаримо, специјализујмо се, и — напредоваћемо.

Крајње је време да престанемо производити **само за насушни хлеб**. Зар нас мучан живот није већ уразумио, да са орањем и житарицама у нашим брдима не иде. Па ипак наша су брда способна да још увек хране свет. Паметним и планским радом на њима, ми треба да их још више оспособимо.

Код нас, например, кукуруз тешко рађа, али зато су нам пашњаци добри и воће одлично успева. Манимо се сијања, комбинујмо сточарство и воћарство у једини наш посао. Позитивни резултати неће изостати.

Гајимо овце на нашем имању. Преко лета ће нам остати јагњад, мужа и вуна. У јесен их можемо продати. Добро одгајене овце увек имају добру цену. И масни сир се да добро уновчити. Текстилна, ратна индустрија гладује за вуном.

Али не заборавимо на оно што је главно у нашим брдима, наше воћарство. Тек на воћарству би осетили праве благодети преоријентације и специјализације у нашој брдској пољопривреди. Осим што би се, сталним налажењем ованца на њему, цело имање постепено оснажило, део по део земље стално би могли торити. Претворени део у јесен би преорали и кад буде време засијали какву за воћњак корисну пићну биљку, која би нам, сем доброг дејства на воћњак, дала добре хране за овце и јагњад у следећој години.

Воћарство развијано на оваквој земљи било би у истини интензивно воћарство. Засађене воћке не би више биле препуштене самим себи, милости ћудљиве природе и мршаве земље, него би се око њих трудило и радило, као што се труди и ради, око свега другог што се исплати.И воћарство, као и сваки други посао у пољопривреди тражи да му се посвети нарочита пажња у одређена годишња доба, у пролеће и у јесен. Баш у то време били би потпуно слободни од свакод другог рада.

Ст. М. Чоловић,
пољопривредник из Радабуђе

ПОЉОПРИВРЕДНИ ТЕЧАЈ У ЖАГУБИЦИ

Пољопривредна подружина у Жагубици, у споразуму и сарадњи са Управом бановинског воћног расадника у истом месту, организовала је седмодневни курс течај за младиће у циљу обуке у производњи и сађењу, калемљењу и нези воћака, затим о најважнијим радовима из ратарства, сточарства, пчеларства, пољопривредног газдовања и задругарства.

Течај је трајао од 26 до 31 августа текуће године а посећивао га је 37 младића скоро из свих општина среза хомољског.

Течајем је руководио Управник расадника г. Миодраг Грујић, који је предавао воћарство и вршио обуку младића у калемљењу. Други наставник био је срески пољопривредни референт г. Љубомир Тодоровић који је предавао ратар-

ство, пољопривредно газдовање, сточарство, пчеларство и задругарство.

Време од седам дана, каже се у извештају Подружина о течају, било је и сувише кратко, да би се сви предмети обрадили у најпотребнијем обиму, али су наставници уложили сав могући труд и добру вољу да се пређе и савлада што је најважније и најпотребније. Нарочита пажња обраћена је практичним радовима из воћарства — калемљењу, сађењу и неговању воћака.

На завршетку течаја обављени су испити. Општи успех и резултат су врло задовољавајући.

Српско пољопривредно друштво, давањем своје помоћи за овај течај, омогућило је, да сви течајци, буду награђени воћарским алаткама и књигама, што је на течајце оставило врло леп утисак.

Интересантни су погледи и мишљења Подружине о овим течајевима, од којих неке у изводу радо доносимо и и ако их има са којима се у свему не слажемо.

Овакви течајеви били би од велике користи народу, ако би се омогућило држање таквих, а још боље дужих течајева. Тиме би се постигло много у погледу ширења знања из свих ових грана пољопривреде, односно њиховог унапређења. Нека ових 37 обучених младића окалеме само по 10 дивљака па ће бити велике користи, а већ да се не говори о томе, да ће њих 37 обучити још бар 2 своја друга. Колико је то лепо кад човек види чобанче, како креше дивљаку и припрема је за калемљење.

За одржавање ових корисних течајева потребна су средства. Њих има врло слабо. Да није Друштво одобрило помоћ врло тешко би било одржати овај течај и постићи овако леп успех. Морају се одобравати и трошити материјанла средства кад имају користан циљ. Створити зимске школе при свима расадницима и кроз исте пропуштати годишње по 50 младића, не би било тешко изводити, а корист би била велика. За релативно кратко време створио би се један одличан кадар младих и вредих младића, који би били у сталном додиру са првим пионирима и претставницима пољопривредне струке у срезу — среским пољопривредним референтом и управником расадника.

Ако се жели, да се народ што пре стручно просвети и пољопривреда унапреди и тиме створи благостање у сељачком народу, морају се при среским расадницима оснивати зимске пољопривредне школе за младиће и зимски дужи домаћички течајеви за сеоске домаћице.

Бор. Љ. Нешић

НАШИ НАПРЕДНИ ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ

Један од пионира нашег пољопривредног напретка

У предратној Србији многи школовани људи разних струка и варошани различитих занимања живо су се интересовали за пољопривреду, трудили се да о њој стекну што више практичног знања, да би тако могли што боље послужити народу. То су биле опште потребе: Кроз напредњију пољопривреду појачати привредну снагу земље. Многи варошани су веома корисно употребили у служби пољопривреди и селу. У томе веома значајном раду прави пријатељи села и пољопривреде, који су радили на њеном унапређењу, окупљали се у Српштву и кроз његове подруском пољопривредном дружине неуморно радили на помагању пољопривредника да свој рад унапреди и усаврше. Било је међу тим људима правих пионира. Један од њих је и Милутин Тошић, трговац из села Рупељева код Ужичке Пожеге, који сада живи на своме малом имању у селу Севојни крај Ужица. Иако је као дечак напустио село и одао се трговини, чика-Милутин, коме је сада 73 године, је остао непрестано у вези са селом и пољопривредом и предано радио на њеном подизању, сматрајући да ће тиме најбоље послужити и своме крају и своме народу. Био је један од оснивача Ужичке пољопривредне подружине (1908 године), и њен стварни вођа за скоро читаве три деценије. Његовим заузимањем и неуморним радом Подружина је са много успеха унапређивала пољску привреду ужичке околине, показујући највидније резултате у воћарству. Те успехе показала је нарочито чувена пољопривредна изложба у Ужицу, из 1926 године, која је — организована његовим заузимањем, била права смотра пољопривредног напретка, а нарочито воћарства. А за тај напредак није мала заслуга чика-Милутина Тошића.

Сл. 118. Г. Милутин Тошић пред својим пчелињаком
(Снимак Д. Станковић)

Овај заслужни старац живи сада на своме малом, али одлично уређеном имању у Севојни, где нарочито падају у очи модеран пчелињак, са 20 дадам-блатових кошница, и

веома добро однеговане воћке, поглавито јабуке. Тако повучен он се још увек живо интересује за све проблеме нашега села и пољопривреде.

По овоме своме раду чика-Милутин заслужује и пажњу и признање. Он пружа светао пример на који би у данашње време требало да се угледају и школовани људи и варошани уопште, јер таквим радом могу најбоље послужити народу.

Д. С.

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

За боље обрађивање земље у Ј. Србији. Јужна Србија је и по саставу и конфигурацији земљишта, и по климатским и другим чиниоцима, много разнолика, те стога вредносна за свестрано проучавање. У своме опширном, илустрованом чланку, објављеном у најновијем, 19 бр. „Пољопривреднога гласника“ инж. агр. Б. Наумовића расправља питање обрађивања земље у овоме важном подручју наше државе,оцртава тамошње пољопривредне прилике и истиче да побољшање у обради земљишта треба решавати зависно од састава земље, од особина поднебља, врста културе, правца и начина газдовања, и од економских могућности, — прилагођавајући се свима тим условима. Завршно, наглашује потребу нове, боље организације средства за оснивање нових установа за проучавање и унапређење пољопривреде.

Значај приватног рада на оплемењивању културног биља. Да на оплемењивању културнога биља може драгоцено користан бити и приватан рад, најбољи је доказ суседна Мађарска, у којој двадесетак приватних стручњака, може се рећи, дају смернице целој тамошњој привреди, да би у културно земљиште пало само оно семе чија је вредност истински одлична и најподеснија за тамошње прилике. У последњој свесци „Пољопривреднога гласника“ (бр. 19, за 1 октобар) налазимо посебан напис о досадањим резултатима таквог оплемењивачког рада у Мађарској, у првом реду са пшеницом, — где су резултати врло завидни — те са кукурузом, ражи, овсом, јечмом, уљарицама и још другим културама.

ОСНИВАЈТЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖНИЦЕ И ЧИТАОНИЦЕ

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва донете на седници: 5 септембра.

Одлучено је :

1. Да се према реферату секретара и одређених чланова Управног одбора изградња зграде за Трифолин станицу уступи г. инж. Александру Ристићу, као најповољнијем понуђачу за суму од Динара 874.858.50 и да се овласти канцеларија да израђени уговор потпише;

2. Да се изабере грађевински одбор у који улазе: претседник д-р Младен Јосифовић, г. Ник. Ж. Петровић, члан управе и г. Стеван Лукић, претседник Надзорног одбора. Одбору се поверава непосредни надзор с правом доношења хитних одлука, када се укаже потреба, с тим да на првој седници поднесе извештај и тражи сагласност;

3. Да на скупштини Главног савеза Срп. Земљ. Задруга 12-IX-1940 Друштво на тој скупштини заступају г. Драгиша Николић, Милутин Никетић и А. Банковић;

4. Да се препоручи Пољопривредним подружинама да се код својих среских пољ. референата снабдевају семеном пшенице „банкут", а у вези Банске управе Дунавске бановине ;

5. Да се исплати помоћ од 1000 динара Драгутину Ј. Тошићу из Гњилана, срез Нишавски за подигнуту стају;

6. Да се исплати 1000 дин. на име помоћи за подигнуту хигијенску стају за стоку Милошу Бранковићу, пољ. из В. Лаоча, члану Подружине у Петровцу;

7. Да се исплати 500 дин. на име помоћи за подигнуто ђубриште и нужник Љубомиру Бранковићу, из В. Лаоча, члану Подружине у Петровцу;

8. Да се исплати 1000 дин. Јовану М. Јовићу из В. Лаоча, за подигнуту хигијенску стају за стоку;

9. Да се исплати 250 дин. прва половина помоћи за подизање ђубришта и нужника Радосаву Симићу, члану Подружине у Грабовцу;

10. Да се Подружини у Сремским Карловцима повећа помоћ за изложбу вина и грожђа од 3000 на 3500 динара;

11. Да се Подружини у Чачку повећа помоћ за плетарски курс од 500 на 1000 дин.;

12. Да се бесплатно изда једна колекција разних књига Срп. пољ. задрузи и певачком друштву „Јединство" у Кестерешу — Румунија;

13 Да се изда једна мања колекција разних књига Певачком и позоришном друштву „Обилић" у Крњеву, среза Великозворничког.

12 Септембра — одлучено је:

1. Да се усвоје закључци конференције Савеза сопственика трифолин машина — т. ј. да семе луцерке и црвене детелине не извози пошто га нема довољно и да се од Министарства пољопривреде тражи стриктно извршење одредба предвиђених Правилником о нормама семена од 20. XII. 1922. године;

2. Да се прими к знању извештај секретара да је Министарство пољопривреде својим решењем бр. 4595 од 27. VI. 1940 поклонило Друштву 3 плаца у Скопљу у укупној површини од 1.191 м² и да се умоли Спасоје Пемић редовни члан Друштва да настане у Врховном аграрном повереништву, да се Друштву што пре издају тапије.

3. Да на конференцији по питању вештачких гнојива, која ће се одржати по позиву Дирекције аз исхрану 20. IX. 1940, Друштво узме учешћа и да се умоли Д-р Добра Тодоровић проф. Пољ. шум. факултета да Друштво заступа.

4. Да се исплати 500 динара Милоју Т. Ђорђевићу из Шутаца на име помоћи за подигнуто ђубриште и нужник, а на основу извештаја комисије за преглед подигнутог објекта;

5. Да се Подружини у Младеновцу изда једна мања сечка за сточну храну и једна сечка за сточну репу да исте као награде Друштво преда својим члановима, најбољим одгајивачима стоке на сајму и изложби стоке у Младеновцу 14 и 15 септембра 1940.

6. Да на изложби и сајму стоке буде делегат Друштва г. Д-р Драгиша Николић;

7. Да се Подружини у Ариљу одобри 1000 динара на име помоћи за извођење екскурзије њених чланова у Младеновац — Венчачка Задруга — Београд — Ариље.

8. Да се прими у чланство и састав Друштва новооснована Подружина у Бољевцу са 44 члана.

9. Да се Соколској чети у Д. Трнави срез Алексиначки, изда једна мања колекција књига.

САОПШТЕЊА

Друштво „Југословенска домаћа радиност“ (Народна ношња“) извештава све чланове пољопривредних подружина Српског пољопривредног друштва, који су се обратили за цене разбоја и преслица, да се оне могу добити под следећим условима:

1) Разбоји за брзо ткање — по Дин. 2.200 комад
2) преслице — — — — по Дин. 220 комад

све утоварено франко вагон Београд.

Чланови пољопривредних подружина добијају попуст од 10% од означених цена.

Новац треба слати на чековни рачун Друштва број 50-350

Штампарија „Слога“, Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

ЦЕНЕ СПРАВА КОЈЕ СЕ МОГУ ДОБИТИ КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ, партија робе која се ових дана прима, необавезно (док има на стоваришту):

Тријер ХАЈД	Класа	I	марка	18	чистач		Динара	3300.—
„	„	„	I	„ 43	„		„	6000.—
„	„	„	II	„ 18	„		„	4200.—
„	„	„	II	„ 43	„		„	6000.—
Сечка за сено и шашу, са педалом, од 8 ц.							Далит Д.	1600.—
Сечка за сено и шашу, са педалом, од 10 ц.							Далит Д.	1800.—
Сечка за сено и шашу, са педалом, од 12 ц.							Далит Д.	2200.—
Сечка за за репу и бундеве, мала, марке „Бик“							Дин.	450.—
Сечка за репу и бунд., вел., са точком, м. „Бик“							Дин.	2000.—
Ручна преса за сено „Далит“ (проспект на захтев)							Д.	9000.—

Поруџбине вршити одмах, капару слати на чек. рачун друштва Бр. 50350. Цене важе франко друштвени магацин, нето **(без попуста)** а за налоге П. А. банке франко станица Београд.

ГЛАВНИЦА на пшеници је велики непријатељ пољопривредника.

Борба против ње није тешка а ни скупа ако се за дезинфекцију семена употреби опробано средство

„ОРТОСТАН“

ДЕЈСТВО „ОРТОСТАНА“ ЈЕ СИГУРНО И ЕФИКАСНО.

Још мало па ће сезона за употребу **»Ортостана«** бити ту, зато се препоручује задругама и трговцима **да већ сада набаве потребне им количине.**

ПРЕ КУПОВИНЕ „ОРТОСТАНА“

тражите понуду од домаће творнице

ЗОРКА

БЕОГРАД
Француска ул. 9
пошт. фах 669

ИЛИ ОД:

Српског пољопривредног Друштва у Београду

Виногрaдари и воћари!

ОИДИУМ-ЛУГ на виновој лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу промеша

СУЛИКОЛ

Грожђани мољци, јабучни црви и друге живе штеточине сузбијају се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ

Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм. Гепрата 64 и

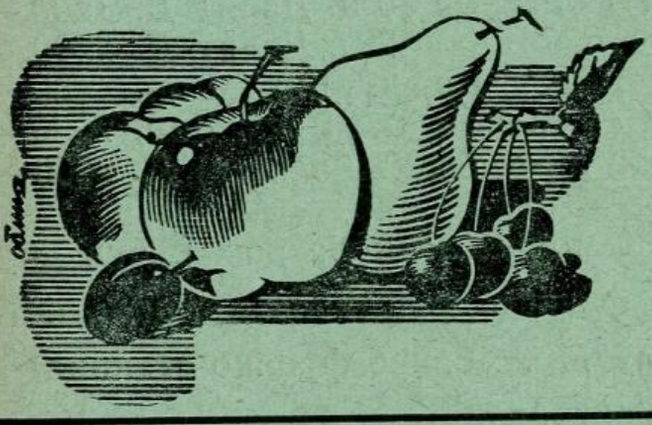

ЗОРКА

Београд
Француска 9

Калемљење винове лозе, воћне саднице и руже

у гарантованим врстама за јесенску и пролећну садњу.

Све поруджбине извршава најкулантније велерасадник

Ладислав Шевар

дипл. енолог и власник узорног виноградарства

Петроварадин
Мајурска ул. 1. Тел. 71-64

БЕСПЛАТНА ПОУКА У СВИРАЊУ !!!
ЗАТРАЖИТЕ БЕСПЛАТАН ЦЕНОВНИК

МАЈНЕЛ и ХЕРОЛД
ЈАЛ ТВОРНИЦЕ ГЛАЗБАЛА **МАРИБОР** 69

Поштарина плаћена у готову

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1860 г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 15 новембар 1940 | Број 22

Из наше земље — Цавтат са пошумљеном обалом

САДРЖАЈ: Инж. *Властимир Ђорђевић*: Нови начин сетве; Инж. *Влад. П. Мартиновић*: Ђубрење и наводњавање ливада; *К. Ивковић*: Рен; *Никола Љ. Роси*: Штете од метиљавости; Д-р. *Рељa Катић*: Значај дезинфекције и безопасног уклањања лешева за сузбијање сточних зараза; Инж. *Миливоје Перишић*: Шарка шљива; Инж. *Јордан Димитријевић*: Јесењи радови у воћњацима; *М. П. Видановић*: Још неколико важних напомена око загртања винограда; Инж. *Рад. Борисављевић*: Обнова старих већ дотрајалих винограда; *К. Ивковић*: Шума; За наше домаћице — *Наталија Ђуровић*: Погачице са чварцима; Ситне вести, савети и обавештења: Инж. *Ј. Шеварлић*: Кретање цена пољопривредним производима у другој половини месеца октобра; Допис са села — *Миладин Миладиновић*: О пољопривреди и пољопривреднику; *Ст. Чоловић*: За већу употребу вештачког ђубрива; *Миодраг Јовановић*: Течај за конзервисање воћа и поврћа пољ. подружине у Бабушници; Из пољопривредне књижевности; Важније одлуке Управног одбора Српског пољопр. друштва.

ОБАВЕШТЕЊА О НАБАВКАМА РОБЕ

Рат у неким суседним земљама из којих добијамо справе и алате које продаје Српско пољопривредно друштво, изазвао је да се сва роба добија неуредно и са великим закашњењем, а неки артикли се не могу у опште ни добити. Исто тако тешко се добија и роба која се фабрикује и у нашој земљи.

Српско пољопривредно друштво имало је све ово у виду, па је још пре неколико месеци наручило сву робу коју оно продаје. Међутим, напред наведене тешкоће из дан у дан расту, тако да и поред благовремених поруџбина, Друштво врло често оскудева за робу, те је и оно принуђено да испоруку врши са знатним закашњењем.

Сем тога, из разлога који су свима познати, цене својој роби се врло често мењају, тако да и ако Друштво сву робу продаје по утврђеним ценама, оно није у могућности да те цене у напред одреди, јер и саме фабрике често робу не продају на фиксни рачун, него по ценама које важе на дан испоруке.

Чланови подружина изгледа да не схватају све ове тешкоће, те робу **наручују доцкан** са жељом да им се одмах испоручи. Сем тога, у својим поруџбинама нису довољно јасни, што све изазива рекламације и непотребну преписку.

Стога Српско пољопривредно друштво препоручује својим подружинама и својим члановима следеће:

1) Робу наручивати по могућству **што раније,** а Друштво ће у колико појединих артикала нема испоруку **вршити само по реду пријема поруџбина** — без обзира да ли је поручено на доплату, повуком или је новац послат у напред или је поруџбина по налогу Привилеговане аграрне банке.

2.) Поруџбина мора бити **кратка и јасна** са ознаком **цене — и најбоље изјавом да ли поручиоц пристаје да плати повуком разлику на случај промене цена.**

3.) У поруџбини увек треба назначити **тачну адресу купца и железничку, односно паробродску станицу или пошту,** преко које се има роба слати.

Све примљене поруџбине, **које испуњавају све напред наведене услове,** биће што је могуће пре извршене, ако дотичне **робе има;** а ако робе **нема,** пошиљаоц ће бити дописном картом обавештен **о пријему поруџбине са напоменом,** да ће испорука бити извршена касније, одређујући и приближан рок испоруке, ако то буде било могуће — али без икакве обавезе од стране Друштва да ће испорука и то тако утврђеном року моћи да се изврши.

На случај да се поручиоцу такви услови не свиде, **он може поруџбину и повући.**

За сада је нарочито велика оскудица у Еберхатовим плуговима нарочито типа **„СЕРВУС“,** тако да и ако ових дана стиже једна већа партија, ипак **сва тражња неће моћи да се подмири.** Тако и од других марака неке врсте плугова не достају, а затим и **дрљаче,** а једна већа **партија Хајдеових тријера као и круњача и сечки стиже ових дана.** Сва је та роба на путу, те се Друштво нада да ће све досадање поруџбине моћи да изврши у догледном року.

Сви ови услови важе у свему и **за поруџбине из кредита Привилеговане аграрне банке,** с тим да Друштво на основу споразума са Банком, задржава право, да на случај промена цена **разлику наплати повуком.**

Најзад, скреће се пажња свима поручиоцима да фабрика Еберхарт плугове за сад израђује **само са патент капислама,** те ће се у будуће само такви плугози моћи слати, без обзира ако су наручени плугови са обичним капислама.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 22 БЕОГРАД, 15 новембар 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350
Рукописи се не враћају

НОВИ НАЧИНИ СЕТВЕ ЖИТА

У последње време појавиле су се многобројне новине и проналасци у пољопривредној техници. У овом погледу, као изразито пољопривредна земља, предњачи Русија. Пошто су те новине и проналасци од интереса за нашу пољопривреду, то ћу у неколико чланака упознати наше пољопривреднике са њима. У овом чланку биће говора о унакрсној и густој — збијеној сетви жита.

Величина жетве зависи од многобројних чинилаца: плодности земљишта, обрађивања и ђубрења земљишта, затим од квалитета семена, сорте, времена и дубине сетве, густине усева — односно од броја биљака распоређених на јединици површине, начина сетве, облика површине која се при сетви даје биљкама, неге усева и тд. Сваки од ових чинилаца у већој или мањој мери утиче на величину жетве.

У последње време обраћена је нарочита пажња облику површине, која се даје појединим биљкама у усеву, и утицају њеном на приносе. Одавно је било познато да једна иста биљка, иако има исту површину земљишта за искоришћавање, даје различите приносе, према томе да ли је та површина правоугоног или квадратног облика. Као најповољнији облик је квадрат. Сваки други облик лошији је од квадрата. Ово је доказао огледима, истина код грашка још 1876 године Волни (Немац). Резултате његових огледа у овом правцу износимо у доњој таблици:

ПОЉОПРИВРЕДНА БИБЛИОТЕКА * БЕОГРАД *

Облик површине	Принос грашка по парцели	
	Зрна	Сламе
16,6 × 16,6	1214	1698
25,0 × 11,1	1156	1883

Из предњих бројева види се да је и у једном и у другом случају грашак имао исту површину: 275,6 квадр. сантимет., али је веће приносе дала парцела — прва, на којој је грашак био посејан у квадрат односно када је грашку дат квадратни облик површине за искоришћавање.

Откуда долази то, да је квадратни облик површине најповољнији за развиће биљака. Квадрат је површина која има четири једнаке стране. Ако се биљка развија у средини једног квадрата онда је растојање између биљака једнако у свима правцима. На супрот томе код правоугаоника није

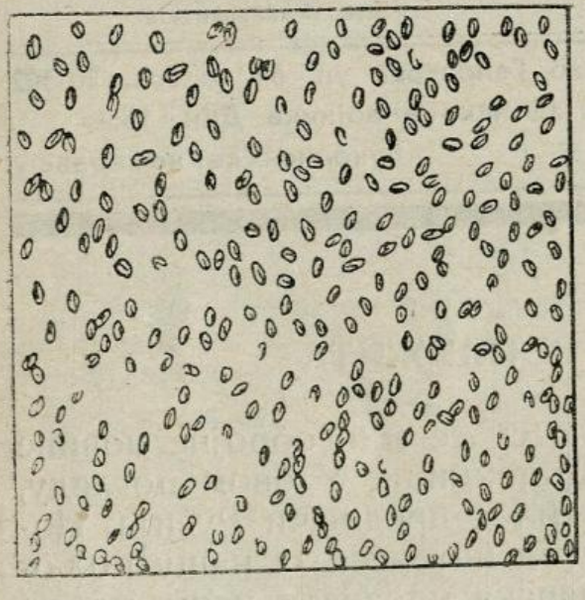

Сл. 120 Сетва омашке — руком

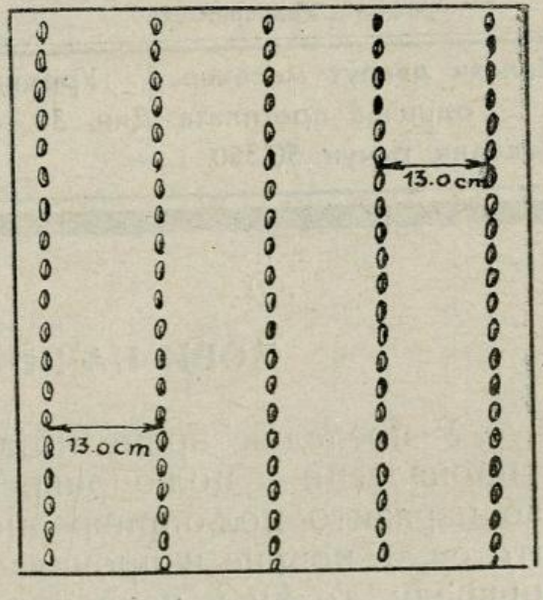

Сл. 121 Обична сетва на редове врстачким сејалицама

тај случај. Биљке посејане у правоугаонику у једном правцу су даље једна од друге, а у другом ближе, пошто су код правоугаоника две наспрамне стране дуже а друге две краће. Из овога излази да ће размак биљака између редова при сејању у правоугаоник бити већи, а у реду мањи. Последица тога је, да с једне стране биљке имају између редова велику површину за искоришћавање, а с друге стране да се у реду међусобно угушују. Поред овога између редова, због великог размака коровне биљке могу се у јачој мери развијати. Због ових околности квадратни облик површине сматра се као најбољи облик који треба дати појединим биљкама у усеву. У Русији је утврђено за жита да та квадратна површина има стране 7,07×7,07 сант. = 50 квадр. сантиметара.

Досадашња два најглавнија начина сетве жита: омашке — руком и на редове — врстачним сејалицама, не дају биљ-

кама квадратни облик површине у усеву. При сетви омашке, семе пада где било — негде ређе, негде гушће, стога је и усев местичав сл. 120. Овоме треба додати још и то да при омашној сетви семе не пада на исту дубину, један део остаје на површини, други иде нешто дубље, а трећи доста дубоко. Ова околност још више чини омашну сетву неповољном. При сетви пак на редове врстачним сејалицама размак између редова свуда је сталан од 13—15 сантиметара што зависи од типа сејалице. Међутим, семе у реду лежи густо једно до другог поређано, сл. бр. 121. Према овоме ни врстачне сејалице не дају биљкама површину квадратног облика, већ у облику правоугаоника.

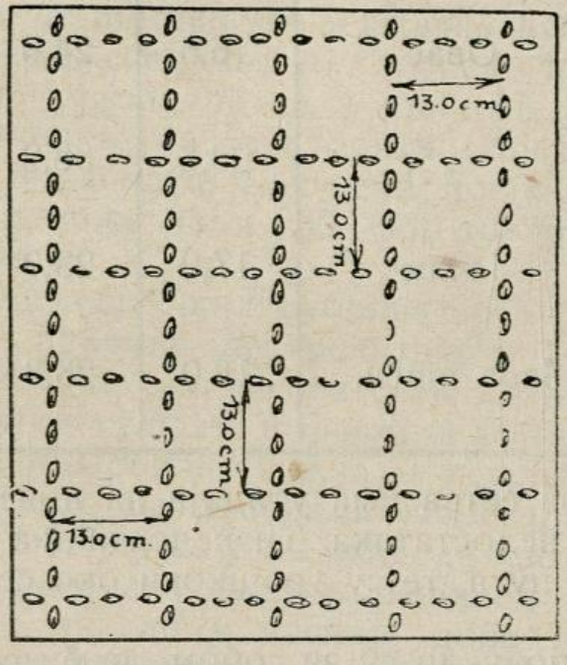

Сл. 122 Унакрсна сетва

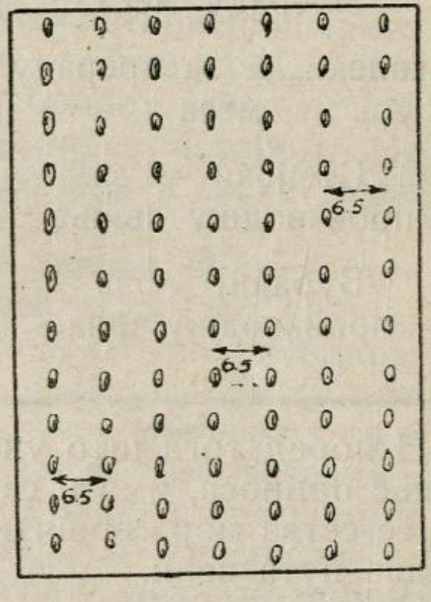

Сл. 123. Сетва у збијеним редовима

Због ових недостатака сетве жита омашке и сетве жита на редове, врстачним сејалицама, приступило се у последње време у Русији унакрсној и густој сетви жита.

Унакрсна сетва жита је у ствари сетва, којом се семе жита сеје у два правца управна један на други, сл. бр. 122. Према томе једна половина семена потребна за сетву хектара сеје се врстачном сејалицом у једном, а друга половина у другом правцу. Оваквом сетвом успело се да се изврши равномерна подела семена по површини — односно да се свакој биљци приближно да квадратни облик површине за искоришћавање. На основу података који су добивени огледима у Чељабинској области 1938 године унакрсна сетва дала је по хектару 4—5 товара већи принос него обична сетва на редове. Ево података о томе:

СОВХОЗ	УСЕВ	Обична сетва на редове	Унакрсна сетва
Севасјановски за прераду меса	Оз. раж.	18,8	27,8
Ескулски за прераду меса	„ „	9,6	16,3
Магнитни — за производњу зрна	„ пшеница	16,7	24,6
„	„ овас	15,3	19,7
Севастјановски — за прераду меса	Овас	16,5	24,6
Есалски — за прераду меса	„	23,6	38,2
Степски — за производњу свиња	Јечам	17,0	23,0
Бураниј — за производњу зрна	Јара пшен.	18,0	28,8

И поред тога што унакрсна сетва има утицаја на повећавање приноса, има и својих недостатака. Ти недостаци су што се сетва мора вршити два пута, те су трошкови око сетве два пута већи.

Недостаци унакрсне сетве повукли су за собом, да би се избегло сејање у два маха, и тиме учинила сетва рационалнијом, да се приступи густој сетви жита и то на размаку од 6,5—7,5 см. ред од реда, сл. бр. 123. За густу сетву биле су потребне нове сејалице. Те сејалице конструисане су за разлику од досадањих сејалица са размаком лула од 6,5—7,5 сантиметара, а затим су још луле поређане у три реда. Прве сејалице овога типа израдио је још 1936 године Д. Е. Камишченко. Огледи који су вршени са густом сетвом ново конструисаним сејалицама показали су да су приноси код жита били већи за 5—8 товара по хектару. За рад новоконструисаних сејалица, због малог размака између лула, потребна је савршена обрада земљишта.

На Огледном добру Пољопривредно-шумарског факултета у Земуну ове јесени постављени су огледи са унакрсном и густом сетвом жита. Резултати огледа саопштиће се нашим пољопривредницима у своје време.

Инж. **Властимир Ђорђевић**

ЂУБРЕЊЕ И НАВОДЊАВАЊЕ ЛИВАДА

Показало се да ђубриво најбоље делује ако се употребљава истовремено када се ливада дрља, а ако треба и потсејавати гола места, онда све то комбиновати једно с другим.

За ђубрење ливада употребљава се стајско и вештачко ђубриво. Стајско ђубриво, као основно, има све потребне хранљиве састојке међу којима су најважнији за исхрану биљака: азот, фосфор, калиум и креч. Вештачка ђубрива имају обично један, ређе два или више састојака. Зато се она морају комбиновати према потреби. Приликом основне обраде (преоравања старе ливаде) најбоље је употребити стајско ђубриво, док после у току пораста ливадских трава лакше се примењују вештачка ђубрива, уколико се има рачуна. Може се стајско згорело ђубриво растурити и преко ливаде ујесен, па се у пролеће уклоне остаци грабуљама. Изузетно може се ђубрити стајским ђубривом лако песковито земљиште, где нема повољно органске материје. На хектар може доћи 200—300 товара, који дају и сваке треће године.

Од вештачких ђубрива за ђубрење ливада долазе фосфорна ђубрива, суперфосфат и Томасова згура; од калијумових 40% калијумова со и каинит, а од азотних ђубрива, амонијум сулфат, цијанамид и чилска шалитра. Сва су ова ђубрива необично важна за исхрану и пораст ливадских трава. Пошто на ливадама осим правих трава има детелине, које саме узимају из ваздуха азот и гомилају га на својим коренчићима у виду кореновиш квржица, то се мисли да овакве ливаде у касније доба не требају веће количине азотних ђубрива.

Наводњавање и одводњавање ливада

Ове мере захтевају често опширна проучавања али понекад може се пољопривредник и сам помоћи. Наводњавањем се често ливаде снабдевају не само потребном водом, већ у води се налази разни мутљаг и хранљиви састојци који директно ђубре ливаду. Изворске воде су обично бистре и хладне. У њима се налази доста креча (тврда вода) док су речне воде и кишнице без креча (меке). Сувише хладна вода спречава брз пораст биљака и зато таквом водом не треба наводњавати пре него што се загреје. Наводњавање може бити или **натапањем** или **наплављивањем,** што зависи да ли се вода задржава на ливадама или брзо пролази преко ових.

Одводњавање ливада изводи се помоћу отворених или затворених канала.

Инж. **Влад. П. Мартиновић**

РЕН

Рен је домаћа дуговечна биљка чије подземно стабло садржи нарочиту љутину због које се радо употребљава као зачин у јелу.

Рен добро успева на обрађеној земљи по баштама, поред ограда и леја, са доста хумуса, али само треба да се довољно залива да би се добио сочан, сладак и крт корен.

На истом земљишту, на коме је једном посађен, рен даје бербу по 15 — 20 година, само земља мора да се добро ђубри са згорелим стајским ђубретом.

Земљиште за сађење рена, треба да се изриља 60 до 70 см. дубоко, па затим земља добро иситни и резнице усаде на растојању 50—60 см. На банковима високим 25 до 30 см., на растојању се сади од 70 до 80 см. један од другога, т. ј. ред од реда, а струк од струка на 40 до 45 см.

Резнице за сађење рена секу се од споредних жила, које расту при дну корена, а може за сађење да се употреби и тање корење. Резница или садница треба да је дугачка 30—40 см. Чим се саднице посаде, треба их добро залити, и са још 5 см. одозго земљом покрити.

Рен се сади с јесени у **октобру и новембру, и с пролећа у месецу марту.**

Посађени рен креће у априлу, и тада га треба први пут окопати, а после тога још једанпут или два пута.

Крајем јуна га треба одгрнути и сасећи му споредне жиле да расте, т. ј. да му дебља корен и буде гладак, а затим се земља опет нагрне.

Рен се може вадити у другој половини октобра и може да траје све до краја јесени. Он се за употребу вади из земље кад треба, ретко се зими трапи у подруму.

Кад се рен сади с пролећа, резнице се претходно потопе у води за једно 4—5 сати или и дуже да набрекну. Кад се сађење заврши, после поливања, добро је да се површина застре слојем сламастог ђубрета, да одржава влагу и хладноћу у земљи.

К. Ивковић

Не вичи стално да све ништа не ваља. Уместо празних речи стварај себе бољим па ће и остало бољим постати.

ШТЕТЕ ОД МЕТИЉАВОСТИ

Очекивало се, да ће иза влажног и кишовитог лета доћи јесен у којој ће метиљавост нанети нашим сточарима велику штету. Међутим ипак се нисмо надали да ће инвазија метиља бити овако јака као што је у истини. Пошто сам установио у неколико општина среза пожешког врло јаку метиљавост и знатно угињавање оваца, то ће бити најбоље ако преко „Тежака“ упозоримо наше сточаре на неке важне чињенице у погледу одбране од метиља.

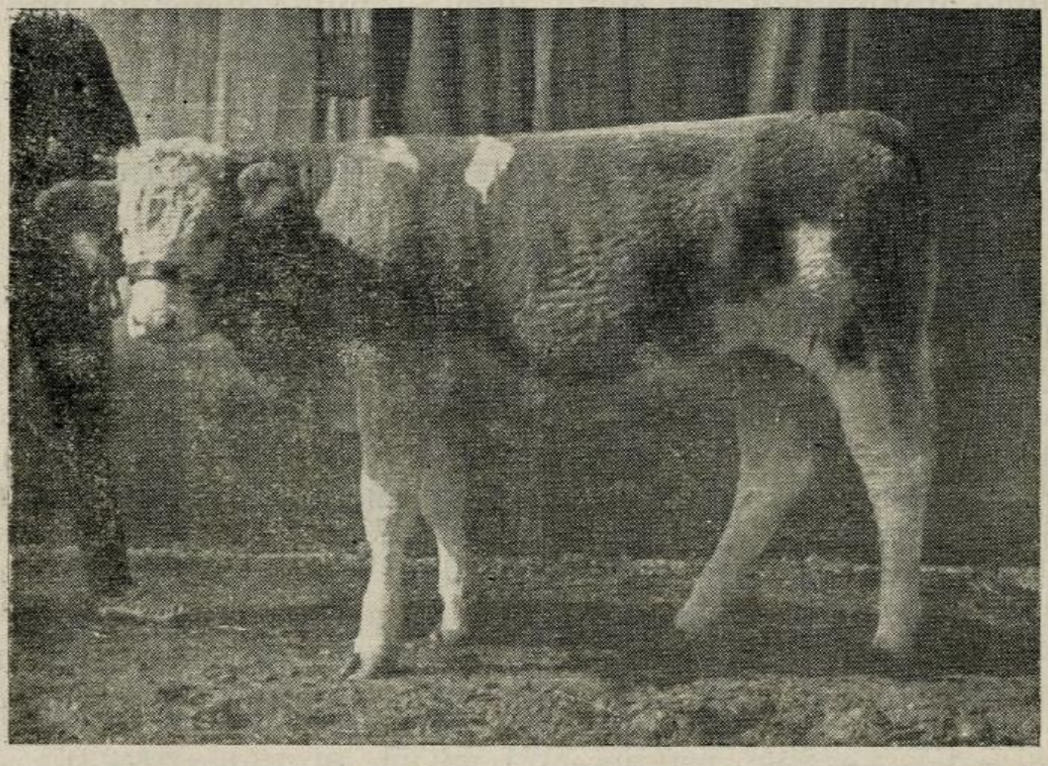

Сл. 124. Јуница сименталске расе „Драгана“ стара 11 месеци, на изложби у Новом Саду награђена од стране Министарства пољопривреде наградом од 2000 дин. Одгајивач Живота Петровић из Брзана
(сн. Д. Николића)

Многи задругари сточари питају има ли лека против „воде“ код оваца. Они наиме држе да је то нека посебна болест, која нарочито овце напада. Међутим оболење оваца које наши задругари називају „водом“ није ништа друго већ знак тешког оболења од метиља. Овакве случајеве сељак је занемарио држећи да нема лека.

Наиме у годинама кад су лета влажна и кишовита метиљавост се јавља у јачем степену с јесени и с пролећа. Кишно лето најпогодније је за развој метиља и пужића у којима се метиљи развијају. Ради великог броја метиља који се налазе у јетри (црној цигерици) развија се јако акутно запаљење целе јетре. Упаљена јетра није више у стању да врши своју задаћу, тј. да филтрира крв, па се цели крвоток у њој успори и зауставља. Ради тога зауставља се крв и у великим жилама које воде крв према јетри. Долази полагано

до разарања крви и излажења крвне воде из крвних жила у трбушну шупљину. Ово стање називају сточари „водом."

Кад је болест у јетри толико напредовала ради великог броја метиља у њој и кад се у трбушну шупљину излило много крвне воде, свако лечење је узалудно. У оваквих случајевима имамо обично велико угињавање.

Неки су сточари покушали да дају по више капсула протуметиља наједном и чудили су се зашто и после тога овце угињавају. У овом случају лек је апсолутно доцкан дат. Тешко стање које су метиљи узроковали у јетри не да се више поправити, па мака дали и више капсула протуметиља.

Видимо дакле да се морамо држати оне наше старе пословице „боље је спречити него лечити". Пошто је овогодишња јесен врло опасна за стоку од метиљавости, која се јавља у јаким инвазијама, то је потребно да послушамо следеће савете:

1) Свакој овци још пре него што покаже ма какве знаке метиљавости давати сваке три недеље по једну капсулу протуметиља. За ово треба потрошити 4—5 капсула протуметиља. Исто спровести и с пролећа. Пролеће ће бити још опасније ове године па се морамо спремити. У пролеће најбоље је да се да 5—6 капсула протуметиља, сваке три недеље по један.

2) Овцама на којима примећујемо да су оболеле у лакшем степену од метиљавости, безусловно је потребно да се да 3—4 капсуле протуметиља и то свака три дана по једну. Пошто се грло сасвим опорави, онда дајемо сваки три недеље по једну капсулу неколико пута.

3) Тешко болесна грла безнадежно је лечити. Нарочито то вреди за она грла код којих су се трбушне шупљине напуниле са доста крвне течности. Може се покушати, али је мало наде у успех. Овако оболелим овцама дајемо 5 капсула и то најпре две, па након три дана једну и коначно након три дана две.

Као што видите не препоручујемо да се даде наједном више капсула протуметиља из разлога што се лек у телу не би потрошио за убивање метиља, већ би се већим делом излучио из тела. Осим тога нагло уништавање веће количине метиља у телу и њихово распадање није добро за већ ослабљену животињу.

Код сваког давања протуметиља ваља водити рачуна да се он мора дати увек на 2—3 сата пре полагања хране изјутра. Не препоручујемо пуштати стадо одмах на росну пашу. Шта више добро је да се стадо стави на суху храну кроз неко краће време. Кроз то време нека је стадо у сухој и зрачној стаји.

Ако се будемо држали овога начина давања протуметиља у овој сезони онда неће бити већих угињавања.

Потребно је још напоменути нешто о држању протуметиља. Наши сточари држе да се протуметиљ брзо квари и немају неко поверење према њему. На ову заблуду упозоруjем све сточаре да се протуметиљ стајањем не квари, само га морамо држати на сухом, тамном и зрачном месту. Он се производи у Државном ветеринарском заводу у Земуну, па се ради тога и може добити јевтиније од других, а у квалитету апсолутно не заостаје од других лекова сличне врсте. Протуметиљ кошта за овце само ½ динара по комаду, а говеђи 2 динара, а добију се код свих среских ветеринара. На овај се је начин избегла продаја преко других руку и поскупљење лека.

Сви наши сточари могу без икакве бојазни да троше наш протуметиљ по нашим саветима, па ће успех доћи сам по себи.

Никола Љ. Роси
срески ветеринар

ЗНАЧАЈ ДЕЗИНФЕКЦИЈЕ И БЕЗОПАСНОГ УКЛАЊАЊА ЛЕШЕВА ЗА СУЗБИЈАЊЕ СТОЧНИХ ЗАРАЗА

Сваге године, од сточних зараза губи наша национална привреда око милијарду динара. Народ се често пута пита, како да се оне спрече?

Познато нам је, да се код многих зараза данас могу предузимати заштитна цепљења, с чиме смо у стању да са сигурношћу заштитимо нашу стоку за извесно време. Али поред свега овога постоји нешто што је од највеће важности за спречавање зараза, а то је: уништавање извора инфекције. Са овим ми би смањили број оболења и угинућа од сточних зараза, јер се животиње до цепљења и по истеку трајања имунитета не би излагале опасности да се заразе.

Због овога, уништавање лешева и дезинфекцију треба сматрати као најважније оруђе за борбу противу сточних зараза. У културним земљама, ово се спроводи темељно због чега и видимо да су у њима појаве сточних зараза далеко ређе него што су код нас.

Наш народ много греши када лешеве животиња угинулих од заразних болести не затрпава дубоко у земљу, већ их баца у потоке, реке и шуме, где их развлаче дивље звери и пси и тако разносе заразни материјал на све стране.

Заразна обољења узрокују клице, које животиње излучују из себе за време трајања болести, а лешеви животиња угинулих од заразних болести садрже у себи милијарде тих опасних узрочника. Ако место, где се је налазила оболела животиња не учинимо безопасним и ако лешеве ових живо-

тиња не затрпамо у дубоке јаме, ми излажемо опасности и нашу осталу стоку да оболи од заразе. Са ногама, предметима који су били у додиру са оболелом стоком, храном, појилима и другим, разноси се заразни материјал и на друга места. Лешеви животиња бачени у реке и потоке, распадају се у води, а за време поплава милијарде и милијарде заразних клица из распаднутих лешева, разнесу се по ливадама и пашњацима. Отуда видимо да су нпр. најчешћи случајеви обољења од црног пришта за време кишних и плавних година. Шта се све може догодити због незатрпавања лешева, имао сам прилику да видим прошле године у моме срезу. Од једног незатрпаног леша, угинулог вола од црног пришта, кога су пси развукли, у селу С. у истом засеоку, угинуло је у времену од 15 дана: 3 говеда и 25 оваца, а осим овога заразило се је и 5 људи. Ето, шта све може да се догоди због немарности једног несавесног домаћина!

Да би се све ово избегло, потребно је да се врши темељна дезинфекција места и прибора који су били у додиру са оболелом животињом и да се лешеви угинулих животиња дубоко затрпавају. Да би се знало о каквој се зарази ради, сваки власник оболеле или угинуле животиње дужан је по Закону, одмах да обавести своју општину о појави или сумњи на неку заразу. Општина ће ову пријаву најбржим путем доставити срескоj власти која ће изаслати свога ветеринара ради увиђаја и спречавања ширења заразе. **Све ово врши се бесплатно, па зато никада не треба оклевати или плашити се, да се неће можда власник излагати трошковима.** До доласка ветеринара, оболелу животињу треба одмах одвојити од остале стоке, а осим овога треба је појити и хранити одвојено. Људи треба да избегавају већи додир са оболелом стоком, јер постоји опасност не само да се зараза пренесе и на осталу пријемчиву стоку већ и на људе (црни пришт, сакагија, заразни побачај итд.) Ово последње нарочито важи за оне особе које имају ране или неке огреботине на рукама. Ако је животиња угинула од неке заразне болести, леш треба покрити са сламом да не би долазиле муве, а ноздрве, чмар и стидницу треба зачепити са сламом.

а) Уклањање животињских лешева

Свако село и општина треба да има сточно гробље, а ако га нема, оно бар нарочито подешене јаме за ову сврху.

Сточна гробља треба да су далеко од насеља. Морају бити ограђена високим зидом и да су лако приступачна. Лешеви се до сточног гробља морају преносити са колима која су нарочито удешена за ову сврху, тако да власници не морају да их преносе на својим колима.

У случају да нема сточног гробља, приморани смо да

леш извучемо до места затрпавања на својим колима. У оваквим случајевима треба га покрити са сламом и притом пазити да природни отвори остану и даље зачепљени, како се не би из њих цедио заразни материјал.

Јама у коју ћемо затрпати леш мора бити најмање два метра дубока; несме бити у близини бунара, потока и реке. Кожа се не сме скидати без дозволе ветеринара! Када се леш спусти у јаму, слама која је била на лешу и земља на којој се налазио леш, набаци се на сам леш, па тек се онда натрпа земља. Добро је, да се на леш поспе капорит у прашку. Ако је крај богат са дрвима онда је спаљивање препоручљиво.

б) Дезинфекција — чишћење

Она зависи од болести, јер отпорност заразних клица није код свих болести једнака, па зато и треба бирати средство са којих ћемо извршити дезинфекцију. Код слинавке и шапа, ово се може учинити са кључалим цеђом и кречом. Код црног пришта потребно је нешто јаче, јер су његове клице врло отпорне у овом случају најпрепоручљивији је хлорни препарат капорит. У другим случајевима препоручује се креолин и други слични препарати. Како се које средство припреми за овај посао, власници увек добијају упу, ство од ветеринара приликом његовог увиђаја.

Са приређеним раствором неког дезинфекционог средства, помоћу виноградарске прскалице испрскамо: јасла, под, појила, зидове, кола на којима је преношен леш и друго. Добро је закречити јасла и зидове и посути креч по поду. Руке треба опрати, и то не са водом и сапуном, већ прво са неким дезинфекционим раствором, па тек онда са водом и сапуном. Ако имамо неке огреботине на руци, а долазили смо у додир са оболелом животињом или са њеним лешом, њих треба одмах намазати са јодом и бити на опрези да се случајно и поред тога не би догодила инфекција.

Ако будемо овако поступали број угинућа од зараза биће далеко мањи, јер ово је најважније и најосновније средство за борбу противу сточних зараза.

Д-р Реља В. Катић

Не веруј да све знаш. Паметан човек у колико више знања стиче, све више види колико му још недостаје.

ШАРКА ШЉИВЕ

Потребна је велика предострожност противу ове најновије опасности за наше шљиварство

Пре четири године проф. Јосифовић је први код нас обратио пажњу на једну нову болест, која претставља право зло за наше воћарство, а нарочито за шљивике: то је вирусна болест шарка (мозаик) шљиве. Она је запажена у великом обиму у околини Бугарске границе. А у новије време утврђена је и у другим местима наше државе. Тако шарку срећемо у целој Моравској бановини, у јужним срезовима Дунавске бановине, као и у мањем обиму и у самим шљиварским крајевима.

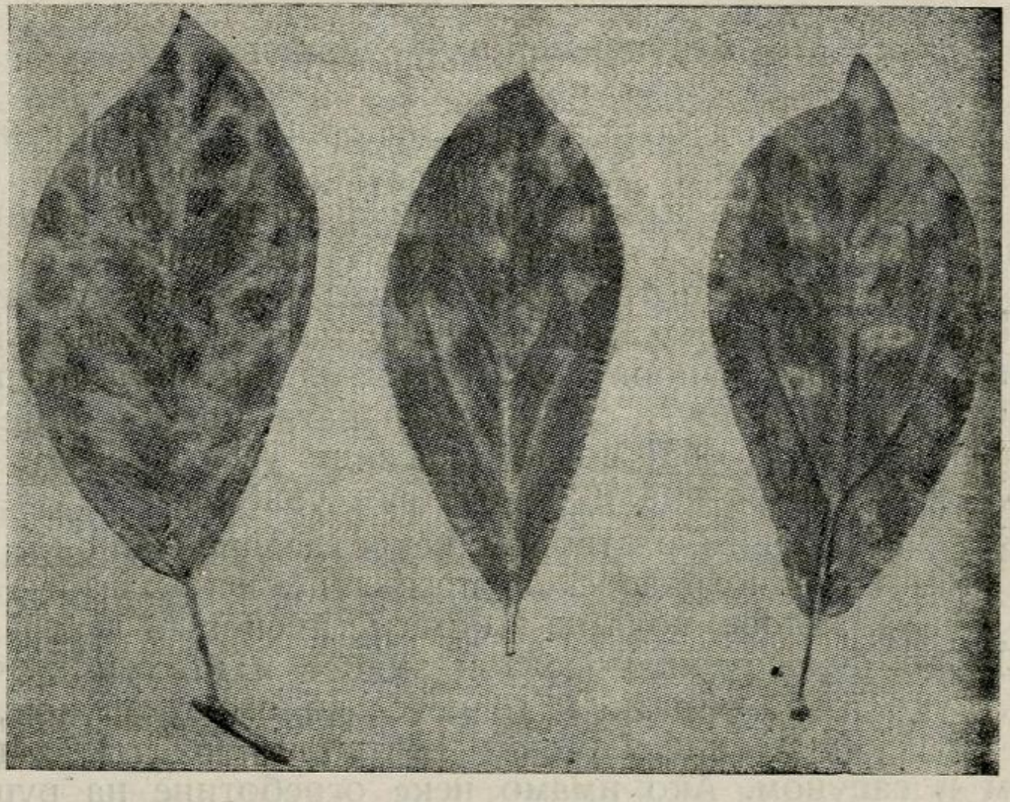

Сл. 125. Лишће шљиве пожегаче јако нападнуте шарком

Шарка шљиве, први пут је запажена у Бугарској, од њихових стручњака. Она напада све сорте шљива, а нарочито мађарку (пожегачу). Међутим, ова сорта је код нас и најважнија, а у исто време и најраспрострањенија. Шарка, после најезде штитасте ваши, губара и других штеточина и болести на шљивама, претставља опасност за успешно напредовање нашег шљиварства.

Шарка је добила име по томе, што заражени лист местимично губи своју природну зелену боју, те се на лишћу оцртавају зелена и жућкаста поља. Лишће, дакле, постаје шарено (шаркасто). Болесна дрвета се познају врло лако. При прегледу лишћа у сенци, у место једнобразне зелене боје, виде се местимично светле пеге и прстенасти кружићи.

Болесне шљиве цветају, образују плод и на њима се не примећује зараза до на десетак дана пред зрење. Тада ако се шљива потресе настаће опадање плодова у маси.

Плодови заражених шљива шарком су смежурани и са пегама бледо жуте боје. То се код младих плодова који су заражени слабо примећује, док код плодова који су већ одрасли, и кад почну да зру то се лепо види. Испод смежураних набора-пега, који се јављају на плодовима, месо је тврђе

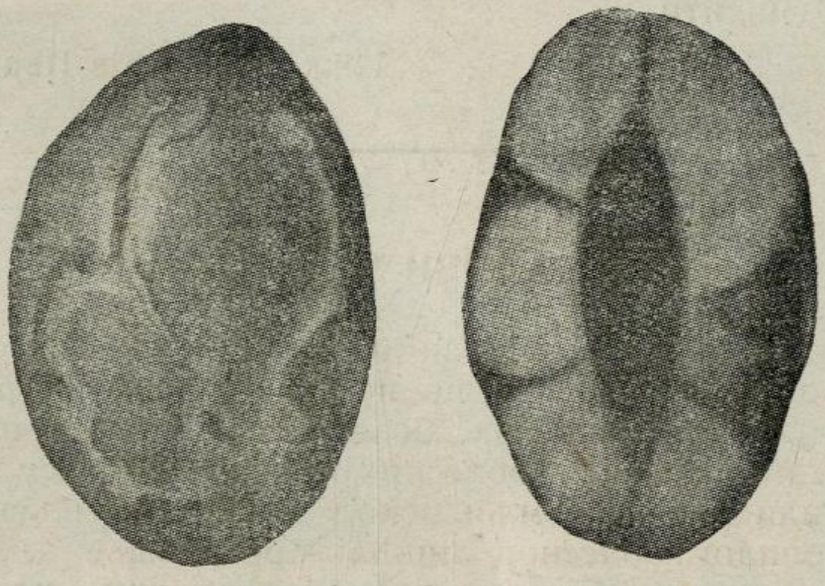

Сл. 126. Плод шљиве пожегаче са знацима шарке, десно пресек шљиве пожегаче оболеле од шарке. Виде се тамне пеге које продиру од површине до коштице

и добија затвореније боју, која иде од површине плода до коштице. Заражени плодови са шарком су бљутави, неукусни за јело и садрже мање шећера у себи. Од плодова оболелих шарком, добија се рђава ракија, исто тако лош пекмез, а и суве шљиве су неукусне. Из свега овога види се, да шарка претставља право зло за наше шљиварство.

Проузроковач болести шарке је тзв. вирус, то је нешто невидљиво, што се до данас није могло утврдити ни најсавршенијим апаратима за повећавање. Вирус је заразан и он се налази у самом соку биљке. **Биљка једанпут заражена са овом болешћу остаје за све време свога живота заражена.** Према томе, за сада, шарка је једна неизлечива болест.

Заразни вирус захвата све делове воћке-шљиве. Он се налази и у гранама, деблу и жилама, а одатле прелази у лишће и плодове, а исто тако и у изданке који избијају из жила. Тако добијени изданци су заражени. Исто тако, ако се са заражених стабала узимају калем гранчице и окалеме нове незаражене шљиве и оне ће постати заражене. То је знак, да се ова болест преноси помоћу зараженог сока. Ширењу болести, исто тако, потпомажу и лисне ваши, које живе на болесним шљивама и кад пређу на здраве оне заразе и њих.

БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

Сузбијање шарке. Из напред изложенога, види се, да је шарка шљиве неизлечива болест. Противу ње не можемо се борити као противу штеточина и гљивичних болести прскањем, запрашивањем, скупљањем оболелог лишћа, плодова итд. Примена ових мера код шарке не даје никакве резултате. **За сада је могуће водити борбу једино не узимањем садница-изданака од заражених стабала, као ни калемгранчица.** Затим пазити да се у шљивику не појави које заражено стабло, и ако се то деси, онда га одмах са кореном извадити спалити.

Инж. **Миливоје Перишић**

ЈЕСЕЊИ РАДОВИ У ВОЋЊАЦИМА

Јесењи радови у воћњацима су од велике користи нарочито ако се обављају на време икако треба. Ти радови су: уклањање са воћака сувих, болесних и поломљених грана; скупљање посушених и болесних плодова, који су остали на воћкама или пак на земљи испод воћака; скупљање и спаљивање опалог болесног лишћа; преоравање земљишта у воћњацима или пак дубоко прекопавање само испод круне воћака све докле се простиру воћкине жиле; заштита младих воћака од зечева; припрема земљишта за јесењу садњу воћака и др. Како је о уклањању сувих и болесних грана било речи у 21 броју „Тежака" то ћемо прећи на остале радове.

Скупљање и уништавање болесних плодова. Све болесне плодове који су се сасушили и остали на воћкама у виду мумија или пали на земљу треба скупити и закопати дубоко у земљу или прокувати у води и бацити на ђубре. Ово се чини због тога што су ти плодови заражени разним гливицама које ту презиме па идуће године врше заразу здравих плодова.

Скупљање опалог лишћа. Болесно опало лишће треба скупити грабуљама и спалити, јер и у њему се налазе разне штетне гљивице које ту презиме и у пролећу врше поново заразу лишћа и плодова.

Преоравање воћњака. Ова радња је врло корисна јер се орањем земљиште очисти од корова и постаје растреситије те жиле лакше долазе до спољњег ваздуха, сем тога тако растресита земља лакше упија влагу преко зиме и лакше је задржава у пролећу. Јесењим орањем се избацују на површину земље и многе ларве које су се ту склониле ради презимљавања и тако изложе хладноћи и птицама. Јесењим и зимским орањем се уништавају највише ларве од штеточина које изазивају црвљивост плодова, ларве од разних зоља,

гунделља и др. Дубоким заоравањем опалог лишћа сузбија се донекле пламењача, пепелница, фузикладиум монилија и друге болести на воћкама. Орање се врши плугом и то на дубини 20—25 см. Да би се земљиште изорало што ближе до воћака боље је да се узима на плуг са једним коњем. Орање треба обављати на слог, како се не би много затрпавале жиле на воћкама. При сваком новом орању треба мењати правац орања, како би се земља што боље истрошила.

Сл. 127. Воћке са непророђеном круном
(сн. Ј. Димнтријевића)

Ако је воћњак на већој косини боље је да се врши копање ашовом или мотикама и то само тамо где се налазе жиле. Жиле једне воћке се шире на исти начин као и круничне гране само за 1—1.5 метра више, те према томе требамо копати целу површину докле иду круничне гране и још за 1 м. даље. Наши воћари много греше што окопавају своје воћке само око дебла, а баш тамо где су највише ситне жиле које узимају храну остане неокопано.

Заједно са јесењим орањем треба извршити и ђубрење са стајским ђубретом, ако зато има потреба. При ђубрењу треба бацити на сваки квадратни метар земљишта по 4—5 кгр. стајског ђубрета, па исто заорати на дубини 20—25 см.

Копање рупа за јесењу садњу воћака. Тај посао треба обавити још у току октобра ако желимо садити у новембру и децембрумесецу, како би се земља што боље освежила и у рупи што боље слегла. Копање рупа се врши тако да се на обележеним местима копају рупе широке око 1.5—2 м.

и дубоке око 40—50 см. При копању земља из доњих слојева се баца на једну страну, а из горњих на другу. Овако избачена земља треба да остане на површини бар 20—30 дана, а после се поново врати у исту рупу, али сада горњи слој земље дође на дно рупе а доњи остане на површини.

Заштита дебла младих воћака од зечева. Свима је познато колику штету могу нанети зечеви преко зиме на младим воћкама, нарочито на јабукама и крушкама, па зато сваки воћар мора се побринути да своје воћке заштити пре него што је наступила зима. Од многих начина који се препоручују за заштиту најсигурнији и најјевтиније је када се дебло младих воћака обложи са танким гранама шибља и одозго привеже павитом или врбовим прућем. На исти начин може се употребити и шаша од кукуруза или дугачка ражена слама. Средства која се препоручују за премазивање дебла противу зечева нису најсигурнија.

Инж. **Јордан Димитријевић**

ЈОШ НЕКОЛИКО ВАЖНИХ НАПОМЕНА ОКО ЗАГРТАЊА ВИНОГРАДА

Као што је у прошлом броју „Тежака“ речено, изузев Далмације и јужног Повардарја, у свима осталим нашим крајевима потребно је огртање винограда у циљу заштите од измржњавања преко зиме. Чим је температура —15° С и више, опасност да лоза измрзне већ је настала, где више где мање, нарочито при влажном и магловитом времену, зими. Загртању винограда приступа се одмах по Митровдану (око новембра), и обавља на тај начин што се мотиком земља захвата око чокоћа, начини хумка, и крља са леторастима покрије у висини 25—30 см. да би се заштитила 3—4 родна окца на кондирима и остали прутови при дну.

Питање се сада поставља овако: јесу ли оваквим загртањем заштићене од мраза и оне стоне сорте, које рађају само онда када се високо режу, на пет окаца и више? Даље, како ће се у бујном винограду моћи с пролећа да примени Гијов начин резидбе, када су при обичном загртању, заштићена само доња три четири окца, а сва остала окца изнад ових измрзну, као што је прошле зиме био случај?

Овде се и у једном и у другом случају мора применити други метод загртања. Пре свега, ако у винограду имамо стоне сорте грожђа које рађају само на горњим окцима, од петог па на више, као што су све врсте дренкова, где убрајамо и афус али и султанију, затим чауш, малагу и др. ту не помаже обично загртање на хумке. Ту треба летора-

сте, које ћемо идућег пролећа резати на дугачке кондире, са 5—6 окаца, положити по земљи и загрнути слојем земље од 20—30 см. Разуме се да и главу тога чокота треба огрнути и начинити хумку, чиме се и остали летораст штите. Код оваког рада, у пролеће је резач сигуран да су окца здрава, и са поуздањем приступа послу.

У другом такође важном случају, летораст будућих кондира, такође се у јесен повијају по земљи и загрћу, ма то биле и винске сорте као: прокупац и све остале, када су оне окалемљене на бујним америчким сортама, као што су све врсте Рупестриса; а на плодним и влажним земљама баш и на Порталису, Ш. Берландијери 41В, и другом. У овако бујном винограду, грожђе правилно не прецветава, већ кад буде у цвету реуља и опада, за дужи низ година. Пољопривредници су често очајни: ластари преко лета нарасту по 3—4 метра дужине (ако се не преламају), а рода нимало. Да би се та сувишна снага винограда корисно експлоатисала, примењује се висока резидба, тз. Гијов начин, при коме се пусте по један или два кондира на 8—12 окаца. Када окца у мају месецу потерају и избије род, јалови се ластари очене да не сметају те остану само оне са родом. При резидби ови се летораст повијају и привезују за засебан колац на висини 30—40 см. од земље. Узгред напомињемо да има сората (гавран и неке друге), које реуљају и не поносе род и при овом начину резидбе, због чега се оне крче из винограда или прекалемљују.

Обележавање летораста које треба положити по земљи и загрнути, и у једном и у другом случају, треба да изврши лице које ће руководити резидбом винограда спролећа.

Лозу на шпалирима и османлуцима такође у јесен треба скинути са наслона, озго мало прекратити (коначно не орезивати), по неки и цео непотребан прут избацити, па по земљи положити и покрити чистом земљом да не измрзне. Употреби ли се за покривање слама, шаша и сл., окца захвати буђ и труле.

Многи су виноградари прошле зиме пропустили да горе описане радове у јесен изврше, те је поред пероноспоре, града и слане, и ово био један од узрока, што је род винограда ове године у целој земљи, као ретко кад, подбацио за читавих 80% од нормале.

М. П. Видановић

При подизању винограда најјефтинији је најбољи калем.

ОБНОВА СТАРИХ ВЕЋ ДОТРАЈАЛИХ ВИНОГРАДА

Наши стари виногради подигнути домаћом лозом пре филоксере, живели су на истом земљишту, уз нормалну обраду и негу врло дуго а и обнова је била лака. Још данас има много живих виноградара, који се врло добро сећају, да су њихови виногради пре појаве филоксере, били стари деценијама година, али још увек носили обилан род. А ако се неки чокот у винограду и осуши, његова обнова није задавала много тешкоћа виноградарима, требало је само на истом месту забости резницу или пустити положницу од суседног чокота и већ друге треће године чокот даје нормалан род. Ово је долазило отуда, што наша домаћа лоза има јаке и дебеле жиле које су могле да продиру дубоко у земљу и отуда црпу храну за свој живот.

Под ударом филоксере, сви наши стари виногради су се посушили и замењени са виноградима на калемљеној лози.

Према досадањем искуству како код нас тако и у страним државама виногради подигнути калемљењем, живе много краће а још ако се учини игрешка, те се подлога не подеси према земљишту иврло кратко време. Дужина трајања једнога винограда калемљеном лозом је краћа или дужа, што све зависи од околности како се виноград обрађује и негује, али се ипак најзад свршава тиме, што се виноград исцрпе и најзад чокоће посуши. Обично се у пракси догађа, да почне по неки чокот да се суши. То се све више шири док се напослетку толико чокоћа не посуши, да се даља обрада винограда не исплаћује и онда мора да се изврши његова обнова.

Од прве појаве филоксере код нас у Србији протекло је већ пуних педесет и више година и први подигнути виногради на америчкој подлози су већ дотрајали и не дају задовољавајуће приносе, па их треба већ обновити. Таквих старих већ изнурених винограда данас има доста по нашим виноградарски мреонима како у Крајини тако у околини Ниша и у Жупи, па ће бити од користи скренути пажњу виноградарима о чему треба све да воде рачуна при њиховој обнови. Када је један виноград већ дотрајао па га треба обновити зависи од приноса грожђа који још доноси и на њиховом сопственику виноградару је да то процени.

Земљиште на коме је био стари виноград је исцрпено и њега треба, пре него што се приступи поновном сађењу, оставити неко извесно време, неку годину, да се одмори и поправи. За то време га треба орати два три пута годишње, а може се употребити чак и за друге културе, ако је за то подесно, на пример за овас. Ово одмарање виноградарског земљишта је за сваку препоруку онда, када је земљиште на коме је био виноград сувише исцрпљено и постало скоро неплодно. Ако пак земљиште није толико исцрпљено и бо-

ьега је квалитета, онда његово одмарање није потребно и може се још исте године приступити његовом риголовању Али у овом случају, као и уосталом и после одмарања, пре самога риголовања потребно је целокупну површину земљишта нађубрити. Ово ђубре треба при риголовању да падне тамо где ће доћи до жиле лозе, да би га искористиле. Кад се не располаже довољном количином ђубрета, да се нађ-у бре цела површина, онда треба нађубрити бар оне делове земљишта које су највише исцрпљене. Ако се пак располаже сасвим малом количином ђубрета, онда га је најбоље употребити додавањем у јаме самога сађења калемова, по прегршт две.

Што се тиче осталих радова при овој обнови, као: риголовање, начин сађења, подлоге и сорте грожђа, треба се придржавати старе већ опробане праксе и искуства, ако су се показали као добри, и не треба их мењати да се не би учинила грешка, која врло често може да има рђаве последице.

Најзад треба напоменути да виноград подигнут на земљишту где је раније био стари виноград много краће живи и доноси мањи принос, што је разумљиво, јер је раније исцрпљено земљиште, па је за сваку препоруку да се оно што чешће ђубри и добро обрађује и негује.

Инж. **Рад. Борисављевић**

ШУМА

Од шуме имамо **непосредне** и **посредне користи. Непосредне** су те, што од ње добијамо дрво, пашу и др. споредних предмета из шума којима се користимо. **Посредне** су пак те:

Што умеравају жегу и цичу,
Заклањају нас од јаких ветрова,
Утичу на облаке и водене падеже,
Од њих завис плодност земље,
Спречавају поплаве, праве врела и потоке,
Чувају земљу од спирања и одроњавања,
Утичу на пријатност и лепоту земље и околине и
Утичу на душевно и телесно развијање народа.

Шума се ништи (сатире) на све стране, а нова се врло слабо подиже, и ако се зна од колике је вредности користи по нас. Оголела брда сручише се у потоке и реке. Услед посечене шуме омањише и потоци, извори и реке. Клима се промени, те се не зна ни кад је пролеће, ни лето, ни јесен, нити пак зима. Услед такве промене климе и непогоде наставе, те често пада град, олује, провала облака и јаке кише

или јаке суше пустоше учинише! У рекама и потоцима неста риба и ракова. Бујица нам непрестано затрпава железничке пруге и друмове, њиве и ливаде, баште и винограде, које се налазе поред река и потока. — Стога је неопходно да се шума подиже. Она се подиже из семена и изданцима.

Кад које шумско семе сазрева и кад га треба скупљати, види се из следећих података:

Храст (цер, лужник или горух, бељик или благун), бере му се жир обично у октобру када обично и опада. Први пали жир је махом црвљив, те није за употребу. Клијавост задржи пола године.

Буква. — Жир опада с јесени. Може се купити и преко целе зиме. Он је сладак и може од њега да се цеди уље. Клијавост задржава годину дана.

Багрем. — Семе багрема сазрева у јесен а опада преко целе зиме. Њега је најбоље брати у фебруару или марту. Оно се бере у махунама, па се после круни. Садржи клијавост 3—4 године.

Брест. — Семе дозрева у мају и јуну. Одмах чим опадне скупља се обично метлом и сеје одмах, јер врло брзо губи клијавост.

Јасен. — Семе сазрева у августу и септембру. Скупља се с јесени, а клијавост му траје годину дана.

Јавор. — Јаворово семе сазрева у септембру и октобру. Скупља се у новембру и то најбоље скидањем са грана. Клијавост семена траје годину дана.

Јова. — Семе јове сазрева у септембру, али се бере у октобру када добро сазри. Шишарке се кидају с грана. Клијавост траје 2 године.

Питоми кестен. — Питоми као и дивљи кестен сазрева у октобру. Скупља се са земље када из комушине испадне. Клијаво је пола године.

Граб. — Грабово семе сазрева у октобру и опада у новембру. Кида се са грана. Семе се пре употребе ослобођава од крилаца. Клијавост задржава 2 године.

Бор (црни и бели). — Семе сазрева у октобру друге године, а из шишарица испада тек у марту или априлу, дакле после 22 до 23 месеца по цветању. Клијавост траје 2—3 године.

Ово исто важи и за **јелу** и **смрчу.**

К. Ивковић

Ако штитите и подижете шуме обезбеђујете опстанак своме потомству.

ЗА НАШЕ ДОМАЋИЦЕ

ПОГАЧИЦЕ С ЧВАРЦИМА

Мера: 1 кгр. брашна, 1/2 кгр. чварака, за 1 дин. квасца, 1/2 шоље од беле кафе млека, 2 јајета, соли по укусу.

Погачице се месе на следећи начин: квасац се измрви и стави у какво лонче, њему се дода 2—3 кашике брашна, коцка шећера и млако млеко. Подлије се и држи на топлом месту. Затим се брашно просеје, самељу се чварци на машини за месо.

Просејано брашно стави се у ванглу, али се претходно одвоји брашна за 4 кашике, за посипање блеха и замакање модле при вађењу погачица.

У средини брашна направи се удубљење у коме се сипа квасац, који је готов, дода се цело јаје и једно жуманце, соли по укусу и самлевени чварци. Сад се тесто замеси. Ако мора бити глатко и изједначено.

Из вангле се вади и меће на даску за мешење. Даска се посипа брашном, а тесто се разваља оклагијом у дебљини једног сантиметра. За овим се ваде погачице округлом лиманом модлом која се мож екупити у гвожђарској радњи или код лимара. У недостатку модле погачице се могу вадити танком винском чашом. Модла се увек пре вађења замочи у брашно, да се не би тесто лепило за модлу. Када смо готови са вађењем погачица, онда се горња страна сваке погачице засече ножем на 2—3 места. Ово не мора, већ једино зависи од укуса домаћице. За овим се погачице ређају у блех који је посут само брашном. Оне морају бити подаље једна од друге, јер нарасту. Пеку се на умереној ватри. Печене су када су добро румене.

У место квасца може се употребити чаша бела вина.

Погачице се могу месити и од пола мере.

Наталија Ђуровић

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Справљајте сапуне код куће и чувајте их. — У данашње време веома је отежана производња сапуна. Разне масти и масни отпаци који служе за справљање сапуна доста се тешко добијају па је тако и производња сапуна поскупила. У неким земљама због тога је сапун асасвим нестало.

У нашој земљи не влада таква оскудица али свакако треба препоручити штедњу са сапуном.

Пре свега не треба бацати масне отпатке који могу да послуже за сапун већ их скупљати и продавати фабрикама сапуна.

Осим тог, све куће које су у могућности, нарочито на селу, треба да справљају једноставан домаћи сапун који је врло добар, нарочито за прање веша. Тај сапун треба што пре кувати па остављати да се просуши јер је онда бољи за прање и мање се троши. Трудити се да се троши само старији просушени сапун па ће се и тиме постићи лепа уштеда на потрошњи сапуна.

Већ сада ваља се старати о семену за пролетње сејање сунцокрета. — Берба сунцокрета завршена је и сунцокретово семе већином се налази по фабрикама. То је најважнија наша уљана биљка и веома се много тражи и одлично плаћа па би, нарочито с обзиром да нам треба још много сировина за цеђење уља, требало што више да се гаји.

Због тога земљорадници треба да се још одмах и у току зиме старају да припреме све за пролећну сетву сунцокрета. Нарочито се треба побринути за добро и квалитативно семе које ће дати велики принос и добру садржину уља. Исто тако ваља припремити све за правилну обраду и ђубрење земљишта намењеног сејању сунцокрета. Труд ће се многоструко исплатити.

Из Дирекције за исхрану

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА ОКТОБРА

Цене биљним производима у другој половини октобра биле су следеће (таб. бр. 1.):

Цена **пшеници** кретала се је у границама цена Уредбом предвиђених. Премија од 50 динара, која је по ранијој Уредби била одређена до краја октобра даваће се и даље до краја месеца новембра. Откуп пшенице врши Призад и Погод. Промет је врло слаб.

Цена **јечму** доста је стабилна. Најнижа цена била је 310 а највиша 347,50. Према ценама у првој половини месеца октобра на берзи у Београду цена јечму је опала за 7,50 динара, на берзи у Новом Саду за 3,50 динара, а на берзи у Скопљу јечам је био у порасту за 1 дин.

Цена **ражи,** осим берзе у Н. Саду налазила се је у паду. Најнижа цена била је 292 а највиша 330 дин.

Цена **овсу** и даље расте. На берзи у Новом Саду пораст прве недеље био је 3 д а друге 1 динара по мц. Понуда је мала а тражња је доста велика. Овас се највише купује за потребе војске.

Цена **кукурузу** и даље опада због појаве новог. Пад је био нарочито велики на берзи у Београду (бели обреновачки

опао прве недеље за 29 д а друге за 41 динар, што укупно чини 70 динара по 1 мц.). На берзи у Скопљу кукуруз се уопште не котира већ више од месец и по дана.

Цена **пасуљу** је у порасту; цене се крећу од 410 до 490 за 100 килограма. Тражња је доста велика а понуда осредња.

Таб. бр. I. Кретање цена биљним производима

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
					од 16 до 22 октобра		од 23 до 31 октобра	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.
Јечам	Београд	јужно српијански			317,50	— 7,50	317,50	0
	Нови Сад	сремски	62—66		344	— 3,50	344	0
	Скопље	пар. Велес		3—4	311	+ 1	314	+ 3
Раж	Београд	вагон Србија			305	—15	305	0
	Нови Сад	бачки			329	+2	327	— 2
	Скопље	кумановски			295	—6	293	— 2
Овас	Београд	српски вагон роба			318	+ 2	319	+ 1
	Нови Сад	сремски			316	+ 3	317	+ 1
	Скопље	косовски			312	+ 0,50	315	+ 3
Кукуруз	Београд	бели обреновачки			316	—29	275	—41
	Нови Сад	пар. Вршац			329	—4	339	0
	Скопље	—			—	—	—	—
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга		2% без врећа	422,50	+5	435	+12,50
	Нови Сад	бели сремски		2% без врећа	420	+12	432,50	+12,50
	Скопље	тетовски крупан		3-4%	449	—46	478	+29

Одлуком Министра трговине и пољопривреде утврђене су минималне **цене за семе уљаних биљака** и то: за 100 банатске ситне репице 500 д., крупне купусне репице 520 д., за семе од сунцокрета 350 д., за бели мак 640 д., за сезамово семе 750 д., за бундевске коштице 400 д., за памучно семе 210 д., за ланено семе 650 д., и за семе рицинуса 715 динара. **Ове цене важе за семе које се буде произвело у идућој жетвеној години.** Ове цене треба да добије произвођач.

Цена **мекињама** креће се до 180 динара за 100 кгр. и цене су доста чврсте.

Јабуке у Београду продају се до 10 динара, према сорти и квалитету. Извоз је за иностранство доста слаб.

Суве шљиве. Тражња је доста велика плаћају се следеће цене: суве шљиве квалитета 115—120 925 динара, 95—100 1125 д, 80—85 1225 д., 70—75 1325 динара за 100 килограма франко Ваљево и Брчко.

Ракија „шљивовица" од 10 гради цена излази до 15,50 (овде је урачуната и трошарина која износи 3,75 динара). Због слабог овогодишњег рода цене ракији расту.

Цене **стоци** су без промене, изузев цена говедима намењеним за извоз, које су повећане за 0,50 динара по 1 кгр. живе ваге, како то показује таб. бр. 2.

Цена **масти** у Београду, одлуком Уреда за контролу цена утврђена је на 25—26 динара за 1 кгр.

Коже свињске 4 д за 1 кгр., коже говеђе 23—25 д.

Цене **јајима** расту и крећу се 125—135 динара за 100 комада.

Таблица бр. II. Кретање цена стоци

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 16 до 22 октобра	од 23 до 31 октобра
Београдска пијаца		
Говеда	5 — 8,50	5 — 8,50
Телад	9 —14,50	9 — 14,50
Јагњад	5 — 7,50	5 — 7,50
Свиње	10 —15	10 — 15
Сремска Митровица		
Лаке свиње	15—15,70	15—15,70
Тешке свиње	15,75—16,25	15,75—16,20
Пожаревац		
Лаке свиње	15—15,30	15 —15,30
Тешке свиње	15,50—16	15,50—16
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

Инж. **Јарослав Шеварлић**

Уновчавајте своје производе Задружним путем.

ДОПИС СА СЕЛА

О ПОЉОПРИВРЕДИ И ПОЉОПРИВРЕДНИКУ

Неоспорно је да ми пољопривредници чинимо огромну масу становништва по броју. Важно је рећи и да смо радан народ. Ми сељачки народ, поред свих оних који су отишли из села, остајемо у своме завичају да обављамо своје редовно занимање — земљорадњу. Обављајући свој посао, дошли смо до закључака, да се више не рентира земљорадња као раније кад су наши прадедови обрађивали земљу. Наши стари имали су довољно земље, јер су били слабо насељени па је могло бити и без онога што је човеку најпотребније, т. ј. знање. На жалост код већег дела нашег сељачког народа изостаје знање и данас. А без тога не иде. Већим делом, наш земљорадник без знања, конзервативан, држи се старог, оног што су још и наши прадедови знали. Међутим, треба брате сељаче избацити оно: „наши стари нису читали па су увек имали“... То је време прошло, становништво се повећава, земље је све мање а наступиле су и економске кризе. Ми смо без оријентације, само зато што нећемо да слушамо савете наших људи, који хоће да се одуже према пољопривредној струци т. ј. да нам покажу којим путем треба ићи, коју производњу увести с обзиром на рентабилност у дотичном времену. Зато требамо поћи новим стазама које воде к бољој и срећнијој будућности за наш сељачки живот. То је пак могуће само удруженим снагама, јер само тако организовани можемо одолети свим недаћама које нас сналазе у моралном и материјалном погледу. Ми видимо да су и најмањи сталежи удружени, али ми пољопривредници остајемо већим делом раздружени, и ако су поникле установе којима су оснивачи поставили задатак унапређење пољопривреде. Међу тим установама је најблаготворније Српско пољ. друштво, које живи већ 70 година са својим подружинама. Оно је својим радом унапредило много пољопривреду и пољопривредника попут напредних народа. Све то треба да утиче на нас пољопривреднике да ступамо у чланство друштвених подружина. На жалост, још има велики број пољопривредника који нису чланови, и ако у њиховом месту постоје подружине. Српско пољ. друштво је осведочени пријатељ пољопривреде и пољопривредника. Његови оснивачи нису ишли за славу и неке своје интересе, већ су увидели да смо ми земља малих поседника, који само удружени могу да напредују. И данас се налазе на управи Друштва школовани људи пољопривредног смера, који се заузимају за унапређење пољопривреде и снабдевање пољопривредника: справама, алатима семеном и другим пољопривредним потребама. Зато, из сељачког опанка и гуња, позивам све пољопривреднике да ступају у Пољ. подружине, уколико их има а где их нема порадити да се оснују.

Миладин Миладиновић

ЗА ВЕЋУ УПОТРЕБУ ВЕШТАЧКОГ ЂУБРИВА

Наше сељаштво никад неће поћи напред, наша заостала земљорадња никад неће моћи одолети конкурентском притиску напредније земљорадње иностранства, док, поред осталог, употреба вештачког ђубрива не буде узела веће размере

Досадашњи рад на пропаганди за употребу вештачког ђубрива у пољопривреди исувише је био скучен. Он је био руковођен приватним интересима фабрика вештачког ђубрива, а не једним општим народним или националним интересом. У овим тешким данима кад се три четвртине човечанства налазе изван процеса производње, земља се мора натерати да дâ највише што може дати. А то се може постићи поред осталог и употребом вештачког ђубрива.

Овде бих хтео укратко да кажем шта би приватна иницијатива на том пољу могла да учини.

Сем стручних чланака, реклама и плаката — које сељаци, уосталом, и не читају! — сем стручних предавања о вештачком ђубриву, која се одржавају по градовима, морао би се организовати један **кадар практичних и одушевљених предавача** који ће се упутити **искључиво на рад у село.**

Носећи са собом једну количину вештачког ђубрива, они би скупљали сељаке код задруга, школа, соколских чета, читаоница итд. **и показивали им како изгледа која врста вештачког ђубрива, како се, кад, колико и за шта употребљује.** Тим људима треба дати извесну количину вештачког ђубрива **нека на мањим површинама на лицу места, у присуству самих сељака, на њиховим њивама, воћњацима, виноградима итд. изврше бесплатне пробе,** не рачунајући на моментане поруџбине. Доцније, преко лета, морало би се ићи старим трагом, у њиву, виноград, воћњак итд., на пођубрена места скупити опет сељаке, показати им дејство ђубрења вештачким ђубретом и — поруџбине неће изостати.

Планским, спретно организованим радом, сретствима самих произвођача вештачкога ђубрива, а уз моралну припомоћ државних, самоуправних и других сељачких организација, за време од циглих пет година треба да се оствари велики напредак у примени вештачког ђубрива у нашој данас заосталој земљорадњи.

Ст. М. Чоловић

Чувај и прибирај стајско ђубре и компост

ТЕЧАЈ ЗА КОНЗЕРВИРАЊЕ ВОЋА И ПОВРЋА ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ У БАБУШНИЦИ

Жена на селу је вредан, предан и искрен сарадник своме мужу, али за данашње прилике неспремна и неупућена. Време од ње данас захтева много више. Један од разлога што сељак од обиља воћа и поврћа преко зиме нема довољно истог, већ купус и пасуљ чине његову главну и искључиву храну, јесте неупућеност сеоске жене. До данас се веома мала пажња обраћала овом недостатку и ако од тога углавном много зависи препорођај нашег села. Ми констатујемо да у раду на унапређењу пољопривреде нећемо много успети ако и жену не просвећујемо и упућујемо.

Сл. 128. Са течаја за конзервирање воћа и поврћа. Слушаоци са наставницима.

Имајући на уму ову непобитну чињеницу Пољопривредна подружина у Бабушници организовала је течај за конзервирање воћа и поврћа. По важности посла течај за конзервирање воћа и поврћа заслужује сву пажњу и пожелети је да се такви течајеви помажу и спроводе сваке године. Нашу акцију око извођења течаја прихватило је и Српско пољ. друштво помажући нас морално и материјално. Пољопривредна комора и пољопривредно одељење банске управе такође су нас материјално помогли. Течај је отпочео 11 септембра а завршио се 17 септембра. Течај је отворен уз суделовање управног одбора пољопривредне подружине игостију из вароши. Приликом отварања течаја претседник подружине је одржао кратак говор о значају истог, а потписати је одржао предавање о значају конзерви од воћа и поврћа у народној исхрани после чега су наступила

редовна предавања уз практично извођење конзервирања. Течајем су руководили потписати и срески пољопривредни референт г. Борислав Јовановић. На течају је конзервирано укупно 40 тегли поврћа и воћа, 20 флаша, 5 ћупова и 15 тегли које су саме ученице донеле). Поред патент тегли приказан је рад и са обичним теглама и ћуповима и стерилисање истих поред нарочитог стерилизатора и у обичном казану, тако да се ученице могу на дому послужити расположивим средствима. Поред конзервисања показани су начини чувања воћа и поврћа у свежем стању у разним локалима и траповима. Тако исто показано је конзервирање и антисептичним средствима. На крају ученицама је показано како се конзерве смештају и чувају преко зиме до употребе и како се са истим поступа у случају квара. Исто тако показано је практично како се конзервишу и чувају јаја до боље цене и важност излегања ране живине.

На течају је узело учешћа 19 девојака са села и неколико девојака из вароши. За ово кратко време од 6 дана девојке су постигле леп успех и показале примером велико интересовање за ову врсту послова. На крају завршетка течаја по каквоћи и количини конзерви видело се да можемо бити потпуно задовољни са ученицама, те на свечан начин течај је завршен, а ученицама су подељене награде у прерађеном поврћу и књигама. Течај је завршен уз пригодан говор претседника подружине г. Владимира Петровића, земљорадника, желећи ученицама да овај користан рад наставе код куће и увек га изводе, а да својим другарицама које нису биле срећне да присуствују овом течају покажу ово што су на течају научиле.

Милорад А. Јовановић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Грожђани мољац и његово сузбијање. — После филоксере, грожђани мољац је засад најопаснији штетник винове лозе, који покаткад може да смањи принос винограда и за преко 50%. Штете су зато толике, јер се овај мољац трипут годишње плоди, и даје три генерације гусеница. У најновијој свесци нашег познатог стручног часописа „Пољопривредног гласника“ (број 20 за 15-X), инж. Д. Димитријевић даје опширан, илустрован напис о овоме штетнику, са описом живота и развијања грожђаног мољца, и навођењем свих мера његова сузбијања. Чланак је написан по упутствима бугарског Института за заштиту културних биљака у Софији, а и на основу пишчевих личних искустава.

Брање и чување зимског воћа. — Да би се воће могло што дуже очувати, а да се не почне кварити и погоршавати свој квалитет, важно је да га исправно оберемо и затим чувамо у прикладним просторијама. У „Пољопривредном гласнику", бр. 20, за 15 окт. инж. Душан Станковић посебним, илустрованим написом даје главне напомене којих се безусловно треба придржавати при брању и остави воћа, како би се плодови — који су у овој години много подложнији кварењу него раније — очували бар док не достигну потпуну зрелост, када ће имати бољи квалитет и обезбедити повољнију цену.

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва донете на седници:

19 септембра. — Одлучено је:

1. Да се Пољопривредној комори у Нишу стави на расположење разних справа и књига у вредности од 8000 дин., с тим да се те справе и књиге даду као награде излагачима на изложби — члановима пољопривредних подружина на територији Моравске бановине.

2. Да се исплати 1000 дин. Сталети Јанковићу из Црквенца члану Пољ. подружине у Свилајнцу за подигнуту хигијенску стају за стоку.

3. Да се исплати 500 дин. помоћи Обраду Филиповићу, пољопр. из Мисаче, члану Пољ. подружине у Аранђеловцу за подигнуто модерно ђубриште и нужник.

4. Да се одобри програм и маршута екскурзије чланова Пољ. опдружине у Жагубици и да јој се пошаље одобрена помоћ у 2000 дин.

5. Да се одобри Подружини у Доброљупцима да екскурзију својих чланова изведе са Подружином у Ратају по предложеној маршути и да јој се пошаље одобрена помоћ од 500 дин.

6. Да се да бесплатно по једна колекција разних пољопривредних књига и то: Народној књижници и читаоници из Млачишта среза власотиначког; Народној књижници и читаоници из Десимировца среза крагујевачког; Државној народној школи из Пештана среза охридског.

26 септембра. — Одлучено је:

1. Да се Дирекцији за исхрану, за вођење пропаганде по питањима којима она жели заинтересовати пољопривреднике, стави на расположење 1—2 стране у свакоме броју „Тежака" бесплатно.

2. Да се Друштво учлани у Савез југословенских овлашћених чистиона семена у Загребу.

3. Да се исплати помоћ од 1000 дин. Младену Илићу, пољопривреднику из Рамановца, члану Подружине у Куманову за подигнуту хигијенску стају за стоку.

4. Да се исплати помоћ од 1000 дино. Милутину Милетићу, пољопр. из топличке Велике Плане, члану Подружине у Прокупљу за подигнуту хигијенску стају за стоку.

5. Да се прими у састав и чланство Друштва новооснована Подружина у Беранима са 81 чланом.

6. Да се Подружини у Бабушници одобри помоћ од 1000 динара за извођење екскурзије њених чланова до Ниша и околине с тим да на екскурзији узме учешћа најмање 20 подружинских чланова.

7. Да Друштво претставља на Банов. пољ. изложби у Нишу претседник д-р Младен Јосифовић и да као такав може на случај потребе помоћ Друштва за ову изложбу да повећа за 3000—4000 динара у справама и књигама.

8. Да на изложбу у Ниш оду секретар Банковић и пословођа Петровић.

9. Да се бесплатно изда једна колекција „А“ књига Народној књижници и читаоници у Макуцима, срез рамски.

10. Да се о трошку Друштва израде две дипломе за чланове велике добротворе Подружине у Бабушници, који су се одрекли наслеђа на земљиште које је постало својина Подружине и то за г. Ацу Станковића, учитеља и г. Владу Станковића, пољопр. из Бабушнице.

4 октобра. — Одлучено је:

1. Да се прими извештај пословође Петровића са седнице Савеза сопственика чистиона семења из Загреба, с тим да се одобри повећање откупне цене семена луцерке и црвене детелине.

2. Да се Подружини у Зворнику пошаље одобрена помоћ у 1000 дин. за изложбу домаће радиности и народне ношње у књигама и преслицама.

3. Да се Петронију Милутиновићу из Котраже исплати помоћ за подигнуто ђубриште и нужник.

4. Да се бесплатно изда по једна мања колекција књига у вредности 150 дин. Задружној омладини Југославије, Подружници Богдање, срез трстенички и Соколској чети у Г. Страњаку, Срез пријепољски.

5. Да се прими извештај г. Николића, члана Управе да је присуствовао као делегат Друштва изложби и сајму приплоднес токе у Младеновцу и да је том приликом разделио награде најбољим одгајивачима стоке, које је Друштво дало.

6. Да се прими к знању извештај претседника д-р Јосифовића да се је на рођендан Њ. В. Краља Петра П уписао у дворску књигу, честитајући рођендан покровитељу Српског пољопривредног друштва.

10 октобра. — Одлучено је:

1. Да Друштво по предлогу секретара г. Банковића споразумно са фабрикама вештачког ђубрива предузме код појединих својих подружина вршење експеримената са вештачким ђубривом у циљу популаризације њихове употребе, с тим да фабрике даду бесплатно потребну количину гнојива за ову сврху.

2. Да се исплати 1000 дин. Танасију Стефановићу из Грдовића, члану Подружине у Ариљу, на име помоћи за подигнуту хигијенску стају за стоку.

3. Да се изда бесплатно по једна мања колекција књига народним књижницама и читаоницама у Врањама, Срез ужички и Н. Селу, Срез трстенички.

4. Да се Соколској чети у Рићокама код Шапца бесплатно изда једна књига „Гајење уљаних усева" од Вл. Ђорђевића.

5. Да се Зимској пољопривредној школи у Тетову за њене ђаке изда бесплатно 90 комада књига у вредности 390 динара.

6. Да се прими к знању акт Пољ. коморе Моравске бановине којим изјављује захвалност на помоћи од 8000 дин. (6000 дин. у справама и 2000 у књигама) за награде излагачима на Банов. пољопр. изложби у Нишу 28 септ. до 1 октобра.

7. Да по позиву Савеза сокола Краљевине Југославије на конференцију у циљу координације рада, која ће се одржати 15 октобра тек. год., делегати Друштва буду гг. Д-р Драгиша Николић и секретар А. Банковић.

8. Да по позиву Савета Српских културних друштава на оснивачкој скупштини Секције за књижнице и читаонице 13 октобра 1940 делегат Друштва буде члан управе г. Никола Петровић.

17 октобра. — одлучено је:

1. Да се пројекат Правилника о заједници произвођача уљарица који је Друштву доставило Министарство пољопривреде упути на даљи рад г. инж. Властимиру Ђорђевићу и Николи Ж. Петровићу.

2. Да се по молби Југословенско-бугарске привредне Коморе шаље „Тежак" бесплатно од 1941 год.

3. Да на конференцији коју је заказало Министарство пољопривреде по питању цена луцерке и црвене детелине на дан 23-X-40, Друштво заступа г. инж. Аћим Банковић.

4. Да се Подружини у Петровцу пож. на име помоћи за приређивање сточарске изложбе, коју приређује уз помоћ и сарадњу Министарства пољопривреде и Краљ. банске управе додели 4000 дин. у алату, справама и књигама

5. Да се Раки Грујићу из Мионице исплати у 2 рата додељене помоћи од 500 динара, пошто је подигао хигијенску стају за стоку.

Објава

Српско пољопривредно друштво умољава писца рукописа **„Практично живинарство“**, који је послат под шифром **„Авикола“** да се јави канцеларији Српског пољопривредног друштва радног дана од 8 до 12 пре подне или по подне од 15 до 18 часова, на телефон 20-302 или да пошаље своју адресу да би могао рукопис да му се врати.

Српско пољопривредно друштво

Пољопривредни календар за 1941 годину изашао је из штампе и слаће се само оним подружинама које се за исти обрате, јер се без тражења ни једној подружини неће слати. Како се, по новим правилима, Подружинске скупштине одржавају већ у току месеца децембра, т. ј. пре краја пословне и календарске године, то се позивају све уредне подружине да одмах требују **приближан** број календара, како би их могле делити приликом уписа нових чланова. Поручивати, у колико је могуће, само округле цифре календара, 20, 30, 50, итд. ради лакшег паковања и повољније поштарине.

С. П. Д.

ЦЕНЕ СПРАВА КОЈЕ СЕ МОГУ ДОБИТИ КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ, партија робе која се ових дана прима, необавезно (док има на стоваришту):

Тријер ХАЈД	Класа I	марке 43	чистач	Динара	6000.—
„	„ „	II „	18 класирач	„	4200.—
„	„ „	II „	43 „	„	6000.—

Сечка за сено и шашу, са педалом, од 8 ц. Далит Д. 1600.—
Сечка за сено и шашу, са педалом, од 10 ц. Далит Д. 1800.—
Сечка за сено и шашу, са педалом, од 12 ц. Далит Д. 2200.—
Сечка за за репу и бундеве, мала, марке „Бик“ Дин. 450.—
Сечка за репу и бунд., вел., са точком, м. „Бик“ Дин. 2000.—
Ручна преса за сено „Далит“ (проспект на захтев) Д. 9000.—
Поруџбине вршити одмах, капару слати на чек. рачун друштва Бр. 50350. Цене важе франко друштвени магацин, нето **(без попуста)** а за налоге П. А. банке франко станица Београд.

Штампарија „Слога“ Душана Т. Поповића — Београд, Кнегиње Љубице 4

ДУЊА

— гајење, нега, берба и сорте, са особитим обзиром на прераду —

Написао:

Асен С. Станчевић

економ и руковалац воћарства Средње пољодривредне школе у Букову

Цена 8 дин. и за поштарину 1,50.

Ко поручи више од 5 књига поштарину плаћа писац.

У овој књизи, која има 52 стране са 16 слика и 2 таблице, објашњено је практично и разумљиво све што треба знати о: дуњи, почев од избора поднебља (климе), положаја и земљишта за гајење дуња, размножавању дуња, подизању дуњара нези дуња, берби и паковању дуња, избор сората за гајење, па све до прераде дуња. У последњем VII одељку нарочита је пажња обраћена преради дуња, где су описане 18 разних прерађевина које се могу спремити од дуња. као: слатко, компот, сулц, китникес, мармелада, џем, конфитир, ликер, сируп и др.

Може се добити од писца на адресу: Асен С. Станчевић, економ Сред. пољопр. школе у Букову код Неготина — Крајина

и код Српског пољ. друштва у Београду

Калемљење винове лозе, воћне саднице и руже

у гарантованим врстама за јесенску и пролећну садњу.

Све поруџбине извршава најкулантније велерасадник

Ладислав Шевар

дипл. енолог и власник узорног виноградарства

Петроварадин

Мајурска ул. 1. Тел. 71-64

Подружинама и члановима!

Тешкоће око набавке и испоруке робе, која ће требати за идућу сезону (пролеће) све су веће, а и цене расту. Препоручујемо члановима и подружинама да

сада још

предвиде, у колико је, данас, могуће и да, још сада, јаве **приближне** количине робе, (прскалица, плугова, алата итд.) које ће им требати. — Друштво ће се старати, на основу ових извештаја, да набави потребне количине робе, а првенство набавки имаће подружина које нам своје необавезне извештаје у току ове године доставе.

ГЛАВНИЦА на пшеници је велики непријатељ пољопривредника.

Борба против ње није тешка а ни скупа ако се за дезинфекцију семена употреби опробано средство

„ОРТОСТАН“

ДЕЈСТВО „ОРТОСТАНА“ ЈЕ СИГУРНО И ЕФИКАСНО.

Још мало па ће сезона за употребу **»Ортостана«** бити ту, зато се препоручује задругама и трговцима **да већ сада набаве потребне им количине.**

ПРЕ КУПОВИНЕ „ОРТОСТАНА“

тражите понуду од домаће творнице

ЗОРКА

БЕОГРАД
Француска ул. 9
пошт. фах 669

ИЛИ ОД:

Српског пољопривредног друштва у Београду

Виноградари и воћари!

ОИДИУМ-ЛУГ на виновој лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу промеша

СУЛИКОЛ

Грожђани мољци, јабучни црви и друге живе штеточине сузбијају се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ

Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм. Гепрата 64 и

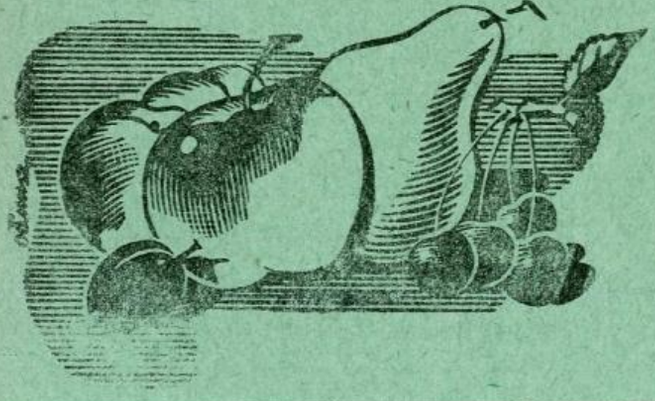

ЗОРКА

Београд
Француска 9

Универзитетска библиотека
Београд

ВЛАДА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869 г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 1 децембар 1940 | Број 23

Са овогодишње славе Српског пољопривредног друштва — У првом реду; изасланик Њ. В. Краља пуковник Керековић, декан Пољопр. Шумар,. факултета Тодоровић и помоћник Министра пољопривреде Цвијановић.

САДРЖАЈ: Инж. *Властимир Ђорђевић:* Засењивање земљишта као мера борбе противу суше; *Ђорђе Ђорђевић:* Да ли се може конзервисати (силирати) стабљика од топинамбура *Миодраг Л. Марјановић:* Исхрана суждребних кобила преко зиме; Инж. *Милан Срећковић:* Зимски радови у воћњацима; *Арсен С. Станчевић:* Справљање туршије од крушака; Инж. *Вукашин Тоскић:* Пекмез од бурјана; Д-р. *В. Црнчевић:* Утицај винских судова на вино; Инж. *Бранислав Ј. Јовковић:* Значај пошумљавања врбом и тополом у поплавним подручјима; Резолуција Ширег управног одбора Српског пољ. друштва са седнице 11. XI. 1940; Ситне вести, савети и обавештења; Инж. *Јарослав Шеварлић:* Кретање цене пољопр. производима у првој половини новембра; Инж. *Аћим Банковић:* Слава Српског пољопривредног друштва; Рад наших подружина — *Драг. Николић:* Осврт на сточарску изложбу у Петровцу на Млави.

ОБАВЕШТЕЊЕ

На основу чл. 41 нових правила Српског пољопривредног друштва, Управни одбор Друштва у седници од 29 јула текуће године прописао је нова Правила за пољопривредне подружине своје чланице. Уз правила је оштампан и упут за оснивање подружина и пословник за рад у њима.

Правила пољопривредних подружина са упутом и пословником, оштампана су и иста се шаљу, као и правила Друштва на захтев бесплатно. За правила обратите се на адресу Друштва улица Адмирала Гепрата бр. 64, П. фах 878 — Београд.

Скрећемо пажњу Подружинама да се по новим правилима подружинске скупштине одржавају почевши од 1 децембра за наредну годину.

Нова правила за постојеће подружине важе од 1 јануара 1941 године а за нове кад их Српско пољопривредно друштво прими у чланство и њихова правила потврди.

УДРУЖЕЊЕ ЈУГОСЛОВЕНСКИХ ПОЉОПРИВРЕДНИХ СТРУЧЊАКА — СЕКЦИЈА ЗА ДУНАВСКУ БАНОВИНУ

Приређује у времену од 16—21 децембра о. г. универзални течај из пољопривреде у Новом Саду у згради Пољопривредне огледне и контролне станице.

На овом течају ће се учесници течаја — чланови Секције упознати са најновијим тековинама пољопривредне науке, актуелним проблемима и горућим питањима, која задиру у пољопривреду и њен стручни сталеж. Извођење наставног програма у већини је поверено професорима београдског Пољопривредног факултета као и неколицини наших најбољих пољопривредних практичара — стручњака.

Посетиоце овог течаја — њене редовне чланове, Секција ће материјално помоћи, и то оне који су ван Новог Сада. Чланови ове Секције, имају се одмах јавити Управи (Нови Сад — Пољопривредна комора), како би се за њих тражило потребно осуство а у Н. Саду резервисало преноћиште.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 23 БЕОГРАД, 1 децембар 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Претседник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-302
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Чековни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ЗАСЕЊАВАЊЕ ЗЕМЉИШТА КАО МЕРА БОРБЕ ПРОТИВУ СУШЕ

Обезбеђивање потребне влаге у земљишту при гајењу културних биљака претставља једно од најважнијих питања. Овоме се питању од вајкада посвећује велика пажња, а нарочито у сувим — безкишним пределима — и траже се средства и начини, да се ово питање што повољније реши.

У Пољопривредном календару за раније године као и у Тежаку писано је чешће о значају влаге за биљке и изношене су поједине мере, којима се земљишна влага може сачувати. У овоме чланку изнеће се још један начин који се у циљу чувања земљишне влаге примењује, а то је засењавање земљишта.

Под засењавањем земљишта подразумева се покривање земљишта по површини различитим срествима, која спречавају испаравање воде. Најчешће се за ову сврху примењују: стајско ђубре, слама, плева, а у последње време и неке нарочите врсте хартије.

Засењавање земљишта као средство за чување влаге у земљишту, није ново. Познато је да се оно примењује одавно, нарочито у градинарству и воћарству. Али у последње време њему се посвећује велика пажња, и настоји се да оно прошири и при гајењу њивских усева. У вези с тим покушава се да се нађе материјал који ће најбоље штитити влагу земљишта од испаравања, а у исто време бити и најјефти-

нији. Нарочито велика пажња поклања се засењивању у Америци и Русији.

Према досадањим испитивањима утврђено је, да се засењавањем земљишта у знатној мери може спречити испаравање влаге, а поред тога установљено је још и то да засењавање поред чувања влаге у земљишту показује још многобројна друга корисна дејства. Испитивањима у Русији установљено је, да засењавање земљишта утиче повољно на структуру — односно грађу земљишта, затим на топлотне и ваздушне особине и плодност земљишта као и на сузбијање коровних биљака.

Засењивање утиче на чување грађе земљишта на тај начин, што материјал употребљен за засењавање, штити површину земљишта од непосредног дејства кишних капи. Стога се на засењеном земљишту не може никад створити покорица, нити се може површина сабити.

На топлотне особине земљишта засењавање такође корисно утиче. Услед слабијег испаравања влаге из земљишта, губици топлоте мањи су, а њено кретање равномерније, пошто материјал употребљен за засењавање штити с једне стране земљиште од непосредног дејства сунчаних зракова, а с друге стране смањује зрачење (испуштање) топлоте из земљишта — нарочито ноћу.

Повољно дејство засењавања на ваздушне особине земљишта испољава се преко грађе земљишта. Самим тим што засењавање чува грађу земљишта оно утиче повољно и на ваздушне особине земљишта. Али корисно дејство засењавања на ваздушне особине земљишта опажа се само при умереној влажности. Међутим, при дуготрајним кишама засењавање је штетно, јер спречава промену ваздуха у земљишту. Због овога у кишним годинама засењавање не треба предузимати.

Засењавање корисно утиче и на повећавање плодности земљишта. Због приближно сталне влажности, равномерне топлоте и повољног ваздушног стања, све радње око стварања подесне хране за биљке обављају се правилно. Зато су засењена земљишта плоднија од незасењених.

На засењеним земљиштима као и земљиштима која нагињу заслањивању, засењавање утиче на смањивање заслањености — односно спречава заслањивање. То долази отуда што је на засењеном земљишту испаравање влаге умањено па се према томе и изношење соли на површину смањује. Стога је засењавање земљишта за суве области у којима се заслањивање обично и дешава, врло корисно.

Најзад засењавање земљишта утиче и на сузбијање коровних биљака. Покривач којим је земљиште засењено може потпуно спречити да се поједине коровне биљке појаве. Уколико је овај покривач дебљи, утолико је његово дејство на појаву коровних биљака јаче. Огледима је утврђено, да суво

стајско ђубре и сечка од сламе врло добро спречавају пораст коровних биљака.

Овде се намеће питање, да ли се усеви на засењеном земљишту за време пораста негују, тј. да ли их треба прашити и окопавати. Пошто се засењавање земљишта врши или пре ницања посејаних усева или одмах по ницању — и пошто земљиште под засеном остаје увек растресито, то се прашење и окопавање не изводи. Једино што би дошло у обзир да се врши код усева, на засењеном земљишту то је плевљење оних корови, који избијају са јаким клицама, те су у стању, да пробију покривач за засењавање.

Овај чланак и ако не пружа нек бројне податке о утицају засењавања на приносе културних биљака и економски ефекат овога посла, ипак сам написао са намером да потстакнем наше пољопривреднике на размишљање о овом питању, као и да га, уколико им је то могуће, на малим површинама опробају.

Инж. **Властимир Ђорђевић**

ДА ЛИ СЕ МОЖЕ КОНЗЕРВИРАТИ (СИЛИРАТИ) СТАБЉИКА ОД ТОПИНАМБУРА*)

Сматрам да се надземни део ове биљке која садржи доста шећера може са успехом конзервирати ако је млад и сочан. Зреле, односно отврдле стабљике не могу се добро угазити, имају доста суве масе и стварају услове за задржавање ваздуха у маси. Присуство ваздуха у маси изазива аеробно врење, високу температуру и појаву плесњи — кварење масе.

Ако је топинамбур у току лета кошен и израсле друге младе стабљике, мишљења сам да се могу конзервирати на исти начин као и зелени кукуруз, а још боље ће бити ако се мешају са зеленим кукурузом.

Провођењем више огледа са конзервирањем целог несецканог зеленог кукуруза, на површини земље, установио сам да се конзервирање може изводити на врло прост начин, за које нису потребне ни камаре сламе, а ни ограда од тараба, које сам раније препоручивао у своме чланку штампаном у „Тежаку“ од 1-XI-1939 год. Овај прости поступак у конзервирању могао би се извести на следећи начин:

Топинамбурове стабљике треба покосити и оставити да добро провену, што бива за дан-два. Онда се возе и слажу директно на земљу у виду правоугаоника, ширине 4 метара и дужине 6 м., ако се има више масе, иначе могу се узети

*) Одговор на питање једног нашег читаоца. — Ур.

мање размере. Кад се је наслагао слој дебљине око 1 м. и лепо поравнао, онда се гази стоком (сл. 129). Волови боље газе него коњи. Гажење овога слоја врши се док се не са-

Сл. 129. Истоварени зелени кукуруз гази се стоком
(Снимак Ђ. Ђорђевић)

бије тврдо и не изазове по површини мокро стање. Потом се слаже други слој топинамбура и опет гази као и код првога итд. Кад се наслагала и угазила целокупна маса, онда

Сл. 130. Пошто је целокупни зелени кукуруз наслаган и довољно угажен стоком, извршено је сасецање дужних страна, отсечена маса набачена одозго на средини угажена, посута плева и поново се гази. Дуж сасечених страна побивене су соје за сламни кров изнад масе.
(Снимак Ђ. Ђорђевић)

се секиром, која се прави од старог раоника, односно ножем за сламу сасеку обе дуже стране за око 0,60—0,80 м. тј. докле је стока могла газити и отсечена маса баци на сре-

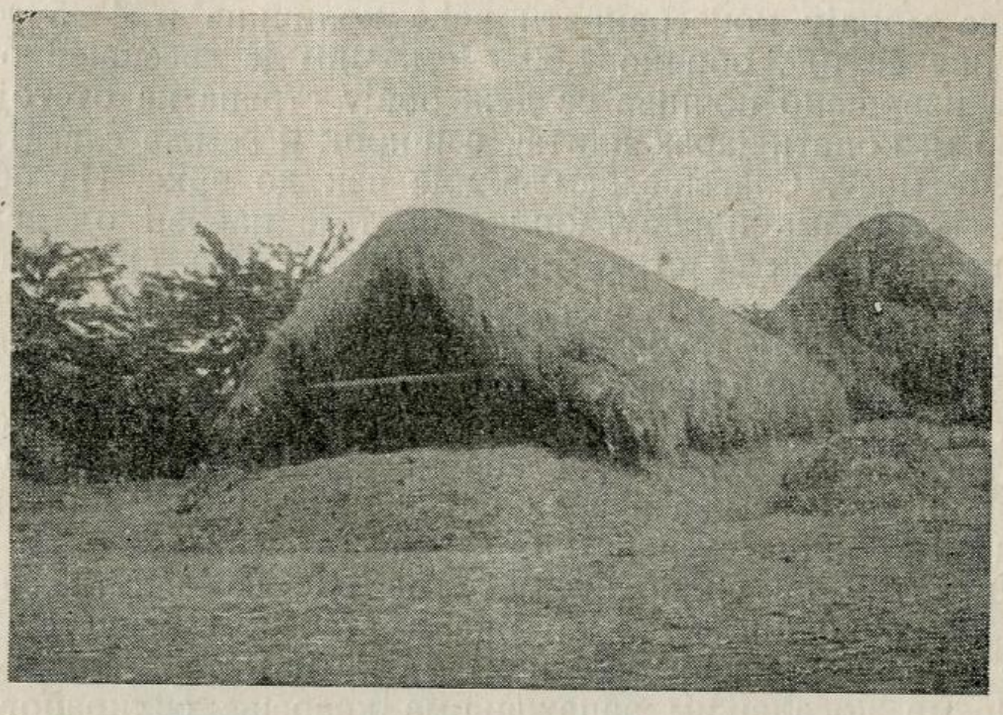

Сл. 131. По завршеном гажењу свуда је унаоколо ископан јарак из којег је наслагана земља уз сасечену масу. — Подигнут кров од сламе изнад масе.
(Снимак Ђ. Ђорђевић)

дину правоугаоника и потом добро угази стоком (сл. 130). Приликом сасецања увидеће се да је зелену масу стока гажењем сабила боље, него ма каква преса, а што је добро

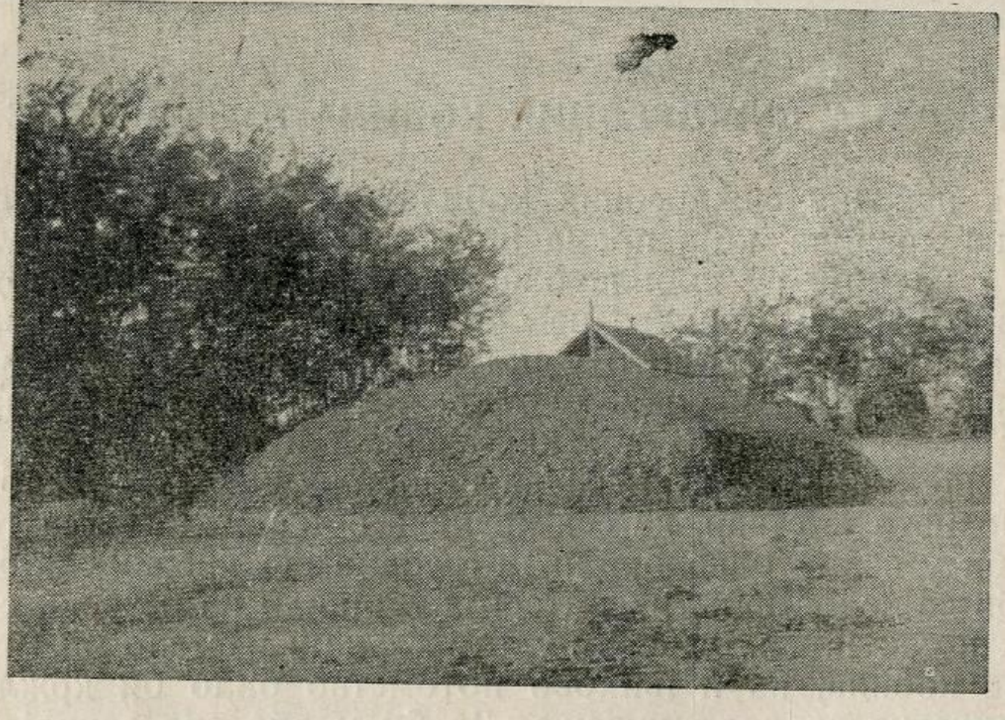

Сл. 132. Угажена и сасечена маса зеленог кукуруза покривена земљом стрмо ради заштите од кише.
(Снимак Ђ. Ђорђевић)

јер је ваздух истиснут. Чим је бачена маса у средини добро угажена, поспе се одозго слој плеве дебљине око 10 см. и гази пола дана.

Целокупан посао конзервирања траје обично 3 дана, а када се морају конзервирати веће количине и 4—5 дана. У висину се иде обично 1.50—2 м. Чим је сасецање обеју страна извршено почиње се дуж обеју страна на отстојању 1—1.50 м. копати јарак плитак а широк и земља слагати уз сасечену масу. Слагање земље иде чак до врха. На обема краћим странама правоугаоника постоје навози од зелене масе преко којих се стока пењала и силазила. Оба ова навоза не треба сасецати, већ само покрити земљом дебљине око 0.50 м. Најзад треба угажену масу обезбедити од кише. Ово се може урадити ако се одозго изнад угажене масе направи кров од дрвета покривен сламом (сл. 131) или ако је у питању мала количина зелене масе наслаже се по целој површини масе земља и средина издигне више у виду крова, да би се киша слевала низ стране (сл. 132).

Директно на силирану масу не сме се денути слама, сено, кукурузовина итд. јер према стеченом искуству ово утиче штетно и на силажу и на зденути материјал.

Према досадањим запажањима кварење силираног зеленог кукуруза бива са стране 10—15 см. а одозго свега 5—10 см. Покварени слој не иде даље већ ствара изолацију од ваздуха и штити осталу масу.

Ради бољег разумевања прилажем 4 снимка из којих ће се видети начин рада.

Ђорђе Ђорђевић

ИСХРАНА СУЖДРЕБНИХ КОБИЛА ПРЕКО ЗИМЕ

За исхрану суждребних кобила преко зиме користимо сва она хранива, која према природи дотичног краја успевају, а на која су кобиле благовремено биле прилагођене. По свом саставу хранива не смеју бити оскудна у хранљивим састојцима, нарочито у погледу садржине беланчевина, угљених хидрата и соли. Сем тога, храна не сме бити буђава, мемљива, промрзла, укисељена, или пак она која желудац надима, затвара и ствара трбобољу у желудцу кобила.

Позната је ствар, да сва хранива не садрже све састојке који би у свему одговорили потребама суждребних кобила. Ако би се недостаци тих материја трошили из резерви створених и сакупљених у телу у том случају настало би мршављење кобила, па и њихово потомство било би кржљаво и неподесно за даље чување. Да би у оба ова случаја избегли нежељене последице, потребно је суждребним кобила-

ма пружати разноврсну храну било посебно или у смеси са неким другим хранивом.

Потребне беланчевине, које омогућују стварање ткива и пораст младунчета, суждребне кобиле добијају храњењем: сеном, овсом, сламом махунастог и другог биља. Беланчевине су уједно и најскупоценији састојак у храни, које кобиле примају само у ограниченој мери. Веће количине беланчевина могу бити и штетне. Што се тиче употребе сена, оно је данас најзаступљенија храна у свима већим и мањим

Сл. 133. Пастуви, полукрвни арапи на сточарској изложби у Петровцу на Млави 1940. Својина Трифуна Миклића из Кладурова.
(Спимак Д-р Николић)

сеоским газдинствима. Оно мора бити здраво и да у себи има више детелинских трава и лишћа. Сено детелина садржи више беланчевина и соли, па је зато и најважнија сува кабаста храна, која у много случајева замењује зрнасту храну. Поред тога у себи садржи и угљених хидрата, који служе за накнаду утрошене енергије радом органа и мишића. Они се могу примати у већим количинама без икаквих штетних последица. Количина сена у дневном оброку одређује се према тежини посла и количини придодатака друге хране, тако да се кобилама полаже од 5—8 кгр. дневно.

Као замена за сено и суву кабасту храну служи нам: слама житарица, махунастог и другог биља. За исхрану кобила користимо првенствено сламу овса и јечма, док слама пшенице, ражи и репице има малу хранећу вредност. Махуне боба, грашка и соје садрже веће количине беланчевине,

угљених хидрата и соли, али за суждребне кобиле нису препоручљиве у већим количинама од 1 кгр дневно, јер надима желудац и проузрокује затвор.

Да би се сварљивост сламе повећала, енергија око жвакања смањила и отклониле евентуалне опасности, кобилама полаже се исецкана слама дужине 2—5 см. и помешана са сточном репом, репиним резанцом, овсом или којим другим индустријским отпадком. Количина сламе полаже се за половину мање од сена. Веће количине сламе, као и остале суве кабасте хране, проширују црева и штетно делују на плод у мајчиној утроби. Кобилама полаже се слама увек преко ноћи, пошто исте имају најдуже време да преко ноћи сламу сваре. Сасвим сува слама теже се вари, дражи пљувачне жљезде на лучење слина и ствара затвор.

Потребну воду за пречишћавање материја у организму растварање соли и стварање крви и млека, кобила уноси појењем свежом, здравом и умерено хладном водом. Замрзла или пак топла вода није за препоруку, јер не може да подмири осећај жеђи, али може нашкодити кобили. Поред појења, кобиле уносе воду и витамине употребом репиног резанца, сточне или шећерне репе и мркве у дневној количини од 2—5 кгр. дневно и то било посебно или у смеси са сламом. Веће количине репе нису за суждребне кобиле подесне. Много боља награда за репу јесу сладове клице, ако нису плесниве и то од 1—2 кгр. дневно. Место сировог може се корисно употребити пиварски ком сушени у истој количини као и суве сладове клице.

Зрнаста храна има све потребне састојке у већој или мањој количини, те зато преставља и најскупоценију храну за суждребне кобиле. Од зрнасте хране служи нам у главном овас, јечам, кукуруз, хељда, грашак, боб и друго. Овас је код нас главна храна, која утиче на живахност кобила, а од свију житарица одликује се великом сварљивошћу. Као замена за овас служи и јечам и то више на истоку него у осталим деловима, ма да јечам садржи више беланчевина од овса. Јечам се полаже кобилама изузетно, јер од истог кобиле добијају пролив и колику. Он може заменити овас само у количини од $^1/_3$ оброка овса. Кобилама се даје као и овас гњечен, помешан са сечком или у води оквашен. Сличне особине јечма има и кукуруз, који се највише даје изнуреним кобилама у недостатку овса или јечма, али само у количини од $^1/_4$ оброка овса. Пре употребе се гњечи, кваси или прекрупљује.

Сем ових главних хранива код нас је у употреби и махунасто зрневље: боба, грашка, соје и др. и то у количини од 1 кгр. дневно, јер у већој мери изазива затвор и друга стомачна обољења.

Миодраг Л. Марјановић

ЗИМСКИ РАДОВИ У ВОЋЊАЦИМА

Поред радова у воћњацима који се обављају за време вегетације (биљног пораста) постоје и такви радови који се могу вршити за време зимског одмора. Ове радове воћари би могли вршити властитом радном снагом, јер у то доба кућна чељад има највише слободног времена на расположењу. Од ових радова требало би споменути следеће: **скидање гусеничних гнезда, зимско прскање воћака, скидање имеле и уништавање маховине и лишајева.**

1) Скидање гусеничних гнезда. Позната је ствар, да гусенице воћарима сваке године наносе врло велике штете. Ова штета огледа се нарочито у нагризању пупољака рано с пролећа као и потпуном њиховом уништавању. Тако исто гусенице упропашћавају младо лишће за време пролећа и лета, те на тај начин онемогућавају правилан развој воћних плодова. Ни један човек не жели, нити пак хоће да купује црвљиве или ма чиме било другим оштећене плодове. Црвљиви плодови не само да се не могу дуже времена очувати у свежем стању, већ им се продајна вредност у многоме смањује. Нападнуто воће од неке болести или штеточине пре времена отпада и сеје заразу на све стране. Кад би се повела систематска борба сигурно је, да би се болести и штеточине у великој мери смањиле. Једна од оваквих мера била би несумњиво скупљање гусеничних гнезда. Преко зиме могу се скупљати гнезда од глоговца и жутотрбе. Ова се гнезда лако распознају једна од других, али то није важно за наше пољопривреднике. За њих је много важније да оваква гнезда скидају, јер се у њима налазе мале гусенице, које очекују повољан моменат па да се из тих зимских гнезда извуку и да отпочну своје разорно деловање.

Скидање гусеничних гнезда вршити најбоље руком или маказама зв. „гусеничарке". Скинута гнезда прикупљати у какву стару канту и спалити их на ватри. —

2) Уништавање маховине и лишајева. У влажним воћарским реонима, котлинама, равницама и другим неподесним местима у којима се гаји воће, ухвати се врло често маховина или лишајеви, или пак и једно и друго заједно. Ови паразити-готованке покрију често пута цело стабло почев од корена па до првих раменних грана или изнад њих. Ни маховина ни лишајеви не смеју се трпети у воћњацима, јер причињавају велику штету воћкама. Воћке нападнуте од њих не могу правилно да се развијају, изостају у своме расту и најзад закржљају. Поред овога, отежано је нормално дисање, које је неопходно за живот и здравље воћака. Многе штеточине налазе своје пребивалиште у овим готованкама. Тако исто згодно скровиште за штеточине је испуцала кора.

Маховине и лишајеви могу се врло лако уништавати преко зиме, али не за време јаких зимских мразева, већ кад огреје сунце и почне снег да се топи. Ово је време згодно због тога, што се лакше скидају ови паразити. Скидање се врши т.зв. воћним стругачима. У недостатку ових могу се употребити и други предмети, као парче шине или обруча. Остругане воћке треба окречити. Ову радњу воћари могу вршити по отпадању лишћа или нешто доцније на пр. у новембру. Ништа не смета, ако се чишћење и кречење воћака врши и за време зиме, али не само кад су јаки зимски мразеви, јер се може нашкодити воћкама.

3) Зимско прскање воћака. Воћке и воћни плодови имају много разних болести и штеточина. Воћари морају од њих на неки начин заштитити своје воћке. Заштита се састоји у томе, што се воћке прскају хемиским препаратима, који уништавају разне болести и штеточине. Као добра средства за зимско прскање воћака су: карбокримп (7—8%), бордовска чорба (3%) и др. хемиска средства.

4) Скидање имеле. Поред горе споменутих послова и скидање имеле је једна важна радња. Често се види на воћкама имела, коју су, вероватно, пренеле птице путем семена. Семе је на некој грани клијало и ту је пустило корен. Имела на воћкама живи полупаразитским начином живота, тј. од воћака узима непрерађену минералну храну, па је под утицајем свога зеленила прерађује у органску храну и на тај начин живи. Овај полупаразит је опасан, јер исцрпљује воћке.

Уништавање имеле састоји се у томе, што се она извади са кореном из гране, а место дезинфикује катраном и премаже калемвоском.

Инж. **Милан Ј. Срећковић**

СПРАВЉАЊЕ ТУРШИЈЕ ОД КРУШАКА

По међама, обронцима и урвинама наших поља расту доста самоникле, полудивље и простије сорте крушака, које се врло слабо искоришћују. Најчешће се употребљавају за печење ракије (ма да се од њих добија врло мало ракије), или, пак, за храњење свиња. Међутим од тих крушака може се спремити одлична туршија, која преко зиме може да замени донекле свеже воће. Течност, пак, у којој се остављају крушке, приликом превирања постане врло укусна, те се употребљава као воћни напитак, познат под именом **водњика.** Због тога, требало би свака кућа (како сеоска тако и варошка) да остави извесну количину крушака у туршију, тим пре што њих има у изобиљу и што су доста јефтине. Те простије сорте крушака, које су погодне за ту сврху у

главноме су следеће: Леринка, ексерка, Есперенова (такуша) бергамота, какичка (полошка) лисица, тиранка, курд-зајм, тупњак и др. Све те сорте, због своје опорости, тешко се уновчавају, због чега су врло јефтине.

Справљање туршије од крушака врши се на следећи начин: одабрати тврде крушке које нису гњиле, по могућству са петељкама и које нису много набивене, опрати их у чистој хладној води и сложити у земљане ћупове, који изнутра морају бити глеђосани, или ако се жели спремити већа количина, онда у дрвене качице или однивену бурад. Ћупови, односно качице морају бити беспрекорно чисте. Натруле и црвљиве плодове одбацити. Чим се крушке поређају, прелити их чистом хладном водом тако, да сви плодови огрезну у води и да вода над плодовима буде вишља за двадесетак сантиметара. Качице, односно ћупове са крушкама сместити у подрум или коју другу просторију, где је топлота умерена. Кроз извесно време из крушака ће почети да изилази воћни сок у воду, а вода улазиће у крушке. На тај начин вода у качици постаће слатка, зато што је из плодова прешла извесна количина шећера у воду. Тај шећер у води након две недеље почеће да ври, те ће се у води створити извесна количина алкохола и угљене киселине, због чега је та течност одлична за пиће — освежавајућа је. Ова течност звана „водњика" добра је за пиће дотле, док сав шећер у води не преври. Чим и последња количина шећера у води преври водњика изгуби од своје каквоће. У то време, када течност у качицама превире, крушке омекшају и постану крте и пријатно накиселе, те су за јело изврсне. Њих треба постепено трошити како шећер у течности превире. Оне се могу употребљавати за јело и када сав шећер у течности преври, али ће тада имати укус на алкохол.

Асен С. Станчевић

ПЕКМЕЗ ОД БУРЈАНА*)

Бурјан, оптовина, оптовњак је жбуната биљка која се научно зове Самбукус нигер. Расте готово свуда по запуштеним земљиштима, око ограда врзина итд. јер не захтева плодније земљиште. Плод му је црна бобица са 2—3 семеке. Боја бобица је веома затворена. Садрже око 4—7% шећера, 1,8—2% киселине, 0,15—0,25% азота, 0,6—1% минералних материја и 0,2—0,25% танина. Цела биљка има вишеструки медицински значај, па и сам плод. Још из давнине од бур-

*) Уместо одговора г. Аци Ж. Лазаревићу, члану Пољопривредне подружине у Пожаревцу.

јана су справљани разни народни лекови, чајеви, који се употребљавају ради појачања знојења, мокрења итд. Лековити значај придавао се и придаје и самом плоду и разним прерађевинама од истог, као што је сок, вино, пекмез мармелада и други производи.

У преради воћа му није придаван велики значај али је одавно употребљаван у смеши са другим воћем због јаке боје. Познато је да се многи напитци боје вештачким бојама, које су често нешкодљиве за човечји организам. Међутим боја бурјанових бобица не само што није ни мало шкодљива, него се чак сматра лековитом. Сок се нпр. употребљава за бојење и воћних вина, воћних сокова, мармелада, пекмеза, желеа (сулцева, воћних пихтија) и других производа. Осим тога справљен и сам за себе сок од бурјана је један пријатан напитак слатко-киселог укуса.

Последње 2—3 деценије, индустрија прераде воћа почела је да обраћа већу пажњу на искоришћавање плода од бурјана, користећи га за прераду у смеши са другим производима, или у самосталној преради, за разне производе па и за справљање пекмеза и мармеладе. Нарочито је почело његово искоришћавање у току светског рата у Немачкој.

Пекмез и мармелада долазе у обзир што плод садржи као што је напоменуто знатну количину шећера, а који у ствари не кошта ништа односно, онолико колико се уложи за брање.

Великог се искуства у справљању пекмеза и мармеладе од бурјана нема, али се више справља мармелада уз додатак шећера, јер се приликом укувавања концентрише истина шећер али и киселина која је доста висока, те би пекмез без додатка шећера био кисео.

Обрани и од петељке очишћени плод бурјана тј. бобице се претходно оперу од прашине и прокувају. Пошто су исте прокуване пропасирају се кроз гушће сито, које не пропушта семенке. Пасирањем семенке остану у ситу а одвоји се месо и покожица и добије се каша. На 1 килограм каше дода се по 300—500 грама шећера и кува се на јачој ватри уз брижљиво мешање.

Да ли је мармелада готова проба се на следећи начин: дрвеном кашиком, којом је вршено мешање спусти се мало мармеладе у тањир. Тањир се постави косо. Ако мармелада не клизи са места сматра се да је мармелада готова.

Чим је мармелада готова, још врела се сипа у стаклене претходно загрејане тегле или грнчарске ћупове и кад се охладе повежу се и чувају се до употребе као и друге мармеладе.

У неким земљама па и код нас где-где се справља пекмез или мармелада од бурјана али у смеши са другим во-

ћем: купине, рибизле, јагоде, шљиве итд. Кување се врши на исти начин, углавном се семенке увек одвајају пасирањем кроз нарочити пасирач или сито. Количина шећера зависи од врсте воћа. Код слатких врста узима се мање и обратно.

Инж. **Вукашин Тоскић**

УТИЦАЈ ВИНСКИХ СУДОВА НА ВИНО

Квалитет, материјал и величина суда играју велику улогу у изградњи вина

Познато је да се за чување и транспорт вина могу употребити судови од разног материјала али за наше прилике долази у обзир цемент и стакло.

Свака фаза у производњи вина захтева одговарајуће судове. Свака фаза у производњи вина захтева не само судове одговарајућег облика него и од одговарајућег материјала. То значи да ће се рецимо за врење употребити велики дрвени судови, за купажирање цементне бачве, за дуже чување флаше итд. Код производње квалитетних вина не служимо се цементним бачвама, нити великим дрвеним судовима већ напротив, малим код којих ће сазревање вина тећи релативно много брже него у великим. За обична вина радо се служимо цементним бачвама. Квалитет вина у највећој мери зависи од каквоће материјала од кога је суд израђен. Дрво претставља порозан материјал који омогућава слободан приступ ваздуху, односно кисеонику, тако важном чиниоцу у процису сазревања вина. Али оно може исто тако да садржи у себи извесне материје које ће бити у стању да штетно утичу на квалитет вина. Бетонски суд је изграђен од таквог материјала који онемогућава приступ ваздуху. Вино се у њему неће моћи нормално развијати, неће „старити“, остаће „младо“ са доста угљене киселине и са другим особинама различитим од оних које би имало да је се неговало у дрвеном суду. Овде не узимамо у обзир и евентуалне промене које би могле наступити ако бачва није добро изолована од утицаја киселина шире или вина. У стакленој флаши вино ће се моћи дуго времена одржати у непромењеном стању — обратан је случај у дрвеном суду. Као што се види ови моменти су веома важни и траже особиту пажњу. Другим речима успех неће зависити само од квалитета грожђа које се прерађује и стручног знања подрумара већ и од врсте и квалитета судова у којима се врши прерађивање и чување.

Дрвени судови се данас највише употребљавају јер имају много добрих страна. Они омогућавају добро сазревање

вина јер дозвољавају, као што смо раније рекли, слободан приступ кисеонику а тиме и оксидацију — тако важан процес за развој вина. Дрвени судови, сем најважнијег момента, имају и то преимућство што се лако не разбијају, погодни су за транспорт итд. Мана им је што се њима не може простор довољно рационално да искористи и што им је израда скупа. Зато се, у новије доба, гледа да се, у свим приликама где је то могуће, замене цементним бачвама. Поменули смо и то да квалитет дрвета има велики утицај на каквоћу вина.

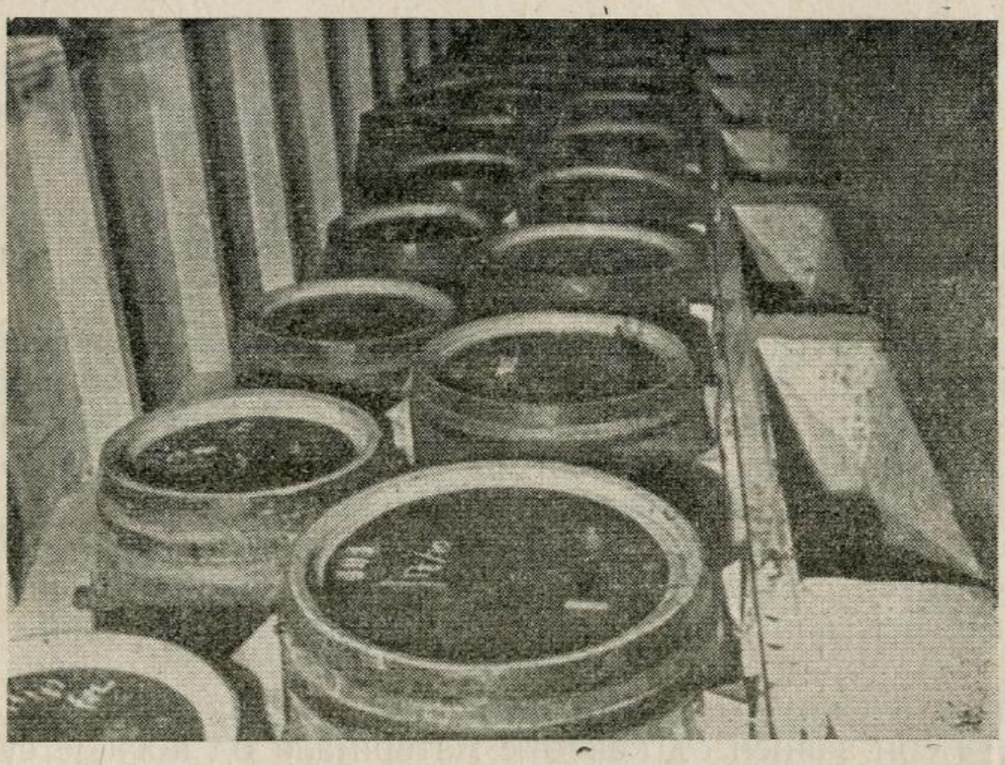

Сл. 134. Део савременог подрума са судовима.
(Снимак Д-р В. Црнчевић)

У том погледу се најбоље понаша храстовина те су и најбољи дрвени судови од храстовине. Само су и најскупљи. Па и код храстових судова могу бити разлике како у погледу трајности тако и у погледу непропустљивости. То зависи од квалитета самог храста што је опет у вези са климатским и другим приликама под којима је дотични храст растао. У колико је храст брже растао (случај у низијама) у толико ће суд, од њега справљен, бити краћег века и са више пора. Значи да ће у оваквом суду с једне стране сазревање брже тећи а с друге губитак вина (испаравањем) бити већи. Боље особине има храст добијен са планинских и високих положаја. Судови за вино могу се израђивати и од других врста дрвета — али они много заостају иза храстових јер често пута утичу неповољно на вино. Ово се нарочито односи на судове од четинара. Зато се судови од кестеновог, јасеновог, јеловог и др. дрвета употребљавају само у нужди и за извесне радње и то само код обичних а никако квалитетних вина.

У жељи да се смање производни трошкови и боље искористи простор дошло је до употребе цементних бачви.

У жељи да се смање производни трошкови и избегне употреба скупог храстовог дрвета почело се је, у новије време, са грађењем познатих цементних или стаклених бачава. Ма да имају доста недостатака — у њима вино тешко сазрева — ипак данашње искуство показује да су се у пракси показале као погодне и да би било тешко избећи њихову употребу у великим винарским подрумима. Цементне бачве омогућавају боље искоришћавање простора, могу се добро чистити, готово вино може у њима дуго да се чува без каквих већих промена, губитак вина испаравањем је незнатан. И оне имају своје мане као што су: непокретност, величина, спречавање приступа ваздуху. Њихова употреба је дакле ограничена на обична вина.

Постоје у најновије доба и судови од метала. Њихова употреба није дошла до велике примене у пракси из многих разлога. Свакако да и они, као и цементни, могу да служе углавном за обична вина која се продају у току једне године и код којих није потребан никакав дубљи процес сазревања.

Др. В. Црнчевић

ЗНАЧАЈ ПОШУМЉАВАЊА ВРБОМ И ТОПОЛОМ У ПОПЛАВНИМ ПОДРУЧЈИМА

У поплавним подручјима наших већих река: Дунава, Саве, Мораве, Тисе и др., налазе се веће површине земљишта, које се не могу употребити ни за какву другу производњу до за шумску. Ово су терени који су сваке године изложени поплавама река, у чијој се долини налазе. У стручном говору ова земљишта називамо **апсолутно шумским земљиштима,** јер су својим положајима предодређена искључиво за шумску културу.

Велики део ових земљишта припада држави као шумовласнику, а онда другим јавно-правним телима, установама, корпорацијама, па известан део и приватницима. Приватна имања, која су изложена свакогодишњим поплавама, највећим делом су мањи комплекси, који су или сасвим без шуме, или су обрасли закржљалим и оштећеним врбацима. Већи пак комплекси, који су у рукама државе или других установа и корпорација, већим делом су обрасли више-мање добрим шумама врбе и тополе, којима се газдује смишљено и стручно.

Сељак, као власник мањих површина ритских шума, редовно не искоришћава своју шуму рационално, и не доби-

ја од ње оно што би могао да добије, када би је пре свега посадио правилно, неговао и чувао, и надаље посекао у право време. Све ово наш сељак не ради само зато, што није упућен како се подиже и како се господари у ритским шумама, јер се је до скора сматрало, да дрво врбе и тополе не вреди толико, да му је вредно поклонити било какву пажњу и негу.

Техника прераде дрвета, а специјално техника љуштења дрвета, у сталном и великом је развитку. Благодарећи овој чињеници техничка вредност врбе и тополе, које су најчешће шумске врсте у нашим ритовима, у свакодневном је порасту. Фабрикација шибица, кутија, укоченог дрвета, не може се ни замислити при садашњем стању, без употребе врбе и тополе.

Да би се добила што јаснија претстава о вредности дрвета врбе и тополе, погледаћемо просечне цене, које су постизане за то дрво, на добро уређеним шумским ритским газдинствима, у времену када је стабилност на дрвном тржишту била уравнотежена, тј. пре оших ратних заплета. Према подацима, којима располажемо, тада је просечна цена по кубном метру постављено на обалу била следећа: за трупце I класе око 300—350 дин., за трупце II кл. око 200 дин., за трупце III кл. око 150.— дин. и за трупце IV кл. око 100 дин. Трупци прве и друге класе су они који се употребљавају за израду фурнира, треће класе се употребљавају за производњу шибица, док у четврту класу спадају сви други трупци, који се не би могли употребити ни за фурнирске трупце, нити за трупце за производњу шибица, а још су способни за резање у даске. Огревно дрво продавано је просечно око 30—40 дин. по пр. метру. Код канадске тополе ове су цене биле далеко веће, јер је и њено дрво технички много боље, тако да је њена фурнирска грађа продавана и преко 500.— дин. по м³, док су трупци за шибице продавани око 300.— дин. Вредност гатерских трупаца (за производњу дасака), као и огрева, обично је иста као и код обичне тополе. Исто тако вредно је подвући да се међу стаблима црне тополе често пута налазе стабла која су више мање по целој својој површини чичкава. Оваква стабла називамо у стручном говору мазерастим стаблима. Вредност мазерастих топола је врло велика, и то специјално оне која има ту појаву чичкавости целом својом површином (тзв. пун мазер). Мазерасте тополе употребљавају се специјално за израду фурнира, јер приликом љуштења дају врло лепе шаре, које се много цене код фурнира, те им је у томе и највећа вредност. Наш сељак, у већини случајева, није знао вредност ових топола, већ је био задовољан ако их је могао продати у бесцење, јер је знао да се овакве чичкаве тополе врло тешко цепају у огрев, а огревно дрво је једино што се може, по његовом схватању, искористити из

таквог дрвета. Ову неупућеност нашег сељака искористили су извесни људи, те су преко својих агената, који су по целој нашој држави трагали за мазерастим тополама употребљивим за фурнирску израду, послекли највећи део тих тополa, плаћајући их минимално, да би на њима зарадили лепе паре. Дешавало се је да су ти агенти куповали од сељака мазерасту тополу по цени од око 50—60 дин. по м³, да би их одмах, из руке у руку, препродали трговцу за више стотина динара, а овај опет да би их извезао за иностранство зарађујући на сваком кубном метру и више од хиљаду динара, јер је за пун мазер могла да се постигне цена и преко 1.400 дин. франко вагон или шлеп. Полу-мазери, код којих чичкавост није целом површином, јефтинији су од потпуних мазера, али цена им је још увек већа од обичне тополе. Код делимично мазерастих топола, често пута не може се ништа употребити за израду фурнира, те се овакова стабла једва могу употребити и за огрев, јер се врло тешко цепају. Ради свега тога наш сељак мора бити врло обазрив код продаје мазерастих топола, јер је огромна разлика у вредности потпуно мазерасте, полу-мазерасте и делимично мазерасте тополе. Ово треба специјално подвући и упозорити нашег сељака да обрати пажњу на сваку чичкаву тополу, тако да би се избегли досадашњи случајеви да се мазерасте тополе продају у бесцење, да би на њима посредници зарађивали велике паре.

Врби и тополи у опште треба посветити већу пажњу, и то не само у стручним круговима, већ и у најширим народним слојевима. Сељак не само да није редовно свестан користи које може добити од истих, већ не уме ни да их узгоји на начин да од њих добије, у што краћем времену, што вредније дрво. Циљ овог приказа би и био, да у најкраћим цртама упозна нашег сељака са модерним начинима узгајања ритских шума. Али поред начина узгајања, он треба да зна и да одабере врсте, које би на даном земљишту најбоље одговарале. И овом моменту посветиће се пажња.

Инж. **Бранислав Ј. Јовковић**

РЕЗОЛУЦИЈА

донета на пленарној седници Управног одбора Српског пољ. друштва 11 новембра 1940 године

На пленарној седници Управног одбора Српског пољопривредног друштва која је одржана 11 новембра т. г. претресана су разна питања која интересују не само Друштво него и све пољопривреднике уопште. По неким од ових питања, која су моментално од великог значаја за нашу пољопривреду, Управни одбор донео је следеће закључке

са којима сматра да је потребно да упозна меродавне и ширу јавност:

1) Искуство које имамо за ову годину дана рата у нашем суседству налаже нам да нашу свеколику производњу свих облика, а нарочито земљорадње као основне гране целокупне народне привреде, појачамо до крајњих граница. То захтевају интереси не само свакога појединца него и интереси целокупне народне одбране. С тога препоручујемо земљорадницима да засеју сваку стопу земље усевима за домаћу употребу и то како за исхрану становништва и стоке тако и за потребе домаће индустрије;

2) Цене свим артиклима за животне потребе знатно су скочиле и стално скачу. Такав је случај нарочито са намирницама индустријског порекла, како оних који се производе у земљи тако и оних које се увозе. Код неких артикала тај се скок може правдати различитим узроцима: тешкоћама набавке и довоза са стране, оскудицом или скоком цена сировина, скоком цена радној снази итд. Међутим код већине артикала скок не стоји ни у каквој оправданој сразмери према напред наведеним узроцима, а код неких се уопште не може ничим другим оправдати већ једино прохтевом појединаца за претераном зарадом. Све мере које је држава преко својих органа до сада предузимала да заустави неоправдани скок цена показале су се као неефикасне.

Како је тиме погођен у највећој мери пољопривредник и радник, као економски најслабији, то Српско пољопривредно друштво умољава меродавне да овом питању посвете већу пажњу, а све потрошаче позива да се удружују у задруге ради колективних набавака под што повољнијим условима свега што им је за живот потребно. Тако исто Друштво позива све апровизационе установе, које се сада оснивају, да своје набавке подмирују од организованих произвођачких установа и задруга.

3) Друштво исто тако сматра за потребно да скрене пажњу меродавнима да скок цена долази и од претераних дажбина за рачун државних и самоуправних установа. Нарочито су се градске општине увек трудиле да све своје расходе подмире искључиво разним наметима на све артикле који чине животне потребе свакога човека. Те се дажбине јављају под разним именима као што су: трошарина, калдрмина, пијачарина, кантарина, скидарина итд. а погађају увек и произвођача и потрошача. Због тога Друштво тражи смањење тих дажбина.

4) У циљу повећања производње потребно је употребити много више разних алата и машина него досада, јер обрада земље на досадањи начин која је вршена претежно ручном радном снагом не само да не одговара захтевима модерне земљорадње, него је чини потпуно нерентабилном тако да таква производња не може конкурисати са својим

производима како у квалитету тако и у цени на иностраном тржишту. Међутим наш земљорадник не само да нема у довољној мери тих савршенијих алата и машина, него се сада осећа велика оскудица и у најпримитивнијим оруђима, као што су гвоздени плугови, без којих се обрада земље не може ни замислити. И раније је набавка свих машина а и плугова била отежана у првом реду царином и другим сметњама административне или материјалне природе. Сада се пак услед рата у Европи справе врло тешко добијају и по знатно вишој цени него раније, а изгледи су да ће се те тешкоће још и појачати. Домаћа индустрија израђује само неке од тих машина, а плугове може да изради у тако незнатном броју, да се са том производњом потреба наше пољопривреде неће моћи задовољити. С тога Друштво предлаже да држава набавку пољопривредних машина, а нарочито плугова, помаже свим могућим средствима, да делимично извоз појединих пољопривредних производа врши уз компензацију за плугове и пољопривредне машине, и да у што краћем року у сопственом интересу приступи сама или у заједници са задружним и другим пољопривредним организацијама подизању фабрике за производњу свих пољопривредних машина а нарочито плугова.

5) Констатовано је да је штитаста ваш поново напала у великој мери шљиву у многим нашим крајевима, те прети да ће нанети још већу штету него што је то био случај пре неколико година. С тога Друштво позива све воћаре да предузму заједничку систематску борбу против штитасте ваши, уз помоћ меродавних фактора којима се Друштво такође обраћа с молбом да држава силом свога ауторитета организује ову борбу и позове све заинтересоване да ову борбу у границама своје моћи помогну. Друштво даље умољава Краљевску владу, као и друге заинтересоване институције да благовремено припомогну набавку препарата и прскалица потребних за успешну борбу противу штитасте ваши.

6) Српско пољопривредно друштво исто тако истиче да су и сва средства која служе за борбу противу биљних болести и штеточина и сувише скупа. Нарочито је у томе погледу од првокласне важности цена плавог камена, пошто његова просечна потрошња износи годишње око седам милиона кг. и то готово искључиво за потребе наше пољопривреде.

С тога Друштво налази да интереси пољопривреде налажу да питање производње плавог камена буде решено производњом плавог камена у државној режији или у режији потрошача, односно њихових организација.

СИТНЕ ВЕСТИ, САВЕТИ И ОБАВЕШТЕЊА

Прикупите кукурузну шашу и спремите је за зиму. — У многим крајевима наше земље кукурузна шаша је и у нормалним годинама главна сточна храна. Има година и крајева где стока преко зиме ништа друго не добије осим кукурузне шаше, на којој дочека прву пашу.

Иако сама кукурузна шаша није довољна за добру и правилну исхрану стоке, она је ипак од велике користи, јер стока на њој може да презими, што значи да она садржи најнужније материје потребне за одржавање живота. По хранљивој вредности добро спремљена шаша може да се равна са слабијим сеном.

У приморским и осталим кршевитим крајвима кукурузна шаша се спреми још крајем лета: увеже се у руковети и мале снопове, осуши се и здене у стогове као сено. У овим крајевима добро спремљена кукурузна шаша има лепу жуту боју, пријатног је мириса и стока је добро и радо једе.

Преко зиме не остављајте кукурузну шашу на пољу већ док је још лепо и суво време, однесите је с њива и здените у камаре или стогове, добро је покријте да не закишњава, јер киша, снег и невреме испира из ње најхранљивије састојке.

Зими се кукурузна шаша добро може употребити ако се уситни на сечки и измеша са сеном, луцерком, детелином или репом, а најбоље се искоришћава ако се укисели у силосима, силокоморама или силојамама.

Пољопривредници, сетите се прошле зиме, када сте с кровова кућа и појата скидали сламу, да прехраните стоку и спасете је од глади. Немојте дозволити да се понови прошла зима, већ на време прикупите и спремите шашу, коју ове године имате у довољној количини.

Из Дирекције за исхрану

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ПРВОЈ ПОЛОВИНИ НОВЕМБРА

У првој половини месеца новембра није било знатних промена на тржишту пшенице и цене су се од краја прве недеље поправиле. Промет је ограничен највећим делом на крајеве који су означени за суфицитарне а у осталим деловима државе промет је врло мали. Мада се појавио нови кукуруз у доста великим количинама, цене су чврсте и заустављен је пад, који се назирао у другој половини октобра и првој недељи новембра. Пораст цена је забележен код свих берза а код београдске је износио 10 динара по м. ц.

Из података, које је објавило Министарство пољопри-

вреде о претходној процени приноса житарица, види се да је у односу на дефинитивне податке из 1939 године једино кукуруз ове године забележио повећање приноса од преко три милиона метарских центи, односно за 8.3%, док је принос пшенице опао за 32.9%, јечма за 10.9%, ражи за 12.4% и овса за 12.5%. Ако се узме у обзир, да је и поред слабог овогодишњег приноса свих житарица, изузев кукуруза, потрошња много већа него ранијих година, то се не треба чудити што је тражња кукуруза у ово доба године толико велика и што су цене тако чврсте.

Таб. бр. I. Кретање цена биљним производима

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
					од 1 до 8 новембра		од 8 до 15 новембра	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повеђ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повеђ. или — смањ.
Јечам	Београд	јужно србијански		5—6	317,50	0	317,50	0
	Нови Сад	сремски	62—63		337,50	— 6,50	336	—1.50
	Скопље	кумановски		3—4	314	0	314	0
Раж	Београд	вагон Србија			307	+ 2	315	+ 8
	Нови Сад	бачки	72	2	328	+ 1	334	+ 6
	Скопље	кумановски			297	+ 4	298	+ 1
Овас	Београд	српски вагон роба			317	— 2	319	+ 2
	Нови Сад	сремски			316	— 1	316	0
	Скопље	косовски		3—4	316,50	+ 1,50	317	+ 0.50
Кукуруз	Београд	бели обреновачки			290	+15	290	0
	Нови Сад	пар. Вршац			252	0	262	+10
	Скопље	косовски			265	0	267	+ 2
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга		20% без вреће	435	0	435	0
	Нови Сад	бели сремски		20% без вреће	432,50	0	430	—2,50
	Скопље	тетовски крупан		3-4%	495	+17	520	+25

Цена **јечму** показује већу стабилност, изузев скопске берзе где је у првој недељи забележен пад од 6.50 динара, а у другој недељи 1.50 по м. ц.

Цена **ражи** је у порасту код свих берза, који је у првој недељи износио од 1—4 а у другој недељи од 1—8 динара по м. ц. Тражња је већа од понуде.

Цена **овсу** после сталног пораста забележила је пад од 1—2 динара у првој недељи, али се у другој недељи одмах поправила. Тражња је знатно већа од понуде.

Цена **пасуљу** је непромењена код београдске и новосадске берзе у односу на цену из друге половине октобра, док је на берзи у Скопљу забележен велики пораст од 37 динара (17 у првој и 25 динара у другој недељи).

Цена **кромпиру** се креће од 136—150 динара по м. ц.

Цене јабукама се крећу од 400—450 динара за 100 кгр. франко утоварна станица Крагујевац и Кнић. Мада је овогодишњи извоз много подбацио, због слабог рода, ипак зато су цене врло добре. „Призад“ је обавештен од надлежних немачких власти да цена од 32 РМ. важи за све стоне јесење и зимске, паковане и непаковане јабуке, без обзира на њихову способност ускладиштења. Одобрена је цена и мушмулама од 35 РМ. за 100 кгр. франко југословенско-немачка граница.

Цена **ракији** „шљивовици“ од 10 гради износи 15.30—15.50, а од 18 гради 27.50—30 динара по 1 кгр. на појединим тржиштима у земљи.

Означене цене подразумевају се на ангро закључке са урачунатом државном и општинском трошарином.

Таб. бр. II. Кретање цена стоци

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 1 до 8 новембра	од 8 до 15 новембра
Београдска пијаца		
Говеда	5 — 8.50	5 — 9
Телад	9 —14.50	9 —14.50
Јагњад	5 — 7.50	5 — 7.50
Свиње	13 —16	13 —17
Сремска Митровица		
Лаке свиње	15 —15.70	15 —15.70
Тешке свиње	16 —16.50	16 —16.50
Пожаревац		
Лаке свиње	15 —15.30	15 —15.30
Тешке свиње	15 —15.50	14 —14.50

Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима

Цене **стоци** су без већих промена код говеда и лаких свиња, док су цене дебелим свињама на свим тржиштима у мањем порасту, изузев Пожаревца где је забележен мањи пад од 0.50 динара по 1 кгр. живе мере.

Ниске извозне цене, неповољно класирање наше робе и повољне цене стоци на домаћем тржишту, утицале су поред осталог, на обуставу извоза свиња и говеда.

Инж. **Јарослав Шеварлић**

СЛАВА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Године 1896 годишњи збор Српског пољопривредног друштва донесе одлуку да Српско пољопривредно друштво, у жељи да и оно негује народне обичаје и традиције, изабере дан који ће у будуће славити. Управни одбор у сагласности са оснивачима, који су тада још били у животу, изабра дан смрти једнога од најзнаменитијих краљева из лозе Немањића, Краља Милутина (1287—1321 г.), кога је српска православна црква прогласила за светитеља. Прозван је Свети Краљ. А црква, која је у Софији једна од најзнаменитијих и најлепших, и сада се зове његовим именом Црква Светог Краља.

Што је избор за крсно име Друштва пао на овога светитеља има два друга разлога. Први је што је баш на тај дан пре 72 године Друштво основано, а други је што је Краљ Милутин према историјским документима први од старих српских владаоца и сам волео пољопривреду и широкогрудо је помагао. Он је и сам имао винограде и лепо уређена пољска имања.

Како је ова одлука Управног одбора била прихваћена од стране годишњег збора од 30 јануара 1897 године, то је Крсно име Друштва те године први пут и прослављено, а и стално се слави.

Ове године Друштво је прославило свога патрона Св. Краља Милутина 12 ов. м. на скроман начин онако како то диктују данашње изузетне прилике и догађаји које преживљујемо. Сматрајући да је Друштву прва дужност сетити се и одати дужну пошту својим покојницима, Друштво је на дан своје славе приредило помен у 9.30 час. у Вознесенској цркви својим преминулим Покровитељима блаженопочившем Краљу Петру I Ослободитељу и Краљу Александру I Ујединитељу, као и својим преминулим оснивачима, добротворима, утемељачима, почасним и редовним члановима.

Слави су присуствовали г. пуковник Милан Керековић, изасланик Њ. В. Краља Петра II, Покровитеља Друштва, г. г. Будисав Цвијановић и Јово Поповић, помоћници г. Мин.

пољопривреде, који су г. Министра и заступали, г. г. Божа Ранковић, Милутин Гец, Арсен Копривица и Никола Симић, начелници Министарства пољопривреде, др. Бранко Пешић и Радослав Веселиновић начелници Дирекције за исхрану, као и многи други функционери ових најважнијих пољопривредних установа. Пољопривредно-шумарски факултет заступао је г. др. Добра Тодоровић, професор, Савез пољопривредних комора и Пољопривредну комору Дунавске бановине претседник г. Милан Бацак, Народну банку г. В. Митровић, инспектор, Привилеговану аграрну банку г. др. М. Жужић, директор, Савез сокола г. Радмило Грђић, секретар, Главну земљорадничку набављачку задругу г. Радојица Ни-

Сл. 135. Са славе Српског пољопривредног друштва — Сечење колача.

колић, Главну земљ. произвођачку задругу г. Немања Богданов, Савез задруга за пољ. кредит г. г. Бранко Аврамовић и К. Мирковић, Бановинску задругу за пољ. кредит г. Коста Ивковић, Српско пчеларско друштво г. г. Драмићанин и Максимовић, Црвени крст г. др. Димитријевић, Друштво народне ношње ђенерал г. Д. Пешић, Јадранску стражу г. Жика Пауновић, Београдско женско друштво гђа Дивна Павловић, Агенцију „Авалу“ гђе Зора Станојевић-Прискер и тако даље.

Од угледних гостију и чланова слави су присуствовали г. г. др. Танасије Митровић, почасни претседник Друштва, д-р Вељa Стојковић почасни члан итд.

После црквеног обреда прота г. Стаменковић пригодним говором честитао је славу Друштву и пожелео му још већи успех у будућем раду, а претседник г. д-р Младен Јосифовић одржао је следећи говор:

„Господине изасланиче Њ. В. Краља, Господо Министри,

Господо изасланици, поштоване госпође и господо, драги пријатељи!

Данашњи дан Српско пољопривредно друштво посвећује успомени на свога светитеља Српског Краља Милутина, кога је примило за своју Крсну славу. Српски Краљ Милутин био је један од првих великих српских краљева из лозе Немањића који је увидео да величина његовог народа и снага његове државе не почивају на господству властеле и њиховим богатим дворовима већ на благостање себра тих малих али многобројних радених људи који посвећују свој живот облагорођавању земље. Због тога је предузео низ мера да се пољопривреда унапреди како би усавршио и олакшао рад онима који се њоме баве и побољшао њихов мучан живот.

Сл. 136. Са славе Српског пољопривредног друштва — Претседник Д-р Јосифовић поздравља госте

На дан славе Друштво се такође с пијатетом сећа и својих умрлих покровитеља Блаженопочившег Краља Петра I Ослободитеља и Витешког Краља Александра I Ујединитеља, који су својим високим покровитељством пружали моћну моралну подршку свима друштвеним трудбеницима, да истрају у својој акцији на усавршавању нашег земљорада и на остварењу бољих животних услова на селу.

Исто тако са дубоким осећајима захвалности наше мисли данас иду и свима умрлим друштвеним добротворима и члановима, који су за живота активно сарађивали на остварењу друштвених циљева.

Дан друштвене славе пружа нам такође могућност да најсрдачније поздравимо и нашег садашњег великог покровитеља Њ. В. Краља Петра II и да му изразимо поред своје

поданичке оданости нашу дубоку благодарност што под његовом моћном заштитом можемо да продужимо започети рад.

Срдачно поздрављам вас, госпође и господо, и захваљујем вам у име Српског пољопривредног друштва што сте дошли да заједно прославимо ову нашу крсну славу, која тако лепо обележава сваки српски дом, сваку српску установу. Ваше присуство јасан је доказ да ви цените ову нашу најстарију пољопривредну организацију, и ја вам на томе топло благодарим.

Рад Срп. пољ. друштва у овој години развијао се под тешким околностима. Последице ратних заплета који су се ближе или даље око нас одигравали, утицале су неповољно на целокупан живот наше земље. Пољопривредници су често напуштали своје домове, позивани под заставу услед чега многи послови на њиховим имањима нису обављали на време и у потребном обиму. Из тих разлога и рад Српског пољопривредног друштва на стручном просвећивању наших земљорадника није се могао развијати у жељеном опсегу. Атмосфера која нас окружава пуна таласа неспокојства, спречила је да се одржи предвиђени број пољопривредних течајева, курсева и предавања. А слаба година поред осталог онемогућила је приређивање многих пољопривредних изложби, које су биле одређене и за које је Друштво било одобрило потребна новчана средства.

Али, други део друштвеног пословања: снабдевање чланства производним средствима, напротив, осетно је повећано. Задовољство ми је да истакнем схватање које су манифестовали наши пољопривредници ове године о томе, да је напредан рад у пољопривреди немогућан без добрих пољопривредних оруђа. Тако тражња плугова, сејалица, копачица, тријера, прскалица и других справа и алата била је утоликој мери повећана, да је Друштво тешко успевало да све захтеве својих чланова на време испуни. Само плугова, например, Друштво је испоручило својим члановима близу 3.000 комада — број који раније није могао бити постигнут ни за више година. Продирање ових бољих пољопривредних справа у наша села, уверени смо, имаће врло повољан утицај на брзо побољшање наше заостале агротехнике, што ће се свакако осетити у производњи и то како у квантитативном тако и у квалитативном погледу.

На крају желим да се осврнем на реформе које се наговештавају са меродавних места, а које имају да измене и сам склоп наше националне економије и друштвеног поретка, и да са ове свечаности потсетим оне који о овим реформама буду одлучивали, да ће њихова настојања моћи бити успешна само тако, ако увек буду имали пред очима ону алегоричну слику дрвета, које оличава основне народне радиности и показује њихову међусобну зависност, и ако им увек у памети буду оне речи кинеског мудраца:

„Да код тог дрвета жиле претстављају земљорадњу као основну радиност, стабло и гране трговину, а лишће индустрију. А да ће увенути лишће а гране и стабло осушити се ако жиле буду ослабљене или пропадну, јер ће остати без животних сокова; — да према томе, само уз снажну пољопривреду може бити напредне индустрије и живе размене добара.

С тога све мере које се буду примењивале остаће безуспешне, ако не буду имале повољних последица за земљорадњу.

Истовремено желимо да подвучемо и то да не треба да се заборави нарочито у овим мучним временима, када се мора без престанка мислити на одбрану народне слободе и државне независности, да село не сме бити незадовољно и да сељак не сме изгубити веру у оне који овом земљом управљају.“

А. Банковић

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА

ОСВРТ НА СТОЧАРСКУ ИЗЛОЖБУ У ПЕТРОВЦУ НА МЛАВИ

Пољопривредна подружина Српског пољопривредног друштва у сарадњи са сточарским задругама среза млавског приредила је 27 октобра сточарску изложбу у Петровцу. На овој изложби била су изложена говеда, коњи, свиње, овце и неколико примерака живине. Најбројније су била заступљена говеда (око 180 грла) од којих је највише било крава. Готово сва изложена грла припадала су типу домаћег шареног говечета (полукрвно сименталско), које данас преовлађује у свим равнијим крајевима Србије. Квалитет изложених грла, с обзиром на природно богаство и услове за напредно говедарство у овом срезу, није био задовољавајући. Како у погледу типа тако и у погледу развијености и кондиције приличан број изложених грла није задовољавао, а било је и таквих која се нису смела доводити на изложбу. И поред тога што у млавском срезу постоје сви услови за већу производњу сточне хране и бољу исхрану стоке ипак се по изложеним грлима јасно видело да је исхрана стоке слаба што је несумњиво последица недостатка довољне количине подесне хране. Исто тако се јасно видело да у овом срезу нема довољно добрих бикова. На изложбу је било доведено свега неколико бикова који су готово сви били слабог квалитета. С тога се као прва потреба намеће давање и набавка бољих бикова сименталске расе за потребе овог среза. При њиховој набавци и искоришћавању главну улогу треба да

одигра јака сточарска селекциска задруга за срез млавски коју треба основати у Петровцу пошто су постојећих неколико локалних сеоских задруга досада дале слабе резултате, а слаби су изгледи да ће оне успети у будућности да даду нешто више од себе.

Број изложених коња био је далеко мањи, али њихов квалитет је знатно бољи од говеда. Ма да се по изложеним грлима јасно видело да у срезу постоји велико расно шаренило ипак се могло опазити да код земљорадника постоји већа љубав и смисао за узгајање и држање доброг коња него говечета. Са мало више агилности и смишљеног рада од

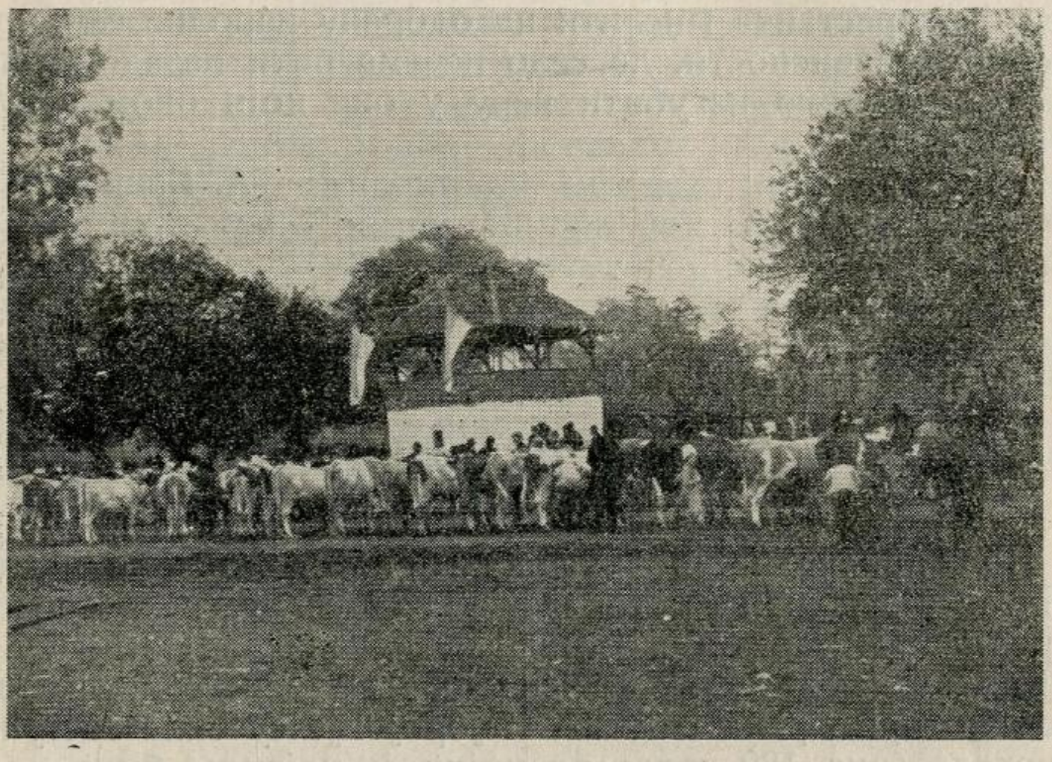

Сл. 137. Поглед на изложена говеда на сточарској изложби у Петровцу на Млави 1940 год.
(Снимак Д-р Николић)

стране позваних, а нарочито Државне ергеле „Љубичево" могли би се у овом срезу постићи на унапређењу коњарства знатно бољи успеси пошто за то постоје сви услови. Само при том треба повести рачуна да се форсира кошчатији и јачи тип коња који ће моћи да задовољи потребе пољопривредника у погледу обављања тежих пољопривредних радова. Треба ипак напоменути да овај срез у погледу коњарства стоји међу првим у Моравској бановини и да су на недавно одржаној пољопривредној изложби у Нишу грла из овог среза однела прве награде. Но и поред тога на унапређењу коњарства у овом срезу има још врло много да се ради.

Овце и свиње нису на овој изложби биле бројно заступљене. Исто тако и квалитет изложених грла је био доста слаб. И код једних и других види се велико шаренило у

расном погледу што је несумњиво последица недостатка систематског рада на унапређењу ових двеју грана сточарства. Нарочито слабо стоји свињарство, које би у овом срезу, с обзиром на приличну производњу кукуруза, требало да игра много значајнију улогу. На изложеним грлима јасно се видела мешавина разних раса које се гаје у нашој држави на основу чега се може констатовати да се још увек није начисто с тим која раса би најбоље одговарала тамошњим приликама. Ово питање би се морало мало дубље простудирати па на основу тога донети потребан закључак. По свему ми изгледа да ће и у овом срезу најбоље одговарати моравско свињче, које у долини Велике Мораве узима све више маха. Слично стоји и са овцама. Измешаност појединих сојева ова-

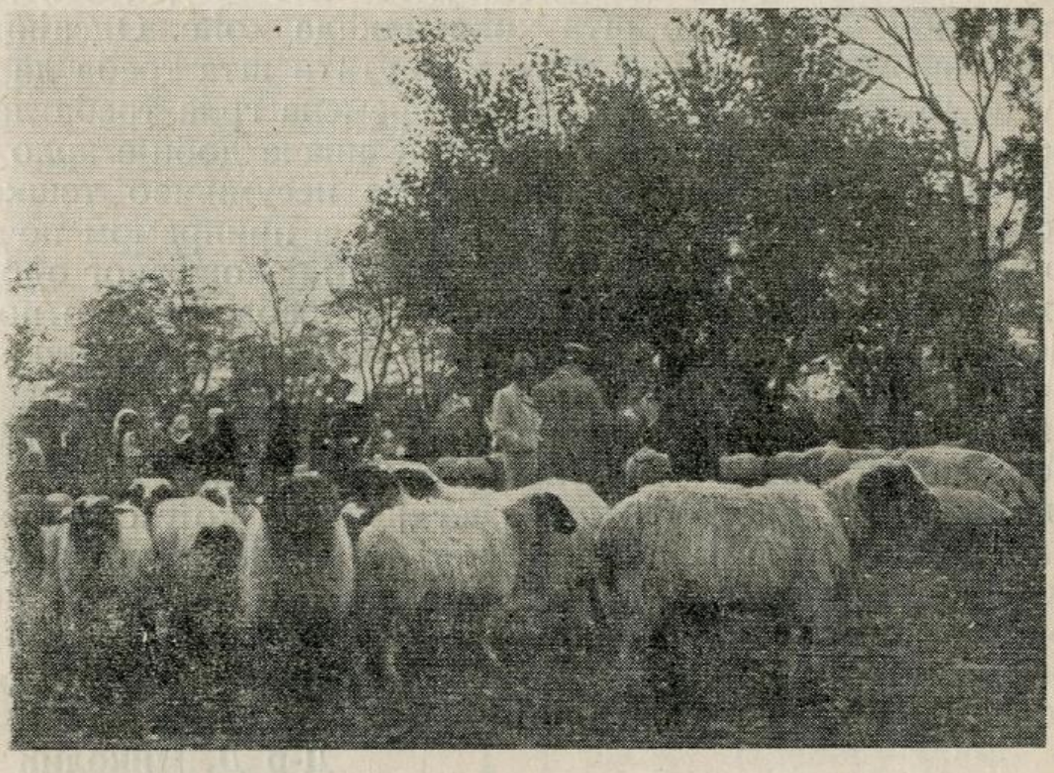

Сл. 138. Овце липског соја на сточарској изложби у Петровцу на Млави 1940 год.
(Снимак Д-р Николић)

ца (липског, сјеничког, кривовирског) које се јасно видело на изложеним грлима показује лутање у овом погледу, које, међутим, неће довести жељеном циљу. С тога би у будуће требало за равнија села набављати добре овнове цигаја расе, јер за добру испашу и производњу довољне количине зимске хране постоје сви услови, а за брдовитија села сјеничке овнове. У вези са овим намеће се потреба оснивање свчарске селекциске станице за сјеничку овцу у Белој Реци која ће производити добре овнове, који ће се даље давати у народ. Према остацима сјеничке овце од некадашњег љубичевског запата види се да се ова овца може успешно гајити у овом крају и да даје задовољавајуће резултате. Разуме се да упоредо са набавком овнова треба предузети и потребне мере на побољшању исхране.

Живинарство је на овој изложби било заступљено са свега неколико грла већином са одликама страних раса. Право сељачко живинарство није на овој изложби било заступљено, што је несумњиво штета, јер живинарство може и треба да игра врло значајну улогу у овом крају.

Све у свему ова изложба показала је да сточарство среза млавског није ни близу на оној висини на којој би требало да буде с обзиром на природне услове и богаство овог среза; да је на систематском унапређењу сточарства врло мало рађено и да у том погледу предстоји широко поље рада.

На крају сматрам за дужност да напоменем да је организација изложбе требало поклонити већу пажњу како у погледу смештаја и расподеле изложених грла тако и у погледу одабирања грла за изложбу. Не сме се допустити да на изложбу доводи ко шта хоће и када хоће. Одгајиваче треба благовремено обавестити и упутити шта треба да доведу на изложбу и кад тј. до ког времена грла треба да се доведу на изложбени простор, јер се иначе добије врло ружна слика. Организација изложбе је несумњиво тешка и одговорна ствар. Да она успе мора се са припремом почети што раније, а сем тог морају сви чланови изложбеног одбора уложити максимум труда и воље, а не пребацити цео посао на једног или два човека, као што је био случај у Петровцу. Јер и поред најбоље воље они неће успети да ствар изведу онако како би била изведена када сви сложно и својски раде. Ово неколико добронамерних напомена треба правилно схватити и настати да свака изложба коју организује ма која наша подружина буде заиста на достојној висини како у погледу организације и реда тако и погледу одабирања материјала за изложбу. На изложбама треба приказати оно што је најбоље у дотичном крају а не све од реда само да би био што већи број.

Д-р Д. Николић

ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПОДРУЖИНАМА И ЊИХОВИМ ЧЛАНОВИМА

На дан 5 новембра т. г. град Битољ који је толико пропатио за време светскога рата био је жртва напада из ваздуха грешком авијатичара, како се каже, једне од зараћених сила које се туку недалеко од наших граница. Мирни становници и сељани из околних села, које је привукло лепо време и пијачан дан нису од авиона, који су кружили мирно изнад града, очекивали једно такво изненађење. Пало је 9 мртвих и 21 рањен, а и материјалне жртве су биле велике. После неколико дана пострадало је и Кичево и нека околна села. Том приликом људских жртава није било, али је нанета становништву материјална штета.

Да би показало солидарност осећаја и симпатија Српско пољопривредног друштва и његових чланова према новим невиним битољским жртвама и несрећама, Управни одбор Српског пољопривредног друштва обраћа се својим подружинама и његовим члановима да у границама својих моћи притекну Битољу и Кичеву у помоћ ма и најмањим прилозима.

Прикупљени прилози послаће се на најзгоднији начин оштећеним земљорадницима у околини Битоља и Кичева као и битољској сиротињи, која је и овом приликом највише страдала.

Прилог слати Друштву на чековни рачун бр. 50.350 са ознаком зашта се новац шаље.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

ЦЕНОВНИК ПЛУГОВА И ПРАШАЧА

који се могу добити код Српског пољопривредног друштва у Београду (улица Адмирала Гепрата бр. 64).

	Дин.
БЕХЕР-ов плуг Бр. 5, знак „ЧАША“, шиљ. даска патент колечке (тип Јота) (теж. 65 кгр.) — — — — — — — —	960.—
БЕХЕР-ов плуг Бр. 5, знак „ЧАША“, окр. даска патент колечке (тип Јота) (теж. 65 кгр.) — — — — — — — —	970.—
БЕХЕР-ов плуг Бр. 4РБ знак „ЧАША“, окр. даска патент колечке (тип Комет) (теж. 80 кгр.) — — — — — — —	1250.—
Домаћи плуг ВИЛА, знак „БИК“ патент колечке тип Сервус, лакши — — — — — — — — — —	950.—
Домаћи плуг ЗМАЈ, знак „БИК“, патент колечке (тип Сервус) (теж. 72 кгр.) — — — — — — — — — — —	1000.—
Домаћи плуг ЗВЕЗДА, знак „БИК“ патент колечке (тип Комет) (теж. 78 кгр.) — — — — — — — — — —	1050.—
Кулски плуг (Полих и Варга) ЈУПИТЕР патент колечке (тип Јота) (теж. 65 кгр.) — — — — — — — — —	950.—
Кулски плуг (Полих и Варга) ИДЕАЛ, патент колечке (тип Сервус) (теж. 70 кгр.) — — — — — — — — — —	1000.—
Кулски плуг (Полих и Варга) АЛФА, патент колечке (тип Комет) (теж. 78 кгр.) — — — — — — — — — —	1050.—
Лесковачки плуг обртач, лакши (око 40 кг.) на 1 точку —	780.—
БЕХЕР-ов плуг прашач и огртач (око 42 кгр.) „ЧАША“ — —	820.—
Прашач „РЕКОРД“, (око 35 кгр.) за лаку земљу — — —	450.—
Плуг-равњак, на 1 точку (око 40 кгр.) нарочито подесан за орање по винограду и воћњаку — — — — — —	720.—

Цене су необавезне, а важе док робе има на стоваришту и подразумевају се франко друштвени магацин, а по налозима П. А. Б. франко станица Београд.

Калемљење винове лозе, воћне саднице и руже

у гарантованим врстама за јесенску и пролећну садњу.

Све поруджбине извршава најкулантније велерасадник

Ладислав Шевар

дипл. енолог и власник узорног виноградарства

Петроварадин

Мајурска ул. 1. Тел. 71-64

Подружинама и члановима!

Тешкоће око набавке и испоруке робе, која ће требати за идућу сезону (пролеће) све су веће, а и цене расту. Препоручујемо члановима и подружинама да

сада још

предвиде, у колико је, данас, могуће и да, још сада, јаве **приближне** количине робе, (прскалица, плугова, алата итд.) које ће им требати. — Друштво ће се старати, на основу ових извештаја, да набави потребне количине робе, а првенство набавки имаће подружине које нам своје необавезне извештаје у току ове године доставе.

ПОЉОПРИВРЕДНИ КАЛЕНДАР ЗА 1941 ГОДИНУ изашао је из штампе и слаће се само оним подружинама које се на исти обрате, јер се без тражења ни једној подружини неће слати. Како се по новим правилима, Подружинске скупштине одржавају већ у току месеца децембра, тј. пре краја пословне и календарске године, то се позивају све уредне подружине да одмах требују ПРИБЛИЖАН број календара, како би их могле делити приликом уписа нових чланова. Поручивати у колико је могуће, само округле цифре календара, 20, 30, 50, итд. ради лакшег паковања и повољније поштарине.

С. П. Д.

ЦЕНЕ СПРАВА КОЈЕ СЕ МОГУ ДОБИТИ КОД СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА У БЕОГРАДУ, партија робе која се ових дана прима, необавезно (док има на стоваришту):

Тријер ХАЈД	Класа I	марке 43	чистач	Динара	6000.—
„	„ „	II „	18	класирач	„	4200.—
„	„ „	II „	43	„	„	6000.—
Сечка за сено и шашу, са педалом, од 8 ц.				Далит	Д.	1600.—
Сечка за сено и шашу, са педалом, од 10 ц.				Далит	Д.	1800.—
Сечка за сено и шашу, са педалом, од 12 ц.				Далит	Д.	2200.—
Сечка за репу и бундеве, мала, марке „Бик“					Дин	450.—
Сечка за репу и бунд., вел., са точком, м. „Бик“					Дин.	2000.—
Ручна преса за сено „Далит“ (проспект на захтев)					Д.	9000.—

Поруџбине вршити одмах, капару слати на чек. рачун друштва Бр. 50350. Цене важе франко друштвени магацин, нето **(без попуста)** а за налоге П. А. банке франко станица Београд.

Штампарија „Слога“, Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

ОБАВЕШТЕЊА О НАБАВКАМА РОБЕ

Рат у неким суседним земљама из којих добијамо справе и алате које продаје Српско пољопривредно друштво, изазвао је да се сва роба добија неуредно и са великим закашњењем, а неки артикли се не могу у опште ни добити. Исто тако тешко се добија и роба која се фабрикује и у нашој земљи.

Српско пољопривредно друштво имало је све ово у виду, па је још пре неколико месеци наручило сву робу коју оно продаје. Међутим, напред наведене тешкоће из дан у дан расту, тако да и поред благовремених поруџбина, Друштво врло често оскудева за робу, те је и оно принуђено да испоруку врши са знатним закашњењем.

Сем тога, из разлога који су свима познати, цене свој роби се врло често мењају, тако да и ако Друштво сву робу продаје по утврђеним ценама, оно није у могућности да те цене у напред одреди, јер и саме фабрике често робу не продају на фиксни рачун, него по ценама које важе на дан испоруке.

Чланови подружина изгледа да не схватају све ове тешкоће, те робу **наручују доцкан** са жељом да им се одмах испоручи. Сем тога, у својим поруџбинама нису довољно јасни, што све изазива рекламације и непотребну преписку.

Стога Српско пољопривредно друштво препоручује својим подружинама и својим члановима следеће:

1) Робу наручивати по могућству **што раније,** а Друштво ће у колико појединих артикала нема испоруку **вршити само по реду пријема поруџбина** — без обзира да ли је поручено на доплату, повуком или је новац послат у напред или је поруџбина по налогу Привилеговане аграрне банке.

2.) Поруџбина мора бити **кратка и јасна** са ознаком **цене — и најбоље изјавом да ли поручиоц пристаје да плати повуком разлику на случај промене цена.**

3.) У поруџбини увек треба назначити **тачну адресу купца и железничку, односно паробродску станицу или пошту,** преко које се има роба слати.

Све примљене поруџбине, **које испуњавају све напред наведене услове,** биће што је могуће пре извршене, ако дотичне **робе има;** а ако робе **нема,** пошиљаоц ће бити дописном картом обавештен **о пријему поруџбине са напоменом,** да ће испорука бити извршена касније, одређујући и приближан рок испоруке, ако то буде било могуће — али без икакве обавезе од стране Друштва да ће испорука и то тако утврђеном року моћи да се изврши.

На случај да се поручиоцу такви услови не свиде, **он може поруџбину и повући.**

Сви ови услови важе у свему и **за поруџбине из кредита Привилеговане аграрне банке,** с тим да Друштво на основу споразума са Банком, задржава право, да на случај промена цена **разлику наплати повуком.**

Најзад, скреће се пажња свима поручиоцима да фабрика Еберхарт плугове за сад израђује **само са патент капислама,** те ће се у будуће само такви плугови моћи слати, без обзира ако су наручени плугови са обичним капислама.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

ГЛАВНИЦА на пшеници је велики непријатељ пољопривредника.

Борба против ње није тешка а ни скупа ако се за дезинфекцију семена употреби опробано средство

„ОРТОСТАН“

ДЕЈСТВО „ОРТОСТАНА“ ЈЕ СИГУРНО И ЕФИКАСНО.

Још мало па ће сезона за употребу **»Ортостана«** бити ту, зато се препоручује задругама и трговцима **да већ сада набаве потребне им количине.**

ПРЕ КУПОВИНЕ „ОРТОСТАНА“

тражите понуду од домаће творнице

ЗОРКА

БЕОГРАД
Француска ул. 9
пошт. фах 669

ИЛИ ОД:

Српског пољопривредног друштва у Београду

Виноградари и воћари!

ОИДИУМ-ЛУГ на виновој лози и осталим културним биљкама сузбија се најлакше и најјефтиније. ако се у бордовску чорбу промеша

СУЛИКОЛ

Грожђани мољци, јабучни црви и друге живе штеточине сузбијају се поуздано са препаратом.

АРЗОКОЛ

Продаје и упутства даје: Српско пољоп. друштво, Београд — Адм. Гепрата 64 и

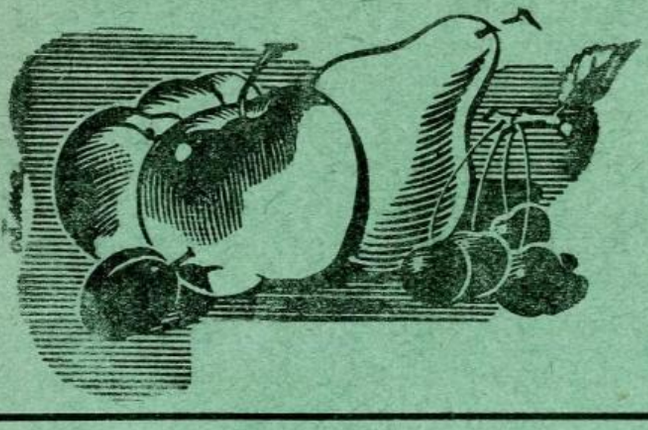

ЗОРКА

Београд
Француска 9

Поштарина плаћена у готову

Универзитетска библиотека
Београд

...твом
Њ.В. КРАЉА ПЕТРА II.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1860 Г.

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Год. 68 | Београд, 15 децембар 1940 | Број 24

САДРЖАЈ:

Бора Љ. Нешић: Један важан иметак пољопривредника о коме се мало води рачуна; Д-р. *П. Вукасовић:* Репичина бува; Инж. *Иван Пуцељ:* Плодност код домаћих животиња; Инж. *Ј. Димитријевић:* Једно јефтино средство за сузбијање штитасте ваши на шљивама; *Љ. Мишовић:* Заштита воћака од зеца; Инж. *Р. Борисављевић:* Приватни лозни расадници; *А. Поповић:* Прикупљавајте семе од багрема јер се може уновчити; Инж. *Б. Ј. Јоковић:* Како се врши пошумљавање врбом и тополом; Питања и одговори: Инж. *Ј. Шеварлић:* Кретање цена пољопривредним производима у другој половини месеца новембра; Допис са села: *Љ. Богдановић:* Зашто се суше шљиве; Стечајеви за за напредније начине рада; Рад наших подружина: *Р. Симић:* Воћарско-виноградарски течај Пољ. подружине у Грабовици; Из пољопривредне књижевности; Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредни друштва.

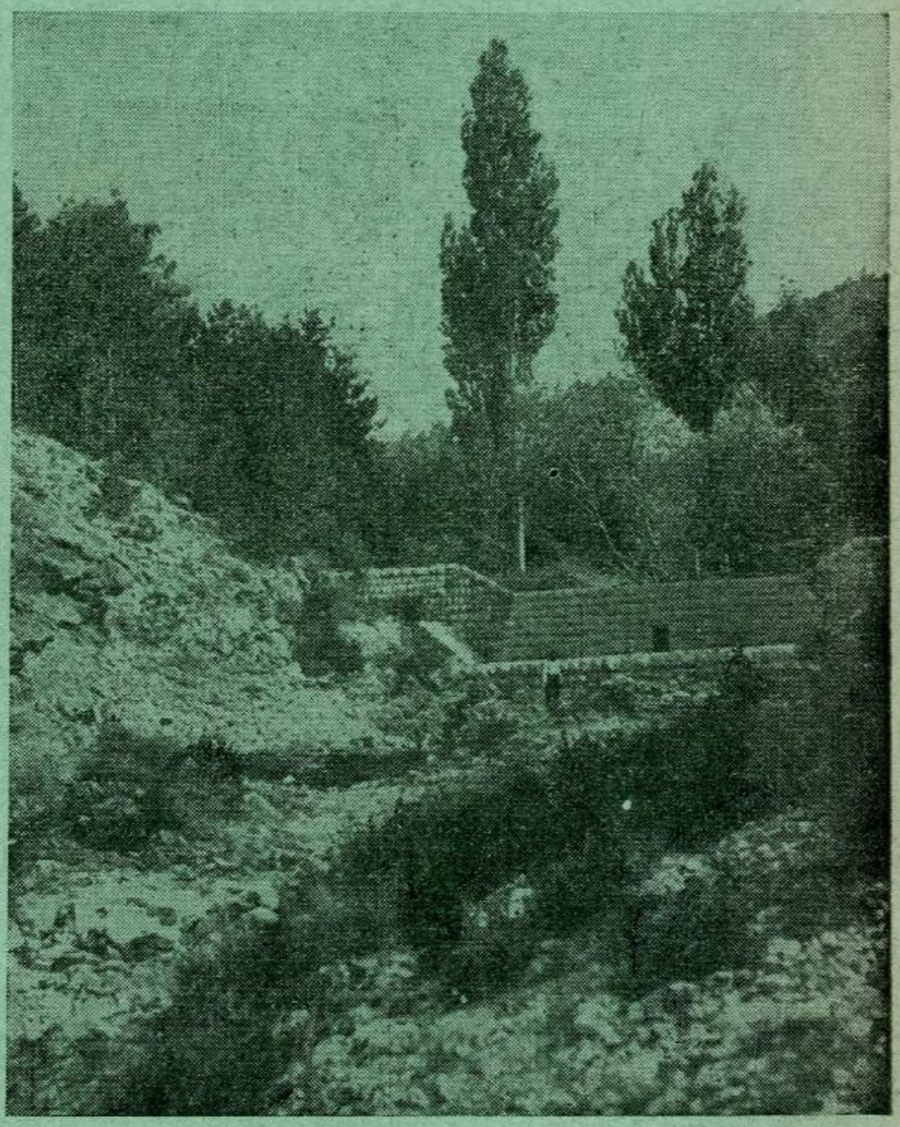

Из наше земље — Регулисање бујица преградама у Ривиној Јарузи (Сев. Далмација)

ЗАШТО ТРЕБА БИТИ ЧЛАН ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПОДРУЖИНА — СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Српско пољопривредно друштво је најстарија приватно-правна пољопривредна организација у Србији. Ради већ преко 70 година.

Задатак је Друштва и његових пољопривредних подружина да стручно просвећују пољопривреднике, да их снабдевају разним пољопривредним потребама, као и да раде на културном и економском подизању села.

Чланови пољопривредних подружина уживају ове погодности:

1) Бесплатно примају од Друштва „Тежак" и „Пољопривредни календар", чија је садржина испуњена само пољопривредним поукама, саветима и обавештењима, корисним за пољопривреднике.

2) Имају право да се снабдевају код Друштва справама, семеном, разним препаратима за гајење и неговање пољских култура и стоке, која је роба првокласног квалитета и испитане вредности, и уступа се по најповољнијим ценама и условима.

3) Пољопривредне подружине добијају од Друштва пољопривредне справе, семе и друге пољопривредне потребе на бескаматни кредит и уступају их својим члановима такође бескаматно.

4) Чланови пољопривредних подружина много лакше и много брже користе лични кредит који пољопривредницима даје Привилегована аграрна банка, за набавку пољопривредних справа, семена детелине и плавог камена.

5) Чланови пољопривредних подружина једини могу учествовати на стечајевима које расписује Друшвто за напредније начине рада у пољопривреди и бољу организацију сеоских домаћинстава. А као савеснији и искуснији пољопривредници они се узимају првенствено у обзир приликом додељивања разних помоћи и награда које одобрава Друштво, државне и самоуправне установе у сврху унапређења пољопривреде.

6) Пољопривредне подружине организују течајеве, предавања и изложбе, на којима могу узети учешћа првенствено њихови чланови.

Због тога ни једно село не треба да буде без пољопривредне подружине, а ни једна сеоска кућа не треба да буде без „Тежака" и „Пољопривредног календара".

Друштво је још и **централа пољопривредних књижница и читаоница.** У његовом саставу налази се већ више стотина ових корисних организација, којима **Друштво поред осталог даје бесплатно разне пољопривредне књиге.**

ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ! Оснивајте пољопривредне подружине и уписујте се у њихово чланство. **Годишња чланарина је свега 25.— динара.**

Тражите од Друштва правила за пољопривредне подружине као и правила за пољопривредне књижнице и читаонице, са упутом за њихово оснивање и рад у њима, која се на захтев шаљу бесплатно.

Дођите и разгледајте друштвени дом и магацине у улици Адмирала Гепрата број 64 у Београду.

За хитна обавештења обратите се на телефон канцеларије број 20-302 или магацина бр. 27-702.

Рачун Друштва код Поштанске штедионице је под бр. 50-350.

Српско пољопривредно друштво.

Поштарина плаћена у готову

ГОДИНА 68, Бр. 24 БЕОГРАД, 15 децембар 1940

ПОД ПОКРОВИТЕЉСТВОМ
Њ. В. КРАЉА ПЕТРА II

ТЕЖАК

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА
основан 1869 године

Власник за Српско пољ. друштво
Председник Др. МЛАДЕН ЈОСИФОВИЋ
професор Универзитета

Уредник
Инж. ВУКАШИН ТОСКИЋ
доцент Универзитета

Излази двапут месечно. Уредништво Гепратова ул. 64 Тел. 20-307
Годишња претплата Дин. 30.—, а за ђаке и војнике Дин. 15.—
Жиро-вни рачун 50.350 Рукописи се не враћају

ЈЕДАН ВАЖАН ИМЕТАК ПОЉОПРИВРЕДНИКА О КОМЕ СЕ МАЛО ВОДИ РАЧУНА

Стајско — сточно ђубре је врло важан иметак у сваком пољопривредном — сељачком газдинству. Његову велику важност и вредност увидело је доста наших пољопривредника, али је број ових превише мали према маси која ни данас, изгледа више неће него што не може да увиди важност ђубрета. Многи иако увиђају његову велику вредност и потребу, ипак врло мало раучуна воде о његовом прибирању, неговању и употреби.

Врло су чести случајеви небриге и нестарања, да се стајско ђубре пажљиво прибира, чува и негује. Многа и многа домаћинства немају ни приближно уређена ђубришта Неће се претерати ако се каже да ни 10 од сто наших пољопривредних газдинстава немају уређена ђубришта у који се број могу урачунати и обичне ђубришне јаме са дуваровима од набијене иловаче.

Ђубре је често свуда по дворишту растурено и на неколико гомила и гомилица немарно скупљено и остављено да га ветар и сунце исушују а кише спирају и снагу и јачину његову носе.

Нису ретка домаћинства где се ђубре из стаје по неколико дана не износи а кад се избаци напоље то се као од беде ради. Довољно је да се оно на отвор за избацивање

ђубрета (бацу) или на врата избаци напоље, а шта ће после са њим бити, о томе се мало или немало не води рачуна. Тек кад гомила толико нарасте да смета избацивању новог ђубрета или излазу и улазу у стају, онда се поведе рачуна да се оно што је од ветра, сунца и кише остало, на њиву извуче или даље одбаци те да не смета.

Стока се лети везује по дворишту под тремовима за плотове и тарабе и једва се једаред недељно погубљена балега онако сува покупи и на главну гомилу однесе или малим гомилицама остави да се и по количини и по јачини преполови и домаћину као такво остане да своје мршаве и гладне њиве и повртњаке нађубри.

Овакво поступање и оволики немар и небрига од стране пољопривредника, према овом важном иметку, без претеривања могу се назвати злочином према себи и према својима.

За повећање и побољшање приноса свих пољских култура, а нарочито житарица и кукуруза, код напреднијих народа дају се читаве премије, пишу се уредбе и закони, прави се вештачко ђубре и троше се милиони, а ми не водимо рачуна о стајском ђубрету са којим би са мало више добре воље и труда могли постићи оно, што би друге много коштало.

Ми још не умемо и нећемо да ценимо важност стајског ђубрета као средства за повећање свеколике производње. Стајско ђубре има велико преимућство над вештачким ђубретом. Оно даје земљи много више разноврсних хранљивих састојака а поред тога у знатној мери поправља физичке особине земље. Тешке земље прави лакшим — растреситијим а лаке и песковите више везује и влагу у њима задржава.

Повећање приноса са свога земљишта то је рад који има посебан и општи значај. Он јача најпре онога који га изводи, затим јача државну и друштвену заједницу и повећава благостање у народу. То повећање може се постићи у првом реду правилном обрадом и ђубрењем земље.

Савесним и марљивим прибирањем и правилном негом и употребом стајског ђубрета, наши пољопривредници у многоме могу да поправе и побољшају свој економски и социјалан положај. Како се стајско ђубре прибира и правилно чува, негује и употребљава лепу и разумљиву поуку о томе даје књига „Стајско ђубре“ од инж. агр. Власте Ђорђевића, која се може добити код Српског пољопривредног друштва по цени од 6 динара.

Бор. Љ. Нешић

РЕПИЧИНА БУБА

Од нашег члана, г. Дико Николића из Вршана, добили смо карту следеће садржине: На све се стране пропагира да сејемо олајну репицу. То и радимо, али ево већ три године како нам исту уништи бувач и репичин сјајник (репичина буба). Од скочибубе (бувача) и можемо се некако бранити, а од репичиног сјајника никако. Требало би повести више рачуна о томе штеточини јер код нас је ове године цијела јесенска сетва уништена, пак свијет једноставно неће више да сије.

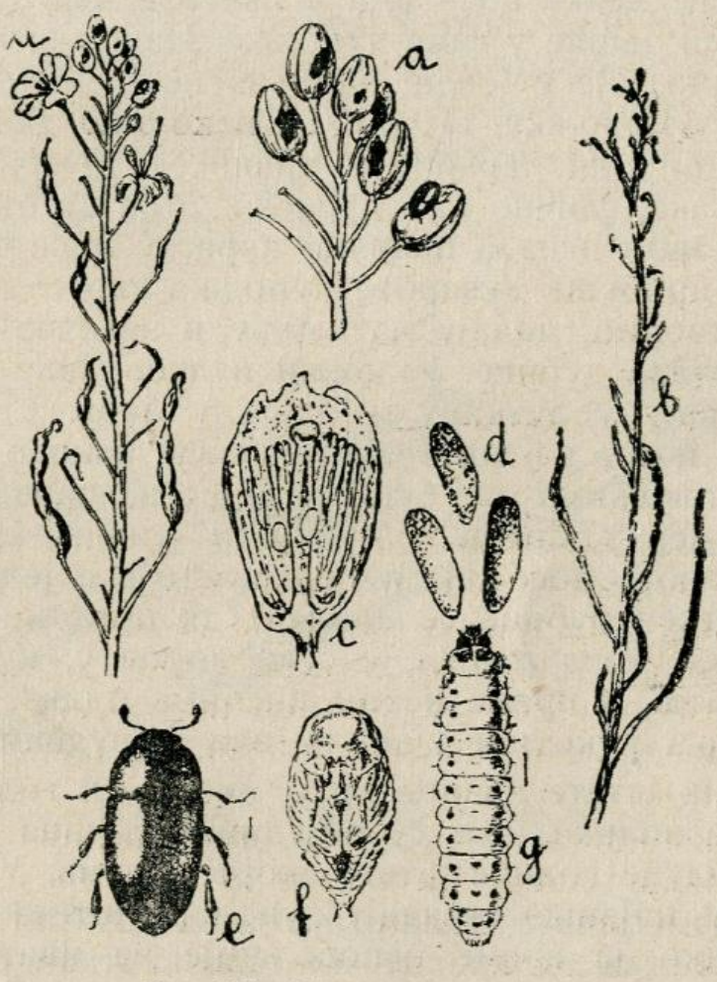

Сл. 139. Репичина буба:
а) нападнути цветни пупољци са бубама; b) уништена цветна гранчица; c) јако увеличан пупољак са два јајета; d) врло јако увеличана јаја; e. f и g) буба, лутка и ларва, све јако увеличано

О **репичној буби** било је већ опширно говора у Тежаку, бр. 8 од 15 априла 1938 год. Ничег нарочито новог нема да се томе дода, али пошто је реч о једном заиста великом штеточини репице, да се наново задржимо на њему.

Штеточина, мала бубица мрко зеленкасте боје металног сјаја и дуга око 2—3 мм свима је позната. Она је уосталом и једна од најмногобројнијих и најчешћих бубица и од раног пролећа среће се на свим могућим цветовима. У току априла-маја скупља се нарочито на цвастима биљака из пле-

мена крсташица, у које се убрајају и гајене биљке купус, кељ, репица, роткве, итд., као и врло чести корови горушица и пољска репица, девојачка трава и хоћу-нећу итд. На гајеним биљкама а понајвећма на рећици, често их има у грдним количинама, да се врхови од ње црне.

Бубице се хране деловима цвета, и код расцветаних нарочито нападају прашнике. Пупољке пак прогризу, увлаче се у њих и једу било прашнике, било тучак, те га тако уништавају потпуно. Ако се нападнути пупољци и расцветају и заметну, љуске остају мале, криве и без вредности.

Оплођене женке носе јаја у цветове непотпуно расцветане, или још чешће у саме пупољке. Иако изгледа да свака само по једно јаје у један пупољак носи често их има десетину јаја у попољку. Из јаја за неколико дана (10 до 15) излазе црвићи или ларвице и хране се унутрашњим деловима пупољака, слично као одрасли. Боје су отворено сиве, са црном главом и када потпуно израсту мере око 4 мм дужине. Тада пробуше дуварове пупољка ако се за ово време није сам отворио, падају на земљу и завлаче на један до два сантиметара дубине. У земљи издубе малу чаурицу и у њој претварају у луткицу и одраслу бубу. Све ово траје око 12 дана и нов нараштај буба излази наново из земље. У хладнијим крајевима ове бубе се више не паре; у топлијим, као на пример у Средњој Русији и јужним деловима Европе, оне наново носе јаја и тако постоји и један други нараштај. У јесен бубице се повлаче да презиме у разне заклоне: испод сувог лишћа, у суви коров у, пукотине кора на дрвећу итд., а према неким писцима одлазе чак и у земљу или бар у пукотине у земљи или у грудвама земље.

Величина штете зависи врло много од године и места и јако је разнолика. Док су појединих година читава поља уништена, идуће године штете скоро и нема. Углавном, пошто од бубе највише страдају пупољци, штета ће бити тим већа, уколико је време неповољније за цватњу. Пупољцима тада треба дуго времена да се отворе, расцветају, и бубе их могу изнутра потпуно појести и уништити. У расцветалим пупољцима, у цветотима, бубе се, као што је речено, хране само цветним прахом, а њега увек довољно има за оплођавање. Али исто тако, хладна, кишовита и ветровита пролећа могу изузетно бити и повољна за репицу. Ветар и киша растерају понекад бубице са поља, нагнају их наново у њихове заклоне, па иако после њих дође нагло лепо време, репица ће процветати пре но што се штеточина врати у већој мери и тако ће избећи опасност. Велики број разних чиниоца, као што се види, одлучују о величини штете. Поједини су изван наше моћи, као на пр. временске прилике, на друге пак можемо донекле утицати. Зато поједини стручњаци на једно од првих места у мерама против штето-

чине стављају „рационално гајење репице". Оно се састоји у што бољој обради земље и добром ђубрењу да би биљка била што јача, као и у што ранијој сетви, да би цветање започело пре доласка главних маса штеточина на пупољке. Затим, обраћа се врло велика пажња коровима на којима се бубе најпре јављају и с којих после прелазе на репицу. Међу ове убрајају се на првом месту горушица (слачица) и дивља репица, и оне се морају најсавесније уништавати.

Већ овим мерама онемогућују се, бар унеколико, јако множење штеточине и опасне навале. Када се пак јаве, постоје више начина да се од штеточине бранимо.

Руски стручњаци препоручују запрашивање репице са арсеновим средствима у прашку. Потребна су два до три запрашивања, а за свако од њих око 24 кг по хектару. Рачунајући да 1 кг кошта само 10 до 15 дин., већ долазимо до издатака који се сигурно не би исплаћивали.

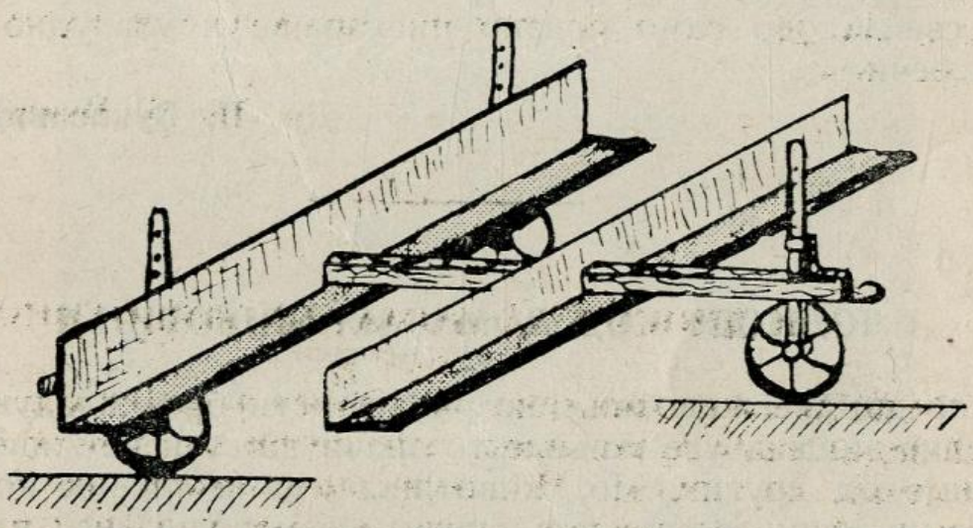

Сл. 140. Једна од простијих справа за уништавање репичине бубе, подешена за коњску вучу

Један од француских стручњака препоручује прскање са уљаним емулзијама тврдећи за њих да дају одличне резултате. Пре но што би се могло ма шта рећи, требало би их испробати.

У многим земљама примењују се са успехом скупљања одбраслих буба. Постоје читаве справе за ово и једна од најпростијих била би дугачко а уско платно, затегнуто на дрвеном раму и премазано лепком или меласом. Два радника преносе га изнад цветова и узнемирене бубе падају на њега и лепе се.

Постоје затим многе друге сложеније справе подешене за ручни рад или и коњску вучу. Једна од њих претстављена је на слици 140. Састоји се од дасака, састављених две по две под углом, и намазаних лепком. Висина се подешава према порасту биљака. Коњ вуче справу и предњи део дасака удара о репицу и стреса бубе на лепљиве површине.

Има и других, још савршенијих, али њихова употреба и успех зависи поглавито од организације борбе. Г. Николић лепо каже да би требало повести више рачуна о штеточини, али први који би то требали да ураде, то су баш они који сеју репицу. Ако сваки од њих ради по својој глави, како хоће и не обраћа ни најмање пажње да се бар делом спречи множење штеточине, није ни чудо што ће се исти временом толико намножити да ће га бити довољно да уништи репицу и у иначе за њега неповољним годинама. Први покрет, први подухват мора потећи баш од оних који се гајењем репице баве. Ако се они удруже, сложе и реше да скупа, заједнички иступе против штеточине, већ пола борбе биће добивено. Наћи ће се лако људи који ће им рећи шта треба радити, који ће доћи да их на месту поуче и да им покажу шта треба. Наћи ће се и материјалне помоћи, било код државе, било приватних установа, те ће се борба моћи организовати и спровести на општу корист. Без тога, све је ово само празно пискарање и узалудно трошење речи.

Др. П. Вукасовић

ПЛОДНОСТ КОД ДОМАЋИХ ЖИВОТИЊА

Све домаће животиње не рађају исти број младунчади, већ једне више друге мање, што значи да су неке животиње плодније од других. Но, животиња има и таквих које не доносе ни једно једино младунче, које уопште нису плодне, већ неплодне, јалове. Међутим, како плодност, већа или мања, тако и неплодност јесу особине које се наслеђују, па ту чињеницу приликом одабирања приплодних грла треба имати у виду.

Што се тиче броја младунчади које доносе поједине женке на свет познато је да је тај број врло различит. Он зависи пре свега од делатности јајника који луче јаја. Број младунчади је обично толики колики и број сазрелих и излучених јаја у јајеводу, јер се из сваког оплођеног јајета развије по једно младунче, а само у изузетном случају два.

Према броју младунчади, што их поједине врсте домаћих животиња доносе на свет, разликујемо животиње које доносе једно младунче и животиње које доносе више младунчади. Вишеродне су свиња, кучка и мачка, док су кобила и крава обично једнородне. Коза и овца, међутим, могу да буду и једно и друго — ипак је овца чешће једнородна него вишеродна, а коза обратно, она чешће близне или тројани, него што донесе једно младунче. Али и кобиле

и краве могу каткад да близне, ма да су по правилу једнородне животиње. Случај близњења доста је чест нарочито код крава, где износи око 2%, а много ређи код кобила. Сам случај ближњења пак може да буде двојак, или да близанци потичу из једног јајета, или из два. Близанци из једног јајета (једнојајни близанци) познају се по томе што су потпуно слични, дакле и истог пола, док код разнојајних близанаца не мора то да буде.

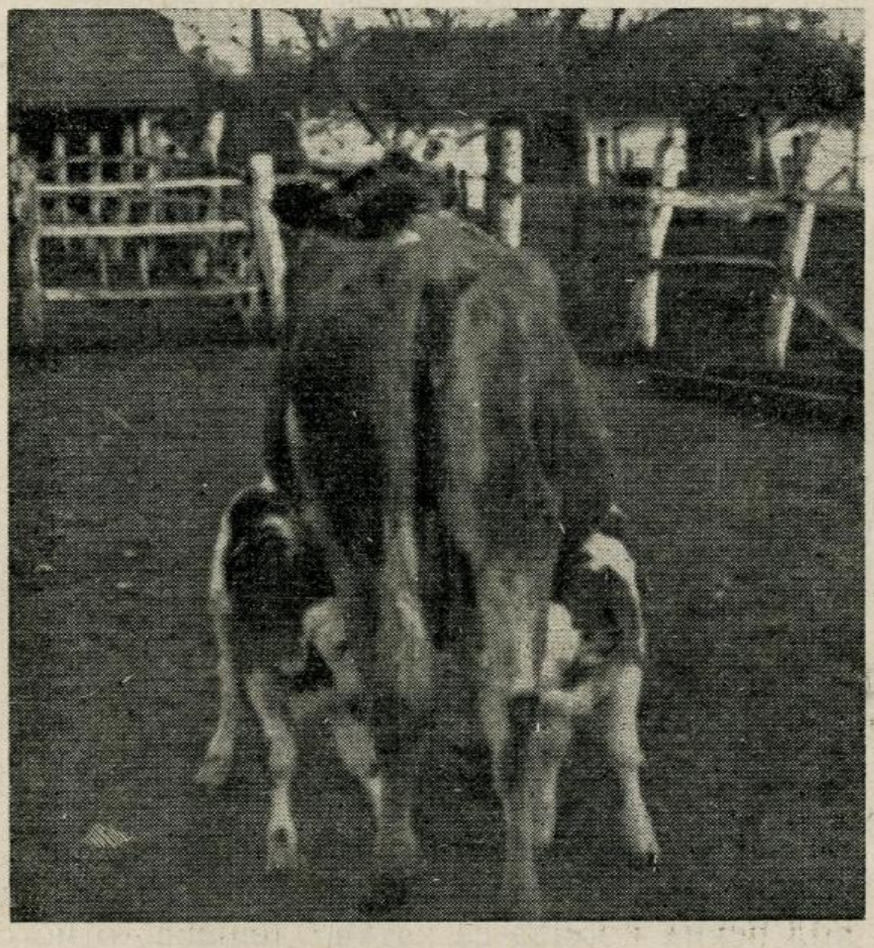

Сл. 141. Близнаци у говедарству
(Сн. Ст. Јешић, Ваљево)

Сем урођености, на плодност утичу и друге околности: храна, нега, кретање, доба старости, раса, врста и друго. Доказано је на пример да повољна исхрана у вези са правилном негом и умереним кретањем, нарочито на паши, на повећање плодности врло повољно утиче, док напротив, сувише обилна исхрана, а к томе још и неограничено кретање имају на плодност неповољно дејство. Познато је, да број младунчади код вишеродних женки расте са старошћу, док после шестог или седмог порођаја опет полако опада. Тој чињеници треба приписати да овце први пут ојагње само једно јагње, а близне или тројане тек доцније. Следствено томе и крмаче опрасе први пут свека неколико комада, па се затим број прасади пење све више и више, док не постигне врхунац приликом шестог или седмог прасења. Исто тако

позната је ствар да су поједине расе плодније од осталих, да су нарочито културне расе, које су у том правцу и стваране, много плодније од примитивних. С друге стране пак, примитивне расе као и оне које су постале природним путем много се сигурније оплоде него културне расе. Краве нашег домаћег говечета, на пример, много лакше и сигурније остају после парења стеоне но што је то случај са кравама сименталске расе. Исто важи и за поједине врсте домаћих животиња. Као најплодније сматрају се свиње, пошто се оне прасе двапут годишње и сваки пут по више комада, потом долазе козе, па овце, говеда и најзад коњи, што значи да је просечна плодност код крава већа него код кобила, или другим речима, да се кобиле од свих домаћих животиња најтеже оплоде.

Код нашег пољопривредника влада често погрешно мишљење, наиме да ће женско грло донети већи број потомака, односно остати сигурније бременито, ако се мушко грло припушта двапут узастопце. Међутим, дуплим скоком се обично промашује циљ и троши мушко грло без потребе. Поновни, тј. узастопни скок је оправдан само ако прво парење није обављено како ваља.

Како постоје узроци за већу или мању плодност тако исто има и узрока неплодности домаћих животиња. Један од њих јесте парење у сродству, затим неправилности и поремећаји у унутрашњим полним органима, претерана угојеност грла, промена климе, разне болести и друго.

Познато је и то да се нека грла међусобно врло тешко успешно паре, док парења са другим грлима дају кудикамо већи број потомака. То се често запажа код крмача које парене са извесним нерастовима дају свега неколико прасади, а парене са другим неким нерастом по десет па и више комада. И код неких кобила се каткад дешава то исто, то јест парене са неким пастувом, ма да иначе плодним, не могу се никако оплодити, док са другим остану одмах суждребне. Слични случајеви постоје и код других врста домаћих животиња.

Интересантно је најзад поменути, да су и јунице-близнакиње, које имају брата из истог гнезда, обично неплодне. Тај случај је испитан и у Средњој пољопривредној школи у Ваљеву и установљено је да је то тачно. Стога не треба никад женску телад која потичу као близанци са својом браћом остављати за приплод, јер она неће дати потомство. То се уосталом може закључити и по спољашним знацима. Такве јунице личе више на мушко него женско. Ако је ко од читалаца ових редова установио исто или пак супротно, нека буде љубазан и обавести о томе потписаног.

Инж. **Иван Пуцељ**

ЈЕДНО ЈЕВТИНО СРЕДСТВО ЗА СУЗБИЈАЊЕ ШТИТАСТЕ ВАШИ НА ШЉИВАМА

Штитаста ваш је најопаснија штеточина за шљиву. За време од 1920 до 1930 год. она је учинила праву пустош у нашим шљиварским крајевима, где је у том времену уништила преко 60% од наших шљива. После те најезде њено ширење је било нешто престало, међутим од прошле го-

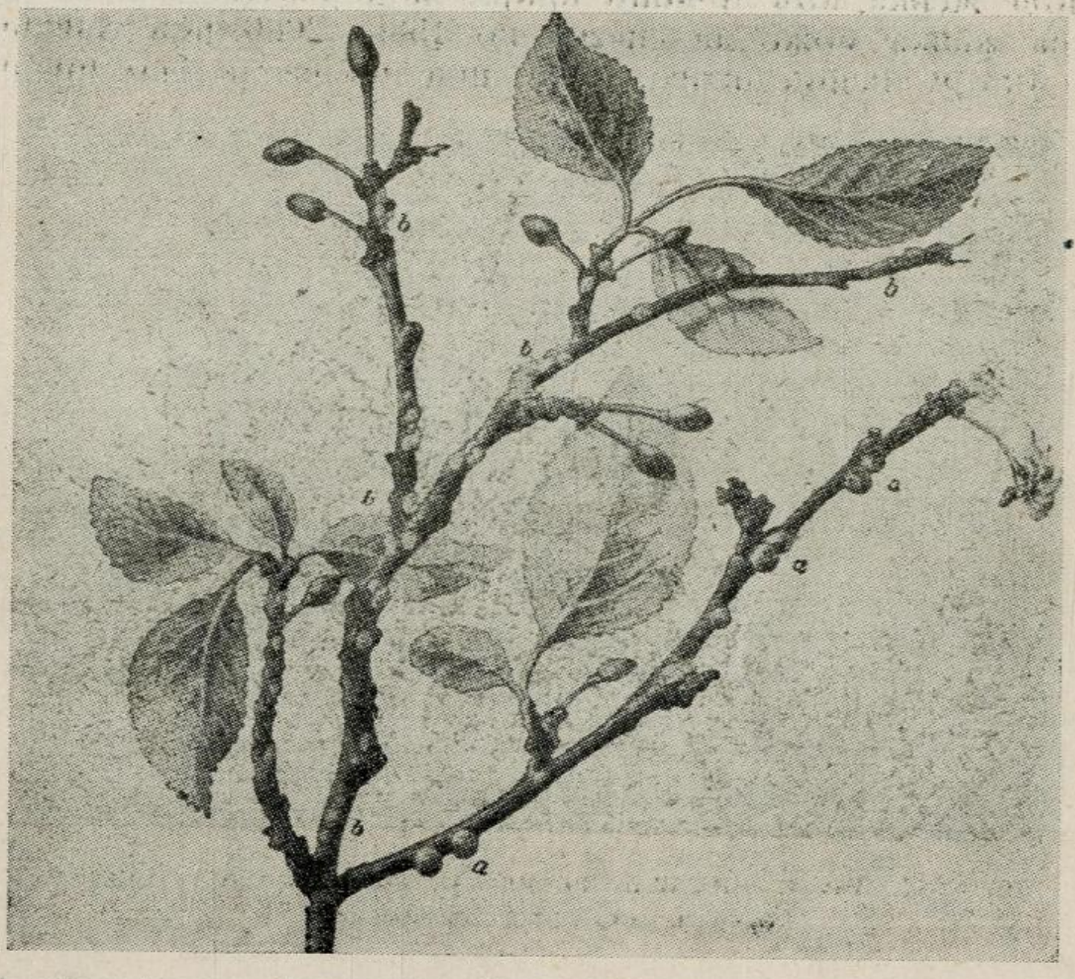

Сл. 142. Штитаста ваш на шљиви
а) штитови угинулих ваши; b) младе штитасте ваши

дине почела је опет нагло да се шири у појединим крајевима и прети опасност поново да уништи већ обновљене шљиваке. Сада је има доста много у моравичком срезу, а нешто мање у срезовима ваљевском, колубарском и подгорском. У нишавском и царибродском срезу шљиве сада нагло пропадају од штитасте ваши.

Наши воћари не смеју дочекати скрштених руку нову најезду штитастих ваши, већ се морају привремити за борбу противу ње. У овом чланку описаћемо једно добро и јевтино сресство за сузбијање штитасте ваши.

Распознавање штитасте ваши. У јесен и преко зиме на једногодишњим гранчицама виђамо густе слојеве малих мркоцрвених љуспица, дугачке око 1 мм. Те љуспице су ларве

штитасте ваши. Ако их пригњечимо из њих изиђе жућкаста течност. У пролеће те ларве прелазе близу врха гранчица, где забоду сисаљку у кору и сишу сок, без да се мичу са тог места све док не угину. Ту се оне брзо развијају. Женке брзо изграде свој штит који достигне величину око 5 мм. у пречнику. У то време се јављају већ и мужјаци, који имају 1 пар крила и лете. Њихови усни делови су закржљали, те се ничим не хране и живе само 2—3 дана па угину. Мужјаци оплоде женке, које почињу крајем маја месеца да носе јаја. Једна женка може да снесе око 1500—2000 јаја. Снешена јаја остају испод штита. Она личе на ситан бео прашак.

Сл. 143. Зимско прскање воћака Ср. пољ. школе у Ваљеву
(Снимак инж. Јордан Димитријевић)

Када снесе јаја, женка угине, али њен штит и сасушено тело и даље остану на гранчицама непомично и штите јаја. Почетком јула месеца из јаја се излегну мале ларвице, белича-сто-жуте боје, које миле, одлазе на младо лишће и са наличаја сишу сокове, где се врло лагано развијају све до јесени. Пре опадања лишћа ларве одлазе на гранчице.

Ларве док су на листу и гранчицама луче већу количину медљике (лепљиву течност) на којој се доцније развија једна гљивица у виду црне превлаке на листу и гранчицама. Када се на једној гранчици налази више вашки, она почиње прво нагло да кржља.

Сузбијање. Ова штеточина се најлакше сузбија зимским прскањем заражених воћака са чорбом од неких јаких конктактних срестава. Таква конктактна средства су разни карболинеуми и уља. Од карболинеума за препоруку су: карбокримп, дрворин, дендрин, Шел-биљобран, миксидрин и

др. За њихову употребу постоје упутства, која даје свака фирма која их продаје.

Али пошто су та средства доста скупа овде препоручујемо једно друго сресство **„емулзија нафте и креча“**, које је јевтиније, а које је такође врло добро. Чорба од ове емулзије лако убија не само штитасте ваши, него и сва јаја од појединих штеточина, која презиме на воћкама*)

Спремање чорбе. За спремање 100 л. чорбе узима се 5 литара нафте и 2 кгр. негашеног или 6 кгр. доброг гашеног креча. Само спремање се обавља овако: у 10 л. воде угаси се 2 кгр. негашеног креча и добро промеша да се створи креч но млеко, па се доцније у кречно млеко додаје постепено уз јако мешање 5 л. нафте. Пре додавања нафте кречно млеко треба процедити кроз густо сито и пребацити у суд већи од 20 литара.

Добивена смеша од креча и нафте се сипа у прскалицу, па се после из прскалице кроз шприц поново избаци у суд. Ово се ради да би се створила што боља емулзија. Овако спремљена емулзија може се чувати само 2—3 дана, јер се доцније њено дејство смањује. При употреби овако спремљена емулзија се разреди са 85 л. воде, тако да буде свега 100 л. Овако разблажена емулзија губи брзо своје дејство, зато је боље да се разблажује у самој прскалици при прскању. У том случају на један део емулзије додаје се пет и по литара воде. Тако напр. ако прскалица садржи 20 л. дода се три литре емулзије и шеснаест и по литара воде, добро промеша и одмах прска.

Припрема воћака за прскање. Неколико дана пре прскања очистити воћке од сувих и болесних грана, проредити круну и састругати мртву кору и маховину са дебла и дебелих грана.

Како треба прскати. Прскање треба обавити за време док је воћка у мировању, а то је од децембра па све до марта месеца. Прскање вршити само по лепом времену, а никако по киши нити када су јаки мразеви или ветрови. При прскању тежити да се сви делови воћке добро окупају чорбом. Прскање обављати са врха воћке па све до дна дебла.

Инж. **Јордан Димитријевић**

---

*) Један литар нафте сада се продаје по 5.50 дин. док 1 кгр. од поменутих карболинеума се продаје по 10—15 динара. За 100 литара чорбе од нафтене емулзије се узима 5 л. нафте, а код карболинеума 8 кгр.

ЗАШТИТА ВОЋКИ ОД ЗЕЦА

Сваке године постоји опасност глодања воћних садница од зеца, који уништава младе воћњаке и причињава велике штете нашем воћарству, нарочито у местима где су воћњаци близу шума. Борећи се већ 10 година против ове опасне штеточине, читајући поједине чланке у нашем „Тежаку", увек сам обраћао пажњу на ову ствар. У расаднику сам морао да заштићујем од зеца сваке зиме око 25.000 ком. воћних садница.

Као што је многим читаоцима познато, има разних начина одбране воћки од зеца, али је за земљорадника и сиромашног сељака најјевтиније а и најефикасније мазање воћака са смрдљивом смешом. Смрдљива смеша треба да садржи: ¼ кгр. креча угашеног, ¼ кгр. кравље свеже балеге, малу количину дуванског екстракта и мало земље иловаче. Ово се замеси усмрделом крвљу. У крв се дода на сваких 10 л. **2 до 3 ком.** жуча (жучне кесице) од свиња, оваца или говеди. Жуч се изручи претходно у воду и добро измеша па се помеша са крвљу. Смеша треба да буде густа као каша. Оваком смешом (којој се може додати мало воде ако буде сувише густа) треба са четком од кречења премазати све воћке од земље до круне. Ова смеса показала се у пракси као одлично средство. Ко нема екстракта, може и без њега. Овде су као главни састојци усмрдела крв и жуч. Крв се може добити врло јевтино. Кад се стока коље непустити крв да се просипа. Крв треба узети пре него што се усири. При клању стоке потурити суд и како крв долази у суд, мешати. Пошто се меша десетак минута остаће у течном стању. Суд с крвљу оставити у некој одаји (подруму). Узгредно покупити жучеве па их чувати целе. Кад се крв усмрди приступити састављању смеше.

Ако би преко зиме било јаких киша, премазати воћке још једном на топлијем дану. Оваквим радом у воћном расаднику у Чајетини заштићавао сам већ неколико година око 25.000 воћних садница од зеца. Цео трошак за прошлу јесен износио је 500—600 динара. Да сам оставио саднице на милост и немилост природи, ни једна садница не би остала читава.

Љубомир Мишовић

ВОЋЊАК КАО И СВЕ ДРУГЕ КУЛТУРЕ ТРАЖИ НЕГУ И ОБРАДУ, ПА ДА НАМ РЕДОВНО РАЂА.

ПРИВАТНИ ЛОЗНИ РАСАДНИЦИ

Одмах после појаве филоксере која је уништила нашу стару домаћу лозу. Министарство пољопривреде као врховна надзорна власт, да би пружило виноградарима подесне подлоге за калемљење винове лозе, и да би спречило размножавање рђавих сората грожђа, основало је, у свима важнијим виногорјима у држави лозне расаднике. Ови расадници су доцније, 1928 године предати на даље издржавање и старање о њима обласним самоуправама, а 1929 године потпадају под Банске управе.

И ако Бановински расадници постоје скоро у свима важнијим виноградарским реонима, у пракси се показало, да су недовољни, да подмире целокупну потражњу лозног материјала, те је Министарство путем специјалних дозвола давало одобрења приватним лицима, да на своме имању могу да оснују приватни расадник. Сопственици ових приватних лозних расадника дужни су, према издатој њиховој обавези, да се у свему придржавају законских прописа и у својим расадницима, који подлежу контроли државних и бановинских пољопривредних органа, да производе само онај лозни материјал које је Закон о обнављању и унапређењу виноградарства дозвољен.

У прво време дозволе за оснивање приватних лозних расадника даване су само лицима која су свршила неку пољопривредну школу, пошто се сматра да таква лица имају довољно способности, да стручно и у духу Закона производе и продају лозни материјал. Али, пошто је потражња за оснивање ових расадника потицала и од стране и других лица, без школских квалификација, за оваква лица је прописан Правилник, по коме су молиоци пре него што им се изда дозвола, морали да положе стручни испит пред одређеном комисијом састављеном из реда виноградаских државних и бановинских стручњака; како би доказали да су способни да могу да рукују приватним лозним расадницима.

Овако замишљени приватни лозни расадници су имали да припомогну бановинским расадницима у производњи лозног материјала потребног за обнову пострадалих наших винограда за време протеклог светског рата и ставе виноградарима на расположење добар лозни материјал, јер већина виноградара недовољно разликује подлоге и сорте домаће лозе. Пошто власници приватних расадника, при добивању дозволе, издају и писмену потврђену обавезу, да ће се у свему придржавати законских прописа и у својим расадницима производити и стављати у промет само добар лозни материјал, у њих је, с правом, полагана велика нада да допринесу обнови нашег виноградарства.

После светског рата потражња лозног материјала, а

нарочито калемова, била је врло велика и под утицајем ове потражње приватна лица калеме велике количине и исте препродају. Али пошто је Законом о обнављању и унапређењу виноградарства забрањена трговина лозом, произвођачи су прибегли дозволама о оснивању приватних лозних расадника на своме имању. Последњих година потражња ових дозвола је била тако велика, да је од стране Банске управе Моравске бановине за њену територију издато више стотина приватним лицима, па чак је основано и неколико задруга за производњу и продају калемова винове лозе. Изгледало је као да ће ови приватни расадници у свему да замене постојеће бановинске лозне расаднике који услед одређивања ниске цене произведеном лозном материјалу, не успевају да **изравнају пасиву са активом.**

И ако је законом забрањена продаја и трговина лозног материјала, произвођачи су и поред тога и даље трговали и вршили продају произведених калемова. Да би се овој незаконитој радњи стало на пут, Министарство пољопривреде издејствовало је од Министарства саобраћаја, те је оно једном наредбом забранило утовар и превоз лозног материјала железницом без дозволе о оснивању приватног расадника и превоз се дозвољава само оним лицима која поседују ову дозволу. Ето под утицајем ове забране произвођачи калемова су тражили дозволе за оснивање приватних лозних расадника. Не да стварно оснивају расаднике, већ да могу несметано да продају своје калемове. Од неколико стотина издатих дозвола на територије Моравске бановине ја нисам видео ни једнога виноградара, који би бар приближно задовољно услове издате обавезом, већ једино врше калемљење лозе и исте препродају. Пошто имаоци ових дозвола немају свога расадника, они калеме на подлогама купљеним из бановинских расадника, што је ипак добро, пошто су то добре подлоге, или на подлогама које прикупљају по својим старим виноградима, а које су често рђавога квалитета. Исто тако и домаћа лоза којом се калеми често није онаква каква би требала да буде. Дешавају се чак и друге злоупотребе поред употребе рђавих подлога и сората домаће лозе. Сопственик приватног лозног расадника дужан је, према обавези да купцу изда и писмену потврду за продате калемове у погледу сорте подлоге домаће лозе. Али се ово у пракси ретко догађа, јер они то избегавају. И тако се деси често, да купац буде преварен.

Поред горе наведених злоупотреба имаоци дозвола приватних лозних расадника као повлашћена лица, купују и препродају калемове и од оних виноградара, који ове дозволе немају и тиме штете њихове интересе, или им чак уз извесну награду позајмљују своје дозволе.

Из стечених искустава до сада поставља се питање на

који начин, да се ово тако важно питање по наше виноградарство најбоље и најпрактичније реши. Сматрам, да ће следећи начин за сада бити најбољи.

Све до сада издате дозволе за оснивање приватних лозних расадника треба огласити да даље престају да важе, а дозволити слободну производњу калемова под следећим условима: Сваки виноградар, који калеми лозу за продају има то да пријави, пре почетка калемљења среском начелству са назначењем приближно броја калемова који жели да окалеми. Пољопривредни референт тога среза или његов помоћник би обишао и прегледао рад код свакога лица у току рада — калемљења, на лицу места би утврдио подлогу америчке лозе и сорту домаће лозе и о томе сачинио белешку за свакога понаособ. Пре изнашања калемова на пијацу, сваки продавац би морао да опет позове пољопривредног референта, који ће калемове да прегледа и сравни податке са ранијом белешком, и све добре калемове бломбирати специјалном бломбом у снопу од по сто комада сваку везу напосе. Овако бломбиране везе су слободне за продају. Али, да се опет не би дешавале злоупотребе, продају калемова треба дозволити само на јавним пијацама у среским местима, где би сваки пољопривредни референт контролисао, да ли су калемови који се продају пломбирани. Ако се на пијацу нађу непломбирани калемови, треба их спалити, без обзира на њихов квалитет. На овај начин сваки купац би био сигуран, да има добре калемове кад су они претходно прегледани и бломбирани од стране стручног пољопривредног референта.

Сматрам да је ово једино исправан пут којим треба убудуће да се пође у производњи и продаји калемова винове лозе, а у интересу нашег виноградарства.

Инж. **Рад. Борисављевић**

ПРИКУПЉАЈТЕ СЕМЕ БАГРЕМА, ЈЕР СЕ ОНО МОЖЕ ЛЕПО УНОВЧИТИ

Багрем, или како га чешће називају, бели багрем, јесте једно од најкориснијих шумских дрвета. Оно необично брзо расте, подноси скоро сваку земљу сем сувише подводних и влажних, даје врло добро дрво за гориво, за разну грађу, одличну пашу за пчеле, лисник за овце и козе, утврђује земљиште које се одроњава итд. Због свега напред изложеног, све се више тражи **семе и саднице** овог тако корисног дрвета, а нарочито се тражи семе, које није тешко скупити. Без великих трошкова, без великих издатака, може свака сељачка кућа скупити у свом крају и својој најближој околини доста овог семена, од чега ће, у зимским данима, кад

се и иначе нема много посла, имати лепе и сигурне користи.

Скупљање семена је једноставно. Преко дана, кад време попусти ,треба спидати, најбоље руком или оштрим ножем, махуне са семеном, стављати их у торбе или вреће, те носити кући и оставити на неко промајно место, да се, за десетину дана, просуше и припреме за даљи рад. Кад је овај посао обављен, онда се приступа вађењу семена из самих махуна на следећи начин: После печења хлеба, у још топлу пећ, ставе се прикупљене махуне, где остану потребно време, да се добро досуше, то јест да се сва заостала влага из њих испари.

Овако осушено, боље речено досушено, пошто је претходно већ сушено, семе ће лако испадати из махуна, али не само, већ га треба омлатити, штапом, мотком или сличним предметом, и то или на патосу, или, што је још боље, на некој мушеми, циради, покровцу или слично, преврћући чешће целу гомилу, као кад се млати пасуљ. Кад је са млаћењем готово, онда се приступа вејању омлаћеног семена.

Вејање се врши помоћу обичне ветрењаче за живо, а где ње нема, може се и мора тај посао обавити на ветру, лопатањем разуме се кад је време за тај посао повољно. Ако се има при руци решето или сито, са потребном величином отвора, може се семе и **решетањем** одвојити, онда вејање није потребно. Кад је и овај посао завршен, семе ваља разастрти негде на промајном месту, да постоји још који дан у танком слоју, па га онда купити у вреће и чувати до употребе.

Тамо где има земљаних пећи које се употребљавају за грејање соба, могу се махуне и на њима сушити, како би се семе лакше и боље омлатило. Било на који начин да се махуне суше, потребно је пазити да пећ не буде сувише топла, јер у том случају могу махуне да се запале, па и ако се то не деси може клијавост знатно да се смањи, често сасвим да се изгуби, те онда и само семе губи сваку вредност.

Српско пољопривредно друштво откупљује сваку количину семена која му буде понуђена, само је потребно претходно послати мустру, а **плаћа најбоље дневне цене.**

Раније су многе стотине хиљада динара одлазиле из наше земље у иностранство, за набавку овог семена, те је потребно да то престане, јер кад смо код детелине и луцерке од увозничке земље могли да постанемо извозници, можемо и још много лакше, да престанемо увозити семе багрена, па још и више, можемо постати извозници, чиме ћемо многим нашим сиромашним људима дати посла и зараде преко зиме.

Напомињем да је главно обрати махуне, док време још тај посао дозвољава, а сушење и млаћење, те вејање и решетање, може да се врши преко целе зиме.

А. П.

КАКО СЕ ВРШИ ПОШУМЉАВАЊЕ ВРБОМ И ТОПОЛОМ?

У прошлом броју „Тежака" било је речи о значају пошумљавања наших поплавних терена. У овом чланку позабавићемо се пак самим пошумљавањем. Као и на осталим, тако и на водоплавним теренима пошумљавање се може вршити природним и вештачким путем. Природно се пошумљавање може вршити семеном и избојцима — изданцима, вештачко се врши резницама и ожиљним резницама (прпорцима, садницама) одгајеним у расаднику. Природно пошумљавање водоплавних терена врши се без учешћа човека те се на њему и не задржавамо у толико пре што се многи водоплавни терени и не могу пошумити природним путем, већ се прибегава вештачким.

Природа не успева да све ритске терене заодене одговарајућим врстама шумског дрвећа, већ остају доста чести и велики комплекси, који су или голи, без шуме, или су обрасли купином или другим коровом. Ради тога мора и човек да интервенише и да те површине пошуми, јер једино на тај начин може и њих учинити продуктивнима. Ове површине пошумљавамо вештачким начинима, и то или садњом резница или садњом прпорака — садница, подигнутих и однегованих у расадницима.

Вештачко пошумљавање резницама. За добијање резница најбоље је употребити једногодишње или двогодишње избојке или леторасте. Код врбе се могу употребити и старији делови за резнице, а нарочито кад долазе у обзир код пошумљавања терена који су дуго под водом. Било да се резнице режу од једно — дво — или вишегодишњих избојака, ти избојци морају бити јаки, здрави и са што већим бројем здравих пупољака. Од овако одабраних избојака (шиба) режемо резнице, водећи рачуна, приликом резања, да рез буде што равнији, и да се резнице што мање оштете (изгњаве). Ради тога морамо радити са што оштријим ножем или маказама. Резнице се обично режу или из младих шума које се налазе поред река, и које су размножене семеном природним путем и називају се **малати,** или из бољих избојака из пањева. Ове последње су боље од претходних. Дужина и дебљина резница одређује се према потреби. На теренима обрађеним и мање изложеним поплавама, употребљаваћемо мање резнице, док пак на закоровљеним теренима, и теренима изложеним већим поплавама, употребљаваћемо дуже резнице. Према томе резнице се праве разних димензија, и то дебљине од ½ до 4 см., а дужине 20—150 см., а по некад и дуже. Код топола употребљавамо нешто дуже резнице, јер се оне слабије примају од врбе. Код пошумљавања ниских терена, нарочито код пошумљавања **материјалних** ровова, поред насипа, приморани смо да упо-

требимо доста велике резнице (штапове), чија се дужина креће 1—3 м., али по потреби могу бити још и дуже.

Шума, од оваквих дугачких резница, слабијег је квалитета, од оне настале из мањих резница или малата, али с обзиром да је то једини могућ начин да се, на тим теренима до шуме дође, морамо га примењивати и посветити му већу пажњу. Код овог начина пошумљавања специјално је важно посветити пажњу на здравствено стање тих дугачких резница.

Садња резница на терену обавља се у редовима, да би их могли, у току неговања, прашити и одржавати увек у реду, а затим што је и сама контрола тих шума боље омогућена. Према циљу гајења шуме размак се креће 1—4 м., то је довољан размак, да се између редова може проћи прашачем, а ипак ће се састојина релативно брзо склопити. Резнице у реду обично стављамо на растојању 0.5—2 м. У припремљеном поораном земљишту садимо резнице обичним забадањем у земљу. Приликом овог рада мора се пазити да се резнице не озледе. Забадање се врши руком, ногом или каквом дашчицом, коју држимо у руци. Код тврђих земљишта, као и код необрађених, не може се применити овај начин, већ се ту помажемо садиљком. Садиљку правимо од дрвета (има их и гвоздених), кога на врху зашиљимо или спљоштимо, а за хватање руком, на горњем делу, направимо погодну дршку. Убадајући садиљком у земљу правимо потребну рупу, у коју забодемо резницу. Уз овако забодену резницу земља сасвим не прилеже, уз целу њену површину, већ је потребно да још једном убодемо садиљку у земљу, и то сада нешто мало даље од првобитне рупе, у коју смо угурали резницу, и њиме притискамо земљу уз резницу. Ако на овај начин не успемо сасвим да земљу прионемо уз резницу, то забадамо садиљку још једном, и то управно на онај претходни правац. Тиме ћемо успети да пригурамо земљу уз резницу, како би иста целом својом дужином била опкољена плодном и влажном земљом, т. ј. да би могла имати у што већој количини хране.

Вештачко пошумљавање ожиљним резницама је најчешћи начин пошумљавања у ритовима, а и најбољи, после природног пошумљавања семеном (малата). Ове резнице предходно однегујемо, обично једну годину, у нарочито припремљеним расадницима, где се ожиле. Тиме смо повећали проценат примања, те самим тим осигурали успех пошумљавању.

Сваки власник ритског шумског земљишта у могућности је, да овако ожили резнице, и припреми их за пошумљавање. Расадник може образовати на самом терену, који је предвидео за пошумљавање, бирајући при томе највиша места, која нису у опасности од честих и дужих поплава. Ода-

брано место се мора добро обрадити пре прпорења резница. У расаднику се резнице прпоре доста густо и то у редовима, чије је остојање 30—50 см., док су резнице удаљене једна од друге 10—20 см. Дужина резница не мора бити већа од 30 см., а сади се толико дубоко у земљу, да јој напоље вири највише један пупољак. Према томе можемо и целу резницу да угурамо у земљу, јер ће се растресита земља нешто слећи, и тако ће ослободити најмање један пупољак, који ће тада остати напоље да вири. На овај начин упрпорење резнице, већ за годину дана дају одличан материјал за садњу, јер је проценат примања, код овако ожиљених садница, више него задовољавајући.

Садња се обавља најчешће у ископаним рупама, или пак помоћу нарочите садиљке, пљоснатог облика, која је налик на ашов, а прави се од дрвета окованог гвожђем. Садњу треба свакако обавити у редовима, да би се омогућило лакше и јефтиније прашење ових култура, а и да би контрола посађених врста била лакша. Приликом копања рупа водити рачуна, да се исте ископју доста дубоко, према развијености жила; најобичније су рупе око 40/40 см. Садиљка се употребљава приликом пошумљавања растреситих земљишта (пескова).

Овим би били изложени, у главном, главни начини пошумљавања, које можемо применити при узгајању врбових и тополових шума.

Инж. **Бранислав Јовковић**

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Год. 1936 засадио сам 1200 чокота скадарке. Ове године, почео је виноград да слаби. На жилама се налази нека штеточина изгледа бела као плесан. Шири се до једног дела винограда ка другом. Како ћу да спречим ову болест.

Васић Мита из Стапара

Одговор: Тешко је по датом опису тачно одговорити каква је болест у Вашем винограду. Најбоље ће бити да део зараженог чокота односно корена пошаљете некој Пољопривредној огледној и контролној станици да прегледом установи о чему се ради. У Вашем случају најбоље је да пошаљете Енолошкој станици Дунавске бановине у Вршцу. Та станица има оделење које се бави проучавањем и испитивањем болести и штеточина винове лозе. Испитивање ће Вам извршити бесплатно.

Могло би се претпоставити да се ту ради о болести која се назива трулежница на корену а коју изазивају гљивице,

које се научно зову Ressellinia necatrix, Dematophora glomerata. Најчешће се јавља у виноградима подигнутим на земљишту које не одговара за виноград, које се налази у равници а које је уз то влажно, тешко, непропустљиво. Гљивица напада жиле, последица чега је слабија исхрана, закржљалост лишћа и ластара и кроз неколико година и изумирање чокота. Гљивица може да избије са жила и на стабло при излазу из земље. Гљивица се налази испод коре у облику белих влакана, који као старија поцрне. Прелази са болесног на здраве чокоће. Јавља се и у младим виноградима подигнутим на шумској крчевини или на крчевини старог винограда, ако риљевина није добро очишћена од остатака жила. Обично се у винограду шири у виду кругова. Сузбијање иде тешко и то копањем око 1 метар дубоких јаркова око заражених места. Има случајева где ову болест изазове неизгорело стајско ђубре и труле притке — коље.

Пошто је сузбијање тешко, виноград не подизати на земљишту које не одговара, при риголовању остатке корења и жиле добро очистити а неизгорело стајско ђубре не употребљавати.

Инж. **Вукашин Тоскић**

Питање: Молим за упутство којим ђубривом и на који начин да ђубрим виноград. Да ли да ђубре остављам непосредно на жиле или више жила и колико ђубрива дође на 1 чокот.

Васић Мита из Стапара

Одговор: Ђубрива која долазе у обзир за ђубрење винограда су природна и вештачка. У природна ђубрива долази: стајско ђубре, компост (мешанац, буњиште) и зелено ђубре. Ова ђубрива се називају још и потпуна ђубрива, јер садрже истовремено све оне материје које су потребне винској лози. Вештачко минерална или хемијска ђубрива се састоје из једињења у којима преовлађује азот, фосфор или калијум, тј. један од најважнијих хранљивих састојака.

Чиме ће се и како виноград ђубрити зависи од многих чињеница. За наше прилике долазе у обзир у главном згорело стајско ђубре и компост а као допуна служе вештачка ђубрива.

Ни при садњи винограда не сме се ђубре стављати на жиле. То исто важи и код старијих винограда. Ђубре се може растурити по целом винограду па закопати. Може се ђубрити и око чокота. Ископа се око истог јама у виду чиније, дубока 10—15 см, стави се у њу ђубре и покрије земљом.

Трећи начин се састоји у томе, што се између редова

ископа јарак дубок 20—25 см. па се у исти стави ђубре и покрије земљом.

По хектару је потребно 40.000—60.000 килограма ђубрета. Ако се ђубри око чокота, стави се по 2 добре пргшти за сваки чоокт.

Вештачка ђубрива се сипају у плитке јаме око чокота, и то по 1 шака по чокоту, па се добро покрије земљом.

Треба претпоставити јесење и зимско ђубрење пролетњем.

Инж. **Вукашин Тоскић**

КРЕТАЊЕ ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПРОИЗВОДИМА У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ МЕСЕЦА НОВЕМБРА

Од почетка промета новог кукуруза цене су биле чврсте и показивале су тежњу ка порасту, тако да се у првој недељи ове половине месеца вештачки сушени кукуруз продавао од 265 до 270 динара. Понуда је мала према тражњи. Разлог велике тражње кукуруза треба тражити у рђавој жетви стрних усева уопште а нарочито пшенице. Да би се повећао промет кукуруза и благовремено осигурале потребне количине за све крајеве у земљи, **Министарски савет прописао је Уредбу о промету кукуруза за 1940/41 годину,** која је ступила на снагу на дан 28 новембра. Овом је Уредбом максимирана цена кукурузу и то: 250 динара за 100 кгр. вештачки сушеног кукуруза са 14% влаге и 200 динара за 100 кгр. сировог кукуруза са 26—28% влаге. Ако је проценат влаге мањи од 26, онда се за сваки проценат додаје још по 4 динара на основну цену од 200 динара. Тако, ако на пр. сирови кукуруз има 25% влаге плаћа се 204 а ако има 24% влаге плаћа се 208 динара. У колико је проценат влаге мањи у толико је цена већа за сирови кукуруз. У априлу, повремено суви кукуруз имаће цену од 250 динара за 1000 кгр. За бели кукуруз иста је основна цена као и за жути, само се додаје још доплата од 5%, која износи код вештачки сушеног кукуруза 10 динара а код сировог 12.50 динара по м. ц. За чинквантин додаје се доплата од 20%.

Управне власти одредиће максималне цене за своја подручја, ван производног подручја. Лица која се баве прометом кукуруза на велико могу зарачунавати на име режијских трошкова 12 динара по м. ц.

У случају да се понуда не повећа, Уредба предвиђа принудни откуп кукуруза и кукурузног брашна и као вишкови сматрају се: 1) код произвођача који располажу вишком од 100—500 м. ц. кукуруза у зрну или кукурузном брашну, по-

ловина вишка преко кућне потребе, а код произвођача који располажу са преко 500 м. ц. $^2/_3$ вишка преко кућних потреба; код осталих лица, сем произвођача, сматрају се као вишкови све количине које прелази њихову кућну потребу. Откуп ће вршити управне власти за рачун Призада и Погода.

Таб. бр. I. Кретање цена биљним производима

	Берза	Врста робе	Хектолитарска тежина	Проценат уродице	Седмодневни просек			
					од 16 до 22 новембра		од 23 до 30 новембра	
					цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.	цена у дин. за 100 кгр.	+повећ. или — смањ.
Јечам	Београд	јужно србијански		5—6	317,50	0	317,50	0
	Нови Сад	сремски	62—63		342	+ 4,50	351	+9
	Скопље	кумановски		3—4	314	0	371	+3
Раж	Београд	вагон Србија			315	+ 8	319	+ 4
	Нови Сад	бачки	72	2	336	+ 8	339	+ 3
	Скопље	кумановски			297	0	301	+ 4
Овас	Београд	српски вагон. роба			319	+ 2	320	+ 1
	Нови Сад	сремски			321	+ 5	321	0
	Скопље	косовски		3—4	317	+ 0,50	317	0
Пасуљ	Београд	Србија гл. пруга		2% без врећа	435	0	436	+ 1
	Нови Сад	бели сремски		2% без врећа	430	—2.50	433	+ 3
	Скопље	тетовски крупан		3-4%	522	+27	540	+18
Кукуруз	Београд	бели обреновачки			290	0	289	— 1
	Нови Сад	пар. Вршац			267	+15	266	— 1
	Скопље	косовски			270	+ 5	280	+10

Услед повећане тражње цена јечму је у порасту код Новосадске и Скопске берзе од 4.50 у првој и 9 динара у другој недељи. Овас је имао у почетку пораст од 2—5 динара по м. ц., али је при крају недеље заустављен. Цена пасуљу у односу на прошли период је без већих промена, изузев тетовског пасуља који је у првој недељи забележио пораст од 27 и у другој недељи од 18 динара.

Таблица бр. II. Кретање цена стоци

СТОКА	Седмодневни просек	
	од 16 до 22 новембра	од 23 до 30 новембра
Београдска пијаца		
Говеда	6 —10	6 — 10
Телад	9 —14,50	9 — 15
Јагњад	5 — 8	5 — 8
Свиње	12 —15	13 — 17
Сремска Митровица		
Лаке свиње	13 —14	13—14
Тешке свиње	15,50—16	15,50—16
Пожаревац		
Лаке свиње	11 —13	11 —13
Тешке свиње	14 —15	14 —15
Означене цене односе се за 1 кгр. живе мере у динарима		

У овој половини месеца забележен је пад свиња, како лаких тако и тешких. Пад је проузрокован већом понудом, нарочито мршавих и полуугојених свиња. Међу произвођачима пронела се мест да ће се вршити принудан откуп свиња. У овоме су највише допринели они којима је требала роба по нижој цени. И ако је ова вест демантована као нетачна, ипак је догон био и даље доста велики.

Инж. **Јарослав Шеварлић**

ДОПИС СА СЕЛА

ЗАШТО СЕ СУШЕ ШЉИВЕ

Поводом чланка под истим насловом од д-ра П. Вукасовића објављеном у 14 броју „Тежака“ износимо своје запажање.

Прошлогодишњи обилни род шљива како нам је већ познато изгледа да је заиста имао и штетне последице по наше шљивике. Род је био обилан у свим крајевима наше земље, па исто тако и у нашем срезу Млавском.

Штетност сувишњег рода најпре се показао у току прошле 1939 год., када су се шљивова стабла под теретом рода поломила и пропадала. Данас пак видимо велику пустош по нашим шљивицима, шљивова стабла немилосрдно нам се суше. Не знамо шта је по среди и да ли је узрок у ве-

ликом роду или у претераној зими која је прошле године била тако дуга.

Изнећу поводом тога укратко моја запажања која се специјално тичу мога села и околине, односно источног и североисточног дела среза млавског.

Још половином августа месеца прошле године, на шљивовим стаблима пожегаче, запажено је нагло опадање лишћа те су за неколико дана остали голи плодови, који су веома споро дозревали и тешко опадали са грана а у исто време били су лошег квалитета. Док се на стаблима шљиве ранке лишће још савршено одржало задржавши посве зелену боју, дотле је лишће пожегаче имало много црних пега.

Рано опадање лишћа са пожегаче, према веровању овдашњих сељака, било би услед обилног овогодишњег рода.

Како смо већ рекли прошла зима трајала је много дуже него обично, и нестрпљиво се очекивало пролеће када ће се видети последице мраза. На наше велико изненађење угледали смо по нашим шљивицима само местимично листање и то на по неколико грана на дрвету.

Стабла пожегаче осушила се са 90% док стабла ранке нису страдала више од 10%. Примера ради навешћу случај једног свог шљивика у коме је било 160 шљивових дрвета укупно, засађених пре 40 год. Од тих 160 дрвета 10 су ранке, док су остали 150 пожегаче. Од тих 150 дрвета само се на 10 појавило листање и то на појединим гранама, али је и на њима за неколико дана лишће увенуло. На других пак 5 дрвета лишће се појавило на свим гранама па се и даље одржало. Од 10 дрвета шљиве ранке само се једно осушило док се на осталих 9 дрвета појавили и цветови, па сам према овоме цео шљивик морао да прокрчим и засејем кукурузом. Рода је прошле године подједнако било на свим стаблима. Међутим шљивици на већим висинама мање су страдали. Шљивици на висинама са пожегачом а који су били јако оптерећени родом страдали су са 40 до 50% док су они са мање рода до 30%. Док сушење код ранке није прелазило 10%.

Даље је запажено да шљивици до 15 год. старости, ма које сорте били, нису страдали, док је преко тих година старости било веће. По тим младим шљивицима местимично и ове године има рода.

Сушење стабла услед зиме запажено је на бресквама и кајсијама док су на појединим сортама јабука и крушака страдали само цветни пупољци. На трешњама пупољци нису страдали. Даље је запажено да шљивове саднице које нису биле веће од 50 см. нису страдали. Према горњем излагању може се закључити да је пустош у нашем шљиварству само сувишни род прошле године, а уз то још и суша и сувише оштра и дуга зима, — остављамо то да стручњаци потврђују.

Љубомир П. Богдановић
земљорадник
Рановац, срез млавски

СВИМА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ПОДРУЖИНАМА

По чл. 25 нових Правила за пољопривредне подружине, редовне годишње скупштине подружинских чланова морају се одржати у времену од 1 децембра текуће године до 15 јануара наредне године.

Истина је чл. 41 поменутих правила одређено да нова правила ступају на снагу 1 јануара 1941 године, али има пуно оправданих разлога, да редовне годишње скупштине треба што раније држати.

Кад се скупштина раније одржи чланови на време приме „Тежак" и Пољопривредни календар те имају могућности да ове пажљиво и са разумевањем прочитају за време зимских дугачких ноћи и у зимским данима, када се на пољу ништа не може да ради. У противном, они одједном приме по неколико бројева „Тежака" и Пољопривредни календар у пролеће, када се отворе многи важни и неопходни послови, те пољопривредник нема времена ни наслова у њима честито да разгледа, а камо ли да их пажљиво прочита.

Ранијим држањем скупштине, чланови се раније потсећају на упис у чланство и на одговарање својим обавезама према Подружини. Тако исто даје им се више времена да размисле о својим потребама и поруџбинама у новој години.

Многе подружине остале су без довољно или без ни мало кредита само за то, што су доцкан одржале редовне годишње скупштине и доцкан организовале свој рад у новој години.

По новим правилима Српског пољопривредног друштва, пет најјачих подружина делегирају по једног свог члана у Шири управни, а две најјаче после ових пет по једног члана у Шири надзорни одбор Друштва. Право на делегирање ових чланова стиче се према броју подружинских чланова, који се утврђује на дан 15 марта. Ако подружине доцкан одрже скупштине, оне немају могућности да своју јачину манифестују у одређеном року и да узму активносг и непосредног учешћа у раду Друштва.

Многе подружине које уживају кредит код Друштва, чекају да сви њихови чланови исплате своја дуговања Подружини а ова Друштву па да по том скупштине одрже. Ово је и погрешно и неоправдано. Подружина је установа која непрекидно живи и ради и неодговарање њених чланова обавезама према њој, или њених према Друштву, несме да буде разлог, да се једна важна радња по правилима не обави.

На крају напомињемо и нарочито истичемо и подвлачимо, да многе подружине нису показале ни довољно добре воље ни довољно разумевања према материјалним приликама и стању Друштва и нису извршиле наплату дуговања од својих чланова нити Друштву одужиле дуг ни у оноликој

мери, колико су то без великих напора и тешкоћа могле да уреде .За ово су нам дале доказа подружине, које су велики део свога дуговања а неке и потпуно до 1 тек. месеца измириле иако су имале сличне или још теже прилике. Друштву су познате садашње нередовне и тешке прилике у народу, али је оно уверено да су многе подружине могле боље да се одазову и своја дуговања у много већој мери да одуже. Друштво са жаљењем констатује овај немар и небригу према њему. Ово у толико пре што сва његова имовина и сва његова добит иде у народ и служи његовим интересима.

Према изложеном, Друштву препоручује и моли све пољопривредне подружине, као своје чланице и саставне органе, да редовне годишње скупштине својих чланова што раније одрже, да својим обавезама према Друштву уредније одговарају и да га, као своју централу и матицу са више добре воље и разумевања помажу.

Српско пољопривредно друштво

СТЕЧАЈИ ЗА НАПРЕДНИЈЕ НАЧИНЕ РАДА

Ради што ефикасније пропаганде за прибирање, чување, негу и употребу стајског ђубрета, а у циљу повећања жетвеног приноса, затим ради рационалније и јевтиније исхране домаће стоке и њене неге у добрим и хигијенским стајама, Српско пољопривредно друштво расписује ове стечаје:

I За ђубришта и нужнике

1) Да се подигне 200 ђубришта и нужника код чланова пољопривредних подружина.

2) Величина ђубришта мора бити за најмање три грла крупне стоке. План за ђубриште и нужнике одредиће Друштво.

3) Зидови ђубришта и нужника морају бити од бетона или зидани каменом или циглом са бетонским малтером.

4) Ђубриште и нужник треба да буду у близини ради лакшег чишћења нужника и сипања људских измета у сточно ђубриште.

5) За подигнуто ђубриште и нужник, Друштво ће давати помоћ од 750 динара.

6) Рок за подношење пријава оставља се до 1 априла а за подизање објеката до краја децембра 1941 године.

II За сило јаме

1) Да се подигне 100 сило јама такође код чланова пољопривредних подружина.

2) Величину и план за подизање сило јама одредиће Друштво.

3) Сило јаме морају бити подигнуте од бетона.

4) Друштво ће израдити потребан број рамова за изградњу сило јама, који се могу склапати и расклапати, ради употребе и преноса из места у место.

5) Рок за подношење пријава оставља се до 1 априла а за подицање објеката до краја децембра 1941 године.

III За хигијенске стаје за стоку

1) Да се подигне 50 објеката код чланова пољопривредних подружина, по могућству првенствено код оних, који су се били јавили на стечаје расписане у 1939 години, па стаје из разних узрока нису подигли, а добри су и уредни чланови.

2) Величина стаје мора бити толика да се у њу могу да сместе најмање 4 грла крупне стоке, а поред тога да има и одељење (бокс) за подмладак.

3) Стаја мора бити подигнута на оцедном месту, окренута југу или југозападу, висока изнутра најмање 2.50 метара, да има довољно светлости тј. да одговара свима хигијенским условима.

4) Дуварови могу бити од камена или цигле озидани, а могу бити и чатмом оплетени, затим блатом или малтером олепљени и окречени.

5) Јасла и кровна конструкција морају бити од солидне и јаке грађе израђени. Кров мора бити са црепом или ћерамидом.

6) Поред стаје мора бити подигнуто и ђубриште па ако не модерно — бетонско, а оно бар са дуваровима од набијене иловаче и прућем оплетеним или даскама обложеним.

7) Помоћ за подигнуте стаје по овим условима Друштво ће давати у износу од 12500 динара.

8) План за стаје одредиће Друшто.

9) Рок за подношење пријава оставља се до 1 априла а за подизање стаја до краја децембра 1941 године.

IV Општи услови

1) Распоред објеката на подружине извршиће Управни одбор Друштва, а избор утакмичара извршиће пољопривредне подружине од својих чланова, који им се буду пријавили и њихове пријаве до одређеног рока послаће Друштву.

2) На које ће се подружине, колико и којих објеката одредити зависи од њихове јачине, како у погледу њиховога чланства, тако и у погледу њиховог пропагандистичког рада и робног пословања са Друштвом.

3) Право на утакмицу имају само подружине које су активне у раду, које су основане до краја 1940 године и које

су свима својим обавезама према Друштву одговориле. Подружински чланови такође имају право на подношење пријава ако су свима својим обавезама према Подружини одговорили и ако су три године непрекидно били чланови ма које пољопривредне подружине, рачунајући у то време и 1941 годину.

4) Исплата одређених помоћи вршиће се после потпуно изграђених и за употребу оспособљених објеката, а на основу мишљења комисије за преглед и оцену њихову. Комисију ће сачињавати 3 лица — два претставника дотичне подружине и један државни или бановински пољопривредни стручњак — срески пољопривредни референт или управник расадника, сточне станице или које друге установе. Комисију одређује Подружина на претставку свога члана утакмичара да је пријављени објекат подигао — израдио.

5) Исплата помоћи вршиће се у готову, а утакмичар може захтевати да му се помоћ изда у пољопривредним справама, семену, књигама и другим потребама по друштвеном ценовнику.

РАД НАШИХ ПОДРУЖИНА:

ВОЋАРСКО-ВИНОГРАДРАРСКИ ТЕЧАЈ ПОЉОПР. ПОДРУЖИНЕ У ГРАБОВИЦИ, СРЕЗ ДЕСПОТОВАЧКИ

Захваљујући помоћи Срп. Пољопривредног Друштва, Банске управе у Нишу и предвиђеној помоћи у буџету ове Подружине; Управни одбор решио је да се у дане од 24 марта до 5 маја текуће године одржи „Воћарско-виноградарски течај".

Течај је трајао 42 дана у Грабовичкој основној школи. Практичан рад извођен је на имању напредног пољопривредника: Антонија С. Ђурђевића.

Омладинци који су течај похађали искалемили су већи број винове лозе, калемове су даље стратификовали и упрпорили. Пре тога извршено је сађење угледног воћњака под контролом среског пољопривредног референта Милорада Јовића. Воћњак је подигнут на имању секретара Подружине.

Затим је извођен практичан рад код справљања калем воска, калемљење воћаља на разне начине на дивљачицама, прекалемљивање старих воћака које не рађају. Са овим радом руководили су: управник Бановинског воћног расадника у Вел. Поповићу, госп. Славко Димић, секретар ове Подружине и редован члан Срп. Пољ. друштва, госп. Радосав Ст. Симић у присуству претседника ове Подружине Божидара В. Стојановића и члана управног одбора г. Чедомира Васића.

После одржаног течаја награђено је 20 најбољих омла-

динаца у калемарском алату, књигама, брошурама и часописима, које је поклонило Срп. Пољ. друштво и ова Подружина.

Помоћ коју је издала банска управа у Нишу у воћним садницама из воћарског расадника у Вел. Поповићу, раздељена је крајем месеца марата, пошто је показано практично

Сл. 144. Слушаоци течаја са наставницима

сађење воћака. Тако да су омладинци, који су течај похађали и на свом имању већ посадили правилно по неколико племенитих сората воћних садница.

Како је овај течај био посећен са великим бројем омладинаца, то сматрмо да је врло добро успео и да ће наши омладинци који су течај радо посећивали показати још боље успехе у своме раду на својим воћњацима и виноградима.

Радосав Ст. Симић

ИЗ ПОЉОПРИВРЕДНЕ КЊИЖЕВНОСТИ

„Дуња“ — написао Асен С. Станчевић руководац воћарства Средње пољопривредне школе у Букову. У последње време наша пољопривредна књижевност богати се монографијама, т. ј. књигама којима се обрађује само једно пољопривредно питање. Ово је врло добро за практично приказивање извесног пољопривредног питања, нарочито ако књига није много опширна, ако је лепо сређена и ако је лепим стилом практично приказала оно о чему се говори. Књига „Дуња“, која је недавно изашла из штампе и коју је израдио г. А. Станчевић попунила је празнину у нашој воћарској књижевности и као монографија лепо ће користити интересентима.

Код израде књижице писац је себи ставио у задатак: да

нашим воћарима и домаћицама пружи практична упуства, првима о гајењу, сортама и берби дуња, а другима о преради плодова дуња. У томе је успео. На 51 страни мале осмине дати су најнужнији подаци о пореклу дуње, затим о свима условима за њено успешно гајење, о размножавању ,о подизању дуњара, о нези дуња и сл. Обрађене су и најважније болести и штеточине дуња са упуством за одбрану. Затим је дат врло добар опис за 8 квалитетних сората дуња, препоручљивих за размножавање.

Преради плодова поклоњена је довољна пажња и дата су практична упуства за 18 разних начина прераде плодова дуња, што је такође важно, нарочито у годинама када дуње прероде, па се као свеже не могу добро уновчити. Књижица је снабдевена и лепим сликама којима су приказане разне сорте дуња и њихова стабла.

Гајење дуња у нашој земљи све се више шири. Онима који се одлуче да гаје дуње поуке из ове књижице добро ће доћи, те књижицу треба да имају при руци, тим пре што је врло јевтина, продаје се по 8.— динара. Може се добити код писца у Букову, и код Српског пољопривредног друштва у Београду.

Књижица је врло добра и за награђивање курсиста воћарских течајева, као и за ученике пољопривредних школа, па им је топло препоручујем да је набаве.

Ст. Д. Лукић

Воћарство Југославије. Са нарочитим освртом на проблем уновчавања и потрошње нашег воћа.

Ових дана изишла је из штампе књига Инж. агр. Ратимира Стефановића, сарадника „Политике“ под горњим насловом. Ова књига у своја два дела, документована многобројним статистичким подацима, (први део — производња; други део — потрошња, уновчавање, прерада, извоз и увоз) свестрано и детаљно приказује стање нашег воћарства, са нарочитим обзиром на проблем искоришћавања воћа на најразноврсније начине. Као таква књига г. Стефановића попуњава једну осетну празнину у нашој стручној воћарској литератури.

У овој књизи су изложена детаљно сва питања у вези са искоришћавањем воћа. Због тога она треба да интересује не само ужи круг стручњака за воћарство, него и све оне који посредно или непосредно имају везе са производњом, уновчавањем, прерадом, извозом и увозом воћа.

Књига износи 216 стр.; цена јој је 30 дин. и може се добити код Српског пољопривредног друштва, у свима већим књижарама у Београду и Земуну и код писца — Стојана Новаковића улица 6 (Проф. колонија).

Д. Ст.

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва донете на седници:

17 октобра. Одлучено је:

(Наставак)

6. Да се Подружини у Вучитрну изда помоћ од 500 динара и по 30 примерака од сваког штампаног упуства за одржавање предавања.

7. Да се по тражењу Одбора за пропаганду пошумљавања његов проглас „Јесењи дани пошумљавања у 1940 штампа у „Тежаку".

8. Да се прими к знању извештај секретара Банковића и д-р Д. Николића, да су присуствовали као делегати Друштва конференцији ради оснивања Савеза за село 15-X-940 и да је решено да се Савез оснује.

9. Да се по предлогу претседника седница Ширег управног одбора Друштва сазове за 11 новембар пред Друштвену славу.

24 октобра. — Одлучено је :

1. Да се прими к знању решење Царинске дирекције да је Друштво принуђено да плаћа скупни порез на сву робу која долази из иностранства, с тиме да се покуша преко Министарства пољопривреде да се Друштво ове порезе ослободи.

2. Да се прими извештај секретара, да је присуствовао конференцији, коју је сазвало Министарство пољопривреде по питању откупне цене семена луцерке и црвене детелине, на којој је одлучено: а) да се извоз семена онемогући, б) да се одредбе и норме правилника о контроли самена од 1922 год. поштују и в) да продајна цена семена луцерке и црвене детелине буде слободна, без максимирања. У вези предњег закључка, одлучено је да се настави откуп семена луцерке и детелине по досадашњим условима.

3. Да се прими к знању извештај секретара да је се за члана утемељача са улогом од 200 дин. уписао г. Милутин Боговац из Херцег-Новог, с тим да се г. Боговцу изјави благодарност.

4. Да по позиву Земаљског одбора за пропаганду пошумљавања на годишњој скупштини на дан 28. X. 940 Друштво заступа г. Мил. Никетић члан управног одбора.

5. Да се Подружини у Крушевцу за приређивање сточарске изложбе која ће се одржати 3. XI. 1940 изда на име помоћи у справама, алату и књигама дин. 4.000 а да делегат Друштва на истој буде секретар г. Аћим Банковић.

6. Да по позиву Савета срп. културних друштава и установа у Одбор за књижнице и читаонице, делегат Друштва буде г. Никола Петровић члан Управног одбора.

7. Да се прими к знању писмо Удружења пољопривредних стручњака, у коме се моли да се сва места у Друштву

попуњавају пољопривредним стручњацима, и да ће се о томе водити рачуна у колико то послови Друштва допуштају.

31 октобра — одлучено је:

1) Да се у начелу усвоји начелна одлука „Призада", по којој је намеран да повери Срп. пољ. друштву организацију сталне изложбе технике искоришћавања воћа, с тим да целокупно финансирање ове изложбе прими на себе. На случај да Призад овај предлог усвоји, да се г. Никетићу повери израда плана организације ове изложбе.

2) Да се прими к знању извештај секретара, да је 30.-X. 1940 присуствовао као претставник Друштва конференцији коју је сазвао „Дипорис" по питању набавке рафије за идућу годину и на којој је одлучено на случај решења било у позитивном било у негативном смислу, да се одржи још једна конференција, која би ово питање дефинитивно решила.

3) Да Друштво покуша да само, непосредно набави из иностранства потребну количину рафије.

4) Да се умоли г. инж. Властимир Ђорђевић да представља Друштво у Заједници произвођача уљарица.

5) Да се исплати по 500 динара (друга рата) за подигнуте хигијенске стаје за стоку Љуб. Солујићу из Бершића и Добривоју Продановићу, а по 1000 динара Михајлу Васиљевићу из Челопека и Бошку Галићу из Шетића.

6) Да се исплати 1000 динара Милуну Павловићу из Табановића за подигнуту хигијенску стају за стоку.

7) Да се исплати 500 динара Богдану Прици из Мионице за подигнуто ђубриште.

8) Да се прими у чланство новооснована Пољ. подружина у Зло Селу.

9) Да по тражењу Савеза Сокола Краљевине Југославије друштвени делегат у Савету за село буде г. Д-р Драгиша Николић а његов заменик г. Борисав Нешић.

10) Да се прими к знању извештај Д-р Д. Николића друштвеног делегата на сточарској изложби у Петровцу, с тим да се једним чланком преко „Тежака" скрене пажња свима подружинама, да се оваквих послова примају тек онда пошто се све евентуалне тешкоће отклоне.

11. Да се прими к знању извештај г. Д-р Јосифовића да је присуствовао скупштини Земаљског одбора за пропаганду пошумљавању.

12) Да се приме за помажуће чланове лица и установе која су се за то пријавила и да се уведу у књигу помажућих чланова од бр. 1011 до 1326 закључно.

Штампа „Слога", Душана Т. Поповића — Београд, Топличин венац 10

Важније одлуке Управног одбора Српског пољопривредног друштва, донете на седници:

7 новембра — одлучено је:

1) Да се прими к знању записник 5 седнице Надзорног одбора с тим да ће се тачност картотеке утврдити пошто књиговођа изврши преглед појединих књижења и сравни их са магацинском књигом.

2) Да се бесплатно изда одговорајући број примерака календара установама и лицима који сарађују са друштвом као и свим сарадницима.

3) Да се прими к знању извештај секретара да је набављено приближно око 3000 кгр. семена луцерке и око 25.000 кгр. семена црвене детелине и да са набавком иде нормално.

4) Да се приме к знању извештаји Банске управе у Нишу, Новом Саду и Бања Луци да за сада немају расположивих средстава за израду помологије, већ да се молбе обнове у времену израде буџета.

5) Да се прими к знању извештај г. инж. В. Ђорђевића о његовом учешћу од стране Друштва на конференцији Заједнице прерађивача уљарица.

6) Да се поводом Друштвене славе Св. Краља Милутина: а) одржи помен умрлим члановима; б) да се на славу писмено позову само Министар пољопривреде, помоћници, начелници и поједине установе које сарађују са Друштвом а да се остали друштвени чланови позову позивом преко дневних листова; в) да се слава изведе у најужим размерама.

7) Да се исплати 500 динара помоћи за подигнуто ђубриште Божидару Милутиновићу из Великог Лаола.

8) Да се прими учланство новооснованe Пољ. подружине у Чајничу и Горњем Присјеку.

9) Да се изда по једна колекција књига Народној књижници и читаоници у Гривцу среза гружанског, Народној књижници и читаоници Краља Петра II у Д. Уровици (Б. Башта) и Соколоској чети у Раковцу.

10) Да се прими извештај секретара г. инж. А. Банковића да је у својству Друштвеног делегата присуствовао изложби стоке коју је приредила Подружина у Крушевцу 3. XI. 1940. године.

14 новембра. — Одлучено је:

1. Да се израда рукописа „О исхрани стоке" повери г. г. инж. Ивану Пуцељу професору и Д-р Драгиши Николићу директору Завода за вуну.

2. Да се израда рукописа „Одгајивање и нега стоке" повери Д-р Танасију Митровићу проф. Пољ. факултета.

3. Да се израда рукописа „Практично млекарство" повери г.г. инж. Обрену Пејићу и инж. Богољу Стевићу асистентима Пољ. шум. факултета.

4. Да се израда рукописа „О подизању силојама и спремању силаже“ повери г. Ђорђу Ђорђевићу, директору Државног добра „Добричево“.

5. Да се прими к знању извештај г. Нешића инспектора и протокол прегледа подружина у Рујишнику и Почековини према коме је нађено стање задовољавајуће.

6. **По питању предавања, курсева и течајева одлучено је:**

а) Да се Подружини у Зајечару изда помоћ у 1200 дин. — пола у новцу пола у књигама за двомесечни пољопривредни течај с тим да пошаље Друштву програм рада и начин организације.

б) Да се Подружини у Чуругу изда 600 дин. пола у новцу пола у књигама за шестонедељни пољ. течај, с тим да пошаље програм течаја.

в) Да се Подружини у Љубовији изда одређена помоћ од 600 дин. за одржаних 10 предавања у њеном реону.

г) Да се Подружини у Г. Топлици изда помоћ у 300 дин. у поучним књигама за награде девојкама које постигну најбољи успех на домаћичком течају.

д) Да се прими знању да Подружина у Чачку није могла да изведе плетарски курс због малог броја пријављених кандидата.

7. **По питању стечаја за напредније начине рада одлучено је:**

Да се исплати помоћ за подигнуте објекте и то:

а) Видоју Јанковићу, Душаново, Призрен за стају 1000 дин.
б) Петронију Васићу из Узовнице II рата за стају 500 дин.
в) Богољ. Митровићу из Лознице, Ваљ. за стају 1000 дин.
г) Милораду В. Мијаиловићу из Лознице — Ваљево за стају . . . . . 1000 дин.
д) Љубисаву Стевановићу из М. Врбице — Младеновац за стају . . . . . 1000 дин.
ђ) Радовану Поповићу из Сувог Дола — Жагубица II рата за стају . . . . . 500 дин.
е) Миленку Јаковљевићу — Копљаре — Аранђеловац за ђубриште и нужник . . . . . 500 дин.

8. **По питању издавања помоћи одлучено је:**

а) да се бесплатно изда по једна мања колекција разних књига:

Народној књижници и читаоници „Хаџи Продан“ у Д. Ласцу срез трнавски
Задружној омладини Краљево Село, срез тимочки

б) да се изда бесплатно једна већа колекција разних књига у вредности 300 динара Државној мешовитој грађанској школи у Салашу — Крај. Тако исто да се овој школи бесплатно шаље „Тежак“ за ову и 1941 годину. Затим да се школа извести да Друштво нема семе житарица и поврћа већ само семена биљака за храну стоке, које ради опита не даје.

ЦЕНОВНИК СПРАВА И МАШИНА, КОЈЕ СЕ МОГУ ДОБИТИ СА СТОВАРИШТА СРП. ПОЉ. ДРУШТВА У БЕОГРАДУ, ГЕПРАТОВА 64

Цене важе од 1 дец. 1940, а рачунају се франко друштвени магацин нето (без икаквог попуста)

	Дин.
Бехеров плуг Бр. 5, знак „ЧАША“, шиљ. даска, пат. колеч. (тип Јота) (теж. 65 кгр.) — — — — — — — —	900.—
Бехеров плуг Бр. 5, знак „ЧАША“, окр. даска, патент колечке (тип Јота) (теж. 65 кгр.) — — — — — —	970.—
Бехеров плуг Бр. 4РБ, знак „ЧАША“, окр. даска, патент колечке, (тип Комет) теж. 80 кгр. — — — — —	1.250.—
Домаћи плуг ВИЛА, знак „БИК“, патент колечке (тип Сервус) лакши — — — — — — — — — — —	950.—
Домаћи плуг ЗМАЈ, знак „БИК“, патент колечке, (тип Сервус) тежи 72 кгр. — — — — — — — — — —	1.000.—
Домаћи плуг „ЗВЕЗДА“, знак „БИК“, патент колечке, Комет 78 кгр. — — — — — — — — — —	1.050.—
Кулски плуг (Полих и Варга) ЈУПИТЕР патент колечке, Јота, 65 кгр. — — — — — — — — — —	950.—
Кулски плуг (Полих и Варга) ИДЕАЛ, патент колечке, Сервус, 70 кгр. — — — — — — — — — —	1.000.—
Кулски плуг (Полих и Варга) АЛФА, патент колечке, КОМЕТ, 78 кгр. — — — — — — — — — —	1.050.—
Лесковачки плуг обртач, лакши (око 40 кгр.) на 1 точку	780.—
Бехеров плуг прашач и огртач (око 42 кгр.) „ЧАША“ —	820.—
Прашач плуг „РЕКОРД“, (око 35 кгр.) за лаку земљу —	450.—
Плуг-равњак, на 1 точку (око 40 кгр.) нарочито подесан за орање по винограду и воћњаку — — — — —	720.—
Еберхартов плуг „Сервус“, са патент капислама — — —	1.170.—
Еберхартов плуг „Комет“ са патент капислама — — —	1.300.—
Бехеров плуг обртач, око 40 кгр., знак „ЧАША“ — — —	850.—
Дрљача дводелна, тежа (око 47 кгр.) са 40 зуба — — —	700.—
Дрљача троделна тежа (око 60 кгр.) са 45 зуба — — —	800.—
Дрљача троделна тежа (око 80 кгр.) са 60 зуба — — —	980.—
Дрљача ливадска (ланчаста) око 60 кгр. — — — — —	900.—
Дворедне сејалице Бехер, за кукуруз масивне — — —	1.300.—
Пресе за сено „ДАЛИТ“ (слика и опис на захтев) ручне	9.000.—
Сечке за репу и бундеве, мање, марке „БИК“ — — —	500.—
Сечке за сено и шашу, „ДАЛИТ“, од 10 цоли — — —	1.800.—
Сечке за сено и шашу „ДАЛИТ“, од 12 цоли — — —	2.200.—
Сечке за репу и бундеве велике, са замајним точком —	2.000.—
Крушачи за кукуруз, на 1 клип, без педале — — — —	850.—
Крушачи за кукуруз, на 1 клип са педалом за ножни погон	950.—
ХАЈДОВИ ТРИЈЕРИ, чистачи класа, 1 марка 43 — — —	6.000.—
Хајдови тријери класирани, класа 2 марка 18 — — —	4.200.—
Хајдови тријери класирачи, класа 2 марка 43 — — — —	6.000.—
Хајдови тријери сортирачи, класа 5 марка 13 — — —	5.000.—
Хајдови тријери сортирачи, класа 5 марка 22 — — — —	6.000.—
Хајдови тријери сортирачи, класа 5 марка 35 — — —	8.000.—
Хецелови тријери сортирачи (домаћи) марка M. V. — —	7.000.—
Прскалице за лозу домаће, марке „Морава“ — — — —	500.—
Прскалице за лозу домаће, марке „Митри“ — — — —	550.—
Прскалице за лозу марке „Верморел-Еклер“ Бр. 1 — — —	550.—
Прскалице за лозу, марке „Карл Плац“ бр. 1 — — — —	600.—
Прскалице за лозу, са рав. поклопцем НЕХВИЛЕ (Аустрија)	500.—
Прскалице ручне, запремине 2 литра, за мале баште — —	200.—
Прскалице ЈЕСУР (звана Мало чудо), са 5 м. панцираног црева и 2 продужне цеви по 75 см. за дезинфекцију, кречење и тако даље — — — — — — — —	700.—
Прскалице аутоматске А. Н. 20, запремине око 20 л., половне	1.000.—
Прскалице аутомат. Калимакс Бр. 1 са бамб, трском 2 метра	1.300.—
Запрашивачи ручни и лећни „Торпиљ“, Дин. 60.— и — —	400.—
Муљаче за грожђе, мање Бр. 0, 1 и 2 Дин. 700.—, 800.— и	900.—
Муљаче за одвајање петељке, (комбиноване) — — — —	1.800.—
ПРЕСЕ ЗА ГРОЖЂЕ, запремине 115, 170 и 220 лит., Дин. 2.200.—, 2.500.— и — — — — — — — — — —	3.000.—

Ценовник књига, ситног алата и материјала шаље се на захтев.

За справе којима није сада сезона, као што су косачице, жетелице, коњске грабуље, вршалице итд. тражите посебне понуде.

Покушајте да решите ову

ЗАГОНЕТКУ!

ЗАДАТАК:

На пролеће биће стављено у промет једно ново, од Министарства пољопривреде одобрено средство за справљање готове бакарне чорбе за прскање винограда и воћњака.

Име овог средства је К . . . . . .

Онај, који први одгонетне и пошаље име овог средства, добиће као награду швајцарски џепни сат.

Одговоре са ознаком „К" слати на адресу: Уредништво „Тежак", Београд, Адмирала Гепрата улица, које ће исте даље проследити.

Пољољопривредни календар за 1941 годину

ИЗАШАО ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ И СЛАЋЕ СЕ САМО ОНИМ ПОДРУЖИНАМА КОЈЕ СЕ ЗА ИСТИ ОБРАТЕ, ЈЕР СЕ БЕЗ ТРАЖЕЊА НИ ЈЕДНОЈ ПОДРУЖИНИ НЕЋЕ СЛАТИ. КАКО СЕ ПО НОВИМ ПРАВИЛИМА, ПОДРУЖИНСКЕ СКУПШТИНЕ ОДРЖАВАЈУ ВЕЋ У ТОКУ МЕСЕЦА ДЕЦЕМБРА, ТЈ. ПРЕ КРАЈА ПОСЛОВНЕ И КАЛЕНДАРСКЕ ГОДИНЕ, ТО СЕ ПОЗИВАЈУ СВЕ УРЕДНЕ ПОДРУЖИНЕ ДА ОДМАХ ТРЕБУЈУ **ПРИБЛИЖАН** БРОЈ КАЛЕНДАРА, КАКО БИ ИХ МОГЛЕ ДЕЛИТИ ПРИЛИКОМ УПИСА НОВИХ ЧЛАНОВА. ПОРУЧИВАТИ У КОЛИКО ЈЕ МОГУЋЕ, САМО ОКРУГЛЕ ЦИФРЕ КАЛЕНДАРА, 20, 30, 50, ИТД. РАДИ ЛАКШЕГ ПАКОВАЊА И ПОВОЉНИЈЕ ПОШТАРИНЕ.

С. П. Д.